Eerste jaargang. Zaterdag 15 November 1913. No. 1.

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

HET NIEUWE BLAD.

Hoe wij 't durven? vraagt ge.

We zouden 't niet durven, als we niet wisten, dat we in staat waren, u iets te geven, wat er tot dusverre niet was.

O, damesbladen genoeg! zeker! Wij zelf kennen er allicht meer dan gij. We zullen u het getal vrouwenbladen niet noemen, dat het Vrouwenjaarboekje opnoemt!

Maar ons blad zal worden als geen der andere. Het zal meer bieden dan een der andere. 't Zal niet wezen voor één categorie vrouwen, maar voor alle vrouwen.

Al wat de vrouw kan interesseeren, al wat haar kan voorlichten, al wat haar kan ontwikkelen, we zullen ons best doen, het vast te leggen in onze kolommen. Ons publiek mag niet louter bestaan uit de Princessen der Wetenschap. Voor hàar schrijven we niet in de eerste plaats, al hopen we van harte, dat ons blad zóó afwisselend zal worden en zóó boeiend dat ook zij het ter verpoozing gaarne zullen opnemen.

Wij hebben allereerst de vrouw op 't oog, die bij haar drukke bezigheden, 't zij huishoudelijke, moederlijke of die van haar beroep, wel op de hoogte wil blijven van wat er rondom haar gebeurt.

Multatuli stelde voor, Mattheus 19 te wijzigen. Hij kwam bij zijn wijziging tot 46 verzen, waarvan het 32e luidt:

„En als de man verneemt, dat de Sadduceën bekeerd zijn tot het geloof aan opstanding, hij zegge dat zijn vrouw, opdat zij niet inslape aan haar spinnewiel".

Ik zou dit wel als motto voor het blad willen kiezen: „opdat zij niet inslape aan haar spinnewiel".

Al te veel vrouwen slapen in bij haar spinnewiel, worden geheel geabsorbeerd door haar huishoudelijke, moederlijke of beroepsbezigheden.

Voor haar dit blad.

Wat Multatuli's gewijzigde lezing betreft, wij willen die opnieuw wijzigen. Niet „de man", maar haar eigen zusteren zullen zorgen „dat zij niet inslape bij haar spinnewiel".

Met zorg zullen we onze medewerksters kiezen. Hebben we daarnet al opgemerkt, dat we dit blad niet oprichten voor de Prinsessen der Wetenschap, we zullen zorgen, we hebben alreeds gezorgd, ze in de gelederen der medewerkenden te krijgen. Wij zullen schrijven, ieder naar onzen aard en bekwaamheden: over letteren en kunst, over toonneel en muziek, over het huishouden en de opvoeding, over maatschappelijke en hygienische vraagstukken — en alles zal zijn door en voor vrouwen.

Wij beloven u: wij zullen niet slapen aan ons spinnewiel.

Moge het ons dan gegeven zijn, u wakker, klaar wakker te houden bij het uwe!

De Redactrice,
S. LUGTEN—REIJS.

Foto C. J. L. Vermeulen. Mevrouw S. LUGTEN—REIJS, Hoofdredactrice.

Feuilleton.

VRIJERS IN DE KEUKEN?!

Het zal zeker aan 't weer liggen.

Daar zit ik nu, en man en heb rust om me heen, de zekerheid, dat niemand me voor vele lange uren zal komen storen.

En daar mier ik aanhoudend maar over eene uitdrukking, die ik, lang geleden, ik weet niet eens hoe lang, ergens, ik weet op geen stukken na waar, van een bekende vrouw, ik heb geen idee meer van wie, heb gelezen. Zelfs 't verband, waarin ik die uitdrukking heb gelezen, is me totaal ontgaan. Doch de woorden zelve hebben zich in mijn brein vastgehaakt, en dezen middag, juist, nu alles in en om me zoo heerlijk kon wezen, nu word ik hoe langer hoe woedender om die uitdrukking en ik raas in mijn gedachten tegen die onbekende vrouw, dat ik er een kleur van in mijn gezicht krijg.

Hier zijn die gehate, me woedend makende woorden: — —

„Waarom, zouden we onze dienstmeisjes niet toestaan, den man harer keuze in de keuken te ontvangen?"

Allemachtig! Den man harer keuze! Den man harer keuze? Is 't niet om je ziek te lachen? Is 't niet om dol te worden? Den man harer keuze? Zeg liever: den slampamper, door wien ze zich kiezen laat, als hij maar met den vinger naar haar wijst, den vlerk, dien ze den titel van vrijer geeft, als hij per ongeluk eens naar haar gekeken heeft.

En dien in de keuken ontvangen!

Den nijdas, die maakt, dat de meid Maandags knorrig is en wit ziet van zaggerijn, den tiran, die haar langzaam, langzaam wegwerkt uit den besten dienst, den lammeling, die haar noodzaakt, steeds haar beste kleeren te dragen, weer of geen weer, omdat hij niet weten wil, dat hij met een dienstmeisje vrijt — en dan dezen nijdas, dezen tiran, dezen lammeling om de zooveel maanden in een andere gedaante, maar altijd een vlerk, altijd een nijdas, altijd een tiran — tot de uit van een meid met den hekkesluiter der nijdassen en tirannen trouwt en alzoo het rijtje weer met één vermeerdert der meiden, die bij mevrouw komen klagen en om hulp vragen en met benijding kijken naar de nieuwe meid van mevrouw, die toch ook weer haar droevigen gang gaat!

Een dame, die ik ken en die drie meiden heeft, verbiedt eenvoudig alle vrijerij. Bij

DIE HAGHESPELERS.

Onberekenbaar is 't zaaltje van den ouden Kunstkring. En dat mochten we van Verkade ook verwachten. Wat hij dan ook missen moge, een fijne, beschaafde smaak heeft hij zeker. Het vroeger zoo hinderlijk burgerlijke zaaltje maakt nu een indruk van rustige weelde. Er heerscht, misschien door de onzichtbaarheid van 't licht, dat boven (met reflectors van onder) langs 't plafond stroomt, een fijne, hooge stemming — er is een aristocratische innigheid in 't bijna toonlooze grijs van de wanden, even verlicht door de smalle gouden bandjes die de vakken omlijsten.

Prettig, makkelijk, mooi van kleur zijn de fauteuils en men denkt in dit zaaltje onwillekeurig aan de intieme, kleine theaterzaaltjes in de paleizen der Fransche Lodewijken.

Minder luxueus is 't hier, of liever van een heel andere luxe, maar even intiem en vertrouwelijk.

Verkade gaf er „Een Huwelijk onder Lodewijk XV" van Alex: Dumas Sr.

Als ik denk aan Hermani, aan Teresa, la tour de Nesle, aan Catherina Howard, Kean, l'Alchimiste, de drie Musketiers, le Verrou de la Reine en „la dame de Monsoreau", dan lijkt me „Un Marriage Sous Louis XV — een van de minste werken.

Ik mag trouwens Dumas père liever in zijn drama's dan in zijn comedies, Dumas is de man van de emphase —, hij weet zinnen te vinden die brutaal alle sentiment forceeren, die om de levenswaarheid die er achter schuilt, niettegenstaande hun, nu verouderde vorm, de meest argeloozen en den „meest op zijn hoede tegen sentimentaliteit zijnden" toeschouwer blijven ontroeren.

Dumas springt in zijn historische werken allerwonderlijkst om met de geschiedenis, maar dat doet er niets toe, hij weet ons alles aannemelijk te maken en meer vragen we toch niet.

In zijn tooneelstukken vind ik hem zwak, zoo ook in dit.

Hij houdt ons bezig — en van tijd tot tijd laat hij ons ook wel eens lachen, maar eigenlijk voelen we als we weggaan wel, dat we niet veel gehoord hebben, de moeite van het onthouden waard.

Verkade, die ik twee winters niet zag, heeft ontzachelijk gewonnen.

Ik heb vaak getwijfeld, toen hij na den prachtigen Hamlet zooveel leelijke dingen ging doen (De Vergiasing van Carry Verbruggen o.a.) of hij wel werkelijk een kunstenaar was.

Verkade is zoo onberekenbaar. Soms schijnt zijn willen zoo ver te staan boven zijn kunnen. Toch, dan, ineens merken we weer, aan een keuze als die van Frans Mijnssens innig fijne „Huischelijken Haard", en ook aan de wijze van opvoeren daarvan, dat Verkade wèl de man van onzen tijd is.

Nu ook weer zijn spel volgend, kwam over me dat zekere gevoel van: „Ja man, jij bent er wel —" en Verkade zelf is er nu inderdaad, geloof ik. Als regisseur en als acteur. Verkade wordt nooit zoo'n woest, hartstochts-acteur wiens passie zich perforce naar buiten dringt, als Bouwmeester, maar het huren wordt het de meiden op het hart gedrukt: zoodra mevrouw schijn of schaduw van vrijerij bespeurt, hebben ze met de zes weken te vertrekken. En waarachtig, zoodra ik zulk een loon kan uitkeeren, dat ik zulke pretenties kan hebben, wordt dit artikel ook voor die eene van mij afgekondigd. Want ik ben 't beu en zat.

Als ik u al de ongeloofelijke dingen kon verhalen, die ik beleefd heb van vrijers, eerst in mijn moeders huis, thans in 't mijne! En zoowel mijn moeder als ik troffen 't steeds op ons best, wat de meiden zelf aangaat: nette, betrouwbare meisjes, uit fatsoenlijke burgerfamilies. Soms duurde 't bij mijn moeder jaren, eer de tyran, de nijdas, de slampamper, verscheen — maar elke meid eindigde zoo en elke meid ging met den tyran mee, en elke meid verklaarde later, dat ze eerder haar beenen had moeten breken, dan zoo stom te zijn.

Ik ben thans aan mijn derde meid.

Met de twee anderen is 't precies zoo gegaan. Dochters uit nette burgerfamilies, zijn ze het slachtoffer geworden van den tyran, den nijdas, den slampamper. Nummer één is gebleven ten laste harer ouders vervallen. Haar voorgangster, het meisje dat bij me diende toen ik nog op kamers woonde en dat jaren lang me alles is geweest: meid-alleen, linnenmeid, kassier, administratrice, heb ik nu nog steeds ten mijnen laste. Dan moet er een luiermand zijn, dan een betrekking, dan een werkhuis. Toen nummer twee me aankondigde, dat ze ging trouwen, heb ik eerst gevrangd, of ze stapeldol en gek was. Toen heb ik gezegd, dat ze dan moest maken, zoo gauw mogelijk uit mijn huis te komen, want dat ik eenvoudigweg haar gezicht niet meer kon verdragen, en ten derde heb ik haar, waar haar moeder bij was (die me groot gelijk gaf) ten strengste verboden, om me ooit weer eenig teeken van leven te geven. Niets, niets wou ik meer van haar hooren, en ik heb haar gezworen, dat ik haar aan de deur zou laten staan, wanneer ze eenmaal kwam bedelen. En deze meid had me twee jaar trouw en eerlijk gediend, had me geduldig opgepast in een langdurige ziekte.

Haar „slampamper" maakte haar 't leven tot een hel. Als ik uit die twee jaren de tastbare voorbeelden opnoem! bedroen Maandag was de meid wanhopig en klaagde onder tranen haar nood. Wat ik gepreekt heb als Brugman, om de meid toch een kriezeltje geroel van eigenwaarde in te krijgen! Wat ik die meid gewaarschuwd heb! Wat ik

Verkade is de gentilhomme, die consciëntieus tooneelspeelt, met zuivere, doordachte intonaties en berekende gestes.

Enny Vrede? Ik heb haar wel eens goed zien spelen en ze is altijd goed gekleed en duur en elegant — maar ze is geen Comtesse de Candale. Haar kopje, even, en face, deed me aan Mme de Lambalde denken, maar, en profil, met de veel te scherpe kin, was zelfs dat niet Fransch. En heel haar bewegen en de wijze van spreken was àlles, behalve Fransch.

Neen, Enny Vrede, niettegenstaande de feërie van haar toiletten, kon me niet bekoren. Zo had aardige momenten — als zij inderdaad serieus moest zijn — dan was ze volmaakt — maar in de rest brengt ze ons in de war; is ze geen onbewuste tête de linotte, maar 'n keurig vrouwtje, dat 'n rolletje speelt.

Paul de Groot was goed als de Valclos, — een àf type, die wèl de illusie van fransch „séducteur" gaf.

De Generaal was goed, maar van wie toch zag ik die nog? Die was veel beter nog. Soms hinderde iets burgerlijks in dezen man, die hoewel van een vorig geslacht toch minstens even gentilhomme en een echter gentilhomme geweest moet zijn als zijn neef.

De fransche generaal was soms een hollandsche plattelands burgemeester, dat hinderde dan even.

Marton was de beste van allen. Nu heeft ze haar figuurtje mee, Hermine Schuylenburg en haar bewegingen. Dàt is het wat Enny Vrede òn-fransch maakt, haar hoskigheid en haar lange, magere armen.

Marton was de fransche soubrette in spel en intonatie, haar Hollandsch werd in weergave fransch, door 't hupsche, coquette — en de natuurlijke onoverdreven gratie.

Voor Marton ga ik er nog eens heen. Als ze, 't briefje van haar meesteres aan den chevalier boog in de hand dragend brutaal tot den graaf, die haar vraagt „van wien is die brief?" zegt: „Ik heb géén brief", is ze volmaakt.

Heel haar spel, haar houding, haar kijken en lachen — 't is zoo fransch als fransch maar zijn kan en daarom zoo goed.

De inhoud? Een huwelijk als er zoovele zijn — òm geld, gemaakt door 'n oom, die aan den, uit dat huwelijk te ontspruiten (leelijk, klinkt dat!) zoon zoo maar frs. 600.000 vermaakt. (Wel een bewijs hoe alles veranderd is sedert Dumas' tijd, frs. 600.000 zou op 't oogenblik voor 'n graaf een schijntje zijn).

Zij, 't meiske is verliefd op 'n chevalier — die ze beloofd heeft trouw te blijven.

Hij, de Comte de Candale, is verliefd op de Markiezin die hij 't zelfde beloofd heeft.

Beiden hebben buiten den waard gerekend en al héél gauw worden ze verliefd op elkaar. De Comte de Candale ergert zich erover in zijn eigen huis No. 3 te zijn — en de Comtesse is jaloersch. Op raad van Marton wordt ze coquet en capricieus en eischt één vierspan roomkleurige schimmels met voorryders in cerise en zilver. Miracle! 't Zijn de kleuren der markiezin — dus onmogelijk. De graaf de Candale wil nu dat de Chevalier 't zoo maakt, dat hij nooit meer van dien dwazen wensch iets hoort. En de

Chevalier, ten einde raad, vertelt haar hoe haar man geruineerd is en haar 't verlangde niet geven kan.

Zij gaat nu tot hem en biedt hem 1000 Louis aan en haar juweelen .... Maar nòg is de ontknooping niet. Zij gaan weer, hij links en zij rechts. Oom komt en vindt dat naar en zal den Koning om ontbinding van den echt vragen. Beiden, à contre coeur, onderteekenen 't papier, dat oom wijselijk nog 'n beetje in zijn broekzak steekt. You never can tell.

Dan is er nog een gemaskerd bal waar 't gravinnetje met den chevalier heen gaat om graaf en markiezin te bespieden — ze wordt daar door een wildvreemde beleedigd — de Chevalier wil vechten maar de graaf meent, dat alleen de Comte de Candale de Comtesse de Candale verdedigen kan. Hij wil de chevalier zoolang in zekere bewaring laten brengen, want de chevalier wil zèlf duelleeren. Maar de chevalier moet uit geweest zijn toen de gardes municipaux kwamen, want precies als de graaf weg wil gaan naar 't terrein komt de chevalier binnen. Listig wordt hij met 't vrouwtje alleen gelaten — en de deur gaat in 't slot. Resultaat. De graaf vecht voor zijn vrouw. De vrouw bekent aan oom dat ze haar man liefheeft en als deze terugkomt gaat alles van een leien dakje. 't Was, met al wat niet goed was, een fijne avond en ik kan allen aanraden gaat het zien.

Toos Neeb, die de costumes maakte, is een artieste.

Nog een verzoek. Als de vestiaire zóó was, dat men rechts in- en links uitging (er zijn twee gaten) zou men dan niet in minder dan 27 minuten uit 't gebouw kunnen zijn?

ELLEN HARVEY.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

MUZIEK.

We meenen de muziekrubriek in dit nieuwe blad niet beter te kunnen openen, dan met een algemeen praatje over de verhouding van de vrouw tot de kunst der tonen, een praatje, waarbij we niet te diep zullen ingaan op technische bijzonderheden en waarbij we het opsommen van jaartallen achterwege zullen laten.

Op drieërlei wijze kan de vrouw tegenover de muziek staan, namelijk als toehoordster, als uitvoerende of als scheppend kunstenares.

Over de belangstelling der vrouw valt niet te klagen; men zie maar eens op de concerten naar het aantal dames, dat dat der heeren verre overtreft.

Ook in andere opzichten gedraagt ze zich als leek of delettant verdienstelijk ten opzichte van de kunst, die ontegenzeggelijk het meest van alle wordt beoefend, waar ze als huisvrouw het muzikale leven in het gezin leidt.

Wat zou er terecht komen van de lessen, die tegenwoordig ieder kind heeft, welks ooren er zich maar eenigszins toe leenen, wanneer moeder niet zorgde, dat het halfuurtje piano- of viool-studie iederen dag naar behooren werd doorgezwoegd?

Vader maakt zich in den regel enkel maar verdienstelijk, door zich met zijn verjaardag beschikbaar te stellen tot het aanhooren van muzikale huldebetooginqen.

Het komt dus voor het grootste deel op moeder neer; immers zij moet ook de schoolliedjes op de piano voorspelen, twee handen voor de quatre-mains van haar oudste beschikbaar stellen of aan de kleintjes muzikale vertellingen doen.

Mag echter de muzikale taak der vrouw in huis een dankbare zijn, er ligt een wijder veld voor haar open, daar, waar zij als reproduceerend kunstenares optreedt.

Waar reproductieve kunst niet slechts een simpel naspelen, doch een als 't ware, h e r s c h e p p e n van het kunstwerk bedoelt, zal de vrouw door haar specifieken aard en persoonlijkheid daar een geheel eigen plaats kunnen innemen.

We behoeven slechts hier en daar een greep te doen, om er de vele bewijzen van te vinden.

Denken we alleen maar aan de vioolvirtuose Neruda en de gezusters Milanollo, die als gevierde kunstenaressen Europa doorreisden.

Herinner u Jenny Lind, de Zweedsche Nachtegaal, die in ware triomftocht gansch Europa en Amerika rondging en door iedereen met verrukking aangehoord werd.

Volgens Alex Flamant [1]) heeft zij, met haar edele en poëtische kunstenaarsnatuur, met haar onvergelijkelijke techniek en haar zin voor het schoone en lieflijke, het v o l m a a k t v r o u w e l ij k e in den dramatischen zang vertegenwoordigd.

Wellicht nog hooger stond Angelica Catalani, die reeds op vijftienjarigen leeftijd naam gemaakt had in geheel Italië.

Als merkwaardigheid van haar wordt verteld, dat zij in den eersten tijd van haar optreden vaak mannenrollen zong.

Zij geeft ons het voorbeeld van een zeer doortastende en zelfstandige vrouw, wanneer we haar, die op haar talloze reizen een ontzaglijk vermogen verworven had, te Parijs terugvinden, voerende de directie der Italiaansche opera. Deze betrekking was haar door Lodewijk XVIII na de Restauratie aangeboden en bracht haar 160.000 francs per jaar op.

Zij imponeerde verbazend door den glans en de geweldige kracht van haar orgaan en bracht ieder in geestdrift door haar verblindende techniek.

Niet minder beroemd was Adeline Patti, waar een elk welhaast de wonderverhalen van kent.

Zijn er nog vele namen te noemen van zangeressen, die uitgeblonken hebben in haar kunst, onder de klavier-virtuosen vinden we ook vele vrouwen. Meer nog dan een ander instrument schijnt het klavier de vrouw aangetrokken te hebben en zij neemt ook daar een belangrijke plaats in. Wordt zij door haar physieke gesteldheid beperkt wat kracht en ausdauer betreft, ruimschoots wordt dit veelal vergoed door haar temperament, gratie en fijnere intuitie.

In de eerste plaats denken we aan haar, die een ereplaats inneemt onder haar kunstzusters, aan Clara Wieck. Talentvolle componiste en uitnemende klavierspeelster, ontwikkelde zij zich tot een ideaal vertolkster van de werken van Schumann, wiens trouwe gade zij was en dien ze tot zijn droeven dood onwankelbaar terzijde stond. 2)

Zij was de leidster van Schumann's leven en door haar werd hij geinspireerd tot de schoonste composities, die we van hem bezitten.

Na Schumann's dood werd zij klavierleerares en gaf hierbij blijken van een onovertroffen paedagogische bekwaamheid. Zij heeft dus een alleszins belangrijke plaats ingenomen en weinig voorbeelden als het hare zijn er te noemen.

Een rij van uitmuntende pianisten volgt er na haar, die stuk voor stuk zich een wijdberoemden naam verwierven. We noemen slechts Annette Essipoff, de talentvolle leerlinge van Prof. Leschetitzki, wiens echtgenoote zij later werd; Sophie Menter, te Parijs „l'incarnation de Liszt" genoemd, Mary Krels, Wilhelmine Szarvady en anderen. En ook tot de tegenwoordige pianisten behooren vele vrouwen.

Wie heeft niet genoten van het heerlijk muzikale gracielijke spel van de te vroeg gestorven Clotilde Kleeberg, of is niet in bewondering en geestdrift geraakt bij het aanhooren van de brilliante prestaties van Teresa Carreno?

Laat mij nu ook nog even mogen terugkeeren naar het vocaal gebied, waarop onze beste kunstenaressen brilleeren. Ik denk met bewondering en respect aan hetgeen Mevrouw Noordewier—Reddingius, Pauline de Haan—Manifarges, Julia Culp, Tilly Koenen en zoovele anderen in haar kunst bereikt hebben.

Zij allen geven de heerlijke bewijzen van hetgeen de vrouw in de reproduceerende kunst presteeren kan. Veel zou er over elk afzonderlijk te zeggen zijn. We willen echter voorloopig ons vluchtig overzicht vervolgen, door de vrouw eens als componiste te beschouwen.

Als scheppend kunstenares heeft de vrouw totnogtoe weinig gepresteerd. Wat dit betreft, maakt de muziek helaas geen uitzondering op de andere kunsten. In schilder- en beeldhouwkunst heeft zij tot nu toe al evenmin uitgemunt.

Nieuwe banen zijn immer door mannen voor het eerst betreden, en groote en goedgeslaagde composities van vrouwen zijn er zoo goed als niet aan te wijzen.

Gaat de concert-programma's maar eens na; men zal onder de orkest-werken of de kamermuziek bijna geen vrouwennamen aantreffen.

Het schijnt ons niet gegeven, de draagsters te zijn van talenten als van Bach, Beethoven, Wagner, Strauss en nog zoovele anderen en we zullen ons op compositiegebied waarschijnlijk wel altijd met de tweede plaats moeten vergenoegen.

Natuurlijk, er zullen ten allen tijde vrouwen geweest zijn, die met meer of minder talent, verdienstelijk hebben gecomponeerd, doch nimmer zijn zij met haar scheppingen blijven staan als rotsen in de branding der tijden.

Ook in onzen tijd vinden we talentvolle vrouwen, die zich der compositie wijden en de muziekliteratuur met verdienstelijk werk hebben verrijkt.

Hoewel het uit den aard der zaak moeilijk is, om van de hedendaagsche kunstenaars te getuigen, of ze al of niet blijvende kunst hebben gegeven, zoo wil het mij toch voorkomen, dat ook thans nog de vrouw bij den man in dit opzicht achtersteat.

Op een speciaal gebied echter hebben de vrouwelijke componisten zulk talentvol werk geleverd, dat men dit wel bijna zeker een blijvend succes kan voorspellen.

Ik bedoel de muzikale kinderlectuur, die in ons land zoo uitgebreid verrijkt is door Catharine van Rennes, Anna Lambrechts—Vos en H. van Tusschenbroek. Het is natuurlijk ondoenlijk, hier in detail-besprekingen te treden. Men zie alleen maar eens in de lijst van composities van de grootste onder haar, van Cath. van Rennes en verbaze zich dan tevens over zoo'n vruchtbaar talent, dat een zoo groot aantal onderwerpen heeft getoonzet altijd even frisch, altijd even intelligent en smaakvol.

Ik moet even wijzen op haar verrukkelijke „Miniatuurtjes", „Instantaneetjes" en herinneren aan haar sprookjes aan 't klavier: „De avonturen van Top topsy", „Het Heidekoninginnetje" en „De Avontuurlijke tocht van kleine Frits".

Maar wanneer we ons wilden vermeien in het dan humoristische, dan weer fijne, snaaksche of teedere van haar verschillende liederen, we kwamen tot geen eind.

Waar het echter in mijn bedoeling ligt, de lezeres nu en dan iets te vertellen van het leven en werken der vrouwen uit de muziekwereld, hoop ik later ook aan haar eens èen meer afzonderlijke bespreking te kunnen wijden. Met deze belofte zal ik voor heden eindigen.

ANNA KOOMANS—REYS.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Grand Hôtel Central.

„Tearoom".

Heerlijk zitje in de Poten. In de nabijheid van alle bezienswaardigheden en van groote magazijnen.

Thé-Orchestre van 3—5½

Tzigane ensemble Vincze Miska.

Ingang naar de tearoom door de Hôtel-Ingang.

Aanbevelend,

J. SASSEN.

KUNST- EN KRITIEK.

't Is zoo vreemd om in een nieuw blad een rubriek te openen. Onwillekeurig vraagt men zich af: wat.

Ik wilde liever niet—doceeren, niet 't air hebben van voor geld, goedig, van mijn vermeende wijsheid iets aan allen af te staan.

Wat is kunst?

De kunst moet zijn een openbaarmaking der schoonheid die de natuur en de natuurlijkheid ten grondslag heeft. Zoodra en waar schoonheid buiten gesloten wordt, is de kunst niet meer; evenmin daar waar de natuur en de natuurlijkheid verloochend worden. Dit was de définitie, die een geleerde prof. in Parijs ons van „Kunst" gaf.

't Lijkt me raar dat er bij menschen, dus bij naturen ooit quaestie zou kunnen zijn van on-natuurlijkheid. Zie, zoo zitten we vast in woorden, zóó weten en wegen we weinig de beteekenis van wat we zeggen, dat we komen tot het zeggen van domme nonsens, als: „de natuur verloochenen". Dat kunnen we toch niet, want de „natuur" is onafscheidbaar van ons, omdat we zijn een „deel" van haar.

We kunnen evenmin iets „onnatuurlijks" doen, als iets „bovennatuurlijks", omdat we de natuur zelve zijn. Alleen volgens sommigen, die de „natuur" den norm hunner eigen menschelijkheid aangelegd hebben, zijn dingen „boven" of „on" natuurlijk, d. w. z. boven of onder hun eigen natuur.

Wat is, wat hoort tot de kunst?

Eigenlijk àl wat schoon is.

Gewoon „kunst" te noemen, zijn we alleen de uiterlijke en tastbare verschijnselen van het schoone, het zich naar buiten manifesteerende schoon, litteratuur, schilderkunst, architectuur, zang, dans, muziek.

Een secondaire kunst is tooneelspelen, omdat het is, als tweede hands kunst; hoe meesterlijk ook, het blijft weergeven van anderer kunst.

In de „Mémorables" en in het „Banquet" van Xenophon schetst Socrates al een spiritualistische en idealistische doctrine over de kunst.

Ook Plato in Grand Hippias en Phèdre vraagt zich af welke plaats de schoonheid, dus de kunst moet innemen bij de bedenkingen van den filosoof en bij de opvoeding van een volk.

1) Reich der Töne — Wilhelm Streit. Dresden.

2) Schumann werd getroffen door een ernstig zenuwlijden. In 1854 werd hij volslagen krankzinnig en stierf in 1856, zonder dat Clara's teedere zorgen een oogenblik verminderden.

---

ze gebeden en gesmeekt heb! En toch — en toch — ze trouwde 'm!

Zo heeft zich aan mijn uitdrukkelijk verbod gehouden en van haar zelf heb ik niets meer gehoord of gezien. Doch van de achterwacht vernam ik, dat 't haar gaat, zooals ik wist, dat 't haar gaan zou.

En nu met nummer drie — speelt zich onder mijn oogen al weer 't zelfde treurstuk af.

Ik vertel van nummer twee en van één. Ik vraag haar, wat voor reden ze toch in Godsnaam heeft gehad, om ja te zeggen tegen dien jongen, nadat ze hem een paar maal aan de deur had gesproken. Ik vraag haar, of ze nog niet genoeg geleerd heeft van haar vorige geschiedenis. Toen had ze ook klakkeloos ja gezegd, tegen een armoedzaaier, bovendien een lomp monster van een kûul. Wat bezielt die meiden toch? In de dagen, dat ik 't vurigst bad, dat mijn meid, mijn goede meid, toch verlost mocht worden van dat ongedierte, bleek 't, dat hij een meid met een kind had, ergens aan de grens. Gosh, toen was 't af. Haar daarvorige vrijer had haar eerst van haar dorp, waar ze al jaren lang in een en dezelfden dienst was, meegetroond naar hier, de groote stad, waar hij een betrekking had gekregen. Net toen zij dan ook een betrekking kreeg, bij mij namelijk, maakte hij 't af.

Veertien dagen dan na die ontdekking van dat huisgezin aan de grenzen, heeft ze weer tegen een ander ja gezegd.

„Waarom? meid? waarom? in Godsnaam?" steun ik tegen haar, ganschelijk verdwaasd.

„Ik kan toch zóó niet blijven loopen!" zegt ze schouderophalend.

Ik wijs haar op haar toekomst met niets dan armoede, want hij kent geen ambacht, scharrelt zoowat langs den kant bij de beurtbooten.

„Ach, dat lijkt voor u erger dan voor mij!" zegt ze. „U ben dat niet gewend!"

En het meisje is van haar veertiende jaar af in goeden dag- en nachtdienst geweest.

„Jij ben 't net zoo min gewend!" zeg ik en herinner er haar aan, dat ze alle eten versmaadt, wat gewoon is. Stel je voor: spek op haar boterham lust ze niet en mijn man smult er van. Oudbakken brood kan ze niet eten: „want al is 't maar van één dag, dan gaat ze er van overgeven; dat kan ze nou eenmaal niet helpen," boonen met spek, mijn lievelingskostje „kan ze niet eten"; gekookte gort „daar geeft ze niet om, sla daar is niks an." Kortom, alle mogelijke dingen, waar ze later eenvoudigweg op aangewezen zal zijn, die kan ik er hier niet in krijgen.

Is 't wonder, dat, komt ze met den slampamper tot een trouwdag, ik weer dezelfde bepaling maak, als met die vorige? Nooit meer onder mijn oogen — nooit meer taal of teeken van zich laten hooren?

Het proces van witzien op den Maandag, van moeie, lustelooze buien, van niet eten en niet slapen, van huilen over bejegeningen — 't is alles aan den gang en driemaal per dag lucht ik mijn hart. Haar familie komt vragen, of ik er dan niet eries wat aan doen kan, of ze naar mij nou niet ereis zou willen luisteren. Ik praat mijn keel schor en 't helpt niet. De dienstbodenplaag zou tot op een tiende gereduceerd worden, als de vrijersplaag niet bestond, als de meisjes zooveel gevoel van eigenwaarde machtig konden worden, dat ze niet „ja" zeggen tegen den eersten den besten slampamper, die een vinger naar ze uitsteekt. Dat ze wachten, en kiezen. Is hij dan werkelijk eenmaal „de man harer keuze", wie weet, wat mevrouw dan met haar keukendeur doet.

O, gij onbekende bekende, indien ik mijn meisjes had toegestaan, „den man harer keuze" in de keuken te laten, welk een défilé van plebejers had ik dan reeds mijn huisinrichting getoond, laten zien, hoeveel tafelzilver ik heb en waar 't huishoudgeld klaar ligt.

Zit ik nu zoo maar voor mijn plezier uit te varen?

Neen — ik dacht zoo, als ik eens uitsprak, wat ons allen, huisvrouwen, op de tong ligt, misschien, dat we dan nog eens met ons allen ons voornemen, er bij onze dienstmeisjes vooral op te werken, dat ze eens een beetje gevoel van eigenwaarde krijgen.

Ik dacht zoo, als ik dit nu eens in ons nieuwe blad zet, dan misschien, lezen onderwijzeressen het — misschien dat die dan ook eens weer opnieuw met ons gaan slaan op datzelfde aambeeld —, zij kunnen al bij de t o e k o m s t i g e dienstmeisjes beginnen.

Misschien lezen onderwijzeressen van vakscholen deze boutade, die nog veel ernstiger en bitterder gemeend is, dan die klinkt. Misschien willen die het òòk haar leerlingen, aanstaande dienstmeisjes, nog eens inprenten. „Houd toch jezelf hoog. Zeg toch niet ja, zoo klakkeloos, tegen den eersten den besten! Wacht toch, wacht, tot er een ijverige, fatsoenlijke kerel om je komt! En blijft die uit, wat nood! Je hebt immers je handen — hoe beter je die gebruikt, hoe lichter 't dienen je zal vallen, hoe lichter je mevrouw je 't dienen zal maken!"

Lieve Hemel! wat hebben wij al niet over voor een g o e d e meid?

Wie zegt, dat ik overdreven heb in de hierbij gaande bladzijden, die zal ik alles met voorbeelden bewijzen, waarbij 't haar groen en geel voor de oogen zal worden.

NANNIE VAN WEHL.

Eerste jaargang. Zaterdag 15 November 1913. No. 1.

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

PRIJSVRAAG.

Wij willen voor ons blad een geïllustreerd hoofd hebben en noodigen nu onze kunstenaressen uit, daarvoor een ontwerp in te zenden.

Het beste ontwerp zal door ons gehonoreerd worden met f 50. Voor de beide ontwerpen, die volgens het oordeel onzer later te publiceeren jury op het beste volgen, stellen wij resp. f 25 en f 15 disponibel.

De ontwerpen moeten uiterlijk 6 Dec. a.s. met een motto onderteekend aan ons ingezonden worden begeleid van een gesloten enveloppe, waarop hetzelfde motto (en anders niets) voorkomt en waarin de naam van de inzendster met haar volledig adres is vermeld.

De Directie.

VRAGEN VAN WETGEVING EN SOCIAALPOLITIEK.

Wij stellen ons voor, een rubriek in ons blad te wijden aan vragen van wetgeving en sociaalpolitiek onder de leiding eener vrouwelijke Mr. in de Rechten.

Met opzet hebben wij dezen titel zoo ruim gekozen, ten einde hier te kunnen behandelen alle maatschappelijke vragen van beteekenis en van actualiteit, waarin de a.s. Staatsburgeres geacht mag worden belang te stellen. Zoodoende hopen wij te bereiken, dat een steeds grootere kring van vrouwen zich zal gaan aangetrokken gevoelen tot de bestudeering van de groote maatschappelijke vragen, waarvan onze tijd zoo dringend de oplossing verlangt.

Tevens wenschen wij aan deze rubriek een afdeeling „Vragen" te verbinden. Onze lezers zullen hiervan gebruik kunnen maken b.v. bij de oplossing van eenvoudige rechtsquesties, en wij noodigen hen uit, zich reeds thans daarmede tot ons te wenden. Vraag en antwoord zullen in ons blad worden afgedrukt.

OVERMODE EN DE MODE.

Er is een tijd geweest, dat over de nog ongecultiveerde aarde menschen, trokken, doelloos of hun doel onbewust, menschen als wij, maar die alles misten, en moesten beginnen wat nu, na duizende eeuwen „beschaving" heet.

Ik denk me die horden trekkende menschen, zichzelf en 't heelal onbewust. Ik denk ze me, kampend tegen alles, bijna de machteloosten onder de schepselen, kampend tegen de wilde beesten, tegen het weer, tegen den honger. En ik geloof niet, dat dit een sprookje is.

Soms kan ik het me zoo indenken, als hadde ik het zelf meegemaakt. Onbewust van eigen ik, onbewust van de wereld en hun eigen doel— zie ik ze, verwonderd over ieder nieuw gevoel wat zich in hen openbaart, pijnlijk nog denkend, immers 't denken niet gewend, over al wat hen gebeurt. Over geboorte en dood, honger en slaap. En ik kan me hun moeizame, zelfontwikkeling indenken en na al deze eeuwen is 't ons toch wel klaar wat de hoofdrol, welke factor de hoofdrol gespeeld heeft in hun ontwikkeling. De Mode. Niet de Mode van nu, die zich uit in 't rechts of links dragen van een piek op een hoed, maar de veel diepere Mode, de Mode die de „navolgingswet" is, de wet van imitatie.

Ik kan me zelfs bij deze oermenschen voorstellen, hoe „Mode" al haar scepter zwaaide. Een gebruikte 't eerst de huid van een gedood dier als lichaamsbescherming — en in dat zelfde oogenblik was de Mode der huidenkleederen geboren. Één vond de mogelijkheid van vuur maken door 't tegen elkaar slaan van steenen — en 't vuur was en ging van tribu tot tribu. Zóó met de geestelijke als materieele dingen. Het Godsidee . . . de zonsaanbidding èn de wijze waarop deze geschiedde, ik kan me niet denken, dat ze spontaan en tegelijkertijd geboren werd bij de verschillende „clans" die eenzelfde streek bewoonden, voor mij is in dat alles de „Mode", de wet van imitatie bewezen.

Europa in de twaalfde eeuw nog, bewees hoeveel smeller toen de imitatiewetten (de Mode) werkte op geestelijk als op materieel gebied. Van provincie tot provincie, zelfs daar waar het geloof, de taal, de manier van regeeren hetzelfde waren, was een hemelsbreed onderscheid in voeding, kleeding, leefwijs en productie en zelfs in de aard van zich vermaken.

Honderd jaar later was ook de leefwijs vrijwel dezelfde geworden, bleef alleen vermaak en kleeding hun eigen en verschillend. En nu, als er ergens op de wereld nog een plekje is waar iets van de eigen oude gebruiken gebleven is, gaan zoovelen van heinde en ver er naar zien, dat aan de echtheid van de gevolens die een dergelijke traditie zouden ten grondslag liggen, sterk getwijfeld dient en we bijna zeker kunnen zijn dat het een vreemdenexploitatie is.

De Mode, de schijnbaar wufte en ijdele, ze is au fond, dát wat aan alle beschaving ten grondslag ligt. De eigenlijke beteekenis van het woord Mode (van 't latijnsche woord „modus") is lijnrecht in tegenspraak met die welke wij er nu aan geven.

Het woord „Modus" beteekent „individueele manier van handelen — dus fantasie", want alles wat „strict individueel is, is van één mensch, dus van zijn fantasie."

De beteekenis die het woord door de eeuwen heen gekregen heeft, is verspreiding en tot algemeenheid maken van wat een individu door zijn fantasie „nieuw" gevonden of bedacht heeft.

Een fransch spreekwoord zegt: „Les fous inventent les Modes, les sages les suivent." Als 't gaat alleen om de kleeremode, zou 't kunnen. Maar als we zeggen „de Mode" denken we toch wat verder door en weten dan heel zeker dat „les sages" de ernstigste „Modes" gevonden hebben.

Dit, voor heden, over „Mode" als zoodanig.

DE MODE.

Ik weet niet meer wie, maar een wijsgeestasch man heeft eens gezegd: „Je cherche mon bonheur où je le trouve". Zoo gaat 't mij met de Mode.

Ik zoek ze, waar ik zeker ben ze te vinden.

Zoo was 't absoluut geen toeval dat ik bij Keizer Villaye binnenliep. Dat op zoozen deftigen Vijverberg, naast de Kunstzaal van Artz een Modepaleis gekomen is, is op zichzelf al een merkwaardig feit. Paris, Paris — nous suivons ton exemple. Immers — de Champs Elysées, de Avenue d'Antin — en welke andere, de Aristocratie en hoogere demie monde gewijde straten, hebben niet hun modepaleizen.

Den Haag was altijd in zoover nog ten achter, dat bij haar de Mode — als de joden vroeger in hun ghetto, saamgedrongen en saamgehouden was in de winkelbuurten.

Dat is voorbij. De Mode, naast de Kunst, heeft haar plaats gevonden te midden der aristocratie.

In 't oude huis van Mevrouw Booreel, zetelt „Sa Majesté la Mode" en hoe. In al die rijke kleuren en lijnen, in al de glanzende en weelderige stoffen die het de groote ontwerpers gelukt is weer uit te vinden.

En ik voel dat dit wel een teeken van onzen tijd is, dat de Mode zich een plaats zoekt naast de kunst, dat ze ook inderdaad hand in hand trachten te gaan. Ik heb daar toiletten gezien die 't voor kleuren zoo gevoelige harte van een Dante Rossetti of een Burne Jones veroverd zouden hebben. Bij onze hedendaagsche Mode speelt de kleur een groote rol. Voorbij de dagen van troostelooze stemmigheid, we willen in deze tijden van alom dreigende bedruktheid tenminste de uiterlijkheid vervroolijken. We eischen kleuren en we krijgen ze. Maar weest voorzichtig, een kleur is 'n moeilijk ding. Een mooie kleur, is even zeldzaam als alle ander mooie en er is maar 'n fietsje verschil noodig om mooi tot direct leelijk te maken. Prachtig rouge brique, coq de roche, lis de vin, heerlijk hard groen, épinard, empire, hollandais (de kleur van de luiken en blinden van oude boerenhuizen), er is blauw, helder als een najaarshemel en dieptragisch als de zee wanneer sombere luchten over haar drijven. Er is geel, dat denken doet aan Italië en oranjeboomen — en er is violet, somber als doodsdroomen. En naast al die „echte" kleuren staan de „bijna's". Voor wie een beetje weten wat wat is, is geen vergissing mogelijk . . . . Keizer Villay heeft zeldzame mooie kleurencombinaties en is, dit seizoen althans, bijzonder gelukkig geweest, in de keuze van zijn modellen.

Ik zag er een avondtoiletje voor jong meisje in roze en witte voile de soie, met tunique in ijle kant en garniture Marie Antoinette van zijden mosroosjes, dat was de lente zelf; met al zijn teere beloften en innige schuchterheid.

Ik heb er garnituren gezien van bont-modèle du bon vieux temps, om van te watertanden.

De hoeden? Ja, de hoeden? Een allegaartje, een rattetoe. „Ik heb me laten verleiden door 'n mutsje van mollenvellen met 'n brutale piek van voren, door 'n zedigen sombergroen viltenhoed met skungsrand, waarop ik, tot groote ergernis der göe gemeente een enorme rayonnant zet", zei een vriendinneke.

Vind ik nogal aardig, echte bloemen op een hoed en tusschen bont. Verder — alles is goed — onder voorwaarde dat 't u staat.

Dat is plagiaat hoor! Werd nu gezegd door den beroemden Haagschen hoedenmaker uit de Hoogstraat, maar wáár is het.

Als „luxe", kralen. Glaskralen, witte, die hun kleur ontleenen aan den snoer waaraan ze geregen zijn, die laag vallen, tot onder op den rok, houten kralen, en kralen in celluloid, waar ik tegen ben, omdat 't toch gevaarlijk blijft — en voor wie 't betalen kunnen, lange snoeren echte barnsteen. Bij de geure jurken halskettingen van oude kerksloten, breed omhangend als de kettingen van burgemeesters op oude portretten. Smalle, ½ c.M. breede zwarte fluweeltjes, die door achter in den haarkam vastgemaakt te zijn, boven aan de hals blijven zitten en 'n alleraardigst effekt maken.

Geen ringen! Heelemaal geen ringen. De echte elegante draagt nu, als de medici die bang zijn voor corosief, haar trouwring aan een chatelaine — géén ringen, maar zeer roode nagels naar Japanschen trant. Bij de draperie hoort de aumonière en met haar is ze weer verschenen. Ik heb er schitterende gezien — in filigrain, gevlochten van parels en goudkralen. Dan, inplaats de broche, het in 't V.-vormig décolleté hangend medaljon dof, eenvoudig, zonder versiersel. Het native medaljon onzer grootmoeders, maar ontdaan van zijn decoratie en grooter en platter.

De heel laag uitgesneden schoen, met zijden kruis- en enkelband in zelfde kleur als de japon. Ook de hooge schoen wordt van

---

Feuilleton.

AFTERNOON-TEA

door NANNIE VAN WEHL.

De eene zat op een laag stoeltje in den erker, met een mand vol sokken en kousen voor zich, en een sok over de hand — toen de andere werd aangediend.

„Mrs. Dawson", stond er op het modernduine kaartje, in steendruk.

„Laat mevrouw binnen" sprak de eene en ze kreeg een kleur van plezierige verrassing. Wel! wel! nu zou ze haar toch te zien krijgen en eens iets van haar hooren, van Mrs. Dawson, haar vroegere naaister, die alles voor haar had gemaakt, wat in haar kleeren- en linnenkast lag en die met een Engelschman was getrouwd en nu in Londen woonde.

De andere was twee jaar getrouwd, en de eene al twee en een half. Beiden zagen ze elkaar voor 't eerst, als getrouwde vrouwen.

Toen Mrs. Dawson binnentrad, was de sok van de hand, de mand stond in een hoek van den erker — hier en daar was een kussen goedgelegd, een kleedje recht getrokken, en de jonge huisvrouw, de eene, ontving de andere met een vriendelijken glimlach.

Nu mevrouwden ze er tegen elkaar op los en de eene moest lachen — ja, zij was wel heusch en waarlijk een mevrouw, maar hoe zat 't met de andere? Eufin, mevrouw maar, waarom niet? En op haar vriendelijk „mevrouw" gaf de vroegere naaister wel drie mevrouwa terug, uitetst gevleid, en plezierig van nu gelijke te zijn met de goede klant van vroeger.

Mrs. Dawson zat al spoedig in een klein fauteuiltje tegenover haar gastvrouw, die haar laag stoeltje uit den erker mee in de kamer had gebracht.

Mrs. Dawson zag er heel prachtig uit. Ze droeg een wijnrooden japon, overdadig gegarneerd met het kostbare garneersel van heden, broderie op tulle. Haar hoed was op zichzelf heel mooi, groot, met een krans witte rozen onder tulle — maar de hoed was gedecideerd veel te groot voor het kleine koppetje van Mrs. Dawson — de rand hing haar ver over de schouders en als Mrs. Dawson het hoofd bewoog, ging de hoed, hindrend, scharrelend over de schouders, mee.

„Zal ik thee bestellen?" vroeg de eene.

„Graag, mevrouw!" zei de andere.

De eene drukte op de bel en het meisje wist al, hoe laat 't was. Even later kwam het binnen, de blinkende koperen trekpot in de hand, zette die op 't lichtje. Ze had al bij de eene gedieud, toen deze ongehuwd was en de andere haar uitzet voor haar maakte. Ze kende dus de andere wel en grootte beleefd: „dag mevrouw".

De andere draaide zich om, zoover haar hoed, die op haar rug bleef klemmen, 't haar toeliet en zei, zonder spoor van herkennen, een weinig bevreemd, omdat ze door een dienstmeisje werd begroet:

„Dag, meisje!"

De eene had schik.

Toen de thee stond boven 't lichtje en het melkkannetje gevuld was, kon het er op los gaan met: „En hoe gaat 't u?" „Neen, hoe gaat 't u?"

De eene zei niet veel. 't Ging haar goed, dat kon een ieder haar wel aanzien, dacht ze. Maar ze was heel nieuwsgierig naar de andere.

„En hoe hebt u 't zoo in uw Londensche leven?"

Daar stak de andere van wal.

„Heerlijk heb ik 't. Prachtig heb ik 't. We wonen zoo heerlijk, in een huis met een tuin in Kent, dat 's een voorstad van Londen, ziet u. In Londen zelf kun je niet wonen. Neen, daar kún je niet wonen."

Minachtend trok Mrs. Dawson haar lip op. Haar gastvrouw herinnerde zich het dompige verdiepinkje, waarop Mrs. Dawson hier gewoond had, in de binnenstad.

„Als ik toch maar eens te weten kwam, wat Mr. Dawson toch voor de kost doet!" dacht de eene, terwijl de andere alweer van wal was gestoken.

„En rare toestanden, dat je daar toch in Londen hebt! Verbeeld u, we wonen nu in een ander huis, dan wat mijn man gehuurd had, toen ik over zou komen — verbeeld u, in dat eerste huis, daar moesten we samen doen, de bovenburen en wij dan, met één badkamer! Nee hoor, zeg ik, dat doe ik niet."

Het nieuwe van Mrs. Dawson werd heel verachtelijk opgetrokken. Haar gastvrouw dacht aan 't dompige verdiepinkje, zónder badkamer.

„En nou wonen we in Kent, in een huis met een tuin, een soort villaatje. Heerlijk is 't er. En ik heb toch zoo'n best leven! Nóóts voer ik meer uit. Wil u gelooven, dat er dagen voorbij gaan, dat ik niets anders doe dan me aan- en uitkleeden? Dat wil mijn man, hij zegt: je kán een best leven hebben, waarom zal je 't dan niet nemen?"

Haar oogen bleven medelijdend rusten op de kousenmand in den erker. En toen op de schrijftafel, die beladen was met schriften, boeken en kranten.

„Zal ik u eens een kopje thee inschenken?" vroeg de eene.

„Graag, mevrouw," zei de andere.

De eene schreef op haar theetafel toe en kon ongestoord lachen om de meelijdende blikken van de ander.

Toen ze met de thee terugkwam, vroeg ze, om een praatje verlegen: „Wat een mooie japon hebt u daar aan! Maakt u ze nog zelf?"

De andere begon schel te lachen.

„O, mevrouw, ik zou 't niet meer, kunnen! Wil u wel gelooven, dat ik in die twee jaar geen naald in mijn vingers heb gehad? Mijn man zegt: Wat zal je je den last op je hals halen. Je kunt 't makkelijk hebben — neem 't er dan van."

En weer gleden haar oogen meelijdend naar den stopmand.

„Maar verveelt u zich dan nooit?" vroeg de eene, en zag met een glans van vreugde naar haar schrijftafel. Daar lag, bovenop en binnenin, voor minstens een jaar werk.

„O, mevrouw! Vervelen! 't Idee! Nee hoor, dan kleed ik me notjes aan, en dan ga ik met den trein naar Londen, naar de City, ziet u. O, daar is 't zoo prachtig! Als ik u dat toch eens vertellen kon! Daar

Photo H. Dresselhuys, Rotterdam. LUCIE D'AUDRETSCH.

voren open, zoodat hij, toegeregen met 'n luxe veter, weer denken doet aan de Soumaroy. In den zomer lijkt 't me wel aardig, maar o je, met slecht weer!

De kousen zijn eenvoudig, meest changeant goud en zwart, groen en blauw, rood en paars. Niet meer ajour of 't moet zijn met een incrustatie van kant. 't Bont? Voor wie geld genoeg hebben om 't echte bont te dragen, zijn er prachtige combinaties van mol en hermelijn, hermelijn en loutre, loutre en skungs, civette en hermelijn. Dan de vossen in hun natuurkleur, de lynx, de luipaard, (uitstekend voor gedrapeerde mantels gecombineerd met velours d'Utrecht). Voor die geen echt kunnen hebben, de russische zilverhaas, die bedrieglijk op chinchilla lijkt en alle andere zus of zoo bereide konijnen, hazen en poezen.

Het allernieuwste in stoffen. De velours de laine ciselé, de teddybeer stof (hinderlijk voor minstens één lid in iedere familie, want wie heeft er sedert Roosevelt geen teddy beer onder zijn naasten) en dan 't nog niet hier geziene, echt, oude sits.

Mesdames, dat zou alles zijn, als er niet zooiets bestond als „l'Art Culinaire" waarin ook de Mode heerscht. Wilt ge „up to date zijn, dien dan bij uw eerste diner tusschen de „Selle de mouton „Pégoud" aux légumes en de „Sorbet" „Deperdussin", een poulet Santé Lloyd Georges.

't Laatste van 't laatste en „Simple comme bounjour." Luister:

„Een kip in boter braden — een reuzenkip of tewel Poularde de Bruxelles (zi komt ze uit Wormerveer) nog warm overgieten met 1 deciliter Xérès en 2 deciliters kalfsbouillon gebonden met wat arrow-root.

In een pan een fond van keurig geseneden wortelen, knolletjes, hanenkammen en verse truffels.

De kip met zijn nattigheid er boven op, flink afsluiten en 15 minuten laten smoren.

Opdienen met croutons gegarneerd met pâté de foie gras „en demi feuilletage" en schijfjes truffel.

En is 't een wonder, dat wie alle dag zoowat eten, naar specialisten voor mang en andere lichaamsdeelen loopen en kuren in de wonderlijkste oorden met de moeilijkst zegbare namen?

Maar „chic" is het en Mode is 't ook, dat garandeer ik.

LUCIE D'AUDRETSCH.

---

hebt u de magazijnen in Regent Street, o zoo prachtig! Zoo prachtig! Allemaal japonnen van fluweel en zij — een was erbij van taupe fluweel, en dan van onderen en op de mouwen en langs het stuk gegarneerd met bontoursel, in wel duizend kleuren, kijk zóó — en ze teekende met verrukte vingers voor zich dit op de tafel: „Hier allemaal knoopen, in paars en oranje en rose en goud, en dan daar tussen." Waar paarse knoopen waren, groene lussen, zal ik maar zeggen en waar oraaje knoopen waren, gouden lussen. En één was erbij, beelemaal van rose bontoursel, met groote zwarte knoopen en zwart zijden kraag, en nog een, lila, van voren en van achter beelemaal glad, maar in de zijden, daar zat de coupe, daar zat het garneersel! Goddelijk! Dan doe ik in den ochtend mijn boodschappen en dan ga ik naar het Amerikaansche Warenhuis; daar komen de rijkste, de fijnste lui van heel Londen; daar zie je de schitterendste toiletten, en de voornaamste Ladies, die in de tijdschriften staan. Daar ken je zoo maar inloopen, zonder dat 't je een cent kost. Je heb er een salon met fauteuils, om te zitten — daar mag je praten. En dan is er ook een lecszaal, daar mag je niet praten. Een een silent-room — daar heb je de kostelijkste rustbanken en sofa's — divans en daar ga je zoo maar op liggen — dan rust je heerlijk en daar mag ook — and praten. En een verdieping hooger — n heele foêtin midden in een kamer — overal kapstokken rondom, en je krijgt — euw stuk zeep en een schoonen handdoek — n je kan er je handen zoo maar wasschen! En nog een verdieping hooger zijn de allerkeurigste W. C.'s. En overal loop je zoo maar in, zonder dat 't je een cent kost, en in den salon en in de silent-room kan je de allerfijnste, allerdeftigste lui bekijken. Er was laatst een dame en die droeg een hoed van duivengrijs stroo, heel slap, vreeselijk groot, nog veel grooter dan mijn hoed, en er zat niets op dan een enkele lange struisveer, in denzelfden tint! Dat was wel een veer, van vijf en zeventig gulden! En een ander droeg een japon van lila pannefluweel, net als van een edelvrouwe uit den ouden tijd gemaakt, zoo met van die poeffen en doffen. En je ken er ook lunchen. Daar lunch ik altijd, als ik in de City ben."

Ze hield op, adem loos, en de oren harer gastvrouw tuitten.

„Leuk dat 't u zoo goed bevalt!" zei dezo vriendelijk. „En hebt u nog al aardige kennissen in Londen?"

„Ja, dat gaat nogal!" Even zweeg 't jonge vrouwtje; toen ging ze door: „Maar ik wou wat eigens om me heen hebben en daarom neem ik nu mijn zuster mee naar Engeland. Dan moet ze daar een goed huwelijk doen. Maar een goed, ziet u? Ik had al wel tienmaal getrouwd kunnen zijn, als ik er niet op gelet had om een goed huwelijk te doen! U heb Neeltje van der Sande wel gekend, die bij mij op mijn atelier werkte? Die is met een slagersknecht getrouwd — daar had ze zeven jaar mee gevreeën en nou zit ze eergens in den Haag op een kamertje met een kenkentje. Nee, hoor!"

En weer ging zoo minachtend het neusje.

„Wel, wel, dorst uw man u zoo alleen op reis te laten gaan?" plaagde de gastvrouw.

---

begeerigen fluisterende hun zaakjes afdeden. Maar nu dan een prettige volte. Nog voor de mantels en jassen afgedaan zijn, wordt er gefluisterd om een paar argeloos voortloopende beroemdheden heen — bij een Soir de première zoekt men graag naar beroemdheden dat hoort er zoo bij.

Willem Schürmann zoekt zijn plaats in de stalles, Henri Dekking zit er al, daar komen de Meester en Anni Salomons. Waar is Top Naeff? Zou Top Naeff er waarlijk niet zijn? Dordt is toch zoo ver niet. Ik vind haar niet, en ook later mag het me niet lukken.

Als we eenmaal zitten en 't is acht uur, dan is 't vol Rotterdam doet wat het kan om de première van zijn beroemde dochter glans bij te zetten.

Het plaatijzeren scherm gaat rammelend op, dan het gewone toneelgordijn, dat goed genoeg is voor „door de week" en in leelijke plooien hangt neer een zwaar pluche gordijn, met dof goud versierd.

De drie kloppen op den tooneelvloer (het onderwetsche belletje werkte toch veel fascineerender, vind ik) doen dit laatste afschutsel statig uiteenwijken; dan wordt het schuim weg en omhooggetrokken — het eerste bedrijf is begonnen.

Een zeer goed verzorgde salon stelt 't voor. Marie van Eysden—Vink, prachtig als deftige oude dame, zit op de sofa — naast haar aan een klein tafeltje zit Elsa Mauhs de gezelschapsjuffrouw, Beate de Preteré, de Nimf.

Beide dames handwerken, en babbelen. Over den artistieken, beroemden zoon des huizes, die een opera in manuscript heeft, maar die niet opgevoerd kan krijgen, omdat Papa, die al zooveel gaf om zijn artistieken zoon te steunen, thans de hand op den zak houdt.

Ik zal aldus niet voortgaan. Zoo geregeld vertellend, meen ik. Dan werd dit verslag te lang en dan ontnam ik aan uw gaan naar de Nimf de zoetheid der verwachting. Want gaan moet ge naar de Nimf. En genieten zult ge van die pittige, geestige dialogen, later opgaan in de haristocht der gesprekken.

Haten zult ge de Nimf met fellen haat, omdat ze zoo onverbiddelijk op haar doel afgaat en alles onder haar vertrapt, maar dan weer verzachting voelend jegens haar, omdat ze zoo eerlijk is voor zichzelf. Want dát zijn de vreeselijke aanstelsters, die zelfs niet tegenover zichzelf waar zijn.

Henri Terveer, de zoon, zoo uitmuntend voorgesteld door van der Lugt Meesert, heeft zijn opera de Nimf genoemd. En in 't eerste bedrijf merken we al dadelijk, dat hij, behalve aan de mogelijkheid van opvoering, ook nog twijfelt aan een goede bezetting van zijn hoofdrol. En dan komt Beate er, alleen gebleven in den salon, rond voor uit, dat zij de Nimf zal zingen.

Heerlijk is in het eerste bedrijf de dameshecvisite, gestoord door juffrouw Horte, de rijke, doove tante. Bij haar alleen maakt de mooie gezelschapsjuffrouw geen opgang. Als die binnenkomt, de lelies, haar door den zoon des huizes geschonken, in de hand houdende, zoodat ieder verrukt is over de verschijning, komt zij: „Natuurlijk, zij moet toch haar reputatie van heilige ophouden!" Ze weet nog meerdere scherpe en vermakelijke opmerkingen over Beate te plaatsen en is de eenige, die Beate doorziet, voor Beate waarschuwt.

Dat lijkt de eerste twee bedrijven den wel wonder. Want Else Mauhs lei het met opzet lief doen er in de eerste, en in 't begin van de tweede akte, wel erg dik op, zoodat men verwonderd ging vragen: „Maar worden ze dan nóg niet wee van dat vleiende, slangachtige gezelschapsjuffertje?"

Aan het einde van het tweede bedrijf klaar-

„Ach mevrouw, 't is zoo makkelijk! Ik reis met nog een dame samen. We hebben gereserveerde coupé in den trein, gereserveerde hut op de boot — hier in den trein weer een gereserveerde coupé — nee hoor, dat 's erg makkelijk."

Glimlachend overdacht de gastvrouw deze gepatenteerde leugens.

„En hoe maakt u het met uw meiden?"

„O, mevrouw! Dat 's een ellende! Verbeeldt u, ik ben nu al aan mijn tiende! Deze, die ik nu heb, is uit South-Wales! Denk niet, dat ik haar verstaan kan, als ze doorslaat, hoe goed ik voor de rest ook met Engelsch terecht kan! Ze spelt heelemaal de baas in huis. Ze zegt gewoonweg: „Madam, u mag niet in de keuken komen". Ze draagt 's Zondags een wit mantelpak en een witte hoed; ze werkt op hooggehakte uitgesneden schoentjes, met opengewerkte kousen. Ze schilt de aardappelen met gummi handschoenen aan. Ze wil nooit buiten aan straat werken. Ze kookt op allerlei rare manieren en als ik dan zeg: „zóó moet je 't doen", dan zegt ze: „Madam weet nog niet hoe 't hoort!"

„Dat 's verschrikkelijk!" zucht de gastvrouw.

„Ja, en weet u, wat óók zoo verschrikkelijk is, de duurte van alles! Kijk, zoo bij ons, daar is een farthing 't minste, net als hier een halfje. Maar denk u nu, dat een orgelman en een bedelaar tevreden zijn met een farthing? Nee hoor, die moeten wel degelijk een pence hebben, dat 's hier een stuiver. En als ik u toch mijn visch liet zien! Voor zóó'n klein botje betaal ik een sixpence. En de groente, dat 's al navenant!

---

de haar spel op en kon men de betoovering begrijpen, die van haar uitging.

Dán zegt ze ook, onwrikbaar: „Ik weet wie de Nimf zal d a n s e n!" en met Henri is ze al een aardig eind op weg.

Ze weet hem tot allerlei onhollandsche manieren over te halen. De critici willen hem niet kennen, niet erkennen. Welnu, hij moet een soirée geven en ze allen noodigen, en dán een gedeelte uit zijn opera hun voorspelen, en dan zal zij de Nimf zingen, de Nimf dansen!

Henri is verrukt. Dat is een vrouw die een kunstenaar begrijpt; dat is een vrouw, die weet wat een kunstenaar toekomt!

Te schapiller steekt nu zijn eigen lieve vrouw af bij de vreemdelinge. Zij zegt hem, droevig ontsteld, wat ze van die recensenten-soirée denkt, wat ieder niet verblind mensch ervan moet denken.

Tragisch is de rol van de arme, jonge vrouw, zoo prachtig ingehouden gespeeld door Alida Tartaud—Klein. O, als men Beate zoo klagend hoort zeggen telkens: „die arme Lotte", dan zou men haar kunnen slaan.

Zoo heel natuurlijk, zoo heel geleidelijk gaat nu het Noodlot zijn droeven gang. Meer en meer wordt Henri bekoord door de Nimf, ze weet hem los te krijgen van Lotte, en hij gaat weg, om in eenzaamheid te beslissen, wie het zijn zal, Beate of Lotte.

We weten het, wie 't zijn zal.

Die zou het toch zijn, al liet Lotte hem de vrijheid niet. Lotte laat hem vrij, omdat Beate een kind wacht.

Prachtig eerlijk is de figuur van Beate. Eerlijk in de groote scène met Henri, als ze hem resoluut zegt, wat ze wil: zijn vrouw worden, omdat z'ij bij hem past en Lotte niet, omdat z ij hem als kunstenaar begrijpt en kan helpen, en Lotte niet.

Prachtig eerlijk is ze ook tegenover Lotte in die laatste scène.

Wat was de aankleeding verzorgd! Hoe beeldige toiletjes droeg Beate! Dat rose avondtoilet met die witte gebloemde tuniek, en daaronder de gouden schoentjes — 't was beeldig! En in die laatste akte, die rok en mantel van charmeuse, rozerood op tabaksbruin, met een druk patroon.

Ook Alida Tartaud's toiletten in de 2e en 3e akte waren beeldig, en van de mama in de 3e akte. Trouwens, het heele gezelschap uitgaande dames in de 3e akte heeft een pluimpje verdiend, — zoo gesaagd waren de toiletten.

Ik als huismoeder, ik zat te denken aan wat dat allemaal kost — en aan de vele tooneelgezelschappen — en aan de woorden van een abonnée. „Ja, nú is 't vol, maar Vrijdag is er weer niemand, het bezoek is zóó slecht van 't jaar."

Resumeerende, zeg ik u, dat ik genoten heb. De Nimf is een prachtig stuk werk, het gezelschap van Eysden schijnt er zelf plezier in te hebben en heeft er zijn beste krachten aan besteed.

Waarom valt 't nu niet ronduit in den smaak van de mannelijke critici? Nu ja, smaak is smaak, en de gustibus etc.

Moet mevrouw Simons een onschuldig recensenten-plegerijtje in de 2e en 3e akte boeten?

Of kunnen de artiesten onder de critici het niet gebeel verkroppen, dat hier de man-künstenaar wordt voorgesteld zooals hij zoo vaak is: offerend aan zijn kunst vrouw, kinderen, levend in eerzucht, hakend naar passie?

Alle medespelenden werden herhaaldelijk teruggeroepen en bloemstuk na bloemstuk werd aangedragen. De hulde was verdiend!

S. LUGTEN—REYS.

Als je eens lekker eten wilt, ben je dadelijk een half pound kwijt, nee, hoor!"

Daar ging 't nieuwe weer.

De gastvrouw schonk het tweede kopje. Maar Mrs. Dawson maakte hijna bezwaar om het uit te drinken. Ze had nog zooveel visites te maken, het was ongelofelijk! En dan moest ze toch weer thuis zijn op de five o'clock tea, die haar moeder ter harer eer voor haar klaar maakte, elken middag wat fijns erbij.

Maar het kopje werd toch uitgedronken.

Een stilte ontstond tusschen de beide jonge vrouwen. In de stilte woog iets.

Het werd uitgesproken door Mrs. Dawson, toen ze tegenover haar gastvrouw stond en reeds haar hand ten afscheid had gedrukt.

„Een ú niet blij, dat u nog geen kinderen hebt?"

Een pijnlijk lachje gleed om de lippen van de aangesprokene.

„Ik geloof van niet!" zei ze aarzelend.

„Nou, ik wel! Bah! Kinderen! Weet u wat mijn man altijd zegt? Kinderen zou je het huis uittrappen, die rustverstoorders! Nee hoor."

De neus! De neus!

Mrs. Dawson zeilde weg.

Glimlachend ging de gastvrouw weer in haar erker zitten en streek de sok over de hand.

Ze wist wat de ander dacht: „Stumper! Een heele mand met sokken stoppen doet ze dus zelf! En ook het pennelikken heeft ze niet kunnen laten schieten! En een kind zou ze wel willen hebben!

Nee, hoor!"

Mevrouw Simons-Mees schreef de volgende stukken:

De Veroveraar.
Atie's Huwelijk.
Vóór het Diner.
Een Vriendin.
Zijn Evenbeeld.
Een Moeder.
Sint Elisabeth.
Van Hoogten en Vlakten.
Kasbloem.
Twee Levenskringen.
De Nimf.

ONZE LEESTAFEL.

Ille-Mihi. Roman van Elisabeth von Heyking. Bewerking van B. de Graaff van Capelle. Amsterdam, van Holkema en Warendorf.

Een lijvige roman, spelende in de hoogere Duitsche ambtenaarswereld. Een verhaal om over te knarsetanden, om de lippen tot bloedends toe te bijten — en toch voelen we, dat het wàar moet zijn, dat het waar is, niet eenmaal, maar duizendmaal opnieuw.

Elisabeth von Heyking moet wel heel goed die ambtenaarswereld kennen, om er zóó over te schrijven. Soms zelfs treedt ze teveel in uitweidingen en verhaalt ons de verschillende verhoudingen zóó precies, als moesten wij morgen ánn den dag ook Duitsch ambtenaar worden. Dat is tegen haar roman aan te voeren.

Maar voor de rest, welk een verhaal! met hartebloed geschreven!

De heldin is een jonge, Duitsche freule, op wier adel eenige aanmerkingen zijn te maken door den zuiveren oud-Pruisischen adel, in welken ze door haar huwelijk wordt opgenomen. Het eerste gedeelte van het verhaal zal u niet geheel bevallen, maar ik bid u, lees door. Wat ik op 't eerste tegen heb, is, dat Else wel heel erg onmogelijk eenvoudig is, en wel heel erg onnoozel dat huwelijk aangaat. Al was 't maar, dat er in deze jaren nog een meisje gevonden werd, absoluut onbewsend van de techniek van liefde en huwelijk — haar gezond verstand moest haar gezegd hebben, dat 't òi een rein onmogelijke zaak is, voorgoed samen te zijn met een wezen, dat haar niet de minste sympathie, zelfs afkeer inboezemt. Maar enfin, de onbenulligheden der Duitsche höhere Tochter zijn vele, en Else trouwt haar von Zehren.

Droevig en vermakelijk tegelijk is de schildering van 't von Zehrensche milieu. De strenge regeerende schoonmoeder — al de doode schoondochters op het kerkhof, die ieder rijk moesten zijn, en wier kapitaal geheel in den dorren bodem van om Berlijn werd gestoken. Machtadd met de negen ziekelijke dochters, die zoo blij is, als Else blijkt geen kinderen te kunnen krijgen — dan zal ze dus òòk niet den erfgenaam leveren, die Machtadd ontzegd bleef.

Daarnaast graaf en gravin von Helmstedt, die Else leeren wat liefde en geluk is. Else houdt haar leven dan ook niet uit. Ze krijgt een Duitsch diplomatiek ambtenaar lief, von Walden. Hij haar. Ze vlucht, en na eindeloze moeiten, na opoffering van geheel haar moederlijk erfdeel aan von Zehren, is ze vrij en trouwt met von Walden.

Gravin Helmstedt, die 't zelfde doorgemaakt heeft als Else, waarschuwt haar voor al, wat de menschen haar aan zullen doen, doch hoezeer Else en von Walden ook gelooven dat ze vele vijanden zullen hebben, moedig gaan ze het leven in; ze weten zich krachtig genoeg om alle hinderpalen te overwinnen, hun liefde is sterk genoeg om alle onongelnk te boven te komen.

't Wordt overal gezien in de wereld: een ongelukkig huwelijk, gemis aan liefde — daar kan je werk je over troosten. Maar ongeluk in je werk — geen liefde, aardsch of hemelsch, is in staat dat gemis te vergoeden.

Ook de liefde van Else en Walden niet.

Op Buitenlandsche Zaken in Berlijn wordt voortdurend tegen hem gestookt. Slechts onbetekenende, verwijderde posten worden Walden aangewezen. O, die teleurstelling, als nooit een overplaatsing promotie beteekent! Doch Else trekt getrouw met hem mee.

Tegen alle medische verwachtingen in werd hun toch nog een kind geboren, een zoon, hun trots en vreugde, de volmaking van hun geluk in elkaar.

Maar Wolfje bezwijkt onder het klimaat van de laatste post, waarheen zijn vader, doelloos, gezonden wordt. Doch dan, als ze beiden bijna waanzinnig zijn van drobheid, schijnt het te dagen voor hen. Von Walden wordt eindelijk bevorderd tot gezant.

Als hij wist, welke overdenkingen tot die benoeming hebben geleid, daar op Buitenlandsche Zaken! De regeering had zich op bedoelde plaats in de nesten gewerkt — geen gezant zou in staat zijn, den boel te redden, er moest een zondebok zijn.

Hij gaat — en als de verwarring vermoerdert, de regeering de eene onmogelijken order na de andere blijft sturen, orders die hij stipt opvolgt, hoezeer alles hem verwondert en bekiemt — als dan de regeering voor een volslagen échec staat, wordt hij teruggeroepen, moet onmiddellijk komen. Alles wat is gebeurd, alles wat is mislukt, wordt gewreven aan „den geringen persoonlijken invloed van den gezant".

Opraking dus van de oude veeten aangaande zijn huwelijk en aan zijn „toen reeds ongerende zenuwziekte". Want is het wonder, dat Wolf nu naar lichaam en ziel getroffen is — dat Else hem brengen moet naar een krankzinnigengesticht aan den oever van de Oostzee? Hartverscheurend is deze lichamelijke en geestelijke ontraking van den sterken en nobelen Wolf geteekend; hartverscheurend Else's ellende daarbij, tot ze begrijpt „de grenzen der lijdensvatbaarheid" te hebben bereikt en een rust in haar voelt komen, die de rest harer krachten behoudt.

En nu geschiedt een wonder, een liefdewonder. Wolf, door een beroemden professor ongeneeslijk verklaard, genezt langzaam, maar zeker, door de zorgen, de nooit falende liefde, het eindeloze geduld van Else. Zóó gaat Else von Heyking hier in het vertalen van het liefdeswonder op, dat ze, als toch in een roman behoort, alle mogelijke détails vergeet. We willen vragen: maar had Else dan haar intrek genomen in dat krankzinnigengesticht? Kan dat dan? Mag dat dan? Die piano, die ze kocht en liet zetten op Wolfs kamer, waarop ze hem voorzong, kan dat dan, mag dat dan? Of had Wolf misschien toen al het gesticht verlaten en leefde als extern patiënt? Dat moeten we allemaal zelf maar uitmaken. Eindelijk verklaren de doktoren hem zoover, dat hij wegreizen kan en dan kiezen Else en Wolf als woonplaats een verlaten klooster van Sint Christoferus, den beschermheilige van drenkelingen en schipbreukelingen, een gebouw, idyllisch gelegen in een wondermooie streek van Italië. Half uitgewischt staat er boven de hoofddeur: Ille ferrarum mihi praeter omnes angulus ridet", „uit alle hoeken der aarde lacht die mij tegen." Slechts twee woorden zijn nog duidelijk blijven staan: „Ille mihi" — „die voor mij".

Op hun huwelijkareis hadden ze het verlaten gebouw bezocht en toen reeds had Ille mihi' hen tot blijven genood, bijna verleid. Doch toen hoopten ze nóg op het Leven en zijn Volheid. Nu hadden ze slechts één wensch: Die voor mij! En waar konden zij ook beter belanden dan in het huis van Sint Christoferus, de beschermheilige van alle zwervers, dreukelingen en schipbreukelingen?

Ille Mihi is een prachtig stuk vrouwenwerk. Mag hèt op muziekgebied de vrouw vaak voorgeworpen worden, hoe ze slechts in de interpretatie het tot wereldroem heeft kunnen brengen en niet in de creatie, op letterengebied is dat toch anders, mijne Heeren! Ille mihi is daar het bewijs van.

NANNIE VAN WEHL.

EEN LIED OP OUDERWETSCHE WIJS.

't Is zóó aardig, alleraardigst, dat lied van Sleeprijmer in de Beweging van Juni, dat ik 't er in ons nieuwe Vrouwenblad over hebben wil.

Niet actueel, zegt ge — van Juni!

Neen, maar klassiek — eeuwig aardig, eeuwig waar, en misschien ook wel eeuwig noodig.

Het heet: Een zwak zusje op haar verzoek ouderwets bepreekt, door Sleeprijmer. Deze dichter is geheel gevangen in den tooverban van Sara Burgerhart — hij spreekt als Broeder Benjamin het zwakke zusje aan — en dat het zusje zelf gevraagd heeft om bepreekt te worden, is ook zoo echt oefeningsavondjes-achtig. Aldus trekt Sleeprijmer los op 't zwakke zusje:

Te zwak voor ordlijk werk, maar niet voor
feestlijk zwoegen,
Maakt ze alle dagen jacht op 't nieuwste
stadsgenoegen.

Hoe vindt ge 't? Dat feestelijk zwoegen is zoo goed. Wij, die niet te zwak zijn, Goddank, voor ordlijk werk, wij zien zoo echt, als Sleeprijmer, het zwoegen in al de feestelijkheid en we danken hartelijk voor zoo'n hondenbaantje.

Ze verbeeldt zich geestelijk te kunnen genietem.' Ze is een dankbare eerste-ranger van Speenhoff. Fijntjes plaagt Sleeprijmer haar met haar vereering voor den Dichter-Zanger, die haar, het leege ijdeltuitje, een boekomslag laat borduren met een treffend opschrift en een aandoenlijk device.

Zusje mag anders wel voorzichtig zijn in haar vereering voor Speenhoff, waarschuwt Sleeprijmer bedektelijk, want deze droogspottende man laat menigeen een buur uitsliepen en ziet niet dat hij, alleen, tegenover een spiegel staat.

Hoe doet ze op een schilderijententoonstelling! Israels „klein doek" loenst ze voorbij, maar met groote oogen staart ze naar „kladvertoon op bonte kermiszeilen".

Muziek, daar is ze geeuwrig bij. Toch waardeert ze wel een concert, want 't is een gelegenheid om een nieuw toilet uit te stallen.

„Drie — viermaal daags verkleed, toont ze even onbevangen,
Hoe ruim haar kleerkast is, hoe nauw haar kleedjes prangen".

Wat nu komt, is al bijzonder ter snede, vooral in de laatste twee jaar:

„Van 't heerlijk winklen „op 1" zet ze in ververschingszalen,
Den lekkren tand te gast; thuis wachten kleskauw-malen."

Ach, ach, wat wordt zusje er doorgehaald! Tot niets ernstigs is ze in staat — lezen, ho maar! 't Moet pikant en vluchtig zijn — Goddank, daar wordt met de Modeplant gebeld!

„Veilig blijft haar gaest in prachtband opgeborgen".

Weemoed gaat nu klinken in sleeprijmers zang, weemoed om het meisje „jong, mooi en rijk", dat zoo door het leven heenbeuzelt. En wat denkt u, dat hij van haar zou willen, als hoogste zegen?

Een donderslag! Haar kamsen op erven zouden verkeeken moeten zijn, haar fortuin zou verloren moeten gaan.

Dán was ze gered! Dan zou ze de staalende kracht van het Heilige moeten ondervinden! Dan zou ze zijn:

„Verlost van liegen tijd en leeggang's lief geluier".

„En vastheid zou haar blós, haar blik karakter krijgen,
Beteek'nis 't schaarscher woord; ziel 't lachje; zegging 't zwijgen.
Schoon wierd dan 't lief gelaat, den hartklop verkappend,
Knap 't handje, óp weerwerk uit, rap 't voetje, in 't werkspoor stappend.
Een schijnramp — 't waar geluk: verzaking veler vrienden,
Den intrek van één gast: Kracht!"

En stel u voor, sleeprijmer verlangt zóó naar dit alles voor het zwakke zusje, dat 1913 hem pas een jubeljaar zou zijn als dit gebeurde.

Wèl denkt hij heel hoog van zusjes „fond" Want wèl is er een „fond" van ijzer en staal noodig, om een „schijnramp", zóó tot „waar geluk" om te tooveren. En ik vraag mij af: „Als het „fond" werkelijk zoo van ijzer en staal was, zou dan zusje zich blijven neerleggen bij haar lief geluier?

Sleeprijmer denkt te goed over het zwakke zusje. Ik vrees één héél andere uitwerking van het paardenmiddel. Ik ken ze, de zwakke zusjes, in weelde opgevoed, toen fortuin verloren — zou ik ze hier in Rotterdam niet kennen? En sleeprijmers gehoopte uitwerking zag ik nog niet.

Wat te doen staat, 't is, te zorgen; dat, al mochten we rijk zijn als Cresus, al mochten de schatten van Golconde ons ter beschikking wachten — we nooit toestaan, dat onze dochters gaan in ledigheid.

En alzoo wijs zijn er ook velen hier in Rotterdam.

S. LUGTEN-REYS.

CAPET-KWARTET.

Het Capet-kwartet, waarmee wij hier reeds in het voorjaar hebben kennis gemaakt bij gelegenheid van de paedagogische concerten, door de leden van het Residentie-orkest gegeven, is nu andermaal, onder aegide van het concertbureau de Haan, hier gekomen om een serie Beethoven-avonden te geven.

De eerste van deze avonden bracht ons de kwartetten op. 18 No. 1 en 5 en op. 74, het z.g. „Harfen-quartett", alzoo de Beethoven, der eerste- en der midden-periode. De samenstelling van het programma mag, ook in verband met hetgeen nog volgen zal, ongetwijfeld een zeer gelukkige genoemd worden, ook omdat op. 18 Nos. 1 en 5 een vergelijking mogelijk maken met de outzaglijke diepte van Beethoven's kunst in zijn latere periode. Het eerste kwartet doet, niettegenstaande het allegro con brio, ons nóg den jeugdigen Beethoven gevoelen, doch geeft reeds dadelijk in het tweede deel een muziek, die van een dieper zieleleven getuigt dan in de kwartetten van zijn voorgangers ooit werd aangetroffen. Hier vinden wij reeds de groote dramatische trek en de geniale greep, die zoozeer de latere werken van den meester kenmerken. Het a-dur kwartet is over het geheel van een lichter, zonniger tint, met zijn melodieus menuet en andante.

Beide werken vormden dus voor de pauze een zeer goed aaneengesloten geheel. Het was daarom goed gezien, eerst na de pauze opus 74 te brengen. Immers, dit kwartet, dat uit Beethovens vol-rijpe periode dateert, staat veel dieper tonen en ernstiger klanken aan, geeft ons stemmingen van diepst-levensleed naast gedachten van een ongekende stoutheid en dit alles in een vorm, die reeds het perfecte meesterschap, de volkomen beheersching van den kwartetvorm verraadt.

De uitvoering was, gelijk van dit kwartet na de reeds zoo zielvolle Beethoven-openbaring, waarmee het ons reeds bij zijn eerste optreden had verrast, in alle opzichten een voortreffelijke. Niet alleen door de volkomenheid, waarmee elk der spelers zijn partij vervult, maar ook en vooral door den schoonen, bijna immateriëelen Klank van het samenspel, waarin alles bezield en doorvoeld is. De smeltende toon van de gezamenlijke instrumenten, gelijk wij die hoorden in het adagio uit het 1ste kwartet, in het andante van het 2de, he schitterende rhytmiek van het scherzo uit het f-dur en de brillante allegro's uit beide werken deden ons weer aan als een kunst van uiterste volkomenheid. Maar deze kunst bereikte nog haar hoogtepunt in het Harfen-quartett, waar zij uitdrukking gaf aan de allerdiepste, zielsstemmingen, de uiterste grens van het menschelijk-bereikbare nabij kwam.

De ademlooze stilte tijdens de uitvoering van deze kwartetten, bewees dan ook wel, hoezeer de aanwezigen onder den indruk van deze supérieure kunst waren gekomen. En dit is wel de grootste verdienste van Capet en zijn drie getrouwen, dat zij, ondanks of juist door die superioriteit, ons Beethoven en niets dan Beethoven doen gevoelen, zichzelven bescheiden op den achtergrond houdende, om des te beter en te volkomener de ziel van den componist tot ons te doen spreken.

Het publiek was opgetogen en bracht de uitvoerenden een spontane ovatie. Zaterdagavond volgt het tweede van deze concerten, waarop zeker geen kunst-minnende mag ontbreken.

L. F. H.

CARMEN SYLVA.

29 December wordt Carmen Sylva, de Koningin van Roemenië, de groote schrijfster en dichteres, 70 jaar.

Grootsche huldebetoogingen worden voor haar op touw gezet. Ook ons land heeft schoone plannen ontworpen om de kunstenaresse dien dag tot een feestdag te maken. Een feest, dien dag, dat zal het voor haar niet kunnen worden. Daarvoor heeft ze teveel moeten lijden den laatsten tijd. O! al dat moorden en branden rondom haar! En toen het Roemeensche leger, dat op moest trekken! De Duitsche spotprenten beeldden haar toen af als aanvoerster, schreiend zingend voorop gaand, de luit in den arm. Niet bepaald fijn bedacht, een spotprent over eene, die zoo lijden moest. Gelukkig is toen Koning Karels optreden met succes bekroond en was spoedig de vrede-van Boekarest geteekend. Moge die, ook terwille van de koninklijke, geniale zeventigjarige, méér blijken te zijn dan een stuk scheurpapier!

ADA GERLO.

Laatst las ik in Groot-Nederland een novelle, van een zekere Ada Gerlo. Die novelle heeft me zeer gefrappeerd, om haar kalme frischheid, om haar sterke gedachten. Ada Gerlo wastie onderteekend.

Ik verwed er wat onder, dat een onzer beste dichteressen zich onder dien naam verschuilt, misschien zoo schuchter, omdat ze het proza niet zóó gewend is als de poezie. Haar proza is is echter magnifiek in die novelle. Één gedachte herinner ik er me uit, en die is me blijgebleven om de curiositeit en omdat ik me zoo begrijpen kan, dat artistieke, idealistische jonge vrouwen zoo denken kunnen.

„Trouwen?" zegt de heldin mijmchtend. Dank u! Moet dan al dat mooie, al dat heerlijke uitloopen op een bovenhuis, een meid, een vuilnisman, scheerwater en een wekelijksche portefeuille? (*)

Ach, lieve „Ada Gerlo!"

Een bovenhuis kan adol heerlijk zijn, hoog verheven boven de aarde, met een mooi uitzicht en heel wat meer frissche lucht dan de benedenburen! Bovendien kan je vanuit een bovenhuis, vooral als 't een erker heeft, je man zoo dolgezellig zien aankomen! En dan heb jij het gestommel niet van de bovenburen!

En de vuilnisman — dat 's een heerlijke man! Dacht je soms niet, Ada Gerlo, dat er poezie ligt in het opruimen van vuilnis! Dat je aestetisch gevoel weer overeind springt alsof 't in den knel heeft gezeten, wanneer de vuilnisman, die brave! al wat je in den weg was, meeneemt? De verdorde bloemen, de doode kerstboom, de emballage van je presenten, de asch van je kachels, de stronken van de groenten? Waarlijk, Ada Gerlo, er is meer ernst in mijn woorden, dan je wel denkt.

En het scheerwater! Wat een heerlijke taak, voor een goed doel! Dan is je man woer heelemaal frisch en opgeknapt; uit de moede zwoeger is een frischriekende kerel geworden — als je zelf het scheerwater brengt, help je een handje mee aan dat grootsche werk!

En de portefeuille, de wekelijksche, Lieve Ada, Dinsdag is onze dag van de wekelijksche portefeuille.

Wil je gelooven — dan doe ik in den middag alles af, wat ik anders aan huishoudelijke bezigheden verricht nog na 't eten — dan leg ik 't kind vroeg te slapen, dan verkleed ik me in mijn huisjapon en pantoffels nog vóór ons diner — en als dan de tafel afgeruimd is, de thee binnen — dan draag ik de wekelijksche portefeuille aan, tot een stapel op tafel, dan schuif ik mijn roode fauteuil bij, met een voetenbank (eigenlijk doe ik dat alles niet, maar wie het wèl doet, gaat je niet aan) en dan ga ik lezen, ja, lezen mijn wekelijksche portefeuille! Ik grasduin er eerst in, snuffel hier, snuffel daar, tot ik wat moois vind, wat erg moois en met een zucht van genot begin ik dan pas goed. Laatst vond ik wat erg moois, dié novelle in Groot-Nederland van Ada Gerlo, die niet Ada Gerlo heet, daar verwed ik wat onder — mijn wekelijksche portefeuille misschien.

Heusch, Ada Gerlo, trouwen is zoo erg niet!

S. L.-R.

(*) Ik citeer uit het hoofd. Ada Gerlo!

COMPAGNIE LYONNAISE

Fournisseurs de S. M. La Reine. Fournisseurs de S. M. La Reine Mère.

9 Kneuterdijk -- La Haye.

GRANDE EXPOSITION EXCEPTIONNELLE

de Dentelles véritables et imitations.

Robes et Tuniques mi-confectionnées.

Berthes, Cols, Cols Robespierre, Cols Médicis, Châles, Jabots, Guimpes application, Echarpes brodées, Dentelles, Entre-deux et un grand assortiment de mouchoirs

== en ==

Duchesse, Rosaline, Point de Gaze, Venise, Bruges, Gand, Milan, Alençon, Cluny, Irlande, etc. etc.

Pédicure

J. P. HUMEL,

Atjestraat 132. Telefoon 5266.

Te spreken 2-4 uur

Voor en na dien tijd aan huis te ontbieden.

„DE BANANE"

Specialiteit in fijne VRUCHTEN

Korte Poten 20, Den Haag. | *Telefoon 308.*

J. TELLEKAMP.

Telegramadres: „BANANE".

N. V. „De Algemeene Spaarverzekering".

's-Gravenhage, Anna Paulownastraat 32.

Beschaafde Agentessen gevraagd om voor onze Spaarkas werkzaam te zijn tegen **zéér hooge provisie.**

Onze Vennootschap is **géén** gewone Mij. van Levensverzekering.

Daar onze tarieven zich uitstekend leenen voor kinderverzekering en door ons **geen geneeskundig onderzoek** wordt vereischt, biedt het Agentschap vooral aan **Dames** een groot arbeidsveld en **eene ruime bron van inkomsten.**

☞ Vraagt gratis toezending onzer Brochure.

KASTNER'S

AUTO PIANO'S

DE BESTE DER WERELD.

VLEUGELS - PIANINO'S

RUILEN - STEMMEN

REPAREEREN - VERHUREN.

Fa F. H. BRINKMANN

Prins Hendrikplein 8

DEN HAAG.

Dames van 's Gravenhage!

Wij slapen niet in, ook niet als de tijd van den winterslaap gekomen is.

Wij zijn steeds wakker en **moeten** steeds wakker zijn in dezen tijd van concurrentie.

Wij besteden de wintermaanden aan het met zorg, op ons gemak nazien en herstellen van de rijwielen onzer clientèle. Wij moffelen en nikkelen thans de karretjes onzer dames cliënten zóó, dat ze in 't voorjaar, als door een verjongingskuur bij een bekwaam arts, weder als nieuw hunne diensten bewijzen.

Het is thans de juiste tijd ons Uw rijwiel in bewerking te geven om het zonder eenige overhaasting met de meeste zorg en accuratesse te kunnen opknappen en voor zoover noodig te vernieuwen.

Mogen wij er tevens op wijzen, dat er geen beter Sint-Nicolaas-cadeau denkbaar is dan een **Gazelle-Rijwiel!**

Hoogachtend, **VROLIJK & Co.** Zoutmanstraat 10a, Telef. 4725. Valeriusstraat 60, Telef 1797.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 22 November 1913. No. 2.

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van 1—6 regels . . . . . . f 1.25
Elke regel meer . . . . . . - 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

Wat welmeenende ouders hun kinderen aandoen

door

S. LUGTEN—REYS.

Een historie van a tot z waar. Gek, dat ik dat er bij zet, maar ik heb al zooveel gefantaseerd voor allerlei lezers en lezeressen, dat ik me verplicht voel, hen te waarschuwen, als ik 't eens heel ernstig aan ga leggen; als ik niet literair, doch waar wil zijn, terwille van dat kleine gespuis, dat 't vaak zoo hard te verduren heeft.

Op mijn vijfden verjaardag — nooit vergeten dag — werd ik in de mooie kamer gebracht en daar stond een nieuw meubel, dat ik met luide juichkreten begroette: een piano. Die kreeg ik, en nu zou ik piano leeren spelen.

Dat vond ik heerlijk, en vol ijver begon ik er vast op te trommelen, geloovende, dat met een kleine terechtwijzing van den een of anderen groote, die piano kon spelen, de kunst wel komen zou. Maar mijn moeder nam mijn handen weg, omdat ze vreesde voor de snaren van de nieuwe piano, en zei, dat morgen de meester zou komen.

Nou hoeft niemand zoo erg mijn vader en mijn moeder uit te lachen om die pianorij op vijfjarigen leeftijd. Ik was de oudste — wat hoopt en verwacht men al niet van zijn eerste, zijn oudste!

Bovendien was ik een oersterk kind, met zulk een hoog voorhoofd, dat mijn vader wonderen van mijn knapheid hoopte. Dat voorhoofd was zijn trots; zoodra mijn haar langer dan vijf centimeter was, zoodat 't naar voren viel over mijn voorhoofd, moest er een kam in, zoo'n kromme.

Het korte, weerspannige haar vloog recht achter de kam al te kwiek omhoog, zoodat ik een soortement aureool van stekels bezat, en dan maar weer smeekte, om ontslagen te worden van mijn haartooi.

Mijn vader was zoo trotsch op mijn voorhoofd — en een paar ondeugende, maar leuke buurmeisjes scholden me voor waterhoofd.

Enfin, het viel te begrijpen, dat mijn vader me nu reeds pianolessen liet geven, om te kijken, of dat hooge voorhoofd soms wat uit wou werken.

Arm ding, ik! Ik heb niet geweten, wat mij wachtte, toen ik zoo danste en jubelde. Want nu begonnen er jaren van zóó'n kwelling, dat ik niet weet, hoe ik den lieden daar een goeden indruk van zal geven.

Den volgenden dag verscheen er een meester. Het was een reeds bejaarde man. Net een Rus, zoo donker en behaard van uiterlijk. Op het zware, lange haar droeg hij een grooten, slappen vilthoed. Ik vrees, dat mijn vader hem genomen had, omdat 't op een koopje was, die lesgeverij.

Er werd een heel hooge tabouret voor me getimmerd. Hij staat nog thuis, bij moeder, en als ik die tabouret zie, voel ik een beklemming, die ik niet dadelijk begrijp, totdat ik me bedenk: „O ja, dat 's waar ook! Daar staat de piano-tabouret!"

Al heel gauw had ik in de gaten, dat piano-spelen heelemaal zoo makkelijk niet was als 't leek, toen groote menschen voor me gespeeld hadden. Ik moest allerlei vreeselijk eentonige kunsten doen met mijn kleine handen, waar putjes van de dikte in te vinden waren, vier op een rijtje. Dat weet ik zoo precies, omdat mijn handen gedurende een tijd, die mij in de herinnering uren toelijkt, het centrum van mijn aandacht waren. Ik zie ze nog voor me: twee kleine, dikke handjes, op de blinkende nieuwe, witte toetsen liggende, in het fantastische kaarslicht. En dan moest de vierde vinger worden opgetrokken — de vierde vinger alleen! Probeer het eens, wie geen piano speelt! En dan moesten alle vingers ieder op de beurt opgetrokken worden, en zoo rustig moest het handje blijven liggen, dat een twee-en-een-halve-centstuk, op de dikteputjes gelegd, er niet af mocht vallen.

Zooals ik gezegd heb, was ik een oersterke knurk van een meid. Mijn moeder kleedde me een weinig eigenaardig. Winter en zomer door droeg ik bloote kuiten, jurken met zeer korte of geheel geen mouwtjes, en zeer lage vierkante halzen.

Nu komt er iets shocking. Maar ik kan 't niet helpen. Laat het u waarschuwen tegen pianolessen van oude mannen op koopjes.

Mijn pianomeester zat altijd zeer dicht bij mij. Dat ergerde mij, want hij rook naar slechte tabak. Ik weet nog, hoe hij rook. Bij die lucht pasten ook vuile nagels. Ik had er al eens tegen mijn moeder over geklaagd. En eens, op een vreeselijken keer, was de oude man heel vriendelijk en kriebelde mij met zijn dikken, gelen vinger ver in mijn hals, tot op mijn borst. En toen vroeg hij me: „of ik op mijn heele lijfje zoo blank was."

Ik gaf haast over van afgrijzen en walging. Maar ik dorst niets te laten merken, gaf geen kik en bleef mijn eentonige vingeroefeningen doorspelen. Na het lesuur, toen echter de oude man, voor wien ik nu als de dood zoo bang was, de deur al had dichtgetrokken, vloog ik op mijn moeder af en maakte mijn afgrijzen uit. Bah! die vieze, dikke, gele vinger met dien zwarten nagel!

Al was ik vreeselijk vol afgrijzen, toch begreep ik niet, waarom mijn moeder zóó boos was, dat ze heftig tegen den ouden man uitvoer en hem op staanden voet een brief schreef, waarin hij ontslagen werd.

Dat vond ik heerlijk! 't Was mij net, of die oude man niet meer afgeschud had kunnen worden — of die ellende voorgoed bij mijn arm leven hoorde. En ziet! daar was ik opeens ontslagen van die vreeselijkheid.

Ik kwam den oude nog vaak, en jarenlang, tegen op straat. En dan was ik altijd doodsbang voor hem. Hij echter ging norsch voorbij, recht vooruit ziend, onder zijn vettigen, grooten hoed vandaan.

Toen kreeg ik een nieuwen meester, en ik vrees, dat mijn vader die alweer op een koopje genomen had. Ik was toen nog geen zes.

Ondertusschen hing de pianorij me reeds met ellen uit de keel. Ik kon nog niets dan wat vingeroefeningen uit Knorr, onzaliger nagedachtenis. Van die aardige stukjes, waarbij de jonge élèves slechts een paar heele noten hebben aan te slaan, terwijl de leeraar zelf een stukje speelt, zoodat het kind een idee krijgt van mee te werken aan een s t u k j e, aan een m e l o d i e, daarvan wist mijn eerste, en ook mijn tweede meester niets. Waarschijnlijk, omdat 't koopjesmeesters waren.

Nu ging het vingergymnastiek maken voort. De nieuwe meester was een tamelijk jonge man, zeer nerveus, met een akelige, schrille stem. Tegen mijn moeder sprak hij altijd prevelend van de zenuwen, en ook ik kon hem vaak niet verstaan, zoo brabbelde hij.

Eén ding vond ik heel wonderlijk van hem. Daar dacht ik diep over na. Als het u u r — neen, stel je voor, een u u r pianoles voor een kind van zes jaar — zich minstens een week lang (naar mijn tegenwoordigen maatstaf gerekend) — had voortgesleept, rees meneer op, maar nooit zoover, tot hij rechtop stond, kuchte, ging weer zitten — en even daarna sprak hij het bevrijdende woord.

Het gansche uur door keek ik schuin naar hem, of hij nog niet opstond. Nou zal hij 't doen, nou zal hij 't doen — dacht ik, veel te vroeg al. Soms verschoof hij op zijn stoel — en mijn hart bonsde van verwachting. Maar 't bleef bij verschuiven — en ik had moeite, mijn tranen in te houden. En dan Godlof! daar rees hij op, ging weer zitten, en klaar was ik, eventjes daarna.

Waarom deed hij dat toch, dat opstaan, en juist altijd vlak voor 't einde van 't uur? vroeg ik mezelf af. Pas veel later, toen hij alweer ontslagen was, schoot me ineens de verklaring te binnen: Dan keek hij op de pendule. Dat was niet slim van me, om 't toen pas te raden. Hieruan ziet men, dat men niet te zeer moet vertrouwen op de hoogte van kindervoorhoofden.

In 't begin was de nieuwe meester erg lief voor me en beviel hij me uitstekend. Maar al spoedig kreeg hij leelijke gewoonten. Als ik mijn vierduitstuk liet vallen, gaf hij me een vinnigen, nijdigen klap op mijn handen, zoo'n klap, als de eene kat van een straatmeid de andere kan geven. Zijn mond vertrok hij daarbij, dat al zijn leelijke tanden door zijn roode snor heen te zien waren.

Die klappen werden steeds harder, tot ik met bloedroode handen uit de pianoles kwam. Toen moest ik eens lucifers halen uit mijn vaders kamer. Die was vlak achter de mooie kamer. Mijn meester stuurde me om die lucifers. De vleugeldeuren tusschen de twee kamers waren toe, als altijd. Ik ging door de gang — en vond mijn moeder zittende op een stoel vlak voor de porte-brisée. Het verwonderde me heel erg, dat ze daar zat, zoo echt neergegooid en in 't halfduister. Ik begreep niet waarom zo daar zat. Dat begreep ik pas later. Alweer dom. Maar hoe dwaas is 't toch, dat een kind dan niet ronduit vraagt: „Moeder, wat doet u hier?" en zoo lang soest over de oplossing van dat vraagstuk, dat het die soesperiode nooit meer vergeet!

Ik weet niet hoe lang 't duurde, eer de catastrophe kwam. Ik was toen al wel op school. Mijn vierduitstuk viel, vinnig sloegen de magere, witte handen los op de kleine, dikke, de porte-brisée vloog open. Daar stond mijn moeder, fantastisch belicht door de pianokaarsen. Ik weet zelfs nog, wat voor japon ze aanhad. Een mooie lichtgrijze, met witte strepen er door en met veel witte kant versierd. Een lange sleep was er aan. Ze was heel boos, zei heel veel, wees met haar vinger naar de deur — en weldra was de pianomeester verdwenen, prevelender en brabbelender dan ooit. Hij kwam nooit weerom.

Daarna kwam ik op een muziekschool, die een goeden naam had in de stad. Ik was toen acht jaar. De piano, die ik toen al braaf begon te haten, kwam me gedurende enkele gelukkige maanden niet meer zoo afschuwelijk voor. Ik kreeg weer les, ditmaal van een achtenswaardig grijsaard, die echter wel wat vriendelijker had kunnen zijn voor kleine meisjes, zooals ik er een was.

Hij had een goddelijke eigenschap: mij, de kleinste, gaf hij 't eerst les, met zijn zessen een uur, dat 's ieder tien minuten. Daarna stuurde hij me w e g! Later begreep ik, dat hij 't vreeselijk en vernederend vond, zulk een kleine meid, die er bovendien niets van wist, les te geven, want hij had een goed klinkenden artistennaam. Maar nog op zijn ouden dag had hij zich niet rijk gepianood, en moest dus zulke kleine meisjes wel op den koop toenemen.

Nu begon er een zalige tijd. Omdat ik in

Feuilleton.

Bébé's eerste verjaardag, in verklapte brieven,

door

NANNIE VAN WEHL.

Lieve Nannie,

't Eerst van alles zal ik nu maar eens aan jou gaan schrijven, stumperd, die mijn gloriedag van jonge mama niet mee kon maken, en nu waarachtig, heel wat gemist hebt.

Mijn dochtertje heeft haar bad reeds gehad en slaapt nu, volmaakt tegen haar gewoonte in, al uren en uren haar roes van gisteren uit. Zelfs haar kater ontbrak van morgen niet. Je hadt dat gezicht eens moeten zien vanmorgen!

De heerlijkheden, hier beneden, zag ze waarlijk aan met het bekende „lodder oog"; alleen heeft 't me altijd toegeschenen of Vondels kindertjes er andere lodderoogen op nahielden dan het mijne. Mijn dochter had vanmorgen échte, heusche, potdikke!

Daar zou ik geen vers op kunnen maken! Maar ik ben ook Vondel niet, zal je zeggen, en ik geef toe, daar ontbreekt veel aan.

Doch ter zake.

Ik zit hier midden in een chaos van piassen, speelgoeddoozen, beesten, poppen, legkaarten, wagens, ballen, rammelaars etc. etc. Regelmatig zal ik u vertellen, hoe dat alles mijn woning is ingekomen.

Gisterenmorgen acht uur begon het feestgedruisch. We waren zelf in alle stilte opgestaan en hadden ons al gekleed, toen de jubilaresse haar eersten kik gaf, en spoedig blozend en welgedaan rechtop in bed stond, vreeselijk verwonderd kijkend, dat moeder en vader al zoo netjes waren.

Ze trok een mummelend mondje van de spijt, dat nu haar gewone morgenplagerij achterwege moest blijven. Ze kan me namelijk, staande in bed, met haar handje door het lofwerk van haar ledikant, precies aan mijn haren trekken en maakt mij op deze manier gewoonlijk wakker. Of — ik laat me wakker maken. Ach — dat kleine handje, dat, nog zoo'n beetje onzeker, door het lofwerk heen komt aanzetten, en in mijn coiffure grijpt! En dan dat blozende, warme snoetje. Nan!

Enfin — terwille van een geregelde afwerking van het feestprogramma, moest dit nummer van het dagelijksche programma achterwege blijven.

Nauwelijks was Anneke's eerste kik tot in de keuken doorgedrongen, of daar kwam onze Marie al aanzetten, naar boven toe. En daar trad ze, na een bedeesd klopje, onze slaapkamer binnen.

Ik dacht, wat hoor ik nu ineens? Marie sleepte achter zich aan een beeldig wagentje met een bel tusschen de wielen en een beer ervoor. Dat was haar geschenk voor Anneke! Ik kan je niet zeggen, hoe aardig ik dat van haar vond.

Anneke, zich nog niet bewust van den bijzonderen dag, aanvaardde het geschenk met groote vreugde. Ze was toen nog niet blasée, zooals ze een halven dag later zou worden. Het cadeau werd nu mee naar beneden genomen en gedurende een half uur werd er natuurlijk niet anders g e r e d e n (hond toch in 't oog, dat de jubilaresse nog slechts tot het jarental van 1 geklommen is) doch het present werd gesmeten, geschud, en zelfs genoot het de eer, door der jubilaresses eigen lipjes bezogen te worden.

Daarna had ze pas oog voor het, toch waarlijk vorstelijke cadeau harer ouders.

Ik heb een pop voor haar uitgezocht, om je dood te lachen, Nan! Niet, dat ze zoo leelijk is — ik heb een pop genomen die het menschelijke allernaardigst nabij kwam. Ze is heelemaal van wol, en stelt een kwameid voor. Een echte kwameid, met ruige haren, ook al van pluche, en een ondeugend, bolwangig gezicht. De pop is zóó deugdelijk, dat vader hem dadelijk Leeflang heeft gedoopt, ook, om daarmee zijn talrijke vrienden en vriendinnen uit de provincie, die zoo heeten, hulde te bewijzen.

Anneke's grootmoeder wist van de pop en dezelfs afmetingen — en ziet — net had Anneke zich aan juffrouw Leeflang voorgesteld, en rustten de beiden een kort oogenblik aan elkanders hart — daar belde de dienstbare van Grootmama, die natuurlijk in de tegenwoordigheid van het feestvarken werd toegelaten en bracht uit Grootmoeders naam een groen voertuig, dat dan eigenlijk voor juffrouw Leeflang was bestemd, maar waarin onmiddellijk de heldin van 't feest zelf plaats nam, en zich, als een imperatrice in haar zegekar rond liet rijden door de suite, met op haar schoot den zak met flikken, die Grootmama's Sientje haar persoonlijk geoffreerd had.

Even daarna kwam oom Eduard, en ik hoorde van hem het ontzettende verhaal, hoe Grootmoeder zelf uit de stad was komen aansleepen met het groote, groene gevaarte in haar armen, bang, dat ze in den winkel niet precies den wagen harer keuze zouden geven. Stel je nu even Anneke's kleine dikke Grootmoeder voor — de groote groene wagen tegen het goede hart gedrukt.

Oom Eduard vereerde Anneke een — jurk, wat me van zoo'n celibatair ontzaggelijk meeviel. Oom Eduard is toch een pienter jongske — hoe komt hij achter de wel zeer hooge eischen, die de garderobe van een zoo hardgroeiend kind als mijn Anneke telkens opnieuw aan mij en mijn kleedgeld stelt? Nu mijn dochter een vol jaar is, zal ik haar bij haar vader voor eigen kleedgeld voorhangen.

't Gaat wezenlijk niet meer.

Om de groote jeugd, beiden van oom Eduard en nicht Anneke, achtte ik me gerechtigd, het dagelijksch proces van baden, kleeden en voeden toch een aanvang te doen nemen. Anneke zat nog in 't bad, toen oom Wim zijn intrede deed, en, ofschoon diens jeugd niet zóó groot is als van oom Eduard, liet ik hem toch ook maar tot de plechtigheid toe en veroorloofde Anneke, ondanks haar oogenblikkelijke positie, uit zijn handen aan te nemen een pias aan een touw, dat rinkelde van de belletjes. De pias zijn teefel, van celluloid, tikketikte vreeselijk van de hageltjes en hij schreeuwde klagelijk, als je hem op zijn buikje drukte. Anneke was zeer verrukt over haar nieuwen vriend en begon dadelijk een zijner geel-gezoolde pantoffels te bewerken. Wel — daar had wezenlijk de Benjamin der Ooms, oom Eduard, zijn cadeau slimmer uitgekozen dan oom Wim, want in minder dan geen tijd had Anneke haar heele

Krabbels van Willem de Zwart op de seance Peters.

De Heer Peters hield in de zalen d'Audretsch op de Hooge Wal een demonstratie over spiritisme en bewees door 't oproepen van verschillende geesten, o.a. die van Jacob, die echter helaas niet thuis te brengen was, het voortleven na den dood d.i. voor velen der aanwezigen.

't Was stampvol en het meerendeel van het publiek genoot van zooveel bovennatuurlijks. Wij zijn slechte beoordeelaars, want men moet om beoordeelaar te zijn „geloof" hebben en dat nu ontbrak ons ten eenenmale.

We gewagen er dan ook meer van om de hier gereproduceerde geestige krabbels die Willem de Zwart van spreker en tolk maakte.

't middaguur een uur pianoles heette te hebben, gaf mijn moeder me een lekkere boterham mee, in een beeldig trommeltje, zwart met gouden sterretjes. De boterham erin was veel lekkerder dan die ik thuis kreeg. Eerst at ik plichtgetrouw mijn boterham haastig op tusschen twaalf en kwart over twaalf. Maar al heel spoedig bewaarde ik die voor na de les, om hem op mijn gemak te consumeeren. De muziekschool was op nog geen honderd pas afstand van de school. Ik hoide naar boven, naar den ouden meester, verdroeg tien minuten lang de bui, die over mijn hoofd losbarstte, werd als geheel onbegrijpelijk weer ontslagen, misschien nog wel vóór het einde van de tien minuten, en hoide dan weer naar school. Daar was een vriendinnetje van mij, een klein meisje, dat overbleef, omdat ze gebrekkig was en de afstand naar huis te vermoeiend werd gevonden tusschen den middag. Ze telde een jaar meer, dan ik en was toch zoo bitter klein. Ze was aan één zijde geheel verlamd en zielig vond ik 't, om haar te zien scharrelen. Maar ze was 't ioligste kleine ding, dat ik ooit ontmoet heb en kon schateren van 't lachen, als ze, na veel mislukte pogingen, toch ook op het hek was geklauterd, als ik. Ze was bijzonder knap — denk een-, ze schreef met de linkerhand! Ik was heel blij dat zulk een belangwekkend scheepsitje zich met me bemoeien wou.

Het moet dat jaar een bijzonder mooie en lange zomer zijn geweest, want als ik aan dien verrukkelijken tijd terugdenk, zie ik ons tweetjes altijd in lichte jurkjes zitten op het breede hek van den tuin van het hoofd der school, en de groene takken wuiven over onze hoofden. Daarbinnen voerde een lieve dame den scepter; die gaf ons wel eens bloemen en dan waren we heel grootsch dat we die gekregen hadden. Bloemen uit den tuin van het hoofd der school, dat 's nogal niks!

„Niet lang echter duurde dat lieve leventje", zoo gaan ouderwetsche verhalen verder. Maar dit is een niet-verwetsch verhaal en ik moet eerlijk vertellen, dat het lieve leventje héél lang duurde.

's Avonds speelde ik roef! roef! een paar vingeroefeningetjes en altijd weer mijn Première Polka, of de Carnaval de Venise van Streabbog — op de les werd ik uitgefeesterd, maar dat was gauw geleden, en ik beleefde de zaligste middaguren, twaalmaal in de week.

Zóó slim was ik wel, dat ik begreep — er was iets niet in den haak met die pianoles. Zorgvuldig paste ik op, ooit een zinspeling te maken op mijn gouden middaguren.

(Slot volgt.)

bekje vol gele verf, zoodat ik onmiddellijk aan het uitwasschen moest trekken, en wel met dat eenige tegengif, melk. Ook dwong ik Anneke, een paar slokjes melk te drinken en haalde haar toen gauw uit het bad. Vliegensvlug begon ik Anneke's toilet, want daar ging de bel opnieuw, en eer Anneke een luier aan had, was Louise Bakker al op ons toegetreden en hood Anneke een mooie gipsen hond. Aan den naam op het bordje aan zijn halsband: „Krul" zag ik wel, dat de hond nog meer te bieden had dan gips.

Haastig griste ik den hond weg uit Loesjes lokkende hand — dat was nog veel te fijn en te mooi voor Anneke; ook wou ik haar nu weleens aangekleed hebben.

Marie kwam binnen en diende koffie. Toen kregen gelukkig Eduard, Wim en Loe een gesprek over Strauss en maakte Anneke doordrongen van het bewustzijn, dat dit nog niet voor haar geschikt was, zoodat ze zich eventjes rustig aan mij over gaf en ik haar toilet voltooide door haar Eduard's geschenk, de beeldige witte smookjurk, aan te doen. Hij paste keurig, en ik maakte Eduard wel mijn compliment over zijn wondergeschikten aankoop. Wim keek met zelfverwijt naar de ontkleurde zolen van zijn pias, maar ik troostte hem met de verzekering, dat ik op zijn leeftijd nog heel wat gekker dingen voor kinderen meebracht.

Gezamenlijk stapten Loe, Wim en Eetje toen op, en trok ik Anneke's smookjurk weer uit, ter na haar middagslaapje, dat zich nu al een weinig begon aan te kondigen door verdachte bewegingen naar Anneke's oogjes, met de kleine knuistjes.

Haar attrivende Bets met — den grooten bal geloof ik. Wil je wel gelooven, dat ik niet eens alles meer precies weet? Terwijl Bets nog bezig was met uitpakken, bield een rijtuig stil, — en wie stapten er even later de kamer binnen? Oom Dokter, Anneke's beschermheer. Hij bracht een beertje mee voor Anneke, en ik veronderstelde hardop tegen Bets, dat Oom Dokter deze beertjes zeker bij het gros inslóeg, vanwege al de kindertjes, die aan hem, — nu ja — veel te danken hebben. Toen wees Oom Dokter me met strengen blik terecht, en zei, dat dit het eerste beertje was, dat hij nog ooit voor zijn pupillen had gekocht, vanwege dat Anneke een kindje apart was. Zie je, dat dacht ik ook, altijd, doch ik meende daarbij in allen eenvoud, dat deze gedachte bij het moederschap behoorde. En nu gaat Dokter Verwey me zoo verwaand maken! Dokter Verwey feliciteerde mij nog even extra, en herinnerde eraan, dat alles — nu ja — er op dat oogenblik beter uitzag dan net een jaar terug, zoo om en bij het middaguur. Enfin, met tact kwamen we fluks terug van dit lotwat gênante chapiter en wijdden verder onze aandacht aan de feestelinge, die heelemaal bleek was geworden van den slaap.

Alweer met takt bekortte Oom Dokter zijn bezoek, en ook Bets vecht ons spoedig. Zoo was ik in de gelegenheid, Anneke naar bed te brengen. Ik heb haar nog nooit zóó vlug in slaap zien vallen. Grootvader zou zeggen: Toen ze het kussen raakte, sliep ze. En toen ze sliep, herinnerde ik me, dat ik haar het zoo nuttige flesschje tot nog toe had onthouden. Fluks maakte ik 't klaar en trachtte het speentje nog tusschen haar lipjes te krijgen, hopende dat de honger 't voor een paar minuten zou winnen van den slaap. Maar neen, geen denken aan. Nuchter moest het arme kind haar middagtukje doen.

Echter was ze na drie kwartier alweer op de been om het feestprogramma verder af te werken.

Haar vader was in dien tijd thuis gekomen en keek met Erstaunen naar al die geschenken. De telefoon klingelde ondertusschen verscheiden malen ter eere van de jarige, zoodat moeder geen tijd had zich rustig aan tafel te zetten. Ook vloog moeder bij elken wagen, die ze aan hoorde komen, naar 't raam, want denk een aan: Anneke's aanstaande man had nog niets van zich laten hooren, en moeder zuchtte, gedachtig aan haar engagementstijd: Vroeger waren de jongelui toch kwieker!

Gelukkig — omstreeks half één hield de wagen van Van Gend en Loos stil en bracht het langgewenschte pak. Tegelijkertijd riep de jarige van boven, ten teeken dat ze uitgeslapen was — ook meldde de telefoon, dat tante Nellie 's middags zou komen met de boide nichtjes.

Toen de jarige beneden was, werd het cadeau van haar verloofde uitgejukt. Het was een groot, wit konijn met gouden belletjes versiert. Ook lag er een minnebrief bij, dien ik Anneke voorlas, haar aanmanende, goed op school haar best te doen, zoodat ze gauw haar minnebrieven zelf zou kunnen lezen. Ik weet niet of ik een onbescheidenheid bega, door dezen minnebrief even te copieeren, maar ik heb toch den tijd, want Anneke's ees is nog steeds niet uitgeslapen. Luister dan:

DE MODE.

„Maar Mevrouw," zei Zeldenrust, die 'n keurige kapper is, d.w.z. een kapper, die keurig kapt, „maar Mevrouw, u heeft in uw eerste Modekroniek de coiffure vergeten; vindt u die niet belangrijk?"

Een gewetensvraag, zoo tusschen shampoing en sinching in . . . ! En dat beloof ik u, dan, met je natte haar in zoo'n electrische machine, zie je er lang niet belangrijk genoeg uit, om met succes over de Mode te praten. Ik probeerde door een „doen alsof ik 't niet gehoord had" 'n antwoord schuldig te blijven. Maar dan moet je Zeldenrust kennen. „En dan vooral nu, Mevrouw, nu de coiffure zoo verandert; ze wordt beslist hoog, heel hoog . . ." Ik concentreerde al mijn aandacht op de nagel van mijn linkerpink ('n uitvinding van mij, me tegelijkertijd te laten haarwasschen en manicuren). De juffrouw met uiterste zorg en met behulp van een „pied de biche", niet over mijn bleeke nagel glijden 'n vettig glansje van coraïl; produit Sévine (alles is tegenwoordig produit Sévine en niet ten onrechte — de lait Sévine heeft me van mijn zeven sproeten afgeholpen, die mijn zomerneus ontsierden).

„Héél hoog Mevrouw, en met veel postiche en veel krullen." Voor me lag de „Coiffure et les Modes", waar ik rustig in bladerde. „Ziet u wel, de heele hals is vrij, we krijgen de Grieksche knoop, en daarom nog een torsade".

Laten we hopen dat we niet de „Fontanges" terugkrijgen. Voor 't oogenblik lijkt het meer op het Fedora van ongeveer 1890. Los wordt er gekapt en de slijve ondulatie heeft uit. 't Vak van coiffeur wordt hoe langer hoe moeilijker. Om aan steil en stroef haar de illuzie te hechten van natuurlijk te krullen, het soepel en golvend, zóó te doen vallen, dat het de gelaatslijn harmonieus en teeder maakt, is geen „Spielerei". Daar is meer dan handigheid voor noodig. Voor een paar jaar nog was er één mode voor het kapsel, nu is er de Mode van gekapt te zijn naar eigen genre. Dat is heel makkelijk voor die een genre hebben, van huis uit, maar zóó te kappen, dat een willekeurig iemand een „cachet" krijgt en een „cachet" dat, bij haar hoort, ik zeg u, dat is even-goed kunst als iedere andere kunst.

Dats neo-fedora, los gegolfd, met 'n kam hier en daar — mèt of zonder pony, in 't midden ge cheiden of op zij — comme vous voulez. Mesdames, als 't u maar staat.

De vorige maal heb ik 't gehad over de Mode en vooral over die der groote couturiers. Nu, beland op de Kneuterdijk in de Compagnie Lyounaise, eigenlijk alleen om mijn stiekumme passie te vleien en kanten te zien, moet ik u wel vertellen van de Mode der nog te maken japonnen, d.i. de Mode der stoffen. Ik ben gegaan om de kant. En 't heb u geweten. Gewoonlijk is 't alleen in Brussel dat we zooveél en zooveel verschillends bijeen zien . . . 'n Tafel vol Irlande, cols, berthes, Jabobs en zakdoekjes. Heerlijk goedje. Irlande met zijn ferme, gezlóten motieven tusschen 't fijne en ijle van zijn grondpatroon, doet prettig aan, geeft met al zijn teerheid een indruk van degelijke duurzaamheid. 't Is de mooie en toch praktische kant. Spottend met al degelijkheid en duurzaamheid, lachend, fijn-hoogop lachend om d'r ragfijne één dags (lees één jaar's) schoonheid, bewust van d'r charme, ligt op 'r sneeuwig wit fond de point à l'aiguille. De „Duchesse" is hóóg-voornaam, waardig en trotsch. De clung doet „oud"

Lieve Anneke.

Hartelijk gefeliciteerd met je verjaardag, en dat je een lief meisje mag worden, en later een lief vrouwtje. Dan zal ik probeeren op te groeien tot een lief mannetje voor je. O, Anneke, ik zal toch zoo met alles mijn best doen, alleen maar om jou mettertijd waardig te worden! Ook heeft moeder me aangeraden, goed op school mijn best te doen, zoodat ik spoedig zelf mijn minnebrieven zal kunnen schrijven. Ik vind moeder wel een beetje voorbarig met haar raad, want ik ben nog te klein voor het Fröbellesje, en dan komt nog de Fröbelschool en dan pas de groote school, waar ik schrijven zal leeren.

Ik stuur je dit konijn, en heb 't tien zoentjes voor je gegeven. Pluk ze hem maar van zijn snuitje. Toen ik verleden week twee jaar werd — wat ben jij toch een kleine peuk, bij mij vergeleken — heb ik van vader en moeder een zandbak gehad, in den tuin. Dat is nog creis een cadeau! Eigenlijk is 't een zandhuis, want vader heeft er heelemaal een huisje van kippegaas boven laten bouwen, dat de katten er niet bij komen. Er is een mooie, groote deur in mijn zandhuis, waar ik nog jaren lang rechtop onder door kan. Maar 't is gek, ik kan er niet tegen, als ze die deur dicht doen, wanneer ik in mijn zandhuis ben. Een mensch heeft zoo van die eigenaardigheden, hè? 't Valt moeder wel een beetje tegen; ik zie aan haar gezicht, dat ze al heel wat verwachtingen op dat zandhuis had gebouwd. Bijvoorbeeld, van me er in te zetten, en dan voor een heele poos geen omkijken naar me te hebben

aan, poëtisch en geheimnisvol... De Bruges en de Malines zijn vertrouwelijk als oude, lieve bekenden... Kant, voor mij, hoeft een karakter en de Venise voor mij is als een herinnering aan een rijzige goudblonde vrouw met zwaar sleepend gewaad van goud en juweelen.

Ik heb kant gezien — te veel om te noemen — en toen stoffen. In mijn stille avondkamer begint alles te tintelen en te schitteren bij de herinnering aan zooveel weelde. Een heimelijke, bijna ziekelijke nieuwsgierigheid komt over me. Zijn 't de stervende rozen in hun mat-tinnen kan? Ik zou al die vrouwen willen kennen die deze wonderlijke schoonheid dragen zullen. Ik zou hun blanke schouders willen zien opbloeien van uit die velours ciselés, in zacht taupe, of maanlichtgrijs, in apple blossom rose of bleu Delft.

Ik zou ze fier, de boezem iets voorover, hun sleepen willen zien, statiglijk achter zich meesleepen, als volwassen zwanen, de lange halzen gerekt, hun brandwitte lijven doen. Ik ben stil verheugd dat deze prachtige stoffen gedragen zullen worden, deze peaux de pêche, de goud en zilverbrocaten op tullen fond, de „mille fleurs" fijne mousselines en teere, vlindervleugelige voiles. Ik heb het leven zoo lief, de menschen zoo lief en de mooie dingen zoo lief en blij ben ik dat 't soms mogelijk is de drie in één te vinden.

Ziet, men vraagt me wel eens, „hoe kan je toch altijd weer over de Mode schrijven?" En wat anders kan ik antwoorden dan: „Ik houd er zooveel van." Dan denken die me hooren, me enkel ijdel en wuft, want voor velen beteekent „de Mode liefhebben" — aan niets anders denken dàn aan haar. Als dit zoo was, zoo zijn kòn, zou ik haar niet meer liefhebben. Want alleen is ze aardig en belangrijk in haar verband tot al 't andere. Zoo'n velours ciselé, hoe mooi van kleur ook, ontleent zijn charme toch vooral aan 't feit, dat er eens een Velours d'Utrecht bestond, waaraan weer vastzit een herinnering aan héél een tijdvak.

De Mode is dàn pas echt de moeite van het kunnen waard, als we bij haar wuftheid de ernstige taak, die ze door de eeuwen heen volbracht, telkens en telkens weer herdenken.

Ik was vanmorgen bij de Parade. En onwillekeurig, toen ik de uniformen zag, dacht ik: „De Mode — en van hoever terug?" Want wàt is de uniform anders dan een kleedingstuk waarop de nog bij de wilde stammen bestaande, oorspronkelijke waardigheidsteekenen voortgezet zijn.

't Is een bekend feit, dat zekere wilde stammen de waardigheid van hun opperhoofden herkenden aan streepen over den schouder en langs den buitenkant. Bij de Maories in Nieuw-Zeeland werd bovendien nog het gezicht getatoueerd — maar ook schouders, beenen en hals. Ziedaar wat door de eeuwen heen, door de groote Vorstin Mode tot uniform gemaakt is.

— — — — — — — — — — — — — —

In de nauwe stadstraten begint al de Sint Nicolaas drukte. „Wàt te geven?" En dit is geen onnoozele vraag, want geven is heel moeilijk, zelfs als ge finantieel nog vrij bent en zeker als ge nu niet zoo heel veel geld en wel veel vrienden hebt. 'n Mooie kant, 'n mooi bont, 'n fijne lederen reisnécessaire, luncheon basquets, reisdekens, er is genoeg — maar niet voor kleine beurzen.

Dan komen we tot toch praktisch, makkelijker te geven cadeaux, als kristallen toilettafel-benoodigdheden, parfum, fijne zeep, handschoenen, en weet ik wat al meer; en voor kinderen speelgoed. Nooit nog heb ik zoo'n verscheidenheid gezien.

„Quand les bébés ont des joujoux,
Ils s'amusent comme des fous,
Et rient.

zingt Xavier Privas. En hij laat er op volgen:

„Quand les bébés sont sans joujoux,
Ils ont de vilains airs jaloux,
Et crient."

En Francine Lorée zingt:

„Au paradis des enfants
Et lon lon laire,
Et lon lon lan,
Au paradis des enfants
Tous les joujoux sont amusants.

Neen, voor kinderen is het niet zoo moeilijk, maar voor ons grooten! Want de tijd is voorbij dat we tevreden waren met een speculaaspop en wat keurige suikerbeesten, met één paar handschoenen of 'n paar schaatsen. We zijn enorm veeleischend geworden wat 't cadeaux geven niet makkelijker maakt. Maar er is genoeg. 'n Goede naam is gauw bedorven in ons Haagje en de mijne heb ik er vandaag aan gewaagd door driemaal de Hoogstraat en Veenestraat op en neer te wandelen, telkens weer nieuws ontdekkend.

Ik denk aan een etalage, tintelend van jolijheid door zijn strikken en vlinders, bloemen en parfumdoozen, door zijn duizend en één onontbeerlijke overtalligheden voor wie „uitgaan". Ik zie nog voor me de smakelijke etalage van leeren tasschen en portemonnaies, rijzweepen met ivoren knop, honden- en poesenbandjes met zilveren belletjes, ach, en zooveel andere.

Te veel om vandaag te noemen — maar er komen meer Zaterdagen en meer Vrouwenkronieken...

Even nog gewezen op de prachtige waterproofs van Martin Schiff. We leven in den regentijd en we moeten up to date zijn.

LUCIE D'AUDRETSCH.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

INGEZONDEN.

Vrijers in de Keuken.

Met belangstelling heb ik de feuilleton van Nannie van Wehl gelezen, maar ik ben het er lang niet mee eens.

Vrijers in de keuken? Neen, zegt Mevrouw van Wehl, want dan had ze nu al een heele collectie gehad. Dat is geen reden, Mevrouwtje. Dienstmeisjes zijn precies als wij. En of wij nu al den man hunner keuze een slampamper noemen, 't blijft de man hunner keuze. Wat zij van onze mannen denken (present company excepted) zou ik liever niet hooren! Wat ze denken van de Mijnheer die te graag in de keuken is of op de trap even de dienstbode zoent, of nog erger... Mevrouwtje, dan zou slampamper nog een lieflijke uitdrukking zijn vergeleken bij die zij voor dergelijke „heeren" zouden vinden.

Na acht uur — waarom geen vrijer in de keuken? Allicht, als ge dat toestaat, leeren ze elkaar beter kennen, hebben meer gelegenheid tot rustig praten — en wie weet, zou dat niet meehelpen om het aantal wisselingen te verminderen.

Denkt u eens hoe zuur het voor een dienstmeisje is, binnen te hooren spreken, lachen of musiceeren en na haar langen werkdag alleen en aanspraakloos in de keuken te zitten!

En veranderen meisjes uit andere standen minder van vrijers geloof daarom niet, dat de keus minder moeilijk geweest is. Alleen de formaliteit van „ja" zeggen, wordt, doordat er een Pa en een Ma bij moeten komen, wat omslachtiger en die andere meisjes hebben geleerd — dat men niet te vaak verloofd moet zijn.

Maar hun „flirten" staat gelijk met het „ja" zeggen van de meid.

Hebt ge uw meisje in de keuken, dan kunt ge (niet dat ik vind, dat het ons recht is — en 't is me dan alleen sympathiek als ge 't doet uit 't zelfde gevoel, waarvoor ge het voor uw kind zoudt doen) tenminste een beetje op haar letten.

Laat ge den vrijer niet in de keuken, dan staat ze aan de deur — is niet zichzelf door de angst, dat Mevrouw 't ontdekken zal, wordt wrokkig en hard — en ... vrijt er niet minder om.

Ik heb nog nooit last met mijn meisjes gehad en de vrijer mag in de keuken en mijn meisje mag altijd uit als ik thuis ben.

Mevrouw, Mevrouw, vraagt u eens aan zuigelingen-klinieken — 't zijn niet de slampampers die er de kleine patientjes voor bezorgen.

Mevr. P. v. H.

Antwoord.

Beste mevrouw, meent u dat werkelijk, dat 't geen reden is, om de vrijers uit de keuken te houden, vanwege hun stage wisseling? Maar — bent u dan werkelijk huisvrouw? Ziet u, onder een naam met letters kan zich zooveel verschuilen.

Ja, u schijnt toch huisvrouw te zijn, dat blijkt uit het vervolg van uw brief.

U hebt nog nooit last met uw meisjes en haar vrijers gehad. U hebt 't dan wèl bijzonder getroffen. Echter heeft 't Leven u een kijk op de echtgenooten van meisjeshoudende dames gegeven, die mij tot nog toe bespaard is gebleven.

Ik ben dan wèl in een heel bijzonder slecht vrijers-milieu terecht gekomen. Maar gij, arme — in welk een Heeren-milieu! Gezegend zij mijn lot dan toch nog boven 't uwe.

Waarlijk, van nu af zal ik met zachtere oogen den — toch buitenblijvenden — vrijer aanzien!

Doch — badinage à part. Daartoe noodzaakt mij uw laatste alinea. Die opent zulk een afgrond van menschelijke ellende en menschelijke ondeugd, dat ik u niet geloof, Mevrouw, tenzij ge 't mij met cijfers en statistieken hebt bewezen.

Mevrouw, hebt ge zelf wel eerst naar bewijzen en statistieken gevraagd? Ik hoop het, want wat in uw laatste regels ligt opgesloten is te bar, dan dat een vrouw 't zoo maar klakkeloos zou mogen neerpennen.

NANNIE VAN WEHL.

Koninklijke Utrechtsche Fabriek van Zilverwerken

VAN **C. J. BEGEER,**

KORTE VOORHOUT 6, DEN HAAG. -- TELEFOON 3965.

Speciale collectie Zilverwerken, Bijouteriën, Emailwerk, Gemonteerd Barnsteen enz., geschikt voor St. Nicolaasgeschenken, zoowel in de allerfijnste als in de **goedkoopste** genres.

Van af heden tot 5 December zijn de magazijnen tot des avonds 9 uur geopend.

Adv.

ben. Maar dat is mis! Een zandhuis is best, maar vrijheid, blijheid! Zeg, vraag aan de oude lui of ze nog vóór het najaar eens met je komen logeeren, dan mag je met me spelen in het zandhuis. En dan mag de deur wel toe — graag zelfs.

Van de week kreeg ik zoo iets heerlijks van moeder te eten! Toen ik er naar informeerde, wat 't toch wel wezen kon, deze Godenspijs, bleek het vleesch en aardappelen te zijn. Van stonde aan nam ik me voor, alleen nog maar vleesch en aardappelen te willen eten bij het middagmaal. Boonen heb ik nu genoeg geslikt! Moeder krijgt er geen boon meer bij me in, dat kan ik haar beloven. Ik vind het niets aardig van haar, me zoolang op dat boonenrantsoen gehouden te hebben, terwijl er toch zoo iets heerlijks als vleesch en aardappelen in de wereld bestaat!

Jij zal wel meer visite op je verjaardag krijgen dan ik, zegt moeder. Want jij zit meer in het centrum, zegt moeder. Wat dat voor een ding is, weet ik niet. Echter weet ik sedert eenigen tijd wel, wat een kolenhok is. Dat is iets met een deur, die heel makkelijk open gaat. En dan kruip je erin en daar liggen allemaal heerlijke zwarte steentjes, dol om mee te spelen. Ook is 't vreeselijk leuk, tegen den berg van die steenen op te kruipen, want dan rol je iederen keer weer terug en komt heel moeilijk boven. Des te lolliger echter, als je boven bent! Dan ga je op al die steenen zitten en stoot een triomfkreet uit. Moeder schijnt echter iets tegen dat kolenhok te hebben. Wat, weet ik niet. Als jij met de oude lui hier ben, moet je eens met me meegaan. Misschien kan jij dan raden, wat er tegen een kolenhok is. Twee weten er meer dan een.

Nu, dag Anneke! Vele zoentjes van je trouwen vrijer. Of vindt je „aanstaanden man" soms beter klinken? Mij ook goed, hoor!

Je Aart.

Anneke was zóó geagiteerd van liefde, en bovenal van lust om met het konijn te spelen, dat moeder in wanhopige gelatenheid met spijs en drank naar de keuken moest aftrekken. Om half twee:

Optreden van Grootmoeder.

Als altijd, al op de trap kirrend en roepend, en Anneke als altijd dol in haar schik en vriendelijk kraaiend, want ze mag Grootmoeder bijzonder.

Toen kwam de uitdeeling.

Eerst een tablet chocola. Daarna een snoeperig klein handtaschje met een kostelijk guldentje. Ik zeg maar, mijn dochter wordt „een meisje met een paar losse centen". En nog een doos met een kegelspel, voor als Anneke's aanstaande man komt logeeren. Ook verscheen Grootmoeders hoofdcadeau, de wagen, weer op de proppen. Anne en Grootmoeder, beiden evenzeer ingenomen met alles, waren het eerste kwartier dus zoet en opgeborgen. Daarna kwam tante Nellie met de kinderen en een blauw-met-witten pias. Anneke stak voor de zooveelste maal heel beminnelijk het handje uit naar het zooveelste cadeau.

Nu volgde een heele tijd van tevreden gespeel. Geen wanklank werd gehoord. Er werd vreeselijk met 't wagentje gereden door de nichtjes en juffrouw Leeflang gemend. Ook werd juffrouw Leeflangs haar uitgekamd door nichtje Clara, die 't te ragebollig vond. De groote menschen konden rustig praten; alleen moest erop gelet worden, dat Anneke door de nichtjes niet werd omgereden, of met box en al werd omgesleurd.

Claartje vatte al spoedig post bij het raam en annonceerde de cadeaux, die gebracht werden.

Er kwam een blokkendoos en een lap voor een jurk uit Delft, en Claartje juichte. Ook kwam er een menagerie uit Dordt en Claartje juichte, aankondigend, alweer. Ook leerde Claartje haar kleine jarige nicht met de blokkendoos spelen, wat tengevolge had, dat de jubilaresse om vier uur, midden onder de les, insliep met een blok in haar mond, die er zoo slap in hing, als Jochem Nusslers pijp in zijn linker mondhoek.

Toen ik Anneke deze maal naar bed bracht en weer de proef nam van het speentje tusschen haar lippen te krijgen, lurkte ze opeens geweldig, en alsof ze den geeuwhonger had, slokte ze den ganschen inhoud naar binnen.

Het kleine lotje had ook nog niets gegeten dien dag, en haar gasten hadden den heelen middag petits-fours [illegible]. Zeg Nan, spijt 't je nu niet dubbel, dat je niet kon komen? Denk eens aan — petits fours! Hoe dikwijls zouden we ze samen hebben zitten smikkelen, in opperste zaligheid? En nu presenteer ik zoowaar al petits-four op den verjaardag van mijn dochter! Tempora mutantur, Nan!

Om zes uur kwam het feestvarken nog voor een uurtje naar beneden. Toen had ik alweer heel wat visite afgewerkt, allegaar gasten, die het uitzicht op de jarige schoone hebben moeten missen. Toch waren ze zoo lief om de cadeaux maar achter te laten, en Anneke vond om zes uur weer een jurk, een pop en een reuzeneend, die kwaakte om er gek van te worden en ook loopen kon.

Daarna werd ze ten derde male naar bed gebracht, om er ditkeer te blijven, tot de nacht lang en breed voorbij was. En weer moesten velen zich het buitenkansje ontzeggen, de jarige zèlf op haar feest te begroeten. Toch waren ook dèze zielen zoo vergevingsgezind, hun cadeaux hier te laten.

Het is het kleine diertje gelukkig goed bekomen, zulk een verjaardag. Ze heeft rustig en lang geslapen, en nu, na haar badje, slaapt ze alweer. In het badje was ze een beetje knorrig, doch dat zal de kater geweest zijn.

Ziezoo, nu heb je een trouw verslag van 't gebeurde. Stil maar, ik weet wel, wat je me aanraden zal. De g r o o t s t e helft van al 't speelgoed voorloopig, v o o r l o o p i g, nog op te bergen, hè Nan? Ik ga er dadelijk aan beginnen. Het konijn van haar vrijer houd ik er in alle geval uit. Hoe zou 't jou gesmaakt hebben, als ze je eens iets ontnomen hadden, dat je vrijer je vereerd had? O zoo! En dan juffrouw Leeflang met haar wagen, en dan de eend. En daarmee basta."

En meteen basta met dit langste epistel dat ik je ooit schreef. Maar 't is ook ter eere van den eersten verjaardag mijner dochter, dat moet je niet uitvlakken!

Adieu, Nannie.

ANNEKE'S MOEDER.

ADVERTENTIËN.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 8719.
Fransch Bijspel Stapelzorg
Aanvang 8½ uur. Einde 11 uur.

Elken avond
PONTBICHOT
IN HET
PARADIJS.
Het succes!
ZONDAG 23 NOVEMBER
MATINÉE
AMOR & C°.

Maison Constant Meijer,
TROMPSTRAAT 73,
v/h. Chef-Kok Hotel „Duinoord".
Telefoon 7920.
Gelegenheid voor Feestdiners.
Zalen voor Kinderfeesten,
Vergaderingen en Recepties gratis.
Levert alles aan huis wat op koksgebied verlangd wordt.

Mantelmagazijn
LA MAISON NOUVELLE.
Fluweelen Burgwal 8a.
Wegens vergevorderd seizoen
Groote Opruiming
BELLA BROEKHUIJSEN & Co.
vroeger deelgenoote der firma KREFT & Co.

ZEE- EN RIVIERVISCHHUIS.
J. J. HOEK, Zoutmanstraat 94.
Telephoon 1827.
Dagelijksche aanvoer van
ZEEUWSCHE OESTERS
van f 7 en f 8 per 100 stuks.

DE WEKKER
Wilhelmina-Galerij
Telefoon 2245.
Mantelcostumes
naar Maat
van af **f 65.—.**

HAAGSCHE KOFFERFABRIEK
Hofleverancier
PASSAGE 53-57 DEN HAAG.
Telefoon 1587.

H.K.F.
TASSCHEN
Lederwaren
EIGEN FABRIKAAT.
MET GARANTIE.
ST. NICOLAAS CADEAUX.
AMSTERDAM Kalverstraat 14 | ROTTERDAM N. Blaak 93.

AARDAPPELEN-
EN
BRANDSTOFFENHANDEL
H. KEY,
van Speykstr. 174.
Tel. 7676.

MAISON DE COUTURE
KEYZER WILLAEY,
Lange Vijverberg 13. La Haye.

La collection de ROBES-TAILLEUR que nous soumettons aux dames, se compose des dernières créations de la haute couture Parisienne.

COLLECTION
étendue en robes d'après-midi et
ROBES DU SOIR.
Originaux.

Ateliers speciaux pour la confection du vêtement de fourrure.

Conservation des fourrures dans nos caves aérées par l'électricité.

Grand choix de
FOURRURES
en tout genre.

Dijckhoff & Zoon
Groenmarkt 19 a. d. Veenestr.

Mantels naar Maat
f 20 tot f 40
in de nieuwste fantasiestoffen.

MEVROUW.

Hiermede heb ik het genoegen UEd. mede te deelen, dat mijn

ST. NICOLAAL-ETALAGE

gereed is. Zij is ruim voorzien van een prachtige collectie doozen BORSTPLAAT, CHOCOLADE, BONBONS, MARSEREIN, CHOCOLADELETTERS, enz. Alles van eerste klas Binnen- en Buitenlandsch fabrikaat, zooals van Lindt, Suchard, Cailler, Gala Peter, Peter en Kohler, Stollwerck, Hildebrand, Droste, Rademaker, De Jong, Bensdorp, Gebr. Pel, enz. enz.

Tevens dagelijks versch verkrijgbaar BOTERLETTERS, SPECULAAS, enz. enz. Hopende met UEds. bezoek vereerd te worden, teeken ik mij, hoogachtend,

UEd. dw. dienaar,
WILLEM ROELOFSEN.

Stephensonstraat 48. - Telephoon 2774.

~~Duinoord's Koloniale waren en Comestibleshandel.~~

MEDDENS'
Chauffeurs-Jassen
met leder gevoerd
van af f 30.
Kapelsbrug 1-6.

COSTUMES-TAILLEUR. ROBES.
Maison Hehenkamp-van Dooren,
Tailleur de Vienne pour Dames.
ANNA PAULOWNASTRAAT 69, LA HAYE.
Tel. Int. H. 1357.
BLOUSES. JUPONS. AMAZONES.
FOURRURES.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 Noordeinde :: La Haye.
SPÉCIALITÉ DE CORSETS
FOURRURES — ROBES DU SOIR.
Costumes Tailleur
faits sur mesure à partir de **fl. 95.—**

Magazijn van Pelterijen.
EDUARD PELGER.
Prinsestraat 35. :: 's-Gravenhage.
Telephoon 3902.

Mme M. G. van der Leeuw, Menoud-dit-Gendre,
18a Toussaintkade, La Haye,
prévient ses clientes qu'elles trouveront dans ses salons, à des prix très modérés, des ravissantes robes du soir, à coté de ses élégants tailleurs.
Maison de Couture Française. :: Téléphone 2022.

LOUIS ZELDENRUST.
COIFFEUR DE DAMES.
:: :: Posticheur d'art diplomé. :: ::
PLEIN 16 :: Telef. 5460.
SEUL DÉPOSITAIRE DES PRODUITS SEVINE.
Poudre Lait Crême | *SÉVINE.*
Massage façial. - - - - Manicure.

GRANDS MAGASINS
A LA BELLE DENTELLIÈRE.
156 Noordeinde :: Tel. H. 614.
TENTOONSTELLING VAN
ECHTE KANTEN EN KUNSTNAALDWERKEN.
Bezichtiging geheel vrij.

Kragen	Kussens	Spreien	d'Oyley's	Kant
Jabots	Sachets	Antiekleeden	Centres	Entredeux
Berthes	Réticules	Chesterfields	Loopers	Motieven
Godets	Pelotes	Stores	Plateaux	Franjes
Guimpes	Wasters	Abats-jour	Theekleeden	Patronen
Blouses	Boites	Tétières	Dinerkleeden	Handleidingen

Rijke keuze in nieuwe handwerken
(om zelf te borduren).
Ons handelsmerk „A la Belle Dentellière (wettig gedeponeerd) waarborgt de echtheid onzer kanten en handborduursels.

WAT IS
- Het doelmatigste -
St. Nicolaascadeau??
Die het niet weet bezoeke het
Perzisch Importhuis
Noordeinde II, Den Haag.
Daar vindt men
KUSSENS van ORIGINEELE KAMEELZAKKEN gemaakt.
zeer fraaie **KLEEDJES** en diverse **OOSTERSCHE CURIOSITEITEN,** welke voor dit doel
Bijzonder voordeelig verkrijgbaar zijn.

De Nederlandsche Rock- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 22 November 1913. No. 2.

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reijs.

Dit blad verschijnt iedere Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt 0.25 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

EEN UURTJE BIJ ANNA LAMBRECHTS-VOS.

Natlig, koud herfstweer, glibberige straten met knieën, waar je om de drie passen op zwikt, een verrelende tocht met de tram, en dan sta ik voor het huis, waar ik wezen moet, en trek, nog even aarzelend, of ik den naam goed lees, aan de bel.

Na een oogenblikje waehtens gaat de deur opgerukt stap binnen, zie een vriendelijke vrouwenfiguur voor me, die, nóódend de kamerdeur voor me openhoudt en me een gezellige stoel toeschuift in een gezellige kamer — en ik zit tegenover mijn gastvrouw voor een uurtje, Mevrouw Lambrechts—Vos, van wie ik zoo graag wat bijzonderheden en prettige details wou hooren, om eens aan mijn lezeressen te kunnen vertellen.

Nu, bang voor een niet welwillende ontvangst behoefde ik niet te zijn, dacht ik al dadelijk, mij schuldbewust van het toch altijd iotwat indiscrete karakter van interviewen. Ik behoefde maar even te zien naar het vriendelijke, glimlachende gezicht en het prettig, gemakkelijk bewegen van haar, die toch als slachtoffer van mijn vragzucht zou dienen. Ik behoefde maar de smaakvolle kamer rond te zien, waar in een hoekje de thee al uitlokkend klaar stond, om dadelijk te voelen de geest van hartelijke vriendelijkheid, die hier scheen te heerschen.

Zelfs, dat ik haar op een ongelegen oogenblik overviel, (ze kreeg nieerdere gasten) kon haar goede luim niet verstoren. Ongedwongen keuvelde ze voort, mij nu eens iets specials van wat ik weten wilde, vertellend, dan weer het algemeen gesprek leidend, zoodat voor mij het pijnlijke gevoel van een indiscreet indringster totaal wegviel.

En grappig deed het mij aan, toen, terwijl ze juist bezig was, mij met entrain iets van haar scheppingen te vertellen, haar moeder binnentrad, om te bedisseleu over een lekker hapje voor haar man, die ongestold was, en zij, het hooger plan der kunst dadelijk verlatend, met de vollo ambitie en aandacht der model-gade, mee bernadslaagde.

Neen, Mevrouw Lambrecht's echtgenoot behoeft niet bang te zijn, dat hij zijn vrouw aan de kunst verloren heeft. Trouwens, andere, meer zeggende bewijzen zijn daar voor — ik denk hier aan een paar liederen, die ik even inteusde, o, onbescheiden interviewer!

„En nu gast u er dus een beetje over schrijven?" vroeg mijn gastvrouw, nadat ik haar onze bedoeling, namelijk om n a a n vrouwen te laten zien, wat d o o r vrouwen gedaan wordt, uiteengezet had en haar tevens verteld had, dat beschouwingen over Kindermuziekliteratuur als compositie der vrouw wel zoowat mijn uitgangspunt was.

„Dat is wel aardig. U wilt dus zeker de geschiedenis van de liedjes, die ik geschreven heb, wel weten. Nu dan, ik heb altijd al liedjes en stukjes en quatre-maintjes voor mijn leerlingetjes geschreven, waar ik wel eens geen geschikt materiaal voor had.

Ik heb namelijk vroeger eerst piano gestudeerd en daarna orgel en gaf een tijdlang veel lessen. Pianolessen kreeg ik eerst van dien goeien ouden vader Schravesande, waar ik zooveel aan te danken heb gehad, bij mijn eerste muzikale schreden; daarna gaf Sikemeyer mij les.

Zoo nu en dan speelde ik weiegens op het orgel van Schravesande, die ook organist was en toen nu op een goeden dag de betrekking open kwam van organist bij de Doopsgezinde Gemeente, solliciteerde ik maar pardoes en kreeg de plaats.

Toen is er natuurlijk geweldig orgel gestudeerd, want binnen zes weken moest ik in functie treden.

En nu — besloot zij met licht verklaarbare voldoening — bekleed ik al bijna twintig jaar, van mijn zeventiende af, die post.

Toen ik dan in dien tijd ook lessen gaf, kwam dat componeeren van liedjes enz. er vanzelf van.

Het eerste bundeltje was „Van Kinders met een zonnig thuis", opgedragen aan haar, die ik zoozeer in haar composities bewonder, aan Catharine van Rennes. Een vriendelijk, aanmoedigend briefje van haar gaf een blijwijs van haar belangstelling in een jongere. „Eigenlijk," vertelde zij me lachende, „was mijn eerste compositie Vondel's „Waar werd oprechter trouw", dat ik op tienjarigen leeftijd op muziek trachtte te zetten en waarvan ik triomfankelijk verklaarde: Vader, ik heb een wijs gemaakt. Mijn eerste bundeltje was uitgegeven bij Lichtenauer, de latere boekjes door de Rotterdamsche Muziek-Uitgevers-Maatschappij. Dat is — maar kom, laten we maar boven gaan, dan kunt u zelf zien."

Boven gekomen op de kamer, die dienst doet als magazijn, kon ik naar hartelust al de frani uitgegeven deeltjes bewonderen. Het eigenaardige is, dat Mevrouw Lambrechts, na de uiin bemoeiingende ervaringen, die menig schrijver met zijn eerstelingen ondervindt van de zijde der uitgevers, zelf haar werken uitgeeft en zoodoende eigenares is van al haar werken. Dit brengt mee, dat elke boekhandelaar bij haar zijn voorraad moet betrekken, en alles bij elkaar is het een heele administratie.

Ik zag verscheidene, keurig uitgevoerde boekjes, o.a. Madeliefjes, Lentedroomen, Het Boekje van tante An, Colombijntjes voor de Kleintjes, Voor een boos jongetje, Wiegeliedje voor ons Prinsesje. Alle teksten, behalve die van Lentedroomen (Lebret) zijn van de componiste zelve.

Het is een gelukkige bij-omstandigheid, dat Anna Lambrechts zoo vloeiend zulke beminnelijke gedichtjes schrijft. Het komt de eenheid van het geheel zeer ten goede.

En het is waarlijk geen middelmatig talent, wat zij in haar poëzie tentoonspreidt. Ik wijs hier even op de dichterlijke gedachte van „Zonnekus" en „Bloemenleed", twee versjes, allerliefst en tijn van toon; op het humoristische: „de Gelukkige Kanarie" en „de Biggetjes en de Bij", en nog vele andere. En speciaal denk ik aan het „Wiegeliedje voor ons Prinseseje", dat ik een juweeltje vind van fijngevoelige poezie en innig teere muziek.

De componiste heeft hierin de zuiverste, teederste gevoelens van moederliefde vertolkt en het zal elke moeder, die aan het bezit en het wonder van haar eerste kindje denkt, in 't hart grijpen.

Dit versje is zoo allerliefst dat ik 't u even, zelfs heelemaal, citeer:

Wiegeke, wereldje-blank van mijn schat,
Weet je wel wat je een weelde-bezit?
Weet je wel, wiegeke, donzig en wit,
Dat je bewaart mijn verrukk'lijk bezit?
Onder het lakentje
Sneeuwig en fijn, —
Kijk! op het kussentje
Zacht als satijn.
Ligt een klein koppetje.
Rozig en rein,
't Lieve Prinsesje,
't Kindeke-Mijn.

Dochterke zoet, van je Moeder 't Heeial,
Weet je wel hoe ik je koesteren zal?
Weet je wel, Dochterke, stralend bezit,
Dat ik zoo innig bij God voor je bid?
'k Houd bij je wiegsken
In trouwe de wacht,
'k Pleeg er mijn kindje
Bij dag en bij nacht.
„Zegen om zegen",
Zoo zing ik nu zacht.
Zie! 'k wil je voeden
Met eigene kracht . . .

Moudje-lief, teer van een lachje omkruld.
Heb je genoten en heerlijk gesmuld?
Kijkertjes blauw, als twee spiegeltjes klaar,
Gluuder mij tegen, hool oventjes maar!
Nu weer in 't nestje
Je nedergevlijd;
Sluimer in 't wiegske
Door Moeder hercid;
Al mijne liefde
Heb ik je gewijd,
Dat je (to tot zegen
Van Holland gedijt.

Bij „Miniatuurtjes voor de huiskamer", eenvoudige, lieve stukjes voor viool en piano, zijn alleraardigste versierinkjes aangebracht bij elken titel, en op het titelblad. Het fraaist uitgevoerd is echter „Het Boekje van tante An".

Met illustraties in zevenkleurendruk, maakt het een ingezelligen, welverzorgden indruk.

Elk versje is uitvoerig, vaak zeer humoristisch, indeutvol geïllustreerd door W. Harchenberg. De versjes zelve zijn eenvoudig, voor kinderen om echt belang in te stellen en in mee te leven, en de wijsjes behooren er bij.

In al haar kindermuziekliteratuur toont Mevr. Lambrechts—Vos zich als eene, die volkomen begrijpt, wat in het kinderhartje omgaat en wat kinderen heerlijk, leuk of treffend vinden. Haar aangeboren distinctie is mede oorzaak, dat bij alles een artistiek hoogstaand geheel werd verkregen.

Na „het boekje van tante An", dat ontstond uit een opuitgegeven operette (Prinsesje Zingeling), schreef zij, tusschen verschillende bundels liederen in, twee strijkkwartetten, die bekroond werden op een prijsvraag, te Triëst uitgeschreven, en welke werken hier door het Triëster-kwartet zijn uitgevoerd.

Hiermede komt Anna Lambrechts op een geheel ander, wijder gebied, dan de kinderliedjes en het klavier haar geven kon. Zij toch voelde al lang in zich een drang naar meer, een zich willen uiten met grooter hulpmiddelen, opdat haar gedachten zich wijder zouden kunnen ontplooien. Daarbij rijpt het ondervinden van veel lijden en verdriet haar talent en zij voelt in zich in de lange tijden van gedwongen rust de behoefte, dit op grooter wijze, orkestgal te uiten.

Echter, bij de uitvoering van haar plan bleek het haar dat de technische zijde haar ten eenemaale ontbrak en dat studie noodzakelijk was. Zij wendde zich toen vooralsnog tot den kwartet-vorm, om eerst later orkestraal te werken. Haar kwartetten noemde ze respectievelijk: „In memoriam Parentum" en „A celui qui m'a sauvé la vie". De titels spreken duidelijk genoeg en maken verdere uitweiding overbodig.

Naar zij mij vertelde, was er nog een andere factor, die haar nieuwe, ruimere banen deed zoeken, n.l. de kennismaking met Mevrouw Renée Philipp-Andriesse, een begaafde violiste, die vooral vóór haar huwelijk met groot succes optrad. Deze heeft ongetwijfeld

ANNA LAMBRECHTS—VOS. Photo J. van der Ryk Rotterdam.

invloed op Anna Lambrechts gehad in haar ontwikkeling als componiste, voornamelijk door haar samenspel, waarbij haar een nieuwe wereld ontsloten werd door Brahm's sonaten en concert. Mevr. Philipp was ook de eerste, die van het strijkkwartet u moll (f. M. P.) een auditie gaf in intiemen kring. Daarbij was J. Mossel, de cellist. Deze heeft voor het kwartet veel propaganda gemaakt in onze concertzalen en heeft o.a. twee uitvoeringen met Carl Flesch tot stand gebracht. In dienzelfden tijd schreef zij ook haar sonate voor viool en piano, die verschillende malen reeds uitgevoerd is.

Waar haar orkest-studie noodzakelijk bleek, besloot ze aan de lessen van Zweers, die ze vroeger genomen had, een vervolg te knoopen, door bij Hutschenruyter instrumentatie te gaan hooren.

Bij Hutschenruyter, die ze als altijd even welwillend beschrijft, mocht ze de repetities van het orkest bijwonen.

Een koude rilling loopt me door de leden, als ik er aan denk, hoe ze mij vertelde, elken ochtend in den winter om half zeven op te moeten, om tijdig ter repetitie in Utrecht te zijn.

Eiseh, ze hield het vol en bepraatte, na van Hutschenruyter ook nog enige lessen genomen te hebben, haar krachten op orkestcomposities.

Als opus 1 op dit gebied schreef zij Variaties op een Koraal van omstreeks 1604, opgedragen aan Hutschenruyter en zijn orkest.

Daarnaar componeerde ze „Monna Vanna". Eerst schreef zij het als een dramatische toondichting, als één geheel. Een poos daarna werkte zij het om in een Ouverture, twee entr-actes en een slot-spel. Het is ons bij ons intervieuw mogen gelukken, een blad uit het schetsboek van Monna Vanna machtig te worden, waaruit we hier een brokstuk reproduceeren, door haar zelve onderteekend.

Dit werk is door Hutschenruyter in Februari 1913 in Rotterdam en Utrecht uitgevoerd en zijzelve heeft daarbij gedirigeerd.

„Dat viel niet mee", vertelde ze me vertrouwelijk, „en de eerste keer, dat ik de repetitie leidde, ging het den ook niet gelukkig. Hutschenruyter was brommerig tegen me, en toen ik nog iets wou vertellen, dat ik zoo ellendig van de influenza was, zei hij droog: Nou ja, maar dan kan je toch wel een vierkwartsmaat slaan. Enfin, de tweede repetitie ging beter en de uitvoering was goed."

„En het orkest?" vroeg ik, de cynische stemming der heeren orkest-musici maar al te goed kennend.

„O neen, ze waren allenaardigst en applaudisseerden zelfs," wat een goed bewijs mag zijn voor mevrouw Lambrecht's werk.

Mocht het zwaaien van de dirigeerstok haar daar nog zwaar vallen, sindsdien heeft zij nog vele malen kunnen oefenen. Op de tentoonstelling „de Vrouw" leidde zij zelf haar compositie „der Frühling", een vrouwenkoor met orkestbegeleiding. En verder stelt de gemengde zangvereeniging Amphion, waarvan ze sinds 1910 de leidster is, haar in de gelegenheid, zich meer en meer met koor- en orkestleiding vertrouwd te maken.

De manier van werken van Anna Lambrechts lijkt, me eene, die blijk geeft van een rasecht compositie-talent. De opzet is breed; ze componeert niet aan 't klavier, doch schrijft de ideeën die ze in haar hoofd heeft, aan haar werktafel op, op twee, drie of meer balken. Later werkt ze het dan uit voor de verschillende instrumenten en voltooit alsdus de partituur.

Dat zij, zoekend en strevend naar het beste wat zij bereiken kan, zichzelf niet spaart, getuigen verschillende potlood-krabbeltjes, die ik in een onbewaakt oogenblik las en, op gevaar af onbescheiden, genoemd te worden, u even verklap. Hier en daar staan nijdige opmerkingen tegen zichzelve: „allemaal leelijk", „zegt niets, componeren", „Fuga zoo droog, denk er nog eens over".

Het werk van mevrouw Lambrechts maakt een vlotten, prettigen indruk. De bouw en opzet zijn klaar en haar streven naar een grootsche ontwikkeling daarvan doet heel veel van haar verwachten in de toekomst. Het temperament van al haar werken is frisch en gezond, haar thema's originneel en sprekend en zij ontwikkelen zich logisch.

Worden we een enkele maal nog even herinnerd aan groote meesters, haar ijverig werken en daardoor zeker een rijpere ontwik-

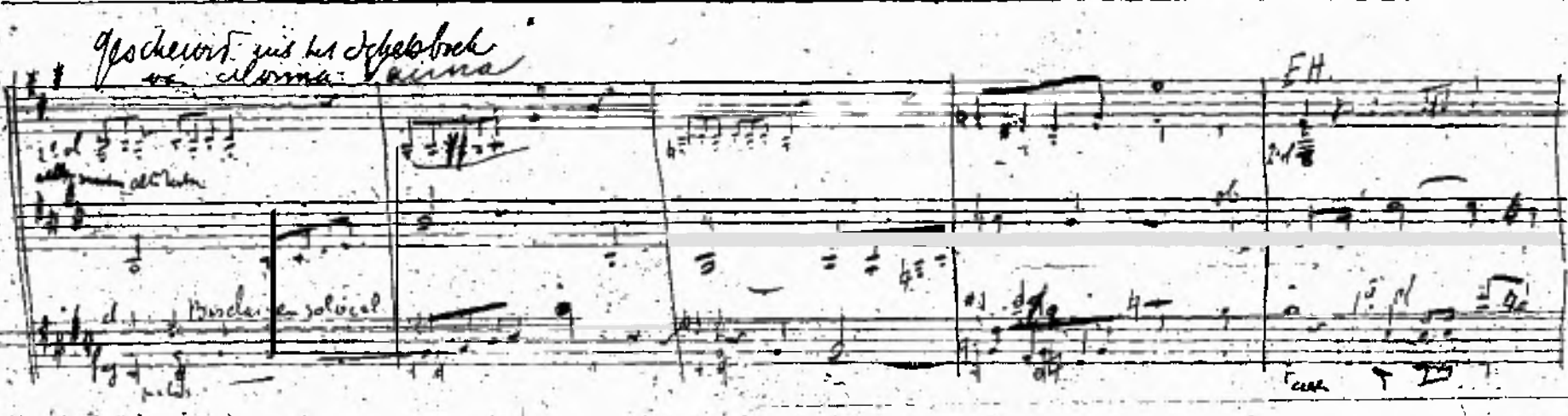

keling van haar talent, zal dit steeds meer ondervangen.

Want werken, ijverig studeeren, dat doet ze. Daarvan heb ik vele bewijzen kunnen zien in haar tallooze studies, schetsen voor grootere werken, onuitgegeven liederen, en fragmenten.

Een eerste Satz van een symphonie had zij ook gereed. Moeilijke huiselijke omstandigheden hebben haar belet, deze te voltooien.

Hopen we van harte, dat het haar spoedig gegeven moge zijn, meer onbezorgd en met lust aan den arbeid te gaan. Met groote belangstelling zien we nieuwe composities van haar tegemoet.

In vertrouwen vertelde ze mij, dat ze aan een nieuwe bundel kinderliedjes bezig was.

Den titel mag ik haar niet van noemen; wel kan ik zeggen, dat die zeer innemend is.

Grooter compositie heeft zij onder niet in bewerking.

Dit seizoen zal haar „Monna Vanna" te Antwerpen uitgevoerd worden door het orkest van de Koninklijke Maatschappij van Dierkunde (dirigent Edward Keurvels).

Waar zij zoozeer de belangstelling verdient van ieder, die zich interesseert voor onze eigen nationale kunstenaars, vragen we ons af, of het niet mogelijk zou zijn, dat we in den Haag eens iets van het orkestraal werk van onze begaafde landgenoote te hooren krijgen.

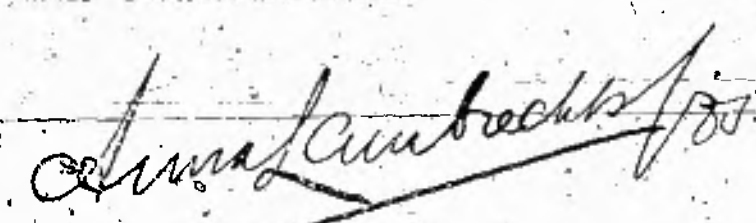

Laat ons hopen, dat wij Hagenaars, die door het bezit van een eigen orkest in zoo gunstige omstandigheden verkeeren, spoedig in de gelegenheid zullen worden gesteld met het werk van Mevrouw Lambrechts—Vos kennis te maken.

ANNE KOOMANS—REYS.

LE MINARET.

Cora Laparcerie is een naam die trekt. Le Minaret doet denken aan Oostersche weelde, aan Shah's en harems en dronkenmakende parfums.

We gingen vol verwachting, immers ons waren schitterende décors beloofd.

Bij 't opgaan van het doek waren we zeer teleurgesteld. We verwachtten behalve een goed stuk, goed spel en mooie decors, van een fransche troep nog iets anders, n.l. mooie vrouwen.

Let wel, in een stuk, door den inhoud belangrijk, zou het nooit in ons opkomen dergelijke eischen te doen, maar van een stuk dat aangekondigd wordt als: „Le plus amoureuse et la plus luxueuse de la saison", van een stuk waar de „décors" van allerlei aard het moeten doen, hadden we „minder" maar „beter" verwacht.

Ik begrijp niet goed, dat in een land waar den voorbijgangers het kijken naar „badenden" verboden wordt (denkt aan het hinderlijk „doorloopen als 't u belieft" der strandpolitie, zoo gauw ge langs de damesbaden komt) het kijken naar veel méér en veel erger naakt geoorloofd is, en dan nog wel met een tooneelkijker.

't Heeft mij niets gehinderd, al die dikke reggen (om nu maar 't fatsoenlijkst te noemen), 't heeft me ook geen „amoureusen of luxueusen" indruk achtergelaten.

Hoogstens heb ik me afgevraagd of Cora Laparcerie misschien aan haar theater een ontvettingskuur verbond en daardoor zooveel „kollosale" vrouwen bij haar troep telt. Dus géén mooie vrouwen. En ook geen erge mooie decors. De tuin mét de Minaret, het Paleis van den Shah, zijn de besten, maar we zijn zoo verwend. Het stuk? Zoo goed als niets. De intrige dunnetjes. 't Gaat om de erfenis van den Harem. De vrouwen zelf zullen, bij meerderheid van stem kiezen. Nu willen de twee favorieten ieder een ander. In haar jaloezie vindt Myriem uit, de man harer keuze het hof te laten maken aan haar vijandin, opdat deze, verliefd op hem geworden, hem ook haar stem geve.

Zij zelve zal doen of ze voor Mustafa voelt, den pretendent van haar „rivale".

De nobele, ridderlijke Noureddine komt in den avondtuin toch onder de bekoring der vrouw die hij niet liefheeft, doch eerst nadat Myriem bijna bezweken was voor de grove begeerte van Mustafa.

Noureddine is maar een haarbreed van 't gevaar verwijderd — en wordt van zijn snood verraad terug gehouden door Myriem, die als wachter der Minaret verkleed, niet alleen de wachterplichten vervult door ieder uur den naam van Allah te bezingen met min of meer vrome vermaningen aan het zwakke menschdom, maar bovendien nog alle vijf minuten schreeuwend en schetterend komt de nachtelijke luxure van den stillen tuin verstoren.

Wacht even, er is een derde minnaar, een bult, die gebruik maakt van de brouille tusschen 't edel trio, dat elkaar onderling van bijna-ontrouw betícht, om zijn candidatuur voor te stellen, die in de algemeene opwinding aangenomen en gestemd wordt.

De bult is dus eigenaar en meester van den Harem, maar als 't oogenblik komt dat hij zijn traditioneele zakdoekwerperij zal beginnen, trekken allen zich terug. De keuze valt op Myriem. Prachtig, inderdaad, prachtig wordt ze uitgedoscht voor den gewichtigen stap.

Maar allen hebben, zonder den Eunuque gerekend, die een tweede testament gevonden heeft.

Hé! 'n Zucht van verlichting — en krijgen allen elkaar ... en nu kan 't doek gerust vallen.

't Was dunnetjes, de muziek van Tiarko Richepin was ook al niets, de tekst van Jean niet veel meer, het spel van Cora Richepin's Laparcerie zoo-zoo, en sommige een familie-drama der Richepins, maar goed beloond — en veel oude heeren, die morgen de staf breken over een fijn meisje met fout — hebben genoten van zooveel „trop décolleté".

Mij heeft de Minaret niets gedaan — niets dan wrevelig gemaakt, en ware het niet voor het rustig, mooi en soepel-majestueus bewegen van den authentieken neger, 't ware een verloren avond geweest.

Wat zoo'n neger van ons denkt? Dat lijkt me interessanter dan Jacques Richepins fantasieën.

Het Concert- en Theater-Bureau de Haan onze hulde. Mag het dan eens een keer tegenvallen, aan hem hebben we zooveel schoons te danken, dat we best eens een ongelukkigen avond op den koop toe mogen hebben. Voor de volgende week wordt ons beloofd de Mijlpalen, wat een reuzensucces is — en dan de troep van Van Eysden, die altijd goed is.

KUNST- EN KRITIEK.

Op 't Plein, in de deftige, rustige kunsthandel van Schüller en Eisenlöffel, de tentoonstelling van Paerels.

Ik herinner me, hoe ik van den zomer dezen jongen man, iederen dag weer, tegenkwam met zijn schilderdoos en zijn ezel. Meer dan eens ben ik de hal van het Palace Hotel opgeloopen uit nieuwsgierigheid naar dat frissche, gezonde werk.

De kunsthandel Schüller en Eisenlöffel heeft een uitgebreide tentoonstelling ervan.

Zoo bij 't binnenkomen treft de levensvreugd, het zonnige, levendige van deze kunst.

Paerels is een Hollander, maar heeft, zooals ieder doek verraadt, in België gewerkt, is in zijn kunst Belg geworden.

Het groote doek, de vrouw, die lang uitgestrekt op een divan ligt, doet in opvatting, niet in uitvoering, denken aan Rysselberghe en soms bij zijn schepen voelen we den invloed van Baeseleer.

Geestig, goed geobserveerd, tintelend van vroolijke zomerjool zijn de strandjes. Soms rammelt het nog wat, voelen we nog niet een alles onderling verbindende atmosfeer, is het de kracht van zijn streek die ons 't eerst opvalt.

No. 5, het portret van den ernstigen, rustigen ouden heer, voelt aan als levensgetrouw en menschelijk. 't Roode fond, met zijn nauwelijks onderbroken effenheid, door de lijsten of prenten er tegen, schept toch om den man zijn thuis, zijn atmosfeer van bekende gemoedelijkheid. Dat „kennen" van zijn sujet, ik meen, dat naast de personen weergeven het bekende van de dingen om hen, in hun verband tot hen, vinden we ook in No. 37, het „interieur bij avond".

Ik wil over Paerels niet te veel zeggen, ik kom ook wat laat; toch, vond ik, dat een „zoo groote belofte" als deze jonge man is, niet onbesproken mocht blijven.

A.s. Dinsdag krijgen we in denzelfden kunsthandel een zeer belangrijke etsen-tentoonstelling. Onder andere zullen er te zien zijn etsen van Affleck, M. Mempus, Brangwijn, Baertsoen, de Bruycker en Zorn.

In de bovenzalen van den Kunsthandel d'Audretsch op de Hooge Wal nieuw snijwerk van Vermeyren. Men vertelt me dat Vermeyren een orgeldraaier was, die in België zwervend langs 't Huis van een grooten schrijver kwam. Daar voor 't raam stond een meisje, vreemd als de prinsessen van Rakham en Dulac.

Vermeyren is een droomer, maar een droomer met een wil. Toen deze prins, want een echte prins is hij, al draaide hij 't orgel en al droeg hij geen velours en zijde, toen deze prins het droomprinsesje gezien had, keek hij van haar naar zijn handen en deed een duren eed, met zijn handen zulke mooie dingen te maken, dat hij naar de hand van 't meisje zou kunnen dingen.

Wat tot nu toe tijdpasseering geweest was, het snijden van voorwerpen uit hoorn, werd nu 'n ernstig werken.

't Meiske weet er niets van, van 't wonder, dat ze onbewust deed. Maar op de Hooge Wal liggen de vouwbeenen uit koe of rendierhoorn, in de grilligste vormen, met die sierlijkste rondingen, van een innigheid zoo groot, dat ze worden tot stukjes tastbaar liefdeleven.

Quinten Matsys, door de liefde, werd van smid (de pomp achter O. L. V. in Antwerpen is van hem) tot een der grootste schilders.

Vermeyren van orgeldraaier een sierkunstenaar, zooals we er weinigen hebben.

Bij de Kunsthandel Pictura werk van den schilder Bédier de Prairie!

Nu, dát is de moeite waard! Schippies en nog eens schippies — en allemaal van hout op houten zeetjes, met houten mannetjes.

We zagen ze al eens in de Kunstzaal „Arti te Scheveningen, die we een dergelijke tentoonstelling niet minder kwalijk namen dan we het nu Pictura doen.

Een anecdote.

Deze rijke schilder liet eens, zeker van zijn genie, een zeer bekend aestheticus komen om naar zijn producten te komen zien. Aesthetici derangeeren zich niet graag, toch kwam deze. You never can tell, en we hebben mallere dingen gezien, dan 'n suikerman veranderd in schilder. Dus kwam de aestheticus.

Boven op 'n atelier werd hij op een stoel geplant en daar begon het défilé voor hem op den ezel.

Eén schilderij, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, er kwam geen eind aan. Als de legende waar is, kon onze aestheticus 't bij No. 13 niet meer uithouden en vroeg met de grootst mogelijke zelfbeheersching. „Pardon, wilt u even ophouden? En kunt u me zeggen: „Zijn dit misschien schilderijen? Dan een goeden raad: gaat u tien jaar les nemen en als u dan met succes een kolenbak kunt teekenen, zal ik zeggen dat u 't ver gebracht heeft."

En dit schoons is nu in Pictura te zien; niet de kolenbak, was 't maar waar, maar de schilderijen (?), die geen schilderijen zijn.

Maar de lijsten zijn prachtig, daar is niets aan gespaard. Dof gouden lijsten en glimmend gouden lijsten, lijsten met en zonder kattenkoppen — schitterende lijsten, allemaal echte lijsten — en daarin .... 't Is een treurig teeken van onzen tijd, dat ernstige kunsthandels als eerst Arti en nu Pictura dergelijke vodden een onderdak geven.

En dat er menschen zijn, die, zelfs uit vriendschap, zulke dingen koopen, is me een raadsel.

Als ik zóó de zee zag als de heer Bédier de Prairie, zweer ik plechtig, dat ik er nooit meer naar ging zien.

MARIE VERHAREN.

ONZE LEESTAFEL.

DE SUFFRAGETTE.

Daar ligt het voor me, het blad, welks naam zooveel maanden achtereen genoemd werd door alle bladen van de wereldpers.

Ook een vrouwenblad. De Suffragette, het blad van Christabel Pankhurst, en wel van 11 November. Ik kan u dus de laatste nieuwtjes der Suffragettes vertellen.

't Is een heel blad! Dit nummer bestaat uit twee bladen, en elk blad uit twaalf bladzijden.

Het heeft de grootte van „de Week" ongeveer en is nogal compact gedrukt. Het is het officieel orgaan van de „Women's Social and Political Union" — de Maatschappelijke en Politieke Vrouwenbond — dat zijn zij, de strijdende kiesrechtvrouwen.

Het titelblad vertoont een groote, enorm slecht gedrukte plaat. Zóó slecht gedrukt, dat men naar alle détails raden moet. De hoofdzaak begrijpt men: een verheerlijkt beeld van de strijdende kiesrechtvrouw, de Millitant Christabel Pankhurst (zou zij niet de meest besproken vrouw ter wereld zijn in het laatste half jaar?) is de redactrice. De redactie is nu toch weer gevestigd Lincoln's House, Kingsway, London, en dus niet meer in Parijs.

Vele advertenties staan op de buitenbladen, ook zijn er vele verspreid door den tekst heen.

Voor haar advertenties heeft de Suffragette heel wat over. In een artikeltje: „Hoe we geld kunnen maken voor onze zaak, dringt de redactrice er bij de lezeressen ten zeerste op aan, dat ze koopen zullen bij de firma's, die in het blad adverteeren, vermeldende, dat ze door de Suffragette op hun zaak opmerkzaam zijn gemaakt.

De advertenties zijn van velerlei aard, en allicht geheel anders dan ge in het blad der strijdende kiesrechtvrouwen hadt verwacht. Ge ziet de bekende advertenties van kappers, die valsche vlechten en poney of ondulaties aanprijzen, allerlei advertenties van blouses en verdere damesconfectie, dan van wintersportplaatsen etc. Een mantelfirma stelt u een heerlijk model ulster voor en noemt het, om de redactrice te vleien „the Christabel"

Selfridge maakt reclame voor zijn pyama's voor dames — (ik zou wel eens willen weten, waarom we onze beeldige, elegante nachtjaponnen zouden moeten ruilen voor de pyama's der mannen, en wat we daarmee opschieten?

Maar nu over den waarlijken inhoud.

De leestafel bestaat vandaag maar uit een opsomming van boeken, van allerlei soort, voor mannen en vrouwen. Slechts enkele titels treffen ons: The Woman thou gavest me" van Hall Caine „The Soul of a Suffragette" van Courtney.

Nu volgt heel wat over de reis van Mrs. Pankhurst in Amerika, en de tijding van haar terugkomst: 26 November zal ze met de Majestic van de White Star terugkeeren en 3 December te Plymouth landen.

Een kolom vinden we, die we bezwaarlijk in onze vrouwenkranten kunnen aantreffen: Nieuws uit de gevangenis. Een dame, die voor vijf dagen was vrijgelaten, was verdwenen — een andere van een ziekenhuis vervoerd naar een particulier huis (het betreft hier dus een zieke gevangene).

Talrijk zijn de berichten der afdeelingen; 't zijn verslagen van vergaderingen meest, en nogal eens sprak „Sylvia Pankhurst „in the country".

Het tweede blad begint met een redevoering van Mrs. Pankhurst, gehouden den 21en October te New-York. Ik zal er u iets naders van vertellen. De rede heet: „Why we are militant": „Waarom we strijdende kiesrechtvrouwen zijn."

Van een evolutie is in het streng behoudende Engeland te weinig te hopen, zegt ze. Veel en veel te lang zou dat duren en allerlei misstanden zouden veel te lang blijven bestaan. Neen, wanneer de vrouwen op zuiver vrouwelijke wijze te werk blijven gaan, met liefde, met zachtheid, met geduld — dan komen ze er niet.

Sedert 1905 treden de kiesrechtvrouwen strijdend op. Toen bestond er slechts één kwijnende vereeniging voor vrouwenkiesrecht. Thans (ik kan me voorstellen, hoe trotsch Mrs. Pankhurst dat heeft gezegd, „thans hebben we 40 vereenigingen voor Vrouwenkiesrecht, bestaande uit mannen en vrouwen; ze hebben een groot aantal leden, hun kassen zijn welvoorzien, en aller ledental is sterk stijgend. Zóó heeft onze strijdwijze de klok van 't Vrouwenkiesrecht teruggezet in Groot-Brittanië," roept Mrs. Pankhurst triomfantelijk tot de velen, die meenen, dat de strijdende kiesrechtvrouwen haar eigen zaak schade doen. Zelf haat ik geweld, haat ik wanorde, zegt ze iets verder. En toch bedrijf ik geweld al vele jaren en voel me vrij van schuld — daar is geen andere weg in Groot-Britanje.

„Onze huwelijks- en echtscheidingswetten zijn een slag in het aangezicht van de beschaving. 't Verwondert me, dat vrouwen den moed hebben om de verantwoordelijkheid van huwelijk en moederschap te aanvaarden, bij de geringe bescherming, die ze van 's lands wetten te hopen hebben. Het verwondert me, dat een vrouw een kind het leven wil geven met de wetenschap, dat, als ze haar leven gewaagd heeft met het ter wereld te brengen, ze niet de minste ouderlijke rechten heeft op de toekomst van dat kind. Hoe groot moet wel het vertrouwen van een vrouw in een man zijn, om hem te durven huwen! Want als ze eenige wetskennis bezit, zal ze weten, dat, wanneer die man niet alles is wat haar liefde hem gelooft, hij het recht heeft een vreemde vrouw in het huis te brengen, zijn maitresse bij haar kan brengen om naast haar te leven, en ze kan geen wettelijke verbreking krijgen van een zoodanig huwelijk.

Hoe vaak echter is het vertrouwen der vrouwen misplaatst, en wel treffend is het vertrouwen der vrouw, wanneer ze, zoekende

naar liefde en kameraadschap, zulke vreeselijke gevaren wil loopen met haar intrede in het huwelijk."

Aldus Mrs. Pankhurst.

Ge weet zeker wel, dat de Engelsche huwelijks- en echtscheidingswetten heel wat schelen van de onze — veel slechter nog zijn?

Waak heeft het ons verwonderd, waar al de geldsommen vandaan kwamen, die de strijdende vrouwen altijddoor tot haar beschikking hebben. Ziehier een klein staaltje:

Een geweldige annonce vertelt, dat een onbekende bij de gelegenheid van Mrs. Pankhurst terugkeer 1000 pond (twaalf duizend gulden!) belooft, uit dankbaarheid voor de artikelen van Christabel Pankhurst, „die helpen zullen het menschenras te louteren, want slechts onwetendheid houdt hen zoo achterlijk."

Een zekere Miss Connor Smith heeft in 't voorjaar 100 pond gegeven en doet 't nu weer.

Christabel Pankhurst schrijft een vlot gesteld artikel:

Wat men zegt — en geestig levert ze allerlei commentaar op wat „men zegt" over de kiesrechtvrouwen.

Let op, nu komt voor ons Hollandschen het interessantste deel van deze interessante krant. Een verslag van een groote vergadering te Knightsbridge, en daarop sprak een Hollander: de dichter Willem Sebenhaar, en hij moedigde de strijdende kiesrechtvrouwen vurig aan, om het kiesrecht te verkrijgen. In zijn tweede vaderland, Australië, had hij het reeds geruimen tijd in werking gezien en het gezegend.

Sebenhaar zegt omtrent strijd en geweld: „Het is de eenige methode. Zóó slechts hebben in het verleden de volkeren hun vrijheid gewonnen. Slechts geweld leidt tot resultaat. Wat deed Jezus in den tempel met de wisselaars? Overreedde hij ze, trachtte hij ze te bekeeren? Neen, hij nam een gesel en sloeg ze er uit. Heeft Holland van Spanje zijn vrijheid door zachtheid gewonnen of door geweld?"

Deze vergadering was ook van belang om het verschijnen van Miss Annie Kenney.

Ge weet, wat de Engelschen verstaan onder de kat en muiswet? De kiesrechtvrouwen, die om haar strijden gevangen zijn gezet, weigeren te eten; alsdan komen ze den dood nabij en moeten losgelaten worden. Nu heeft de regeering echter pas een nieuwe wet gemaakt, waarbij bepaald wordt, dat de vrouwen, die in haar vrijheid weer hersteld zijn, opnieuw gevangen genomen moeten worden, en dit telkens herhaald moet worden net zoo lang, tot ze haar vollen straftijd hebben uitgezeten.

Miss Annie Kenney is reeds enkele malen losgelaten en nu zoo zwak, dat ze in een brancard ter vergadering verscheen en geen woord kon uiten.

Toch schijnt de regeering de kat-en-muis-wet niet in volle gestrengheid te durven toepassen. Want verscheidene vrouwen, onder wie Sylvia Pankhurst, loopen ongedeerd en hersteld rond, schoon zij nog straf te goed hebben!

Met nog tal van berichten over de gedragingen der kiesrechtvrouwen in kerken en theaters en op politieke vergaderingen, waar ze interrompeeren of op haar eigene wijze beginnen te zingen, besluit dit hoogst merkwaardige blad.

Met zeer veel belangstelling heb ik er kennis mee gemaakt.

S. LUGTEN—REYS.

ALLES EN NOG WAT.

PIERRETTE FLEURY.

Die naam zegt u niets. Den 25 September stierf ze en toevallig las ik het in een fransch blad. Pierette Fleury was geen fatsoenlijke vrouw, hoewel ze er keurig uitzag. Pierette Fleury had vrienden, en vrienden met namen, véél te mooi, om voor Pierette, cette charmante fleur du pavé, échte vrienden te zijn. Hoe ik nu Pierette kende?

't Was alles zoo eenvoudig. Op 'n mooien morgen nam ik den trein naar Lepecq en vond in mijn coupé Pierette Fleury. We praatten. Ze vond het leuk, dat ik Parijs zoo goed kende en noodigde me, haar eens op te zoeken bij een vriendin.

Iets in haar manieren, die toch volkomen rustig waren, iets in haar kleeren misschien, hield me van dat bezoek terug. En nu is ze dood.

Dat leuke Parijsche vogeltje, met de veel te groote oogen, met den bloedrooden mond en de soms angstig mooi gekleurde wangen. En hoe dood? Opium! Eéns heb ik dat gezien — want niets schrikt me af. Ik ben mezelf en ik wéét, voor mij is geen gevaar, nergens — en alles wil ik weten en alles wil ik zien en 't heele volle menschenleven wil ik kennen. Zoo ben ik op 'n goeden dag beland bij een dame, die geen dame was. Oorspronkelijk was ze lingère en als zoodanig bezocht ik haar. Maar al gauw kwam de aap uit de mouw. Lingerie was er niet bij Mademoiselle Angèle — maar wel veel divans en vreemde planten en omsluierde lampen en lappen van goud en zilverweefsel en vooral pijpen.

Ik kwam er om acht uur en langzaam aan begon ze me in te wijden, omzichtig, angstig toch nog. Aan veel gevaar, aan veel verraad moeten die menschen blootstaan om zoo bang te zijn. Toen langzaam aan kwam bezoek, bleeke magere vrouwen met mooie kleeren, maar moeie, doffe gezichten en vreemde mannen, slap en ontzenuwd. Eerst vreesde ik iets anders, maar al dadelijk merkte ik, dat deze menschen met liefde niets uitstaan hadden. Weinig werd gezegd en dan nog enkel banaliteiten. Acht waren er. Toen gingen de groote lichten uit, bleef alleen nog droomerig gloren een zwak, roodomfloerst pitje hier en daar in zijn ajouren lantaarntje.

Op de lage divans lagen ze nu en stopten hun pijpen. Toen begon een droomerig te neuriën: „Il y avait deux amants", de bekende berceuse van Montaya.

„qui révaient d'Amour lointaine".

Dan stopte ook zij haar pijp en de stilte werd hoorbaar, alleen verstoord door 't even bewegen van wie zijn tweede of derde pijp stopte of door 't rusteloos bewegen van wien de droomgod nog niet volkomen in zijn macht had.

Nooit, nooit, vergeet ik dien avond. Nooit dat vreemde veranderen van die gezichten, nooit de uitdrukking van bête gelukzaligheid die gleed en zich vastzette op 't bleeke gezicht van Mademoiselle Angèle.

Ik zie ze soms, eer ik slapen ga, alle acht, zooals ze daar lagen, verloren, weg, ver van alles en allen met die beate uitdrukking van onwereldsche gelukzaligheid.

En dan zie ik mezelf er tusschen zitten, zoo nuchter en koel — en ik voel weer de angst die me bekroop, tusschen al die verafte, ontmenschelijkte menschen — en ik herinner me één moment van in totale eenzaamheid tusschen al die gelukzaligen, me afvragen „zou ik ook?" want voor me stond alles wat noodig was om óók dat te bereiken, wat de acht om me heen schenen te bezitten.

En vlak na die nauwelijksche verleiding — het herdenken van „hoe" ze binnenkwamen, bleek en verloren en zoo dof en levenloos. Ik voelde dat al die gelukzaligheid bedrog was en gruwelijke ellende, die ellende, die met elke gelukbelofte zekerder haar prooi omlaag en mèt zich trekt.

Toen 't me te machtig werd, toen mijn hart dreigde stil te staan van angst, ben ik gevlucht — 't huis uit en de straat op — en buiten uit een raam hing natte wasch te drogen en fabelachtig mooi leek me die schelle witheid tegen den nacht. Ik wilde niet meer denken aan de acht. Ik wilde het leven, weer, het échte frissche leven — en toen ben ik gaan denken aan tuinen en bloemen, en aan veel liefde en toen werd binnen in me alles van zacht, lachtig goud. Hoe ik alles nu nog zoo goed weet, nu ik lees, dat Pierette Fleure dood is door „opium"!

Afschuwelijk is het en verachtelijk, maar bovenal beklagenswaard, want treurig moet 't gesteld zijn met die, aan 't leven niet genoeg vindend, waan en dood verkiezen boven zon en bloemen en boven 't wondere leven.

ALICE WAVERLEY.

NAAR DE ORANJESOCIËTEIT.

De Delftsche Slaoliefabriek zet hare bak- en braadproeven nog eenige dagen voort, omdat er nog steeds een groote toeloop van belangstellenden is.

Ook wij zijn in de Oranjesociëteit geweest en we hebben er geen berouw van. Zooals de kok daar met de Delftsche slaolie aardappeltjes, visch, croquetjes, flensjes enz. weet te bakken, is een lieve lust. Alles even oogelijk, even smakelijk! Zelfs de meest ongeloovige Thomas onder ons vrouwen komt onder den indruk en verlaat de zaal met de vaste overtuiging — gegrond op aanschouwing, op onderzoek met oog en mond — dat er met deze olie in de keuken een enorm succes te bereiken is.

Zelfs biefstuk en cotelletten laten zich met de olie prachtig bereiden, al is het voor het krijgen van een gebonden jus, volgens den explicateur der fabriek ook gewenscht, er een half ons boter bij te voegen op ongeveer een pond vleesch.

De door den kok in een ommezien klaar getooverde mayonnaise, die slechts zeer weinig eierdooier eischt, was in één woord zalig!

Werkelijk, wie onzer er nog niet geweest is, moet er heen gaan. Er valt aan de keurig gedekte, met bloemen gesierde tafel veel te genieten en te leeren. Er valt tevens de absolute zekerheid op te doen, dat onze nationale nijverheid het te Delft tot zoo'n hoogte heeft gebracht, dat het zonde en jammer mag heeten, handen vol geld weg te gooien aan zoogenaamde olijfolie, terwijl de Delftsche Slaolie er geen haar voor onderdoet en veel goedkooper is.

TOOS.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie.

Wilt u mij vergunnen even terug te komen op uw artikeltje „Kunst en Kunstkritiek". Wat daar in staat over Willem Rip is onjuist of tenminste schijnt velen van ons onrechtvaardig. Een „charletan van de Kunst" is die daarom minder kunstenaar? Hoeveel menschen loopen niet naar kwakzalvers en vinden er baat bij? Van Gogh mag dan een echte kunstenaar zijn, maar ik wil hem niet in mijn salon hebben. Ik vind het leelijk. Klodders verf en anders niets. De stukken van Willem Rip kunnen in iederen salon hangen en iedereen kan ze begrijpen.

Dat is mij en veel anderen met het werk van Vincent van Gogh nooit gelukt. En hoe artistiek het dan zijn mag, in een salon staat het niet.

Uw medewerkster houdt me ten goede.

Dankend voor de plaatsruimte,

D. K. I.

Geachte Heer.

De redactie overhandigde me uw briefje. Ik kan er alleen dit op zeggen, dat ik blij ben, dat het werk van W. Rip in salonnetjes hangt, dat ik evenblij ben van Gogh nooit bij Louis XVI, Louis XV of Empire gezien te hebben.

Die van Gogh liefhebben, bouwen om zijn doeken een kerk van innigheid door 't samenbrengen van meerder schoons.

Hoogachtend,

MARIE VERHAREN.

De Haagsche huismoeders „slapen niet in aan haar spinnewiel". *)

Dit is onze ondervinding op culinair gebied.

Op de 15 dagen der door onzen kok tot nu toe in Den Haag gehouden bak- en braadproeven gaven weinig minder dan 3000 dames blijk, dat zij den lust gevoelden kennis te nemen van de toepassing in de keuken van een bekend artikel voor geheel nieuwe dingen. En dat velen harer de op deze demonstraties door deskundigen gegeven lessen goed ter harte hebben genomen en het geleerde in toepassing weten te brengen, bewijzen ons de vele brieven der dames uit Den Haag, welke dagelijks bij ons inkomen.

Bij ons is dan ook ter dege de indruk gevestigd, dat op het gebied der kookkunst de Haagsche huismoeder allerminst „aan haar spinnewiel is ingeslapen. Wij zijn er van overtuigd, dat in de volgende week, wanneer de demonstraties met Delftsche Slaolie (van Maandag tot en met Vrijdag, telkens des namiddags van half twee tot vijf uur, in de bovenzaal der Oranje Societeit op het Prins Hendrikplein n° 15) worden voortgezet, weder tal van huismoeders door haar bezoek aan deze bak- en braadproeven zullen toonen, dat zij, als er wat nieuws en wat goeds te leeren is op het terrein, dat aan haar zorgen is toevertrouwd, het niet nalaten hiervan kennis te nemen en er haar voordeel mee te doen.

Is het dan werkelijk de moeite waard deze demonstraties bij te wonen? zal men geneigd zijn te vragen.

Wij meenen hierop gerust bevestigend te mogen antwoorden.

De fabriek beoogt met deze demonstraties méér bekendheid te geven aan het feit, dat de Delftsche Slaolie op allerlei wijzen andere soorten vet in onze voedingsmiddelen kan vervangen, waardoor deze in smaak winnen en bovendien in veel gevallen een besparing van beteekenis wordt verkregen.

Zooals men weet, bezigen de Italianen en ook sommige andere volken, bij het bereiden van hun spijzen en bij alles waarvoor vet vereischt wordt, steeds hun kruik met olijfolie. Wij zijn nu op weg, dat in Nederland de Delftsche Slaolieflesch denzelfden dienst gaat doen als de oliekruik der Italianen, al zal zij ook uit den aard der zaak niet zóó'n groote rol kunnen spelen als in de landen waar de olijfolie voor in onze oogen onbegrijpelijke doeleinden gebezigd wordt.

Vooral nu heeft het bezigen van Delftsche Slaolie voor bakken en braden en voor verder gebruik in de keuken zooveel méér belang voor de huisvrouw dan vroeger, omdat bijna alle andere vetten, waaronder ook de natuurboter, in de laatste jaren enorm in prijs gestegen zijn, terwijl een flesch Delftsche Slaolie Extra thans nog even goed een gulden kost als twintig jaar geleden. Toch is haar kwaliteit er volstrekt niet minder op geworden; aan zuiverheid en gehalte kan zij aan de allerhoogste eischen voldoen.

Delftsche Slaolie bestaat uit 100 % vet van de hoogst mogelijke zuiverheid. Bij gebruik voor bakken en braden en bij friture gaat er niets nutteloos verloren. Er is in Delftsche Slaolie geen water; dat verdampt. Zij bevat geen onzuivere deelen, die eerst door middel van een korst brood moeten worden uitgebakken. Zij spat niet; zij geeft geen onaangenamen geur. In verhitten toestand wordt zij dun als water, hangt daardoor niet aan. Delftsche Slaolie heeft een weerstandsvermogen bij hooge temperaturen als geen der andere oliën en vetten. Na gebruik blijft de olie helder, zoodat zij voor een tweeden, derden keer enz. gebruikt kan worden. Kortom, Delftsche Slaolie heeft vele eigenschappen, die maken dat zij zindelijker, aangenamer en zuiniger in gebruik is dan welke olie, boter of andere vetten ook. En daarbij geeft zij een heerlijken smaak aan de spijzen.

Er worden door ons drie kwaliteiten Slaolie in den handel gebracht, die bij iederen kruidenier en comestibleshandelaar te verkrijgen zijn tegen de volgende prijzen:

	EXTRA gouden etiket	SURFINE rood etiket	SUPRA blauw etiket
per 1/1 flesch	f 1.—	f 0.85	f 0.75
„ 1/2 „	„ 0.65	„ 0.56	„ 0.50

De kwaliteit Extra verdient zoowel bij het bakken en braden als voor tafelgebruik de voorkeur boven de twee andere soorten. Deze eerste soort is fijn neutraal van smaak. Voor het maken van mayonnaise en het voorbakken van vleesch, wild enz. in Delftsche Slaolie gebruike men alléén de kwaliteit Extra. De beide andere soorten zijn ook goed en volkomen zuiver, doch men mag er uit den aard der zaak niet zulke hooge eischen aan stellen als aan de soort van een gulden per heele flesch.

Wij adviseeren de dames, die hun winkelier Delftsche Slaolie bestellen, deze te vragen in de origineele verpakking en, als de olie thuis bezorgd wordt, steeds te letten op het

GEDEPONEERD NOF HANDELSMERK.

Dit wapen met de letters N.O.F. komt voor op alle fleschen die aan de fabriek gevuld en gecapsuleerd zijn.

Hieronder laten wij enkele uittreksels volgen uit brieven, die ons door verschillende dames uit Den Haag en omstreken werden toegezonden; voor belangstellenden liggen de origineelen ter inzage.

13 November 1913. Mevrouw ***, Bezuidenhout. Ik bericht U hierbij, dat onze proefneming met de mayonnaiseklopper volgens Uw recept goed geslaagd is.

13 November 1913. Mevrouw ***, Snelliusstraat. Het bakken met Uw slaolie blijft ons steeds goed bevallen. Aardappelen, baklappen, visch, alles gaat er prachtig en smakelijk mede.

13 November 1913. Mevrouw ***, Bilderdijkstraat. Met Uw mayonnaiseklopper nam ik een proef, die uitstekend geslaagd is.

13 November 1913. Mevrouw ***, Laan van Meerdervoort. Voor het eerst gebruikte ik heden middag de Delfsche Slaolie, gouden etiket, om appelbeignets te bakken. Dit beviel mij zeer goed, zoodat ik van plan ben de olie meermalen te gebruiken.

14 November 1913. Mevrouw ***, Kazernestraat. De moyannaise is mij uitstekend gelukt, alsook vleesch en visch bakken met Uw olie en ik beveel deze dan ook al mijn kennissen aan.

14 November 1913, Mevrouw *** Badhuisstraat, Scheveningen. Gisteren heb ik Uw demonstratie bijgewoond en trof mij de zuivere smaak van de oliebollen. Alleen vond ik ze een weinig flauw. Een flesch Delftsche Slaolie heb ik bij mijn leverancier besteld.

14 November 1913. Mevrouw ***, Franklinstraat. Ik heb Woensdag het bakken van oliebollen en appelbeignets bijgewoond. De smaak was overheerlijk en ik ben dan ook van plan met oudejaar oliebollen in Uw slaolie 1e kwaliteit te bakken. Ik heb ook mayonnaise met Uw klopper gemaakt. Deze is mij uitstekend bevallen. Het ging veel vlugger dan met twee vorken, die ik vroeger gebruikte.

15 November 1913. Mevrouw ***, Waldeck Pyrmontkade. Met genoegen heb ik een der demonstraties in den Dierentuin bijgewoond. Reeds heb ik bij het bakken van visch de Delftsche Slaolie gebruikt. Zij heeft mij zeer goed voldaan, zoowel wat kleur als smaak betreft.

15 November 1913. Mejuffrouw ***, Regentesselaan. Ik ben een trouwe verbruikster van Uw olie voor salade en sedert het bijwonen der bak- en braadproeven ook voor het gereed maken van spijzen.

15 November 1913. Mejuffrouw *** Van Swietenstraat. Ik heb dadelijk van Uw olie heerlijke mayonnaise gemaakt. Tot nog toe had ik vele spijzen met vet gebakken, maar met Uw slaolie vinden wij het allemaal veel lekkerder. Ook is deze oneindig veel voordeeliger, zoodat ik ze voor de meeste gerechten kan aanbevelen.

15 November 1913, Mevrouw ***, Ohmstraat. Uw slaolie is nu reeds onmisbaar geworden voor het bakken van aardappels, flensjes, visch, enz.

16 November 1913. Mevrouw ***, Copernicusstraat. Ik heb de mayonnaiseklopper dadelijk in gebruik genomen en de mayonnaise is heerlijk uitgevallen. Reeds lang gebruikte ik Uw slaolie (gouden etiket), doch nadat ik de bak- en braadproeven in den Dierentuin bijgewoond heb, gebruik ik ze tot veel meer doeleinden dan vroeger. Zij voldoet uitstekend bij het bereiden van vleesch, visch, croquetten. Ook heb ik er een proef mede genomen voor het bakken van drabbelkoeken, welke veel smakelijker waren, dan dat ze met kalfsvet waren gebakken.

16 November 1913. Mevrouw ***, Van Miereveltstraat. Na bijwoning van Uw demonstratie heb ik zelf met Uw slaolie proeven genomen, die mij best zijn bekomen.

17 November 1913. Mevrouw ***, Reinkenstraat. Met behulp van Uw mayonnaiseklopper heb ik gisteren in een minimum van tijd met Delftsche Slaolie (extra) een overheerlijke mayonnaise gemaakt, evenals ik dit Uw kok had zien doen. Ook vind ik, dat deze olie uitstekend voldoet bij het bakken van visch, aardappelen, appelbeignets, oliebollen, flensjes, etc. etc. en hoop ik ze daar voortaan steeds voor te gebruiken. Een ieder kan ik de Delftsche Slaolie voor bakken en braden en het maken van mayonnaise ten zeerste aanbevelen.

17 November 1913. De Heer ***, Trooststraat. Met mijn vrouw heb ik Uw demonstratie voor bakken en braden met slaolie bijgewoond. Daarna heeft mijn vrouw thuis zelf de proef genomen met wildbraad (haas). Zij is zeer tot genoegen uitgevallen.

18 November 1913. Mejuffrouw ***, Van Boetzelaerlaan. Van middag bakten wij aardappelen in slaolie, hetgeen goed uitviel.

18 November 1913. Mevrouw ***, Noordeinde. Na mijn bezoek aan een Uwer proefmiddagen heb ik zelf verschillende gerechten met Uw olie (1e kwaliteit) klaar gemaakt, zeer tot tevredenheid van mijzelf en anderen. Ik kan U de verzekering geven liefst nooit iets anders meer te willen gebruiken. Alle voordeelen, als vlugger bereiding, zuinigheid, overheerlijke smaak, enz. zijn volkomen als door U aangegeven.

Wie meer van de Delftsche Slaolie wil weten, vrage, met vermelding van dit blad, het receptenboekje aan, dat gratis en franco wordt toegezonden. Het is wel op de demonstraties, doch niet bij de verkoopers verkrijgbaar.

Mocht men de bak- en braadproeven niet kunnen bijwonen, dan gelieve men rechtstreeks te schrijven aan de:

Oliefabrieken Calvé-Delft te Delft.

* Vergelijk het inleidend woord van de hoofdredactrice van dit blad in n° 4 van 15 November j.l.

Dijckhoff en Zoon
Groenmarkt 19 a.d. Veenestr.

Costuum Tailleur ::
:: naar maat
f 34.- tot f 70.-

Brood- en Beschuitfabriek „DE OUDE VETTE HEN".
DEN HAAG. — Bij het Stadhuis. — Tel. Haag 2480.
:: Alle soorten BROOD, BESCHUIT, :
SPECULAAS, LETTERBANKET enz.
LUNCHROOM. — THEE-CONCERT.

Visitekaarten
Nieuwste modellen
Fraaiste letterkeur
Fijnste uitvoering
Electrische Drukkerij „DE ATLAS"
PRINS HENDRIKSTRAAT 53 - Tel. 5204 - DEN HAAG.

Het beste fabrikaat dat Italië levert. :: Van alle eerste klas auto's is onze :: :: :: :: ::
„DIATTO"
een der besten en kan met allen in kwaliteit en prijs concurreeren. :: De DIATTO heeft het hoogtepunt bereikt: prachtig werk, lage prijs. :: DIATTO heeft met 4 personen en den chauffeur den bergweg Van den Forno (Come) met een helling van 85° schitterend afgelegd. :: :: :: ::
N. VERWEY & ZOON :: DEN HAAG
CONTRACTANTEN VOOR BELGIE, NEDERLAND EN KOLONIEN :: :: :: TELEFOON 3236
AGENTEN GEVRAAGD — VRAAGT CATALOGUS —
PROEFAUTO BESCHIKBAAR
Onze Waltham Motor-Car is zeer goed afgewerkt en kost slechts f 1800
Dit is de Auto die komen moet, flink, snel en solide en zeer scherpe prijs. :: ::

LENSVELT NICOLA
VEENESTRAAT 23 DEN HAAG
WIJ NOODIGEN U UIT TOT EEN BEZOEK AAN DE
Sint Nicolaas-étalage
WELKE IN EEN DER ZIJZALEN VAN ONZEN LUNCHROOM IS INGERICHT

Rijwielfabriek en Magazijn
DE NEDERLANDSCHE LEEUW
W. C. VAN BEYEREN, Zoutmanstraat 71
TELEFOON H. 7470.

De eischen,
aan een eerste klasse damesrijwiel te stellen, zijn:
1° *soliditeit wat alle deelen betreft;*
2° *bijzonder lichte gang;*
3° *elegance;*
4° *zware vernikkeling en houdbare emailleering.*

De prijzen,
van een in alle opzichten fijn dames-rijwiel mogen thans varieeren van f 70 tot f 135.
Daar beneden is niets DEUGDELIJKS te leveren; daar boven betaalt men fancy prijzen.
Wij houden het juiste midden.

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE KANTWERKSCHOOL.
Beschermvrouwe H. M. DE KONINGIN.
JAVASTRAAT 68. Telefoon 4299, 'S-GRAVENHAGE.
TENTOONSTELLING van door de leerlingen vervaardigde KANTEN ZAKDOEKEN, KRAGEN, KLEEDJES, KUSSENS, enz., enz. zeer geschikt voor
ST. NICOLAAS- EN KERSTGESCHENKEN.
Dagelijks tot 20 December van 10—12 en van 2—5 uren, uitgezonderd Zaterdagmiddag en Zondag.

Vraagt een veiligheidsgasmeter aan bij de gasfabriek.

Maison DIL
Anna Paulownaplein 9 — — Telefoon 2368.
Vraagt mijn fijne Speculaas, Banketletter, Letterendjes en diverse gebak.
Pasteitjes, Croquettes, Coquilles, Caises, Risolles, Cromesquis enz.
MARONS GLACÉS.

H. SIMONS Heulstraat 13 - Den Haag - Telephoon 2005.
Noordeinde 17a - Den Haag - Telephoon 6537.
UITGEBREIDE COLLECTIE IN
MANTELS, MANTELCOSTUMES,
AVONDTOILETTEN,
PELTERIJEN, FANTAISIE- en
REGENMANTELS.

Kunstzalen D'AUDRETSCH.
Hoogewal 16a (naast de Koninkl. Stallen).
IN DE BOVENZALEN
Tentoonstelling
van verschillende moderne Hollandsche en Engelsche meesters.
SNIJWERK IN HOORN VAN
VERMEYREN.

Pracht collectie Geborduurde Kleedjes
en andere Artikelen voor Cadeaux.
MAGAZIJN „HET ANKER"
Veenestraat 49, Vlamingstraat 1-3 en Heulstraat 27.

Inteekenbiljet.

Ondergeteekende, , woonde te , (straat) n°. , abonneert zich tot wederopzeggens toe op

De Haagsche Vrouwenkroniek
à f 0.75 per kwartaal.

Datum. Onderteekening.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 29 November 1913. No 3

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

PRIJSVRAAG.

Wij willen voor ons blad een geïllustreerd hoofd hebben en noodigen nu onze kunstenaressen uit, daarvoor een ontwerp in te zenden.

Het beste ontwerp zal door ons gehonoreerd worden met f 50. Voor de beide ontwerpen, die volgens het oordeel onzer later te publiceeren jury op het beste volgen, stellen wij resp. f 25 en f 15 disponibel.

De ontwerpen moeten uiterlijk 15 Dec. a.s. met een motto onderteekend aan ons ingezonden worden begeleid van een gesloten enveloppe, waarop hetzelfde motto (en anders niets) voorkomt en waarin de naam van de inzendster met haar volledig adres is vermeld.

DE DIRECTIE.

DE VROUW EN DE VREDE.

Waar zijn de woorden, die uit moeten drukken, hoe groot belang (wat klinkt belang hier koud en klein) de Vrouw heeft bij den Wereldvrede?

Waarlijk, de Hel ziet zijn folteringen worden tot geneugten bij de gedachte aan wat de Vrouw uitstaat, zoo de Vrede breekt.

Vroeger — zegt ge — is ze toch òok dien lijdensweg gegaan en overal komt men doorheen.

Hoe hadden de vrouwen van vroeger 't dan moeten maken?

Ze hebben 't gedragen, maar vraag niet hoe, om met Heine te spreken. En dan, zij werden gesterkt door het Ideaal.

Het ging voor Vorst en Vaderland; 't ging om Kerk en Kruis. En even zeker als ik geloof, dat de heiligenlegenden, meldende pijnloozen marteldood, waar zijn — evenzeer geloof ik, dat deze vrouwen haar leed vergaten in haar extase en volgaarne haar man, haar zonen afstonden aan Vorst en Vaderland, aan Kerk en Kruis. Wij — wij zijn nuchterder. Als de leuze weerklinkt: „Voor Vorst en Vaderland", weten we, dat die een leugen is, bijna altijd; weten we, dat die bijna altijd een leugen geweest is. We zien verder dan onze middeleeuwsche zusters — wij zien tot de touwen toe, waaraan de marionetten bungelen.

Voor Vorst en Vaderland — hoe vaak?

Om 't gestook van vrouwen, om het gestook van finnanciers en wapengrootindustrieelen — ja, daàrom! En daàrom zal 't met een vervloeking zijn, als de moderne Vrouw haar bruigom, haar man, haar zoon ten strijde ziet gaan, en daarom zal ze hondermaal meer lijden dan haar geblinddoekte zuster uit vroeger dagen.

Ja — als 't gaat om werkelijke vrijheid — als 't gaat tegen wezenlijke tirannie, zooals op den Balkan! Dan zal ook de moderne vrouw weten, hoe ze offeren moet.

De vrouwen van Bulgarije wisten het. Glimlachend gaven ze haar mannen voor het Ideaal.

Oud Bulgarije moest bevrijd worden van het Turksche juk.

En toen — toen werd de belegering van Adrianopel doorgezet tot den nutteloozen val, om de eer van het Leger te redden. Toen vielen daar tienduizenden, niet meer voor Vorst en Vaderland, maar om 't gestook van enkele tientallen eerzuchtige officieren. Is 't niet, om voor tijd en eeuwigheid waanzinnig te worden, als je dàt gaat beseffen, dat daàr je offer voor diende. O, dan moet Charlotte Corday herleven, niet eens, maar tienduizend maal, en dan moet haar dolk regelrecht het hart van een verrader vinden, niet eens, maar tienduizendmaal.

Staat ook uw handteekening op de wereldpetitie, waar Miss Eckstein zoo ijverig Europa mee heeft afgereisd, altijd in haar lezingen het den vrouwen van Europa weer voorhoudende, welke gruwelijke onheilen een oorlog voor haar mee zal brengen?

Geen vrouw heeft zoozeer die onheilen doorvoeld als Barones Bertha von Suttner. In haar aangrijpende roman „Die Waffen nieder!" schildert ze alle helle-ellenden van den modernen oorlog. Geen vrouw, en slechts weinig mannen, deden zooveel voor den vrede als Bertha von Suttner. Laten wij moderne vrouwen, allen haàr naam in eere houden — wat zij voor den vrede deed, het komt in de allereerste plaats de vrouwen, ons vrouwen, ten goede.

Wel konden we laatst, in een onzer grootste bladen een beschouwing lezen van een Duitscher, die heel troostlijk voor ons schreef. Hij betoogde en trachtte met de cijfers te bewijzen, dat de legers, steeds grooter wordende, eindelijk zichzelf tot machteloosheid zullen doemen, door hun grootte.

De voornaamste oorzaak van die machteloosheid zat in de onmogelijkheid, om in oorlogstijd de intendance van zulk een menschenmassa geordend te houden. De saamgevoerde heerscharen zullen moeten verhongeren en verdorsten, voor ze strijden kunnen — en wij met onze nuchtere; moderne hersens, we voegen er aan toe: en ze zullen er den brui van geven, vóór ze verhongeren of verdorsten.

Mocht 't zóó gaan — hoe zou de Vrouw en de Vrede gebaat zijn! Wat heb ik genoten van dat landverhuizersschandaal in Oostenrijk! Frans Ferdinand, den oorlogzuchtigen, roemzuchtigen Oostenrijkschen troonopvolger, is nu toch zulk een heerlijke poets gebakken! (God spare den ouden Frans Jozef nog vele jaren, en houde den oorlogzuchtigen Frans Ferdinand zóolang van den troon, tot hij totaal een anachronisme is geworden — een sabelkletteraar kan geen modern land regeeren!)

Het Ministerie van Oorlog begon te merken, dat er telken jare minder recruten kwamen of weer opkwamen uit Galicie.

Frans Ferdinand eischte een onderzoek — de eene misstand na den anderen werd ontdekt, en per slot van zaken bleek het, dat liefst 8 × honderdduizend dienstplichtige mannen Galicië en de omliggende provincies hadden verlaten.

De stoomvaartlijnen, die geen dienstplichtige mannen mogen vervoeren naar het buitenland, hadden hen op alle mogelijke manieren weggesmokkeld — ingescheept in afgelegen havens van Dalmatië — zelfs als toeristen verkleed, in auto's over de bergpassen gebracht.

O, wat had ik gaarne meegewerkt, aan dat groote ontvoeringswerk! Als zoo iets maar vaker gebeurde! Dan zou het met recht zijn: Et le combat finit, faute de combattants.

Maar zoo zal het niet gaan, en de oorlog moet op andere wijze bestreden worden.

Laten wij vrouwen dat dan doen, ieder naar onzen aard, in woord, geschrift en daad.

Is daar niet de vereeniging Vrede door Recht om zich bij aan te sluiten?

Dat is alvast het minste, wat wij doen kunnen.

S. LUGTEN—REYS.

Wat welmeenende ouders hun kinderen aandoen

door

S. LUGTEN—REYS.

II.

(Slot.)

Lientje en ik werden steeds moediger. Weldra was het hek ons te min en de schoolpoort ons te nauw — en we stapten arm in arm naar de bloemenmarkt, die op vier minuten afstand lag. Hoe heerlijk, zoo met een vriendinnetje te wandelen!

En toen — ontmoette ik eens mijn moeder op de bloemenmarkt!

Ze zei niet veel tegen mij, en toch scheen ze heel boos te zijn. Ze stuurde ons naar school terug en we liepen langzaam en bedrukt — we wisten, dat het met onze aardige uurtjes gedaan was.

De volgende pianoles zal ik nooit vergeten. 's Nachts, als ik niet slapen kan, komt nog weleens bij me op dat nachtmerriegevoel van toen, toen ik zoo hard werd toegesproken en zoo bitter werd verongelijkt!

De oude man scheen een reprimande te hebben gekregen van den Directeur der Muziekschool, en wreekte zijn woede daarover op mij.

Ik werd met een razend standje ontvangen; een plaats werd mij aangewezen met de toornige en uitdrukkelijke boodschap, dat ik daar, dáár moest gaan zitten, en goed toeluisteren, een vol uur lang, en dat ik me niet verbeelden moest, dat 't geoorloofd was, iemand als een aal door de vingers te slippen, zooals ik dat gedaan had! Hij was niet geboren of aangesteld om vlooienhoeder te zijn — neen, zeker niet! Als ik dat dacht, had ik 't glad mis!

Ik zelf kreeg heelemaal geen les dien rampzaligen middag. Op een laag bankje zat ik daar, mijn handen in mijn schoot, en voelde zoo echt de schande, een verworpene te zijn! De anderen zeiden niets tegen me. Anders haalden ze me nog weleens aan of lachten tegen me, maar nu deden ze net, of ik er niet was.

Telkens werd ik in mijn droevig gepeins opgeschrikt door een ruwe vraag: „Welke fout is er gemaakt?"

Ik wist er niets van en dan was het: „Ja, ja, dat heb je van die kinderen, die wegloopen, als er wat te leeren valt!" of: „Nu zal je voorloopig l u i s t e r e n, l u i s t e r e n, totdat je h o o r e n kunt! Nu zal jij voorloopig dáár zitten — wat denk jij wel?"

Ach, wat verlangde ik naar Lientje, naar ons heerlijk plaatsje op het hek, naar de lieve dame, die den scepter zwaaide in den mooien tuin en me juist tegen vanmiddag bloemen had beloofd!

Hoe vaak die strafmiddagen zich herhaald hebben, weet ik niet, doch het was al te vaak. Nu nog kan ik het huis, waarin ik dit alles geleden heb, niet voorbijgaan zonder een rilling te voelen, en als de deur soms juist open is, en ik zie de trap, dan loop ik snel voorbij; en een schok vaart me even later door mijn leden, net als je hebben kunt, wanneer je aan een groot gevaar ontsnapt bent.

Ik speelde in dien tijd de vingeroefeningen van Wagenaar. Ik weet niet, of dat werk is van den levenslustigen componist van Cyrano de Bergerac, dien ik bewonder. Is het zoo dan heeft hij zich niets aan te trekken van wat nu volgt! Ik vroeg eens aan den ouden man, wanneer ik nou eindelijk dat boek eens uit zou hebben. Hij sloeg met de vuist op de toetsen en zei: „Uit? uit? Dat heb je nooit uit! Al studeerde je je vingers blauw, tachtig jaren lang — dan had je 't nog niet uit!"

Ja, wat was dat nu voor onzin! Wat hielp 't je dan al, of je studeerde!

Van toen af vermeed ik 't boek van Wagenaar heel zorgvuldig als een zeer noodelooze kwelling, die ik mezelf besparen kon, al was 't dan niet op de les; en nu nog kan ik me betrappen op een minachtend trekken met mijn lippen, als ik het boek van Wagenaar in handen krijg.

Het zou nog onaangenamer worden bij den ouden meester.

Thuis had ik in dien tijd een weinig hulp gekregen bij mijn studies. Een jong stafmuzikant wees me een beetje terecht. Nu weet ik niets van de muzikale ontwikkeling der jonge stafmuzikanten — misschien is die wel gering en was 't voor den ouden man met den goeden kunstenaarsnaam wel een vernedering, dat stafmuzikanten zich bemoeiden met zijn leerlingen. Hoe 't zij, hij had al eens smalend gelachen, als ik genoodzaakt was geworden te vertellen, dat „Piet" me geholpen had.

Eens kon ik een bepaalde fout maar niet overwinnen. De etude stond in bes — ik vergat telkens de e s. Piet zette een dikken mol voor een paar noten — om me te helpen.

Feuilleton.

OP KAMERS!

door

NANNIE VAN WEHL.

I.

Beneden, in de lage donkere kamers, de achterste uitkomend op een tuintje, zwart van vochtigheid, met altijd nat-aangeslagen schutting, eeuwig verflensende en verkwijnende bloemetjes in potten, daar wonen de twee juffrouwen. Ze slapen in een stikdonkeren alcoof, die alleen open gaat, als ze er in of uit moeten, of terwijl ze de bedden opmaken.

Lucht? Die is er immers genoeg — de alcoof komt uit op de gang met een klein valraampje.

De juffrouw, die altijd zegt, dat het zoo ongezond is, in een ongeluchte alcoof te slapen, lijkt wel niet wijs — het lucht w e l, door dat heerlijke valraam, 't komt in de gang uit, wat wil je meer?

De juffrouw, die slaapt met de groote ramen wijd-opengeslagen, zal 't zich later nog diep beklagen — wat gaart zoo'n mensch toch een kou!

Beneden aan straat, waar onder den vloer, in den hoek der kamer, de ratten klagelijk piepen tegen het vastgemetselde rooster, dat hun vroeger zoo'n heerlijken vrijen doortocht verleende door de kamers, door de gang, naar de veranda, waar aardappelschillen en groentenafval liggen te verrotten, daar is de salon. Daar staat het ameublement van den vader en de moeder der juffrouwen, het stugge trijp bedekt met hoezen, het houtwerk der meubelen twee jaar geleden pas nieuw gepolitoerd, glimmend zwart.

Prachtig gesneden is het houtwerk, o, zoo mooi!

De juffrouw waagt het niet meer een stoel te verzetten in de salon der juffrouwen, daar de vreeselijke boombladeren haar de huid der blanke hand openhalen met hun scherpe randen, en de dikke peren of appelen haar een blauwe plek bezorgen.

Achter huizen en eten de juffrouwen. Daar verorberen ze, wat er gesudderd en geprutteld heeft in het keukentje, op de petroleumstellen.

De kachel trekt niet, zeggen ze, als de juffrouw wel eens klaagt over den petroleumstank in huis.

Ze vinden het wel naar, dat 't de juffrouw ontrieft, maar ze gelooven toch niet, dat die erom heen zal gaan, die heeft zich boven geïnstalleerd of 't voor goed is.

Op de belétage woont de juffrouw, op gemeubileerde kamers. Ze vindt het aanzicht van de deur en de benedenverdieping nu wel niet zoo schitterend, maar de belétage is heerlijk! heerlijk!

Drie ramen telt haar zitkamer, met breede penanten er tusschen. De alcoof is een makkelijke garderobe, en in de achterkamer, wier geheele achterwand uit twee groote openslaande ramen bestaat, daar slaapt ze.

Het heet, dat ze op gemeubileerde kamers woont. Er staat ten minste het een en ander van de juffrouwen beneden, van wie ze de kamers in huur heeft.

Maar voor de rest heeft de juffrouw haar eigen ameublement meegebracht en in drie dagen hard werken de kamers zóo omgetooverd, dat de juffrouwen de handen in mekaar sloegen, al betreurden ze 't ook, dat hun b e s t e pendule, en hun b e s t e vazen, zoo onbarmhartig opgeborgen werden boven, achter in de kast in de alcoof; al weten ze geen raad met al de familieportretten die de juffrouw onverbiddelijk verbannen heeft. Nu hangt alles bij hen in den salon aan den muur lijstje na lijstje. In de huiskamer zou zonde zijn, die „beste" lijsten!

't Leek toch wel of er niets goed genoeg was voor de juffrouw. Dit heerlijke bedikaut, die beste twijfelaar, moest ook al weg. Ja, ze moesten het verkoopen, want raad wisten ze er niet mee. 't Was wel heel vervelend, maar wat doe je al niet, om zoo'n juffrouw te vriend te houden?

Ze betaalde een heel groote huur, ze was niet lastig in de bediening, ze dineerde in een restaurant.

God zegene de juffrouw en houde de vrijers ver van haar.

Zoo'n juffrouw zou toch wel gek zijn, als ze trouwde. Een leven had ze als een prinses. Nou ja, druk had ze 't en hard werkte ze, maar tijd om nog ereens uit te gaan, had ze toch ook. En hoe ging ze aangekleed! Zou ze soms denken, dat een man haar zoo zou laten begaan — altijd maar het nieuwste en beste en dan van die mantels met bont. Voor den lichten dag een donkeren, en voor den donkeren avond een lichten — mensch, mensch, daar hielden je handen kermis in, als je 'm moest uitkloppen!

En dan, hoe zat ze te wonen! Allerlei mooie schilderijen aan den wand, prachtige menschen grop en kinderkopjes, waar je niet vanaf kon blijven. — En beste meubelen had ze ook, boekenkasten en een schrijftafel — en een mooi bed had ze ook meegebracht, al sliep ze er toch vast zoo lekker niet in als in dien besten twijfelaar. Lang zou warm niet, zoo zonder instoppen tusschen der bedleplank. Om warmte scheen de juffrouw heelemaal niet te geven. Want op de winteravonden, als je zelf warm en wel in je lekkere kotje lag, hoorde je de juffrouw op haar slaapkamer op en neer gaan.

Toen brak de oorlog los. Heftig schold de oude man op stommeriken, die niet weten, dat de mollen aan den streep staan en dus niet herhaald hoeven te worden vóór de noten Ik hield veel van Piet en 't deed me verdriet, hem een stommerik te hooren noemen. De oude man sloeg haastig het besmette boek dicht — het was Köhler — en krabbelde met een dik — zwart — afgevend potlood een onbeschoft standje op de kaft van Köhler. Dat moest ik Piet laten lezen.

Ja, daar was niets aan te doen, hoe vervelend ik die gedachte ook vond.

Piet was woedend, en schold op „den ouden, verwaanden gek, die altijd zoo lastig — was geweest."

Piet nam stuf, vlakte de beleedigende woorden weg en zette er een even duchtig standje voor in de plaats. Wat de oude wel niet dacht, en dat hij zich door niemand de les liet lezen."

De oude brieschte letterlijk. Met een vies stufje, gegrabbeld uit zijn vestzak, werd Piets mededeeling weer uitgestuft en weer een handvol beleedigingen op dezelfde plaats neergekalkt. Ik kan de beschadigde plek nog op mijn Köhler wijzen! Daar zat ik dan, terwijl de oude driftig schreef en elk woord me in mijn hart stak.

Langzamerhand werd ik zoo bang voor de ellende mijner pianoles, dat mijn vader en moeder het te bar vonden worden. En weer beleefde ik dat gevoel van verlossing, van gered te zijn uit een afgrond, toen ik hoorde, dat ik van de muziekschool af was.

Acht jaar was ik nu. Drie volle jaren lang had ik getobd op dat ellendig mònster in zijn blinkende, zwarte kast en nog kòn ik niets, of nagenoeg niets. Ik werd toen gauw negen, en roerend smeekte ik, of ik op mijn verjaardag een briefje zou krijgen, waarop stond, dat ik nòoit meer, nòoit meer piano zou hoeven te spelen. Dan hoefde ik niets anders meer te hebben, van niemand.

Mijn smeeken hielp niets. En wat ik toen mijn ouders als wreedheid aanrekende, moet ik nu in hen zegenen. Want dit alles is voor mij op zoo groote zegeningen uitgeloopen. Wat kon ik nu zijn zonder muziek, wat dank ik heerlijke uren aan „het glimmende monster", dat me op mijn reis „de Wereld in!" vergezeld heeft van kamer tot kamer, waar ik ging wonen.

Ik heb mijn oude piano nog, maar hij gaat nu veel geld kosten aan groote herstellingen. En zoo nadert het einde van den trouwen metgezel, dien ik zoo vaak gesmaad en mishandeld heb!

Nu zagen mijn ouders niet meer op een koopje. Er werd een zeer ervaren, uitstekende piano-onderwijzeres voor me gezocht. We leven n u in de beste harmonie, als twee vriendinnen, maar als ze bij me is, moet ik wel eens denken: „Wat zàl ze me toch vroeger een lastig zeilschip hebben gevonden!" Maar denk ook eens aan, wat vreeselijks mij wedervoer! Daar moest ik glad opnieuw beginnen. O, die vreeselijke Wagenaar! Heelemaal van voren aan! En dan was er nog zoo'n étudeboek, Clementi geloof ik. Heelemaal van voren aan! Eén troost weervoer me. Mijn onderwijzeres ontdekte, dat ik een a b s o l u u t geboor had, iets, wat vele musici zelfs missen. Dat is, wanneer er een noot op de piano werd aangeslagen, zonder dat ik 't zag, kon ik op slag zeggen, welke 't was, zònder vergelijking met andere noten. Velen moeten van één noot eerst weten welke 't is, en kunnen dan de overige nooten door vergelijking noemen.

Als ik dan vreeselijk gesukkeld had met mijn Wagenaar en Clementi en huilde van verdriet en verveling, mocht ik omstaan en noten raden. Dat vond ik heerlijk, vooral omdat mijn onderwijzeres me had uitgelegd, dat niet ieder dat kan. Zoo'n kleinigheid maar — en 't kwikte toch zoo op! Nu kon ik toch i e t s van muziek!

Maar een nieuwe kwelling begon. Ik kreeg weer hulp, ditmaal van een zeer muzikaal man, die belang in mijn studie stelde.

Hij was onwrikbaar, onvermurwbaar streng! Bij het studeeren stond hij achter me en niet eens, maar vijftig keer liet hij 't me overdoen, als 't niet hèèlemaal naar zijn zin was. Vaak verduisterden de tranen mijn oogen, dan liet hij me even uitschreien en dan begon 't weer.

Hij had een dochtertje, twee jaar ouder dan ik. Ze speelde al meesterlijk en is ook een uitstekende pianiste geworden. Er was een stukje op haar repertoire, dat „Marie" heette. Uit de Salon-Blumen. Mijn moeder dweepte met dat „Marie". Nauwelijks vertoonde Toos zich, of „Marie" moest gespeeld worden. „O, Nannie, Nannie", smeekte mijn moeder dan letterlijk, „als jij toch eens eenmaal zoo ver bent."

Ik haatte Toos gewoonweg in die tijden.

Was het de strengheid van mijn onderwijzeres! Of de strengheid van mijn helper? Of mijn eerzucht om Toos opzij te komen? Ik denk de resultante van deze samenwerkende krachten — in alle geval ik vorderde met elke les — en op moeders verjaardag, een half jaar nadat de juffrouw zich over me ontfermd had, speelde ik „Marie".

Geloof niet, dat nu mijn smarten geleden waren. Neen, het studeeren bleef een verschrikking en een nare plaag voor me. Hoe benijdde ik de kinderen op school, die na hun huiswerk k l a a r waren! Hoe mopperde ik 's morgens, als mijn broer lekker kon gaan zitten lezen en ik weer studeeren moest, alleen in den salon! Hoe benijdde ik mijn broer op dat goddelijke oogenblik van koninklijke bevrijding, toen zijn goedige vioolmeester tot hem zei: „Laat ik nu dat viooltje eens uit je handjes nemen en aan je vadertje en je moedertje zeggen dat 't tòch boter aan de galg is gesmeerd!

De jaren gingen voorbij. Er kwam een najaar (ik was toen twaalf), dat ik ongeloofelijk hard moest studeeren. Ik begreep niet waarom. Al de oude boel werd weer opgehaald en ook die vreeselijke theorie.

En op een avond zei mijn onderwijzeres: „Ziezoo, haal nu je moeder eens." Moeder kwam, en mijn juffrouw sprak: „Ze is klaar voor de pianoklasse van Akkerman. Morgen is het aangifte voor het toelatingsexamen. Ze zal beslist een goede pianiste worden. Het zou me zoo'n plezier doen — toe — laat ze zich nu opgeven."

Ik gaf gewoonweg een gil van schrik.

Wat? Dit vreeselijke zou mijn leven worden? Altijd, altijd die ellendige piano, zeven volle uren per dag zeker. En mijn ideaal dan, dat met me meegegroeid was, zonder dat ik me iets kan herinneren van het oogenblik, waarop het mijn ideaal is geworden? Ik moest immers schooljuffrouw worden!

Gelukkig liet mijn moeder mij de volste vrijheid. „Nu, als je niet wil, hoeft 't niet!" zei ze sussend.

„Neen! neen! nooit! Ik wil schooljuffrouw worden."

Ik zag, dat ik mijn juffrouw verdriet deed. Ze poogde me nog over te halen, wijzend op voordeelen, die het piano-onderwijzeresschap heeft bòven 't gewone: meer geld verdienen in veel minder tijd, veel vrijer zijn, makkelijker werkkring.

Niets hielp. Mijn besluit bleef onverzettelijk. Schooljuffrouw moest en zou ik worden. De datum van aangifte voor het examen ging voorbij.

En ik werd schooljuffrouw.

Heel grappig is 't, dat ik steeds meer lust in pianostudeeren kreeg, naarmate er door mijn andere werk te lastiger tijd voor te vinden was. Als kweekeling s t a l ik den tijd — ik had den beste van alle bazen en die keek niet op een uurtje. Ook den tijd voor mijn pianolessen, daar kwam ik niet eerlijk aan, en meer dan eens heb ik mijn juffrouw moeten laten zitten, omdat ik plotseling door ziekte van den een of ander voor de klas moest.

Zie mij niet aan, dat ik een dievegge ben! Als mijn lieve, goeie, oude baas dit nog kon lezen? zou hij weer een nieuwe nuance aan mijn ambulantisme van toen ontdekken — en vergevingsgezind lachen. Hij wist, wat de jeugd toekwam! Gezegend zij zijn nagedachtenis, om den heerlijken tijd, dien hij, niet alleen mij, verschaft heeft.

Ge ziet, dat ge hier een historie leest met een blij slot. Maar hetzelfde resultaat had verkregen kunnen worden met stroomen tranen minder!

MARIA PERRAULT.

In 1876 werd in Detroit (Michigan) Maria Perrault geboren. Haar vader, de zoon van emigranten, was een Parijzenaar, een afstammeling van den bekenden Perrault, die ons aller jeugd vervroolijkte door zijn sprookjes van „Moeder de Gans".

MARIA PERRAULT.

Maria's Moeder was uit de Pyreneeën en duidelijk draagt zijzelf nog de kenteekenen van haar Spaansch bloed.

't Was een vreemd, fantastisch kind, die in wonderlijke sprookjes leefde.

Een van haar grootste vreugden was, en is nog, met 'n paar lappen zich te omkleeden tot een mythologische figuur.

Maria Perrault leefde niet in Detroit; ze leefde in al de verre of nabye oorden, waar haar beste vrienden, haar boeken, haar heen voerden. Want lezen deed ze, alles wat haar maar in handen kwam; eerst alles dooreen — tot langzamerhand haar geest om regel en orde vroeg en ze begon te lezen, methodisch en verstandelijk. Lezen en teekenen — ziedaar 't leven van Maria Perrault, lezen en teekenen en droomen.

Zoo werd ze 19 jaar en ging naar het „Institute" in Chicago, een soortement academie, niet juist de gunstigste plaats voor zoo'n fantastisch kind.

Onbevredigd ging ze vandaar naar the New-York Institute — en eindelijk — meende ze den man gevonden te hebben, dien al haar droomen haar hadden doen hopen — en trouwde ze.

Nu valt over 't leven van het romantische, droomerige meisje een zware zwarte sluier.

Was het een vergissing van den beginne af? Heeft ze ooit geluk gekend? Wie zal het zeggen?

Maria Perrault spreekt nooit over dien tijd, maar haar bittere theorieën over den man en over het huwelijk, vertellen hun droevige historie.

Eerst in 1905 herbegint haar geschiedenis, als ze, onweerstaanbaar aangetrokken tot de Hollandsche kunst, door Thijs Maris vooral, naar Nederland komt.

Haar eerste kennismaking met ons land was niet vroolijk.

Ze werd doodziek, moest maandenlang in onze ziekenhuizen doorbrengen en ging toen verzwakt naar Brabant om gezondheid te vinden en te werken.

Als Maria van haar tijdelijk verblijf onder die boeren vertelt, ziet ge, dat ze 't er goed gehad heeft. Daar en in Laren heeft ze goede herinneringen opgedaan en veel gewerkt.

Bij haar terugkomst in Detroit hield ze een tentoonstelling in „Detroits Museum of Art" en had het geluk, alles te verkoopen.

Ik mag Marie Perrault's werk graag, om het ernstig zoeken, dat er uit spreekt.

„'t Is geen vrouwenwerk" zeggen sommigen. Waarom niet? Omdat het krachtig is?

Ja, we hebben van vrouwen vaak slecht werk gezien. Te veel lieve jonge meisjes zijn er, die, omdat ze behoorlijk een rechte lijn kunnen zetten, zich geroepen voelen, verf te vermorsen en leelijke bloemetjes te schilderen.

Dergelijke halve amateurs (die tòch wel graag verkoopen en meestal de nachtmerrie zijn van familie en kennissen, die toch niet àltijd weigeren kunnen) hebben de reputatie van „'t vrouwenwerk" geen goed gedaan, hebben het Synoniem gemaakt met knoeierij, slap wèrk, minderwaardig en weet ik wat nog. Dàt is onrechtvaardig!

Op haar bloote voeten en dan stonden de ramen open — brr! brr! Het water in haar lampetkan bevroor — dat gebeurde nou nooit bij hun, in de lekkere, warme alcoof.

Maar enfin, zoo'n juffrouw moet je maar laten betuilen.

God geev' — dat de juffrouw nog lang bij ons blijft! God geev', dat ze maar niet gaat trouwen!

Twee dikke tantes zijn 't, de juffrouwen. De een is er gelukkig groot bij en daardoor is ze niet wanstallig. Neen, een knappe vrouw is ze zelfs. Alleen wat amechtig. Gek, haar zuster, die veel dikker is, klimt met veel meer plezier de trap op naar de kamers van de huurster dan zij.

De juffrouw heeft er soms schik in, als ze ziet hoe deze groote dragonder zich behoedzaam beweegt in de kleine lage kamers, net of ie straks ineens los zal barsten en den boel omver smijten.

Maar dan weer gaat er door haar jonge ziel een oneindig afgrijzen, een oneindige walging. — Ah! Ah! deze twee zware lijven, rondkruipend als slakken rondom de groote tafel, die haast geen ruimte overlaat tusschen zich en den muur, deze logge, vettige lichamen, die doelloos zich ophijschen van hun leger aan den beddekwast en doelloos 's avonds neerzakken als kwallen in het zachte veeren bed. — Nou ja, haar kamers hielden ze schoon. Gek, dat zij juist bij deze menschen was verzeild. Maar ze w a r e n goed voor haar, dat moest ze zeggen. Ze wist van vriendinnen, die 't voor een beetje minder geld oneindig minder getroffen hadden. Met haar verstand kon ze de oude tantes best uitstaan. Alleen haar gevoel kwam er vaak tegen op, soms met afgrijzen, soms met een malle grap.

„Ik kweek kwallen," wilde ze op de deur zetten, of op een modern visitekaartje.

Een stille herfstavond was het. Heel laat, bijna middernacht.

De juffrouw was uitgeweest; nu werd ze thuisgebracht door een grooten, blonden jongen man.

Ze liepen heel langzaam, al was 't laat, al moest de juffrouw vroeg den anderen morgen aan het werk.

Hoog opgericht — ging de juffrouw naast de hooge gestalte van haar geleider. — Ze droeg een lichtblauwen avondmantel en haar hoofd dook weg in een kraag van wit Mongolie. In het licht van een lantaarn hieven ze het gelaat naar elkaar op.

God had den vrijer n i e t ver gehouden; hier ging hij naast haar en zeide haar met dien blik van zijn helblauwe oogen, dat hij haar liefhad en zij antwoordde met den blik harer schitteroogen, dat zij hem òok liefhad.

Nu wist ze het, waarom hij morgenavond òok op reis ging, naar haar geboortestad. Daar, in haar eigen tehuis, zou hij haar komen opzoeken en haar met den mond zeggen, wat nu de oogen spraken. Op kamers gaat dat niet.

Voor de huisdeur bleef ze nog even staan. Den sleutel had ze uit haar pompadour opgediept, hij had die in de hand, maar maakte nog geen aanstalten om de deur voor haar te ontsluiten. Onverschillige dingen zeiden ze tot elkaar, en de liefde straalde uit hun oogen.

Daar — opeens, achter hen in 't huis, een gil — en snellende voetstappen.

Nog vóór hij den sleutel heeft kunnen gebruiken, is de deur opengerukt en de kleinste juffrouw staat voor hen.

Aschgrauw is haar gelaat, de beide handen slaat ze in het grijze haar.

„Ach, help — mijn zuster!" jammert ze. „Mijn zuster, ach help, nu is ze dood, zoo opeens — ik durf niet meer naar binnen, ach help!"

Even zien ze elkaar verwezen aan, dan begrijpt het jonge meisje. Vanmorgen heeft ze al gemerkt, dat de groote zoo bijzonder onrechtig was. Het hart natuurlijk. Hartvervetting. Zoo'n kwallenleven ook.

„Ach, help haar toch, juffrouw," gilt de kleine. „Ach help, ik durf niet meer naar binnen."

Zal ze naar binnen moeten, zij! Zij, die nog nooit een mensch heeft zien sterven, nog nooit een doode heeft gezien!

Zal ze gaan, in dit huis, dat een hol nu lijkt in het nachtzwart, want beneden brandt nooit licht uit zuinigheid! In dat hol dat stinkt naar petroleum. Ah! Ah! en waar de Dood binnen is gekomen.

Vreemd is een mensch. Twee seconden slechts verloopen er tusschen de jammerkreet van de kleine oude en haar rustig: „Ik zal helpen." En in die twee seconden heeft ze gevoeld opeens, dat ze onmogelijk kàn, dat ze ònmogelijk durft, en dat ze kan en durft, omdat het moet. Zal ze dan een mensch, toch òok een mensch, als een hond laten sterven?

En ze gaat naar binnen. En ze hoort, dat haar liefste haar volgt. Ze gaat in den salon en deinst nog even terug voor de half open deur van de alcoof.

Nu — nu komt het!

Ze voelt de hand van haar liefste op haar schouder. En ze doet nog een stap vooruit.

Nu is het daar! Het vreeselijke, het verschrikkelijke. Het bloedstollende.

(Slot volgt.)

Er is ook ontzettend veel slecht mannenwerk — ik durf haast zeggen, in verhouding evenveel.

Maar tòch — Maria Perrault's werk is wèl vrouwenwerk, frisch, krachtig, eerlijk vrouwenwerk.

„And now you see, I am going to Paris, I must see what is going on, I must know what the younger ones are looking for... ik wil meezoeken. Maar bovenal wil ik uit het gedrang... ik voel, dat ik me hier ga storen aan „wat ze denken". Ik moet naar Parijs om mezelf terug te vinden. Ik wil óók niet meer hooren, dat ze mijn werk mooi vinden. Ik vind nooit iets mooi. Ja, een oogenblik, als ik bezig ben — en als ik het dan terug zie — o, dan voel ik weer hoe vèr ik nog gebleven ben van het leven en van mijn eigen droomen."

„Dus u gaat werken in Parijs?"

Ik neem er een atelier — dàt is zeker, maar ik moet eerst véél zien, véél hooren en me inleven in het leven daar — en dan, misschien maak ik dan een paar gedichten, misschien schrijf ik een sprookje, misschien schilder ik, wie zal het zeggen?"

„En voor wanneer de afreis?"

„Ja! Eerst heb ik nog drie portretten hier te maken; die moeten voor Kerstfeest af. Als er dàn geen nieuwe bestellingen zijn, ben ik begin Januari in Parijs..."

„En wanneer hier terug?"

„Who knows? Perhaps in a year, perhaps never!"

In de lage, breede stoel zat ze, haar vreemdkleurige lappen om haar heen — haar sombere, zwarte oogen lichtend in 't matbleeke gezicht, een schilderij van Zuolaga of Caramasa d'Anglada, en met 'n zachte stem, die in 'n moment van opwinding zoo hard en koud kan worden, vertelde ze in korte zinnen van haar werk, dat ze wil, niet alleen voor den verkoop — maar vooral tot haar eigen bevrediging.

Maria Perrault, de bijna Hollandsch geworden Amerikaansche, is één van die vrouwen, wier werk „het vrouwenwerk" in eere helpt herstellen.

MARIE VERHAREN.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Restaurant ROYAL.
Kneuterdijk - Vijverberg.
TEAROOM.
Mooiste en élégantste afternoontea-zitje in de gansche stad, een ruim en onbelemmerd uitzicht biedende op Kneuterdijk en Vijverberg en het va et vient der wandelaars.
Thé Orchestre van 3-6 uur.
Kapelmeester S. v. LEEUWEN,
voorheen Kapelmeester van het Cecil and Savoy Hotel te Londen.
Thé simple f 0.35.
Thé avec patisserie, cake, toast, sandwiches, fruits-glacés etc. etc. f 0.75.
Aanbevelend,
ALEX MEIJER Jr.,
Directeur.

DE MODE.

Dè groote factor, dit seizoen, is de „lingerie", het ondergoed. Bij onze heel soepele japonnen, van het toch al iets verdikkend „drapée", bij onze corset d'ange, in peau de suède of zijden tricot, kàn en màg het ondergoed eener waarlijk elegante vrouw niet meer zijn dan 'n vermoeden ervan, „un soupçon de lingerie", zei een groote modevrouw. Zie, op dezen mistigen dag (gij, die dit leest, bedenk dat 't nu, terwijl ik dit schrijf, Maandagmorgen is... de mistige, saaie Maandagmorgen na den heerlijken herfstzondag van 24 November) huiver ik, u te moeten zeggen: denkt er vooral aan, „zoo min mogelijk ondergoed" en wat ge hebt in 't spinrag-linon (linon de fil arachéen) en op 't allerergst in zijden linon.

Geen hemden meer, de miniatuur pantalon aan een heel bewerkt cachecorset, het soupele, zachte corset zèlf direct op de huid.

Geen ruimte; omdat deze nieuwe combination over 't corset gaat, kan ze aansluiten als een kleedje. Het bewerkt-zijn is dus niet in het aanbrengen van plooitjes of rimpeltjes, 't is vóóral in de wonderlijke samenstellingen van entre-deux en borduursels, in tulle en Binche of Valenciennes. Alle combinations hebben het décolleté in V-vorm, omdat de japonnen nog steeds aan 't puntige décolleté vasthouden. Bij heel coquet ondergoed is de halsvorm afgemaakt met een garnituur van lilliput roosjes of vergeet-mij-niet in zijden gaas, wat erg jeugdig, maar mijns inziens, misdadig coquet staat.

Nu we de taille niet „dun" behoeven, en geen droit devant wegmoffelt wat de natuur beloofd heeft te bestaan, nu vooral de rokken slank zijn en de lijven in verhouding veel zwaarder, komt op de combination-cachecorset een nieuw ornament, de strik in dubbel satijn, de enorme strik, die ij als een verliefde vlinder tegen de fijne, smettelooze luxe van tulle en entre-deux.

Geen onderrokken meer; als ze nog gedragen worden, dan in voile de soie en kant, zoodat 't alleen luxe is. Ik voor mij, ik moet u eerlijk bekennen, dat ik dat alles erg schoon vind, maar waarom een dergelijke Mode precies in den winter haar opwachting moet maken?

Maar ook dàt is niet nieuw. In December 1800 schrijft Sebastien Mercier over de vrouwen van zijn tijd: „Jamais elles n'ont été mieux mises, ni plus blanchement parées; le sàvon est devenu non moins indispensable que le pain (wat zou kunnen bewijzen, dat voornoemde zeep alleen bij zichtbare gedeelten noodzakelijk geacht werd). Elles sont couvertes de shalls transparents qui voltigent sur leurs épaules, sur leurs seins découverts... elles ont des robes qui ne les empêchent pas d'être nues". En dat was óók in den winter.

't Schijnt dat de Mode slechts dàn tevreden is, als ze den scepter harer onredelijkheid zóó kan zwaaien, dat áán haar onredelijkheid niet te twijfelen valt.

Bij 't ondergoed behoort ook de nachtjapon en de nachtmuts. Beide hebben het Amerikaansche model, d.w.z. de nachtjapon is recht, met mouwen, heel kort ingezet à la „Raglan", druk versierd en zelf vanonder met drie volants afgemaakt.

De bonnets staan iedere fantasie toe. Er zijn er die niets zijn dan een hoopje handig verfrommelde fijne kanten, met roosjes en strikjes. Er zijn er die den hoofdvorm zien laten en haar kanten strookjes even 't hoofd laten omschaduwen. Er zijn Volendamsche met een zwart bandfluweel als onderscheiding van de echte.

Die kapjes worden ook opgehouden bij het ontbijt, dat in een liseuse van witte liberty met zwanendons afgezet in een groote Chesterfield vlak bij 't raam gebruikt mag worden.

Welke elegante ontbijt nu nog beneden? De arme kleuters van zoo'n vrouwtje gaan dan maar naar de nursery — en mijnheer —? 't Lijkt me ongezellig, maar alweer: 't is chic! Het Anker, Veenestraat, heeft wèl al wat op dat gebied nieuw is.

De Mode wil dat we véél hebben. 't Leven, zèlfs bij ons, is zoo veranderd. We moeten aan zooveel meedoen, fancy fairs, thés, conferenties, visites — zelf voor den namiddag hebben we niet genoeg aan een paar mooie toiletten van den grooten Couturier. Daarom zou ik willen, dat we op school, inplaats naar weet ik welk verouderd leerplan, al maar witte kousen te breien, die niemand meer draagt (de fabriekskousen zijn zoo goedkoop), teekenlappen vol A. B. C.'s met kruisjes te vullen en aan meerdere ondingen tijd te verspillen, leerden naaien en knippen, zoodat de meisjes, eens vrouw, zich en haar kinderen makkelijker en met minder kosten goed konden kleeden. De japonnen van 't vorig jaar zijn nog best te gebruiken, met 3 Meter tulle, omrand met bont, omgeslagen als een mantel, en daar is weer een nieuwe japon; maar er is smaak voor noodig en een beetje kennis. En dan moeten we onze meisjes naaien en vooral knippen laten leeren. Zou dat nu niet op de scholen kunnen?

Dat nu niet plots alle schoolbladen me nijdig aanvallen; laten we liever allen samen bedenken òf 't zou kunnen. We komen langzamerhand een beetje terug van 't idée dat 't Gymnasium onontbeerlijk is. We beginnen in te zien, dat lang niet alle meisjes, evenmin als alle jongens, hersens tot studeeren hebben. We beginnen in te zien, dat, als er zooveel zenuwzieke vrouwen zijn, de overdreven studie daaraan niet zonder schuld is. Voor mij lijkt een goede school voor M. U. L. O., daarna een huishoud- en naai- en knipcursus, een paar jaar in 't buitenland om de talen goed te leeren — een heerlijke opvoeding voor een vrouw.

Maar ik ben afgedwaald, ik zou over Mode schrijven en u vertellen wat Mode is.

Kogels heeft in zijn étalage een prachtkeus van allerlei fantasie- en praktische schoenen. Ik denk aan de goudleeren avondschoentjes met een stille begeerte en 'n treurnis om 't zekere weten dat er voor mij geen aankomen aan is. Ik zie voor me de schoentjes van soepel satijn in alle kleuren, allerlei modellen.

Ik wil me indenken, welke voetjes zullen trippelen en waarheen, in de fijne schoentjes met de Amerikaansche hakjes of in de hooge en smalle fransche modellen en ik zie de haardplaat, waarop de zwarte punt zal glunderen van onder de sierlijke drapée.

Mooie kousen, ritsèlend van zijdezwaarte, in kleuren ongedacht, effen of incrusté, accordéon of met zijden pijltjes. Winterschoenen in boxcalf voor sneeuwdagen, rodlen of ski-loopen. Schoenen om schaatsen te rijden, hoog en sterk, met de met watten gevulde lip, die dient om de schoen héél vast toe te rijgen zonder het bloed te stremmen.

Prettige, eenvoudige kinderschoenen en bovenal heerlijke stoffen.

Ik sprak u van de drapée — waaronder 't schoentje zou uitkomen.

Ik zag een aardig model op 't hoekje van het Smidsplein, waar meer moois te zien is, o.a. een toilet in tango fluweele met blauwe voile en gouden tulle, die onder den gedrapeerden rok als sleep weer te voorschijn komt. Een rijk en eenvoudig toilet.

Zoó, nu na mijn lunch in 't Centraal, waar Goddank geen muziek was, ga ik weer verder. Maar laat me 't nu eerst eens over die muziek hebben. Dat wordt werkelijk een plaag. Komt ge in een warenhuis om 'n half dozijn glazen van vijf cent, dan moet ge even gauw de Lohengrin op den koop toe nemen. Zijt ge eindelijk die obsessie ontvlucht en wilt ge na uw boodschappen bij Lensveld even een kop koffie drinken — ah, Dieu! daar begint het weer, — muziek — en flink hè, hard, zoo geen moeite gespaard. Lunch in een restaurant? Bijna overal voelen ze zich verplicht u weer en nog eens op muziek te trakteeren. Bij de afternoon tea nòg eens muziek. — Diner nòg eens — en 's avonds wèèr, waarom niet?

En eindelijk thuis — begint hoogst waarschijnlijk bij uw buren de gramaphone of de pianola.

Als dan, wáár de muziek onontbeerlijk wordt geacht, ze tenminste maar bescheiden was. In de „Vette Hen" is ook muziek, maar daar hindert 't niet, doet het prettig aan om de rustige innigheid, waarmede gespeeld wordt. Daar is het, als van ver over 't water tot u komende, heel gedempte tonen.

Daar kunt ge, saamgekomen om gezellig te praten, het inderdaad tot praten brengen. Ik mag graag in de Vette Hen zijn. Al bij het binnenkomen zijn v. Daalhoff's oude doekjes die Hetzel kocht, toen niemand nog van Daalhoff kende, als 'n lieve groet.

Boven is het rustiger, minder opzichtig mooi dan in veel andere tea-rooms. 't Is er meer als in een deftige salon — en door 't gedempte licht is alles er fijn, omwaasd.

En dan, als tegen half vijf de zaal zich vult, en vooral nu, in dezen vóór-nieuwjaarstijd, wordt 't er lustig en vroolijk van tintelende jeugd — is de atmosfeer vol van spannende geheimpjes.

Ik mag graag in de „Vette Hen" zijn — óók omdat de muziek er bijzaak is.

Bij Meddens een prachtige winteretalage. Wat een mooie dingen zijn er, die we, nadat we ze gezien hebben, plots onontbeerlijk weten, ook al was een half uur te voren hun bestaan ons totaal onbekend. Niet chic, hè, niet handig ook, om toe te geven, dat iets ons onbekend is.

Tòch is het zoo. Ge moet Meddens' étalage gezien hebben om te beseffen wat er nog aan onze „opvoeding tot comfort" ontbreekt.

LUCIE D'AUDRETSCH.

CORRESPONDENTIE.

Anna C. te Leiden. Gutta-percha is geloof ik niet van vlekken te verlossen. In ieder geval zal de firma Martin Schiff, de specialiteit voor al wat maar van verre of van nabij iets met caoutchouc te maken heeft, u zeker beter in kunnen lichten. Een bezoek aan deze zaak kan ik u so wie so aanraden, al was 't maar om de smakelijke étalage.

L. d'A.

Een avondbezoek aan den Koninklijken Bazaar.

Dàt is wel 't meest specifiek Haagsch wat ik nog gezien heb. Dàt is de Sint Nicolaas-uitgang van Mondain den Haag.

Al uit de verte schenen de groote lichten als imperieuse bevelen: „hier binnen!" Zoo twee enorme lichten in een saaie Hollandsche avondstraat, gevuld met druilig aandonkerende nacht — zijn wèl opvallend en ge hebt de zekerheid, al van ver, daar niet onverschillig voorbij te kunnen gaan.

Zoo ging 't ook ons op onze kort bedoelde avondwandeling door de stad.

Ik moet bekennen, en ik doe 't niet zonder een diep gevoel van schaamte, dat ik nooit nog in den Koninklijken Bazaar was: „Et toi, qui te piques d'être au courant," zei mijn vriendinneke. (Ik zeg in principe altijd vriendinneke, óók al is 't een vriendje, om den boozen tongen geen aanleiding te geven — en den braven burgers geen aanstoot). „Pas tant que cela tout de même," ging ze onbarmhartig door; met 'r fijne fransche woordjes heel 't kaartenhuis van mijn mondaniteit intrappend.

„Neen, niet zoo héél erg", daar heeft ze gelijk in, en dat bleek, nu ik moest bekennen, dat Eden van geschenken-verlangenden en -gevenden niet te kennen.

Al bij 't binnenkomen: Ge waant u in een Museum: 'n Oude draagkoets, 'n antieke slee, cloisonnés, oude bronzen, Kopenhaagsch aardewerk, 'n kamerschut met l'Espagnolette, 'n Japansche geisha in gekleurd marmer, oude trousseau koffers en Hindelooper geldkisten, 'n schitterend empire buffet met 't zwaarste en zeldzaamste brons, een giraffe piano — alles rijk en cossu en tastbaar écht. Dan de speciale versiering, 't oude geveltje van 't gilde van Sint Lucas te Delft. Met zijn kleine vensters en luifel, met den eenzamen boom op den voorgrond, doet het in den avond zoo „écht."

En binnen. Ik schrok van zooveel Delft, want ik zeg u, ge kunt op een afstand geen onderscheid zien tusschen de prachtige imitatie van Georges Martel en 't echt.

Eerst als ge 't in handen hebt, merkt ge hoe eer en ver 't nog af is van ons beroemd oud goedje — maar 't doèt het — en dat is hoofdzaak.

En al dat „Delft" dat ten slotte geen Delft is, staat in een oud-Hollandsche kamer, vol oude merkwaardigheden. Toen, toen we uit de kamer kwamen en we draaiden ons om, stond dáár 't allermooiste wat ik, zelfs in dien aan schoonheid zoo rijken Koninklijken Bazaar, nog zag, een Bouddha, zoo wonderlijk schoon als ik ze zelden zag.

Er is in Chineesche en Japansche curiosa nog veel meer namaak dan in wat ook, en omdat de leek 't echte minder goed kent (en kenners zijn er bijna geen) is de namaak zeer gangbaar.

Maar deze Bouddha van verguld brons, met de stille, nadenkend geloken oogen, met de hoogopgetrokken brauwen en de trotsche, hooghartige, koele en tòch lieflijk pure mond, deze Bouddha der Chineezen kàn niet anders dan echt zijn. Hield ze ons niet in haar bekoring, zóó, dat we tijd en plaats vergaten?

Ze deed me denken aan Shaka, den japanschen Buddha, die ook de rechterhand opgeheven heeft, de linker met den achterkant op de knie laat rusten. Beide handen hebben duim en wijsvinger gesloten, en zóó volkomen is die Buddha, dat we onze gedachten voelen glijden als langs een door de handenstand aangegeven lijn.

Hier, bij deze Buddha voel ik, wat ik bij de Middeleeuwers voel, „hier is kunst nummer twee, eerste is geloof. Deze Buddha is van zoo groote, innige vroomheid, dat alle gedachte aan „Kunst" wegvalt en we desnoods kunnen aannemen, dat een leek in groote vroomheid, zijn vingers niet meer vingeren wetend, en zijn instrumenten niet meer kennend, van louter Hemelsche genâ deze Buddha gemaakt zou hebben als een vogel zijn lied zingt, in louter vervoering en grenzenlooze gelukzaligheid. Ik weet niet, of ik na weken nog weten zal, wat ik in de Kon. Bazaar zag, maar die Buddha zal ik altijd zien als het drukke leven me een tijd voor stille aandacht laat, of als een Chineesche prent me tot herdenken van Oostersche schoonheid noopt.

Terwijl ik dit schrijf, weet ik dat de Koningin Moeder daar loopt en ziet en bewondert, waar wij gister waren en ik verheug me dat Zij, die zoo voor schoonheid voelt, ook m ij n Buddha zal zien.

L. d'A.

Groote Koninklijke Bazar Zeestraat 82. Den Haag. Gildehuis van St. Lucas Feestversiering Nov.-Dec. 1913.

ADVERTENTIËN.

ABRAHAMSON & Co.
Prinsestraat.
De Gouden Ketting
HOFJUWELIER.
Groote keuze
ST. NICOLAAS CADEAUX.

JUDELS
Patissier
Tel. 2602. OBRECHTSTR. 44-46
Specialiteit IRMATAART

Rust- en Herstellingsoord
VILLA JOHANNA
Prinsevinkenpark 1. Den Haag.
Telefoon 1518.

GROOTE KONINKLIJKE BAZAR

voorheen D. BOER & ZONEN,

Zeestraat 82, Den Haag.

De Directie heeft de eer kennis te geven, dat de GROOTE KONINKLIJKE BAZAR van

Vrijdag 21 November tot en met Donderdag 4 December

buitengewoon versierd zal zijn en ook des avonds van 8-10 uur geopend.

COSTUMES-TAILLEUR. ROBES.

Maison Helsenkamp-van Dooren,

Tailleur de Vienne pour Dames.

ANNA PAULOWNASTRAAT 69, LA HAYE.

Tel. Int. H. 1357.

BLOUSES. JUPONS. AMAZONES.

FOURRURES.

LENSVELT NICOLA

VEENESTRAAT 23 DEN HAAG

WIJ NOODIGEN U UIT TOT EEN BEZOEK AAN DE

Sint Nicolaas-etalage

WELKE IN EEN DER **ZIJZALEN** VAN ONZEN LUNCHROOM IS INGERICHT

Magazijn van Pelterijen.

EDUARD PELGER.

Prinsestraat 35. :: 's-Gravenhage.

Telephoon 3902.

KUNSTZALEN D'AUDRETSCH

HOOGEWAL 16a

DINSDAG, 2, DECEMBER, 's AVONDS ACHT UUR

PIET ENDT
LE CHANSON

ENTRÉE 50 CENT.

Plaatsen te bespreken aan de zalen.

HAAGSCHE KOFFERFABRIEK

HOFLEVERANCIER

PASSAGE 53-57 DEN HAAG Telefoon 1597

Enorme keuze

Portemonnaies -- Portefeuilles
Sigaren-Etuis.

EIGEN FABRIKAAT. MET GARANTIE.

Van de goedkoope tot de fijnste soorten

ST. NICOLAAS GESCHENKEN.

AMSTERDAM, Kalverstraat 14. | ROTTERDAM, Noord-Blaak 93.

Visitekaarten

Nieuwste modellen
Fraaiste letterkeur
Fijnste uitvoering

Electrische Drukkerij **„DE ATLAS"**

PRINS HENDRIKSTRAAT 53 - Tel. 5204 - DEN HAAG.

Maison de Couture „Aux Elégantes"

77 Noordeinde :: La Haye.

SPÉCIALITÉ DE CORSETS

FOURRURES — ROBES DU SOIR.

Costumes Tailleur

faits sur mesure à partir de **fl. 95.—**

MEVROUW.

Hiermede heb ik het genoegen UEd. mede te deelen, dat mijn

ST. NICOLAAS-ETALAGE

gereed is. Zij is ruim voorzien van een prachtige collectie doozen BORSTPLAAT, CHOCOLADE, BONBONS, MARSEPEIN, CHOCOLADELETTERS, enz. Alles van eerste klas Binnen- en Buitenlandsch fabrikaat, zooals van Lindt, Suchard, Cailler, Gala Peter, Peter en Kohler, Stollwerk, Hildebrand, Droste, Rademaker, De Jong, Bensdorp, Gebr. Pel, enz. enz.

Tevens dagelijks versch verkrijgbaar BOTERLETTERS, SPECULAAS, enz. enz. Hopende met UEds. bezoek vereerd te worden, teeken ik mij, hoogachtend,

UEd. dw. dienaar,
WILLEM ROELOFSEN.

Stephensonstraat 48. - Telephoon 2774.

FIJNE VLEESCHWAREN.

WIJNDEPOT van VAN ALPHEN EN LEDEBOER.

Duinoord's Koloniale waren en Comestibleshandel.

Brood- en Beschuitfabriek „DE OUDE VETTE HEN".

DEN HAAG. — Bij het Stadhuis. — Tel. Haag 2480.

: Alle soorten BROOD, BESCHUIT, : SPECULAAS, LETTERBANKET enz.

LUNCHROOM. —— THEE-CONCERT.

A. KOGELS & Zn.

Prinsestraat 52-56 — Tel. 2825.

ALLEENVERKOOP

LINCOLN SHOES.

HANAN SHOES

nieuwste kleuren - - Suede en fantasie stof.

SMAAKVOLLE COLLECTIE

Salon- en Avond-Schoentjes

in verschillende kleuren.

Vraagt onze Catalogus.

MEDDENS' Chauffeurs-Jassen

met leder gevoerd van af f 30.

Kapelsbrug 1-6.

A LA BELLE CANNE

M. A. LABOYRIE

LA HAYE

GROENMARKT 25 - - - Tel. 2505.

ST. NICOLAAS-GESCHENKEN

STEEDS HET NIEUWSTE IN

Parapluies - Wandelstokken - Rijzweepen.

Uitgebreide sorteering KNOPPEN in Goud, Zilver, Rhinoceros, Schildpad en Toledo Staal.

TE KOOP

een fraaie, voor dames zéér lieve, nog jonge

AMAZONE PAPEGAAI.

Spreekt, zingt, fluit, lacht, huilt en vele dingen meer.

Prijs, met koperen kooi, f 80.—

Dagelijks te bezichtigen KNEUTERDIJK 16, tweemaal bellen.

ANTIEKE PERZISCHE TAPIJTEN

koopt men het voordeeligst in

KULCSAR'S PERZISCH IMPORTHUIS

Eenig speciaal huis.

Noordeinde 11

DEN HAAG.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 29 November 1913. No. 3

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

Opening van het nieuwe gebouw der 's-Gravenhaagsche Vakschool voor Meisjes.

Aan de eerste Van den Boschstraat, zoo lief gelegen te midden der groote tuinen, ligt het oude gebouw der Vakschool.

Hoezeer dit te klein bleek, bewees Jhr. van Pestel ons met cijfers in zijne openingsrede, cijfers, die frappant aangaven, hoe groot de behoefte is, waarin de 's-Gravenhaagsche Vakschool voor meisjes voorziet.

Laat ik u eerst iets naders omtrent de geschiedenis van de Vakschool meedeelen, voor ik tot mijn verslag van de openingsplechtigheid overga.

Twaalf jaar geleden moest de Haagsche Kookschool, gevestigd in het bovengenoemde gebouw aan de van den Boschstraat, liquideeren, en de volgende bewoonster was de 's Gravenhaagsche Vakschool voor Meisjes, uitgaande van de vereeniging van dien naam.

Vakonderwijs voor Meisjes?

Wel zijn we in die twaalf jaren vooruitgegaan, dat we nu het Vakonderwijs voor Meisjes even als vanzelfsprekend aanvaarden als dat voor jongens. Maar in dien tijd, wat een strijd ontbrandde toen nog op dat woord! „Vakonderwijs voor Meisjes,” „het werd door velen bestreden, door meerderen gewantrouwd”, als de directrice in haar toespraak zeide.

Laat ik even precies zeggen wat we onder Vakonderwijs voor meisjes hebben te verstaan.

Jhr. van Pestel zei het zoo:

„Onderwijs in de vakken van het arbeidsgebied der Vrouw, in den ruimsten zin opgevat.”

Aan de 's-Gravenhaagsche Vakschool kunnen meisjes uit alle standen alles leeren, wat ze voor haar betrekking of positie in de maatschappij noodig hebben, wat ze noodig hebben ook om een goede moeder of een goede huisvrouw te worden. Het onderwijs wordt gegeven in geheele opleidingen, of in cursussen.

De volledige opleidingen zijn de volgende:

I. Huishoudster. Hoe volledig de opleiding is, blijkt uit de specificeering: koken, strijken, waschbehandeling, huishoudkunde, knippen en patroonteekenen, linnen- en kostuumnaaien, mazen, stoppen, verstellen, gezondheids- en verbandleer, warenkennis, huishoudelijk boekhouden, opvoedkunde, plantkunde, behandeling van het jonge kind.

De duur van dezen cursus is twee jaar, het schoolgeld f 100 per jaar, indien de meisjes zelf meewerken in de huishouding der school, f 200, zoo ze dat niet wenschen.

De leerlingen moeten 16 jaar zijn en ontwikkeld genoeg, om het onderwijs met vrucht te kunnen volgen.

II. Leerares-Dameskleedermaker.

De belangstellende lezeres vulle nu zelf maar de onderdeelen van de opleiding in.

Alles, wat gij redelijkerwijze maar verwachten kunt, zult ge vinden.

III. Boekhoudster.

IV. Kinderjuffrouw. Zou 't u niet lijken, een kinderjuffrouw van de Vakschool te hebben?

Want hoor, waar ze twee jaar lang les in heeft gehad:

Koken, strijken, waschbehandeling, huishoudkunde, patroonteekenen en kostuumnaaien, nuttige en eenige fraaie handwerken, teekenen, taal, lezen, vertellen, opvoedkunde, plantkunde, gezondheids- en verbandleer, behandeling van het jonge kind, fröbelen en zingen.

V. Kamenier en kamenier-linnenmeid.

Daar de meisjes voor alle bovengenoemde opleidingen zestien jaar moeten zijn, en er dus een hiaat in haar opvoeding zou wezen, tusschen het oogenblik, waarop ze de lagere school verlaten en dat, waarop haar opleiding een aanvang kan nemen, is 't een uitnemende gedachte geweest, aan de school ook voorbereidende klassen te verbinden.

Dan geeft de school nog drie volksopleidingen, te weten voor:

I. Dienstbode.
II. Kostuumnaaister.
III. Linnennaaister.

Voor deze drie opleidingen is het schoolgeld een kwartje in de week bij vooruitbetaling.

Bovendien kan iedereen vrijelijk kiezen uit al deze onderdeelen van opleidingen en bv. slechts de lessen in fraaie handwerken, of koken, of strijken, of verbandleer etc. volgen. Dat bedoelt men met het onderwijs in cursussen.

Om materiaal voor al de verschillende lessen te krijgen, is daar allereerst de crèche. Voorts wordt allerlei verstelwerk verricht, en alle mogelijke bestellingen voor kostuums of voor ondergoed aangenomen.

Ook worden wasschen en kinderwaschjes geheel behandeld. Dat men de naaistertjes van de Vakschool gerust wat moois, en zelfs wat heel moois kan toevertrouwen, men ga en zie de expositie! Doch ook daarover straks meer!

Enkele der cursussen wil ik u noemen:

Cursus in inmaken.
De fijne keuken voor dames en dienstboden.
Cursus in tafeldienen.
Cursus in machine-borduren.
Cursus in hoeden opmaken.
Cursus in vakken ter verkrijging van algemeene ontwikkeling.
Dan avondcursussen voor dienstboden.

Enfin, zoo krom en zoo scheef kunt ge 't niet verzinnen, of ge zult het vinden in het Leerplan der Vakschool.

Wat ge er nog nader van zoudt willen weten — de directrice is Maandags van 2—4 en Donderdags van 10—12 te spreken in het gebouw der school, Louise Henriettestraat 10.

Nu dan, twaalf jaar geleden liquideerde de oude Haagsche Kookschool; 22 Maart 1902 kreeg de vereeniging „'s-Gravenhaagsche Vakschool voor Meisjes” de Koninklijke goedkeuring op haar statuten, en het onderwijs in het gebouw aan de van den Boschstraat werd aangevangen met 34 leerlingen voor de geheele opleidingen en 29 voor de cursussen. In 't volgend jaar waren deze cijfers gestegen tot 103 en 194!

Toen werd er een crèche aan de Vakschool verbonden.

Werkende vrouwen konden haar kinderen van 8—8 daar brengen, en de jonge meisjes leerden, onder leiding van een verpleegster, de kinderverzorging aan den lijve.

Omstreeks 1910 was het aantal leerlingen gestegen tot 209 en 258; 81 moesten er afgewezen worden wegens plaatsgebrek.

Dat kon zoo niet langer natuurlijk. Plannen werden gemaakt om het gebouw in de van den Boschstraat te vergrooten of op dezelfde plek een nieuw te stichten, doch om verschillende redenen moesten die plannen opgegeven worden en omgezien worden naar een ander stuk grond. Dat werd gevonden aan de Louise Henriëttestraat. De gemeente-architect Gort ontwierp de plannen, de aannemers W. en W. van Leeuwen uit Rotterdam voerden ze uit en thans staat daar dat machtig groote gebouw, dat ons al dadelijk een uitroep van bewondering afdwong, toen we het naderden in den zonnigen herfstmiddag. Welk een gebouw! Wij bieden u hier een afbeelding van den hoofdgevel aan, en die zal u al heel wat indruk van de grootte geven, maar wij hebben er heelemaal omheen gewandeld, de straat door, waar de achtergevel uitkwam. 't Is een enorm stuk werk!

Rijtuigen en auto's reden aan en af door den linker-zijingang, die toegang geeft tot het driehoekige binnenplein, waaromheen het gebouw staat. Een reusachtige veranda, gezellig gemeubeld in wit-verlakt, gaf ons dadelijk een indruk van intimiteit, van hoe gezellig leven en leeren 't hier wel moet zijn.

Langs palmen en andere plantenversiering vonden we onzen weg naar de garderobe en daarna, telkens terecht gewezen door de jonge meisjes in witte schorten op haar post, de trap op naar de teekenzaal, waar de plechtigheid plaats zou hebben.

In de teekenzaal vonden we juffrouw Berghuis, de directrice, klaar voor de ontvangst der gasten, bijgestaan door eenige dames-leden van het Bestuur. En zoo druk kon juffrouw Berghuis, de kranige directrice, het niet hebben, of als kranige gastvrouw meteen had ze voor ieder een vriendelijk en verwelkomend woord.

In een aangrenzende zaal, die geheel open was naar de teekenzaal, zaten alle leerlingen dicht opeen, alle in haar witte mouwschorten. Het personeel zat tusschen haar, elk bij haar eigene klasse. Allerhandigst stonden de witte mutsjes, die de kookmeisjes droegen. Dat waren nog eens mutsen, die als zoodanig vol'en dienst deden — daar mochten onze keukenmeisjes wel eens een voorbeeld aan nemen, want die malle geborduurde strookjes beduiden en helpen allang niets meer.

Dicht opeen stonden de stoelen klaar voor de verwachte gasten en langzaam aan vulde de zaal zich met een mondain, voor een deel aristocratisch publiek. Wat een beeldige toiletten werden er gedragen!

Echter moest ik wèl onze mode-redactrice gelijk geven, toen ze laatst de hoedenmode een ratjetoe noemde. Want we zagen ze in de meest uiteenloopende soorten: van de massale reuzengroote, vol met zwarte veeren, tot de kleine over de ooren getrokken fluweelen kapjes, met enkele simpele roosjes versierd. Gezellig was het te merken, de aaneengeslotenheid van die groote groep menschen. Allen schenen allen te kennen en — eigenaardig — van de grootste grootheden werd niet meer notitie genomen dan van een der anderen. Hij of zij werd geheel opgenomen in het gezellig verkeer. Zoo zagen we Minister Kuyper zoo gemoedelijk praten en handjes geven, als iedere andere oude heer, en ik zou willen, dat Albert Hahn zijn Geweldige zóó eens zag.

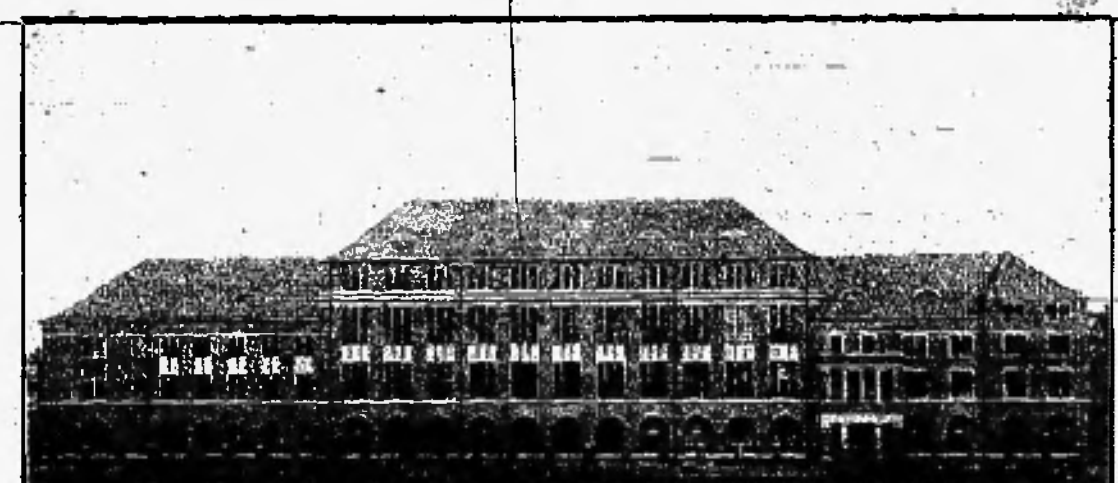

Photo C. J. de Gilde. Voorgevel van de 's-Gravenhaagsche Vakschool voor meisjes.

Feuilleton.

DE MUZIEK DER TOEKOMST.

Ha, nu weet ik 't! Van de Futuristen, of op z'n Duitsch Fou-Touristen. En die hebben er verstand van, vraag het maar aan henzelf. Nu weet ik, dat de toonkunst zichzelf overleefd heeft. Het zijn steeds weer dezelfde paar tonen, waaruit een muziekstuk is samengesteld. Dat gaat je tenslotte de keel uithangen. En dan bestaan er ook zoo weinig instrumenten. Strijk- en blaasinstrumenten, mon Dieu, daar hebben we nu toch eindelijk eens genoeg van!

De muziek moet in geheel andere banen geleid worden. De klankcombinaties van den zuiveren toon zijn allang uitgeput. Ons oor reageert er niet meer op. Wat kunnen we met zoo'n saaie melodie beginnen? Ze ontroert ons niet en wij bedanken er feestelijk voor. We moeten tonen hebben, die niet bij elkaar passen, dissonanten, die ten hemel schreien. Wat koop je tegenwoordig voor een beetje zuivere muziek?

Die heeft zoo'n erbarmelijke uitwerking in d'r monotonie, wanneer je ze vergelijkt met het goddelijke lawaai, dat onze machines in stad en land te voorschijn brengen. Et nous voilà au point, waar het feitelijk op aankomt: de ontwikkeling der muziek loopt evenwijdig met het toenemen van de machines. We hebben geen tonen noodig, wèl geluiden, lawaai.

Nu hoor ik vragen, of mijn zenuwen misschien in de war zijn. Dank voor de belangstelling, doch de eer dezer uitvinding komt niet mij toe. Ik zeg u — bewonder m'n nederigheid! — dat niet ik 't ben, die deze nieuwe toonkunst-theorie heeft uitgevonden.

Een Milaansch schilder is 't, die ons dit nieuwe heeft geopenbaard. Het laat hem geen rust, dat alleen ons oog van de heerlijkheden van het futuristische genie kan genieten: wij moeten ook futuristische ooren krijgen. En daarom heeft hij een manifest tot de menschheid gericht, waarin het orkest van de toekomst wordt behandeld en dat door de leiders der futuristenbeweging is uitgegeven. Om kort te zijn: het zacht ruischen der kunst zal vervangen worden door de kunst van het gedruisch, hoe harder hoe beter. Beethoven en Wagner, nu ja, ze hebben ons een tijdlang gewillig gediend.

Maar nu hebben we genoeg van hen — zegt de futurist. Het ontroert ons veel dieper, die duizenderlei geluiden van trams, auto's en dergelijk spektakel in ons oor te knoopen, dan bijv. nogeens de „Pastorale” te hooren — zegt de futurist. Ons leven is zoo rijk aan geluiden — zegt hij — en deze geluiden zijn zoo oneindig rijker in verscheidenheid, dan de luttele [illegible] tonen, waarmee je door die armzalige orkestinstrumenten verveeld wordt.

Wij moeten ons uit dat enge kringetje van tonen vrijmaken, en instrumenten uitvinden, waarmee wij de geluiden van het leven kunnen weergeven, alle geluiden ... alle ...!

Er zijn toch zulke prachtige geluiden in de wereld. En wanneer het aantal machines zoo blijft toenemen, zullen wij weldra per dag twintig- tot dertigduizend verschillende geluiden kunnen onderscheiden. Deze op te vangen en voor de concertzaal geschikt te maken, zal de opgave van de componisten der toekomst zijn, die natuurlijk ook een orkest, dat hiermee in overeenstemming is, tot hun beschikking moeten hebben. Eenige geluiden, die gemakkelijk zijn na te bootsen, heeft deze hervormer vast opgesomd: donderen, knallen, bruisen, zieden, brullen, fluiten, knarsen, snuiven, morren, pruttelen, brommen, ruischen, grommen, sissen, kraken, bellen, trappelen, menschen- en dierenstemmen, schreien, huilen, zuchten, lachen.

Zoo spreekt de futurist, en het is niet aan den minsten twijfel onderhevig, dat de toekomstige geluidenmuziek ons kunstleven op nooit-vermoede wijze zal verrijken. Zij is het eenige, wat ons nog ontbreekt. Een in volle werking zijnde fabriek op muziek gezet, dát hebben we nog niet gehad. Een voor het orkest bewerkt spoorwegengeluid is nog nooit ten gehoore gebracht, en de tot een symphonie verwerkte botsing tusschen twee auto's heeft evenzeer alle bekoring van het nieuwe. Welk een sensatie zou het beleg van Adrianopel niet verwekken, als een musicus zich er eens over ontfermde!

En wat 'n dotjes van motieven biedt niet het familieleven voor futuristische composities (schreeuwende kinderen, twistende echtgenooten, snorkende papa's, vechtende broertjes, enz.).

Een reis op een stormachtige zee met de verschijnselen, die hiermee gepaard gaan, was ook nog zoo kwaad niet. Want men moet onvoorwaardelijk breken met het vooroordeel, dat er geluiden bestaan, welke men niet zou kunnen nabootsen. Daar heb je bijvoorbeeld een verkoudheid, wat 'n opwekking kan daar niet van uitgaan!

Daar niezen de goede, oude pauken, voor het stampen zorgt de bazuin en de hoestautomaat doet het overige. De voor orkest bewerkte katarr zou een hoogtepunt zijn der nieuwe geluidenkunst en in zijn natuurlijkheid ongetwijfeld aanstekelijk werken.

De wal voor het lawaai is er dus. Wij kunnen er nooit genoeg van krijgen. Weg met den zuiveren toon! Los van Wagner! De pot in met Mozart! Voort met allen, die wel eens 'n geniale gedachte hadden! Elke eeuw heeft de muziek, die hij verdient. En wij leven in de eeuw der machines.

L. F. H.

Wethouder Verbroek stak druk zijn compliment af bij de dames van het Bestuur en bij de damesgasten. De Directeur-Generaal van den Arbeid, van IJsselstein, wandelde rond met Mevrouw; meneer Veghter toonde dat ook de leden der Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland belangstellen in de Vakschool. Mr. Zubli, de burgemeester van Rijswijk, wilde bij de opening zijn van het gebouw, welks tinnen hij over de weilanden heen vanuit zijn gemeente kan zien.

Onder de dames-bestuursleden viel op de oude douairière Baronesse Wittert van Hoogland, fijne, fragile silhouette in haar nauwsluitend langslepend weduwengewaad, de weduwenkap op het witte haar. Telkens en telkens richtten de oogen van velen zich naar haar, als ze telkens opnieuw weer genaagd went voor het aandeel, dat ze in de inrichting van het gebouw gehad had.

Haar daarvoor ook onze hulde!

Want de inrichting was — enfin, daarover straks meer.

Even over half drie nam de plechtigheid een aanvang. Allerliefst zong een koor van leerlingen het openingslied van de Vakschool gecomponeerd door Cath. van Rennes, met nog twee andere liederen, ons later op den middag toegezongen.

Mejuffrouw Bergsma, zangleeraresse der school, zwaaide den dirigeerstaf. Nadat de lieve meisjesstemmen het vroolijke lied gezongen hadden van „'t feest van de Vakschool", nam Jhr. van Pestel het spreekgestoelte in en hield de feestrede.

Wat wij hiervóór verhaalden van de geschiedenis der school, weten we uit deze rede.

Ook vernamen we, waar het geld vandaan komt, om zulk een geweldige school in stand te houden. Gij kunt immers wel nagaan, dat de bovengenoemde schoolgelden daartoe nog lang niet toereikend zijn? Rijk en gemeente subsidiëeren de Vakschool, en daarnaast dragen ook vele particulieren tot haar instandhouding bij. „En hier staat nu," zei Jhr. van Pestel vol trots, „de Modelschool voor Vakonderwijs voor Meisjes. Vakonderwijs, dat wil zeggen de vakken van het arbeidsgebied der Vrouw, in ruimsten zin opgevat — n i e t gesplitst in Huishoud-onderwijs en Industrie-onderwijs."

Het treffendste gedeelte van Jhr. van Pestels rede vond ik de huldiging van juffrouw Berghuis. O, zeker, daar wordt altijd in de hoogte gestoken bij zulke gelegenheden. Maar hièr was het toch écht! Hier kwam het vom Herzen en ging zum Herzen — dat kon men wel merken aan de wijze, waarop het publiek aan de huldiging meedeed!

Waarlijk, op dit oogenblik benijdde ik juffrouw Berghuis, d i t bereikt te hebben. Na twaalf jaren arbeid alle bezwaren — en er waren er vele — alle hinderpalen — en ze waren talrijk — overwonnen te hebben — na twalf jaren gedroomd te hebben van een school, waarin men de vleugels kon uitslaan — na twaalf jaar met al zijn krachten gewerkt te hebben aan den bloei van wat reeds bestond, en dan te komen tot wat men wenscht — en dan daar te staan als Directrice van z u l k een school — Meesteresse van zulk een Huis, Grootmeesteresse van zulk een Paleis — is het niet heerlijk? Is het niet grandioos? En bleek het niet eerlijk verdiend?

Na de rede van Jhr. van Pestel nam Wethouder Verbroek het woord om de school nu daadwerkelijk te openen. Vroeger was hij er penningmeester van geweest. Ook hij had niets dan lof voor juffrouw Berghuis, die de school gemaakt had tot de „Centrale voor de geheele opleiding van het jonge meisje, om vooral goede huisvrouwen en moeders voor haar gezin te worden."

En hierna nam juffrouw Berghuis 't woord. Ook z i j had 't nog over al de hinderpalen en moeilijkheden die overwonnen hadden moeten worden, maar zij releveerde ze, om het Bestuur te danken, dat haar zóó door alles had heengeholpen. „Nooit heeft het Bestuur mij mijn feilen zwaar aangerekend", zei ze met haar makkelijke, vèrdragende stem. Een aparte dankbetuiging, huldebetuiging had ze nog voor Baronesse Wittert van Hoogland, die zóó gewerkt had aan de inrichting der school — en voor de onder-voorzitster van het Bestuur, Mevrouw Zillesen—von Hemert, die in het buitenland vertoefde. Als blijk van dankbaarheid jegens het Bestuur bood ze het — mede namens het personeel — een groote koperen bak met planten aan, om te plaatsen in de hall van de school.

Ook haar personeel huldigde ze en in 't bijzonder eenige van haar, die van de oprichting der school af daar al werkzaam waren geweest.

En toen sprak een leerares namens het personeel en bood een geschenk aan — en een leerling sprak en deed aldus — en Mr. Fokker, de inspecteur van het Middelbaar Vakonderwijs sprak en huldigde — en nog anderen spraken, maar zijne Excellentie, Dr. Kuyper zei niets — ik meen tot veler teleurstelling, en zeker tot de onze.

En toch van wie door positie of beroep van het spreken dagwerk hadden moeten maken — van hen allen had juffrouw Berghuis het best gesproken.

Toen begon de rondgang door het gebouw. En nu begint het moeilijkste deel van mijn taak. Want het weer te geven is verrukking, dien zich meer en meer van ons meester maakte.

In minder dan geen tijd waren al de leerlingen, die in het aangrenzend lokaal zoo van harte in de hulde hadden gedeeld, verspreid en op haar post in de verschillende klassen, en direkt werden de werkzaamheden aangevangen, zoodat de rondwandelende gasten overal een indruk van het druk bedrijf kregen.

Op de eerste verdieping lagen tallooze leslokalen naast elkaar. Die heerlijke ruimte overal — dat weloverdachte van al wat er aanwezig was: kasten, lessenaars, standaards, schoolborden, banken, rekken om teekeningen op te hangen, enz.

Ergens zaten de meisjes patronen voor

Photo Else Weissenborn.
Mejuffrouw BERGHUIS,
Directrice der Haagsche Vakschool voor meisjes.

kleeding te teekenen, en aan den wand hingen allerliefste potloodschetsen, bestemd voor modebladen. De machine-naaiklasse zat verdiept in haar arbeid, ijverig ratelden de talrijke naaimachines. In de klasse voor costuumknippen werd juist een besteld kostuum op een pop gepast. De fröbelklasse maakte allerliefste voorwerpjes van papier: bakjes, huisjes, wagentjes. Beneden, op de meergemelde expositie, troffen we een volledig strand aan, met eigen gemaakte badstoeltjes en badkoetsen.

De bedoeling is, dat de kinderjuffrouwen, die zich hier bekwaamd hebben, hare leerlingen zullen leeren, de vertoonde voorwerpjes te maken. Ziet ge uw kinderen al niet bezig met een kinderjuffrouw van de Vakschool? Hoort ge hen al niet juichen over een welgeslaagd badkoetsje, een goedzittend badcostuumpje, over zooveel meer als de kinderjuffrouw nog in haar marsje heeft?

In een lokaal troffen we leerlingen aan, die koperpoetsles hadden. Woonde ik in de nabijheid der Vakschool, ik zond eens per week een mandje vol van de koperen voorwerpen, die we in onze moderne huishoudens hebben, er naar toe. Als goud kwamen ze te voorschijn onder de naarstige handen.

Interesseert het u, dat ze Geoline gebruikten? Mij wèl — 't zag er zoo keurig uit.

We passeerden eenige gezellige slaapkamers, en compleet ingerichte badkamers, voor de interne leeraressen en leerlingen. Want ik vertelde u nog niet, dat tegen een vergoeding van f 450 per jaar, de leerlingen ook intern kunnen zijn. Voorwaar, uit alle deelen des lands zullen leerlingen stroomen naar de Haagsche Vakschool, als het ons, verslaggevers der verschillende bladen, maar voldoende lukt om een waar beeld te geven, van wat deze school biedt. Want waar zou men zijn dochter beter kunnen wenschen dan in deze school, die zoo grootsch is opgevat, zoo ruim hygiënisch en gezellig ingericht, onder zoo goede, beproefde leiding?

De keukens! Wat genoten we daar! In ieder stonden drie groote fornuizen. De meisjes waren zoo ijverig aan het bakken en braden, aan het koken en afgieten! Hoe heerlijk praktisch was alles ingericht! Zoo'n ijzeren rek voor pannen, zoo'n gansche menigte deegrollen aan den muur, die groote aanrechten, die tallooze instrumenten om de spijzen schoon te maken of te snijden.

Toen kwamen we een kamer voorbij, waar de resultaten te zien waren van den inmaakcursus. In glazen stond alles daar uitgestald op de planken, om te watertanden, gewoon weg!

En nieuwe verrukking wachtte ons in de waschkeuken. Geweldige groote waschbakken van wit aardewerk stonden in het midden der ruime vertrekken, voorzien van nette houten roosters, om het goed op te borstelen.

In de kamer, waar de wasch werd opgemaakt, was de mangel in vol bedrijf.

Toen de kinderkamer. Acht of tien kleine peuters zaten, elk in zoo'n snoeperig klein, en praktisch schoolbankje, met groote oogen te kijken naar al die dames, die maar deur-in kwamen, deur-uit gingen, die alles vroegen, alles bekeken, vaak zelfs betastten. Op verzoek van het Vakschoolleerlingetje dat toezicht hield, zongen de kleintjes een liedje voor ons, van Sinterklaas natuurlijk. In de aangrenzende kamer stonden de keurige witverlakte bedjes, waarin de heele kleintjes geregeld verblijf houden, waarin de grooteren hun middagtukje doen. En de aankleedtafel stond er, belegd met kussen en handdoek, klaar om zijn gastjes te ontvangen.

Eentje sliep er, zoo lekker en rustig, zoo maar in het helle electrische licht, niet gestoord, door al die schuifelende voeten, die zoemende stemmen.

En een reeks vertrekken gingen we voorbij, het een nog smaakvoller en gezelliger ingericht dan het andere. Daar was allereerst de bestuurskamer, met zijn prachtig tapijt, zijn gobelin-bekleede stoelen, de deftige wandbetimmering. Dan het kantoor der directrice — hoe verrukkelijk zal het werken hier zijn! Alles rondom stemt tot rust en vrede!

Dan de huiskamer voor de interne leerlingen — en haar eetkamer. Verscheiden prettig gemeubelde spreekkamers, een wachtkamer. Dan eindelijk die expositie, waar ik 't daarnet al over had.

In groote vitrines staan kostuums, die uw bewondering afdwingen. In kleinere liggen fraaie handwerken uitgestald, allerliefst borduurwerk, babygoed!

Ja, wèl heeft de Vereeniging de Vakschool begrepen, dat, wil men iets doen, men het grondig en goed moet doen. Voor lange jaren heeft de Vakschool nu ruimte genoeg — laten we hopen voor vele voorspoedige jaren!

Gedruisch van vroolijk pratende stemmen lokte ons naar het gymnastieklokaal, waar de thee gediend werd. De keurigste, rijkste theetafel, die men zich denken kan, stond daar gereed. De bouilloirs schitterden — gezellige schemerlampjes brachten intimiteit aan — fraai waren de voortbrengselen der bakkunst van de Vakschool-leerlingen geëtaleerd. We zagen boterletters, magnifiek! Taarten en gebakjes, om in te happen! Groote borstplaten, mooie cakes, groot als plaatbrooden!

Achter de mooi versierde theetafel hadden de jongeren onder de dames-bestuursleden het druk om al die gasten te laven. Leerlingen uit de keuken dienden sandwiches, macronen, cakes, gebakjes. 't Was een allergezelligst besluit van den interessanten middag.

Als dit verslag verschijnt, zal er al gelegenheid geweest zijn voor genoodigden, om het gebouw te bezichtigen. Velen zullen dan als ik genoten hebben. Wie niet in de termen viel om uitgenoodigd te worden, kan het gebouw zien, den tweeden Dinsdag van elke maand tegen betaling van een kwartje ten bate der volksopleidingen. Of het een kwartje waard is?

Stil van al het mooie, het verrukkelijke, dat we gezien hadden, traden we naar buiten, in de reeds geheel ingetreden duisternis.

Fel lichtte het uit alle groote boogramen over de onbebouwde terreinen, rondom — en nog sterker dan in het begin van den middag, in het zonlicht, kwam het geweldige van den bouw uit.

Wat zullen we nu nog tot al deze [illegible]lingen zeggen?

Dat we de Vakschool veel geluk en voorspoed wenschen. Dat we haar directrice wenschen wat Mr. Verbroek uitsprak:

Vele generaties zie ze nog komen, aan de opvoeding van vele generaties moge ze nog arbeiden!

S. LUGTEN—REYS.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Grand Hôtel Central.

„Tearoom".

Heerlijk zitje in de Poten. In de nabijheid van alle bezienswaardigheden en van groote Magazijnen.

Thé-Orchestre van 3—5½

Tzigane ensemble Vincze Miska.

Ingang naar de tearoom door de Hôtel-Ingang.

Aanbevelend,
J. SASSEN.

TOONEEL.

HET GEHEIM.

Eigenlijk zou het geheim niet zoo erg geweest zijn, als Le Gueun, de jonge minnaar eerst, de man later, niet zoo'n ongelukkige rétrospective jalouzie had gehad.

Nu had Gabrielle Jannelot, de moederlijke, zusterlijke, vriendinnelijke vriendin, een prachtig veld voor haar jalouzie.

Want Gabrielle Jannelot is slecht — hèèl erg slecht, een beetje te slecht misschien voor ons nuchtere menschen.

Trouwens, alle personen in Bernstein's stuk „het Geheim" zijn hèèl erg wàt ze zijn.

Constant Jannelot, de man van Gabrielle, die hèèl erg slecht is, is in tegenstelling tot haar, hèèl erg goed — en ontzettend blind.

Denkt u in — een man die 10 à 20 jaar getrouwd is ('t aantal trouwjaren is ons niet meegedeeld geworden) en die maar nooit ontdekt heeft, dat zijn vrouw, uit jalouzie, een intrigante is.

Denis Le Guenn is hèèl erg jaloersch, maar alleen op het verleden van Henriëtte Hallser, die een engel is — hèèl erg een engel — en die anderhalf jaar Charlie Ponta Tulli, een uiterlijk zeker heel erg antipathiek man, tot amant gehad heeft.

Clotilde de Savageat, de tante van den goeden Constant en de slechte Gabriëlle, is hèèl erg dom en hèèl erg malade imaginaire.

En nu het geheim.

Het geheim is die liaison van Charlie en Henriëtte, die zeker op een huwelijk uitgeloopen was, als Gabriëlle niet, uit jalouzie op 't geluk van haar „zusje-vriendin", die ze toch wel liefhad, immers verpleegde ze haar niet met zelfopofferende liefde tijdens een zware ziekte?, dit huwelijk verhinderd had.

Na vier jaar niet weten waar ze aan toe is, wordt Henriëtte verliefd op Leguenn en weer is het de demon van jalouzie die Yelle beheerscht, die tracht het huwelijk tegen te houden.

Dit gelukt niet. Henriëtte trouwt met Leguenn en is dol gelukkig. Zóó gelukkig, dat Gabriëlle het niet aanzien kan en Ponta Tulli uitnoodigt in 't huis van tante Clotilde, waar ook Henriëtte en haar man logeeren.

De jaloersche Le Guenn voelt niets en sluit een teedere vriendschap met zijn voorganger. Henriëtte heeft het benauwd. 't Ergert haar dat haar man een mal figuur slaat tegenover Yelle, die alles weet.

Ze wil dat Ponta Tulli weggaat; deze, op dit verzoek door Gabriëlle aan hem gericht, weigert pertinent — tenzij — tenzij Henriëtte hem tien minuten onderhoud toestaat. Nu komt alles uit — àl Gabriëlle's intriges.

Ponta Tulli heeft haar wel willen trouwen en precies toen hij zoo iets beweert, komt Leguenn binnen. Gevecht tusschen de twee mannen; explicatie tusschen Gabriëlle en haar man. Ze vertelt hem in kleuren en geuren hoe slecht ze is.

Slot. Ponta Tulli is een nobele man.

Henriëtte en Leguenn worden weer gelukkig. Ze stelt voor ver weg te gaan — en in de hevigste emotie vraagt ze: „En dan chauffeer je zèlf!" Deze kinderlijke wensch in zoo'n groot moment, doet mal aan. Mais passe! Ook Yelle, de slechte, en Constant, de goede, blijven vereend met een paedagogisch doel: hij moet haar namelijk zoo goed maken als hij zèlf is. Bravo!

De tante komt nog even — om te zeggen dat alle schuld is aan haar lever — daar een leverziekte zijn slachtoffers moreel naar beneden haalt.

„Bernstein's stuk, waarvan men de finessen moge leeren kennen uit de vertooning, neemt als karakter-drama een bijzondere plaats in. Gewoonlijk is in dergelijke werken, tenzij ze als c o m e d i e zijn behandeld, de ontmaskering het essentiëele; hier niet. Hier is het de fijne en scherpe teekening van het karakter-zelf; terwijl, naar het ons voorkomt, de dramatische spanning bij dezen opzet "zeker geen schade lijdt", staat vóór in 't programma als noot van den vertaler.

Zie, met deze uitspraak kunnen we het niet eens zijn. „Het Geheim" is een spannend stuk, een stuk dat prettig den avond vult. We hebben ons geen seconde verveeld en we hebben gelachen.

We hebben samenspel gezien, zooals we helaas bijna nooit te zien krijgen.

We hebben mooie toiletten gezien en nog eens Mevrouw Mann—Bouwmeester en Mevrouw Kerckhoven bewonderd.

We gingen meer dan tevreden naar huis.

Maar dat dit stuk een fijn en scherp geteekend karakter zou geven van de jaloersche Gabriëlle! Neen, fijne psychologie is dit zeker niet. Die explicatie met Constant was te duidelijk om niet grof te zijn — en die jalouzie en haar uiting zelf hebben met fijnheid niets uitstaan.

We hebben trouwens in kritieke momenten te weinig gemerkt van 't lijden dóór die jalouzie.

Pas toen Gabriëlle ontmaskerd was, hebben we haar zien lijden, maar dan nog alleen uit angst, de liefde van Constant te verliezen. We zijn in Holland te zeer verwend met fijne karakterschetsen dan dat we dit „goede speelstuk" van Bernstein deze deugd durven aanwrijven.

C'est du théâtre — le Secret — als alles van Bernstein — maar 't heeft met fijnere psychologie niets van doen.

Theater-Bureau M. J. de Haan.

RENBAANKLUCHT.

Siegfried von Löwenstein is je reinste protz, maar 'n jolige, geestige protz — een protz met een mooie dochter en twee aspirant schoonzoons, beide luitenants.

In 'n club ontmoet dat stelletje elkaar, in 'n club waar een Engelsche spion-restaurateur is en waar Davidson, Commerzienrath von Löwensteins bediende, gekomen om zijn heer een bestelling van vlooienpoeder over te brengen, 1 kilo van dit poeder aan den spion-restaurateur verkoopt voor 200 Mark, wat niet gaat zonder een aantal uitstekende witzen. De luitenants, na rijp beraden, zullen op de rennen rijden en wie de prijs zal behalen, zal de rijke dochter krijgen. Dat is 'n veeg door 'n plan van Müller, den procuratiehouder, die zelf smoor verliefd is.

Sally Davidson maakt gebruik van het feit, dat een deurwaarder beslag komt leggen op de bezittingen van de Gravin-gezelschaps-

DE BONTMODE IN BEELD.

RUSSISCHE HERMELIJN.

Veenestraat 89. — C. W. WARNAR.

Adv.

dame, om de zegels te zetten op alle meubelen, wat ten gevolge heeft de vlucht van de luitenants, die meenen dat hier niets meer te halen is. Müller, oud luitenant, rijdt het winnende paard en z e krijgen elkaar.

Dit is een heel klein overzichtje, want het stuk zelf is zóó geestig, zóó aardig, zóó vol gezonden, lustigen humor, dat vertellen een ondankbaar werk wordt. Uitstekend spel van allen, vol levendigheid en tintelende jool.

Waarom was het gebouw niet stampvol?

Een goede raad: gaat de Renbaanklucht zien, 't is opwekkend in deze saaie tijden eens flink te lachen.

Zondag in 't Gebouw de Trouw in 't Spel, met Rooyaards als Thomson, Jan Musch als Clauffsky, Caro van Dommelen in haar rol en Sofie de Vries als Margerite Rolff.

Woensdag in Diligentia de „Mijlpalen".

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

Prijs per regel 40 cent.

Naschrift op „Vrijers in de Keuken".

Ik heb een kneppel in een hoop hoenderen geworpen, om met Vader Vondel te spreken.

Zeven protesten ontving ik, waarvan twee van mevrouwen, twee van dienstmeisjes, een van een vrijer en de twee andere slechts met een letter onderteekend.

Drie van de zeven kleedden hun protest aan als ingezonden stuk: een mevrouw, een dienstmeisje en de vrijer. Het eerste stuk was te lang, het tweede véél te lang. Het stukje van den vrijer alleen kan, wat afmeting betreft, er mee door en daar 't toch zoowat 't zelfde zegt als de andere artikelen, kies ik dit eruit om tot tolk te strekken van de zeven. Hier volgt het:

Geachte Redactie.

Naar aanleiding van het artikel getiteld: „Vrijers in de keuken", voel ik mij gedrongen daarover eenige opmerkingen te maken. De schrijfster van bovengenoemd artikel schijnt namelijk een heel slechten dunk te hebben van ons vrijers, anders zou deze mevrouw zich niet zoo ongunstig aan ons adres hebben uitgelaten en ze a l l e n, zonder uitzondering, te betitelen met: vlerk, slampamper, tyran, nijdas en ongedierte. Dat er dergelijke lui zijn, zal ik niet betwisten, maar om ze nu allen over ééne kam te scheren, vind ik verregaand.

Niet alleen dat ik en eenige mijner kennissen zich in hunne eer voelen aangetast, doch schrijfster haar artikel zal er de oorzaak van zijn, dat menige oppervlakkig denkende mevrouw met minachting op nette en fatsoenlijke dienstboden en hunne „Vrijers" zal neerzien.

Ik heb van een mevrouw veel hoogere verwachting, dan dat zij dergelijke uitdrukkingen zou bezigen en ik concludeer dat de schrijfster de ondergeschikten beschouwt als personen die voor geene beleediging vatbaar zijn. Ik kan echter deze mevrouw de verzekering geven, dat haar schrijven bij menige nette dienstbode en ook „Vrijers" verontwaardiging heeft gewekt.

Ik hoop dan ook, dat, als deze mevrouw weer eens een artikel over dienstpersoneel mocht schrijven, zij dan van uitzonderingen geen regel maakt.

K. A. SIEGERS,
Troelstrastraat 157,
den Haag.

Aan K. A. Siegers zeg ik, evenals tegen de anderen: „U schijnt zoo boos geworden te zijn, dat u mijn artikel niet u i t hebt gelezen. Lees het u i t. Staat daar niet in de voorlaatste kolom: „Dat zij (de dienstmeisjes) wachten en kiezen! Is hij dan werkelijk eenmaal „de man harer keuze", wie weet, wat mevrouw dan met haar keukendeur doet."

Staat daar niet in de l a a t s t e kolom: „Wacht toch, tot er een fatsoenlijke, ijverige kerel om je komt"?

Welnu, Siegers, heb ik ze nu allen over één kam geschoord? Of — wijs ik den plebejers a l l e e n de deur, en zal den fatsoenlijken vrijer met achting behandelen? Is het met mijn stukje niet: „Wie de schoen past, trekke 'm aan"? Behoeft daar een nette vrijer zich gekrenkt om te voelen? Ik kan dat niet inzien.

De overige stukken zal ik beschouwen als correspondentie tot mij gericht, en op deze plaats beantwoorden, nu eens alle zes tegelijk, dan een voor een.

Ik begin aan alle zes tegelijk. Men heeft gevonden, dat ik heb g e s c h o l d e n. En ik zeg u neen! ik heb genoemd, gequalificeerd — niet gescholden. Schelden is maar mak- er uitgooien van grove woorden. Ik heb slechts krasse dingen in krasse termen gezegd. Waar allerlei tirannieke staaltjes zich opdringen aan mijn herinnering, daar heb ik van t i r a n gesproken; waar ik terugdacht aan van die stille opstokers, zelf ontevreden, anderen ontevreden makend, daar heb ik ze bij onzen Hollandschen naam daarvoor: n ij d a s genoemd. Over 't woord slampampers een aparte toelichting.

Een slampamper is iemand, die geen vast werk heeft en dat uit luiheid niet wil hebben, die nu eens slagersknecht, dan weer op de chauffeursschool is, met een week tusschenruimte om uit te rusten, die daarna verklaart een baantje tot 2 uur te zoeken, en als hij dat heeft, van 2 tot 4 uur om het huis loopt te bungelen, of zijn meisje, die tot vier uur gehuurd is, haast komt. Slampamperen wil zeggen: den luilak uithangen.

Welnu, Mevrouw L. M., gij die beweert, dat de zuster van uw meisje zoo gelukkig getrouwd is met haar „slampamper", dan is dat ook geen slampamper geweest! En gij, mevrouw Ei, als uw dienstmeisje u vertelt, dat haar vrijer dit of dat ambacht uitoefent, dan is die jongen daarom alleen al geen slampamper geweest.

Het stukje „Vrijers in de keuken" schreef ik bijna twee jaar geleden. Ik was het reeds geheel vergeten, toen het in de Vrouwenkroniek geplaatst zou worden. Natuurlijk las ik het eerst nog over — en stond versteld, zooals de loop der dingen mij gelijk was blijven geven. Wat had ik nà het schrijven van „Vrijers in de keuken" nog beleefd aan tirannie en nijdasserigheid!

Maar sedert geruimen tijd heb ik nu een meisje, dat evenveel gevoel van eigenwaarde heeft als ik mijn vorige meisjes tevergeefs trachtte bij te brengen. Haar vrijer was geen slampamper, had integendeel een zeer netten werkkring. Maar een tiran was hij — en toen bedankte ze hem. Die wist tenminste, wat ze waard was! En mocht ze nu ooit weer met iemand aankomen, dan zal 't een fatsoenlijk man zijn, „de man harer keuze" en hij zal dienovereenkomstig behandeld worden.

Ik moet zeggen — het heeft mij getroffen, dat niemand wou inzien, dat ik het welzijn der dienstmeisjes op het oog had.

Toen ik al die protesten achter elkaar kreeg, was mijn eerste opwelling er een van ongeduld en mijn eerste zeggen: „Wel, nu nog mooier!" Wie heeft er op slot van zaken den last van dat trouwen met een tiran, een nijdas of een slampamper? Ga je gang dan voor mijn part!" Maar later kwam toch weer het meelij boven met de jonge levens, die ik in armoede en onvrede heb zien verbloeien — en toen wou ik mijn „Vrijers in de keuken" niet zoo aangevallen laten, toen wou ik nog eens kalm en ernstig uiteenzetten, wat ik er mee gemeend, waarom ik het het geschreven heb.

En nu, gij allen, die u zoo boos gemaakt hebt, leest het nu nog eens, en thans ten einde toe. En hoor mijn laatste woord over deze kwestie.

Nog lang, nog heel lang zal het moeten duren, eer de huisvrouwen allen als parool kunnen uitgeven: „de Vrijers in de keuken!" Zeker heel wat van de meisjes zullen dan eerst eens wat meer gevoel van eigenwaarde mogen krijgen!

Nu ziet gij het: Ik scheer ze niet a l l e n over één kam.

NANNIE VAN WEHL.

P.S. Nog enkele brieven kwamen in, nadat bovenstaande gezet was. Ook voor die nagekomene heb ik geen ander antwoord dan het bovenstaande.

N. v. W.

MUZIEK.

EMIEL HULLEBROECK.

Wie het Vlaamsche lied in al zijn gemoedelijke hartigheid, zijn humor, zijn vroolijke zwier en zijn kinderlijke naïveteit wil leren kennen, die gá naar Emiel Hullebroeck luisteren. Hij zingt het u op een zoo sympathiek eenvoudige manier voor; hij weet met een vaardig woord zóó uw belangstelling en geestdrift wakker te maken, hij is zoo meeslepend in zijn ongedwongen joligheid, dat een toch geenszins zanglustige verzameling als een Haagsch concertpubliek, als 't ware gedwongen wordt tot meezingen.

Ja, uit volle borst werd er meegezongen Maandag in Diligentia met de refreinen van zijn vroolijke liedjes, die Hullebroeck na de pauze voordroeg, en waarvan het bruisend levenslustige De Gilde Viert, Tinneke van Heule en het Klompenliedeke er wel het gretigst ingingen. Het fijne Klompenliedeke met zijn vlotte tusschenspelen en zijn rythmische begeleiding is wel een bijzonder gelukkig geslaagd stukje volkszang.

Trouwens, al zijn melodiën, zijn zangerige, licht bevattelijke wijzen; toonen, hoe diep hij in de ziel van het volk en speciaal van het Vlaamsche volk ziet. Waar tegenwoordig allerwege gewerkt wordt aan, en gestreefd naar verhooging der volksmuzikaliteit als de grootste macht tot verhooging van het volkspeil, daar verdient Hullebroeck bewondering en erkentelijkheid om het vele, wat h ij daartoe bijdraagt.

Moet het volk eerst leeren zingen, alvorens het grootere kunstuitingen kan verstaan, niemand zal het dit beter kunnen leeren dan Hullebroeck. Mag het lukken, de volkszang te doen herleven en te veredelen, Hullebroecks liederen zullen daartoe zeker krachtig hebben bijgedragen. Hoe hij spelenderwijs een lang refrein, een h e e l lied zelfs, laat nazingen door een gansch gezelschap, dàt bewees hij met het grappige lied van de Dahlia, hetwelk, nadat hij het voorgezongen en dan nogeens voorgespeeld had, door het heele publiek spontaan nagezongen werd en lang niet slecht ook. De pianist had althans niet half zooveel moeite om zijn gemeente voort te krijgen, als zijn arme collega's de organisten het vaak met de hunne hebben.

Voor zijn a-capella-koor in Gent, dat hij gesticht heeft en van welks reizen en bekroningen hij nu geestdriftig vertelde, is het een voorrecht, een leider te bezitten, die zoozeer in zich vereenigt de talenten van kunstenaar en docent.

Wanneer ik de reeks van Oud-Vlaamsche liederen met begeleidingen van hemzelf, waarmee hij den avond begon, de revue laat passeeren, dan denk ik het eerst aan het wonderfijne, kinderlijke van Jesus en Sint Janneken, een liedje uit de 15e eeuw, dus wel uit den bloeitijd van het Nederlandsche lied. Zoowel hierin, als in vele andere geestelijke liederen, ontbreekt al evenmin de humor, die het Vlaamsche volk in alles zoo kenmerkt. En hetzelfde, nauw bedwongen lustige vinden we in het 18e eeuwsche liedjo van het kwezeltje, die zoo zachtjes op haar sokjes den hemel meende in te gaan, maar die onze lieve Heer evenmin als Lucifer hebben wou.

Welk een productief talent Hullebroeck bezit, bewijst de dikke bundel liederen, door hem getoonzet. Alle liedjes op te noemen, die ons troffen door hun lustigheid, gratie, eenvoud of humor, is ondoenlijk. Ik memoreer dus enkele zooals bijvoorbeeld het inteus fijne Liedeke van den Schilder, het komische De Kwikstaart en het ondeugende In 't Klavergroen, hetwelk hij als toegift zong na de enthousiaste toejuichingen aan het slot van den avond.

EMIEL HULLEBROECK.

Onvermoeid zong hij ze, zijn tientallen liedjes, den heelen avond door, met zijn goed beheerschte, beschaafde stem en zijn ongekunstelde voordracht. Als zanger heeft hij niet geringe kwaliteiten. Wat wist hij de hooge tonen in zijn teere liedjes week te intoneeren.

Was het publiek ook reeds gedurende het eerste deel van den avond erin, het glanspunt, of, om in Hullebroecks taal te spreken, „de kieremiere", was het, toen het publiek mee mocht uitzingen zijn lust en zijn vroolijkheid, en kon genieten van de voortreffelijke voorlichting en de stil-oolijke bemerkingen van den uitnemenden volkszanger Hullebroeck.

Merken we tenslotte met waardeering op, dat hoewel Hullebroeck als zoon van een tweetalig land een groote hoeveelheid materiaal heeft om te toonzetten, de keus hem niet moeilijk valt.

Vlaming in hart en ziel, heeft hij geen Fransche woorden van noode en gebruikt hij slechts Vlaamsche gedichten als tekst.

Voorwaar een nobel voorbeeld voor den Noord-Nederlandschen componist.

ANNE KOOMANS-REYS.

Advertentiën.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

Kunstzalen d'Audretsch
Hoogewal.

Speciaal St. Nicolaas Cadeaux
ETSEN, TEEKENINGEN,
Snijwerk Vermeyren,
Aardewerk Colenbrander, enz.

Effecten.

Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het
FINANCIEELE DAGBLAD
Neerlands Koopkracht,
prijs per halfjaar f 6.-.

ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel, **elken dag** de vragen van abonné's gratis beantwoord: elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.

Vraagt gratis proefnummers aan het bureau: *Anna Paulownastraat 76 te 's-Gravenhage.*

GRAND PRIX EXP.
Amsterdam
Leeuwarden
Gouda.

Maison D. SAMSOM,
KORTE VOORHOUT.
angle Smidsplein.
Telef. 5740,
LA HAYE.

Même maison à Gouda.

ROBES.
CONFECTIONS.
FOURRURES.

CHOIX incomparable de Cadeaux pour le
St. Nicolas.
Exposition de
ROBES et MANTEAUX
du **SOIR.**
Modèles Exclusifs.

Theater:
Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79 Telef. Haag 5719.
Fransch
Blijspel
Repertoire
Aanvang 8½ uur. *Einde 11 uur.*
Elken avond
PONTBICHOT
IN HET
PARADIJS.
Het succes!
ZONDAG 30 NOVEMBER
MATINÉE
FLORETTE EN PATAPON.
DINSDAG 1 DECEMBER
en volgende avonden
De Vader van het Regement.

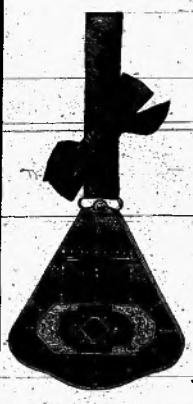

VERWEEGEN & KOK
Hoogstraat 23
- DEN HAAG. -

REISARTIKELEN
LEDERWAREN
PLAIDS

UITGEBREIDE COLLECTIE
WEENER GOUDLEER.

TEA ROOM
in het Gebouw der Haghespelers
HEERENGRACHT 13.

- - TEA CONCERT van 3½–6 uur. - -
Lunches - Déjeuners - Soupers.
Levering van Diners, Koude en
- Warme Schotels in de Stad. -

Aanbevelend,
L. J. A. KEMPER
CUISINIER.

Gedurende het Zomer-Saison te Scheveningen:
GALERIJ 20-21.

Maison de Couture française
- Van der Leeuw -
Menoud-dit-Gendre
Tailleur élégant.
18a Toussaintkade.
Téléfone 2022.

BAHLMANN & Co.
HOOGSTRAAT 35.
Speciale Afdeeling voor PELTERIJEN.
Uitgebreide keuze in
Colliers en Moffen.
Lage Prijzen
Ruime Keuze Soliede Kwaliteiten

Voor nette jonge Dames bestaat gelegenheid een cursus te volgen:
DAMESHOEDENVAK
Aanvang. 1 December tot en met einde Februari.
DAGCURSUS van 9½—12 en van 2—4 uur f 30.— per cursus.
AVONDCURSUS van 7—9 uur f 15.— per cursus.
Zij, die dezen cursus medemaken, zijn geheel bekwaam in het vak.
Brieven onder No 201 bureau van dit blad.

Magazijn „HET ANKER"
49 Veenestraat. Vlamingstraat 1-3. Heulstraat 27.
BLOUSES - BONT
en
NOUVEAUTÉS.

MAISON Hri-LAUSBERG
Tailleur pour Dames Fourrures
Ex 1er Coupeur à la Maison de Paris
LA HAYE.
Costume-Reclame 60 fl.
SUR MESURE.
Confection, Transformation et Réparation de fourrures de tout genre.
PRIX MODÉRÉS.
VAN SWIETENSTRAAT 45.

Kon. Ned. Boek- en Kunsthandel
M. M. COUVÉE
LANGE POTEN 41
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE ETSEN
GROOTE KEUZE
MODERNE LIJSTEN

„Hondensport"
op dit gebied
Alles.
Peters & Co., Veenkade 7
Den Haag. — Tel. 385.

KEYZER WILLAEY

LUNDI 1 DÉCEMBRE
Exposition spéciale de
„ROBES DU SOIR"
dans nos salons de vente.

LANGE VIJVERBERG 13,
LA HAYE.

REGENMANTELS

Speciaal huis voor
Waterdichte
Mantels.
ELK stuk wordt gegarandeerd.

MARTIN SCHIFF,
36 Hoogstraat, Den Haag.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 6 December 1913. No 4

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN-REUS.

Dit blad verschijnt iedereen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN.
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer . . . . . „ 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

Over den Rok, het Corset en nog wat, in verband met de lichamelijke Opvoeding der vrouwelijke Jeugd,

door

LIZE DEUTMANN, Arts.

Wat is een corset?

„Corset is een kleedingstuk voor vrouwen, dat het bovenlijf nauw omsluit en onder de bovenkleederen wordt gedragen met het doel rug en borst te steunen en tevens het middel beter te doen uitkomen.

De eigenlijke corsets, n.l. de van baleinen voorziene onderlijfjes, werden vooral door Catharina de Medici in de mode gebracht; voortdurend werd het aantal baleinen vergroot, zoodat het bovenlijf ten laatste zijn natuurlijken vorm geheel verloor.

In de 18e eeuw werd het gebruik, de corsetten van achteren dicht te rijgen, terwijl de voorkant dicht bleef. Eerst omstreeks 1790 werd met het inrijgen opgehouden, zoodat de natuurlijke vormen beter voor den dag kwamen en spoedig daarop werd, onder den invloed van de Romeinsche en Grieksche kleederdrachten uit den Revolutietijd, het corset geheel afgeschaft. In 1810 kwam echter reeds de reactie, de taille werd verlengd en tengevolge daarvan een los rijglijfje ingevoerd, dat echter in het volgende tiental jaren weer in het verstijfde corset overging.

Sedert 1820 ontwikkelde de corsetfabricage zich zeer en werden veel verbeteringen bedacht, om de schadelijke werking van het corset op de lichaamsontwikkeling en de gezondheid tegen te gaan. Eigenaardig is het, dat sedert jaren reeds vroeg werden ingezien, maar steeds de pogingen, het corset af te schaffen, schipbreuk hebben geleden.

De lichaamsdeelen, die door de corsetten in elkander worden geperst, zijn voornamelijk het onderste deel der borstkas en het bovenste deel van den buik, een strook ter hoogte van plm. 10 c.M. Op dit oppervlak werkt de druk der nauwe corsetten, die men bij zoogenaamde los geregene op gemiddeld 2 K.G. moet rekenen. Bij sterk aantrekken, waarbij de landenomvang met 10—20 c.M. verminderd wordt, wordt die druk minstens 6—8 K.G. Weinige jaren na het gebruik van een corset heeft jeder jong meisje, dat aan het corset haar „mooie" wespentaille dankt, een alles behalve mooien, uitstekenden buik gekregen. Onder den voortdurenden gelijkmatigen druk moeten de ingewanden uitwijken. Vooreerst wordt de maag naar achteren of terzijde gedrongen, in het midden samengesnoerd en met een scherpen hoek geknikt.

Daardoor ontstaan storingen in de spijsvertering, die dikwijls gedurende het geheele verdere leven blijven bestaan. Een groot en belangrijk gedeelte van de lever wordt afgesnoerd en neemt bijna geen deel meer aan de galbereiding, wat weer verschillende galziekten, bijv. galsteenkoliek kan veroorzaken of begunstigen. Verder lijden de buikspeekselklieren (storingen in de spijsvertering), de nieren (wandelnier) de baarmoeder (storingen in de menstruatie, (vrouwenziekten) en tengevolge van den belemmerden bloedsomloop in den buik, ook de darmen (verstopping). Wie zich inrijgt, perst het onderste gedeelte van de borstkas te zamen, de onderste gedeelten der longen werken slechts gebrekkig en het oppervlak voor de ademhaling wordt kleiner; bij aanhoudend werk worden de longen en het hart, en daarmede het geheele lichaam spoedig vermoeid, ook zijn de werkzame deelen der longen meer vatbaar voor infectie.

De spieren van den buikwand helpen mede bij de buikademhaling, die bij iedere krachtige beweging noodig is, bovendien houden zij de ingewanden op hun plaats. Als nu deze spieren verslappen, verzakken de ingewanden, waardoor de hangbuik ontstaat.

Hoewel ondanks al deze gevaren, welke het corset medebrengt, het gebruik ervan nog steeds gehandhaafd blijft, heeft het toch in de laatste kwarteeuw onder de vrouwen, ook in Nederland, meer vijanden gekregen; vooral door den invloed der verenigingen tot hervorming der vrouwenkleeding. Evenwel dient vermeld te worden, zooals o.a. ook door prof. Treub werd opgemerkt, dat een corset zijn schadelijken invloed vooral dan doet gevoelen, als het slecht is en als het te sterk geregen wordt, twee voorwaarden, die echter in de meeste gevallen aanwezig zijn."

Dit en nog veel meer bijzonderheden, betzelfde onderwerp betreffende, kan men lezen in de Encyclopaedie van Winkler Prins. Ik heb zijne woorden aangehaald, omdat er zoo veel waars in ligt en omdat het nog altijd noodig blijkt, op dezelfde aambeeld voort te hameren. Er is reeds ontzettend veel over dit en analoge onderwerpen geschreven, zoodat ik werkelijk gearzeld heb, dit thema weer te entameeren, maar als men de dwaasheden en de belachelijkheden ziet, waarmede de vrouwen en meisjes, de mode volgend, aan allen goeden smaak en aan hare gezondheid afbreuk pogen te doen, dan moet men zich wel — met een zucht — opnieuw ten strijde rusten. „Moden sind oft bloss epidemische Krankheiten des Geschmacks" zegt G. C. W. in de „Fliegende Blätter". Ik kan er bijvoegen: de eene epidemie is, vooral in de laatste jaren, al leelijker en onhygiënischer dan de andere. De tegenwoordige mode is ontzettend ver van een mooie, natuurlijke, eenvoudige en praktische dracht verwijderd. De dames met hare nauwe strompelrokken, hare „droit devant", hare, elken elastischen gang onmogelijk makende, smalle hooge hakken, met hare enorme hoeden, die grooter afmetingen hebben dan de diameter van vele deuren, gelijken wel even zoovele kapstokken voor onzinnigheden. Wij betrekken onze mode hoofdzakelijk uit Parijs. Welnu, de fransche mode is als regel leelijk, onnatuurlijk, onlogisch en gedegenereerd. De Franschen zijn een ten onder gaand volk, en wij schijnen bij voorkeur hem in hunne degeneratietoestanden na te willen volgen. Hoe zuiver, hoe mooi, hoe natuurlijk is, bij den franschen smaak vergeleken, de Grieksche kunst, waar meer het rein menschelijke en veel minder het sexueele op den voorgrond treedt. Aanschouwt men een Grieksch vrouwenbeeld, een Diana, een Juno, een Minerva, dan ziet men in de allereerste plaats een mensch daarin, die tevens een schoone vrouw blijkt te zijn. Bij de fransche kunst treedt het rein menschelijke dikwijls op den achtergrond, en het sexueele element dringt dadelijk naar voren.

Ik denk, dat velen uwer, ondanks de heerschende wanbegrippen wat vrouwelijk schoon en elegantie betreft, toch wel de bekoring van een mooie Grieksche beeltenis zullen voelen. Denk u nu bijv. eens een Diana in een Parijsch toilet van 1912, in een droit devant, dat de buik wegmoffelt om de buste — het sexueele element — onnatuurlijk hoog op te persen, in een nauwe strompelrok, op „fransche hakken", met een gevaarlijk grooten hoed op, die elke beweging van het hoofd en lichaam gedwongen maakt, met een voile voor, en .... ge zult in een lachbui uitbarsten. Welnu lezeres, die spontane lach is een veroordeeling van de fransche mode en van uw navolgingszucht, maar is tevens een bewijs, dat ge toch nog eenig gevoel voor het ware schoon bezit. Die lach bewijst verder nog, dat een mooi gevormde vrouw in een Parijsch toilet leelijk en onnatuurlijk wordt. Wanneer wij ons Diana voorstellen in een costuum, dat de landelijke bevolking draagt of droeg in Elzas-Lotharingen, in sommige Balkanstaten en in Hongarije, dan zou ons die voorstelling niet zoo door hare belachelijkheid treffen, want zij zou daarin hare natuurlijke bevalligheid, schoonheid en lenigheid behouden. „Niets is mooi, dat onnatuurlijk en ongerijmd is. Deze waarheid moest elk mensch bij de beuze van zijn kleeding voor oogen staan. Dansemodes spotten veelal met elk begrip van natuurlijken smaak.

Slepen, nauwe rokken, hooge, smalle hakken, tournures en andere opvullingen, zijn niet mooi, omdat zij aan de natuurlijke gratie van de vrouw, hare lenigheid, en aan de vlugheid van hare bewegingen afbreuk doen.

Te Berlijn werd ik eens geïntroduceerd in een dames scherm- en gymnastiekclub. Bij de nationale dansen en gymnastische bewegingen, die onder pianomuziek werden uitgevoerd, en waarbij de deelneemsters, allen met een knods gewapend, de mooiste en vlugste bewegingen maakten, de sierlijkste standen aannamen, bestond hare kleeding uit een zeer kort tot even boven de knieën rokjeuit zwart zijden rokje, schoentjes met platte, lage hakken, zwart zijden kousen en een zwart zijden lijfje, waaronder natuurlijk geen corset werd gedragen. Toen trof het mij als een openbaring, hoe ontzettend leelijk en onlogisch gewoonlijk onze vrouwenkleeding is, en hoe ver onze smaak is afgedwaald van den rechten, natuurlijken weg. Zullen wij daar ooit weer belanden?

Maar, lezeres, ge verwacht van mij misschien geen betoogingen over goeden of slechten smaak, maar wel uiteenzettingen over het al of niet hygiënische van bepaalde kleedingstukken. Goede smaak en hygiëne dekken elkander echter hier. Maar ik wil mij nu meer bepalen tot de medische zijde van het vraagstuk.

Prof. H. Treub heeft indertijd aan de goede zaak door eenige opstellen in de „Hollandsche Lelie" veel kwaads gedaan. Het is juist onder zijn vlag, dat zoo vele onverschilligen varen, die maar liever de oude sleur blijven volgen. Het is mijn bedoeling niet, punt voor punt van zijn opstel te bespreken. Dit is trouwens al door anderen vóór mij gedaan. Ik wil alleen ter ontzenuwing van zijne, soms over allerlei moeilijkheden, flinks heensnijdende argumenten, mijn overtuiging stellen en die van eenige andere medici.

Het is een feit, dat de zoogenaamde physiologische functie's der vrouw buitengewoon dikwijls alles behalve physiologisch, maar pathologisch verloopen, en wel in die mate en bij zoo vele meisjes en vrouwen, dat wij ons de vraag moeten stellen: heeft de natuur dat wel zoo gewild, is er niet een wegneembare oorzaak daarvoor, die wij moeten opspeuren? Deze zelfde functie's verloopen bij natuurvolkeren en bij de lagere, onbemiddelde klassen der cultuurvolkeren, veel gemakkelijker dan bij de hoogere standen. Deze stoornissen bij meisjes en vrouwen zijn gewoonlijk niet het gevolg van een verkeerde levenswijze, d.w.z. niet van uitspattingen op moreel gebied. Het meerendeel der vrouwen lijdt — voor zoover ik den indruk heb gekregen — aan obstipatie, gevolgen van darmspierzwakte en onvoldoende bloedcirculatie. Mannen lijden daar veel minder aan. — Vrouwen ademen veel slechter dan mannen. De z.g. longcapaciteit, d.i. de maximaal verplaatsbare hoeveelheid lucht bij een ademhaling, is bij mannen aanzienlijk veel grooter dan bij vrouwen.

De buikademhaling is bij vrouwen onvoldoende en slecht. Bij mannen veel beter. Vrouwen uit de natuurvolken hebben echter wel een voldoende buikademhaling. De longcapaciteit kan door oefening veel grooter worden gemaakt, zoodat deze geringe capaciteit geen aangeboren minderwaardigheid der vrouw beteekent. Meisjes lijden veel meer aan bleekzucht dan mannen.

Galsteenkolieken komen bij vrouwen meer voor dan bij mannen. Prof. Strümpell wijst dan ook in dat verband op de zittende levenswijze der vrouw, op de vrouwenkleeding, op het rijgen en tevens op het feit, dat tegelijkertijd galsteenen en snoerlevers opvallend dikwijls voorkomen. (Een snoerlever is een lever, waarbij een gedeelte van dit orgaan, door het sterke rijgen en den druk van het corset van het overige gedeelte der lever is gescheiden geworden. Het stuk is dikwijls slechts door een enkel strengetje met het overige gedeelte van de lever verbonden, en hangt dan als een gesteelde gezwelvorm daaraan.)

Prof. Schlesinger geeft als actiologisch moment voor het ontstaan van galsteenen op: corset, druk der rokbanden, zittende levenswijze, zwakte der buikspieren. Zwerfnieren en zwerflevers worden volgens hem vergroot door: sterk rijgen, druk der rokbanden of van het corset en het dragen van schoenen met hooge hakken.

Sommige medici — hier moet ik helaas uit het hoofd aanhalen — schrijven het meer en meer optreden van het onvermogen om te zoogen toe aan het corset en de verkeerde kleeding der vrouw. Het is bekend, dat de meisjes in de groote steden op jeugdiger leeftijd de periode krijgen dan die op het platte land, waar de levenswijze natuurlijker en vrijer is. In Plossu. Bartels, Das Weib in der Natur- und Völkerkunde") kan men lezen, dat volgens Brierre des Boismonts de werkdierige en gemakkelijke levenswijze en de verwerkelijkte opvoeding de oorzaak is van het vroege optreden der periode in de groote steden.

Te Parijs is volgens hem de gemiddelde leeftijd bij het optreden der periode:

Bij vrouwen uit den gemiddelden burgerstand . 15 j. en 2 maanden
Bij handwerksters . . . 15 j. en 10 „
„ dienstmeisjes . . . 16 j. en 2 „
„ dagloonsters . . . . 16 j. en 1½ m.

(De genoemde factoren gelden natuurlijk in een groote stad voor de hoogere standen in sterkere mate dan voor de lagere, die zich in alle omstandigheden wat minder onnatuurlijk moeten kleeden, en wat meer lichaamsoefening moeten nemen.)

G. Sultan wijst in zijn „Spezielle Chirurgie" op het buitengewoon veelvuldig voorkomen van zwerfnieren bij het vrouwelijk geslacht. Als aetiologisch moment geeft hij ook al weer op het rijgen door middel van het corset. Ook de snoerlever ontstaat volgens hem hoofdzakelijk bij het vrouwelijk geslacht. Prof. Treub loopt nogal kalmpjes over de bezwaren, die snoerieversknunnen veroorzaken heen. Laat ons als tegenstuk daarop Sultan eens woordelijk aanhalen:

„Er" (d. w. z. de afgesnoerde aan een dunnen streng hangende lap) „erhält so eine freie Beweglichkeit und kann durch umklappen von vorne nach hinten die unerträglichsten Schmerzen hervorrufen. Ich habe in einem solchen Fall durch die Heparopexie d.h. die Annähung des abgeschnürten Leberlappens an die vordere Bauchwand die vollkommene Beseitigung der Beschwerden erzielen können". En voor de ellende van een flinke galsteenkoliek hoop ik, dat gij gespaard zult blijven, lezeres, ook al zoudt gij voor uwe ijdelheid, sleur en gemakzucht wel wat straf verdienen.

Wanneer wij nu alles, wat ik u zoo juist onder de oogen heb gebracht, kritiseerend beschouwen, dan moeten wij wel aan de vrouwenkleeding en voor een groot gedeelte in oorzakelijk verband daarmede: aan de ondoelmatige vrouwelijke levenswijze en ten slotte aan de gebrekkige lichamelijke opvoeding van het meisje, een belangrijke rol toeschrijven wat betreft het ontstaan of bevorderen van zoo veie ziekten, die bij voorkeur het deel der vrouw zijn. Er is werkelijk reden genoeg om een campagne te openen tegen deze drie genoemde factoren. Ik begrijp niet, dat de Ned. Bond voor Lichamelijke Opvoeding niet in de allereerste plaats het meisje onder handen neemt. De jongen is door zijn opvoeding, kleeding en misschien door zijn aard reeds vanzelf meer geneigd tot sport en lichaamsbeweging. Op het meisje werkt een eigenaardige circulus vitiosis in.

Door hare mindere spiersterkte en ondoelmatige kleeding heeft zij minder lust om hare spieren te oefeneo. Door die mindere oefening en die steeds bij het onder worden ondoelmatiger wordende kleeding, worden hare spieren weer zwakker. Een goede kleeding moet aan de volgende voorwaarde voldoen: bij zoo gering mogelijk gewicht een maximum warmte te waarborgen. De sterkere man heeft inderdaad bij het minimum gewicht aan kleeren het maximum warmte. Bij de zwakkere vrouw daarentegen zijn die verhoudingen juist andersom. Deze overtollige kleederlast dient natuurlijk hergens voor. behalve voor het ontstaan van allerlei ziekten en om aan de vrouw veel ongerief te bezorgen en veel levensgenot te ontrooven. Wie dwingt echter de vrouw tot de in alle opzichten zoo schadelijke kleeding? De sleur en de angst of haat voor het nieuwe, dat een eigenaardig kenmerk is van de meeste volkeren. Er zijn motieven genoeg om het eens te probeeren met een veranderde vrouwenkleeding en een grondig herziene opvoeding der vrouwelijke jeugd. Maar sleur, ijdelheid, wansmaak zullen zooniet de sterkste, dan toch zeer sterke factoren blijken bij deze hervormingspogingen. Gezonde, sterke, levenskrachtige meisjes — ze zijn er Goddank nog — haten dan ook veelal die corsetten en die lange rokken, die haar belemmeren te springen, te dartelen en de sport te beoefenen, zooals de jongens doen. Zwakkere, futlooze meisjes vinden die harnassen, die rokken, die smalle hooge hakken ten slotte zoo erg niet meer. Zij wennen er aan, zooals een gevangene aan zijn gevangenis kan wennen.

„Zoolang de vrouwen rokken dragen, vrezen wij hare concurrentie niet; op economisch gebied zal zij steeds onze mindere blijven," heeft eens een lid der andere sekse beweerd. Er is buitengewoon veel waars in deze opmerking. „Die wilt dat de vrouw als de man gekleed door gaan?" vraagt ge mij. Geenszins.

(Wordt vervolgd.)

DE DANSERESSEN

Angèle Sydow en Elsa Dankmeyer

ANGÈLE SYDOW

Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

Wanneer het applaus de thermometer mag zijn van de publieke instemming en genegenheid, dan is de gunst van 't publiek met deze danseresjes.

Hoe veel houdt toch eigenlijk de menschheid van wat schoons!

Want, eerlijk gezegd, Duncans waren deze vriendelijke, jonge meisjes nog lang niet en toch reeds zoo'n bijval. Het is, omdat zij jeugd hebben, wat meer zegt: de gratie van jeugd en daarbij het vreugdige élan voor het schoone vak dat zij dienen. Eigenlijk leek het soms of wij geen kunst zelfs zagen, doch louter dartelheid van jonge leden, die haar speelsche jonkheid ontplooien wilden. Ja, inderdaad, het is de stijl die ontbreekt. En hierover peinzend, hebben wij aan Duncan gedacht, aan het bezoek haar gebracht nog vóór haar optreden in ons land. De indruk van haar was voor ons een zeer gemengde: intelligent was Duncan, doch berekenend. Berekend was haar gansche bewegen, bestudeerd elke houding, elk opwenden van het hoofd, het plaatsen van de ellebooog op de stoelleuning, het aantippen van een vinger tegen de kin. Na een uurtje met Isadora Duncan gebabbeld te hebben, gingen wij heen met de vaste overtuiging, een zeer intelligente vrouw te hebben ontmoet met een sterke neiging tot poseeren. En gematigd

ELSA DANKMEIJER

Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

— 2 —

was onze naadrift later, haar dansen te zien, dat, dacht ons, een toppunt van kunstmatigheid zou zijn. Doch — maar neen, den grooten indruk hier nog eens bevestigen die het gansche land van haar kreeg, is niet noodig. Ons was de avond een openbaring, een openbaring, waarin wij met zekere verstomming toe zaten te kijken naar het tooneel, naar die schoone, kinderlijk dartele, teere ootmoedige danseres schijnbaar in de grootste natuurlijkheid bewoog. En zij ontlook in ons: de waarheid — dat Duncan altijd studeerde, den ganschen dag, om des avonds bij het voetlicht deze tot tweede natuur, tot stijl gegroeide bewegingen, als natuurlijkheid, als natuur zelf te kunnen geven. Daar, 's avonds liet zij zich gaan, legde af de te strenge bewegingskunst, die stijlder werd en juist het evenwicht hield tusschen natuur en stijl . . . dat DANSEN is.

Aan Duncans schitterende tooneelnatuurlijkheid, welke evenwijdig loopt met den eenvoud, welke den dichter Heine slapelooze nachten bezorgde om zijn verzen tot de puurste simpelheid te verfijnen, hebben wij op den dansavond van Angèle Sydow en Elsa Dankmeyer moeten denken. Haar natuurlijkheid is op het tooneel — oogenschijnlijk paradoxaal beweren — te veel natuur. Dat wil zeggen: natuur die niet tot haar essentie van schoonheid is gebracht, welke dus nog

ANGÈLE SYDOW (Extase)

Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

PLASTISCHE STAND

Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

te veel grofs aankleeft. Het dansen op het tooneel, de rhythmische dansen behooren de, aan zekere maten gebonden, allerpuurste bewegingen van een natuurlijk schijnend bewegingsgeheel te zijn. Deze danseresjes daarentegen waren als een paar jonge paardjes in de wei gebracht, schoon o, zeker, om haar jeugd en om al wat we daar straks reeds zeiden, doch niet om haar kunst van den dans.

Intusschen bleken de krachten der danseresses zich naar het einde van den avond toe te spitsen. Frühlingslüftchen bleek danig bestudeerd, de groene kleedjes bewogen als waarlijk iets van de lente brengend, over het tooneel. En ook het laatste nummer: Pluie de diamants valse van Wakhteufel, werd gedanst om ten slotte toch een wel goede herinnering aan deze jeugdige danseressen te behouden.

MARY S.

ANGÈLE SYDOW. Scharf.

Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

ANGÈLE SYDOW (Afscheidsgroet)

Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

VOOR DE MOEDERS.

Ik weet niet meer, hoe of door wie ik de Machinale Breierij ontdekte, waar ik nu zooveel heerlijks voor mijn dochtertje vandaan haal, maar gezegend zij het oogenblik, waarop ik er een klant van werd.

Ik ga geen reclame maken voor die Breierij en zal u het adres dus niet eens noemen. Temeer, waar ik de overtuiging heb, dat elke breierij, waar een beetje een flink mensch aan het hoofd staat, 't zelfde kan leveren, mits wij dan maar helpen aan of wijzen op de goede modellen.

De modellen, die ik bedoel, zijn van de Vereeniging ter Bevordering van de Vrouwenkleeding en de kleedingstukjes, waar ik dan zoo'n plezier van heb bij mijn dochtertje, zal ik u precies beschrijven.

Niet, dat mijn kind er modern toegetakeld uitziet, of dat ik een totale revolutie in de kleine meisjes kleeding heb gebracht!

O neen, je prends mon bien ou je le trouve — en wat ik dan zelf nog aan goeds heb, dat behoud ik.

Een groote fout in de kleeding van mijn dochtertje vond ik dat zoo vaak en zoo gauw blootkomende rugje. Het diertje is zestien maanden oud, dus nog niet volslagen zindelijk. Hemd en flanel, tot onder den luier reikende, mogen dus niet al te lang zijn. Over flanel, hemd plus luier draagt ze een onderjurk. Over den luier een wollen broekje. En nu schiet honderd maal dat flanelletje plus hemd uit den luier, en is dus het rugje bloot.

Nu ging ik eens kijken in de breierij. Daar lieten ze me zien een truitje, reikende tot over 't middel.

Sluitende links boven op den schouder. Dit laatste is ook een heel voordeel.

Want die winkeltruitjes, hoe beeldig en sierlijk ze ook zijn, zijn altijd open op den rug en hoe je ze ook dichtknoopt of dichtspeldt, als baby woelt en het truitje opschort, komen er weer veel te groote gapingen op het rugje.

Het truitje is door de Verbeterde Vrouwenkleeding bedoeld als hemdje en dan ter vervanging van flanel èn hemdje. Maar ik heb teveel goeds gelezen over dat eerst een wollen weefsel op de huid en dán een katoenen, dat ik mijn ouwerwetsche kleedingstukjes op wil geven. Bovendien — als ik dat truitje geef als hemdje, wat moet ér dan weer overheen? Want dat alléén zou me toch te koud zijn.

Het hemd-truitje is met korte mouwtjes, maar ik heb 't nu met lange laten breien. Al het breigoed is in de een-recht-een-averecht-patentsteek.

Op het middel van het truitje zijn knoopen aangebracht. Daarop wordt het bijbehoorend broekje geknoopt. Het voorpand is veel breeder dan het achterpand, zoodat het een eind aan weerszijden onder het achterpand schiet, en daardoor zijn de dijbeentjes van de kleuter ook goed verzorgd. Het buis begint al ter kniehoogte, is er ingezet als twee smalle driehoeken tegen elkaar, wat heel makkelijk en netjes zit. En zoo zit mijn kleine poppeke heelemaal in de wol. O, stel u gerust, het broeit niet! Want 't is maar fijne, witte wol, niet stijf gebreid.

Ik wou mijn kindje deezen winter zoo graag waschjurkjes laten dragen. Ik heb zulke mooie in de buiermand nog, allemaal presenten. En nu zag ik in de breierij zulke beeldige onderjurkjes, geheel geschikt om me bij mijn bedoelingen te helpen.

Keurig aansluitend het lijfje, in den gewonen steek van daarnet, met sierlijke, kleine mouwtjes, die dan toch het schouderkopje bedekken. Ook dat onderjurkje gaat op den schouder dicht en het rugje is er veilig warm in. Het rokje is in een fraaien steek gebreid en waaiert sierlijk uit. Daar een witte geborduurde jurk overheen — en de pop is warm en netjes. Is 't erg koud, dan draagt ze onder de onderjurk het truitje van daarnet; bij dat zoete weer laat ik het truitje en 't bijbehoorende broekje weg en draagt ze een gewoon wollen broekje, dat tot heel hoog in 't middel reikt.

Bedoelde kleertjes zijn praktisch, zijn sierlijk, zijn sterk bij goede behandeling (natuurlijk wasschen in ammoniakzeep en lauw water) maar ze zijn duur. Of laat ik liever zeggen, ze kosten veel. Zoo'n onderjurkje kost f 2.50, het truitje f 1.75 en het broekje f 1.25. Ik heb daarom maar twee volledige stellen gekocht en dan is 't nog een handvol geld. Doch met die twee kom ik best toe, want ten eerste draagt ze niet vaak èn trui plus broek èn onderjurk; en ten tweede wordt dat fijne, dure goed natuurlijk thuis gewasschen. Het bewascht prachtig.

Het goedje is alleraardigst afgewerkt met een gehaakt schulpje. De halsjes zijn vierkant, met een lintje er door, zoodat 't goed sluiten kan.

De breierij, waar ik ze laat maken, breit ook bij tijden voor de Wekker, in de Oranjegalerij. 't Zou me niets verwonderen, als men daar bovenbedoelde kleertjes bestellen kón.

MATER CONATA.

De Bontmode in Beeld.

MOLLEN MET ELECTRA BISAM.

Vaesnestraat 39. — C. W. WARNAR.

Adv.

DE BLINDEN.

Weten zij, die ziende gaan,
Wel der blinden moeizaam leven
Waarvan enkel reeds 't bestaan
Als een schuld weegt, die vergeven

Worden moet, en leder woord
Vriendelijk tot hen gesproken
Tot een gift verheft, die stoort
't Schuw alleen zijn, waar gedoken

In hun eigen duisternis
Zij den dag van nacht niet weten,
Maar hun ziel het stnag gemis
Beider schoon niet kan vergeten.

O, zij voelen wel het licht
En hun handen tasten vang . . .
Maar de mond nijpt spraakloos dicht
Vol van martelend gevraag:

Waarom blind, O God, — de lucht
Is eén wijd en open oog
En de aarde draagt tot vrucht
Waar de zon zich over boog.

Alles leeft door glans en schijn,
Alles is uit licht geboren;
Slechts voor ons mag nimmer zijn
Wat een ieder kan behooren.

En nóg wreeder is 't gemis
Zoo, na heil van téne stond,
Een volslagen duisternis
Zelfs het stil herdenken wondt."

Blinden, allen zult ge zien . . .
Niet in dood, maar bloeiend leven;
Eenmaal zal zich schoonheid bien,
Waar gij nu van smart omgeven

Hulpeloos ten gronde neigt.
Nóg is niet die tijd gekomen,
Maar wanneer de aarde zwijgt
Zal uw droom van leed verdroomen.

AFSCHEID.

Nóg heb ik niet van deze plaats gegaan,
Maar reeds voorbij is alles voor mijn geest
Alsof veel dingen in het heden staan,
Maar vaag en stil als dat wat is geweest.

De hooge lamp met de verkleurde kap
Geeft wel dezelfde trillend-bleeke schijn,
Maar angstig-vreemd hoor ik, dat op de trap
Mijn treden, als van onbekenden zijn.

En boven waar de kamer zonder tooi
Ligt als een wezen, zielloos en berooid,
Is het of zij met haar verloren mooi
Niet in het daar-zijn van een mensch gelooft.

Dan komt de nacht en in haar zwart gewaad
Verdwijnt de laatste strak-reeële lijn.
Het is of 't leven langs mijn denken gaat
En schaduwen de zwakke beelden zijn.

Maar 's morgens vroeg in het nog vale licht
Bewegen menschen, schril omlijnd en snel,
Met het gebeten droeve in 't gezicht
Van hen die, blijvend, roepen een „vaarwel!"

J. S. DEN BEER POORTUGAEL.

DE MODE.

Het was een historisch oogenblik, toen die deftige huizenrij van den deftigen Vijverberg verbroken werd voor een modehuis. Doch de manier waarop, is in den stijl. Neen, een echte gewone winkel, met groote spiegelramen, waarin alles wat te koop is, tentoongesteld ligt, zou niet gaan hier in al die statigheid, in de oprechte stille waardigheid die hier heerscht op den alouden Vijverberg. En zoo had de oprichter van dit bedrijf den goeden smaak, te zorgen dat de gevel er niet uitsprong, dat die kalm bleef en waardig, zooals in de rij past. We hebben er binnen, in het nieuwe Huis dat den Haag rijker werd, een vluchtig kijkje genomen; een keer bezoek was het slechts, we komen er terug, we beloven het u, want de kunst die er is, het genot van schoonheid in de lijnen van een toilet als we er zagen van Paquin, lijnen zoowel als kleuren, het is een genot, we moeten erkennen, dat te véél lokt. Ach, arme, wij vrouwen, hoe sterk moeten we zijn; hoe is de straat ons, het gaan over straat simpel, als een strijd! Een strijd, dien — erken het — de heeren der schepping eenvoudig niet kennen, uitgezonderd dan misschien de jonge swells, voor wie het magazijn van fijne dassen, van uitgelezen schoeisel en hoc laatste model hoed het punt is: Doch het vrouwen-toilet, er hoort immers zóóveel toe. Een japon? meent ge dat het met een jurk afgedaan is. En de jupon dan, de bijpassende kousen, schoenen, handschoenen, het bont, de hoed, de bloem zelfs die men draagt, het ding van kunst zelf, want levende bloemen draagt „men" niet meer! Onechte, sprookjesachtige bloemen zijn nu mode, waarin de kleur van het fluweel en de zijde is opgedreven tot een brand, tot een gloed die als het middelpunt wordt van het toilet-ensemble. Zoo was het bij Keyzer Willaey ook weer, dat we een toilet zagen 't welk in zijn heerlijk paars als getroffen, werd, verhoven door het schitterend rood van een breedbladerige roos die daar, het hart open, op te pralen lag. Het toilet zelf was in twee kleuren paars; or was iets in dit toilet, waardoor men terug moest denken aan historische gewaden, aan den statigen pracht welke een Maria Stuart droeg. Dit is een overwegende indruk van het nieuwe Modepeleis. De smaak van de toiletten welke wij zagen, is uitmuntend door een eenvoud welke het superieure van iets vorstelijks heeft. Het paarse toilet bijvoorbeeld is niets anders dan een schoon gesneden zwaar-soepele zijden rok, waarboven dóft het in banen loopend, in verschillend paars gestreepte jaquet. Een ander toilet, de kostbaarste eenvoud zelf. Denk u een slanke, alweer schitterend verloopende rok in zwarte glanzende zijde; de rok is iets boven de taille en daar uit de schoone zwarte rok onthloeit in het teerste zilverwit een kanten corsage, decolleté, precieus afgezet met kostelijke garneering van fraaie steentjes. Het is een droom van het teerste zilver, dit corsage, doch zilver is een te zwaar woord; oer lijkt het gefrousel der kant in zijn lichtend materiaal op het broze wit-blauwige kleuren-effect dat bij het bellenblazen van kinderen in zoo'n fijn even-levend kleur-ding is. Het corsage en de zwarte rok hebben dan nog om hun kleur te scamleeren, daar waar zij bijeen zijn, een groene, smalle, zeer argeloozo draperie die over den rok wegwuift.

Een wandeltoilet hebben wij nog bewonderd in zijn soepele elegance, zooals alleen dit de Fransche geest te openbaren weet. Zeer voldaan zijn we langs het bruine beertje, dat de vestibule van Keyzer Willaey siert, de trappen afgetreden. Het is er altijd stil op den Vijverberg, doch nu liepen er heel wat menschen, het is verbazend vol in de straten, er wordt buitengewoon, lijkt ons toe, gewinkeld. Er is wel de echte Sluiterkleestemming in onze winkelstraten, die al hun kasten wel hingen-buitenst lijken gekeerd te hebben in de vitrines aan de strant. Doch dan telkens, vooral bij het passeeren van de minder, kleinere zijstraten, schieten er zwart gemaakte dreumesjes uit, arme kleinen die het handje ophouden. Het is, wij weten het al te goed, een uitstekend principe het straatbedelen niet te bevorderen. . . O, die principes! Zou het hoosch zoo erg zijn eens te laten snoepen, al is er misschien zeker wel, àndere, ergere nood? Ik ken een dame die een ander met veel autoriteit verweet, een werkvrouw een handvatter te hebben gegeven. Het mensch had zooveel anders noodig, beweerde zij. Natuurlijk had zij gelijk — doch neen! Zij had niet gelijk, wij willen toch allen wel eens meegesleept worden door iets

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Restaurant ROYAL.
Kneuterdijk - Vijverberg.
TEAROOM.
Mooiste en élégantste afternoontea-zitje in de gansche stad, een palm en onbekommerd uitrichi biedende op Kneuterdijk en Vijverberg en het ya et vient der wandelaars.
Thé Orchestre van 3-6 uur.
Kapelmeester S. v. LEEUWEN,
voorheen Kapelmeester van het CECIL AND SAVOY Hotel te Londen.
Thé simple f 0.35.
Thé avec patisserie, cake, toast, sandwiches, fruits-glacés etc. etc. f 0.75.
Déjeuner f 1.—. Diner f 2.50.
Aanbevelend,
ALEX MEIJER Jr.,
Directeur.

Feuilleton.

Hij, Dien gij hier zoekt, Hij is hier niet.

Je hebt mij „zuster" genoemd, lief kind, jij, met je zachte, blauwe oogen.

Ze spraken ook tot me, je oogen. Daarom luisterde ik, en ik wil nu werkelijk je zuster zijn. En dan heb ik je veele dingen te zeggen.

Voor het eerst zag ik je aan de zijde van den „man uwer keuze."

Het was niet de eerste maal, dat je aan aan die zijde ging.

Was het daarom, dat gij beiden niet stondt in glans van triomf?

Was het al zoo gewend, mijn zuster? Zoo dacht ik, toen ik jou en den man van verre gadesloeg.

En toen kwam ik nader, en begroette je, en den man, den grooten, knappen man met de donkere oogen en den blonden snor, en met het blonde krulhaar heel dik en jongensachtig. Toen zag je me aan.

Neen, geen triomf lag in je jonge oogen. Maar een vraag, een stille vraag, die je lippen nooit zullen uitspreken.

Zóó zag je me aan, en je noemde me „zuster."

Ik wil trachten, een zuster voor je te zijn, lief kind met je stille vraag-oogen.

Ge hebt hem gezocht, mijn kind.
Zoovals wij allen hem zoeken.
Soms vinden we hem.
Wat zocht je, mijn kind?
Den man, bij wien je behoort.
Dat is, den man, die je knoppende ziel zal doen bloeien als een rozelaar.
Den man, die al wat daar aan gaven is in je, tot volkomenheid zal brengen.
Den man, die je ziel zal maken.
Die je zal inwikkelen in teederheid.
Die jé zal doen schreien van liefde.
Die je zal steunen, en troosten, en helpen, en weer steunen.
En aan wien jij je heerlijkste werk zal doen, door hem dat alles toe te staan.

Dien man zoeken we allen.
Soms vinden we hem.
Jij hebt hem ook gezocht.

Maar, mijn kind, indien je meent, dat je dat alles gevonden hebt in den grooten man, die daar staat — den man, met de dikke, weerbarstige krullen, de donkere oogen en den blonden snor, dan moet je zuster je zeggen, dat hij daar niet is.

Neen, Hij, Dien gij zoekt, Hij is daar niet.

Als het je maar eenmaal gezegd is.
Ik zie je vraagoogen zich vergrooten door schrik.

En dan opeens, is de vraag er uit. En de oogen zijn nu wel zoo zacht niet meer — ze weten.

Ze weten, wat ze zelf al vermoed hadden, maar niet dorsten uitspreken.

Als het je maar eenmaal gezegd is.
Dat je oogen niet meer vragen — dan kunnen ze beter zien.
En dan zullen ze den man zien, zooals hij is.
Zie dien man aan — zie hem aan, zoodat je nog nooit iemand aangezien hebt.
Zie je zijn oogen?
Moet Hij, Dien je zoekt, zulke oogen hebben, zoo twijfelmoedig?
Hoe zal hij je dan steunen?
Zie de slappe lijn van zijn mond — de slappe lijn der rode lippen om de hagelblanke tanden.
Moet zóó de mond van jou man zijn.
Van Hem, Dien ge zoekt?
Moet die man met dien wilbowen, krachtvouwen trek om den mond, je gaven tot volkomenheid brengen?

Heb je nog niet gemerkt, dat die man kinderachtig en zelfzuchtig is, kinderachtig zelfzuchtig?
Ik weet, dat nu een vuurrode vlam staat in je gezicht.
Ja, je hebt 't bemerkt.

Maar 't moet je eerst gezegd zijn.
Dán pas zul je 't jezelf bekennen.
En die man, met zijn kinderachtige zelfzucht, moet die je ziel inwikkelen in teederheid, en zoo jou toestaan, dat je 't beste aan hem verricht, wat je aan hem verrichten kan?
Moet dit, maar je doen schreien van liefde?

Neen, mijn kind, Hij, Dien ge zoekt, Hij is hier niet.
Wat nu?
Je dient je los te maken.
Je weet 't zelf.
Als het hem smart, vraag hem vergeving.
Want wellicht is 't niet zijn schuld leelijkmaal, dat je zocht, waar niet was.
En troost hem met de oude woorden:
Da findest bald ein andre.
Troost ook jezelve daarmee kind, zoo je lijdt om zijn smart. Volg hem een poosje op 's levens loopbaan, ze zult 't zien: Ge findet bald ein andre.
Maar jij, mijn kind, jij?
Ga voort, en zoek vaart.
Want is het niet beter, altijd te zoeken, dán in dwaling te vinden?

Jij weet dit ook ik, mijn kind, maar ik zeg 't U in waarheid, opdat Uj vastheid zoudt hebben in geduchten."

NANNIE VAN WEHL.

dat niet louter verstandig is, dat heelemaal is een coup de coeur.

Groote Goden, wat zou er, als we enkel verstandig waren, van de heele Sint Nicolaas overblijven. Wij willen meesleepen en wij willen meegesleept worden door de echt vreugdige stemming, die over ons kleine landje waait. En wij willen ook wat weldoen . . . In beteren vorm wellicht dan op straat.

Nietwaar, mesdames?

WILLY QUARTS.

P.S. Ons werd naar een uitnemend tailleur gevraagd. Met het volste vertrouwen, uit eigen ondervinding, kunnen wij Maison Lausberg, van Swietenstraat 45, aanbevelen.

Kunstzalen d'Audretsch.

Een belangwekkende tentoonstelling is in deze zalen geopend van werk door wijlen Dr. Jan Zürcher. Hoe mysterieus is dit werk! Wij kenden reeds verscheidene talen van dezen kunstenaar, doch hoe eigenaardig grijpt het gansche oeuvre, dat de heer d'Audretsch wist meester te worden, aan.

Wat heeft deze kunstenaar gedacht, wat heeft hij willen bereiken? Slechts in enkele stukken spreekt hij zich zoo duidelijk uit, dat men er wijs uit wordt. Wij denken aan: de dood en het meisje (No. 3). Hier is wrangheid van doodsbesef, nog wel van hem, die de Dood als verlichting, als troost van het Leven zag. Er is nog een andere opvatting van ditzelfde gegeven. Daar is iets weemoedig mysterieus, iets van schoonen weedom, in dit schilderijtje waar opnieuw de Dood gemaid met het jonge meisje loopt in een, bekende wereld, welke niettemin iets mystieks blijft houden, alsof het toch eigenlijk niet meer deze zelfde wereld is, doch een ver, stil en schoon oord, verlaten van den strijd der aarde . . .

Zoo zijn er meer oogenblikken — doch schagrijnig blijven zij wel — waar de schilder ons roert met dit bovenzinnelijke dat zijn penseel weet voort te brengen als iets reeels. Gewoonlijk zijn het drommen menschen welke hij opvoert, waarin veel schoons aan kleur te bewonderen valt.

A. d. H.

ADVERTENTIËN.

Zitplaatsen.

Nog eenige **binnenzitplaatsen te huur** à f 5 per stuk, gelegen Frederik Hendriklaan.

Brieven N°. 203, Bureau van dit blad.

Louis Zeldenrust

Coiffeur de dames diplomé

Plein 16. - Tel. 5469.

Nouveautés pour la coiffure haute.

Produits Sévine.

Boekbinderij

A. B. Gimberg en Zoon

Veenkade 53 den Haag, Tel. 6756.

Inbinden van Tijdschriften ook met bijlevering van bestaande Stempelbanden.

Voor bindwerk zijn fraaie modellen te bezichtigen.

AARDAPPELEN-

EN

BRANDSTOFFENHANDEL

H. KEY,

van Speykstr. 174.

Tel. 7676.

Een groote Wijnfirma met een zeer uitgebreide cliëntèle zoekt eene

BESCHAAFDE DAME

als vertegenwoordigster voor het bezoeken van particulieren te 's Gravenhage, tegen genot van provisie. De voorkeur wordt gegeven aan dames, die reeds als agentesse met goed gevolg zijn werkzaam geweest.

Brieven onder N° 202 bureau van dit blad.

Theater Bauwmeester

Directeur Louis Bauwmeester Jr.

Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.

Fransch Bijoptel Répertoire

Aanvang 8½ uur. Einde 11 uurs.

Elken avond 8½ uur

DE VADER VAN HET REGIMENT.

ZONDAG 7 DECEMBER

2 uur

MATINÉE

PONTBICHOT IN HET PARADIJS.

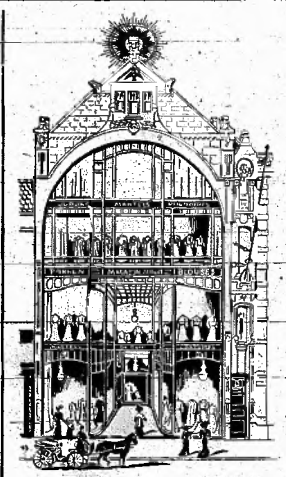

Magazijn „DE DUIF".

Specialiteit Damesconfectie.

GROOTE UITVERKOOP

van alle artikelen.

EXTRA AANBIEDING

:: BONTMANTELS en PELTERIJEN. ::

Veenestraat 17-19 :: :: Tel. 2592.

MEDDENS'

Chauffeurs-Jassen

met leder gevoerd

van af f 30.

Kapelsbrug 1-6.

Corsetten-Magazijnen

„Au Corset Gracieux" - C. W. COPPERS

Vanaf DINSDAG 2 DECEMBER GEOPEND

ons NIEUWE MAGAZIJN

36 SPUISTRAAT 36

ELEGANTE PASKAMERS :: VAKKUNDIGE BEDIENING

Alléénverkoop

Den Haag { Spuistr. 36 / P. Heinstr. 107

Rotterdam, Hoogstr. 344

Uitgebreid assortiment in de Nieuwste Modellen, van f1 tot f150

MERK C D

-- CORSETS DE PARIS C P à LA SIRÈNE MODE 1914 --

HET EERSTE MERK DER WERELD

Leiden, Maarsmansst. 23

Dordrecht, Voorstr. 289

Arnhem, Kethelstr. 24

Mode 1913

VOLLEDIGE OMKEER IN DE CORSETTENMODE

- CORSETS LIGNE NORMALE -

Corsets Ligne Normale geven het figuur den mooisten vorm zonder eenigen druk op de innerlijke organen.

Corsets Ligne Normale steunen het onderlijf en vervangen elk bandcorset.

Corsets Ligne Normale zijn de laatste verbetering op het gebied der hygiëne.

Corsets Ligne Normale zijn bij de komende Parijzer Costumenmode onontbeerlijk.

Beleefd tot een bezoek uitnoodigend,

C. W. Koppers

Mode 1914

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 6 December 1913. No. 4

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:

Van 1—6 regels	f 1.25
Elke regel meer	0.20

Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

„DE VROUW, DE VROUWENBEWEGING EN HET VROUWENVRAAGSTUK"; Encyclopaedisch Handboek, onder Redactie van Mr. C. M. Werker—Beaujon, Mr. Clara Wichmann en Mr. W. H. M. Werker, door meer dan 80 medewerk(st)ers. Uitg. Maatsch. „Elsevier", Amsterdam.

Door een der redactieleden zelven van „De Vrouw, de Vrouwenbeweging en het Vrouwenvraagstuk" uit te noodigen, van dit boek een „aankondiging en toelichting" in de „Haagsche Vrouwenkroniek" te geven, heeft de redactie van dit blad getoond te begrijpen, dat critiek en bespreking niet alleen mogelijk zijn voor een ver-afstaande, maar ook van-binnen-uit door eene, wie de bedoelingen van het werk zeer vertrouwd zijn en die daarom weet, aan wàt de resultaten ervan getoetst moeten worden.

Deze Nederlandsche Encyclopaedie van het Vrouwenvraagstuk, waarvan tot heden zes afleveringen zijn verschenen, en die in den zomer van 1915 compleet zal zijn, ze is geen „Encyclopaedie" in dien zin, als dat b.v. is het Handwörterbuch der Staatswissenschaften, of het Wörterbuch der Volkswirtschaft, of andere dergelijke werken. Immers, hoewel ook onze vrouwenencyclopaedie eenigszins als „Nachschlagewerk" wil kunnen dienst doen (aan het einde zal er een alphabetische klapper aan worden toegevoegd), toch is zij dit slechts zéér zijdelings. Het eenvoudige doen putten van inlichting omtrent eenig onderdeel van het vrouwenvraagstuk is wel bijbedoeling, maar ook niets meer dan dat, van deze onderneming geweest.

Veel eer is dit boek in bedoeling en wezen te vergelijken met de oude „Encyclopédie ou dictionnaire raisonné des connoissances humaines", die door de Fransche Aufklärer der 18de eeuw werd uitgegeven. Er is een overeenkomstigheid van bedoeling, in zooverre beiden èn een wetenschappelijke onderzoeking èn een actief invloed-oefenen op de opvattingen van den tijd beoogen; in hoeverre deze twee bedoelingen werkelijk, zooals veelal wordt aangenomen, met elkander in strijd zouden zijn, heeft de hedendaagsche redactie in een algemeen-beschouwend voorwoord gesteld en voor zich beantwoord; voor de Fransche Encyclopaedisten was dit nog geen probleem! — Maar er is ook nog een andere gelijkenis: evenals de Fransche Encyclopaedie was een conglomeraat van oud en nieuw, van conservatieve en vooruitstrevende opstellen, zoo blijkt ook thans reeds „De Vrouw, de Vrouwenbeweging en het Vrouwenvraagstuk" dat te worden. Hier openbaart zich de afhankelijkheid der redactie van hare medewerkers; maar hoezeer deze ongelijkheid van beginselen en van peil der artikelen onderling *aesthetisch* een nadeel moge zijn — ze geeft een te zuiverder weerspiegeling van de veelsoortigheid en veelvormigheid der in Nederland thans levende opvattingen over wezen en taak der vrouw; ze verhoogt zoo de *historische* waarde dezer samenvatting, evenals de Encyclopaedie van 1774 juist daarom thans zoo belangrijk voor ons is, omdat zij *niet* alleen de denkbeelden der eigenlijke „Encyclopaedisten" weergeeft.

En hiermee is al vanzelve aangeduid, wat sommigen in het begin der drie jaren van voorbereiding voor dit boek zoo wonderlijk voorkwam: dat het een bepaalde richting vertegenwoordigt en toch artikelen van zeer verschillende kleur opneemt; of, wil men het omgekeerd uitdrukken: dat men er de uiteenloopendste richtingen in vertegenwoordigd vindt en dat het tòch, in zijn geheel genomen, zeer zeker eene bepaalde tint draagt. Dit is niets raadselachtigs, ook niets inconsequents of onzuivers; of juister: ieder dergelijk werk, door eene groote onsamenhangende groep verricht, maar gesystematiseerd door een kleine homogene groep, heeft uiteraard deze „inconsequentie" aan zich en ontleent er juist hare historische belangrijkheid aan.

In ieder vraagstuk gaat het ten slotte om het diepste wezen ervan; d.w.z. onbewust en onwillekeurig ligt op den grond van al het argumenteeren der menschen iets, wat tenslotte blijkt de ontwikkeling en den loop van dat vraagstuk te bepalen. Maar in het partijleven van alledag staan op den voorgrond uiterlijkheden en speciale belangen, die op zichzelve volkomen gerechtvaardigd zijn, doch die zonder dieper, leidend beginsel een beweging niet vermogen te dragen. Die algemeene vragen van het vrouwenvraagstuk, die algemeene beginselen der vrouwenbeweging, in meerder mate tot bewustzijn te brengen, dat is een der hoofdbedoelingen van „De Vrouw, de Vrouwenbeweging en het Vrouwenvraagstuk" geweest.

Zoo zegt dan ook de Redactie in haar voorwoord, bl. III: „. . . . Want van de bewuste of onbewuste streving naar oplossing van dit centrale vraagstuk kunnen de stroomingen inzake „vrouwenarbeid", „vrouwenkiesrecht", „dubbele moraal" enz. slechts uitstralingen zijn; slechts onderdeelen, afhankelijk van het gemeenschappelijk kernpunt, en slechts zóó, als deel van het groote geheel, van belang." En zoo zegt mr. Werker in zijn artikel „Het vrouwenvraagstuk in alle andere vraagstukken," in afl. I, bl. 7: „. . . . En het komt ons voor, dat veel kracht, die thans wordt aangewend tot strijd in wat men vrouwenvraagstuk pleegt te noemen, beter aanwending zou vinden bij het trachten te benaderen, langs analytischen en synthetischen weg, langs inductieve of deductieve methode, van de oplossing der vrouwenvraagstukken, die een rol spelen bij hetgeen hierboven werd te berde gebracht.

„Nu leide men hieruit niet af, dat wij minachting zouden hebben voor den strijd voor vrouwenkiesrecht of voor eenigen anderen rechtsstrijd der vrouw.

„Doch het is ons onmogelijk, in zoodanigen strijd iets groots of goeds te zien, indien die strijd niet wordt gestreden in verband met, of als sequeel van het veel hoogere vrouwenvraagstuk, dat verscholen ligt in de andere vraagstukken, die ras, volk, stam, familie en individu beheerschen."

En niet alleen dat nog vele soortgelijke citaten zouden te geven zijn uit het voorwoord der Redactie of de artikelen der Redactieleden — méér nog en zuiverder uit zich deze bedoeling in het geheele systeem van het boek.

Want daarin wordt vooropgezet eene 1e afdeeling, inhoudende eene Inleiding tot het Vrouwenvraagstuk, d.w.z. eene omschrijving van de problemen die in dit vraagstuk begrepen zijn. Daarna volgt afdeeling II, die de physiologie en psychologie der vrouw behandelen. Afdeeling III — de vrouw in gezin, maatschappij en Staat — geeft, na eene bespreking van de vrouw in het gezinsleven en van het vrouwenarbeidsvraagstuk (ieder door verschillende schrijvers behandeld) een uitvoerige uiteenzetting van de taak der vrouw tegenover die vele problemen, die men gewoon is tezamen als „het maatschappelijk vraagstuk" aan te duiden, en waarvan een elftal van de belangrijkste afzonderlijk door autoriteiten op de betreffende gebieden behandeld worden; terwijl in diezelfde afdeeling ook nog de vrouw in den Staat (waaronder ook in het recht en in de politiek) ter sprake komt. Afdeeling IV behandelt opvoeding, onderwijs, studie — zoowel de opvoeding en opleiding der vrouw, als de vrouw als opvoedster, in al de verschillende vormen van onderwijs die onze tijd kent: voorbereidend onderwijs, schoolopvoeding, kinderlectuur, huishoudonderwijs, vakopleiding, academische studie, opleiding tot sociaal werk, en daarnaast in het algemeen: opvoeding in het gezin. Afdeeling V — verreweg de meest feitelijke — geeft een overzicht van den uiterlijken stand van het vrouwenvraagstuk in Nederland, in hoofdzaak bestaande uit berichten over de verschillende vrouwenvereenigingen, die Nederland kent. Na deze reëele „middelmoot" komen de slotafdeelingen, die in hoofdzaak de algemeen-culturele zijde van het vrouwenvraagstuk onderzoeken: Afd. VI: de vrouw en de moraal, dat eerst eene zeer algemeene beschouwing geeft en daarna achtereenvolgens de verschillende vragen, die met prostitutie en criminaliteit samenhangen behandelt; en afdeeling VII: de vrouw en de cultuur, waaronder vallen: de vrouw en de kunst, de vrouw en de religie, de vrouw en de wetenschap, de vrouw en de wijsbegeerte. Tenslotte beoogt afdeeling VIII, de centrale slotbeschouwing over het vrouwenvraagstuk, op grond van al deze détailstudies, op te vatten den draad der Inleiding en nu dit, zóó ruim opgevatte, vrouwenvraagstuk in zijn meest algemeene sociologische en philosophische beteekenis te begrijpen.

Van twee dingen dus: de veelomvattendheid van het vrouwenvraagstuk maar ook van de diepte ervan, wordt hier gepoogd een indruk, maar ook: begrip te geven.

En deze twee hangen zeer nauw samen. Immers de essentieele vraag voor het feminisme is de vraag over wezen en waarde van het vrouwelijke. Wat „het vrouwelijke" is, en beteekent, hoe het werkt en werken kan, dat alles is alleen te benaderen wanneer men tracht het na te gaan, waar het zich uit: en dat is op een oneindige veelheid van gebieden; terwijl evenzeer het vrouwenvraagstuk een onderdeel uitmaakt van bijna iedere andere wetenschap: het heeft een medische, een economische, een historische, een sociologische zijde, enz.

Dien wetenschappelijken ernst, die moeilijkheid en verwikkeldheid van het vrouwenvraagstuk in meerdere mate dan zoo dikwijls geschiedt, te hebben doen voelen, zal misschien een van de bijkomende gevolgen dezer encyclopaedie zijn.

Misschien zal die daardoor tevens een zekere niveau-verhooging van het feminisme meebrengen, doordat het dit vraagstuk overbrengt in iets hooger regionen dan waar het tot nog toe voor het grootste deel behandeld wordt, en zal het daardoor velen, die zich tot nog toe buiten dat vraagstuk en buiten die beweging hielden, juist om haar overwegend karakter eener kiesrechtbeweging, doen begrijpen dat in waarheid deze vraagstukken óók hunne vraagstukken zijn.

Het zal uit dit alles reeds vanzelve gebleken zijn, dat juist dit zoo objectieve systeem van het boek tot gevolg heeft, dat men het op een zeker partijstandpunt plaatst. Immers juist omdat het zoovele factoren als oorzaak der hedendaagsche vrouwenbeweging erkent, komt het in strijd met al die opvattingen, die slechts ééne oorzaak daarvoor (b.v. de economische) willen zien. Evenzeer komt het door zijn sociologisch-historische zienswijze in botsing met al degenen, die de vervulling der eischen hunner vrouwenbeweging alleen een quaestie van recht en billijkheid achten.

Maar er is nog iets anders. In den geheelen opzet van het boek, in het geheele systeem van behandeling, is *het vrouwelijke* gedacht als een element, dat niet bepaald blijft tot één der onderdeelen (b.v. de physiologie), maar dat zich als element en factor gelden doet op ieder gebied, óók op dat van wetenschap en wijsbegeerte. En op al de terreinen, die dit boek bestrijkt, tracht het niet alleen den aard van dat vrouwelijke te onderzoeken, maar ook de *wáárde* ervan. M.a.w. het stelt als mogelijk dat dit vrouwelijke, indien de ontwikkeling onzer samenleving het tot grooter vrijheid en grooter invloed zal leiden (en de „teekenen der tijden" schijnen aan te geven dat dit zoo is), een zelfstandige factor in de cultuur dier toekomstige maatschappij kan worden, zoodat die cultuur een eenigszins andere (*misschien* een warmer, intuïtiever) cultuur zal zijn dan die van onzen tijd. Het vordert dus niet een wegdoezeling van verschillen tusschen de sexen, noch eene aanpassing van de vrouw aan den man, noch

Feuilleton.

OP KAMERS!

door

NANNIE VAN WEHL.

(Slot).

II.

Hoe is dat toch, om zóo te schrikken, zóo te walgen, en toch te *doen* en toch kalm te praten en kalm het ontzettende aan te zien.

Het is wellicht alles, doordat haar liefste daar is, en ze hem wil toonen, dat ze een mensch is een kloekhandelend, kalmnadenkend mensch.

De groote juffrouw ligt daar. In de stikdonkere alcoof, even nu verlicht door het schijnsel, dat door de geopende deuren der achterkamer komt, lijkt haar lijf, ontbloot in woedende benauwdheid, wit als krijt. Ze ligt heel stil nu, ver achterover gezakt, de armen wijd van 't lijf. Maar ze ademt nog.

De huurster ziet, hoe haar liefste een pols van de juffrouw neemt. Hoe hij wit ziet, als het lijf voor hem.

Dan is ze heel kalm, heel helder in haar denken en zegt:

„Ik geloof, dat de dokter hier was vanmorgen — o — daar liggen poeders — kijk — „bij benauwdheid een poeder" staat erop."

Ze gaat door de alcoof heen, neemt de kleine lamp van de tafel in de achterkamer en komt er mee terug; houdt hem heel hoog.

Hè! wat een gezicht! De groote juffrouw kijkt, of ze de hel open ziet. O wee, wee! Dit doodengezicht zal ze nimmer kwijtraken!

Maar kalm blijft ze de lamp hoog houden, terwijl de poeders aan haar liefste toereikend.

„Het is te laat," zegt hij. Toch neemt hij een poeder, laat die in den half geopenden mond glijden.

Ze slikt, goddank, ze slikt. Dan even doodsche stilte. Nu klinkt het klagelijk jammeren van de kleine zuster in de gang. Ze is dus toch het huis weer binnen gekomen.

En dan heft de zieke zich op, of liever, wordt opgeheven als door een onzichtbare hand. Wild gaat de sneeuwwitte, breede boezem op en neer.

„O! o! geen kwestie van! Ze is niet dood! in 't geheel niet!" jubelt de stem van het jonge meisje. „O, zal het geholpen hebben, die poeder?"

Doch haar liefste schudt het hoofd en houdt haar terug, als ze zich over de zieke wil buigen.

Dit is het wederkeerende Leven niet, het is de Dood zelf.

Een schok, wilder dan de vorige — een lange hikkende zucht — en het groote, witte lijf ligt roerloos weer — de oogen staren, of ze de hel geopend zien.

Lange, lange stilte.

De kleine juffrouw is naderbij gekomen en houdt zich ook doodstil om te luisteren of er geen zuchtje meer gehoord zal worden.

Neen — niets meer — stil is 't nu, doodstil. Ver achterover ligt het reuzenlijf daar, wit als krijt.

Het jonge meisje houdt er strak de oogen opgevestigd. Zou het waar zijn? Is dit de Dood! Is dit mensch gestorven, deze ziel ontglipt, *terwijl zij er bij stonden*?

Hoe is dat mogelijk? Zij *wou* niet, dat de juffrouw zou sterven, haar liefste wilde 't ook niet; daarom gaf hij haar die poeder; de juffrouw, die daar doodstil staat en luistert, of nog niet een zuchtje, een kikje gehoord wordt, wou 't ook *niet* — waarom, hoe gebeurde 't dan toch? Ze stonden er toch bij, hoe kon, dan toch het Leven heengaan, de Dood iets meepakken? Ze stonden er toch bij, ze letten toch op, met al hun geestkracht, ze wilden 't toch niet — en — tòch gebeurde het! Hoe kon dat? hoe kon dat? O, kon het nog maar een kwartier vroeger worden, kon het zich maar weer herhalen, dat ze binnenkwamen en de juffrouw van den Dood trachtten te redden. Dan zouden ze 't wel beter doen. Ze waren nog te onervaren. *Dat* was 't 'm. Kon dit alles nog maar eens overgebeuren, dan zouden ze wel beter opletten. Dan zou de Dood haar niet bemachtigen, waar ze *bijstonden*.

Nu brak het gejammer weer los. De kleine, oude juffrouw heeft zekerheid gekregen. De jonge man legt de hand der doode naast haar neer, legt ook de andere hand tegen het lichaam, dat ze daar niet zoo oproerig zal liggen, als wilde ze straks opvliegen. En de kleeren trekt hij over 't witte, witte lijf.

„Ik zal een dokter halen," zegt hij en zijn stem klinkt kalm, doch heesch. „En kan ik iemand van de familie roepen, die de noodige maatregelen neemt?"

De jammerende vrouw noemt hem een adres, ver, ver weg.

Hij kijkt even hulpeloos rond. Hoe kan hij, zijn mooie, jonge frissche liefste hier laten, in dit donkere, vieze huis, bij deze krankzinnig jammerende vrouw, bij dit groote doode lijf.

Maar zij bemoedigt hem al. Kalm doet ze den avondmantel uit, zet haar hoed af.

Daar staat ze in haar langsleepend wit feestgewaad, de bloote borst uit het zachte dons van haar corsage.

„Ik zal den dokter te woord staan," zegt ze rustig. „Heb geen zorg over me."

En hij gaat heen.

Dan wil ze ook even naar boven, zich verkleeden, want dit is vreeselijk, zoo hier in deze omgeving.

Maar 't is slechts een gedeelte van een seconde. Want de oude juffrouw jammert steeds luider en luider.

Ze troost haar en spreekt haar toe met kalmeerende stem.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Teekent in op —

„De Vrouw, De Vrouwen-beweging en het Vrouwenvraagstuk"

encyclopaedisch handboek, onder redactie van Mrs. C. M. WERKER-BEAUJON, CLARA WICHMANN en W. H. M. WERKER door meer dan 80 vrouwen en mannen van beteekenis.

N.B. **Als dit boek compleet is, zal men, door middel van een zéér uitgebreid register, al wat op feministisch gebied tot nog toe gedacht en gedaan is, erin kunnen vinden.**

Verschijnt in 24 afleveringen à 40 cent (64 bladz. per afl.); 7 afleveringen zijn verschenen.

Uitgevers-Maatschappij „Elsevier". Amsterdam.

uitermate, een ontzegging van sommige terreinen van arbeid en denken aan de vrouwen; het stelt als mogelijk, dat de vrouwelijkheid óók in vrijheid groeien kan, en dan op alle persoonlijke en maatschappelijke verhoudingen mede háár stempel zal drukken, zóó, dat onze maatschappij minder eene eenzijdige mannen-maatschappij worde dan zij thans is.

En in zooverre dit boek aldus, door zijn systeem zelve reeds, staat tegenover het anti-feministische standpunt (dat vrouweninvloed wil belemmeren) niet alleen, maar ook tegenover sommige richtingen in het feminisme, in zooverre staat het zeker partij. En in zooverre is het ook niet alléén wetenschappelijk boek — iets wat trouwens, in strikten zin genomen, geen boek ter wereld zijn kàn — maar staat het in het actieve leven van onzen eigen tijd. De philosophische moeilijkheid van deze dubbele houding heeft de redactie — het is boven reeds even vermeld, — onder de oogen gezien, en zij heeft de beschouwing daarover in haar voorwoord besloten met de woorden, dat, daar de idealen nastrevende activiteit als noodwendige oorzaak van verandering vóóronderstelde is in de gedachte van die voortdurende verandering zelve . . . de tweeledigheid in 's menschen natuur: eenerzijds verandering bewerkend, anderzijds inziend het niet-standhouden van iedere verandering, te aanvaarden valt."

In al deze opzichten echter is dit boek een ontginningswerk. Het belang ervan is dus niet vóór alles: de positieve resultaten waartoe de schrijvers der onderdeelen komen — hoe belangrijk die ook hier en daar ongetwijfeld zijn. Dat belang van ontginningswerk blijft ook, als op één of ander der speciale gebieden later de conclusies van dit boek weerlegd worden. Want dat, waarom het ging, was iets anders: een nieuw helpen stellen van het vrouwenvraagstuk, nadat het een halve eeuw geleden in hoofdzaak als een rechtvaardigheids- en emancipatie-vraagstuk gesteld was; een verruiming der vrouwenbeweging, die nog zoo dikwijls op enkele speciale onderdeelen al haar krachten concentreert; en een verdieping van begrip voor het wezen en de waarde van het vrouwelijke.

Utrecht, Nov. 1913.

Mr. CLARA WICHMANN.

LIZZY ANSINGH.

I.

Komt zij in de mode, onze poppenschilderes?

Men zou het gelooven moeten, aan de sympathie waarmee men allerwegen over haar spreekt. Het is gelukkig, want waarlijk een jonge schilderes kan heusch wat zon op haar weg gebruiken. De kunst is moeilijk, de kunst is toch heerlijk; het zou alles goed zijn en best, als de kunst maar niet verkocht diende, eindelijk, indien de arbeid is gedaan. De voorbereiding is zoo lang, de voorbereiding tot het vak is zóó goed geschied in het leven van deze schilderes. Dan, als na de lange academiejaren, de jaren van zelf werken komen, wordt het voor jonge kunstenaars, die als het ware plots van uit het afgebakende academieleven in het volle leven springen, een harde toer. Een eigen richting toch dient gekozen, het eigen innigste besef van kunst vraagt om een vorm. En hier is het, dat velen falen uit gebrek aan zelfkennis, evenzeer als aan zelfcritiek. Het zoeken naar den vorm van het eigen, thans zelfstandig kunstverlangen . . . Hoe velen hebben moeilijken, zwaren arbeid verniorst op dat wat zij toch niet konden bereiken ten slotte, waarin zij niet te slagen wisten.

Lizzy Ansinghs naam is vereenzelvigd met de poppen-interieurs, met de poppen-ensembles en met de kleine snedige portretten. Zij heeft den weg in de kunst, dien zij te gaan had, spoedig ontdekt. Zij heeft succes gehad op dien weg, in dien zin, aanvankelijk, van waardeering. De pers, de critiek in 't algemeen, heeft vanaf haar eerste sterke zoeken aan haar zijde gestaan.

Doch het publiek!

De publieke erkenning is feitelijk niets anders dan het eindpunt van een vooroordeel. Het is een uitspraak die ons is bijgebleven. Dit vooroordeel dan heeft Lizzy Ansingh in den aanvang van haar schilderesloopbaan dwars gezeten. Poppen! Wie begeerde een schilderij waarin niets gebeurt, waarin niets te zien is dan wat poppen. Men vond het nog al mal. Doch de couranten spraken over dit werk, roemden er het coloriet van en ontleedden ervan den zin. Toch is het in dien tijd nog mogelijk geweest dat een voortreffelijk schilderij als: Het gele gevaar, onopgemerkt schier verscheen. — De erkenning het hoogtepunt van een vooroordeel! Ja, want ditzelfde aanvankelijk onopgemerkte schilderij kreeg toch gaandeweg vele stille vrienden, tot de zoo verdiende erkenning kwam van de laatste vierjaarlijksche te Arnhem, welke het schilderij de gouden medaille bezorgde.

Denk u eenige poppen bij elkaar op een hoopje geschikt, een paar fijne Fransche popjes in hun elegante onnatuurlijkheid — grootst contrast met de thans in den smaak komende echt nagebootste poppenkinderen — daarbij een Chineezen-pop, zooals we die allen kennen met zijn korte armen, zijn fijn schijnbaar nietszeggend gezichtmasker en nog enkele andere poppen daarbij gevoegd. Een fijn nufje ligt terzij met haar rose rokje en preutsche snuitje. De gele Chinees is in zijn grootte, zijn kalme massa, de gewichtigste van allen. De elegante Fransche popjes worden met al haar zwier toch wel onbeduidende menschjes in dit geheel, waar het gele gevaar troont. Het is in dit prachtig werk van Lizzy Ansingh dat een heele wereld van gevoelentjes begint te leven. — Als men er maar oog op krijgt! Het is vol kostelijke humor; de humor is er in die poppenschoonheden van een topzwaar ideaal. Het neusje is schier geen neusje meer, de wangen hebben een ronding, waarin het neusje eenvoudig verdwijnt. De wenkbrauwen zijn zwart en sterk geboogd — natuurlijk zijn de lippen vlamrood. Het kijken van zoo'n beauté is altijd eender vergenoegd; gewoonlijk heeft ze een lachje waardoor men nog net twee blanke tandjes schitteren ziet; zij is heusch als iets echts . . . de verwezen blik is haast als die van de werkelijke modepop, alleen zijn de ooghaaren onmenschelijk lang. Er is aristocratie onder de poppen; o, zeker, zoo'n fijn Fransch popje is toch van heel wat ander ras dan de dikke, volle schoonheid die uit Duitschland komt. Iedere natie schenkt vanzelfsprekend haar eigen schoonheidsideaal aan de pop harer keuze. En dan de oude poppen . . . We hebben ze gezien bij de schilderes Lizzy Ansingh op 't atelier, van deze fijne, teere, schoonheden, aristocratische vrouwtjes met een keurslijfje aan, in vieux rose zijde gekleed en buigend het gracieuse krullenhoofdje als een koninginnetje, dat als een kostbaar geschenk haar lieven groet weggeeft, wanneer een in haar zelf verborgen speelwerkje zijn zilveren toontjes ruischen laat. Er is de charme van alle oude dingen aan deze oude poppen. Zij zijn zoo degelijk gemaakt en dragen zulke kostbare stof. Deze is wel verschoten, doch de oude kleuren omlijsten het teer biscuit gezichtje met de glanzend echte krulletjes op het allerbest. En dan de heeren-popjes. Ze zijn er ook bij Lizzy Ansinghs verzameling, zij doen mee in de tafreelen der schilderes als acteerende menschjes die op bezoek komen, die elkaar aangenaam of onaangenaam zijn, die trachten te vermurwen het andere poppenmensch, dat maar voor zich kijkt als in een trotsche koppigheid.

Lizzy Ansingh is een schilderes met een sterken kijk op menschen in hun typeerende karaktertrekken; zij bezit de gave van een voorname humor; van deze gaf zij een kostelijk voorbeeld op de laatste Internationale Amsterdamsche tentoonstelling, toen zij haar Princessen tentoonstelde.

Voor deze week drukken wij bij dit artikel de weergave af van een portret, door de schilderes gemaakt van haar vriendin: Coba Ritsema.

ALBERTINE DE HAAS.

Reproductie van Lizzy Ansingh's schilderij: Coba Ritsema.

Photo G. Sigling, Amsterdam

MUZIEK.

OVER HET VOLKSLIED.

Er moet me een kleine nabetrachting uit de pen, naar aanleiding van eenige gezegden en opmerkingen, bij en na Hullebroecks avond van de vorige week opgevangen. Uit die opmerkingen bleek toch, hoe verbazend weinig begrip men over 't algemeen nog heeft van alles wat het Lied betreft, van zijn beteekenis vroeger en nu, van zijn macht en zijn invloed op de heele cultø der muziek.

En ik voel teleurstelling, omdat er nog zoo weinig geweten wordt, wat er in de laatste tientallen jaren op dat gebied gedaan is, gestudeerd en nageplozen, om de oude schatten op te delven, voor ons opnieuw weder geschikt te maken en ons weer te geven het oude, ongekunstelde volkslied in zijn verschillende vormen, als rondgezang, minnelied, serenade, ballade, spot- of loflied. In alle landen is men aan dit dankbare werk begonnen en onder de voormannen van elk land vinden we klinkende namen. Wat hebben we in Vlaanderen en Nederland een voortreffelijke navorschers op dit gebied gehad in Dr. Kalff, Prof. Loman, Florimond van Duyse, De Coussemaker en anderen. Zij hebben de oude wijsen opgespoord, verzameld, toegelicht, van begeleidingen voorzien in één woord, ze weer zingbaar gemaakt voor ons moderne menschen.

Opgeteekend zijn ze grootendeels uit den

Telkens neemt ze de lamp en gaat kijken in de alcoof. En dan blijft ze lang staan en vraagt zich af, of dit wel werkelijk de Dood is? . O, als dit eens niet de Dood was, en ze liet steeds dit mensch maar zóó liggen en ze hielp niet en liet haar staren in dien hel, dien ze schijnt te zien in de gewitte zoldering van de alcoof.

Eensklaps sluipt de kleine juffrouw haar na en verschijnt opeens in de andere deur van de alcoof.

„Mina! Mina!" roept ze luid en dringend, als een dreigend bevel. Luid galmt het door het stille huis. — niets verroert zich.

De lamp beeft even in de hand van het jonge meisje. Dit's verschrikkelijk — die stilte, dat zwijgen, die roerloosheid en 't onherroepelijke van dit alles. O, dat slaat hun.

Een zachte schel. De dokter.

Ze doet open en hij gaat langs haar heen, zonder haar te zien. Hij weet den weg naar de alcoof, hij is er dien morgen ook geweest.

Een vreemd geval — dien morgen openbaarde het hartgebrek zich voor 't eerst; hij had velen oud zien worden met hetzelfde — en zij was er nu reeds uit!

„Licht!" zegt hij kort, als hij in de alcoof staat.

De jammerende oude juffrouw hoort of ziet niets.

Het jonge meisje neemt de lamp weer op en houdt die hoog. Dan neemt hij zijn instrumenten en begint zijn werk. Klopt en luistert.

Het is een heel jonge man, met donkere oogen en een weemoedigen trek op 't gelaat. Het lijkt, of hij lijdt, omdat dit gebeurd is, omdat deze hem ontglipt is, zóó gauw.

„De lamp hooger!" verzoekt hij en ze doet het.

Daar staat ze in het volle licht — goud glinsteren haar blonde haren, als marmer is haar gelaat met de heldere moedige oogen. Haar feestgewaad glanst, witte zijde is het — haar boezem komt wit als sneeuw uit het witte dons. Onbeweeglijk ziet ze toe, hoe hij de doode nu de oogen sluit. Goddank, de geopende hel ziet ze nu niet meer.

„Er moet een doek om den kin gebonden worden, anders zakt de onderkaak", zegt hij.

Nu versaagt ze even. Neen, dit, dit kan ze niet doen! Aanraken het doode hoofd, het optillen, dat zoo zwaar achterover ligt! Neen, dat kan ze niet.

„Ach dokter, als u dat even wilde doen" — zegt ze licht smeekend.

Nu ziet hij haar. Als een verschijning uit een andere wereld ziet hij haar. Stil blijft hij haar aanstaren, meenend een hallucinatie te hebben. En de hand strekt hij zwijgend uit.

Ze ziet hulpeloos rond. O, o! — als ze nu geen doek vindt, en hij niet wachten wil.

Dan, radeloos, grijpt ze den handdoek van de kleine waschtafel, den eenigen. Een vuile, natte doek.

„Ik heb niets anders," zegt ze en reikt den doek met de punten der vingers over.

„Voorloopig goed genoeg. Er zal toch zeker wel hulp komen."

„Ja — mijn —"

„Mijn liefste," wil ze zeggen! „Ja — iemand haalt hulp —"

„Goed."

Dan bindt hij den doek om het hoofd, moet het daarvoor optillen en 't tolt even, zwaar in zijn handen. Nu zakt het hoofd terug. De vuile, gore doek verbergt het onderste gedeelte geheel.

Ah! Ah!

Gebogen aan het waschtafeltje schrijft de dokter het doodsbriefje. Namen en leeftijd weet zij gelukkig, want de oude juffrouw jammert nog steeds als waanzinnig.

Hij zegt enkele woorden tegen haar, ook dat hij een kalmeerend drankje zal brengen.

En dat doet hij tien minuten later, anders niet gewend boodschappen te doen voor zijn patiënten in den nacht. Maar hoe kan hij haar, deze tooverachtige, jonge vrouw, laten in dit gejammer?

Nu moet hij toch gaan.

Hoog haar sleep opnemend in het nauwe gangetje, waar de schimmel op de muren zit, geleidt ze hem tot de deur en laat hem uit.

Dan blijft ze in den salon wachten tot haar liefste komt.

Ze zegt telkens wat tot de jammerende vrouw, geeft haar het kalmeerende drankje te drinken — en kijkt telkens naar het lijk, of 't dan nog niet weer ademt.

Een uur later pas is haar liefste terug. Met vreemde menschen, die de kamer vervullen van hun:

„Ach, hoe is 't mogelijk!"

Vreemde menschen, die zijn liefste aankijken, met opengesperden mond.

Hoe bleek ziet zijn liefste! Hoe zijn er opeens blauwe groeven getrokken onder de toch heldere oogen.

„Ik zal je nog even op je kamer brengen," zegt hij. Niets meer, maar hij zag haar daarbij aan!

Ze allen hebben het gehoord. Ze weten, dat dit de juffrouw is, waarvan de juffrouwen leven. Ze weten, dat de juffrouwen steeds hebben gebeden, dat een vrijer verre zou blijven.

En nu hebben ze gezien en gehoord, o! onomstootelijk zeker, dat daar de vrijer is.

De jammerende vrouw heeft 't ook gehoord en begrepen.

En woest, wanhopig, om deze twee slagen in een enkelen nacht, barst ze los; luider dan eerst nog:

„Wat mot ik nou beginnen? Wat mot ik nou beginnen?"

mond van het volk zelve, dat ze gedeeltelijk nog zingt, de liederen, hun van geslacht tot geslacht overgeleverd. In Zuid-Nederland en Vlaanderen, waar de middeleeuwsche geest van eenvoud nog het meest is blijven bestaan, gaf het de rijkste oogst.

Ik wil andere landen buiten beschouwing laten en slechts van het Nederlandsche lied een en ander vertellen.

Veel, heel veel schoone en lieflijke wijzen zijn ons nog bewaard gebleven en degene, die door zijn uitgebreide onderzoekingen en jarenlange studie ons een ganschen schat van liederen heeft teruggegeven is Florimond van Duyse. In zijn meesterlijk werk: „Het oude Nederlandsche lied" geeft hij een menigte melodiën, verzameld uit allerlei oude bundels, uit gedrukte of handschriftelijke oorkonden; deels ook zijn ze hem mondeling overgeleverd.

Onder die oude liedboeken moeten worden gerekend eenige, waarvan ik hier alleen al merkwaardigheidshalve de titels noem, namelijk de „Souterliedekens ¹), ghemaeckt ter eere Gods, op alle die Psalmen van David; tot stichtinge en een ghecstelycke vermakinghe van allen Christenmenschen, gheprent Te Antwerpen op Lombaerdeveste, tegen die gulden hant over, bij Mr. Simon Cock 1540. *)

En uit denzelfden tijd: „Een devoot ende profitelyck boexken, inhoudende veel gheestelycke Loysenen, gheprent in de triumphelijke coopstadt van Antwerpen bij Mr. Simon Cock — Anno 1539. †)

Vaak is er slechts met heel veel moeite een voor ons begrijpelijke melodie te voorschijn gekomen, daar in vele dier oude geschriften uit de 13e of 14e eeuw slechts neumen, dat zijn oude notenteekens, zonder maat of iets van indeeling gebruikt waren. Daarbij vond men heel dikwijls vele varianten op één tekst, zoodat de oorspronkelijke bedoeling moeilijk te herkennen is.

Het is een merkwaardig boek, die groote verzameling liederen van allerlei soort, uit allerlei tijd, en de teksten zoowel als de wijzen treffen ons door hun groote frischheid en naiveteit. Deze liederen zijn ook daarom voor ons van zoo'n groot belang, omdat wij zoo'n diepen blik krijgen in de denkwijze en het gemoedsleven van het volk in dien tijd.

De oudste liederen, die ongeschonden te voorschijn konden worden gebracht, zijn wel: Het Daghet in den Oosten (ongeveer 13e eeuw) Het Halewijnslied en Er ging een patertje langs den kant.

Weliswaar zijn er veel oudere liederen gevonden, onder andere reeds over Karel de Groote, maar veelal zijn dat niet meer dan brokstukken en ontbreken, hetzij de melodie of de woorden.

Dikwijls vinden we geestelijke en wereldlijke woorden op een en denzelfden wijs, zooals in de zeer oude psalm „Wel saligh zijn ze hier op aarde levende", die ook gebruikt is voor het wereldsch liedeke „Die nachtegael die sanck een lied, dat hoorden ick". Mag ons dat eenigszins profaneerend lijken, in dien tijd, was er geen ander middel om het volk, dat geen muziek had geleerd, in de kerken te laten meezingen; het werd dus geenszins als onstichtelijk beschouwd en men zong de psalmen op populaire wijsjes in allen eenvoud en devotie. Het plechtige karakter werd dan in een meer gedragen beweging gevonden. Even menschkundig handelt het Leger des Heils en we hebben slechts op Zondagmiddag langs de Leger-lokalen te komen, om te hooren met hoeveel entrain het volk alle liederen meezingt.

Toenmaals was het een algemeen gebruik om ook voor de grootere kerkmuziekstukken, zooals missen en motetten, volksliedjes, ja zelfs straatliedjes te gebruiken, zooals de bekende mis van Dufay op het deuntje: „l'Homme armé". Toen het echter al te bar werd, maakte de kerk daar een eind aan.

Behalve in van Duyse's werk vinden we in de boeken van het Willemsfonds te Gent en van Jan Bols, mooie voorbeelden van vele oude liederen, die slechts in het geheugen der menschen voortleefden en vanaf de vroegste tijden slechts zingend overgeleverd waren.

Tot deze manier van overleveren droegen de troubadours of minnezangers veel bij. Zij ook hebben de ontwikkeling van het volkslied zeer bevorderd. Door hun pittige, origineele manier van voordragen gaven zij het lied leven en frischheid, zij brachten de schoone wijzen van stad tot stad, van land tot land.

Vele namen, zelfs van vorstelijke troubadours, zijn ons bekend gebleven en vele oude liederen doen ons nog hun maker loven, doch ook zijn daar vele liederen, wier herkomst niet meer is na te speuren, vele liederen ook, waarvan we v o e l e n, dat ze geboren moeten zijn uit het hart van het volk zelve, dat ze ontstaan zijn uit den nood der tijden.

Allereerst denken wij dan aan ons Wilhelmus.

Uit al het bovenstaande ziet men, dat er genoeg materiaal tot zingen was. Men zong dan ook veel in dien tijd. En nu — langzamerhand is het volksgezang verstomd.

In den familiekring wordt bijna niet meer gezamenlijk gezongen. Men gaat slechts naar de repetitie van de zangvereeniging, om de uitvoering- of wedstrijdnummers erin te stampen. Het volksgezang op straat en bij nationale feestdagen — laat ons daarvan maar zwijgen!

En de troubadours — ook voor hen is bij ons geen plaats meer. Ik stel mij een troubadour voor, zijn zangen voordragend bij den ingang der Parijsche Métro, of een reizende zanger „om godswille en om der wille van zijn lied" voedsel en leger vragend bij den verwaten, gegalonneerden portier van een der wereldstad-hotels.

Dat er steeds minder gezongen werd, is helaas een overbekende waarheid. Dat er in de laatste jaren ijverig aan gewerkt wordt, om daarin verbetering te brengen, is gelukkig een zeer verblijdend iets.

Want wel zijn we het eens met wat de Antwerpsche muziekuitgever Susato in 1551 in de voorrede van zijn „Musyck-boexken" schreef, dat „musica is een sunderlinge hemelsche gave van God geordineert ende den menschen gegeven, niet tot oneerlijcke oft lichtverdigen misbruycken, maar om hem vooral danckelyk te lovene, ledicheyt te schouwene, tyt te winnene, melancolie te verjagene, onlust te verdrivene, swaro geesten te verlichtene, beroerde herten te verhuegene."

En wilt ge den raad van een modernen Vlaming? Gezelle zingt:

Gewekt het stramme dichterbloed,
Het lied, het lied geheven.
Want zingen is 't, dat leven doet
En — lang en lustig leven!

Deden we daarnet uitkomen, dat de Middeleeuwschen troubadour onbestaanbaar is in onze moderne tijden — z ij n ambt is gelukkig niet ten onder gegaan, maar bloeit gemoderniseerd weder op en ook de moderne liederen worden van stad tot stad, van land tot land gedragen.

Scolander, Hullebroeck, Privas — z ij zijn onze troubadours!

ANNA KOOMANS REYS.

¹) Afgeleid van Psautier = psalmist.
*) Verzameld door Jhr. W. van Zuylen van Nijevelt.
†) Herdrukt door D. F. Scheurleer.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Brood en Beschuitfabriek
„De Oude Vette Hen"
Tel. 2480.
Bij 't Raadhuis, Den Haag.
LUNCHROOM
AFTERNOON-TEA

KLEEDEN VAN KULCKSAR.

„Jamouth, Jamouth, waar hoort dat ook toe" — zeide de heer Kulcksar, die ons de kleeden uit Jamouth toonde.

„Onder den emir van Buchhara," antwoordde vaardig het geïmporteerde Perzisch mannetje, dat daar voor het raam van het magazijn te verstellen zat aan kostbare oude kleeden. Hij zei het zoo vertrouwd als wij Groningen of Utrecht, zeggen en het was ook of hij even opleefde, toen hij, de immers opgeslotene in een nauwe straat in een vreemde stad, ook eens iets uit eigen bekende contrijen mocht uiten... Toen boog hij 't hoofd weer over eigen lastigen arbeid en wij lieten de Jamouth-kleeden een oogenblik rusten en keken eens bij hem, wat hij verstelde. Het was een oud kleed, veelkleurig, doch zoo versleten, dat slechts de wol, welke tegen de schering en inslag aan lag als laatste restant van de wollige opstaande draden, was overgebleven. En nog was dit toch gansch versleten kleed mooi!

Zoo is het met Perzisch. Het kan oud worden, het mag, neen het moet oud worden, wil het schoonste kleureneffect worden bereikt. En dit is wel een proef, dat het Perzisch product waarlijk met kunst heeft te maken. Wat toch is oud-worden van voorwerpen? Is het niet de beproeving door — de — jaren van het materiaal, waaruit zij werden vervaardigd.

De Perzische wol, de schoone, onvervalschte, wordt gekleurd door kleurstoffen, welke met chemische bereidingen weinig uitstaande hebben. Natuurkleuren van planten worden er voor gebruikt. Men weet: het is het systeem, tot deze kleuren terug te gaan. De Noorsche kunstnijverheids-export, de Zweedsche weefkunst eveneens, drijft op dit beginsel van franie, uit de natuur verkregen kleur. De chemie, die eerst geweldige diensten heeft bewezen, wordt trouwens wel eens meer aan den kant gezet, als het gaat om een individueele uiting. De kleur van de Perzische wol, de wol zelf evenzeer, zijn van de hoogste artistieke waarde. Voeg hier nu bij, dat de teekeningen dezer kleeden een ornamentkunst verraden, welke, van oude traditie getuigend, niettemin aan het persoonlijk smaakgevoel van den maker ruimte liet, dan ligt in dit alles (waar wij de overweging nog wel aan kunnen toevoegen dat het Perzische volk, wars van hevige actie, zich wonderwel bij het droomerig bestaan van tapijten-wezen aanpast) dat deze kunstuiting een aanzienlijke hoogte in de plaats kan innemen. Van de superioriteit der Perzische kleeden van de collectie Kulcksar kunnen wij inderdaad gewagen. Seneetapijten, een bidkleed uit Geurdes, werk uit Ispahan, uit Buchhara, uit Kishir, Kirwan en Meshed, hoeveel méér nog zagen wij niet!

Prachtige oud Iranische loopers bijvoorbeeld, welke in de vertrekken plegen te liggen naast het kostelijke middenkleedje.

Zoo is de gewoonte in de landen, waaruit deze producten komen. Hoe zou in onze gangen zulk een breed eind looper kostelijk kleuren!

W. Fr.

Sint Nicolaas op de Fröbelschool.

Is er wel één plaats in huis, op straat, in de tram of in de winkels, waar deze week Sint Nicolaas niet het hoogste woord heeft?

Allerwege regeert hij weder, dwingt ons arme stakkers van moeders om, weer of geen weer, de stad door te zeulen, bedolven onder de pakjes, maakt de kinderen het hoofd op hol en laat een ieder zijn hersens afzobben bij het moeizaam samenstellen van de gebruikelijke dichtregels.

Groot en klein is er vol van. Over de Sinterklaas van de kleine menschen wil ik het hier hebben.

Ik wil u brengen daar, waar Sint Nicolaas volslagen te goeder trouw wordt gehuldigd, geëerd, gevreesd ook, waar hij zijn wijze lessen met de meeste voldoening kan uitdeelen, omdat ze er het trouwhartigst aangenomen en betracht zullen worden. Op de Fröbelschool. Maar laat ik eerst iets van die Fröbelschool vertellen, waar ik de plechtige intocht en het heerlijk bezoek van den Sint bijwoonde. Want ik vind het een heel bijzondere school, de inrichting van Theresia van Beek aan de Frederik Hendriklaan. En als ik u een en ander er van vertel, zult ge waarschijnlijk ook vinden, dat het er heel anders toegaat dan op de schooltjes, waar ge zelf in uw jeugd misschien wel eens heen zijt gebracht, met met uw trommeltje aan een groen band over den schouder.

Ik ten minste heb er wel een gansch anderen indruk van, hoewel mijn verblijf op de bewaarschool niet langer dan een dag of vijf heeft geduurd, een tijd, net lang genoeg, om mijn moeder van de emoties te doen herstellen, die een bezoek van de ooievaar haar veroorzaakt had, zooals mij verteld werd.

Afgezien nu van het feit, dat ik zelf toen in een zeer gedrukte stemming verkeerde, omdat ik Benjamin-af was, heb ik toch een niet zeer vroolijke herinnering aan het oord, waar ik al maar muizenladders moest maken, die dan telkens braken onder mijn niet-geoefende vierjarige vingers, of waar ik in een klein lokaal al maar rond moest loopen, terwijl er een saai liedje gezongen werd, waar ik geen syllabe van kende. Deze sombere kijk op de dingen lag waarschijnlijk wel aan mij; maar nu komt het verschil — ik geloof, dat ik op deze school nooit somber zou kunnen b l ij v e n trots het mij-te-veel-voelen in mijn eigen huis en mijn Benjamin-ontslag.

Want verbeeld u, als je binnen komt in het vriendelijke woonhuis, dat als school is ingericht, zie je al dadelijk in den gang allergezelligste kapstokken... met nummers zoudt ge denken, neen, leuke plaatjes bij elke haak, zoodat je je kleine hoofd heelemaal niet hoeft te breken over de spoedig vergeten hiëroglyphen, maar natuurlijk terstond je kapstok terugvindt, ook al hing je slechts eenmaal je jasje eraan; want wie zou zijn mooie geit vergeten of de komieke paljas, die op zijn plaatje is afgebeeld?

Aan den overkant zijn ook haakjes met plaatjes en aan elk hangt een snoeperig handdoekje; daar heb je ook je eigen-plaatje. De ruime suite is tot speellokaal ingericht, met bankjes in het rond, voor als de voetjes moegetrippeld zijn.

Hier worden de bewegingsspelen uitgevoerd onder leiding van het hoofd der inrichting.

Boven zijn de schoollokalen, waar voor de geestelijke ontwikkeling van het kind alle speelgaven van den grooten paedagoog Fröbel en haar toepassing ten dienste staan, terwijl die nog verder aangevuld worden door andere gepaste werkzaamheden, waaronder voorbereidend leesonderwijs.

Op diezelfde verdieping bevindt zich de badkamer, waar de peuters die door alle eventualiteiten een bad van noode kunnen hebben, de meest mogelijke hygiënische verzorging kunnen krijgen.

Ook zijn daar eenige bedjes voor diegenen, die den langen dag nog niet kunnen doorleven „ohne Rast und Ruhe".

Ge ziet, uw kleuter behoeft het daar niet minder goed te hebben dan bij u zelf te huis, want zijn middagdutje behoeft hij niet te missen en ik kan u verzekeren, de bedjes zijn er even lekker.

En dan het voornaamste. Den gauschen zomer door wordt er niet geleerd binnenshuis, maar is de tuin en de daarachter liggende speeltuin van meer dan driehonderd vierkante Meter het terrein van hun operaties.

Geen matjes worden er dan gevlochten, geen versjes geleerd, geen passen gemaakt.

De gansche dag, de schooldag van tien tot drie uur, wordt doorgebracht met kuilen graven, bergjes maken, in één woord met naar hartelust spelen in de open lucht.

De boterhammen worden verorberd in den tuin, des zomers één reuzen-Laube, waar de kleine bankjes en de lange tafels worden neergezet, en waar onder leiding de lunch gebruikt wordt. Op het bijgaande kiekje kunt ge u van de geanimeerdheid van dezelve overtuigen.

Kunt ge het alles prettiger wenschen voor uw kleintje? Juist dat het „vrije spel" als hoofdmiddel gebruikt wordt, om de lichamelijke, zedelijke en geestelijke ontwikkeling van het kind te bevorderen, lijkt me zoo zeer gewenscht.

En het einde van den heerlijken, telkens terugkeerenden speeldag?

Een even telkens weerkeerende heerlijke rijtoer met z'n allen, alsof je uit pic-nicen gaat, in een grooten brik, met de juffrouw erbij; en dan telkens bij een met de moeders afgesproken halte, gaat het portier open en komt de meid, of juf of moeder te voorschijn, om haar peuter uit den wagen te plukken, en zoo kan men het zien rijden door heel de stad „het kinderen-rijtuig" zooals mijn dochtertje het noemt, zich langzamerhand ontdoende van zijn lieven last.

Somtijds is het feestelijk versierd. Dan hangen er keurige, kleurige guirlandes langs de raampjes. Zeker verjaart er dan een van de reizigers of is er feest op school.

Zeventig kleintjes zijn er op het oogenblik van twee en een half tot zes jaar.

Stel u voor, een leerling van twee en een half!

Doch het is niet zoo gek, als het misschien wel lijkt. Meestal is zoo'n kleine hummel eens met zijn moeder medegekomen om zus of broer te brengen en mocht dan een uurtje blijven. En wilde en ging dan den volgden dag beslist weer mee, wat in het vervolg dan maar zoo bleef.

De gezellige, huiselijke omgeving, de vriendschappelijke, joviale manier van omgaan van de grooten met de kinderen geeft hun dadelijk een gevoel van zich thuis voelen, hetgeen ik met mijn eigen kleintje ondervond, die na mijn bezoek aan de school, niet van het idee af te brengen was, ook in zoo'n snuitig bankje te willen zitten en mee te doen met de spelletjes.

Fröbelschool van Theresia van Beek.
Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

En nu de goede Sint in die omgeving van vriendelijke toewijding, van prettige vroolijkheid en frissche j o n g h e i d!

Hoe zal zijn ontvangst en huldiging daar zijn?

Zie de twee feestlokalen, rijk versierd met zware kleurige franje en dikke bloemslingers met klimop, ijverig vervaardigd gedurende de laatste 3 weken door a l l e kleine handjes. Zie de troon, opgericht aan het eind van het voorlokaal, met daarnaast een geheimzinnig wit gordijn, waarachter vele verborgenheden; zie de rijen bankjes, huiselijk geschikt om een heel lange tafel (voor 70 personen immers).

Toen ik arriveerde en langs de versierde trap naar boven ging, klonk van beneden en boven al onderdrukt feestgemompel. Beneden verzamelden zich de jeugdige feestzangers,

terwijl boven de ouders en genoodigden zich langs de wanden schaarden, om straks hun kleuters gade te slaan in hun angst- en verwachting, hoop en vrees.

Eindelijk — als alles binnen is, kan het feest beginnen, en schuiven ze in; allemaal achter elkaar wurmen ze zich in de bankjes en als alles zit, wordt er een aanvangslied geheven. En dan ook is het feest in vollen gang.

Spelletjes worden er gedaan, heerlijkheden worden er gesmuld en tenslotte leggen allen zich te slapen — want ge weet toch wel, dat Sinterklaas in den nacht bij je bedje komt kijken?

Hij k w a m kijken, liep tusschen de slapende rijen door, waaruit menig paar oogjes even opgluurde, om den geweldigen, eerbiedwaardigen grijsaard vast eens even te zien, onthulde zijn heerlijkheden, die achter het gordijn stonden te wachten en gaf, nadat alles weer wakker was geworden, zijn vaderlijke lessen en vriendelijke grappen ten beste, zoo goed als ooit. Er werd weer gezongen, met bloemen gestrooid, ja er was zelfs een feestcommissie uit de dames en heeren van twee tot zes jaar, die zijn ontvangst leidde en regelde met een blijkbaar veeljarige routine.

En het eind was natuurlijk het allerleukste. Want toen werden al die heerlijke poppenledikantjes en al die grappige poppenkastjes van de geschenken-tafel afgehaald en stuk voor stuk in de grage, kleine handjes overgereikt. Sommige kwamen er zoo maar niet af, moesten een liedje zingen of eens flink Sint's hand schudden om te toonen, dat ze hun verlegenheid zoo netjes hadden afgeleerd.

Andere hadden dat niet noodig, zooals bijvoorbeeld het heel kleine brookemannetje, op de vraag van Sinterklaas, waarom hij toch zoo drong, zoo parmantig zei: „Om j o u goed te kunnen zien".

Ik zou meer van die verrukkelijke kinderuitlatingen kunnen vertellen, maar l i e v e r nog wil ik even vertellen van de liefde en de groote toewijding, waarmee „juffrouw Trees" haar waarlijk niet lichte taak vervult. Zeventig paar kleine handjes te vullen met een snoeperig cadeautje, dat geheel zelf vervaardigd is, zeventig presentjes, waarvan de popjes zijn aangekleed en de bedjes getimmerd en de kastjes beplakt en dat alles gedaan n à den vermoeienden schooldag — zeventig mondjes te laten smullen aan allerlei heerlijks, zeventig heele kleine menschen een ganschen middag zoo kostelijk bezig te houden — en dàar nog zelfs in de pauze van dien middag, aan de ouders te denken — wat werden we verwend met allerliefst gezang van een jonge dame en met thee, werkelijk, een dergelijke prestatie zullen niet velen haar nadoen.

Kunnen de kleintjes daar veel van hun leidster leeren, ook wij grooten kunnen een lesje bij haar nemen in plichtsbesef, toewijding en zonnige vroolijkheid.

Ik zei reeds in het begin van mijn stukje: Het is een zeer bijzondere school en ik geloof — het is al een e d e l Fröbel-school.

HANNE VERBRUGGE.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

Prijs per regel 40 cent.

BLANCKET-ULSTERS
LICHT EN WARM
van af fl. 39
HET-JAGERSHUIS
DEN HAAG Noord-Einde 202
AMSTERDAM Singel 238-236
CATALOGUS OP AANVRAGE

SCALA.

Wat is er toch in dergelijke amuseer-gelegenheden weinig dat waarlijk amuseert!

Het nieuwe program heeft de artisten-revue, die al geweest is, heeft voorts een paar aardige nummers, waaronder we de Fransche duettisten rekenen mogen en onthaalt verder op: acrobatie.

Is het de geest van onze stad, welke zoo lauw al deze helden voor een zoo poover doel als de geijkte waaghalzerij, die acrobatie heet, huldigde?

Is het waarlijk niet te weinig loonend, tenslotte een vak, waar men zijn leven bij waagt, te dienen en nog zelfs geen publieke geestdrift te oogsten?

Eigenlijk was de houding van het publiek op dezen avond iets wat mij bijster beviel.

In Berlijn, in Parijs wordt dit soort vermaak stormachtig toegejuicht, gaan er geestdriftige kreten uit 't publiek op, of zijn er doodstille momenten, waar in opgeschorte geestdrift, de emotie wordt samengeperst om luider uit te barsten in een huldiging als welke de toreador in Spanje deelachtig wordt.

Dit Haagsche publiek was lauw, uit indifferentie of geblaseerdheid? . . . het is mij nog niet duidelijk geworden; zelfs bleef die hongerige stemming, toen de Zweedsche familie op elkaars hoofden fietste, en de papa van het ensemble op een tafeltje klom met zijn fiets, deze daarop stil liet staan, en, alsof dit kunststuk, minuten lang volgehouden, nog niet voldoende was, zijn dochter met fiets beladen op zich liet klimmen, op zijn hoofd met de fiets deed plaats nemen, waar zij keurig, als ging ze de omstreken van den Haag eens opnemen, een toertje ging trappen. Ik heb mij afgevraagd, hoe voelen deze menschen, zijn ze werkelijk wat „men" zoo graag grof-weg gelooft, onaandoenlijk en te vast in hun kunststukken om te falen?

Het is wel makkelijk zoo te denken, doch het gaat toch eigenlijk buiten alle logica om. Immers, ieder die wel eens iets praesteert, 't zij in de muziek, op het tooneel, ik die hier zit te schrijven, — weet dat elke keer weer nieuw de spanning is vóór het-tot-stand-brengen, en de emotie steeds bestaat als tot een soort kristallisatie-schok.

Doch ook het verstrakken van het jonge meisjes-gezichtje, telkens als de fiets terzij draait, nadat ze vóór op het tooneel naar de zaal haar stereotype lachje deed uitgaan, de uiterste spanning in 't gezicht van den vader, wiens lichte oogen zoo hevig staren als alleen een groote, uiterste spanning kan veroorzaken, dit alles wijst erop, dat van indutten en „gewoon raken" geen sprake kan zijn. Het zijn werkelijk helden, deze menschen, doch zonder de i n n e r l i j k e waarde welke in dit woord besloten pleegt te liggen. Uit liefde tot het vak zal oorspronkelijk wel niemand tot de acrobatie gemaken. De drang van het leven, de geboorte in zekere milieus moet de oorzaak zijn van deze levenskeuze. Doch keuze . . . heeft het jonge meiske van hoogstens tien jaar, dat reeds mee op het tooneel verschijnt met vader en moeder, zusjes en broers, de vrijheid van een keuze?

En het kleine kereltje dan, dat met de Napolitanen optreedt, dat nog geen acht jaar kan zijn?

De lakse lauwheid van het Scala-publiek blijft onbegrijpelijk! Of enthousiasme voor de uitstekende acrobatie van nog een ander kind, of weerzin tegen het gevaarlijk spelen met zulk een jong leven kunnen toch alleen de gevoelens zijn, welke worden geïnspireerd.

Doch hoe moeilijk is het ook weer, zichzelf te zijn. Niet geneigd, dit weerzinwekkend beroep toe te juichen, (in zijn beschikken over het k i n d voornamelijk), is men aan den anderen kant geneigd, de voor het voetlicht zwoegende menschen hun applaus niet te onthouden.

Zoo wordt dan duidelijk het amechtig applaus, dat in Scala na de waarlijk allerzwaarste toeren dunnetjes door de zaal verklonk.

Een vraag aan de vrouwen:

Is het niet mogelijk voor ons, indien jonge kinderen op het tooneel komen, bij wijze van protest de zaal te verlaten. Wanneer één vrouw dit doet, is het voor deze onaangenaam, zooals orde-verstoren, altijd onaangenaam is. Wanneer echter meerdere vrouwen dit zouden doen — en ik doe hier vooral een beroep op de moeders — zou zoo'n protest kracht krijgen, tot een kleine usance groeien kunnen misschien.

Wie weet kwam niet ten slotte een sterkere hand ons te hulp! H.

HAAGSCHE VAKSCHOOL.

Tot onze groote spijt blijkt het, dat wij ons in het verslag van de opening der vakschool aan een persoonsverwisseling hebben schuldig gemaakt.

Er waren ook zoovele dames, die door verdiensten en élégance onze aandacht vroegen.

Mevr. de Baronesse Wittert van Hoogland heeft, en met zooveel succes, de inrichting der Vakschool tot stand gebracht.

Mevr. de douairière Steenberghe—Bosch v. Drakestein was ons opgevallen onder de dames bestuursleden.

Beide dames de betuiging van ons oprecht leedwezen. S. L.—R.

ADVERTENTIEN.

FIVE O'CLOCK.

We zakken weer af naar de donkere dagen voor — en na — Kerstmis. Sedert een paar dagen jaagt de stormwind door de straten en maakt de schoorsteenen onveilig voor de komst van Sint Niklaas.

Ik heb 't gezegd. 't Woord is er uit. Sint Niklaas regeert weer voor 'n korte wijle en strooit geluk en vreugde in alle, a l l e huizen, naar we hopen, tot in 't uiterste hoekje van zijn rijk.

Hoe reppen zich de voeten der haastige menigte in de groote, wijde stad! Kijkend hier, wachtend daar, overal haast, overal spoed, overal hustling en hustling in de busy, busy streets.

In de winkels, in de magazijnen, van het eenvoudigste speelgoed — tot de fijnste galanterie-waren-magazijn toe, overal is alles vol, vol, vol; zoodat de winkeljuffrouwen nauwelijks een moment vinden om naar u te luisteren en er voor hen haast geen tijd overschiet om te eten en een uur of wat te slapen.

Neen, thans is het de tijd niet om met 'n lieve vriendin op 't gemak te gaan wandelen van shop tot shop, hier 'n fijn stuk soepele zijde te betasten met kenners-ernst, daar 'n teer chineesch kopje van een snoeperig serviesje te keuren tegen 't licht. En ten slotte z'n keuze te doen en weer een heerlijk stuk bezit rijker te worden.

Wat dunkt u ook, bij een hondenweer als Donderdagmiddag vijf uur, toen in een razenden wind de blanke sneeuwvlokken van omhoog kwamen dwarrelen en zich verloren op het grauwe, natte asphalt!

't Was de zomer die ons verliet, zegt het eenvoudige landvolk. Want we hebben zoo lang mooi weer gehad. En 't scheiden viel zwaar ook; bij bliksem en donder kwamen de sneeuwbuien, in tuimelend wilde jacht. Haastig, als wij allen, in deze drukke dagen van Sinterklaas.

Wat veegde de wind door de straten, wat gutste de regen neer en dwarrelde de sneeuw om onze hoofden!

Haast u, haast u, scheen het alles te zeggen. 't Is vijf uur, 't is tijd voor uw five o'clock! Zorg dat ge binnenkomt, of ge vindt alle plaatsen bezet, elk hoekje gevuld.

***

Vriendelijke lezeres, hebt ge 't woord verstaan en zijt ge gegaan? Of hadt ge, zooals ik, geen aanmaning meer van noode en brachten uwe voeten u als vanzelf, bij instinct, naar de verlangde haven?

Want we zijn vooruit gegaan in ons goede Haagje, in de laatste jaren. Hoe lang is 't geleden, dat de eenvoudige melksalon den scepter zwaaide als vrijwel eenige gelegenheid, waar 'n dame heen kon gaan om eenige verfrissching te genieten? Nog niet zoo lang.

Hoe lang is 't, dat enkele banketbakkers begonnen gelegenheid te geven te genieten van hun heerlijk gebak? Nog niet zoo heel lang.

Doch we leven snel. Sedert het inburgeren van Engelsche gebruiken, ook ten onzent, zijn we een kop thee meer naar waarde gaan schatten. En de Parijsche „monde" heeft ons geleerd, hoe dat ook buitenshuis gebeuren kan.

't Was niets in 't begin, die Parijsche „thés!"

Maar 't kwam. Ha, wat kwam het vlug. En wat werden die inrichtingen fijn, prachtig, waar de heerlijkste thee werd gezet, zoo goed als de beste Engelsche huisvrouw maar zetten kan.

De Parijzenaar dweept met z'n five o'clock. Is dat geen ommekeer in een luttel aantal jaren?

Ook bij ons zijn ze gekomen. Om nooit weer te verdwijnen, hoop ik.

Dank zij 't initiatief van een maatschappij stichtte men in den Haag de eerste echte, echte tea-room. In 't mooiste gedeelte der stad, aan den Kneuterdijk, verrees *Princess' Room*.

Behoefde ik 't eigenlijk nog te zeggen?

Wie kent Princess' Room niet?

Welke chauffeur heeft er geen file gemaakt des middags voor de deur, wie heeft er niet genoten, er geen heerlijk uurtje doorgebracht, onder een gezellig babbeltje met een clubje kennissen? Kom er vroeg, en kies u een heerlijk zitje uit, zoo'n hoekje bij 't raam, zoo'n corner tafeltje bij den schouw met z'n goud-blinkende tegeltjes, of zet u in de achterzaal, om ongestoord, stil, knus te genieten van de heerlijke muziek en van . . . uw five o'clock.

Noodt niet alles tot blijven? Zie, de prachtige Perzische tapijten op den vloer dempen 't geluid van uw voet. De heerlijke stoelen met breeden rug lokken uit tot zitten. En de breede armstoelen, wel, zijt ge moe, vlij u dan neder en zoek rustig uw gemak, in hoop op de dingen die zeker komen zullen.

***

O zeker, er zijn er meer reeds in de stad. Ik bezocht ze bijna alle, alleen of in gezelschap, doch geen kan het halen tegen deze eerste, noch in gezelligheid van omgeving, noch in bediening of in iets anders.

Inderdaad, we gaan vooruit. Langzamerhand zien we de tea-room ook in trek komen bij de heeren, bij „het sterke geslacht," zooals wij ze nog gaarne noemen, als we ze vleien willen. Want o, die sterkte, er valt af te dingen op die sterkte, als men ze goed onderzoekt! Daar zijn zooveel zwakke plekken in dat harnas. Doch, eerlijk gezegd, wie had het gedacht, wie had het in zijn binnenste durven hopen, dat de man zou beginnen afstand te doen van sigaar en bittertafel of Bodega, om ze te verwisselen tegen de veredelende genoegens van een echte five o' clock!

En toch, we zien het gebeuren. Onder onze oogen zien we de verandering zich langzaam voltrekken.

Onder onze oogen, en door ons voorbeeld, want de five o' clock was oorspronkelijk de gelegenheid voor de vrouw, om eene verfrissching te gaan gebruiken, waarvoor het thuis te laat zou worden en waarvoor ook de traditioneele melksalon de geschikte gelegenheid niet langer bood.

In de tea-room heeft de vrouw de leiding genomen, en ze heeft ze nog, terwijl de mannen hoe langer hoe meer toonen die leiding te waardeeren, door het goede voorbeeld te volgen.

TEDDY.

Eenig speciaal adres in Nederland van direct geïmporteerde
Perzische tapijten en kleedjes
is
KULCSAR'S Perzisch importhuis
Noordeinde 11, Den Haag.

L. FLES & Co.
'S GRAVENHAGE.
Van Blankenburgstraat 13c.
TELEFOON HAAG 5628.

MODERNE
KANTOORMACHINES
&
ADMINISTRATIE-SYSTEMEN.

Groote Prijsvermindering
van
MANTELS - COSTUMES
- AVONDTOILETTEN -
BLOUSES - ROKKEN.
MAISON TIMMERS
i. h. v. p. v. Kreft & Co.
Telefoon 6328. Lange Poten 29a.

MAGAZIJN
van Eigengemaakt Schoeisel
M. A. GREVE.
Heulstraat 11. Tel. 4137.
GROOTE KEUZE
Salon- en Avondschoenen.

COSTUMES-TAILLEUR. ROBES.
Maison Hehenkamp-van Dooren,
Tailleur de Vienne pour Dames.
ANNA PAULOWNASTRAAT 69, LA HAYE.
Tel. Int. H. 1357.
BLOUSES. JUPONS. AMAZONES.
FOURRURES.

Bahlmann & Co.
Hoogstraat 35.
Prijsvermindering van
MANTELS EN MANTELCOSTUMES

ANNA VAN DER HORST
Kap- en Mode Salon
Uitsluitend voor Dames- en kinderen
Anna Paulownastraat 31, - Den Haag.
TELEFOON 3371.
Prijsvermindering
van gegarneerde hoeden.

Huize Meijer,
voorh. Chef-kok van het Hotel Duinoord.
Trompstraat 73. — — — — Tel. 7920.
GELEGENHEID VOOR ALLE FESTIVITEITEN.
LEVERT ALLES AAN HUIS
WAT OP KOKSGEBIED WORDT VERLANGD.
WAS IN DUINOORD BEKEND
VOOR ZIJN SMAKELIJKE KEUKEN.

Eerste jaargang. Zaterdag 13 December 1913. No 5

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iedereen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

BERICHT AAN DE ABONNEESSEN.

Aan ons blad, „De Haagsche Vrouwenkroniek", is Mevr. Lucy d'Audretsch in geen enkele rubriek meer medewerkend.

Tegelijkertijd hebben de recensies over Schilderkunst en schilders van Marie Verhaeren een einde genomen.

De Directie van de
Haagsche Vrouwenkroniek.

Over den Rok, het Corset en nog wat, in verband met de lichamelijke Opvoeding der vrouwelijke Jeugd,

door

LIZE DEUTMANN, Arts.

II (Slot.)

Op de graden noorderbreedte en oosterlengte, waar wij wonen, is nu eenmaal de vrouwelijkheid gebonden aan een rok. Alleen in Beieren en Zwitserland, waar de vrouwen wel dens, rodeln en bergen beklimmen, mag zij dit symbool der vrouwelijkheid tijdelijk verwisselen voor een broek. Ik zou schrikken voor het lot, dat een dame in een broek gekleed, van de zijde der Hollandsche straatbevolking zou ten deel vallen. Ik vind het ook niet noodig, dat de vrouw dat doet. Evenmin mooi. Een Turksche broek bijv. is voor mij niet elegant. Maar een rok, die tot aan de knieën reikt, is en blijft een rok, verhindert de vrouw is geen enkele harer bewegingen en verwerpt dat gedeelte van het kleedingstuk — van de knieën tot de voeten — dat in alle opzichten maar ballast en uit den booze is. Zij kan met zoo'n korte rok trappen loopen, bergbeklimmen, fietsen, roeien, tennissen, sloetje springen, bij slecht weer over straat gaan zonder de modder en de faeces van paarden en honden, het sputum van menschen, mee naar huis te brengen. Als zij arts of ziekenverpleegster is, en zij komt bij besmettelijke zieken, dan kan zij gaan zitten, zonder dat hare japon over den dikwijls zoo verontreinigden grond sleept. De druk op de ingewanden is veel minder erg; zij zal dus in een korten rok minder behoefte aan een corset gevoelen. Ten slotte zal zij, als zij een ambulanten werkkring heeft veel minder nutteloozen arbeid verspillen. En ge weet allen zeker wel bij ondervinding, gij minder rijken onder mijn lezeressen, hoe uiterst vermoeiend het zijn kan, met lange rokken aan bij slecht weer, tegen een harden wind te moeten inloopen. Kortom tegen een korten rok is niets in te brengen, h ij is vrouwelijk (alleen in grammatikaal opzicht mannelijke), hindert de vrouw niet, en toch vrees ik dat dit kleedingstuk, in zoo korte lengteafmetingen als ik genoemd heb, niet zal gedragen worden, alleen mdat het iets n i e u w s is, of omdat Parijs op het oogenblik wat anders decreteert. Als Parijs het zou willen echter, dan zou die mode welkcht overal onmiddellijk ingang vinden. De dames hebben al zóó veel onnoodmatige, bespottelijks en verkeerds gewillig nagevolgd, dat er gegronde hoop is, dat zij ook een enkele keer iets goeds zullen aannemen, als zij zich maar op de mode en niet op medische gronden behoeven te beroepen. Velen hebben reeds over vrouwenkleeding geschreven en meer of minder ingrijpende veranderingen voorgesteld, waarbij zij hunne aanvallen vooral tegen het corset richtten. Voor zover ik weet heeft nog niemand den korten rok voorgeslagen en toch is deze de beste bondgenoot in den strijd tegen het corset. Vele vrouwen hebben daarom alleen laatstgenoemd kleedingstuk, omdat zij de last der lange rokken, volgens haar zeggen, niet anders draaglijk kunnen maken.

Men ziet den ook inderdaad, dat meisjes met hare korte rokken veel minder behoefte toonen aan een corset dan volwassen vrouwen, ook al zijn deze tenger gebouwd.

Tegen dezen en gynen heb ik al eens vroeger over de door mij gewenschte verandering in de vrouwenkleeding gesproken. De meeste instemming vond ik nog bij de . . . . mannen, die mijne gronden billijkten en er de waarde van inzagen.

Vele vrouwen beantwoordden mijn voorstel met een luiden lach en hadden als eenig argument op mijne betoogingen het gezegde gereed, dat zij het „te gek" vonden, of dat sommige oude dames er „zoo mal zouden uitzien". Maar ik vraag u: ontbloot ge uw borst, schouders en armen niet, omdat een van uwe kennissen daarvoor te mager is? Maar dat doet men meer uit ijdelheid niet waar, maar niet op medische, hooger staande gronden. Sommige oude en jongere heeren zien er in hun mannenkleeding evenmin bekoorlijk uit. Is dat een reden voor de overige mannen om nu ook allen maar rokken, die de lichaamsdeelen meer bedekken, te gaan dragen? Zijt gij van plan altijd een volle voor te binden, omdat uwe vriendin een leelijk. teint heeft?

Voor diengene, die nadenkt, zit aan de vrouwenkleeding met de daarmede annex gaande, ongezonde vrouwelijke levenswijze nog zoo veel meer vast. Laat ik er u op wijzen, dat over het algemeen alleen gezonde, sterke vrouwen, gezonde kinderen kunnen krijgen, en dat als sommige functie's slecht gaan, dit ook een zeer slechten invloed op het kind heeft. Het kind moet dikwijls met een tangextractie hoeten voor de slappe spieren der vrouwelijke organen. Er zijn medici, die als vermoedelijke oorzaak voor idiotie en andere afwijkingen noemen de langdurige druk der tang op het teere hoofd van het kind. In psychiatrische en neurologische klinieken is dan ook een der eerste vragen uit de anamnese, hoe de geboorte van den patient geweest is.

Laten wij nu het medisch terrein een oogenblik verlaten om ons op een ander gebied te begeven. Toen in 1830, over bijna geheel Europa het volk tegen de regeeringen in opstand kwam, was een der eerste daden van de verschillende Duitsche regeeringen om de gymnastiekvereenigingen, die toch niets met politiek uitstaande hadden, te o n t b i n d e n. De Duitsche regeeringen zagen in, dat een lichamelijk goed ontwikkeld volk, ook vrijer en onafhankelijker gaat d e n k e n. En dit vreesden zij.

Zegt deze daad dier regeeringen u niet zeer veel? Brengt u dit niet tot nadenken, gij vrouwen en meisjes, die aan den strijd om het bestaan, aan den strijd voor uwe politieke rechten deelneemt, of zult gaan deelnemen? Verschillende vrouwenvereenigingen trachten in haren strijd om hare politieke rechten, tevens de vrouw geestelijk te ontwikkelen, om haar voor het kiesbillet geschikt te maken. Dit is op zich zelf zeer goed, hoewel men dan tegelijkertijd duizenden mannen, die al reeds het kiesrecht bezitten met heel veel vrucht voor henzelven, in dat streven kon betrekken. Maar een veel krachtiger propaganda kan en moet er uitgaan van de vooruitstrevende vrouw, om verbetering te brengen in de levenswijze harer sekse en in de lichamelijke opvoeding van het meisje. De vrouw is in physisch opzicht dikwijls nog zoo laf en onbeheerscht. Ik meen daar, waar zij actief moet optreden en niet passief behoeft te lijden.

Ik heb eens een brand in een meisjeskostschool medegemaakt en ik begrijp nu volkomen, hoe een paniek ontstaan kan. Het was een klein brandje, dat tot één kamer beperkt bleef en dat in het begin van den avond uitbrak, toen alle inwoners der school nog op waren. Van rookwolken, vuurzeeën, krakend naar beneden storlende balken, of zelfs van brandlucht, was geen sprake in dat gedeelte van het gebouw, waar de meisjes zich bevonden. Toch was de schrik en bezinningloosheid ontzettend bij velen onder haar. Ik herinner mij er één, die met wijd geopenden mond maar stond te gillen en . . . niets deed verder. Een paar meisjes renden onmiddellijk de straat op om zich bij een der overburen — toevallig een waarzegster — in veiligheid te stellen. Toen zij eindelijk tot zich zelf kwamen, schrokken zij van hare „griezelige" gastvrouw en zochten een andere schuilplaats op. Een der onderwijzeressen wist niets beters te doen, dan eveneens bloothoofds met een kleedje, dat zij „gevat" had onder den arm, de straat op te vliegen. Later beweerde zij, dat zij vluchtende meisjes was gaan opsporen.

Ik zal dat tooneel maar niet verder uitwerken; ieder zal daarvan wel voorstellen weten. Moed, kracht, behendigheid, en zelfbeheersching moet het meisje evengoed als den jongen worden bijgebracht. En dat niet alleen om deze hoedanigheden op zich zelf. De ware elegantie echter kan slechts bestaan bij voldoende stevigheid en kracht der spieren, bij voldoende beheersching daarvan en bij een harmonisch ontwikkeld, gezond lichaam. Hoe vreemd het ook moge klinken: bij de opvoeding van den jongen zou men zeer goed wat meer op sierlijkheid kunnen letten, bij het meisje echter, dat toch al minder neiging heeft tot krachtontlige ruwheid en ongracieus optreden, op meerdere ontwikkeling der spierkracht. Bewegingen alleen op schoone lijnen gericht, mag men alleen daar laten uitvoeren, waar het lichaam door bepaalde oefeningen gezond en sterk is gemaakt.

Dalcroze oefeningen vind ik dan ook misschien wel voor sterke jongens geschikt, maar niet voor meisjes van 10 tot ± 18 jaar, tenminste niet bij ons tegenwoordig heerschend opvoedingssysteem. Men zou beter doen, meisjes op dien leeftijd gezond en sterk te maken en dan later als zij voldoende zijn ontwikkeld, de dikwijls geestelijk inspannende Dalcroze bewegingen te laten maken, als k r o o n o p h e t w e r k, maar nooit als middel om een doel te bereiken. We moeten in onze beschouwingen en in onze opvoeding vooral niet sentimenteel (en dit in de laatste plaats bij meisjes) worden, maar wij moeten bedenken, dat bevalligheid en schoonheid volstrekt niet tegenover kracht en gezondheid staan, maar daarop g e b a s e e r d dienen te worden.

Een zeer nuttige oefening voor het meisje is het s c h e r m e n.

Niet opdat zij later andere menschen lege artis zou kunnen doorsteken. — hoewel de schermkunst op zich zelf ook voor de vrouw haar praktisch nut kan hebben, daar, waar zij wordt aangevallen — maar als opvoedend middel van groote vormende waarde. Ze verkrijgt daardoor kracht en vlugheid van bewegingen; besluiteloosheid maakt plaats voor besluitvaardigheid, zelfbeheersching en moed worden aangekweekt en er ontstaat een behoefte om zich ook later met lichaamsoefeningen bezig te houden en knellende banden in figuurlijke en letterlijke beteekenis van zich af te schudden.

Wel eigenaardig is het, dat vrouwen, die de behoefte vertoonen zich lichamelijk te ontwikkelen, ook meestal op andere gebieden zeer zelfstandig en vooruitstrevend denken.

Ik krijg zoo den indruk, dat deze behoefte tot emancipatie weinig ontwikkeld is onder de vrouwen der hoogere standen in Nederland. Waarom vormen hier de meisjes en vrouwen der „upper ten" geen schermers, gymnastiek- en andere sportclubs? De vereeniging, waarin ik te Berlijn geïntroduceerd werd, bestond voor het meerendeel uit gravinnen, baronnessen en dames met „von" voor haren naam. Sommigen van haar waren zeer jong, ongeveer 18 jaren oud, anderen naar schatting een 45 jaren. Bij bepaalde oefeningen voerden de dames, allen met een knods voorzien, gezamenlijk bewegingen uit, die het midden hielden tusschen dans en gymnastiek en die mij troffen door de schoonheid, kracht, sierlijkheid en behendigheid, waarvan zij blijk gaven. De aanvoerster was een jonge, slanke vrouw van Duitsch-Poolsch ras, in haar korte rokjes mooi en vurig als Diana. Zij danste als „eine Teufelin", zooals een der aanwezigen opmerkte. Ik voeg er bij als: „eine sehr schöne Teufelin", die allen met een buitengewoon enthousiasme wist te vervullen. De herinnering aan dezen aanblik, legeren, doet mij weer hoop verkrijgen op ingang van nieuwe, hervormende ideeën, ook bij de Haagsche dames. Maar tevens rijst dan de vraag bij mij op: „Hoevelen uwer zouden in staat zijn geweest, deze vermoeiende oefeningen me te doen?"

In verschillende landen worden zoogenaamde schoonheidswedstrijden voor vrouwen uitgeschreven, waarbij voor zover ik weet, alleen de beoordeeling van het gelaat den doorslag geeft. Zou Nederland niet eens het voorbeeld kunnen geven door wedstrijden te organiseeren, waarbij alleen de schoonheid van het l i c h a a m de voornaamste factor is? Dit zou een aanal zijn van groote opvoedkundige waarde en een der beste strijdmiddelen tegen allerlei dwaze vrouwenkleedingstukken, die het lichaam misvormen.

Verschillende dingen, waarop vooral moet gelet worden, zouden dan bij de beoordeeling den doorslag geven, bijv.: lengte in verband met het gewicht; lengte van de bedenmen ten opzichte van de lichaamslengte; omtrek van den hals den opzichte van dien van het middel; omtrek van den buik ten opzichte van dien van den schoudergordel en van de buste; er zal moeten gelet worden op platvoeten, op misvormde voeten, maar vooral op het z.g. corsetlijf, dat is een lichaam, dat op de rug en de zijden zijne natuurlijke ronding heeft verloren door de atrofie der betreffende spieren, en dat, zooals dat bij de meeste vrouwen het geval is, een min of meer plankvormig voorkomen heeft gekregen. Verder mogen op het lichaam geen sporen van knellende banden worden gevonden, evenmin de gevolgen daarvan, zooals aderspatten. Op een dynamometer zou men ten slotte de spierkracht der candidate kunnen afmeten. Als richtsnoer en model voor den totaalindruk zou men bij de beoordeeling en ook bij de uitschrijving antieke Griekse vrouwenfiguren kunnen nemen. De jury zou kunnen bestaan voor een deel uit bekende vrouwelijke artisten en voor een ander deel uit vrouwelijke artsen.

Maar vele wegen leiden tot Rome. Misschien zijn er andere, die evenees de vrouwen van den verkeerden weg, waarop zij zijn, tot den goeden kunnen terugvoeren en tevens haar verantwoordelijkheidsgevoel wat wakker schudden. Er wordt zoo ontzettend veel voor gezondheidsdoeleinden uitgegeven, maar vele middelen werken alleen regressief: een grondige hervorming van de lichamelijke opvoeding van het meisje en gezonder, frisscher ideeën, wat betreft de hygiëne van de kleeding en van de levenswijze zou het levensgeluk van duizenden verhoogen en even zoovele duizenden aan doctoren en sanatoria uitsparen. Het is eenvoudig belachelijk hoe vele uren dangs aan het leeren van allerlei wetenschappen en kunstvaardigheden worden besteed en hoe stiefmoederlijk de lichamelijke opvoeding wordt behandeld. De staat heeft het allergrootste belang bij krachtige, gezonde vrouwen. Oorlog, waarvoor de mannen van staatswege getraind worden, is maar een mogelijkheid. Werkelijkheid is echter, dat het grootste gedeelte der meisjes in het huwelijk treedt en moeder kan worden. De liefde voor de sport en voor een mooi gezond lichaam moet het meisje op school worden bijgebracht. Practisch moet zij aldaar worden onderwezen in de verschillende soorten van sport, en het verderfelijke van een ondoelmatige kleeding haar worden blootgelegd. Dan zou zij ook later er niet zoo veel behagen in vinden om op mooie zomerdagen naar Lensveld in de Veenestraat te trippelen om een kopje afternoontea te gebruiken en een gebakje te eten, maar zij zou in de heerlijk vrije natuur gaan ronddartelen.

Zoo zouden wij dan ten slotte een geslacht van vrouwen krijgen, die op middelbaren leeftijd nog liefde en kracht gevoelen voor allerhande sport, waarvoor de meesten onzer Haagsche chique jonge meisjes vermoedelijk niet zouden deugen, en waarvoor de oudere dames als voor een groote ongerijmdheid zouden teruggschrikken.

De tegenwoordige vrouwenkleeding is ook gevaarlijk in ander opzicht. Weet ge wel, dat bij groote catastrofen altijd de meeste slachtoffers onder de vrouwen en kinderen worden gevonden, vrouwen en kinderen, die zoo dikwijls in één adem worden genoemd, zobals ook hier, met het cachet „hulpeloosheid" voorzien? Dikwijls genoeg worden ernstige argumenten beantwoord met de opmerking: „Ik behoef toch niet slootje te springen, in sloonen te klunteren, of mij aan een rekstok op te trekken."

Maar nooit kan men weten of men niet eens in een toestand komen kan, waar het behoud van het leven van deze kundigheden en van zijne kleeding afhankelijk is. Een vrouw met een strompelrok is, als zij in het water valt, ook al kan zij zwemmen, zonder hulp van anderen, reddeloos verloren. Bij brand kan iemands leven afhangen van de kracht zijner armspieren en de snelheid zijner beenen. Bij den grooten brand op de Reussesche tentoonstelling een paar jaar geleden, heeft men de opheiden zoo veel mogelijk verhinderd, maar het is mij uit goede bron bekend dat er vele menschen zijn omgekomen, waaronder de vrouwen weer een groot percentage vormden. Maar genoeg hiervan. Men weet dat alles zoo goed als ik. Ik hoop, dat bovenstaande regelen iets goeds zullen uitwerken en eenige vrouwen tot nadenken stemmen.

Mijn strijd is echter zwaar, want tegenover mij staan: de mode en het vooroordeel.

Käthe Kruse en haar Poppen.

Welk een wereld van genoten heerlijkheid ligt er in dat woord: Poppen! Welk een wereld van kindergeluk, welk een wereld van zoete herinneringen voor ons volwassenen!

Poppententoonstellingen, hoe vaak ook gehouden, trekken altijd maar weer opnieuw kleine en groote bezoekers en bezoeksters — de pop, aangekleed door een maaikransje, verlooft ten bate van wat dan ook, kan altijd op succes rekenen.

Ge hebt 't gezien, al eenige jaren lang hebt ge 't gezien in de uitstalkasten der speelgoed-magazijnen, dat de louteering van den smaak, de nieuwe mode als een gevolg daarvan, zich ook heeft doen gelden in Poppenland. Tusschen de poppen, zooals ge ze zelf in uw jeugd hadt, ontdektet ge de nieuwere, de karakterpoppen.

Meer zorg, aan er besteed aan de modelleering van hun lijfje, meer verschil was er in de uitdrukking der gezichtjes; de lastige pruiken waren verdwenen; ook hadden ze geen slaapoogen meer, en ze konden afgewasschen worden. Ze heetten onbreekbaar, en stuk vallen zouden ze ook niet licht. Doch ernstig beschadigen konden de onvoorzichtige poppenmoeders ze toch — ligt daar niet vóór me, een karakterpop, gruwelijk verminkt, die de speeltafel van haar kleine moeder boven op 't teedere lijf heeft gekregen? Gebroken is de dappere pop niet, maar al de tranen van haar moedertje konden toch de sleuf in het rozige lijf niet meer herstellen.

Neen, die poppenhervorming was nog niet dat — ik vertel u zóo dadelijk van Käthe Kruse, die 't volmaakte op poppengebied heeft geschapen, van Käthe Kruse, de in Duitschland zoo algemeen vereerde Poppenmoeder.

Ge denkt zeker, dat zoo'n Revolutie in Poppenland zoo maar kalmweg tot stand kwam? Eerst maakte de fabrikaat zijn poppen zus — en nu maakt hij ze zóó.

Dat is nu toch eens heelemaal glad mis. Een comité van kunstenaars, beeldhouwers en schilders, beeldhouwgressen en schilderessen, zijn daar aan te pas gekomen.

In 1908 zou er in München een tentoonstelling van gebruiksvoorwerpen gehouden worden, die men, bij al hun praktisch nut en degelijkheid, toch smaakvol en zelfs schoon had willen maken. In het kunstenaarscomité van deze tentoonstelling had die andere Duitsche poppenmoeder, Marion Kaulitz, zitting.

Ze was toen nog schilderes, maar toen ze zooveele voorwerpen van dagelijksch gebruik gedaanteerd en verfraaid zag, kwam het haar in de gedachte, dat de poppen toch allereerst luttering en verfraaiing noodig hadden — en de Poppenrevolutie was tot stand en de schilderes werd poppenmoeder.

Kunstenaars modelleerden de poppenlijven voor haar; uit het Thüringerwoud kreeg ze de rompen, naar deze modellen vervaardigd. In haar werkplaatsen werden de poppen verder afgemaakt en aangekleed.

Vele filialen werden opgericht en op groote schaal worden de Kaulitzpoppen vervaardigd.

Natuurlijk kunnen ze niet die volmaking bereiken, dat uitérst persoonlijke houden, dat de kunstenaarsse Käthe Kruse haar poppen geeft — geen Krusepop, of zij is vervaardigd op het atelier der kunstenaarses zelve, en afgemaakt door Käthe's eigen handen.

Toen Marion Kaulitz en Käthe Kruse eenmaal de Revolutie op poppengebied tot stand hadden gebracht, toen volgden ook de gewone poppenfabrikanten, die gevaar voor hun zaken dreigden, als ze hun koers niet meê veranderden.

En tal van veranderingen en verbeteringen brachten ze in hun fabrikaat aan. Bij duizenden wierpen ze de karakterpoppen op de markt, bij tientallen verschenen die achter elke poppenwinkelruit. Met Marion Kaulitz en Käthe Kruse hadden deze poppen echter niets te maken!

Hebben de fabrikanten groote verbeteringen ingevoerd, het afschaffen der pruiken, der slaapoogen, de afwaschbaarheid en betrekkelijke onbreekbaarheid van het geheel — een oude fout lieten ze toch: de kogelgewrichten — een nieuwe begingen ze: de gebogen beenen, waardoor de pop wel allerliefst zit, maar noch staan, noch liggen kan.

Nu ter zake over Käthe Kruse, de beroemdste poppenmoeder.

In den zelfden tijd, dat Marion Kaulitz te München opzettelijk aan het werk trok, om de smaaklooze poppen, die te moei wilden

zijn, te herscheppen, in denzelfden tijd leefde in Berlijn een echtpaar, de bekende beeldhouwer Max Kruse en diens vrouw Käthe. Twee kleine dochtertjes hadden ze: Hannerle en Jöckerle — en ze ergerden zich over de poppen, die ze die kleine meisjes in de handen zouden moeten geven, als ze haar tot poppenmoedertjes zouden willen maken. Hoe smakeloos waren die poppen, bij al hun weelde! Wezenloos keken de te groote, ronde oogen — hulpeloos bleven armen en beenen steken in de houding, die het kind hun net had gegeven — viel een zittende pop, de zithouding verliet bij niet — moest de pop vaar den poppenstoel in het poppenbed, met doordringend gekraak moest het kind de armen en beenen verzetten. Tal van andere gebreken kleefden de poppen bovendien nog aan. Daar waren de pruiken, die uitnoodigden tot altijd maar kammen, en dan werd de pop kaal en onooglijk — ook konden de pruiken loslaten en de hersenholte, met de looden kogel der slaapoogen, was een gezicht dat Käthe Kruse haar lievelingen besparen wou. En de koppen konden breken — stel u dat voorbeeld nog eens voor!

Als ge u maar even verdiept in uw eigen jeugd, zult ge vol ontfermen het kind tot u nemen, dat schreit, om haar gebroken pop, en ge zult alles doen, om 't kind voor de herhaling van zulk een ramp te behoeden. Dan zult ge een Käthe-Krusepop koopen, wed ik.

Hebben we niet in onze kinderliteratuur een versje, dat spreekt van die groote kinderdrama:

Wat moet ik nu beginnen?
Ik schrei mijn oogjes blind.
Ik heb mijn pop gebroken,
En nu heb ik geen kind!

Enfin, Max Kruse vond de toenmalige poppen zoo verschrikkelijk, dat zijn lieve meisjes ze niet mochten hebben. En toen deden ze 't met een handdoek om een stuk hout. Ge weet, hoever de fantazie van een kind gaat.

Echter kreeg Käthe Kruse, de moeder met de kunstenaresse-ziel, de waardige vrouw van een kunstenaar, modellijden met haar poppenlooze dochtertjens, en die handdoek met dien stuk ging ze fatsoeneeren. Spoedig liet ze de stok vervallen en ging over tot vullen met watten. En ze werkte, en modelleerde.

Haar eigen kinderen, waar er telkens een bij kwam — vijf heeft ze er op 't oogenblik — dienden haar tot model.

Steeds mooier werden de poppen, steeds volmaakter — tot dan nu de Käthe-Krusepop daar is, de pop, die een werelddroup heeft.

Bij het vervaardigen der poppen ging Käthe Kruse uit van de volgende stellingen:

Het verstelbare gewricht van poppenarmen en poppenbeenen moet, als te onnatuurlijk, vervallen.

De poppenkop zit slechts aan de romp genaaid; de armen en beenen desgelijks. Hierdoor neemt de pop vanzelf de houding aan, die het kind wil. Zet het kind haar kind neer, 't zit — legt ze het in bed, het ligt — zet ze het tegen den muur, 't staat.

KÄTHE KRUSE en haar zoontje MICHEL.

De poppen mogen geen pruik hebben, ook zelfs niet van mohair-wol, zooals de Kaulitz-poppen. Ook die pruiken worden kaal, en geven de pop te spoedig een onooglijk aanzien. Käthe Kruse schildert het pruikje heel fijntjes op 't poppenhoofd, en de Krusepoppen stellen dus altijd kortharige kinderties voor.

Het gezichtje van de pop moet zóó zijn, dat het de verbeelding van het kind niet stoort. Een eeuwig glimlachende pop moet een wanhoop voor 't kind zijn, dat die pop ook weleens aan 't huilen wil hebben, bij ziekte of na een val, of na een welverdiende bestraffing.

Met zorg koos Käthe Kruse daarom het model van haar poppengezichten. En ze vond alles, wat ze zocht in de gezichten der Renaissance-kinderportretten. Deze lieve kinderlijke trekken, met hun betrekkelijk onverschillige uitdrukking konden alleen haar helpen. Slechts zulk een gezichtje kan lachen of huilen of boos kijken, alnaar het kind het zich verbeelden wil.

De stof, waaruit ze de poppen maakt, is „Nesselstoff".

De duurste dictionnaire geeft natuurlijk — dat kan natuurlijk niet de goede vertaling zijn. Ik vroeg het aan een Duitsche vriendin, die bovendien meer thuis is in het stoffenvak en ze legde me uit: Nesselstoff komt overeen met wat zijdachtig geel katoen noemt. Het is een stevig, katoenen weefsel.

De poppen worden gevuld met watten — het lichaampje en het gezichtje steeds door Käthe Kruse zelf beschilderd.

De kleurstof, is gefixeerd — de kleuren kunnen dus niet afgeven. Ook is de Nesselstoff eerst geïmpregneerd; dat wil zeggen doortrekken van een vloeistof, die het overtrek onduordringbaar maakt.

Zelfs een bad, dat de kinderen hun poppen zoo graag geven in een onbewaakt oogenblik, kan dus niet deren, mits 't niet te lang duurt.

De heele pop voelt prettig mollig en zacht aan, als een echt babykind. Alleen zulk een pop kan het kleine meisje ongestoord koesteren.

Alleen met zulk een pop ziet ze haar moederillusies niet op 't onverwachtst in rook vervliegen.

Dat heeft Käthe Kruse ook gewild. Ze wil het kind opvoeden tot moederschap.

In de voorrede van haar Engelschen Catalogus zegt ze 't zoo kort en krachtig:

„Mijn doel bij 't maken dezer poppen was de opvoeding tot het moederschap."

Men heeft dat ook algemeen begrepen. In een der vele waardeeringen over haar werk las ik de volgende uitspraak, die dat begrijpen bewijst:

„Hervormde Marion Kaulitz de Aesthetiek, van de Pop, — Käthe Kruse herschiep de Ethiek van de Pop."

Begonnen voor haar eigen kinderen, brachten kunstenaarsvrienden Frau Kruse op het sublieme idée, ze ook voor den verkoop te vervaardigen. Ze nam toen patent op haar systeem. De Kruse-poppen sloegen zóó in, dat 't hoofd der vervaardigster te machtig werd en zij het recht van vervaardiging overdeed aan een speelgoedfabriek, voorloopig op proef.

En — daar ontwikkelen haar lieve schepselen!

Alle individualiteit verloren ze, al hun charme vervluchtte — het worden fabrieksproducten, koud en zielloos, zoals de poppen de laatste dertig jaren geweest waren.

De proef werd niet voortgezet. Käthe Kruse nam haar poppen terug en ging zelf weer aan den arbeid. Echter kon ze dat temidden

van het Berlijnsche drukke leven niet volhouden. Ook waren daar de geschiktste werkkrachten maar niet zóó te vinden en vooral, te h o u d e n. En zooals ze me zelf schreef: „Da bin ich mit Kindern und Puppen aus

Berlin geflohen nach Kösen, wo es reizend ist."

Gelukkige, die „entfliehen" kon!

„Meine Kinder haben Modell gestanden" schreef ze verder.

En dan met een trotschen juichkreet: „Namentlich mein Sohn! der Michel!"

Der Michel was haar derde kind. Nummer vier en vijf zijn weer meisjes. Hoe trotsch Frau Kruse is op haar zoon, haar Michel, we zien het op vorenstaand portret.

In Bad Kösen, aan de Saale, bij Naumburg, woont ze nu, en heeft 20 meisjes uit de streek opgeleid tot haar helpsters. En ziet nu haar poppen aan, zooals we hun beeltenis hier afdrukken, naar door haar zelf voor ons blad gezonden foto's.

Hun grootte is steeds dezelfde — een hoogte hebben ze van 43 cM. Slechts gekleed in hemdje en broekje kosten ze — en nu weet ik, dat gij schrikken zult, gij lieve, zuinige Hollandsche huismoeder, die uw gedachten nog niet hebt laten gaan over hervormde Poppen — ze kosten — 25 Mark, dat is 15 gulden per stuk.

Maar laat nu uw gedachten eens wèl gaan. Deze pop is o n v e r s l ij t b a a r. Is het gezichtje te vuil geworden — het kan met koud water en zeep gewasschen worden. Is het t e vaak gereinigd en zijn de kleuren er afgesleten, dan kan het voor een kleinigheid weer bésteld worden in de werkplaats van Käthe Kruse, of door elken handigen Vader of Oom, die met penseel en fixatief weet om te gaan. Is het geheele lichaampje te vuil geworden, ook dàt kan overgeverfd worden.

Onkosten van koppen, oogen of pruiken krijgt ge niet.

Noch van stukgetrokken armen of beenen. Mag al een arm of een been of zelfs een kop zich begeven — elke moeder kan dat zelf met naald en draad weer herstellen. Ook poppekleeren vervaardigt Käthe Kruse in groote hoeveelheden; passend op haar poppen.

Naar de kleeding zijn de poppen gedoopt. Ziet ge dat snoezige rijtje van die vijf

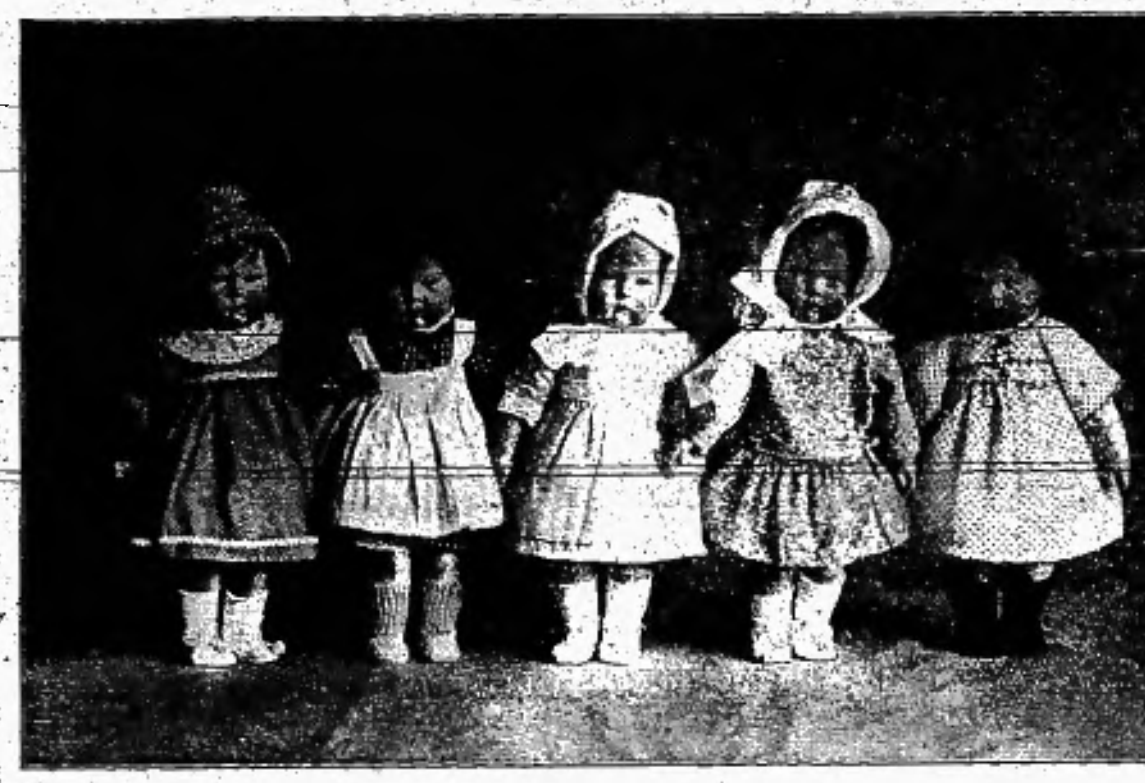

Christinchen Friederike Sofie Hannerle Annchen

meisjes? Die heeten op een rijtje: Christinchen, Friederike, Sofie, Hannerle en Annchen. Annchen vind ik heelemaal om te stelen!

Heeft uw kind eenmaal een Käthe-Kruse-pop, dan kunt ge 't telkens opnieuw weer de vreugde van nieuwe kostuumpjes daarvoor bereiden.

De prijslijst ligt hier voor me en ik noem u eenige prijzen:

Een wintercostuum bestaande uit: mantel, mof en schoenen, 14 Mark = f 8.40.

Het kostuum, zooals Annchen het aanheeft: 9 Mark = f 5.40.

Een roodkapjes-costuum 11 Mark = f 6.60.

Een ulster oftewel herfstjas 12 Mark = f 7.20.

Duur? Veel geld! ja! Maar nu is 't ook stevig genaaid, gehaakt, gebreid! Nu bezorgt 't u niet die ellende van afscheuren langs de naden of uitrafelen of eenvoudig onmiddellijk verknoeid zijn, wanneer uw dochtertje haar pop geregeld aan- en uit wil kleeden.

Käthe Kruse mocht met haar poppen reeds veel waardeering vinden. Op de Internationale Poppententoonstelling te Florence 1911 kregen ze een groote gouden medaille, op die te Frankfurt in datzelfde jaar een eersten prijs, en te Breslau een diploma.

De Engelsche catalogus meldt triomfantelijk een Grand Prix op de Gentsche Tentoonstelling.

Twee jaar geleden was er een groep Krusepoppen op de Tentoonstelling uitgaande van de Vereeniging Schoonheid in Onderwijs en Opvoeding hier te Rotterdam, en ik weet nog, 't was om niet van weg te komen, van zooveel liefs en bekoorlijks.

't Zou me zoo'n genoegen doen, als ik nu voorgoed hier in Holland de belangstelling

had gewekt voor het werk van deze jonge kunstenares. Onze kinderen zouden er wèl bij varen.

S. LUGTEN—REYS.

AFSCHEIDS-WEE

door

NANNIE VAN WEHL.

Over de groote keienvlakte dwaalde ik doelloos, genietende van de lentezon en van den zachten wind, die me in het gelaat ademde. Toen werd mijn aandacht getrokken, doordat vele menschen — zeer goedgekleede menschen en die ziet men anders niet op de haventerreinen — over de keienvlakte heen een richting kozen en ver weg verdwenen achter reusachtige gebouwen. En rijtuigen rolden aan en voorbij en ik zag zo volgepakt met menschen en kinderen; kleine geelbleeke snoetjes keken door de portierramen; hoog stapelden de koffers en manden zich op het imperiaal en de koetsier moest zijn bok deelen met de uiteenloopendste voorwerpen, die aan een ware landverhuizing deden denken.

Toen herinnerde ik me: het was Zaterdagmorgen, het liep tegen twaalven — de terreinen van de Lloyd waren immers hierheen verlegd? Daar zóu een boot vertrekken!

En thans verhaastte ik mijn schreden en volgde den menschenstroom over de wijde vlakte; zocht als de anderen naar den besten weg, waar de keien je de enkels niet zouden breken en je ook niet teveel door het zand hoefde te mullen.

Het was een heel eind. En ik bekeek zoo eens de menschen, die naast en om me gingen. Veel dames in schitterende toiletten, pratende met het scherpe keelgeluid der Indischen. Veel bloemen droegen ze om straks den vertrekkenden aan te bieden, maar, wat ik zocht, en vreesde te vinden — tranen! neen, die zag ik niet.

Blijkbaar gingen deze allen even gemoedelijk en hartelijk goedendag zeggen. En? Niet waar? Het is een zeer wijze schikking, dat men het allerzwaarste afscheid thuis laat nemen en slechts belangstellenden, geen menschen wier hart zal breken, de vertrekkenden laat volgen tot aan boord.

Geen oude moeder behoeft zich daar het kind uit de armen te voelen rukken, het kind, dat ze naar menschelijke berekening niet zal weerzien; geen verloofde neemt dáár het afscheid van haar bruidegom, die ze pas volgen kan, wie weet ná hoeveel eenzame jaren. Dat alles gebeurt thuis.

Wàt werd er dan dus nu geleden in de huizen overal door het heele land heen? In diepe weemoed gingen mijn gedachten uit tot de moeder, den vader, de bruid.

Hoog wapperden de vlaggen van het hoofdgebouw der Lloyd. Door een monumentale poort trad ik op het woelige terrein.

Daar lag het schip voor me: „Rindjani", las ik.

Wat een gewoel!

Het grijs-witte zeekasteel scheen tot op al zijn verdiepingen geornceerd te zijn met menschen, drukke kleurige menschen, en bloemen, véél bloemen, overal rondgedragen in de handen van vertrekkenden en afscheidnemenden. Overal in het gewoel waren de Javaansche bedienden gemengd, in hun aardig costuum, helder wit, met vuurrood plastron.

Ik ging het schip langs, waaruit een gegons voortkwam als uit een bijenkorf. En plotseling steeg het geraas.

Geheel de voorsteven was overladen met kolonialen, en een bacchantische vroolijkheid heerschte hier. De dolste grappen werden uitgehaald; ik zag ze grimassen maken als bezetenen en slingeren armen en beenen buiten boord, zoodat het op een afstand leek of een zak menschjes in donkerblauw en geel, was uitgeschud op den voorsteven. Een muts ging te water en dat was pas een groot plezier. Bulkend steeg het lachen op en tientallen armen grepen over boord en zwaaiden in radelooze opwinding — en het gezang daverde weer.

Toen voelde ik het bloed me naar 't hart stroomen van ontzetting en weedom. Groote God, hoe werd daár de felste smart overschreeuwd, de diepste ellende ontveinsd! Daar moesten ze heen omdat ze er hun hand voor gezet hadden. En deze had 't gedaan, omdat hij al te vaak schipbreuk had geleden in het vaderland, en gene om met het geld vrouw en kinderen te redden uit armoede en gebrek, en nummer drie in een baloorige bui, omdat hij al zóo lang werkeloos was en nummer vier enkel en alleen uit baloorigheid.

En daar gingen ze naar het vreemde, verre land, waar krijg en ellende wachtte. En hier aan den kant stonden jonge vrouwen, met kinderen op den arm, en oude moeders, en ze schreiden en zullen wel bittere tranen geschreid hebben, om dat ontzettende lachen, dat ontzettende zingen. Wat hàár bloedige tranen afperste, dat was hèm immers niets! Stond hij daar niet te lachen als een bezetene?

Mijn God — hij had schik!

O, dat vreeselijke lachen! Dat ontzettende juichen! Tranen en snikken waren niet zóo hartbrekend geweest!

De stoomfluit bromde, en er ontstond een groote opschudding aan boord.

Toen zag ik het afscheid nemen: vluchtig nu, omdat de tijd drong en men van boord moest. Nog een omhelzing, nog een kus — en bij de loopplank begon een gedrang te heerschen van menschen met beschreide, verhitte gezichten, zenuwachtig struikelend over de plank, toen zich scharend langs den oever, en wuivend, al maar wuivend, tegen wie zich boog over de verschansing.

De plank was ingehaald, de touwen werden losgeworpen. De machine begon luider te werken.

Daar schoof het enorme zeekasteel van den oever af.

En het vertrek was onherroepelijk.

Had ik dan gewild, dat die schreiende jonge vrouwtjes, die bleeke jonge mannen — nog weer terug waren geloopen, naar den wal toe? Neen! neen! Maar toch! Toen ik bespeurde, dat het schip werkelijk los van den oever was, dat het laatste touw binnengehaald was — toen barstte ik ook in tranen uit en mijn verdriet steeg nog om de wanhoop daar vóór mij langs de verschansingen van het zeekasteel, en om mij, op den oever.

Als ik nu al schreide, en schreien moest, ik, die niemand verloor, hoe moesten zij zich dan voelen?

Alsof er nog niet genoeg weemoed en ontroering in de atmosfeer was, klonk plotseling, ernstig en plechtig, het Wilhelmus. Voor een loods stond een militaire kapel geschaard. En de muziek vermengde zich met het juichen en joelen der koloialen en zette telkens weer opnieuw in.

Langzaam, langzaam gleed het schip naar het midden der rivier. Nog lang konden we ze zien, die daar weggingen.

Twee zeer jonge officieren stonden bleek op hun knevel te bijten, terwijl tusschen hen in hun jonge vrouwen zich overgaven aan een eindelooze droefheid. De mannen trachtten haar te troosten, maar onredelijk, door verdriet, rukten ze zich los en zochten troost bij elkaar en 't was, of ze hun jonge mannen verweten, ja verweten, dat ze haar meegevoerd hadden.

Talrijke jonge meisjes, of waren het jonge vrouwen, stonden, ieder eenzaam, gebogen over de verschansing, en haar reusachtige bouquetten bloeiden fel tegen het grijs-wit van het schip. Er waren er bij, die schreiden of haar hart zou breken, en ik kreeg medelijden met ze, doch dacht opeens:

„Dat schreien is maar van de oogenblikkelijke ontroering! Dat zullen immers handschoentjes zijn! Haar zal het wederzien het afscheid zeven maal zeven keeren vergoeden!"

Nu was het schip midden op stroom. En plotseling voer het met flinke vaart recht vooruit.

De muziek zweeg. Flauw klonk het gejoel der kolonialen nog over tot den oever.

En na eenige oogenblikken was de Rindjani niets dan een grijswitte stip op de rivier.

Spoedig was het terrein verlaten. Over de keienvlakte spoedden allen zich naar de naaste tramhalte.

's Avonds zag ik de passagierslijsten na. En ik vond geèn handschoentjes-namen, doch vele, vele meisjesnamen.

Toen vond ik 't nog droeviger en hartbrekender, wat ik dien morgen gezien had. En lang nog dacht ik dien nacht aan de Rindjani, hoe ze zich over de wijde zeeën wegspoedde naar de verre, vreemde landen; hoe ze zooveel jonge menschen wegdroeg, ontrukt aan hun vaderland en aan wie hun lief zijn — hoe ze zooveel eenzamen wegdroeg!

BERICHTEN.

Onder leiding van het Internationaal Concert- en Theaterbureau de Haan & Co., Papestraat alhier, zal de heer Anton Verheyen, verbonden aan het Gezelschap Verkade en bekend door zijn Lucifer-rol bij het Rooyaards-gezelschap, een reeks voordrachten houden. Zondagmiddag 21 December, half drie, zal hij in Diligentia Joseph in Dothan voordragen, treurspel in 5 bedrijven van Joost van den Vondel.

De „Vlaamsche Gazet" zegt van Verheyen o.a.: „Hij was geen onbekende in België; door zijn lucifer-rol bij het Rooyaards-gezelschap stond hij als tooneelspeler zeer hoog;

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

zijn Josephvoordracht bracht hem eveneens een groot succes, overal waar hij optrad, en bewees dat hij ook een fijn deklamator is.

* * *

In het Suffragettenummer, waarover wij schreven, werd de thuiskomst van Mrs. Pankhurst uit Amerika gemeld. Zijzelf verwachtte niet anders, dan dat ze ingevolge de kat-en-muis-wet, onmiddellijk weer gevangen zou genomen worden. Aldus is ook geschied. Ze is niet eens meer vrij aan land gekomen, maar afgehaald van boord van het schip, waarop ze zich bevond en opgesloten in de gevangenis te Exeter.

Daar heeft ze van stonde aan alle eten en drinken geweigerd. En nu melden de bladen dat ze „in verband met haar hongerkuur tijdelijk uit de gevangenis te Exeter is ontslagen."

Dat beduidt dus niets meer en niets minder, dan dat ze voor op den rand van 't graf was door haar hongerlijden, — dat ze nu weer mag opknappen, en dat ze dan weer gevat zal worden.

Hoe men mag denken over de militante suffragettes, over Mrs. Pankhurst als persoon —, haar onverbiddelijke energie moet toch bewondering afdwingen! En ook de offervaardigheid van allen! Een vergadering van suffragettes maakte zóó in geestdrift, toen het bericht der loslating kwam, dat er op staanden voet 14000 pond werd gecollecteerd ten bate der strijdkas.

* * *

Het Vaderland meldt, dat de Literatuurprijs van het Fransche tijdschrift La Vie Heureuse door zeventien Fransche schrijfsters juryleden is toegekend aan Madame Marbot, voor haar roman La Statue Voilée. Negen van de zeventien stemden voor háár, de acht anderen voor een man, den schrijver Paul Garnier, die Le Coeur Farouche had geschreven.

* * *

Een zeer eigenaardig bericht bracht de Nieuwe Rotterdammer laatst. Een Saksische, Ida Böhme, zou een militaire uitvinding hebben gedaan.

Ze vond uit: granaten gevuld met een slaapmiddel. Waar de granaat barst, moeten alle menschen in den omtrek zeven à acht uur vast in slaap vallen. Laat ons niet denken aan den gruwel, dat zoovele weerloozen dan onmeedoogend door den vijand in de pan gehakt zouden kunnen worden, een gruwel, ontstaan in vrouwenhersens!

Misschien is het niet waar. We zullen het hopen — we zullen u verder op de hoogte houden.

* * *

Een oude dame was het, die ons in een particulier schrijven op de volgende gedachte bracht, en we moeten het bekennen: we schamen ons, dat we niet zelve op dat denkbeeld zijn gekomen.

De jubileumzegels zijn er.

Leelijk — maar dat doet er op 't oogenblik niet toe.

Ze stellen voor de vorsten, die in deze eeuw van vrijheid over ons land hebben geregeerd: Willem I, Willem II; Willem III, Wilhelmina. Maar onze Koningin-Moeder, die als Koningin-Regentes tien jaren Haar plicht en zoo uitnemend, heeft vervuld?

Het Vaderland heeft Haar ondubbelzinnig laten blijken, bij Haar aftreden, hoezeer het Haar dankbaar was — had Zij nu vergeten mogen worden?

O, wij voelen 't wel — feitelijk was ook in die tien jaar Haar dochter de Koningin. Maar, indien dan een jubileumzegel de beteekenis der Koningin-Regentes niet mocht brengen, omdat de postzegels dát in die tien jaar ook niet hebben gedaan — dan was 't toch zeer zeker mogelijk geweest, om die tien jaren van 't Regentschap in een zegel te symboliseeren. Misschien was er dan meteen wat mooiers voor den dag gekomen. Als ik denk aan bv. de jubileumzegels van Italië, fijne miniaturtjes, gewoonweg om in een smal gouden lijstje te zetten.

Doch alweer: om de schoonheid der zegels is 't niet begonnen, dit schrijven. We wilden er slechts mee zeggen, dat bij de jubileumzegels noch de tien jaren van het Regentschap, noch de toenmalige Regentes vergeten hadden mogen worden.

ADVERTENTIEN.

Maison E. Rimmel
Téléphone 6113.
Articles spécialement recommandés pour la
SAISON D'HIVER.
Savon Blanc à la Glycerine
pour blanchir et adoucir la peau.
CREME DE NEIGE.
COLD CREAM DIAPHANE.
CREAM FOR ALL CLIMATES
LA HAYE, HOOGSTRAAT 25.
Amsterdam, Kalverstraat 202.

A. KOGELS & Zn.
Prinsestr. 52-56. Tel. 2825.
Alleenverkoop
LINCOLN SHOES

Fantasie Laarzen en Molières
9.50 10.50 etc.
Nieuwe modellen.

Gescher & Kemper
Vlamingstraat 22
DEKENS

Boekbinderij
A. B. Gimberg en Zoon
Veenkade 53 den Haag. Tel. 6756.
Inbinden van Tijdschriften ook met bijlevering van bestaande Stempelbanden.
Voor bindwerk zijn fraaie modellen te bezichtigen.

Gescher & Kemper
DIVANS
f13.50 f17.— f21.50
f28.- f35.- f40.-

MAGAZIJN VAN DAMES-HANDWERKEN EN LUXE-ARTIKELEN
Firma Wed. A. v. Winkoop
Noordeinde 40 - 's-Gravenhage
TELEFOON 2219
Hofleverancier van H.M. de Koningin. Hofleverancier van H.M. de Koningin-Moeder.
GAZEN WERKEN
gecopieerd naar GOBELINS uit Musée du Louvre en Musée de Cluny voor
- FAUTEUILS — EETKAMERSTOELEN -
SCHOORSTEEN-ANDEN EN KUSSENS
Zichtzendingen franco door geheel Nederland

BAHLMANN & Co.
35 Hoogstraat.
OPRUIMING
VAN
Mantels, Mantelcostumes
Blouses en Ochtendjaponnen.
Zeer lage prijzen.

Maison Lausberg.
Tailleur pour Dames-Fourrures.
Ex-1er Coupeur à la Maison de Paris.
LA HAYE.
Confection, Transformation et Réparations de fourrures de tout genre à des prix modérés.
Costume-Réclame 60 fl.
VAN SWIETENSTRAAT 45.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

Brood- en Beschuitfabriek „DE OUDE VETTE HEN".
DEN HAAG. — Bij het Stadhuis. — Tel. Haag 2480.
Alle soorten BROOD, BESCHUIT, SPECULAAS, LETTERBANKET enz.
LUNCHROOM. — THEE-CONCERT.

Eerste en eenigste
Geldersche Vleeschhouwerij
hier ter stede
VAN
R. Meyer, Frankenslag 314
TELEFOON SCH. 1450.
Hoogst concurreerende prijzen. Sinds acht jaar met groot succes leveraancier der **Exploitatie-Maatschappij Scheveningen**, waaronder ressorteeren **Kurhaus, Palace Hotel** enz. enz.
Dames hebben niet meer noodig, haar vleesch uit Friesland of Gelderland te betrekken, daar mijne prijzen tamelijk overeenkomen met de prijzen uit die streken.
Bestellingen worden in alle wijken der stad bezorgd en **zoo men 's ochtends in tijds wenscht te ontvangen, worden de bestellingen 's avonds aan huis opgenomen.**
De meest mogelijke zorg is er aan besteed, deze zaak **naar de laatste eischen des tijds** in te richten, zoodat men verzekerd kan zijn, zoowel op hygiënisch gebied als anderszins de waren in alle opzichten naar wensch te bekomen.
Beleefd noodig ik U uit, mijne zaak eens te komen bezichtigen.

Magazijn van Pelterijen.
EDUARD PELGER.
Prinsestraat 35 :: 's-Gravenhage.
Telephoon 3902.

5 %
OBLIGATIES
in coupures van f1000, f500 en f100,
tegen den koers van 100½ %
worden verkrijgbaar gesteld door:
DE VADERLANDSCHE BANK VOOR BELÅSTE WAARDEN
(geplaatst kapitaal 1 millioen gulden)
's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 23.
De gesloten leeningen hebben voornamelijk tot onderpand onverdeelde aansprakelijkheden hypothecaire grossen. Bij aansprakelijkheden wordt het eventueele risico, aan die soort van leeningen verbonden, door eene verzekering gedekt, terwijl bij grossen tot zekerheid strekt en het onderpand én de aansprakelijkheid zoowel van den hypothecairen schuldenaar als van den hypothecairen schuldeischer.

KERSTMIS GESCHENKEN.
Ontvangen een rijke keuze Kerstboom-versieringen, alsmede een mooie sorteering Gekleede en Ongekleede Poppen en alle soorten Speelgoederen, Poppenkleeding, Haren Poppenpruiken, Poppenwagens, enz.
Poppen- en Speelgoedmagazijn „de Poppendokter"
A. TOORENS. - PIET HEINSPRAAT 128.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 Noordeinde :: La Haye.
SPÉCIALITÉ DE CORSETS
FOURRURES — ROBES DU SOIR.
Costumes Tailleur
faits sur mesure à partir de fl. 95.—

MAISON
HEHENKAMP-VAN DOOREN
TAILLEUR DE VIENNE POUR DAMES
LA HAYE
Anna Paulownastraat 69.
Tel. Interc. H. 1357.
MISE EN VENTE
Vente des Modèles et de tous les articles confectionnés à prix très réduits.
COSTUMES-TAILLEUR SUR MESURE
fl. 60.-.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 13 December 1913. No. 5

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

Wat onze overgrootmoeders lazen.

„Wat onze overgrootmoeders lazen", was het onderwerp van de lezing, door mejuffrouw C. Bruining, adjunct-archivaris te Alkmaar, gehouden in het Dames Leesmuseum. Waar het onderwerp zoozeer in het kader van dit blad ligt, is dit verslag niet al te beknopt gehouden.

Spreekster ving aan met een terugblik op het jaar 1813 met al zijn emoties en zijn groote verandering voor ons vaderland : en ging nog een halve eeuw terug om meer uitvoerig te schetsen den algeheelen toestand van verval, waarin handel en nijverheid was geraakt. Het niet achten van eigen bekwaamheid en het aanbidden van al wat uit den vreemde kwam, was daar voor een niet gering deel schuld aan. Eigen taal werd opzij gezet voor de Fransche, welker gebruik zeer gekleed stond ; inheemsche producten en fabrikaten moesten het veld ruimen voor hetgeen andere landen voortbrachten. Langzamerhand werd het verkeerde hiervan ingezien en men sloeg de handen aan het werk om er verandering in te brengen.

Maatschappijen en vereenigingen werden opgericht om het euvel te bestrijden, vreemde producten te weren, eigen industrie omhoog te werken.

Een van die was de Hollandsche maatschappij van wetenschappen, welke in 1836 werd herdoopt in Nederlandsche maatschappij ter bevordering van Nijverheid, die sindsdien onder dien naam bestaat en waarvan een afdeeling genoemd werd „De economische Tak". Voor deze instelling dichtten de bekende schrijfsters Wolff en Deken een vers, getiteld : „Nederlands verpligting tot het instandhouden der Maatschappijen in ons Vaderland opgericht, en wel bijzonder die van den Economischen Tak".

Door het succes daarvan aangemoedigd, verscheen iets later een verzameling gedichtjes, die zij „Economische Liedjes" noemden, waarvan de guitige Betje Wolff in haar voorrede zegt : „Elk moet w a t doen ter bevordering van het algemeen welwezen. Laten wij, in vredesnaam, die affaire opnemen en, ter liefde van ons Vaderland, het Rijmwerk beginnen." En iets verder : „Wij zullen deze onze handwerken noemen „Economische Liedjes. Wij richtten een getouw op en noemen het : „het Economische Liedjes Weefgetouw".

Zij gaat door : „Indien gij het vertier onzer Goederen behartigt, en zo wel Economische Liedjes, als economische Japonnen, kousen, hoeden, behangzels, vloerkleden, gaazen enz. gebruikt, dan zullen wij ons getouw gaande houden, dat beloven we u ernstig, maar zoo gij er ons mee laat zitten, dan is het ons niet te vergen de affaire levend te houden : want, wij zijn zó Economisch, dat wij het ook omtrent ons zelf zijn."

De versjes geven ons een aardig beeld van dien tijd, en al staan ze literair niet zeer hoog, op eenvoudige, gemoedelijke wijze worden er een aantal lessen in uitgedeeld en goede en kwade voorbeelden gegeven.

Ze zijn grootendeels voor de kleine luyden geschreven. De spreekster gaf eenige gedichtjes eruit ten beste, onder meer „Het naaimeisje", „De vroolijke kindermeid", „Zee-jongensliedje" en „De oude keukenmeid", die ons een en ander leeren over de toenmalige opvoeding der meisjes, ons een kijkje geven op het kinderleven, de dienstbodenpositie enz.

Achtereenvolgens behandelde Mej. Bruining nu Petronella Moens ; de predikants-dochter, die op 4-jarigen leeftijd blind geworden, zich later der letterkunde wijdde, en Fenna Mastenbroek, die in 1788 te Sneek geboren, een ziekelijke jeugd doorbracht en langzamerhand en zeer bescheiden met schrijven begon, echter niet, dan na herhaaldelijk nadrukkelijk verzekerd te hebben, dat geen verwatenheid en ijdelheid haar tot deze onvrouwelijke bezigheid bracht, dat zij ook niet pretendeerde, voor mannen te schrijven, daar dit een geleerdheid vereischte, welke zij niet bezat, en ook der vrouw niet tot sieraad zou strekken (s i c !)

Dat zij trots al deze misplaatste nederigheid en te ver gedreven bescheidenheid wel goed werk leverde, bewijst een critiek op haar „Lectuur voor vrouwen", waarin namelijk beweerd wordt, dat Fenna onmogelijk zonder een goed onderlegd vriend dit kan samengesteld hebben. Daartegen echter kwam zij met verontwaardiging op en tartte een ieder, zulks waar te maken.

Al haar werken zijn van een zoetelijke sentimentaliteit en van onoenvoudige ophemelarij van het goede doortrokken, die in vele boeken van dien tijd te vinden zijn en ons met onze huidige opvattingen niet meer boeien of bevredigen kunnen. Daar, waar zij minder gedwongen is, en personen op laat treden met ruimer opvattingen, is zij vaak niet oorspronkelijk en doet ze meer dan eens aan Wolff en Deken denken.

Na de pauze behandelde de spreekster Fenna's roman „Wilhelmina Noordkerk" waarin ze zich vrijer ontplooit en zich niet meer zoo beperkt voelt door haar vrouw-zijn, waarvan het ideaal in dien tijd was, hetgeen wij nu zouden qualificeeren als : lief, maar dom. Na nog eenige novellen besproken te hebben, vervolgt ze de rij der schrijfsters van dien tijd met Margareta Jacoba de Neufville, afstammelinge uit een oud Hugenoten geslacht, de eerste schrijfster van een Nederlandsch historische roman met name : „De Schildknaap". Zij schrijft voor onzen smaak veel aantrekkelijker en neemt niet meer de gebruikelijke tallooze omhelzingen, flauwten en weeë zedepreeken te hulp, om de harten harer lezeressen te ontroeren. Verschillende passages uit haar werk las mej. Bruining voor, die uitmunten door soberte van stijl en juistheid van beelden.

Even memoreert zij de Engelsche schrijfster Mary Wollstonecraft, die reeds in 1792 schreef over „the Rights of Women" een bewijs, dat toen reeds geëmancipeerde vrouwen over zooiets als r e c h t e n dachten.

Na deze uitweidingen over de schrijfsters van dien tijd, keerde spreekster naar het jaar 1813 terug, om in verband met de gebeurtenissen van dat jaar, twee dichteressen te noemen, die beiden die gebeurtenissen bezongen hebben. De eerste ervan was de elfjarige Johanna Constantia Cleve, die op dien leeftijd, op aandringen harer vrienden haar eerste bundel in het licht gaf, en waarvan de voorrede allen al ons het hoofd doet schudden over de onkinderlijkheid en onnatuurlijkheid, die daaruit spreken.

Dat de jeugdige dichteres echter niet van talent was ontbloot, getuigen vele van hare gedichtjes o.a. een wiegeliedje, waarvan het eerste coupletje luidt :

> Slaap gerust, o blozend wichtje,
> Dat uw minnelijk gezigtje
> Nimmer meer door smart verkwijn !
> O, dat nooit dat lieve roosje,
> Dat beminnelijke bloosje
> Van uw lief gelaat verdwijn !

Hoewel zij veel deed verwachten, is het aantal harer werken niet daarmee in overeenstemming, daar zij reeds op 21-jarigen leeftijd stierf.

Na Joh. Cleve valt nog te vermelden Maria van Zuylekom, die later huwde met de Witte van Haemstede, een officier, dien zij in de gevangenis leerde kennen, waar hij wegens politieke overtredingen vertoefde. Met de vreemde, romantische ideeën dier dagen bezocht zij hem daar om hem den tijd aangenaam te verdrijven, bracht zelfs een vriendin mee, om hetzelfde bij een vriend van hem te doen. Gevolgen : een dubbel huwelijk, waarvan het hare echter niet gelukkig was. Van Maria de Witte van Haemstede las spreekster een deel van haren lofzang op het land voor ; waarvan ik hier kortheidshalve niet zal citeeren.

Met de hoop, de toehoorderessen een blik op de schrijfster en de lectuur onzer overgrootmoeders te hebben gegeven, eindigde de spreekster haar lezing, die door haar gehoor met groote belangstelling werd gevolgd.

Aan dit verslag wil ik vastknoopen eenige bijzonderheden over de instelling, waar de lezing gehouden werd, namelijk het

DAMES LEESMUSEUM,
Lange Voorhout 30.

Het is meermalen voorgekomen, dat mij inlichtingen verzocht werden omtrent doel en beteekenis van die inrichting en ik vind hier een geschikte gelegenheid, die te verstrekken.

In 1894 werd het Leesmuseum opgericht of liever, het kwam voort uit een bestaand dames-leesgezelschap van ongeveer tien leden. Het doel van die oprichting was, op een goedkoope manier goede lectuur te kunnen verschaffen. Wanneer men de kosten, die het lezen in een bibliotheek meebrengt, van een heel jaar vergelijkt met de contributie van het Museum, dan komt men ongeveer tot een zelfde bedrag, terwijl de voordeelen van het museum voor de leden duidelijk zijn.

Het museum begon zijn bestaan op een bovenkamer in het Noordeinde ; het ledental bedroeg toen 135. Aangezien de kleine kamer daar al spoedig te klein werd, verhuisde men naar den overkant, waar een heel bovenhuis werd gehuurd en later naar de Parkstraat, waar het museum geruimen tijd gevestigd bleef, totdat het nu ongeveer vier jaar geleden naar het tegenwoordige huis werd overgebracht. Elke verhuizing bracht een groote stijging in het ledental, wat op zeer duidelijke wijze te zien is op de grafische statistiek, die het museum inzond op de tentoonstelling „De Vrouw".

Op het oogenblik telt het ten naastenbij twaalfhonderd leden. Het aantal boekdeelen, dat de bibliotheek bevat, is ongeveer vijfduizend. Hieronder is eenig studie-materiaal, doch bij elken aankoop daarvan is in het oog gehouden, dat de aangewezen plaats daarvoor is de Koninklijke Bibliotheek, die bovendien nog vlak bij is. Grootendeels zijn het dus romans, levensbeschrijvingen, verhandelingen enz., die er te vinden zijn in het Hollandsch, Fransch, Engelsch en Duitsch. Italiaansche boeken zijn er wel eenige, doch zij worden door het museum niet aangekocht, zoodat de daar aanwezige deelen door schenking in de bibliotheek gekomen zijn.

Dan zijn er een honderdtal tijdschriften aanwezig. Deze bevinden zich in een leeskamer, waar tevens de literatuur gehuisvest is, die slechts in het Leesmuseum zelf gelezen, dus niet mee naar huis genomen kan worden.

De tijdschriften blijven er eenigen tijd liggen (de weekbladen 6 weken en de maandschriften 3 maanden); daarna gaan ze in de kast en kunnen evenals de andere deelen ook buiten het museum gelezen worden. In diezelfde leeskamer ligt ook de maandelijksche aankoop op een tafel en biedt dus ieder een duidelijk overzicht van de geregelde uitbreiding der bibliotheek. Die aankoop geschiedt door het Bestuur, bestaande uit acht leden, hetwelk bijgestaan wordt door een commissie van zes leden. Elk nieuw boek wordt door twee leden gelezen, zoodat iedere aanwinst gecontroleerd wordt.

Behalve de genoemde leeskamer, die zeer rustig aan den achterkant van het huis gelegen is en een deftig-gezelligen indruk maakt, is er aan den voorkant nog een kamer, waar de lichtere lectuur op tijdschriftengebied te vinden is en daar aangrenzend bevindt zich de boekerij. Het verbod van spreken, dat in eerstgenoemde leeskamer streng gehandhaafd wordt, is hier niet zoo van kracht, daar reeds het wisselen der boeken, hetgeen door de leden zelf geschiedt, eenige drukte meebrengt. Wanneer een boek genomen wordt, schrijft de aanvraagster zelve het in een daar liggend controleboek in. Een preferentie-lijst biedt den lezeressen de gelegenheid, hare wenschen neer te schrijven omtrent een of ander te leenen boek, waaraan dan zoo spoedig mogelijk voldaan wordt.

Het laatste jaar was er een boekenwisseling van ongeveer 33000 deelen.

Er wordt van het Dames Leesmuseum een druk gebruik gemaakt en het voorziet zeer zeker in een behoefte. Het deftige, oude huis met de ruime kamers, gelegen in een der mooiste buurten van de stad, biedt een

Feuilleton.

HUISSLOOFJE.

Met de accuratesse van een koopman voor zijn jaarbalans, de toewijding van een politicus voor zijn maiden-speech, met de uiterste goede wil waarmee een mensch zijn best kan doen, wat het dan ook is, had mevrouw Vermaas, wat ze nu juist dertig jaren deed, het ontbijtgoed afgewasschen.

Nu nam ze het linnen ochtendkleedje van 't buffet, vouwde het in zessen en toen weer dubbel, borg het op.

Ze bukte zich en drukte nu het grillig roccoco, mahoniehouten buffet, dat Truitje, de meid, in de vroegte al te pakken had gehad, tegen zich, om de mahoniehouten glimming den jongeren glans van een tweede beurt op te leggen. Daarna legde zij de kleedjes voor de deuren, die in de week tot aan den avond en 's Zondags tot twaalf uur voor het slijten omgekeerd lagen, met hun gezicht naar boven . . . ze stroopte de hoes van de fauteuil, die ook alleen 's Zondags zijn wezenlijk wezen mocht toonen . . .

Met denzelfden onbluschbaren ijver herhaalde zij haar werk van elken dag, van elke week, — getrouw — als toen ze, kind, haar steeds van fouten krioelend keurig nette schoolwerk ineenwrocht en als jong meisje haar piano bewerkte, haar bed afhaalde, een aantal haakpatroontjes copieerde en — moeder geworden — haar kinderen op hun wenken bediende, ze verzorgde 's winters met warm waschwater en warme kruiken in eigen gebreide hulsels . . .

Al de huishoudelijke bezigheden van mevrouw, gepast in de uren waarin zij behoorden te geschieden, waren dermate in haar vastgegroeid, dat het haar — bij verzuim — zou hebben geleken of de voorwerpen van haar zorgen zelf om haar zouden zijn gaan roepen, zooals de koeien achter een hek naar den melktijd loeien.

Aan het eind van de ontbijtbeslommeringen bukte zich mevrouw om met samenknippende vingers de overgebleven kruimpjes van het vloerkleed te tippen.

Dit was altijd hetzelfde slot.

Toen besloot ze het huis nog eens door te gaan.

— Want er k ò n visite komen : dezen Zondag van hun dertigsten trouwdag.

In den gang keek ze — wat ze al dertig jaren deed — of de looper straf recht lag. Geen halve centimeter kon de looper bezijden den voorgeschreven baan afwijken, of ze bespeurde het.

In de eenzelvigheid, waarin ze leefde, was ze de dingen met iets menschelijks gaan zien, alsof er een eigen wil in school.

De looper was in orde.

Kalm-wiegend in haar heupen liep ze er tevreden over. Haar heele manier van gaan was als een prijsje.

Het fonteintje had zich rondom bespat . . . maar dat kwam omdat Truitje 't weer had laten loopen. Het koper glom schraaltjes — van gister nog.

Met haar altijd dwalende oogen, waarin nooit rust zonk, keek ze 't een oogenblik vast aan. Het was precies of er nu een ondeugend kind voor den meester stond . . . neen, 't ging toch niet met dat kraantje : een dag overslaan.

De gang van de bel-etage liep ze nu ten end en ze kwam in de salon.

Door de openstaande balcondeuren kwam gelach uit den tuin. — Dus waren de kinderen er al ! Den tuinkant door 't hek zeker binnengekomen en zich nu amuseerend met elkaar zonder haast te maken van eens te komen feliciteeren.

Och ja, maar papa zat zeker op 't kantoor : hij werkte ook 's Zondagsmorgens, en zij had immers haar huishouding nog.

Feest werd er niet gemaakt van den dag : haar man had een briefje geschreven, alleen of de kinderen kwamen, de drie jongens met hun vrouwen, en op de Witte Brug zou er worden gedineerd.

Mevrouw Vermaas stond soezend voor de verandadeur en zag door 't gat dat de wingerd openliet, hoe 'n gezelligheid ze daarginds hadden in 't prieel : haar jongens.

— Ja, zij wisten zich samen wel te amuseeren.

Voor een oogenblik was het heele huis rond haar weg met al de bezwarende verzorging van alle dingen en bedacht mevrouw Vermaas dat ze haar zonen kwijt was geraakt sinds ze niet meer voor hen zorgde . . .

Zoo was het.

En nu had de jongste, Frederik, ook een meisje.

Een meisje van stand en geld, net als de twee anderen hadden genomen. Zulke jongens ! . . . hoe kwam zij aan zulke jongens . . . ?

Het was haar zoo vreemd . . . die berekening van de jongens . . .

„Bemoei jij je er maar niet mee, ze gebruiken hun hersens," zei haar man, „wat kan een advocaat zonder geld en een officier?"

Ja, ja, dat zou natuurlijk wel zoo wezen. Ze was nu den salon aan 't afstoffen en stond met het weinigje stof in den doek gevouwen, even stil, voor ze 't uit zou kloppen op 't balcon. Als een spion stond ze daar, de oogen wat dicht, te loeren door de gaatjes van den wingerd. Het doekje, waarin ze 't stof had vastgeknepen, hield ze als een muntbiljet zorgvuldig vast.

prachtige gelegenheid tot rustig lezen en aangename verpoozing, want de suite van de benedenverdieping is tot theekamer ingericht, en daar kunnen de leden elkaar ontmoeten en met elkaar converseeren.

Naar ik vernam, schijnt van deze gelegenheid tot meerdere kennismaking en aansluiting der leden onderling, niet zooveel gebruik te worden gemaakt, als misschien wel wenschelijk ware.

Op de bovenste verdieping bevindt zich nog de bestuurskamer, die tevens een onderkomen biedt aan de Skandinavische Bibliotheek, een genootschap hetwelk zich ten doel stelt de verspreiding van kennis van de Skandinavische literatuur en kultuur. Deze instelling, waarvan Margaretha Meyboom presidente is, is tweemaal 's weeks geopend en telt ongeveer zeventig leden. Behalve de gelegenheid tot boeken leenen, heeft zij ook een leesgezelschap (door het geheele land) van 26 leden.

Nog even vermeld ik, dat het bestuur van het Dames Leesmuseum o.a. bestaat uit de dames A. Bienfait, presidente, B. Stolk, secretaresse en E. Holtius, penningmeesteresse, waarvan de eerste mij zeer welwillend de noodige gegevens verstrekt heeft.

HANNE VERBRUGGEN.

MUZIEK.

TILLY KOENEN.

Zondagmiddag zong zij in het Gebouw op de matinée van het Residentie orkest en deze gelegenheid willen we gebruiken, om een en ander van onze beroemde Nederlandsche altzangeres te vertellen.

Wie kent niet haar naam, die sedert jaren overal in Europa, en in Amerika evenzeer, bekend en beroemd is, wie herinnert zich daarbij niet dadelijk de heerlijke oogenblikken, haar door de bezitster van dien naam geschonken?

Van welke zijde men Tilly Koenen's talent beschouwt, altijd treft het door zijn veelzijdigheid, en van welke zijde men met haar persoon in aanraking komt, altijd boeit en charmeert ze door haar beminnelijkheid en eenvoud. Dit laatste heb ik in 't bijzonder kunnen ondervinden, toen ik, terwille van de lezeressen der Vrouwenkroniek haar kwam verzoeken, mij eenige gegevens te willen verstrekken. Met de meeste welwillendheid gaf ze mij verschillende bescheiden, waaruit ik putten kon en vertelde me hetgeen ik daarnevens gaarne weten wilde; ten slotte had ze de lieve attentie om, behalve de aardige kiekjes van haar, mij een keurig portret te zenden met een opdracht aan onze courant.

De gegevens welke ik van haar mocht ontvangen, gevoegd bij de indrukken die ik

Silhouet van Tilly Koenen, door haar zelve vervaardigd.

persoonlijk nu en bij vroegere concerten die ik van haar bijwoonde kreeg, zijn in onderstaande regelen tot een geheel verwerkt.

De eerste indruk, dien Tilly Koenen maakt, is die van een intelligente en kern gezonde natuur. Men heeft haar levendig, vroolijk gezicht, haar oogen vol levenslust maar te zien, men heeft haar prettige, vriendelijke wijze van spreken slechts te hooren, om onder de bekoring van haar persoonlijkheid te komen. Doch ook een diepe ernst kan over die persoonlijkheid liggen en ik zou haast zeggen, in die liederen, die van droefenis of melancolie, van troost of verborgen smart spreken, is zij het grootst.

Zij is dramatisch aangelegd en een stellig bewijs daarvan, is wel, dat Cosima Wagner haar uitnoodigde, naar Beyreuth te komen. Ze weigerde — iets, wat stellig maar weinigen zullen doen, want, zooals Tilly Koenen zegt: een uitnoodiging van de weduwe van den grooten Wagner is ongeveer hetzelfde als een bevel van den koning of den keizer. Ze gevoelde echter, dat haar plaats niet was het tooneel, doch het concertpodium.

Daar geeft zij haar heerlijke kunst, die geen actie van noode heeft, om een ieder te betooveren met haar machtig expressieve voordracht.

Wanneer men haar hoort, denkt men niet afzonderlijk aan haar heerlijke, prachtig geschoolde stem, noch bewondert men de wijze, waarop ze de stemmingen van het werk weet te uiten, doch met volle teugen geniet men van het kunstwerk zelve, zooals het door haar in zijn volmaaktheid wordt weergegeven.

Zij vermag het, de diepste gevoelens wakker te roepen door haar rijpe en verinnerlijkte voordracht van alles wat zij zingt. Beethoven's woorden „von Herzen zu Herzen" worden in haar bevestigd. Ja, groote kunst gaat van het hart uit en we voelen, wanneer we haar aanhooren, dat daar een rijkbegaafd, fijnvoelend menschenhart tot ons spreekt en dit is het kostelijk geheim van haar onveranderlijk succes overal waar zij zich laat hooren.

En dan haar prachtig diepglanzend orgaan! Een machtige weeke contra-alt, die, hoog en laag, overal even gaaf en rijk klinkt en met een even groot gemak de grootste forto's als de fijnste, wegstervende pianissimo's zingt.

Waar alles zich zoo tot een harmonisch geheel vereenigt, kon Tilly Koenen heel wat bereiken, vooral waar zij haar opleiding genoot bij de beroemde Cornélie van Zanten, die van haar stem getuigde: „Zoo een wordt er slechts eens in de honderd jaar geboren."

Onder de voortreffelijke leiding van deze groote zangpaedagoge ontwikkelde de buitengewone stem van Tilly zich zeer snel en binnen weinige jaren was zij gereed om op te treden.

Laat mij echter nog terugkomen op haar jeugd. Op Java geboren, waar haar vader commandant der Kavalerie was (haar moeder was een dochter van generaal van Thielen) kwam ze op jeugdigen leeftijd naar Holland, waar haar vader haar spoedig ontviel. Haar moeder bleef achter met haar twee dochtertjes Tilly en Albertina en moest deze geheel alleen opvoeden.

Uitstekend heeft zij zich van haar taak gekweten en niets was haar daarbij te veel. Terwijl haar zuster voor onderwijzeres werd opgeleid, studeerde Tilly voor haar pianodiploma, dat zij op achttienjarigen leeftijd verwierf. Tot dit tijdstip had zij slechts onbeteekenend zangonderwijs genoten en zich niet in 't bijzonder op den zang toegelegd. Niettemin had haar stem reeds algemeene belangstelling gewekt. Als 't ware met helderziendheid begaafd, voegde haar zuster haar toe, nadat zij eens Tilly's zang onopgemerkt had beluisterd: Ik geloof, dat jij nog eens een groote zangeres zult worden.

Nadat zij haar piano-diploma verworven had, besliste haar moeder, dat zij zich verder op den zang zou gaan toeleggen en haar stem verder ontwikkelen. Daartoe ging zij naar het Amsterdamsche conservatorium, waaraan destijds Cornélie van Zanten nog verbonden was. Haar geheele opleiding heeft ze van deze beroemde leerares gehad en nimmer heeft zij zich tot anderen gewend.

Toen Cornélie van Zanten zich te Berlijn vestigde, volgde Tilly haar derwaarts. Wel kunnen leerares en leerlinge met voldoening op het wederzijdsch vertrouwen terugblikken. Cornélie van Zanten is haar dan ook steeds een ware vriendin gebleven en droeg haar standaard-werk: Bel Canto des Wortes aan Tilly Koenen op.

Het is met innige dankbaarheid en bewondering, dat Tilly Koenen over haar moeder spreekt, aan welke zij geheel haar geslaagde kunstenaars-loopbaan toeschrijft.

Want welgeslaagd mag haar loopbaan heeten. In bijna alle landen van Europa heeft ze gezongen; ze heeft reizen gemaakt naar Engeland, Noorwegen, Denemarken, Rusland, Oostenrijk, Spanje enz. — en alle critieken verklaren haar unaniem voor een der grootste zangeressen van dezen tijd. In 1910 maakte zij een groote tournee door Amerika, waar zij eveneens overal geestdriftig werd gehuldigd. In New-York zong zij tweemaal in een seizoen op de New-York Philharmonic concerts onder leiding van Mahler.

In Europa zong zij aan verschillende hoven en ze ontving van onze Koningin, bij een soirée op het slot Dobbin, de Huisorde van Oranje voor Kunst en Wetenschap. Zij is de eerste vrouw, die deze orde verwierf en die ontving uit de handen zelve van Hare Majesteit in 't bijzijn van den Prins.

De Duitsche Keizer, voor wie ze zong, zeide, toen hij hoorde waar zij geboren was: „Daher die Schöne Stimme, weil Sie aus dem Lande der indischen Nachtigallen stammen."

Ze zong nog voor verschillende andere vorstelijke personen als: de Koningin van Napels (zuster van wijlen de Keizerin van Oostenrijk) Aartshertogin Maria Josefa van Oostenrijk, groothertogin Marie van Mecklenburg en vele anderen, die allen even opgetogen waren over haar voortreffelijken zang.

Wanneer ik mijn verschillende gegevens doorblader, de stapel critieken uit alle landen, de verschillende artikels over haar geschreven, allen haar lof verkondigend; als ik denk aan alle geschenken, haar vereerd door dankbare toehoorders en aan de hulding die overal haar deel was, dan kom ik tot de slotsom, dat wij hier in Holland nog niet half weten, hoe hoog Tilly Koenen overal aangeschreven staat in het buiten-

---

Frederik was er ook al met zijn meisje. Zou die nu niet even doorloopen... even zien bij zijn moeder?

Ze zag Frederik dicht bij Cecile gaan zitten op de tuinbank; hij tuurde op naar Cecile met dien blik, dien zij zoo goed kende...

Zooals hij vroeger, met half open mond en stille aanhankelijkheid naar haar had opgekeken in kinder-overgave.

Het deed zoo'n zeer diezelfde verlangensblik nu weer te zien na zooveel jaren... nu nooit meer voor haar...

Ze peinsde even tot ze met schrik besefte niets uit te voeren. Ze voelde altijd een plichtverzuim in het met nietsdoende handen staan. En nu repte zij zich voort, boog zich en rekte zich om rondom het stof na te jagen en weer in den doek te vatten en vast te knijpen en te slaan. Haar gedachten vergezelden het werk... ze mocht niet mopperen over Frederik, 't was 's menschen bestemming... Als ze nu nog eens een dochter had gehad...!

Ineens werd met sterken slag de stofdoek uitgeklopt, als wuifde ze krachtig naar een reëel visioen.

... Een meisje, een dochter van haarzelf... zoo'n meisje van een jaar of twintig, dat nog niet dadelijk trouwen gaat, waar je gezelligheid aan hebt en dat zich niet haast om van je weg te komen..., waarvoor Moeder dan toch ook nog wat is..

Die aangetrouwde dochters, ze begreep ze niet, wat waren dat toch voor vrouwen, altijd uitgaan, altijd gekleed, altijd lachend.

Hoor nu die Emilie, Cecile meende ze — ze kon geen namen onthouden — hoor nu dat schelle lachen — neen, ze begreep zo niet. Hoe kwamen de vrouwen zoo anders geworden, dan in vroeger tijd? Ze sufte, doch ze vond het nimmer en gansch haar kleine denkvermogen vluchtte weg, gretig steeds, van wat ze niet begreep. Toen viel haar aandacht op het tastbare van een kleedje, een kleedje, dat ze zelf had geborduurd en dat nu pluizen ging en in een gezellig galopje ging het nu plotseling... slechte zijde van dat kleedje... zooveel werk aan geweest... 't ging niet zoo... ze moest de andere punt voor leggen... er kon visite komen... niemand wist 't wel... alleen de registratielui... van Dalen en Vermeer... allebei van hun bruiloft nog.

Zóó kan 't wel met het kleedje. En weer greep dit directe van haar leventje haar aan en sprongen de gedachtetjes op:... slechte zijde... beetnemen... vertrouwen in een winkelier!... in Groningen kon je dat... vroeger tenminste, zou misschien nu ook wel anders wezen... ja van Dalen en Vermeer... de eenigen die 't wisten... die zouden kunnen komen...; die kennissen hier... die Haagsche conversatie... daar moest je slag van hebben... zij had er nooit in kunnen komen... een Groninger is stug... meenen 't zoo kwaad niet... vallen niet tegen... maar stug in de Haagsche conversatie.

Dit te denken, dagelijks haast, van de degelijke stugheid der Groningers, gaf haar een heele bevrediging in haar zijn zonder eenige conversatie...

De witte klok op de gestofte zwarte schoorsteen sloeg kalme slagen! twaalf.

Truitje zou voor de koffietafel zorgen, omdat *zij* hier stof afnam.

Màk-kelijk: dat niet-koken vanmiddag!

Op de Witte Brug... een heele gebeurtenis!

Vermaas' idee... Truitje had een gat in de lucht geslagen; dat was in al die negen jaren van haar dienen hier nog nooit gebeurd: buiten eten.

Màk-kelijk, als je alles maar vóór je ziet, je je nergens mee hebt te bemoeien.

Deze gedachte overviel haar als telkens nieuw, sinds ze 't wist van de Witte Brug.

Ziezoo, ze kwam hier klaar, enkel de planten nog nazien. Ze ging het rijtje langs, van de cactus en de clivia en de fuchsia's, altemaal oudgedienden.... Daar beleefde je plezier van: van planten. Dieren waren ook aardig, jammer dat Vermaas er niet van hield — gezellig een poes... die van thuis liep 'r achterna... kwam 'r goeie morgen zeggen... net een hond... 'n Engel van een beest. Aanhankelijk is een dier. Maar jongens kwamen nooit thuis, woonden toch zoo dichtbij... zelfs Frederik kwam nooit meer aan 's Zondags: Papa was zoo vervelend met zijn registratie, klaagde hij... ja, daar kon ze de kinderen geen ongelijk in geven... 't was altijd registratie en Vermaas was degelijk, praatte altijd over zijn werk, was er altijd mee bezig tot Zondagsmiddags toe... Maar toch hun vader, had toch altijd zoo achter hun leeren gezeten, moesten toch dankbaar zijn.

Zie zoo, de planten hadden het hunne weer; nu konden ze komen vanmiddag... van Dalen niet misschien, doch Vermeer... als die er om dacht... kon je niet kwalijk nemen. Vermaas had er zelf niet om gedacht vanmorgen. Alleen Sofie, die malle zus die bloemen had gestuurd, heelemaal uit Groningen.

„Als ze nou niet wijs!" had Vermaas uitgeroepen.

(Slot volgt.)

land, en acht ik het een aangename taak, u hier met een en ander daarvan bekend te hebben gemaakt.

Bij al haar succes en trots haar enorm druk leven, studeert Tilly Koenen nog steeds, want

Tusschen Denver en Colorado in den wagon.

zooals ze zeide: „Men is natuurlijk nooit volleerd. Iederen dag valt er wat nieuws te studeeren. Men stelt steeds hoogere eischen aan zichzelve en ook het publiek verlangt steeds meer: wee degene, die stilstaat in de kunst".

Hoe zij die volkomenheid bereikt van eenheid tusschen muziek en woord, welke bij haar zang steeds zoo frappeert, blijkt uit hetgeen ze over haar manier van studeeren vertelde:

„Een lied", zegt ze, „is een gedicht en de meeste gedichten zijn liederen. De vertolker heeft de dubbele taak van het gedicht zeggen en zingen.

Wanneer ik met een lied begin, laat ik voorloopig de muziek weg en vestig mijn aandacht slechts op de woorden.

Als ik na eenigen tijd geen drang tot een mogelijke muzikale uiting daarvan voel, leg ik het gedicht terzijde. Meen ik echter, dat de woorden zich leenen tot een muzikale illustratie, dan neem ik de muziek ervan in mij op. Wanneer de muzikale bewerking niet strookt met hetgeen ik zelve er van voel, ook dan ga ik er niet verder mee.

Het mag een goed lied zijn, doch het is niet geschikt voor mij. In het andere geval echter neem ik het lied in mijn repertoire op en niets kan het meer van mijn programma verdrijven."

Met een dergelijke diepe behandeling van elke interpretatie die zij geeft, is haar opvatting over critiek een zeer juiste.

„Een artist moet zijn eigen critiek leveren. Dit is iets, wat mijn leerares mij steeds leerde. Wees streng voor jezelf, zeg zelf zooveel dingen over je kunst, dat hetgeen anderen zeggen, je niets nieuws meer kan leeren".

Over haar Amerikaansche reis vond ik alleraardigste bijzonderheden door haarzelf beschreven in de „Wiener-Konzertschau". Ik laat hier Tilly Koenen zelf vervolgen: Nauwelijks in New-York aangekomen, werden mij verschillende reporters voorgesteld en moest ik dadelijk de ongeloofelijkste vragen beantwoorden. Een dergelijke ontvangst viel mij in iedere plaats ten deel en dikwijls zijn deze interviews recht lastig, vooral als je moe van de reis aankomt en reeds bij den ingang van het hotel afgewacht wordt. Dikwijls moest ik uren vertellen, om elk aan de beurt te laten komen. De eerste vragen van hen allen kende ik al gauw van buiten:

„How do you like America?"

„Is this your first trip?"

„Do you think the american people are musical?"

„Who was your teacher?"

„Tell me about your beloved queen Wilhelmina?"

Over de Clubs vertelt ze het volgende: „Club" is het woord, dat degene die in Amerika reist, wel het meest vervolgt.

In elk hotel zijn de bovenste verdiepingen voor clubs ingericht en in alle plaatsen werd ik door allerlei Clubs uitgenoodigd. Wanneer ik aan al die uitnoodigingen gevolg had gegeven, ik zou waarschijnlijk nog niet in Europa terug zijn.

De Amerikaan wil van elke nieuwe „Star" kunnen zeggen „I know her personally" en het gaat alle beschrijving te boven, hoe men in die samenkomsten gehuldigd en bewierookt wordt."

Bij haar optreden ondervond ze eigenaardige dingen waarvan ze er ook eenige beschrijft. Zoo gebeurde het haar in San Francisco, dat, toen zij haar zang eindigde, opeens een luid gefluit in de zaal weerklonk, wat haar onbeschrijflijk komisch aandeed, doch waarvan zij de reden niet begreep. Haar impresario haastte zich echter, haar mee te deelen dat een gefluit in Californië de hoogste extase beteekent, en wenschte haar geluk met haar groot succes.

Ook in Toronto overkwam haar iets wat zij niet licht vergeten zal.

„Midden in het eerste lied werd het publiek, dat vooraan zat, opvallend onrustig en ik zag slechts bleeke, verschrikte gezichten, die zich echter langzamerhand weer herstelden. Echter, bij elk nieuw lied herhaalde zich dit tooneel. Niet erg opwekkend voor mij! Wat bleek echter? Telkens, wanneer ik eenige noten had gezongen, kwam een groote rat uit haar schuilhoekje, wrong zich door de planten, die voor het podium stonden, op het tooneel en ging tusschen eenige palmbladeren dicht bij mijn voeten rustigjes zitten.

Gelukkig kon ik het dier niet zien, anders was ik zeker weggeholdt. Den volgenden dag vertelden de kranten alles van de muzikale rat en men noemde mij daarna „de Hollandsche rattenvangster."

Vele bijzonderheden vertelt zij verder over haar lange reizen door heel Amerika en haar groote zin voor humor toont haar de dingen van een zijde, zooals niet alle menschen ze kunnen zien.

Behalve kleinere ongemakken, die het reizen door verschillende streken van Amerika oplevert, overkwam het haar bij de Rocky Mountains in Colorado, dat groote steenen den weg versperd en een deel van de brug weggeslagen hadden. Zij schetst daarbij zeer humoristisch de onverstoorbare rust en goede luim van de negerbedienden, die op alles lachend antwoordden en zonder de minste opwinding zeiden: „Well 't is allright, there was only a big stone on the way and now the bridge has gone." En toen zij verontrust vroeg: Ja, wat dan, als ik niet op tijd voor mijn concerten ben?" kreeg zij weer onverstoorbaar ten antwoord „Well you have to wait, till they have fixed it."

Daar er meerdere bruggen waren weggeslagen, tengevolge van den hoogen waterstand, was zij genoodzaakt, een omweg van zeven dagen over Portland te maken, die zij als zeer interessant beschrijft. Ze kwam midden door Arizona, Idaho en Oregon en zag de inboorlingen van zeer nabij.

Eindelijk in San Francisco aangekomen, vernam ze, dat ze dadelijk door moest reizen naar Los Angelos, om den volgenden avond het verzuimde concert in te halen. Later hoorde zij, dat in dienzelfden nacht in San Francisco eenige sterke aardschokken gevoeld waren en — zij betreurt het, daar niet bij geweest te zijn.

Het is duidelijk, dat men voor een zoo veeleischend bestaan een ijzersterk gestel en een goed humeur noodig heeft.

Beide heeft Tilly Koenen en dit stelt haar in staat, haar druk en zwaar, doch heerlijk vak, zoo volledig te beoefenen.

Dat zij buiten liefde voor haar kunst nog liefde en ambitie voor vele andere dingen heeft, heb ik aan veel kunnen bemerken.

De kiekjes toch uit Amerika, welke hier van haar gegeven worden, zijn evenals tientallen andere, daar door haar zelve gemaakt. Het eene, wat haar voorstelt in de vertolking van de komische poppenmarsch van Cath. v. Rennes, maakte ze, op uitdrukkelijk verlangen van het Amerikaansche publiek, dat haar in die liedjes ontzaglijk toejuichte en dat portret in 't groot in de bladen afdrukte.

Ook het silhouet van zichzelf vervaardigde zij en zooals ge zien kunt, is het een uitstekend gelijkende beeltenis.

Deze liefhebberijen, benevens vele schil-

Tilly Koenen in Amerika op reis.

Tilly Koenen in „Poppengedoe".

Wat loopen ze stijf,
Wat zien ze toch bleek,
Waar of ze wel om treuren...

derstukjes en penteekeningen (o.a. illustreerde ze liedjes uit „Poppengedoe") bewijzen, dat Tilly Koenen een in alle opzichten buitengewoon begaafde vrouw is, van wier leven gij, naar ik hoop, met belangstelling eenige bijzonderheden hebt aangehoord.

ANNA KOOMANS—REYS.

HELEN HENSCHEL.

De kunst van Helen Henschel is een zeer aparte. Ze is een zoo bijzondere figuur, dat ik haar met geen enkele andere kunstenares zou weten te vergelijken. Haar programma ziende, denkt men eenigszins aan het chanson-genre.

Echter durf ik haar daartoe toch niet te rekenen, wijl haar verschillende kwaliteiten haar op een geheel eigene plaats stellen.

Helen Henschels groote kracht is de volmaakte eenheid van haar zang en begeleiding. Haar accompagnement alleen al is een wonder van fijnheid, soepelheid en distinctie. Haar pianistische prestaties zijn enorm; met een voleinde beheersching begeleidt ze zichzelve, zoowel in een eenvoudig volksliedje als in de veeleischende piano-partijen van Brahms of Debussy.

Distinctie, dat is hetgeen haar in alles kenmerkt. In het lustige Bridgewaterfair, het droeve Mädchenlied of de ragfijne Mandoline van Debussy overal blijft het fijne, aristocratische kunst, welke zij biedt.

Ontroerend zong zij het licht tragische L'Heureux Vagebond en bewondering en opgetogenheid verwekte haar meesterlijke vertolking van Les Fantoches van Debussy, hetwelk zij als toegift na het eerste deel van haar programma moest geven na het enthousiaste applaus van het publiek.

Vergelijkingen met haar vader te maken is niet doenlijk, daar zij een gansch ander genre beheerscht. Slechts de vergelijking omtrent het zich zelf begeleiden, en dan zoodanig, kan hier gemaakt worden en die vergelijking kan Helen Henschel doorstaan.

Haar zangkunst staat ook op een aanmerkelijke hoogte, hoewel hierin evenmin als in haar stem zelve haar grootste kracht gelegen is; wat zij echter met haar materiaal weet te bereiken, moet groote bewondering wekken.

Voegen we daarbij, dat haar uitspraak van de talen prachtig is, (hoe kan het anders met zulke cosmopolitische ouders en een zoolang verblijf in verschillende landen), dan is het begrijpelijk, dat een avond van Helen Henschel zooveel genot beteekent. Zoodra zij dan ook met haar lieftallig bijna kinderlijk figuurtje en haar expressief gezichtje op het podium verschijnt, voelt men, dat zij de gunst van het publiek heeft.

Het publiek liet dit dan ook duidelijk merken door een spontane toejuiching na elk gedeelte.

A. K. R.

KUNST.

E. YDEMA.

Kunsthandel Biesing, Molenstraat.

Nog is de tentoonstelling open van Ydema's aantrekkelijk schilderwerk. Uit Oudega in Friesland is E. Ydema geboortig. Eén opgetogen zeiler eerst, die op de Oudegasche plassen genoot, zooals alleen misschien een Fries van zijn land genieten kan, d.w.z. met de volkomenste toewijding: de woonschuit werd vervolgens zijn atelier en aan dit verblijf is het te danken, dat hij een frissche doorsnede telkens van zijn geliefd Friesland bieden kan. Het is wel het waterland bij uitstek: Ydema's landschapkunst, het zijn huisjes aan de vaart, aan de plassen of de groote meren, welke hij schildert, of zeilbooten die te droomen liggen aan den kant waar de vlakke, ureu-verre weide onderbroken wordt door een rustigen vliet. Veel boomen heeft dit landschap niet, zwaar geboomte is een uitzondering, de vredige liefelijkheid van weiden-eenzaamheid, rekt zich tot de horizon wegvloeit in de lucht. Van dit grootsche van den eenvoud in dit landschap, gewaagt Ydema minder, hem is het te doen de vriendelijkheid, de fijne stemming ervan te leeren.

En dat hij dit te bereiken wist, kan deze tentoonstelling uitduiden. Er is nog al verkocht en geen wonder, want al deze landschappen zijn eenvoudig vertelde droomerijtjes naar de natuur,

Waarnaar ieder immers gaarne luistert!

ALBERTINA DE HAAS.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

Prijs per regel 40 cent.

Voor kwaliteit:
THEEHANDEL „SUEZ"
Piet Heinstraat 62
Den Haag.
Telefoon H. 1785.

DE MODE.

Neen, de Weener mode is er niet ingegaan!

Als afgedankte Maskeradecostuums ziet men hier en daar zulk een bont geheel, wat achterafgezet in de magazijnen, als een asschepoes, staan.

Doch Asschepoester zou zulke kleuren niet hebben aangedurfd... Om de booze zusters niet...

Misschien zou wel een deel van het échec om die bonte, groote patronen aan den lijve te dragen, geweten kunnen worden — niet aan zusters alleen, doch wel in 't algemeen aan de naastlevenden. Want eigenlijk: de huisgenooten worden met een mode, die in letterlijken zin groen en geel voor de oogen is, wel het meest geplaagd. En dan — hoe hinderlijk voor het interieur, dat bijvoorbeeld in zacht libertypaars of muisgrijs of goudsbloem-bruin ingericht, waarlijk de schokkende effecten van steenrood naast kanariegeel en vlaggen-blauw niet zou kunnen opnemen om in de verte slechts harmonisch te blijven.

En harmonie moet er toch zijn! Overal.

Ik zag onlangs vanuit het gezellige bovenzaaltje van „de Vette Hen" (dat, tusschen haakjes, op dagen van deftige trouwerijen wel een observatiepost lijkt, zooals het vlak tegenover den trouw-ingang van het stadhuis is gelegen en bezet is dan met kijkende hoofden voor de ramen) een trouwerij dan, die chic bedoelde te wezen. Allereerst viel er een naargeestige motregen — arme executanten die dit zoo troffen — dit verpooverde nog den totaal-indruk.

En nu had het bruidje een japon aan, die een overdadige luxe tentoonspreidde van wuivende ragfijne zijde en kanten; ze moest echter stappen op een morsigen looper, waarvan terzij twee geforceerd-chique bruidsmeisjes wachtten en de stoet, die volgde, was eigenlijk pijnlijk om aan te zien. Of nu het bruidje haar droom van schoon niet deze ééne maal had mogen droomen? Ja, natuurlijk, doch de illusie van weelde, welke toch haar bruidstoilet beoogde, kon al dadelijk niet gedeeld worden door den man harer keuze, wiens kleeding — heerenkleeding verraadt zich zooveel gauwer — niet in overeenstemmig was met de hare...

En zoo spande alles samen, tot de heuvel toe, die het arme, te mooi uitgedoste bruidje, geen zon had gegund, om haar uit den toon te doen vallen en eigenlijk haar bruiloft, gezien op de uiterlijkheid van kleeding dan alleen, te doen mislukken.

Harmonie! eigenlijk is het de sleutel tot het inslaan van een mode! De harembroeken zijn niet gegaan, ze zijn immers ook niet in overeenstemming met onze nuchtere naturen, aan wie de vadsige leefwijze van de warmere landen vreemd is en blijft, al kunnen wij natuurlijk onze oogenblikken van toegeven aan luiheid met kamerslofjes en met zachte huisjaponnen, waaraan niets knellen of hinderen mag.

Harmonie, ze moest zijn tusschen ons uiterlijk verschijnen en onze beurs en het is werkelijk iets van een pijnlijk contrast als een hyper-elegante vrouw, voor zoover dit haar eigen dierbaar persoontje betreft, thuis zich met alles behelpen moet in een weinig sierlijk milieu. Het evenwicht moet er zijn en indien men niet betalen kan, met een auto of rijtuig naar de opera of comedie te gaan, wake men ervoor een uitgaanstoilet zich aan te schaffen dat in een trem zeer stellig is misplaatst. Ik zou zoo door kunnen gaan en u het verkwikkelijke beeld voor oogen kunnen stellen van weer zulk eene élégante, wier Mädchen-für-alles met geen tang aan te pakken was en met drie lagen vuile schorten over elkaar, de voordeur op een kiertje opende, aan de bezoekers der elegante binnen vroeg: „wat moet u?"

Misschien is de oorzaak van dit alles wel te vinden in het feit van het verkleinen der standen. Aristocratie en fortuin ging in vo-

De Bontmode in Beeld.

ELECTRA BISAM MET AUSTR. OPOSSUM.

Veenestraat 39. — C. W. WARNAR.

Adv.

rige eeuwen meer gepaard, men was dame of men was het niet. Thans is dame wie zich goed te gedragen weet en die eenigerzins de kleine burgerklasse is ontgroeid. Toch is die laatste restrictie ook alweer gevaarlijk. Men begrijpe mij wèl: slechts op wat men zoo uiterlijk: dame noemt, doel ik. Er zijn — en het zal in den tijd van de poorteressen en de edelvrouwen ook wel al zoo zijn geweest — prinsessen-zielen onder de langst geborenen. Doch er zijn nu zooveel standen als er menschen zijn, terwijl de Fransche revolutie eigenlijk gezorgd heeft dat de laag geborenen in 't licht kwamen te staan van hun absolute menschelijke gelijkheid. O, die Fransche revolutie! Gruwelijk zeker. — Marie Antoinette, de prachtig-mooie vrouw en slachtoffer, prinses de Lamballe, de edele vriendin, . . . doch hoeveel schoons is er geweest in die vervloeking van het: Fraternité, égalité, liberté. En al is nu later alles ook ongestraamd, die vrijheidskreet zal nimmer de wereld meer verlaten . . .

De gelijkheid der menschen . . . zou het den dood zijn van de kunst en de schoonheid? Het wordt wel eens voorspeld. 't Lijkt onmogelijk, want de schoonheidsbehoefte zit in iedereen en die zou toch niet weg te moffelen zijn. Een ander ideaal, een andere schoonheid van kleeden en bewegen zou voor den dag treden, er zou heel wat opgeruimd moeten worden, aan oude begrippen; o, wat zal het nog lang duren eer de gelijkheid en de broederschap, — waarnaar toch iedere mensch een zekeren heimwee-trek voelt, zal doorbreken als een vaste staat der dingen. En hoe triest om ook te zeggen, waar het toch zoo iets verheven gelden zou: de kleurigheid ware armee de wereld uit.

Juist in de tijden der scherpste standenverschillen zijn mede van de schoonste dingen gemaakt. Want in het naïeve verband van fortuin en kunst kan, waar de fortuin onevenredig ligt opgestapeld, de verfijndste kunstuiting ontstaan. Bij het neerschrijven van dit laatste denk ik aan die waarlijk schitterende verzameling Haagsch porceelen, welke voorstaat op de Plaats bij den naïef-quaar Albergo. Het is als een Museumbezit deze collectie; ons Haagsch Gemeentemuseum heeft het dunkt me niet mooier.

WILLY QUARTS.

KINDEREN.

(Historisch).

't Is gebeurd; 't is vanochtend (10 Dec.) gebeurd en de moeder, die haar jongen herkennen zal, mag haar kereltje wel eens extra op den schoot nemen . . . . als hij dat nog wil . . . . — want het omstreeks achtjarig ventje voelde zich al heel wat mans. Het geval ging zoo:

De trein, lijn 13, stopte op plein 1813. Een paar jongens, van de Kubschool stelig, stapten in; één, de kleinste, was eventjes te laat; eventjes zotte de trein nog naar aan, de vent had er best op kunnen stappen nog, zelfs zonder gevaar. Doch hij bleek te verkiezen achter de trein aan te loopen nog wel beladen met — ideaal aller jongens — een nieuwerwetsche windbuks. Het was een leelijk hol voor den peuzel, van de eene buite naar de andere. Uitgeput kwam hij op de tramhank te zitten tusschen de andere jongens in, toen bekwam hij wat en wou tekst en uitleg geven aan zijn vrindjes, omdat die hem hoonden, zeiden: een hondje achter de trein. „Zoo, zoo", schoot hij uit, „'t is toch nog beter dat ik me dood loop achter de trein, dan dat ik erop spring als 'tie gaat, wat ik niet mag".

De menschen in de trem keken stil het flinke woord-houdende kereltje aan en de vrouwen wenschten zich: zóó'n zoontje!

T. v. T.

VROUWENBEROEPEN.

Souffleuse.

Wanneer wij van een nieuw vrouwen-beroep vernemen, is het onze bedoeling, onze lezeressen hier kennis van te geven.

In het buitenland zijn hier en daar in de schouwburgen souffleuses inplaats van souffleurs. Hoe staat het daarmee bij ons?

De vrouwelijke stem is plooibaarder, kan tot fijner nuanceeringen overgaan. Is het niet iets voor onze schouwburgdirecties om ook de vrouw in dit zoo geschikte beroep te introduceeren?

Een Hollandsche Overwinning te London.

Door de Ladies London Fencing Club was een internationale schermwedstrijd voor dames uitgeschreven, waarvan meerdere Hollandsche dames deelnamen.

Ten slotte werd Mevrouw S. Bekkers—Lopez Cardose, als de beste vreemdelinge, de vreemdelingen-cup toegekend.

Mevrouw S. Bekkers—Lopez Cardose, houdster van den Alfred Hutton—Memorial Challenge Cup (Vreemdelingen-cup), met haar leermeester Giovanni Gianlomenici, professeur d'escrime te Amsterdam.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

Prijs per regel 40 cent.

KIJK NIET OP DE KLOK

Een kop Blooker's daalders Cacao smaakt ALTIJD goed.

INRICHTING VOOR Heilgymnastiek en Massage.
Gediplomeerd verpleegster.
Speciaal tusschendienst
E. J. GRATAMA.
Zeestraat 30a.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Fransch Bijspel Klepelaire
Aanvang 8½ uur. Einde 11 uur.
VRIJDAG 12 DECEMBER en volgende avonden
Een Huwelijksreis.
Onovertroffen succesklucht.
ZONDAG 14 DECEMBER 2 uur
MATINÉE
PONTBICHOT IN HET PARADIJS.
Zie de groote biljetten.
Dinsdag en Vrijdag, op verzoek, niet rooken.

Rijwielfabriek en Magazijn
DE NEDERLANDSCHE LEEUW
W. C. VAN BEYEREN, Zoutmanstraat 71
TELEFOON H. 7470.

De eischen, aan een eerste klasse damesrijwiel te stellen, zijn:
1e soliditeit wat alle deelen betreft;
2e bijzonder lichte gang;
3e elegance;
4e zware vernikkeling en houdbare emailleering.

De prijzen, van een in alle opzichten fijn dames-rijwiel mogen thans varieeren van f 70 tot f 135. Daar beneden is niets DEUGDELIJKS te leveren; daar boven betaalt men fancy prijzen.

Wij houden het juiste midden.

TE KOOP
een fraaie, voor dames zeer lieve, nog jonge
Amazone Papegaai.
Spreekt, zingt, fluit, lacht, huilt en vele dingen meer.
Prijs, met koperen kooi, f 80.-
Dagelijks te bezichtigen KNEUTERDIJK 16, tweemaal bellen.

Concertdirectie: MAX VAN GELDER — AMSTERDAM.
Gebouw: die Haghespelers. HEERENGRACHT.
Donderdag 18 December 1913 (8.15)
- Dansavond -
ANGÈLE SYDOW
van Jaques Dalcrose Anstalt - Hellerau
met hare leerlinge
Elsa Dankmeijer.
RHYTHMISCHE DANSEN
o.m. Grieg, Schumann, Brahms, Chopin
META REIDEL, Concertzangeres,
aan den vleugel G. WOLTHERS.
Prijzen der plaatsen: Loge fl. 3.50. Zaal fl. 2.50, 1.50.
Plaatsbespreking dagelijks.
Concertvleugel uit het magazijn van Googen & Swagerman.

KERST-GESCHENKEN
J. ALPH. LABOYRIE
Compagnie Royale
PASSAGE 5 — Telefoon 1724.
ENGELSCHE Heeren- en Dames-Parapluies
Wandelstokken en Rijzweepen.

INDISCH RESTAURANT
Vereeniging „OOST EN WEST"
Laan v. Meerdervoort 187
Telephoon 2655.
INDISCHE KOKKIE
Groote verscheidenheid van Oostersche Gerechten.
Zorgzame en zindelijke bereiding verzekerd.
Billijk tarief.
TJOBALAH SATOE KALI, TEMTOE NANTI DATANG KEMBALI
Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.
Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van bezorgloon.

Inteekenbiljet.

Ondergeteekende, —, wonende te (straat) n°.

abonneert zich tot wederopzeggens toe op

De Haagsche Vrouwenkroniek

à f 0,75 per kwartaal.

Datum. Onderteekening.

Eerste jaargang. Zaterdag 20 December 1913 No 6

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0,75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

Bericht.

Wegens het Kerstfeest op ***Donderdag*** *en Vrijdag a.s. is onze drukkerij op die dagen gesloten en zal het volgend nummer van ons blad op* ***Woensdag 24 December*** *verschijnen in plaats van op 27 December.*

De Directie.

Kan een werkende vrouw een goede huisvrouw worden?

(Eventjes ironisch.)

Het is ontwijfelbaar dat een meisje, gewoon voor zichzelve te zorgen, 't zij als onderwijzeres, advocate, doktores, stenografe, schilderes, typiste, telefoniste, boekhoudster, enz., van gelijkaardige beter op de hoogte is dan haar thuisblijvende zuster.

Een jonge dame, die de niet verantwoordelijke bezigheid van dochter des huizes uitoefent, begiftigd met een flink kleedgeld, weet weinig of niets af van de marktwaarde van 't geld, terwijl de zelf den kost verdienende vrouw geleerd heeft van drie kwartjes een gulden te maken in de gedwongen spaarzaamheid van haar mager (dat is het haast altijd) inkomentje.

Doch dit even terzijde gezet, zijn de voordeelen van tot een onafhankelijke betrekking opgeleid te zijn, maar oppervlakkige meerderwaardigheden wanneer een vrouw getrouwd is. Van geen nut is — dat weten we allemaal nu wel — dat men ingewikkelde berekeningen tot een oplossing kan brengen, om de huishouding op rolletjes te laten loopen. En toch is het in deze schijnbaar zoo eenvoudige taak van het huishouden-leiden, dat het jonge meisje, gewoon aan de routine van regelmatige werkzaamheden (waartoe geen greintje organisatietalent noodig was) in 't begin van haar leven als getrouwde vrouw jammerlijk kan falen.

Ten eerste ziet zij de huishouding voor te weinig aan. De ongebondenheid der plichten (als men natuurlijk goede hulp heeft) wordt door haar als een soort vacantie beschouwd. Eigenlijk lijkt haar 't heele get-ouwde leven een soort lange kantoor- of school-vacantie. Zoo ze kopjes waschen na 't ontbijt, ja of neen? Opstaan 's ochtends om zeven of acht uur? In 't vroeger leven moèst het om zeven uur, wilde ze, stipt — als moèst — op kantoor zijn. Al die vrije lusten geven een heerlijke vacantie-ongedwongenheid aan den dag. In den aanvang vooral.

Dooh . . . .

Ze kan het toch niet goed zien, dat haar man 's morgens zijn hoed afborstelt, als een toebereidsel om naar zijn werk te gaan; dan, bekruipt haar een oogenblik de lust, wel met hem om te willen steken, en wanneer de deur achter hem dichtklapt, heeft ze heel eventjes 't gevoel van een zachte gevangenschap . . . Maar zoo gauw is manlief niet weg, of ze zoekt troost in 't ochtendblad van de courant; haar oog doorvliegt met een kennersblik de kolommen om op de hoogte te komen van wat daar in die andere voelbewogen wereld voorvalt; hoe 't met de politiek staat, wat er op ieder gebied te doen is, alles wat er maar in de courant te lezen staat, boezemt haar min af meer belangstelling in, gewoon als ze was al die punten met vroegere collega's en kennissen te bespreken af hen er over bezig te hooren. En onderwijl ze zoo met haar ochtendblad in een mak'lijk stoeltje of in 't hoekje van de canapé neerzit, heeft ze een vage notie dat er haar iets voorbij gaat . . . een lange stoet van maatschappelijk werkende vrouwen met haar verschillende vaandels langs haar trekt, terwijl zij, onder dat vaandel vandaan is geloopen, gedwongen de toeschouwersrol te spelen: een sensatie ongeveer als een tot huisblijven veroordeeld zeeman moet ondergaan als hij de zilte lucht van 't zeewater in den neus krijgt.

De courant houdt haar in betoovering en de halve morgen glijdt zoo ongemerkt daarhenen voor ze 't weet. Wanneer evenwel het oogenblik daar is, dat ze, de nieuwsbron ter zijde leggende, zichzelf kunstmatig opwekt, naar de haar beschoren plichten van de huishouding om te zien, den merkt ze dat er niets aan 't werk gedaan is, want Jansje, haar meesteres maar al te goed kennende en dus wetende dat die te zeer in beslag was genomen om haar doen en laten te volgen, heeft zelf ook den tijd ervan genomen om den slagersjongen het hoofd op hol te brengen.

Het onmiddellijk gevolg van het eerste samentreffen zijn driftige woorden van de meesteres en bijdehande antwoorden van de gedienstige; ten slotte loopt het soms zoo hoog, dat Jansje, misschien door een weigeslaagde flirt in een overmoedige bui gebracht, de sluizen van haar welsprekendheid al te wijd openzet voor den vloed van haar toorn en aan 't slot van haar peroratie den dienst (met zes weken) opzegt. Dan trekt ze zich ten aanzien van haar meesteres, die zich ten koste van haar zenuwgestel kalm houdt, terug in haar keuken-appartementen, met een gezicht waarop, achter het masker van rechtvaardige boosheid, de victorie al te duidelijk zich opdringt. Het arme vrouwtje heeft niet geleerd met dienstboden om te gaan, ook niet in zulke gevallen bonne mine à mauvais jeu te spelen, waardoor waarschijnlijk Jansje, van 't pad afgebracht, aan haar goed recht zou zijn gaan twijfelen en op alle mogelijke manieren, die niet onder woorden te brengen zijn, maar tot de verontwaardiging in huis alles bijdragen, haar excuses zou indienen. Integendeel behandelt de eertijds werkende vrouw het incident als een zaak die zich afwikkelt, terwijl de zes weken de physionomie aannemen van een wapenstilstand.

Maar al kunnen de door wilskracht bedwongen zenuwen van de meesteres deze pijnlijke stilte verdragen, niet alzoo met Jansje, gewoon als zij is, haar gemoed in alle weersgesteldheid naar believen te luchten.

Ze kan het zeggen, ze kan het iemand goed zeggen, maar ze kan niet mokken, en de slagersjongen die intusschen ('t leed maakt vrienden) tot vasten vrijer bevorderd is, is het in dezen volmaakt met haar eens, knikt maar van ja en schudt van nee, altijd met haar mee, terwijl hij op een kus loert.

De werkende vrouw handelt graag „fair", wil ook niet wantrouwig of achterdochtig zijn en dus bekommert ze Jansje geenszins als die aanvankelijk twee, vervolgens vier maal den tijd noodig heeft van vroeger, om de bel te poetsen. Geanimeerder wordt steeds het gesprek aan de deur en ten slotte is de gansche nieuwe, gebeurloose straat ingelicht dat het daar waar Jansje dient, „geen dienst" is.

Mevrouws huiselijk geluk wordt daar aan haar eigen deur vernield, doch zij, beseft het niet, wil integendeel Jansje niet dwars zitten nu zij weggaat. Zij is beleefder dan ooit jegens de meid, stipt in wat Jansje toekomt en belegt, om niet „unfair" te zijn, Jansjes boterhammen dubbel en overdwars.

Dooh een nieuwe dienstbode komt op alle advertenties niet opdagen . . .

Nu is Leiden eerst in last. De meid ten slotte vrij onverwachts nog weg.

Het werk zoowat gebeurd, maar voor het middagmaal zelfs de eerste toebereidselen nog niet gemaakt.

En zoo komt het ongelukkige vrouwtje, dat eertijds zoo zelfbewust en flink haar betrekking waarnam, tot de verpletterende conclusie dat ze zich geheel alleen in huis bevindt, met het middagmaal in 't vooruitzicht; zelf zonder esprit de cuisine en ook de keuken zonder de goede geest die er kookt. Het eenige dat een schijnbare hulp biedt, is het kookboek dat evenwel du haut de sa grandeur van de keuken-schoorsteen af op haar neerziet, ongeveer met den blik als waarmee een grammatica uit een geleerde boekenkast kijkt naar een kind dat spellen leert.

Nu weet een vrouw, die op kamers heeft gewoond, gelukkig wel hoe ze een lekkere kop koffie of een sterke kop thee kan maken, maar ongelukkig is de man van die vrouw bij zijn thuiskomst daar niet tevreden mee en verlangt na een langen dag van werken wat meer substantieel voedsel.

Zoo gebeurt het dat man en vrouw „een paar woorden" hebben; hij verwacht een maal, meid of geen meid, en zij vindt dit onfatsoenlijk een ruwe opvatting van 't geval en denkt in haar hulpbehoevendheid: maal of geen maal — een meid!

De eertijds werkende vrouw vervalt niet spoedig in tranen. Zij is echter gedoeht uit haar humeur en flapt er opinies uit, waarover ze spoedig bitter berouw heeft.

Ongelukkig als het nu winter is en er 's ochtends kacheis zijn aan te maken. Daa kan men den heer des huizes in nieuwe rollen zien. Ongelukkig als er niet spoedig een „noodhulp" wordt opgepikt; ongelukkig als deze hulp in nood zelf de handen verkeerd staan of erger nog als ze chronisch „breeksoh" is, zoodat tegen den tijd dat een nieuwe functionaresse in werking treedt, de breekbare huishouding ten halve is verdwenen. Ongelukkiger nog als er niet vóór een geschikte noodhulp te vinden valt en men afhankelijk wordt van een oude, kromme, afgeleefde werkster, die men toch onmogelijk een bak met kolen de trap op kan laten dragen (een bezigheid waartoe zich de flinke persoonlijkheid van den heer des huizes het beste leent) — waarvan men niet verwachten mag dat zij telkens als een jong hitje de keuken uit zal vliegen voor de bel, wat dan de gelukkige jonge echtgenoot ook wel wil waarnemen.

Ach, hij wil alles wel doen, het arme slachtoffer, mits er dan eindelijk maar eens een geregelde afwikkeling van bezigheden in zijn huis kome.

Hij snakt, hij hunkert, hoe enthousiast hij met zijn hulp ook toeschiet, naar het oogenblik, waarop hij, thuis komend, in een gezelligen staat van zaken binnen treden mag, naar dat oogenblik dat hij weer uit de asch der vergetelheid voor zijn vrienden moge oprijzen, die hem vanwege zijn huiselijke handigheid tot de gekortwiekten zijn gaan rekenen; hij hunkert kortom naar dat oogenblik van zaligheid, dat hij den eerenaam mag opzij leggen van . . . rechterhand van zijn vrouw.

Dan . . . .

Ja, doch dan heeft ook de eertijds „werkende" vrouw een paar leerjaren op het wijde exercitieveld van haar mans geduld achter den rug.

Dan, dan kan ze zich gaan rangschikken onder de huisvrouwen.

T. VAN TECKLENBURG.

Een volgend maal komen de voordeelen van een eertijds werkende vrouw, als echtgenoote.

Feuilleton.

HUISSLOOFJE.

door ALBERTINE DE HAAS.

II (Slot).

Die bloemen!

Aardig toch . . . goeie zus . . . lieve zus . . . beste meid!!

Met den rugkant van haar hand streek mevrouw Vermaas wat vochtigheid uit haar oogen weg.

Dertig jaar . . . toch ook een heele tijd . . .

Verbeelding . . . zei Vermaas . . . een dag als een ander . . . toevallig dat je erom denkt . . . had hij ook weer gelijk in.

Op den gang tipte ze met den punt van haar schortje de spatten weg rondom 't fonteintje, keek 't knaantje nog eens streng aan . . .

't Huis was zoo netjes, jammer dat de schoondochters er zoo weinig oog voor hadden; ze vroegen soms: waarom doet u 't toch, al dat werken met zoo weinig aanloop? Dan antwoordde ze, dat ze 't voor haar zelve deed. Wanneer ze dit antwoord gaf, ging haar hoofd wat achterover, en was wanneer ze getuigde, dat ze geen mensch was voor de Haagsche conversatie.

Op 't eind van de dwarsgang was de breede bruine deur naar 't kantoor.

Ze zou haar man even gaan zeggen, dat het tijd was voor de koffietafel. Ze stak het hoofd om de deur.

Hij zat achter 't scherm, dat rond zijn bureau stond.

Ze slipte naar binnen, 'n tip van 't wit gebordeurde schortje, dat ze altijd droeg, in de hand als een verlegen kind.

Ze kwam er haast nooit in de weekdagen op 't kantoor, om de klerken; doch 's Zondags middernalen. Als 't haar zoo leeg werd om 't hart . . . de jongens die niet kwamen . . .; Truitje uit . . . dan werd 't huis zoo verdrietig stil en ging ze maar wat dwalen door de kamers . . . stofte hier en daar nog eens wat, nam ook wel eens een boek in haar schoot, maar daarover viel ze altijd in slaap.

Nu stond ze terzij van het scherm, dat rond zijn bureau boog.

De heer Vermaas had haar niet hooren binnenkomen, keek toen met eenige bevreemding, de wenkbrauwen hooggetrokken, op, en schreef daarna weer door.

Zij, schuchter, inchte hem tegen, ze dacht aan de bloemen van haar zuster, aan het uiten op de Witte Brug . . . ze zag ook de zon dansen op de gele en roode strepen van de store . . . toen ze erop staarde leken de strepen weg te stroomen als kleurige golven in de zonnebeling.

„Vermaas", zei ze plotseling, ze kleurde en krong haar schortje in zenuwachtigheid met de beide handen, alsof het een stukje fijn waschgoed was, dat ze vooral zelf wilde hanteeren.

Toen zweeg ze. Ze had wat willen uiten van een blijdschap die wakker in haar werd, doch het gedachte-ordenen en de uiting daarvan was haar, in de lange, lange huwelijksjaren, tegenover een altijd zich kernachtig-kort, zakelijk uitsprekenden man, moeilijk gaan vallen. Ze keek nog weer eens terug naar dat stroomende zonlicht op de store . . .

„Op de Witte Brug hè?" zei ze lachend. „Ja", beslotte zijn stem, alsof de klerk het juiste nummer van een register aan hem vroeg en hij antwoordde.

Hij zat stijf rechtop altijd; zijn eene arm vlak neer op 't papier; de andere schreef door, regelmatige letterlijnen, de een na de andere . . .; zijn mond was niet te zien, zoo neep hij die klein in zijn baardhaar als hij werkte.

. . . Werkzaam als zoo'n man was . . .

„'t Was een goed idee van je", hegon ze weer: dat buiten-eten.

Hij antwoordde niet, schreef een nieuwe letterlijn, reeht als een lineaal, alweer hij de anderen. Toen, na een paar seconden, bromde hij wat vriendelijks in zijn keel.

Er viel wat zonlicht op zijn kale hoofd . . . Dat glansde zoo . . . de witte draden van zijn baard vlechten naar beneden, schitterend als zilver.

Mevrouw Vermaas keek naar hem met de verzonkenheid, waarmee een mensch van weinig gedachten luistert naar een schaamle zielebeweging. 't Was of ineens een indruk van lang geleden in haar kwam, of ze als iets nieuws de prikkeling van zijn baardhaar voelde tegen haar gezicht . . . 't was een kwijt geraakt gevoel . . . iets van vroeger, in een lichten glans.

„De zon is een beetje op je hoofd" zei ze, „zal ik de zon wat wegdoen?"

En was toen ze dit zeide wat vreemds in haar stem, iets van bedwongen huildrang, als vanochtend met de bloemen . . .

„Laat maar — we gaan toch zeker daadlijk koffiedrinken."

Nu zag ze ook plotseling weer, dat er hier slecht gestoft was door Truitje.

En ze sloop de kamer uit.

In de gang liep Truitje haar bijna om.

„Die jachtje, begreep je, mocht uit.

„Alles klaar binnen, mevrouw?" riep ze, 't wachten is op u."

Mevrouw Vermaas glimlachte: op haar wachten . . .

Vroeger thuis: moeders jaardag . . wachten op moeder . . . verrijs opzeggen . . . bloemen.

Zoo iets kwam in huis als er meisjes waren . . . haar jongens al gauw gedachten om verrijs opzeggen . . . vluggo koppen . . . haar mans hoofd . . . vonden alles flauw . . . man

Photo J. Merkelbach, Amsterdam.

Aan de Haagsche Vrouwenkroniek
Enny Vrede

vormd, weet niet wat precies haar niet trekt van de rol, doch het feit bestaat dat deze zoo goed als nooit wordt gekozen. De Nora-figuur lijkt voor jonge harten, die het moeder-gevoel slechts uit verzen kennen, als een buitengewoon heldhaftige. En de heldhaftigheid der jeugd brengt mee dat men eer sympathie voelt voor d a d e n, voor uiterlijke, wel zeer schoon schijnende ten uitvoerbrenging van theorieën, dan voor verzaking bijv. daarvan terwille van het enkele moeder-instinct. De Hedda-Gabler-figuur mist al het schoone van de uiterlijke heldin: Nora.

Hedda Gabler is niet eens een uiterlijke heldin, zij wil voor zichzelf dien schijn wel wat dragen, zij speelde als kind met pistolen, reed prachtig paard, had al de aantrekkelijkheid van een strijdbare amezone, doch haar hart is laf. Haar hart is ook leeg. Hedda Gabler is een der figuren uit Ibsens werken, waaraan de allerminste hoeveelheid theorieën vastgehaakt is. Het is het tooneelwerk waarin Ibsen niet trachtte te betoogen: het is als tooneelwerk een uitingsvorm welke thans niet is de formule van een waarheid, welke de groote tooneelschrijver als in documenten gestaafd, voor ons neerleggen wilde, opdat wij die waarheid zouden begrijpen.

Hedda Gabler is het eenige tooneelwerk, waarin het diepzinnige van de tegenstrijdigheden in een mensch, de noodlottigheid van een leven dat niet in het kader thuis hoort waarin het is geplaatst, wordt gegeven louter als verschijnsel: zóó kan het gaan met een mensch die dwars in het leven, in den levenden stroom van menschen wordt gezet. De stroom van menschen spoedt zich voort en loopt onverbiddelijk diegene die hindert, om.

Zóó wordt Hedda Gabler, die door geboorte arm en deftig, door opvoeding ijdel en nutteloos is, gedoemd onder te gaan. Egoïste reeds van aard, van inborst, wordt zij dit meer en meer nog door haar erkende schoonheid. En aldus wordt Hedda Gabler, de zoo weerbare in 't leven, door schoonheid, door geest weerloos, omdat zij niet geplaatst is in een milieu waarin zij past.

Die eene groote consequentie geschiedt aan haar, deze van verjaagd te worden waar zij niet hoort. Die consequentie trekt zijzelf. Als ze ziet dat haar huwelijk uit de meest onvervalschte berekening gesloten, toch een misrekening is, als de kans om maatschappelijk te stijgen ook al ontglipt, als het wrange aan haar geschiedt dat de rechter Brack, die wel met haar flirten wilde, doch niet met haar trouwen, de flirt opdrijft tot meer, nu zij immers veilig is gehuwd, met een onnoozele, deels in zijn macht — als Hedda Gabler ziet dat alles in het leven tegen haar lijkt samen te spannen en elke weg dien zij betreden zou willen, is afgesloten, en zij, de vogel, met een eigen aard toch en een eigen vleugelslag, nergens de wieken meer kan opslaan, dan blijft er niets meer over dan uit dit leven weg te gaan. En een van die schitterende, door ongewoonheid aantrekkelijke eigenschapjes van een in mondaine kringen zich bewegende vrouw: deze eigenschap van meesteres op het pistool te zijn, krijgt thans relief. Hedda Gabler schiet zich zelf met een harer pistolen dood.

De Hedda Gabler-figuur van Ibsen is een geheel en al mogelijke figuur. Toch is zij vol van schijnbare tegenstrijdigheden: haar physieke moed en zedelijke lafheid; haar valsche natuur die oprecht schoone daden liefheeft; haar trots om den omgang met Brack door den dood te verbreken en haar laagheid weer, om zonder een grein liefde een man te trouwen.

In tegenstelling met Nora, welke een vooral schijnbaren adel ontplooit en vanaf het tooneel pleegt te schitteren met haren adel van denken, waarmee ze stormenderhand de harten wint, is wat als adel in Hedda Gabler huist, verdoken, verborgen schier. Onsympathiek in volle mate is Hedda Gabler, doch haar dood toont toch vooral het beklagenswaardige van haar vrouweleven.

Het feit van het opvatten van de Hedda Gabler-rol reeds alleen wijst erop dat mevrouw Verkade een kunstenares is, van ernst voor haar schoon ambt vervuld.

Meenden wij de eerste jaren van Enny Vrede's optreden te maken te hebben met een jonge vrouw die vooral geschikt was de luchtige rollen uit Engelsche mondaine blijspelen te vertolken, thans is ons een rijpe artieste verschenen die, neen, nog niet gansch berekend is voor de zware uiteenzetting van Ibsens woorden tot een levende mensch (wie zou deze rol in ons land echter voldoende geven kunnen), doch zóóveel reeds gaf dat de toekomst in haar een rechte Hedda Gabler zal kunnen eeren. Vertrouwen geeft het feit dat mevrouw Verkade blijkt danig te studeeren. Het post vatten op het tooneel reeds in de eerste acte had iets van dat wat wij van groote tooneelspeelsters kennen. Het was vast en doordringend, haar spel. Physiek is zij een ideale Hedda Gabler, zooals zij een ideale Kasbloem zou zijn in het tooneelwerk van mevrouw Simons—Mees. Er waren oogenblikken in haar spel dat het giftige van den wanhoop, welke in Hedda Gabler ten slotte huist, de tooneelfiguur van Enny Vrede als ontstijgt. Het groote in de figuur voelt Enny Vrede en hiermede is veel gezegd.

De groote lijn is er, aan nuanceering kan nog veel worden gewonnen. Er moeten gedeelten zijn, waarin Hedda Gabler ook waarlijk de vrouw lijkt op wie Brack, Lörborg en zelfs een Tesman verliefd kunnen worden. En nu is het scherpe, het boosaardige, het giftige en het wanhopige aldoor ook in de uitdrukkingswijs aan 't woord. Iets minder zou meer voldoen; vooral zij er stijging en daling en stijging weer.

Met dit al is de ernstigste aandacht op de tooneelspeelster Enny Vrede gevestigd.

ALBERTINE DE HAAS.

Het Haagsche Opvoedingshuis.

De algemeene bedoeling dezer inrichting meen ik niet duidelijker te kunnen uiteenzetten, dan door de woorden aan te halen uit de circulaire, rondgestuurd bij de oprichting van het Tehuis: „De vereeniging het Haagsche Opvoedingshuis is opgericht met het doel een inrichting te stichten voor kinderen van on- en minvermogenden, die naast de huis- en school-opvoeding b i z o n d e r t o e z i c h t noodig hebben.

Zij wenscht voor deze kinderen, wier toekomst bedreigd wordt, een tehuis, waar de gelegenheid zal bestaan:

1e. Een onderzoek in te stellen naar de individueele karaktereigenschappen en naar de oorzaak van het afwijkend gedrag.

2e. Op het kind zulke maatregelen toe te passen als op grond van waarnemingen en onderzoek en in verband met ouders en onderwijzers mogelijk zullen blijken.

De vereeniging bedoelt dus in de eerste plaats het welzijn van kinderen, wier gedrag in het huisgezin, in de school en op straat aanleiding geeft tot c o n f l i c t e n m e t d e g o e d e o r d e. Zij wenscht daarbij de ouders tot raad en de school tot steun te zijn, en mede te werken tot de beteugeling der straatschenderijen, en tracht dit te bereiken door in de opvoeding de voor ieder individueel geval passende verbetering te brengen."

Dit zegt in korte trekken, hetgeen beoogd wordt door hen, die dit nuttige, doch zeer lastige werk hebben aangedurfd.

Wel moeilijk is de arbeid, welke zoo eenvoudig en stil verricht wordt door menschen, die er geen reclame voor willen maken en bijna ongaarne publiciteit gegeven zien aan het werk, dat al hun tijd en hun denken in beslag neemt, dat al hun geduld en blijmoedigheid vereischt voor de zware taak, kinderen, die het op school haast niet harden kunnen, die thuis niet te regeeren zijn en buiten kattekwaad uithalen en tot misdaad komen, om die kinderen den ganschen dag buiten hun schooltijd, geregeld bezig te houden en op te voeden.

De treurige meening, als zouden die kinderen geboren worden met het onafwendbaar noodlot, m i s d a d i g e r s te m o e t e n worden, wordt niet gedeeld door den geneesheer, die mede aan het hoofd der inrichting staat, Dr. Cornelissen (kinderarts hier ter stede). Hij meent, dat ongunstige huiselijke omstandigheden, slechte verzorging, onvoldoende voeding en hygiëne en onpaedagogische of gansch geen leiding, voorname redenen zijn voor die afwijkingen van het normale. Een min of meer ongunstige aanleg of aard kan zeer veel aan dat alles toedoen, doch door het wegnemen van vele der uitwendige invloeden behoeft de toekomst van zoo'n kind niet zoo absoluut noodlottig te zijn.

In het Haagsche Opvoedingshuis tracht men die ongunstige omstandigheden tot een minimum terug te brengen.

Aan het hoofd van de inrichting staat Jonkvr. A. de Ranitz, die tevens secretaresse van de vereeniging is, terwijl Dr. Cornelissen dagelijks eenige uren aanwezig is om medische controle uit te oefenen. Freule de Ranitz, die met een huishoudster in de inrichting woont, is de ziel van het Tehuis; 's Morgens is zij bij de ontvangst der kinderen die den nacht thuis doorbrengen, tegenwoordig, eet met hen aan tafel (zij worden vegetarisch gevoed), brengt hen naar school en houdt hen den overigen tijd op allerlei wijze bezig, daarbij gesteund door Dr. Cornelissen.

De tijd buiten de schooluren wordt doorgebracht met spelen, breien (zij vervaardigen hun eigen kousen en truien en hebben allen groote ambitie voor dat werk) of andere handenarbeid. Wekelijks hebben zij les in het zingen, terwijl ze ook in cartonnage en klei-arbeid worden onderricht. Aan hun lichamelijk welzijn wordt groote aandacht besteed. De grootst mogelijke zindelijkheid wordt betracht, zoowel door dagelijksche wasschingen, als door hun wekelijksch bad. Verder worden onder leiding van Dr. Cornelissen geregeld verschillende lichaamsoefeningen gemaakt.

Tegen acht uur 's avonds worden zij gehaald. Dit laatste is een eisch, waarop het bestuur staat, daar het alleen naar huis gaan

---

gaf er ook niet om . . . had de krant al heet voor ze klaar waren . . .

Ze stond stil, rimpelde 't ondergordijntje van 't gangraam aan 't kooperen roedje . . .

Papa kwam daar nu ook aan.

Binnen werd de piano aangeslagen: als geprobeerd!

Voor haar op, glansden de bloemen . . . de rose rozen zooals die in 't witte vloeipapier lagen.

Een feestelijke ontroering vleugde aan . . . de piano . . . gaf een paar accoorden.

Ze talmde bij 't gordijntje, wachtend op haar man, om samen binnen te gaan . . . . Er ging daar binnen iets om . . . al de kinderen zoo bij elkaar.

Er kwam weer iets zoo plechtigs in haar. Vermaas waschte zijn witte handen aan 't fonteintje.

Zij bleef treuzelen, schuwig en verheugd. .

Ze zag in haar verbeelding een vluchtig beeld van in koor iets zingen of zoo . . .

„Zoo zoo zei ze en ze dacht: nu zonder erg naar binnen. Klein liep ze achter haar grooten man aan.

't Bleef stil. Toen weer vluchtte voor haar op een gedroomd visioen van bloemen . . . vriendelijke gezichten . . . één wat zeggen . . dan de piano ineens: — een huldebetuiging.

Maar de volgende seconde zag ze 't al: Frederik met zijn arm om Cecile stond 't raam uit te kijken, keerde zich zelfs niet om, Kitchen tinkelde loopjes op de piano en Willem bladerde in een boek, Karel en zijn vrouw drentelden juist naar de suite weg. ..

Truitje had er om gedacht de bloemen op tafel te zetten.

Dat was het feestelijke: die bloemen heelemaal uit Groningen.

Karel keek er wezenlijk van op, dat ze heelemaal uit Groningen waren gekomen. De anderen wisten het al.

Van de Witte Brug wist hij 't ook nog niet en ze vertelde dus er vol van: zoo prettig voor haar . . . geen dineetje aan huis . . . zoo makkelijk . . . zoo rustig . . . .

Ze kreeg er werkelijk nog weer opnieuw schik in.

Stilletjes voor zich heen, lachte zij erom, zoodat haar man, kalm rechtop voor zijn bordje, de handen aangesloten bezijden, zooals hij ook zat te schrijven op 't kantoor, naar haar keek met een lichte verwondering in zijn oogen.

Toen praatte hij weer door met de jongens over hun werk en 't zijne.

En ze ging zich wat alleen voelen in het drukke stemmengegons rondom, in het drukke gepraat en geplaag en het telkens rinkelen van Emilie . . . van Cecile's lachje.

Ze stond er altijd wat buiten . . . die jeugd had 't met mekaar zoo druk. En ze was ze al zoo lang kwijt, haar vlugge jongens. Sinds ze niet meer voor hen zorgde . . . En haar man . . . ach haar man die leek wel met de registratie getrouwd.

Zij was wel de moeder, maar zij stond buiten alles . . . dat had ze niet kunnen verhelpen.

En ze zonk terug in haar eigen denkinkjes . . . : wie er vanmiddag zouden komen . .

Ze begon grover met haar man . . . dat ze wel zou willen dat ze kwamen . . . Vermeer met zijn vrouw . . . want van Dalen . . Nu ze zoo kalm kon zitten vanmiddag — met die Witte Brug.

Ze had de woorden nog niet — allemaal gezegd of Cecile proestte in een gesmoord lachje: Frederik, 't hoofd naar beneden schokte in moeilijk bedwongen lachen mee . . de anderen bogen zich voorover . . . wilden weten . . .

Toen proestten ze 't allen uit en de woorden vlogen . . .

. . . . „Ma's feest is in 't negatieve . . . van niet-koken" . . .

„Zeven keer heb ik het al gehoord van de Witte Brug.

. . . . „Dat de bloemen uit Groningen komen . . ."

. . . . „De Vermeers komen niet."

. . . Maar de Van Dalens".

„Nee andersom ! !

Mijnheer Vermaas had met de linkerhand den rand van zijn bordje omgrepen en maakte, 't hoofd neer, sterker kauw-bewegingen.

Daaraan zag zijn vrouw, dat er iets niet in den haak was.

Zijzelf lachte vangjes met haar goedigen mond van niet ten volle begrijpen en met haar hoofd, deinend op en neer als onbewuste instemming, dwaalden haar gedachten.

. . . Ze stond er altijd wat buiten, die jeugd had 't met mekaar zoo druk . . . ze was ze al zoolang kwijt, sinds ze niet meer voor ze zorgde.

Toen . . . en het werd in 't leven van mevrouw Vermaas een gebeurtenis, die ze met diep kleuren van een schaamte steeds herdacht, alsof zij zelf door haar trouwdag daar eigenlijk de schuld van was . . . zag ze haar man . . . haar altijd kalme man, het bordje van zich wegstooten en een hand op de tafel slaan en zijn stem, vijandig klinken, die riep: „en nou is 't uit met die toon . . . met dat bespotten van je moeder".

„Man toch" — had ze geroepen en aan zijn mouw zijn driftig vuistslaan terugge trokken . . .

„Nou is 't uit . . ."

Zijn hand klapte wéér op de tafel.

„Hè man" zei ze, „wat bederf je nou alles . . . laat die kinderen toch lachen als ze willen . . . als ze daar nou om lachen willen" . . .

hun weer teveel gelegenheid tot mogelijke uitspattingen zou geven.

De medewerking der ouders is over het algemeen vrij goed.

De meeste van hen zijn namelijk zeer blij, dat ze voor een groot deel van de verantwoording voor het meer dan lastige kind af zijn. Door de leerplichtwet komen ze, in verband met het voortdurend spijbelen, vaak in moeilijkheden, zooals boete betalen of zelfs mogelijke gevangenisstraf, en door hun werk buitenshuis is het hun niet mogelijk, dat spijbelen of kattekwaad uitvoeren tegen te gaan. Ze weten n u hun kind den ganschen dag goed bezorgd en onder voortdurend toezicht.

Tot nu toe was er dan ook nog maar één geval voorgekomen van een jongen, waarbij geen resultaat werd verkregen en die ongeschikt bleek voor een verblijf in het Huis. De rest vindt — op den duur de orde, zindelijkheid, gezelligheid en goed eten verkieselijker dan het zwerven op straat zonder eten of met niets dan een stuk droog brood.

Het is anders in het begin vaak een harde strijd tegen het ingewortelde kwaad of de brutale onverschilligheid, temeer daar de machtsmiddelen zich beperken tot het inhouden van het warme maal of de boterham en het niet mee mogen spelen.

In het eerst is dit een straf, die vaak weinig voor hen beteekent, omdat zij het zoo heel slecht gewend zijn geweest en d r e i g e n ze ermee, dat ze wegloopen zullen, doch langzamerhand zijn ze zoo gul niet meer, hun plaatsje in het gezellige huishouden af te staan en zijn dergelijke straffen voldoende, om hen weer tot de orde te brengen.

Het mag een aardig resultaat heeten, dat bijvoorbeeld een bengel, die in de eerste weken van zijn verblijf in het Tehuis nog over het dak van de school klom om te ontsnappen, tegen de directrice zegt, op weg naar school: „'t Regent zoo erg, ga maar gerust naar huis, we zullen heusch niks doen". Wat dan ook inderdaad goed afliep.

Of dat een ander verontwaardigd komt vertellen: „ze zeggen, dat ik in een gesticht ben, maar ik heb gezegd, 't is n i e t, ik ben in een h u i s, waar ik me alleen maar erg netjes moet gedragen." Dit laatste mag als bewijs gelden, dat zij de sfeer van gezelligheid en huiselijkheid, die er heerscht, langzamerhand wel leeren begrijpen en waardeeren.

Die sfeer is er zeker. Wanneer ge de eetkamer binnentreedt, met de nette betimmering, waar de kleurige Zondagsche koppen en schotels op prijken, met de planten op de schoorsteen, als ge de zeer groote recreatiekamer ziet, die geheel in blauwen tint is gehouden door wand- en vloerbekleeding en een gelijkkleurig tafelkleed, overal bemerkt ge dien geest van huiselijkheid en intimiteit, welke geen enkel gesticht of inrichting geeft.

Waarlijk komt een woord van grooten lof en waardeering toe aan hen, die daar dagelijks bezig zijn, om met betrekkelijk weinig middelen dit alles tot stand te brengen en alle moeilijkheden te overwinnen.

Want er z ij n vele moeilijkheden, zoowel van principieelen als van practischen aard. Denk alleen maar eens aan de slechte kleeding van allen. Hoe moeilijk, de kinderen zóó te zien loopen, en hen dan niet van nieuwe kleeren te voorzien! Om verschillende redenen is dit niet doenlijk. Een andere vraag is, of het mogelijk is, de gunstige inwerking te laten voortduren, wanneer het kind 's avonds weer naar huis gaat.

De twijfel hieromtrent zou het wenschelijk maken, gelegenheid tot intern verblijf te openen. Echter stuit dit, evenals meer dingen, af op gebrek aan middelen en dient met dit alles te worden gewacht, tot een grooter ledental, of een misschien te verwachten gemeente-subsidie het mogelijk maakt.

Voorloopig is er gelegenheid tot intern verblijf van een paar kinderen, voor wie het zeer noodig is, geheel buiten de huiselijke sfeer te zijn.

In 't geheel telt het Huis, dat in April geopend is, negen kinderen, allen jongens. Tegen meisjes is geen principieel bezwaar, echter deed tot nog toe de gelegenheid zich niet voor, er eenige bij elkaar te krijgen, terwijl een enkele er minder op haar plaats is.

Moge bovenstaand artikel ertoe bijdragen, de bekendheid van en de belangstelling voor het Tehuis en zijn sympathieke bestuurders te verhoogen.

HANNE VERBRUGGEN.

Over de muzikale vorming van het kind.

De vraag: zullen we ons kind muziekles laten geven? komt vroeg of laat bij de meeste ouders op. En terecht. Want veel genot kan de muziek den kinderen in hun jeugd en later leven geven, al was het slechts dat zij, hetgeen op concerten geboden wordt, meer naar waarde weten te schatten en vollediger te genieten.

Doch ook het zelf uitvoeren, hoe gebrekkig, kan veel genoegen verschaffen.

Het opent den kinderen den toegang tot prettige bijeenkomsten, waar muziek beoefend wordt.

Hoe heerlijk is het niet, mee te spelen in een orkestje van een kinder-operette, of iets later in een liefhebberij-ensemble.

En zelfs op ouderen leeftijd wordt niet zelden het instrument, dat men in zijn jeugd leerde bespelen, in eere gehouden.

Ik denk hierbij aan een mijner kennissen, die trots zijn zeer drukken en verantwoordelijken werkkring, altijd nog tijd weet te vinden, kleine of groote muziek-bijeenkomsten te arrangeeren en die daarbij meewerkt met een jeugdigen geestdrift, die toont, hoezeer de muziek hem de dagelijksche beslommeringen doet vergeten.

Is ons kind muzikaal genoeg? Ziedaar een vraag, die onmiddellijk aan de eerste aansluit. Wat dat betreft, zij men niet te pessimistisch en het brevet van onmuzikaliteit reike men niet te spoedig uit. Er zijn zooveel kinderen, wier aangeboren muzikale hoedanigheden weinig beloven en bij wie toch een bevredigend resultaat verkregen kan worden. Men zal natuurlijk moeten beginnen, de eischen niet te hoog te stellen en dan kan de uitkomst, wanneer alles een beetje meeloopt, nog vrij goed zijn.

Bij voorkeur late men echter kinderen, aan wier muzikaliteit men twijfelt, geen strijkinstrumenten bespelen, althans vooreerst niet. Daarbij toch moeten ze de tonen zelf zoeken en maken, wat beslist een goed gehoor vergt, terwijl het voordeel van de piano is, dat ze de noten eenvoudig maar hebben aan te slaan. Ook zal de piano wel altijd het instrument blijven, waar een middelmatig dillettant het meest aan heeft, zoowel voor solospel als voor begeleiding. Is echter door het klavier-onderricht het gehoor meer ontwikkeld, dan kan dat later nog door de studie van een strijkinstrument of zang worden gevolgd.

Voor pianospel zullen dus nog vele kinderen geschikt zijn, wier muzikaliteit en aanleg niet boven twijfel verheven zijn.

Een voorbeeld daarvan zag ik bij een kleine jongen, die bij het begin van zijn pianocarrière letterlijk geen a van een b kon onderscheiden en die, wanneer hij niet angstvallig naar de toetsen keek, heel gemoedelijk een toonladder in nonen spelen kon.

De kleine jongen is nu een groote geworden, die met een hardnekkig volhouden en een immer geduldig verbeteren van wat zijn onwillige handen en ooren bedierven, bereikt heeft, dat hij vrij goed piano speelt, niet te zware accompagnementen op zich kan nemen en die zeer veel genot van de muziek ondervindt. Zijn geval leert, den moed toch niet te spoedig te laten zakken. Wat een nooit gedachte heerlijkheden zijn het deel geworden van hem, van wien zijn moeder schuchter zei, toen hij voor het eerst ter muziekles kwam: „Hij kan er n i k s van en ik geloof, dat hij het misschien ook n o o i t zal leeren, maar ach, probeer het maar eens, want hij heeft er zoo'n plezier in".

Dat laatste, ja, dat is natuurlijk bij zoo'n geval noodig, anders is de kans op eenig resultaat wel zeer klein. Ditzelfde is echter ook noodig en minstens wenschelijk bij muzikaal beter aangelegden, daar het anders toch nog een bron van narigheid worden kan, dat muziekgeleer.

Nu ligt het er echter veel aan, h o e het geleerd wordt aan het kind, en dan zijn er wel manieren, waarbij de muziekstudie geen gruwel hoeft te zijn en te blijven;

Wek liefde voor de muziek bij het kind, laat het elementair onderricht bestaan uit het leggen van algemeene muzikale grondslagen, en laat het vooral niet louter technisch zijn, want dan is het niet te verwonderen, dat een kind er afkeer voor gaat voelen.

De kleine vingers zijn van nature zóó los en elastisch, dat er waarlijk geen ellenlange vingeroëfeningen voor het verkrijgen van technische vaardigheid behoeven te worden afgezwoegd. De algemeene muzikale inzichten zijn voor zóó'n groot gedeelte op de les zelf te behandelen en verder met prettig materiaal aan te vullen, dat er vooreerst heusch geen vol uur per dag met de piano of viool behoeft te worden doorgebracht.

Het verdient zelfs aanbeveling, gedurende den aanvangstijd de lessen niet langer dan een half uur te laten duren, dus inplaats van eenmaal 's weeks een heel uur, dezen tijd over twee lessen te verdeelen. De aandacht wordt dan niet zoolang gevergd en op het studeeren kan ook, door den korteren tijd tusschen twee lessen, beter toezicht worden gehouden. Door dit alles zal de belangstelling van het kind niet zoo spoedig verflauwen en de lust niet gedood worden.

En er is tegenwoordig zulk heerlijk materiaal, om de kinderen muzikaal gevoel bij te brengen.

Denk eens aan de verrukkelijke sprookjes bij het klavier van Cath. van Rennes, aan haar kostelijke liedjes, van de eenvoudigste tot de moeilijkste, aan de geïllustreerde piano- of vioolstukjes, met kinderlijke titels voorzien, alles geknipt om de belangstelling levendig te houden. Ook de theoretische zijde is niet meer zoo angstaanjagend. Daarvoor heeft de Sonnaville gezorgd met zijn systeem, dat spelenderwijze de kinderen noten, sleutels, intervallen, toonsoorten enz. leert.

Ja, wel heeft een kind, dat nu muziek gaat leeren, het beter dan zijn lotgenoot van eenige tientallen jaren terug, die bij zijn droog vinger-oefeningen-boek een even saai studie-boek ontving en ter ontspanning oude afgezaagde opera-deuntjes in eenvoudige zetting te genieten kreeg.

De tijd van beginnen met de lessen hangt af van de individueele ontwikkeling. In het algemeen is het aan te raden, eerst dan te beginnen, als het kind goed en wel lezen kan, en dus reeds eenigen tijd op school is. Het vele nieuwe van het eerste muziekonderricht nog te vermeerderen met het letters en cijfers leeren, is bijna niet doenlijk en zeker niet verstandig. Men beginne dus niet vóór het zevende of achtste jaar. Dan echter kan een muzikaal kind wel beginnen. Een kind zonder, of met weinig merkbaren aanleg moet eigenlijk nog maar wat wachten, want zijn verstand alleen moet doen, wat bij een muzikaal kind de natuur doet; daarom zal er van zijne aandacht, die op jongeren leeftijd allicht geringer zal zijn, veel meer gevorderd worden.

Al te lang wachten met lesgeven is ook niet aan te raden, daar dan drukkere schoolbezigheden en allerlei andere lessen den tijd van het kind al bijna geheel innemen.

Voor sommige dier lessen, als dansen of rythmische gymnastiek, kan het zelfs zijn nut hebben, wanneer bij het kind het muzikaal en het rythmisch gevoel reeds eenigszins ontwikkeld zijn.

Ook bij eventueele latere zangstudies is het wenschelijk, dat de leerling tegen dien tijd in staat is, zichzelf te begeleiden, zoodat ook daarvoor een niet-telaat aanvangen met de muziekstudie aan te raden is.

Bij het denken aan alle lessen, die de kinderen tegenwoordig te wachten staan, zal bij de ouders stellig wel eens de gedachte opkomen: Mag ik het kind zijn vrijen middag wel voor de muziek ontnemen? Zal ik hem er niet te veel mee kwellen? En dan moge ik dit zeggen: Zorgt, dat het kind een leermeester of leermeesteres krijgt, die geestdrift voor het vak en toewijding voor het kind heeft, die begrijpt, welke leiding en welk materiaal een kind noodig heeft, om belangstelling voor de muziek te houden en degelijke vorderingen te maken; die binnen niet al te langen tijd zuivere inlichtingen kan geven, omtrent het al of niet wenschelijke van voortzetting der lessen. Dan zal werkelijk het kind niet al te zeer gekweld worden en het gemis van een enkel vrij uur niet te veel voelen.

Blijkt het kind dan werkelijk niet geschikt voor verdere muziekstudie, dan is het te hopen, dat ge iemand treffen zult, die het u eerlijk en onomwonden zegt, doch is het kind er wel toe instaat, dan kan niet ernstig genoeg worden aangeraden: zorgt, dat de kinderen de studie volhouden. Later zullen ze er u dankbaar voor zijn; wat dat betreft, betrachte men de aloude woorden: „Dwingt hen tot ingaan."

ANNA KOOMANS—REYS.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Brood en Beschuitfabriek
„De Oude Vette Hen"
Tel. 2430
Bij 't Raadhuis, Den Haag.
LUNCHROOM
AFTERNOON-TEA

DE MODE.

Een historisch overzicht van het collier? Doch de historische overzichten zijn zoo vervelend... We krijgen die bij lezingen van dierenbescherming en volkskunst, bij vrouwenkiesrecht en huisvlijt. Voor de collier spaar ik het u. Nu zijn ze in de mode, de colliers, dàt is de historie van 't moment. De en coeur uitgesneden halzen der toiletten vragen om die aanvulling, die daar in 't kuiltje van de hals lijkt te hooren. De lage hals wordt aangevuld met een ornament. Nu, vroeger en overal! Al is het, gelijk bij wilde volksstammen geschiedt, met een weinig sierlijke ring of krans van boombladeren.

De hals is een plek, welke men versieren wil, gelijk de vinger en de pols.

De mode der lage halzen heeft plots met kracht de collier te voorschijn geroepen, als het byou dat niet is te missen thans. Het eenvoudige atelierkind heeft haar flikkersteentje, een erg kleurig liefst, bengelend in het teere, wel eens wat ongewasschen putje van de hals en de mondaine draagt haar enkele diamant aan een fijn zilveren, schier onzichtbaar kettinkje, alsof een prachtig flikkerende waterdrop op het zachte blank van de hals te beven ligt. Let eens op, hoe weinig vrouwen tevreden zijn met dit enkele effect van een enkele kostbaren steen. Men wil overlading, in echt als in onecht. Doch onecht? mag men wel spreken van valsch?

Is valsch het aardig geslepen blauwe steentje, het zuiver transparant groene, dat schuchter in een teer zilver bandje omvat ligt? En valsch is stellig niet het paarse amethist, waarvan men nu zulke allersierlijkste ornamentjes maakt — steeds in zilver — wat fijner is dan in goud!

De mode der meer grove byoux in imitatie goud filigrain of zilver gevat, is aan 't uitsterven. Liberty begon met dit toiletdetail.

De goedkoope namaak nam het ras over. En wat in een verfijnde afwerking nog wel stond, werd spoedig uiterst ruw en grof. Dikke glazen opalen werden maar koelbloedig in een ongeschoven bleek geel, of korstig bruin metaal geplaatst en grove, valsche steenen bungelen daarbij nog in rissen van drie of vijf onderuit de eigenlijke hanger. Nu zou een forsche vrouw zulk een primitieve, zware versiering nog wel staan, maar de teerste vrouwen zag men er mee loopen en het was afschuwelijk. En nog woekert die grofheid wel voort, echter om steeds méér plaats te maken voor de smaakvolle, schuchtere steentjes in zilver gezet. Zoo is toch wel het verschijnsel waar te nemen, dat echt sierlijke dingen langer leven, dan wat een plompe modezucht voorschrijft.

Mocht de mode zich ook een anderen kant uit schooner, beter ontwikkelen! Voortdurend wordt de weg gewezen naar dit doel, waarop de modezucht geen offers van dierenlijden vergt. Hoe lang is daar al over gepraat, over het allerfijnste glacé, dat van het zeer jonge of nog ongeboren dier wordt verkregen, over de aigrette, wreed attribuut van een vrouw zonder hersens of zonder hart. Hoe het „persianer" verkregen wordt, heeft Willem Schurmann in zijn schoon feuilleton van het ochtendblad der N. R. Crt. van laatstleden Zondag verteld. „Daar ginds, in het land van pogroms en nihilisten, plegen de fokkers pasgeboren schapen stijf in een linnen verband te wikkelen om door deze „be"- of is het niet juister „mis"handeling het haar op de vachten vast gekruld te krijgen. De beesten groeien, maar het linnen rekt niet en het haar drukt plat tegen den onverzettelijken windselwand."

„Wanneer deze dieren geslacht zijn, heet hun vacht „persianer", de bontsoort, die wij, door cultuur verwordenen gaarne dragen ter versiering onzer pelsmantels. Hoe vele lieve vrouwehanden rusten in den mode-mof op de plaats waar eens het benauwde hart sloeg van het kleine dier, dat in zijn windsels doodgroeide".

Meen niet dat voortdurend herhalen van hetzelfde niet helpen zou. Alleen reeds, dat temidden van het geweldige egoïsme, dat ons menschen eigen is, de idee toch niet te verdelgen is, bewijst, dat die onsterfbaar en dus levend blijft. Eens zullen groote machtige lichamen als Kerk of Staat het vraagstuk aanpakken van de oneindige wreedheid van den mensch jegens het weerlooze, overgeleverde dier. Want het particulier initiatief, hoe schoon in zichzelf en hoe weinig het ook als verschijnsel in verband met alles, gemist kan worden, vermag niets, niets en niets jegens het gruwbare en te verhelpen wereldleed.

Hoe ver dwaal ik af. En ik zou over Maison de Paris nog zoo graag wat hebben verteld. Doch het is me niet mogelijk, een banale accolade te leggen tusschen wat ik het laatste, als mij op het hart liggend zeide, en het vriendelijk, teere schoon van gaas en kant en allerlei lente-achtig bekorends, wat wij daar zagen.

Bewaar ik ook dit dus voor de K e r s t p r o m e n a d e d o o r d e s t a d, in het volgend nummer.

WILLY QUARTS.

OEFENING KWEEKT KENNIS.

Dr. J. Ph. Vogel heeft over Boeddhistische kunst in Voor-Indië gesproken.

De geleerde spreker heeft met zijn voordracht de volgestroomde zaal van het Diligentia-gebouw geboeid, doch meer nog dan zijn woorden dat konden, hebben de prachtige lichtbeelden allerlei schoons voor oogen getooverd.

Van wat „Oefening kweekt kennis" zich voorstelt aan zijn leden te geven, is deze voordracht over Boeddhistische kunst wel een rechte vervulling.

De voordracht van Dr. Vogel had levendiger gekund, doch de stof was van dien aard, dat men wel tot belangstelling gedwongen werd. Het gebied van de Boeddhistische kunst in 't algemeen is zoo geweldig veelomvattend, dat Dr. Vogel zich al dadelijk beperken moest tot de beeldhouwkunst. En ook van deze kregen wij nog slechts de hoofdlijnen. Intusschen leerden wij veel kenmerkends. Dit bijv., dat in alle tafreelen, den Boeddha betreffend, deze zelf steeds ontbreekt. Wanneer de Boeddha nog prins is, wordt hij afgebeeld. Tot den staat van den Boeddha geklommen, raakt men zijn heilig wezen niet meer door voorstellingen aan.

Een keer zagen wij den Boeddha nog na een langen tijd van vasten. Zooals de zachtmoedige duldzaamheid de wezenskern is van Jezus, is deze van den Boeddha gelaten rust. Doch niet zagen wij deze rust in een schoone openbaring.

T. v. T.

MEVROUW PANKHURST.

Mevrouw Pankhurst heeft 't niet ver kunnen brengen bij haar thuiskomst uit Parijs, waarheen zij zich begeven had. Reeds in den trein tusschen Dover en Londen werd ze weer gevangen genomen en opgesloten in de Holloway gevangenis. Haar getrouwen posten dag en nacht voor de gevangenis.

ADVERTENTIËN.

DAMES

Aan de Haagsche Kookcursus
Trompstraat 73 is
EEN MIDDAG VRIJ.

Mej. A. M. BERENBAK
Magazijn in
gouden en zilveren werken
PAPESTRAAT 16.

ZILVEREN PORTRETLIJSTEN
vanaf 40 cent
Zeer geschikt voor
KERSTGESCHENKEN
Atelier voor reparatiën.

Voor de a.s. Feestdagen:

Gemeste jonge Kalkoenen, jonge Ganzen, Eendvogels, Fazanten, Heihazen, Poulardes, jonge Braadkippen, gemeste Piepkuikens enz. enz. in enormen voorraad en tegen scherp concurreerende prijzen voorhanden bij:

B. H. SNIJDER, Poelier.
Hofleverancier
HEERENVEEN, DEN HAAG.
Blandstraat 46.
Telefoon Haag No. 6198.

Impresario:
MAX VAN GELDEN — AMSTERDAM.
Salle Diligentia La Haye.
Lundi 22 Décembre 1913
8 heures.
Une seule Audition.

YVETTE GUILBERT
Les jolies chansons de France.
avec le concours de
Louis Fleury
Flutiste Solo des Concerts Colonne
Daniel Geisler
Pianiste - Compositeur
Prix des Places:
Salle Fls. 5.—, Fls. 4.—
Balcon Fls. 5.—, Fls 3.—
Location journellement de 10 à 4 heures.
Piano de Concert du Magasin Gossen & Swagerman.

MEVROUW!

Hiermede heb ik het genoegen UEd. mede te deelen dat bij mij voor de a.s. feestdagen verkrijgbaar zijn: KERSTKRANSEN gevuld met spijs of vruchten, BOTERLETTERS, TAARTEN, OPGEMAAKTE SCHOTELS, zooals KREEFTENSLA, HUZARENSLA enz., tevens SAUCIJZENBROODJES, APPELBOLLEN, APPELBEIGNETS enz. Tijdige bestelling is zeer gewenscht.

Tevens heb ik eene groote sorteering in KREEFT, ZALM, PALING in gelei, SARDIENTJES, VLEESCH in glas, LUNCHTONGEN, PATÉ's enz. enz.
Verschillende merken CHAMPAGNE, WIJNEN, LIMONADES, SORBETS.
Uitgesneden FIJNE VLEESCHWAREN, welke machinaal gesneden worden.
Alle artikelen zijn van prima kwaliteit.
Hopende met UEds. bezoek vereerd te worden, teeken ik mij, hoogachtend,

UEd. dw. dienaar,
WILLEM ROELOFSEN.
STEPHENSONSTRAAT 48. -- Teleph. 2774.

Duinoord's Koloniale waren en Comestibleshandel.

MAISON
HEHENKAMP-VAN DOOREN
TAILLEUR DE VIENNE POUR DAMES
LA HAYE — Anna Paulownastraat 69
Tel. Interc. H. 1357.
MISE EN VENTE
Vente des Modèles et de tous les articles confectionnés à prix très réduits.
COSTUMES-TAILLEUR SUR MESURE
fl. 60.-.

Maison de Couture **„Aux Elégantes"**
77 Noordeinde :: La Haye.
SPÉCIALITÉ DE CORSETS
FOURRURES — ROBES DU SOIR.
Costumes Tailleur
faits sur mesure à partir de **fl. 95.—**

Heeren Mode-Artikelen.
KERSTGESCHENKEN
voor Heeren,

Hillmer & Co.
Telefoon 1667.
NOORDEINDE 58.

Maison Artz, Lange Vijverberg 14
Tentoonstelling
VAN SCHILDERIJEN EN AQUARELLEN DOOR
D. DE VRIES LAM
van 22 December 1913— 17 Januari 1914.

WALK-OVER SHOE Co.
Hoogstraat 27
'S-GRAVENHAGE.
TELEFOON H. 8117.

Alleen Amerikaansch Schoenwerk.

5 verschillende breedten op ieder ½ nummer.

Steeds de nieuwste Modellen voorhanden.

KERST-GESCHENKEN

ENGELSCHE
Heeren- en Dames-Parapluies
Wandelstokken en Rijzweepen.

MEDDENS'
Chauffeurs-Jassen
met leder gevoerd
van af f 30.
Kapelsbrug 1-6.

A LA BELLE CANNE
M. A. LABOYRIE
LA HAYE
GROENMARKT 25 - - - Tel. 2505.
KERST-GESCHENKEN.
STEEDS HET NIEUWSTE IN
Parapluies — Wandelstokken — Rijzweepen.
Uitgebreide sortéering KNOPPEN in Goud, Zilver, Rhinoceros, Schildpad en Toledo Staal.

Perzisch weefsel uit de 16e eeuw.

Kirman
sUmak
KuLa
BoChara
Samarkand
Afghan
SchiRas
Mesched
KhiwA
TäbRis
Turkestan
YOmud
SeNéh
NOORDEINDE 11.

Th. PERMENTIER,
Lange Poten 23. Tel. 6908.
MENU'S, KERST- en NIEUWJAARSKAARTEN.

Maison Constant Meijer
(voorheen Chef-kok van het Hotel Duinoord).
TROMPSTRAAT 73. -- Telephoon 7920.
Speciaal ingericht voor KOUDE EN WARME SOUPERS VOOR DE AANSTAANDE FEESTDAGEN.
Uitzending van dagelijksche Diners.

Maison Lausberg.
Tailleur pour Dames-Fourrures.
Ex-1er Coupeur à la Maison de Paris.
LA HAYE.
Confection, Transformation et Réparations de fourrures de tout genre à des prix modérés.
Costume-Réclame 60 fl.
VAN SWIETENSTRAAT 45.

Keyzer Willaey
LANGE VIJVERBERG 13
LA HAYE
Annoncent leur retour de Paris avec une splendide collection de
ROBES DU SOIR
N. B. Cette collection se compose des toutes dernières créations des grands couturiers de renom

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 20 December 1913. No. 6

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iedereen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

VOOR ONZE LEESTAFEL.

PRINCESSES DE SCIENCE,
door
Colette Yver.
Paris, Calmann-Levy, éditeurs.

Een hoogst merkwaardig boek.

Dat Collette Yver in „de Vrouw in de Rechtzaal" een beeld van het leven der vrouwelijke jurist, d e z e Prinsessen der wetenschap zijn doktoressen. Men zou aan den titel zoo denken, dat men een beeld van d e Geleerde Vrouw zou krijgen. 't Zijn echter alle doktoressen, korter of langer in de praktijk, meer of minder beroemd; enkele vrouwelijke studenten luisteren het geheel op. Allerlei typen zijn onder haar vertegenwoordigd en bij allen heeft Collette Yver uit doen komen, hoe zij, die ze te vaak vierge cérébrale, femme cérébrale noemt (als blijde met haar vondst), hoe dezulken reageeren op liefde en huwelijk.

Laten we eerst de bijtypen nemen, om straks al onze aandacht te geven aan de hoofdpersoon.

Een mysterieuze figuur in het boek is „Madame Lancelevée, „Madame" om haar waardigheid en haar roem, want gehuwd is ze niet. Hoeveel jaren is 't geleden, dat enkele Hollandsche vrouwen van positie, ongehuwd, verklaarden zich ook voortaan Mevrouw te zullen noemen?

Enfin. M a d a m e Lancelevée.

Ze is zeer mooi, zeer gezond — heeft een ontzaggelijke praktijk en daarbij nog een eigen laboratorium, waar ze onderzoekingen verricht, die haar wetenschappelijken naam gevestigd hebben en handhaven.

Voor liefde is ze doof, vele jaren lang. Velen zoeken haar, een houdt aan. Maar niets is in staat haar af te leiden van haar werk. Eindelijk treft de liefde toch ook dit ijzeren hart. Dokter Boussard en zij krijgen elkaar hartstochtelijk lief. Toch kan ze hem niet huwen, wil ze zich niet onttrekken aan haar beroep en geven aan hem. „Ni mari, ni enfants" wil ze hebben, doctoresse moet ze blijven. Maar ook van de liefde wil ze genieten en ze gaat met Boussard een union libre aan, waar zij glorieus gelukkig in is, en bij melancholisch gelukkig.

Deze union libre is ever mysterieus als de heele madame Lancelevée. Nietwaar, want kan zij in zulk een union libre gelukkig zijn na haar eed aan zichzelf „ni mari, ni enfants"?

Daar is dan haar antipode, de lieve Dina Skaroff, de jonge Russische, die onder ontberingen van allerlei aard gewerkt heeft, tot ook voor haar de dagerad van roem en glorie ging lichten, en dan komt dokter Pautel en krijgt haar lief en vraagt haar tot zijn vrouw. Maar haar werk moet ze opgeven, en ze doet 't zonder een aarzeling, hoe lief 't haar ook was geworden. „'t Is wel 't minste, wat ik voor hem doen kan", zegt ze, als enkele collega's het haar zeer kwalijk nemen, dat wegloopen uit de geleederen.

Ze trouwt haren Pautel, ze schenkt hem een mooi, gezond kind, en haar verkregen kennis gebruikt ze om haar kind te beter te verzorgen, om Pautel bij te staan in zijn kliniek, op zijn laboratorium. Ze wordt geheel huisvrouw en moeder, en als Collette Yver ons dan die nieuwe positie, die nieuwe sfeer van Dina Skaroff eens wil laten zien, slaat ze weer zoo echt Yver-achtig door en doet, of ze gelooft, dat de echte moederlijkheid zit in pelgmok en sloffen midden op den dag, en de echte gezelligheid in een rommel van kranten, pijpen, gemorste asch op den schoorsteen en een groote bereddering om het wasehgoed van de kleine Sonia.

Neen, milieu schikleren, ze kan het niet, die knappe, zoo wereldberoemde Collette Yver! Het eenvoudigste sobetsje van de nederigste Hollandsche beginneling doet het beter. Als Collette ons in ziekenhuis-stemming wil brengen, moeten we altijd opnieuw hooren van de „blouses blanches" der doktoressen, de witte jassen der doktoren.

Wil ze milieu schilderen van een diner bij den beroemden Herlinge, ze brengt het niet verder dan door de kellners de ernstigste gesprekken te laten scanderen met hun „Chateau-Lafitte, Pomard —" en 't is soms om te proesten van 't lachen, hoe ze 't daar neerzet, haar Chateau—Lafitte, haar Pomard en denkt 't nu eens heel mooi te hebben gedaan.

O, niet dat ik haar reputatie zou willen verkorten. Ze heeft even ernstig studie gemaakt van medische zaken voor dezen roman als indertijd Jeanne Reyneke van Stuwe voor haar „Vrije kracht"; ik wou alleen toonen, dat zoo'n buitenlandsche roman, die zoo enorm veel opgang maakt, nu heusch niet zoo vlekkeloos is, zoo veel prachtiger dan ons eigen werk, in dit geval zelfs dan ons eigen vrouwenwerk.

Een derde type is mevrouw Dr. Jeanne Adeline. Arme vrouw! Twintig jaar geleden, toen ze trouwde, is ze gaan studeeren voor doktores, uit ijdelheid, om den titel en dan om het geld, dat zij zou kunnen verdienen. Vijf kinderen heeft ze gekregen. Huishouden en kinderen moest ze aan de bedienden overlaten en dat alles kostte handenvol geld. Om steeds maar opnieuw weer al die bressen, door onreelijk bestier in haar huishoudkas ontstaan, te stoppen, moet ze alles nemen wat haar aan praktijk geboden wordt, klimt ze trap op, trap af, in de buurten van den kleinen. Parijschen middenstand, om haar visites van quarante sous te bregen. De nacht brengt geen rust, want elke dokter, die zelf geen lust heeft op te staan voor een verlossing, belt haar op, wetende dat Jeanne Adeline weer veel te blij zal zijn, geld te kunnen verdienen. Arme Jeanne Adeline! Haar kinderen groeien in 't wild op, haar man raakt aan den drank, eerstdaags zal hij ontslagen worden uit zijn betrekking, en dan zal ze nog harder moeten sjouwen, nog meer geld moeten verdienen.

Nog meerdere bijtypen verlevendigen het boek. De geleerde Artout, de beroemde Herlinge, diens zachte, huishoudelijke vrouw, die zelf in de keuken gaat en er de lievelingskostjes van haar man bereidt, de zieke Jourdeaux en diens al te slecht geteekende vrouw. (Zou men haar het borduurwerk niet uit de hand willen slaan, zoo tot vervelens toe vertelt Collette Yver bij elke wedverschijning van deze figuur in het verhaal, dat ze „borduurde, bij het raam gezeten", of „borduurde, gezeten op een bank onder de linden". Ze borduurt aan het ziekbed van haar man, in de speelkamer van haar kind, en als ze Gueméné te gast heeft op een goûter. Ze borduurt, ze borduurt,

En nu komen we tot de hoofdpersoon, Thérèse Gueméné, geboren Herlinge.

Dokter Gueméné heeft haar ten huwelijk gevraagd, nog voor ze haar studies voltooid heeft.

Reeds heeft ze veel talent getoond; ze is een der meest belovende leerlingen van haar vader.

Als Gueméné haar ten huwelijk vraagt, blijkt het, dat ook zij hèm lief heeft. Hij meent nu niet anders, dan dat ze vanzelf haar beroep op zal geven. Maar daarin is ze onverbiddelijk en zelfs neemt ze het hem zeer kwalijk, dat hij haar zoo iets durft vragen.

Wat? Indien ze dan samen trouwden, zou hij voort mogen schrijden op den weg van roem en eer, en zij, die, wat haar verstandige vermogens betreft, niets minder is dan hij, zij zou dat alles moeten opgeven? Haar onderzoekingen, die voor de menschheid volstrekt niet minder zullen beduiden dan de zijne — haar onderzoekingen moeten gestaakt worden? En haar rijke geest zou zich moeten dwingen tot de geestdoodende taak van huishouden?

Gueméné gaat bedroefd heen, neen, zoo w i l hij haar niet hebben, hij eischt haar voor zich alleen, niet mag ze zich deelen tusschen Wetenschap en Geliefde. En zij rekent hem zijn gevoelens als koude zelfzucht aan.

Doch Gueméné vervalt tot de allerdiepste melancholie. Hij kan niet leven zonder Thérèse. En na vele vruchteloze pogingen om troost en vrede in zijn werk te vinden, keert hij tot de onverbiddelijke Thérèse terug. En ze trouwen, op haar voorwaarden, en ze studeert door.

Wat heel mooi in dit boek geteekend is, wat alleen het al de moeite waard maakt, om 't te lezen — 't is de strijd in Gueméné's hart, 't is de strijd in Thérèse's hart, 't is hun onderlinge, stille strijd, waarbij elk woord, dat eindelijk naar buiten komt, dubbelijk overstemd wordt door hun liefdesbetuigingen, want zij hebben elkander toch zoo lief — al lijkt Thérèse's liefde ons niet d e w a r e. Liefde echter is het ontwijfelbaar.

Als Thérèse bijna haar doctoraal gedaan heeft, voelt ze zich op een morgen zeer onlekker. Ze weet natuurlijk dadelijk, wat er is — en zeer merkwaardig is het gesprek, dat nu tusschen haar en haar man plaats vindt. Hij is trotsch en gelukkig, vol blijde toekomstplannen — zij is verdrietig en vol zorgen, en verwijt hem, dat hij „niets geen medelijden met haar heeft" met haar, die zoo gedwarsboomd wordt in haar plannen.

Eigenaardig zeker, door de schuld van Collette Yver, die nog erg onderwetsch is aangelegd, klinkt het, om deze jonge doctoresse te hooren spreken over „cette maladie de neuf mois" „die ziekte van negen maanden", waarin ze niet zal kunnen werken, niet eens mogen werken. Pardon, Collette, wij moderne jonge vrouwen hebben geleerd, dat niets beter is voor het te wachten kind, dan stage arbeid van lichaam en geest der moeder, — mits niet overdreven.

Thérèse had best door kunnen studeeren.

Enfin, ze doet het niet en Fernand Gueméné is tenminste voor eenigen tijd gelukkig. Zijn vrouw is thuis, en voor hem.

Dan wordt het kind geboren. Een prachtige jongen. En nu gebeurt er iets monsterachtigs. Thérèse heeft in die negen maanden voortdurend gezegen: „Maar ik wil het niet zelf voeden! Ik wil er niet nog eens een jaar van mijn leven aan geven! De maatschappij heeft meer recht op mij, en ik op het werkelijke Leven."

Goed. Er zijn er meer zoo, en men laat ze praten — eens zal het moederschap zelf haar onderwijzen en zullen ze niet anders meer willen, dan haar kind voeden, als ze er toe in staat zijn.

Doch als het hongerige kind der moeder aan de borst gelegd wordt, als ze overvloedig voedsel voor hem heeft — dan blijft ze weigeren, ondanks de diepe smart van haar man. En hij, die in zijn doktersprakijk steeds weigert een vrouw te verlossen, die niet beloven wil, haar kind zelf te voeden, hij moet voor zijn eigen zoon een min zoeken, hij moet zien, hoe zijn vrouw kampt met haar steeds overvloedig voedsel, zoodat haar eigen gezondheid lijdt onder haar onnatuur.

Neen, Thérèse Gueméné is overigens een veel te lieve, sympathieke verschijning, dan dat ze zoo iets monsterachtigs zou kunnen doen. Hier heeft Collette Yver te veel er van willen maken.

Hier heeft ze onderschat de kracht van de Vrouw. On est femme, après tout.

Vreeselijk wordt Thérèse gestraft. De min, is niet gezond — reeds eenmaal stierf een zuigeling van haar aan een tuberculeuze meningitis. Weer een dwaasheid van Collette Yver. Evenals later, bij den dood van Thérèse's kindje, de dokteres Lancelevée, dat omtrent die min te weten komt, evenzoo zouden wel zeker Fernand en Thérèse, beiden doktoren, daarvan op de hoogte kunnen zijn. Ook Thérèses kindje sterft aan het voedsel der min.

En nu werpt Thérèse zich met verdubbelde krachten op haar werk, om te ontgaan die stille wroeging, want ze vermoedt de waarheid, al heeft madame Lancelevée haar niet het resultaat van het onderzoek der min verteld. Thérèse wil ook ontgaan de droevige stille verwijten van haar man.

Ze promoveert, vestigt zich als dokter en spoedig krijgt ze een groote praktijk.

Echter wordt nu haar huishouden zóó verwaarloosd, dat al haar verdiensten nog niet bij kunnen spijkeren wat knecht, keukenmeid en binnenmeid er door brengen.

Collette Yver heeft wel een heel slecht idée van het Parijsch dienstpersoneel. Echter vertelt ze er bij, dat „de goeden niet wenschten te dienen in een huis, waar de meesteresse bij voortduring afwezig was."

En nu verdiept en verscherpt zich steeds het conflict tusschen Thérèse en haar man. Wanhopig is de strijd. Zijn liefde laat het eerst af en hij zoekt troost bij de mooie weduwe Jourdeaux, de eeuwig bedruende.

Voorloopig nog slechts zieletroost. Hij zoekt en vindt daar een huiselijk milieu en een vrouwelijke zorg, die hem aan zijn eigen haard ten eenenmale ontbreken. Zoo zuiver staan de zaken nog als Thérèse alles ontdekt. En dan begrijpt ze waartoe dit leiden m o e t. En dan begrijpt ze, dat z ij de schuld is. Dan voelt ze, dat d e man, ook h a a r man, niet zoekt wat ze hem meende te kunnen geven: la nouvelle épouse, maar dat d e man slechts begeert: „l'amante éternelle". En klaar en duidelijk ziet ze, dat ze kiezen moet tusschen haar man en haar werk.

Lang en moeilijk is haar strijd.

Haar man — dat is dan ook het huishouden, en wij huisvrouwen komen er al heel slecht af in Thérèses overpeinzingen, want ze schijnt alles wat daarmede in verband staat, criant vervelend en onbeduidend te vinden.

Maar haar liefde voor Fernand is zóó groot, dat ze zou sterven, indien ze afstand van hem moest doen.

En ze doet afstand van haar praktijk. Wel op den allerlaatsten nipper, als Fernand in zichzelve al toekomstplannen heeft gemaakt — scheiden van Thérèse — een nieuw leven beginnen — trouwen met de weduwe Jourdeaux.

En het boek eindigt somber, onbevredigend, laat tal van vragen open.

Zal het Thérèse gelukken de verbloeide liefde van haar man tot nieuw leven te brengen? Zal Thérèse zelf bevrediging kunnen vinden in een sfeer, die ze met zooveel onaangename gedachten tegemoet gaat?

We vreezen het ergste. Neen, we w e t e n het ergste. Nooit zal Thérèse er in slagen, de cardinale fout van haar leven te herstellen. Een vrouw als zij had niet moeten trouwen.

Meen niet, dat ik u nu het boek heelemaal vertald heb, zoodat ge 't niet meer hoeft te lezen. Ge zoudt 'n zelf van een genoegen berooven.

Alleen nog dit: bij al de vrouwentypen, die Collette Yver geeft, zou ik er nog één willen voegen, een, dat men werkelijk mist in dit vèrhaal: de vrouw, die uit liefde getrouwd is, zonder afstand te willen doen van het werk, dat ze liefhad; die toen heele berekeningen heeft gemaakt van een huishoudster en een kinderjuffrouw, en die eenmaal voor het geval staande, werkelijk vrouw en moeder geworden zijnde, haar plichten als zoodanig niet k o n overlaten aan betaalde hulp, en toen niets liever meer wenschte, dan haar eigen huishoudster en haar eigen kinderjuffrouw te zijn.

Dit type had er nog in gehoord.

NANNIE VAN WEHL.

Het Congres voor Kinderbescherming.

Verleden Zaterdag, Zondag en Maandag is te Amsterdam gehouden het Congres voor Kinderbescherming; 48 vereenigingen hebben samengewerkt om dit Congres tot stand te brengen. Onder die 48 waren tal van vrouwen-vereenigingen. We noemen slechts de Vereeniging tot behartiging van de belangen der vrouw, en de sociaal-democratische Vrouwenclub Kinderbescherming! Hoe kan juist de vrouw daarvoor voelen! Een der redenen, opgegeven als de vrouwen uit moeten leggen waarom ze toch zouden willen kiezen, waarom ze deel zouden willen hebben aan de regeering, is juist, dat haar aandeel niet anders kan zijn, dan in het belang van het kind. Want wie zal meer voor het kind voelen dan de vrouw!

Maandagmorgen geïnsde me ergens de plant aan van Albert Hahn in de Notenkraker.

Deze plaat was gewijd aan genoemd driedaagsch Congres.

Het stelde een kleinen knaap voor, in lompen gekleed, gemagerd, aan het kruis Kinderarbeid. En wat er in de eerste zittingen van het Congres verhaald werd van kinderarbeid, 't grenste tot in het ongeloofelijk misdadige; het ongeloofelijk zelfzuchtige, het ongeloofelijk wreede van volwassenen, tegenover kinderen.

Wat te denken van den groenteboer, die zijn eigen negenjarig kind deg in, dag uit van 's morgens vijf tot 's avonds twaalf liet meewerken in den winkel, meeventen op straat. Naar school moest het kind natuurlijk ook — is dan niet de Leerplichtwet? Ge kunt begrijpen, wat er met zoo'n kind valt aan te vangen op school.

De ons toegestane ruimte verbiedt ons, uit te weiden over meerdere punten van het zeer rijke en leerzame programma.

Hard is er gewerkt, die drie dagen lang! We willen u slechts nader iets berichten omtrent de derde zitting, waarin juffrouw Anna Polak, directrice van het Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid, sprak over de exploitatie van kinderen in het huishouden.

Hare stellingen luidden als volgt:

I. De exploitatie van meisjes ten dienste van het huisbouden, heeft lichamelijk, zedelijk en geestelijk nadeel voor de meisjes, zedelijk nadeel voor de jongens teugevolge.

II. Deze exploitatie worde derhalve tot een minimum beperkt.

a. Door de huisvrouwen in alle kringen der bevolking te leeren, hare huishouding op zoo beknopt mogelijke wijze te voeren en gebruik te maken van alle binnen haar bereik vallende hulpmiddelen op huishoudgebied. (In een afzonderlijk artikel zullen wij hier nader op terug komen).

b. Door zware en ongezonde werkzaamheden, waar mogelijk, buitenshuis te doen geschieden, b.v. door oprichting van gemeentelijke wasscherijen.

c. door oprichting, ook ten platten lande, van een voldoend aantal kinderbewaarplaatsen, crhnizen voor schoolgaande kinderen en scholen voor voorbereidend onderwijs, en geleidelijke overneming door de gemeenten van de van particulieren of van vereenigingen uitgaande inrichtingen van dien aard.

d. Door de werkzaamheden, die, niettegenstaande bovengenoemde maatregelen, alsnog in het huishouden, door anderen dan de huisvrouw of haar volwassen hulp(en) moeten worden verricht, op te dragen zoowel aan de jongens, als aan de meisjes.

Het deed me genoegen, te vernemen, dat de heer Hermans met de opmerking kwam, dat de jongen uit de arbeiderskringen toch al evenzeer geëxploiteerd wordt als het meisje, al verricht zij het huiswerk. Uit mijn ervaring kan ik mededeelen, dat ook de jongens wel degelijk huiswerk moeten doen in de arbeidershuisgezinnen.

Mej. Oorschot sprak haar verwondering uit, dat Annie Polak niets gezegd had over de exploitatie van het meisje in dienstjes.

Waarom niet? Ik denk: haast, omdat dat de geachte inleidster te ver zou hebben gevoerd. Over dit door mej. Oorschot aangeroerde onderwerp is zóó veel te zeggen. Ach, de kleine hummeltjes, zóó van de schoolbanken, met een klein kwikstaartje en groote uitgeloopen sloffen — en dan voor drie kwartjes in de week in een huisgezin met zes kinderen als meid, alleen! Hun roman is zelfs al geschreven: denken we maar aan het ontroerende Sprotje van onze geëerde schrijfster Margo Scharten-Antink!

Veel zaad is er uitgestrooid — moge het gevallen zijn in goeden bodem, opschieten tot krachtige planten, en dan vrucht dragen ten behoove van het Kind.

S. L.-R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

KUNST.

DE BAKER. VAN HAVERMAN, IN HET GEMEENTE-MUSEUM.

Van Haverman is 't schilderij en de nieuw benoemde wethouder van den Haag, de heer Jurriaan Kok heeft het geschonken aan het Gemeente-Museum. We hebben het gezien 't vorig jaar bij een kunsthandel op de Plaats, waar het tijdelijk was neergezet. Het schilderij is van Haverman een zeer aardig kunststaal; het schenkt een beeld van de twintigste eeuwsche baker. Daar deze haar langsten tijd in de burgerlijke samenleving heeft gelaad, is dit schilderij wel zeer op zijn plaats in een museum, waar wij immers ook gaarne de tandentrekkers uit Jan Steens tijd bewonderen of de plattelands heelmeesters die zwierig bij vrouwtjes met bont omzoomde jakjes, binnenstappen en die het teere polsje vatten.

Deze Baker is een tijdsbeeld overgoed als een figuurtje van Tragonard.

Wat zullen die na ons komen, zeggen van dit statige vrouwmensch? Zullen zij gelooven, dat het een ondergeschikte was? Doch het is waar, de Baker was steeds bij de menschen als deze op zijn allermenschelijkst waren. Ze is er in dé tijden, dat de vreugd tot zijn hoogste hoogten steeg en de angst en vrees er tot zijn diepste diepten daalde. Het standenverschil heeft rond een Baker altijd weinig bestaan. Vandaar dat dit vreemde mengeling in haar is van diensthaarheid en air, van grofheid en verfijnder wezen, van zelfbewustzijn; o. ontzaglijk voelden zich die oude baaksters! en toch ook weer onderdanig waren ze, als 't op de fooi aankwam. Zij waren goedkoop in den dienst van 't huiselijk leven, eer die duppere, onafhankelijke pleegzusters kwamen, doch de fooien! Stel u het gelaat van Havermans Baker voor, dat zoo diepzinnig lijkt te peinzen, als haar een gerechte fooi ontgaat. Een gelijkte, geheel vastgestelde fooi als bijv. van de grootouders!

Of dit heel mal is? Welneen, wij werken immers allemaal om geld, van den hoogste in de Gemeenschap tot den allerlaagste. Het humoristische in de Baker is slechts, dat die bestaansstrijd zoo dicht bij ligt, dat de reflex van een grooto of een kleine fooi zich onmiddellijk in het eerwaardige van haar uiterlijk wringt.

Op een ezel is het schilderij gesteld in de bovenzaal van het Museum, waar de moderne kunst hangt.

JAN BOGAERTS

Bij Goupil Valadon en Co.

Stillevenkunst van de meest onvervalschte soort. Jan Bogaerts houdt van het beschouwen van precieuse voorwerpen. Hij houdt van schoone dingen om den schoonen schijn, welke zij hebben, en om het effect, dat zij zoo met elkaar maken.

Als men een heel aantal Bogaerts schilderijtjes heeft gezien, bemerkt men, dat de schilder aldoor dezelfde voorwerpen bij elkaar plaatst, ze óm goochelt, wat wegkaat, wat bijzet.

Een fijngetand empire-behang vormt den achtergrond van deze stillevens. De bekoring van Bogaerts schilderijen is een bekoring van kleur, een bekoring ook van stille bestorvenheid in die kleur, als oude voorwerpen dat zoo kunnen hebben.

De voorwerpen welke Bogaerts schildert, hebben niet het zeer oude als kenmerkende eigenschap. Het meest kenmerkende wat Bogaerts neerlegt in zijn stillevens, is de geest. Van schuchtere voornaamheid, van terughouding. Het is verfijnde boudoirkunst: zoo'n oud tafeltje, waarop een mooi vergeeld aardewerk-schaaltje staat. Een oud boek ligt er meermalen bij of een snoer roode bloedkorallen, een enkele roos of een teergetinte perzik. Die voorwerpen liggen zoo stil en onbewogen, alsof ze zijn in een huis waarin geen menschen wonen. Het is deze particuliere heid, waarop wij straks doelden, toen wij spraken van bestorvenheid. De landschappen van Bogaerts ademen denzelfden geest. Ook deze zijn van hetzelfde sentiment vol, dat zij als uit te ademen lijken. Zie Bogaerts' maannachten, waarin waarlijk een pure gloed van mysterie ontstijgt. Voor het werk van den schilder staand, hebben we wel eens méér leven begeerd, meer levenwekkende aandriften van schilderkunst.

Stilleven van Jan Bogaerts.

Doch zou het mogelijk en wenschelijk zijn een droomer te brengen uit de wereld, welke hij zich zelf schiep? Er is zulk een hardnekkige eenderheid in Bogaerts werk van den aanvang of tot dát, dat wij gelooven, dat de kunst daarbij niet zou zijn gebaat.

A. d. H.

WERKEN VAN JAN TERWEY.

Kunsthandel Walrecht.

Ruim een twintigtal werken van Terwey zijn in den kunsthandel Walrecht te zien. Nieuw werk met rechtstreeksche moderne invloeden.

In de kleine levensbeschrijving, welke het catalogusje vooraf gaat, lezen wij, dat de schilder directen invloed ondergaag van Thijs Maris, Giotto, Thoma, Dürer en Bremmer.

In hoeverre Bremmers invloed op dit werk van toepassing is, weten wij niet, daar wij Bremmers schilderwerk niet kennen. Van Terwey zien we een paar landschappen, die ons niet bijzonder aantrekken, een paar portretten, die ons niet bijzonder afstoten, en een paar figuurstukken, die ons niet bijzonder boeien.

Dat is dus een vrij neutrale indruk, dien we van dit werk hebben gekregen.

Het is niet onaangenaam, maar het is ook niet aangenaam.

Het is niet onaardig, maar het is ook niet aardig.

Het is niet onmooi, maar het is ook niet mooi.

Het is niet onsympathiek, maar het is ook niet sympathiek.

Het is niet onbeduidend, maar het is ook niet beduidend.

Het is niet onbelangrijk, maar het is ook niet belangrijk.

Het is niet onbegrijpelijk, maar het is ook niet begrijpelijk.

Het is niet onbegaafd, maar het is ook niet begaafd.

Het is niet onbevallig, maar het is ook niet bevallig.

Het is niet onbekoorlijk, maar het is ook niet bekoorlijk.

Het is niet onbetooverend, maar het is ook niet betooverend.

Het is niet onaantrekkelijk, maar het is ook niet aantrekkelijk.

Het is niet onbetamelijk, maar het is ook niet betamelijk.

Het is niet onbehaaglijk, maar het is ook niet behaaglijk.

Het is niet onbehoorlijk, maar het is ook niet behoorlijk.

Het is niet onbevredigend, maar het is ook niet bevredigend.

Het is niet onbevoegd, maar het is ook niet bevoegd.

Het is niet onbevooroordeeld, maar het is ook niet bevooroordeeld.

Het is niet onbevreesd, maar het is ook niet bevreesd.

Het is niet onbevreemdend, maar het is ook niet bevreemdend.

Het is niet onbevrijdend, maar het is ook niet bevrijdend.

Het is niet onbevruchtend, maar het is ook niet bevruchtend.

Het is niet onbevuild, maar het is ook niet bevuild.

Het is niet onbewaakt, maar het is ook niet bewaakt.

Het is niet onbewaard, maar het is ook niet bewaard.

Het is niet onbewaarheid, maar het is ook niet bewaarheid.

Het is niet onbewaarheidend, maar het is ook niet bewaarheidend.

Het is niet onbewaarheidt, maar het is ook niet bewaarheidt.

Het is niet onbewaarheidte, maar het is ook niet bewaarheidte.

Het is niet onbewaarheidten, maar het is ook niet bewaarheidten.

Het is niet onbewaarheidtend, maar het is ook niet bewaarheidtend.

Het is niet onbewaarheidtende, maar het is ook niet bewaarheidtende.

Het is niet onbewaarheidtendend, maar het is ook niet bewaarheidtendend.

Het is niet onbewaarheidtendende, maar het is ook niet bewaarheidtendende.

Het is niet onbewaarheidtendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendend, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendend.

Het is niet onbewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendende, maar het is ook niet bewaarheidtendendendendendendendendendendendendendendendendendendendendende.

Het is niet onbewaarheidtend

opinion ? où donc ? A Paris sur les Boulevards, Paris qui s'amuse à montrer aux étrangers la tournée des grands Ducs ? Mais Madame ! ce monde là n'est pas la France.

Allez donc dans les grandes réunions mondaines, là où la vraie femme du monde règne, vous aurez une autre opinion de la France énergique et courageuse. Allez aussi visiter nos grandes villes industrielles du Nord et du Midi, parcourez nos campagnes ; vous y verrez nos labboureurs sains et forts ; alors je suis certaine Madame, que vous aurez une toute autre idée de nous ; car nous sommes un peuple génial, énergique, et courageux, et non une nation dégénérée et appelée à disparaitre.

MARIE DERWEL.

Mejuffr. M. Derwel schijnt mijn opstel niet geheel nauwkeurig te hebben gelezen. Ik heb niet gezegd, dat alle kunstuitingen der Franschen een decadente richting vertoonen, maar ik heb gewaarschuwd dit volk niet juist in zijn degeneratie-teekenen na te volgen. En dit doen wij, als wij de Fransche kleederdracht, die bijna altijd leelijk en onnatuurlijk is, tot de onze maken. In kunsten zoowel als wetenschappen heeft de Fransche natie in veel opzichten onder de rij der beschaafde volkeren een zeer hooge plaats ingenomen en doet dit nog.

Vele malen heb ik voor fransche kunstuitingen in bewondering gestaan. Vooral de fijnheid en smaak op decoratief en illustratief gebied sohat ik zeer hoog. En wat betreft het fransche volkskarakter : ieder weet, dat de Franschman om zijn beminnelijken aard hier in Holland geliefd is. Maar, als ik constateer, dat de fransche natie uitstervend is, kan dat noch als een beleediging worden opgevat, noch als zoodanig kunnen zijn bedoeld : ik herhaal toch alleen in andere bewoordingen, wat de statistieken ons leeren, nl. dat het aantal geboorten in Frankrijk geringer is, dan het aantal jaarlijksche sterfgevallen. En waar geregeld meer uitgaat dan er inkomt, daar blijft ten slotte niets meer over.

Om nu op een ander punt van Mej. Derwel's betoog te komen : het is soms met der mannen en der mannelijke doktoren logica eigenaardig gesteld, waar zij het hebben over vrouwen en vrouwenzaken. Zoo kon ik een arts, die jaren lang in Indië heeft gepraktiseerd en werkelijk zeer goede, artistieke beschrijvingen kan doen van den schoonen, onbedorven lichaamsbouw der Inlandsche bevolking. Ik zie dat beeld nog voor me van die slanke, sierlijke, lenige, sterke Maleische vrouw, die met één hand een kruik op haar hoofd vasthoudend, aan een rivier komt, waar de overgang slechts kán plaats hebben . . . over een niet al te dikken boomstam. Zonder de minste aarzeling begeeft zij zich erop, gaat met zekeren tred er over heen en verdwijnt, gracieus, weer in het nabijzijnde geboomte. „En denk je daar nu eens bij zoo'n nieuwmodisch gekleede, stijve, en van de natuur verreende Europeesche vrouw met haar corsetlichaam !" kon hij dan met temperament uitroepen. Maar de eigen vrouw van dien arts . . , is gekleed in een te stijf gevegen corset en heeft een uitgesproken corset-figuur ! Nog sterker : zijn dochtertje, een kind van een elftal jaren, begon wat krom te loopen. Door een vrouwelijke kennis van hem werd heilgymnastiek aangeraden, maar de arts gaf den voorkeur aan een corset ! ! Was dat meisje, een kind nog, een jongen geweest, dan zou die arts met groote verwondering hebben opgekeken als hem een corset voor den ronden rug was aangeraden geworden. Dat gaat toch niet, een jongen moet zich toch bewegen, moet sterk worden, maar een meisje . . . ja dan houdt de redeneering heelemaal op, het corset is voor het meisje, het meisje voor het corset, twee samenhoorende begrippen, dus het meisje in het corset, en daarmede is de zaak afgedaan.

Er zijn natuurlijk enkele gevallen, waarin elk arts en ook ik, een corset noodzakelijk acht. Hetzelfde kan ik zeggen van buikbanden, maar daaruit volgt nog niet, dat ik corsetten een normaal kleedingstuk voor normale, goed gezonde vrouwen acht.

Dat mijn opstel tegenspraak zou uitlokken van een zekere zijde, wist ik van te voren, en ik wist ook precies, waarin die tegenspraak zou bestaan. Het zou ook te veel gevergd zijn, van een mankster van corsetten te verwachten, dat zij de waarheid van mijn betoog zou toegeven. Maar Mej. Derwel had haar tegenspraak niet openbaar behoeven te maken. Nu zij dit wel gedaan heeft, wil ik nog even wijzen op het volgende : op den hoek van de L. v. M. en Anna Paulownastraat bevindt zich een groot reclamebord van Mej. D. waarop een vrouwenfiguur in een corset is afgebeeld. Het is het type van de gewone, uiterst verwrongen corset-reclamefiguren.

Twee dingen zijn mogelijk : óf Mej. D. vindt de afbeelding die van een normaal vrouwonfiguur, óf wel zij vindt deze het deaal, waartoe een vrouwenlichaam moet naderen. Noch het een, noch het ander alternatief pleit voor hare anatomische of physiologische kennis van het menschelijk lichaam. En bij wijze van ironie staat dan nog onder de afbeelding, dat deze is een nieuw hygienisch model ! Gesteld, dat ik een oogenblik de absolute heerschersmacht de mijne mocht noemen, dan zou ik van die macht gebruik maken door deze en andere soortgelijke afbeeldingen te laten verwijderen als schadelijk voor het algemeen welzijn.

Ten slotte is het zoo als Mej. D. opmerkt : eenige medici hebben gesproken, en Mej. D. maakster van corsetten, heeft zich doen hooren ; de lezers moeten zelf nu maar kiezen.

L. D.

JUBILEUMZEGELS.

Een onzer lezeressen breidt onze klacht over de jubileumzegels nog uit. Ze zegt : „Waaroni geen voorstellingen zooals bij de meeste buitenlandsche zegels ? Wat zou de aankomst van den Prins te Scheveningen niet een keurig tafereeltje op een zegel hebben opgeleverd bijvoorbeeld !"

O, wat een jammer, wat een jammer, dat deze gelegenheid om eens iets moois te geven, weer angebruikt voorbij is gegaan in ons stijve Holland.

Zoo oerstijf als onze jubileumzegels zijn — het buitenland zal er om lachen.

KRUSE-POPPEN.

Van geachte zijde vernemen we, dat op de poppantentoonstelling, einde Mei en begin Juni gehouden aan de Wittebrug, een groote groep Kruse-poppen geëtaleerd was door tusschenkomst van de dames van Hoboken en Jochems. De Haagsche dames hebben ze dus al gezien, die Kruse-poppen. Wellicht heeft dat hare belangstelling voor het artikel verhoogd. Laten we dat hopen !

CLEOPATRA OP DE FILM.

Niets is meer onmogelijk. Cleopatra, Egypte's koningin leeft op de film die thans in het Olympia-theater iederen avond wordt vertoond. Er is weinig beweging in de taferelen, de beelden zijn stijl en alleen de handeling der voorgestelde tafreelen geschiedt erop, zeer duidelijk, en zeer scherp. Dat zo scherp zijn is gelukkig en dienstig, want toe niet te schatten ; de dooreenmengeling der kleuren verhoogt den indruk van deze oud-Egyptische voorstellijke pracht, waarvan Cleopatra het middelpunt vormt.

Hebben wij de geschiedenis van Antonius en Cleopatra te vertellen ?

Men weet dat Antonius het bewind voerde over het Oostelijk Romeinsche rijk, waardoor Cleopatra zijn onderdane werd ; men kent de liefdeshistorie van Antonius en Cleopatra

de voorstellingen van Cleopatra temidden van haar hof, zijn vol en in zich zelf reede druk. Er is aan deze opname ontzettend werk besteed. Een honderdtal spelers zijn tegelijkertijd in touw geweest en van de kleeding van al deze hovelingen in dienst van de koningin vaar Egypte is alle mogelijke werk gemaakt. Doch een honderdtal ! De verzameling menschen voor ons bewegend, is af en welke met beider dood eindigde ; de triomfantelijke intocht voorts van Octavianus. In tafreelen wordt gansch deze geschiedenis ontrold en zoodoende maakt deze film in zijn geschiedkundige beteekenis een gunstige uitzondering op de vele flauwe bedenksels waarbij het er zoo boven op zit, dat ze voor de bioscoop zijn vervaardigd.

W. Q.

LIESKER's
Comestiblesmagazijn
Valkenboschplein 11d

VRAAGT :
Zwaardemaker's
Bisschopwijn
per flesch 60 Cent.

Boekbinderij
A. B. Gimberg en Zoon
Veenkade 53 den Haag, Tel. 6756.
Inbinden van Tijdschriften ook met bijlevering van bestaande Stempelbanden.
Voor bindwerk zijn fraaie modellen te bezichtigen.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Fransch Blijspel Kapelsoire
Aanvang 8½ uur. Einde 11 uur.
Elken avond 8½ uur
Een Huwelijksreis.
Zondag 21 December, 2 uur
MATINÉE
Een Huwelijksreis.
Zondagavond 21 Dec., 8½ uur
De Big van het 168e.
Zie de groote biljetten.
Dinsdag en Vrijdag, op verzoek, **niet rooken.**

Olympia-Theater
Prins Hendrikplein No. 3. Telefoon 6295.

VAN AF VRIJDAG 19 DECEMBER 1913
No. 2 van de Gouden Olympia-Serie:
CLEOPATRA
„De Schrik van den Nijl"
EN
MARCUS ANTONIUS.
Grootsche Wereld-Attractie in 6 afdeelingen.

Cleopatra.

Marcus Antonius.

LENGTE 2200 METER. **SPEELDUUR CIRCA 2 UUR.**

De beroemde Italiaansche filmfabriek CINÉS te Rome is er in geslaagd, door deze **„Cleopatra"** haar vroeger kunstproduct, de film „Quo Vadis ?", **verre te overtreffen.**

Uit de vele schitterende critieken der Amsterdamsche Bladen laten wij hieronder een uittreksel volgen uit het Artistiek Weekblad „de Kunst" :

„En een bezoek aan het Bioscope-Theater deze week schenk ons de overtuiging, dat de roep, die van uit het buitenland deze film „voorafging, niet overdreven is. Het is waarlijk iets buitengewoons, dat men te zien krijgt : een weelde van costuums, meubelen en rekwisieten ; een in stijl „(Egyptisch en Romeinsch) volmaakte regie ; paleizen en andere grootsche bouwwerken, die met de nauwkeurigste zorg naar originneelen en kunst-historische „gegevens zijn gecopiëerd ; en bovendien een reeks natuurtafereelen zóo fraai en waarvan de werking door met smaak gekozen kleuring zoozeer wordt verhoogd „dat deze alléén reeds de belangstelling guande maken en den toeschouwer herhaaldelijk in verrukking brengen.

„Maar ook het drama zelf, zooals het in elkaar is gezet met al de episoden van liefde en wraak, van grootheid en val, van overwinning en vergulzing, „van weelde en deerniswekkende machteloosheid, houdt de aandacht gespannen van begin tot eind en voert tot eene opwinding, die het gevolg is van het meeleven „in de realistisch voor oogen gestelde historie en . . . . het uitnemend spel der artisten. Trouweus de namen der beroemde Italiaansche Acteurs NOVELLI en „TERRIBILI GONZALIS zeggen voldoende dat men hier — vooral in de hoofdrollen — iets voortreffelijks krijgt".

Des Dinsdagsavonds NIET ROOKEN.
N.B. Alleen-opvoeringsrecht voor Den Haag.

JAARLIJKSCHE UITVERKOOP.

MAISON DE BONNETERIE

BUITENHOF-GROENMARKT.

Enorme prijsverlaging in Mantels en Mantelcostumes, waaronder Mantels met bont gevoerd van af f 53.

Conc. en Theater-Bureau M. J. DE HAAN, Geb. v. K. & W.

Zondag 21 Dec. 8 uur, eenige Zondagavondvoorstelling

N.V. „Het Toneel", Dir. WILLEM ROYAARDS, 57e opvoering van

MIJLPALEN.

Zondagsprijzen. Plaatsbespreking van af Zaterdag 9½ uur.

Diploma's niet geldig. Vrijbiljetten worden niet verstrekt.

Concert- en Theater-Bureau M. J. DE HAAN, Zaal Diligentia.

~~Dinsdag 23 December, 8 uur, slechts een enkele Hedenavond~~

VOOR HUN VERTREK NAAR AMERIKA—

Julia Culp. Coenraad Bos.

Zaal f 3, Balcon f 2.50. Plaatsbespreking dringend aanbevolen.

Diploma's niet geldig. Vrijbiljetten worden niet verstrekt.

Concert- en Theater-Bureau M. J. DE HAAN, Geb. v. K. & W.

DONDERDAG 25 DECEMBER (1e Kerstdag) 8 uur

Goedkoope entréeprijzen.

N.V. „Het Rotterdamsch Tooneelgezelschap", Directie P. D. v. Eysden

Op veelvuldig verlangen!!! Schitterend gemonteerd!!!

De Twee Weezen.

De weezen: Dames Elsa Mauhs, Alida Tartaud—Klein.
De Gravin: Mevr. Marie v. Eysden—Vink.
Vrouw Frochard: Mevr. G. Poolman—Huysers.
Jacques: Nico de Jong. — Pierre: Cor v. d. Lugt Melsert.

Alzoo een prachtbezetting voor dit boeiend volksstuk.

Goedkoope prijzen: Front-Balcon f 2.—, Balcon en Zaal f 1.50, Zaal II f 1.25, Front-Tusschengalerij f 1.—, Tusschengalerij f 0.75, Tribune f 0.40, Galerij f 0.30, verhoogd met 5 pCt. Auteursrechten.

Concert- en Theater-Bureau M. J. DE HAAN, Zaal Diligentia.

VRIJDAG 26 DECEMBER, 2n Kerstdag, 2 uur

Slechts een enkele Piano-Recital.

Prof. CARL FRIEDBERG

de grootste Pianist v. d. tegenwoordigen tijd.

Entree f 2.50, f 2.—, f 1.50. Plaatsbespr. dringend aanbevolen.

Diploma's niet geldig. Vrijbiljetten worden niet verstrekt.

Conc.- en Theater-Bureau M. J. DE HAAN, Geb. v. K. & W.

Zaterdag 3 Januari 2 uur Demonstratie van Rhythmische Dansen

DANSMATINÉE te geven door

JACOBA VAN DER PAS

met 30 harer leerlingen. Afdeeling Den Haag

Volgens de methode van haar leermeesteres ISIDORA DUNCAN.

Concert- en Theater-Bureau M. J. de Haan, Zaal Diligentia.

4e, 5e en 6e KAMERMUZIEKUITVOERING

Het Capet-Kwartet

Het grootste en beroemdste kwartet der wereld.

2e SERIE BEETHOVENKWARTETTEN

3 JANUARI, 8 uur: Op. 18 No. 4: Op. 59 No. 2: Op. 59 No. 3.
6 JANUARI 8 uur: Op. 130 en Op. 131.
11 JANUARI, Afscheidsmatinée, 2 uur: Op. 132. 133 en 135.

Abonnementen **f 7.50,** entrée per keer **f 3.–,** verkrijgbaar aan *Diligentia.*

Kerstversiering

GRAND HOTEL CENTRAL,

DEN HAAG

Hiermede hebben wij de eer onze geachte Cliëntèle te berichten, dat de **Kerstversiering** van af 20 DECEMBER **gereed is.**

Men wordt beleefd verzocht TAFELS voor 25, 26 en 28 December **tijdig te doen reserveeren.** Zulks betreft voornamelijk FAMILIETAFELS.

LUNCH van **12—2** uur.
THÉ-ORCHESTRE van **3—5½** uur } Ensemble Tzigane
DINER-CONCERT van **6—9** „ } VINCZE MISKA.
AVOND-CONCERT van **8—12** „ Dir. C. TRAUTMANN.

Aanbevelend, **J. SASSEN,** Dir.

N.B. **Modern ingericht Hotel. — 120 kamers, 40 kamers met privé bad en toilet. — Lift. — Centrale verwarming. — In alle kamers vaste waschtafels met warm en koud water-aansluiting. In verband met de vele aanvragen is het aan te bevelen**

ook KAMERS tijdig te doen reserveeren.

Effecten.

Wanneer gij effecten bezit. abonneert u dan op het

FINANCIEELE DAGBLAD

Neerlands Koopkracht,

prijs per halfjaar f 6.–.

ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; **elken dag** de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.

Vraagt gratis proefnummers aan het bureau:

Anna Paulownastraat 76

'S-GRAVENHAGE.

Maison Nederland

J. L. J. Belderbos

6 Hoogstraat 6.

TOTALE

OPRUIMING

van alle

Mantels

en

Mantel-Costumes

Buitengewoon

Lage PRIJZEN

KERSTGESCHENKEN.

Voorhanden een groote keuze in Christelijke Lectuur.

Bijbels en Kerkboekjes.
TEKSTEN op Fluweel, Carton en Glas.
Beijdenis Boekjes.
Uitdeelingsteksten voor Zondagsscholen.
Bijbelsche Platen.
Christelijke Ansichtkaarten.
Lichtkruizen.
Kerst- en Nieuwjaarskaartjes.

BOEK- en KANTOORBOEKHANDEL E. VAN ANDEL,
v/h. S M. VAN DELDEN.
WEIMARSTRAAT 16a., b/d. Suezkade.

Mij LENSVELT NICOLA

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek

Veenestraat 23. — Den Haag.

TELEFOON 3322 en 3323.

Lunchroom. — Tearoom.

Specialiteit: HAAGSCHE BESCHUIT.

Pâtisserie. — Confiserie.

RESTAURANT ROYAL

LA HAYE.

Menu de Noël.	***Dîner-Concert.***
Huîtres Impériales ou Hors d'Oeuvres Savoureux	Huîtres Impériales ou Hors d'Oeuvres Variés
Velouté Agnes Sorel	Crême Carnot
Consommé Joconde	Consommé Comtesse
Truites de Fontaine Moldave	Saumon au Chambertin
Selle de Chevreuil Reine Alice	Selle de Chamoix à l'Alexandra
Ambroise de Volaille Madrilène	Ris de Veau Grand Duc
Coeurs de Céléris à la Crême	Asperges d'Argenteuil Sce Divine
Oie de Pommeren rôti	Dinde rôti
Compote Caressa	Compote Montreuil
Homard frais d'Ostende	Pâté de foie gras en Croûte
Salade Coeur de Laitue	Gateau Prince Jérome
Gateau Madelaine	Bombe d'Arembergh
Glace Purfait	Corbeille de Fruits
Corbeille de Fruits	
le 25 Décembre, 1913.	le 26 Décembre, 1913.

Prière de retenir les tables à l'avance.

Eerste jaargang. Woensdag 24 December 1913. No 7

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iedere Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

Het volgend Nummer van dit blad verschijnt **3 Januari 1914**

KERSTNUMMER.

Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

HULST EN MISTLETOE

door

NANNIE VAN WEHL.

's Avonds, als de zon daalde en boven de zee de wolken straalden, wolken, die muren en torens, burchten en poorten bouwden, dan zagen de oude Germanen met eerbied op naar den goudglanzenden hemel en wezen hun kinderen de wolkenpoort, waardoor de zon verdween.

Dat was de ingang van lichtengaard, het rijk der goden, der machtige schoone Asen, die de zon zenden om de menschenwereld te verlichten, die de bloemen doen bloeien, den ooget doen rijpen, de vogels doen zingen: die den wind zenden, den zingenden, streelenden wind, die de menschen op aarde even gelukkig zouden willen maken als ze zelve zijn, indien zij geen vijanden hadden, welke hen tegenwerkten en hun soms hun macht geheel en al ontnamen.

Aagard lag in het heerlijke stralende licht, dat de Goden alleen kenden, licht zonder zon, licht, dat niet kwam noch ging, maar bleef, en straalde over de schoone landen, waar de goden en godinnen het leven genoten.

Vele Asen waren in den tuin van Asgard verzameld, een weinig vermoeid van hun dagwerk, ginder in de menschenwereld. Bij menigen eed en rechtspraak was Balder dien dag aangeroepen; Thor had menigen strijd beslecht. Njord had vele schepen vlug doen uitzeilen, of voorspoedig doen thuiskomen en nu zaten ze allen bij elkaar in Asgards gouden licht, en wisten, hoeveel gelukkiger ze waren dan de menschen immers.

„Want Balder is onze broeder! Balder, de God der Vreugde, die ons schoone lieideren zingt, Balder, die 't schoonste is van alles en allen in Asgard!"

Zoo loofden ze Balder, hun liefsten broeder, dien hun lofspraken toch niet trotsch en verwaten maakten. Waarom ook? Zijn schoonheid, zijn kracht en zijn liederen waren alle geschenken van Alvader — en dat hij zijn broeders met die goede gaven gelukkig maakte, was immers, wat Alvader met zijn gaven bedoeld had?

„O", zuchtte Njord opeens, en zijn gelaat werd somber als de regendagen, die hij ginds op aarde zoo vaak aan den kim deed verrijzen.

„Indien Balder ons ontvalt? Dan is onze vreugd en ons geluk voor altijd heen, en wij zullen onzen Vader moeten bidden om de Onsterfelijkheid van ons te nemen; want wie zal begeeren, nog te leven, als Balder heen is gegaan? Ach, dat Balder onsterfelijk ware, als wij!"

Balder stond op en lachte, blijde en luid. Hoe grappig, om over zijn dood te spreken! Hij, die daar stond, zoo rijzig en krachtig, die het leven voelde in elk der vezelen van zijn schoon lichaam; hij, die voelde, hoe hij leven kon schenken met zijn blik — hij zou sterven?

Maar ziet, de Asen waren bevreesder dan hij, omdat ze hem zoo beminden, en ze riepen, dat 't klonk door Lichtengaard als een machtige bede:

„De onsterfelijkheid, de onsterfelijkheid van Balder! Thor, geef hem de onsterfelijkheid!"

Thor, de oorlogsgod, die evenals Alvader beschikte over leven en dood, hoorde de kreten aan en glimlachte vol toegeven, want ook hij had Balder zoo lief. En terwijl dacht hij aan nog iemand, die Balder liefhad en die niet hier was, Balders jonge schoone vrouw, thuisgebleven op Breidablik, den burcht van den Zonnegod.

„Goed", zei Thor. „Ik schenk Balder, mijn inniggeliefden broeder, de onsterfelijkheid. Maar ik wil niet, dat hij zoo groote gave ontvangt, zonder dat Nana, die hem het liefste is, aan die gave heeft meegewerkt. Nana zal rondgaan door Asgard en Midgard, waar de menschen wonen en door Nevelheim waar Hel regeert en de afgestorvenen verblijven. En zoo zal alle dingen en menschen en dieren, al wat leeft en niet leeft, laten zweren, dat 't Balder niet kwetsen zal.

Onder de Asen was er een die niet straalde van verrukking, nu Thor deze woorden sprak. Hij was jong en schoon als zij allen, maar men zag 't zijn diepe oogen aan, dat hij veel meer gedacht had en overlegd en berekend, goed en kwaad, dan alle anderen Asen bij elkaar. Loki heette hij, de God van 't verstand, dat ook over booze dingen nadenkt.

Hij was den ganschen dag in Midgard en bestuurde daar de gedachten in de menschenhoofden. En hij vond er vermaak in, om de menschen tegen elkaar op te zetten, om hen zoolang te laten denken, tot ze krompen van jaloezie, of vergingen van haat. Dan had je 't lieve leventje pas recht gaande.

En nu dezen avond kromp hijzelve van jaloezie en verging van haat, omdat zij allen Balder zoo lief hadden. Balder, met zijn liedjes en zijn lachend gezicht, dat niet wist, wat ernst was.

Toen sloop hij stil weg. Lichtengaard uit, en ging dolen op de wegen naar Nevelheim, waar 't al maar donkerder wordt. Want in den eeuwig-stralenden glans van Lichtengaard willen de booze gedachten niet sluiten tot een goed-overlegd plan.

Den volgenden dag begon Nana haar tocht. Een zware, lange tocht was 't. Ze moest stijgen op alle bergen, gaan in elken afgrond, zoeken elk plantje, dat daar in de rotsspleten groeide, elken vogel, die nestelde hoog of laag. Alle wonden moest ze doorkruisen, alle stroomen doorwaden.

Maar ze was een Godin; oneindig was haar kracht, onvermoeid haar vluggе voeten, — en dan, ze werkte voor Balder, haar hartenschat, en zoo was de lange zware gang haar louter genot.

In de bergen weerklonk haar liefelijke stem: „Gij rotsen, gij rotsblokken, gij gletschers, wilt ge zweren, dat ge Balder, den Veellieflijke, niet zult kwetsen?"

In de beschen zong ze haar lach en ze zong schooner dan al de vinken en elfen bij elkaar: „Gij boomen en bloemen en kruiden, gij vogels in uw nesten, gij beren, zwijnen, in uw holen, gij herten en uw leger — wilt gij allen zweren, dat ge Balder, mijn schat, niet zult deren?"

Wie of wat kon „neen!" roepen, als ze daar stond, zoo schoon en rijzig, het blozend gelaat opgeheven en haar oogen stralend van liefde voor hem, dien al het geschapene lieflaad!

En dan klonk rondom haar als een machtig koor het antwoord: „Dat zweren wij!"

Vele vogels vergezelden haar een eindweegs, en ze dankte hen met vriendelijke woorden.

Een was daaronder, die steeds bij haar bleef, een kraai, wit, als de kraaien toen nog waren, en de menschen mochten ze toen ook nog wel.

Eenmaal bleef de kraai heel stil zitten, toen ze voortging langs den rand eener sloot, en toen ze voorbijging en al wachtte, of hij weer langs haar zou vliegen, had ze weleens mogen omkijken. Want de kraai zag haar na met boosaardigen blik, met een menschenblik, vol jaloezie en haat — neen, niet een godenblik. Loki was 't, die de gedaante van een kraai had aangenomen en nu Nana volgde op haar langen tocht. Hij werkte zijn plan uit.

De kraai had stil gezeten, heel stil, om gehoed 't bloempje te bekijken, dat daar bloeide, aan den rand van de sloot. Zoo had Nana 't niet gezien. Doch 't bloempje had vooruit al gehoord, wie daar aankwam over het luchtende veld en wien de eed gold, die afgenomen werd. — Balder, den Veelgeliefde.

En smeekend riep 't Nana achterna: „Vergeet me niet!" Woedend vloog de kraai op, toen hij Nana vol zorg terug zag komen. Ze knielde neer bij 't kleine blauwe bloempje, nam 't den eed af en sprak: „Jou, klein, trouw ding, dat nog niet eens een naam draagt, waar zou ik je haast hebben vergeten.

Maar voor je waakzaamheid beloon ik je met een naam: „Vergeet me niet" heet je voortaan, en je kleur zal de kleur der trouw zijn."

Voort ging Nana weer. Met blijdschap zag ze, dat de kraai weer voor haar uitging. „Goed beest," fluisterde ze. „'t Wil er zeker van zijn, dat niets en niets den eed weigert voor Balder, mijn lieveling!"

Ver vloog de vogel haar vooruit, naar een eikenwoud, en toen ze 't binnentrad, zat de kraai op een machtigen eik met breeden kroon.

„Zweert ge me, Balder niet te zullen kwetsen?" vroeg Nana. „Dat zweer ik" bromde de eik. „Zweren de andere boomen 't? Zweren de herten 't en de wilde zwijnen en de beren en de vogels en de varens en 't duinkruid en de klimop?"

„We zweren 't!" zong 't met vele stemmen.

Toen ging Nana door en zag rond of ze niets overgeslagen had.

En achter haar zat de kraai, op den eik; zag haar na met den blik van een boozen God, wiens toeleg gelukt is.

Toen vloog hij op, den tegenovergestelden kant uit, en op den eik werd nu zichtbaar een klein misteltakje, dat leefde van de sappen des booms, en 't had den eed niet afgelegd.

O, de groote, juichende vreugde in Asgard, toen Nana terugkwam van haar langen tocht en moedeloos, dat gansch de schepping gezworen had, Balder hun lieveling, niet te zullen kwetsen.

Lang hield ze de armen geslagen om haar schat, die haar nu was, voor eeuwig. Toen ging ze terug naar Breidablik, met lichten tred, en haar juichende stem jubelde haar blijdschap uit.

Loki zag haar na, en zijn oogen waren diep en donker, brandend van haat, doch niet meer van jaloezie. Want Balder was niet meer te benijden.

Nu was er onder de Asen een, die zoer, zeer ongelukkig was. Ach, ook daar, in Asgard, bleven rampen en leed niet uit! Hij, Hoder, de God van den nacht, was blind, en stond dus buiten het jonge vroolijke leven, dat zijn broeders leidden, stond buiten het eeuwige licht, dat de anderen steeds omstraalde.

Het was hem zoo vreemd te moede, dien avond — zoo droevig, dat zijn blinde oogen wel hadden kunnen schreien. Waarom wist hij niets. Hij moest toch blij zijn, nu Balder, zijn broeder, onsterfelijk was als hij! Wel, kon hij niet genieten van Balders schoonste gave, het Licht, maar als Balder zong, dan zag hij wonderen droombeelden in de duisternis van zijn macht; dan voelde hij, dat ook hij een God was, en jong, en krachtig.

Rond om hem heen streng 't feestgejubel. En Hoder dacht: „Is 't daarom? Omdat ik niet mee kan doen aan hun spelen? Maar straks zal Balder, mijn broeder, voor mij zingen — en mijd woont er niet in mijn hart. Waarom ben ik dan toch bedroefd?"

Hij wist 't niet, en toch werd zijn leed grooter. Zijn blinde oogen schreiden, en hij ging tastend heen, naar de hag om Asgard, en stond met den rug naar 't spel der goden, alsof hij over de schoone landen van Lichtengaard uitstaarde.

Daar achter hem speelden ze een nieuw spel, een prikkelend spel en toch zoo heel onschuldig.

Ze wierpen Balder, hun lieveling, met steenen en gaven, met hun geweldshappen, met Thors donderhamer zelfs, en dan viel 't alles krachteloos voor zijn voeten neer, gehoorzaam aan den eed, dien Nana had afgenomen.

En Balder jubelde luid!

Hoe schoon was hij, zooals hij daar stond tegen den hulststruik, die een prachtige achtergrond voor hem vormde van groene bladen en witte bessen, een weelde van witte bessen, als parelen.

Loki zag 't spel aan. En hij zag ook Hoder staan, den blinde, die deed of hij uitstaarde over de velden.

Toen smaden zijn oogen van list, en een laatste schakel voegde hij toe aan den kerting zijner booze plannen.

Hij ging naar Hoder en legde hem zachtjes de hand op den schouder. En hij merkte niet een onmeedoogenden glimlach op, dat de blinde oogen schreiden.

Toen zei hij, barmhartigheid huichelend: „Hoder, mijn broeder. God der duisternis, die ik liever heb dan het schelschaterende licht, Hoder, waarom speelt ge niet mede met de Asen?"

„Omdat ik de God der duisternis ben" barstte Hoder los. „Mijn oogen zien niet, ik ben gevangen in den muuwen kerker der duisternis, nu, vroeger, eeuwig! Laat mij, Loki, ik hoor uiteden weleens spreken over blind-schreien; welnu, ik wil me vanavond ziende schreien. Ga heen, Loki".

„Als je ook maar eens pijl en boog in de hand nam en een fiksch schot losto, dat zou je wel troosten, lijn arme Hoder — kom nu, dan zal ik je schot richten, kom nu broeder."

't Was zoo vreemd, om Loki medelijdend en zacht te hooren. Om hem genoegen te doen, en de goede luim van zijn vaak boosaardigen broeder niet te storen, ging Hoder mee.

Allen traden ze terzijde, toen ze Hoder met zijn geleider aan zagen komen. En menige blik van oprecht medelijden werd op zijn bleek gelaat geworpen. Ze hadden hem lief, den blinden Hoder, omdat hij ginder op aarde den menschen zulk een groote weldaad, deed, altijd opnieuw. Hij schonk hun den nacht en de droomen en rust.

„Een boog, een boog voor Hoder!" riep Loki opgewekt. „Pijlen heb ik wel!"

Twintig bogen werden aangereikt. Loki nam er een, gaf hem Hoder in de hand.

Toen legde hij den pijl crop, een vreemdsoortigen pijl, dat voelde Hoder. Net een tak — doch wat hinderde 't? Alles had gezworen, Balder niet te zullen treffen.

Daar snorde de pijl, daar viel Balder achterover, getroffen door een der oogen heen in de hersens; zijn bloed bespatte de witte bessen van den struik.

Balder was dood.

O, de stomme ontzetting, die toen neerzonk op Asgard, alsof een looden hemel daalde op de schouders van allen, die daar stonden en den moord hadden aangezien!

En de Asen meenden, dat dit de dood voor hen allen was, ondanks hun onsterfelijkheid: dit, die knagende inkankerende pijn van schrik en afschuw, toen het strakende licht in Asgard verdoofde, verdoofde, heel langzaam, maar zoo zeker! o, Alvader, zoo zeker!

En temidden van deze onbeweeglijke smartgestalten stond Hoder, wiens tranen opgehouden hadden te vloeien. Hij bad, dat Alvader de onsterfelijkheid van hem zou nemen. Want dit leed was te zwaar te dragen, zelfs voor een God.

Loki had zich uit de voeten gemaakt.

Toen de Asen het lijk van Balder opheurden, vonden ze den pijl nog in het hoofd, 't was een mistelak — den tak, waarvan Nana den eed niet had afgenomen, omdat ze hem niet gezien had.

Nana ging weer op reis. Want Hel, de godin van 't Doodenrijk, had gezegd, dat ze Balder wel terug zou willen geven, indien alles, alles om Balder weende en 't dus bleek, dat Balder zoo geliefd was als Nana zei.

Zo ging weer haar zelfden langen weg voor den lieveling van haar hart. Maar nu schreide ze, en schreiend smeekte ze om tranen van al wat leefde en niet leefde. Maar 't schreide reeds alles.

De boomen schreiden, en de bloemen, weldra vol tranen, en de dieren schreiden, en de rotsen en de afgronden.

En alle menschen in Midgard schreiden.

Doch op den weg naar het doodenrijk zat een reuzin in haar hol, Thôcht heette ze.

En haar eentonige stem klonk: „Niet bij leven noch bij sterven had ik voordeel van hem. Hel houde, wat ze heeft."

Toen was de hoop verloren om Balder nog terug te zien en zijn lijk werd op een brandstapel gelegd, die op een vlot de zee in gezonden zou worden.

En naast zijn lijk lag dat van Nana, want haar hart was gebroken bij Thôchts woorden.

De kraaien namen de kleur des doods aan, uit schaamte en rouwe, dat Loki hun vorm had gebruikt om zijn boos plan uit te voeren. En de mistel woonde altijd daar; ieder jaar zien we zijn tranen aan de takken.

Nu weet je, mijn kind, waarom de vergeet me-niet zoo heet; waarom de hulstbessen rood zijn en niet meer wit, waarom de kraai zwart is en de mistelvruchten op tranen lijken. Nu weet je ook, wat voor verhalen de Germaansche grootmoeders aan hun kleinkinderen vertelden en waarom de menschen in de Germaansche landen hulst en mistletoe nooit vergeten.

Nu weet je ook, waaraan ik denk, als ik omstreeks Kerstmis en Nieuwjaar zoolang voor de bloemenwinkels sta.

Aan de heilige twaalf nachten, die onze voorouders in denzelfden tijd van 't jaar vierden met hulst en mistletoe, aan den blinden Hoder, aan Baldurs rood bloed, dat op de bessen spatte, en aan Nana's gebroken hart.

CARMEN SYLVA.

Koningin Elisabeth van Roemenië is een geboren Prinses von Wied, en oudste zuster van den voor drie jaar overleden prins Wilhelm von Wied, die in ons land, als nauw verwant aan het Nederlandsche vorstenhuis, een goede bekende was.

Zou er dus voor ons land eenige reden meer zijn, Haar, de welhaast zeventigjarige, te eeren, het is om een andere ruimere bekendheid dat dit feest van de Koningin van Roemenië ook in ons land weerklonk vindt. De Koningin van Roemenië is dezelfde als de dichteres Carmen Sylva en in de gecombineerdheid van de wereldlijke hooge macht met haar liefde, tot de lotteren ligt haar roem.

Carmen Sylva is een dichteres, die een mooi vers wist te maken niet alleen, doch die in haar poezie steeds trachtte een gevoelsschoonheid naar te leggen. Hetzelfde is te zeggen van haar proza-arbeid. L'art pour l'art, is allerminst een spreuk, welke zij onderschrijven zou. Misschien is deze eigenschap van Elisabeth van Roemenië toch wel haar grootste waarde nog: deze van haar vrouwelijke, moederlijke goedheid. Deze goedheid van hart, een echte gevoeligheid, is de kern van haar verzen en deze zelfde eigenschap is het, welke bewerkt moet hebben dat de gebeel vreemde prinses in Roemenië zoovee harten voor zich weet te doen kloppen en zoo spoedig het gansche volk voor zich heeft gewonnen.

De Koning en de Koningin van Roemenië (Carmen Sylva).

Photo J. W. v. d. Heide te München.

De Nationale Dans (Hora) in Roemenië.

Photo J. W. v. d. Heide te München.

De goedheid van hart, welke de grondtoon is van Koningin Elisabeth's populariteit, heeft haar de taak van weldoenster en troosteres als vanzelf toegedeeld; hierin heeft haar opvoeding haar den weg gewezen. De familie von Wied was een weldoende vorstelijke familie; regelmatig waren de bezoeken welke de Koningin in haar jeugd aan armen en lijdenden had te brengen; de ernst van het leven heeft zij daardoor jong verstaan en wat haar jeugd misschien nog meer ernstig maakte, was de dichter-aanleg welke haar als in een natuurlijk isolement omgaf. „Carmen Sylva's ontwikkeling — schrijft H. v. d. Manden in zijn nummer uit de reeks „Mannen en vrouwen van beteekenis" — is op hooger grondslag gevestigd geweest dan van menig vorstenkind dat men vanaf den eersten dag van zijn bestaan tot een troon voorbestemd wist; zij heeft zelve de wetenschap die hare ouders haar deden verwerven, minmer als ballast gevoeld en minmer als ballast over boord geworpen. Integendeel zij heeft haar geest gecultiveerd."

De schrijver van deze schets wijst erop, dat Albert Vogel reeds tweemaal naar het paleis te Boekarest is ontboden om daar voor te dragen, wijst verder op het feit dat de Koningin van Roemenië van de strooningen in onze literatuur op de hoogte is, gelijk zij meeleeft met gansch het kunstgebied 't welk de beschaafde volkeren deelen en wijst eiders op den eenvoud der vorstin, waarin het geheim schuilt van de sympathie welke gansch de wereld haar toedraagt.

Het vorstelijk huwelijk tusschen Koning Carol en Elisabeth von Wied wordt een zeer gelukkige band genoemd. De schrijver van de levensschets der vorstin gewaagt echter van een tijdelijke vervreemding der echtgenooten; ons geeft de reden dezer vervreemding zulk een aantrekkelijk kijkje op de Vorstin, dat we er niet van zwijgen willen.

Het is geweest, deze ontstemming tusschen de vorstelijke echtgenooten, toen de Koningin, die dichteres en kunstenares is vóór alles en die dus ook kunstenaars op den hoogsten trap stelt, in een echtverbintenis van Helena Vacaresco, de dochter van Roemeensche patriciërs en geniale dichteres, met den aanstaanden drager van Roemenië's kroon geen bezwaren zag, terwijl Koning Carol een zoolang huwelijk om redenen van staat onmogelijk kon aanvaarden. Men ziet eruit hoe loyaal Carmen Sylva hen, die haar sympathiek zijn, bijstaat. In die dagen schijnt er een scheiding tusschen de echtgenooten te zijn geweest, pijnlijker dan die, welke om gezondheidsredenen der Koningin af en toe noodig bleken. Een der verblijven, waar Car-

Alle door mij verkocht wordende Bontartikelen zijn in mijn Atelier van rechtstreeks op de wereldmarkt ingekochte versche vellen vervaardigd.

ORIG. BUNDEL STEENMARTEN.

Veenestraat 39. — C. W. WARNAR.

Adv.

Oude Koopvrouw in Roemenië.
Photo J. W. v. d. Heide te München.

men Sylva beterschap zocht, is ons badplaatsje Domburg. Nog wordt daar het paviljoen aangewezen, waar de Koningin recht op de zee staren kon. Wij hebben haar daar vroeger gezien; gezien hoe zij vriendelijk lachend het dorp doorging; wij herinneren ons hoe zij genoot van het landelijk schoon

Carmen Sylva in Domburg.

van dit eiland, waar zij verblijf hield nog vóór het door toeristen was ontdekt.

Op 29 December viert Carmen Sylva haar zeventigsten jaardag! De commissie, die zich gevormd heeft om een kunstavond te organiseeren ter huldiging van de bijzondere vorstin, heeft alle medewerking ondervonden van onze eerste kunstenaars. Woorden van Carmen Sylva, getoonzet door Julius Röntgen, zullen onder meer ten gehoore worden gebracht. Op woorden van Carmen Sylva zal Tilly Koenen zingen. Als geheel belooft de feestavond een schoone huldiging te worden van de Vorstin, van wier levensgeschiedenis de journalist Henri van der Mandere een zoo volledig beeld heeft neergelegd in zijn hierboven genoemd werkje. En de steun en medewerking ondervonden, ook voor de tot stand koming van een huldeblijk, bewijzen wel hoe Europeesch populair Roemenië's Koningin is, populair vooral in dat groote rijk van hen die kunst en literatuur beminnen.

A. d. H.

KUNSTHANDEL KLEYKAMP.

In het aantrekkelijk interieur van dezen kunsthandel is een dier periodieke tentoonstellingen aangericht, welke in deze zalen, doorgaans gewijd aan Chineesche en Japansche kunst, wel bijzonder op haar plaats is. Het is een tentoonstelling van netsuké's, stootplaten en ivoorwerk. Modern, doch ook oud zijn de ivoren beeldjes, de visscher die zijn net herstelt, de zittende koopvrouw, de beeldjes van goden en godinnen. De Japanner is ook al zoo ver, dat hij zijn „oud" imiteert. Het oud ivoor wordt in de vergeelde kleur verdienstelijk nagebootst.

Heel goed, doch nog niet g e h e e l; wanneer men fijn speurt, blijft er een onderscheid, een klein verschil, dat het geïmiteerde toch weer doet onderkennen. Op de knokkels der gewrichten, op de uitstekende gedeelten van zoo'n beeldje onthult het oudgemaakte nieuwe ivoor zeer spoedig lichte plekken. Al deze oudheid-imitaties zijn eigenlijk jammer, waar de nieuwe kunst z è l f een belangrijke uiting is, zooals dit met de ivoren het geval blijkt.

In waarlijk oud ivoor zijn de netsuké's uitgevoerd. Vele zijn er bij, die het door den Japanner geliefde liggende paard voorstellen; doch er zijn, gelijk men weet, niet twee netsuké's hetzelfde. Juist het aantrekkelijke van dit kleine kunstwerk, tot het geheel van de Japansche kleeding behoorend, is de oorspronkelijke gedachte, waarvan het een uiting moet zijn. En zoo is de verscheidenheid in de lange vitrines, welke de zalen van Kleykamp doorloopen, een zeer groote. Honderden netsuké's liggen daar in rijen, waarvan niet een enkele het evenbeeld is van een andere. Merkwaardig is de afzonderlijke verzameling netsuké's welke enkel maskers zijn.

Op te sommen de curieuse vindingen op het gebied van de netsuké zou niet gaan, want elk ding is weer een nieuwe vondst. Doch belangstelling vragen we voor de zeer fraaie medicijndoosjes, welke in 't bezit van dezen kunsthandel blijken te zijn gekomen. Er zijn zeer goede exemplaren bij in goudlak. Men kent, nietwaar, toch deze doosjes met eenige verdiepingen, gewoonlijk vier, welke met een netsuké aan den gordel hangen? Zij vormen een mooi geheel telkens, in de eenheidsgedachte van hun onderdeelen: de netsuké, de knoop welke de koorden bijeenhoudt, en het doosje zelf in zijn versieringsgedachte. Vestigen wij eindelijk nog de aandacht op de schoone oude prenten, welke deze tentoonstelling als met een passend kader omgeven!

ALBERTINE DE HAAS.

KORTE KUNSTBERICHTEN.

Tijdelijk zullen een zestal zeer bijzondere schilderijen uit het bezit van Jhr. mr. Victor de Stuers in ons Gemeente-Museum komen te hangen op de plaats waar het Gezicht op Den Haag van v. Goyen hing. (Dit is tijdelijk aan den restaurateur de Wild toevertrouwd ter restauratie).

* * *

De C a r m e n S y l v a-a v o n d in Pulchri, op 29 December a.s., belooft veel goeds. Onder medewerking van Julius Röntgen, Michel de Sicard, Goedmans, Tilly Koenen, zullen liederen worden ten beste gegeven op woorden van Carmen Sylva.

Het Roemeensche gedeelte zal bestaan uit: Roemeensche volksliederen en dans in nationaal costuum, uit te voeren onder leiding van Mevrouw Grothe—Twiss te Hilversum en voordracht van gedichten en sprookjes van Carmen Sylva door Mevrouw Holtrop van Gelder, terwijl aan de uitvoering vooraf zal gaan een korte rede, waarin Carmen Sylva wordt geschetst in haar levenswerk.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

VOOR ONZE LEESTAFEL.
HET KERSTNUMMER VAN FEMINA.

Een lief boekdeel ligt daar voor me, in smaakvol wit met gouden kaft, versierd, met één enkel medaillon uit oude tijden, voorstellend natuurlijk een vrouwenfiguur.

Die groote landen — wèl gelukkig zijn er hun uitgevers, dat ze op zoo'n aantal lezers en advertenties kunnen rekenen — wèl gelukkig zijn er de lezers, dat ze zulke tijdschriften met zulke Kerstnummers kunnen krijgen? Ge kent het toch, het Fransche vrouwentijdschrift Femina?

Het kent ons wel! Toen de Koningin onlangs te Parijs zou komen, had het een beeldig portret van Haar op 't voorblad, en tal van bijzonderheden over de Koninklijke Familie binnenin.

Verrukkelijk geïllustreerd is het Kerstnummer van Femina. Behalve de talooze, prachtig gekleurde platen in den tekst, liggen er nog vier losse platen in, op oud-Hollandsch gedrukt en geteekend naar ouderwetschen trant. Twee zijn ook ouderwetsch en stellen 1813-vrouwen voor. Beeldig is die Coquette frileuse, die met één sierlijk voetje op een warmwaterstoof staat.

De twee andere zijn 1913-vrouwen. Hier is de mooiste: Le choix difficile, waar een élégante voorovergebogen staat bij een kist vol sieraden.

Is het niet heel eigenaardig?

Dit Kerstnummer van Femina — is geschreven en geïllustreerd door mannen.

Wel klinkende namen zijn er bij: Anatole France, Fernand Vanderem, Miguel Zamacors.

En feitelijk moet men de mannen prijzen die zulk een belang stelden in het leven der Vrouw, dat ze op de allerschoonste wijze weergaven, wat vaak haar Leven uitmaakt.

Zooals Albert Flament daar schrijft over tafeldekken en tafelversiering! Zooals dat geïllustreerd is!

En dan dat artikeltje over „Les jolis boudoirs!"

Een academielid nogal liefst, een der 100 Fransche onsterfelijken dus. Die illustraties erbij!

Dat ophalen van historische boudoirs — van Marie Antoinette bijvoorbeeld — van Madame Recamier!

Ook beeldig is het artikel: Est-ce bien le gout du jour?

Dit artikel gaat over allerlei gebieden. Martin maakt van eenige moderne hoeden een stilleven, dat je in zou laten lijsten.

Eenvoudige lijnen, en sprekende kleuren — dàt is de smaak van thans, zegt de schrijver.

Zou in een Fransch Vrouwentijdschrift de Liefde vergeten zijn? Prachtig zijn de illustraties van Le Baiser. Daar is le Baiser bleu het mooiste van.

Wat die Franschen toch ook de kunst van adverteeren verstaan. Wel grappig is het, dat in het Kerstnummer van Femina de valsch-haar-advertenties verre de meerderheid hebben. Wat er dus een valsch haar gedragen wordt tegenwoordig!

En dan volgen die om slank of dik te worden.

NANNIE VAN WEHL.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

THEEHANDEL „SUEZ"
Piet Heinstraat 62
Telefoon 1786.

H. M. de Koningin in het magazijn Nieukerke.

J.l. Maandag bracht H. M. de Koningin, vergezeld van een hofdame, een bezoek aan het bekende kinderspeelgoedmagazijn van den heer K. Nieukerke, hofleverancier, Noordeinde. Dit bezoek stond natuurlijk in verband met het doen van inkoopen voor den Kerstboom.

Dat H. M. met veel belangstelling kennis nam van alles wat zich in het magazijn bevindt, kan wel hieruit blijken, dat H. M. van $10\frac{1}{2}$ uur tot ongeveer $11\frac{1}{2}$ uur er vertoefde en zich zoowel boven als beneden liet rondleiden door den heer K. Nieukerke en diens trouwe chef der speelgoedafdeeling, mejuffrouw Letterie, welke laatste reeds sedert 16 jaar aan het magazijn is verbonden en bij alle dames van den Haag om hare voorkomendheid en welwillendheid ongetwijfeld bekend is.

De aanwezigheid van H. M. in het magazijn deed heel wat drukte in het Noordeinde ontstaan. De politie, onder persoonlijke leiding van den hoofdcommissaris, den heer Versteeg, wist echter op uitstekende wijze er voor te zorgen, dat het verkeer niet gestremd werd.

Joseph in Dothan.

Wegens het buitengewoon succes dat de heer Anton Verheyen met zijn voordracht Joseph in Dothan Zondag j.l. in Diligentia mocht behalen, zal hij Zondagmiddag a.s. $2\frac{1}{2}$ uur wederom in Diligentia Joseph in Dothan voordragen. De leiding berust weer bij het Intern. Concert- en Theaterbureau de Haan & C°., Papestraat 10A, alhier.

Klavieravond Karel de Jong.

Onder leiding van het Intern. Concert- en Theater Bureau de Haan & C°. Papestraat alhier, zal de heer Karel de Jong, Dinsdag 30 December 's avonds 8 uur in Diligentia een klavier-avond geven.

INTERIEURS.

In ons voornemen ligt, af en toe een interieur af te drukken, dat als kunstnijverheids-uiting aantrekkelijkheid bezit. Deze interieurs zullen wij doen afwisselen met de afbeelding van afzonderlijke voorwerpen, of meubelstukken, welke uit kunst- of kunstnijverheidsoogpunt belangrijkheid bezitten.

(Red.)

het groote Perzische Tapijt op den parketvloer, dat een verfijning van arabesken en teere bloemmotieven vertoont.

Om den open haard een paar deftige, met roode en groene damast bekleede zetels en in het midden een fijn getorseerd William-en-Mary-kleptafeltje.

Verder tegen den wand een dressoir in denzelfden donkeren tint.

Voor de ramen aan een bronskleurig gar-

EEN HALL.
(Van: „Onder den Sint Maarten".

Deze hall is door „Onder den Sint Maarten" in een buitenhuis aangebracht. Voor een buitenhuis is de hall een der gezelligste, zoo niet hèt gezelligste vertrek.

Hierin doen de in donkeren tint gehouden oud-Engelsche meubelen bijzonder mooi en warm tegen de rijke, weelderige tinten van

nituur, waardoor te sterke schittering van koperwerk wordt vermeden, gordijnen van met de hand gedrukte cretonne in frissche-kleurrijke bloempatronen, waar het invallende licht bijzonder mooi doorheen speelt.

De wanden zijn bespannen met een rustige gobelinstof.

JAARLIJKSCHE UITVERKOOP.

MAISON DE BONNETERIE

BUITENHOF-GROENMARKT.

Enorme prijsverlaging in Mantels en Mantelcostumes, waaronder Mantels met bont gevoerd van af f 53.

Maison E. RIMMEL.

Téléphone 6113.

Nouveaux Parfums pour le mouchoir.

Jasmin d'Egypte.
The Scent of the Hyacinth.
Sweet Pea.
Rimmelys.
Quintessence de Violette.
Cyclamen.
Volcameria.

FLEURS DE CORSAGE.

Dernière Nouveauté.

Collection exceptionnelle d'Eventails riches et simples.

Hoogstraat 25, La Haye.
Kalverstraat 202, Amsterdam.

MEVROUW!

Hiermede heb ik het genoegen UEd. mede te deelen dat bij mij voor de a.s. feestdagen verkrijgbaar zijn: KERSTKRANSEN gevuld met spijs of vruchten, BOTERLETTERS, TAARTEN, OPGEMAAKTE SCHOTELS, zooals KREEFTENSLA, HUZARENSLA enz., tevens SAUCIJZENBROODJES, APPELBOLLEN, APPELBEIGNETS enz. Tijdige bestelling is zeer gewenscht.

Tevens heb ik eene groote sorteering in KREEFT, ZALM, PALING in gist, SARDIENTJES, VLEESCH in glas, LUNCHTONGEN, PATÉs enz. enz. Verschillende merken CHAMPAGNE, WIJNEN, LIMONADES, SORBETS.

Uitgesneden FIJNE VLEESCHWAREN, welke machinaal gesneden worden.

Alle artikelen zijn van prima kwaliteit.

Hopende met UEds. bezoek vereerd te worden, teeken ik mij, hoogachtend,

UEd. dw. dienaar,

WILLEM ROELOFSEN.

STEPHENSONSTRAAT 48. -- Teleph. 2774.

Duinoord's Koloniale waren en Comestibleshandel.

GEVRAAGD

door een groot handelshuis, eene

Dame uit den netten stand

tot het geregeld bezoeken van particuliere clientèle, uitsluitend te 's Gravenhage, onder genot van provisie. Ook van de reeds bestaande afnemers wordt provisie uitgekeerd.

Brieven onder N° 833 bureau van dit blad.

Maison de Couture **„Aux Elégantes"**

77 Noordeinde :: La Haye.

SPÉCIALITÉ DE CORSETS

FOURRURES — ROBES DU SOIR.

Costumes Tailleur

faits sur mesure à partir de fl. 95.—

5%

OBLIGATIES

in coupures van f1000, f500 en f100,

tegen den koers van 100½ % worden verkrijgbaar gesteld door

DE VADERLANDSCHE BANK VOOR BELASTE WAARDEN

(geplaatst kapitaal 1 millioen gulden)

's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 23.

De gesloten leeningen hebben voornamelijk tot onderpand onverdeelde nalatenschappen en hypothecaire gronden. Bij nalatenschappen wordt het aventureele risico, aan die soort van leeningen verbonden, door eene verzekering gedekt, terwijl bij grossen tot zekerheid strekt en het onderpand en de aansprakelijkheid zoowel van den hypothecairen schuldenaar als van den hypothecairen schuldeischer.

Concert- en Theater-Bureau M. J. DE HAAN, Geb. v. K. & W.

DONDERDAG 25 DECEMBER (1e Kerstdag) 8 uur

Goedkoope entréeprijzen.

N.V. „Het Rotterdamsch Tooneelgezelschap", Directie P. D. v. Eysden

Op veelvuldig verlangen!!! Schitterend gemonteerd!!!

De Twee Weezen.

De weezen: Dames Elsa Maahs, Alida Tartaud—Klein.
De Gravin: Mevr. Marie v. Eysden—Vink.
Vrouw Frochard: Mevr. G. Poolman—Huysers.
Jacques: Nico de Jong. — Pierre: Cor v. d. Lugt Meisert.

Alzoo een prachtbezetting voor dit beroemd volksstuk.

Goedkoope prijzen: Front-Balcon f 2.—, Balcon en Zaal f 1.50, Zaal II f 1.25, Front-Tusschengalerij f 1.—, Tusschengalerij f 0.75, Tribune f 0.40, Galerij f 0.30, verhoogd met 5 pCt. Auteursrechten.

A. KOGELS & ZOON

PRINSESTRAAT 52—56. - Tel. 2825.

ALLEENVERKOOP

Lincoln Shoes

NIEUWSTE MODELLEN

BAL- EN WINTERSCHOEISEL.

Concert- en Theater-Bureau M. J. DE HAAN, Zaal Diligentia.

VRIJDAG 26 DECEMBER, 2e Kerstdag, 2 uur

Slechts een enkele Piano-Recital.

Prof. CARL FRIEDBERG

de grootste Pianist v. d. tegenwoordigen tijd.

Entree f 2.50, f 2.—, f 1.50. Plaatsbespr. dringend aanbevolen.

Diploma's niet geldig. Vrijbiljetten worden niet verstrekt.

RESTAURANT ROYAL

LA HAYE.

Menu de Noël.	Dîner-Concert.
Huitres Impériales ou Hors d'Oeuvres Savoureux	Huitres Impériales ou Hors d'Oeuvres Variés
Velouté Agnes Sorel	Crême Carnot
Consommé Joconde	Consommé Comtesse
Truites de Fontaine Moldave	Saumon au Chambertin
Selle de Chevreuil Reine Alice	Selle de Chamoix à l'Alexandra
Ambroise de Volaille Madrilène	Ris de Veau Grand Duc
Coeurs de Céléris à la Crême	Asperges d'Argenteuil Sce Divine
Oie de Pommeren rôti	Dinde rôti
Compote Caressa	Compote Montreuil
Homard frais d'Ostende	Pâté de foie gras en Croûte
Salade Coeur de Laitue	Gateau Prince Jérome
Gateau Madelaine	Bombe d'Arenbergh
Glace Parfait	Corbeille de Fruits
Corbeille de Fruits	
le 25 Décembre, 1913.	le 26 Décembre, 1913.

Prière de retenir les tables à l'avance.

Conc.- en Theater-Bureau M. J. DE HAAN, Geb. v. K. & W.

Zaterdag 3 Januari 2 uur Demonstratie van Rhythmische Dansen

DANSMATINÉE te geven door

JACOBA VAN DER PAS

met 30 harer leerlingen. Afdeeling Den Haag

Volgens de methode van haar leermeesteres ISIDORA DUNCAN.

OLYMPIA-THEATER PRINS HENDRIKPLEIN 3 — TELEFOON 6295

No. 2 der Gouden Olympia Serie

CLEOPATRA

De eerste vertooning was voor 't OLYMPIA-THEATER reeds een waar succes!

UITVERKOCHTE ZAAL!!!

Zie critieken der verschillende Haagsche Dagbladen van **Donderdagavond.** Aanstaande week **IEDEREN DAG** middagvoorstelling 2½ uur. **Alleen** op de Zon- en Kerstdagen wordt de CLEOPATRA vertoond, ook op de matinée. Op de overige dagen middagvoorstelling met **speciaal Kinderprogramma.** **DINSDAG NIET ROOKEN!**

Maison Lausberg.

Tailleur pour Dames-Fourrures.

Ex-1er Coupeur à la Maison de Paris.

LA HAYE.

Confection, Transformation et Réparations de fourrures de tout genre à des prix modérés.

Costume-Réclame 60 fl.

VAN SWIETENSTRAAT 43.

Concert- en Theater-Bureau M. J. de Haan, Zaal Diligentia.

4e, 5e en 6e KAMERMUZIEKUITVOERING

Het Capet-Kwartet

Het grootste en beroemdste kwartet der wereld.

2e SERIE BEETHOVENKWARTETTEN

3 JANUARI, 8 uur: Op. 18 No. 4; Op. 59 No. 2: Op. 59 No. 3.
6 JANUARI 8 uur: Op. 130 en Op. 131.
11 JANUARI, Afscheidsmatinée, 2 uur: Op. 132, 133 en 135.

Abonnementen f 7.50, entrée per keer f 3.—, verkrijgbaar aan Diligentia.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Woensdag 24 December 1913. No. 6

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

Muziek en Kerstviering.

Lof en jubelzangen verkondigen weer Kerstmis met zijn gouden beloften, zijn blijde boodschap, zijn lieflijke zinnebeelden.

Weer luiden de klokken allerwegen; weerstaan de kinderen rond den boom en zingen hun liefde en bewondering voor het Kerstkindje uit. Weer juicht het orgel met zijn magistrale klanken door de kerk.

Wel is m u z i e k de taal, die met Kerstmis gesproken wordt, meer dan een andere. Het plechtige, ja, doch vreugdig plechtige van dit feest dringt tot een rijker uiten dan met woorden mogelijk is.

Vanaf het begin van het Christendom is de verjaardag van de wondere geboorte met feest en jubelzangen gevierd, in verschillende tijden op verschillende manieren.

Vooral in de middeleeuwen, toen het volk als het ware geheel het leven der kerk meeleefde, was Kerstmis h e t Kerkfeest des Volks. De kerk kreeg, door de vereende krachten van priester en gemeente, een geheel landelijk aanzien. Alle figuren uit het bijbelsche verhaal, zooals Maria, Jozef en het Kindeke, werden door personen voorgesteld, terwijl zelfs de dieren, als os en ezel, niet vergeten werden. Daarbij werden dialogen gezongen tusschen de verschillende personen, waarbij de maagd Maria en de engelen, hun strofen in het Latijn voordroegen, terwijl de herders, voorgesteld door lieden uit het volk, in de gewone spreektaal antwoordden. Dit eigenaardige gebruik dateerde vanaf den tijd dat het volk de Latijnsche liturgiën der kerk niet meer begreep. Meer en meer werden deze beurtzangen verfraaid en uitgebreid, totdat zij in de dertiende en veertiende eeuw hun hoogsten bloei bereikten. Als begeleiding van de toenmaals zeer in zwang zijnde mysteriën, bleven de zangen zelfs bestaan, toen deze spelen zelf werden verboden.

Het volk, dat ze had liefgekregen, bleef ze zingen ook buiten de kerk in den huiselijken kring, ter verhooging der gewijde feeststemming en leverde ze van geslacht op geslacht over. Nieuwe zangen ontstonden daarnevens, die echter ophielden te zijn louter een verkondiging van het mysterie. Vele van die Kerstzangen zijn nog bekend, zooals bijvoorbeeld de zoozeer in Provence populaire „Noëls" von Michel Tornatoris.

„Noël", één woord heeft de Franschman voor zijn k e r s t f e e s t en k e r s t l i e d. Hoe kan men hieraan ervaren, hetgeen we bij den aanhef zeiden: dat Kerstmis en muziek zoo nauw verbonden zijn. En ook vroolijkheid en feeststemming hebben er altijd bij behoord, zoozeer zelfs, dat het een volksgewoonte was, om ter uiting van feestvreugde Noël! Noël! te roepen. Ook al had die niets met het kerstfeest uitstaande.

Zonder muziek kan men zich ook de Kerstwake niet voorstellen, dit vriendelijk gebruik, waarbij de kinderen hun naïeve liederen zongen, geschaard rond het vuur, waarin het groote kerstblok vlamde.

Vele aardige Kerstgewoonten en Kerstherinneringen, ook op muzikaal gebied, zijn er nog te vertellen.

Ik denk aan Karel de Groote, die op Kerstdag in de Sint Pieter tot Keizer werd gekroond, onder het gejuich der menigte en den zang der koorknapen. Wat zullen zij hun best gedaan hebben en hoe zal hun lied hebben gejubeld!

Want zij zongen voor een Keizer, die er verstand van had en die ervoor ijverde, den zang te verheffen.

Hoe bekend toch waren de zangscholen, die Karel gesticht had en waaronder die van St. Gallen de beroemdste was.

Ik denk ook aan andere koorknapen, aan die van Sint Paul's Cathedraal in Londen, die meermalen met Kerstmis mochten gaan zingen voor Koningin Elisabeth of: zooals zij ze opgetogen noemden: „Queen Bess".

Ge hoort het, ook Elisabeth hield ervan, die dagen te vieren met muziek. In haar schitterend lusthuis te Greenwich, waar zij dan honderden gasten ontving en hen verblindde met haar pracht en weelde, klonken van vroeg tot laat liederen en snarenspel.

Hoe steekt daartegen af het eenvoudige, ernstige Kerstfeest in ons eigen land, waar Vondel zijn plechtig „O Kerstnacht, schooner dan de dagen", doet hooren, of waar naïve liedekens klinken als „Nu syt wellekomme Jesu lieven Heer!"

De kerstviering in de kerken is in den loop der tijden vrijwel dezelfde gebleven. De aloude gewoonte der drie missen, al dateerende uit de zesde eeuw, is nog altijd bij de Katholieken in zwang. En mochten er al eenige veranderingen in gekomen zijn, zooals onder meer door het Motu proprio van Pius X onlangs werd bevolen, dan is dit niet geweest om oude eerwaardige gebruiken af te te schaffen, maar om misbruiken tegen te gaan en de zuivere kerkelijke plechtigheden weer in eere te herstellen. Dat dit wel noodig was hier en daar, bewijst hetgeen ik eens las over een Kerstviering in een Parijsche kerk, waar de solist, een opera-zanger, voordroeg Adams „Chant de Noeël", hetgeen zoo'n geestdrift bij het publiek verwekte, dat na elk couplet een steeds aangroeiend applaus weerklonk. Dat zooiets de gewijde stemming niet bevordert, is duidelijk en een verbieden van dergelijke verkeerdheden, is zeker gemotiveerd.

Heeft de Katholieke kerk door alle tijden heen haar vast zangerskoor behouden, niet alzoo de Hervormde kerken. De heerlijke uitvoeringen, zooals Bach die met zijn alumni in de Thomaskirche gaf, behooren helaas tot het verleden. Bij enkele behoort nog wel een koor, dat bij sommige gelegenheden meewerkt, doch het kan niet in vergelijking komen, in ons land althans, met het bovengenoemde.

Uit al het hier vertelde blijkt wel duidelijk, dat muziek aan het Kerstfeest den meesten luister bijzet. Overal is het Kerstfeest wat het oud-Hollandsche liedje van Theodotus zegt:

„'t Is een dagh van vrolyckheidt,
In 's Koninghs geboorte". . . .

ANNA KOOMANS—REYS.

Een internationaal schildersatelier, onder M. Monnickendam en Jkvr. de Jonge.

Op „'t Singel", dichtbij den Munttoren, is het gelegen, het atelier waar Martin Monnickendam de lessen geeft aan wie zich daar onder zijn leiding wil stellen. En onder die van freule de Jonge, die haarboven in het zeer ruime bovenstuk van het oud Amsterdamsche patriciershuis het dagelijksch bewind voert. De behoefte aan een atelier, in den gevingen en wenken van den voorganger Martin Monnickendam en op het studiemateriaal zelf: model, stilleven-attributen enz. Reeds verscheidene jaren bestaat het atelier en dat het nog bestaat en bloeit, is 't beste bewijs voor de deugdzaamheid ervan. Voor schilders en schilderessen uit de provincie, voor buitenlanders die een verblijf in

Internationaal Schilders-atelier te Amsterdam.

trant van de Parijsche ateliers, had zich reeds lang doen voelen, tot Monnickendam de leiding daarvan op zich nam.

Van den beginne af had de onderneming succes; de vrije studie naar modellen, waarvoor het Atelier zorgde, trok menige schilderes, die een eigen atelier ontberen moest, aan.

Daarenboven kon men rekenen op de raadons land benutten om er te komen werken, biedt de inrichting een ware hulp. De hulpvaardige, freule de Jonge — zelf knap stilleven-schilderes — maakt het atelier, wij kunnen er van getuigen, tot een opgewekt oord.

De foto, welke wij ervan geven kunnen, stelt de kunstschilders voor, allen, denzelfden mijnheer schilderend, die in den hoek is gezet.

BLOEMENPRAATJE

door

FREDERIKE J. VAN UILDRIKS.

Onze Kerstrozen, die er alle jaren zoo vroeg bij zijn en die verleden jaar al in November dikke knoppen hadden en in het begin van December volop met hun mooie wijde, witte schalen pronkten, hebben tot nu toe in het geheel geen knop of bloem. Wat dat kan zijn, begrijpen we niet; en er is niets aan te doen, dan maar geduldig af te wachten: het volgend jaar stelt ons dan misschien schadeloos. En op dit oogenblik beleven we eigenlijk ook al genoeg vreugde aan de Winterjasmijn, Jasminum nudiflorum, die heel mooi bloeit en tegen den muur bij de voordeur iedereen even doet opkijken naar dat wonderlijke verschijnsel van zulke frissche, groote, gele bloemen in het hartje van den winter.

Een inzender ten uwent, waarde lezeressen van de „Vrouwenkroniek", iemand, die aan het Frankenslag woont, dichtbij den Ouden Scheveningschen Weg, deelt in „Onze Tuinen" van 13 December mee, dat er sinds 20 November in zijn tuin een paar plantjes met gele bloempjes bloeien en laat daar dan op volgen, dat hoe aardig het ook is, hij toch vreest, dat het voor de planten waarschijnlijk niet goed zal zijn, om nog of al te moeten arbeiden. Hij is blijkbaar van oordeel, dat het wel wat te veel van een plant gevergd is, als haar rustperiode zoo heel kort is of mogelijk geheel uitblijft. Daar kon wel iets van waar zijn voor de eigenlijke zomerbloeiers bijvoorbeeld, die het soms in zachte najaren zoo bijzonder lang volhouden, bloemen voort te brengen, maar dan moet men niet vergeten, dat het, als het gekweekte Florakinderen zijn, vaak heel ruim gevoede en krachtige planten betreft, terwijl dat glorieuse goedje, dat buiten ons helpt aan de heerlijke Novemberbouquetten, die wij langs den wegrand, op den akker en op de weiden plukken, kruiskruid en madeliefje, reigersbek en zuring, ganzebloem en nog andere, behoort tot de krachtigste bloemplanten, volkomen aan ons klimaat gewend en zich kranighoudend onder alle omstandigheden, waarin ze worden geplaatst.

Met den Winterjasmijn en met de Kerstrozen is het echter heel iets anders. Dat zijn geen planten die nu nog bloeien of die nu al bloeien, maar die op den voor hen normalen tijd hun bloemen voortbrengen, dat is in het hartje van onzen winter. Het zijn winterbloeiers en noch in het voorjaar, noch in den zomer of den herfst zult ge bloemen bij hen zien ontluiken, al zijn ze natuurlijk den eenen keer wel eens wat vroeger en den anderen wat later. Hun aard brengt mee, dat zij nu eens, in afwijking van het gewone, van hun bloeien uitrusten in den zomer en ons verheugen met hun bloementooi in de donkere dagen van den winter, wanneer er buiten zoo veel liefelijks zich heeft teruggetrokken en sluimerend voortleeft in knoppen en bollen en knollen, in stammen en takken en onderaardsche stengels en worteldeelen.

Ligt daar niet iets hards in voor zulke winterbloeiers, dat er van hen inspanning wordt gevergd juist in den tijd als al het andere rust, en dat zij hun bloemen moeten leveren, zonder dat de vriendelijke steun en kracht gevende zonneschijn hun dagelijks den arbeid verlicht, zooals hij dien tot een vreugd en een welbehagen moet maken voor de heerlijke zomerbloeiers, wier levenspad hij bestraalt met den wijden, wijden boog, door de zon aan den hemel beschreven in de lange dagen, door zoo korte nachten gescheiden?

Oppervlakkig lijkt dat wel zoo, en zeker missen zulke planten, die in den winter en in het heel vroege voorjaar bloeien, naar onze begrippen veel, maar dat is toch niet, omdat ze zoo hard moeten werken in den tijd dat de plantenwereld over het geheel haar rust ervan neemt. Want ook die planten, die nu prijken met mooie, forsche bloemen in de open lucht, hebben het meeste van het werk, dat van hen wordt geëischt, verricht in den tijd van lustigen arbeid in de gansche plantenwereld. Ook zij hebben met hun bladeren of met de groene stengels, zooals de winterjasmijn, in helder licht en zonneschijn het koolzuur uit de lucht opgenomen en hebben daar hun plantenlichaam van opgebouwd; ook zij hebben gewerkt in de lange zonnedagen en ze hebben blad en bloemknoppen gevormd, net als al het andere, dat in den vollen tooi van bloem en blad toch ook al weer bezig is voor de knopvorming van een volgend jaar.

En wat zij geprepareerd hebben in zon en zomer, daarmee komen ze nu voor den dag, nu, terwijl wij er dubbel behagen in vinden, omdat er buiten zoo weinig bloeit en ook omdat zulke winterbloeiers ons weer eens voor de zooveelste maal de oogen openen voor de rijke verscheidenheid, die er heerscht in de natuur, voor het in het oneindige afwisselende van de verschijnselen en voor den belangwekkenden schat van leering, dien das wondere samenstel, de ons omringende natuur, voor den denkenden mensch beschikbaar heeft.

Uit de kleine, groene knoppen van den kelk steken nu de lange buizen van de heldergele bloemen omhoog en voor de ontplooiing van de vijf bloemkroonslipjes zal ook het licht van de korte Decemberdagen voldoende zijn geweest, dat blijkt uit de fleurigheid, waarmee de plant staat te bloeien. Tegen een pereboom achter in den tuin hebben we ook een winterjasmijn geplant, die zich heel mooi tegen den stam opwerkt en nu vol is van lange, gele bloemknoppen, waartusschen ook reeds eenige ontloken bloemen. Dat leiden van klimmende planten tegen de stammen van niet al te jonge vruchtboomen, kan een bron van genoegen worden. Waarom zouden we de kale stammen niet als zuilen gebruiken, waarlangs we onze versiering aanbrengen? Natuurlijk moet het met oordeel gebeuren bij gezonde boomen en steeds met de gedachte erbij, dat de boom er geen schade door mag lijden.

Men kan op zooveel manieren van zijn tuin plezier beleven; maar dan moet men ook niet schromen, eens wat nieuws te probeeren en adviezen te volgen, zooals er ons tegenwoordig door zoo ervaren kweekers en plantkundigen in tuinbouwbladen worden gegeven. Daar is bijvoorbeeld de vraag van de boordbedden. Die groepen van vaste planten, die in strooken of randen worden geplaatst en zóó gerangschikt, dat er opklimming is in grootte van voren naar achteren en afwisseling in bloeitijd en kleur, wat de bloemen betreft, kunnen soms een prachtig mooi geheel vormen. Wat waren de boordbedden mooi in den tuin van het Vredespaleis, toen daar het Rosarium door het bestuur van „Nos jungunt Rosae" werd overgedragen! Zaagt ge ooit mooier Delphiniums (Riddersporen) dan daar?

Al dikwijls is een voorbeeld aan de hand gedaan om zoo'n boordbed op de juiste manier aan te leggen. Als antwoord op een vraag schreef een der redacteuren van „Onze Tuinen" onlangs het volgende, dat bijzonder aantrekkelijk lijkt. De heer Van Laren, de hortulanus van den Amsterdamschen Hortus, stelt voor als achterste rij Riddersporen te nemen, die Delphiniums, die er tegenwoordig in zoo rijke kleuren te krijgen zijn, dan stokrozen, die niet genoeg aan te bevelen zijn met hun onvolprezen rose en roode tinten; Bocconia cordata, waar ik geen Hollandschen naam voor weet, maar die ik u zeer kan aanbevelen om de mooie gevormde bladeren vooral en den krachtigen groei. De bloempluimen zijn flauwbruin. Chrysanthemums en hooge herfstasters kunnen natuurlijk die achterste rij aanvullen en Verbascums passen er ook met hun hooge toorts-

sen van bloemen en Physostegia met die aardige rose bloemen, die zulke vreemde standen kunnen aannemen in verband met den stand van een paar schutblaadjes. Ongeveer 60 centimeter moet de afstand tusschen de planten zijn op die achterste rij.

Daarvóór komen bij voorbeeld op afstanden van 40 centimeter Lelies van die mooie soorten met prachtige groote, witte kelken of goudkleurige of gestippelde; en de Japansche anemoon is hier ook niet ongeschikt en irissen niet te vergeten, en enkele van de vele heerlijke verscheidenheden van Monnikskappen en Lychnis calcedonica, die men ik in het Hollandsch Brandende Liefde heet, met bloemen van een heel eigenaardig rood en Astilbes met die fijne bloempluimen en soorten van Lupinen in allerlei tint en Vingerhoedskruiden en Spiraea's in hun eindelooze variaties.

Dan volgen daarvóór met afstanden van ongeveer 20 centimeter bijvoorbeeld Mimulus luteus, ook zoo'n plant, waar wat bijzonders aan is op te merken, namelijk omtrent de beweegelijkheid van de meeldraden; dan anjers, die er in zoo verrukkelijk mooie verscheidenheden zijn. Hypericum of hertshooi, ge weet wel, verwanten van dat gele bloempje in het wild met de oliehoudende stipjes in de blaadjes. Papavers in die prachtfabelkleuren, die we kennen, Leeuwebekjes, Goudsbloemen, Phloxen, Campanula's, ook zoo rijk en mooi en groot. Adonis vernalis, een veredeld kooltje vuur, Arabis alpina, dat heel sterke, mooie voorjaarsplantje met de witte bloempjes, Aubriëtia, dat ik u ook bij ervaring sterk kan aanbevelen met snoezige, fijne bloemen, en meer van dat kleine, lage gordje.

Er is wel veel zorg mee om zoo'n boordbed het heele jaar mooi en niet slordig in wezen te houden, maar dat is juist heel aardig werk voor wie wel graag wat tijd aan zijn of haar tuin wil besteden. En denk er aan, al doende leert men: wat het eene jaar mislukt, slaagt vaak een volgend des te beter.

HAVERMANS BAKERS.

De schilder Haverman heeft veel moeders en kinderen geschilderd. Hij heeft ook bakers geschilderd, hij heeft meermalen dezelfde baker geschilderd!

Havermans Baker.
Photo Visser van Weeren.

Deze baker zit en deze baker staat. Niet de zittende doch de staande baker is, in tegenspraak met ons vorig bericht, in het Gemeentemuseum. Ze staat met het kindje dat ze verzorgt op den arm. Het stroeve gelaat dat onze vorige foto vertoonde, is verzacht tot een lach. Nu is er geen sprake van fooien, doch van het kind. Het bakerkind dat háár domein is, het kind dat 't eerst háár zijn lachjes geeft. Alle stroefheid is uit het oude gelaat verdwenen, er is een lach rond haar mond zooals ze daar met het kindje staat bij een bloeiende roos. In den vriendelijken tuin.

De kinderen bij Oedipus.

In ons voorlaatste nummer schreef een lid onzer redactie over de kinderen, die in Scala aan de vertooningen mee moeten doen, en hun lichaam en leven moeten wagen. Arme kleinen!

Ons geacht redactielid zon op middelen, om aan dien wantoestand op variétégebied een eind te maken.

Die wreedheid, die smakeloosheid — ze werd nog maar bedreven in het Variété.

Wat te zeggen, als het Tooneel, en dan nog wel Royaards Tooneel, wreede smakeloosheden, smakelooze wreedheden begaat tegenover kinderen, waarbij die van het Variété teruggaan tot den rang van onvoorzichtig laten meesloen aan een gevaarlijk spelletje.

Royaards! Hoe is die naam en zoo terecht in ons land verbonden aan al wat schoon is, wat welluidt.

Hoe kon Royaards dan doen, datgene, wat me in zijn Oedipus-voorstelling te Rotterdam de tranen in de oogen bracht van meelij om die kinderen, die a r m e kinderen — n i e t om Oedipus, dien ik er eenvoudigweg om vergat — naar 't eind, van wiens klachten ik ongeduldig haakte, met op de lippen een: „Toe dan, maak dan voort — dat die k i n d e r e n wegkunnen!"

't Was het laatste, gruwbare, bloedstollende tafereel uit den Oedipus. Klagend en weenend zijn de maagden naar buiten gesneld — achter die donkere deur ist Schreckliches geschehen. De weeklachten hebben weerklank gevonden bij het toegestroomde volk. En dan verstart alles van schrik en ontzetting — daar wankelt Oedipus naar buiten, het hoofd b l o e d o v e r s t r o o m d, de handen zoekend, want immers zijn zijn oogen doorstoken. En hij klaagt als een gewond dier. En hij daalt de paleistrap af. En dan begint zijn samenspraak met, zijn bede aan Kreon, zijn opvolger. Zijn kinderen wil hij nog eenmaal bij zich hebben, zijn in bloedschande geboren kinderen — is niet hun moeder zijn eigene moeder? En ze komen, twee kleine meisjes — ik schat ze acht en twaalf jaar. Vol ontferming leiden de maagden haar tot haar vader. En dan staan ze daar voor die huiveringwekkende figuur, en hij strijkt zijn dochtertjes over de lokjes — en hij spreekt tot haar — Ge kunt u voorstellen, w a t hij zegt — en den toon, w a a r o p hij 't zegt — want als Oedipus was hij v o l m a a k t, Royaards.

Twee zinnen herinner ik mij slechts uit die toespraak: „Wie zal u tot vrouw nemen? Wie zal leven willen wekken in u w schoot?"

O, niet om den inhoud dezer woorden, waarachtig niet! Want wie weet, hoe sexueel aufgeklärt deze meisjes waren. Maar om alles — om 't verschrikkelijke tooneel, dat ze bij moesten wonen, waar ze aan mee moesten doen — om de bebloede borst, waar ze ten afscheid haar kopjes moesten leggen — om de klanken van oneindigen jammer, die over hare hoofdjes gingen. Wie zal zeggen, hoe ze slapen zullen — dan nacht daarop — vele andere nachten? Wie zal zeggen, hoe vaak ze voortaan uit haar droomen zullen opschrikken en hèm zien — Oedipus, met den oneindigen jammer op 't gelaat, den oneindigen jammer in de stem? Die stem zal tot hen blijven komen uit alle donkere hoeken, overal, waar ze alleen zullen zijn.

Waarlijk, hierbij is het Variété nog heilig.

't Doet ons denken aan het Bijbelwoord:

„Zij, die nog maar het l i c h a a m dooden".

Hier werd aan de kinderziel het zwaarste misdrijf gepleegd.

S. L.—R.

Lezing mejuffrouw van der Flier.

Voor een talrijk publiek in Concordia heeft mejuffrouw van der Flier gesproken over hare indrukken van Noorwegen, welke zij van een uitgebreide reis heeft meegenomen.

Noorwegen, begon zij, is het land van de lichte nachten en de nachtelijke dagen; het is het land van de meest grootsche natuur en van de grootste eenzaamheid. Zwijgend, in zich zelf gekeerd is de Noor, wars van luidruchtigheid niet alleen, doch zelfs van woorden. Bij groote armoede rijst nog niet zijn klacht, doch toont hij zijn schamele koopwaar in afwachting. Het land is in tegenstelling met het vruchtbare Zweden arm, arm van grond en arm aan industrieele hulpbronnen. De vischvangst is de voornaamste bron van bestaan.

Is het dus wonder, dat, waar de mannen maanden aaneen op zee zijn, de vrouw voor haar kinderen uitsluitend zorgt en gansch het dagelijksch leven regelt? Het v r o u w e n k i e s r e c h t, in Noorwegen ingevoerd, is er een n a t u u r l i j k o n t s t a n e toestand.

Kijkje op een grilligen rotsvorm.

Geen wonder, dat de band tusschen twee zoo naar aard en leefwijze verschillende volkeren als Noorwegen en Zweden geen hechte kon zijn. Democratisch op en top is Noorwegen, dat adel niet meer erkent en alle titels, evenals ridderorden, afschafte. De wijze Zweedsche Koning Oscar had de Noren reeds lang een eigen vlag toegestaan, doch de wrijving was er en zij eindigde met de bekende uiteenscheuring in 1905. Daar kon geen tact noch wijsheid meer aan helpen. Het is beter zooals het thans is, want de Noren zijn een zelfstandig volkje en vormen inderdaad, in hun leefwijs en zeden, in verband met hun natuur, een afzonderlijk

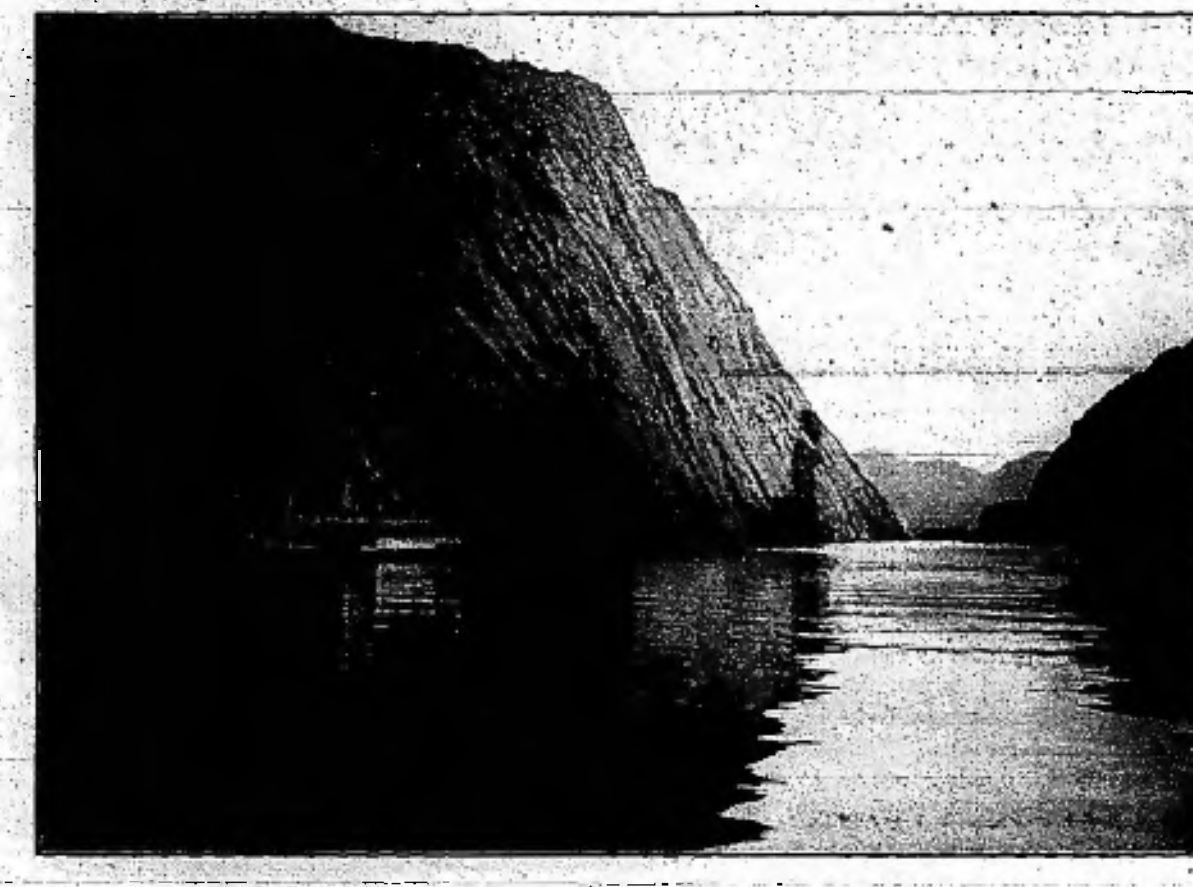

Trollfjord of Heksenfjord.

volksbestaan. De natuur is door den warmen golfstroom, die langs Noorwegen gaat, zacht. In Tromsö, op aanzienlijke hoogte gelegen, was het zelfs zeer warm. De spreekster raakte in vervoering, toen zij van het natuurschoon van Noorwegen te spreken kwam. Van Trollfjord of Heksenfjord sprak zij, waar zulke steile hooge bergen zijn, dat geen menschenvoet ze ooit betreden heeft. Aan 't eind van 't nauwe fjord heeft men een onvergelijkelijk gezicht op een waterval (zie photo). De natuur is woest; woest en wild bruist een Noorsche stroom als een hollend paard de steile bergen af (zie Laatefos bij Hardanger). Soms wordt de wilde vaart gestuit door reusachtige rotsblokken, die in de grilligste vormen uitsteken. De rotsen langs de kust zijn kaal; boven Tromsö gaan de

Laatefos bij Hardanger.

boomen aan 't landschap ontbreken; het gras is nu de grootste natuurweelde van 't arme land; het groeit zelfs op de plaggendaken der woningen, waarop dan een schaap of geit graast. Niettegenstaande de planten zoo schaarsch hier zijn, siert de Noor met veel bloemen de graven van zijn geliefden. Doch ook het eenzame graf van den aangespoelden vreemdeling wordt niet vergeten. Ziehier wel een zeer schoone trek uit der Noren aard. Een eigenaardig deel van de bewoners van Noorwegen zijn de L a p l a n d e r s. Spr. had allerlei kleinigheden voor ze meegenomen: pijpjes en kralen en horloges; daar waren ze erg mee ingenomen (de vrouwen rooken er). De leefwijze van deze Lappen is uiterst primitief. Zich wasschen is een ongekende weelde en zich ontkleeden een buitensporigheid. Een pot met een eigenaardige soep hangt in 't midden van de hut; wie trek heeft, lepelt eruit en 's nachts legt men zich eendrachtig rond deze voedingsbron. Uiterlijk is dit volkje, geen wonder, zeer vies. Wat hen niet verhindert zichzelf heel tevreden en gelukkig te voelen. Het L a p p e n k i n d ziet er al heel wonderlijk uit. Het is zoo omwikkeld met huiden en doeken, dat men het gerust als postpakket verzenden kon.

De wieg is eigenlijk meer een korfje, dat om 't lichaam van 't kind heen sluit.

Ten slotte sprak mejuffrouw van der Flier over de legenden en sagen, waaraan het Noorsche volksleven zoo rijk is. Terwijl de vrouwen weven en spinnen, worden de sagen verteld; geen wonder dat de vrouwen de helden der sagen in haar weefwerken opnemen. De poëzie van dit alles wordt verhoogd als men denkt, dat vele dezer nachten de d a g e n zijn, waarin echter het licht van maan en sterren zoo helder is, dat men erbij zou kunnen lezen.

Met een verheerlijkend woord betreffend het onvolprezen schoon van Noorwegen besloot mejuffrouw van der Flier haar lezing, die door een groot aantal lichtbeelden werd vergezeld.

Het ligt in het voornemen van de spreekster, binnenkort ten bate van den Christelijken Volksbond de lezing nog eenmaal te houden.

VOOR MOEDERS.

Laatst vroeg een vriendin mij, op welke wijze ik mijn dochter teugelde en geteugeld had. Haar krachtige, beweeglijke jongen van acht maanden had niet meer genoeg aan de riemen, die aan zijn wagen bevestigd zijn.

Deze meneer in kwestie zit al, mag al zoo een half uurtje in stoel of wagen overeind zitten.

Ook mijn dochter was zeer krachtig en beweeglijk op dien leeftijd, is het nog, maar thans komt de wijsheid en de gehoorzaamheid mij te hulp. Ze is ook al zeventien maanden en het teugel-vraagstuk is niet zóó brandend meer.

Maar toen ze dan ook ging zitten in wagen of stoel, had ik voor haar een riem, als de kleinste op nevensgaande afbeelding. De gordel is van linnen, de rest is leer.

De nesselgaatjes zijn voorzien van het gewone metalen ringetje. Dit is nu één bezwaar van den overigens praktischen riem - de metalen ringetjes wippen gauw uit het linnen, en 't zijn zulke echte voorwerpjes om in den mond gestoken te worden. Ik heb dit bezwaar ondervangen door de ringetjes er zelf gauw uit te peuteren.

Nu sluit ik den riem, door het puntje gewoon maar in het linnen te steken; dat blijkt heel sterk te zijn, en kan zoo'n stootje velen. 't Gaat er natuurlijk wel een beetje rafelig uitzien. Deze linnen riemen kosten bij Meyer en Blessing in Rotterdam 35 cent, vijf en dertig cent. Ik weet geen magazijn in den Haag, waar ze zoo goedkoop zijn. Wie wel? Omdat ze zoo goedkoop zijn, heb ik me toentertijd ineens geïnstalleerd: één in den kinderwagen, één in het stoeltje voor kleine en groote boodschap, een in den tafelstoel, een in een stoeltje van het kinderkamerameublement, een in den speelwagen. Want dat almaar overzetten van den riem van wagen naar stoel en terug is zoo lastig en tijdroovend. De zijriempjes worden in al de genoemde voorwerpen vastgemaakt om de spijlen, behalve in den kinderwagen.

Daar was een aparte constructie voor noodig.

In den kinderwagen, tegen de zijden aan, moeten twee oogen gemaakt worden. Ik had die oogen daar toevallig zitten; het waren de nikkelen oogen van het wit-piqué zonnetentje. Die zitten op het midden van de zijwanden, aan den binnenkant. Toen mijn dochtertje nog met haar beentjes languit zat, en nog leunde tegen een flink kussen, waren de zijriempjes van mijn Meijer- en Blessingriem, toereikend van lengte. Thans, nu het middenstuk in den bekleeden wagenbodem weg is genomen en ze haar beenen in het bakje zet, dieper op de achterbank moet gaan zitten en geen kussen meer noo-

dig heeft, nu zijn de riempjes te kort en heb ik bij een zadelmaker een paar veel langere laten maken.

Maar tusschen dien eersten en dien laatsten tijd ligt weer een tusschentijd, dat ze veel behoefte aan beweging had en de bevestiging aan de zonnetentoogen haar zichtbaar beknelde en minder beweging gunde, dan een gezond kind toekomt. Toen vond ik er wat anders op. De gordel deed ik haar om, 't lijfje, de zijriempjes gespte ik toe, zoodat ze lussen vormden; van een reisdekendrager, die ik had, nam ik de twee lange riemen, gespte ze aaneen, reeg de nu verkregen lange riem door de lussen en zoodoende had ik mijn dochtertje aan een langen teugel, die ik weer toegespte en al rijdende in de hand hield.

Wanneer de kinderen echter volmaakte acrobaten in den dop zijn, die klauteren en buitelen en er volstrekt niet van schrikken om met het hoofd naar beneden te komen hangen, dan is de andere riem op het plaatje beter. Met dien riem is de drukking niet tot het middeltje beperkt, maar zelfs de schoudertjes helpen mee — het kind zit als het ware in een zacht harnasje. De twee lange einden kan men bevestigen, waar men wil. Zit het kind in den wagen, dan kan men ze buiten over den wagen heengooien en van onderen vastknoopen — ligt het in bed, men haalt de einden door het lofwerk heen en bindt ze onder 't ledikant samen.

Loopt het kind reeds een weinig, dan kan men de einden nog meer verlengen en vastbinden aan de handvatsels van het raam bv.

Deze teugel kan ieder zelf maken. Zwaar wit katoen of zwaar grauw linnen is er goed voor. Knoopgaten wijzen zelf hun plaats aan, en dan met stevige beenen knoopen — en men heeft een net en sterk geheel.

MATER CONATA.

Nog iets over den Rok, het Corset, enz.

door

LIZE DEUTMANN, Arts.

Hoewel het betreffende artikel mij niet door schrijfster of redacteur ter beantwoording is toegezonden geworden, wensch ik nog eenige woorden te zeggen, naar aanleiding van een opstel van F. in het „Vaderland".

F. is het over het algemeen met mijn onder bovenstaanden titel geschreven betoog eens, alleen vindt zij, dat ik nagelaten heb op een goede onderkleeding te wijzen, en ten tweede is hare meening, dat ik overdrijf, daar, waar ik op medische economische en hygiënische gronden den korten rok aanbeveel.

Het spreekt van zelf, dat vrouwen en meisjes, die haar corset uitlaten, niet hare overige onderkleeding met banden om haar middel mogen bevestigen, maar zoogenaamde hemdbroeken en onderjurken, of wel op het onderlijfje geknoopte rokken moeten dragen.

Er is over deze soort onderkleeding al zóó veel geschreven, dat ik bang was in herhalingen te vervallen, door over dat onderwerp nog eens te beginnen. Maar de opmerking van mevrouw F. leert mij, dat ik dien raad nog eens had moeten geven. Ten overvloede nog dit: hemdbroeken kan men in zeer goede kwaliteit en vorm verkrijgen van de firma Janson & Tilanus te Friezenveen, die in de meeste ondergoedwinkels hare depôts heeft. Een uitstekende dracht vind ik katoon tricot, dat veel hygiënischer is dan de stof, waaruit de hemden gewoonlijk worden gemaakt. Men kan de hemdbroeken in verschillende nummers bestellen, in ongebleekt of gebleekt katoen, zeer grof geweven tot zeer fijn toe. Ook in wol zijn zij te verkrijgen.

Wanneer men het aanwezige model niet elegant genoeg vindt, kan men zelf een teekening maken van de wijze, waarop men de hals en andere deelen wenscht afgewerkt te zien. Deze opgaven worden dan naar de fabriek opgezonden en dienovereenkomstig het bestelde uitgevoerd. De hemdbroeken in zeer fijn geweven gebleekt wit katoen, voldoen aan alle eischen der sierlijkheid en zitten niet geplooid, zooals de onderwetsche hemden, maar voegen zich glad aan de vormen van het lichaam, zoodat men in deze dracht aan slankheid wint. Daar bovendien tricot hygroscopisch en poreus is, kan ik in alle opzichten deze dracht zeer aanbevelen.

Ten slotte het 2de punt van mevr. F's. betoog, n.l. dat het aanbevelen van den zeer korten rok overdreven zou zijn. Zooals ik al reeds in het eerste deel van mijn opstel zeide, kenmerken zich de meeste menschen door een eigenaardige haat of afkeer tegen het nieuwe. Dat echter mevr. F., een leidster in de vrouwenbeweging voor vrouwenkiesrecht, deze opmerking zou maken, had ik niet gedacht, hoewel het ten volle waarheid mijner bewering staaft. Toen voor het eerst in een Engelsch parlement de naam „vrouwenkiesrecht" werd uitgesproken, weerklonk van alle zijden een luid gelach! Dat de vrouw zich mensch zou voelen en als mensch hare politieke rechten zou opeischen, ja, dat was zoo iets nieuws, dat men wel moest lachen. Tegenwoordig lacht men in de volksvertegenwoordigingen niet meer, als deze zaak besproken wordt, hoewel duizenden en nog eens duizenden in den lande de volledige vrouwenemancipatie zeer overdreven noemen.

Schippert mevr. F., lid van het hoofdbestuur voor Vrouwenkiesrecht, daarom met hare eischen? Neen, en volkomen terecht. Vrij en onbevangen noemt en wijst zij op haar ideaal, dat, naar ik vrees, slechts zeer en zeer geleidelijk zal verkregen worden.

Zij blijft echter in gebreke aan te toonen, waarom zij mijn voorstel van den korten rok, dat ik op medische, economische en andere gronden gemotiveerd heb, overdreven vindt. Dat kan zij ook niet. Er is geen enkel motief tegen; er zijn er alleen voor. Een voetvrije rok, zooals mevr. F. voorstelt, is niet voldoende om de vrouw hare vrije bewegingen te verzekeren: Hij is, behalve de onnoodige zwaarte, die op buik en ingewanden drukt, of een trekking aan de schouders uitoefent, hinderlijk bij bijna al hare handelingen. Als men eens wist, hoe veel ongelukken daar al door veroorzaakt zijn geworden! Waarlijk, het kind, dat door zijne moeder de trap werd opgedragen, waarbij deze struikelde en viel, zoodat het voor zijn leven mismaakt zal zijn, dat zal zeker mijn eischen niet overdreven noemen! En zoo kan ik nog veel meer voorbeelden opnoemen, die gij u, lezeres, overigens zelf construeeren kunt.

Het doet eigenlijk komisch aan, dat iemand noodig vindt tegen mijn „overdrijving" te waarschuwen in een maatschappij, waar het zeer gekleed is met totaal ontbloote armen, borst, rug en schouders zich te vertoonen. Tegen dit gebruik ageert vrij wel niemand. En de gronden, waarop men dit doet, lezeres, zijn nu niet zoo hoogstaand. Daarvoor kunnen niet de motieven van zoo hoog ernstigen aard, als ik voor het dragen van den korten rok en andere verbeteringen aangevoerd heb, te berde gebracht worden.

Wat kan men eigenlijk tegen den korten rok inbrengen? Hij laat de bekleede beenen der vrouw zien. Welnu, iedereen weet dat zij ze heeft. Hij maakt haar gezonder en sterker. Hij veroorlooft haar bij alle weersgesteldheid uit te gaan, hij stelt haar in staat alle sport te beoefenen en meer betrekkingen te bekleeden, dan zij tot nu toe doet en aan de eischen daaraan gesteld, beter te voldoen. Ja, dit laatste punt vooral, lezeres; hebt gij er wel eens over gedacht, dat bijv. een vrouwelijk arts, alleen om haar langen rok, ook al is die voetvrij, zich nooit in een dorp zou kunnen vestigen, tenzij zij zóó bemiddeld is, dat zij van den aanvang aan in een rijtuig rond zou kunnen rijden? Gesteld eens, dat zij midden in den nacht wordt geroepen, en dat zij per fiets bij storm en tegenwind in haar langen rok tegen dien wind moet opwerken, dan gevoelt gij, dat dit een bovenmenschelijke inspanning voor haar zou zijn, die zij niet vermag te volbrengen. Maar ook het voortdurende gedwongen fietsen overdag bij elke weersgesteldheid, zooals een dorpsdokter dat doen moet, zou voor de vrouwelijke arts, die in haar beroep toch al aan zoovele andere psychische vermoeienissen is blootgesteld, in haar tegenwoordige totaal ongeschikte kleeding, zeker doodend zijn. Binnen korten tijd zou zij „op" wezen. Denk over de moeilijkheden, waaraan de werkende vrouwen onderworpen zijn, niet te licht. Ik kan mij nog zoo goed voorstellen, hoe ik te Amsterdam, als semi-arts soms uren en uren 's nachts bij een kraamvrouw moest doorbrengen, en als ik dan eindelijk, moe van het waken en moe van de daar medegemaakte ellende, den terugtocht kon aanvaarden, stond er buiten geen auto of tram op mij te wachten. Maar dan kon ik, een zwaren lederen tasch met instrumenten in de eene hand, in de andere mijn paraplu, worstelend tegen weer en wind den langen tocht naar huis te voet ondernemen. En als dan die onverbiddelijke wind, blazend tegen de door den regen zware rokken, bijna elken voetstap tot een uiterst vermoeiende maakt, ja lezeres, verwondert het u, dat er dan ideeën tot grondige hervorming der zoo hoogst onpraktische vrouwenkleeding ontstaan?

Wat is het eigenlijk, dat de menschen afkeerig maakt van iets, dat in den grond toch zoo eenvoudig en natuurlijk is als de korte rok? Het is in de eerste plaats niets anders dan een uiting hiervan, dat wij zoo ontzettend ver van de natuur zelf zijn afgedwaald.

Een voorstel, dat ons in staat stelt natuurlijk en ongedwongen te leven, komt ons, gedwongen, onlogisch en onvrij als wij zijn, zóó komisch voor, dat wij in een lachbui uitbarsten. In de tweede plaats is het de vreemde angst voor het nieuwe, dat de meesten onzer slechts stapsgewijze en met moeite kunnen overwinnen.

Mochten er onder mijn lezeressen eenige zijn, die voorlichting omtrent hare kleeding wenschen, dan stel ik mij daartoe gaarne bereid, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk in dit blad.

YVETTE GUILBERT.

Even guitig, even gracieus en coquet als verleden jaar was Yvette Guilbert weer in haar chansons en rondes. Even suggereerend in haar légendes.

Hoe tooverde ze het zeventiende-eeuwsche La naissance du Christ voor ons op, gansch het droeve en wanhopige zoeken van Josef

YVETTE GUILBERT

en de afgetobde Maria om een onderdak. Hoe onnavolgbaar humoristisch droeg zij de satire op madame de Barny's souper Les petits repas, voor, evenals het verleden jaar reeds door haar gezongen: „Il est pourtant temps de me marier", waarbij haar mimiek verrukkelijk komisch was.

Yvette kent wel haar nummers, waarmee ze het publiek stormenderhand verovert: „Le cycle du vin" van de vorige maal had dezen keer een even groot succes. En terecht. Want haar plastiek is altijd suggereerend en het uitdrukkingsvermogen van haar gelaat en oogen bewonderenswaardig.

Zij gaf nog eenige extra-liedjes, waarvan ik even noem: Le petit bois d'amour, om te wijzen op de kostelijk humoristische manier, waarmee ze dat fijne liedeke ons deed savoureeren.

Ja, er is maar één Yvette Guilbert met haar fijne humor, fideele bonhomie en impomeerende zeggingskracht. En met haar eigenaardige kostuums, waarmee ze gisteren weer onze oogen streelde.

A. K. R.

BIJ BLOEMFONTEIN.

Bij Bloemfontein is het Vrouwenmonument onthuld.

Herinnert ge u nog de ellende van de Transvaalsche vrouwen en kinderen in de concentratiekampen?

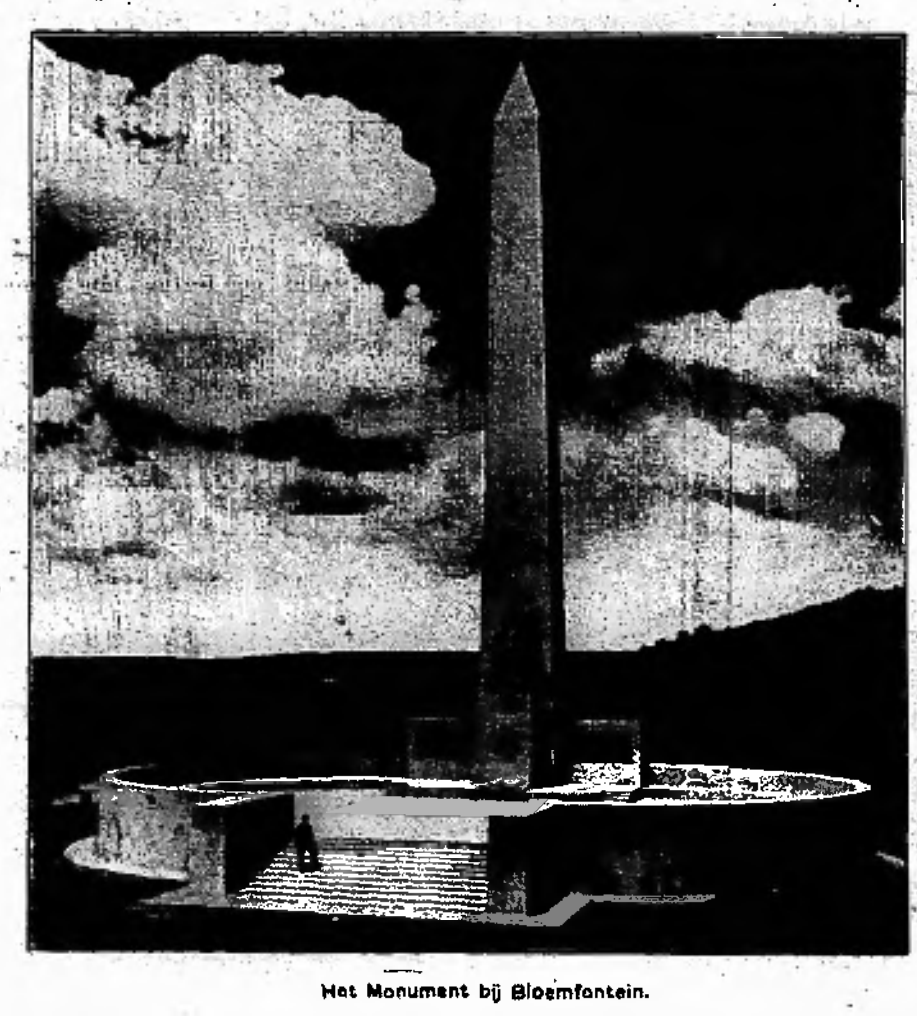

Het Monument bij Bloemfontein.

22.000 bezweken er. Het was een Engelsche, Miss Hobhouse, die de wereld in beroering bracht en de schande der concentratiekampen bekend maakte.

Het monument is opgericht, om zooveel heldhaftig gedragen ellende te gedenken.

Miss Hobhouse zou 't onthullen, doch ze was ziek en toen heeft mevrouw Steyn, de vrouw van den gewezen President van de Vrijstaat, het gedaan.

Natuurlijk moet miss Hobhouse weer heel wat hooren in Engelsche bladen en Engelschgezinde Kaapsche bladen. Echter heeft de moedige Engelsche meermalen getoond, daar niet voor te wijken en te doen wat haar eerlijk en noodig toeleek.

Kerstmis in de Metropool.

Weer zet evenals andere jaren, de Metropool zijn poorten wijd open, om de honderden te ontvangen, die van de gastvrijheid van het eenpaar Tjaden voor de zooveelste maal gebruik zullen maken en de Kerstviering bijwonen.

En we zijn reeds gaan informeeren naar de toebereidselen voor het feest, dat op den 2en Kerstdag gevierd wordt, en hebben weer een en ander gehoord van al die honderden, die, nu de „open tafel" er weer is gedurende de wintermaanden, geregeld hun dagelijkschen maaltijd komen gebruiken in het gebouw van de Philanthropische spijskokerij. Het was er op 't oogenblik niet zoo heel druk: een tweehonderd, tweehonderd-vijftig menschen daags. Maar nu de kou is ingevallen, worden er wel spoedig meer verwacht; het aantal loopt dan weleens plotseling omhoog tot vierhonderd of nog meer.

Met den kerstmaaltijd wordt er op ruim driehonderd gerekend. Kan op gewone dagen elk, die honger heeft, binnen loopen en een portie eten vragen zonder geld of zonder bon, voor het kerstmaal worden kaarten verstrekt. Dan toch moet er op gerekend worden, hoeveel personen aan den maaltijd zullen deelnemen, ook omdat het menu uitgebreider is en omslachtiger in het klaarmaken. Gewoonlijk bestaat het maal uit zeer dikke erwten-, boonen- of groentensoep, doch met Kerstmis is het een feestdisch en worden er saijboonen met worst en aardappelen geschaft. Een zoogenaamd „volksdessert" bestaande uit sinaasappels, thee en beschuit volgt. Op die dagen wordt er niet van de geschuurde tafels gegeten, doch zijn deze gedekt. Echter niet met tafellakens, daar dit met het oog op het vele noodige verfrischen bij zoo'n hoeveelheid gasten onpractisch zou zijn. Een dikke rol wit drukpapier, elk jaar welwillend verstrekt door een der plaatselijke bladen, wordt voortdurend opnieuw uitgerold, terwijl het oude wordt weggenomen.

Gedurende het kerstmaal, dat om twee uur begint, wordt de groote Kerstboom, die in de eetzaal is opgesteld, aangestoken, zoodat het geheel een feestelijk Kerst-aanzien krijgt.

Het groote feest, de kerstvisering met de kinderen, is 's avonds. Ruim driehonderd komen er en worden onthaald op chocolademelk, krentenbrood en gebak. De Kerstboom staat in vollen luister en de kinderen brengen den avond door, zingend en smullend.

Zeker een niet geringe attractie is verder de bioscoop, welke dan tevens vertoond wordt.

Of de kinderen verlangen naar de kerstviering in de Metropool?

Stoffelijke gaven worden er, zooals dat in het begin der jaarlijksche Kerstvieringen geschiedde, niet meer uitgereikt. De ondervinding leerde, dat de nood bij sommigen, ja bij velen zoo groot was, dat het bezit van kleeren hun niet zoo begeerlijk voorkwam, als geld, zoodat zij de kleeren weer dadelijk verpandden.

Na vele dezer ervaringen heeft men besloten, slechts voedsel, dat op de plaats zelf genuttigd wordt, te verstrekken?

Toch zijn kleeren, gedragen of afgedankte, zeer welkom in de bewaar-kast van mevrouw Tjaden. Hoe bloot was het halsje van het jongere meisje, dat met haar twee kleine zusjes naar binnen kwam en hoe dun was het voddige, batisten bloesje, toen ze haar versleten manteltje uittrok!

En hoe heerlijk, dat mevrouw Tjaden zich net herinnerde, dat er boven in haar kast nog die lekkere warme jurk van verleden winter lag. Fluks werd alles uitgetrokken, de heerlijke, dikke jurk aangedaan en de oude plunje gewoon weggegooid. Ook dit laatste is noodig. Anders kon het nog wel eens zijn, dat morgen het dunne blousje weer aan is en de lekkere jurk door vader of moeder weggebracht naar de lommerd, omdat er zoo'n erge nood is, of — ge kunt de mogelijkheden zelf verder uitspinnen.

Ge weet dus, waar, benevens uw geldelijke gaven, ook uw oude kleeren dankbaar ontvangen worden!

HANNE VERBRUGGEN.

UIT DE OUDE DOOS.

De Kerstboom komt algemeen in de mode. Ook in ons land. Doch het Sinterklaas-feest is het oud Hollandsch nationale. Denk eens aan: in een Dordtsche rekening van 't jaar 1460 komt al voor, dat de kinderen op 6 December „een snoepduit kregen tot meerdere zaligheid".

INGEZONDEN.

Aan de Redactie van de Haagsche Vrouwenkroniek.

Naar aanleiding van uw jongste stukje „Vrouwenbergepen", doe ik u opmerken, dat in ons land 'n souffleuse niets nieuws is.

De omstandigheden echter, waaronder zoo'n souffleuse werkt, zijn niet van dien aard, dat 't aanbeveling zou verdienen, hiervan 'n gewoonte beroep te maken!

Hoogachtend

uw dw.

JOH. W. BROEDELET.

Maison Nederland
J. L. J. Belderbos
6 Hoogstraat 6.

TOTALE
OPRUIMING
van alle
Mantels
en
Mantel-Costumes
Buitengewoon
Lage PRIJZEN

Een Veiligheidsgasmeter wordt ieder op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

Boekbinderij
A. B. Gimberg en Zoon
Veenkade 53 den Haag, Tel. 6756.
Inbinden van Tijdschriften ook met bijlevering van bestaande Stempelbanden.
Voor bierwerk zijn fraaie modellen te bezichtigen.

VISITEKAARTEN.
Boekdruk:
60 cts., 80 cts. en f 1.— per 100 stuks.
Steendruk:
van af f 1.25 per 100 stuks.
Keurige uitvoering en vlugge aflevering.
Vraagt Monsterboek ter inzage.
Boek- en Kantoorboekhandel
E. VAN ANDEL,
v/h. S. M. VAN DELDEN,
WEIMARSTRAAT 16a
b/d. Suezkade.

Intern. Concert en Theater-Bureau DE HAAN & Co. — Papestraat 10A.
ZAAL DILIGENTIA
door het enorme succes:
Zondag 28 December 1913 2½ uur
Joseph in Dothan
Treurspel in 5 bedr. van Joost v. d. Vondel
voor te dragen door
ANTON VERHEYEN.
Avondpost schrijft: Het herhaald en langdurig applaus bewees, hoe de Vondel-vereerders zijn mooie vertolking op prijs stelden enz.
Residentiebode schrijft: De wijze immers waarop deze Vondel-kenner en minner Joseph in Dothan vertolkt heeft, is boven lof verheven enz. enz.
Entrée Zaal (midden) f 1.50.
Zaal zijvakken f 1, Balcon f 0.50.
Kaartverkoop en plaatsbespr. Dagelijks van 10—3 uur aan Diligentia.

MANICURE
Melle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient a domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

K irman
s U mak
Ku L a
Bo C hara
S amarkand
A fghan
Schi R as
M esched
Khiw A
Täb R is
T urkestan
Y Ö mud
Se N éh
NOORDEINDE 11.

Effecten.
Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het
FINANCIEELE DAGBLAD
Neerlands Koopkracht,
prijs per halfjaar f 6.-.
ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; elken dag de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effecten-bezitter van belang kunnen worden geacht.
Vraagt gratis proefnummers aan het bureau:
Anna Paulownastraat 76
'S-GRAVENHAGE.

Hofleverancier van H.M. de Koningin.
Groote Zeeuwsche Imperial Oesters.

Hofleverancier van H.M. de Koningin-Moeder.
Per honderd . . f 8.—
Per dozijn . . . . f —.—
Oestersalon.
Groote levende Kreeften, Langousten, Rivierkreeften,
Versche Russische Caviar.
Kreeften-, Zalm-, Anjovis-, Huzaren- en Haringsalade.
Hors d'Oeuvre-schotels.
Verder alle ZEE- en RIVIERVISCH.
Bij aanvoer Krimp-Schelvisch en Kabeljauw.
Eenig adres:
Vos in Tuinstraat 2.
Telefoon Interc 675 Haag.
Aanbevelend,
Wed. J. HOEK & ZONEN.
Leveranciers aan beide Hoven.
Oestersalon.

Au Corset Gracieux.
G. W. COPPERS.
DEN HAAG (Spuistraat 36 Telephoon 1334
(Piet Heinstraat 107 „ 1723
Arnhem. Rotterdam. Leiden. Dordrecht.
Grootste en meest uitgebreide Corsetten-magazijnen.
Bieedt de wereldberoemde merken
C. D. en C. P. à la Sirène Paris.
NIEUWSTE MODEL
„Ligne Normale"
met busos „Oméga"
voor de nieuwe mode 1914.
Groote keuze Jongedames-Corsetten, rechthouders, busthouders, enz.
Jarretelles van af 15 ct.

Keyzer Willaey
LANGE VIJVERBERG 13
LA HAYE
Annoncent leur retour de Paris avec une splendide collection de
ROBES DU SOIR
N. B. Cette collection se compose des toutes dernières créations des grands couturiers de renom

BAHLMANN & Co.
Hoogstraat 35.
SPECIALE AFDEELING
in
Pelterijen.
Alleen prima en gewaarborgde kwaliteiten tegen zeer voordeelige Prijzen.

Eerste jaargang. Zaterdag 3 Januari 1914. No 8

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reijs.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

Ontwerpen voor een geïllustreerd hoofd van ons blad.

Op onze prijsvraag voor een geïllustreerd hoofd van ons blad zijn, niet minder dan 21 ontwerpen bij ons ingekomen. Wèl een bewijs, dat die prijsvraag in den smaak is gevallen en zeker niet minder een bewijs, dat er onder onze lezeressen vele zijn, die de teekenstift weten te hanteeren.

Binnenkort hopen wij het oordeel van de jury — en die jury zelf — te publiceeren.

Ten gerieve van de mededingsters naar de prijsvraag noemen wij hier al vast de motto's, waaronder de ontwerpen bij ons werden ingezonden:

Motto's.

1. Elly;
2. Ontwikkeling;
3. Slaap niet in bij uw spinnewiel;
4. Aurore;
5. Eenvoud;
6. Iris;
7. Het Nieuws onder de zon;
8. Ilah;
9. Als men thuis is;
10. Brassica Rapa;
11. Maanlicht;
12. Opdat zij niet inslape bij haar spinnewiel;
13. Vogel;
14. Pax;
15. Hoop doet leven;
16. Overal Licht;
17. Fancy;
18. Luctor et Emergo;
19. Twintigste Eeuw;
20. Is willen kunnen?
21. Ornament is alleen dan goed, wanneer het zóó innig vereenzelvigd is met de vormen, die het bekleedt, dat geen verandering in dat kleed mogelijk is zonder vergrijp aan de vormen daaronder.

CARMEN SILVA-AVOND.

Temidden van wanden met schilderijen, in de groote Pulchri-zaal is met plechtigen luister Carmen Sylva's zeventigste geboortedag gevierd.

Het karakter van deze viering is er een geweest van ernst, haast van wijding. Daar het uitvoerend comité van de Carmen-Sylva Huldebetooging terecht gemeend heeft op dezen kunstavond Carmen Sylva zelf als kunstenares zooveel mogelijk aan 't woord te moeten laten, is de avond vanzelf er een geworden van een bewogen stemming, van een diepe gevoelsaangedaanheid. We hebben het reeds gezegd in dit blad: Carmen Sylva is een dichteres die in haar poëzie steeds trachtte een gevoelsschoonheid neer te leggen. L'art pour l'art, is allerminst een spreuk welke zij onderschrijven zou. De goedheid van hart, een ruim menschelijk meevoelen is de kern van haar verzen. Die verzen zelf hebben een belangrijk deel van den avond gevuld en door niemand minder dan mevrouw Holtrop—van Gelder voorgedragen, hebben ze den schoonsten indruk, dien zij uitoefenen kunnen, te weeg gebracht.

Toen het tegen achten liep, Maandagavond, stroomde de Pulchrizaal vol met een Haagsch élite publiek. Wij merkten er vele bekende persoonlijkheden op: den minister van buitenlandsche zaken en mevrouw Loudon, den heer Gooman Borgesius, voorzitter van de Tweede Kamer en mevrouw Gooman Borgesius, den gezant van Roemenië bij ons hof en mevrouw. Van het uitvoerend comité der huldigingscommissie zagen wij voorts mejuffrouw E. Baelde, eere-presidente van den Nationalen Vrouwenraad, den schilder Ph. Zilcken en den heer H. van der Mandere, dien wij als de groote kracht van deze huldebetooging ter eere van Carmen Sylva hebben leeren beschouwen.

De feestavond van Maandag zette in met een vrouwenkoor dat drie liederen zong uit den bundel: „Meine Ruh" van Carmen Sylva. Een koor van Haagsche dames had zich daartoe onder leiding van den heer Henri Völlmar gesteld. Opgewekt werd er de avond mee ingezet; Julius Röntgen en Michael de Sigard voerden vervolgens van Georges Enecco de Sonate op. gr. t. voor piano en viool uit, waarop Tilly Koenen eenige liederen naar gedichten van Carmen Sylva zong. Het lied der Sandträger liet niet na, gezongen met het volle orgaan van onze begaafde zangeres, den diepsten indruk te maken.

Doch ja, het dient erkend, de voordracht der gezegde liederen door mevrouw Holtrop—van Gelder, was wel een der schoonste gedeelten van dezen avond vol kunstgenot. Sober en met hoe musicaal luidende, met hoe plooibare stem heeft Betty Holtrop-van Gelder al dadelijk dat eerste lied gezegd, dit Carmen ('t lied), gevolgd door het vers dat de andere helft van het pseudonym van Roemenië's Koningin vormt: Sylva ('t Woud)

Het gedicht Half-goden, waarin de spot gedreven wordt met de dwaze aanbidding, welke vorsten ondergaan, kwam nu. „In droomland" had een soortgelijken inhoud; beter beviel ons het Moeder-lied. Het leed door Koningin Elisabeth ondervonden bij het sterven en na het sterven van haar eenig dochtertje, heeft haar dikwijls tot gevoelige poëzie bewogen. „Een woord", het korte gedichtje, waarin de moedernaam wordt verheerlijkt, is daarvan bewijs.

Treffend was weer het naïve gedicht: een moordenaar; verhalend gedichtje waarin het onderwerp wordt behandeld van een jongetje dat in 't spel zijn zusje doodschiet.

We vinden het versje in zijn geheel in het fraai geïllustreerde programma opgenomen en kunnen niet nalaten er eenige strofen uit over te nemen.

De knaap onstuimig wild.
Het zusje teer en zacht,
Maar helpend bij al 't geen.
De sterke knaap volbracht.

„Zie hier!" zoo sprak hij eens,
„'t Pistool van vader! . . . nu,
Pas op! Ik schiet u dood,
Sta stil, dan raak ik u!"

Het meisje lacht. „Welaan!
Bang voor u ben ik niet!
Ik houd het in mijn mond —
Wanneer ge 't wilt. Kom, schiet!"

De knaap lacht en legt aan,
En haalt, aldus getart,
Den trekker om . . . . het schot
Trof zusje in het hart.

Zij valt . . . de kleine hand
Drukt vast zij op de wond;
De knaap werpt met een gil
Zich bij haar op den grond.

Zij glimlacht, fluist'rend zacht,
Terwijl reeds 't leven vliedt:
„Ik sterf, maar wees gerust:
Hoe 't kwam, vertel ik niet."

(Uit den bundel welke bij de firma D. Bolle te Rotterdam in de Hollandsche vertaling van Fiore della Neve is verschenen.)

Doch wij mogen het verslag van dezen avond niet besluiten, alvorens te hebben gesproken van de kleurige tafreelen uit het Roemeensche volksleven, welke door mevrouw Anny Grothe-Twiss zijn in elkaar gezet. De nationale dans, welke een foto in het vorig nummer van dit blad heeft getoond, hebben we thans uitgevoerd gezien. Het was een alleraardigst levendig gezicht, de dooreenwarreling der kleurige nationale costuums gade te slaan.

Een défilé langs den Roemeenschen gezant die met Mevrouw, staande, zijn quasi landgenooten liet voorbijtrekken, besloot dit vroolijke nummer.

We noemden reeds den ijverigen secretaris van de commissie. Inderdaad heeft de heer van der Mandere in het succes van dezen feestavond de belooning van al zijn moeiten mogen vinden!

DIE HAGHE-SPELERS.

DE GARDE-LUITENANT.

Het stuk van Franz Molnar, in onze taal overgebracht door „Adolf Engers," had kunnen heeten inplaats van de garde-luitenant: — het huwelijk van een tooneelspeler. Het zou daarmee beter benoemd zijn, want inderdaad is in dit stuk het typeerende naar voren gebracht van het voelen eens tooneelspelers, dat zelden onvermengd menschelijk doch als regel welhaast, vermengd is met het vak. Het nabootsen van een ander mensch, het vormgeven aan een andere natuur, het zich geheel inleven in, het als het ware in de huid kruipen van een ander mensch, veroorzaakt, in de intensiteit welke een knap beroepsspeler begeert, tegelijkertijd een prijsgeven van de eigen persoonlijkheid.

De tooneelspeler uit Molnars blijspel is wel een rechte man van 't vak. Zenuwachtig in hooge mate, prikkelbaar, spoedig zich opwindend en in hooge mate jaloersch, lijkt hij niet de bij uitstek geschikte persoonlijkheid om een lieve vrouw — die echter ook artieste is, ook haar tijden heeft waarop zij weinig over haar kant kan laten gaan — gelukkig te maken. 't Huwelijk tusschen de twee vakmenschen geeft dan ook in de eerste bedrijven een onverkwikkelijk beeld van echtelijk geluk. De tooneelspeelster, zelf kunstenaresse en niet minder, eer méér geteld dan manlief, is het moe, langer het mikpunt te zijn van al de booze buien; zij, de zeer liefhebbende vrouw is ten slotte recalcitrant geworden, een nijdig wezentje zelfs, dat, daar zij geen liefheid ondervindt, zelf gaat meedoen in het snauwen en grauwen en danig in 't huiselijk koor meebitst.

Doch oorzaak van 's tooneelspelers chronisch slecht humeur is een afschuwelijke jaloezie.

Niet eerder zal hij rustig kunnen zijn en zal hij in zijn geluk zich kunnen weergeven dan wanneer hij overtuigd, ten volle overtuigd zal zijn van zijn vrouws echtelijke trouw.

Hij vat dus het plan op zich te vermommen in de verleidelijke uniform van gardeluitenant, nadat hij reeds zijn vrouwtje roode rozen heeft thuisgestuurd, van kaartje met gefingeerden naam voorzien.

Nu blijkt hij zulk een voortreffelijk tooneelspeler, dat zijn vrouw zelfs hem niet herkent, wanneer hij de grap zoo ver drijft, dat hij geschminkt een bezoek aan haar durft brengen. Wij krijgen het grappige tafreeltje den tooneelspeler gansch onherkenbaar aan 't converseeren te zien met zijn vrouw in haar salon. De tooneelspeler, in zijn witten mantel van garde-luitenant, ziet er kranig uit; zijn houding is zeer militair, alleen zijn conversatie lijkt het toppunt van affectatie; zijn houding op den eersten indruk martiaal, krijgt in het salongesprek nuffige houdinkjes, kinderachtige wendinkjes. Neen, geheel en al betooverend is hij voor de tooneelspeelster toch niet. Een beetje succes heeft de garde-luitenant echter wel.

En nu speelt Verkade, die deze hoofdrol op zich nam, allerleukst de dubbele rol van gelukkig cour-maker en steeds droefgeestiger zich voelend echtgenoot.

Ook Enny Vrede behaagt niet alleen in haar spel — wel een genot is het, de mooie standen van haar, de gansche artistieke verschijning te volgen met de oogen —, doch ook zij speelt hier uitmuntend deze rol van fijne schakeeringen, waarin de twijfel aan des echtgenoots liefde, aan eigen kracht afwisselt met ontmoediging en onverschilligheid. Vol halve gevoelens als deze rol is, is zij niet een der gemakkelijkst speelbare. Ten slotte als de trouw der tooneelspeelster aan haar man aan het wankelen gaat, komt de explosie. Herkenning, verzoening!

Doch tooneelspelers blijven beide.

De zoen welke zij den garde-luitenant toestond was immers voor hèm, den echtgenoot. „Meende hij, dat zij hem niet had herkend?"

En ze houdt het vol. Dat — toen de ontrouw begon — zij haar man reeds in den garde-luitenant had herkend. Hij, de kunstenaar en het groote kind, gelooft. Gelooft àl te gretig slechts.

Het stuk eindigt allergeestigst. Wanneer eindelijk over dit stormachtig huishouden wat vrede van eensgezindheid ademt en de tooneelspeler, trotsch en gelukkig in zijn vrouw, glimlachend zijn krantje ligt te lezen; de oude huisvriend die als onschadelijk aanbidder van mevrouw hier als kind aan huis is, eveneens is weggezakt in een fauteuil en in zijn krantje èn naar mevrouw gluurt en mevrouw zelf piano-speelt: Chopin, en niet alleen de onheilbrengende Chopin speelt (volgens den echtgenoot) doch ook met de hand wuift naar zeker garde-luitenant, die daar in de straat langs haar raam placht te loopen . . .

Als de heer echtgenoot dàt ziet, die coquette, lieve armbeweging tot groet aan den denkbeeldigen garde-luitenant, duikt hij dieper in zijn fauteuil van geluk en kijkt hij als een kind met groote verheerlijkte oogen in zijn krant opnieuw.

Doch niet mogen wij eindigen, zonder het spel vol humor te roemen van mej. A. Wessels. Dezen kant van 't vak uit, deze van den humor, is voor mej. Wessels weggelegd. Zij heeft een geestig talent.

De huisvriend werkte heel aardig met zijn oogen; de rol van den schuldeischer had succes.

Een geheel volle zaal heeft met aandacht het spel gevolgd.

ALBERTINE DE HAAS.

De kleeden van Mevrouw Polvliet.

De bezoekers van het Vredespaleis zullen bij het vele schoons, dat in het interieur dezer stichting is op te merken, ook geboeid zijn door de zeer fraaie kleeden, welke in smyrna-weefsel de vloeren bedekken, ook een aantal kleeden in de kleinere zalen, die naar den naam van een vrouw doorgaans de Polvliet-kleeden of de Beverwijksche kleeden worden genoemd. Over den arbeid van deze ondernemende Hollandsche vrouw, onder wier leiding deze kleeden zijn ontstaan, willen wij het een oogenblik hebben.

Herlevende Handweefkunst. Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.
Een kijkje in de werkplaats van Mevr. Polvliet te Beverwijk.

Er is het reusachtige kleed, dat Turkije aan het Haagsche paleis ten geschenke gaf en dat reeds om zijn lengte — zeventien meter ongeveer — de opmerkzaamheid trekt; er zijn de Deventer-kleeden zoowel die uit deze stad zelf als uit de Haagsche fabriek; er zijn Roemeensche kleeden; doch er zijn

Mevrouw Polvliet—van Hoogstraten is een vrouw, die er behagen in vond, op een reis langs de Noordkust van Afrika ook wat dieper in het achterland door te dringen. Bij de Arabische stammen heeft zij gastvrijheid weten te krijgen en in Arabische milieu's heeft zij zich opgehouden. Zij heeft daar de vrou-

WEDSTRIJD.

Voor onze lezeressen schrijven wij een wedstrijd uit in 't aanbrengen van nieuwe abonné's. Deze wedstrijd begint heden en eindigt 30 Juni a.s., des namiddags om 5 uur.

De prijzen zijn de volgende:

1e prijs: Een week naar Parijs, Berlijn, Wiesbaden of een andere plaats in 't buitenland, ongeveer op denzelfden afstand, bv. **Londen, of** . . . . . **f 125 in contanten.**

2e prijs: Vier dagen naar Brussel, Benthem, Königswinter (Zevengebergte), de Ardennen, of . . . . . **f 75 in contanten.**

3e prijs: Een luxe-voorwerp ter waarde van f 50 (*naar eigen keuze*) bv. een gouden armband, een bronzen beeld, een horloge, of iets dergelijks, of . . . . . **f 50 in contanten.**

4e prijs: Een luxe-voorwerp, ter waarde van f 35 (*naar eigen keuze*) b.v. een gouden ring, een werktafeltje, een reisnecessaire, of iets dergelijks, of . . . . . **f 35 in contanten.**

5e prijs: . . . . . **f 25 in contanten.**

6e prijs: . . . . . **f 20 in contanten.**

7e prijs: . . . . . **f 15 in contanten.**

8e, 9e en 10e prijs: *elk* . . . . . **f 10 in contanten.**

Wie minstens 5 nieuwe abonné's aanbrengt, ontvangt *in elk geval* van ons *een cadeau*, ook al behoort men niet onder de 10 prijswinsters.

Voor iedere nieuwe abonné, die men aanbrengt, ontvangt men telkens te onzen kantore (Kneuterdijk n° 16, 1e étage) een door ons onderteekend bewijs. Tusschen 1 en 15 Juli moeten de bewijzen bij ons worden ingeleverd. Wie de meeste dier bewijzen bij ons inlevert, krijgt den eersten prijs, de daaropvolgende den tweeden, enz. enz.

Als nieuwe abonné's worden zij beschouwd, die voor minstens een half jaar op ons blad inteekenen en het abonnementsgeld over dat half jaar bij aanbieding van onze kwitantie of te onzen kantore behoorlijk voldoen.

Nadere inlichtingen en inteekenbiljetten zijn elken werkdag van 9 uur 's morgens tot 5 uur 's avonds aan ons bureau, Kneuterdijk 16, te bekomen.

De Directie van
DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK.

Mevrouw Polvliet's Kunst-Handweverij te Beverwijk.
Meisjes aan het werk.

wen gezien, wevende haar schoone tapijten en de lust is bij haar ontstaan, zelf die weefsels te maken, zooals zij ze zag vervaardigen naar patronen die het eene geslacht aan het andere als het ware overleverde; zoo zonder voorbeeld.

Mevrouw Polvliet is blijven toeven en niet heengegaan, voor zij de motieven kende, welke de onderscheiden stammen verwerkten.

nieken, kwam Mevrouw Polvliet in ons land. Geestkrachtig in hooge mate, is zij met groote toewijding aan het werk getogen. Haar eerste streven was bedreven te worden in de technische vaardigheid en in het ontwerpen van patronen, deze in verschillende grootte en in verschillende combinaties. Zij heeft een aantal kleeden, producten uit dien eersten tijd, getoond in de groote zaal van het Leid-

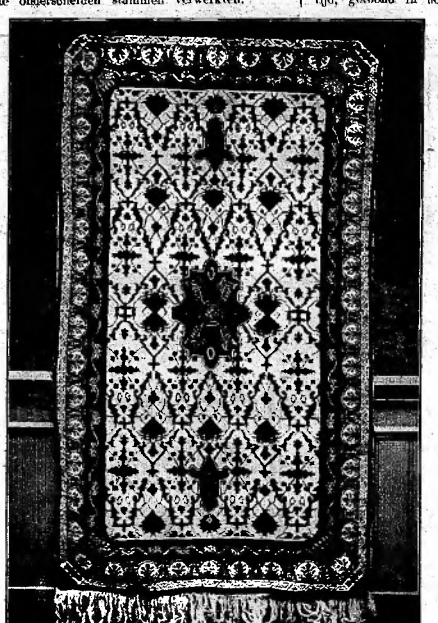

Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.
Oostersche Motieven.

Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.
Kleedje uit een Bidkleed ontstaan.

Nauwkeurige studie heeft de kunstenares gemaakt van de teekeningen, welke de Moorsche stammen, als onbewust, uit hun kunstgevoel deden ontstaan en die, ook wel door tradities bemyhoed, samengesteld zijn dan aanvankelijk in hun oogenschijnlijke naïveteit lijken laag.

Met al dit kostbare materiaal van ontelbare teekeningen, notities over kleurverbindingen, eigen opmerkingen over de verschillende techsche Volkshuis. Het was er alles solide weefarbeid, doch we misten nog dit eene — schoonheid van kleur.

Hoe groot was nu de verrassing bij een tentoonstelling in het Haarlemsch Kunstnijverheidsmuseum te ervaren, dat Mevrouw Polvliet in haren arbeid gansch en al op andere, veel schoonere kleur-ensembles was geïnspireerd gemaakt. Nu was deze, op uitheemsche cultuur gegroeide weefkunst er ineens een kleurenpracht verwekken, die als bezield lijkt.

Wil men Mevrouw Polvliet's arbeid bewonderen, men ga naar het Vredespaleis; men ga antichambreeren voor het poortje terzijde van den hoofdingang, waar men wij vernamen, het slangetje wachtende bezoekers aan het minderen is.

ALIËRTINE DE HAAS.

„Hollandsche Kunst" als Nieuwenhuis het meest voortreffelijk ten onzent maakt, is deze van Mevrouw Polvliet niet. In beginsel en inderdaad hebben wij Nieuwenhuis meer te eeren, omdat deze uit eigen vernuft en kunst zijn werk van den eersten aanvang af opbouwt. En terecht heeft de „N. R. C." in haar verslag van Mevrouw Polvliet's arbeid, die thans in den Rotterdamschen Kunstkring is te zien, er op gewezen, dat het beginsel in dit arbeiden een ander is, dan waarvan de kunstenaars uitgaan, die, juist als die Moorsche stammen, verlangen, dat hunne omgeving, hun land en hun tijd zich zal afspiegelen in hun werk. Daartegen ware aan te voeren, dat de uitheemsche kunstuittingen als Perzische kleeden of deze der Arabieren, in hun ongebreideldste fantazie, hun kleurgloed, hun ornamentatie en hun vrijheid te stellen zijn boven den meer strakken, wel deftigen, doch ook meer berekenden modernen arbeid.

Dit staat vast: wij, die hoog wegloopen met Nieuwenhuis' arbeid, voelen daarin toch vooral een ander schoon dan Mevrouw Polvliet in haar kleeden geeft; doch verrukkelijk van kleurcombinaties is beider arbeid stellig. Het is het wezen, dat verschil brengt.

Mevrouw Polvliet uit zich als 't ware plotseling in kleuren, die men niet verwacht had; paars naast blauw, paars in allerlei grijzen vermengd, heerlijke bruinen loopen doorsen. Blauw en rood zijn in een klein kleed in het Vredespaleis zeer schoon verwerkt; en daar is nog een kleed, waarvan men de leidende kleuren niet dadelijk opmerkt, doch dat een donkeren gloed uitstraalt van onzeghare nuances, die, tegen elkaar in,

BRIEF UIT PARIJS.

December 1913.

Het is merzeleud, dat ik er mij toe zet, u een brief te schrijven over deze stad, waar ik nu al langeren tijd woon, waar zoo veel gebeurt, waar te veel over geschreven is; de stad, die elke Hollander wel schijnt te kennen, omdat 8 uren sporen niet al te veel gevergd is, als men ergens op zoo velerlei wijzen gemeten kan!

Er is waarlijk zoo'n overvloed van materiaal om over te praten en zoo'n overvloed van geschriften, dat het te veel gewaagd lijkt, er opnieuw over te beginnen, alsof men iets heel bizonders te vertellen had.

Ik waarschuw daarom vooruit mijn geduldige lezeressen, dat ik absolunt niet de verbeelding lieb, iets nieuws te brengen. Wat ik kan geven, is mijn eigen wijze van zien, een stukje van persoonlijke ondervindingen, die een deel van dat onmeetbare, groote leven uitmaken, dat Parijs, de historische wereldstad, heet. Zal ik het ietwat afgezaagde beeld van de „Ville Lumière" herhalen? als of er alleen uiterlijke schittering bestond? Misschien! In tegenstelling van het zware Londen, dat 't meest den eersten tijd zoo pessimistisch aandoet, van het protserige nieuwe Berlijn, is Parijs als een vroolijk en luchtig wezen. De vreemdeling vooral, die er komt „pour faire la noce" heeft het er van gemaakt. Maar Parijs heeft veel meer in zich, en ik heb het leven er lief gekregen om andere oorzaken, ik heb het gekend van andere kanten. Het lijkt mij daarom beter, mijzelve te beperken en te vertellen van datgene, wat ik goed weet, dan alleen algemeenheden aan te stippen, die men bij manier van spreken, ook in Baedeker vinden kan.

Het Parijs van de groote boulevards is een gebied, dat ik slecht ken, wat u misschien wel erg verwondert. Ja zeker, ik ken ze, de Hollanders, die er hun grootste genoegen in vinden, van café tot café te slenteren, en dan het voornaamste ruistpant nemen op het hoekje bij de Place de l'Opéra, in het café de la Paix!

Voor ons, bewoners van het Zuiden, aan den linkeroever, is café de la Paix als een wachtwoord van fatsoenlijke vervelling; waar een heele familie neerstrijkt bij het beste tafeltje, dat zorgvuldig is uitgekozen, waar de te bestellen drank een punt van groot gewicht is, waar elk juffje gapend wordt nagestaard.

Men zou kunnen zeggen, dat men zijn land liefheeft, maar z'n bewoners niet altijd. Wat voor mij zeker waar is, als ik een dergelijk gevaar tegen het lijf loop. Veel verder dan de boulevards komen ze niet, afgescheiden van de Champs-Elysées en het Bois, en voor enkelen de op vreemdelingen-ingerichte nachtcafés van Montmartre. Ze kennen een enkel museum, door een oppervlakkig bezoek en brengen veel tijd in de magazijnen door. Nu zou ik geen vrouw zijn, als ik niet toegaf dat winkelen een allerplezierigst tijdverdrijf is. Al wordt een man in de meeste gevallen na een half uur zóó ongeduldig, dat hij het niet langer uithoudt, wij moeten onder ons toch bekennen, dat wij, normaal genomen, er nooit genoeg van hebben — en mijn vergevingsgezindheid wordt groot, als ik merk, dat iemand in de groote magazijnen zijn tijd, neen; haar tijd verboemeld heeft! Het is werkelijk verleidelijk, alles te kunnen openpakken, aanpassen en weer terug leggen, zonder dat iemand aanmerkingen maakt. De directeuren van het Louvre, van de Printemps etc. schijnen de psychologie der vrouwenziel op hun duimpje te kennen en door hun reuzen omzet kunnen zij het publiek vrijheden veroorloven, die voor hen niet al te nadeelig zijn en aan de koopsters een bron van genot geven.

Wie weet in Holland een magazijn, waar men rustig iets koopt, laat thuis bezorgen en betaalt, (zelfs stoffen per meter) dat men later terug mag geven zonder verlies op den

prijs? Ziehier het heele geheim van hun succes.

De meeste vrouwen beslissen niet direkt, zijn niet zeker van haar keus, en betreuren al te vaak den koop van een of ander voorwerp. In de groote magazijnen van Parijs bestaat dit bezwaar niet, daar men alles teruggeeft, wat blijkt niet te bevallen, als het etiket er nog maar aanzit! Ik vindt het een uitvinding als van de goden. Als ik tusschen 2 mantels twijfel, koop ik ze kalmweg alle twee, en beslis thuis op mijn doode gemak. Nu, tegen Kerstmis, hebben opa's en oma's, moeders en tante's een paradijs, om alles voor het verlangende nageslacht uit te zoeken. Elk magazijn heeft zich een tooi gemaakt van poppen en andere heerlijkheden, en de familieleden zoeken ijverig, waar het mooiste exemplaar te krijgen is. Ze koopen twee, drie poppen tegelijk, die later aan strenger keuring onderworpen moeten worden.

Voor de peuters zelf is er de een of andere groote vermakelijkheid, waar men artistieke overwegingen aan kant zet. In de galeries Lafayette dansen levensgroote poppen om een reuzen koffiemolen; ze hebben gezichten van visschen en andere gedierten, en slaan houterig met deksels van pannen bij een toeterend wijsje. Voor arm en rijk blijkt deze attractie van onnoemelijk genot, en de arme kinderen hoeven hun neuzen niet tegen de glazen plat te drukken, maar genieten even goed naast hun rijke tijdgenootjes. Oud en jong deelt het genot van bewegende jachttafereelen in het Louvre, waar zwaar-boemende muziek het groote gebouw tracht te vullen. Overal, op de straten, komen nu de tenten, waar men trouwens duur koopt en alleen prullen vindt.

Een markt was vroeger van belang, toen zij onbekende dingen bracht, tegenwoordig met onzen snellen handel, is de aardigheid er af. Alleen op den Boul Mich — het quartier latin waar vooral studenten wonen, kan men aardige reproducties, oude boeken en tijdschriften koopen — en de afgekapte denneboompjes geuren ertusschen, al spelen ze niet zoo'n gewichtigen rol als in Duitschland.

Op den Boul Mich, 't stratennaambordje zegt Boulevard St. Michel, maar in de wandeling vergeet men deze benaming bijna, is het a l t i j d gezellig, met of zonder de tentjes ter eere van Kerstmis, en vooral 's middags zoo om 5, 6 uur. Dan flaneert de heele wijk op deze boulevard op en neer; men ziet er de grappigste typen, studenten met paarse capes, die beweren schoonheid te zoeken, menschen, die overloopen van hygiëne, op bloote voeten, deftige heeren met hun onberispelijken cylinder; 't type uit den tijd van Murger, al schijnt het echte vie de Bohème wel zoowat tot het verleden te behooren. Hier wordt gedragen de getailleerde overjas, de slappe hoed, de bakkebaardjes; hier wandelen de vroolijke meiskes met haar voyante kleeren en haar te-wit bepoederde snuitjes, waarin de in de mode gekomen mouche koddig aandoet. Hier zijn de cafés waar men om groote kachels heen buiten zit, om 't geslenter van de anderen rustiger te genieten, al is het ook vinnig koud en wintersch weer!

Hoe vaak heb ik dien ouden, goeïigen pater daar niet over 't plaveisel zien schuifelen. De eerste keer was ik zóó verbaasd, dat ik stil bleef staan om hem na te kijken, dezen bekenden père van den Boul Mich. Zijn rok was zóó wijd, dat hij een verkleede vrouw scheen. Zijn bril, uiterst ver van zijn oogen, z'n beverige handen met een oud perkamenten gebedenboek, dat alles leek een studentengrap. Maar later toen ik merkte, dat niemand zich verwonderde (o, lieve Hollandsche jeugd, hoe zoudt gij gehandeld hebben?) en van kennissen hoorde, dat de père 'n heruntergekommen lid van de kerk was, die wel eens te veel dronk, zag ik hem als iemand, die in deze omgeving thuis hoorde, daar waar het laatste zweempje romantiek in ons verstandelijk leven nog naglanst.

Of de père nu nog leeft, zou ik u niet kunnen zeggen. Ik hoop het niet voor hem. Arme Père du Boul Mich!

De Boulevard, zegt men, heeft zijn beste tijden gehad. Wel staat er vlak bij nog even deftig de Sorbonne en de universiteit voor geheel vrij onderwijs, het z.g. Collège de France, maar er is niet meer dat mooie vrije leven van de studenten met hun vriendinnetjes, die lief en leed samen deelden, die samen de grappen verzonnen van het spreekwoordelijk klassiek geworden vie de Bohème. De eischen zijn hooger, de meiskes zijn niet meer zulke eenvoudige schepseltjes, de prostitutie heeft veel grooter omvang aangenomen, 't naïve, mooie gevoel is wat gesleten. Maar deze boulevard blijft, ondanks alles, voor iemand, die Parijs wil kennen, een groote aantrekkelijkheid, al was het alleen om de historische hoekjes, waaraan andere wereldsteden nooit zóó overvloedig rijk zijn als deze schoone oude stad. Hier staat zelfs nog bij een ouden, prachtigen tuin, het musée Cluny, Gothisch gebouwtje, met enkele ruïnen uit den Romeinschen tijd naast zich!

Achter het Quartier Latin, den berg op, ligt de wijk, die men den weidschen naam van Montparnasse heeft gegeven. Hier is mijn gebied, wat ik wel mijn dorp zou kunnen noemen, zoo afgesloten is het, zoo op zichzelf. Hier ben ik thuis — dit is de tegenwoordige wijk van de schilders en van het gemoedelijke leven.

Vroeger was alles Montmartre: hoogtepunt van de rive droite. Nu is de tegenhanger aan den linkeroever de baas-geworden. Montmartre is een plaats waar men fuift, waar vreemdelingen rondzwieren, waar bij den Sacré-Coeur apachen 's nachts nog loeren — het Montmartre van de schilders en de jonge artisten, die elkander 's avonds in een cabaret als de Chat Noir ontmoetten, behoort vrijwel tot het verleden. Dat alles was twintig jaren geleden zoo; het heeft zich nu verplaatst naar den goedkooperen, den intiemeren Montparnasse.

En de cabarets helaas, zijn geheel aan lager wal. Maar de vroege generatie schijnt er de beste herinneringen aan te hebben — en enkele kringen trachten dit oude, wat hun gaat ontglippen, nog bijeen te houden. Zoo ontmoette ik een gezelligen ouden dikken beeldhouwer, die bij ontelbare café-noir's er wel eens over loskwam, over dien „bon vieux temps" van Montmartre, toen zij met z'n zessen op een paar ateliers in gemeenschap van goederen te zamen woonden, zoo dichtjes mogelijk, uit nooddruft en geldgebrek. Daar werd wat geploeterd, en wat genoten ook! 's Zondags naar buiten toe, met schrale maar vroolijke pic-nic's. En hoe één keer niemand aan een koffie-filter gedacht had, terwijl koffie toch een onontbeerlijke drank is, wat de boel leelijk in de war had gebracht, als... (eerbare vrouwen, het mag toch wel?) na veel zeuren niet één zich plotseling bedacht had, dat Mathilde, la petite Mathilde, juist dien morgen een schoon hemd had aangetrokken, zoodat toen een slip van het keurige chemise van Mathilde den tegenspoed bezworen heeft... En zulke verhalen zijn grappig als ze vrij zijn van geaffecteerde aanstellerigheid.

Maar dit alles heeft nu niets te maken met het feit, dat ik van den tegenwoordigen Montparnasse wou vertellen, voor zoover modern snobbisme ook hier niet alles bedorven heeft. En dan gaan allereerst mijn gedachten onwillekeurig naar den tijd vóór Kerstmis van verleden jaar. Nu maak ik plan, de feestdagen eens rustig en met oude tradities in Holland door te werken, met Oud en Nieuw erbij. Toen was daarvan geen sprake. Ik woonde dien tijd met een jonge violiste samen en we waren vrijwel in de „purée", wat beteekent dat de louis niet helder meer rinkelden in onze beurzen. Plat-burgerlijk kan men zeggen, dat wij 2 gestoffeerde kamers hadden, waarbij het „gestoffeerd" vrijwel op overvloeden van stof uitkwam. 't Was goedkoop, maar vuil, en alleen onze ingeboren nationale zindelijkheid maakte er het verblijf dragelijk. Hoewel er een — 't klinkt deftig — garçon d'hotel aanwezig was, vertoonde deze, over wien ik vele zielkundige verslagen zou kunnen geven, in de praktijk niet buitengewoon veel verschil met een August de domme. Om ons niet te ergeren, hebben we maar den humoristischen kant van zijne gebrekkige bediening bestudeerd, en van zijn goede hoedanigheden zoo groot mogelijk voordeel getrokken. Ik werkte den heelen dag op een atelier, mijn vriendin speelde haar eindelooze toonladders in gezelschap van een klein katje, dat ze zich voor eventueele verveling had aangeschaft — een maatregel, waar August het heelemaal niet mee eens was. — Wij aten eens per dag in een restaurant en knutterden verder zelf op de kamer, wat een minimum van onkosten gaf. — Soms voelde ik mij als een vrouwelijke Dyogenes en had nog slechts een vage herinnering aan Hollandsche zindelijkheid, aan blanke badkamers en linnenkasten vol hagelwit goed, in linten gevangen.

De Parijzenaar doet weinig aan huiselijke gezelligheid. De Kerstdagen zijn voor hem niet, wat ze in Duitschland zijn onder den eeuwigen Tannenbaum met sentimenteele liederen of in Engeland aan het Kerstdiner met den brandenden plumpudding. Voor hem concentreert alles zich in den réveillon, dat is de avond vóór Kerstmis. Dan wordt er een souper gegeven — en heel vaak rond een lang vooruit besteld tafeltje in een groot restaurant. Het is waar, de kinderen krijgen verrassingen van père Noëll, maar de wijze groote menschen houden zich daar niet mee op. Zij soupeeren slechts ten tweeden male op Oudejaarsavond en zenden elkaar met het nieuwe jaar bloemen, vruchten, chocolade in uiterst-verfijnde soorten en vele wenschen, die in geen land van kracht gebleken zijn, op ons armzalig lot!

Wij waren daarom juist van plan, onze feestdagen in rustdagen te metamorphoseeren, toen één van onze Fransche vrienden, die „Galette" miniatuur pannekoeken oftewel: geld had, een souper voor den réveillon aankondigde, mits alle genoodigden een handje mee wilden helpen.

Ik kan u zeggen, dat dit souper een weelderig moment werd in ons eenvoudig bestaan van die maanden. We kwamen den avond vóór eersten Kerstdag om 11 uur bij elkaar met ons tienen en wij hebben ons niet gescheiden voor den volgenden morgen half elf, toen de pontefical-mis in de Notre-Dame was afgeloopen, die wij vol aandacht bij zooveel schoons, met frissche hoofden hadden bijgewoond.

Bij het souper, waar over kunsten als muziek en schilderkunst heel wat was gekakeld, had zelfs de „dindon" gevuld met kastanjes niet ontbroken, en toen de eerste zwakke lichtvlekken aan den hoogen hemel kwamen, maakten wij ons voor een wandeling klaar door de stad, waar het leven nooit stilhoudt. Waarom wij bij de Notre-Dame eindigden, vertel ik u eens een andere keer, zonder dat ik van plan ben, godsdienstige diepzinnigheden aan te raken.

JO. LAJOOST.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

INGEZONDEN.

Vrouwenkleeding.

Met belangstelling las ik in de nrs. 4 en 5 van de Haagsche Vrouwenkroniek het artikel van Lize Deutman, Arts „Over den Rok, het Corset en nog wat, in verband met de lichamelijke Opvoeding der vrouwelijke jeugd." Ik was echter ten zeerste verbaasd, dat het aan het einde van het tweede gedeelte werkelijk al uit was. Ik verwachtte n.l. na de uitvoerige uiteenzetting over de schadelijkheid van het corset enz. toch wel een kleine aanwijzing te zullen vinden, hoe het mogelijk is onze kleeding te verbeteren. Wellicht vindt de geachte schrijfster het voor „de ontwikkelde vrouw" doelmatig om daar zelf naar te zoeken en werkt zij op deze manier mede, aan het streven van dit blad „opdat zij niet inslape aan het spinnewiel."

Maar het wil mij toch voorkomen, dat het zelfs voor de lezeressen van dit blad nuttig kan zijn om te weten, dat er een vereeniging bestaat, die zich ten doel stelt de vrouwen- en kinderkleeding te verbeteren. Het zij mij dus vergund hieromtrent een en ander mee te deelen. Deze vereeniging verkeert in zeer bloeienden toestand, zij geeft een rijk geïllustreerd maandblad uit en heeft een vakschool opgericht, waar meisjes tot bekwame naaisters worden opgeleid, die zoowel voor de corsetlooze vrouwen keurige, goed aansluitende japonnen leeren vervaardigen als voor de dames, die van het corset nog geen afstand gedaan hebben. Ook aan de onderkleeding heeft de vereeniging haar aandacht gewijd. Zij stelt ter beschikking harer leden collectie's modellen op ware grootte, welke modellen alle na jarenlange proefnemingen gemaakt en door een keurings-commissie van bevoegde personen goedgekeurd zijn. In de verschillende steden van ons land worden bij herhaling tentoonstellingen georganiseerd van de verbeterde kleeding en wie zich de moeite geeft, daar eens rond te kijken, zal bemerken, dat het denkbeeld, dat Marie Derwel van de corsetlooze kleeding heeft, volkomen verouderd is. „Cet abandon et ce laisser aller dans la toilette" vindt men n i e t bij de draagsters der hedendaagsche verbeterde kleeding, wel hier en daar bij vrouwen en meisjes die haar corset hebben afgeschaft, zonder zich de moeite te geven haar verdere kleeding te herzien. Ik raad dan ook ieder, die zich door Lize Deutmann heeft laten overtuigen van de schadelijkheid harer tegenwoordige kleeding, aan, om alvorens het corset af te schaffen, inlichtingen omtrent de verbeterde kleeding in te winnen.

Te 's Gravenhage kan men die krijgen bij Mej. A. Muller, Frederik Hendriklaan 279, na belet aanvrage.

In het nummer van 6 December 1913 (no. 4) vind ik tevens een stukje van Mater Conata, dat over kleeding handelt. Zij heeft het over een truitje van de „Verbeterde Vrouwenkleeding" en over andere modellen van deze vereeniging, waar zij veel pleizier van heeft en vertelt een paar regels verder, dat een groote fout van de kleeding van haar dochtertje van zestien maanden is, dat hemd en flanel, beide op den rug gesloten worden en dientengevolge het rugje zoo gauw bloot komt. Zij wekt daardoor den indruk, alsof de modelletjes van de verbeterde vrouwenkleeding deze fout hebben en ik wil er daarom even op wijzen, dat in de laatst verschenen brochure over de kleeding voor den kruipleeftijd in de reeks „Reformkleeding voor iedereen", nadrukkelijk vermeld wordt (op blz. 3), dat het gebreide onderhemdje rondom gesloten of met een splitje van voren gemaakt wordt en over 't hoofd aangetrokken.

Een propagandiste der Vereen.
Vakschool voor Verbetering van
Vrouwen- en Kinderkleeding.

B i j s c h r i f t v a n M a t e r C o n a t a.

Ik schijn me niet duidelijk uitgedrukt te hebben. Het hemdje en flanelletje was n i e t van de Verbeterde Vrouwenkleeding. Juist omdat ik er niet mede tevreden was, wendde ik me tot een breierij, waar de modellen der Vereeniging voorhanden waren.

DE DAMES-WACHTKAMER.

Is er wel één meer vervelend oord denkbaar dan een dames-wachtkamer? Zoo een als bijvoorbeeld het Hollandsche Spoor-station hier rijk is.

Natuurlijk is er een spiegel. Een naar de afmetingen der kamer gerekend, zoo buitensporig groote spiegel, dat men zich afvraagt, of er niet eerst de spiegel was, vóór de maatschappij het wachtvertrek alleen voor dames verzon. O, deze maatschappij-heeren, zij kennen hun menschen; zij weten, dat zonder den spiegel de kamer geen bezoekers zou hebben; zij weten, dat er meer dames binnenkomen, om daar een oogenblik voor het spiegelglas te staan dan om op de fauteuils plaats te nemen. Heeft een menschenkenner — een vrouwelijke natuurlijk — heeren mogen niet binnentreden en zij houden zich steeds stipt aan dit verbod — heeft een vrouwelijke menschenkenner wel eens met open oogen — want heel veel dames zitten er met gesloten oogen, alsof zij haar eigen sexe niet willen zien — de binnenkomenden bespied?

Een juffrouw uit de omstreken, moeizaam en zorgzaam met al haar inkoopen, bengelend aan touwtjes bij mekaar, leelijk minder dan verwaarloosd van kleeding, zooals men dat op kleine plaatsen gewoon is, komt binnen. Zij is niet ijdel, denkt ge?

De spiegel kan immers slechts aanwijzen, dat haar hoed scheef zit, dat haar haar aan alle kanten uitpiekt en dat de japonrok van voren tuit, van achter sleept. Niet ijdel? och kom. In minder dan geen tijd staat onze juffrouw voor 't glas, draaiend zich, om ook den rug nog eens te bekijken van den zwart pluchen mantel, dien ze draagt. En nu wordt het duidelijk. Deze mantel is haar trots. Niet om haar zelf te zien: om dezen mantel te zien staat ze voor het groote spiegelvlak. In dezen mantel is al haar vrouwelijke ijdelheid geconcentreerd.

Zij zelf! och hemel, ze ziet niet eens hoe leelijk al die gele haarvlerkjes voor den dag schieten; zij — ze heeft immers veel te veel zorgen in 't leven gekend om nog ijdel te zijn. Doch nu gaat het beter met haar mans zaken; de gunstige wending in haar lot is gekomen — aanzie den pluchen mantel — het is een ding op zichzelf geworden aan haar heele verschijning: een stukje ijdelheid, dat meer van even gestilde levenszorgen dan van vreugde spreekt.

De juffrouw, ze draait om en om en bewondert haar zwart pluchen mantel.

Volgende. Een jonge dame met zeer hautainen blik, binnenkomende alsof zij niets ziet dan wanden... Zie zoo, daar staat ze al, gekeerd naar 't glas tusschen de ramen in, doet alsof zij eigenlijk te hooggestemd is voor zoo iets als kijken in een spiegel. Doch zij kijkt, zij fixeert zelfs straf haar onberispelijke verschijning... goedkeuring, afkeuring, 't is niet aan haar gezicht te zien; ze ziet geen menschen, geen meubels, ze lijkt zelfs den spiegel niet meer te kennen, als ze wegdrentelt de deur uit. Doch ook haar tol is aan den spiegel betaald.

Volgende. Glundere meisjes, 'n paar vriendinnen, schuiven openlijk, direct uit de deur op den spiegel af. Ze kijken erin, als goede vriendinnen, eendrachtig; ze zien elkaar in 't glas en moeten lachen. Ze moeten lachen en weten eigenlijk niet waarom; ze krijgen een proestbui, onderdrukt; ze zien elkaars verwrongen gezichten in den spiegel; nu lacht het eene kind hardop, onbedaarlijk; de andere vlucht de deur uit.

Volgende. Oud dametje. Kijkt langs den spiegel heen, doch gaat zitten, dat ze zich zelf in 't vizier heeft, trekt dan aan keelbanden, tipt aan haar hoed, trekt met haar schouders; voortdurend een stil spel tusschen 't spiegelbeeld en haarzelf. Ten slotte steekt ze een oud voetje in klein, nieuw laarsje, onder uit haar rok. Ze kan het voetje niet zien in den spiegel, rekt zich dus; ja, ze ziet het. Het is netjes, keurig, ze is heelemaal in orde van top tot teen. En rustig voldaan kan ze nu kijken op den rug van de dikke dame die thans voor den spiegel staat en veel plaats inneemt en geen mededingster schijnt te dulden naast zich in 't spiegelvlak. De dikke dame heeft een massieve toque, die ze op een gedegen haarkuif heen en weer schuift. De toque vindt zijn evenwicht nog niet, ze balanceert ermee, ze neemt haar tijd; andere dames komen binnen, zien geen kans, gaan dan maar zitten langs de wanden in afwachting. Het heele dikke mensch schuift zelfgenoegzaam aan de zware toque met veeren. Allen kijken naar haar, zij is zeer leelijk. Zij is de leelijkste der vrouwen die in den spiegel kwamen kijken. Doch zij is onverdrijfbaar. Zij staat er het langst van allen.

T. v. F.

BERICHTEN.

In het volgend nummer zal Mevrouw Bakker-Nort uit Groningen openen een juridische rubriek, waarin vooral behandeld zal worden de huwelijkswetgeving en die onderwerpen, waarbij de Vrouw het meeste belang heeft.

Mevrouw van Itallie-van Embden uit Leiden vangt eerstdaags een reeks causerieën aan over het Vrouwenkiesrecht.

Leest vooral den
WEDSTRIJD
op pagina 2 van dit blad.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 Noordeinde :: La Haye.
SPÉCIALITÉ DE CORSETS
FOURRURES — ROBES DU SOIR.
Costumes Tailleur
faits sur mesure à partir de **fl. 95.—**

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

Coupons Zwarte en Gekleurde Stoffen.

Maandag 5 Januari 1914 begin van den
JAARLIJKSCHEN UITVERKOOP

20 % KORTING *op alle Japonstoffen, Blouses, Ochtendjaponnen, Rokken, Taille-Costumes enz.* op de reeds laag gestelde balansprijzen.

Op Bontcolliers en Moffen 10 % korting.

De nog voorhanden Mantels en Mantelcostumes buitengewoon voordeelig.

BAHLMANN & Co., 35 Hoogstraat.

Coupons Zwarte en Gekleurde Stoffen.

Rijwielfabriek en Magazijn
DE NEDERLANDSCHE LEEUW
W. C. VAN BEYEREN, Zoutmanstraat 71
TELEFOON H. 7470.

De eischen,
aan een eerste klasse damesrijwiel te stellen, zijn:
1° ***soliditeit wat alle deelen betreft;***
2° ***bijzonder lichte gang;***
3° ***elegance;***
4° ***zware vernikkeling en houdbare emailleering.***

De prijzen,
van een in alle opzichten fijn dames-rijwiel mogen thans varieeren van f 70 tot f 135.
Daar beneden is niets DEUGDELIJKS te leveren; daar boven betaalt men fancy prijzen.

Wij houden het juiste midden.

H. Madlener Jr.
Noordeinde 37. - Den Haag.
Telephoonnummer 8158.
SPECIALE AFDEELING
DAMESKLEEDING
- - NAAR MAAT. - -
RIJKLEEDING. - - -
- - COSTUME TAILLEUR.

Op een kantoor te 's-GAVENHAGE kan een **beschaafde Jonge dame** geplaatst worden, die een goede hand schrijft en met de Nederlandsche taal volkomen bekend is. Eenige kennis der vreemde talen strekt tot aanbeveling. Kantooruren 9—12 en 1½—5 uur. Aanvangssalaris *f* 15.— per maand. Leeftijd niet jonger dan 15 jaar.
Eigenhandig geschreven Brieven onder N° 20517 aan het Bureau van dit Blad.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 3719.
Fransch Blijspel Repertoire
Aanvang 8½ uur. Einde 11 uur.
Zondagmiddag 4 Jan. 2 uur
De Big van het 168e.
Zondagavond 8½ uur
De Balletdanseres
gevolgd door
De Buiteloft van Kloris en Roosje.
Maandag 5 Jan. en volg. avonden 8½ uur
De Betooverde Kamer.

MANICURE
Mlle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

Concertbureau:
MAX VAN GELDER, —, Amsterdam.
Gebouw: die Haghespelers Heerengracht.
Donderdag 8 Januari 1914, (8 uur).
Eén enkele avond
nà hun terugkeer uit Indië en vóór hun vertrek naar Duitschland van:
PISUISSE EN BLOKZIJL
de vertolkers van het Lerenslied.
Prijzen der plaatsen fl 2.50 en fl. 1.50.
Plaatsbespreking dagelijks gebouw: Die Haghespelers.

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Teleoon interc. 4129.
COSTUME TAILLEUR
naar maat, in blauwe serge of Engelsche fantasie-stof. Mantel met zijde gevoerd.
1e klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.--.

CONVERSATION.
2 jeunes femmes Françaises (parisiennes) désirent donner soirées intimes de conversation à jeunes filles de bonne famille. Adresser lettres bureau du journal, n° 471.

Effecten.
Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het
FINANCIEELE DAGBLAD
Neerlands Koopkracht,
prijs per halfjaar f 6.-.
ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; **elken dag** de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.
Vraagt gratis proefnummers a/h Bureau:
ANNA PAULOWNASTR. 76 's-GRAVENHAGE.

K. NIEUKERKE,
Hofleverancier van H. M. de Koningin.
Speelgoed
op allerlei gebied in velerlei prijzen.
DEN HAAG **Noordeinde 12** **Telefoon 2200**
ARNHEM **Steenstraat 2** *hoek Velperplein.* **Telefoon 1000**

JAARLIJKSCHE UITVERKOOP.
MAISON DE BONNETERIE
BUITENHOF-GROENMARKT.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 3 Januari 1914. No. 8

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . f 1.25
Elke regel meer . . . . - 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

OM 'T GELUK.

Tooneelspel in één bedrijf.

DOOR

ELINE VAN STUWE

(JACQUELINE REYNEKE VAN STUWE).

Het recht van opvoering voorbehouden volgens de wet op het auteursrecht.

PERSONEN.

HERMINE, jonge weduwe 25 jaar.
EMILIE, haar vriendin.
MARIE.
LIZE, oude huishoudster bij Hermine.

Rijk gemeubileerde huiskamer — in 't midden gedekte koffietafel — links, dicht bij een brandenden haard een canapé met fauteuils en een tafeltje met naaiwerk van Hermine — rechts een buffet. Op den achtergrond een deur; in den rechterzijwand ook een deur, meer vooraan een raam.

EERSTE TOONEEL.

HERMINE, LIZE.

HERMINE.

(jonge vrouw, slank, zeer gedistingeerd, eenvoudig gekleed in een effen zwarte peignoir. Bij 't opgaan van 't scherm blijft zij nog een pooze rustig doornaaien, dan staat zij haastig op, schenkt zich een kop koffie in, dat zij staande bij de tafel uitdrinkt en schelt. Tot Lize, die haastig binnenkomt.) Je kunt afnemen Lize, ik ben klaar.

LIZE.

Nu al? 't Is haast niet mogelijk dat u iets gebruikt hebt.

HERMINE *(glimlachende.)*

Ik heb me niet veel tijd gegund om te eten.

LIZE.

Dat dacht ik wel — maar dat gaat zoo niet, werkelijk, dat kan niet, van morgen ook al geen stuk brood over de lippen gehad. Ja, ja, ik heb 't wel gemerkt. U zal ziek worden op die manier; toe, laat me nog iets voor u klaar maken. Ja? Mag ik?

HERMINE.

(Afwerend.) Neen, neen, niets meer. Ik zal morgen mijn schade wel inhalen. Kom eens hier, is dat lijf zoo niet netjes veranderd?

LIZE.

Keurig.

HERMINE *(wijzend.)*

Zooveel ben ik magerder geworden in die twee jaar tijd.

LIZE *(zacht.)*

Dat komt van verdriet — maar dat zal nu wel anders worden, zou 't niet mevrouwtje? Zou 't niet? —

HERMINE.

(glimlacht gelukkig) O ja, ja, *(eene kleine pauze)* Zijn de kreukels nog uit mijn rok gegaan?

LIZE.

Allemaal, geen kreukje meer in, alles er uit gestreken. U zou nu heusch niet zeggen dat hij ruim twee jaar in een koffer gelegen had, compleet nieuw.

HERMINE.

Maar hij was ook zoo goed als nieuw, die japon. Ik geloof dat ik 'm maar tweemaal heb aangehad, ja zeker — niet meer dan tweemaal. Ik herinner 't me nog goed, ééns op de soirée van mevrouw Wiggers, en daarna — weet je 't nog Lize?

LIZE.

Neen.

HERMINE.

Na dat diner, toen hij thuis kwam — zoo — zoo.

LIZE.

Daar moet u nù niet meer aan denken.

HERMINE.

Zóó dr..... buiten zich zelve, dat — dat hij me sloeg.

LIZE.

Ik dacht, dat u 't vergeten had.

HERMINE *(rilt.)*

Neen, neen, zoo iets vergeet men niet — O die nacht — *(staat huiverend op.)* Ik kan die japon niet aantrekken. 't Is beter, dat ik 'm niet aandoe.

LIZE.

Waarom niet?

HERMINE.

Omdat — omdat... ik weet niet ... al die herinneringen —

LIZE *(schudt afkeurend 't hoofd).*

Hoe kan u daar nu nog over tobben. Kom kom — ik dacht dat u wijzer was —

HERMINE.

Ik ben ineens zoo bang ... zoo vreeselijk bang — 't Is of alles meewerkt om me bang te maken. Ik heb ook zoo afschuwelijk gedroomd van nacht, en van morgen — dat heb ik je nog niet eens gezegd. Lize — van morgen, toen ik wakker werd, toen was mijn kussen nat van tranen —

LIZE.

En maak je je daar nu ongerust over? Och Mevrouwtje — Mevrouwtje toch — zou 't heel erg te verwonderen zijn, als u na den avond van gisteren wat onrustig geslapen had?

HERMINE.

Neen hè? Neen, je hebt gelijk, dat is ook eigenlijk heel natuurlijk... Wat word je toch bijgeloovig, en bang, als je veel verdriet hebt gehad.

LIZE.

Maar u hebt nu geen verdriet meer, is 't wel? U bent nu gelukkig, héél gelukkig —

HERMINE *(innig).*

O zoo gelukkig... En daarom — daarom mag ik ook niet meer denken aan die dagen van vroeger, die zijn voorbij —

LIZE.

Ja zeker, die zijn lang voorbij —

HERMINE.

Voor goed?

LIZE.

Wel, natuurlijk voor goed, wat haal je je toch in 't hoofd Mevrouwtje? —

HERMINE *(zenuwachtig grijpt Lize's handen).*

O, als ik dit geluk eens verliezen moest?

LIZE.

Wel néén, wel neen — Daar is geen sprake van immers!

HERMINE.

Dat zou nog erger zijn dan de dagen van vroeger — Weet je, wat dat voor me wezen zou? Weet je...

LIZE.

Stil — stil! —

HERMINE.

Zie je, ik ben niet bang voor die vrouw, volstrekt niet, want hij houdt van mij — alleen van mij, — maar — er kàn iets gebeuren — Hij — kan ziek worden — ziek en sterven — ... O sterven — Denk eens sterven ... sterven —

LIZE *(bestraffend).*

U mag u niet zoo opwinden, foei, foei —

HERMINE.

Help me — Doe iets om die onrust van me weg te nemen — vroeger — had je voor me...

LIZE.

Dat dòe ik nóg.

HERMINE.

Bid nu — och mijn goeie, goeie Lize, bid nu, dat ik dit geluk behouden mag. — *(snikt aan den schouder van Lize).*

LIZE *(sussend.)*

Stil toch, stil toch mijn kindje, wat kan je je toch overstuur maken, toe nou — toe — Lize zal voor je bidden, hoor je wel? — Dat beloof ik je — ik zal altijd voor je bidden, altijd — En waarom zou jij nou niet eens geluk mogen hebben, je bent nog zoo jong — je zúlt geluk hebben hartje, geloof me — En nou niet huilen meer, toe.... wat moet meneer wel denken als hij strakjes komt .... Kijk nou die oogen eens.

HERMINE.

Wat ben je toch goed voor me.

LIZE.

Kijk die oogen eens, hoe rood.....

HERMINE.

Zal je altijd bij me blijven —? Zal je nooit weggaan? Ook niet, als.... als....

LIZE.

Als u trouwen gaat? Dat kan u begrijpen — Ik zou niet kunnen — Zóó, wèg die tranen.... *(schertsend)* en pas op, als u nu weer huilen gaat. Is 't nog geen tijd om u op te knappen? Laat eens zien — hoe laat hebben we 't? Eén uur — en meneer komt? — om half drie niet waar?

HERMINE.

Ja.

LIZE.

Dan zou ik me toch maar gaan verkleeden... Kom mevrouwtje.... 't Lijf is klaar, niet?

HERMINE.

(huiverend.) Die japon.....

LIZE.

U kunt hem toch niet in een rouwjapon ontvangen? Dat gáát niet!

HERMINE.

Neen — dat kan ook niet — Dat zou hij misschien niet prettig vinden — Dan moet je mijn rok maar brengen Lize.

LIZE.

Die ligt al klaar in de slaapkamer — zal ik even meêgaan om u te helpen?

HERMINE *(onder 't heengaan).*

Laat maar... zeg aan Jacob, dat ik niet ontvangen kan — ik wil niemand zien — niemand —

LIZE.

Goed Mevrouw *(Hermine af zijdeur).*

TWEEDE TOONEEL.

LIZE. *(gaat snel de kamer opruimen, er wordt buiten gebeld).*

Dat kan geen bezoek zijn — zóó vroeg — *(ziet uit 't raam)* Ja tóch — een dame — *(loopt snel naar de deur op den achtergrond, roept naar buiten)* Psst Jacob — Mevrouw kan niet ontvangen. — versta je me?

STEM *(buiten de deur).*

Jawel —

LIZE.

Voor niemand thuis hoor, voor niemand *(blijft luisterend aan de deur staan, spreekt voor zich zelve)* Wie is 't? O mevrouw Wiggers... Die zal zich niet gemakkelijk laten wegsturen... Daar heb je 't al — *(ongeduldig)* Nou laat hij haar toch binnen — stommert — stommert — *(treedt weer in de kamer terug).*

DERDE TOONEEL.

LIZE, EMILIE.

EMILIE.

(Mooie jonge vrouw, in smaakvol toilet zeer beslist in spreken en manieren).

Morgen Lize...

LIZE.

Mevrouw —

EMILIE.

Jacob zegt me, dat Mevrouw niet ontvangen kan, maar, mij toch wel? Is 't niet? Ik heb nog nooit belet gekregen. Of? Is Mevrouw niet wel misschien? —

LIZE.

O jawel Mevrouw — Mevrouw is heel wel, maar.., ik geloof ... ik weet niet zeker, ziet u ... ik geloof ... dat er straks iemand komt... voor zaken —

EMILIE.

Zoo, goed dat ik 't weet, dan blijf ik maar een oogenblikje, zeg dat aan Mevrouw, wil je? —

LIZE.

(Af deur rechterzijde — komt onmiddellijk weer terug). Mevrouw vraagt of u even wachten wilt; Mevrouw komt dadelijk bij u —

EMILIE.

Zeker, laat Mevrouw zich niet haasten — Hoe laat komt die meneer, Lize?

LIZE.

Half drie geloof ik —

EMILIE.

O, dan hebben we den tijd nog. Meneer Paulus is nooit precies op de minuut. Mevrouw verwacht hem zeker? —

LIZE *(weifelend).*

Ik weet niet.

EMILIE.

Weet je dat niet? Maar hij regelt toch altijd de zaken van Mevrouw?

LIZE.

Dat geloof ik wel — maar wilt u niet gaan zitten? Hebt u zoo geen hinder van de kachel? Is 't u niet te warm hier? Ik zou de deur wat open kunnen zetten.

EMILIE.

Niet noodig, 't is zoo best.

LIZE.

Ik geloof, dat ik daar wat hoor.... ja daar is mevrouw al — *(verdwijnt door de zijdeur waardoor Hermine is binnengekomen.)*

VIERDE TOONEEL.

HERMINE, EMILIE.

EMILIE.

(in de grootste verbazing.) Wèl — wèl —

HERMINE.

(strekt haar glimlachend de hand toe.) Dag Emy.

EMILIE *(als voren.)*

Wèl — wèl —

HERMINE.

Ben je zóó verbaasd over mijn verandering van toilet?

EMILIE.

Zou ik niet? Dat draagt me ruim twee jaar zware rouw, zonder ook maar van lichte te willen weten, en dat verschijnt me liefst ineens in een gris-bleu toilet.

HERMINE.

Ja.....

EMILIE.

Maar daar zal toch wel een reden voor zijn?

HERMINE.

Die is er ook.

EMILIE.

Je hebt je toch voor je zaakwaarnemer niet zoo poesmooi gemaakt.

HERMINE.

Voor meneer Paulus? Hoe kom je daar nu bij.

EMILIE.

En Lize zei me, dat er iemand kwam voor zaken. —

HERMINE.

Och, die goeie Lize.

Feuilleton.

DE ZAK VAN DEN ZOON

door

ANNA FRÖHLICH.

Nettie zegt altijd, dat ze iedereen voor me waarschuwen zal, want dat ik dadelijk iedereen dienstbaar maak en aan het werk zet. Maar Net overdrijft graag en plangt nog liever. En dan kan 't best zijn, dat Net een beetje jaloersch is, omdat ik van den zoon van onze kostjuffrouw meer gedaan krijg dan zij.

Nets plagerij gaat zoover, om te beweren, dat hij — nu ja, ik zal 't maar ronduit zeggen, al is er niet veel eers voor mij in, de zoon van een kostjuffrouw, een zoon, die slechts agent is van duizend verzekeringetjes — enfin, dat hij verliefd op me is.

Het is niet waar. Hij doet wel een beetje onbegrijpelijk. Vooral de laatste dagen. Als 't de zoon van mijn kostjuffrouw niet geweest was, had ik gedacht, dat hij me zocht. Als de zoon een kind was, of mijn zoon, zou ik zeggen: „hij loopt met wat rond op zijn hart en dat wil hij jou overdoen."

„Met een liefdesverklaring", zegt Net pardoes.

Lieve Hemel, dan zou ik toch hardop moeten lachen! Of zou ik koninklijk moeten zijn en moeten brieschen: „

„Gij, worm! worm! gij!"

Wezenlijk, hij doet zoo raar de laatste dagen, dat, als hij niet de zoon van mijn kostjuffrouw was, ik zou oppassen. Misschien zou ik dan juist niét oppassen. Want een ander — och, waarom zou die geen kans hebben?

Net en ik hebben ons die oudevrijstertoekomst nou wel vol rozengeur en maneschijn voorgesteld, maar — nu — misschien is dat wat àl te rooskleurig.

Wat oppassen of niet oppassen betreft, de zoon van mijn kostjuffrouw is mij waarlijk quantité négligeable. Ik kan me niet met alles bemoeien. Hij moet vanmiddag lijstjes voor me ophangen, daar is niets aan te doen. Eigenlijk verdient hij 't niet, want hij, de zoon van mijn kostjuffrouw, heeft het wezenlijk al eens gewaagd, mé met een half woord, een kwart woord, te plagen met mijn manie, om alles, wat ik aan platen voor mooi zie, en aan portretten voor mooi heb, in een lijstje aan den muur te hangen.

Net plaagt me er al genoeg mee.

Ik vind 't echter genoegelijk, om altijd opnieuw een ommegang door mijn kamer te doen en mijn mooie dingen te bewonderen, te kijken in een geliefd gelaat en te verzinken in een paar dweepende oogen.

Laat de zoon van mijn kostjuffrouw het niet wagen, andermaal een kwart woord aan plagerij te spendeeren! Dan zal ik hem toch gauw zeggen, dat ik dit alles liever zie, dan die oude pruiken van langvergane ooms, en die oude mutsen op langvergane tantes, die ik hem van den muur heb laten nemen, toen ik de kamers huurde.

Enfin, vanmiddag moet hij komen.

Net is uit, zijn moeder is uit; 't kan niet verleidelijker, als de stumper heusch eens aan hoogmoedswaanzin leed.

Gij, worm? worm, waarlijk, gij?

Het moest eruit, 't zou eruit en 't kwam eruit.

Hij timmerde, ik gaf aan. Dan liep ik achteruit om 't effekt te bezien, en hij zei, dat 't mooi was, fijn, apart. Dat het 't deed, op den effen rooden wand.

Verbeeldt je, zoo'n levensverzekeringsagent!

Toen was hij klaar. Ik ging den theeboel in orde maken voor als straks Net thuiskwam. Hij deed alles weer in zijn timmerdoos, sloot de doos, opende hem weer, keek er eens aandachtig in, naar iets, dat hij mogelijk vergeten kon hebben en sloot de doos voor de tweede maal.

Toen ging hij plechtstatig naar den wand, tipte even tegen een schilderij, en speelde of het scheef hing. Maar door zijn tip zeilde 't opzij en er waren heel wat tippen noodig, eer 't toen weer recht hing.

„Die heeft wat!" dacht ik. „Die broeit op wat! O gij, worm; worm, gij?"

De theeboel was klaar. Ik nam een boek en zette mij in den hoek van de sofa. Niet, dat ik las. Ik was al te benieuwd. Zoo dwaas zou hij toch niet wezen? Welneen, hij kwam misschien wel geld teleen vragen!

Eindelijk.

„Wat heeft u hier toch een heele verzameling mooie lijstjes, juffrouw!"

EMILIE.

Heeft ze me maar wat op den mouw gespeld? —

HERMINE.

Volstrekt niet —

EMILIE.

Je doet zoo vreemd, ik kan niet uit je wijs worden. Wat is er nu eigenlijk aan de hand? Kijk me eens aan? Waarom lach je? O, ik begin wat te begrijpen ... ik geloof — dat ik je feliciteeren moet —

HERMINE (*aarzelend*).

Och ... maar jij mag 't ook eigenlijk wel weten ... Nu ja ...

EMILIE.

Nu ben ik nog meer van de wijs dan straks — Ik dacht niet, dat jij ooit hertrouwen zou. —

HERMINE.

Dat dacht ik zelf ook niet.

EMILIE.

Jij — (*zacht*) Kindje — kindje — je bent zoo ongelukkig geweest.

HERMINE.

Een reden te meer om nu naar wat geluk te verlangen.

EMILIE.

O verlangen, we verlangen er allemaal naar, maar daarom krijgen we 't nog niet. — Weet wel, wat je doet; beste, de goeie huwelijken liggen heusch niet opgeschept en je hebt nu zoo'n kalm rustig leventje — je doet, wat je wilt — en je laat, wat je wilt — afhankelijk ben je van niemand ... Ik zou me nog wel eens driemaal bedenken, voor ik me bond, als ik 't zóó goed had, als jij nu —

HERMINE.

O jij — jij — Ik wil gelooven, dat *jij* nooit hertrouwen zou — Je houdt van je man hij houdt van jou — je bent gelukkig — maar zóó iets heerlijks heb ik nooit gekend, Emilie.

EMILIE.

Dat is zoo, en nu heb je hoop 't te krijgen? Och, je hebt misschien zoo heel groot ongelijk nog niet — zeg maar, wie is de uitverkorene?

HERMINE.

Henri Westervoort ...

EMILIE (*verschrikt*).

Wie zeg je? Henri ...

HERMINE.

Je kent hem dus? ...

EMILIE.

Maar dat is niet mogelijk, Hermine.

HERMINE.

En waarom niet? —

EMILIE.

Dat — Hij is er de man niet naar om jou geluk te geven —

HERMINE.

Ik meende juist van wèl —

EMILIE.

Maar — weet je dan niets? Heb je dan nooit iets gehoord? Ik móet 't je wel zeggen — ik ben 't verplicht — die man — die man —

HERMINE (*kalm*).

Stil maar. Ik weet alles, Emilie.

EMILIE.

Weet je 't? Alles? En je wilt toch —? Maar ben je dan krankzinnig Hermine? Is je eerste huwelijk al niet ellendig genoeg geweest, om nu — voor de tweede maal — Wat bezielt je? Dat —

HERMINE.

Bedaar — bedaar — als je kalm kunt zijn, zal ik 't je vertellen. —

EMILIE.

't Is geen wonder, dat ik me opwind. Ik heb alles van zoo nabij gezien — ik ben zoo dikwijls getuige geweest van je misere — Ik kan je niet zeggen, hoe ellendig ik geweest ben, omdat ik er niets aan kon veranderen, omdat ik alles maar zoo kalm zijn gang moest laten gaan — maar nu ...... je zult niet trouwen met dien man ..... Zoo lang ik 't verhinderen kan, zul je niet voor de tweede maal — 't Gebeurt niet, zeg ik je —

HERMINE.

En als dat nu nog mijn eenig geluk eens was? Toe, wind je nu niet zoo op ......, ga weer zitten ......, hier dicht naast me, zoo .... Luister eens Emilie ...... Waarom zou je dit huwelijk willen beletten?

EMILIE (*heftig.*)

Waarom? Omdat die man slecht is, door en door slecht.

HERMINE.

Wie zegt dat? Heb jij zelf ooit iets slechts van hem ondervonden. Neen, niet waar? Maar mèn zegt 't en dus is 't waar .... O, dat mèn .... (*haalt de schouders op*) Hoe beoordeelde *men* mij, toen mijn man nog leefde? Gaf men de schuld van ons ongelukkig huwelijk niet even goed aan hem, als aan mij.

EMILIE.

De domme wereld, nu ja, maar wij ....

HERMINE (*haastig.*)

Juist, en dezelfde domme wereld noemt Henri Westervoort slecht, omdat hij staat onder den invloed van een vrouw ......, van zoo'n vrouw.

EMILIE (*met nadruk.*)

Een degelijke man zorgt er heusch wel voor niet onder zoo'n invloed te komen, Hermine.

HERMINE.

Dat weet je niet — Wij vrouwen kunnen ons zoo slecht verplaatsen in 't leven van een jongmensch, we worden zoo keurig opgevoed, zoo precies, voortdurend onder toezicht van papa of mama, wij kennen die verleiding niet.

EMILIE.

Zóó, dus omdat *zij* de verleiding wèl kennen, mogen ze er maar straffeloos aan toegeven? Je gaat te vèr in je goedheid Hermine, dat jonge mensch *is* niet vrij te pleiten, er staat hèèl wat op zijn kerfstok, hèèl wat.

HERMINE.

Dat is zoo, maar ik herhaal nog eens, we weten niet, hoe zoo iemand er toe gekomen is, we weten eigenlijk niets, we zien allèèn 't feit en dat noemen we slecht, maar ... als wij zelf eens kwamen in zoo'n geval? Stel je voor, dat je weinig geluk hebt gekend, en dat je eindelijk na jaren, jaren wachten iets wordt aangeboden, dat op geluk lijkt, neem je 't dan aan, of laat je 't gaan?

EMILIE.

Daar kan ik niet over oordeelen, ik ben nooit in zoo'n geval geweest, maar één ding zal je me moeten toegeven, dat een waarachtig wilsterk mensch zulke dingen niet kan doen.

HERMINE.

Och, wie is er nu sterk, waar 't zijn geluk geldt.

EMILIE (*hoofdschuddend*).

Overal een antwoord op klaar, telkens vergoelijken ... Enfin, dat is nu eenmaal een fout van alle vrouwen, die liefhebben. Maar, als je dan toch alles weet, vertel me dan ook, hoe hij zich van zijn liaison heeft afgemaakt.

HERMINE.

Hoe? Ik weet niet hoe, maar hij zou 't doen.

EMILIE (*driftig*).

Zou ..., zou ..., maar dat is ongehoord.

HERMINE.

Oordeel nu niet, voor dat je alles weet, Emilie. Hij had geen plan, om me te vragen ..., hij zou 't zelfs nooit hebben gedaan, als *ik* er hem niet toe had aangedreven.

EMILIE.

Jij.

HERMINE.

Ja, ik. Wees nu even kalm, 't is zoo moeilijk om 't te vertellen ... Ik wist, dat hij van me hield, ik voelde 't, ik merkte 't aan alles, een vrouw merkt dat zoo gauw ... maar ik wist ook, even goed alsof hijzelf 't me gezegd had, dat hij nóóit den moed zou hebben, me te vragen. Och, als ik niet van hem gehouden had, zou 't daarbij gebleven zijn ... ik had hem beklaagd misschien, maar meer ook niet, maar nu ... nu kon ik niet werkeloos blijven toezien. 't Geluk van ons beiden stond op 't spel, ik mocht niet weifelen, denk eens, *ons geluk* Emilie. Daarvoor is niets me te veel geweest, mijn trots, mijn verlegenheid, alles heb ik op zij gezet, want ik moest hem dwingen me die vraag te doen, en ik heb hem gedwongen ... Ik heb hem zoo duidelijk mijn liefde getoond, ik heb hem zoo onomwonden verzekerd, dat ik nergens voor terug zou deinzen, dat hij me wel vragen móest — en hij heeft 't ook gedaan, gisteren — gisteravond —

EMILIE.

Zoo —

HERMINE.

O, 't is zoo'n weelde om lief te hebben en geliefd te worden. Toen mijn man stierf, nu ruim twee jaar geleden, meende ik met alles te hebben afgedaan — ik dacht dat er voor mij geen vreugde meer mogelijk was — mijn eerste huwelijk was een mislukking geweest, in liefde geloofde ik niet meer en daarom ... niet, omdat ik bedroefd was over 't verlies van mijn man — daarom droeg ik altijd die zwarte kleederen — een waarschuwing was dat, opdat ik nooit meer in dezelfde fout vervallen zou —

EMILIE.

En nu?

HERMINE.

Nu? (*met groote innigheid*) O ik wist niet, dat 't leven nog zóó rijk kon zijn —

EMILIE.

Als je er maar niet te veel van verwacht, je bent zoo vol vertrouwen, zoo ...

HERMINE.

Zou ik niet? De factoren van geluk zijn er immers — We hebben beide verdriet gehad, hij al even erg als ik, we zullen trachten elkaar dat leed te doen vergeten —

EMILIE.

En ... die vrouw ... je bent niet bang, dat ...

HERMINE.

Bang? Waarvoor? Dat zij nog eens haar invloed zal doen gelden en trachten zal, hem weer terug te winnen? Dat is niet mogelijk meer — Nu we elkaar éénmaal gevonden hebben, is er geen macht ter wereld meer, die ons kan scheiden —

EMILIE.

Ben je daar zóó zeker van?

HERMINE.

Ja — je twijfelt — je gelooft 't niet? Ik wilde dat ik 't je bewijzen kon — Laat ze 't eens beproeven als ze durft, maar ze zal niet durven .... ik zal haar toonen, dat mijn liefde grooter is dan haar macht, dat mijn wil sterker is dan de hare — Ik heb te veel vóór boven haar, want alles wat ik doe is uit liefde voor hem, en zij ... ze heeft hem niet lief — O als ze goed voor hem was geweest, als ze hem had lief gehad, als ze haar eigen zelf had weggecijferd ter wille van hem, dan — dàn zou ik bang zijn, want dan was mijn liefde hem overbodig geweest; maar nú — nu ze zijn leven in alle opzichten verbitterd heeft, nu ze in plaats van vreugde een last voor hem geworden is, nu ze duidelijk heeft getoond, waarom ze zich aan hem verbonden heeft, om dat treurige, treurige geld, nu hoef ik niet bang te wezen ... nu is 't onnoodig om bang te zijn.

EMILIE.

Als ze werkelijk zoo slecht is, neen — maar wie heeft je dat verteld? Hij toch niet? —

HERMINE.

Neen. Niemand. Ik ving 't op — hier en daar en overal wat, altijd 't zelfde, maar nooit iets goeds — Hij zelf is te trotsch om me iets te zeggen ten nadeele van haar. Geen woord daarvan is hem ooit over de lippen gekomen, maar dat juist trof me zoo in hem — Had hij zich beklaagd, had hij mij deelgenoot van zijn verdriet gemaakt, dan zou ik zijn leed niet zoo diep gevoeld hebben, als nu — nu hij gezwegen heeft — Och, menschen die klagen kunnen, hebben zoo'n heel groot verdriet nog niet.

EMILIE.

Daar kan jij over oordeelen, jij hebt ook nooit geklaagd vroeger —

HERMINE.

O Vroeger — vroeger — er is geen vroeger meer — ik zal nu niet meer moeten lachen, als ik niet anders dan huilen kan, ik kan nu lachen — ja lachen — lachen —

EMILIE (*reikt haar de hand*).

Vergeef me maar, dat ik straks zoo heftig was, wees er niet boos om, beste.

HERMINE.

Boos? op jou, die 't zóó goed met me meent? — neen — neen Emilie.

EMILIE.

(*staat op. kust Hermine.*) Neem hem dan! als je denkt, dat 't tot je geluk is (*ziet op de pendule.*) Ik moet weg, zie ik. Je verwacht hem zeker?

HERMINE.

Ja — (*schelt.*)

EMILIE.

Adieu — dan — Nu niet bedroefd zijn lieveling. Daar, ik beloof, dat ik van nu af aan niet anders dan goed over hem denken zal — Tot ziens, niet waar? (*Af deur achtergrond.*)

HERMINE (*bij de geopende deur.*)

Ja, ja, tot spoedig ziens — (*luid naar buiten.*) Laat mevrouw even uit Jacob. —

(Slot volgt.)

SUSAN METCALFE.

Een heerlijker verrassing op muzikaal gebied, dan eerste Kerstdag ons bood, laat zich bezwaarlijk denken. De wonderbare stem en het buitengewone talent van Susan Metcalfe openden ons zoo'n wereld van genietingen, dat het terugkeeren daaruit ons zwaar viel. Het losmaken uit de tooverstemming, waarin deze kunstenares bij de gratie Gods ons gevangen hield en het weerkeeren in de alledags-werkelijkheid, het was haast niet mogelijk en kon slechts langzaam en onwillig geschieden.

Men zou zich wel altijddoor willen verzadigen aan de wonderbron, die uit deze kunstenaarsziel opwelt en haar stroomen weldoend en veredelend giet in de ziel, die weet te luisteren en te ontvangen.

Dit alles slechts z i n g e n te noemen, welk een poover woord! Hier is een ziel die spreekt in haar wondere taal; gelukkig degene die haar verstaat.

Het zal wel ieder, die Susan Metcalfe voor het eerst hoort, als een openbaring bijblijven, het moment, waarop de eenvoudige, volkomen anspruchslose kunstenares het podium betreedt en haar eerste tonen zingt. Ook al heeft men soms al gelezen de fabelachtige verhalen en de schitterende lof, haar in critieken en verslagen toegezwaaid. Doch alle gelezen of gehoorde meeningen over haar vallen weg en men behoudt slechts eenzelfde gevoel van aandoening en bewondering, hetwelk de feillooze en ongekunstelde zang van den nachtegaal bij ons wakker roept.

Haar heerlijk kostelijk orgaan, in diepte, medium en hoogte, overal even gaaf en rijk van timbre, is daarbij de verklanking van een zoo diep muzikaal gemoed en van een zoo edel talent, dat het hooren van Susan Metcalfe wordt tot een droom van wijding en heerlijkheid.

Voor wie haar niet hoorden, kan dit alles niet dan bij benadering omschrijven het genot, dat haar kunst schenkt. Die wel naar haar luisterden, zullen mèt mij terugdenken aan de ontelbaar vele prachtige momenten, die de verschillende liederen boden.

Hoe klonk haar eerste lied, Die Ehre Gottes van Beethoven, al dadelijk nobel en zielvol door de zaal. Hoe mysterieus zongen haar pianissimo's in het Kerstlied uit de 14e eeuw. En dan haar techniek in de 18e eeuwsche Musette, waarbij haar pracht-uitspraak in het snelle tempo ons niet dan bewondering kan afdwingen.

Doch waarin Susan Metcalfe voor mij verscheen als een kunstenares, superieur van ziel en gemoed, dat was Frauenliebe und Leben. We hebben ze al zoo vaak gehoord, deze liederen, alle na elkaar, of fragmentarisch. Door haar werd deze cyclus geen reeks van liederen meer, doch een levend iets, een waarlijk doorleven van al die aandoeningen van meisje en vrouw.

Prachtig was haar climax in den cyclus, samengaand met de evolutie der meisjesziel en in oneindig fijne trekjes wist zij dit te doen uitkomen.

En toen ze bij het eind zoo diep-smartelijk en waardig zong; Nun hast du mir den ersten Schmerz getan, der aber traf, toen was het, alsof ook wij het liefste wat we bezaten, hadden verloren en ook niet konden weerkeeren in de nu ledige wereld. De indruk en ontroering, die Susan Metcalfe hiermee wist teweeg te brengen, zal mij altijd bijblijven. Hoorde ik in mijn nabijheid den wensch fluisteren van een zich meer geven in sommige dier liederen, voor mij zal haar opvatting altijd blijven de vertolking van die eenvoudig-innige liederen.

De kunst is haar tot natuur geworden en dit heeft haar dan ook terecht den eerenaam bezorgd van te zijn de vertegenwoordigster van het reeds verloren gewaande bel canto. Moge zij ons weer spoedig met een optreden te dezer stede verblijden.

A. K.—R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

THEEHANDEL „SUEZ"
Piet Heinstraat 62
Telefoon 1765.

„Vrij aardig, niet waar?" zei ik weinig aanmoedigend.

„En zulke mooie portretten!"

„Ja!"

Ik las ijverig door. Het was juist een boek dat ik verfoeide. Van een freule, die met haar stalknecht ervan doorging. En dan heette het ware liefde! En die juffrouw werd verschrikkelijk opgehemeld, omdat ze deed, wat haar hart haar ingaf. Je moet maar ééns een stalknecht hebben hooren vloeken en een paard zien schoppen om te weten, wat je te denken hebt van de liefde van zoo'n freule voor haar stalknecht!

„U hebt zeker langzamerhand wel een goed oog op portretten gekregen?"

„Kom aan", dacht ik: Dat kan geen kwaad. Hij vraagt nog in geenendeele, of ik een goed oog op hèm heb gekregen. Ik kan dus nog zonder gevaar antwoorden en zelfs met een vriendelijk lachje.

„Nog al."

De stumper glansde opeens van moed. Hij greep in zijn borstzak, haalde er een kleine portefeuille uit in visite-formaat, bood hem mij aan en zei: „Wil u dan misschien eens zeggen, wat u van dit portret denkt?"

Ik sloeg de portefeuille open — en zag een portret van het liefste, fijnste, rankste meisje, dat ik ooit aanschouwd heb. Een kniestukje. De armen had ze op den rug ineen geslagen, zoodat haar figuurtje in al zijn rankheid vrij kwam. Het kopje omkransd met zware krullen, nog gedragen op bakvisch-wijze, een reuzenstrik erin. Een mondje als een knoopsgaatje, tandjes als parelen. Nee maar! nee maar!

Hij stond voor me als een triomfator.

Weg was de verzekeringsagent, weg de worm! En ik ontplooide me nu vrij in al mijn bekende beminnelijkheid:

„O, maar dat is een snoesje! Wezenlijk een snoesje! En is dat nu uw meisje?"

Denk eens aan zoo snoezig was ook ik, dat ik niet eens zei: uw meisje.

„Ja!" lachte hij. „Dus u vindt dat portret mooi! Nu, en ik ben anders heel wat aardige portretten gewend!"

„En wanneer gaan we trouwen?" vroeg ik, terwijl lachend over 't idee, dat Net misschien binnen kon komen en mijn vraag hooren.

Hij was toch géén worm, Nettie!

„O, juffrouw — trouwen!" Hij trok een gezicht, of 't zonde was. „U begrijpt, mijn positie — maar — ééns zal 't er toch wel van komen! over een jaar of vijf, misschien!"

„Nu, dan zal dat jonge snoetje nòg wel jong zijn," zei ik troostend. Toen gaf ik hem een hand. „Wel gefeliciteerd!"

En hij nog: „Ik hoop, dat u me mijn genomen vrijheid niet ten kwade zult duiden? Ik weet zelf niet waarom, maar ik wou 't u zoo graag vertellen. Niemand weet ervan, mijn moeder niet, niemand. En ze mogen 't nog niet weten. U zult niets verklappen, juffrouw?"

„Stellig niet!"

Weg was hij.

O, Netje ik had 'm niet eens kunnen krijgen, al had ik gewild!

's Avonds was Net alweer uit.

Zijn moeder kwam de post boven brengen. Hoe kwam het? Leidde ik het gesprek erheen of was het toeval? Enfin — binnen vijf minuten had ze me verzekerd, dat een vrouw alleen niks is, en dat ze niet dankbaar genoeg kon zijn voor 't bezit van zulk een lieven, hartelijken zoon.

„Maar, als hij nu eens gaat trouwen?" vroeg ik, zoo langs mijn neus weg.

Een glimlach vol vertrouwen deed haar verflenst gelaat opleven. En met een stem vol liefde en trots en vertrouwen zei ze:

„O, maar die trouwt niet! Die blijft bij zijn oude moeder! Wat zou ik zonder hem moeten beginnen? Neen, die trouwt niet!"

Toen ging ze glimlachend heen.

En 't lieve kopje, 't ranke figuurtje, in den zoon zijn zak, 't werd voor mij een Medusahoofd, een Satanellagestalte, daar 't eenmaal een arme, oude, eenzame vrouw zou berooven van 't eenige, wat ze had.

Lieve, oude moedertjes, die al uw hope op Zonen stelt.

Kijk in zijn zak! altijd door in zijn zak! Want een ongeluk kon nooit zoo fel als een bliksemstraal treffen, als ge gewaarschuwd zijt!

MUZIEK.

JULIA CULP.

Met haar schitterende techniek, haar verbluffend kunnen en haar voortreffelijk geluid, heeft Julia Culp haar auditorium weer tot zeer groote geestdrift weten te brengen. Inderdaad was hetgeen ze te genieten

JULIA CULP.

gaf, zeer veel en hebben we heerlijke oogenblikken door haar beleefd. Zooals zij van een jubelend forte tot een fluisterend pianissimo weet over te gaan, is werkelijk verrukkelijk en in ademlooze bewondering hoort men haar enorme prestaties aan.

Van de Schubert- en Brahms-liederen gaf ze met haar rijk stemmateriaal, haar rijpe voordracht en kernachtige dictie een prachtvertolking, zooals ze trouwens alles prachtig kan vertolken.

Wanneer er iets onbevredigd bij ons bleef, wat was hieraan dan schuld?

Was haar techniek zóó schitterend, dat die onwillekeurig en ongewild op den voorgrond trad, ophield m i d d e l te zijn en d o e l scheen? Of is het, dat Julia Culp een zekere neiging tot jongleeren met haar technische vaardigheid niet kan onderdrukken, hetgeen de absolute zuiverheid der vertolking moet schaden? Zeker is het, dat ze zich in sommige liederen artistiek ongemotiveerde nuanceeringen in kracht en rythme veroorloofde, zooals bijvoorbeeld in het zoo eenvoudige I've been roaming, dat zijn karakter van pretentieloos volksliedje verloor door de menigvuldige retenuto's en zware nuanceeringen. Hetzelfde trof ons ook in sommige der Schubert-liederen. Wat alles echter niet wegneemt, dat zij zoo hoog staat in haar prestaties, dat het niet billijk zou zijn, met deze opmerking te eindigen. Hoe zuiverder een achtergrond, hoe spoediger zelfs kleine vlekjes opvallen. Dat die achtergrond zuiver, dat Julia Culp een zelden geëvenaarde zangeres is, mag niet worden betwijfeld.

Waar door de vervroegde verschijning van het vorige (kerst)nummer dit concert reeds geruimen tijd tot het verleden behoort, alvorens dit verslag geplaatst kon worden, zal een gedetailleerde bespreking achterwege worden gelaten.

CATHARINA VAN RENNES.

Ook de tweede matinée, welke Cath. van Rennes met Hanna Verbena hier gaf, was druk bezocht en waar we den eersten maal verhinderd waren, grepen we deze herhaling gretig aan, om de mooie, lieve of grappige liedjes, die we allemaal zoo goed kennen, weer eens te hooren en de kluchtige klaviervertelsels mee te leven. Want van a a n h o o r e n alleen kan geen sprake zijn, wanneer Mej. van Rennes zich aan het klavier zet en met al haar tintelende vroolijkheid haar frisschen geest en haar pittigheid ons binnenleidt in de wereld, waar poppen spreken, dansen, trouwen en pretmaken. We zien ze vóór ons, het heele gezelschap van de „Bruiloft in de Poppekamer, een nieuw opus van haar, nog in manuscript. Zooals zij met een enkel gebaar of gelaatsuitdrukking, een paar accoorden, of een typisch woord ze karakteriseert, gaan we: onwillekeurig, doch onweerstaanbaar, een buitengewone belangstelling voelen voor de faits et gestes van Pop Topsy, de bruid zelve en Dickie, haar bruidegom, voor den fideelen oom met het houten been, dominé Zaagsel en praatzieke Betje, de ouwe baker. Hoe die kwebbelt! Prachtig raak illustreert het klavier het gerutel van de goeie ziel, de wellhaast wat al te fideele feestvreugde des ooms, de gramafoon, die zoo slecht zijn diensten bewees en op het critieke oogenblik stukgedraaid werd. Bij zoo'n vertelling hangen de kinderen aan haar lippen en ook wij grooten lachten vaak van ganscher harte om de humoristische invallen der vertelster. Hoe in-komisch deed zij Bruno, den hond, na, bij het afroepen der gasten of het aanzetten der gramafoon. Maar wanneer we alle kostelijke momenten moesten opnoemen uit dit kostelijk vertelsel, er bleef geen plaats over om aan het overige een woord van lof te wijden. En woorden van lof en waardeering komen toe aan de composities, beurtelings zoo frisch van inhoud, zoo humoristisch, zoo fijn gevoeld, of zoo waarlijk verheffend-plechtig.

En evenzoo komt lof toe aan Hanna Verbena, die zoo ongekunsteld en fijn, zoo natuurlijk en toch zoo in-verzorgd al dat moois wist te vertolken. Haar jong, frisch geluid leent zich bij uitstek voor dit genre en ze kon zich dan ook verheugen in den onverdeelden bijval van het gansche publiek. In de Tsamenspraek van de Kinderkens met het Kerstkindjen, die heel mooi gezongen werd door haar en een kinderkoor van Mej. Boogaard, klonk haar zuivere, gave stem bijzonder fraai; dit lied is mede een van de mooiste, die we van Catharina van Rennes kennen.

Bijzonder succes had ook het nieuwe liedje „De Kleine Tamboer", waarbij de kinderen mochten opstaan en op de maat met hun hakken de trom nadoen, van welke opbracht ze zich maar al te graag kweten, zoodat welhaast het heele middenvak, gevuld met rose, blauwe, witte figuurtjes, regelmatig deinde.

Is voor het kleine publiek zoo'n middag een feest, ook wij grooten genieten volop, en voor klein en groot valt er tevens te leeren, veel te leeren bij Catharina van Rennes.

A. K. R.

IN PULCHRI.

Met welk een uitnemende tentoonstelling heeft Pulchri ons deze week verblijd! Helaas, dat het niet een was van werkende leden, welke op dit succes kon wijzen, doch een tentoonstelling, aangericht uit een particulier bezit: een bezit van aquarellen. Nu de trek naar schilderijen steeds grooter groeit, die men waterverfkunst afneemt, is zulk een tentoonstelling als Pulchri heeft geboden, dubbel genot! Want uiterst zeldzaam is een verzameling van deze kunstuitingen indien ze van z u l k een qualiteit zijn! De collectie Dentz van Schaik uit Amsterdam heeft van Willem Maris en van Jacob Maris prachtstalen. De Weissenbruchs zijn buitengewoon, de Breitners behooren tot het allerbeste wat deze kunstenaar heeft voortgebracht. Akkeringa is met een kunststaal in deze portefeuille, welke de kracht doet kennen aan welke men na zijn stereotype wordende kinderen in de duinen, wel eens wilde gaan twijfelen. Bastert en Voerman hebben de eene een wintergezicht, de andere een bloemstuk van de hoogste qualiteit in deze portefeuille.

In het kort zou niet alles op te sommen zijn wat de Pulchriwanden hebben te zien gegeven. Helaas was de tentoonstelling zeer kort open, daar de tentoonstelling der schilders M. Kramer en Ph. Windt voortgang moest hebben. De herinnering aan de verzameling Dentz van Schaik is een zoodanige dat wij voor de inwoners van onze stad hopen op een herhaling van dit bezoek, doch dan — als 't u belieft — wat langer!

A. K. R.

BIJ ARTS.

Voor een naar volledigheid strevende tentoonstelling van den Groningschen schilder de Vries Lam, heeft de kunsthandelaar, de heer Arts Jzn. zorg gedragen. Af en toe zag men van den kunstenaar de Vries Lam, hier eenig werk en bij deze vrij groote verzameling zijn dan ook oude kennissen. Zoo is bijvoorbeeld — een catalogus ontvingen wij niet en dus moeten wij ons met aanduidingen behelpen — het schilderijtje, dat bij het binnenkomen aan den rechterwand hangt bij 't raam, reeds eerder in Pulchri te zien geweest. Het is trouwens een der meest verdienstelijke werken van de inzending, welke de Vries Lam hierheen zond. Het schilderijtje stelt voor een binnenslootje in Volendam of daar ergens, waaraan al de achterhuizen gelegen zijn met hunne miniente tuintjes of miniatuurerfjes, die soms niet meer zijn dan een groote stoep van hout. Er komt in die rommelige achter-erfjes het particuliere leven van al deze in een beperkten gezichtskring levende dorpelingen als het ware open te liggen. Hier is de Hollandsche knussigheid waar de buitenlander zoo gaarne aan te gast gaat, is het land van de witgeschuurde en steeds nog verwondering wekkende wooden shoes. De behoudendheid wat de zeden betreft, kenmerkt ook de woningen. Men begeert ze niet anders dan de grootvader, de grootmoeder ze bezat. Hygiëne? Men kent het woord er niet, doch men zou de zaak malligheid noemen. Men wil er leven — zooals de Vries Lam het uitbeeldde: in kamertjes zoo groot als een wafelkraamkabinet en door dezelfde popperige gordijntjes en algeheele indeeling omgeven. De vrouwtjes leven er in gestagen wedijver van uiterlijk zindelijkheidsbetoon; zij voelen een eenheid daarin, een saamhoorigheid. Haar wereldje heeft kleine grenzen: het is Volendam of Zwammerdam, Broek in Waterland of oud-Scheveningen.

Het doode, het doodsche toch ook, van zulk werkelijk ontzettend klein en benauwend leven, heeft de Vries Lam in zijn schilderijtje neergelegd. Het ietwat droog vertellend talent van dezen artiest, leende zich uitstekend tot een nuchter relaas van kleine feiten.

Details verzuimt hij dus niet, beschrijvend bovenal is zijn kunst. Wanneer nu de Vries Lam een onderwerp kiest, waarin bij geval weinig beschrijvingen te pas komen, valt dadelijk de waarde van zijn kunst.

Want een element, dat bekoring verleent, wordt gemist. Wanneer de stemming, welke door kleur-waarden ontstaat, het effect aan een schilderij moet bezorgen, faalt de Vries Lam. Wij denken nu aan het gezicht op de Martini-kerk in Groningen over weiden heen. Meermalen is het palet van de Vries Lam te hard. En telkens blijkt weer, dat de saaie villes mortes voor dezen schilder spreken in haar wezenlijken aard. „Enkhuizen" is daarvan opnieuw bewijs, doch hoe hard is de lucht, welke boven de oude huizenrij is gespannen.

Intusschen getuigen enkele werken van een milder gestemd palet. Als het beste voorbeeld van schilderkracht in dezen schilder roemen wij gaarne de mooie aquarel: de catechisatie. Daar, terzij, door een kleine poortje, stroomt het kleine kuddetje catechisanten, gedwee volgend de harkerige catechiseermeester, een vrij sjofele deftigheidsfiguur hier. De kleur van deze aquarel is harmonisch en niet zonder geest, zooals ook de voorstelling niet ontbloot is van een zekere droge humor, welke van de Vries Lam een eigenschap schijnt.

ALBERTINE DE HAAS.

INTERIEURS.

Het interieur van een onzer artistieke kunsthandels ditmaal!

De meesten onzer lezeressen en lezers kennen den kunsthandel Kleykamp. Het is er het kunstvolle milieu van Chineesche en Japansche oude kunst in ons land. Hoe deze Boeddha-beelden, deze bronzen en kostbare houtsnijwerken in een interieur worden opgenomen, kan deze foto aanduiden. Het Kleykamp interieur leent zich overigens tot de gelukkige expositie van ook andere kunst. Het groene pluche behang van deze zalen is een zeer begeerde achtergrond voor schilderijen. De verdeeling der vertrekken, de geacheveerdheid van betimmering en aankleeding met Perzische kleeden — welk een uiterst fraai exempel is dit Buchhara rood-bruine kleed! — de interieur-stemming in haar geheel, draagt hier zorg voor de luxe, waar kunst in 't algemeen, door omringd wil zijn.

Photo Haasch Illustratie- en Persbureau.

Interieur Kunstzaal Kleykamp.

VITA MINIMA

door

LIZE DEUTMANN, Arts.

Ge hebt natuurlijk, als „ontwikkelde vrouw" het latijnsche opschrift onmiddellijk begrepen en daarvoor in de plaats gezet: zeer gering leven. Dit is inderdaad de samenvatting van een reeks van verschijnselen, die ik nu mèt u zal bespreken.

Wat is het leven? Waar komt het vandaan? Wat veroorzaakt eigenlijk den dood? Men weet het niet. Jaren en nog eens jaren lang kan het leven zich in een oud, versleten lichaam handhaven, terwijl soms een kleinigheid voldoende kan zijn om het te doen uitwijken uit een jong, bloeiend organisme.

Voor het constateeren van den dood maakt de arts gebruik van een reeks negatieve en positieve symptomen, die soms alle bij een eenmalig onderzoek in den steek laten, zoodat nog leven bestaat, waar alle l e v e n s u i t i n g e n hebben opgehouden, waar het hart niet meer klopt, de longen niet meer ademen en het oog troebel en gebroken is. En zie opeens, verdwijnt die troebeling, de blik wordt helder, het hart klopt weer en de levenlooze massa beweegt zich. Waar was het leven en hoe is het weer teruggekomen? Alweer het antwoord: men weet het niet.

Het is nagenoeg onmogelijk een grens aan te geven, waarbij het leven van mensch en dier bestaan kan, en waar dit moet ophouden. Ja, men weet dat een zeer hooge temperatuur de bestaansvoorwaarden voor al wat op aarde leeft, opheft, maar voor de andere factoren, die leven of dood bepalen, zooals aanwezigheid of gebrek aan lucht en voedsel, daarvoor is het haast onmogelijk vaste regelen te geven.

Men weet, dat het hart nooit blijven klop-

pen, omdat alle weefsels van ons organisme van zuurstof moeten voorzien worden. Welnu, men heeft kikvorschen gevonden bij een buitentemperatuur van meerdere graden onder nul, terwijl hun lichaamswarmte eveneens eenige graden onder nul was, en . . . . deze dieren bleken nog te leven of weer te kunnen gaan leven! Zij waren als een ijsklomp, ze waren bros en breekbaar evenals ijs, het hart was met het daarin bevatte bloed één harde massa geworden, en bij langzame overbrenging in een warmere omgeving begon dat hart weer rhythmische bewegingen te vertoonen en de kikvorsch deed pogingen om weg te komen! Men heeft al het bloed uit dit dier verwijderd en daarvoor een zoutwateroplossing in de plaats gegeven; men heeft dezen „zoutkikvorsch", zooals de technische term luidt, meerdere uren in een atmosfeer van zuiveren stikstof gelaten en . . . . het scheen het dier volstrekt niet te hinderen. In een normale omgeving teruggebracht bewoog het zich weer als elk ander exemplaar van deze soort.

Bacteriën en andere organismen, die tot 100 graden onder nul waren afgekoeld, bleken nog levensvatbaarheid te bezitten! Ge weet zeker ook, dat graankorrels in de kisten der Egyptische mummies gevonden, en in de aarde gelegd, weer het aanzien gaven aan een plant. Dus in duizenden jaren was de dood nog niet ingetreden! Maar het merkwaardigste en haast ongelooflijkste moet ik u nog gaan vertellen. Het zijn niet mijn eigen ondervindingen, maar die ontleend aan een werk van Albert de Rochas, waarvan ik u eenige dingen, die allerinteressantst zijn, zal beschrijven.

Rochas had reeds dikwijls verhalen gehoord van levende padden, die boeren uit de Dauphiné in steenen opgesloten in steengroeven beweerden gevonden te hebben. Deze vertelsels kwamen hem zóó ongelooflijk voor, dat hij zich geen oordeel daaromtrent wilde vormen, maar toch besloot zijn onderzoekingen in die richting te doen gaan. En zie een authentiek stuk in het museum van Blois wees hem den weg om ten eerste de litteratuur over dat onderwerp te bestudeeren. Zoo leerde hij dan de volgende feiten kennen:

Georges Agricola had in 1546 te Imberg en te Mansfeld kikvorschen in steenen gevonden, die zóó solide waren, dat er geen macroscopisch zichtbare opening in werd gevonden.

Fulgore maakt gewag van een pad en een worm, die hij levend in een steen besloten had gevonden (1565).

Een Amerikaansche krant publiceerde eenige jaren geleden het volgende:

„Levende hagedissen zijn in de tufsteenen van de steengroeven te Lux en Talbott in het Noorden van Anderson (Indiana) gevonden. Arbeiders, die bezig waren den rots om te halen, ontdekten een reeks „zakken". In elk van die zakken vond men een levende hagedis; naar buiten gebracht en aan de lucht blootgesteld, stierven zij na eenige minuten.

Zij waren van een zeer eigenaardige koperkleur; hoewel zij wel de plaats hadden, waar de oogen gewoonlijk zitten, hadden zij geen oogbol in de kassen. De Zoölogen verklaren, — en het schijnt waar te zijn, — dat deze hagedissen sedert duizenden en duizenden jaren leefden, dat zij waren ingemetseld en levend begraven op het oogenblik van de formatie van den rots. Het was niet mogelijk, dat de lucht in hun vreemde cel doordrong, en natuurlijk kon er evenmin voedsel in komen."

Men kan bij Ambroise Paré lezen: „Toen ik in een van mijn wijngaarden was bij het dorp Meudon, liet ik eenige groote en dikke steenen breken. Men vond toen in het midden van een van hen, een dikke levende pad. Er was niets, dat op een opening leek, en ik verwonderde mij, hoe dit dier had kunnen geboren worden, groeien, en het leven had kunnen behouden. Toen zeide mij de steenhouwer, dat ik mij niet moest verbazen, daar hij toch meerdere malen van die dieren in het binnenste van steenen gevonden had en dat er nooit iets geweest was, dat op een opening had geleken.

Aldovrandi bericht van een levende pad te Antwerpen door een werkman gevonden, toen hij een zwaren steen doorsneed. (1642).

Bradley verhaalt, dat hij ooggetuige geweest is, bij de ontdekking van een pad in het binnenste van een dikken e i k, en dat men aan de Koninklijke Vereeniging te Londen, een pad heeft aangeboden, die in een steen is gevonden. (1721).

In 1760 vond men in een muur van Rainey een pad, waarvan men vermoedde, dat deze, overeenkomstig den datum van den bouw, een veertigtal jaren geleden in het gips was opgesloten geworden.

Ten slotte komt Rochas tot een merkwaardige vondst, waarvan hij zelf verschillende ooggetuigen heeft kunnen ondervragen.

Den 23 Juni 1851 werkten drie arbeiders aan het uitgraven van een put dicht bij het station van Blois, op de hoogvlakte van Beauce; 19 Meter onder den grond vond men een grooten vuursteen, dien men in tweeën deed splijten; in de twee stukken, die homogeen en zonder gaten waren, vond men een holte en daarin een pad, die trachtte weg te loopen, maar die door de werklieden werd gegrepen en weer in haar verblijfplaats werd gezet. Zij nestelde er zich onmiddellijk weer in, zóó dat zij de holte geheel opvulde; de twee gedeelten van den keisteen werden weer tegen elkander gelegd; zij posten precies, en het dier bevond er zich in als in een doos.

Men liet dit alles zoo tot den 27 Juni, toen de steen met inhoud aan de Vereeniging van Kunsten en Wetenschappen te Blois werd aangeboden. Er werd een commissie tot onderzoek benoemd en een vaardig schilder maakte van de pad en hare omgeving een aquarel, dat bewaard wordt in het museum van Blois. De pad woog 15 gram en was ruim 5 c.M. lang. Het eigenaardigste was, dat het onderste gedeelte van den steen precies volgens zijn lichaam gemouleerd was, maar boven den rug van het dier vertoonde zich een kleine gaping.

Men liet het zoo in den steen zitten. Nooit zag men hem eten of bemerkte men eenige uitscheiding.

Den 8 Juli kreeg het een nieuw vel.

Den 21 Juli werd het te Parijs aan de Academie van wetenschappen vertoond, waar het door een commissie, bestaande uit de heeren de Beaumont, Elourens en anderen onderzocht werd. Zeer vele leden geloofden in het feit, anderen evenwel vreesden het slachtoffer van een mystificatie te zijn.

Rochas is onder diegenen, die niet meer aan de waarheid van dit en de vroeger opgenoemde feiten twijfelen. Ze zijn voldoende gedocumenteerd zegt hij.

Trouwens, geleerden als Claude Bernard en Richet hebben experimenteel nagedaan, wat de natuur dan bij toeval zou hebben verricht.

Claude Bernard sloot een pad in een poreuse vaas, en plaatste die in vochtige aarde, opdat het dier niet uit zou drogen. Na verloop van een jaar, groef hij de pad op, die nog leefde. Het tweede jaar leefde zij nog, ondanks het lange vasten. Bij de derde uitgraving was het dier gestorven.

Wanneer wij nu de waarheid dezer feiten erkennen, dan dringen zich bij ons, als bij Rochas, twee vragen op: hoe komt zulk een dier te midden van een steen, die macroscopisch geen openingen vertoont? En ten tweede, op welke wijze voedt het dier zich en groeit het?

Men kan de mogelijkheid aannemen, dat een microscopisch kleine k i e m door een microscopisch nauwe opening in het binnenste van den steen is gekomen, en dat hem minimaal kleine hoeveelheden voedsel door die gangen zijn toegevoerd geworden. Maar hoe kan dan deze kiem tot een n o r m a a l groot dier opgroeien?

Of is het verrast, misschien duizenden jaren geleden, door een aardstorting en is het om zoo te zeggen in zijn omgeving geconfijt en zijn leven afgesteld, zooals men het uurwerk van een klok kan doen stilstaan?

Beide veronderstelde mogelijkheden, zijn zeer buitengewoon. Maar is het mogelijk, een minder buitengewone verklaring van deze zeldzame feiten te geven?

(Wordt vervolgd.)

DE MODE.

„Het zijn lappen, niets dan omgeslagen lappen" —, meende de mama.

„Ze zijn beeldig", dweepte de dochter en nog eens fluisterde ze 't na — „beeldig, beeldig." — Ze zag zich zelf al: ons fijne, blonde Haagsche luxe popje in het zeer fantastische costuum, zooals dat in de étalage van een onzer eerste rangs modehuizen uitgespreid lag als een stuk kostbaarheid van de fijnste zijden groene crêpe, waartegen purper velours miroir even de schakeering maakte van een slappe, omgeworpen ceintuur. Daar daarboven uit, wuifde een draperie op draperie van „blonde", tot corsage geschikt met mouwen die toevallig schenen te zijn ontstaan uit het overtollige van die losse drapeeringen der corsage.

„En wat is die rok nu in hemelsnaam?" vroeg luidop mama en zijzelve richtte zich, als streed zij tegen iets, rechtop in de strakke spanning van haar ouderwetsche corset, waarover heel wat stevige lagen kleedingstukken gaan, wat haar alles te zamen omgeeft als een harnas, dat klemt, doch ook wel iets stevigs en karaktervols geeft aan haar verschijning.

Het z ij n ook wel rechte contrasten, de kleeding van onze flink verpakte, toch niet onmodieuse mama, en dit toilet met al zijn abandon voor een onzer jonge mondaines bestemd.

„Wat die rok nu is? . . . wel die is om het lichaam genomen, die is heelemaal voor een bepaald figuur, voor één bepaalde figuur."

„A-ha" snufte mama, die weer iets ultra moderns ging beseffen.

„Dus die wijde lappen zouden jou bijvoorbeeld niet passen; als nu dit kleed voor een van je vriendinnen met dezelfde taille was gemaakt" . . . . . „dan zou het als het voor haar bestemd was, mij niet passen. Niet passen, u begrijpt, mama, wèl passen, doch niet staan want zie, juist omdat zoo'n japon zoo weinig is, zoo'n nietsje, u weet: niet méér weegt dan één paar ons, de heele jurk, juist omdat het zoo weinig is, zoo maar los gedrapeerd alles, moet het vreeselijk goed alles zijn van kleur en van coupe nietwaar, van lijn en van charme in 't algemeen.

„Ja, ja."

„En dat purper op groen, dat purper zou bijvoorbeeld voor mij alles, alles bederven. Maar dat groen, ach wat een beeldig groen; er ligt iets van rose onder.

„Rose, groen en geel," als ik denk aan mijn jeugd, hoe voorzichtig wij waren, met combinaties. . . .

„Vroeger . . ."

„Denkt u eens aan onze behangen —"

En nu moesten wij alle drie proesten, want wat we daarvan hadden gezien denzelfden ochtend in papier en in stoffen was wezenlijk het krankzinnige van kamerversiering nabij. Denk u in — op een gelig bruine fond: bloemen, ter grootte van . . . wat zal ik nu noemen . . . ter grootte van een bord, van een moderne pouffe; ronde bloemen zonder eenige natuurlijkheid met vangarmen tot bloembladen, en een kronkelige steel die naar beneden dalend den kop omsloot van weer zulk een monsterdierbloem. Deze behangselbloemen waren rood, van dat paars stralende rood, van als men lang in de zon heeft gezien en de oogen, vol onzekere schijnsels van rood en paars door elkaar gemengd, heeft.

En door de bekleeding van matten aan den wand in onze serre op is, hadden we gevraagd naar wat daarvoor wordt genomen en een staal hield de mijnheer uit de winkel achter langs het beekerige groen van onze teer verzorgde asparagus, dat het ons duizelde, dat we draaierig werden . . .

Het eerste groote bloemendessin was voor behang, doch ook voor kanapé en arm-chair bekleeding, deze doorelkaarwarreling van roode, groene, gele en hard-witte roosjes was speciale serre-, kinderkamer- of slaapkamerstof . . . En of mama nu al zei: il me faut quelque chose de plus simple — het bereikte niet het brein van onzen leverancier, die maar volhield dat het mode was.

. . . mode . . . De M mag een hoofdletter zijn, het geheele woord mocht wel steeds in hoofdletters staan, zoo belangrijk en gewichtig is het en zoo beheerscht het alles in de wereld. Meen niet dat alleen mode is: de snit van onze kleeren en de stoffen van deze; mode is de wijze waarop wij loopen met kleine pasjes, andere vrouwen weer die den sportieven Engelschen stijl van groote passen volgen. — Mode is in de wijze van groeten, de dieper wordende buiging, die bij ons cosmopolitisme den stijven stuggen Hollandschen groet vervangen gaat; mode beheerscht onzen omgang die naar steeds wijder kennissenkring gericht, steeds minder v r i e n d s c h a p vraagt; mode is in 't uur van ons bezoek dat de graden van intimiteit uitwijst en dat in 't algemeen genomen steeds naar later in den avond wegschuift, waardoor het diner op Engelsche wijze om acht uur nog in vollen gang is; mode heerscht bij geboorte en bij dood; mode begeleidt ons in onze opvoeding: op de scholen waar de heerschende ideeën omtrent paedagogiek en zoovoorts worden toegepast, aanvankelijk misschien uit ideeele en ethische overwegingen, al heel spoedig uit modezucht; mode heerscht in 't groot en in 't klein. Mode is in het dragen van het bont als een bandeau langs de borst en dan over den rug teruggeslagen, mode is in onze wijde moffen welke zeer elegant, toch zoo weinig warmen. Mode vervangt het gezond verstand en wee de stoutmoedige heldin, die tegen haar durft te strijden. Zij wordt bespot niet alleen, doch om haar gezond verstand, dat zij practisch in haar leven wil toepassen, minachtend uitgelachen ook nog. Doch de excessen van de mode behoeven we niet te volgen! En niettegenstaande het geen mode is, begeer ik de in discrediet gevallen effen behangen voorloopig nog. Niet omdat het mode is, doch omdat het m o o i is, vind ik de japonnen de wijde, slappe japonnen, de moderne japonnen, die zonder fatsoen lijken — doch o, doe ze eens aan! — artistiek en begeerlijk. En wil men iets zeer moderns en van goeden smaak, zie daar bij Maison de Paris die avondjapon in bleek citroen met spiraalvormige kantversiering en de koningsblauwe afmaking van de moiré zijden ceintuur. Of het witte zijden toilet met heel luchte zwarte kant en het lijfje dat uit ragfijne zijden kant is samengesteld.

WILLY QUARTS.

DE VEILIGHEIDSGASMETER.

Dikwijls reeds hadden wij van den veiligheidsgasmeter hooren spreken en ook reeds herhaaldelijk van vrienden en kennissen vernomen, dat zij reeds lang zulk een meter hadden, doch eerst heden hebben wij dezen z.g. V.-meter wat van nabij bekeken en ons van het nut overtuigd. Hoe wij er toekwamen dezen meter van meer nabij te willen kennen is wel daarin gelegen, dat wij gelezen hadden, dat ook de Gemeente Amsterdam er toe is overgegaan, dezen meter voor ieder verkrijgbaar te stellen tegen een geringe huur. Toen wij dan ook in de „Avondpost" een artikel lazen over de gasfabriek en de electrische centrale, waar onder meer werd gevraagd:

„Hebt gij geachte lezer al eens een circulaire van de gasfabriek ontvangen over den nieuwen veiligheidsgasmeter, een schitterende vinding van een der technici der gasfabrieken enz.", zijn wij er op uitgegaan om de werking en de goede eigenschappen van den V.-meter eens van nabij te beschouwen.

Zoo werd ons getoond hoe de veiligheidsgasmeter na des avonds op „Nacht" te zijn gesteld, wat eenvoudig geschiedt door het trekken aan een kettinkje, volstrekte veiligheid voor gasverbruikers gedurende de nachtelijke uren verzekert, daar dan nog slechts een zekere hoeveelheid gas den meter kan passeeren, b.v. 200 of 300 Liter dus voldoende om, waar noodig, gedurende den nacht licht te verschaffen. Nadat deze hoeveelheid was opgebruikt, sloot de meter zich af.

Om nu des morgens weer gas te kunnen gebruiken wordt het zelfde hefboompje, dat des avonds op „Nacht" was gesteld, op „Dag" teruggesteld. Doch, en dit is wel het meest doorslaande bewijs voor de verkregen zekerheid, de meter laat geen gas door, zoolang ergens in huis een kraan mocht zijn opengebleven. Is dit wel het geval, zoo moet eerst deze kraan worden gesloten en daarna zal de meter eerst gas afgeven. Volgens voorbeeld ter verduidelijking:

De veiligheidsgasmeter werd op „Nacht" gesteld en de hoeveelheid, die van te voren was ingesteld, door enkele branders opgebrand; opzettelijk werd nu ergens een kraan opengestooten. Toen nu de meter weer op „Dag" gesteld werd, wilde het gascomfoor niet branden, aangezien de meter geen gas wilde doorlaten, een bewijs dus, dat er ergens een kraan openstond. Zoodra bedoelde openstaande kraan gesloten werd, liet de meter weer gas door en kon het comfoor worden aangestoken.

Hoe wij over deze mooie vinding denken, is in weinig woorden te zeggen: Er kan niet genoeg op worden aangedrongen deze V.-meters aan te bevelen, want zij geven inderdaad volkomen beveiliging.

Hoe wij een dergelijken meter konden thuis krijgen? vroegen wij, waarop ons werd geantwoord, dat hiervoor zoowel bij de gasfabriek, Kazernestraat, als bij de „Pro-Gas" Maatschappij, Valkenboschlaan, gratis formulieren verkrijgbaar zijn, die eenvoudig behoeven te worden ingevuld.

DANSWOEDE.

In het „Vaderland" komt een bericht voor, overgenomen uit een Duitsch blad en waarin gerept wordt van het dansen in vroeger tijden. Het schijnt, dat in de middeleeuwen een deel van de bevolking voortdurend aangegrepen werd door een religieuse danswoede, die het karakter van een volksziekte aannam. De menschen dansten dat „'t schuim hen op den mond kwam"; zij gewaagden van hemelsche visioenen gedurende den dans.

De Kerk deed alle moeite deze dansen tegen te gaan, met name op dagen als St. Johannes en St. Vitus, wanneer ze juist terdege werden beoefend. De tegenwoordige benaming van de epileptische ziekte: St. Vitusdans is nog uit dien tijd van danswoede afkomstig.

LEZING OVER NOORWEGEN.

M e j. A. C. v a n d e r F l i e r verzoekt ons te willen mededeelen, dat haar voordrachtavond ten voordeele was van de Jongensvereeniging: E r n s t, N u t, O n t s p a n n i n g, welke zooals bekend is, door mej. van der Flier in navolging van de boysclubs in Engeland en Amerika, hier ter stede door haar is opgericht.

PERSONALIA EN BERICHTEN.

Dr. E. D. Pijzel is afgetreden als redacteur van E i g e n H a a r d. Haast een kwart eeuw heeft hij dit blad medegeredigeerd. Mr. G. Keller Jr. is aangezocht als opvolger.

Het tijdschrift H o l l a n d-E x p r e s s, dat door G. van Hulzen is geredigeerd geweest, verandert even als Eigen Haard van geestelijken vader. Bernard Canter en Pieter Koomen zijn thans redacteuren.

Veuve Cliquot.

Veuve Cliquot was w a a r l ij k een vrouw, en w a a r l ij k een weduwe. Echter zou ze 't aan den roem en luister van haar product: de fijnste champagnewijn, verschuldigd zijn, haar naam te veranderen in Douairière Cliquot.

In 1798 huwde een negentienjarig meisje Barbe Nicole, baronne Ponteardien, den gepensionneerden officier van burgerafkomst Cliquot.

Deze was eigenaar van verscheiden wijnbergen op den kalkgrond van Champagne.

Na een zevenjarige echtvereeniging overleed Cliquot en bleef zijn weduwe achter, te midden van de woeling ter tijden. Het was het Eerste Keizerrijk — Veuve Cliquot leverde heel wat champagne aan het Napoleontische hof. Het Keizerrijk viel —, herrees voor honderd dagen — viel weer, om niet meer op te staan — en de Geallieerden waren baas in Frankrijk.

Veuve Cliquot's wijnpakhuizen werden geplunderd — en haar naam daardoor voorgoed gevestigd in het buitenland.

Tijdens de Restauratie werd ze onmetelijk rijk — een reusachtig fortuin liet ze haar dochter na. Nog steeds is het merk Veuve Cliquot een der fijnste champagnemerken.

Eerste jaargang. Zaterdag 10 Januari 1914. No 9

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reijs.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . f 1.25
Elke regel meer . . . . - 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

OM 'T GELUK.

Tooneelspel in één bedrijf.

DOOR

ELINE VAN STUWE
(Jacqueline Reyneke van Stuwe).

Het recht van opvoering voorbehouden volgens de wet op het auteursrecht.

II. (Slot.)

VIJFDE TOONEEL.

Hermine, Lize.

Lize.

(komt binnen door de deur rechts.) Ik hoorde mevrouw weggaan — mag ik binnenkomen?

Hermine.

Zeker.

Lize.

Er is iemand voor u.

Hermine.

Wie? —

Lize.

Een juffrouw, zoo'n soort dame — ze wacht beneden in de zijkamer —.

Hermine *(verdrietig).*

En ik had nog zóó gezegd, dat ik niet ontving —.

Lize.

Dat heeft Jacob haar gezegd, maar ze wou niet weg — ze moest u spreken, zei ze, ze moest ... Dat zal wel weer om geld te doen zijn mevrouwtje —

Hermine.

Och ja, dat zal wel — een fatsoenlijke bedelarij — maar ze heeft 't erg noodig misschien, dan moet ik haar maar even spreken. Laat haar maar hier komen, Lize — Maar — maar waarschuw me onmiddelijk, als je meneer hoort komen —

Lize.

Direct Mevrouw — *(af deur achtergrond).*

ZESDE TOONEEL.

Hermine, later Marie.

Hermine.

(Zenuwachtig heen en weer loopend) Vervelend! Vervelend. Juist nu! Zulke menschen komen altijd op ongelegen tijden — *(in de open deur de verschijning van Marie — klein — miniem, uiterst eenvoudig gekleed).*

Hermine *(groetend).*

Juffrouw — Ik heb gehoord, dat u me noodzakelijk spreken moet — maar — ik kan juist nu héél moeilijk ontvangen — ik heb weinig tijd — *(Marie blijft roerloos bij een stoel staan)* Wat kan ik voor u doen? U zult u heusch wat moeten haasten — *(weer een pooze zwijgens, Hermine vriendelijk)* Is 't zóó moeilijk te zeggen? Wil ik u eens helpen? U verlangt werk — naaiwerk misschien? Of — of — is 't dat niet? — Wat dan? Kom zeg 't maar — hier ga even zitten *(meelijdend)* Zeker niet gewend te vragen wel? Maar mij mag u 't wel zeggen — er zijn al zooveel bij me geweest om hulp — nu?

Marie *(fluisterend).*

Is 't waar?

Hermine.

Ik versta u niet —

Marie.

(Met de grootste moeite) Is — 't wáár wat — ze zeggen ... dat — dat u trouwen gaat — met hem?

Hermine.

(verschrikt) Wie — wie geeft u 't recht me dat te vragen? *(blijft roerloos tegenover Marie staan, langzaam)* O ik begrijp — u is — *(hoog)* Wil zoo goed zijn mijn huis oogenblikkelijk te verlaten? —

Marie.

(met geweld hare tranen inhoudend.) Och zeg me dan — zeg me — of 't waar is?

Hermine *(Stroef.)*

Ja —

Marie *(hokkend.)*

Dat — kan niet ... neen, dat kan — niet — Hij is — van mij — Hij heeft — beloofd te trouwen — met mij —

Hermine.

U zult hem wel reden gegeven hebben — om die belofte te breken!

Marie.

Ik — begrijp u niet — *houdt Hermine tegen die schellen wil.)* Neen, neen; — jaag me niet weg; — heb — medelijden met me —

Hermine.

Ik heb geen tijd om langer met u te praten meneer Westervoort zal u geld geven, veel geld — U hoeft niet bang te zijn.

Marie.

Geld? — och — geld? U dacht, dat ik hier kwam om geld? *(lacht zenuwachtig.)* Ik — wil geen geld — ik — ik wil .... hem. — Ik houd van hem — o God ik houd zoo van hem — Mevrouw — u mag — hem niet van me — wegnemen — u hebt zooveel — u is rijk — u is — mooi — u is — gelukkig — ik — heb — niets. —

Hermine.

Neen — neen — je hebt 't gehad — je hebt hem twee jaar bij je gehad — twee jaar — toen heb je niet getoond dat je hem lief had — toen heb je géén geld geweigerd, zooals nu — neen — je hebt er om gevraagd — telkens weer — je hebt er om gedwongen — je —

Marie.

Mevrouw. —

Hermine.

(buiten zich zelve.) Neen — neen ga weg — ik wil er niets meer van hooren — ga weg — ga weg —

Marie *(heesch.)*

Mevrouw heeft hij u dat van mij gezegd?

Hermine

't Doet er niet toe, wie 't gedaan heeft.

Marie *(gejaagd.)*

Jawel — jawel — was hij 't?

Hermine.

Neen —

Marie.

Hij zou 't ook niet kunnen — Heb ik hem geld gevraagd? Veel geld? Waar zou ik 't voor noodig hebben? Och we leefden zoo eenvoudig — ik deed alles zelf — koken — naaien — wasschen —.

Hermine.

Neen — neen — ik geloof je niet — je doet je zoo onschuldig voor — maar dat ben je niet — je bent slecht — je hebt zijn leven verbitterd — je hebt hem geplaagd — gesard — je hebt —.

Marie.

Ik? —

Hermine.

Ja jij! .... Denk je dat ik niets weet? — Ik weet alles — alles — De heele buurt sprak over je — iedereen kende je — de buren gingen weg omdat ze de ruzie niet verdragen konden — de menschen op straat —

Marie *(wanhopig.)*

Och mevrouw — mevrouw — dat was alleen maar, als hij dronken was, dan —

Hermine.

(zich zelve niet meer meester.) Hij drinkt, — Hij drinkt? — maar dan heb jij hem ook aan den drank gebracht!

Marie.

Ik? ik? Hoe durft u — dat — te zeggen? — 't Is niet waar — ik — heb 't niet gedaan — Hij deed 't lang voor dat ik hem kende — Ik heb er geen schuld aan — ik — ik heb 't niet gedaan —

Hermine *(vol minachting.)*

Evenmin, als al die andere dingen? O je bent zoo goed voor hem geweest, he? Zoo goed — zoo — goed —

Marie.

U denkt van niet? — Maar — zou hij dan zóó lang bij me zijn gebleven? Ik hield immers van hem — waarom zou ik dan slecht zijn geweest?

Hermine.

Je hieldt van hem — en je liet toe, dat hij zich dronken maakte — je hieldt van hem — en je kalmeerde hem niet — och zwijg toch — zwijg —

Marie.

Ik — kon hem niet — kalm maken. — Als ik hem tegen hield — sloeg hij me — en dan werd 't erger — nóg erger —

Hermine *(met ontzetting.)*

Hij — sloeg je? — O mijn God — hij sloeg je? Waarom vertel je me dat? 't Is niet noodig dat ik 't weet — 't is nergens toe noodig — O — maar ik begrijp je wel .... je wilt me opstoken tegen hem — je wilt ons huwelijk beletten — je wilt me wijs maken, dat hij slecht is — omdat ik dan niets meer van hem weten wil — maar dat gaat zoo gemakkelijk niet — neen — neen — dat lukt je niet — Dacht je heusch dat ik zoo dom zou zijn, om alles maar voor goeie munt op te nemen? Jij — jij alleen bent goed niet waar? En hij is slecht — hij drinkt ... hij slaat je — hij — Zijn er nog méér van die mooie argumenten? — Zeg ze dan — zeg ze — gauw — ik wil ze weten — alle — nu — nu — hoor ik niets — er zijn dus geen meer? des te beter — maar al had je me ook duizend ondeugden méér genoemd — al had je me ook verzekerd dat hij de verdorvenste mensch ter wereld was ... dan nog zou ik hem trouwen ... versta je me? Dan nog — want ik hou van hem ... en — ik zal nooit van hem afzien — nooit — *(Marie hevig ontroerd, doet een paar stappen in de richting van de deur op den achtergrond; dan bevend, een onmacht nabij, klemt zij zich steunend vast, aan een der stoelen bij de tafel.)*

Hermine.

Wat scheelt u? Is u ziek? Hier, ga even zitten.

Marie *(gaat weifelend zitten.)*

Ik ga — dadelijk — weg —.

Hermine.

Neen — wacht, wacht — *(schenkt een glas water in.)* Drink eens. — wordt 't beter? *(Marie knikt haast onmerkbaar met 't hoofd.)* Heeft — heeft mijn verklaring — u misschien zoo van streek gemaakt? Maar had je wel anders kunnen verwachten? Dacht je heusch, dat — ik me onmiddelijk zou gewonnen geven? Dan hield ik immers niet van hem — dan moest ik immers niet van hem houden? *(Marie barst plotseling in tranen uit)* Kom — kom — huil nu niet zoo — kom — We zullen u heusch geen gebrek laten lijden — we zullen voor u zorgen — ik ben rijk —

Marie.

Alweer? Ik wil geen geld — ik — wil — — niet —

Hermine.

Dan zullen wij je helpen op een andere wijze — Wat deed je vroeger? *(Marie blijft onbeweeglijk voor zich uit staren.)* Toe nu — ik vraag wat je vroeger deedt? Ze vertelden me, dat je een winkel hadt. Is dat waar? *(Marie knikt met 't hoofd.)* En verdiende je wat? Veel misschien — Ach — maar hoe kwam je er dan toe met hem te gaan samen wonen?

Marie *(haperend.)*

Daar kan ik — niet meer — over spreken.

Hermine.

Maar ik vraag 't u nu. Ik wil 't weten.

Marie.

't Geeft niet, of ik 't al vertel — u gelooft me niet —

Hermine. *(dringend.)*

Ik zal trachten u wél te gelooven — zeg me —

Marie *(voor zich heen.)*

Ik kende hem al lang — hij kocht bij me boorden — en dassen — en

Hermine.

En verder? —

Marie.

Eens vroeg hij me geld.

Hermine.

Aan u? maar dat kan ook wel — Kunstenaars hebben altijd geldgebrek — Je gaf 't hem?

Marie.

Ik leende 't — na dien tijd bleef hij dikwijls praten — dronk 's avonds achter een kop thee bij me —

Hermine.

En je vondt 't prettig als hij kwam?

Marie.

Ik had zoo'n medelijden met hem —

Hermine.

Waarom?

Marie.

,t Ging niet goed met hem — hij werkte niet — liep den heelen dag van 't eene café naar 't andere —

Hermine.

En daarom ben je naar hem toe gegaan?

Marie.

Hij vroeg me dikwijls om bij hem te komen, maar ik durfde niet — Ik wist, hoe mijn ouders daarover dachten — en mijn winkel alleen laten, dat kon ik niet. —

Hermine.

Hoe kwam je er dan toe? —

Marie.

Eens — op een avond liet hij me roepen — hij was ziek — erg ziek — stervende zeiden ze me — Toen meende ik — dat ik gaan moest!

Hermine.

Ja —

Marie.

Hij was er me zou dankbaar voor — Hij bleef lang ziek — o zoo lang — Toen hij beter werd — was mijn zaak verloopen en — mijn meubels waren verkocht — en — ik had niets meer —

Hermine.

En toen bleef je bij hem? Voor Goed?

Marie.

Ja —

Hermine.

Maar hem steunen — dat kon je toch niet — hem helpen om niet weer — Hij bleef drinken — hij —

Marie.

O neen, neen — dat werd minder — veel, véél minder — Hij werkte weer — en hij verdiende — en eens — o maanden — maanden lang heeft hij geen druppel over de lippen gehad —

Hermine.

— Maanden lang? En je gaf hem geen kracht om dat vol te houden?

Marie.

Jawel, jawel, — als hij maar altijd bij me was gebleven — maar dat deed hij niet — dat kon hij niet doen — Toen zijn schilderij bekroond was — wilden ze hem allemaal zien — en hij werd uitgevraagd — overal — en toen — toen kon ik er geen oog meer ophouden.

Hermine.

Dat heeft hier niets mee te maken.

Marie.

Juist wel — want toen — toen is 't weer mis gegaan —

Hermine.

Dat begrijp ik niet —

Marie.

Eens — kwam hij thuis — zoo vreemd. — Ik had hem nog nooit zoo gezien — na een diner was 't — anders vertelde hij me er van — maar toen niet. — Hij zei niets — groette me niet eens — ging dadelijk naar bed — Ik dacht, dat hij ziek was — maar hij was niet ziek — en na dien tijd — begon 't weer —

Hermine.

Wanneer was dat?

Marie.

Tegen nieuwjaar.

Hermine *(gretig.)*

De avond voor Kerstmis?

Marie *(bedroefd.)*

Och ja — ja juist, de avond voor Kerstmis.

Hermine.

(slaat met een lichten kreet de handen in elkaar.)

O! — *(langzaam meêlijdend.)* Dat je 't niet begrijpt .... dat je 't nú nog niet begrijpt.

Marie *(met ontzetting.)*

Ik geloof .... dat ik 't begin te begrijpen — Hij zag — u —

Hermine.

Ja —

Marie.

En toen — toen merkte hij dat ik — O God! God! *(staat op, loopt gejaagd naar de deur op den achtergrond.)*

Hermine.

(als Marie op 't punt staat de kamer te verlaten.)

Neen — blijf — blijf. Ik — moet u wat zeggen — Ik heb — me — vergist — Ze hebben kwaad van — u gezegd — maar dat is — niet waar — u was goed. — En nu — ik alles weet — nu wil — nu kan — ik mag *(haastig.)* Ik geloof dat ik hem niet meer trouwen mag.

Marie.

Niet? — Niet? — *(lacht zenuwachtig.)* Niet? — Nu je alles weet — nu je weet — dat — hij drinkt — nu wil je hem niet meer — nu — nu — is hij niet goed genoeg meer voor je — nu — nu — och wat hou je toch van hem — wat hou je van hem. —

Hermine.

Dat is 't niet — je hebt — rechten.

Marie.

(schamper.) (Rechten? Rechten? Wat voor rechten? Ben ik met hem getrouwd. Neen — Wat meen je dan met rechten? Ik heb hem alleen maar opgepast; toen hij me noodig had — daar kan je me immers voor betalen? Rechten? — Heb je daar ook aan gedacht — toen — die avond — je wist toch, dat ik bestond — je wist — maar dat kwam er niet op aan hè? Zoo'n mensch — die geef je maar geld — zoo'n mensch — zet je aan kant — als je dat wilt *(lacht harder.)* zoo'n slecht — wat, — slecht? — slecht? — Jij bent slecht! — je hebt hem van me afgetroggeld — Denk je dat ik 't niet begrijp? — Je hebt hem naar je toegehaald — want — want uit zich zelf zou hij dit nooit gedaan hebben — daár — ken ik hem véél te goed voor — dat — dat zou hij nooit hebben gedaan — Door — door jou is hij weer aan den drank gekomen — niet door mij — maar door jou — En nu je dat weet — nu laat je hem loopen — nu wil je hem niet meer trouwen hè? — nou — is hij goed genoeg voor mij — voor mij. —

Hermine *(hartstochtelijk.)*

O mensch — mensch waarom begrijp je me niet — zeg dat je hem niet meer lief kunt hebben, en ik zal zoo gelukkig zijn als ik — *(met tranen in de stem.)* O, ik zal zoo gelukkig zijn — zeg. —

Marie *(verschrikt.)*

Dat ik niet meer van hem houd?

Hermine *(dringend).*

Zeg 't! —

Marie.

Dat kan ik niet.

Hermine.

(heel langzaam als in een droom.)

Dan — dan — ach — dan is 't ook niet noodig meer er langer over te spreken — dan is hij ook van u

Marie.

Van mij? — Ik begrijp niet — Daareven zei u [illegible]

Hermine.

(als voren.) t Kan niet anders — Ik gaf hem alles — ik niets — niets.

MARIE.

Maar u houdt van hem —

HERMINE.

(*langzaam.*) Ja — ik houd van hem — maar gelukkig — dat zou ik nù niet meer met hem kunnen worden.

MARIE.

— Waarom niet? Waarom nù niet meer? Komt dat misschien door mij? Als — als ik er niet meer was — zou je dan wel — zeg — zou je dan wel

HERMINE.

(*hoofdschuddende-dof.*) Dan nog niet — 't verleden is er — en dat blijft — zal altijd blijven — In dit verleden was u — u met uw liefde — uw zorg — uw hulp — ik was er niet in — ik hoorde er niet — en in zijn toekomst hoor ik evenmin — ik weet 't — ik zie 't heel helder nu — de plaats naast hem is voor u —

MARIE.

(*weifelend.*) Mevrouw!

HERMINE.

Voor u, zeg ik — voor u — daar is niets aan te veranderen......... (*smeekend met een afwerend gebaar tot Marie, die spreken wil.*) Ach — laat 't nu gedaan zijn — ik ben zoo moe. —

MARIE (*angstig.*)

Ik durf niet naar huis — hij zal —

HERMINE.

Hij zal begrijpen — (*ziet op eens naar de klok, schrikt*) hij heeft — al begrepen misschien (*staroogt naar de klok*) half vier al! — (*krimpt ineen*) half vier! (*voor zich heen*) en om half drie zou hij hier zijn geweest — dan komt hij ook niet meer — (*kleine pauze, dan met moeite toonloos*) Ga nu — en zeg hem, dat 't zoo goed is, dat 't niet anders kon — niet anders — mocht — dat 't goed is — (*terwijl Marie langzaam de kamer uitgaat.*) Goed — Goed! — (*Marie af achtergrond. Hermine gebroken neervallend op een stoel, dof.*) Goed — Goed. —

SUSAN METCALFE.

Steeds, wanneer ik den naam dezer hoogbegaafde vrouw hoor noemen, komt mij het beeld harer sympathieke, eenvoudige persoonlijkheid voor oogen en ik meen, dat velen, die met mij Susan Metcalfe in haar pure, stijlvolle kunst hebben bewonderd, ongetwijfeld ook belangstelling zullen koesteren voor de persoon van deze kunstenares.

Dat haar opvoeding, het hoogstaand milieu, waarin zij verkeerde, haar verblijf in centra van kunst meegewerkt hebben, nevens haar aanleg, tot het artistiek zoo volkomen geheel, kan niet worden betwijfeld. Eenige bijzonderheden over haar leven mogen hier volgen.

Haar vader stamde uit een oud-Engelsche familie, welke reeds zeer lang in de Vereenigde Staten gevestigd was. Susans moeder was een Fransch-Zwitsersche. Wordt Susan altijd als Amerikaansche beschouwd, haar wieg stond elders. In Florence, waar haar vader dokter der Amerikaansche kolonie was, werd zij geboren en opgevoed. Als kind sprak zij dus reeds Engelsch, Fransch en Italiaansch. Eerst later leerde zij er Duitsch bij. Dit van kind af vertrouwd zijn met meerdere talen verklaart de feillooze uitspraak, die ons steeds zoo treft in haar liederen.

Italië, de bakermat der kunst, voorwaar, er kon geen betere omgeving zijn, om haar aanleg tot geestdrift van al wat schoon is, te ontplooien! Echter ging de familie na verloop van tijd weer terug naar Amerika, waar ze eenige jaren bleef, om dan naar Parijs te trekken. Drie jaren woonde Susan daar met haar moeder (haar vader was inmiddels gestorven), haar eenigen broeder en haar twee zusters en gedurende dien tijd ontving zij zangonderricht van een goede, doch weinig bekende leerares. Tevens studeerde zij viool. Tezelfdertijd wijdde haar broeder zich aan de studie der architectuur, terwijl haar beide zusters zich bekwaamden in het pianospel en de schilderkunst. Haar oudste zuster is sedert dien getrouwd met den componist René Chansarel, wiens liederen menigmaal voorkomen op de programma's van Susan, zooals l'Embarquement pour Cythère, hetwelk zij den laatsten maal hier zong.

De artistieke omgeving en de omgang met hoogstaande kunstenaars ontwikkelden zeer haar buitengewonen kunstzin en haar fijnbesnaard gemoed.

Bovendien liet Parijs, de wondere stad zelve, waar zij vertoefde, niet na, invloed uit te oefenen op de ontwikkeling harer ontvankelijke ziel.

Teruggekeerd in Amerika, nam zij les in voordrachtkunst bij Victor Beigel, een Oostenrijker, die thans als zangleeraar in Londen woont. Hij was het, die Susan aanspoorde, als zangeres op te treden en van de kunst haar levenstaak te maken. Gevolg gevende aan dezen raad, trad zij tien jaar geleden voor het eerst te New-York op en zong daar op verschillende concerten o.a. met artisten van de Metropolitan opera. Na dit gelukkig begin, trok zij in de eerstvolgende lente naar Londen om concerten te geven en veroverde al terstond het publiek met haar zang.

Echter achtte zij haar vorming niet voltooid en ging, na een uitspanningsreisje door Nederland gemaakt te hebben, naar Weimar, om bij de beroemde Louise Jaide, nog een poosje te studeeren.

Van nu af kwam Susan Metcalfe bijna elk jaar, vanuit Amerika naar Europa en hooren we haar naam steeds meer. Hoofdzakelijk concerteerde zij echter in Londen, waar zij vooral met haar oud-Fransche liederen zoo'n geestdrift verwekte, dat zij uitgenoodigd werd door het hof, om in Buckingham Palace, te komen zingen.

Zij zong daar voor het vorstelijk gehoor onder meer ook liederen van Fauré, door den componist zelf begeleid.

Het zal omstreeks denzelfden tijd geweest zijn, dat zij voor het eerst naar Holland kwam, om eenige liederavonden te geven. Groot was ook hier haar succes.

Zelfs schreef een der muziekbladen toen reeds, en zeer terecht, dat haar optreden was „een verrassing, zoo groot, dat ze de beteekenis van een sensatie verkreeg",

De laatste jaren geeft zij overal hare concerten en steeds met volle zalen en voor een opgetogen publiek. Vóór haar laatste optreden in ons land, had ze juist een groote Skandinavische reis gemaakt door Noorwegen, Zweden, Finland en Denemarken, waarheen ze ook weer het volgend jaar denkt te gaan, om dan tevens haar debuut in Petersburg en Moskou te maken.

Susan Metcalfe woont met haar moeder, jongste zuster en broeder in New Rochelle bij New-York. Zomers echter gaat zij naar de bergen en verblijft in een ouderwetsch buitenhuis, dat zij met haar vriendin, de schilderes Lydia Emmet heeft laten bouwen. „Strawberry Hill" staat bij iedereen bekend als een gastvrij oord, waar alle mogelijke kunstenaars tezamen komen en er heerlijke uren slijten. Want de gastvrouw is alleszins berekend voor haar taak, kunstbeoefenaars van elke richting onderhoudend bezig te houden.

Ze heeft zeer veel verstand van schilderijen en plastische kunst, want gedreven door haar liefde tot het schoone, spoort ze op haar verschillende reizen steeds alle verzamelingen van kunstschatten na en in de Europeesche musea en kunst-galerijen weet ze dan ook uitstekend den weg.

Doch wat het voornaamste geheim is van de charme, die ze voor wie haar kennen, bezit, is haar waarachtige belangstelling in menschen, haar meeleven met hare vrienden. Deze vereeren Susan, ook om haar trouw jegens hen en wanneer ze weer tehuis is, spoeden ze zich uit de stad naar haar toe, om door haar vriendelijk gezelschap verkwikt, en door haar heerlijke kunst geroerd te worden.

En ook voor haar zijn het de prettigste uren, wanneer ze met haar vrienden in haar rustig huis zulke uren van sympathiek samenzijn kan doorleven en, hen dan meenemend naar haar muziekkamer, haar lievelingsliederen van oude Italiaansche meesters of van Schubert of Schumann voor kan zingen.

Iemand, die haar van zeer nabij kent, verzekerde mij eens, dat Susan Metcalfe een van de gelukkigste vrouwen is, die hij kende. „Zij leeft voor haar kunst", zeide hij, „voor haar familie en haar vrienden. Het drukke leven van reizend kunstenares in mondaine kringen heeft niet haar sympathie. Onbewust trekt haar hart steeds naar een eenvoudig bestaan, zooals zij het in haar leven thuis zoo weet te scheppen. Dit alles, gevoegd bij het feit, dat, trots haar vele ondervindingen en haar vaak vermoeiend leven, dit bestaan geen stempel op haar drukt, doch haar hart jong en frisch laat, maakt Susan Metcalfe tot de aantrekkelijke verschijning, die, behalve door haar geweldig kunnen, ook door haar waren eenvoud de harten wint van allen, die met haar in aanraking komen."

ANNA KOOMANS—REYS.

Een nuttige Liederenbundel.

We zijn op het oogenblik in dien tijd van het jaar, waarin we het heerlijkst voelen de gezelligheid van ons huis en de intimiteit van het gezinsleven.

In dezen tijd vooral is het, dat wij gaarne melding maken van iets, dat zooveel kan bijdragen tot de vriendelijke stemming van den huiselijken kring.

Van geachte zijde werd ons naar aanleiding van het artikel „Over het volkslied" (courant van 6 Dec.) gewezen op een bundel liederen, die het streven naar den opbloei van ons volkslied zoozeer helpt bevorderen.

We bedoelen de verschillende uitgaven van den bundel: „Kun je nog zingen, zing dan mee!" Deze bundel bevat een honderdtal algemeen bekende schoolliederen, verzameld en bijeengebracht door J. Veldkamp en K. de Boer.

Aanvankelijk bedoeld uitsluitend voor den schoolzang, had het liederboek zoo'n succes, dat het ook in duizenden gezinnen is verspreid en de goede stemming in grooten en kleinen kring bevordert.

Heeft dus deze uitgave beteekenis voor de verbetering van den volkszang, ook de gezinsvreugd wordt er door verhoogd.

Aangemoedigd door de goede ontvangst ook buiten de schoolmuren, verscheen er een uitgave van dezelfde liederen, voorzien van eenvoudige piano-begeleidingen door P. Jonker, een uitgave, die reeds na korten tijd (ik meen sedert 1908) haar zevenden druk beleeft. Bovendien heeft de heer Jonker van de daarvoor geschikte liederen bewerkt een uitgave voor gemengd, voor vrouwen- en mannenkoor en werd hetzelfde voor Harmonie en Fanfare gedaan met een vijftigtal liederen door N. A. Bouwman van de Konink. Milit. kapel, zoodat ook meerstemmig en instrumentaal onze mooie liederen uitgevoerd kunnen worden.

Met de lagere school als fundament, de medewerking van zangvereenigingen en muziekcorpsen in grooten kring, de piano in klein, intiem gezelschap, zullen de verzamelingen van „Kun je nog zingen, zing dan mee!" beteekenis voor den volkszang hebben en houden.

Het is daarom dat wij gaarne en met nadruk wijzen op den zoo nuttigen en sympathieken arbeid, die hieraan is verricht.

A. K. R.

DE RHYTMISCHE DANS.

In het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen ... een welbewaakte stilte ... portiers, bedienden in de vestibule, die zacht heen en weer gaan, meisjes van de garderobe, die fluisterend praten en onze voetstappen die gedempt worden in de loopers als

JACOBA VAN DER PAS.
Photo Delboy-Baer.

we gaan de lange zijgang door naar de kleedkamers.

Het is de Zaterdagmiddag van de uitvoering, van de uitvoering die openbare les is van al de leerlingetjes van Jacoba van der Pas. Een druk gefluister van lichte meisjesstemmen klinkt verwarrend en geagiteerd, zóó als we den ijzeren scheidingsdeur tusschen den schouwburg voor 't publiek en dat deel voor het tooneel bestemd, door zijn en daar huppelt voor ons uit plots van de eene kleedkamer naar een andere een feetje, in rozig paars, een kindje niet ouder dan een jaar of vijf, op bloote, mollig blanke voetjes.... Het is een der executanten.

Een deur gaat open, ah — daar is alles — rose, lila, grijs, blank, ja, alles is er blanke kleur, jeugd en lichte vreugde. Jacoba van der Pas, een schijnbaar niet veronderend kind-meisje zelf, komt naar voren, daar zij ons ziet, doch het korte oogenblik is nog te lang, want reeds wordt zij teruggeroepen door al die kleine stemmetjes die haar behoeven om van ervarinkjes te vertellen, van kleine wederwaardigheden, zoo juist ondergaan op het tooneel en dan zit er ook een kleedje wat los ... en zitten de bloemen wel goed? ... het kleine goed is

Kinderstand.
Photo Delboy-Baer.

al even bezorgd voor het succes van den middag als de leidster zelve...

Doch ... is zij eigenlijk wel bezorgd, Jacoba van der Pas?

Men ziet het haar niet aan; zij lijkt de dansvreugd zelf. Zij legt wat uit op de vragen; woorden duren haar te lang .. tip .. tip huppelt zij, zwenkt, buigt vlug en draait weer, — de kleine vraagster is nu voldaan, heeft het antwoord van haar leerares aanvaard, dat niet in woorden, doch in den dans zelf werd vertolkt. Het dansen is voor Jacoba van der Pas, wier teere figuurtje ook zoo bij uitstek daartoe is geëigend, een tweede natuur geworden en zóó gaat zij op in haar vak, dat zij erin gelooft als in haarzelf.

Een toekomst, wat is de toekomst van dit dansen?

Wij hebben het haar, wat sceptisch, gevraagd.

„Een schoonheidsuiting en als zoodanig zichzelf genoeg. Zooals nu en hoelang al — een kind een pianostukje instudeert, een jong meisje ernstig musiceert, zóó zie ik den dans van de toekomst...

.... een kind dat een eigen dansje verzint en vertolkt, het jonge meisje, dat haar eigen plastische uitingen geeft van de muziek.

.... een kunst in 't kort, die met de conventioneele danspassen heeft afgedaan en zoo individueel als mogelijk is geworden."

Doch om door middel van gebaren en rhytmische bewegingen de verhevene gewaarwordingen in de muziek te kennen te geven, is het noodig, dat deze gebaren en rhytmische bewegingen zelf schoon zijn. De k u n s t m a t i g e v e r e d e l i n g van deze zouden wij de taak van de leerares willen noemen.

In deze formule van haar taak ligt besloten, dat de dansleerares der toekomst kunstenares zij. Kunstenares die de plastiek begrijpt als de muziek. En hierin nu bevalt Jacoba van der Pas ons zoo buitengewoon. Zij toch is de eenige ongeveer, na Isadora Duncan, die naast muzikaliteit de gave bezit van een volkomen intuitief gevoeld plastisch begrip. Ook in de kunst van den dans is enorm veel oppervlakkig behaaglijks. O p p e r v l a k k i g bekoorlijk is het aan een Primitieven-figuurtje herinnerend beeld van onze foto. Jacoba van der Pas, stellig n i e t. En zie daarnaast het volgend groepje, zie de weggaande figuur van Jacoba rechts, erken dat, deze danseres, die waarlijk de schilderkunst niet heeft bestudeerd, hier in sterke mate opnieuw herinnert aan de meest sobere plastiek van een middeleeuwsch kunstbegrip.

Stand uit „Meidroom". Photo Delboy-Baer.

Het programma van l.l. Zaterdagmiddag heeft inderdaad bewezen, dat mogelijk is wat Jacoba van der Pas zich voorstelt als meer algemeen toekomstbeeld. De kinderen hebben zelfverzonnen dansen gedanst. Van zulk een kinderdans geven wij in de begeleidende foto een moment.

De leerlingen van Jacoba van der Pas hebben bewezen hun leidster te begrijpen, alleen reeds hierom, dat zij g e w o o n durfden zijn. Hun staan, hun gaan op het tooneel was de edele natuurlijkheid zelve, welke deze is van het kind, die wij slechts verliezen kunnen later! En die terug wordt verkregen in die kunstmatige veredeling, waarop wij straks doelden: welke het moderne dansen is, waarover wij elders in dit blad schrijven.

ALBERTINE DE HAAS.

Moment uit een kinderspel. Photo Delboy-Baer.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Bij KEYZER WILLAEY,

Lange Vijverberg 13,

zal **Dinsdag a.s. 13 Jan.** plaats hebben, om **Woensdag, Donderdag** en **Vrijdag** te worden voortgezet, de **UITVERKOOP** van alle Wintermodellen.

Middag- en Avondtoiletten, alsmede alle Bontartikelen zullen tegen uiterst lage prijzen aangeboden worden.

Deze voordeelige aanbieding zal slechts 4 dagen duren en heeft ten doel onze Winter-Collectie zooveel mogelijk te liquideeren en het Zomer-Seizoen met eene geheel nieuwe Collectie modellen te beginnen.

Over kleine winkeltjes, boeren-aardewerk en oude meubeltjes.

Een huishoudelijk praatje.

Het is al eenige jaren geleden, dat we in onze vacantie, na urenlang omgezworven te hebben over heuvels en door bosschen, terecht kwamen waar we heelemaal niet bedoeld hadden te komen — in een klein Geldersch dorp tusschen de heuvelen en den Rijn.

Onze beenen konden ons niet meer terugbrengen naar ons zomerverblijf; mijlen verder in de bosschen, en zoo besloten we op den tram te blijven wachten, die ons, doch pas eenigen tijd later, naar huis kon brengen.

Na wat gerust, gegeten en gedronken te hebben, gingen we het dorp eens verkennen. En natuurlijk briefkaarten koopen.

Zoo'n verloren uurtje kon net goed besteed worden aan de begroeting van familie en vrienden.

Het eerste het beste winkeltje, waar we prentbriefkaarten voor het raam zagen hangen, stapten we binnen. Het was zoo op 't oog een winkeltje van grof aardewerk en niet veel beter porcelein.

Omdat we toch den tijd hadden, ging ik eens schommelen tusschen dat grove boerenaardewerk, waar ik zoo verzot op ben en waar ik ieder jaar een kleineren of grooteren voorraad van mee naar huis neem.

De heel mooie bordjes er onder zamel ik op voor een vruchtenservies, maar dat heb ik pas tot vijf kunnen brengen. Doch die vijf zijn dan ook beeldig — reflet metallique bijvoorbeeld — of het bordje evenveel kwartjes heeft gekost als nu centen. Zes cent kosten ze namelijk per stuk, van de ontbijtbord-grootte. De rest, zorgvuldig uitgezocht, schoteltjes, kopjes, borden en bordjes, schalen, gebruik ik voor allerlei huishoudelijke doeleinden. Ze staan kleurig en fleurig in de keuken en ze zijn veel en veel goedkooper dan het witte aardewerk, zoodat breken iemand niet zoo aan 't hart gaat. Al mijn bloempotten-schoteltjes recruteer ik uit den boerenaardewerk-voorraad. Dan mag er nooit een bord van 't servies naar de vliegenkast of de ijskast toe. Anders staat soms het halve servies in den kelder. Om vleesch of wat ook aan te nemen — gekleurde borden, diepe of ondiepe. De baby, die haar gewone eten van een tinnen bord krijgt, maar daarvan geen zuur mag eten, krijgt bij tijd en wijle ook een aardewerkbord, waarvan de kleuren haar verrukken. Gooit ze 't neer in een onbewaakt oogenblik — 't is vier of zes centen.

De kopjes van 't bonte goed, klein of groot, dik of dun, zijn heerlijk als je werkvolk in huis hebt. Breken ze — drie of vijf cent weg — en ze hooren nu eenmaal zonder schoteltje. De heele kleine kopjes, die van een halfje, zijn soms ware pronkstukjes, en zijn moeilijk te krijgen.

Ik zelf trof ze nog nooit aan, waar ik ze zocht, maar een vriendin van me, die in haar werkkamer een eiken betimmering heeft, afgemaakt door een smal eiken boord, waarop pronk staan kan, heeft er dotjes van halfjeskopjes bij, van een Noord-Brabantsche markt. En ik krijg ze ook eerstdaags misschien. Want iemand zou eens op de Amersfoortsche markt voor me kijken. Het gerucht ging, dat ze daar wel waren.

De kommen zijn overal voor te gebruiken. Al menige jonge moeder vereerde ik een heel stel in elkaar passend, van verschillende kleur en teekening. Aan de grootte en het ornament kon ze dan onthouden, of het was het kommetje voor Baby's oogjes, neusje of wel voor 't mondje. In de stadswinkels kun je nette witte kommetjes krijgen met als opschrift: „oogen", of „mond en neus", maar m ij n geschenkje is heel wat sierlijker en... goedkooper dan zoo'n stel stadswinkel-kommetjes.

De groote schalen zijn in allerlei grootten te krijgen en verrukkelijk voor dagelijksch gebruik. Men kan zich, door de goedkoopte, de weelde permitteeren van een heel regiment schalen, ieder voor een apart doel ten zeerste geschikt. Zoo heb ik een groote, ronde helwit- en blauwe schaal, flink diep. Dat is de Jodenpaaschbroodschaal. Ik heb namelijk jaren lang bij Joden op kamers gewoond en enkele lekkernijen op bepaalde tijden van hen overgenomen. Na Nieuwjaar kunt ge bij mij heerlijke brosse Mazzen bij uw thee krijgen, dik onder de boter en witte suiker — een genot!

En de schotel — zes en twintig centen.

En tegen Paschen trakteer ik op mierikswortel en mierikswortelsaus.

De schalen zijn verder uitnemend geschikt voor vla's of pannekoeken of flensjes of voor „broeder".

Gij, moderne vrouwen, kent het gebak uwer grootmoeders nog?

Lang heb ik gezocht, tot ik een stel mooie, kleurige borden bijeen had, om mijn betegelden keukenwand te versieren. Want ik heb de ervaring opgedaan, dat alle mogelijke plaatjes, gelijst of niet gelijst, contrabande zijn als keukenmuurversiering. Dat slaat aan, dat wordt geel, dat wordt vettig en vies. De kleurige borden, gehangen in een koperen bordenhanger, zijn een werkelijke versiering en kunnen elken Vrijdag, bij de keukenbeurt, een zeepsopje krijgen.

Boven heb ik een klein ontbijtkamertje. Toen was 't mijn ideaal, daar een thee- en ontbijtservies bijeen te scharrelen van mijn geliefd, goedkoop boerengoed. Ik hield mijn oogen goed open: ik had tot nog toe nog nooit een trekpot, suikervaas en melkkan van mijn boerensoort gezien. Hoe groot mijn vreugde, toen het theeservies, geheel compleet, daar prijkte op de keukentafel van „Het Huis 1913" op de Tentoonstelling „de Vrouw"! Hoe groot mijn teleurstelling, toen de trekpot etc. véél, véél meer kostte dan ik van plan was uit te geven voor mijn tweede ontbijtservies, gek duur in verhouding tot de prijzen, die ik op de buitenmarkten voor kopjes en schoteltjes, borden en schalen had betaald.

Ik ging heen, zonder theeservies.

Toen bracht mijn man van de Leipziger tentoonstelling voor me mee Thüringer Bauernporzellan. Dat was ongeveer net zoo duur, maar veel en veel mooier dan mijn boerengoedje, veel fijner bedoel ik, een schattig gestyleerd ornament van korenbloemen, blauw, temidden van frisch groen. Maar dat was te duur en te mooi voor boven en zoo doe ik 't nu maar met een doodgewoon aardewerkje.

Doch om nu eindelijk tot de oude meubeltjes over te gaan.

De man, die ons hielp aan onze briefkaarten, aan ons boerengoed, zei na gedane zaken: „En — moeten meneer en mevrouw nu niet eens een oude kist hebben?"

Zie, daar was 't woord gesproken, dat ik nog steeds met dankbaarheid herdenk. Daar was 't woord, dat me al die gezellige dingen in mijn huis bracht in den loop der tijden.

Toevallig had ik juist besloten door den timmerman eens een flinke, eiken dekenkist te laten maken. En daar sprak me de man over een o u d e kist.

„Laat 'm maar eens zien," zei mijn man. We werden meegenomen naar een kamer achter den winkel, een ware antiquiteiten-winkel op zich zelf. En daar stond een kist, een heerlijke kist, met gesneden voorzijde. Met kennersblik bezag mijn man het in uitstekenden staat verkeerend eikenhout. Thans staat de kist in mijn huiskamer, doet dienst als bank bij de telefoon en bergt alle tochtkleeden en dekens, die gelijkvloers thuishooren — ik ben namelijk een koudkleum. Voorts alle mogelijke boeken van abnormaal formaat, die in geen enkele kast onder te brengen waren. En verder heeft de kist de laatste jaren (dit jaar niet meer natuurlijk) als hoedendoos gediend, want in zelfs bij den hoed gekochte doozen kreeg de hoedenrand nog vaak een verminking. In de heerlijke, oude kist niet.

Toen de man uit het winkeltje den prijs noemde, viel ons dat enorm mee. Als 't u gaat als 't mij is gegaan, dan geeft een meubileering met dergelijke oude dingen een zeker idee van luxe, nietwaar?

Welnu, wij zijn tot de overtuiging gekomen, dat, als je maar niet koopt in de antiquiteitenzaken der groote steden, daar, waar de Engelschen en Amerikanen en file binnentrekken, dat je dan voor minder, of voor ten minste evenveel geld klaar komt als wanneer je nieuw en modern neemt en bovendien geeft 't je huis iets veel gezelligers. Als wij tegenwoordig iets noodig hebben, zoeken we eerst, of we het niet in het oude kunnen vinden. Dan beginnen we te schrijven aan ons mannetje, dat ons waarlijk dierbaar is geworden in den loop der jaren. Zoo goed als overal weet hij raad op, en wat hij niet heeft, vinden we bij een ander mannetje, in een ander dorp, een heel eind verder. Denk nu niet, dat we ontdekkingsreizigers zijn, en die mannetjes ons Amerika. O neen, zij beiden hebben een allerliefste clientèle in onze verschillende groote steden, daar heb ik bij beiden de bewijzen van gezien.

Om nu eens het voordeel van de zaak uiteen te zetten: Had ik een nieuwen eiken kist besteld, die had zestien gulden gekost en had dan nergens anders dan op den zolder kunnen staan. Thans heb ik voor drie-en-twintig dien ouden gesneden eikenhouten. Een flink slot is er op, met een sleutel van den Bibelebonschen berg. Een paar vakjes zijn er in, opzij, ter berging van kleinigheden.

Voor onze gang heeft het mannetje een mooien eiken kapstok gemaakt, van het gesneden voorblad van een ouden kist. Ja, gemaakt! En nu denkt ge, dat ge me gevangen hebt. Nu zegt ge: g e m a a k t? Dus dat mannetje m a a k t ook? Dan hebt ge veel kans geen echt antiek bij hem te koopen.

Juist. Dat begrijp ik heel goed. Maar dat kan ons niets schelen. Wij vragen degelijke meubelen, die praktisch zijn en gezellig staan. Dat laatste komt van 't antiek cachet, den antieken stijl, dien ze in alle geval hebben. En of nu dat mannetje die dingen aflevert met een garantiebewijs, dat 't dateert van dat en dat jaar en afkomstig is uit dat en dat kasteel, of van de een of andere vergane en vergeten boerenhoeve, of dat hij ze van oud hout zelf in elkaar zet volgens oude modellen, dat laat ons volkomen koud. Dat de voorwerpen in alle geval van oud hout zijn gemaakt, zoodat ze niet meer scheuren, trekken of krimpen kunnen, dat ziet mijn man met zijn deskundige oogen. En daar hebben we genoeg aan.

Mijn theetafel was te klein, ik had te weinig berging. 't Mannetje werd in consult geroepen. Hij had een beeldig eiken hangmuurkastje voor me, met knipsluiting en ouderwetsche groenglazen ruitjes. Hij zond foto en maten. En 't staat beeldig en dolgezellig boven mijn theetafel en bergt heel wat ook. Twintig gulden. Ga eens voor twintig gulden een m o d e r n kastje koopen! En dan staat 't nog saai en stijf als je er al een vindt voor dien prijs.

Wat de mannetjes me ook al geleverd hebben, heerlijke geknipte theebladen. Van die heele groote, degelijke, waarop een gansch ontbijt naar boven kan gedragen worden. Eens, tijdens een ziekbed, heb ik er ontastbaar genot van gehad. Pas op, laten de mannetjes het maar niet hooren.

Een mannetje noemt die bladen constant k o f f i e b l a d e n. Mij ook goed natuurlijk. Hoewel in m ij n huishouding een koffieblad juist een klein bladje is, waarop de gevulde kopjes van de keuken naar binnen worden gebracht. Want thee zet ik binnen, maar koffie in de keuken. Dat mannetje schreef me laatst zoo vertrouwelijk:

„Hebben de vriendinnen niet ereis koffiebladen noodig?

Nu, hij zal wel zoo nu en dan eens een bestelling krijgen van de een of ander, die het blad bij mij zag en verrukt was.

Oude sjaals, zoogenaamde palmensjaals, heb ik van 't eerste mannetje. Een gebruik ik als tafelkleed in de huiskamer. Die heeft me elf gulden gekost. Zoo op een tafel onder een lamp, komen de mooie kleuren en de fraaie lijnen van het ornament prachtig uit. Ik wil mijn tafelkleed niet ruilen voor een Moquette van twintig gulden.

Want uiterst praktisch is het ook, zoo voor de huiskamer.

In houtzeep laat 't zich prachtig bewasschen. De doek voelt nog heel stevig aan en zal me niet gauw in den steek laten.

Een, die meer gesleten is, hangt achter den kapstok. Daar heeft hij weinig te lijden. Die kostte maar zeven gulden en de kleuren zijn heerlijk.

Wij zijn echt in onzen schik met de gevonden mannetjes en als onze vacantie aanbreekt, verheugen we er ons al op, dat we weer kunnen gaan neuzen en snuffelen in de dorpswinkeltjes. Tot nog toe zijn we nog immer met goeden buit naar huis gekomen.

S. L.—R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

KUNST.

KRAMER EN Ph. WINDT.

Het wintergezicht is van den schilder Kramer in de laatste jaren wel het meest typeerende wat hij heeft gemaakt. De volledige tentoonstelling, van het werk van dezen schilder op 't oogenblik in Pulchri gehouden, toont onder meer, dit onderwerp behandelend, een paar capitale doeken, waarin de triestige Hollandsche winterdag leeft. Het zijn een paar werken van stemming vooral, van stemming van verlatenheid en verdri tigen levensweemoed. Zie bijvoorbeeld het groote, breede doek, een vlak Hollandsch landschap voorstellend, dat gedeeltelijk ondergeloopen is. Hier en daar ligt de rug van een weg bloot; er steken borstelige grasprieten naarboven, verder op liggen plassen in de sneeuwweide met glinsterend, als vochtig, ijs bedekt. Van een echten winter-virtuoos, die de sneeuw in een blanke mollige vacht de huizendaken, de velden laat bedekken, heeft deze schilder niets.

Een coquette roze zonsondergang ontbreekt evenzeer.

Trouwens alles ontbreekt wat oppervlakkig speculeert op een mooi-vinden van het groote publiek.

Dit is op zichzelf iets dat waarde geeft aan werk van een kunstenaar.

En deze eigenschap is het die het schilderwerk, dat Ph. Windt in deze zaal heeft hangen, ongenietbaar maakt. Zou men over den tegenzin in de behaagzucht van den schilder heen kunnen komen, dan zou blijken, dat de schilder Windt toch wel gaven bezit.

Let eens op, hoe vlot en breed somwijlen de prachtige kapsels van zijn schoone vrouwen zijn in elkaar geborsteld; hoe een lint of een bloem in deze kapsels is gezet.

Doch met dit al zouden toch deze vlotgeschilderde details in een affiche nog beter thuis hooren dan in een als ernstig kunstwerk bedoeld portret. De vlotte schildertrant van iemand, als de schilder Windt is, ten slotte een handigheid, waar alle diepere bewogenheid vreemd aan bleef. Het werk van den schilder Kramer is eigenlijk juist het tegenovergestelde. Niet dat hier de indruk der natuur ons schokt of verbijstert; hiervoor is dit werk niet ruim genoeg van opvatting, doch wel verblijdt het door zuiverheid. De innerlijke dracht van deze schilderijen van Kramer is evenredig aan de meer en mindere rijpheid van kleur. De werkjes van ouderen datum munten in dit opzicht uit. Er zijn daarbij uiterst innemende werkjes. Wij denken nu aan een hut in de sneeuw, aan een paar allersoberste landschapjes.

En dan zijn er enkele, even, die opnieuw den indruk van Kramers degelijkheid vastleggen.

ALBERTINE DE HAAS.

Het programma van l.l. Zaterdagmiddag heeft inderdaad bewezen, dat mogelijk is wat Jacoba van der Pas zich voorstelt als meer algemeen toekomstbeeld. De kinderen hebben zelfverzonnen dansen gedanst. Van zulk een kinderdans geven wij in de begeleidende foto een moment.

De leerlingen van Jacoba van der Pas hebben bewezen hun leidster te begrijpen, alleen reeds hierom, dat zij g e w o o n durfden zijn. Hun staan, hun gaan op het tooneel was de edele natuurlijkheid zelve, welke deze is van het kind, die wij slechts verliezen kunnen later! En die terug wordt verkregen in die kunstmatige veredeling, waarop wij straks doelden: welke het moderne dansen is, waarover wij elders in dit blad schrijven.

ALBERTINE DE HAAS.

Moment uit een kinderspel. Photo Delboy-Baer.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Bij KEYZER WILLAEY,

Lange Vijverberg 13,

zal **Dinsdag a.s. 13 Jan.** plaats hebben, om **Woensdag, Donderdag** en **Vrijdag** te worden voortgezet, de **UITVERKOOP** van alle Wintermodellen.

Middag- en Avondtoiletten, alsmede alle Bontartikelen zullen tegen uiterst lage prijzen aangeboden worden.

Deze voordeelige aanbieding zal slechts 4 dagen duren en heeft ten doel onze Winter-Collectie zooveel mogelijk te liquideeren en het Zomer-Seizoen met eene geheel nieuwe Collectie modellen te beginnen.

Over kleine winkeltjes, boeren-aardewerk en oude meubeltjes.

Een huishoudelijk praatje.

Het is al eenige jaren geleden, dat we in onze vacantie, na urenlang omgezworven te hebben over heuvels en door bosschen, terecht kwamen waar we heelemaal niet bedoeld hadden te komen — in een klein Geldersch dorp tusschen de heuvelen en den Rijn.

Onze beenen konden ons niet meer terugbrengen naar ons zomerverblijf, mijlen verder in de bosschen, en zoo besloten we op den tram te blijven wachten, die ons, doch pas eenigen tijd later, naar huis kon brengen.

Na wat gerust, gegeten en gedronken te hebben, gingen we het dorp eens verkennen. En natuurlijk briefkaarten koopen.

Zoo'n verloren uurtje kon net goed besteed worden aan de begroeting van familie en vrienden.

Het eerste het beste winkeltje, waar we prentbriefkaarten voor het raam zagen hangen, stapten we binnen. Het was zoo op 't oog een winkeltje van grof aardewerk en niet veel beter porcelein.

Omdat we toch den tijd hadden, ging ik eens schommelen tusschen dat grove boerenaardewerk, waar ik zoo verzot op ben en waar ik ieder jaar een kleineren of grooteren voorraad van mee naar huis neem.

De heel mooie bordjes er onder zamel ik op voor een vruchtenservies, maar dat heb ik pas tot vijf kunnen brengen. Doch die vijf zijn dan ook beeldig — reflet metallique bijvoorbeeld — of het bordje evenveel kwartjes heeft gekost als nu centen. Zes cent kosten ze namelijk per stuk, van de ontbijtbord-grootte. De rest, zorgvuldig uitgezocht, schoteltjes, kopjes, borden en bordjes, schalen, gebruik ik voor allerlei huishoudelijke doeleinden. Ze staan kleurig en fleurig in de keuken en ze zijn veel en veel goedkooper dan het witte aardewerk, zoodat breken iemand niet zoo aan 't hart gaat. Al mijn bloempottenschoteltjes recruteer ik uit den boerenaardewerk-voorraad. Dan mag er nooit een bord van 't servies naar de vliegenkast of de ijskast toe. Anders staat soms het halve servies in den kelder. Om vleesch of wat ook aan te nemen — gekleurde borden, diepe of ondiepe. De baby, die haar gewone eten van een tinnen bord krijgt, maar daarvan geen zuur mag eten, krijgt bij tijd en wijle ook een aardewerkbord, waarvan de kleuren haar verrukken. Gooit ze 't neer in een onbewaakt oogenblik — 't is vier of zes centen.

De kopjes van 't bonte goed, klein of groot, dik of dun, zijn heerlijk als je werkvolk in huis hebt. Breken ze — drie of vijf cent weg — en ze hooren nu eenmaal zonder schoteltje. De heele kleine kopjes, die van een halfje, zijn soms ware pronkstukjes, en zijn moeilijk te krijgen.

Ik zelf trof ze nog nooit aan, waar ik ze zocht, maar een vriendin van me, die in haar werkkamer een eiken betimmering heeft, afgemaakt door een smal eiken boord, waarop pronk staan kan, heeft er dotjes van halfjeskopjes bij, van een Noord-Brabantsche markt. En ik krijg ze ook eerstdaags misschien. Want iemand zou eens op de Amersfoortsche markt voor me kijken. Het gerucht ging, dat ze daar wel waren.

De kommen zijn overal voor te gebruiken. Al menige jonge moeder vereerde ik een heel stel in elkaar passend, van verschillende kleur en teekening. Aan de grootte en het ornament kon ze dan onthouden, of het was het kommetje voor Baby's oogjes, neusje of wel voor 't mondje. In de stadswinkels kun je nette witte kommetjes krijgen met als opschrift: „oogen", of „mond en neus", maar m ij n geschenkje is heel wat sierlijker en... goedkooper dan zoo'n stel stadswinkel-kommetjes.

De groote schalen zijn in allerlei grootten te krijgen en verrukkelijk voor dagelijksch gebruik. Men kan zich, door de goedkoopte, de weelde permitteeren van een heel regiment schalen, ieder voor een apart doel ten zeerste geschikt. Zoo heb ik een groote, ronde helwit- en blauwe schaal, flink diep. Dat is de Jodenpaaschbroodschaal. Ik heb namelijk jaren lang bij Joden op kamers gewoond en enkele lekkernijen op bepaalde tijden van hen overgenomen. Na Nieuwjaar kunt ge bij mij heerlijke brosse Mazzen bij uw thee krijgen, dik onder de boter en witte suiker — een genot!

En de schotel — zes en twintig centen.

En tegen Paschen trakteer ik op mierikswortel en mierikswortelsaus.

De schalen zijn verder uitnemend geschikt voor vla's of pannekoeken of flensjes of voor „broeder".

Gij, moderne vrouwen, kent het gebak uwer grootmoeders nog?

Lang heb ik gezocht, tot ik een stel mooie, kleurige borden bijeen had, om mijn betegelden keukenwand te versieren. Want ik heb de ervaring opgedaan, dat alle mogelijke plaatjes, gelijst of niet gelijst, contrabande zijn als keukenmuurversiering. Dat slaat aan, dat wordt geel, dat wordt vettig en vies. De kleurige borden, gehangen in een koperen bordenhanger, zijn een werkelijke versiering en kunnen elken Vrijdag, bij de keukenbeurt, een zeepsopje krijgen.

Boven heb ik een klein ontbijtkamertje. Toen was 't mijn ideaal, daar een thee- en ontbijtservies bijeen te scharrelen van mijn geliefd, goedkoop boerengoed. Ik hield mijn oogen goed open; ik had tot nog toe nog nooit een trekpot, suikervaas en melkkan van mijn boerensoort gezien. Hoe groot mijn vreugde, toen het theeservies, geheel compleet, daar prijkte op de keukentafel van „Het Huis 1913" op de Tentoonstelling „de Vrouw"! Hoe groot mijn teleurstelling, toen de trekpot etc. véél, véél meer kostte dan ik van plan was uit te geven voor mijn tweede ontbijtservies, gek duur in verhouding tot de prijzen, die ik op de buitenmarkten voor kopjes en schoteltjes, borden en schalen had betaald.

Ik ging heen, zonder theeservies.

Toen bracht mijn man van de Leipziger tentoonstelling voor me mee Thüringer Bauernporzellan. Dat was ongeveer net zoo duur, maar veel en veel mooier dan mijn boerengoedje, veel fijner bedoel ik, een schattig gestyleerd ornament van korenbloemen, blauw, temidden van frisch groen. Maar dat was te duur en te mooi voor boven en zoo doe ik 't nu maar met een doodgewoon aardewerkje.

Doch om nu eindelijk tot de oude meubeltjes over te gaan.

De man, die ons hielp aan onze briefkaarten, aan ons boerengoed, zei na gedane zaken: „En — moeten meneer en mevrouw nu niet eens een oude kist hebben?"

Zie, daar was 't woord gesproken, dat ik nog steeds met dankbaarheid herdenk. Daar was 't woord, dat me al die gezellige dingen in mijn huis bracht in den loop der tijden.

Toevallig had ik juist besloten door den timmerman eens een flinke, eiken dekenkist te laten maken. En daar sprak me de man over een o u d e kist.

„Laat 'm maar eens zien," zei mijn man. We werden meegenomen naar een kamer achter den winkel, een ware antiquiteiten-winkel op zich zelf. En daar stond een kist, een heerlijke kist, met gesneden voorzijde. Met kennersblik bezag mijn man het in uitstekenden staat verkeerend eikenhout. Thans staat de kist in mijn huiskamer, doet dienst als bank bij de telefoon en bergt alle tochtkleeden en dekens, die gelijkvloers thuishooren — ik ben namelijk een koudkleum. Voorts alle mogelijke boeken van abnormaal formaat, die in geen enkele kast onder te brengen waren. En verder heeft de kist de laatste jaren (dit jaar niet meer natuurlijk) als hoedendoos gediend, want in zelfs bij den boed gekochte doozen kreeg de hoedenrand nog vaak een verminking. In de heerlijke, oude kist niet.

Toen de man uit het winkeltje den prijs noemde, viel ons dat enorm mee. Als 't u gaat als 't mij is gegaan, dan geeft een meubileering met dergelijke oude dingen een zeker idee van luxe, nietwaar?

Welnu, wij zijn tot de overtuiging gekomen, dat, als je maar niet koopt in de antiquiteitenzaken der groote steden, daar, waar de Engelschen en Amerikanen en file binnentrekken, dat je dan voor minder, of voor ten minste evenveel geld klaar komt als wanneer je nieuw en modern neemt en bovendien geeft 't je huis iets veel gezelligers. Als wij tegenwoordig iets noodig hebben, zoeken we eerst, of we het niet in het oude kunnen vinden. Dan beginnen we te schrijven aan ons mannetje, dat ons waarlijk dierbaar is geworden in den loop der jaren. Zoo goed als overal weet hij raad op, en wat hij niet heeft, vinden we bij een ander mannetje, in een ander dorp, een heel eind verder. Denk nu niet, dat we ontdekkingsreizigers zijn, en die mannetjes ons Amerika. O neen, zij beiden hebben een allerliefste clientèle in onze verschillende groote steden, daar heb ik bij beiden de bewijzen van gezien.

Om nu eens het voordeel van de zaak uiteen te zetten: Had ik een nieuwen eiken kist besteld, die had zestien gulden gekost en had dan nergens anders dan op den zolder kunnen staan. Thans heb ik voor drie-en-twintig dien ouden gesneden eikenhouten. Een flink slot is er op, met een sleutel van den Bibelebonschen berg. Een paar vakjes zijn er in, opzij, ter berging van kleinigheden.

Voor onze gang heeft het mannetje een mooien eiken kapstok gemaakt, van het gesneden voorblad van een ouden kist. Ja, gemaakt! En nu denkt ge, dat ge me gevangen hebt. Nu zegt ge: g e m a a k t? Dus dat mannetje m a a k t ook? Dan hebt ge veel kans geen echt antiek bij hem te koopen.

Juist. Dat begrijp ik heel goed. Maar dat kan ons niets schelen. Wij vragen degelijke meubelen, die praktisch zijn en gezellig staan. Dat laatste komt van 't antiek cachet, den antieken stijl, dien ze in alle geval hebben. En of nu dat mannetje die dingen aflevert met een garantiebewijs, dat 't dateert van dat en dat jaar en afkomstig is uit dat en dat kasteel, of van die een of andere vergane en vergeten boerenhoeve, of dat hij ze van oud hout zelf in elkaar zet volgens oude modellen, dat laat ons volkomen koud. Dat de voorwerpen in alle geval van oud hout zijn gemaakt, zoodat ze niet meer scheuren, trekken of krimpen kunnen, dat ziet mijn man met zijn deskundige oogen. En daar hebben we genoeg aan.

Mijn theetafel was te klein, ik had te weinig berging. 't Mannetje werd in consult geroepen. Hij had een beeldig eiken hangmuurkastje voor me, met knipsluiting en ouderwetsche groenglazen ruitjes. Hij zond foto en maten. En 't staat beeldig en dolgezellig boven mijn theetafel en bergt heel wat ook. Twintig gulden. Ga eens voor twintig gulden een m o d e r n kastje koopen! En dan staat 't nog saai en stijf als je er al een vindt voor dien prijs.

Wat de mannetjes me ook al geleverd hebben, heerlijke gekniipte theebladen. Van die heele groote, degelijke, waarop een gansch ontbijt naar boven kan gedragen worden. Eens, tijdens een ziekbed, heb ik er onbetaalbaar genot van gehad. Pas op, laten de mannetjes het maar niet hooren.

Een mannetje noemt die bladen constant k o f f i e b l a d e n. Mij ook goed natuurlijk. Hoewel in m ij n huishouding een koffieblad juist een klein bladje is, waarop de gevulde kopjes van de keuken naar binnen worden gebracht. Want thee zet ik binnen, maar koffie in de keuken. Dat mannetje schreef me laatst zoo vertrouwelijk:

„Hebben de vriendinnen niet eens koffiebladen noodig?"

Nu, hij zal wel zoo nu en dan eens een bestelling krijgen van de een of ander, die het blad bij mij zag en verrukt was.

Oude sjaals, zoogenaamde palmensjaals, heb ik van 't eerste mannetje. Een gebruik ik als tafelkleed in de huiskamer. Die heeft me elf gulden gekost. Zoo op een tafel onder een lamp, komen de mooie kleuren en de fraaie lijnen van het ornament prachtig uit. Ik wil mijn tafelkleed niet ruilen voor een Moquette van twintig gulden.

Want uiterst praktisch is het ook, zoo voor de huiskamer.

In houtzeep laat 't zich prachtig bewasschen. De doek voelt nog heel stevig aan en zal me niet gauw in den steek laten.

Een, die meer gesleten is, hangt achter den kapstok. Daar heeft hij weinig te lijden. Die kostte maar zeven gulden en de kleuren zijn heerlijk.

Wij zijn echt in onzen schik met de gevonden mannetjes en als onze vacantie aanbreekt, verheugen we er ons al op, dat we weer kunnen gaan neuzen en snuffelen in de dorpswinkeltjes. Tot nog toe zijn we nog immer met goeden buit naar huis gekomen.

S. L.—R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

KUNST.

KRAMER EN Ph. WINDT.

Het wintergezicht is van den schilder Kramer in de laatste jaren wel het meest typeerende wat hij heeft gemaakt. De volledige tentoonstelling, van het werk van dezen schilder op 't oogenblik in Pulchri gehouden, toont onder meer, dit onderwerp behandelend, een paar capitale doeken, waarin de triestige Hollandsche winterdag leeft. Het zijn een paar werken van stemming vooral, van stemming van verlatenheid en verdrietigen levensweemoed. Zie bijvoorbeeld het groote, breede doek, een vlak Hollandsch landschap voorstellend, dat gedeeltelijk ondergeloopen is. Hier en daar ligt de rug van een weg bloot; er steken borstelige grassprieten naarboven, verder op liggen plassen in de sneeuwweide met glinsterend, als vochtig, ijs bedekt. Van een echten winter-virtuoos, die de sneeuw in een blanke mollige vacht de huizendaken, de velden laat bedekken, heeft deze schilder niets.

Een coquette rozé zonsondergang ontbreekt evenzeer.

Trouwens alles ontbreekt wat oppervlakkig speculeert op een mooi-vinden van het groote publiek.

Dit is op zichzelf iets dat waarde geeft aan werk van een kunstenaar.

En deze eigenschap is het die het schilderwerk, dat Ph. Windt in deze zaal heeft hangen, ongenietbaar maakt. Zou men over den tegenzin in de behaagzucht van den schilder heen kunnen komen, dan zou blijken, dat de schilder Windt toch wel gaven bezit.

Let eens op, hoe vlot en breed somwijlen de prachtige kapsels van zijn schoone vrouwen zijn in elkaar geborsteld; hoe een lint of een bloem in deze kapsels is gezet.

Doch met dit al zouden toch deze vlotgeschilderde details in een affiche nog beter thuis hooren dan in een als ernstig kunstwerk bedoeld portret. De vlotte schildertrant van iemand, als de schilder Windt is, ten slotte een handigheid, waar alle diepere bewogenheid vreemd aan bleef. Het werk van den schilder Kramer is eigenlijk juist het tegenovergestelde. Niet dat hier de indruk der natuur ons schokt of verblijdt; hiervoor is dit werk niet ruim genoeg van opvatting, doch wel verblijdt het door zuiverheid. De innerlijke dracht van deze schilderijen van Kramer is evenredig aan de meer en mindere rijpheid van kleur. De werkjes van ouderen datum munten in dit opzicht uit. Er zijn daarbij uiterst innemende werkjes. Wij denken nu aan een hut in de sneeuw, aan een paar allersoberste landschapjes.

En dan zijn er enkele etsen, die opnieuw den indruk van Kramers degelijkheid vastleggen.

ALBERTINE DE HAAS.

WEDSTRIJD.

Voor onze lezeressen schrijven wij een wedstrijd uit in 't aanbrengen van nieuwe abonné's. Deze wedstrijd eindigt 30 Juni a.s., des namiddags om 5 uur.

De prijzen zijn de volgende:

1e prijs: Een week naar Parijs, Berlijn, Wiesbaden of een andere plaats in 't buitenland, ongeveer op denzelfden afstand, bv. Londen, of . . . . . f 125 in contanten.

2e prijs: Vier dagen naar Brussel, Bentheim, Königswinter (Zevengebergte), de Ardennen, of . . . . . f 75 in contanten.

3e prijs: Een luxe-voorwerp ter waarde van f 50 (*naar eigen keuze*) bv. een gouden armband, een bronzen beeld, een horloge, of iets dergelijks, of . . . . . f 50 in contanten.

4e prijs: Een luxe-voorwerp, ter waarde van f 35 (*naar eigen keuze*) b.v. een gouden ring, een werktafeltje, een reisnecessaire, of iets dergelijks, of . . . . . f 35 in contanten.

5e prijs: . . . . . f 25 in contanten.

6e prijs: . . . . . f 20 in contanten.

7e prijs: . . . . . f 15 in contanten.

8e, 9e en 10e prijs: *elk* . . . . . f 10 in contanten.

Wie minstens 5 nieuwe abonné's aanbrengt, ontvangt *in elk geval* van ons *een cadeau*, ook al behoort men niet onder de 10 prijswinsters.

Voor iedere nieuwe abonné, die men aanbrengt, ontvangt men telkens te onzen kantore (Kneuterdijk n° 16, 1e étage) een door ons onderteekend bewijs. Tusschen 1 en 15 Juli moeten de bewijzen bij ons worden ingeleverd. Wie de meeste dier bewijzen bij ons inlevert, krijgt den eersten prijs, de daaropvolgende den tweeden, enz. enz.

Als nieuwe abonné's worden zij beschouwd, die voor minstens een half jaar op ons blad inteekenen en het abonnementsgeld over dat half jaar bij aanbieding van onze kwitantie of te onzen kantore behoorlijk voldoen.

Nadere inlichtingen en inteekenbiljetten zijn elken werkdag van 9 uur 's morgens tot 5 uur 's avonds aan ons bureau, Kneuterdijk 16, te bekomen.

De Directie van
DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK.

Dames, profiteert!

van het stille seizoen.

Wij leveren thans een prima **serge** tailleur-costuum naar maat voor **f 55.—**. Coupe onberispelijk. Vraagt de stalen-collecties bij

MAISON PROBATUM,
Zeestraat 44. Telefoon no. 6073.

PELTERIJEN-MAGAZIJN
BRACKEL & BROERMANN
HOOGSTRAAT 39.

OPRUIMING van alle voorhanden
PELTERIJEN
tegen extra lage prijzen.

Voortzetting der Uitverkoop
Magazijn „Het Anker"
Veenestraat 49 - Heulstraat 27

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 Noordeinde :: La Haye.
SPÉCIALITÉ DE CORSETS
FOURRURES — ROBES DU SOIR.
Costumes Tailleur
faits sur mesure à partir de **fl. 95.—**

OLYMPIA-THEATER
Prins Hendrikplein
Telefoon 6295.
Van 9-15 Januari 1914
N°. 3
van de
GOUDEN SERIE
Serie: Grands Films Artistiques Gaumont
N°. 3 N°. 3
? **FANTOMAS** ?

De Geheimzinnige Vingerafdruk.
Voor de Cinema bewerkt naar den beroemden Roman van MM. PIERRE SOUVESTRE en MARCEL ALLAIN.
Drama in 6 Afd., 58 Tableaux.
Lengte 2000 Meter.
Duur circa 2 uur.

Men herinnert zich dat FANTOMAS, na den detective JUVE, diens vriend den Journalist FANDOIR, alsmede een groot aantal politieagenten in de oude villa van Lady BELTHAM gelokt te hebben, dit gebouw in de lucht deed vliegen, in de hoop den Detective op deze wijze voor immer onschadelijk te maken en aan zijn gevangenneming te ontsnappen.

In hoever hem dit gelukt is, zien wij in No. 3 dezer Serie.

Ons buitengewoon succes met de eerste Nummers dezer Serie deed ons besluiten tot het vertoonen van No. 3.

enz. enz. enz.

BESPREEKT UW PLAATSEN!!
DE DIRECTIE.

ADVERTENTIËN.

Bureau de Concerts
„DE NIEUWE MUZIEKHANDEL".

SALLE DILIGENTIA
Lange Voorhout.
Mardi le 13 Janvier 1914 8 heures
YVETTE GUILBERT
Impressario: MAX VAN GELDER.
Les jolies Chansons de France.
NOUVEAU REPERTOIRE:
16 Types de Femmes et 16 Chansons.
Avec le concours de
LOUIS FLÉURY, Flûte et DANIEL JEISLER, au Piano.
Prix des Places: Salle fl. 5.— et fl. 4.—, Balcon fl 5.— et fl. 3.—.
Location journellement de 10 à 4 heures.
Piano BECHSTEIN de la Maison VAN VOORNVELD & SPOOR, Plaats 22.

La Maison BRAND,
Tailleur pour Dames,
PAPESTRAAT 26.
Offrira du 8 au 28 Janvier de très élégants
COSTUMES TAILLEUR
sur mesure au prix exceptionnel de
55 florins.
Hâtez-vous mesdames de profiter de cette occasion unique.
TEL. No. 5599.

MANICURE
Mlle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

Rijwielfabriek en Magazijn
DE NEDERLANDSCHE LEEUW
W. C. VAN BEYEREN, Zoutmanstraat 71
TELEFOON H. 7470.

De eischen,
aan een eerste klasse damesrijwiel te stellen, zijn:
1° ***soliditeit wat alle deelen betreft;***
2° ***bijzonder lichte gang;***
3° ***elegance;***
4° ***zware vernikkeling en houdbare emailleering.***

De prijzen,
van een in alle opzichten fijn dames-rijwiel mogen thans varieeren van f 70 tot f 135.
Daar beneden is niets DEUGDELIJKS te leveren; daar boven betaalt men fancy prijzen.

Wij houden het juiste midden.

Confiseur. - Chocolatier.

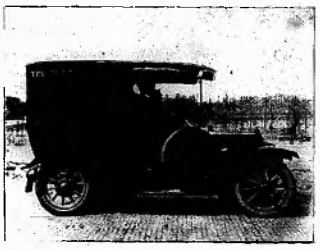

Glacier. - Cuisinier.

H. Madlener Jr.
Noordeinde 37. - Den Haag.
Telephoonnummer 8158.
SPECIALE AFDEELING
DAMESKLEEDING
RIJKLEEDING.
COSTUME TAILLEUR.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 10 Januari 1914. No. 9

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REUS.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.

Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

BERICHT.

Wegens overvloed van kopy moeten verschillende artikelen en bijdragen tot de volgende nummers blijven liggen.

RED.

DE VROUW EN DE WET.

I.

Geachte Lezeressen.

Gaarne heb ik voldaan aan het verzoek der hoofdredactrice van dit blad om de leiding op me te nemen van een rechtskundige rubriek. 't Is mijn voornemen niet u advies te geven in juridische conflicten, waarin een uwer zich persoonlijk mocht bevinden. Dat zou zonder volledige kennis der feiten onmogelijk zijn en een algemeene raad zou weinig baten, daar elk bijzonder geval op zich zelf moet worden beschouwd. Uw zult onder de juristen der stad uwer inwoning zeker ook bekwame vrouwelijke advocaten genoeg vinden, die groote belangstelling zullen voelen voor uw moeilijkheden en genegen zijn u daarmit te helpen. Mijn plan is wel, de plaatsruimte, die dit blad me aanbiedt, te gebruiken om in groote hoofdlijnen en in algemeen bevattelijke woorden enkele rechtstoestanden te schetsen, die in elk vrouwenleven kunnen voorkomen en om enkele grepen te doen uit het volle rijke rechtsleven. Gevallen, kwesties, die u 't meest interesseeren, omdat ge zelf een rol daarin speelt of spelen kunt, en tegelijkertijd hoop ik u daarmee een leidraad voor uw handelwijze te geven.

Want denk niet, dat ge als leek niets met wetskennis of rechtsgeleerdheid te maken hebt. Integendeel van de wieg tot het graf wordt het leven van ons allen, die in een cultuurstaat wonen, heden ten dage beheerscht door de wet. Dat was niet altijd het geval, want in het grijze verleden bestonden er nog geen geschreven wetten of verboeken. Toen werd de rechtsovertuiging van een volk vastgelegd in zijn gewoonten. Deze waren de bronnen van het recht, waardoor het rechtsleven zich steeds vernieuwde en op gelijken pas bleef met de maatschappelijke ontwikkeling. Daarenboven was het leven onzer voorvaderen, en laat ik ook dat onzer stammoeders niet vergeten, veel eenvoudiger en minder gecompliceerd dan het zenuwachtige, lusteloze drijven onzer dagen. 't Was in dien tijd niet de wet, doch vooral de godsdienst, en later de Kerk, die de gewichtige gebeurtenissen in het menschenleven regelde. Zoo besloten de Christelijke Kerk, reeds lang vóór de wet zich met het huwelijk der volksgenooten bemoeide, dat een echtverseniging niet geldig was, tenzij bruidegom en bruid vóór den drempel der kerk verklaard hadden elkaar als echtgenooten te begeeren. Nog een stap verder, en de huwelijkspliechtigheid had in plaats van vóór, in de kerk plaats.

Doch alleen de allerbelangrijkste toestanden in het leven vonden dus een vaste regeling.

En de rechtsgewoonten gaven slechts aan de meest voorkomende rechtshandelingen, zooals b.v. koop, huur, pacht enz. een vasten vorm.

Maar er was in die dagen geen staatsmacht die het zou verzinnen, of ooit de mogelijkheid denkbaar geacht zou hebben, dat b.v. eens een wetgever alle kinderen, theisjes zoo goed als jongens, zou verplichten tot een bepaalden leerlijd schoolonderricht te ontvangen en dat deze eens zijn vaderlijke zorg tot over de woning en het voedsel zijner onderdanen zou uitstrekken. En in die dagen, toen op de vrouwen zwaarder arbeid in huis en op 't veld rustte dan ooit op een latere generatie, was er geen wet, die dezen arbeid regelde of als te moeilijk aan haar verbood.

En ook nóg later, toen de regelen waarnaar het verkeer onderling en met vreemdelingen bepaald werd, opgeteekend werden in de eerste volkswetten, was er geen sprake van ingrijpen der wet in 't persoonlijke leven der burgers. Dat kwam eerst veel later, nadat de levensverhoudingen den primitieven kant verloren hadden. 't Was toen, dat de wetgever begon voor te schrijven aan welke eischen een handeling moest voldoen om rechtsgeldig te zijn. En dat de wet bepaalde b.v. op welke wijze een bruidspaar moest huwen en welke formaliteiten moesten worden vervuld, om tot den heiligen staat van een wettig huwelijk te geraken. 't Was ook weer de wet die o.a. de verdeeling eener nalatenschap regelde, die de bevoegdheid der huisvrouw, de macht der openbare koopvrouw vaststelde.

En naast het privaatrecht, dat het geheele familieleven in een vasten vorm goot en het verkeer der individuen onderling regelde, ontwikkelde zich ook het strafrecht meer en meer. Het legde bepaalde straffen op aan dengeen die het gebod of verbod van den wetgever overtrad om zekere handelingen niet te verrichten, die voor anderen of voor den staat schadelijk geacht worden.

En dit laatste gold evenzeer voor de vrouw als voor den man. Zij werd even zwaar gestraft als hij, als ze b.v. gestolen of gelasterd had. Een beroep op haar zwakheid of onverantwoordelijkheid gaf haar bitter weinig om hare straf te verlichten of den rechter milder voor haar te stemmen.

Toch waren het juist deze twee motieven, die maakten, dat zij de eeuwen lang in het burgerlijke recht niet als een vol mensch, bekwaam tot rechtshandelingen, werd beschouwd.

Getrouwd of ongetrouwd, jong of oud, arm of rijk, stond elke vrouw levenslang onder de voogdij van een man, zonder wiens bijstand ze niets mocht verrichten. Zelfstandig kon ze dus nooit b.v. iets koopen, verkrijgen of vervreemden.

En 't is nog niet zoo heel lang dat vooral in Duitschland en Zwitserland eindelijk die geslachtsvoogdij werd opgeheven. Bij ons kwam deze volslagen afhankelijkheid voor de ongetrouwde vrouw al eeuwenlang niet meer voor. Slechts enkele trekjes van haar vroegere onderworpenheid bleven nog lang bestaan, b.v. dat zij bij de verkooping van een onroerend goed, een stuk grond of huis, een voogd tot bijstand moest kiezen.

In ons hedendaagsch privaatrecht bestaat echter, op enkele uitzonderingen na, gelijkheid van recht voor de ongetrouwde vrouw en voor den man. Zij kan, zoodra ze meerderjarig is, zelfstandig alle rechtshandelingen doen. En de gevolgen zijn natuurlijk voor haar dezelfde als voor den man. Ze kan zich niet beroepen op de onbekendheid met de wet om zich te ontslaan van een verbintenis, die ze persoonlijk heeft aangegaan. Heeft ze zich b.v. laten bewegen een borgtocht voor een ander te teekenen, dan zal ze voor het volle bedrag worden aangesproken, wanneer degene, voor wien ze borg stond, niet aan zijn verplichting voldaan heeft.

Met de gehuwde vrouw is het een ander geval, zooals we later zullen zien. 't Is merkwaardig hoe taai het leven van sommige rechtsinstellingen blijkt te zijn. Want de vrouw, die zoo lang ze ongetrouwd was, volkomen bevoegd geacht werd om alleen rechtshandelingen te verrichten en de gevolgen te dragen, komt, zoodra ze trouwt, niet in naam, doch wel in wezen weer, onder de oude voogdij van haar man. Ze is dan gelijk een kevertje, aan een poot vastgebonden. Zoo ver de draad reikt, kan ze zelfstandig gaan. We zullen echter later zien, dat deze draad niet heel lang is: Zoodra ze echter weer alleen staat op de wereld en haar huwelijk ontbonden is, dan herleeft haar oorspronkelijke rechtsbevoegdheid. Zoodra ze weduwe is geworden, heeft ze zelfs voor de belangrijkste daden met verstrekkende gevolgen geen bijstand meer noodig. 't Is een gelukkig verschijnsel dat de vrouw, die zich, wat het strafrecht betreft, in een volkomen gelijkstelling met den man mag verheugen, veel minder dan hij daarmee in aanraking komt. Het is voor ons een reden niet zoo dikwijls te spreken over penale als over civiele rechtskwesties, omdat een kleiner aantal vrouwen daarin direkt betrokken zijn. Ook het staatsrecht, waarin op zooveel achterstelling der vrouw te wijzen valt, waar het rechten geld, beheerscht niet gelijk het burgerlijke recht ons geheele persoonlijke leven. 't Is dus voornamelijk uit deze laatste bron, dat ik de onderwerpen voor mijn causeriën hoop te putten. Ik neem me daarbij niet voor, een vaste lijn te volgen. Actueele gebeurtenissen en kwesties zouden stellig toch dit goede voornemen tot een plaveisel van den helleweg maken. Maar wel zal ik trachten die vraagstukken te bespreken, die in elk vrouwenleven van belang kunnen zijn, zooals b.v. de wettelijke rechten en verplichtingen der huisvrouw, het arbeidscontract, in zooverr het voor vrouwen als werknemsters of werkgeefsters geldt en meer dergelijke onderwerpen.

Ook zal nu en dan een vonnis tegen of ten behoeve eener vrouw gewezen, dankbaar aanvaard worden, als nuttige aanleiding voor een artikeltje, daar hetgeen één bepaalde vrouw trof, licht anderen als voorbeeld tot navolging of afschrikking kan strekken.

Hiermee hoop ik me voldoende bij de lezeressen der Haagsche Vrouwenkroniek geïntroduceerd te hebben; ik eindig met den wensch uit te spreken dat onze wederzijdsche kennismaking een aangename en langdurige zal mogen zijn.

B. BAKKER-NORT.

Brieven uit Italië.

I.

Rome, 29 Dec. '13.

Laat ik u eens vertellen van al wat we gedurende de laatste acht dagen zooal in Rome beleefd hebben. Voor ons vreemden in Rome behoeft er in deze „Hauptstadt der Welt", zooals Goethe Rome noemt in zijn Italiaansche Reise, niets te gebeuren om veel te beleven. Immers al die indrukwekkende ruinen uit de oudheid, de herinneringen aan middeleeuwen en renaissance, de kunstvoortbrengselen uit den tijd van Grieken en Romeinen, zoowel als van Rafaël en Michel Angelo, dit alles geeft zoovele en zoo diepe emoties, dat men in één dag zooveel beleeft als ergens anders in jaren. Maar de laatste dagen gaven ook wat bijzonders voor de bewoners van Rome, die door de macht der gewoonte geen nieuwe indrukken meer kunnen ontvangen uit al het oude van Rome's grootheid en langs Forum en Colosseum wandelen, zooals de Hagenaars in het zomerseizoen langs het Kurhaus.

Daar kwam dan eerst het doodsbericht van den grooten, intelligenten kardinaal Rampolla, dien kardinaal, dien men in Rome reeds beschouwde als den vermoedelijken opvolger van den paus en die nu is heengegaan vóór de grijze vader van de Katholieke Kerk zelf.

Daar was de groote mis met koorgezang in de reusachtige Pieterskerk, die nog te klein scheen voor het aantal gelooviger en belangstellenden, saamgestroomd om den kardinaal de laatste eer te bewijzen.

Maar het laven gunt snel en de één emotie verdringt de andere. Ditmaal was het een vrouw, die de aandacht vroeg en wel Monna Lisa, die Rome met haar bezoek kwam vereeren. Men sprak over haar komst, als wachtte men een lieve vriendin, die voor lange jaren op reis was geweest. En op den dag zelf gingen velen naar den trein. De trams, die tegen het uur van haar aankomst in de richting naar het station reden, waren voorzien van het bordje „completo".

Als alle groote personages liet ook zij zich wachten en we konden drie kwartier op het perron staan, vóór de trein binnenkwam. Maar het geduld van haar vereerders zou nog meer op den proef gesteld worden. Het heette nl., dat men haar den Zondag na haar aankomst in het als museum ingerichte paleis van de prinsen Borghese zou kunnen zien. Maar toen Zondagmorgen de bezoekers in groote getale daar waren, werd hun koelbloedig meegedeeld, dat Monna Lisa de eerste dagen nog niet op zooveel menschen gesteld was en dat slechts enkele uitverkorenen, ministers en andere hooge ambtenaren, tot haar toegelaten werden. Dinsdag daarop was de groote dag. Vroeg in den morgen, lang vóór de opening, stonden de menschen op het bordes te wachten tot de deuren zouden opengaan. En aan weerskanten de carabinieri, een aristocratisch soort politieagenten met Napoleonssteken op, om de orde onder de menigte te bewaren. Eindelijk om 10 uur gaan de deuren open en daar gaat het, dringend en duwend, stapje voor stapje vooruit naar de groote hall. Nog meer carabinieri staan daar en wel om den ingang te bewaken van de zaal, waar Monna Lisa troont op een met fluweel omhangen voetstuk tegen den met fluweel gedrapeerden wand. Nu begint er een gedrang, zóó erg, dat je niet meer weet, of je op je eigen voeten staat, dan wel op die van een ander. Met troepjes van ongeveer dertig tegelijk mag je naar binnen zooals bij een uitverkoop, waar het storm loopt.

Ik heb een uur moeten wachten, vóór ik eindelijk in de zaal was en toen nog een half uur, voor ik aan de beurt kwam voorraan te mogen staan. Maar er was zoo veel grappigs te hooren en te zien, dat de tijd me niet lang viel. Stel u voor een enorm langen, tegelijk breedgeschouderden Duitscher die door zijn lengte en de breedte van zijn rug zóó de weide opwekt van degenen, die achter hem staan, dat de man allerlei onbeleefdheden te hooren krijgt. Een Engelsche juffrouw. Raadeker in de hand, vraagt snibbig, of er soms mogelijkheid bestaat, dat ze ook wat te zien krijgt, waarop de Duitscher zich omdraait en haar gluiper lachend een plaatsje op zijn schouder presenteert. Het preutsche gezicht van de Engelsche was om nooit te vergeten. En dan was er een mijnheer, die slechts een handbreed van het schilderij verwijderd stond en het toch met behulp van zijn tooneelkijker nog dichter naar zich toe wou halen. En toen de politie hem, zoo goed als elk ander, na twee minuten opjoeg om plaats te maken voor nieuwe Giocondaliefhebbers, zei hij met een woedend gezicht, dat hij geen lire had betaald, om zoo behandeld te worden. Nu is twee minuten ook wel een beetje kort om te genieten van een kunstwerk. En het was, of Monna Lisa met haar zachte, geestige oogen en ietwat spottenden mond glimlachte om onze menschelijke dwaasheden.

Toen kwam de Kerststemming over Rome en uit was het met Monna Lisa's macht. Van de voorbereidingen voor het Kerstfeest is in Rome niet zooveel te merken, als men verwachten zou, eigenlijk minder dan bij ons in het Noorden. Kerstboomen zijn hier schaarsch en voor enkele jaren kende men ze heelemaal niet. Wonderlijk stemmingsvol was de Kerstnacht, het klokkengelui van de verschillende kerken en kerkjes, mooi de mis met orgel en koorgezang in het kleine, oude kerkje. Die orgels in de kerken van Rome! Is er heerlijker muziek te denken, dan die fluweelige orgeltonen, die door de gewelven zingen als engelenstemmen? In de groote kerken als Pieterskerk en Santa Maria Maggiore wordt sinds de laatste jaren 's nachts geen mis gehouden, maar aan het begrip van Kerstnacht is voor mij verbonden, dat van eenvoud en intimiteit en die vindt men niet in die reuzenkerken.

Den morgen van den vijf en twintigsten was de groote mis in de S. Maria Maggiore, de grootste van Maria gewijde kerk te Rome, die dateert van de 4e eeuw. De legende verhaalt, dat in het jaar 352 een zekere vrome patricier Johannes, wiens vrouw kinderloos bleef, bestoot zijn vermogen te offeren aan de H. Maagd tot stichting van een aan Haar gewijde kerk. Hij bad om een teeken wáár de kerk te bouwen en zie, in den nacht verscheen hem Maria in een visioen en beval hem, daar den eersten steen te leggen, waar hij den volgenden morgen versch gevallen sneeuw zou vinden. Het was in den nacht van den 4den Augustus en in de vroege ging de mare door de stad, dat het op den heuvel Esquilin gesneeuwd had. Dáárheen begaf zich toen paus Liberius, die denzelfden droom had gedroomd als Johannes, in plechtigen optocht en legde den eersten steen voor de basilika. Een schitterend schouwspel was die mis, prachtig deed de kleedij van priesters en kardinalen, de witte en grijze bontmantels over de kleurige gewaden, de bisschop in zilveren mantel, de zilveren mijter bedekt met edelsteenen. Hoe heerlijk al het kaarslicht, dat zich weerspiegelde in de talrijke kristallen kronen, verlichtend de oude mozaicken van den Apsis, waar tegen den goudgrond Christus en Maria zitten als een bruidspaar. En dan die prachtige koorzangen, die jubelden door de kerk!

Den middag van den zes en twintigsten ben ik gegaan naar S. Maria in Aracveli, dat schilderachtig kerkje, gebouwd in den eersten Christentijd op den Capitoolschen heuvel. Het is daar, dat de kinderen van 25 December tot 6 Januari tegen vespertijd hun preeken houden ter eere van het Christuskind. Tegenover de kapel, waar levensgroote beelden de H. Maria, de H. Joseph, de Koningen uit het Oosten, de herders met hun schapen voorstellen en het Jesuskindje naïef prijkt in gouden mantel, een gouden kroon op het hoofd, is een miniatuurpreekstoel opgericht, waarop één voor één de kinderen klauteren, sommige niet ouder dan 5, 6 jaar, om vrijmoedig met zuidelijke welsprekendheid de menigte toe te spreken. Grappig waren twee heel kleine meisjes gekleed in witte bontmantetjes als witte goeltjes, die een dialoog hielden.

Maar de meesten spraken in groote-menschen-taal met groote-menschen-bewegingen. Over 't algemeen zijn de kinderen heel weinig kinderlijk hier en ik voor mij houd meer van de Hollandsche kinderen, die geen preeken houden en er bij voorkeur ook niet naar luisteren.

— — —

Intusschen is het een dag later geworden en sinds gisteren ben ik in Napels. Mijn kamer heeft volgens de pensionsjuffrouw het uitzicht op de Golf, en op den Vesuvius.

maar ik kan er niets van ontdekken, want het is één grijze massa van nevel en regen. Alleen word ik aan het Zuiden herinnerd door de sinaasappels, citroenen en mandarijnen, die onder mijn raam groeien en door den wind heen en weer worden gezwiept.

Als toch de zon maar door wou breken en de grijze wolken plaats wilden maken voor den heerlijken blauwen Italiaanschen hemel! Hoe verlang ik naar het beklimmen van den Vesuvius naar Capri en Pompei. Maar ook dat zal komen en ik hoop u ook daarvan een volgend maal te vertellen.

CHR. C.

DE MODE.

Onlangs las ik een artikeltje over de passen die men neemt. Naar de lengte van den pas werd daarin de inventaris van iemands eigenschappen opgemaakt. Bijvoorbeeld: iemand heeft een gegeven lengte, maakt passen van een zekere afmeting, bijgevolg is hij of zij wantrouwend of gierig, edel of boosaardig. De lengte van den pas zou als ideaal-lengte precies de helft van de „ooghoogte" zijn van het individu. Iemand die een ooghoogte heeft van bijvoorbeeld honderdzestig centimeters, zou passen maken van tachtig centimeters. Zoo zou het altijd behooren te zijn, doch de waarheid leert dat het haast nooit zoo is. En de afwijkingen zijn gegevens voor de moderne waarzeggerij. Maar nu vraag ik u: hoe moet het dan met ons vrouwen staan, die gaarne met de mode meedoen en die nu de japonrokken dragen van nog geen twee el wijd. Maak nu maar karaktervolle flinke passen...! Och, men kan het immers niet, al wilde men nog zoo graag! En het typische is dat met een toevallig wijder rok van onze garderobe men de trippelpasjes maar niet zoo dadelijk aflegt. Zij worden spoedig tot een tweede natuur en de heele houding is er min of meer van afhankelijk. Herinnert ge u nog die arme stumperds van Chineesche vrouwen die op haar stompjes van voeten onze stad dezen zomer hebben afgeloopen. Voetje voor voetje was haar pas, precies als schaatsenrijders die met de schaatsen nog onder, een eind over een bultigen kleiweg loopen. Voorovergebogen gingen de Chineesche vrouwen, zwaaiend met haar armen om evenwicht. Haar pas beheerschte geheel haar voorkomen. Neen, zoo is het nog niet met ons. En toch is het eigenlijk wel mal dat we zoo gehoorzaam ons schikken naar de twee el (nog niet) die onze rok wijd is, wij vrouwen, die overigens toch zoo graag ontwikkeld en flink zijn, die onze gymnastiekclubs hebben — o, zeker, dit is in de mode — die onzen tijd nemen voor wandelen, neen heusch niet alleen om de kinderen te begeleiden, maar voor ons zelf, omdat ook deze lichaamsbeweging goed is, gezond maakt en jong houdt en wij voor ons zelf als genot gaan opeischen wat onze grootmoeders zonde zouden gevonden hebben van haar tijd. Ja, wel is het mal die dubbelhartigheid van onafhankelijkheid, welke wij moderne vrouwen zoo sterk voelen, en afhankelijkheid van wat de Mode ons opdringt! Of zou het goed zijn dat wij hierin niet zelf bepalen, dat we gehoorzamen moeten, willen wij er niet mal uitzien. Wij vrouwen drijven nog al eens door. Stel dat ons een principe te pakken heeft, let eens op, dan gaan wij er altijd verder op in, dan willen wij consequent zijn, consequent zijn tot in 't onmogelijke. Sleepjaponnen zijn mode, zij zijn echter onhygienisch en de principe-vrouw loopt met een paar schoenen wijd als voor een soldaat, onder uit een rok te schoppen. De heele lompe, ook al hygiënische, schoen is te zien en zij, de bezitster, laat hem ook **g o e d** zien; zou zij zich schamen moeten voor haar principe? — dat nooit. Ook in het gezelschapsleven ontmoet men ze: de principe-vechters. Glacé willen sommige vrouwen niet dragen. Heel best, doch waarom moet het glacé-dragende jonge vrouwtje zoo scherp worden gefixeerd, dat ze verward raakt en niet weet wat ze doen moet om aan dien bestraffenden blik te ontkomen. Nu het theedrinken 's middags algemeen mode is, hoort er moed toe een glas port te begeeren. Werkelijk, wij vrouwen maken het elkander ontzettend moeilijk met onze onverzettelijkheid, met ons weinig schikken en plooien kunnen, met dàt, wat wel de meest kenmerkende trek van onze sexe heet: onze ijver, 't zij dat deze zich ontplooit in positief werk, 't zij in het meer zijdelingsche van raad uitdeelen, principen volgen, medegrillen dienen.

Daar zou nog heel wat over te zeggen zijn, doch wat dan van de Mode...

De Mode dan, om op ons uitgangspunt terug te komen, schenkt weinig, uiterst weinig nieuws. De modellen zoowel van onze avondtoiletten als van de toilettes de ville zijn onveranderd: wijd, doch naar beneden van de rok vernauwend, angstwekkend vernauwend soms. Ook hier gebiedt de smaak controle uit te oefenen. De vorige week op een soirée hier ter stede, droeg een corpulente dame een zwart satijnen toilet dat naar de hooggehakte schoentjes toe, zich toespitste, terwijl rond de taille een opbolling van zwart zijden crêpe was aangebracht. Een lange slanke blondine zou dergelijk toilet waarschijnlijk verrukkelijk gestaan hebben, deze korte dikzak, die wij er mee zagen, stond het puur belachelijk. De zware, groote modebloem welke, gij weet het lezeres, niet mag ontbreken, hingelde, meer dan grotesque, in het middel.

Sterke kleuren, rood en paars voornamelijk, zijn nog steeds de meest gezochte.

De japonnen vereischen, wanneer de draperieën matig worden aangebracht niet zeer veel stof, doch de stoffen zijn kostbaar; stoffen van tien tot twintig gulden de Meter zijn niets buitengewoons in dit seizoen. De ellemaat kan bepaald zeer weinig zijn als men 't er op aan legt, doch wat men bespaart aan stof, gaat weg aan de kostbare garneering der corsages. Bij avondtoiletten behoeft men ook daar niet zooveel van te hebben, want het enorme lage decolleté dat mode is, komt — het is mal om te zeggen — de kostbaarheid van de stoffen, voor onze beurzen te hulp. Wèl zijn de afmaaksels weer heel duur. Rijen geïmiteerde parels beloopen heele sommen, een enkele sierknoop van gekleurde steenen waaraan zware koordzijden tressen bengelen kost zeer veel; soms, als zij een kunststukje is van handwerkkunst, de kosten van een heel toilet. En de avondschoen wordt fijner en fijner, in het teerste glacé, en dikwijls als een handwerkje bewerkt met de zijde in de kleur van het toilet. Juist de kostbaarheid van de stoffen heeft vanzelf de kostbaarheid van het schoeisel mee opgedreven. De Mode is dit jaar zeer, zeer flatteus. Ik zie voor mij dat uurtje na een diner van vrienden, getrouwde paren, nu een paar weken geleden. Wij dames waren met de heeren mee naar de biljartkamer gegaan; in de tot rookkamer ingerichte serre zaten de kijkers, en ja, werkelijk, ik beaamde de bewondering van een der heeren: wat is deze mode mooi — waarop een ander galant zeide, ziend naar de beeldig getoiletteerde verschijningen, die in het biljartspel tot zulke ongezochte mooie standen kwamen: of onze dames.

WILLY QUARTS.

Vrouwenarbeid in Engeland.

Een uitstekenden blik op de rol, welke de vrouwen en ook de kinderen in het beroepsleven van Engeland spelen, geeft de dezer dagen te Londen verschenen statistiek nopens de laatste beroepstelling in Engeland en Wales. Het aantal der in de industrie werkzame vrouwen en meisjes van boven de 17 jaar beloopt niet minder dan 4.830.734. Daaronder bevinden zich 2.895.489 ongehuwde vrouwen en 411.011 weduwen. Volgens deze statistiek zijn er op het oogenblik nog slechts 28 beroepsklassen, waarin uitsluitend mannen werkzaam zijn; tot alle andere gebieden is de vrouwenarbeid doorgedrongen. In tal van beroepen is het zwakke geslacht zelfs zeer sterk vertegenwoordigd, waaruit blijkt, in welke mate de concurrentie der vrouw op de arbeidsmarkt is toegenomen. Er bestaan twee beroepen, waarin de vrouwen een onaangevochten monopolie bezitten: de 24.001 kamenierssters en de 126.060 werkvrouwen hebben zich niet over mannelijke concurrentie te beklagen. De regeering telt onder haar beambten 31.500 vrouwen, de stedelijke overheden hebben er onder hun administratief personeel 10.400. Voorts verdient vermelding, dat in Engeland en Wales reeds 477 vrouwelijke artsen de practijk uitoefenen.

In de kunst en de kunstnijverheid komt het aantal vrouwen reeds zeer dicht in de buurt van dat der mannen: men telde niet minder dan 4202 schilderessen en beeldhouwsters, tegen 4717 mannen. In de literatuur en de wetenschap vergenoegen de vrouwen zich met 5.689 vertegenwoordigsters van haar geslacht, tegenover 25.000 mannen. In het fotographische beroep telde men nagenoeg 12.000 mannen, doch ook reeds 5016 vrouwen. In de muziek hebben de vrouwen thans de overhand, daar in Engeland en Wales 24.272 vrouwen in het orkest zitten, den kost verdienen met het geven van muziekles of als zangeres optreden, tegenover 22.844 mannen. Ook op het tooneel zijn zij de mannen de baas, daar men 9171 tooneelspeelsters en slechts 9076 tooneelspelers telde.

In de huisindustrie zijn natuurlijk veel meer vrouwen dan mannen werkzaam, het aantal der laatsten bedraagt slechts één vijfde van dat der vrouwen. In het apothekers- en drogistenberoep werken 5390 vrouwen. Tegenover de 122.000 kleermakers staan 127.000 kleermaaksters, tegenover de 984 hoedenmakers 66.500 hoedenmaaksters.

Ook in den lakenhandel komt het aantal vrouwen, dat der mannen steeds meer nabij: 101.000 mannen en ruim 90.000 vrouwen. Tegenover de 54.000 mannen, die eigen zaken drijven, staan reeds meer dan 50.000 vrouwen. Niet minder dan 2517 vrouwen hebben een bank van leening. Nog eenige curiositeiten: men telde in Engeland en Wales 3 vrouwelijke geestelijken, 1 koetsier, 8 vrouwelijke stalknechten, 605 vrouwelijke loodsen, stuurvrouwen en bootsvrouwen, 42 kolendraagsters, 6 herderinnen, 2 vrouwelijke houtvesters, 4 timmerlieden, 14 vrouwelijke metselaars, 86 loodgietsters en 3 kanaalarbeidsters. In slagerijen werken in Engeland en Wales 11,881 vrouwen, doch uit de statistiek blijkt niet, hoe groot het aantal vrouwen is, die zelfstandig in dit bedrijf werkzaam zijn.

DE TANGO.

In ons artikel „Rhytmische Dans" (zie eerste blad) spraken wij over het moderne dansen; eigenlijk bedoelen wij de moderne richting van den dans: de vernieuwing van den dans, die verband houdt met begrippen van het leven zelf. De helft van de menschheid is geneigd tot meer natuurlijkheid in het reeds uit zichzelf steeds ingewikkelder wordend dagelijksch leven. Halve schooltijden, minder examens, beperking van voedsel en weinig vleesch, rationeele kleeding, dit zijn met vele andere verschijnselen, loten van eèn stam die wortelt in den eenvoud, in het verlangen naar een meer zuiver, schooner leven. Dit moderne dansen is geheel het tegenovergestelde van den modedans. De modedans die — hoeven wij het te zeggen — de T a n g o is.

* * *

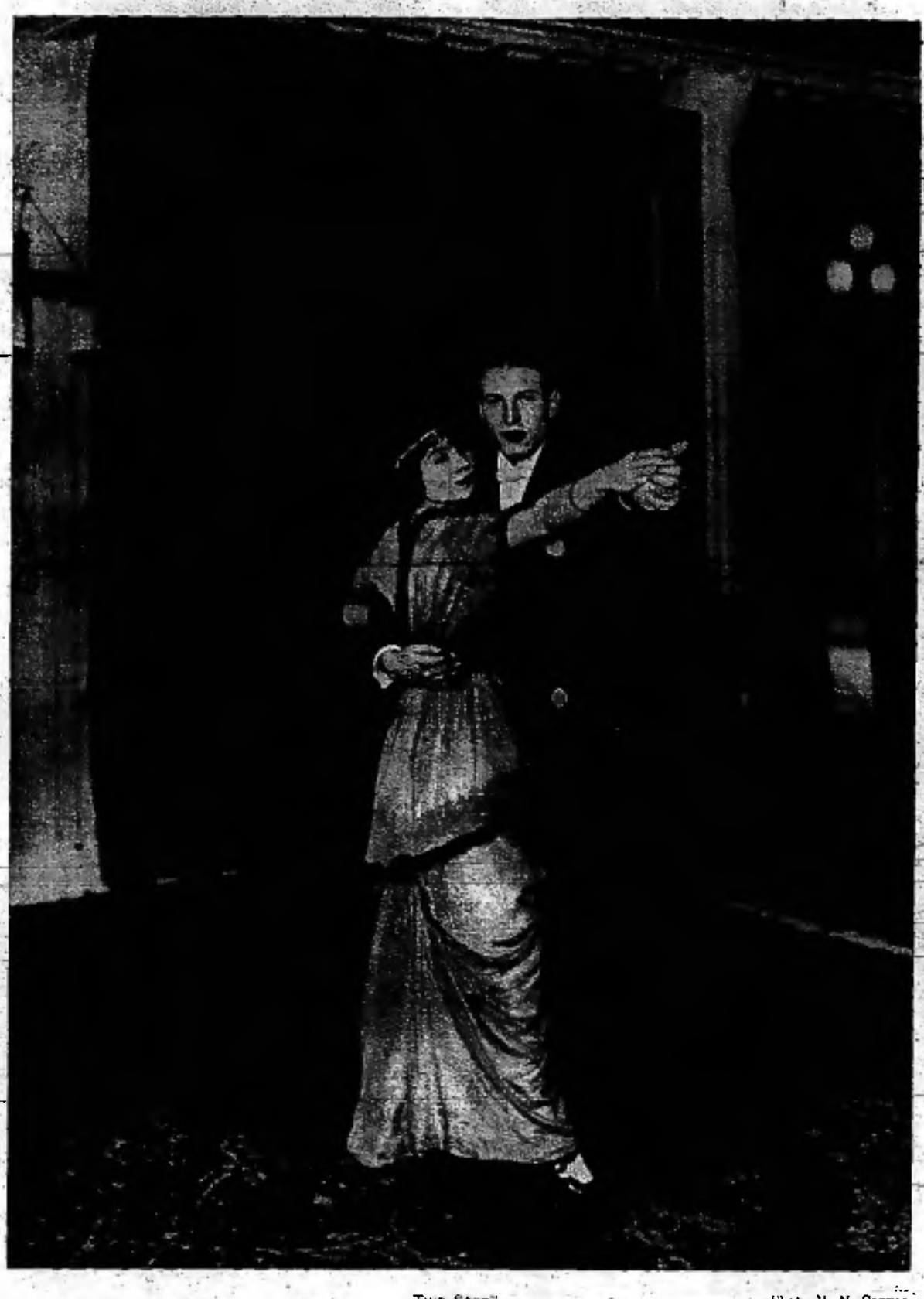

„Two Step". Photo M. M. Couvee.

Het moest zoo treffen, dat we 's middags in het Gebouw op het ruime tooneel tegen een decor, dat nog daarbij ruimte van horizon suggereerde, de dansen der natuurlijkheid zagen, zooals 't hoort, op vele bloote voetjes gedanst, en den eigen avond: de T a n g o.

Tango. Photo M. M. Couvee.

De Tango in het zaaltje van de Princessroom, 's avonds zeer laat beginnend, in een

atmosfeer van sigarettenrook, van champagnebruisen en vioolmuziek.

Daar in de Princessroom was in het late uur een zeer mondain gezelschap bijeen, soupeerende aan kleine tafels. Temidden van de tafels was moeilijk bij het al voller stroomend restaurant een plek tapijt open gehou-

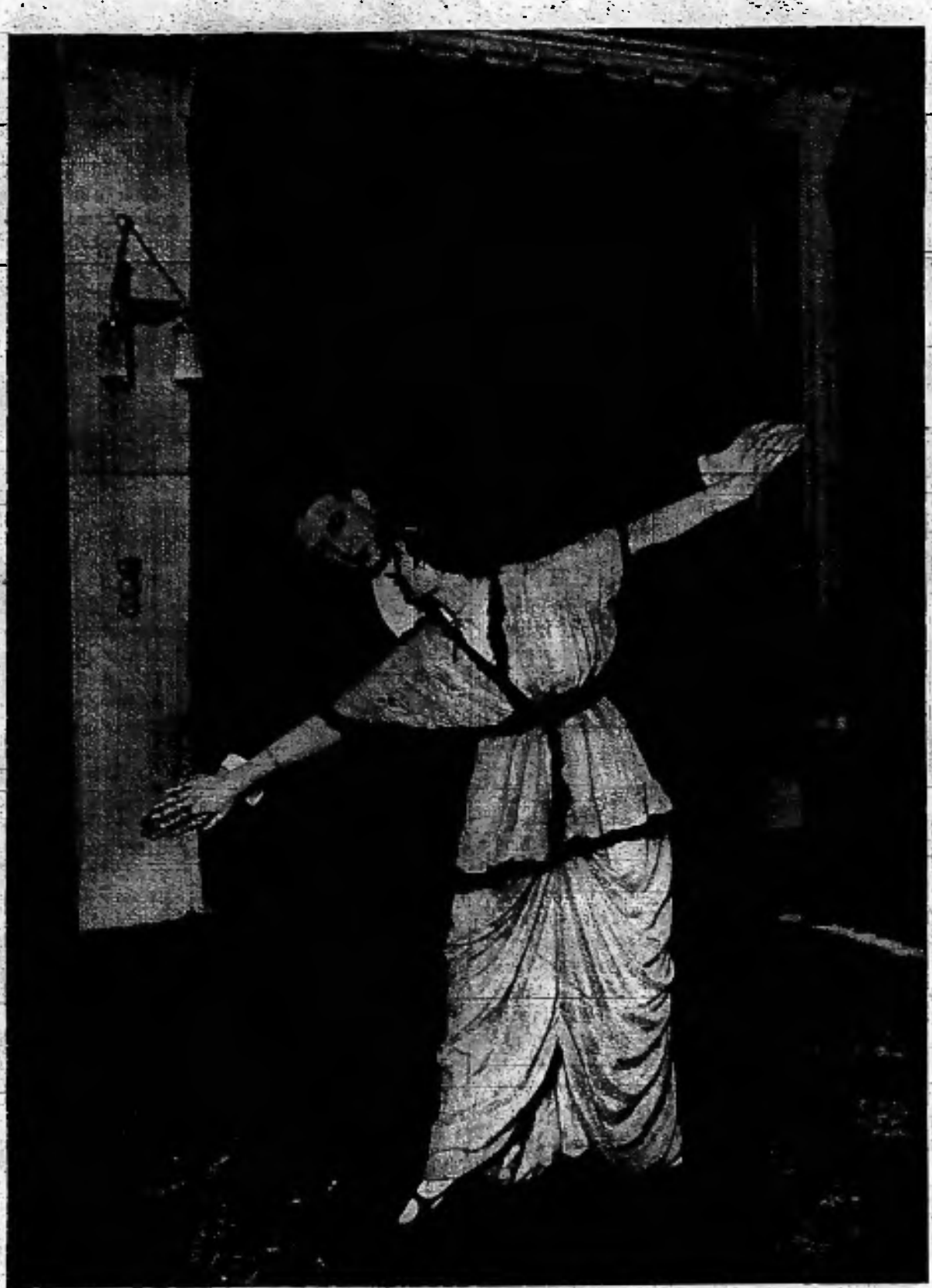

Machiche Brésilien. Photo M. M. Couvée.

den voor de Tango, die zich dezen avond officieel te toonen had ter goed- of afkeuring van autoriteiten, naar verluidde hier en daar.

Zij kwamen laat: de beroepdansers, en ieder binnenkomende werd gemonsterd: zijn zij het?

Tot zij dan kwamen eindelijk, kenbaar de danseuse aan het toilet in T a n g o-k l e u r dat een sterk roodachtig rose is.

En nu ineens liet het orkestje zijn kwijnende wijsjes los en triompheerde een veerkrachtige tango-muziek! Dadelijk, stonden de dansers van hun tafeltje op, waar ook zij soupeeren zouden. De jonge man, bleek, een gezicht dat, op de beeltenis van Oscar Wilde gelijkt, het meisje zacht blozend; schuchter lijkend zij beiden: jonge menschen die als natuur de onnatuur van een wereldstad hebben geademd, die niet zoozeer blasé schijnen als wel nooit naïf geweest...

Zij dansen, de twee, voortreffelijk! De Tango eerst, de Two step, de One Step, de Pas de Fours, de Double Boston, de Matchiche. Telkens een dans, waarna ze met soupeeren voortgaan. Er is een groote beheersching in deze jonge menschen, die niet zonder een distinctie is.

De figuren van de dansen zijn moeilijk en zij zijn vele. En hierdoor reeds moet de Salon Tango, welke we uitgevoerd zien, heel ver afstaan van de oorspronkelijke Tango die in Argentinië, een halve eeuw terug, volksdans was. Bij alle mogelijke respect voor de Argentijnen „uit het volk" van vijftig jaar geleden, gelooven we hen niet in staat te zijn geweest tot zulk een ingewikkeld figurensamenstel. Eigenlijk gelooven we niet zoo heel veel van die Argentijnsche bakermat, zien wij dit eigenaardig dansen eer aan voor een product uit overbeschaafd milieu dat tot een exces is gekomen. Met den volksdans is het wel heelemaal uit. Lazen wij niet dat de echtgenooten van pairs en andere vrouwelijke hoofden van gezinnen, die zich nog niet lang geleden tot de voornaamste couranten wendden in protest tegen den dans, thans dezen reeds in haar salons dulden, dat er geen diner meer kan gegeven worden of er is tango bij. Er wordt nu in preutsch Engeland getangoed bij de thee, na 't diner, bij 't souper. Tangobals worden gegeven door particulieren en de groote restaurants geven tango-maaltijden, waarbij een tango-demonstrator de samengestelde passen van den dans uitvoert.

Tegen den Tango, zooals wij hem den laatsten Zaterdagavond hebben zien uitvoeren, zullen niet zoo heel veel bezwaren kunnen worden op het tapijt gebracht, behalve om schoonheid die zij waarlijk schonken, waardoor het kijken naar dezen dans werd tot een waardeering voor wat ook aan kunst h i e r schuilt.

Aan gekunstelde kunst! Aan kunst voor het avondlicht. Aan kunst die soms dicht kwam bij een verfijnde acrobatie, gelijk aan de beheersching dezer dansers, ook om de balletpirouette. Aan kunst die hoort bij champagne, als de gedachten niet zwaar meer zijn, het leven iets heel makkelijks lijkt en vooral iets heel aangenaams.

Dan tangoet men of kijkt ernaar.

ALBERTINE DE HAAS.

KINDERTRANEN EN KINDERLEED.

Kindertranen en kinderleed, ze worden in den regel weinig geteld. Kindertranen, zegt men, zijn gauw geschreid en gauw gedroogd, en kinderleed is gauw vergeten.

Dat is waar, wanneer eene lieve moeder, die de smart van haar kind gevoelt, troostend en medelijdend het kind toespreekt, het liefkoost en kust; dan speelt reeds vaak een lach op het gezichtje, al pareit er ook nog een groote traan in het oog. Maar niet ieder kind heeft zoo'n lieve moeder, en er zijn zooveel kinderen die diep leed gevoelen, dat niet wordt vergeten en die tranen schreien, die niet worden gedroogd!

Welnu, die kinderen vragen uw steun.

De Vereeniging tot „Opvoeding van Half-verweesde-, Verwaarloosde of Verlaten Kinderen in het Huisgezin" zou zoo gaarne meer ongelukkige wezentjes helpen, maar zij heeft daartoe de middelen niet beschikbaar.

Zij zorgt voor h a l f v e r w e e s d e kinderen, zoo noodig ook voor weezen, wanneer voor hen geen plaats is in een weeshuis, of omdat hun ouders hen niet hebben laten inschrijven in eenig kerkgenootschap.

Zij zorgt voor v e r w a a r l o o s d e kinderen, die zwerven langs de straten, omdat niemand op hen let: die v e r l a t e n door hun ouders, hulpeloos zijn achtergelaten in de groote onvriendelijke maatschappij.

Kortom, z i j z o r g t v o o r e l k k i n d, d a t h u l p n o o d i g h e e f t en zoo zijn er nog velen.

Voor meer dan 600 zulke kinderen, wordt gezorgd, n i e t v o o r e n k e l e w e k e n, m a a r t o t a a n h u n 2 1 s t e j a a r.

Zij doet voor hen, wat hun ouders voor hen hadden moeten doen, zij voedt hen op tot goede burgers van den staat. Daartoe worden de kinderen opgenomen in het Doorgangshuis te Bussum en na korteren of langeren tijd daar te zijn verpleegd, — zij hebben in hun nieuwe omgeving de droeve jaren van hun jeugd als spoedig vergeten — vinden zij eene plaats in het gezin van den eerlijken, braven werkman.

Daar leeren zij den zegen van een gezellig thuis waardeeren, daar groeien zij op m e t de kinderen van het gezin, als kinderen v a n het gezin; zij deelen in het lief en leed van Vader en Moeder, deelen in den strijd om het bestaan, leeren een vak om later een eerlijk stuk brood te kunnen verdienen, leeren wat goed is en kwaad en gaan de wereld in met een flauwe herinnering aan vroegere dagen, die hen sterkt in den strijd des levens.

De vereeniging heeft geen bijzondere kerkelijke kleur. Ieder kind wordt geplaatst in een gezin van dezelfde godsdienstige of kerkelijke gezindte als waaruit het afkomstig is.

Het aantal kinderen, dat hulp noodig heeft is groot, groot het aantal wier toekomst donker is, wanneer geen medelijdende menschlievenden de beschermende hand naar hen uitstrekken. De hulpbehoevendheid van de kinderen als zij bij de Vereeniging komen en de dankbaarheid die zij toonen wanneer zij later als flinke menschen in de maatschappij werkzaam zijn, geven de volle overtuiging dat de vereeniging een goed werk doet, aller sympathie waardig.

Daarom: steun haar! Helpt naar uw vermogen!

Een ijverig comité, onder eere-presidium van Mevrouw van Karnebeek geb. Baronesse van Wassenaer van Rosande, is werkzaam om eene soirée te organiseeren op 15 Jan. a.s., des avonds 8 uur, in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen.

Het programma vermeldt o.a. Bloemen Idylle (dansen met koor) en les Bibelots de Saxe (tableaux vivants).

Van alle kanten is hulp toegezegd, zoodat men overtuigd kan zijn, eene goedverzorgde artistieke uitvoering bij te wonen.

Toegangskaarten van af f 3 tot f 0.50 zijn verkrijgbaar aan het Secretariaat, Frankenslag 304 en aan het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen.

D. S.

VOOR MOEDERS.

Ja, de tijden veranderen en de kraamkamer met hen.

Hoevele vroeger onontbeerlijke requisieten hebben daaruit al niet moeten wijken, hoevele nieuwe hebben er hun intrede gedaan. Wat een verschil in honderd jaren!

Ik hoop, dat ge op de Tentoonstelling de Vrouw 1813—1913 die twee vertrekken met elkaar hebt vergeleken; kraamkamer 1813, kraamkamer 1913. Ik doe maar alsof dat zoo is, en ga thans niet uitweiden over dat verschil. Want ik wil mijn kolommen open houden voor een bepaald meubel der moderne kraamkamer, der moderne kinderkamer: de Wickeltisch of aankleedtafel. Minstens drie heb ik er op de Tentoonstelling gedemonstreerd gezien: één in de moderne kraamkamer, één in de kinderkamer van het Huis 1913. Wat was die beeldig, met die doddige kuikentjes op zijn witgelakte paneelen! Trouwens, dat heele kinderameublement was prachtig — die glorieuze baan op het voeteneindpaneel van het kinderledikant! Een lust voor de oogen.

En dan stond er nog een bij zuigelingwijkverpleging of zoo iets.

Toch zie ik ze in de huisgezinnen nog niet genoeg doorgedrongen. Misschien schrikt de prijs af. Vijf-en-dertig à veertig gulden.

Aankleedtafel.

't Is ook geen kleinigheid. Maar toch, de voordeelen wegen mijns inziens daartegen op. Men moet niet vergeten, 't is aankleedtafel en berging. En wie zich, bij de naderende geboorte van een kind, spaart van zoo'n heerlijke, moderne gemakkelijkheid, moet vaak, als 't kind er eenmaal is, een half jaar, een jaar oud is geworden, toch een kastje erbij koopen, omdat de bergruimte gaat ontbreken. Al heel gauw kan de garderobe niet meer in de luiermand.

Het groote voordeel van de aankleedtafel is, dat men alles bijeen heeft. Zeker! men kan ook een matrasje koopen, dat op de gewone tafel leggen en daar 't kind op kleeden. 't Kind zal er geen streep minder om groeien. Gij alleen zult 't wat moeten betalen met pijn in den rug, omdat de tafel voor dit gebruik wel wat laag is. De aankleedtafel heeft precies de vereischte hoogte.

Maar als ge 't kind op de gewone tafel kleedt, moet ge zorgvuldig eerst alles bijeen zoeken, wat tot zijn toilet kan dienen. Hebt ge iets vergeten, ge dient uw kind in den arm te nemen en ermee het vergetene te gaan halen. Bij de aankleedtafel echter hebt ge slechts uw eene hand op de baby te leggen, dat die niet wegrolt, en met uw andere kunt ge uit de laden of het kastje halen wat ge noodig hebt.

Laten we de tafel eens precies bekijken.

Dat uitschuifblad is al heel makkelijk. U ziet het: alle mogelijke kleine dingen, die bij de hand moeten zijn, vinden er een plaatsje; de pot met boorzalf, de bus met vaseline, het bakje voor de spelden, kam en borstel, en de warme pantoffeltjes, om gauw aan te trekken, als Baby uit bed komt. Aan de andere zijde van de tafel zit een glazen handdoek-rek. Predikt zijn eigen nut. Het bovenvlak van de tafel is langs de zijkanten en van achteren omheind door een opstaanden houten rand.

Op de tafel, naar drie zijden dus tegengehouden door dien rand, ligt een matras. En nu is er aan m ij n tafel, aan de hier afgebeelde, een fout. Die houten rand is te hoog, steekt boven het matrasje uit. Toen baby langer werd en zich in een wilde bui af ging zetten op de hieltjes, werd het kopje gestooten op den rand. Toen heb ik een wollen deken opgevouwen en onder 't matrasje gelegd, zoodat dat ongeluk zich niet weer herhalen kon. Maar 't staat niet netjes, zoo'n deken; 't hoort er ook niet bij. Als g ij nu uw aankleedtafel koopt, let er dan op, dat de rand van de tafel blijft b e n e d e n dien van de matras. Ik doe de matras niet in een sloop. Dat is weer zoo'n omslachtige makelij en omslachtige wasscherij. Over de matras ligt een wit kleedje, met borduursel afgezet. Aan de vier hoeken is het op de matras gespeld. Dat laat zich makkelijk en vlug afnemen en eenvoudig wasschen.

Op dat kleedje ligt een flinke lap gummi en daarover een groote badhanddoek, alweer vastgespeld. Deze laatste moet onophoudelijk verwisseld worden, dat begrijpt ge wel.

M ij n aankleedtafel heeft, zooals ge ziet: twee kleine laden, een kastje, en twee groote laden. Ik heb er ook wel eens een gezien, die alleen uit een gewoon kastje met twee deurtjes en één plank bestond. Ik vind die met de laden verkieslijker. Dan kan men zooveel beter zijn boel soort bij soort leggen en zooveel makkelijker terugvinden. Iedere lade heeft dan zijn vaste bestemming.

Ik voor mij vind het kleeden op de aankleedtafel zóó makkelijk en prettig, dat ik mijn vijf-en-twintigponder zelfs van beneden naar boven zeul, zoodra er maar een weinig uitvoerige verandering aan haar toilet moet geschieden.

Je kunt goed rechtop staan, je hebt het kind goed in je macht, op de matras kan het zich geen pijn doen bij wilde, tegenspartelige bewegingen en je hebt alles bij de hand.

MATER CONATA.

SCALA.

Het nieuwe jaar kon niet beginnen zonder een wensch. Daar zorgde Louise Fleuron voor, die ons publiek toch altijd wel graag schijnt te zien, al is haar stem niet fraai en neigt haar manier van voordragen niet zelden naar het grove. Keer op keer, als zij komt, vindt zij een dankbaar gehoor en de lachers zijn op haar hand. Er is véél gelachen dezen avond, wij hoefden gelukkig nu niet strak, aldaar, gespannen te zitten om ijzingwekkend krachtsvertoon van acrobaten of vervaarlijk gewerk met spieren als kabeltouwen. Het programma was, over 't geheel, van lichter samenstelling dan het vorige en daardoor, voor onzen smaak, ook veel beter genietbaar. De Hagenaars zijn, als wij 't wel hebben,

toch zoo dol niet op al die krachtmenschen. Liever zien zij iets als wat Odette Myrtill brengt, het kleine en heel bekoorlijke Fransche violistje, dat ook zingen kan en vooral tooneelspelen.

Een tikje pikant, geraffineerd eenvoudig, zag zij eruit in haar donkere jurk, die zich zoo prettig aansloot bij het witte, niet al te zwaar beschminkte gezichtje en den lossen overvloed van bijna jongensachtig kort haar, die veel van onze jongemeisjes toch zoo wonderwel staat. Dit kleine Françaisetje heeft echter ook andere eigenschappen, die haar verschijning op het tooneel aangenaam maken.

Hoe aardig droeg zij in haar roode pakje haar Fransche liedekens voor. Het publiek is tegenover haar dan ook niet karig geweest met zijn bijval.

Naast dit nummertje zang kregen wij aan dans aardige verscheidenheid te zien. Het minst hebben ons de twee Duitsche danseressen voldaan, die het programma vermeldde als prima ballerinas van de Hofopera te München. Beter dan wat zij gaven was het leutige springen van het Engelsche gezelschapje, dat hen volgde. Pretentieloos en ongedwongen, zooals men dat van dergelijke troepjes gewend is en daarom juist zoo prettig aandoend. En tenslotte werden wij nog onthaald op Spaansche dansen van de heeren Solser en Hesse, de onafscheidelijke twee, die toch altijd maar weer zoo goed den toon weten te treffen. Zij zongen ook van hun liedjes en na de pauze voerden zij met een paar anderen zelfs een heel tooneelspelletje op: van mijnheer Kimmel, die welgemoed op theevisite komt, een overvloed van scheldwoorden oogst, tenslotte zoowaar zelfs het heele theeservies naar zijn arme hoofd krijgt.

Dat sloeg wel heel erg in en er werd daverend om gelachen.

Een goed programma, waar men met genoegen naar kijkt!

H.

Kon. Ver. Nederlandsch Tooneel.

LENTEWOLKEN,

door HERMAN ROELVINK.

De bezoekers der tooneelvoorstelling van Herman Roelvinks nieuwe stuk hebben, terwijl ze door hun aanwezigheid een goed werk deden (het was een liefdadigheidsavond) tevens een prettig bezighoudend tooneelwerk te zien gekregen.

„Lentewolken” is een tooneelwerk, dat niet sterk, eigenlijk wel heel zwak van intrigue, niettemin boeit door een uitstekende milieuschildering en een alleraardigste ensceneering. Daar is zoo iets op en top Hollandsch in dit stuk, dat men zich voelt in vertrouwd element. Een ieder van de hoorders in zulk een volle zaal kent dit alles, over 't algemeen van nabij. Het succes van een tooneelwerk als dit is hierdoor te begrijpen. Men hoort en ziet gaarne van wat men dadelijk omvatten kan. De dialogen zijn vaak voortreffelijk, evenwel noch Rika Hopper, noch Reule konden ons hun rollen tot waarheid brengen. De fout ligt bij den auteur. De gevoelsuitwisseling tusschen de studenten Do en Phil, den repetitor, is niet voldoende geprepareerd. Deze figuren gaan topzwaar aan phrases en ten overvloede dikten de vertolkers dit nog aan.

Op het stuk komen wij uitvoeriger terug.

ALBERTINE DE HAAS.

DE FAMILIE-BIOSCOOP.

Vanaf Vrijdag 9 Januari wordt hier de film „Napoleon” vertoond. Deze film speelt vanaf Napoleon's dienstneming in het Italiaansche leger tot zijn dood.

De 1e opvoering hiervan was te laat om vóór het ter-perse-gaan van dit nummer er een beschrijving van te geven.

Indien deze film echter even zoo boeiend is als „Alleen op de Wereld”, twijfelen wij er niet aan, of de Familie-Bioscoop zal gedurende dit programma elken dag weer voor een uitverkochte zaal draaien.

Pisuisse en Blokzijl.

Een stampvolle zaal (uitverkocht, luidde het teleurstellend bericht voor velen) begroette Pisuisse en Blokzijl bij hun wederoptreden alhier. Met een uitgebreid programma kwamen ze, waarop alle genres van het Chanson, het levenslied, vertegenwoordigd waren. Een rijk gevarieerd repertoire, wellicht niet met nieuwe vondsten aangevuld en echter — het moge veeleischend lijken — naar onze meening nog niet gevarieerd genoeg. Geen enkel Hollandsch liedeke was er te vinden, zegge geen enkel — en dit op een programma van een vijftien, zestien nummers. Waarlijk, hierin werd ons eigen lied wel een beetje al te stiefmoederlijk bedeeld en het doet toch wel eenigszins eigenaardig aan, in een Hollandsche stad, door Hollandsche kunstenaars en voor een Hollandsch publiek een geheel uitheemsch programma te hooren. Maar, het Haagsche publiek is een ander publiek dan elders, een verschijnsel, vaak reeds opgemerkt en geestig schertsend opnieuw bevestigd door Pisuisse, die zelfs eenige statistische gegevens ervoor zeide te hebben. Hij zocht de oorzaak van het verschil in de meerdere deftigheid. Nu, misschien heeft hij daarmee rekening gehouden bij de samenstelling van zijn programma. Van menschen, die ons zoo'n genotvollen avond verschaffen, willen we gaarne het beste denken. Die bekende deugd van de Hagenaars werd door hem nog eenige malen zeer vermakelijk gehekeld en het hem zoo goedgezinde publiek liet zich dat gaarne van hem zeggen. C'est le ton . . . .

Het veelzijdig programma werd alleszins met entrain vertolkt en vaak gekruid door humoristische invallen van den zanger.

Een van de mooiste nummers was het Bretonsche La Fanchette, waarin Pisuisse zeer mooi het refrein in overeenstemming met den inhoud der verschillende coupletten wist te zeggen en de stemming prachtig typeerde. Gelukkig was hij ook in twee liederen van Aristide Bruant, het trieste Les Marcheuses en het vermakelijke Belleville-Ménilmontant, waarbij hij den echten cabaret-geest over ons bracht met de herinnering aan het Cabaret van Aristide Bruant, waar men als haringen in een ton zat in een klein rookerig lokaaltje en al dankbaar was het refrein mee te mogen brullen.

Nu, zoo'n stemming was het hier nog niet. Zelfs op de animeerende woorden van den zanger bracht men het niet verder dan tot een onspontaan, toonloos gemurmel. Ik heb het al eens gezegd, het Haagsche publiek is niet zanglustig. Pisuisse gaf echter den moed niet op en bracht het, met behulp van een bon mot zoover, dat bij het Schotsche I love a lassie het publiek zijn best deed en tenminste eenigszins loskwam. Nu was echter dit refrein met zijn bewegelijk karakter en Schotsch dialect, wel een beetje veel gevergd. En ik denk alweer: als hij het eens met „De gilde viert” of „Tineken van Heule” had geprobeerd?

De avond werd besloten met een paar alleraardigste Duitsche liedjes, waarvan het Brettl lied Hans der Schwärmer van Liliencron allergeestigst door hem werd voorgedragen.

A. K.—R.

Kamermuziekavond Toonkunst.

Het programma van dezen avond vermeldde de namen van Elly Ney en haar echtgenoot Willy van Hoogstraten. Zijn we Elly Ney meer gewend als soliste op een instrumentaal concert, in werken met orkestbegeleiding, die aan het bruisend temperament dezen jongen kunstenares veelal zoo gunstig gelegenheid bieden zich te uiten, nu leerden we haar kennen in een meer intieme omgeving en in meer intieme kunstuitingen. En dan dient gezegd, dat zij deze proef uitstekend heeft doorstaan.

De Schubert-stukjes, waar zij ons op vergastte, waren juweeltjes van stemming, sublieme aanslag en rythme.

Hoe pittig en strak van lijn klonk het moment musical en hoe parelend haar passagespel in de Impromptu, een enkele onduidelijkheid niet meegerekend.

In deze fijne werkjes schonk zij wel het zuiverst genot, want in haar Beethoven vertolking ging de zuivere intentie weleens ten onder door te groote Schwung, waardoor het appassionata karakter weleens te stormachtig werd. Elly Ney bezit wel zooveel raseecht muzikaal gevoel en stijl-inzicht, dat zij haar temperament, zoo noodig, weet te breidelen; niet altijd echter lukt haar dit even goed, zoodat wij dan den indruk krijgen van te forsch spel en te veel zich laten gaan.

Geeft de frischheid en de bravoure van haar spel aan sommige moderne, innerlijk soms vrij leege werken nog leven en karakter, Beethoven schaadt een teveel in welke richting dan ook.

Dit neemt niet weg, dat er vele mooie momenten in de sonate waren, zoo bijvoorbeeld de inzet van het zangthema in het eerste deel, waarin haar prachtig legato-spel bewonderenswaardig was, evenals in het andante. Wat heeft Elly Ney toch een prachtigen aanslag en hoe rijk geschakeerd. Haar staccato is al even pittig en fonkelend als haar legato week en droomend, en haar passagespel gaaf en al haar verschillende aanslagen weet ze prachtig aan te wenden naar het karakter van het werk. Was haar passagespel in Beethoven dan ook niet altijd even duidelijk, dan moet dit uitsluitend op rekening van haar temperament gesteld worden, want haar technisch kunnen is boven verdenking.

Niet zoo gelukkig als de solo-nummers was de uitvoering der beide sonates voor viool en piano. Kwam bij het hooren van Mozart de gedachte op, dat misschien het karakter dier muziek zoo vèr buiten Elly Ney's eigenlijk genre ligt, bij Brahms kon dit motief niet gelden, want allen hebben we de pianiste weleens kunnen bewonderen in haar gloeiende Brahms-vertolkingen met orkest. De oorzaak moet dus een andere zijn, en dan schijnt het me toe, dat het ligt aan het moeilijk aanpassen aan het karakter van den violist. Want, maakt Hoogstraten een degelijken indruk met zijn verzorgd en weloverwogen spel, een Spielfreudigkeit en de oer-solistische hoedanigheden als zijn echtgenoote bezit—hij als uitvoerend kunstenaar niet en dit veroorzaakte een onevenwichtigheid in beider spel, die voortdurend en teveel de aandacht het meest naar de pianiste uit deed gaan.

De stemming, vanuit de zaal, was dan ook niet onverdeeld en bleef eenigszins lauw na de uitvoering der werken. Beide artisten hebben echter recht op onze waardeering voor de vertolking der weinig uitgevoerde Mozart sonate en de keus van hun tweede nummer. De pianiste had eenige bloemstukken in ontvangst te nemen.

A. K.—R.

YVETTE GUILBERT.

Onder auspicien van den impresario Max van Gelder zal Mad. Yvette Guilbert op 13 Januari in Diligentia nog een afscheidsvoorstelling geven. Het programma zal geheel nieuw zijn, o.a. „Seize types de femmes dans seize chansons”.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

„DE WEKKER” Wilhelminagalerij.
TELEPHOON 2245.
Voortzetting van onzen grooten JAARLIJKSCHEN UITVERKOOP in alle afdeelingen o.a.
Canton Silk van f 1.80 voor f 1.50
Tyrion „ „ „ 3.50 „ „ 2.75
Rani „ „ „ 4.25 „ „ 3.75
en alle andere Eng. Artikelen tegen veel verminderde prijzen.
Witte Canton Zijden Blouses à f 3.95.
Zoomede Model-Costumes en Mantel-Costumes.

HAARKLEUREN volgens een nieuw plantaardig Poeder-procédé welke beslist onschadelijk de natuurkleur en glans terug geeft, geeft niet af, vlekt niet en behoeft slechts één keer en onvergankelijk. Brochure gratis.
GUST. VAN ESSEN, Piet Heinstraat 85.
Coiffeur en Manicure voor Dames.
Eenigst gediplomeerd Haarverver.

Koopt Uwe echt Perzische Tapijten in
KULCSAR'S PERZISCH IMPORTHUIS
dat ook na jaren aansprakelijk blijft voor de geleverde goederen.
NOORDEINDE 11 - DEN HAAG.

Maatschappij tot Meubileering en Woninginrichting
voorheen J. P. KOSTER,
Behanger-decorateur.
v. d. Spieghelstraat 2,
Telephoon 2260.
Fabriek Hugo de Grootstraat 17 b.

Jac. W. F. Biegelaar
Parapluiefabriek
VEENESTRAAT 31. :: PAPESTRAAT 18.
TELEPHOON 2502.
Grootste en meest uitgebreide Sorteering
PARAPLUIES en WANDELSTOKKEN
Hoe behandel ik mijne paraplui? „Brochure” wordt op aanvrage gratis toegezonden.

5 %
OBLIGATIES
in coupures van f1000, f500 en f100,
tegen den koers van 100½ %
worden verkrijgbaar gesteld door:
DE VADERLANDSCHE BANK VOOR BELASTE WAARDEN
(geplaatst kapitaal 1 millioen gulden)
's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 23.
De gesloten leeningen hebben voornamelijk tot onderpand onverdeelde nalatenschappen en hypothecaire grossen. Bij nalatenschappen wordt het eventueele risico, aan die soort van leeningen verbonden, door eene verzekering gedekt, terwijl bij grossen tot zekerheid strekt en het onderpand en de aansprakelijkheid zoowel van den hypothecairen schuldenaar als van den hypothecairen schuldeischer.

A. KOGELS & ZOON
Prinsestraat 52/56. Tel. 2825.

Smaakvolle collectie
WANDEL- en AVONDSCHOEISEL.

De ontwikkelde Vrouw
betaalt geen honderd gulden, voor iets wat zij even goed, zoo niet beter, voor vijftig gulden kan koopen.
Dat is de reden waarom wij zoo vele ontwikkelde dames onder onze cliëntèle tellen.
Men raadplege steeds onze advertenties, verschijnende in „de Avondpost”, „het Vaderland”, „de Nieuwe Courant” en „de Haagsche Courant”.
Vooral nu, zijn met het oog op de a.s. verbouwing de artikelen BUITENGEWOON LAAG genoteerd.
De Directie
v. h. VERKOOPHUIS,
103-105-107
Groot Hertoginnelaan
(dagelijks geopend van 10-4 uur).

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon interc. 4129.
COSTUME TAILLEUR
naar maat, in blauwe serge of Engelsche fantasie-stof. Mantel met zijde gevoerd.
1e klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.--.

Familie Bioskoop
Prinsestraat 40 - Teleph. 7477.
Van 9 tot 15 Januari 1914,
IEDEREN MIDDAG en AVOND opvoering van de Schlager van Pathé Frères-Parijs
Napoléon Bonaparte.
De Pyramiden 1798.
Austerlitz 1805.
Jena 1806.
Wagram 1809.
Elba 1814.
Waterloo 1815.
Meer dan 20000 medewerkende personen.

Theater: Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr. Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Fransch Blijspel Repertoire
Aanvang 8¼ uur. *Einde 11 uur.*
Zondagmiddag 2 uur
De Kleine Lord.
8¼ uur
De Betooverde Kamer.
Maandag en volgende avonden:
De Balletdanseres.

Eerste jaargang. Zaterdag 17 Januari 1914. No 10

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

VITA MINIMA

door

LIZE DEUTMANN, Arts.

II.

Een andere vraag, die naar voren dringt is deze: Bestaat zulk een toestand van vita-minima, die wij bij padden en andere koudbloedige dieren hebben leeren kennen, ook bij hoogere wezens, bijv.: bij den mensch?

In den Bijbel staan tal van gevallen beschreven, waarbij menschen 40 dagen lang zonder eten of drinken hebben doorgebracht, en die daarna toch nog levenskrachtig zijn gebleven. Gewoonlijk rekent men 30 à 40 dagen als de uiterste termijn, waarbij de mensch zonder voedsel toch nog het leven kan behouden.

De suffragettes in de Engelsche gevangenissen zouden voor deze kwestie goed studiemateriaal kunnen leveren. Gewoonlijk schijnen zij het zonder gevaar voor hare gezondheid veel minder lang uit te kunnen houden dan bovengenoemde termijn. Mevrouw Pankhurst ten minste wordt telkens na een gevangenisverblijf van een 6 tot 8 dagen weer in vrijheid gesteld. Maar hierbij zijn nog andere factoren in het spel, die men in aanmerking moet nemen. En dit zijn de emotie's, die zonder eenigen twijfel bij deze hongerstakingen worden doorgemaakt, en die steeds veel van de levenskracht vorderen. Een heel ander iets wordt het, wanneer iemand uit godsdienstige beweegredenen zich van eten en drinken onthoudt. De zielsgewaarwordingen, die ongetwijfeld ook daarbij ontstaan, zullen niet anders dan in gunstigen zin kunnen werken, en zoo zal men à priori kunnen verwachten, dat dergelijke voedselonthoudingen veel langer kunnen worden volgehouden dan de gedwongene of die uit andere motieven zijn begonnen.

De christelijke mystiek is dan ook vol van voorbeelden van heiligen, die merkwaardig lang zich elk gebruik van voedsel, drank en ook den slaap, — een andere levensbehoefte — ontzegd hebben. Prof. Görres haalt in zijn dik werk: „Die christliche Mystik" onder meer het geval aan van een Hollandsche, die onder den naam Lidwina van Schiedam in de middeleeuwen een groote vermaardheid heeft verworven.

Ik zal op gezag van Görres een en ander omtrent deze merkwaardige persoon aan u verhalen.

Lidwina werd op het laatst van de 14e eeuw te Schiedam geboren. Tot op den leeftijd van 15 jaar was zij een gezond meisje geweest, dat zich weinig met haar innerlijk leven had bezig gehouden.

Toen gebeurde het echter, dat zij op het ijs door een schaatsenrijdende vriendin werd aangereden en bij den daardoor veroorzaakten val, een rib brak. Van af dat oogenblik bleef zij voor haar geheele leven — 33 jaar lang — ziek en bedlegerig. Zij lag jaren lang zonder in staat te zijn een lid te roeren. Er was nagenoeg geen plek aan haar lichaam, dat haar geen pijn veroorzaakte. Ook haar inwendige organen schenen te lijden en hunne gewone functie niet meer te kunnen verrichten. Zij hoestte, gaf bloed op en een hevige derdedaagsche koorts matte hare toch reeds zeer geringe levenskracht nog meer af.

Toch, hoewel overladen, evenals Job, met allerlei ziekten, bleven hare geestelijke krachten intakt. Haar verstand, haar geheugen, haar liefderijkheid jegens andere menschen, lieten niets te wenschen over, zoodat zij in haar lijden anderen menschen troost, ja zelfs artsenij mededeelen kon. Zij was zeer arm, in een nauw, donker kamertje lag zij langen tijd op stroo, ja zelfs een tijd lang was haar leger een harde plank, die men uit een vat had genomen.

In dien toestand vond haar een zeer strenge winter van het jaar 1408, waarbij de visschen in het water bevroren.

Meermalen trof men haar des morgens aan met verstijfde, door de vorst zwart geworden ledematen en met tranen, die in hare oogen verstijfd waren! Men moest haar dan met warm water weer ontdooien.

Bij al haar armoede bleef zij mededeelzaam voor anderen. Het weinigje, dat zij had of kreeg, gaf zij, zonder ooit aan zich zelve te denken, weder aan hulpbehoevenden weg.

Gedurende de eerste negentien jaren van hare ziekte bestond hare geheele voeding uit niet meer dan een sneetje van een appel, ongeveer een halve centimeter dik, of wel uit een weinig brood met een slokje bier; soms een weinigje zoete melk. Toen zij bij toenemende zwakte dit voedsel niet meer kon gebruiken, bepaalde zij zich gedurende eenige jaren tot wat wijn, die zij eerst enkel, later met water gemengd dronk. Soms nam zij wat suiker, kaneel of dadels. Toen zij ook dat niet meer kon eten, nam zij in plaats van spijs en drank, alleen water, en dat niet meer dan een vierde gedeelte van een maat in de week. Zij had zulk een fijnen smaak, dat zij aan het water, hetwelk uit de Maas werd gehaald, kon proeven, of het eb of wel vloed was.

Vanaf het negentiende jaar van hare ziekte gebruikte zij geen voedsel meer. Aan een paar broeders, die haar in het jaar 1422 een bezoek brachten, verklaarde zij, dat zij sinds 8 jaar zich van alle voedsel had onthouden en sedert 20 jaar geen zon of maan had gezien en evenmin de aarde met hare voeten had aangeraakt.

Volgens denzelfden schrijver leefde er voor jaren te Norfolk in het noorden van Engeland een meisje, dat voor heilig doorging en dat het volk Jeanne Maltes (d. i. „zonder voedsel") had genoemd, omdat zij sinds 15 jaar van niets anders dan alleen van de Hostie had geleefd.

Nog veel meer voorbeelden van dat genre kunt ge bij Görres lezen, die zelf vast aan de waarheid van het door hem verhaalde schijnt te gelooven.

Ge kunt echter de tegenwerping maken: Al deze gevallen zijn zoo lang geleden geboekstaafd. Heeft men in dezen tijd ook dergelijke en dan goed geconstateerde voorbeelden van zulk een bovenmenschelijk lange voedselonthouding gezien?

Bij de beantwoording dezer vraag moet ik u terugvoeren naar Albert de Rochas en met u nagaan, wat hij ons te vertellen heeft.

Hij verhaalt dan onder het hoofd: „De slaapster van Thenelles" de volgende uiterste merkwaardige geschiedenis.

Marguerite Boufyenval werd den 29 Mei 1864 te Thenelles bij Saint-Quentin (Aisne) geboren.

Haar vader was een alcoholicus; haar moeder had in hare jeugd hysterische aanvallen doorgemaakt en hare twee zusters hebben eveneens verschijnselen vertoond, die aan hysterische aanvallen deden denken.

Op negentienjarigen leeftijd beviel zij buiten op het land van een kind, dat bij de geboorte stierf. Zij werd van kindermoord verdacht en een rechterlijke instructie werd tegen haar geopend.

Op den morgen van den 31 Mei van het jaar 1883, trad, terwijl zij bezig was eenig linnengoed te strijken, een buurvrouw plotseling bij haar binnen, die bij wijze van grap uitriep: „Daar komen de gendarmen aan, om je gevangen te nemen!"

De jonge vrouw kreeg daardoor zulk een hevigen schok, dat zij door ernstige hysterische zenuwaanvallen werd aangegrepen. Deze duurden ongeveer 24 uur, waarna zij in een diepen slaap verzonk, die twintig jaren duurde en die den 23sten Mei van het jaar 1903 een einde nam.

Gedurende dezen tijd werd zij door Dr. Charlier behandeld.

Verschillende andere medici, waaronder zich zeer bekende namen bevinden, zooals Charcot, Voisin en Bérillon zijn haar komen bestudeeren. Uit de beschrijving van Bérillon ontleenen wij het volgende:

„Wij vonden M. B., die toen 25 jaar oud was, te bed liggende, slapende, in een klein, duister, slecht geventileerd kamertje. Zij is mager, maar deze vermagering is hoofdzakelijk terug te voeren op de resorptie van het vetweefsel, terwijl het spierweefsel in hoofdzaak intact is gebleven. Zij is volkomen gevoelloos voor speldeprikken. Haar pols klopt zeer snel, en is nauwelijks te voelen. De ademhalingsbewegingen markeeren zich even, maar zij zijn regelmatig en rustig. De adem heeft niet die eigenaardige onaangename lucht, die men bij hongerlijdenden opmerkt. Het gezicht van de zieke is bleek, en zonder uitdrukking van een wasachtige, gele tint. De volkomen gesloten oogleden, gevoegd bij de onbeweeglijkheid en onveranderlijkheid der gelaatstrekken, ontnemen aan het gezicht alles wat aan het leven doet denken. Tevergeefs hebben wij beproefd, haar door speldeprikken, aanroepen, knijpen of schudden te wekken.

Zij is in een lethargischen slaap verzonken, waarbij alle levensuitingen op het gevoel, de zinnen of de psyche betrekking hebbende, zijn opgeheven of nagenoeg opgeheven. Het is onmogelijk met haar in dezen toestand in eenige verbinding te treden. De vraag rijst: Kon zij gevoed worden, en zoo ja, hoe werd zij gevoed? Het is inderdaad mogelijk haar door middel van een lepeltje wat melk, water of een geklutst ei in den mond te gieten.

De slaapster maakt dan slikbewegingen, zoodat men besluiten kan, dat het voedsel den weg naar de maag neemt. De uitscheidingen zijn langzamerhand verminderd en zijn nu miniem. Het is mogelijk, dat deze patiente nog eenigen tijd in het leven blijft. Echter is de dood door verhongering het gewone einde van deze lange crisen".

Deze uitspraak werd gedaan in het jaar 1887 en de patiente heeft daarna nog 16 jaren geleefd!

Eindelijk den 23 Mei van het jaar 1903 slaat de patiënte voor het eerst even de oogen weer op. Na een paar dagen wordt zij helderder wakker, richt zich in bed op en kijkt verwonderd naar hare omgeving. De twintig jaren, en dan wat onmiddellijk aan haren slaap is voorafgegaan zijn uit haar geheugen verdwenen!

Een paar dagen later sloten zich hare oogen opnieuw en ditmaal voor goed; zij stierf den 28sten Mei 1903.

De naam „slaapster" aan deze persoon gegeven, is eigenlijk niet geheel juist, want de toestand, waarin zij 20 jaren lang verkeerd heeft, was geen natuurlijke slaap, maar een pathologische toestand, die gecompliceerd werd door een voor elk normaal mensch beslist onvoldoende opname van voedsel. In een zeker opzicht kan men dien toestand met den winterslaap van sommige dieren en . . . . van sommige menschen vergelijken. Het schijnt werkelijk een feit te zijn, dat in enkele gedeelten van Rusland de onontwikkelde boeren een soort winterslaap ten uitvoer brengen. Wanneer de oogst gering is, te gering om van te leven, sluiten heele huisgezinnen zich des winters in hunne hutten op. Vader, moeder en kinderen nestelen zich dan allen boven op de gemetselde kachel en trachten daar den langen winter zoo veel mogelijk slapende en zich zoo weinig mogelijk bewegende, door te brengen. En, waar de zeer onbeschaafde en laag staande boeren bovendien van geestelijke aanvechtingen geen bijzonderen hinder kunnen hebben, schijnt hun dat werkelijk te gelukken.

Een ander interessant geval van een slaapster, die tevens hongerlijdster scheen te zijn, kunnen we eveneens bij de Rochas vinden. Hij zelf ontleent het aan een beschrijving van Dr. Bérillon, waardoor het bericht aan geloofwaardigheid wint.

In 1902 deed de Engelsche schilder James Ward een uitstapje in Galles, waar hij het merkwaardige verhaal hoorde van een vrouw, die sedert lange jaren te bed zou liggen, en sinds een halve eeuw geen voedsel zou gebruikt hebben. Een rijk inwoner van die streek, Sir Robert Vaughan, gaf de waarheid van deze beweringen toe en verschafte aan Ward tevens de middelen om aan zijn nieuwsgierigheid en zijn lust tot persoonlijk onderzoek te voldoen. Hij gaf hem paarden mede en een gids, om zich naar de verblijfplaats van deze vrouw te begeven, die op eenige mijlen afstands van Dolgelly woonde.

Hij trof die vrouw, Mary Thomas genaamd, in een zindelijk verblijf aan. Zij lag te bed, het hoofd naar het venster gekeerd, zoodat zij in het volle licht lag.

Mary Thomas was toen 77 jaar oud. Hij deed haar de volgende vragen, waarop zij kalm en berustend antwoordde:

Onthoudt gij u van alle voedsel? Ja.

Hebt gij uitscheidingen langs den weg der ingewanden of langs dien der nieren? Neen.

Probeert gij wel eens iets te gebruiken? Ja, maar mijn maag geeft het dadelijk weer terug.

Lijdt gij erg? Ik heb erg geleden twee jaar lang, maar nu is dat veel minder geworden.

Zij nam de hand van haren bezoeker en plaatste die onder hare kleeding op hare bloote borst. Hij kreeg de gewaarwording of hij een geraamte had aangeroerd.

De spieren der ledematen waren bijna geheel verdwenen, en zij verkeerden in een krampachtig samengetrokken toestand.

Ward vernam verder van hare omgeving, dat zij zoo reeds sinds haar 17e jaar was en dat men voor dezen toestand niet de juiste oorzaak wist. Gedurende een tijdperk van 10 jaren was zij in een staat van diepe bewusteloosheid geweest, waarbij zij geheel onbewust was van wat om haar heen gebeurde en gedurende welken tijd zij in 't geheel geen voedsel gebruikte. Toen zij eindelijk tot zich zelve kwam, drukte zij den wensch uit de Communie te ontvangen; en daar zij niet in staat was een stukje brood door te slikken, werd het sacrament haar op een stukje hard ei toegediend, waarvan zij niet meer dan een speldeknop afnam.

Vijf jaren daarna kwam hij terug en vond haar op dezelfde plaats, in dezelfde houding, waarin hij haar verlaten had! Zij had alleen hare ligging in bed wat veranderd. Hij maakte toen (voor de tweede maal) een schets van haar. Hare oogen, die zeer diep in de kassen waren weggezonken, maakten den indruk van die van een doode visch. De huid was vol plooien, op de beenderen teruggetrokken, alsof de spieren verdwenen waren. Men verzekerde hem nog eens, dat zij geen voedsel genomen had. De leden van hare familie verklaarden hem, dat Mary nu en dan wel een poging deed om een stukje brood door te slikken en een weinig water te drinken, maar niet meer dan een 30 gram in veertien dagen. Maar zij hield het niet in, elke poging die zij deed om iets in te slikken, werd gevolgd door brakingen. Zij was toen 88 jaar.

Daar de schilder zich buitengewoon voor het geval interesseerde, begaf hij zich naar een nog levenden broeder van haar. Deze, een zeer achtenswaardig man, bevestigde hem alles, wat hij omtrent de merkwaardige vrouw gehoord had, en gaf hem bovendien nog een aantal interessante bijzonderheden betreffende hare jeugd en haar karakter.

Zij was volkomen los van en onverschillig voor alles wat op deze wereld gebeurde: de waarheid van het feit van deze ontzettend lange vasten vooropgezet, kan men dit a priori vermoeden. Iemand, die zóó weinig voedsel tot zich neemt, kan niet anders dan een vita minima, in den meest uitgebreiden zin van het woord leiden. Zij gaf zich dan ook nooit, zoowel in lichamelijk als in geestelijk opzicht, de geringste moeite. Nooit toonde zij het geringste blijk van ongeduld. Toch had zij een medelijdend hart.

Gedurende den 50-jarigen vastentijd van Mary Thomas, heeft men in haar bestaan twee perioden van zeer langen slaap vastgesteld. De een duurde 10 jaar; de andere 2½ jaar. Deze tijdperken waren gekenmerkt door onbeweeglijkheid, ongevoeligheid en bewusteloosheid.

Gedurende dien tijd heeft zij, volgens getuigenis van talrijke personen, absoluut geen voedsel ontvangen.

Hare toenemende vermagering toonde aan, dat zij zich op kosten van haar lichaam voedde. Slechts de afwezigheid van elke spierbeweging, van elke geestelijke uiting, kan het voortbestaan van dit leven, een schijnleven, verklaren.

Toch kan men de zeer gerechtvaardigde bedenking opperen, dat het niet mogelijk is, iemand dag en nacht te bewaken, en dat de persoon in kwestie in het geheim voedsel kan genomen hebben, om aldus hare omgeving te bedriegen. Afgezien van het feit, dat het een zeer zonderlinge liefhebberij kan geheeten worden, een geheel menschenleven lang hardnekkig en steeds hetzelfde bedrog te plegen, alleen om zich interessant te maken, moet men toch op deze bedenking ingaan en eveneens op de vraag, die ik in gedachten af velen hoor stellen: Zijn er geen andere, wetenschappelijk vastgestelde proeven, waaruit blijkt, dat ook de mensch het hoogste wezen, evenals plant en dier gedurende langen tijd een vita minima kan leiden?

Ja, deze zijn er. Deze experimenten kunnen we vinden bij de Indische fakirs, waarover ik het de volgende week met u hebben zal.

(Wordt vervolgd.)

HOE EEN KIND HET NOEMT.

Wat kunnen kinderen de dingen toch grappig waarnemen, en grappig weergeven!

Een kaal hoofd is voor een kind altijd iets heel belangwekkends. Ik hoorde laatst een vierjarig, zeer ontwikkeld meisje nadenkend tot een ouden heer zeggen: „Wat heb jij toch raar haar! Het is zoo haar met zonder haar!"

Een ander, die geruimen tijd den schedel van haar grootvader had bestudeerd, kwam plechtstatig met haar conclusie voor den dag: Grootvader heeft vleesch op zijn haar!

„Breistertje" van J. S. H. Kever.

Een schilderij van Kever.

(Kunsthandel Krüger, Noordeinde).

Terwijl moeder naar het dorp is, moest de breikous worden afgemaakt.

In den voormiddag heeft ze haar tijd verbeuzeld, te lang gespeeld. En nu begint de eerste schemer en nog is de kous niet af.

Er is nu haast en ze gunt zich niet er bij te gaan zitten. Ze breit door en is aldoor in afwachting. In afwachting van de klink die ze hooren zal, de klink van het hek. Moeder heeft zelf hard gewerkt en zij verzuimde haar plicht.

Het jonge kopje, den arbeid toegebogen, breit zij; nu gansch overgegeven in aandacht aan haar taak.

De schemer stemt ernstig; voor weemoed is het hart van het kind nog te jong. Doch wel spreekt de schemer, die naderen komt, tot haar als een stil, vermanend woord.

Zij voelt beter dan wanneer het in een bestraffing tot haar zou komen, dat ze haar plicht niet deed. En dat moeder dadelijk binnenkomt, moe en al oud.

Met toewijding heeft de schilder Kever verhaald van dit kind.

Hij heeft te midden van een prachtigen binnenhuistoon het kind daar geplaatst voor ons, met haar kleine wereld rond zich: de kleptafel, waarop een keteltje; een kommetje staat, het kleine raam waardoor zij uit kan zien. Het is een schilderij dat ons heeft getroffen, zóó als we het zagen. Een zilverig grijs gamma heerscht in dit werk, een toon welke dit werk onderscheidt tot een buitengewone Kever.

Er is hier een gansch groepje werken van den zelfden artiest; een binnenhuis nog dat in zijn fluweelige tonaliteiten mede tot het beste werk van dezen uitstekenden werker is te rekenen. Nog een paar bloemstukken hangen hierbij en dan zien we terzij in dezen kunsthandel hangen het werk van een jongen schilder dat opmerkelijke eigenschappen toont. Het is een groot wintergezicht van den schilder Bosson, dat tot onderschrift draagt: winter op Zuid-Beveland.

En hiermede hebben wij gewezen op een mooien wand in den kunsthandel Krüger.

ALBERTINE DE HAAS.

DE MODE.

Sprekende over de eerste opvoering van het nieuwe stuk van Maurice Donnay, de Eclaireuses (in het Hollandsch de Voorlichtsters), roept de tooneelverslaggever van een onzer Haagsche bladen uit:

„Waarom de dames midden in den zomer zooveel bont hadden omgehangen, begrijp ik niet goed." ... — „Heilige eenvoud! — roep ik op mijn beurt. „Wat is dat wel voor een man! — Leeft hij opgesloten tusschen de vier muren van zijn studeervertrek? ..... Loopt hij met gesloten oogen rond? — Heeft hij nimmer het woord, het groote woord M o d e vernomen? — En weet hij niet, dat die mode is l'E n f a n t d e B o h è m e, dat zich aan geen wetten stoort en ... aan geen seizoenen? ...

Ach ja, mijnheer, een pels in den winter en 's zomers, zoo noodig, een demietje — niet waar? zoo behoort het, en al jagen de ijsheiligen u koude rillingen over het lijf, ge hebt toch het hart niet om in Bloeimaand die pels voor den dag te halen uit linnen omhulsels en motwerende kruiden, en ge blijft u onbehagelijk voelen in uw dunne jasje.

Já, maar zoo dwaas is M o d e niet. Die hangt bont om, hoor, wanneer zij het te frisch heeft in haar lang-uitgesneden blousetje, zomer of geen zomer; en als zij vindt, dat het haar goed staat, en 't zou zóó warm zijn, dat de musschen van het dak vallen, wel, dan hangt zij ook nog bont om ..... Een heerlijk zacht vossevel liefst, want laat ik er u dat nog even bij vertellen, waarde heer, M o d e's laatste fantaisie (fantaisie 1813—14) is N a t u u r l ij k e V o s. — Reinaert juist zooals hij met zijn pluimige staart en spitsen snuit door bosch en velden ronddoolt, zonder dat zijn rossige vacht eerst met den verfpot heeft kennis gemaakt.

Of aan deze fantaisie een lang leven zal beschoren zijn? Wie kan het zeggen! Niets is in den tegenwoordigen tijd zoo onbestendig als de bontsmaak. In vroeger jaren was dat geheel anders. Men had een mof en een boa van het een of ander bont en dat droeg men uit en thuis, zoolang de tand des tijds en de motten het wel wilden respecteeren, want „d e g r o o t e H e e r s c h e r e s" bemoeide er zich niet mede. Dat was heel gemakkelijk en praktisch. Maar opeens is dat veranderd. Wat H a a r bewogen heeft, zich zoo voor het bont te gaan interesseeren? Zelfs de grootste psychologen staan immers verstomd voor H a r e grillen en niemand zal dat dus wel kunnen verklaren. Ik heb een flauw vermoeden, dat de bontwerkers er de hand in hebben gehad! Maar hoe dan ook, het bont werd voortaan medegesleept in de up and downs van het mode-artikel. In betrekkelijk korten tijd heeft om zoo te zeggen ieder soort een bloeitijd gehad, en dat niet alleen de „klassieke" soorten, maar ook wat daarbuiten ligt en wat m e n vroeger als „niet echt", zich wel gewacht zou hebben te dragen.

Haas, kat, konijn — zij leveren nog steeds hunne pelsen ten behoeve der bibberende menschheid, maar de kunst verwerkt die tot bontsoorten met namen. Nu, die bij heeren natuurkundigen wel totaal onbekend zullen zijn; en die nieuwigheden staan in alle eer en aanzien. Dit is nu volstrekt geen bewijs van achteruitgang in goeden smaak, maar een gevolg van het steeds schaarscher en daardoor k o s t b a a r d e r worden van vele bijzonder gezochte soorten. Zuivere noodweer dus!

Om een klein denkbeeld te geven van de enorme slachting, welke er moet plaats hebben om te voldoen aan de vraag naar een zeker soort, wanneer dat eenmaal door de Mode begunstigd wordt, volgt hier een opgave van den uitvoer van chinchilla-huiden:

In 1898 bedroeg die 184.000 vellen.
In 1900 . . . . . . 313.000 vellen.
In 1902 . . . . . . 393.000 vellen,

en in 1904 was het aantal tot 695.000 vellen geklommen.

Iedereen herinnert zich, hoe vooral in het buitenland, het Chinchilla in die jaren h e t bont was en het is dan ook niet te verwonderen, dat men in Chili met angst het oogenblik tegemoet zag, waarop de laatste huid naar Europa zou worden ingescheept. Maar wanneer de nood op het hoogst is, dan is de redding nabij. En zoo ging het ook hier: de nouveauté, die de aandacht van het Chinchilla zou afleiden, was de taupe, anders gezegd: de gewone tuinmol. En de aanleiding, dat dit beestje na zijn duister onderaardsch bestaan tot zulk een roemrijk voortleven werd geroepen, was slechts eene toevalligheid.

Een Fransch industrieel maakte in zeker voorjaar een auto-tocht door zijn land en was telkens opnieuw getroffen door het ontzettend groot aantal mollen, die afgemaakt langs de wegen lagen. Met praktisch overleg bedacht hij, dat er van die door de landlieden als geheel waardeloos weggeworpen dieren nog wel iets te maken moest zijn en ... met de snelheid van een auto was zijn plan klaar. Mollenbont zou er komen! En het mollenbont kwam. Maar niettegenstaande haar nederige geboorte werd de taupe zeer hoog in prijs, want door de bijzondere kleinheid der vellen werd voor een flink stuk (het bont was zoo soepel en fijn, dat men het immers voor geheele japonnen gebruikte) al spoedig „een offer van 100 dieren" vereischt. 't Natuurlijk gevolg was: een namaak.

En zoo krijgt ieder beest zijn beurt en zal het niemand verwonderen als ook het konijn nog eens openlijk erkend wordt als — konijn. Tot nog toe speelt het arme dier, dat toch zelfs koningsmantels helpt maken, den rol van de kat in de hazenpeper!

De groote winsten, die met het bont behaald worden, komen vooral aan de tusschenpersonen, die het verhandelen ten goede; want de jagers zelve krijgen maar luttel loon voor hun moeielijk bedrijf. De kraag van blauwvossenbont, die in de Rue de la Paix of in Oxfordstreet voor niet meer of minder dan tweeduizend gulden ligt geprijsd, werd in 't allereerst met op zijn hoogst tien of twaalf gulden betaald. De landen, die het meeste bont opleveren, zijn Noord-Amerika en Siberië, ofschoon ook daar vele diersoorten zoo goed als uitgeroeid zijn door de hardnakkige en veelal onoordeelkundige vervolging waaraan zij blootstonden. Het zijn alleen de inboorlingen, die, verwonderlijk goed bekend met de gewoonten der dieren, in staat zijn met succes te jagen. Dit gebeurt gewoonlijk van October tot April, wanneer de dieren hun winterkleed hebben aangetrokken. Zoodra de eerste sneeuw is gevallen, gaan de jagers er op uit voor hun dikwijls gevaarlijk bedrijf te ondernemen. Het is geen zeldzaamheid, dat er met het mes moet gevochten worden en de man het onderspit delft. Menigeen, die 's morgens gezond en krachtig van lijf en leden zijn hut verliet, is 's avonds verminkt en voor zijn leven ongelukkig thuisgekomen.

Aan menig stukje bont kleeft menschenbloed! Maar ook de hevige koude maakt slachtoffers, want de jagers brengen dikwijls vele nachten aaneen in de open lucht door:

Al de bagage, dekens, slaapzakken, mondvoorraad, geweren, strikken enz. enz. wordt op sleden geladen en deze door honden over bergen en dalen, door bosschen en steppen getrokken. Hebben zij een streek bereikt, die hun als centrum voor hunne ondernemingen zal dienen, dan beginnen de jagers met het bouwen van het blokhuis, van waaruit zij iederen morgen de strikken gaan uitzetten, die in den loop van den dag herhaaldelijk bezocht worden.

Langs de oevers van rivieren en meren worden de strikken geplaatst, bestemd voor otters, bevers, muskusratten, vissens en dergelijke dieren; in de bosschen die voor marters, vossen, marmotten, linxen enz.

Zoodra de veldtocht is geëindigd, wordt de buit naar de agenten der verschillende maatschappijen gebracht. De voornaamste stapelplaatsen zijn: Tebit en Siberië, Nisjni-Novgorod, Moskou en Leipzig.

De soorten uit Amerika worden te Londen bij opbod verkocht, maar de grootste Europeesche bontmarkt is Leipzig. De vellen komen daar geheel in natuurstaat, enkel gedroogd aan. Door de appréteurs worden zij ontdaan van het vleesch, aan die zijde met vet ingesmeerd en dan gekneed. Daarna worden zij afgeschrapt, door middel van houtzaagsel ontvet, geklopt en gekamd en dan gaan zij naar den glanzer. Hier heeft de gewichtigste behandeling plaats, nl. het kleuren, dat door borstelen met bijtende zuren geschiedt. Vervolgens worden de vellen opnieuw geklopt en voor de tweede en laatste maal ontvet. Het astrakan b.v. wordt geverfd en het otter en bever ontdaan van de lange, harde haren, die het dons bedekken. Nu begint de arbeid van den bontwerker.

Evenmin als er op aarde twee volkomen gelijke grasprietjes zijn, evenmin zijn twee vellen ooit volkomen hetzelfde. De groote moeielijkheid bij het vervaardigen van een stuk bont bestaat dus juist daarin om vellen te vinden, die samen gebruikt kunnen worden en om die zóó te voegen, dat het verschil in kleur en kwaliteit zoo min mogelijk in het oog valt. Het eene stuk in het andere te laten vloeien, overgangen te maken, ziedaar de kunst van den bontartiste.

Wanneer nu de bewerker heeft bepaald, welke plaats ieder stuk op het patroon zal innemen, moet het vel daarnaar geknipt worden. Dank zij de rekbaarheid van het leder is het mes hierbij dikwijls geheel onnoodig en kan men het zoo den verlangden vorm geven.

De verschillende stukken worden nu, hetzij met de hand, hetzij door de machine aan elkaar genaaid en dan heeft men in grove trekken een stuk bontwerk naar het voorgeschreven model.

Om nu het juiste patroon te krijgen, naar maat te werken, wordt dit op een plank geteekend en het bont, na eerst vochtig gemaakt te zijn, daar zeer nauwkeurig langs die lijnen op vastgespijkerd, waardoor het van zelve den gewenschten vorm aanneemt. Onnoodig te zeggen, dat, waar één vel voldoende oplevert voor een zeker patroon, de bewerker niets anders te doen heeft, dan het daarop te bevestigen, de omtrekken met krijt aan te geven en met een mes al het overtollige weg te snijden.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Ziedaar lezeressen, in korte trekken het wordingsproces van al de heerlijkheden en begeerlijkheden, kragen, moffen, colliers, toques, mantels enz. enz., die onze groote bontwinkels zoo verlokkend weten te étalleeren, en waarvan ik hoop, dat gij ruimschoots uw deel zult krijgen!

V. S.

DE TIJD VAN DE CRINOLINE.

In 't Avondblad van het „Handelsblad" van 27 December begint T. B. haar kroniek „Van Vrouwen en Vrouwenkleeding" met een woordje over de crinoline en ze zegt: „Nog zijn we niet bij dit kleedingstuk van een zeventig jaar geleden aangekomen; maar het scheelt niet veel en in Parijs worden al toiletten gedragen, die er wonderveel op lijken".

Ik moest mij bij 't lezen eens eventjes bezinnen, want zeventig, neen, daar ben ik gelukkig nog een eindje van af en toch herinner ik mij heel goed den tijd der crinolines, ja, ben zelf ook met dat kleedingstuk opgetuigd geweest. Hoe goed weet ik nog, hoe ik in de jaren 1866, 1867, 1868 die baleincirkels om mij heen had en ook, wat een heerlijkheid het was en hoe interessant ik het vond, dat wij in de jaren zoo om en bij 1870 mochten wandelen en zitten, zitten vooral, zonder crinoline, die zoo lastig kon opwippen.

Ik weet nog best, hoe in de schooljaren zoo'n „hoepelrok" van grijs voeringkatoen met baleinen van wel anderhalven centimeter breed 's avonds aan den knop werd opgehangen van den stoel, waar netjes de kleeren opgevouwen lagen, en hoe er voor den Zondag een mooiere crinoline hing van heel smalle baleintjes en een fijne dunne stof er tusschen.

Dat was in dien goeden ouden tijd, toen onze moeders nog de bonte, indische shawls droegen, en men vreeselijk nieuwerwetsch was

als men niet meer om half 3, maar om vier uur het middagmaal gebruikte, een nieuwigheid, waarmee de school ten slotte rekening ging houden, door den avondschooltijd van half vier tot zeven af te schaffen en de drie schooltijden in te voeren 9—12, 2—4 en 5—7.

Als ik zoo aan dien tijd terugdenk, lijkt het, of al het goede van nu, de zorg voor de opvoeding van het lichaam; de schoonheid in de opvoeding, de drang tot co-educatie, het streven naar veredeling van het spel, dat al die dingen toen ook al de gedachten bezighielden, maar dat men nog zukkelde met de uitvoering en alles in het primitieve had wat nu met zwier en staatsie wordt ingekaald in steeds breeder berdkingskringen.

Wij gingen nog de gymnastiek in, maar hoe innig gebrekkig was die school met het dikke bruine zand op den grond en de weinige toestellen en den ruwen, maar goedigen gymnastiekmeester, die aan vooroefeningen zoo goed als niet deed en die in een hoekje van 't lokaal in een kastje zoo af en toe wat te zoeken had, dat veel op een hartsterkinkje voor hemzelven geleek. Vergelijk daar nu eens mee de keurige gymnastieklokalen van nu en de uitstekend opgeleide heeren-leeraars.

Men zocht voor ons ook schoonheid in de opvoeding, maar liet ons spelen op een oude rammelkast van huurpiano, zoo'n platte, waar van het oppervlak meteen als commode dienst deed, en waarbij een meester les kwam geven, wien uitsluitend uit philantropisch oogpunt de klandizie werd gegund; het medelijden deed de kous op hem vallen, niet zijn aangeboren of verworven talent. En denk eens, wat leelijke platen aan den muur van de kinderkamer hingen en hoe weinig zorg er werd gedragen voor de bloemen in potten die 's zomers voor de ramen stonden en voor de bolgewassen, waarmee 's winters de vensterbank werd gevuld. Vergelijk eens den schat van kinderlectuur van nu met onze deftige kinderverhalen, zoodat er uit den troure altijd maar weer naar de mooie Gulliver en Robinson en Grimm's sprookjes werd gegrepen. De Kindercourant, ja, die was een uitzondering, daar lag al de kiem van het goede van nu.

En co-educatie. Ze mocht ons niet te beurt vallen. Streng waren in de groote provincie-stad jongens- en meisjesscholen gescheiden, maar waren daar niet de danslessen en de kinderbals en streefde men er niet naar, op visites jongens en meisjes te zamen te brengen? Men voelde toen al, dat men dien weg uit moest, die nu zoo dapper wordt betreden.

En het spel? Misschien is daarin onze tegenwoordige jeugd wel 't allermeest vooruitgegaan. Wij bikkelden en sprongen touwtje, speelden „Schaapherder laat je schaapjes gaan!" en stuivertje wisselen; maar wat een massa nieuwe spelletjes zijn erbij gekomen, zonder dat de oude totaal verdwenen! Om van de schatten van modern speelgoed maar niet eens te spreken, hoezeer zijn ook die oudere dingen, de kookkacheltjes en de winkels en de poppen en de ballen en de springtouwen verbeterd en verfraaid, en hoe zeer hebben ze aan doelmatigheid gewonnen!

Intusschen, ook bij het primitieve stroven van toen kwam zeer goed aan het licht, dat het juiste beginsel al doordrong. In onze jeugd van tusschen 60 en 70 was men wel reeds heel beslist heen over den Biedermeiertijd, stond men al met zijn beide vooten in de gezondere periode, die de sport algemeen zou maken, het rijwiel zou populariseeren, veel schaduwen uit het leven van kinderen en van vrouwen én van arbeiders zou doen verdwijnen en die meer schoonheid brengen zou en meer geluk, meer kennis en een vrijeren blik.

Al blijven er nog werelden te wenschen over, dit is toch wel zeker, dat de laatste halve eeuw nu het verdwijnen van de crinoline er een geweest is, die mee mag tellen in de historie der beschaving.

F. J. v. UILDRIKS.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Voor kwaliteit:
THEEHANDEL „SUEZ"
Piet Heinstraat 62
Den Haag
Telefoon 1735.

JOZEF ISRAËLS.

Gewoonlijk, wanneer deze naam genoemd wordt, gaat de eerste gedachte naar de verrukkelijke interieurs, welke deze meester heeft gemaakt. De interieurs waarin de armoede en de nederigheid van hart, het leed en de deemoed beurtelings zijn uitgebeeld. De voorstellingen rijzen op bij het hooren van Jozef Israels naam van het oude vrouwtje dat, alleen op de wereld, haar troost zoekt bij het brandend vuurtje in haar kleine hut, bij den verlaten ouden man, bij de jonge moeder naast de wieg met een dood kind.

Jozef Israëls, portret.

De interieurkunst van Israels is zijn meest beroemde roem.

Doch kent men voldoende zijn portretten? Schoone beeltenissen zijn het, nimmer...

Mannen en vrouwen van aanzien geeft hij dikwijls kleeren aan, waardoor men denkt aan bedelaars en bedelaressen. De belangrijkheid van deze portretten ligt geheel en al in de uitdrukking van het wezen des afgebeelden. Voor Israels scheen de toevallige tooi van zijn modellen wel zeer onbelangrijk. Doch de oplag van een oog, de trekken van een gelaat, in het modelé rond de mond bijvoorbeeld dat zóóveel uitdrukking geven kan, al die teekenen kortom waardoor het wezen van den mensch wordt geïnsinifesteerd, werden door Jozef Israels aangezien als het eene noodige dat men van portretkunst vragen mocht.

In verband met dit zal men dan hier gepro-

ducceerden vrouwenkop wellicht beter begrijpen gaan. Van rouw is, wat oppervlakkig rouwend mocht lijken, waarschijnlijk geen sprake. Het oorspronkelijk portret, dat we bij den kunstenaar-delaar, den heer Mettes in het Noordeinde zagen, en dat een mooi werk van den Meester is van omstreeks twintig jaren terug, — het oorspronkelijk portret dan, is in vale kleurenrauwheid geschilderd. De uitdrukking van het gelaat is boeiend, de vleeschkleur is als vroeg verwelkt, mooi is de val van het haar over het nog jonge gelaat, daaronder stort het haast onzichtbare oog.

Er gaat van het jonge gelaat een groote somberheid uit als van een onafwendbaar leed.

ALB. DE HAAS.

OP DE IJSCLUBBAAN.

Eindelijk dan toch, eindelijk, de schaatsen van den zolder en uit het vet!

't Was om tureluursch te worden: jaar op jaar de contributie voor 't lidmaatschap van de ijsclub te betalen zonder één slag te mogen maken; 't was om je te laten schrappen en zoo doodstille einde van 't Bezuidenhout.

We waren er als de kippen bij om mee te genieten van 't opbeurende gezicht, dat de baan langs de molensloot nu biedt en we vonden het wel de moeite waard, er een paar kiekjes van te laten nemen en die voor de lezers van de Vrouwenkroniek te reproduceeren. Zij zijn genomen op Donderdagmid-

Op de baan van de Haagsche IJsclub op Donderdagmiddag 15 Januari 1914.
Photo C. J. L. Vermeulen, Den Haag.

dag, 15 dezer. Dat er toen nog menig kruk op 't ijs was, ziet men onmiddellijk. Hoe zou het ook anders kunnen: een goed schaatsenrijder ben je maar niet één, twee, drie; en al ben je 't wel, dan moeten er toch een paar dagen verloopen, als je gaat rijden, vóór je weer getraind bent en je spieren het je vervorloven, den keurigen, forschen, Friesschen slag, of den eleganten, Hollandschen buiten-over-zwaai te maken zóó als op 't laatste der twee kiekjes velen het al weer met eenig succes beginnen te doen.

't geld maar aan wat anders te besteden, dat je g r i j p e n kon en dat je niet alleen kon krijgen, als 't meneer Noordooster eens eindelijk beliefde wat kon over ons land te blazen.

De winter i s er dan, nu we dit schrijven, en de stijve ledematen zijn plots rap geworden tot groote vreugde natuurlijk ook van de directie der ijsclub, van de schaatsenfabrikanten en niet het minst van de Hangsche fram, die zijn wagons van drie, vier en zeven tjokvol ziet loopen naar 't binnenland 's winters

Op de baan van de Haagsche IJsclub op Donderdagmiddag 15 Januari 1914.
Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

De Vrouw, die ons in het mystérieuse blaadje bracht.

Ze is weer terecht, Monna Lisa, de vrouw van Francesco del Giocondo. Twee jaar ruim was ze nu al zoek — wie herinnert zich niet meer de beroering, die haar verdwijnen veroorzaakte in de heele beschaafde wereld!

Gansche treurzangen werden gedicht, omdat men haar glimlach niet meer zou kunnen savoureeren. Ook spotliederen weerklonken. We herinneren er ons een, uit de Lustige Blätter.

Daar waren zo blij, dat dat eeuwig glimlachende gezicht eens voor een poosje schuil was gegaan. Voor een poosje. Want dat 't nog wel bij tijd en wijle eens terug zou komen, daar twijfelde niemand aan.

Echter zat men in Frankrijk wel zijn gaan wanhopen, want ze bleef zóó lang uit, de Gioconda!

En men ging ernstig vreezen, dat de dief, begrijpende, dat hij zijn overkostbare en overbekende vangst toch niet met voordeel van de hand kon doen — het meesterwerk van Leonardo da Vinci, waar de meester jaren aan werkte, vermetigd zou hebben.

Omstreeks 1500 is het geschilderd dit wereldberoemde portret.

Koning Frans I kocht het van den grooten Italiaan, die het eigenlijk nog nooit als áf had beschouwd.

Te Fontainebleau vond de vrouw met den glimlach haar eerste Fransche tehuis — vaak verhuisde ze, zelfs versierde ze den wand van het slaapvertrek van Napoleon. Maar of het hem ook te bar is geworden, deze vrouw, glimlachend bij alle lotswisselingen, eeuwig glimlachend — in 1804 deed hij haar verhuizen naar het Keizerlijk Museum, toen al gevestigd in het Louvre.

En 21 Augustus 1911 verdween ze daaruit.

Wanneer men het portret van la Gioconda of la Joconde, zooals men ze in Frankrijk noemt, aandachtig bezier, dan is de wereldberoemde glimlach de lach van eene, die wat in haar schild voert.

Wat? Ja, wie zal 't zeggen?

Ziedaar nu het raadsel, het raadselachtige. Misschien vindt ge 't den lach van eene, die wat weet, dat de toeschouwers niet weten — eene, die met een glimlach prat gaat op haar geheimen. Welke geheimen? Ziedaar nu het raadsel, het raadselachtige.

En ziende naar het portret van de Joconde, gevoelt men, dat dat raadsel niet opgelost kan worden.

Nooit zullen die fijne lippen hun raadsel prijsgeven.

Ongelukkig voor de Vrouw, zijn de man-

gen toen gaan generaliseeren. En in eeuw na eeuw heeft zich bij de mannen de meening vastgezet: „de Vrouw is raadselachtig. De Vrouw is niet te doorgronden. Nooit zullen de lippen der Vrouw hun geheim prijsgeven."

In dezelfde dagen, dat de Joconde in Italië gevonden werd bij den dief Perugia — maar nog vóór de tijding daarvan wereldkundig was gemaakt — hield een vrouw, een journaliste, te Londen een tafelrede, die luidde ongeveer als volgt: „De mannen hebben eeuw in, eeuw uit gereldekaveld over den geheimzinnigen glimlach van de Gioconda — en daaruit hebben ze opgemaakt, dat de Vrouw een raadselachtig en ondoorgrondelijk wezen is. Met al de kracht, die in mij is, kom ik er echter tegen op, dat de vrouw raadselachtiger en ondoorgrondelijker zou zijn dan de man."

Wellicht heeft die dame in haar hart gedankt voor de lotsbeschikking, die den glimlach der Joconde gedoofd had.

Wat zal ze opgekeken hebben, toen ze hoorde, dat de Joconde weer verrezen was, en er voorloopig wel weer meer dan ooit over haar glimlach „gereldekaveld" zal worden!

ADA GERLO.

In ons eerste nummer hadden we 't over Ada Gerlo, die zóó iets moois had geschreven, dat we niet kónden begrijpen, dat Ada Gerlo Ada Gerlo zou heeten. We meenden, dat een onzer beste penvoersters zich verborg onder dien naam, want we kónden zulk werk niet aan een debutante toeschrijven. Sindsdien is een bevestiging van ons vermoeden uitgebleven, ofschoon de weg daartoe aangewezen is geweest.

Mochten we verkeerd geraden hebben, verontschuldigingen zijn niet op hun plaats in dit geval. Want onze veronderstelling ging uit van diepe vereering voor 't werk van Ada Gerlo, en dat van onze bedoelde schrijfster beiden.

Dat we niet alleen staan in onze bewondering voor Ada Gerlo's werk (wie 't dan per slot van rekening moge wezen), dat we niet alleen staan in onze meening, dat hier iets zeer schoons èn zeer bijzonders is gepresteerd, bewijst de N. Rott. Courant. Daarin lazon we 't volgende: „We moeten uit Groot-Nederland nog een merkwaardige bijdrage van de December-aflevering noemen. Indertijd is i e m a n d, d i e z i c h A d a G e r l o n o e m d e (*) in dit tijdschrift met H e r i n n e r i n g e n gekomen: vertellingen in den i k-toon uit het leven van een zeer modern, een studeerend meisje, schetsen van gemoedsleven, zoo kervend-oprecht, zóó scherp, zoo onverbloemd waar, als men te weinig krijgt. Belangwekkende bijdragen dus, tot de psychologie der Vrouw in onze litteratuur".

Wij vrouwen kunnen niet anders dan dankbaar zijn, wanneer een onzer zulke bijdragen geeft. Dan komen we misschien eens eindelijk uit het mysterieuze blaadje, waarin de geheimzinnige glimlach van de Gioconda ons gebracht heeft. Deze laatste stelling is van een Amerikaansche Journaliste en werd geuit op een Journalisten-feestmaaltijd in Londen, terzelfder tijd, dat de glimlach der Gioconda weer voor de wereld ontdekt werd.

(*) Spatieering van ons. (*Redactie Vrouwenkroniek*).

Maandagavond bij Couturier te Amsterdam.

Het is een succes geweest. In het mooie zaaltje van Couturier, volkomen in overeenstemming met de personen, die den avond van het Kartinifonds op het getouw hebben gezet, was een groote schare bijeen, in hoofdzaak familie en vrienden en medewerksters van de spreekster, mevrouw De Booy—Boissevain, en verder bestaande uit een aantal belangstellende dames, die bij mevrouw De Marez—Oyens een kaart waren gaan vragen voor den interessanten avond.

De heeren waren verre in de minderheid; wie er van hen acte de présence gaven, waren, naar wij meenen, op de een of andere wijze reeds betrokken bij de oprichting van de Vereeniging Kartinifonds.

Het welgelukken van den avond is zeker voor een goed deel toe te schrijven aan de spreekster, die een allerprettigsten indruk maakte met haar frissche, van geestkracht en moed getuigende persoonlijkheid. Niet dat er moed voor haar toe behoorde, om in dezen haar geheel toegewijden kring te getuigen, maar omdat alles aan haar sprak van de warmte en de overtuiging, waardoor de beste strijders en strijdster voor een zaak zich kenmerken.

Het was een genot, haar daar te zien staan in haar keurig toiletje van diep rose met lichtblauwe strikken en revers, achter het lessenaartje, sober en met klankrijke stem haar publiek toesprekend en het binnenleidend in het javaansche vrouwenleven en in het gemoeds- en gezinsleven van raden Adjeng Kartini.

Wie Mr. Abendanon's boek „Door Duisternis tot Licht" hebben gelezen, en verreweg de meerderheid der aanwezigen had dat zeker gedaan, ook door de aandacht, die de tentoonstelling „De Vrouw" erop heeft gevestigd, hoorde waarschijnlijk niet veel nieuws; maar op hoe aangename wijze werd het bekende hier weer naar voren gebracht!

Bij de lichtbeelden, die portretten te zien gaven en kijkjes in huis en hof van het inlandsch gezin, naast groepjes kinderen, die het europeesche onderwijs genoten en scholen, waar dat onderwijs gegeven wordt, gaf de spreekster tekst en uitleg en onderstreepte nu en dan enkele gedeelten van haar lezing.

Alles in alles een prettige avond, uitstekend geopend met een keurige speech van generaal van Heutz, en een, die, hopen wij, een nuttig gevolg zal hebben, namelijk de sterke toeneming van het aantal stichters, donateurs, gewone leden en begunstigers van de Vereeniging Kartinifonds. Men weet het, deze vereeniging beoogt „de bevordering van het tot stand komen en in stand houden van scholen in Nederlandsch-Indië ten behoeve van meisjes, behoorende tot de inlandsche bevolking". Stichters zijn zij, die een bijdrage verleenen van minstens f 5000; donateurs, die f 250 ineens of jaarlijks f 25 geven; gewone leden, die een jaarlijksche gift van minstens f 5 schenken en begunstigers zij, die door eenige geldelijke bijdragen meewerken tot het mooie doel van de Vereeniging, wier president Mr. C. Th. van Deventer, wier ondervoorzitter Mr. J. H. Abendanon is, en die opgericht is onder de auspiciën van Mr. W. H. de Beaufort, Mr. H. L. Drucker, prof. Snouck Hurgronje, den oud-minister J. T. Cremer, en andere mannen van beteekenis in ons land.

En er was reden voor, om het vrouwenwerk van Maandagavond 12 Januari in Amsterdam, te zien in een licht, dat er een eigenaardige beteekenis aan geeft. Ik zei, dat de heeren er in de minderheid waren; zij vielen, als 't ware, weg bij de schare jongere en oudere vrouwen, die den avond hebben helpen tot stand brengen of er door haar tegenwoordigheid luister aan hebben bijgezet.

En wat trof ons nu in de eerste plaats? Dit, dat deze vrouwen zoo duidelijk den stempel dragen van hetgeen de laatste tientallen van jaren in haar leven hebben gebracht. Het op den voorgrond treden van de vrouw in het maatschappelijk leven, de verruiming van haar blik, de vrijheid van beweging, haar geschonken, hebben ons een intellectueel ontwikkeld geslacht van vrouwen gebracht, dat fier zich rekenen mag tot de draagsters van onze beschaving. Hoe genoot ik van die vele schoone, ja, maar vooral van denken en willen getuigende fysionomieën. Vrouwelijk intellect, dat niet als bij onze vorige geslachten enkel invloed had door wat het kan overdragen op de kinderen, op 't geslacht dat volgde, straalde u hier tegen van zoo menig gelaat.

En wat is nu treffender en mooier, dan dat juist d i e vrouwen zich aangorden, om den weg te banen, waarlangs haar zusters in de Oost, zusters, van wie wij nu genoeg liefs en goeds en verstandigs in de 300 jaar, dat wij Indië bezitten, hebben gehoord en ondervonden, om te weten, dat zij het waard zijn, tot een betere maatschappelijke positie en tot gelukkiger leven te kunnen komen, dan haar nu te beurt valt, onder den druk van de aan oude gebruiken hangende en zoo vormelijke javaansche maatschappij? Wat is nobeler, dan dat deze zelf zoo gunstig geplaatste vrouwen de hand reiken aan die anderen daarginds, die gretig naar hulp uitzien?

Laat ons allen aan de vervulling van het ideaal der nobele, te vroeg gestorven inlandsche vrouw, die raden Adjeng Kartini was, gehoor geven door een bijdrage, 't zij klein of groot, aan het Kartinifonds te zenden, aan den penningmeester D. Hannema, Bazarstraat 10, te 's-Gravenhage!

F. J. v. UILDRIKS.

THEATER BOUWMEESTER.

„De Balletdanseres", het stuk dat wij door het Haagsche blijspelensemble zagen opvoeren, is een vertaling van de Fransche klucht „les Surprises du Divorce".

Nu, kluchtig is het en... Fransch tevens. Al heeft L. Bouwmeester, Jr. wel eens een geestiger stuk opgevoerd, zoo komen er niettemin vele grappige gedeelten in voor, terwijl het geanimeerde, vlotte spel van het gezelschap goeddeels voor de rest zorgt.

Men verschoone ons, de intrigue te moeten navertellen. Het gaat er mee als met de huwelijksopvatting van den held Henri Duval: uit het oog, uit het hart.

Trouwens, stukken als de Balletdanseres navertellen, is ondoenlijk. Men moet ze zien spelen door een gezelschap dat er slag van heeft de zwakke gedeelten en den losser samenhang door hun vlot spel te bemantelen, zoodat men, al lachende om de grappen, vergeet naar de logica van den inhoud te vragen. Genoeg, dat elk zijn rol zeer goed meester was en het samenspel goed sloot.

H. V.

KUNSTHANDEL HAGERAATS.

.... eigenlijk geen kunsthandel, in den zin dien wij er gewoonlijk aan hechten, doch niettemin een huis met kunst, vol kunst, een museumpje eenvoudig.

Men loopt langs dit huis in het Noordeinde, men denkt: het ziet er aardig uit, met dit oude portiek, met den aardigen gevel; ook blijft men wel eens toeven voor de ramen, omdat daar heel veel curieus-oud en oude curiosa zijn neergezet.

Doch men durft kort en goed niet binnen gaan, omdat men een handelsman zich daar binnen denkt, iemand die het te doen is om te verkoopen, meer niet.

Het toeval wilde, dat we er eindelijk toch eens belandden.

Wat we aan schoons hebben gezien, zou niet in een kort overzicht te vertellen zijn. Wel kunnen we in 't kort zeggen, dat dit huis met zijn op hangende tuinen gelijkende achterbalcons tegelijkertijd zoo smaakvol en eigenaardig is, dat het huis alleen daarom reeds een merkwaardigheid is.

Zeggen we nu voorts, dat we er een zeer mooi Gothisch beeld zagen, oude schoonheden van meubilair en nog veel belangrijks meer, waarop wij terugkomen.

W.

ADVERTENTIËN.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

Princess Room
Thé-dansant

Gediplomeerd Leerares geeft **lessen in het maken van Dames- en Kindercostumes** à f 6 per maand.
Schriftelijke aanmelding bureau van dit blad onder AB 27.

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon interc. 4129.

HAARKLEUREN *volgens een nieuw plantaardig* ***POEDER-PROCÉDÉ*** *welke beslist onschadelijk de natuurkleur en glans teruggeeft, geeft niet af, vlekt niet en behoeft slechts één keer en onvergankelijk. Brochure gratis.*
GUST. VAN ESSEN, Piet Heinstraat 85.
Coiffeur en Manicure voor Dames.
Eenigst gediplomeerd Haarverver.

„Tango" Teas en „Tango" Suppers
IN DE RESTAURANT VAN HET
HOTEL „CENTRAL"
(alleen Hôtel-ingang). **Den Haag.**
Naar aanleiding van de gunstige Haagsche Pers-beoordeelingen betreffende de „TANGO", zullen wij **van af 16 Januari a.s.** de „TANGO" doen demonstreeren, zooals deze in **1e klasse Hôtels en Restaurants** in het buitenland gedanst wordt.
Wij hebben geëngageerd
den Heer BECKER en Mej. TOETINA.
N.B. Prof. BECKER won the gold medal in the world's competition for dancing at the international exhibition at Brussels. Miss TOETINA the greatest exponent of the art of dancing.
De Tangoërs worden begeleid door het Tzigane Ensemble „Vincze Miska"
„Tango"-Tea van 3—5½ nam.
„Tango"-Suppers à fl. 2.— voorloopig alleen des Zaterdags van **10—12½ uur.** Voor soupers „Avond-Toilet".
N.B. Voor „TANGO" SUPPER worden **kaarten op naam** afgegeven ten kantore der Directie of worden op verlangen per post toegezonden.
Van af 1 FEBRUARI in de Restaurant het
TZIGANE ENSEMBLE „PALY".
J. SASSEN, Directeur.

F. W. VAN WIJK.
Dameskleermaker.
Tollensstraat 118. **Telefoon 3235.**
Gedurende de maand Januari Tailor-made Costumes, Pluche en Bontmantels tegen **verminderde prijzen.**

A. KOGELS & ZOON
Prinsestraat 52—56. Telefoon 2825.
VAN AF
DINSDAG 20 JANUARI
Groote Jaarlijksche Opruiming.

COSTUME TAILLEUR
naar maat, in blauwe serge of Engelsche fantasie-stof. Mantel met zijde gevoerd.
1e klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.—.

MANICURE
Melle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 17 Januari 1914. No. 10

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.

Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

BRIEVEN UIT PARIJS.

II.

Na het souper, zeide ik u, eindigden wij den vroegen morgen in de Notre-Dame. Want niets schooners is er te bedenken, dan deze kerk, waar in het schemerdonker de oude gebrande glazen gloeien, waar de kaarsen heel in de verte bij het altaar staan te flikkeren, onwezenlijk, verre, waar de klanken van het groote orgel rondom druischen. Deze Gothische kerk, dit heerlijk gebouw, dat daar staat als een herinnering aan het hechte middeleeuwsche geloof, is zoo onmetelijk groot, dat het schijnt, of zij niet te vullen is, hoeveel drommen van kleine menschjes er ook heen en weer schuifelen. Wij hadden een stil donker hoekje gevonden, dat wegdook bij een grooten pilaar. Vandaar af leek het gebeuren bij het altaar, het heen en weer gaan van statig-stijve gestalten, die neerknakten en zich weer oprichtten, het zingen van hooge jongensstemmen en de omgang van den aartsbissehop met zijn koorknapen, dragend hooge kaarsen, dit alles leek een droom, een feest van de schoonheid, een herleving van oude tijden toen de twijfel nog een onbekende factor was in den mensch. En het was, of onze gedachten, die gestreden hadden dien nacht bij het souper, toen vernuftige redenaties zonder ophouden waren gevoerd, nu tot rust kwamen, en zich verefferden in een aandachtig opgaan van al, wat in de grootheid van deze kerk gebeurde. En beter leek het toen te prinzen zonder vorm of woord, dan te strijden in heldere overtuiging. Maar onze levens zijn er niet meer zóó naar gericht, dat men lang kan toeven bij de stille meditaties over middeleeuwsch levensbegrip. Vanzelve keeren wij terug tot de werkelijkheid, die eischt, dat menschen zich débrouilleeren, en vergelijken, en overwegen! Hoe men er ook ingaat, om het geloof of om de uiterlijke schoonheid, om de wijding van de donkere ruimte of de rust van het lijnenspel, men keert terug in het zonlicht, waar auto's toeteren en vliegende beweging is! Och, arme lezeres, wat begint gij u te vervelen, omdat ik zoo zwaar op de hand ben vandaag, en u geen luchtig gebabbel meer geef. Werkelijk, ik zou er me bijna op betrappen, dat ik literarisch ga worden, en dergelijke menschen zijn immers in het dagelijksch leven onuitstaanbaar? Maar zeg eens, is het soms niet moeilijk, een lijn te trekken tusschen het echte en het literarisch-schijnbare? Het lijkt, of dit tweeërlei voelen zich verwart. En als ik zoo in verbeelding met u zit te praten, is het mij niet voortdurend mogelijk een toontje van „je m'en fiche" te houden. Je hebt zoo van die dagen, als 't van dat donkere weer is, zoo lam-koud en nattig, dat je zonder 't zelf te willen, wat zwaar op de hand wordt. Daarbij moet ik u in vertrouwen vertellen, dat de Notre-Dame nu eenmaal een stokpaardje van me is. Ieder mensch heeft zoo van die zwakheden. Mijn vrienden hebben er me dikwijls genoeg om uitgelachen, als ik weer bezig was, erover door te hollen. „Hu paardje, hu" werd er dan gezongen — en gij zingt het nu, zoo gij wilt! Nog één moment, nog een aasje van geduld en ik stap voor goed naar een ander onderwerp.

'k Ben nu eenmaal in een lugubere bui en daar moet iedereen aan gelooven.

Zoo gij ooit 's winters in Parijs komt, en gij wilt dan midden tusschen het vreugdige gefuif eens een anderen kant van het leven zien — zooals vroeger iedere vroemdeling vol griezeligen angst de Morgue binnenliep, om afschuwelijke lijken te begluren, die den laatsten stempel van den doodstrijd eens menschen nog dragen [1]) ga dan op een triesten middag de Notre-Dame in, waar zeer dikwijls een lijkdienst is in een of andere kleine kapel. Er zijn in de parochie meer arme dan rijke leden; de huurt is nu niet bepaald chique, en het gevolg is, dat de dooden-diensten geen groote praal vertoonen. Zoo'n statie is meest heel armelijk en van zoo'n groote zieligheid, omdat de wit-geschandde kisten, die in worden gedragen in het donkere hol, er zoo gauw mogelijk weer uitkomen, na wat laatst geprevel van de vrienden en het altijd — eendere ceremonie van den onbewogen priester. Men moet wel de regels van Alfred de Musset als een nieuwen vondst nazeggen: Le voyageur, sentant passer la mort, se recommande à Dieu.

Dergelijke emoties zijn er in Parijs zoovele! Natuurlijk is het antipathieke, dat zoo iets dadelijk oversiaat in snobbisme. En de menschen, die er dat van maken, die koud en onaangedaan blijven, die de emoties zoeken om het interessante alleen, zijn waarlijk onverdragelijk. 't Is bijvoorbeeld een doodgewoon modetje geworden om 's nachts naar de hallen te gaan en dan in zoogenaamd gevaarlijke apachen-kroegen te kruipen. De hallen zelf zijn om drie, vier of vijf uur 's morgens een allergenoegelijkst tijdverdrijf. Dan komt van alle kanten aanrijden, op wagens met panden, met ossen ook wel bespannen, wat de reuzenstad dien dag zal verorberen. En vooral 's zomers is het verrassend die straten van kramen vol jonge groenten of beladen met bergen frissche bloemen door te wandelen, zooals die daar geschikt worden in de stilte van den nacht. Wat nu die kroegjes aangaat, in hoeverre je daar voor den gek wordt gehouden, ben ik nooit precies te weten gekomen. Vroeger was het bij de hallen bepaald gevaarlijk; daar doolden dan allerhand ongure typen zonder nachtverblijf rond, tegenwoordig komt er zooveel nieuwsgierig publiek, dat de kansen van den werkelijken aanrander vrijwel verkeken zijn — en zij nu hun duiten trachten te verdienen met een spel van quasi-gevecht en nagebootste ruwheid voor kijkers, die op iets rauws beltst blijken. Hoe de verhouding is tusschen het echte en het schijnbare, zou ik u niets durvan zeggen, de opinies loopen nogal ver uiteen, en iedereen heeft daarvan weer andere bevindingen.

Dicht bij de hallen kan men een slaaphuis zien voor de allerarmsten, die daar voor een paar sous den nacht opgepakt kunnen doorbrengen. Het leger des heils heeft natuurlijk ook wel van die gelegenheden, maar zooals in Londen, zijn er verscheidene, die aan een particulier behooren en eenvoudig uit winstbejag gedreven worden. Een zoo'n schooier, laat zijn hotel zien voor één frane, en de ellende van zijn vaste slaapklanten geeft hem een vollen beurs! Toestanden als deze, hoe ergerlijk ze ook zijn, vindt men in elke wereldstad. Toch is het me dikwijls opgevallen, dat men in Parijs op straat niet zulke groote armoede ziet als in Londen. Ik praat nu over sociale toestanden, alsof ik er veel van weet, wat inderdaad niet het geval is. Ik ben ook bang, dat het u niet kan schelen, omdat men, van Parijs lezende, op iets anders gespitst is. Om actueel te blijven, voel ik heel goed, dat ik verplicht ben van 't sociale gebied af te glijden om op dat van zooveel grooter gewicht: het dansgebied stil te houden. U moogt gerust bekennen, dat u gedacht hebt: zou die juffrouw nu heusch niet over den Tango beginnen? en mijn repliek is dadelijk hierop: ik ben ziek van den tango.

Terwijl hier de Kerk er zich al mee gaat bemoeien, hoorde ik uit Holland, dat raadslieden den dans hebben moeten keuren, en in stilte verheug ik me al op een vers van Speenhof, dat wel niet uit zal blijven na zooveel bespottelijke „Wichtigmacherei." Ik weiger beslist, over dit chapiter verder uit te weiden. Of de Tango nu convenabel is of niet, of de menschen er zin in hebben haar, fatsoenlijk of zoo onfatsoenlijk mogelijk te dansen, het kant mij zoo koud als een steen. Onze beschaving — ware zij niet slechts een abstract idee — moest eigenlijk wel blozen over zooveel gedebiteerde nonsens!

Numero twee van de actueele dingen is de arme Gioconda oftewel Mona Lisa natuurlijk. Welnu: het eenige wat ik zeggen kan is, dat ze weer aan haar spijkers in de Salle Carrée hangt, waar twee jaar lang Amerikanen en andere intelligente vreemdelingen naar gegaapt hebben.

Da Vinci's schilderij is nog even schoon, en de wereld nog even dwaas door minder het kunstwerk op zichzelve te beschouwen, dan wel over de beteekenis van haar lachend gezicht te filosofeeren. Er zijn van die dingen, die je kriegel maken. Ik kan het gezeur over de geheimzinnigheid der Gioconda niet uitstaan. Het komt er zoo weinig op aan, vind ik. Men voelt hier den hoogen geest van den schilder, die deze vrouw moet lief gehad hebben zonder haar te begrijpen. Zooiets ga je niet uitpluizen met spitsvondige verhalen, dat is toch niet aan te raken, immers?

Het is alleen aan te voelen misschien, maar daar praat je dan niet over.

Een volgenden keer iets meer over schilderkunst.

JO LAJOOST.

[1]) De Morgue is thans voor het publiek gesloten.

DE DALCROZE-METHODE

en haar nut voor de lichamelijke ontwikkeling der jeugd,

door

LOUISE DEN HOLLANDER.

Zeer veel is er al geschreven over de Dalcroze-methode, meermalen heb ik mijne meening daarover geuit, en toch dringt het me nu, er op terug te komen, echter niet om in herhalingen te vervallen, maar om van een heel anderen kant de methode te beschouwen. Nu bij geestelijke overlading de gebrekkige lichamelijke opvoeding aller aandacht trekt, wil ik — door de ervaring van mijn onderwijs daartoe gedreven — 't licht laten vallen op de voordeelen der Dalcroze-methode voor de lichamelijke ontwikkeling van het kind.

Ik wil dus ditmaal zwijgen over de nieuwe wijze van muziekonderwijs, over de hervorming der danskunst en van het tooneelspel, over de plastiek . . . al deze kunstuitingen der methode wil ik laten rusten en alleen praten over het nut der methode voor 't lichaam en de gezondheid van het kind.

Hoe Dalcroze tot de methode kwam, die hij alomvattend kortweg „Rhythmische Gymnastiek" noemt?.

Als leeraar aan het Conservatorium te Genève trof het hem, hoe velé leerlingen weinig of niets begrepen van de maat en rhythmus, die zij vóór zich zagen, hoe onhandig en onrhythmisch vele kinderen zich bewogen in de zangspelen en spelliedjes. Buiten het conservatorium zag hij vaak de trage opvoeding van het lichaam aan de wilsuiting, bij allerlei kleine ervaringen als bij het uitwijken voor fiets of auto, trof hem de zenuwachtigheid en onhandigheid van vele menschen. Hij voelde dit alles als een gemis aan rhythmisch gevoel, als een disharmonie tusschen geest en lichaam, die om verandering en verbetering riep.

Begon Dalcroze met eenvoudige rhythmen door zijne leerlingen te laten loopen, met eenige oefeningen voor den spontanen wil, langzamerhand werd dat kleine begin tot een grooter geheel, tot eene methode, waarvan men misschien alle diepten nog niet heeft kunnen peilen. Onvermoeid werkt de groote paedagoog aan de verbetering en volmaking zijner methode en telkens komt het van zijne lippen: „Dies alles sind Versuche".

Saksen, overtuigd van de groote beteekenis der methode als kunstuiting zoowel als factor der algemeene opvoeding, stelde Dalcroze in staat in de Gartenstadt Hellerau, een groot half uur boven Dresden, zijn werk op groote schaal toe te passen. In October 1911 werd de „Dalcroze Anstalt" ingewijd en telt nu minstens 4 à 500 leerlingen, uit alle oorden der wereld daarheen gekomen. Men vindt er musici, dansleeraren en danseressen, tooneelspelers en regisseurs, maar ook opvoeders, leeraren van lager en middelbaar onderwijs en vele turn-leerkrachten.

Dr. Ernst Jolowitz, vroeger assistant van Prof. Flechsig te Leipzig, is aan het Dalcroze Instituut verbonden, vooral om den invloed te bestudeeren, die de Rhythmische Gymnastiek in allerlei gevallen uitoefent.

's Winters in een zaal, des zomers in de open lucht uitgevoerd, zijn de Dalcroze oefeningen sterkend en gezond voor lichaam en geest.

Men behoeft de inrichting slechts te bezoeken om te ervaren wat een frissche levenslust en levensmoed er heerscht onder de leerlingen.

In de eerste weken worden enkelen stijf aan rug, beenen of armen door de ongewone dagelijksche lichaamsoefeningen, maar, geen nood, behalve de dokter zijn er een masseur en een masseuse en spoedig zijn de spieren weer slap en lening en raken verder gewend aan de lichaamsbewegingen.

Tot de bijzondere hygiënische inrichting van het instituut behooren ook de talrijke badkamers, waar allerlei soorten van baden gebruikt kunnen worden, terwijl naast de garderobes een bal is, voorzien van douche- en voorbaden.

Heeft de Dalcroze Anstalt vele Zweiginstalten in Duitschland, Zwitserland, Oostenrijk-Hongarije, Rusland, Frankrijk, België, ook in Engeland is in September 1913 „The London School of Dalcroze Eurhythmics" geopend en heeft Dalcroze in November j.l. met eenige leerlingen op uitnoodiging demonstraties gehouden in Londen, Newcastle, Edinburgh, Oxford, Brighton.

In New-York is onder leiding van Clara Brooke een Dalcroze school gevestigd.

Behalve deze neven-instituten zijn er talrijke Conservatoria en inrichtingen voor Lager en middelbaar onderwijs, die de Dalcroze-Methode hebben ingevoerd o.a. in ons land: De Nieuwe Muziekschool, De Toneelschool, de With. Catharinaschool in Amsterdam en naar ik hoor ook lagere scholen in Amersfoort en Hilversum.

Op de tentoonstelling voor lichamelijke opvoeding in Dresden 1912 was eene afdeeling gewijd aan de Rhythmische Gymnastiek.

In geneeskundige kringen trekt de methode steeds grooter belangstelling en is zij van merkwaardigen invloed gebleken op achterlijke, zenuwzwakke en wil-zwakke kinderen.

Ik ken leeraren, die telkens nieuwe zenuwzwakken tot leerling krijgen, zoo ingenomen blijft de dokter der zenuwinrichting met de resultaten der rhythmische oefeningen.

Dalcroze zelf heeft eene doof-stomme leerlinge gehad, die — nadat ze wat had leeren spreken — door rhythmische oefeningen, naar 't gezichtsbeeld gemaakt, haar evenwichtsgevoel heeft ontwikkeld, zich gemakkelijker leerde uitdrukken en beter toestanden van apathie leerde overwinnen.

Dalcroze vermoedt ook, dat de Rhythmische Gymnastiek voor 't onderwijs aan blinden van belang is, om door geregelde gehoorsindrukken met overeenkomstige lichaamsbewegingen een oriënteering der ruimte te verschaffen en zoo het ontbrekende gezichtsbeeld meer te vergoeden.

In October 1912 hebben verschillende leden der Vereeniging voor Natuur- en Geneeskunde in Dresden de lessen in Hellerau bijgewoond en naar aanleiding daarvan hunne meeningen geuit o.a. Dr. Max Brückner: „De oefeningen zijn van belang voor de opvoeding van het gezonde èn van het achterlijke kind."

Zenuwarts Dr. Hans Haenel: „De oefeningen zijn van groote waarde als „Körpergymnastik" maar ook als „Hirngymnastiek".

Uit ervaring kan ik zeggen, dat het kind zijn eigen lichaam in alle beweegingen en in alle nuancen van sterkte en duur der bewegingen leert beheerschen.

Nerveuse, onhandige en zoogenaamd onrhythmische kinderen zag ik rustig, flink en rhythmisch worden.

De Rhythmische Gymnastiek wil geen enkele manier van lichamelijke ontwikkeling verdringen, zij wil alle lichamelijke ontwikkeling aanvullen.

Boven alle andere lichaamsoefeningen heeft zij de drijfkracht en concentreerende macht van den rhythmus voor.

De rhythmus doet de lichaamsbeweging ontstaan en maakt haar harmonisch en schoon, van eene geestelijke en innerlijke schoonheid echter, die nooit ontaarden kan in affectatie of zelfbehagen, zooals wel eens „aesthetisch" turnen.

Daarom tot besluit: de Rhythmische Gymnastiek is gezond voor jongens en meisjes, zij sterkt de spieren, verbetert houding en gang, bevordert de gezond-regelmatige werking der levensorganen en brengt harmonie tusschen lichaam en geest.

Moge de Rhythmische Gymnastiek steeds meer beoefend worden door onze jeugd en vooral des zomers in de open lucht!

Januari 1914.

Kon. Vér. Het Nederlandsch Tooneel.

„LENTEWOLKEN."

door Herman Roelvink.

Het scherm ging op en het was een lange zucht van verrassing, die door het dichtbezette huis gonsde: 't Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, waar de Première van het Hollandsch tooneelstuk „Lentewolken", afthans wat Den Haag beteeft, plaats greep.

Het was als een herkenning: het typische stadshoekje uit Delft, dat, op het tooneel gerealiseerd, een oud schilderijtje geleek. De bezoekers van het overvolle gebouw, menschen allen in avondtoilet en in uitgaansstemming glimlachten, genoegelijk, om den eenvoud die hen daar van 't tooneel als overvallen kwam.

Twee tuintjes van enkele vierkante meters oppervlakte, die dwars naar de zaal toegekeerd liggen, gescheiden door een laag peuterig, houten hekje; een serretje dat in 't grootste tuintje thuis hoort, een trapje-steep in 't andere weer, een tuinpoortje dat van beiden is en toegang geeft tot een

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

binnenstraatje, een nauw ommuurd steegje zooals men deze in oude stadjes vindt; — zie dan voorts in uw verbeelding, terzijde van een silhouet van oude huizendaken, de toren van Delft die zijn kop in de lucht opsteekt, de blauwe lucht, waarin de lichte vlosse L e n t e w o l k e n varen.

Zóó is het echt Hollandsch decor van het eerste bedrijf, dat tegen het eind van deze acte als stemmingsbeeld verandert. — Dan donkert boven 't oude stadje de hemel tot een diep, zwart blauw, waarin de sterren hun lichtjes prikken; het silhouet der huizen krijgt een nieuw en typisch aanschijn. het leven der studenten in de kleine academiestad openbaart zich in al die verlichte vensters, welke in de bovenverdiepingen, in de nokken zelfs der huizen zijn. Vlak bij het voorplan is er zulk een venster; de figuur van een blokkende student teekent zich op 't verlichte gele raamgordijn af. En opnieuw ziet men, hoog in de nachtlucht, de laatste drijvende vlokken der Lentewolken, welke, telkens keerend en vermassend, symbool zijn van het stuk.

Lentewolken: het zijn de misverstanden, de spoedig verdreven stoornissen, welke voor korten tijd de jeugd van het groepje Delftsche studenten, dat in dit tooneelwerk voor ons optreedt, verstoren. Het zijn de liefdes-intrigues, welke zich weven tusschen vier jonge menschen, de moeilijkheden welke tusschen hen rijzen die ons drie bedrijven lang bezig houden, alvorens de lentelucht gezuiverd is en twee gelukkig verloofde paren, aan het eind van deze drie bedrijven ons van over het voetlicht tegenlachen.

Zóó althans moet de auteur zich in hoofdtrekken het wezen van zijn werk hebben gedacht. Het mooie decor, de typisch Hollandsche toestanden, in dezen; het gemeenschappelijk studentenleven tusschen jonge mannen en jonge meisjes, deze, ongetwijfeld groote factoren voor een tooneelwerk hebben hem als vrij voldoende voor oogen gestaan, toen hij den inhoud van zijn werk overwoog. In het voldoende gewicht van den geestelijken inhoud van zijn stuk is deze schrijver echter te kort gekomen. De tooneeltjes ieder op zichzelf heeft hij goed, af en toe zelfs uitstekend voor oogen gehad, de tafreeltjes waren telkens geurig en kleurig, doch de noodzakelijkheid in het verloop van deze gansche geschiedenis betreffend wisseling van keuze, hebben wij geen moment, geen kort oogenblik zelfs gevoeld.

Dat de student Fred (Constant van Kerckhoven) voor de rijke studente Do (mevrouw Rika Hopper) meer bewondering dan liefde voelt, is door den auteur wel duidelijk aan 't licht gebracht. De begrijpelijkheid van Do's liefde voor den student Phil blijft echter onverklaard. Zóó slecht slaagt de schrijver erin ons de genegenheid voor het meer onaangename dan interessante wezen van dezen Phil, bijgenaamd „de ongure"! — wat een flauwe bijnaam! — begrijpelijk te maken, dat onze sympathie uit reactie meer en meer gaat naar den zwakkeling Fred. Fred, die geen geleerde is, geen wil bezit, doch ook geen phrases uit en geen topzware gevoeligheid toont.

Tusschen deze drie: Fred, Do, Phil, loopt de intrigue, waarbij we dan nog Sannetje moeten noemen, het vriendelijke dochtertje van mevrouw de Wilde, bij wie Do in huis woont. De genegenheid tusschen Fred en Do zien wij verloopen in liefde tusschen Phil en Do. Het aanvankelijk door Do flink op zij gezette Sannetje „krijgt" haar Fred. De schrijver, men voelt het zoo duidelijk in dit stuk, is er zéér bevredigd mee: het zit er trouwens bovenop dat hij Do en Phil eerste rangsmenschen vindt. Fred en Sannetje daarentegen een tweetal, waarvan geen van beiden den ander naar beneden haalt, omdat zij immers zoo doodgewoon reeds zijn en wat dit betreft —, aan elkaar gewaagd. Nu is de groote psychologische fout in dit stuk, dat deze eerste rangsmenschen als zoodanig absoluut zijn mislukt. Mevrouw Rika Hopper, aan wie de Do-rol was toevertrouwd, was bovendien wel de meest ongeschikte om de onnatuurlijkheid ervan te redden. Zij sprak rhetorisch meer dan eens den toch al rhetorischen rol. En ook de heer Reule, die den jongen man met een zeer edel „doch" trotsch karakter voorstellen moest, legde dien trots er zoo mal-bovenop dat we hem als aantrekkelijk man eenvoudig niet aanvaarden konden.

Neen, dit tweetal sprak al te verheven en te zelfingenomen om nog jong en echt van gevoel te kunnen zijn. Zooals we reeds zeiden, de sympathie, of wel het innerlijk meeleven ging naar Fred, wiens natuur althans deze was van een levend mensch.

Het: Sannetje, van Emma Morel; wat was dit kostelijk! Een gewoonlingetje, zij, evenals Fred, heel natuurlijk in haar bescheidenheid, in haar echte liefheid en droefenis.

Zijn dus de hoofdfiguren in „Lentewolken" er slecht naast met al hun verwaand geredekavel en al hun spitsvondigheden in de fijnheid van hun gevoel; een paar bijfiguren daarentegen zijn voortreffelijk! Zij kennen geen lentewolken meer: de oude mevrouw de Wilde en haar eveneens bejaarde buurman Marcus Nieuwenburg. Er is tusschen hen, zoolang ze elkaar, vanaf de jeugd, kennen, een flirt van plagen en prikkelen. Ze mogen elkaar graag lijden, doch hun genegenheid uit zich in vriendelijk gekibbel, in een listig woordenspel, waarin de een voortdurend er op uit is den ander schaakmat te zetten. De oude mevrouw de Wilde is vooruitstrevend, de oude Marcus is conservatief. Hun wezen wilde Herman Roelvink ook al in een zichtbaar symbool vatten. — Het tuintje van mevrouw de Wilde namelijk staat vol bloeiende, vrijuit groeiende planten, het tuintje van den ouden vrijgezel bevat een aantal bloempotten, heel stijve, ordelijke bloempotten, waarin de bloemblaadjes wel afgestoft gelijken. Niettemin kan dit oude paartje elkaar moeilijk missen en is in hun verhouding een vriendschap uitgedrukt, die tot de schoone begrijpelijkheden van dit tooneelwerk des jongen schrijvers behoort.

Hooft het gezegd, dat mevrouw Poelman een uitmuntend creatietje van de oude, wakkere dame gaf?

Hein Harms was overigens zeer goed als haar partner.

Een overvolle zaal heeft voor deze Première van hare belangstelling geducht doen blijken; de onverklaarbare jongeling Phil ontving een lauwerkrans.

ALBERTINE DE HAAS.

OPZET EN TOEVAL.

Blijspel in drie bedrijven van Harold Chapin.

Shaw's geest is in dit stuk verwerkt!

Waarschijnlijk heeft Shaw den schrijver van het blijspel: Opzet en Toeval, geïnspireerd door zijn paradoxalen zin van vernuft.

Harold Chapin wilde ook vernuft geven, geen Fransche esprit, geen Duitsche boert, doch dit gerecht dat in de mode komt en dat uit den paradox wordt bereid.

Lukte het Harold Chapin in zijn blijspel niet, een vaardige paradox in den dialoog te vermengen, dan behielp hij zich met het onverwachte. Met een dialoog, die het vernuft missend van een frissche paradox, althans de wendingen bezat van gezegden en antwoorden welke men juist n i è t berekenen mocht.

Dit soort vernuft van het o n v e r w a c h t e, van het tegenstrijdige, is de moderne geest door Shaw op het moderne tooneel gebracht, door velen sindsdien nagevolgd.

In het blijspel door die Haghespelers op hun program genomen, is deze geest van verzet tegen wat conventioneel zou kunnen heeten, op het scherpst getypeerd in de bekoorlijke persoonlijkheid: Pauline Cheverelle. Zij gaat door voor een arme weduwe, misschien een gescheiden vrouw, in elk geval is zij iemand wier afkomst niet geheel bekend is in de adellijke familie waar zij logeert en waarvan zij van plan is den zoon te huwen. De ontvangst bij deze familie was eenigszins koel en zij begint in Shaw-schen geest zelf, hen die zij haar belagers denkt, uit hun tent te lokken met de meest forsche en daardoor ontwapenende vraag: „ge denkt met een avonturierster te maken te hebben?"

Inderdaad krijgen wij in den loop van het stuk geen heldere voorstelling ervan dat zij dit n i e t is.

De vraag blijft ook onbeantwoord, waarom zij, de bekoorlijke jonge vrouw, toch eigenlijk het gravenzoontje wenscht te huwen. Berekening? Maar deze is immers niet in het spel, waar zij ten slotte alle grafelijke titels loopen laat voor een secretaris, weliswaar een van een hertog.

De verwikkeling van dit stuk in de karakterteekening van de hoofdpersonen is dan ook niet de sterkste zijde, zoodat we de beteekenis van dit blijspel zoeken moeten in den dikwijls geestigen dialoog.

Deze werd door mevrouw Enny Vrede wel zeer goed gezegd. Geheel haar persoonlijkheid, met de verfijning harer toiletten, was voor den rol berekend. Het wufte en kinderlijke tevens, het berekenende en heerschzuchtige kwam zeer goed tot zijn recht.

Doch — is haar liefde voor dezen secretaris Bently? Of is hier alleen heerschzucht, gewekt door een, die zich niet als de andere mannen in dit stuk, dadelijk onderwerpen liet? . . . .

Misschien is het dwaas, hier ernstiger op in te gaan, immers de schrijver zelf gooide met zijn muts naar den ernst in zijn gegevens.

Hij heeft bij een boeiende dialoog een blijspel in elkaar gewrocht dat even aangenaam voor 't gezicht was als voor het oor. Het grillige wezentje: Pauline Cheverelle hebben we zien fladderen tusschen vier mannen die ze min of meer betoovert en dit was aardig genoeg.

De mannen in kwestie waren Eduard Verkade als de begeerde secretaris, Phil. la Chapelle als hertog van Keels, de heer Ruys als vader van den oorspronkelijken verloofde en dit verloofde gravenzoontje zelf.

De heer Ruys was uitstekend op dreef. Zijn opvatting hield juist het midden tusschen blijspel en klucht, zooals dit blijspel ook in zijn geheel naar het kluchtgenre toezwenkt. Mejuffrouw Schmidt-Crans stond hem in deze opvatting uitstekend terzijde.

Zoodat een avond naar „Opzet en Toeval" een avond beteekent van genot door geestvolle scherts.

ALBERTINE DE HAAS.

SOIRÉE IN 'T GEBOUW.

De Soiree van Donderdagavond meenen wij! Deze ten bate van de afdeeling 's Gravenhage en omstreken der „Vereeniging tot op-

Le Concert de Mozart.

voeding van halfverweesde, verwaarloosde of verlaten kinderen in het huisgezin."

De naam van het doel der Soirée is heel lang. Veel eenvoudiger en meer dadelijk aansprekend is het plaatje van het kind, dat op de programma's stond. Een arm jongetje dat opkijkt met den moeden blik van het niet gevoelde, het kou en honger lijdende kind.

„Verwaarloosd" — staat er onder.

Dit is welsprekend.

Nu hebben andere kinderen, kleine en ook veel grootere, dames en heeren eigenlijk al, voor de leniging van armoede hun best gedaan. Zeker, zij hebben eenige vreugde daarvan beleefd; doch zij hebben hun tijd gegeven, hun moeiten, inspanning en zorgen en al gaf de vroolijkheid van hun kunst wel niet den weerklank of het beeld van de armoede en het verdriet waarvoor zij ijveren, de uitkomst werd ongetwijfeld door allen overdacht. Die uitkomst moet zeer zeker het doel zeer ten goede komen. Want het gebouw was vol zooals wij het nog zelden zagen. Deze Soirée

La Leçon de Dance. Photo C. J. L. Vermeulen, den Haag.

is nog op een andere wijze uitnemend geslaagd.

Het artistieke succes is zeer groot geweest. Daarenboven was de samenstelling van het programma te roemen.

Reeds hierom, dat dit niet overladen was. Eigenlijk bestond het slechts uit twee nummers.

De bloemen-idylle, in tekst van N. N., waarbij de heer H. A. P. de Waart de muziek heeft gearrangeerd. Het koor der Evang. Luth. Kerk was onder leiding van den heer J. Broek te Nijmegen. Tot zoover de namen, welke het programma geeft, waarbij we nog dezen mogen noemen van den heer C. Baron van Lijnden en de vermelding der anonyme leden van het strijk-orkest „Euterpe."

Doch hoevelen zijn daarmee n i e t genoemd. Natuurlijk denken wij daarbij aan de executanten van de bloemen-idylle.

Het tooneel bood bij 't opgaan van 't scherm een feeërieken indruk. In een bosch zijn we verplaatst, waarin de bloemenkinderen bewegen in een loomen, gracieusen dans. Er is blijdschap en zon, een kleurenfeest van al die dooreen warrelende, in beeldige toiletjes gehulde jonge feetjes. — Het zomerweer verandert, de lucht wordt zwart, het onweer breekt los en de blauwe gloed schenkt prachtige effecten aan de jonge meisjes die terzijde van het tooneel zijn neer gaan liggen in het gras van het woud.

Zij droomen van stormen in het leven, zij droomen van kleine wezentjes, die geen vader of moeder hebben en daardoor verwaarloosd zijn, zoo zegt de tekst, die herinneren wil aan het schoone doel van den avond.

Een witte gedaante verschijnt in den zwarten nacht. Zij is de leidster van de arme kinderen, zij is in den droom de reddende engel en — zij danst heel goed. Dit is het wat wij opmerken.

Misschien was onze bewondering nog grooter voor wat na de pauze kwam.

Les bibelots de Saxe, heetten deze verrukkelijk schoone tableaux-vivants. „Heure paisible" allereerst. Een herderinnetje, een klein ventje met schapje en een fluitspelende jonge man. Ziedaar het groepje dat het oog betooverd hield, zoodat het scherm op en weer op moest.

Declaration d'amour; Le concert de Mozart en ten slotte La leçon de danse, zijn de titels der telkens opnieuw verrukkende groepen Saksisch-porcelein.

Een artistiek effect hebben wij met deze tableaux te boeken als men niet elken dag ervaart.

We konden opnieuw bemerken, dat iets werkelijk moois de menschen stil maakt. Want telkens kwam uit de groote menigte in 't gebouw 't applaus, als na de eerste te groote verrassing als het ware, schuchter los.

Het succes was inderdaad groot.

A. de H.

De Lichamelijke schoonheid der vrouw.

Een lezing van Mevrouw Doctor Bess. M. Mensendieck.

Dinsdagavond heeft de beroemde doctor Mensendieck in Rotterdam voor een groot aantal belangstellenden, zoowel van het vrouwelijk als het mannelijk geslacht, en waaronder verschillende doktoren, een lezing gehouden, waarin zij haar methode: hoe de vrouw het beste haar lichamelijke schoonheid kan behouden, op zeer duidelijke wijze heeft toegelicht, met behulp van vele projecties.

Doctor M. is in ons land geen onbekende; haar werken worden gelezen, haar systeem is door leerlingen al praktisch toegepast, zij heeft onder haar patiënten verscheidene Hollandsche vrouwen gehad. Maar het pakt nu eenmaal veel meer, als men zoo'n persoonlijkheid zelf eens kan hooren; en dáárom werd onze sympathie in het bizonder sterker, toen wij deze kranige vrouw met haar heldere stem vóór ons hadden.

Doctor M. is een Amerikaansche van geboorte, maar kwam later naar Europa, om haar in Amerika zoo gewaardeerde overtuiging naar hier te brengen. Zij reist veel, maar heeft Berlijn tot haar standplaats gekozen, en gaf haar lezing dan ook in het Duitsch.

Haar streven is erop gericht den vrouwen belangstelling te geven voor de verzorging van hun lichaam, om zoodoende kans te hebben, het onderwijs, (dat zij over het algemeen zéér onvoldoende vindt) in de Europeesche meisjes-scholen later te hervormen.

Eeuwen lang is de verzorging van ons gezonde lichaam een bijna vergeten factor van ons bestaan geweest. Daardoor is ons lichaam al verder van het volmaakte afgedwaald. Wel heeft in de laatste tijden de dans een vernieuwing ondergaan, kan het publiek een uiterlijke schoonheid genieten bij de Russische balletten, bij Indische danseressen, bij een Isadora Duncan, een Kita Sachetto, of bij de leerlingen van Dalcrose, maar deze schoonheid is er eene van studie voor enkelingen, het is fantastisch en ligt veel meer op het gebied der kunst, dan op dat van ons nuchter dagelijksch leven. Ons organisme heeft daarmee niets te maken.

De vervolmaking van het lichaam behoort bij ons weten, bij ons denkvermogen. De gymnastiek-lessen op de meeste meisjesscholen raken hier niet aan; ze zijn een verpoozing waarbij eenige turn-oefeningen ten uitvoer worden gebracht, maar hebben geen resultaat voor het physiek van de kinderen. Men leert niet iets, wat men elk oogenblik in praktijk zou kunnen brengen. Men leert hun op een duimpje de constructie van machines, de beteekenis van een hefboom, maar ze weten veel te weinig, hoe hun eigen lichaam geconstrueerd is, hoe wij ontelbare hefboomen tot onzen dienst hebben, en hoe wij daarvan op de beste en minst schadelijke wijze profijt kunnen trekken. Als wij een stoel verschuiven, doen wij het vaker met onzen buik dan op veel logischer manier.

Wij pakken iets zwaars meestal aan met de handen naar buiten gedraaid inplaats van naar binnen, waardoor wij den schoonen vorm van onze armen bederven; wij leeren in het gelid te staan met teenen buitenwaarts gericht, hielen tegen elkaar, wat de lijn van onze beenen op den duur bederft en het begin is van ongelijken heupstand. Zij liet zien hoe de meeste vrouwen, als zij iets zwaars te tillen hebben, te veel bun hals- en te weinig hun rugspieren gebruiken, wat bij het sleutelbeen de bekende leelijke putjes veroorzaakt. De projecties toonden alle duidelijk de bedoeling van de spreekster; ik wil u verder geen voorbeelden geven, die, zóó verteld, wellicht wat onduidelijk zullen zijn. Al hare bewijzen, aan het naaktmodel gegeven, dienden tot staving van haar opinie, dat ten eerste: gymnastiek-les moet zijn populair-wetenschappelijk. Men moet de spieren kennen en de verschillende mogelijkheden bij een bepaalde beweging; men moet de wetten der mechanica begrijpen, men moet iets niet voor een spiegel na-agen, maar in de hersens verwerken — en dan vanzelf voelen, welke de verschillen zijn.

Zoo worden wij geen automaat, zoo wordt elke beweging een bewust werk van onze zenuwen en onze spieren. Dan is het niet anders mogelijk, of ons lichaam zal weer zijn een harmonische samenstelling — iets met rythme, met verschillende tempo's zooals bij de abstracte muziek, die de mechanica van een piano, bestuurd door den wil van een pianist, kan voortbrengen.

Willen wij inderdaad het nas verbeteren, dan is dit bij de opvoedkunde het meest noodige en dan zal school-dril, militaire dril (met de onnatuurlijk doorgeknakte knieën, gekruiste armen op den rug, forceering van de borstkas, die te veel wordt uitgezet, een te hoog-gerekt hoofd) en de z.g. Zweedsche gymnastiek, die volgens doctor M. ook bijna nooit op een logischen basis berust, en het lichaam dus nooit harmonisch kan verfraaien, tot het verleden moeten behooren.

Al betoogende, bewees doctor M. ons tegelijkertijd, dat de lichaamsoefeningen noodzakelijk naakt moeten plaats hebben. Onder kleederen verborgen, zijn de helft der vele fouten nooit te ontdekken. Maar het naakt is door mode, door enkele beroepen, door moraal, door verkeerde verzorging, door onverschilligheid, van schoonheid tot iets leelijks verworden, tot iets waarvoor men zich geneert.

Doctor M. tracht deze moeilijkheid te overwinnen. Zij wil de menschen voor het belangrijke van hun lichaam wakker maken. Zij vertelde hoe zij de grootste fouten door nonchalance evengoed ontdekte bij kinderen van doktoren en kunstenaars, vooral zelfs bij beeldhouwers. Schoonheid van het lichaam is een veel te abstract begrip geworden, tot het concrete wil zij ons terugvoeren. Zooals een slanke beek, zeide zij verder, vroolijker aandoet dan een zware eik, zoo geven de vormen en de bewegingen van elk lichaam, dus ook van ons lichaam, den indruk van onze stemming, van ons karakter weer. Wisselwerkend vertolkt onze gedachte zich tot in elk onderdeel van den vorm van ons wezen. Er zijn kunstenaars en paedagogen, die het lichaam kunnen lezen, er zijn anderen, die het nooit begrijpen. Als voorbeeld haalde zij aan, dat een kind, dat gejokt heeft, geheel onbewust wel zijn hoofd naar voren steekt, maar in den regel niet zijn borst opzet. Sport staalt het lichaam, maar geheel toevallig, niet bewust, en sport is voor de schoonheid, voor het harmonische al, van heel weinig belang. Bij Duitsch turnen, bij dril, bij Zweedsche gymnastiek, bij het werken met halters, bij hoog-springen, bij zwaai-bewegingen, wanneer ons lichaam, kop naar beneden, het meest op een vleermuis gelijkt, kan de harmonie van het menschelijk lichaam nooit grooter worden. Daarom is spreekster tegen dit alles gekant. Het normale, dat buiten ons leven was, moet er weer midden-in gebracht worden, de natuur alleen kan klaarheid geven, het overdrevene, dus onnatuurlijke, nooit.

Dat natuurlijke heeft doctor M. getracht, in een systeem vast te leggen; door praktische oefeningen wil zij de zwakke plaatsen weer sterken en verbeteren, bv. de vijf bijna altijd bij een vrouw in verdrukking gekomen lendenwervels, de beenspieren, de armspieren, de rugspieren onder het schouderblad, die zoo zij zegt „het natuurlijke corset" vormen, de buikspieren en zoo alles naar den aard. Onze bewegingen zullen dan, geheel bewust, zoo praktisch mogelijk worden, wij zullen ons niet noodeloos meer vermoeien. Zonder corset zullen wij ons niet langer verbeelden, dat wij in elkander zakken, maar veerkrachtig zullen de lichamen van het volgende geslacht kunnen worden.

Wat doctor M. aan foto's toonde, was wel zéér overtuigend. Enkele leerlingen geven bij het gewoonste lichamelijke werk een schoonen, plastischen stand, die heelemaal niet aangeleerd of aanstellerig aandoet.

Maar meer nog van belang was het te zien, hoe zij vervormde lichamen, tot veel betere conditie heeft weten te brengen; hier werd zij waarlijk een genezing-brengende arts. Dit was meer dan afbreken alleen, dit was praktisch opbouwen.

Natuurlijk heeft doctor M. in dien enkelen avond niet alle punten kunnen behandelen, die bij het uitgebreide onderwerp te pas kunnen komen, b.v. over pudeur, co-éducatie, etc. etc. Wellicht zal haar spoedig te verschijnen uitvoerig geïllustreerd nieuwe boek nog grooter bevrediging voor onze weetgierigheid geven.

J. ZWARTENDIJK.

Rotterdam, 15 Januari 1914.

MUZIEK.

DILIGENTIA-CONCERT.

Het concert van Woensdag bracht ons de Kindertotenlieder van Mahler, gezongen door onze stadgenoote, Jkvr. Jacoba Repelaer van Driel. Haar fraai getimbreerde alt klonk beschaafd en nobel, haar voordracht van deze diepgevoelde, aangrijpende liederen was waardig en vol distinctie, maar toch bleef de uitvoering dezer wondervraaie cyclus in gebreke, ons zoo te ontroeren, als andere kunstenaars dit wel eens hebben vermogen te doen. Gemis aan vermogen tot uitbeelding van de zangeres is het niet zoozeer, zouden we zeggen, denkend aan keeren, dat freule Repelaer in intiemer kring ons veel genot schonk.

Wel is er misschien nog een grooter rijpheid noodig om deze, zoo ontzaglijk moeilijke liederen volledig uit te beelden. Echter leek ons de hoofdoorzaak van het onbevredigend geheel, dat de stem van Jacoba Repelaer van Driel vooralsnog niet is opgewassen tegen de groote ruimte van de Gebouwzaal en tegen het klankvolume van het orkest. Wanneer de verhouding tusschen stem en ruimte en tusschen orkest en zang een betere was geweest, ja, dan zouden we veel en veel meer genoten hebben. Nu klonk alles zoo gedempt en tevens oppervlakkig, alsof de zangeres de volle beteekenis dezer innig gevoelde zangen zelf niet geheel meevoelde. En zooals reeds boven gezegd is, haar artistieke begaafdheid verbiedt ons zulks te denken.

Dat haar verhouding tot de begeleiding niet de juiste was, lag aan het orkest, die de fijne, subtiel opgebouwde stemmen der begeleidingspartij geenszins tot een homogeen geheel deed ineensmelten, waardoor de orkestrale partij niet tot haar recht kwam.

Het orkest maakte een matigen indruk met de symphonie van Paul Dukas. De componist, voornamelijk bekend door zijn allerpittigst scherzo voor orkest L'apprenti sorcier, geeft in zijn lang uitgesponnen werk wel mooi materiaal en treffende gedeelten, doch slaagt er niet in, ons van begin tot eind te boeien.

Na de pauze hoorden we van het orkest Strauss' Tondichtung: „Also sprack Zarathustra", een geweldige compositie, geïnspireerd door Metzsche's philosopisch werk. In de vertolking had men echter meer elasticiteit gewenscht, die de contrasten tusschen de verschillende leid-thema's beter deed uitkomen. Want er zijn enorme contrasten in, zooals bijvoorbeeld tusschen het geweldige „Natur"-motief, waarmee het werk zoo grootsch inzet en het „Credo", of tusschen het fijne dartele „Tänrlied" en de innige melodie, die aan het slot klinkt.

Het geheel leed nu aan een zekere zwaarheid en aan een, vooral in de subtiele deelen, te dekken vertolking.

Het eerste deel van den avond werd door de Koningin bijgewoond.

A. K.—R.

ANTON VERHEYEN.

Een declamator uit de school van Royaards heeft zich dezen week in een afzonderlijken voordrachtsavond doen hooren. Het was in Diligentia op een der eerste avonden van groote kou. En aan dezen factor moet het toe te schrijven zijn geweest, dat zoo weinig publiek was samen gestroomd.

Anton Verheyen toch, is een derzulken die opgemerkt zijn, doch die misschien te weinig aan den grooten weg getimmerd hebben om de algemeene aandacht op hun naam gevestigd te houden.

Toch is er van hem een creatie bekend, welke, althans wat ons betreft, tot de onvergeetlijke behoort uit een al jaren lange tooneelervaring. Het is deze van „'t Goet" in Elckerlyc.

Elckerlyc, het mysteriespel der middeleeuwen.

Hoe herinneren wij ons deze creatie van Anton Verheyen. In een klein wagentje, ingeëngedoken, kwam hij, grimmig het tooneel opgereden; met bijtende snauwen deed hij 't klinken door de zaal: „ic en kan me niet verporren, also ic ben tsamen gesmoort. Wat wilde nu hebben".

De klank van die stem was bizonder, de afbijting der woorden had die durvende kracht welke alleen de overtuiging van een groot talent kan verschaffen.

We hebben opnieuw dien sterken klank in Diligentia gehoord. De Meinacht van Alfred de Musset opende het programma; van Guido Gezelle kregen we onder meer 't Schrijverke; van Kloos hoorden we sonnetten en van Vondel fragmenten uit Lucifer, evenals uit den Gijsbrecht van Amstel.

Als Vondel-vertolker heeft Anton Verheyen ons wel bijster voldaan. Zijn stem heeft een diepen, innigen klank en wat wel een groote waarde bijzet aan zijn voordracht, deze stem groeit bij het uitzetten in sonoriteit. Als vanzelf is daardoor Anton Verheyen aangewezen op kunst van klassieken adem, op kunst waar het breed gebaar bij behoort. In zoodanig opzicht is hij in sommige oogenblikken de gelijke van Royaards. Indendaad klonk het af en toe alsof Royaards zelf aan 't woord was. De weeke aanzwelling der stem bij het luider worden, de ingehouden kracht, de zware doorklinking, de geheele methode van het stemgebruik, is deze van zijn grooten leermeester en voorganger.

Anton Verheyen is een waarlijk waardige declamator uit de school van Royaards gebleken.

ALB. DE HAAS.

HAARWEDSTRIJD.

In het Decembernummer van „Femina" stond de uitslag van een haarwedstrijd.

Wat die Franschen toch al niet verzinnen! Prijzen waren uitgeloofd voor het langste en zwaarste haar en voor de mooiste kleur. Wat de afbeeldingen betreft, die dit nummer van de prijswinsters had — 't viel geweldig mee, dat er toch nog zooveel mooi en echt vrouwenhaar wordt gevonden. Als men in schouwburg of balzaal zoo eens kapsel voor kapsel nagaat, zou men daar heelst aan gaan twijfelen.

De reuzenfoto van de groep der prijswinsters voor lang en zwaar haar was merkwaardig om te zien. Tot over de knieën golfden de lange lokken.

Eenige prijswinsters bielden de haren vàn voren op, om hun dikte aan te toonen. Het was een geweldige massa, al dat haar zoo bij elkaar.

De winsters der prijzen voor de kleur waren in kleurendruk afgebeeld. Daar was een roode bij — zooiets zou men in werkelijkheid moeten zien, om te gelooven, dat deze tint bestaan kan. Het was eenvoudig diepdonkerrood. Naast dezen tint zou blauw haar of groen haar geen verbazing meer wekken.

FRANSCHE AANBIDDING.

Onlangs had de Illustration een klein artikel over een Fransche dichteres: Comtesse Mathieu de Noailles. Het stukje was geteekend Jean Lefranc en versierd met een afbeelding in kleuren van de dichteres in haar salon. Een klein, jong, bleek, mager vrouwtje, met veel zwart haar — geen schoonheid.

Schoonheid had echter slechts de middeleeuwsche vrouw noodig om zóó door mannen aangedieden te worden; de geest der Moderne Vrouw heeft den weg gevonden, waarlangs ze de extase van den man tot onmetelijke hoogte kan opvoeren.

Jean Lefranc's artikel is daarvan het bewijs. Hij zegt van de dichteres onder meer: „De vurige gedachte, het levende woord van deze koningin verlevendigt het licht, schakeert de schaduw, versterkt de geuren van haar salon."

En dan verder:

„Haar troon is die veelkleurige divan, waarop ge haar ziet afgebeeld. Daar houdt ze cour, slechts een cour van poëten. Want zelfs zij, die de kunst van dichten niet verstaan, worden bij haar brandend van schoonheidsbegeerte, gevoelig voor muziek, toegankelijk voor schoone denkbeelden. Zij maakt het banale elegant; ze verstikt het middelmatige en stoot het leelijke af. Alles wordt beter onder haar blik en verfraait zich onder haar glimlach. Moderne Toovenaarster, vernieuwt ze de oude Mythe van Orpheus den Bekoorer."

Comtesse de Noailles kan hiermee tevreden zijn, dunkt ons.

C. W. WARNAR
BONTWERKER

Veenestraat 39. Tel. 5405.

De Bontindustrie is een speciale industrie en niet het werk van iedereen.

Adv.

LOTERIJ „DE VROUW".

22 December 1913 heeft de trekking van de loterij Tentoonstelling de Vrouw 1813—1913 plaatsgehad.

Vergeet niet, de trekkingslijst aan te vragen bij den Modernen Boekhandel, Kalverstraat 185, Amsterdam. Want de prijzen, die binnen twee maanden niet zijn afgehaald, vervallen.

LISA EN SVEN SCHOLANDER.

De beminde kunstenaars Lisa en Sven Scholander komen ook dit jaar weder hunne vele Nederlandsche vrienden vervrolijken met hunne lieder- en duetsenavonden met luitbegeleiding. Dinsdag 20 dezer treden zij te 's Gravenhage op in Diligentia, 21 Januari te Amsterdam, 24 te Utrecht, 28 te Nijmegen, 29 te Deventer, 30 te Hilversum en 31 Januari te Haarlem. De tournée heeft plaats onder leiding van het Concertbureau Hans Augustin.

BERICHTEN.

Een zeer merkwaardig verhaal bevatte de N. R. Ct. de vorige week. Het kwam uit New-York en had zich afgespeeld in Copperfield, in den staat Oregon.

Deze staat heeft, evenals verscheidene andere staten van de Unie, zeer strenge bepalingen in zijn Drankwet. Te Copperfield werden deze bepalingen herhaaldelijk overtreden, en zelfs hielden de burgemeester en een groot aantal gemeenteraadsleden zelf kroegen. Geen wonder, dat zelden de straf op die overtredingen volgde. Toen besloot de gouverneur een voorbeeld te stellen. Maar eerst dreigde hij de stad, hopende dat zij nog tot inkeer zou komen.

Toen zijn dreigementen niet hielpen, meldde hij dat hij een afgezant zou zenden, die de straf aan de stad zou komen voltrekken.

De trein, waarmee die afgezant zou komen, was zelfs gemeld.

Geen wonder, dat tal van overtreders gewapend naar het station trokken om zich, zoo noodig, te verdedigen.

En wie stapte er uit den trein, als afgezant van den gouverneur? Een ongewapende vrouw — zijn secretaresse, Miss Hobbs. Men geloofde eerst aan een grap, doch de vastberaden dame leerde de menigte spoedig anders. Haar manhaft toonende, eischte ze het onmiddellijk aftreden van burgemeester en gemeenteraad. Dit werd geweigerd. Toen bevat ze kolonel Lawson, hoofd van het politiewezen in den staat Oregon, die met eenige soldaten aan het station was, de stad onder de krijgswét te plaatsen. Hiernaar werd voldaan. Thans liet ze den kolonel, die immers nu hiertoe het recht had, den burgemeester en drie der gemeenteraadsleden gevangen nemen, en alle op het station aanwezigen fouilleeren. Hun wapens werden hun afgenomen. Daarna deed kolonel Lawson met de zijnen een inval in de kroegen — die bleven onder bewaking en de eigenaars hadden te zorgen, dat de voorraad spiritualiën over de grenzen van den staat werden gebracht.

Aangemoedigd door het succes, dat de Residentie-Zangvereeniging „Richard Holl" in het vorige seizoen behaalde met haar uitvoering „Orpheus" van Glück, zal deze vereeniging, op denzelfden voet voort willende gaan, op den 26 Januari a.s. onder auspiciën van het Concert- en Theater Bureau M. J. de Haan in het Gebouw voor K. en W. doen uitvoeren: „La Rédemption" van Charles Gounod voor gemengd koor, soli, orkest en orgel.

Behalve het Residentie-Orkest, zullen solisten van naam hunne medewerking verleenen. De uitvoering, die in de Fransche taal voor de eerste maal in dezer stede zal plaats vinden, wordt geleid door den Heer Fred. J. Roeske en zal bij gebrek aan een Fransche Opéra des te meer welkom zijn.

WEDSTRIJD.

Voor onze lezeressen schrijven wij een wedstrijd uit in 't aanbrengen van nieuwe abonné's. Deze wedstrijd eindigt 30 Juni a.s., des namiddags om 5 uur.

De prijzen zijn de volgende:

1e prijs: Een week naar Parijs, Berlijn, Wiesbaden of een andere plaats in 't buitenland, ongeveer op denzelfden afstand, bv. Londen, of . . . . . f 125 in contanten.

2e prijs: Vier dagen naar Brussel, Benthelm, Königswinter (Zevengebergte), de Ardennen, of . . . . . f 75 in contanten.

3e prijs: Een luxe-voorwerp ter waarde van f 50 (*naar eigen keuze*) bv. een gouden armband, een bronzen beeld, een horloge, of iets dergelijks, of . . . . . f 50 in contanten.

4e prijs: Een luxe-voorwerp, ter waarde van f 35 (*naar eigen keuze*) b.v. een gouden ring, een werktafeltje, een reisnecessaire, of iets dergelijks, of . . . . . f 35 in contanten.

5e prijs: . . . . . f 25 in contanten.

6e prijs: . . . . . f 20 in contanten.

7e prijs: . . . . . f 15 in contanten.

8e, 9e en 10e prijs: *elk* . . . . . f 10 in contanten.

Wie minstens 5 nieuwe abonné's aanbrengt, ontvangt *in elk geval* van ons *een cadeau*, ook al behoort men niet onder de 10 prijswinners.

Voor iedere nieuwe abonné, die men aanbrengt, ontvangt men telkens te onzen kantore (Kneuterdijk n° 16, 1e étage) een door ons ondertekend bewijs. Tusschen 1 en 15 Juli moeten de bewijzen bij ons worden ingeleverd. Wie de meeste dier bewijzen bij ons inlevert, krijgt den eersten prijs, de daaropvolgende den tweeden, enz. enz.

Als nieuwe abonné's worden zij beschouwd, die voor minstens een half jaar op ons blad inteekenen en het abonnementsgeld over dat half jaar bij aanbieding van onze kwitantie of te onzen kantore behoorlijk voldoen.

Nadere inlichtingen en inteekenbiljetten zijn elken werkdag van 9 uur 's morgens tot 6 uur 's avonds aan ons bureau, Kneuterdijk 16, te bekomen.

De Directie van
DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK.

Wenscht U zeker te zijn HET FIJNSTE op 't gebied van verpakte thee te ontvangen, gebruik dan THUERE's THEE in verschillende prijzen tot f 2.50 en f 4.— per half Kilo in mijne magazijnen verkrijgbaar.

A. J. GROBBE. BANKASTRAAT hoek Sumatrastraat Tel. 226. FREDERIK HENDRIKLAAN 70 „ 306. THERESIASTRAAT 87 „ 444. BANKASTRAAT 2 b „ 1334.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM Leidschestraat 24. UTRECHT Oud Kerkhof 22.

Maatschappij tot Meubileering en Woninginrichting
voorheen J. P. KOSTER,
Behanger-decorateur.
v. d. Spiegelstraat 2,
Telephoon 2260.
Fabriek Hugo de Grootstraat 17 b.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 Noordeinde :: La Haye.
SPÉCIALITÉ DE CORSETS
FOURRURES — ROBES DU SOIR.
Costumes Tailleur
faits sur mesure à partir de **fl. 95.—**

HAAGSCHE KOFFERFABRIEK
HOFLEVERANCIER
Passage 53-57, Den Haag.
TOT DONDERDAG A.S.
Algeheele Uitverkoop van Dames-Tasschen
TOT UITERST LAGE PRIJZEN.
ZIE DE ETALAGE.

Olympia-Theater
Prins Hendrikplein 3.
Telef. 6295.
Nieuw Succes-Programma
van 16—22 Januari.

Serie d'Art Nordisk Kopenhagen.
Par l'Amour,
Uit Liefde.
Moderne Roman in 3 afdeelingen, van Mr. Olof Strüger.
De hoofdrol wordt vervuld door de beroemde Noorsche Tragedienne
Mme. Betty Nansen,
de Sara Bernhardt v. h. Noorden.
Lengte 1100 M. Duur 1 uur.

Leonce Serie Gaumont.
Léonce is niet kouwelijk maar Poupette . . . .
Comedie in Kleuren Gaumont.

Comedie Burlesque Vitagraph.
De Zeeroovers.
Bunny gevangengenomen door de Piraten.
Succes Comedie in 2 acten.

Kunstfilm Vitagraph
Het Geheim van den Dokter.
Pathetique Spel Vitagraph.

Kleuren Cinemato Gaumont Panorama,
L'Ain (Zijrivertje vld. Rhone)
Serie: Les beaux Sites de la France.

Serie: Scientia Cinés Rome
Sidderaal (Krampvisch).
Electrische visch.
Wetenschappelijke projectie.

ENZ. ENZ. ENZ.
Bespreekt Uw plaatsen!

Alberts Frères
RESIDENTIE-BIOSKOOP.
Les Rois des Actualités.
Vrijdag begint de IIde Serie.
Een der beste Programma's.
Prachtvolle Natuuropnamen!!
Winter in het Hooge Noorden.
Winter in Den Haag.
DE IJSBAAN IS GEOPEND.
Extra-opname.
Nieuwste (Sports des Salons) 1914
- LE TANGO -
zooals men hem danst in de PRINCESS-ROOM.
Men leert TANGO-dansen bij Alberts Frères.
Mr. Georges and Mlle Parisienne
voeren de Zeer Mode-dansen uit!
Tango. - One step. - Fancy Waltz.
Two step. - Baisse Brésilienne.
Pas de Pours.

Groot Realistisch beeld.
Strijd om het bestaan.
Meesterlijke Pathé Color - Gespeeld door Madm. BOSINE en Mon. ALEXANDER.

Wetenschappelijke Film.
Hond en Haas.
Voeden der dieren.
St. Louis van Senegal.
Max Linder als Illusionist.
Groot Lachsucces.

Confiseur. - Chocolatier.

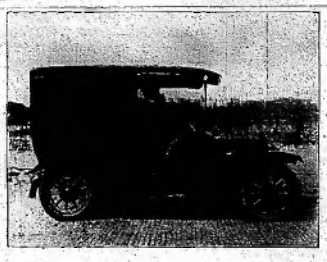

Glacier. - Cuisinier.

H. Madlener Jr.
Noordeinde 37. - Den Haag.
Telephoonnummer 8158.
SPECIALE AFDEELING
DAMESKLEEDING
RIJKLEEDING. - - -
- - COSTUME TAILLEUR.

BAHLMANN & Co.,
Hoogstraat 35.
COSTUMES-TAILLEUR
NAAR MAAT
van af **f 48.-**
Prima coupe en afwerking.

La Maison BRAND,
Tailleur pour Dames,
PAPESTRAAT 26.

Offrira du 8 au 28 Janvier de très élégants
COSTUMES TAILLEUR
sur mesure au prix exceptionnel de
55 florins.
Hâtez-vous mesdames de profiter de cette occasion unique.
TEL. No. 5599.

Eerste en eenigste
Geldersche Vleeschhouwerij
hier ter stede
VAN
R. Meyer, Frankenslag 314
TELEFOON SCH. 1450.

Hoogst concurreerende prijzen. Sinds acht jaar met groot succes leverancier der **Exploitatie-Maatschappij Scheveningen,** waronder ressorteeren **Kurhaus, Palace Hotel** enz. enz.

Dames hebben niet meer noodig, haar vleesch uit Friesland of Gelderland te betrekken, daar mijne prijzen tamelijk overeenkomen met de prijzen uit die streken.

Bestellingen worden in alle wijken der stad bezorgd en **zoo men 's ochtends in tijds wenscht te ontvangen, worden de bestellingen 's avonds aan huis opgenomen.**

De meest mogelijke zorg is er aan besteed, deze zaak **naar de laatste eischen des tijds** in te richten, zoodat men verzekerd kan zijn, zoowel op hygiënisch gebied als anderszins de waren in alle opzichten naar wensch te bekomen.

Beleefd noodig ik U uit, mijne zaak eens te komen bezichtigen. —

MADME BARBILION.
Manicure Electrique.
Face Massage.
Epilation (ontharing).
Dennenweg 8a-10a.

Effecten.
Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het
FINANCIEELE DAGBLAD
Neerlands Koopkracht,
prijs per halfjaar f 6.-.
ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; **elken dag** de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.
Vraagt gratis proefnummers a/h bureau:
ANNA PAULOWNASTR. 76 's-GRAVENHAGE.

Rijwielfabriek en Magazijn
De Nederlandsche Leeuw
W. C. VAN BEYEREN
Zoutmanstraat 71
Telefoon H. 7470.

OVERCOAT
in Echte Eng. Tweeds
fl. 28.-
practisch en gedistingeerd kleedingstuk

Maison Nederland
J. L. I. BELDERBOS
6 Hoogstraat.

Theater
Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Fransch Blijspel Repertoire
Aanvang 8½ uur. Einde 11 uur.
Iederen avond 8½ uur
Het Prinsje.
Zondag 18 Januari 2 uur
De Kleine Lord.

Familie Bioscoop
onder contrôle.
Prinsestraat 40.
TELEFOON 7477.

De hoofdschotel van het nieuwe Programma wordt gevormd door de film:
KRATES
een der meest bekende werken van den populairen Vaderlandschen auteur
JUSTUS VAN MAURIK.
Een product van de Nederlandsche Filmfabrikatie.
Actualiteit
HET JOURNAAL
waarin o.m. De allerlaatste creaties der Parijsche Mode.
Gewone Matinée- en Avondprijzen.

Eerste jaargang. Zaterdag 24 Januari 1914. No 11

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN-Reus.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

Een niet algemeen bekend beroep voor Vrouwen.

Wat houdt het in, Bezoekster te zijn van de Vereeniging tot Bestrijding der Tuberculose?

Eenigen tijd geleden werd onze aandacht getroffen door de volgende advertentie in de N. Rott. Courant:

De Vereeniging tot bestrijding van de Tuberculose te Rotterdam vraagt om zoo spoedig mogelijk in dienst te treden, een Bezoekster, gediplomeerd door de Centrale Vereeniging tot bestrijding der Tuberculose. Aanvangssalaris f 800.

Toen hebben we onder dezen en genen eens rondgevraagd, en is 't ons gebleken, dat vele vrouwen met de minste notie hadden van wat het beteekende: Bezoekster te zijn van de Ver. tot bestr. etc.

Het leek ons toen gewenscht, daaromtrent nadere inlichtingen te verkrijgen, te meer, daar we zelf wisten, dat het hier een vrouwenberoep betreft, dat in niet al te langen tijd aangeleerd kan worden, en, bij niet te hooge levenseischen, tot zelfstandigheid voert. Het ligt in onze bedoeling meerdere vrouwenberoepen, die deze laatste eigenschap hebben, onder de aandacht onzer lezeressen te brengen. Men heeft dus het navolgend artikel te beschouwen als een van een reeks. We wendden ons ervoor tot een Bezoekster — waar konden we beter terecht? — en wel tot een Bezoekster ten platlande. Zij heeft haar antwoord in tweeën verdeeld, n.l.:

1e. Wat is Bezoekster van de Vereeniging tot Bestrijding van de Tuberculose?

2e. Hoe wordt men er voor opgeleid?

Wij geven haar nu het woord.

Red. H. V.

Gaarne voldoe ik aan de vraag van de Hoofdredactrice en licht u nader in omtrent mijn beroep.

Gaarne — omdat ik bij ervaring weet, hoe gering het aantal is dergenen, die één goed begrip hebben van onze taak. Zelfs zij, die lid zijn van de Centrale Vereeniging of van plaatselijke vereenigingen, hebben vaak niet meer dan een vaag denkbeeld omtrent ons werk.

Het doel der Vereeniging, en onze taak is: Het voorkomen van besmetting der gezonden en in de 2de plaats verbetering van het lot der zieken.

De menschen, die wij willen helpen, beschouwen ons vaak als een dame van Armenzorg — soms als verpleegster, soms als een soort gezelschapsjuffrouw, die hen eenige uren van het alleen-zijn verlost. Vaak dragen de patienten ons allerlei werkjes en boodschappen op en dan zijn ze verbaasd, als we hun zeggen, dat dat ons werk niet is, dat wij bij hen met een heel ander doel komen.

Hoe zijn deze verkeerde begrippen ontstaan en hoe kunnen er betere inzichten voor in de plaats komen, waardoor ons moeilijk werk zal en moet rijzen in de achting en de sympathie van het publiek? Me dunkt, door meer bekendheid te geven aan ons werk.

Zelfs vele doctoren weten niets hoogenaamd af van onze opleiding, noch van de eischen, die ons werk stelt aan onze krachten, onze gezondheid en ons humeur! Altijd wordt, na de noodigste wenken voor te nemen maatregelen in verband met den ziektetoestand van den patiënt, gezegd: een verder laten wij, met een gerust hart, alles aan U over".

Dit klinkt zeer vertrouwensvol en in deze gevallen kunnen wij feniminste, naar eigen idee, handelend optreden.

Wie echter vermoedt of vermoedt ooit, de groote teleurstellingen, den stillen tegenstand, de kleine ontmoedigingen, die ons, dag aan dag, te beurt vallen; wie ook waardeert ooit onze pogingen, als eindelijk, in een moeilijk gezin, iets, wat op eene overwinning gelijkt, wordt behaald?

Waar eene eenvoudige onkundige bevolking is, moet heel anders worden opgetreden, dan in eene fabriksplaats, waar de mannen althans, op een veel hooger peil van maatschappelijke ontwikkeling staan dan de bewoners van het platte land; in de zee- en visschersplaatsen heerschen gansch andere gewoonten en begrippen dan in de boerenstreken, en het is, voor elke huisbezoekster en voor het slagen van haar werk, van het grootste belang, dat èn door haarzelf, èn door het Hoofdbestuur, worde gelet op het verschil tusschen van de „rechte persoon op de juiste plaats". Wij mogen nooit besluiten naar eene plaats te gaan, waar wij voor de bevolking geene sympathie kunnen gevoelen, want wij zullen daar ons werk niet met liefde kunnen doen, en dit werk zal hieronder, noodzakelijk moeten lijden.

Beginnen wij ons werk op eene plaats, waar nog nooit door eene opgeleide huisbezoekster gewerkt is, laten wij dan, èn ons zelf, èn ons Bestuur steeds voorhouden, geduld te hebben. Ik herhaal dezelfde woorden, die elke huisbezoekster, bij den aanvang van haar werk, behoorde te zeggen:

„Wilt geduld hebben! verwacht, voorloopig, geene groote resultaten, geen sobrt omwenteling in de volks-ideeën, laat mij eenige maanden stil voort werken, om te trachten „er in" te komen. „Er in" komen, dat beteekent voor ons alles. Komen wij er in, dan zal ons werk slagen en vruchten dragen, komen wij er in, dan zullen de menschen, bij wie wij komen, ons gaan vertrouwen; dan zullen zij begrijpen, dat wat wij aan hen vragen, om en voor henzelf is; dan zal men ons om raad gaan vragen in groote en kleine zaken en onze wenken willen opvolgen; komen wij er in op onze woonplaats, dan zullen onze kennissen belang gaan stellen in ons streven en trachten ons te helpen met de andere hulpmiddelen, die wij zooveel noodig hebben, n.m. met hunne sympathie, hun moreelen en financieelen steun; komen wij er in, dat beteekent ten slotte, en dat is, vooral in kleinere gemeenten, eigenlijk de hoofdzaak, dat de doktoren niet alleen niet tegenwerken, maar krachtig medewerken, want hoe onwaarschijnlijk het ook moge klinken, toch is het de waarheid, dat er nog veel te weinig doktoren zijn, die ons werk kennen, steunen en waardeeren.

In grootere plaatsen, waar elke Plaatselijke Vereeniging kan werken met een Consultatie-Bureau, staat de huisbezoekster veel onafhankelijker van de huisdoktoren. Elk toch, die onderzocht wil worden, begeeft zich naar dit bureau, en is er zekerheid of vermoeden, dat die persoon lijdende is aan tuberculose, dan ontvangt zulk een patiënt huisbezoek, waarvan aan diens huisdokter, schriftelijk, kennis gegeven wordt.

In kleinere plaatsen echter kent elke dokter zijne patienten en gezinnen door en door, hoeveel gemakkelijker zou men daar dus alle tuberculose-lijders kunnen doen bezoeken door de huisbezoekster! En wat zien wij? Juist het tegendeel. En 't is zoo bitter-jammer, dat deze torstanden zoo veelvuldig voorkomen.

Niet voor de huisbezoekster, althans niet in dien zin, dat zij er minder door verdient, of zij 10 dan wel 100 patiënten heeft; ook niet voor de doktoren, noch voor de wijkverpleegster. Al komt de huisbezoekster ook dag aan dag, de patiënt heeft er zijn dokter of wijkzuster niet minder om noodig, immers, 't is ons streng verboden, te komen op het terrein van dokter of verpleegster; maar dubbel jammer is het voor patiënt en diens omgeving, welke nu voortleven in onwetendheid en in hunne onkunde, dag aan dag, de kiem leggen voor een kwaad, dat door geen berouw meer te keeren zal wezen.

't Is zoo vreeselijk voor ons, om te hooren: „hadden wij u maar eerder hier gezien en gesproken, dan waren wij wel voorzichtiger geweest, maar wij wisten het niet." Dit bedoel ik allerminst als een verwijt; dokter en zuster toch hebben het veel te druk, om ons veel tijdverderend werk er bij te kunnen waarnemen.

Tuberculose wordt zoo vaak nog beschouwd als een vanzelf sprekend iets, als een onuitroeibaar kwaad. Maar, al staat men dan pessimist tegenover de stelling: Genees baarheid der Tuberculose, niemand toch twijfelt aan de mogelijkheid: Besmetting te voorkomen, en daarom gaat toch, in hoofdzaak, onze strijd.

Laat ik nu echter beginnen, met u, in korte trekken, duidelijk te maken, wat er, bij huisbezoek, kan en moet gedaan worden.

Stel: een werkman voelt zich ziek, gaat naar den dokter. Deze constateert een begin van tuberculose en raadt onmiddellijke en volslagen rust aan, met sterke voeding en geeft het gezin op aan de huisbezoekster.

In kleine plaatsen weet men dan reeds terstond de mate van welvaart in het nieuwe gezin; maar, hoewel de een wat beter loon heeft dan de ander, dit toch is overal gelijk, dat met het gaan liggen van den huisvader de hoofdverdienste in zulke gezinnen plotseling ophoudt. Wel voorziet de Arbeidersverzekering in vele gezinnen in den ersten nood, maar dit is toch slechts voor een korten tijd en bedraagt slechts een klein gedeelte der gewone verdienaten, en dan: „ziek-zijn kost zoo oneindig veel geld!" dus doen de zorgen al direct hun intrede en beletten den zieke tot de rust en kalmte te komen, zóó hoog-noodig voor zijn herstel.

Allereerst moet dus getracht worden, dezen achteruitgang tegen te gaan. Hiertoe grijp ik althans alle beschikbare hulpmiddelen aan. Bij ziekte is zoo oneindig-veel noodig, wat alleen door geld en nog eens geld is te verkrijgen, dat ik op het standpunt sta: „Wie spoedig helpt, helpt dubbel!" Ik vraag rond en doe wat ik kan, — bezoeken aan voormalige patroons, aan kerkelijke en liefdadige vereenigingen komen aan de beurt.

Vervolgens moet het advies van den dokter gevolgd en mogelijk gemaakt worden.

Meestal luidt dit eenvoudig: „volslagen rust met goede voeding," maar deze vijf woorden kosten ons heel wat hoofdbrekens.

„Volslagen rust" voor een huisvrouw met een groot gezin; voor een huisvader van wiens loon het bestaan van een aantal personen afhangt. „Goede voeding", waar vaak slechts het allernoodigste op tafel komt! Gelukkig kan de huisbezoekster direct eene verkeerde veronderstelling wegnemen n. m. dat voor een longpatiënt dure, fijne ziekenkost slechts dienen kan. Integendeel. Zoolang de patiënt zich niet doodziek gevoelt, en zoodra de zieke weêr loopend of werkend is, zou men er moeten spreken van „extra" dan van „fijne" voeding.

't Is dus hier buiten, waar bijna ieder eenige kippen en een lapje grond bezit, zeer wel doenlijk, door voorlichting, tot eene verbeterde volksvoeding te komen, wat zoowel de gezonden als de zieken ten goede komt. Dan moet een geschikt vertrek voor den zieke afgestaan en in orde gemaakt worden ter volkoening aan het advies: „volslagen rust." Meestal vindt men, dat „rusten" bestaat uit „niet werken". Heel dikwijls kan men dan ook mannen zien, die, maandenlang ongeschikt om hun ambacht uit te oefenen, thuis zitten, hangend bij de warme kachel, voor 't eten zorgend en op de kinderen passend, terwijl de vrouw uit werken gaat. Ook komen trouw vrienden en familieleden op bezoek, om den tijd te korten en verwondert men er zich over, dat de „rust" zoo weinig goeds uitwerkt! Zulken nu moet men „leeren" rusten.

De meeste arbeiderswoningen bestaan uit een groote kenken-woonkamer, en een prenkvertrekje, terwijl boven een beschoten zolder is. Daar patiënt, voorloopig althans, van het verdere gezin geïsoleerd moet worden, wordt, in verband met de ligging der woning, ten opzichte van zon en wind, het meest geschikte plekje uitgezocht, zoo noodig op zolder een kamertje afgeschoten, of anders de zg. mooie kamer hiertoe afgestaan. Dikwijls kost liet heel wat overreding, eer men gerechtigd is, alles zoo eenvoudig en hygiënisch mogelijk in te richten. Overgordijnen, kleeden, karpetten, papieren bonquetten, fluweelen stoelen, ontelbare familieportretten, soms ook kinderwagens, fietsen, Zondagsche kleeren, kortom, alles wat in deze kamer wordt te prunk gezet of bewaard, moet er uit verwijderd worden. Zijn er in de woning bedsteden, dan laat men deze leeg en schoonmaken en hierin al de overtollige meubelen opbergen.

Niet alleen bewaart men, zoodoende, alles stofvrij en 't wint men veel ruimte, doch men leert dan tevens, de bedsteden als bergkast voor kleeren en niet voor menschen beschouwen.

Daarna wordt het zeil of de houten vloer opgeweild en, zoo noodig, op kosten der Vereeniging, netjes geverfd, het raam vooraan van een hor of een glasjalousie en vervolgens al het beddengoed nagezien. Is, wat aanwezig is, niet voldoende of zindelijk genoeg, dan kan de huisbezoekster al wat zij noodig oordeelt, in bruikleen geven, zoöals ledikant met volledig toebehooren, ruststoel, tochtschermen, waschestellen, en, geeft patiënt op, dan alle voorwerpen voor sputum-prophylaxe, waaronder wij verstaan: sputum-bakje, sputum-flacon, kleine of groote nitkook-emmer, soms hoestdoek-bakje, zak- of hoestdoekjes, en een koortsmeter met temperatuur-lijst.

Voor al deze voorwerpen wordt de meest geschikte plaats aangewezen en de patiënt kan nog denzelfden dag zijn vijf kamer in gebruik nemen. (Wordt vervolgd.)

INGEZONDEN.

Antieke meubelen!!!!

Aan Mevrouw S. L.-R.

In uw blad van 10 Januari las ik uw artikel over oude meubeltjes en andere antiquiteiten en onder het lezen voelde ik een protest in mij opkomen, vandaar dat ik dit artikeltje schrijf.

Er is tegenwoordig bij 't alles een streven om maar het oude terug te gaan. De huizen worden in oud-Hollandsche renaissance stijl gebouwd, zoodat we tolkens nieuwe Manritshuisjes zien verrijzen. We krijgen antieke meubelen of anders die tenminste naar oude modellen zijn gemaakt, er is vraag naar oude schilderijen; als vloerbedekking zoekt men oude Perzische kleedjes, als tafelkleedjes oude Perzische sjaals; onze boeken worden met een oude letter gedrukt, reclamekaartjes en drukwerkjes zijn in empire en rococostijl. Natuurlijk zou ik niet graag willen beweren dat al deze dingen niet mooi zijn; ik geef dadelijk toe dat een antieke renaissance kast prachtig is van verhoudingen, maar wat ik tegen al deze antiquiteiten heb is in de eerste plaats dat zij „uit den tijd" zijn.

Wij leven in een eeuw van electriciteit en vliegmachines, van snelheid en groote uitvindingen en dan omringen de menschen zich met zaken die eeuwen geleden gemaakt zijn, zij zitten bij een kaarsenkroon die onvoldoende licht geeft of wanneer zij dat zelf ook inzien, laten zij deze kroon voor electriciteit of gas inrichten en wij zien porseleinen kaarsen met een gasvlam of een gloeilichtje. Iedereen zal toch moeten toegeven dat zoo iets niet alleen onlogisch maar ook zeer smakeloos is.

In hunne kamers staan oud-Hollandsche kasten, die gemaakt zijn voor de groote zalen van middeleeuwsche kasteelen, niet voor de kleine kamers, waar wij tegenwoordig in moeten leven.

Wat is het gevolg? Bijna altijd staat zoo'n meubel gedrukt, waarom, het is te zwaar, te groot voor onzen tijd. En zóó gaat het bijna met alles. Een oude Persische sjaal is heel mooi, maar niet voor een tafelkleed gemaakt en als zoodanig onlogisch, ook slijt hij gauw. Kent U de tafelkleeden van de Wiener Werkstätte van houten blokken gedrukt en niet aan verkleuren of verschieten onderhevig omdat er zuivere verf wordt gebruikt.

Ik vraag mij wel eens af zouden de menschen nu altijd blind blijven, zouden zij nu nooit eens zien wat er in hun eigen tijd voor schoons wordt geschapen, zouden zij nu nooit eens leeren, daarnaar te grijpen en niet naar de dingen die al lang, al eeuwen achter ons liggen.

Onze tijd is rijk genoeg aan knappe kunstnijveraars en die worden dan maar over het hoofd gezien omdat iedereen zich „antiek" inricht. Menschen als Berlage, Van den Bosch, Zwiers en Penaat maken meubelen die werkelijk in geen enkel opzicht minder zijn dan de antieke, en die dat voor hebben, dat zij voor onze omgeving gemaakt zijn, dat ze aan onze moderne eischen voldoen.

Een klein voorbeeld maar over het voor ons onpraktische van sommige oude meubelen. U spreekt in uw artikel van een oude kist met een Bibelebousche sleutel. Waar hergt U zoo'n sleutel? Die hoorde thuis aan de gordel van een burchtvrouw aan haar groote rinkelende sleutelbos. Maar zoo'n zware sleutel kunt U niet in een zak of taschje dragen, zelfs in een sleutelmandje is hij een hoede vracht dus . . . dan laat U er hem maar opzitten . . . maar daar is het slot niet voor gemaakt.

Ligt het niet voor de hand dat wij dingen die in onzen tijd gemaakt zijn door kunstenaars die in eenzelfde sfeer leven als wij, die nagenoeg een zelfde omgeving hebben als wij, ons nader moeten staan, beter door ons begrepen en nagevoeld moeten worden dan die welke ontstonden in de donkere werkplaatsen onzer middeleeuwers.

U spreekt van de gezelligheid van een antiek interieur, maar hebt u wel eens een goede moderne woonkamer gezien (ik spreek hier van één goede en bedoel daarmee de meubelen die gemaakt zijn door onze eerste kunstnijveraars niet de z.g. moderne meubelen die wij bij onzen gewonen meubelmaker kunnen krijgen); die is heusch even gezellig, ik verzeker U er is evenveel stemming in. Voelen wij niet meer voor de Beurs van Berlage dan voor een gebouw in renaissance of empire stijl, hoe mooi 't ook is? Spreekt een schilderij van Vincent van Gogh, dat zoo vol is van het groote onrustige leven dat we om ons heen zien, niet meer tot ons dan een schilderij van Rembrandt, hoewel wij ook diens genie en schilderkunstige gaven bewonderen?

Zal ons nageslacht niet het hoofd schudden omdat wij zoo weinig onzen tijd begrepen en onze kunstenaars zoo weinig eerden. Zal

het niet staan tegenover ons, zooals wij staan tegenover de menschen die een Rembrandt in zijn tijd haast lieten omkomen van gebrek? Laten wij daarom begrijpen dat zij die steeds dweepen met al wat antiek is en het moderne als iets minderwaardigs beschouwen, niet alleen uit een artistiek oogpunt, ongelijk hebben, maar ook den bloei der kunst en kunstnijverheid van hun eigen tijd tegenhouden en schade doen.

Den Haag, 19 Jan. 1914. A. G.

Antwoord van mevrouw S. L.-R.

Wat mejuffrouw A. G. hier opwerpt tegen het kopen en gebruiken van oude meubelties, heb ik al zoo vaak gehoord en het kan niets aan mijn voorliefde voor zoo enkele gezellige oude dingen om me heen veranderen. Ik ga echter niet zoo ver, dat ik een kamer gehéél in antieken stijl zou willen inrichten. Want daarin zou ik me niet thuis gevoelen evenmin als in een der vele interieurs van moderne kunstnijveraars.

Je prijst mop hier en je le trouve — en daarom zijn onze kamers gemeubeld met dingen uit verschillende tijdperken, zelfs uit verschillende landen. Natuurlijk noemt iemand met een zoo gecultiveerden smaak als mej. A. G. het een mengelmoes — wat het dan ook is, maar ach — het is zoo'n gezellig en huiselijk mengelmoes, dat ik het in waarheid niet wil geven voor het mooiste interieur van Van der Sluys, of uit Oosterbeek. En naar gezelligheid en huiselijkheid trachten wij huisvrouwen toch in de eerste plaats. Om daarin te geraken gaf ik enige wenken.

Beste juffrouw A. G., onze sferen liggen te ver uiteen, dan dat we elkaar ooit geheel zullen begrijpen. Dat moeten we ons maar uit het hoofd zetten. Als we het tot onderlinge waardeering brengen, zijn we al een heel eind.

U schrijft b.v. zoo bond: „Voelen we niet meer voor de Beurs van Berlage dan voor een gebouw in renaissance of empire-stijl?" En dan zeg ik: Wij? Wie? Maak van die vraag eens een enquête! Het zou inderdaad interessant zijn om te vernemen, uit hoevelen op slot van zaken die wij bestaan.

't Zelfde diene voor uw opmerking over een schilderij van Van Gogh.

Misschien komt 't wel, omdat het oude toch nog niet zoo dood is, als men ons vertellen wil, omdat een stijl, die zoo en zooveel jaren heeft geheerscht, 't wellicht nog enige tientallen jaren langer uithoudt dan de kunstnijveraars meenen.

HET EERE-CONCERT.

aangeboden aan H. M. de Koningin en aan H. K. Hoogheid de Groothertogin van Luxemburg.

Reeds bij het binnentreden in het Gebouw is het een mengeling van uniformen en toiletten, groepen, smaakvol hier en daar geplaatst, een prachtig geheel vormen. Men herkent de gewone Gebouw-vestibule niet in deze feestelijke aankleeding. En ook de zaal is gansch anders geworden. De zitplaatsen onder het balcon zijn weggenomen en de vloer ook daar met tapijten belegd. Verdere versiering der zaal zelve liet men achterwege, de gasten zouden wel voor het overige zorgen. Doch op het podium waren ook palmgroepen aangebracht en verleventigden ook daar den aanblik. De kroon echter spande de hoflogeloze, die voor deze gelegenheid tegenover het podium geplaatst, als salon voor de Vorstinnen was ingericht. Het geheel was in donkerrooden toon gehouden, de buitenwand der loge was bekleed met een roodfluweelen koningsmantel, waarboven een kroon. Het wit-leeren gecapitonneerde plafond straalde door middel van plafonnières, electrisch licht uit.

In deze luisterrijke omgeving wachtten gastheeren en gasten de komst der twee hoogste gasten af, en moest dit, wat den aard der zaak, nog eenigen tijd duren, niemand zal die tijd lang gevallen zijn. Want vanaf zeven uur was het al een geregeld aanrijden van nieuwe gasten die allengs de zaal en balcons vulden en den aanblik van het geheel steeds schitterender deden worden. Reeds vroegtijdig aanwezig, en de entree der vele honderden menschen gadeslaand, zagen we verrassende toiletten en prachtig-gedragen hoofdtooisels.

Er werd veel „tango" gedragen, de nieuwste creatie in rood, natuurlijk in allersoepelste stoffen en van verrassend snit vaak.

Als in een droom komen ze ons voor den geest, al die elegante verschijningen, en het groote aantal maakt het moeilijk, zelfs de opvallende er onder te beschrijven. Sommige waren meer eigenaardig dan mooi, zooals bijvoorbeeld een heel witte, dit we ons herinneren, met hermelijn afgezet, op verschillende hoogten, als 't ware verdiepingen vormend, een met rijgfijne tulle overwaasd décolleté en dan plotseling, hoog aan den hals, weer een rand wit bont, als een halsband — maar chique waren ze alle bijna —. Als een bijzonder eigenaardig fraai hoofdsieraad vertel ik U even van de massief gouden band, vlak vóór het zeer hooge kapsel geplaatst, met als middenstuk een fijn uitgesneden camee. En de ontzagwekkende aigrette van een der dames in de hoflogel... Maar laat ons niet afdwalen, bekoord door al het fraais, wat de toiletten der dames alleen te genieten gaven, en ons overzicht van het geheel verwolgen. Tegen de avondkleeding der dames kwamen de uniformen en ambtsgewaden voordeelig uit en toen alle gasten er waren, had het geheel een schitterenden aanblik. Daar de plaatsen van de verschillende categoriën zoo geregeld waren, dat de zaal en het balcon voornamelijk herbergden grootwaardigheidsbekleeders, Raads- en Kamerleden, leden van den Hoogen Raad en andere hooge colleges en leden der Volksvertegenwoordiging, zoo maakten de verschillende ambtsgewaden van al deze genoemden vooral daar een buitengewone schittering en tinteling van goud en zilver. Eenige ridders der Johanniter-orde in hun roode kleeding op het balcon, trokken zeer de aandacht.

H. K. H. de Groothertogin, uit de kerk in de Parkstraat komende.

Om kwart voor negen verschenen de Vorstinnen, na in de vestibule door den Burgemeester ontvangen te zijn, onder de tonen van het Nieuwe Wilhelmus, het volkslied der Groothertogin. Deze was in het lichtblauw gekleed en schitterde van juweelen. De Koningin droeg een crême toilet, met klein diadeem en verdere edelsteenen-versiering om den hals. De dames der hofhonding waren allen licht gekleed, daar de hofvrouw voor deze dagen opgeheven was. Beide vorstinnen droegen de orchideeën, die haar bij aankomst aangeboden waren. De Groothertogin zat rechts van de Koningin, en achter elke vorstin hadden vier hofdames en eenige heeren der hofhonding plaats genomen.

Het orkest, onder leiding van Mr. H. Viotta

H. M. de Koningin en H. K. H. de Groothertogin op de Leidsche IJsbaan.

H. M. de Koningin en H. K. H. de Groothertogin op bezoek bij H. M. de Koningin-Moeder.

van pelzen en rijke avondmantels, is er één prachtaanblik van rijke stoffering en fraaie palmgroepen, want van af de straat tot aan de zaal zijn er tapijten gelegd, die met de palm-

H. M. de Koningin en H. K. H. de Grootherlogin op weg naar het Vredespaleis.

ving daarop dadelijk aan met Handels concert. Het muzikale deel van den avond was uit den aard der zaak ditmaal niet alleen hoofdzaak. Een uitvoerige bespreking blijve dus achterwege. Genoeg, te vertellen dat alles zeer goed slaagde, en solisten en orkest veel bijval vonden van de Vorstinnen zoowel als van het publiek. Jkvr. Repelaer van Driel, Emil Sauer en Mr. Violta, werden in de pauze bij de Hooge gasten in de loge ontvangen, terwijl ook de leden van den Gemeenteraad alstoen voorgesteld werden.

De pauze duurde overigens niet zoo heel lang. In de twee foyers waren buffetten, echter was het er ontzettend vol, zoodat het doordringen tot die oorden voor minder doortastenden niet zoo gemakkelijk viel.

Het concert, welks einde feitelijk op tien uur bepaald was (ook de rijtuigen waren op dien tijd besteld) was eerst om kwart voor elf afgeloopen. Nadat de Vorstinnen met hetzelfde ceremonieel afscheid hadden genomen (de hofbuiging die ook bij de entree door alle dames van het balcon werd gemaakt, niet te vergeten) verlieten zij de loge onder de tonen van het oude Wilhelmus. Daarna vertrok het publiek.

Een gezegende bepaling was het, dat we ons tijdig niet in de koude vestibule behoefden af te wachten, doch rustig in de zaal met gesloten deuren konden blijven. De nummers werden dan daar afgeroepen.

De gala-avond van het Gemeentebestuur mag als een zeer geslaagde worden aangemerkt en zal zeker bij alle, zelfs de hoogste gasten, prettige herinnering nalaten. H. V.

PERCY GRAINGER.

Percy Grainger, die thans weder een reeks concerten in ons land geeft, zal dit seizoen niet te 's-Gravenhage optreden. De kunstenaar geeft echter **Maandag 2 Februari** een recital in de **Stads-Doelen te Delft.**

Van de gelegenheid, den beminden kunstenaar daar te hooren, zullen zonder twijfel velen zijner vrienden gebruik maken. Het programma bevat werken van Bach, Schumann, Liszt, Brahms, Grieg en van Percy Grainger zelf.

GROOTMOEDER KORT SPROOKJES VERTELLEN.

Mevr. A. Wiersma—Klaasen zal een Kindermatinee geven in Diligentia op Zondagmiddag 1 Februari a.s. Het programma bevat „Nieuwe reeks sprookjes en verhalen", „Grootmoeders dansje". Grootmoeder noodigt 12 kinderen uit om met haar dit dansje te aanken. Wie durft???

Wij twijfelen niet of Mevr. Wiersma—Klaasen zal ook hier even als in andere plaatsen veel belangstelling ondervinden.

EEN MODERNE TOOVERKOL.

Hebt ge gelezen van die vrouw te Ede, prov. Drente, die breuken kan genezen? De breuklijder of zijn gevolmachtigde (ge weet immers wel, dat men voor elkaar naar wonderdokters of doktoressen kan gaan) krijgt van de vrouw eenige spijkers en een hamer. Daarmee moet hij tijgen naar een woning in de buurt van de vrouw. En die spijkers moet hij daar in een boom slaan. Dan is de breuk over.

Honorarium wordt aan de beloofdheid overgelaten. Is de lijder niet genoeg onder suggestie, zoodat hij bewerkt, de breuk nog te voelen, dan verzekert ze hem, dat hij binnen drie maanden genezen zal zijn. Gelukkige vrouw! Dat ze tot heeft, en niet driehonderd jaar vroeger! Want dan kon een teleurgesteld patiënt haar een proces aandoen, en met heksenprocessen viel niet te spotten.

CORRESPONDENTIE.

De heer of mevrouw J. van Stolk, Rotterdam, gelieve volledig adres op te geven, opdat zijn(haar) brief beantwoord kan worden.

LIZZY ANSINGH.

II.

(Slot).

Wel zal onder den grooten voorraad schilderijen op de laatste Vierjaarlijksche te Amsterdam de aandacht van velen bijzonder getrokken zijn door de „Prinsessen", het fraaie werk van Lizzy Ansingh, waarvan wij hier de foto geven.

De schilderes heeft met dit werk opnieuw de gelegenheid gehad te toonen, hoezeer het door haar geliefde poppenthema haar ook is toevertrouwd. Men kan zich geen volmaakter behandeling denken. Wat toch is hier noodig? Hier wordt iets gevraagd, dat het midden houdt tusschen een stilleven en een levende figuur. De arbeid is hier een voortdurende zelfbeheersching om niet in een van beide richtingen te ver te gaan. Hier moet een kind als het ware voor stil blijven staan en het beeld zien leven zooals zij haar eigen pop als een levend wezen beschouwt; en daarnaast moet aan het „groote mensch" met den eersten oogopslag het onbenullige van een pop in de voorstelling ontvallen.

Lizzy Ansingh — „de Princessen"

Toch is ook alleen dit negatieve, dit angstvallig waken voor te veel afwijking naar links of rechts, niet voldoende. Juist de waarde van deze schilderijen ligt mede hierin, dat zij op gelukkige wijze een gedachte vertolken. Daarbij komt dan nog, dat deze gedachte van aankostelijken humor doortrokken is, dat men ook zonder pop of mensch te waardeeren, den glimlach van den goeden verstaander bij de aanschouwing niet alleen niet kan onderdrukken, doch gaarne laat uitwerken.

Dit positieve element maakt juist dit werk zoo superieur. Men zie deze „Prinsessen" en let op het contrast tusschen de geweldige kleederpronk om de schimmige figuurtjes; de crinolinegevaarten, zwaar van gitten en volants, van strikken en plooisels, waaruit de lichamen rijzen als onnoozele vogelverschrikkertjes. En alsof dit overwicht van kleeding nog niet voldoende was, dragen de dwaze hoofdjes een sierlijk pruikgevaarte, waar bovenop, mallootig weer, als een wankelend scheepje, een hoedje drijft.

Doch wie ook al dit mallootige voelt, zeker niet de prinsessen zelf, wier porseleinen gezichtjes met hautaine uitdrukking de wereld instaren als zich rolkomen bewust van de waardij harer verschijning en den ernst van haar persoonlijkheidjes. We voelen dit zelfs nog in de houding.

Wijzen wij voorts nog op de mooie kleurenharmonie der kleeding met het schitterende geel, waartegen het matte van de biscuitgezichten zoo fijn afstemt.

De voornaame humor van de „Prinsessen" wordt gevenaard door die welke in „Het gele gevaar" is neergelegd. Als kleurgeheel is dit schilderij, waarover wij een vorige maal uitvoerig spraken en dat wij thans reproduceeren, stellig niet het mindere van de „Prinsessen". Beide schilderijen zijn de schoonste stalen van, laat het ons nu maar zeggen, Poppen-Stillevens, die ons uit het werk van Lizzy Ansingh bekend zijn.

Van een persoonlijkheid met zoo levendige psychologische aanleg als deze schilderes blijkt te bezitten, is het begrijpelijk, dat zij zich voelt aangetrokken tot het portret en wel tot portretten van menschen aan wier gezicht een bepaalde geestelijke kant is. Zoo herinneren we ons van haar het sterk borrelende portret met rood krijt gedaan van Willem Mengelberg en het uitnemende portretje, dat in de fransche catalogus stond aangegeven als „eene oude Hollandsche dame" en waarop in de Parijsche bladen de aandacht werd gevestigd.

Dit laatste portret is gemaakt, kort nadat Lizzy Ansingh van de Academie kwam en gaf toen reeds opmerkelijk blijk van haar vermogen om zelfstandig te werken.

Heel goed begrepen is ook haar bakerportret in zijn onhollige goedrondheid en de delicate, ets van een burgerjuffrouw met in haar gezicht iets van de tragiek van een moeilijken bestaansstrijd.

In de hierbovengenoemde stalen treft ons, zooals wij reeds opmerkten, de bepaald omschreven individualiseering. Dit is wel de scherpste kant van dit talent, dat wel eens aan roomkracht te kort schiet. Intusschen is het portret van Mevrouw v. B., dat op de jongste tentoonstelling van Lizzy Ansingh's werk in de Larensche Kunsthandel is te zien geweest, hierop een gunstige uitzondering. Het is het beste, wat we ons van haar herinneren. De uiterste teerheid van uitdrukking in dit portret gaat gepaard met een kleur en een vorm, die voortreffelijk zijn.

Ten slotte rest ons nog één zijde van het talent van deze sympathieke artiste te memoreeren. Het is de romantische. Als proeve daarvan noemen wij het bekoorlijk schilderij „Een koel plekje", waar in een geheimzinnig, als betooverdlijkend bosschhoekje, allerlei exotische vogels samenzijn.

ALB. DE HAAS.

Lizzy Ansingh — „Het Gele Gevaar".

Kleeding Mensendieck?

Naar aanleiding van het verslag over de lezing van doctor Mensendieck heeft men gevraagd, waarom ik niet gesproken hail over de z.g. „kleeding Mensendieck," die in ons land vrijwel algemeen bekend blijkt te zijn. Daar de spreekster over dit punt met geen woord had gerept, en de zaak mij voor enkele lezeressen niet zonder belang scheen, heb ik dr. Mensendieck, die op het oogenblik nog in Holland is en ook in Amsterdam hare lezing heeft gehouden, zelf even te spreken, gekregen en persoonlijk heeft ze mij toen over de kwestie het volgende op 'n eventjes lakonieke-gevatte manier verteld:

„Ik heb nooit bewerd, dat de verbetering der Vrouwenkleeding geen punt van belang zou zijn, ik ijver voor het afschaffen van het corset, maar ik heb mij met het kleedingvraagstuk nooit speciaal bezig gehouden, om de twee volgende redenen: Wil men de kleeding veranderen, dan moet het lichaam zelve eerst verbeterd zijn. En zoo ver zijn we nog niet. Het lichaam van de vrouw dengt bijna nooit, haar spieren zijn verslapt dus daarop een goede japon maken is voorloopig een onmogelijkheid. Het is een kwestie van later zorg, als de lichamen schooner en veerkrachtiger zullen zijn. De modellen, die verschillende Vereenigingen voor verbetering van Vrouwenkleeding aangeven, zijn me zoo goed als altijd zeer onvolkomende gebleken. En de tweede

reden, dat ik er mij niet aan waag, is hierin gelegen, dat de vraag zóó ingewikkeld is, dat zij eigenlijk nog nooit door iemand bevredigend is opgelost. Wel zijn er natuurlijk lofwaardige pogingen gedaan. Onze kleeding moet zoo weinig mogelijk drukken, dat spreekt wel van zelf, maar de vorm? Zou die niet de richtingen van onze spieren moeten volgen, om zoo te zeggen parallel loopen ermee? en hoe zou er dan toch iets moois van te maken zijn? U ziet wel: het is mijzelve niet eens geheel klaar, dus om volkomen overtuigd, al anderen raad te geven, zou nog minder gaan.

Hoe de kleeding Mensendieck dan in de wereld is gekomen, vraagt u? Heel eenvoudig. Dat heeft een ander voor me uitgevonden. Een Zwitsersche firma heeft gemeend, dat met zóó iets wel geld te maken zou zijn en die heeft dat toen met de grootste brutaliteit zonder er mij in te kennen, in den handel gebracht. De creatie is heusch niet van mij. Zelfs Dalcroze-kinderen hebben in Zwitserland die kleeding een tijd gedragen. Ach, er gebeurt zóóveel, dat lang niet prettig is, dat moet ik er maar op toe nemen. En zóó verontwaardigd hoeft u niet te zijn. Uw eigen land heeft me mijn vorig boek gestolen — 't is hier vertaald en uitgegeven, zonder dat ik er iets van ...

Toen, op dat moment, vond ik het een bizondere voldoening, dat ik kon antwoorden, dat zóó iets nu niet meer zou gebeuren, dat Holland nu eindelijk bij de Berner Conventie is aangesloten! J. ZWARTENDIJK.

Concert „La Redemption".

Door de Residentie-vereeniging „Richard Hol", directeur Fred. J. Roeske, zal op Maandag 26 Januari ten 8 ure, in het Geb. voor Kunsten en Wetenschappen worden uitgevoerd: „La Redemption", (De Verlossing), Trilogie sacrée van Ch. Gounod, voor gemengd koor, soli, orkest en orgel. O. a. zullen hieraan medewerking verleenen:

Mej. Hanna Verbena, (o.a. La Sainte Vierge) sopraan, Amsterdam; mevrouw Betsy Luberti-van Bergen, (o. a. Salome), alt, 's Gravenhage; Dh. Jac. van Kempen, (Recitateur), tenor, Bloemendaal; Dh. mr. A. j. F. J. Jung, (Recitateur), bas, 's Gravenhage; Dh. Gerard Zalsman, (Jesus), bas, Rotterdam.

Orkest: Het Residentie-orkest.

Orgel: Dh. Frans Haring.

Dit werk, nog nimmer hier in Den Haag opgevoerd, is te beschouwen als een der beste werken van den genialen Franschen toondichter. Het bestuur van „Richard Hol" heeft dan ook kosten noch moeite gespaard, om het in den vereischten vorm en met zorgvuldig behandelde afwerking zijnen hoorders aan te bieden.

Eene korte toelichting op het werk volge hier nog:

Het geheel is verdeeld in drie groote deelen, welke door een voorspel worden voorafgegaan. Dit voorspel heeft hoofdzakelijk betrekking op de Schepping, den zondeval onzer eerste ouders en de voorspelling van een Verlosser. Het eerste deel behandelt: Het lijden en sterven van den Verlosser, het tweede deel beschrijft: Zijn glorierijk leven op aarde van af Zijne Verrijzenis tot aan Zijne Hemelvaart, terwijl het derde gedeelte de verbreiding van het Christendom over de geheele wereld, door de zending der Apostelen voorstelt.

In het geheele werk is aan het orkest eene zeer belangrijke partij toevertrouwd en wordt hiervoor door Gounod eene vrij zware bezetting voorgeschreven. (O. a. trompetten en harpen, welke een hemelsch orkest voorstellen en van uit de hoogte zich doen hooren.

De recitatieven in het werk worden beurtelings door een bas- en een tenor-verhaler weergegeven, terwijl de Christus-partij ook aan eene bas-solist is toevertrouwd. In het eerste gedeelte schittert vooral de „Marche au Calvaire" voor orkest, welke door Gounod voor dit werk het allereerste werd gecomponeerd. Voorts is in dit gedeelte zeer treffend het telkens wederkeerende Christus-motief, hetwelk door soberheid en eenvoud uitmunt. Een der glanspunten van het tweede bedrijf is het slotkoor, waar de verlosser ten Hemel is gestegen en de poorten des Hemels zich voor den Verwinnaar des doods openen. Het is een machtig aangrijpend koor, aan het slot waarvan unisono door het geheele orkest voor de laatste maal het Christus-motief wordt weergegeven. Het derde gedeelte maakt in zijn geheel een machtigen indruk door de gevoelens van liefde en vrede, welke er in worden verkondigd. Een steeds grooter wordende verheerlijking drukt zich zoowel in koor als orkest uit, om aan het slot te eindigen met een fugatisch bewerkt koorgezang.

Het componeeren van het werk werd door Gounod aangevangen in 1867, toen bij hem de gedachte opkwam een compositie te schrijven op „La Redemption". Het libretto werd eveneens door Gounod geschreven, toen hij in den winter van het jaar 1867—1868 bij zijn vriend Hebert, den beroemden schilder, toenmaals directeur der Fransche Academie te Rome, verbleef. Gedurende dien tijd heeft hij er echter slechts twee fragmenten van gecomponeerd: 1e „La Marche au Calvaire" in zijn geheel en 2e den aanvang van het eerste stuk van het derde gedeelte: „La Pentecote". Eerst twaalf jaar later maakte hij dit lang onderbroken werk af en bestemde het voor het muziekfeest te Birmingham.

In het tekstboekje is naast den Franschen tekst, ook de Nederlandsche vertaling opgenomen.

Voor plaatsbewijzen etc. wordt verwezen naar de desbetreffende annonces.

De bisschop van Haarlem.

Bij de opening van het Retraitenhuis voor dames te Rotterdam heeft de bisschop van Haarlem zich over de tegenwoordige mode uitgelaten.

Wij veroorloven ons een citaat, overgenomen uit: „De Tijd".

Dit huis is uitsluitend voor vrouwen. En nu wordt er wel gezegd, dat de godsdienst iets vrouwelijks heeft en alleen goed voor vrouwen is, maar waar is, dat thans de vrouwen meer dan anderen noodig hebben in zich op te wekken dien echt christelijken geest.

In dezen tegenwoordigen tijd, het is mijn vaste overtuiging, zoekt de duivel weer door de vrouw de wereld te verderven en wel met behulp van het zinnelijke, het onzedelijke. En is het niet teekenend, dat in de laatste dagen zooveel bisschoppen een beroep deden op de christelijke vrouwen om dit gevaar af te wenden? Nog kort geleden heeft de patriarch van Venetië de vrouwen vermaand om zedig in kleeding te zijn. Want, zoo zei hij, ge wordt een ergernis in kleedij voor al mijn diocesanen.

Verscheiden bisschoppen van Frankrijk hebben mede hun waarschuwende stem doen hooren. En gij hebt in de laatste dagen zeker wel gelezen het ernstige woord van de bisschoppen van Duitschland om zedig te zijn in kleedij. En ook voor ons land ben ik niet zonder bezorgdheid. Eerst begon men met de kinderen slechts half te kleeden. Ziet maar eens 's zomers langs de straten! Zoo wordt het gevoel van schaamte verzwakt en zeer zeker niet versterkt. En nu slaat het van de kleinen naar de grooten. En helaas vele christelijke, ja zelfs Katholieke vrouwen laten zich dwingen door een tirannieke mode, die op zijn zachtst uitgedrukt niet aan christelijke vrouwen past.

Mgr. Callier wees in dit verband op het gevaar, dat de Hollandsche vrouwen de buitenlandsche slechte voorbeelden zullen navolgen en waarschuwde ernstig daartegen. Er moet krachtig tegen opgetreden. Laten de katholieke vrouwen door hare zedige kleeding bewijzen, dat het niet noodig is slaafs een mode te volgen, die onzedige gedachten en begeerten bij de mannen opwekt, tot verderf van de algemeene goede zeden.

O, de katholieke vrouwen zullen en mogen zooiets niet gedogen. Maar daarom dient er verzet te komen tegen die modetyrannie. En daarom, zoo besloot mgr. ongeveer, daarom moeten de katholieke vrouwen in de Retraite haar geest komen vernieuwen in den Christus en zich sterken tegen de mogelijke bespotting der wereld.

Hoe houdt men afgesneden bloemen goed?

Fransche scheikundigen hebben vele onderzoekingen omtrent deze quaestie verricht en zijn tot de slotsom gekomen, dat suikeroplossingen van verschillende sterkte nog het beste zijn, doch bij lelies, seringen en lathyrus mag men nooit suiker aanwenden.

Anjelieren moeten 15 pCt. suiker in het water hebben, Rozen slechts 7½ pCt.

ADVERTENTIEN.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

5% **OBLIGATIES**
in coupures van f1000, f500 en f100,
tegen den koers van 100½ %
worden verkrijgbaar gesteld door:
DE VADERLANDSCHE BANK VOOR BELASTE WAARDEN
(geplaatst kapitaal 1 millioen gulden)
's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 23.

De gesloten leeningen hebben voornamelijk tot onderpand onverdeelde nalatenschappen en hypothecaire grossen. Bij nalatenschappen wordt het eventueele risico, aan die soort van leeningen verbonden, door eene verzekering gedekt, terwijl bij grossen tot zekerheid strekt en het onderpand en de aansprakelijkheid zoowel van den hypothecairen schuldenaar als van den hypothecairen schuldeischer.

Confiseur. - Chocolatier.

Glacier. - Cuisinier.

Koopt Uwe echt Perzische Tapijten in
KULCSAR'S PERZISCH IMPORTHUIS
dat ook na jaren aansprakelijk blijft voor de geleverde goederen.
NOORDEINDE 11 - DEN HAAG.

La Maison BRAND,
Tailleur pour Dames,
PAPESTRAAT 26.
Offrira du 8 au 28 Janvier de très élégants
COSTUMES TAILLEUR
sur mesure au prix exceptionnel de
55 florins.
Hâtez-vous mesdames de profiter de cette occasion unique.
TEL. No. 5599.

Voor eenige nette JONGEDAMES bestaat gelegenheid een CURSUS TE VOLGEN in het
DAMESHOEDENVAK.
Lesuren van 10—12, van 2—4 en van 7—9 uur naar verkiezing. Prijs van den cursus f 5.— per maand. In 3 maanden kan men geheel op de hoogte zijn van het vak.
Brieven onder no. 390, bureau van dit blad.

De ontwikkelde Vrouw
betaalt geen honderd gulden, voor iets wat zij even goed, zoo niet beter, voor vijftig gulden kan koopen.
Dat is de reden waarom wij zóó vele ontwikkelde dames onder onze cliëntèle tellen.
Men raadplege steeds onze advertenties, verschijnende in „de Avondpost", „het Vaderland", „de Nieuwe Courant" en „de Haagsche Courant".
Vooral nu, zijn met het oog op de a.s. verbouwing de artikelen BUITENGEWOON LAAG genoteerd.
De Directie
v. h. VERKOOPHUIS,
103-105-107
Groot Hertoginnelaan
(dagelijks geopend van 10-4 uur).

MARIE VAN DER VIJVER,
CONCERT ZANGERES,
LEERARES SOLOZANG.
Sweelinckstraat 137,
DEN HAAG.

MANICURE
Melle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

GEBOUW VOOR K. & W.
Concert- en Theater-Bureau, M. J. DE HAAN, Daendelsstraat 82 Den Haag.
Residentie-Zangvereeniging „RICHARD HOL".
MAANDAG 26 Januari 1914, 8 uur
„La Redemption"
Trilogie Sacrée — Paroles et musique de CHARLES GOUNOD. — Soli, groot gemengd koor, Orkest en Orgel.
Dirigent: FRED. J. ROESKE.
Orkest: Het Residentie-Orkest.
Prijzen der plaatsen: f 2.50; f 2; f 1.50; f 1.25; f 1; f 0.75; f 0.50.
Plaatsbespreking: Zondag 25 Januari, van 9½—12 uur; Maandag 26 Januari van 10—5 uur.

Conc. en Theat.-Bur. M. J. de Haan
Gebouw voor K. en W.
N.V. „HET TOONEEL".
Dir. WILLEM ROYAARDS
A.s. Zondagmiddag 25 Jan. 2 u.
76ste OPVOERING VAN
Mijlpalen,
in de bekende bezetting.
Matinéeprijzen.

Conc. en Theat.-Bur. M. J. de Haan
Gebouw voor K. en W.
N.V. Het Rotterdamsch Tooneelgezelschap
Dir. P. D. VAN EYSDEN.
A.s. Zondagavond 8 uur,
DE SPAANSCHE VLIEG
voorafgegaan door
Een moeilijk geval.
Blijspel in één bedrijf van
W. WOLTHERS.
ZONDAGSPRIJZEN.

MADME BARBILION.
Manicure Electrique.
Face Massage.
Epilation (ontharing).
Dennenweg 8a-10a.

Theater:
Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Fransch Blijspel Repertoire
Aanvang 8¼ uur. *Einde 11 uur.*
Iederen avond 8¼ uur
Einde ongeveer 11 uur.
Het Prinsje.
Zaterdag 24 Jan. a. s. en volgende avonden
De Vrouw van den President.
Zondag 25 Januari 2 uur
MATINÉE
De Kleine Lord.
Matinéeprijzen.
Dinsdag en *Vrijdag* ***niet rooken.***

FAMILIE-BIOSCOOP.
(Onder Contrôle).
Prinsestraat 40. Tel. 7477.
DEN HAAG.
Wegens het overgroot succes en op veelvuldig verlangen, wordt
Krates
VAN
JUSTUS VAN MAURIK
geprolongeerd tot en met Donderdag 29 Januari a.s.
KRATES vangt aan circa 9¼ uur.
KRATES geïllustreerd door de onovertrefbare explicatie van ANDR. DE JONG, is een bezoek overwaard.
Vrijdags „niet rook" avond.

Maison E. Rimmel
Téléphone 6113.
Articles spécialement recommandés pour la
SAISON D'HIVER.
Savon Blanc à la Glycerine
pour blanchir et adoucir la peau.
CREME DE NEIGE.
COLD CREAM DIAPHANE.
CREAM FOR ALL CLIMATES.
LA HAYE, HOOGSTRAAT 25.
Amsterdam, Kalverstraat 202.

Olympia-Theater
Prins Hendrikplein 3,
Telef. 6295.
Van 23—29 Januari
NIEUW Pracht-Programma.

Monopol-Cinès.
TUSSCHEN MENSCHEN EN WILDE DIEREN.
Sensationeel Drama, afgespeeld in de donkere binnenlanden van Afrika. Het vangen en schieten van leeuwen en tijgers.
Hoogst interessant!!
Lengte 1600 Meter.
Vijf Afdeelingen.

Comedie Gaumont.
De rijkgeworden Bohemer!!
Nieuwste gekleurde Comedie van het huis GAUMONT.
Het Dogen-Paleis te Venetië.
Schitterende Opname Cinès.
Verder een uitgebreid Pracht-Programma.
Dinsdagavond **niet rooken.**

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 24 Januari 1914. No. 11

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Meyrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

DE MODE.

„Pour tout le monde, il faut avoir,
Perruque blonde et collet noir . . ."

Ach ja, perruque blonde, dat was in den tijd van Madame Angot, — maar behalve voor de samenwerkers in de Offenbachsche operette is een blonde pruik, — (laten we, om niemand te kwetsen liever van een blonden haardos spreken) — tijdenlang het toppunt geweest.

Het parijsche toonel ging voor — men volgde . . . Donker haar? allons-donc! Blond, blonder, blondst! . . . . En wie niet blond was, die werd het, men zag op dit gebied de meest verrassende hocus pocus. — Ei waarom zouden we niet? Was niet Eva, ons aller moeder blond geweest en getuigde het niet van diepe, kinderlijke vereering om te willen zijn als zij?

— Maar, tout passe, tout lasse, zooals het spreekwoord; op een mooien morgen hadden de Parijsche vrouwtjes genoeg van haar „gouden mantel" en besloten zij de natuur, die zij zoo lang verloochend hadden, recht te laten wedervaren. Het blond had afgedaan, men bekende weder eigen kleur!

En niet alleen in ons modewereldje maakte het blond op den achtergrond, maar ongevoer in dien zelfden tijd kwam een Engelsch geleerde met het sensatie-bericht, dat het blonde type bezig is te verdwijnen. — Een waarneming van moeder natuur? Een speelsche gril? De professor weet wel beter, „de oorzaak, dat er over slechts weinige eeuwen geen blond meer zal zijn," — zegt hij, „ligt mijns inziens in de opeenhooping van menschen in de nauwe, ongezonde stadswoningen. Het donkere type, dat meer weerstandsvermogen heeft, lijdt minder onder die toestanden en kán dus gedijen. Maar het blonde behoeft de zuivere ijle lucht der groote vlakten, den frischen wind, die door de haren blaast, die hen doet uitwaaien, hen lichter kleurt . . .

En, — zoo staaft deze geleerde zijn betoog, — als men nu eens terugdenkt aan wat de geschiedenis leert, ja dan zien wij, dat alle veroveraars, die uit de steppen kwamen ook inderdaad blond waren. Dat begon al met de Pelasgen, die twee duizend jaar voor onze jaartelling zich van het oude Hellas meester maakten en wier opperhoofden beroemd waren om hun gouden haardos; — later zijn het de merovingische koningen, waarvan men weet, dat zij het zware rosachtig haar uit pure ijdelheid zich om de schouders lieten zwieren; en zelfs nu nog treft men in Spanje en in 't bizonder onder de hooge aristocratie een zeer levendig blond aan, waarop zij zeer trotsch is en dat beschouwd wordt als eene herinnering aan de overwinnende Gothen . . . ."

Wij gaan dus, indien deze professor het bij het rechte eind heeft, een donkere toekomst te gemoet!

Misschien is 't met het oog daarop, dat de kunst nu reeds heeft ingegrepen en voor afwisseling in de tinten zorgt. Weet gij 't reeds, lezeressen, dat de gekleurde kapsels hun verschijning hebben gemaakt? Dat is het „haarnieuws" van dezen winter! Wilt gij gecheel naar de mode, gecheel in stijl zijn, dan behoort uw haar dezelfde nuance van uw toilet te vertoonen; blauw, groen, rose, paars . . . . wat ge maar verkiest . . . . neen, roept nu niet terstond uit, dat dit afschuwelijk, ... lelijk, ... gemeen — moet staan . . . . Dat vindt ge vandaag, omdat het ongeziene, het vreemde u overvalt; . . . . maar morgen, als gij dat nieuwe in goed gezelschap hebt zien dragen, dan lijkt het u toch al wel anders, „'t staat wel aardig", denkt ge; — en overmorgen? Wel dan weet ge niet beter of het is mooi (dat is de macht der mode!) . . . . dan belt ge uw kapper op: „wilt u even noteeren, ik moet van avond rood, ... morgen mauve gekapt zijn" . . . . Want dat begrijpt gij, dames, alleen speelt ge zoo iets niet klaar; er behoort kundige hulp bij om dat in orde te brengen. Uw eigen haar, al is het nog zoo rijk, kunt ge niet gebruiken, dat wordt weggeroosheld onder een witte pruik en die pruik wordt gepoederd . . . . vandaag zus, morgen zoo . . . .

Zoo is dan nu in onze twintigste eeuw de „lof der pruiken" teruggekeerd! De oude haarkunstenaars, Quentin, die het eerst het voorbeeld gaf van valsche haarlokken, Binette, de beroemde hofkapper, Ervais, de uitvinder van het crêpé. — Ze verrijzen allen weder in de herinnering, en met hen al de vreemdsoortige kapsels, la Duchesse, la Fontange, le Chou, la Palissade, le Dixième Ciel — enz. — enz. waarmede onze voorouders der achttiende eeuw zich tooiden . . . . Alles schon dagewesen! — ook de pogingen om het kunsthaar, laat ik maar zeggen, het valsche haar, werkelijk kunstmatig te fabriceeren uit plantenvezels en zelfs uit gesponnen glas. Tot dusverre heeft men daar evenwel weinig succes mede gehad en blijft „menschenhaar" nog steeds boven alles te verkiezen. Daarin wordt dan ook een groote handel gedreven. Vooral het midden van Frankrijk, Auvergne, de departementen van de Creuse, de Corrèze, de Haute—Vienne, en ook Bretagne, Finistère, Morbihan zijn bekend als centrums van dien handel.

In al die streken dragen de vrouwen nog mutsen en hoofddoeken en dat verklaart waarom zij er niet tegen opzien, zich van haar schoonste sieraad te ontdoen. De „coupeurs", dat zijn de klein-handelaars (mannen en vrouwen), die de dorpen afreizen, de coupeurs zorgen er bovendien wel voor, haar twee lokken op het voorhoofd te laten, waarmede zij langs den rand der muts twee handaux kunnen maken, zoodat de kaalheid van het verdere hoofd verborgen blijft!

Over het algemeen zijn die streken van het land arm en een weelderige haardos vertegenwoordigt dus voor velen een klein — een heel klein kapitaaltje; dat kapitaaltje maakt een vrouw winstgevend, door zich geregeld om de vijf jaar te laten scheren. Men berekent gewoonlijk, dat hoofdhaar een centimeter per maand groeit — er zijn dus verscheiden jaren noodig om het weer tot een presentabele lengte te brengen. Maar denkt nu niet, dat zulk eene periodieke knipparij de arme stakkerds op eenmaal een fortuintje bezorgt; — het lijkt er niet naar, want zelden betalen de coupeurs met klinkende munt; meestal wisselen zij het haar tegen een paar meters stof, laken of linnen, — en de jonge meisjes, die nog aarzelen, krijgen een mooien foulard of een ander geschenk, dat nooit veel meer dan een franc kost!

Het moeilijkst te vinden is het witte haar; dit is dan ook het meest gezocht en wordt het duurst betaald. De maximumprijs is soms honderd francs. Dan volgt het aschblonde en het natuurlijk golvend haar, waarvan de prijs wisselt tusschen vijf en twintig en vijftig francs. . . . . Ik vraag u, zoudt gij daarvoor afstand van uw lokkenpracht willen doen? — Maar de coupeurs zijn nimmer om klanten verlegen; wanneer zij in voor- en najaar hun rondreis maken, dan komen de Bretonsche moeders met haar kleine meisjes en soms ook kleine jongens aanloopen om nog een paar ellen laken meer te verdienen! Een enkel traantje wordt er ook wel eens gestort, wanneer een coquette dorpsschoone op moeder's bevel onder de schaar moet, maar als dan de coupeur sierlijk een rooden doek om het hoofdje heeft gedrapeerd, is het leed spoedig vergeten.

Geen wonder dat de opkoopers dezer menschelijke waar zeer zware winstjes maken; er moeten onder die mannen, die in blauwe kielen en op groote, lompe schoenen het land afreizen, verscheiden millionnairs zijn.

Wanneer zij, aan het einde van een seizoen, hun oogst hebben ingezameld, gaan zij daarmede naar de groote jaarmarkten, waarvan die van Sint Jan te Limoges de belangrijkste is, en verkoopen daar hun waar aan de handelaars en de kappers uit de groote steden. Het haar wordt per kilo verkocht, de prijs wisselt van vijf en twintig tot veertig gulden, (de gemiddelde prijs is vijf en dertig). Niet zelden gebeurt het, dat één Parijsch kapper van de kermis te Limoges terugkomt met een baal haar ter waarde van een vijfduizend gulden.

Nu ondergaat het haar in de handen van den Parijschen industrieel al de verschillende bewerkingen, die noodig zijn om van het „landelijk" produkt, een waardige tooi voor de stadsdame te maken. Het wordt gewasschen, nog eens gewasschen en opnieuw gewasschen, want de oorspronkelijke bezitsters munten, zooals iedereen wel weet, nu niet precies door al te groote zindelijkheid uit! Daarna wordt het gedroogd en dan begint het zeer langdurige werk dat „décomposage" heet en dat daarin bestaat, dat het haar van éénzelfde lengte en éénzelfde kleur bij elkaar wordt gezocht om er gelijke „mèches" van te maken. Deze moeten nu gefriseerd worden. In kleine houten vormpjes gerold laat men ze gedurende eenige uren op stoom koken en daarna zeer langzaam en lang drogen. En nu treedt de chemiker op, die het haar in de meest verschillende tinten van gitzwart tot vlasblond zal verven; altijd voor zoover dat noodig is. Haar, dat een eigen, goed uitgesproken kleur heeft, wordt gelaten zooals het is; alleen de onzekere kleuren moeten aan de verfkwast gelooven.

Na al deze behandelingen gaat het haar naar de prostyheurs, de pruiken-makers op zijn ouderwetsch gezegd. Haar voor haar wordt daar op een tulle fond bevestigd. Dit is een uiterst delicaat werkje en een goede „inplantster" verdient dan ook wel vier gulden per dag. Op groote ateliers zijn zij bij tientallen aan het werk, — het aantal pruiken en „faux-toupets", dat in een jaar te Parijs wordt vervaardigd, moet ontzaggelijk zijn. Nergens dan daar schijnt men de kunst zoo goed te verstaan, wat dan ook den grooten uitvoer naar alle mogelijke andere landen verklaart.!

De pruik eindelijk pruik is geworden heeft het industrieele gedeelte van de behandeling een einde genomen. Dan begint de taak van den kapper, — den artist. Gewapend met al de middelen, die hem ten dienste staan, met ijzers en tangen, met spelden en kammen, laat hij zijne fantaisie vrij spel, schept hij ware meesterstukken van kapkunst — nu eens imposante theaterpruiken, bestemd voor schoone prima-donna's, dan weer kleine, bescheiden dinsigheidjes, waarvan ook gij, mevrouw, u bedient, om uw uiterlijk schoon te verhoogen.

V. S.

CORRESPONDENTIE.

Mevr. L. te 's-Gr. De natuurlijke vos is inderdaad het modebont; het laat zich een volgend jaar uitstekend verven. Toch raad ik u aan, niet aan zulke fantaisies te doen, wanneer u niet telkens wat nieuws kunt nemen. Beter is, u dan aan meer klassieke soorten te houden.

Anna v. H. Bont op uitverkoopen? Ja, waarom niet, mits in bekend degelijke huizen.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Louis Zeldenrust.
Coiffeur de dames diplomé
Postiqueur d'art
Plein 16. - - - - Telef. 5460.
Nouveauté's voor het
Moderne coiffure.

VOOR MOEDERS.

Ons kind slaapt boven vóór en onze buren huizen beneden vóór. Meneer is een zeer ernstig muziek-beoefenaar. Vaak begint de piano, houdt vaak uren aan. Nieuwerwetsche huizen zijn gehoorig.

Ja, een kind moet aan alles wennen. Ik ken dat praatje, al begrijp ik nooit waarom we een kind zich zouden laten wennen aan iets verkeerds.

Slaap in een rustige kamer zal toch zeker tweemaal zooveel uitwerken als slaap die 't winnen moet van de Ouverture uit Egmond. Heb ik niet pas nog een brochure gelezen: „Het lawaai als gezondheidsbrekende kracht?" Ik voel er alles voor, alleen moet ik nog even Egmond en mijn buurman mijn verontschuldiging aanbieden, dat ik in betrekking tot hen dorst te spreken van lawaai. Maar voor mijn Baby zal de Ouverture uit Egmond helaas nog wel niets dan lawaai zijn.

Toch zie ik ook wel in, dat men een kind niet te zeer mag verwekelijken, dat men 't niet te gevoelig mag maken voor indrukken. En dat doet men natuurlijk, als men 't zoo spaart.

Daarom heb ik met dadelijk maatregelen genomen, toen Baby zeer veel last bleek te hebben van buurmans muziek. Niet dadelijk? Wat zeg ik! Drie volle maanden eerlijk heb ik gewacht en gezucht. Tevergeefs. Menige avond werd bedorven door het moordgeschrei van de arme Baby, die opwaakte, zoodra de eerste toon werd klonk. Menige Zondagmiddag, en dat was erger! ging te loor, omdat Baby haar middagslaapje niet half uit had, en niet weer in kon slapen bij de pianomuziek.

Toen zijn we ertoe gekomen om het ledikantje telkens door de schuifdeuren heen te dragen naar onze slaapkamer. Dan de schuifdeuren dicht en Baby kon de muziek niet niet genoeg hooren, om er last van te hebben.

Maar zuinigheidshalve hebben we voor Baby al dadelijk een ledikantje gekocht, waar ze tot haar achtste jaar zeker in kan. Het is van ijzer — en dan met de vijf-en-twintig ponder erin. 't Was geen kleinigheid. Was ik, of het meisje, alleen met Baby thuis, geen kans om haar met ledikant en al naar onze slaapkamer te krijgen. Bovendien, onze buurman speelt vaak tot heel laat in den avond. Gaan we dan zelf naar bed, dan houden we 't kind bij ons. Maar we zijn erg voor frische lucht, en hebben Baby daarom veel liever in haar eigen groote kamer, met haar eigen tuimelraam open, dan dat ze bij ons in de kleinere kamer moet slapen en we het met ons drieën moeten doen met één kleiner tuimelraam. Daarom zetten we haar altijd midden in den nacht, wanneer we wakker werden, weer weg. En dan zoo, slaperig en wel, met die reuzenvracht te sjouwen, 't was me een pretje.

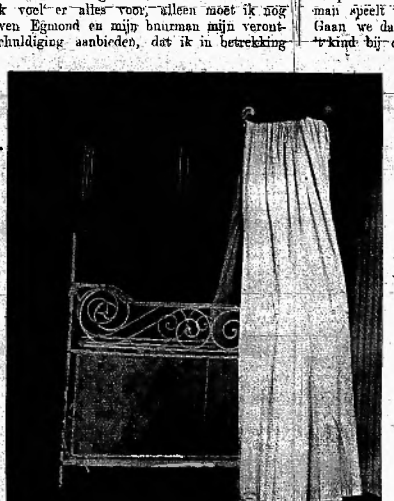

Ledikantje op wielen.

Toen verzon ik er wat op. Ik liet wieltjes onder het ledikantje zetten. Ja, die zaten er eigenlijk wel onder, van die kleine dingen, maar met zoo'n zware vracht doen ze zoo goed als geen dienst en komen er vreeselijke putten in 't vloerzeil. Neen, echte wielen wou ik er aan hebben! En mijn beddenman maakte ze er aan. Zichier, het ledikant op wielen. Het rijdt zoo makkelijk, dat Baby er vaak mee op sjouw gaat na haar poppen door de tralies van 't lofwerk er in te hebben geduwd.

Kijk, dat heb ik nu verzonnen en nit laten voeren, maar goed is 't niet heelemaal. Daarom, als gij 't me na mocht doen, doe 't dan beter. Dan heb ik voor u de kat uit den boom gekeken. De wieltjes steken te veel naar voren en achteren uit. Als je om het ledikantje heen wilt loopen en die wieltjes vergeet, dan doe je je verschrikkelijk pijn aan je voeten. Honderdmaal moet ik tegen Baby roepen: Pas op, de wieltjes! Dan beschrijft ze er een cerbiedige boog omheen!

Mocht ge 't me nadoen, laat de wieltjes dan zoo zetten, dat ze niet, of zoo weinig mogelijk uitsteken.

MATER CONATA.

De Koninklijke Nederlandsche Kantwerkschool.

Wanneer we aan kantwerken, aan met de hand gewerkte kanten denken, dan komen er ons visioenen voor oogen van al die heerlijke voorthbrengsels der vaardige vrouwenhand, als daar zijn: de rijke Point de Venise, de kostbare Argentellakanten of de daarop gelijkende

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Alençonsche kant, die zoo fijn is, dat, naar men zegt, de rand over menschenhaar gewerkt wordt. Dan gaan onze gedachten uit naar de voorname Duchesse- en Brusselsche soorten, naar de solide Iersche kant en de ragfijne Spaansche blonde en hoeveel soorten nog niet daarnevens — en we duizelen haast, als we aan al den arbeid denken, die er noodig was, om soms slechts enkele meters van die, thans alleen nog maar als vrouwensierselen benutte kostbaarheden te vervaardigen. En ik denk tevens aan het bezoek, dat ik in Brussel eens bracht aan een Manufacture de Dentelles, aan het sombere bedompte atelier, uit verschillende kleine hokjes bestaande, waar in moeizamen harden arbeid de werksters, over het kantkussen gebogen, het met hard zwoegen somtijds niet verder brachten dan tot het verwerken van een meter kant per jaar, door de ragfijnheid, de ingewikkeldheid der patronen en de breedte der kantsoort, die ze onder handen hadden.

En men zou geneigd zijn om te concludeeren: Neen, iets wat met zoo onmenschelijk veel arbeid, en tot zoo'n karig loon verkregen wordt, moet maar verdwijnen en vervangen worden door de machine, door fabrieksmatige weefsels.

Oudste werkster en leerling.

Edoch, allerlei spreekt daar tegen. Totnutoe is de fabrieksmatige kant er nog nimmer in geslaagd, in de imitatie de handgemaakte te evenaren en nimmer heeft zij de oude motieven kunnen verdringen door de zoogenaamde fantasie-kanten, waarbij verschillende kantsoorten dikwijls samengevat worden. En hoe fijn ook de Valenciennes geïmiteerd worden, 't allermooist door Nottingham en Calais, nimmer zullen ze halen bij de subtiele, vaak narve, doch immer sierlijke, oogstrelende handgeklotste Valenciennes.

En wie zal niet machtmale Torchon of Cluny onderkennen van de glanzende, duurzame echte?

Scheen het dan ook eenigen tijd, alsof de vraag naar echte kanten minder werd, meer en meer keert men terug tot het gebruik van vroeger, tot de dracht van handgemaakte sierweefsels. Ondanks de concurrentie van de machine, neemt de productie der echte soorten enorm toe en de behoefte aan weelde, die wel hoe langer hoe grooter schijnt te worden, verlangt juist de pracht en kostbaarheid der beroemdste oude stukken. Dikwijls wordt er dan ook gewerkt naar kostbare kanten uit verzamelingen en zelfs naar kanten, die op beroemde schilderijen voorkomen.

Dit alles doet dus de wenschelijkheid ontstaan, de kantindustrie, die langzamerhand in verval ging raken, weer op te heffen en, zonder de wantoestanden die er altijds in bestaan, weer te maken tot een handenarbeid, geschikt voor huisindustrie en in het bijzonder als kunst-arbeid voor vrouwen.

En nu zijn we gekomen tot hetgeen de Vereeniging de Koninklijke Nederlandsche Kantwerkschool zich ten doel stelt, namelijk het opleiden tot kantwerkster door het vestigen en onderhouden eener centrale kantwerkschool en het bevorderen der kantindustrie in Nederland. Niet echter tot het bevorderen van dergelijke toestanden als waarvan ik in den aanvang sprak en zooals ze nog bestaan in België, Frenkrijk, Böhemen of Italië. Die toestanden daar berusten echter voor een deel op het feit, dat het kantwerken daar een volledige tak van nijverheid is, een algeheele broodwinning vaak, wier noodzakelijkheid oorzaak is van dikwijls abnormaal lange dagtaak voor een schamel stuk brood.

Directrice der Kantschool.

De Vereeniging bedoelt in de eerste plaats het kantwerken als kunst-vak, als kunst-nijverheid weer te doen bloeien en het te maken tot een middel, dat vrouwen, die een bijverdienste moeten of willen hebben, kunnen benutten, om zich een vrij flinke som 's jaarlijks te verschaffen met hun arbeid. Als huis-industrie mag het de waardeering hebben van alle vrouwen in ons land. De Vereeniging, of liever het Comité tracht het kantwerken als huisindustrie dan ook steeds te bevorderen en aan te moedigen.

Allereerst heeft men aan dit doel uitvoering gegeven door de oprichting eener school, waar meisjes of jonge vrouwen tot bekwame kantwerksters kunnen worden opgeleid, welke opleiding speciaal beoogt het vervaardigen van artistiek kantwerk. Naast dit hoofddoel werd echter, niet uit het oog verloren, te trachten, den arbeid der leerlingen zoo winstgevend mogelijk te maken en de vervaardigde kant te verkoopen aan firma's of particulieren. Had in het eerst dit pogen niet altijd succes, langzamerhand breidden de bestellingen zich meer en meer uit en tegenwoordig is de wetenschap, dat de Nederlandsche Kantwerkschool even uitnemend werk vervaardigt als het buitenland, wel zoover doorgedrongen, dat vele dames, die vroeger steeds haar kanten elders kochten en haar kostbare oude stukken daar lieten herstellen, zich nu geheel tot de school hier wenden.

De omvang der bestellingen is tegenwoordig dan ook zoodanig, dat er steeds werk volop voorhanden is; zelfs komt het wel eens voor, dat het moeite kost, alle opdrachten in den gewenschten tijd te voldoen.

Het spreekt vanzelf, dat al dit werk niet verricht kan worden door de leerlingen, van wie er een aantal natuurlijk nog niet de daartoe vereischte bekwaamheden bezitten. Daarom is aan de school verbonden een atelier voor het vervaardigen van nieuwe, en een voor het herstellen en wasschen van oude kanten, waar gediplomeerde oud-leerlingen werkzaam zijn. Op het laatstgenoemde atelier willen we nog even afzonderlijk wijzen. Was men vroeger toch genoodzaakt, zijn kanten ter reparatie naar het buitenland te zenden, nu is dit niet meer noodig, want de wijze van behandelen en herstellen is zoo goed, dat men met elk atelier kan wedijveren. Biedt de wederoprichting der Sluissche kantschool ook een dergelijke gelegenheid, speciaal voor de Haagsche dames is de Kantschool hier aangewezen als de gemakkelijkste en dichtstbijzijnde plaats.

Laat mij nog even vertellen, hoe, en wanneer de school opgericht werd. In 1902 aan-stond een plan tot vestigen eener kantschool, naar aanleiding van een onderzoek omtrent het tenietgaan der kantindustrie in Nederland. Jonkheer E. van Loon, oprichter en nog steeds voorzitter der Vereeniging „De Nederlandsche Kantwerkschool" stelde zich beschikbaar, om te trachten, de kantindustrie weer te doen opleven alsmede door het stichten van een inrichting voor kant maken. Hij stelde een jaarlijksch bedrag beschikbaar om de kosten der school te bestrijden en deed zulks drie jaren achtereen. Verder richtte hij een vereeniging op en vormde een comité, waarin een tiental dames zitting nam. Als secretaris-penningmeester en artistiek adviseur trad op de heer Ed. A. von Saker, directeur van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem.

Kantschoolklasse.

De school was aanvankelijk te Apeldoorn gevestigd en reeds na korten tijd telde zij tien leerlingen.

Men vergete niet, dat het betrof een, althans hier, heel nieuwe en onbekende opleiding. De onderwijzende krachten bestonden, behalve de directrice, uit een onderwijzeres, technisch goed op de hoogte van het vak, en een leeraar in het teekenen, waarbij later nog een leerares ter assisteering van de andere kwam. Daar het aantal leerlingen niet voldoende toenam, kwam Jhr. van Loon op het denkbeeld, een ander en grooter centrum te kiezen en zoo werd in 1908 de school naar den Haag verplaatst en voorcerst gevestigd in de Sweelinckstraat. Inderdaad werd het aantal leerlingen nu steeds grooter, zelfs zoo, dat langzamerhand het huis te klein bleek. Alsnu huurde de voorzitter voor eigen rekening het kapitale huis in de Javastraat, waar tegenwoordig de school gevestigd is en liet dit geheel inrichten. Tevens werd het aantal onderwijskrachten uitgebreid.

En zoo is de grondslag gelegd voor een tak van kunstnijverheid, welke naar we gaarne hopen, zal blijken levensvatbaarheid te bezitten. Voor menige vrouw, die op een andere manier niet zoo gemakkelijk zich een bijverdienste kan verschaffen, kan hierdoor een bron van inkomsten worden ontsloten. Het spreekt vanzelf, dat het speciaal een arbeid is voor die vrouwen, die vaardig met de hand zijn; voor hen die geen aanleg in die richting bezitten, is het werken met de vele klosjes het dikwijls fijne garen en de talooze speldjes een bezigheid, welke minder verdiensten zal opleveren.

Vermelden we nog even, dat uitsluitend kloss-kant op de school wordt vervaardigd.

De maaldkant-kunst wordt er niet beoefend.

Voor beoefenaarsters van het kantwerken is al het materiaal, dat voor dezen arbeid is benoodigd, zooals klosjes, spelden en kussens, verkrijgbaar aan de school, evenals patronen.

Dat de school reeds geruimen tijd zich in een goeden naam mag verheugen, bewijst de opdracht tot het vervaardigen van de kanten voor de wieg van Prinses Juliana, waaraan door 34 werksters gedurende tien weken werd gewerkt. Naar aanleiding van dit stuk werk, waarover H. M. de Koningin Hare hooge tevredenheid betuigde, werd aan de school het predicaat „Koninklijke" verleend, terwijl Hare Majesteit zelf het beschermvrouwschap op zich nam. En ook na dien tijd vereeren de Koningin, zoowel als Haar Moeder de school geregeld met opdrachten.

Ook voor de Leidsche maskerade in 1910 had de school verschillende bestellingen, die zeer tot tevredenheid van de betrokkenen werden uitgevoerd. De fraaie kraag, vervaardigd in den stijl van Frederik Hendriks tijd, die hierbij is afgebeeld, was mede een van de fraaiste stukken, welke door de school is gemaakt.

De Kantwerkschool mocht dan ook reeds verschillende bekroningen verwerven. Op de Brusselsche Tentoonstelling kreeg zij een erediploma en zilveren medaille, evenals op de tentoonstelling der inzendingen voor het concours in de Gothische zaal alhier. Op de Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen werd het werk eveneens met een zilveren medaille bekroond en nu laatstelijk in Gent verwierf ze het Diplome d'Honneurs.

Door al deze exposities tracht de school haar werk in ruimeren kring bekend te maken.

Op de Tentoonstelling „de Vrouw", dezen zomer te Amsterdam gehouden, had zij dan ook ingezonden en wel in twee afdeelingen, n.l. in de afdeelingen „Toegepaste Kunst" en „Onderwijs".

Ook wordt tegenwoordig eenmaal 's jaars een tentoonstelling van werk gehouden in de school zelve en wel omstreeks Sint Nicolaas en Kerstmis. Allerlei soorten kanten kleedjes, jabots, kussens, kant per el enz. worden dan geëxposeerd en kunnen tevens gekocht worden. Met opzet is dan ook deze tijd van het jaar gekozen met het oog op de feesten.

Koninklijk kleedje.

Eindigen we met een zakelijke inlichting over de inrichting van het onderwijs, voorhen, die er belang in stellen.

Het onderwijs is in twee cursussen verdeeld, welke als volgt zijn ingericht: A. Cursus van 4 jaar voor meisjes vanaf dertien jaar.

Hierbij ontvangen de leerlingen onderricht in het maken van Torchon-, Cluny-, Russische-, Valenciennes- en Duchesse-kant, het repareeren van alle kanten en het teekenen. Na afloop van den leertijd, wordt, indien aan de gestelde

eischen is voldaan, een diploma uitgereikt. Het schoolgeld bedraagt voor dezen cursus per jaar f 10. De schooltijden zijn als op de lagere school.

Cursus B (voor dames) duurt drie maanden en bestaat uit het onderrichten van de hierboven genoemde kantsoorten. Iedere week wordt eenmaal een les van twee uur gegeven en het schoolgeld bedraagt 12.50. Nadere inlichtingen vermeldt de prospectus. Verder is de school te bezichtigen Dinsdag- en Donderdagmiddag en is de directrice mej. H. A. T. van Bergen, steeds gaarne bereid, nitvoeriger een en ander mee te deelen. Dit laatste hebben wij in 't bijzonder kunnen ondervinden bij het verzamelen van materiaal voor ons stukje over de „Nederlandsche Kantwerkschool."

In het volgend nummer zullen wij nog eenige foto's geven van kantstukken, welke geregeld op de school vervaardigd worden.

H. V.

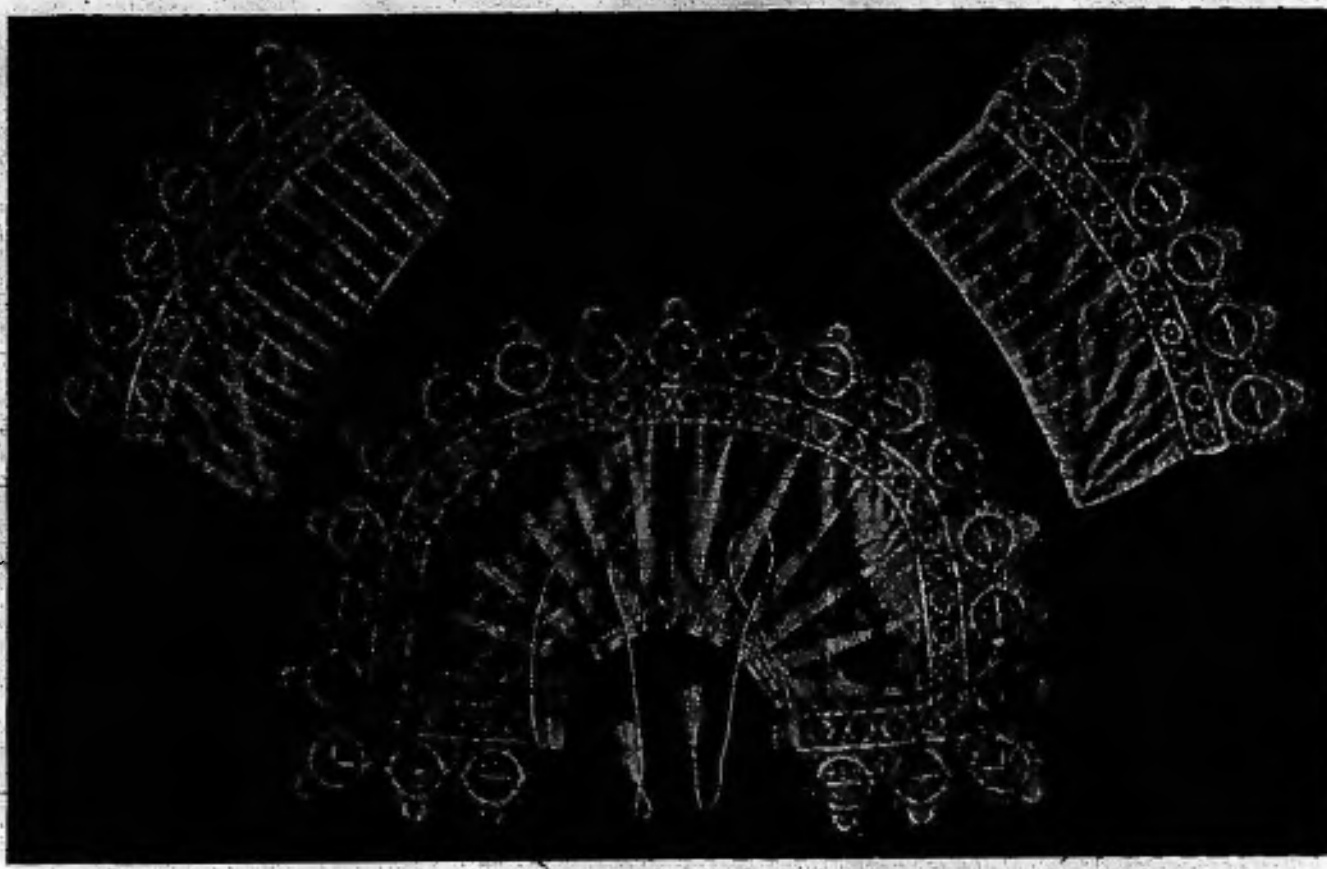

Kraag en Manchetten.

MUZIEK.

Lisa en Sven Scholander.

Jetzt ist es da; wir haben's ja!
Das frohe Lied klingt wieder da!

Ze deden Dinsdagavond weer hun blijde inkomste in den Haag — en in de harten hunner vrienden. Met een verzameling reeds bekende liederen en nieuwe vondsten bereidden ze ons weer een waarlijk „frohes Stündchen" hetgeen ze in hun introductie-nummer als hun wensch uitspraken en welker vervulling ze zeker wel hebben kunnen lezen op de gezichten hunner toehoorders en kunnen merken aan de stemming in de zaal.

Die stemming! In de propvolle zaal, waar geen stoel onbezet bleef (zelfs het podium moest menschen herbergen) op de galerij, overal komt er, zoodra vader en dochter Scholander zich op het podium vertoonen, een geest van vreugdigheid en lust, van blije gulheid, die we niet beter kunnen definieeren dan: de **Scholandergeest.** O, ja, ze weten het beiden al wel; ze komen al op met zoo'n zekerheid van veroveren, met zoo'n stellig weten van wat ze schenken kunnen, dat het vanzelf spreekt als ze, met een kleine variant op den eigenlijken tekst zingen: „Uns Lied bringt Lust und Freud."

Het is die lust, die van hun gezichten afstraalt, van Sven en Lisa; die uiterlijk en innerlijk zoo op elkaar gelijken, het is de pittigheid, het sterk sprekende gevoel van humor, het fijne en immer gedistingeerde, wat hun optreden maakt niet alleen tot een heerlijke

Lize en Sven Scholander.

uitspanning, maar tevens tot een artistiek genot.

Is het geluid van Sven Scholander zóó, dat men hem zou toewenschen, bij zijn kostelijke mimiek en voordracht een makkelijker meer plooibaar en klankrijk orgaan, Lisa's lieve heldere, uitstekend geschoolde stem, op keurige wijze gebruikt, is op zichzelf al een genot.

En niet alleen in het komische of schalksche genre weten de beide kunstenaars te boeien. Het oude volksliedje „Es ging ein Maidlein zarte" maakte Lisa tot een stukje allerfijnste tragiek en door hun beider krachtig plastische uitbeelding werd het „Nachbarin Slangenköchin" een angstaanjagende verschrikking.

Zingt Lisa daarentegen het guitige „Le pont de Saint-Benoit" of „La grande-mère imprudente" dat zij er op volgen liet, dan komen al haar geestigheid en schalksche zin weer naar voren.

En zooals immer, zijn ze niet karig met een extra liedje en onthalen ze gulhartig hun publiek op hun meest schlagende nummers, die men al weleens meer van hen gehoord heeft en welker aankondiging dus met instemming wordt begroet. Het is dan ook onweerstaanbaar, zooals ze het verrukkelijk dwaze Carnavals-Nachtstück, dat we reeds eenige malen van hen hoorden, weten voor te dragen, waarbij zij ons voor oogen tooveren den nachtelijken tocht van de overmoedige, meer dan brooddronken feestvierders, met hun angst voor het standbeeld op de markt en voor andere schrikbeelden aan welke hun verhit brein niet vreemd was. Nieuw waren de twee alleraardigste Fransche dialogen op muziek „La demande en mariage" en „Mme Fontaine et Mr Robinet" en nieuw was ook de „Sérénade du Pavé", die Sven zong, nadat hij met zijn eerste toegift, het kluchtige „Die dumme Liese (nicht Lisa)" zoo'n geestdrift verwekte, dat er een tweede op moest volgen. In dat tweede hebben we weer bewonderd zijn enorme zeggingskracht en de intensiteit van elk gebaar en elke gelaatsuitdrukking, waarmee hij schildert de bitterheid en het scherpe sarcasme van den vieux mendiant, die van de belle inconnue, waarvoor hij zoo vaak zong, alles wil aannemen.

„Argent, pain sec, ou vieille harde,
Tout me fera plaisir de toi,
Et je prierai Dieu qu'il te garde
Un peu mieux qu'il n'a fait pour moi".

Een oude, deerniswaardige bedelaar zagen we vóór ons, die het geld van den grond opraapte, en het kussend, wegstrompelde, een b e d e l a a r . . . . en Scholander was in rok, gesoigneerd — waarlijk, de kunst van Scholander is geen geringe!

Met het meesleepende „Walzerlied" besloten zij hun programma, eindigden echter niet daarmee, doch zongen tot slot het door hem zoo eigenaardig gearrangeerde „Die Glocken".

Veel moois en veel nieuws dus weer.

Scholander heeft zijn zomer weder goed gebruikt, steeds speurend naar nieuwe vondsten in zijn uitgebreide bibliotheek, waarin volkslitteratuur uit alle tijden en van alle nationaliteiten is verzameld, ze arrangeerend voor de Zweedsche luit, of zelf er muziek bij schrijvend.

Dit laatste heeft hij alleen bij Zweedsche teksten gedaan, uitgezonderd zijn muziek bij „Die musik kommt".

Ja, die zomer herbergt veel goeds voor de Scholander-familie. Behalve nieuw materiaal verzamelen en instudeeren, wordt nieuwe kracht en frischheid opgedaan voor den komenden winter met zijn vermoeiende reizen en inspannende tournées.

Zooals Lisa kan vertellen van haar heerlijk huis te Djursholm (een plaats dicht bij Stockholm) met zijn grooten tuin, waarin zij zomers kweekt en werkt en graaft, van hun booten, waarmee ze tochten doen en vischen en zeilen of roeien; zooals ze praat over de vijf andere jonge Scholandertjes, (de jongste is eerst zeven jaar), waarvan Lisa de oudste is! Het is een lust, haar met haar expressief gelaat en haar een ietsje overmoedigen mond, die zoo aanstekelijk kan lachen, te hooren spreken van dien heerlijken tijd, waarin zij, zooals ze mij plechtig verzekerde, „er eenvoudig vreeselijk uitziet, met roetzwarte nagels van het zworgen in den tuin, bruin als een neger, in een niet te beschrijven onverzorgd kostuum, in een woord „furchtbar, und gar keine Sängerin". Nu, we willen het aannemen, zooals zij het zegt, maar Lisa Scholander kan nooit ofte nimmer furchtbar zijn, zelfs niet met zwarte nagels en in slordig toilet, eenvoudig omdat er altijd haar open vroolijk gezicht met de sprekende, bruine oogen blijft en haar gulle, joviale aard, die ieder onmiddelijk tot een vriend van haar maakt.

Des zomers wordt ook geregeld gestudeerd, een arbeid, waarvan wij 's winters de vruchten kunnen genieten.

Lisa studeerde vier jaren lang bij een zanglecrares in Stockholm, daarna nam zij nog eenigen tijd les van de Berlijnsche zangeres Auer-Herbeck, na welken tijd zij de reizen met haar vader begon. Den heelen winter zijn ze op tournee door Europa, dan hier, dan daar; alleen met Kerstmis gaan ze naar hun Djursholm terug voor een maand, dan kunnen ze nergens anders dan thuis zijn, zooals Lisa zegt, en, dezen keer had ze 't zoo getroffen, want er lag ijs, zóó dik en ze had schaatsen gereden en ski-geloopen en ze vertelde en genoot nog eens na in gelukkige, vroolijke herinnering...

Het is de huiselijke, intieme stemming, waarin we zoo'n avond bij de Scholanders ons voelen, zoo alsof we gasten zijn in den huize Scholander, die maakt, dat wij als 't ware verlangen, meer van hen te weten. Daarom misschien vlochten we een enkele bijzonderheid in ons verslag voor die lezeres, die het evenzoo ging.

Een opmerking zouden we nog willen maken. Wie hen eens gehoord heeft, is een trouwe gast op de Scholander-festijnen. Wie nog niet het voorrecht had, ter gast te gaan bij hen, die zeggen we: ga hen hooren; ge verzekert u het genot van een kunst, die immer frisch blijft en die ge na kennismaking noode zult missen.

Middag-concert Residentieorkest. Myra Hess.

Hoewel goed bezet, vertoonde de zaal gapingen, die er anders Zondagsmiddags gewoonlijk niet zijn. Door het ijs was waarschijnlijk menigeen verlokt, zijn muziekmiddag op te offeren voor een middag van ijsvermaak.

De getrouwen echter, die opgekomen waren, behoefden geen spijt te hebben, want behalve twee mooie orkestwerken hoorden we de jonge pianiste Myra Hess, die het derde piano-concert van Saint-Saëns speelde, benevens een Nocturne en een Etude van Chopin en de valse Caprice van Rubinstein.

Het Saint-Saëns-concert werd door haar vertolkt met een fijnheid van toon en opvatting en energieken rythmiek, den geestigen, gedistingeerden componist waardig. Bovendien was haar spel technisch in alle opzichten superieur, men denke slechts aan haar prachtig octaven- en dubbeltoetsen-spel, zoodat we in Myra Hess vertegenwoordigd vinden de kwaliteiten van een waarlijk groote pianiste. De gracieuse kunstenares met haar tenger, slank figuurtje, haar eenvoudige manieren en haar ongekunstelde voordracht gaat dus wel een artistiek prachtige toekomst tegemoet. In Chopin toonde zij een navoelen tot in de uiterste fijnheden van alle ragfijne schakeeringen, die deze composities maken tot die wondere droomgedachten die nooit nalaten ons mee te voeren en geboeid te houden. Wat hadden we graag een wals van denzelfden componist gehoord, inplaats van Rubinstein waarvoor — nu ja, zij eigenlijk te goed is.

Het eerste deel van den middag was aan Saint-Saëns gewijd. Behalve het piano-concert hoorden we de tweede symphonie in a-mineur, waarmee het orkest den middag opende en waarvan de sprankelend frissche wijze en de gezonde pittige doorwerkingen zoozeer bekoren.

Was het orkest bij den aanvang niet zoo gelukkig — het klonk wat rythmisch onvast — de verdere deelen deden ons veel genieten van het hier weinig gespeelde werk van den grooten Franschman.

Het tweede orkestwerk was het Woensdag l.l. ook uitgevoerde „Also sprach Zarathustra" van Strauss, en voegen we er aanstonds aan toe, het orkest nam als 't ware revanche voor de toen niet zoo goed geslaagde uitvoering ervan. Het geheel klonk nu veel brillanter en meer af. De solo-strijkinstrumenten aan het slot waren prachtig van toon en het geheele werk was meer omlijnd.

Ten slotte moge hier volgen een rectificatie van eenige drukfouten, die het lezen van het vorig muziekverslag over hetzelfde werk bemoeilijkten. Men zal wel begrepen hebben dat „also s p r a a k" moet zijn „also s p r a c h", Metzsche stond voor Nietsche, met Faurlied werd Tanzlied bedoeld en voor te d e k k e n vertolking, leze men te d i k k e vertolking.

Agnete.

De Nederl. Opera-Vereeniging heeft met de door haar georganiseerde opvoeringen van het oorspronkelijk dramatisch gedicht Agnete wel succes, een succes, waarin we ons hartelijk verheugen, gegeven het uiterst sympathieke doel, dat door deze Vereeniging wordt nagestreefd.

De tekst van Mevrouw G. van Uildriks en de muziek van Julius Röntgen werden bekroond naar aanleiding van een prijsvraag, uitgeschreven door genoemde vereeniging, en op initiatief van dezelve hebben opvoeringen plaats te Amsterdam, 's Hage en Rotterdam (de laatste zal 29 Jan. plaats vinden). Zooals reeds eenige dagen geleden bleek, had het werk in Amsterdam een beslist succes en hetzelfde kan men zeggen van de opvoering hier ter stede.

Het geheel maakte een zeer verzorgden indruk, zang en actie, zoowel als decors en costuums. En ook het Residentie-orkest onder leiding van den componist zelf, kweet zich uitstekend van zijn taak.

Mathilde Dennery, in de titelrol, was vocaal en dramatisch zeer goed te noemen. De scene tusschen haar en Rupert (Tyssen) werd expressief door beiden gespeeld en maakte veel indruk. Tyssen was prachtig in zijn creatie van Agnete's verloofde en zijn stem klonk mooier dan ooit.

Van Oordt als Olaf was ook uitstekend op dreef, hoewel men zijn actie wat minder loom zou gewenscht hebben. In verhouding tot de wreed-tragische persoonlijkheid die hij uitbeeldde, waren zijn bewegingen vaak te mat. Zijn nobel en frasi basgeluid voldeed echter voortreffelijk.

De rollen van Theresa Hanna en Martha waren toevertrouwd aan Jeane Blijenburg, Agnes Wibbels en Cristine Vroons, die allen veel goeds te genieten gaven. Het tafreel met de kinderen die met de drie Koningen uit het woud komen, maakte een buitengewoon effect bij het schilderachtig décor der boschhut.

Zoo waren er vele oogenblikken van groote stemming door de expressieve groepeering der verschillende personen. Het mannenkoor (monniken) klonk mooi en beschaafd. De kleinere rollen waren eveneens goed bezet.

De dramatische verwikkeling en de belangrijkheid van den inhoud zijn niet de sterkste zijden van het stuk. Tekst en muziek bevatten niettemin veel schoons en we krijgen hierin een nieuw bewijs van het groote talent waarover Julius Röntgen beschikt. Hoewel het bij een eerste kennismaking van een nieuw werk, waarbij tekst, muziek, décors en uitvoering aandacht vragen, moeilijk is de juiste maat van waardeering te vinden, kunnen we als ons gevoelen toch wel reeds vaststellen, dat de muziek vaak zeer mooi de verschillende stemmingen schildert. Zoo was bijv. de scène waar Agnete opgeroepen door Olaf, verschijnt en eindelijk ziet wat haar steeds heeft vervolgd en aangetrokken, beslist aangrijpend.

Jammer was het, dat zooveel van den tekst niet zonder nazien in het tekstboekje was te verstaan. Eigenlijk waren Tyssen en van Oordt de eenigen, die we heelemaal konden volgen. Agnete zelf was vaak onduidelijk en haar uitspraak niet vrij van een accent. Vergissen we ons niet, dan is Math. Dennery een Vlaamsche en zou hierin dus voor een deel de oorzaak zijn te zoeken.

Zooals reeds werd opgemerkt, maakte het decor een bijzonder goeden indruk en deden de verschillende figuren uitstekend ertegen. Een geslaagde première dus, die vertrouwen in de toekomst van het werk geeft. Het publiek was blijkbaar van deze meening en juichte aan het eind geestdriftig componist en medewerkenden toe. Röntgen ontving een krans en een bloemstuk en moest herhaaldelijk terugkomen. De Koningin woonde de gansche voorstelling bij en deed Röntgen (Mevr. Uildriks was niet aanwezig) na afloop bij zich komen, waarna H. M. hem complimenteerde over zijn schepping. De zaal was op alle rangen dicht bezet.

A. K. R.

Een multi-millionnaire.

De allerrijkste in Duitschland is een vrouw, de dochter van den kanonnenkoning Alfred Krupp. Ze heet Bertha en is gehuwd met Freiherr von Bohlen und Halbach.

In de Duitsche pers wordt ze meest kortweg Bertha Krupp genoemd. In de Lustige Blätter vond ik een lang gedicht op een rijtje rijkaards. De eerste strofe was natuurlijk aan Bertha Krupp gewijd en luidde aldus:

Frau Bertha Krupp — hat man das wohl gedacht sich?
Hat der Millionen 18?.
Sie führt ein ganz splendides Haus,
Hauptsache ist: sie kommt gut aus.

Het zou wel merkwaardig wezen, om haar huishoudboek en eigen kasboek eens te zien!

ONZE LEESTAFEL.

DAS HAUS IN DER SONNE,
door Carl Larsson.
1 Mark 80.

Het is zoo moeilijk om kleine geschenkjes te geven. En je hart dringt er je toch zoo vaak toe. Een oude ver wonende kennis wordt eens opgezocht — een zieke moet verrast — een jarige gelukgewenscht.

Dan kan je bloemen meebrengen. Maar dat is zoo weinig oorspronkelijk. En dan redeneer je zwaarwichtig bij jezelf: „Wat heb ik nu voor een gulden?

Een prul! En een gulden bloemen is heel aardig". En dan neem je toch maar bloemen, en bent ontevreden over jezelf, over je weinige originaliteit.

En nu is hier eens een gelegenheid om voor iets meer dan een gulden schitterend van den dag te komen. 't Is ongelooflijk, dat dit mooie boek met zijn verrukkelijke kleurdoeken, slechts een grooten gulden kost.

Carl Larsson. We kennen hem al eenige jaren, dien poëet in woord en beeld van den huiselijken haard, den beroemden Zweed, die in heerlijke kleuren „Het Geluk" heeft afgebeeld. Over de heele wereld zijn de beeltenissen zijner gezonde, krachtige, levensblije kinderen verspreid — men kent tot in Amerika de lieve Suzanna, de guitige Brita, de heerlijke Lisa, de jongens Olof en Björn. En schertsend noemt men hun vader Kronos, omdat hij, als de God uit de oude Mythe, van zijn kinderen leeft.

Carl Larsson schreef een heel boek over zijn vrouw, zijn huis en zijn kinderen en illustreerde dat met afbeeldingen zijner schilderijen en met potloodschetsen en krabbels. De Duitsche uitgever zocht 't mooiste uit den tekst en het mooiste uit de illustraties, en bood dat in keurige donkerblauwe kaft voor 1.80 Mark der wereld aan. Bovenop de kaft prijkt een bruindruk van dat, ik zou haast zeggen mooiste der schilderijen.

Larsson met Brita op zijn hoofd.

Binnenin is de schilderij in kleuren weergegeven. Hoe vol jolige kracht is de houding van vader en dochter beide!

Heel huiselijk en gezellig is Larsson op vilten sloffen.

Brita's haar zit ruig van 't stoeien.

Prachtig mooi is ook de schilderij van het Kerstfeest. Wie dat stuk aan den wand heeft hangen — hoe heeft hij een nooit eindigend verhaal van huiselijk geluk, geluk naar alle kanten, tot in het materieele toe. Zie dien welvoorzienen Kerstdisch! En dan daarom heen, die vroolijke krachtige figuren! Die gestalte en dat gelaat van het dienstmeisje links op den voorgrond! Op den achtergrond is Karin, de smalle bleeke Karin, veelgeliefde vrouw des huizes, bezig, den ouden heer wel te doen.

Karin Larsson! Hoe benijdenswaard is haar lot! Hoe klinkt in alles wat Larsson over haar zegt zijn diepe liefde, door al de jaren van hun huwelijk heen gegroeid, steeds gegroeid!

Wat kan Larsson dwaze schertsen diepen, vromen ernst dooreenmengelen, vooral als het zijn Karin betreft!

Aandoenlijk is de schilderij „Genezing". Karin op het witte bed, met gelaat wasbleek afstekend tegen de zwarte vlechten, die van het kussen glijden. Met haar groote, rustige oogen ziet ze het herwonnen leven weer in.

Heerlijk is ook de schilderij „De slaapkamer der kleine meisjes". Dat figuurtje links, die stevige, naakte meid, die zoo'n verrukkelijk snoetje zet van welbehagen en niet willen-opschieten.

Maar meer schilderijen zal ik u niet noemen.

Bij de potloodschetsen is er een, haast niet meer dan een krabbeltje. Een klein naakt Kindje stelt 't voor, met den rug naar den toeschouwer gezeten. Het is om telkens opnieuw weer op te zoeken en te bewonderen. Wat heeft Larsson begrepen en gevoeld het diepe Geluk van het Vaderschap!

Gelukkige Karin, die zóó haar kinderen bemind ziet!

De tekst, door Larsson zelf geschreven, is allerguitigst vaak. Meer zeg ik er niet van of schrijf ik er niet over. Want 't zal iedereen gaan als mij; steeds komt men weer tot de platen, de teekeningen terug — geen tekst ter wereld kan daar tegen op.

Ik zal alleen het motto vermelden, dat Carl Larsson op zijn boek zette: „Ik ben op een groote schoone wei, waar alles bont van de bloemen is."

Een groot geluk van een ander te aanschouwen maakt niet afgunstig — als 't maar gewaardeerd wordt. En dat wordt het hier.

NANNIE VAN WEHL.

KEYZER WILLAEY
Lange Vijverberg 13 :: La Haye
RICHE ASSORTIMENT EN
„ROBES DU SOIR"
Dernières créations de la grande couture Parisienne

A. KOGELS & ZOON
Prinsestraat 52—56. Telefoon 2825.
Groote Jaarlijksche Opruiming.

F. W. VAN WIJK.
Dameskleermaker.
Tollensstraat 118. Telefoon 3235.
Gedurende de maand Januari Tailor-made Costumes, Pluché en Bontmantels tegen verminderde prijzen.

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon Interc. 4129.
COSTUME TAILLEUR
naar maat, in blauwe serge of Engelsche fantasie-stof. Mantel met zijde gevoerd.
1e klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.--.

Maatschappij tot Meubileering en Woninginrichting
voorheen J. P. KOSTER,
Behanger-decorateur.
v. d. Spiegelstraat 2,
Telephoon 2260.
Fabriek Hugo de Grootstraat 17 b.

ROBBERT & MELIS
uitsluitend gevestigd
21 Lange Poten 21.
CORSETS.

Dames, zelfs de meest eischenden, die er prijs op stellen het beste te dragen wat in Corsets te verkrijgen is, zijn, als zij eenmaal onze Directoire-Corsets gedragen hebben, zoo voldaan over de fraaiheid van vormen en gemakkelijk zitten, dat zij geen ander fabrikaat verlangen.
Wij hebben uitsluitend onze eigen modellen en brengen steeds exclusive genres.
DRAAGT ONZE
Corsets-Directoire-Speciale
f 1.99, f 2.65, f 3.90, f 4.90, f 5.90 etc.
van prima Satinstoffen met de fraaiste garneeringen.
Onze Fransche Corsets passen ongeevenaard correct, zij geven den buikorganen overal den noodigen steun, bevorderen daardoor de gezondheid en maken het figuur slanker.

WILHELMINE HERCKENRATH,
(Violooreares),
(Gediplomeerd Ned. Toonk. Vereeniging).
GEESTBRUGWEG 22,
RIJSWIJK, Z. H.

Drogisterij „de Toko"
A. J. RÉTHAN v/h J. Sorillon.
1ste v. d. Boschstr. h. Frang. Valentijnstr. - Tel. H. 8198.
Specialiteit in artikelen voor de RIJSTTAFEL.
Chemicaliën voor Photographie.
Personen Weegtarief 5 cent.

H. MADLENER Jr.
Noordeinde 37. — Den Haag.
Telephoonnummer 8158.
Speciale afdeeling
DAMESKLEEDING
RIJKLEEDING. - - - - - - - - - COSTUME TAILLEUR.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM
Leidschestraat 24.
UTRECHT
Oud Kerkhof 22.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 Noordeinde :: La Haye.
SPÉCIALITÉ DE CORSETS
FOURRURES — ROBES DU SOIR.
Costumes Tailleur
faits sur mesure à partir de fl. 95.—

GROENMARKT. BUITENHOF.
LEVERANCIER VAN H. M. DE KONINGIN.
MAISON DE BONNETERIE
GRAVENSTRAAT.
MAANDAG 26 JANUARI 1914
OPRUIMING restanten Zomergoederen 1913
TEGEN UITERST LAAG GESTELDE PRIJZEN.
Zeer voordeelige partij restanten:
KATOENEN KINDERJURKEN van af f 1.90
KATOENEN DAMES PEIGNOIRS van af f 1.75
KATOENEN en BATISTEN DAMESJAPONNEN van af f 5.50
LINNEN MANTELCOSTUMES van af f 7.75

Eerste jaargang. Zaterdag 31 Januari 1914. No. 12

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer . . . . . - 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen.

EERSTE BLAD.

VERLOVING EN WET.

Wie reimt sich dasz zusammen, zal waarschijnlijk menig lezer van dit opschrift denken. Die dorre, nuchtere wet en het tijdperk der jonge, gouden liefde. En toch, zoodra de volkeren de ontwikkeling bereikt hadden, dat ze het huwelijk regelden, daarvoor bepaalde vereischten vorderden, en de gevolgen vaststelden, heeft ook de wet zich bemoeid met het voorspel van 't huwelijk, de verloving. Niet om gelijk de dichters te dweepen met den „goldne Zeit der jungen Liebe" en om al de verrukkingen te schilderen van dezen zevenden hemel; o, nee, daaraan heeft geen wetgever zich ooit bezondigd, doch wel aan de regeling der formaliteiten en aan de rechtsgevolgen van een trouwbelofte.

We willen in vogelvlucht de veranderingen nagaan die dit rechtsinstituut in den loop der eeuwen heeft ondergaan en erop wijzen welk een merkwaardige terugkeer van oude verschijnselen in den allerlaatsten tijd zich voordoet.

Want het is op rechtsgebied als op zoo menig terrein van het dagelijksche leven, soms komt het oude weer terug; nieuw schijnend door anderen naam of uiterlijk.

Verloving is een zeer oude instelling, denk slechts aan het oud-testamentische verhaal van de zevenjarige verloving van Jacob en Rachel. Hoe weinig minnaars van onze dagen zouden zoo lang en zoo hard willen werken om de vrouw hunner keuze te veroveren.

Ook de juristen bij uitnemendheid, de Romeinen hebben de gevolgen en formaliteiten voor een rechtsgeldige verloving uitvoerig geregeld.

Aanvankelijk waren de „sponsalia" een plechtige verbindende belofte tusschen den bruidegom en — den vader der bruid; op haar eigen meening, en voorkeur werd niet gelet. Later, toen de vrije toestemming van beide partijen een eerste vereischte voor een huwelijk was, werd ook de bruid bij de plechtigheid gekend. De hooge opvatting der Romeinen van het huwelijk als een innige het geheele leven omvattende gemeenschap van man en vrouw, maakte dat ze een gedwongen nakoming van een trouwbelofte in hun wetten niet kenden. Zij achtten dat geheel in strijd met het zedelijk karakter van het huwelijk.

Maar wel gaven bruid en bruidegom elkaar een soms aanzienlijk handgeld, dat verloren was voor dengeen die de verloving verbrak; ons gebruik van den ring als symbool van eeuwige trouw vond reeds bij de Romeinen plaats. Verbreking der trouw werd vooral voor de bruid veel zwaarder gestraft dan bij ons; want haar ontrouw werd als echtbreuk beschouwd; als de bruidegom daarentegen in de praktijk het bekende spreekwoord toepaste „Variatio delectas", afwisseling brengt vreugde", was dit geen overspel. Zoo ziet ge hieruit, dat ook de dubbele moraal haar wortelen diep in het verleden heeft. Een zelfde verschijnsel vinden we ook terug bij onze stamvaders, de Germanen. Ook bij hun was de verloving aanvankelijk een koopovereenkomst tusschen den voogd van het meisje en den bruidegom. Eerst was de bruid zelve het voorwerp van den koop, doch later de voogdij over haar, die van haar vader overging op haar man.

Doch toen de Kerk haar geestelijke heerschappij over het familieleven uitstrekte, eischte deze voor een huwelijk de vrije toestemming van man en vrouw. Toch had de verloving toen veel meer, en gewichtiger gevolgen dan tegenwoordig. Ook bij onze stamvaders werd alleen de ontrouw der bruid als overspel zwaar gestraft. Ja soms had een verloving geheel dezelfde werking als een huwelijk, dat waren de zoogenaamde sponsalia de presenti. Tot door het concilie van Trente daaraan een eind werd gemaakt, en verloving weer beteekende een belofte om elkaar in de toekomst te zullen huwen. Terugkeer van het eenmaal genomen besluit werd heel moeilijk en was alleen veroorloofd om zeer bizondere gewichtige redenen en ging meest vergezeld met de betaling eener boete, daarin zit dus de kiem der latere schadevergoeding. In ons oud-vaderlandsche recht zien we eveneens een merkwaardige strengheid ten opzichte der nakoming eener trouwbelofte. In enkele gevallen bevatte b. v. het Echtreglement der Staten-Generaal van 1656 nog lijfsdwang jegens den onwillige die zich aan een gehaat huwelijk wenschte te onttrekken.

Zelfs kende men toen, doch in andere omstandigheden dan wij tegenwoordig, het „handschoentje", het bruidje, dat met een vertegenwoordiger van haar bruidegom trouwt. Want in enkele gevallen kon de rechter iemand aanwijzen die den onwillige bij de trouwplechtigheid moest vervangen. Zelfs het wetboek Lodewijk Napoleon voor Holland in 1809 bevatte nog dezen direkten dwang tot nakoming der trouwbelofte.

Doch de latere wetgevers achtten een huwelijk gebaseerd op afkeer en onwil geen geschikten bodem voor een gelukkig gezinsleven. Dwang tot nakoming van een trouwbelofte kent ons B. W. dan ook niet meer, evenmin als de wetgevingen der meeste Europeesche cultuurstaten. Alleen bestaat er o. a. in Denemarken nog een merkwaardig oud stuk wetgeving, van 1734, waarbij aan een vrouw van onbesproken gedrag, die haar verloofde in rechtmatige verwachting van het huwelijk te groote vrijheid heeft toegestaan, het recht wordt gegeven nakoming te vorderen van een trouwbelofte.

Doch de uitzonderingen die deze wet stelt zijn zoo talrijk, en juist in de meest voorkomende gevallen, dat in de praktijk zelden van dit recht gebruik gemaakt wordt.

We zullen nu zien hoe de wetgever van tegenwoordig zich stelt tegenover de verloving.

Als vaststaande kunnen we aannemen, dat algemeen een gedwongen uitvoering van een huwelijksbelofte in strijd geacht wordt met het zedelijke karakter der echtvereeniging.

Niet meer is de verloving een overeenkomst met verbindende kracht, nee, veel meer wordt deze ook in de wet beschouwd als een overeenkomst van man en vrouw om wanneer ze blijken voldoende van elkaar te houden, later 's levens lief en leed met elkaar te zullen dragen. Een proeftijd dus en terecht. De vlindertjes van tegenwoordig branden niet meer zoo licht hun vleugels door rondom het licht te fladderen. En menig keer blijkt dat „der Wahn sehr kurz" was, en het gevaar van dit langdurige berouw vermeden werd door tijdige verbreking der verloving.

Zoo wil ook de Nederlandsche wetgever van 1838 dat de terugtocht voor de berouwenden open blijft. Zelfs wanneer de verloofden overeengekomen hebben dat degeen die de trouwbelofte zal verbreken, een schadevergoeding aan den anderen zal betalen, is deze overeenkomst, wanneer het voor den rechter komt, nietig. Slechts in één geval, n.l. als de voorbereiding van het huwelijk reeds zulk een vasten vorm heeft aangenomen, dat de ondertrouw afgekondigd is, kan degeen jegens wie het woord gebroken wordt, schadevergoeding vorderen wegens de werkelijk geleden geldelijke verliezen. Doch in de praktijk wordt van dit recht zelden gebruik gemaakt.

Toch kan men zich voorstellen dat de bruidegom of bruid, die in verwachting van het op handen zijnde huwelijk, de woning gereed had gemaakt, waarin ze meenden hun geluk te zullen huisvesten, bij onverwachte verbreking dezer illusie jegens den andere een actie tot schadevergoeding kan instellen wegens de onkosten, die nu doelloos en misschien zeer bezwaarlijk zijn geworden.

In andere Europeesche landen, en vooral in Duitschland, waar in 1900, en in Zwitserland, waar in 1912 een nieuw burgerlijk wetboek werd ingevoerd, bestaat een andere regeling, die in enkele opzichten aan terugkeer tot oude tijden doet denken.

't Merkwaardigst land op dit gebied was tot vóór deze nieuwere wetgevingen, Engeland. Ge weet zeker allen, zoo niet uit het leven zelf, dan uit de romans, die een weerspiegeling daarvan zijn, hoe voorzichtig een man in dit land moet zijn met de belofte een meisje tot zijn vrouw te zullen maken. Want wee hem, zoo hij later tot inkeer komt. Een aanzienlijke schadevergoeding wacht hem dikwijls wegens dezen „breach of promise". Als groote uitzondering op den regel moet ik rechtvaardigheidshalve vermelden, dat in dit opzcht de vrouw bevoorrecht is boven den man. Want de Engelsche rechter acht naam noch eer van den man benadeeld, wanneer zijn meisje hem niet trouw is, en wanneer hij toch in dat geval een schadevergoeding eischt, legt de rechter haar meest een belachlijk kleine vergoeding op, soms van één Farthing. In Duitschland en Zwitserland, en ook in het ontwerp, dat een Scandinavische commissie, bestaande uit Deensche, Noorsche, en Zweedsche juristen, onlangs heeft gepubliceerd, wordt omtrent de verloving het volgende standpunt ingenomen:

Gedwongen uitvoering der trouwbelofte is in strijd met den aard van het huwelijk, dat op wederzijdsche vrije toestemming moet berusten. Doch het is niet meer dan billijk, dat als iemand, hetzij man of vrouw, zonder gewichtige redenen de verloving verbreekt, de andere partij, en ook diens ouders, of zij die als ouders gehandeld hebben, de schade vergoed wordt, die daardoor voor hen is ontstaan, b.v. door gemaakte onkosten, of anderszins. Wanneer dus b.v. het meisje in rechtmatige verwachting van haar huwelijk, haar betrekking opgezegd heeft, kan ze haar ontrouwen verloofde voor schadevergoeding aanspreken. Doch het kan ook voorkomen dat een man op wensch van zijn verloofde een haar te eenvoudige positie heeft opgegeven, waardoor hij bij verbreking der verloving in moeilijkheden geraakt. Dan is zij volgens deze nieuwe wetgeving verplicht hem een financieele vergoeding te geven.

Hartepijn, minnenijd, smart om verloren liefdesgeluk zijn elementen, die de wetgever bij berekening der schadevergoeding als onschatbaar buiten spel laat. Slechts in één geval wordt immaterieele schade vergoed in Duitschland en Zwitserland en wordt dit ook in het Scandinavich ontwerp voorgesteld; n.l. als een meisje van onbesproken gedrag haar verloofde de rechten van een echtgenoot heeft toegestaan, en deze onvoorzichtig toegestane voorproef van 't huwelijk vruchten draagt. Zelfs meenden de Zweedsche juristen dat dit recht op schadevergoeding evengoed voor het gedefleureerde meisje moest bestaan, ook zonder dat dit „onvolkomen huwelijk" vruchten droeg.

Men ziet dus uit dit korte overzicht, dat de wetgever aan het zoete woordeken „ik heb je lief, word mijn vrouw" in oude tijden ernstige gevolgen hechtte — ja dikwijls den berouwenden den terugkeer tot den ongebonden staat afsneed, en den onwillige, zelfs door lijfsdwang dwong zijn belofte na te leven.

Daarna brak een periode aan van betrekkelijke vrijheid voor partijen om een verloving aan te gaan en te verbreken, zonder dwang of geldelijke nadeelen te moeten vreezen. Wij die op velerlei gebied nog met de trekschuit reizen, bevinden ons nog op dit standpunt dat reeds elders is verlaten. Want in de nieuwere wetgevingen is een streven, zooals we zagen, om terwijl alle dwang tot nakoming der trouwbelofte vermeden wordt, aan de verlatene, mits deze zelf geen schuld heeft in de verbreking der verloving, en ook aan de ouders, het recht te geven op schadevergoeding voor het geleden financieel verlies; voor alle onkosten die met 't oog op het verwachte huwelijk gepast waren, en alle verbintenissen die daardoor doelloos geworden zijn.

Voor de jongelieden die in de toekomst dus den drempel van de ongebonden flirtation overschrijden en binnengaan in de plechtiger voorhof van 't huwelijk, de verloving, geldt dus meer dan ooit Schiller's waarschuwing:

Drum prüfet wer sich ewig bindet,
Ob sich das Herz zum Herzen findet;
Der Wahn ist Kurz, die Reue lang.

B. B. N.

VROUWENKIESRECHT.

Geachte lezeressen,

Mag ik het eens met u hebben over het Vrouwenkiesrecht? U ziet, ik ben eerlijk, ik vertel u dadelijk en onomwonden waar het om gaan zal. Wilt u het artikeltje nu niet inkijken, verlangt u niets te weten van „dat gezeur" . . . . u is gewaarschuwd!

Maar . . . . aan het hoofd van dit blad staat voor de „ontwikkelde vrouw", en kan een vrouw, een mensch ook, nog maar hopen ontwikkeld te zijn, wanneer hij zich afwendt van wat heel spoedig als tastbare werkelijkheid in zijn leven staat te komen?

Ja, zoo is het!

Enkele jaren geleden kon het nog voor verfijnd beschaafd gelden, teer-vrouwelijk, en wat niet al, om op dit vraagstuk met een verveeld lachje uit de hoogte neer te zien, en overtuigd te zijn dat alleen malloten zich om zoo iets buitenissigs druk maakten.

Schudt heusch maar niet verontwaardigd van neen, en zeg: „ik zeker niet" . . . . zal ik u eens wat meedeelen in vertrouwen?: „ik zelf wel!" Een twaalftal jaren geleden nog vond ik het ijveren voor vrouwenkiesrecht „groote onzin." Toen ben ik bekeerd!

Zoo komt de verandering over ons allen, voor de één wat vroeger, voor de ander wat later, er waren maar heel weinig vrouwen (van mannen spreek ik nu niet), die dadelijk van het begin af aan de groote belangrijkheid van het vraagstuk overzagen, en durfden propageeren. Zooals alle vooraanstaanders zeldzaam zijn in alles, nietwaar?

Hebt u wel eens van Mina Krüseman gehoord? een merkwaardige vrouw! in mijn jeugd spookte ze nog, als levende herinnering door de hoofden der volwassenen heen; ze raakten niet over haar uitgepraat! Waardeerend was het alles behalve wat ze vertelden, want, natuurlijk, zooals 't altijd gaat, alleen haar eigenaardigheden (en die had ze!) waren in het geheugen bewaard gebleven; haar buitengewoon groote gaven, haar opruim-arbeid, van zooveel verouderds in ons land, haar wijd-de-ramen-opzetten waar het duf rook . . . . 't was toen alles vergeten. Het was nog te dicht bij! Maar het komt wel weer eens in den gezichtskring der dankbare herinnering! Zij, die in waarheid kon schrijven: „ik heb mijn kleine landje op stelten gezet", kan niet voor goed, als een onbenullig ééndagsvliegje uit het volksgeheugen blijven weggeveegd.

Welnu — na dat losse ritje haal ik de teugels weer in — zelfs die Mina Krüseman begreep niets van de waarde van het vrouwenkiesrecht; in haar „Mijn leven," drie dikke deelen briefwisseling in 1877 uitgegeven, zegt ze ergens in een noot: „aan het kiesrecht voor de vrouw hecht ik geen waarde."

't Was Dr. Aletta Jacobs, die in 1883 in vollen ernst aanvroeg op de kiezerslijst te mogen geplaatst worden, aangezien zij aan alle eischen om kiezer te zijn, voldeed.

Aan alle eischen? en ze was een vrouw?

Juist! maar de Grondwet van die jaren verlangde niet, dat een ingezetene tevens Nederlander, om kiezer te kunnen zijn, „mannelijk" moest wezen. Als je maar geregeld je belasting betaalde, niet met den strafrechter in aanraking kwam . . . . . Nu, 't eerste deed Dr. Jacobs trouw, 't tweede deed ze niet, en dus? kreeg ze geen kiesrecht. Er is een allercuriesust vonnis van den Hoogen-Raad, waarbij uitgemaakt werd, dat ze, ondanks alles, geen recht had kiezer te zijn; „de bewoordingen van de Grondwet lieten wel het vrouwenkiesrecht toe, maar met den geest van die wet zou het in strijd zijn". Als het woord „Nederlander" gebruikt werd in verband met de kieswet, beteekende dat „mannelijk Nederlander"; als er van „Nederlander of ingezetene" gesproken werd in verband met belastingen, benoembaarheid, strafwet enz., beteekende het woord „mannelijk èn vrouwelijk ingezetene (Nederlander.")

Een eigenaardige wetsuitlegging, die zeker meer met den geest dan met de letter van de wet in overeenstemming was, en dat van onzen Hoogen Raad, die de reputatie geniet, — en zeker genoot — nog al erg lettervast te zijn!

Trouwens, andere landen, die voor de moeilijkheid kwamen, — wanneer de Grondwet het woord „mannelijk" niet vastgelegd had — wisten zich vroeger of later op dezelfde wijze te helpen. Frankrijk, Italië, Engeland. In het laatste land sprak de wet vóór 1830 van „every person" die . . . enz., en maakte de rechtsspraak uit, dat „person" hier beteekende „mannelijk" persoon; in 1832 werd de term veranderd in every man die . . . . en decreteerde de rechtsspraak, dat „man" hier bedoelde ons Nederlandsche man, terwijl het in 't Engelsch kan bedoelen „man" en ook „mensch".

In Frankrijk en Engeland verlóren zelfs de vrouwen bij die hernieuwingen een soort oude, feodale kiesbevoegdheid en verkiesbaarheid en gingen dus inplaats vóór-, achteruit.

Toen dan ook de Grondwet van het vereenigd Zuid-Afrika enkele jaren geleden werd aangenomen, wisten voorstanders van vrouwenkiesrecht er althans in te doen vastleggen, dat „ieder persoon, die . . ." beteekent: man en vrouw; zoodat het vrouwenkiesrecht, indien het er toe komt, bij gewoon meerderheidsbesluit van het Parlement kan worden aangenomen, en geen grondwetsherziening zal van noode hebben.

Het mag misschien niet een ideaal-mooie manier zijn geweest, waarop de volkeren wenschten te reageeren tegen hun eigen wetten, en waarop de rechtsspraak hen hielp . . . . één ding bewijst het: de geest was nog niet rijp voor het vrouwenkiesrecht, de zeden wenschten het niet.

Dr. Jacobs vertelt zelve, hoe weinig plezier ze beleefde van haar poging, hoe de heele pers — de toen bestaande vrouwenbladen niet uitgezonderd — haar handelwijze afkeurde; hoe onmogelijk het haar bleek om andere vrouwen tot navolging over te halen.

Ik moet eens eventjes tusschenin glimlachen: nu, dertig jaar maar later, bezit alleen de

vereeniging voor Vrouwenkiesrecht, wier presidente diezelfde mevrouw Jacobs is,... bij de 17.000 leden. O, de angst voor het Nieuwe! overal, en bovenal in ons goede land. En anderszins: de kracht van uitbreiding, en navolging van gezonde denkbeelden, als maar eerst een paar voorbeelden gegeven zijn, en standvastig worden volgehouden.

Heel gerust op zijn eigen wetsuitlegging was het Nederlandsche volk toch niet, want bij de Grondwetsherziening van 1887 haastte althans de mannelijke helft zich, bij monde van zijn parlementsleden,... het woord „mannelijk" in de Grondwet vast te leggen in artikel 80, dat in wijde woorden het kiesrecht regelt. Nu was de poort gesloten! en... de houding werd veel gemakkelijker voor vele mannen: ja, ziet u (met een sierlijk gebaar) we zouden u wel graag het kiesrecht geven, maar.... wat wil je tegen de grondwet beginnen, en die verbiedt het.

Ik spot een beetje, maar ik zou me toch schamen als ik er niet dadelijk op liet volgen, hoe al die jaren door, enkele mannen oprecht en met volle kracht vóór medezeggingschap van de vrouw gewerkt hebben; en hoe nu de velen komen.

Op de vrouwen werkte, langzaam aan, dat simpele en toch zoo krenkende verbod als een noodzakelijke stimulans! Het stond daar zoo eenvoudig-duidelijk dat korte woordje „mannelijk" als een goed zichtbare schijf, waarop de pijlen lenig-gemakkelijk konden worden afgeschoten, precies in het doel. Een Engelsch schrijver spreekt van: „het verbod dat het zaad is van de nieuwe bewegingen," zoo als in een feller strijd ook de martelaren dat zijn.

„Ideeën" zijn zoo vernuftig, zoo geniaal-vindingrijk! Als ze verwezelijkt willen worden, weten ze altijd wel manieren te vinden! Ze leiden ons menschen gewoon bij den neus! ik zal u daar later nog eens een paar staaltjes van geven.

In 1889 werd in Amsterdam de „Vrije Vrouwenvereeniging" opgericht, onder Voorzitterschap van Mevr. W. Drucker; in 1894 volgde de „Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht" die in de eerste acht — ongetwijfeld ook de moeilijkste — jaren, tot presidente bezat Mevr. Versluys—Poelman.

In de eerste tijden groeide het ledental maar druppels-druppelsgewijs; in het eerste propagandastukje, dat ik in 1903, schreef voor de Vereeniging, vertelde ik van een „tenger stroompje" van, ik meen, 1200 of hoogstens 1500 leden. Elf jaar later is het meer duizendenrijk, dan toen honderden.

Naast de Vereeniging staat sedert 1907 de Bond voor Vrouwenkiesrecht, met ook al om en bij de 6000 leden, terwijl op de Petitionementen voor Algemeen Mannen- en Vrouwenkiesrecht, uitgaande van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij en van de Vrijzinnig-Democraten werd geteekend.

Op het eerste door:
196.507 mannen en 114.810 vrouwen.
Op het tweede:
27.421 mannen en 9,397 vrouwen.

Natuurlijk, en gelukkig, niet alleen in cijfers uit zich de groei van het vrouwenkiesrecht-idee, maar we kunnen niet alles in één keer behandelen, wel?

Een volgend maal zal ik „de houding der politieke partijen ten aanzien van het Vrouwenkiesrecht" eens op het doek brengen. Het beeld is in zijn stage, en kleurige, wisseling, die althans voor verveling behoedt, wel een kijkje waard!

Ik wilde u dit nog zeggen ééns en voor goed: als er onder u zijn, die mij wenschen te interpelleeren, vragen te stellen, naar aanleiding van wat ik schrijf of niet schrijf, in zake Vrouwenkiesrecht .... „vrouwenkiesrecht" hier genomen als de verzamelnaam: het recht, het doel, de plicht van medezeggingsschap, waaronder honderd-en-één rubrieken, samenvallen — zend me dan gerust uw opmerkingen, aanmerkingen, vragen, of wat ook toe; 't zij aan mijn particulier adres (zooals 't hier onder staat, is 't voldoende) of aan dat der Redactie van de Haagsche Vrouwenkroniek. U krijgt dan in dit blad mijn antwoord verwerkt, soms onder aanhaling uwer initialen, soms opgaande in de algemeene causerie.

Ik kan u op die manier misschien van dienst zijn, als uw eigen omgeving zich voor een gesprek over dit onderwerp minder leent; en omgekeerd — voel nu al eens de onontkoombare wisselwerking tusschen alles wat bestaat, een levensovertuiging van me, die ik nog wel eens méér zal uiten — omgekeerd: helpt u mij weer, door me de richting te laten zien, waarin zich uw denken en voelen voornamelijk beweegt, ik kan er dan den gang van mijn artikelen zooveel te gemakkelijker naar wenden.

„Als de ééne hand de andere wascht...."
De eenvoudige spreekwoorden weten het wel!

W. VAN ITALLIE—VAN EMBDEN.
Leiden.

DE MODE.

Om actueel te zijn, zou ik over den Tango moeten schrijven, — dat staat als een paal boven water! Het oude Europa heeft een Tangokoorts en onze goede residentie — het moet maar eerlijk gezegd worden — doet dapper mede! We zijn een beetje laat. Zooals met met vele dingen, maar — beter laat dan nooit en nu halen we de schade dan ook in.

Tango tea's, tango-diners, tango-suppers, tango-clubs, tango-lessen, tango-conversatie! .... Al onze jongens en meiskes studeeren Tango, ... droomen van Tango .... En wee u, zoo ge het hart hebt dien Tango nu niet dàt te vinden .... „Waar komt ge van daan, melieve! Uw smaak is archi-ouderwetsch .... iedereen danst hem immers en omdat iedereen hem danst ....." Ja, ja, ik begrijp het reeds: omdat iedereen .... !

Indien het internationaal congres van dansmeesters, dat jaarlijks wordt gehouden, had gezegd: „Kijk eens, menschen, hier hebben we nu een alleraardigst, gemakkelijk dansje, 't is een beetje moeielijk om te leeren, maar zoo in-fatsoenlijk en lief, — juist iets wat we zoeken," wel, dan had men de heeren hartelijk uitgelachen en stichtelijk voor dat brave dansje bedankt....; maar nu ze verklaarden: „met die Argentijnsche moet jullie je niet inlaten, — die deugt niet," nu was er geen houden aan en moest men haar kennen. Betere introductie dan haar als niet salonfähig te brandmerken had de vreemdelinge niet kunnen wenschen! 't Succes was volkomen, — thans is zij „une arrivée," — Zelfs de slechte noten, die landgenooten van haar kraken, kunnen haar geen kwaad meer .... Zij is er!

Wilt ge hooren wat de Argentijnsche zaakgelastigde te Parijs, de heer Enrico Larreta, wiens opinie omtrent de Tango-mode men onlangs vroeg, heeft geantwoord?

„Uwe Parisiennes," zeide hij heel galant, „hebben het voorrecht om aan alles waarmede zij in aanraking komen, haar eigen gratie mede te deelen ..... en de Tango is er wel bij gevaren, nu zij daarvan eene bekoorlijke vertooning hebben weten te maken ... maar, „zoo liet hij er op volgen, in mijn land is de Tango een matrozendans en daarom zie ik liever niet, dat die in mijn salons, die een stukje Argentijnsch grondgebied zijn, gedanst wordt ......" De heer Enrico Larreta heeft zeer discreet gezwegen over de milieux, waar de matrozen den Tango dansen en waar de expresselijk uit Argentinië gekomen „professeurs" dien hebben geleerd, maar als hij ook maar een klein weinigje zin voor humor heeft, dan moet het hem kostelijk amuseeren te zien hoe de dames der parijsche groote wereld de Argentijnsche danshuis-meiden trachten na te doen!

Of de Tango zich zal handhaven? Zelfs van verboden vruchten kan men vroeg of laat wel eens genoeg krijgen! Ik waag mij niet aan voorspellingen, maar ik kan u wel vertellen, dat eene andere Zuid-Amerikaansche geducht bezig is om onze Argentijnsche naar de kroon te steken. Het is de Maxixe brésilienne, zij is van beter kom-af dan de Tango, zeer gracieus — een langgerekte, glijdende polkapas, en veel vlugger, vroolijker; maar zij moet, zooals trouwens al deze vreemde nouveauté's, in de perfectie gedanst worden, omdat het geheele lichaam aan de rythmische beweging deelneemt, hetgeen nog niet zoo gemakkelijk is als het wel lijkt. Het nieuwste van het nieuwe is echter „La Moutarde," een fantastische galop, waarvan de naam (moutard beteekent kwajongen) beter dan iedere beschrijving een denkbeeld geeft. Een geestig Parijzenaar heeft er nog een andere benaming voor gevonden: het Wedloopen in de balzaal..,

Gij ziet, lezeressen, gedanst wordt er genoeg en als al deze nieuwe passen en sprongen aanleiding zijn geweest, dat de heeren der schepping hunne afwijzende houding hebben laten varen en weêr zooals oudtijds, met opgewektheid mededoen, wel, dan moeten wij hun de eer geven, die zij verdienen — wie zij ook zijn. Dat kunnen we niet beter doen, dan door een groote elegantie in het baltoilet te betrachten! Wilt gij, dat ik u bij het kleeden de behulpzame hand bied? ....

Zoo, we beginnen met het eerste laagje, — een niemendalletje van het allerdunste batist; — ge moogt het ook — laat uw grootmoeder mij toch niet hooren! — ge moogt het ook geheel supprimeeren, en dan zijt ge nog volkomen correct! — Verder ... Geen baleinen natuurlijk; uw lichaam moet soepel en buigzaam blijven; een elastische, geweven stof is al wat ge noodig hebt, indien de natuur u ten minste niet al te kwistig bedeeld heeft. Zoo, nu laat ik u de japon over het hoofd glijden en nu moogt gij u zelve in den spiegel bekijken! Ge kunt tevreden zijn: Uw rok van zalmkleurige charmeuse maakt geheel den indruk van losweg om u heen gedrapeerd te zijn, zoo mooi vallen de breede plooien en de lange puntsleep; — het korte tuniekje van bruine tulle, waaraan de met paarlen versierde volant een aardige beweging geeft, kleurt al bijzonder bij het fond. Ge waart bang, dat die ééne cerclette alles zou bederven en u alle gratie ontnemen, niet waar? De ouderwetsche crinoline zweefde u voor de oogen ..., maar geloof mij, eer het daartoe komt, moet er nog heel wat gebeuren! .... En toch? ... Ja, het schijnt wel of Koningin Mode hare trawanten heeft opgedragen creaties te bedenken die de vrouwelijke silhouette verbreeden zonder aan hare slankheid iets te kort te doen.... Bijna een puzzle! Maar niemand minder dan Poiret heeft die weten op te lossen en waar hij, de beroemde parijsche meester, voorgaat, daar volgt zijne groote gemeente hem meestal blindelings op het pad der scheppingen. Natuurlijk zijn er spotters; ik heb het gazen, tulle, mousseline „hoepelrokje" want dat is

Moffen-Mode.

de geëerceleerde tuniek toch, prozaïsch gezegd) als „lampekap" hooren aanduiden en dat is nog onbarmhartiger dan het arme ding indécent te noemen! 't Is waar, de puriteinen zijn slecht te spreken over de tegenwoordige richting der mode en de belgische bisschoppen hebben er zelfs een herderlijke vermaning tegen uitgevaardigd: „de onvoldoende drapeering, de doorschijnendheid der stoffen, de vorm van het kleed, de verdachte schikking van plooien en lijnen — al deze dingen, door gewetenlooze couturiers bedacht, zijn geen middelen meer om eene fatsoenlijke vrouw op harmonieuse wijze te kleeden, maar kunstgrepen, die er op berekend zijn om haar aan de begeerlijkheid over te leveren ...."

Ach! en ze zijn toch zoo mooi die groote avondtoiletten met hun sprookjesachtige luxe van glanzend brokaat, van kostbare kanten, van flonkerende steenen...... op het eerste gezicht zou men bijna zeggen, dat het japonnen waren voor de eene of andere feeërie bestemd, zoo schitteren zij van goud, zilver, pailletten, parels, en om ze te beschrijven zou men gerust de woorden kunnen aanhalen, die madame de Sévigné in 1676 nederschreef: „Hebt gij al hooren spreken van de transparents? Dat zijn heele japonnen van het mooiste goud- of zilverbrocaat hetwelk men zich kan denken, en daarover zwarte doorschijnende japonnen of ook wel van mooie brusselsche kant. Dat geeft dan een transparent, hetgeen een zwart kleed is en een goud- of zilver onderkleed of van welke kleur men wil en ziedaar de mode."

Mevrouw de Montespan kreeg zulk een japon ten geschenke van een rijk bankier; daarvoor werd veertien el goudbrocaat gebruikt, dat, als hofsleep uitgesprejd de schoonste der schoonen moest tooien .... niet geheel en al voor haar genoegen! want al die gouds en zilverweefsels, die thans, dank zij de wonderen der techniek, zoo soepel en zacht als chiffon zijn, waren toenmaals hard, stijf, zwaar om te dragen .....

Maar zoo al pratende vergeten wij uw verdere toilet .... Ah, uw voetjes zijn reeds klaar om over het gladde parket te glijden, alles in de kleur van de japon, kousen (durft gij dit zijden spinrag nog zulk een soliden naam te geven?) even goed als de zeer laag uitgesneden schoentjes, waarop die strik van tulle met het kleine strass-motief in het midden zoo'n coquet effekt maakt .... Ge hadt ook zwart moiré schoentjes kunnen nemen met een gouden hak, of, wat ook zeer nieuw is, een schoentje van gekleurd satijn met voorstuk en hak van zwart fluweel. De Louis XV-hak, zes à zeven centimeter hoog, zeer smal en zeer uitgehold, is voor avondtoilet verplichtend... Nu uw kapsel, — neen, dat bevalt mij niet, het is te laag, een volgend maal moet al uw haar de hoogte in, het voorhoofd geheel vrij (o, wee, de armen, wier haar slecht geplant is!) en dan maakt ge er een dood-eenvoudige wrong van, die door een hooge, rechte kam of een paar spelden wordt vastgehouden; maar de „apachen-lok" boven het oor moogt ge gerust achterwege laten!

Hier zijn uwe handschoenen en uw waaier; ge zijt uwe struisveeren ontrouw geworden, zie ik, en hebt er nu een, die geheel met geïriseerde pailletten is geborduurd, dat verdraagt zich uitstekend met uw japon. Het laatste snufje is intusschen de „forme ballon" van op schildpad of parelmoer gemonteerd zijden mousseline, waarop een fantaisie is geschilderd: een pauw, die zijn vleugels uitslaat en wiens van pailletten glinsterende staart langs de kant van de waaier neêrvalt; — twee reusachtige vlinders wier wazig-blauwe vleugels heerlijk harmonieeren met een blauwen hemel vol bleeke sterren; — een groot bouquet kerstrozen in een wit winterlandschap en zoo al meer....

En thans vlug uw avondmantel omgeslagen, dat prachtstuk van wit hermelijn met kimonomouwen en breeden marter kraag, dat de bewondering en ook wel een klein weinig de jalouzie van uwe lieve vriendinnen opwekt.......

Ziezoo, gij zijt gereed, Mevrouwen, uw auto is vóór, — ik wensch u een genoegelijken avond.

V. S.

CORRESPONDENTIE.

Mej. G. v. B. Ja, er is veel namaak-bont in den handel, dat weten we allen; maar als u naar soliede huizen (en die zijn er in den Haag) gaat, dan zal men u volkomen eerlijk inlichten, zoodat u met kennis van zaken kunt kiezen.

Isolde. Of ik een totaal onschadelijk haar-kleurmiddel ken? Maar dat is bijna een gewetensvraag! — Nu, ik beken ronduit mijne onwetendheid op dit gebied en ik hoop die nog lang te mogen behouden! Intusschen — ik hoor, dat L'Oréal Henné, (een nieuw, niet vloeibaar middel) zeer geprezen wordt. Zoek onder de advertenties.

Mevr. v. L. Uw vraag vereischt een te uitvoerig antwoord voor de correspondentie; misschien kunnen wij die in een artikel behandelen.

Nu „de Wintervorst allerwegé zijn zetel heeft opgeslagen" — hebben wij meer dan ooit behoefte aan de „afgelegde kleederen der dieren" zooals ik ons bont eens heb hooren noemen. Wij mogen van geluk spreken, dat de groote moffen zich nog hebben staande gehouden, ondanks de pogingen van sommige huizen om weder kleine modellen te lanceeren (Zie ons kiekje). Op het oogenblik is er keuze voor ieder's smaak, want het aantal variëteiten, zoowel wat vorm als bontsoort betreft is eindeloos, — maar alle munten zij uit door een ongeëvenaarde soepelheid, en die soepelheid maakt het zoo gemakkelijk om met de mode mede te gaan en de kostbare vellen een volgend jaar te laten veranderen.

VITA MINIMA

door

LIZE DEUTMANN, Arts.

III.

Er is een zeer groot verschil tusschen den aard der Oosterlingen en dien der Westerlingen. De bewoner van het Oosten is sober, rustig beschouwend en in zich zelf gekeerd. Het blanke ras kenmerkt zich minder door deze eigenschappen dan wel door ontembare wilskracht, waarmede het de geheele aarde aan zich zoekt te onderwerpen, door bedrijvigheid en energie, die zich echter steeds naar buiten richten. Zelfbespiegeling, zelfonthouding en kastijding om het lichaam ondergeschikt aan den geest te maken, zijn sedert eenige eeuwen vrijwel uit de mode. Niet alzoo bij

vele stammen uit het Oosten. Door jaren en jarenlange voortgezette moeilijke en pijnlijke oefeningen weet de bewoner van het Morgenland een dusdanige heerschappij over geheel zijn lichaam te verkrijgen, dat het schijnt, dat hij van een geheel ander maaksel is dan wij, Westerlingen. Ja, als wij lezen, waartoe de fakirs en yoghi's in staat zijn, of wanneer wij toevallig zelf in de gelegenheid zijn persoonlijke waarnemingen daaromtrent te doen, dan kunnen wij bezwaarlijk gelooven, dat, wat onzen zinnen geboden wordt, werkelijk gebeurt. Wij zoeken naar en denken in de eerste plaats aan bedrog, goochelarij of hallucinatie. Zoo nu en dan komt een fakir of yoghi naar ons land en naar den Haag om in Seinpost of elders de toeschouwers door hunne verrichtingen in verbazing te brengen. Laat mij er echter onmiddellijk bijvoegen dat, wat wij hier zien geen eigenlijke fakirs of yoghi's (yoghi's staan nog hooger dan fakirs) zijn, maar slechts leerlingen-fakirs, die hun oefeningstijd om de een of andere reden onderbroken hebben — dikwijls omdat die hun te moeilijk bleek te zijn — en nu naar het Westen reizen om daar den blanken hunne reeds verkregen kundigheden te toonen en daarmede misschien eenigen roem en eenig geld te verwerven. Wat ik in dit opzicht eenige jaren geleden in Seinpost en onlangs in het „Lunapark" gezien heb, is toch reeds voor ons Westerlingen, en voor onze begrippen, die wij van de menschelijke physiologie hebben, merkwaardig genoeg. Bedrog was er zeker niet bij. De handelende persoon — ik zal hem kortheidshalve fakir noemen — verzocht zelfs de medici, die voor deze proefséance uitgenoodigd waren, op het podium te komen om hem en zijne apparaten aan een onderzoek te onderwerpen. Velen gaven daaraan gevolg en hij liet nu merkwaardige staaltjes van zijn wilskracht of liever van de heerschappij van zijn geest over het lichaam, zien. Een van zijn proeven was de volgende:

De fakir ontblootte zijn bovenlichaam, en nam zoo, half-ontkleed een zwaren, ijzeren kogel met lange, scherpe punten. Hij liet dien, ter demonstratie van de zwaarte ervan, uit zijne handen op den grond vallen: de ijzeren punten drongen diep in den houten bodem. Daarop nam hij den kogel weer op, wierp hem in de hoogte en ving hem op zijne naakte schouders en rug weder op. De plaats, waar het ijzeren voorwerp neerkwam, teekende zich door een lichte roodheid, maar geen wond was bemerkbaar, en evenmin gevoelde de fakir pijn, omdat hij het „niet wilde", zoo zeide hij naar aanleiding van een desbetreffende vraag.

Wat echter wel den meesten indruk maakte, was een begrafenis van tien minuten onder het Scheveningsche duinzand. Een groote glazen kist werd op het tooneel gereden. Ieder, die wilde, kon zich vergewissen, dat de bodem van het glazen voorwerp intakt was, dus niet doorboord om daardoor de toevoer van lucht mogelijk te maken. De fakir nam een diepe ademhaling. Toen scheen hij deze stil te zetten. Neus en ooren werden met was dichtgestopt. De mond met een breeden doek dichtgebonden, die van achteren vastgeknoopt werd. Daarop strekte hij zich voorover in de kist uit en een menigte bedienden, hadden hem in een oogwenk onder het duinzand, dat in emmers werd binnengebracht, totaal bedolven. Van te voren had hij één der medici verzocht, dat deze den tijd op zijn horloge zou controleeren, dat hij elke minuut, die hij onder het zand zou hebben doorgebracht, luide zou afroepen, waaraan de impressario een slag op een gong zou doen hooren, die, — dit was zijn uitdrukkelijke wensch — onmiddellijk moest gevolgd worden door een flinken stoot tegen den kist, opdat hij zelf precies zou weten, hoe ver hij met zijne proefneming gekomen zoude zijn. Ik had langzamerhand het volste vertrouwen in de kunde van den man gekregen. Toen hij echter onder een diepe stilte langzamerhand geheel onder het zand bedolven was geraakt en de medicus ernstig en nauwkeurig de afgeloopen minuten langzaam afriep, bekroop mij een zeer eigenaardig gevoel. Hoe ontzettend traag kunnen in sommige gevallen de minuten verloopen! Langzaam, langzaam ging het van 1 tot 10 opwaarts, en steeds bleef het zand boven den begraven man onbeweeglijk. Eindelijk weerklonk de „tien!" en verscheidene menschen gaven een zucht van verlichting. Fluks en handig werd de fakir uitgegraven. Zonder hulp echter verhief hij zich, ontdeed zich van het was, en sprak het auditorium toe! Zijn stem was rustig, hij zag niet blauw en hij hijgde niet! Wel had deze persoon zijn lichaam in bedwang.

Ik zeide U boven reeds, dat deze eigenschappen niet aangeboren zijn maar aangeleerd moeten worden. Weinigen onder u zullen echter vermoeden, hoe ontzettend lang de proeftijd is, dien de aanstaande fakir moet doormaken, en hoe veel van zijn uithoudingsvermogen en wilskracht gevorderd wordt. Niet maanden, maar jaren en jaren duurt hun oefeningstijd. Een van de vele eischen is: de volkomen beheersching van elke spier en de volkomen beheersching van de ademhaling, die zij naar willekeur moeten leeren onderdrukken. Het is weer de Rochas, die ons daaromtrent zeer interessante bijzonderheden mededeelt.

Velen van hen bewonen onderaardsche celletjes, waarin het daglicht slechts door een nauwe spleet kan binnendringen. Dikwijls wordt die opening nog door hem geheel of gedeeltelijk dichtgestopt! Daar, omgeven door een absolute stilte en rust, houden zij zich slechts bezig met de beschouwing van het Opperwezen, door hen „Aum" genoemd, welken mystischen naam de geloovige twaalf duizend malen per dag moet uitspreken, terwijl hij daarbij de kralen van zijn rozenkrans door de vingers laat glijden. Het schijnt, dat het herhaald uitspreken van eenzelfde woord hypnotisch werkt. Het is verder de bedoeling van den fakir al zijne bewegingen te verlangzamen om zoodoende zijne ademhalingsfrequentie te verminderen. Uren lang blijven zij in dezelfde houding. Bijvoorbeeld: op de linker hiel gezeten, of de linker voet onder de rechter dij geplaatst, de rechter voet onder de linker dij, de rechter teen van de voet in de rechter hand, de linker teen in de linker hand. Soms brengen zij nog in deze houding de kin op de borst, het voorhoofd op de knieën. De rechter hiel plaatsen zij dikwijls in de maagstreek.

Deze asceten moeten de lucht, die zij uitademen, weer voor de inademing leeren gebruiken en zij moeten die zoo lang mogelijk trachten in te houden. Op dat punt zijn er vijf graden, die zij moeten doorloopen, alvorens zij zich den naam Yoghi mogen toeeigenen. Deze trappen hebben betrekking op den tijd, die er moet verloopen tusschen een inademing en een uitademing. Elke inademing moet twaalf seconden duren en elke uitademing 24 seconden. De vijf opklimmende tijden gedurende welke zij hun ademhaling moeten leeren inhouden zijn de volgende:

324 — 648 — 1296 — 2592 en 5184 seconden!

Gedurende drie maanden moeten zij 4 maal per dag, en telkens gedurende 48 minuten slechts door één neusgat ademhalen. Bij het inhouden der adem keeren zij dikwijls hun tong om, zoodat deze den ingang tot het strottenhoofd bedekt. Om de tong tot dat doeleinde beweeglijk genoeg te maken, passen zij de massage van dit orgaan toe en snijden zij dikwijls herhaalde malen het tongriempje in. Hun maag reinigen zij, zooals wij wel lampeglazen schoonmaken: Zij slikken eenige keeren achtereen een linnen windsel in, waarvan zij het eene einde in de hand houden, en trekken het vervolgens weer door den mond naar buiten.

Gij ziet, lezers, dat deze Indiërs het ver hebben gebracht in het zich opleggen van martelingen, en dat zij hunne, schijnbaar magische eigenschappen, waarmede zij den vreemdeling in verbazing brengen, niet voor niets hebben verkregen! Na al datgene, wat ge nu gehoord hebt, zult ge misschien minder moeite hebben te gelooven, wat zonder eenige inleiding ongelooflijk zou zijn, maar aan de waarheid waarvan niet meer te tornen valt. Het is wetenschappelijk vastgesteld, dat Indische fakirs en yoghi's niet alleen minuten, maar maanden lang in een toegemetseld graf hebben gelegen, zonder dat dit hun dood tengevolge had! (Slot volgt).

De Koninklijke Nederlandsche Kantwerkschool.

Zooals in het vorig nummer werd medegedeeld, geven we hier nog eenige kiekjes van

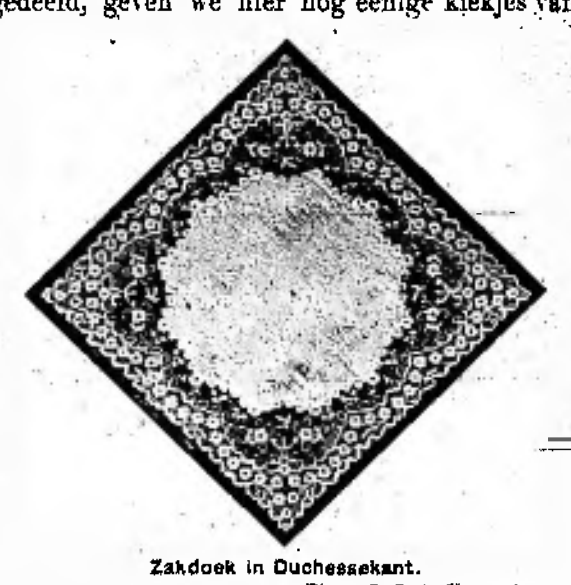

Zakdoek in Duchessekant.
Photo C. J. L. Vermeulen.

werkstukken, op de school zelve vervaardigd. Alle drie de stukjes geven ons de gelegenheid, de sierlijkheid der patronen en de fijnheid der bewerking te bewonderen.

De combinatie van Cluny met filet, guipure en broderie is tegenwoordig wel volledig inge-

Kleedje met Cluny kant filet guipure en geborduurde ruiten.
Photo C. J. L. Vermeulen.

burgerd in onze interieurs. Ieder kent wel de fraaie gordijnen, lampekappen, theekleeden enz. van dit werk, dat in elke afmeting en in elken vorm zoozeer voldoet door zijn rijke bewerking.

De Duchesse-zakdoek, die hier gereproduceerd is, munt eveneens uit door zijn eleganten vorm en voorname bewerking. De huidige mode, die aan den zakdoek hooge eischen stelt, door hem zoo zichtbaar te laten dragen in de mantelzakjes, moffen, taschjes of tusschen de revers, maakt een dergelijke uitvoerige bewerking wel noodig.

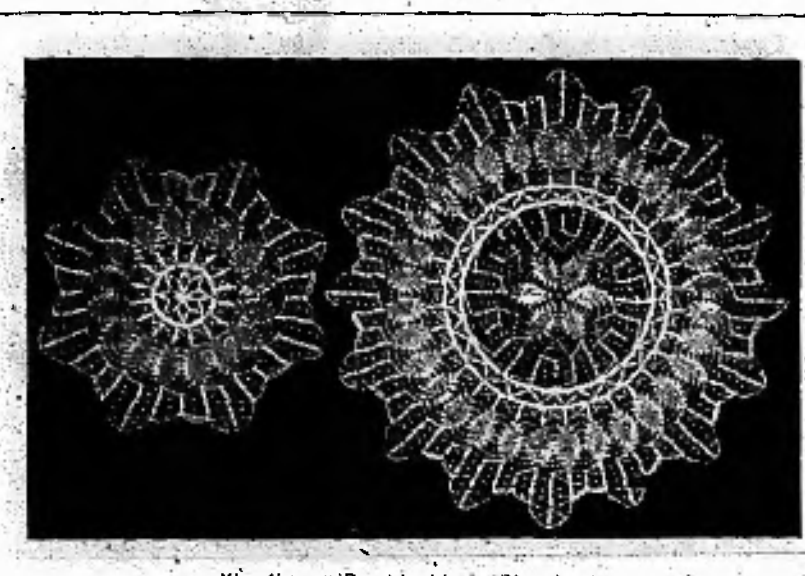

Kleedje en Bowldoekje in Clunykant.
Photo C. J. L. Vermeulen.

En ook de Cluny kleedjes maken een alleraardigsten indruk met hun rank en levendig patroon en vormen vaak met een tafellooper of kleed in dezelfde bewerking een voornaam onderdeel van de tafelversieringen, waarbij steeds meer kant gebruikt wordt.

Behalve deze gereproduceerde stukjes worden natuurlijk nog vele andere in allerlei variaties en combinaties vervaardigd. We gaven hier enkele om slechts te laten zien, dat de producten der school verwerkt tot gebruiksvoorwerpen, in sierlijkheid en fraaiheid kunnen wedijveren met die van elke andere instelling.

H. V.

BRIEVEN UIT PARIJS.

III.

Als er den laatsten tijd van schilderkunst sprake is, dan wordt het al gauw een niet te vermijden kwestie: hoe men nu eigenlijk denkt over cubisme en futurisme. 't Is een vraag, die nooit uitblijft aan iemand van wien men veronderstelt, dat hij over schilderkunst in het algemeen nu wel zoo'n beetje kan meepraten. En de vrager vindt het niet onaardig, door zijn aanval te laten doorschemeren, dat hij, nu ja, wel een leek! maar dan toch nogal goed van moderne stroomingen op de hoogte is. Die twee woorden klinken in zijn mond wàt vertrouwd.

Mij, sinds ik schilder, beter gezegd, sedert ik mij verbeeld, dat ik kan schilderen, is het chapiter honderden malen voorgelegd, en meestentijds heb ik getracht, er mij met 'n Jantje-van-Leiden af te maken. Om eens een goed Hollandsch woord te gebruiken: al dat gedaas is zoo vervelend. En wie het meeste spot, weet er meestentijds het minst van af; dat zijn dan zoo van die menschen, die nooit naar tentoonstellingen gaan, hun wijsheid opdeden in onbetrouwbare krantenberichten, en af en toe wel eens in een tijdschrift, een Wereldkroniek of zoo iets, (dat kost toch maar een dubbeltje), een enkele reproductie vluchtig hebben bekeken. Hoogstens, maar dan is dat ook het alleruiterste, zijn ze voor de mop naar de futuristen persoonlijk gaan kijken, omdat het entree een kwartje was en je dan veilig kon beweren, dat je het zelf had gezien.

Met dergelijk kunstzinnig gespuis is disputeeren de moeite niet waard — het draait toch uit op een flauwe aardigheid, waar veel en hard om gelachen wordt. Wie het domste is, veroordeelt het meeste datgene, wàt hij niet kent of niet begrijpt. Intusschen zij hier opgemerkt, dat bovengenoemde eigenschap bij mannen veel sterker aanwezig is dan bij vrouwen. In het algemeen natuurlijk. Vindt u het al te ijdel, dat ik u, lezeres, en daardoor ook mezelve — dus dat ik ons allemaal hierom in dit Vrouwenblad even prijs? Wellicht: men zou een meer bescheiden houding kunnen aannemen, maar zoo'n enkelen keer is het andersom aanlokkelijk. 't Is nu eenmaal heusch waar, dat vrouwen in een algemeen gesprek over kunst minder last van domme arrogantie hebben dan de heeren der Schepping.

Het publiek is in een hopelooze verwarring en vanuit mijn Montparnasse, midden tusschen hoopen schilders, die elk een ander ideaal met zich dragen, waar het ruikt naar verf, en het zwaard in metamorphose tot penseel is geworden, heb ik een onweerstaanbare behoefte, over het onderwerp eens een boom op te zetten. Ik wil noch uw sympathie, noch uw antipathie opwekken, maar alleen de feiten vertellen, die in Holland zeker minder bekend zijn.

Van cubisme en futurisme heeft men één ding gemaakt — tegelijk worden ze genoemd, in één adem, en oorspronkelijk hadden ze toch niets met elkaar te maken. Feitelijk hebben ze dat nu nog niet, maar een fout, die in het spraakgebruik geslopen is, kan men er moeilijk meer uitkrijgen, en die heeft aan de heele moderne beweging veel kwaad gedaan. Om de twee begrippen te onderscheiden, moet men de geschiedenis weten. Hoe zijn die twee woorden ontstaan en wat is het verschil?

Laat ik u dan dadelijk zeggen, dat futurisme een club aanduidt, dat cubisme oorspronkelijk een scheldnaam — een naam voor de grap gemaakt — is van een moderne richting in de schilderkunst; een beweging, die men overal bespeuren kan, die internationaal is, die zich logisch ontwikkeld heeft uit de geschiedenis van de kunst in de laatste halve eeuw. Wat is daarin feitelijk gebeurd? Verschillende stroomingen hebben elkaar opgevolgd, de romantiek ging over in naturalisme, in realisme en daarna zochten de schilders weer iets nieuws: na de werkelijkheid was het 't licht; de geheimenissen van het ontastbare licht, daarop legden zij het accent. De pointillisten zochten het licht. En zooals het altijd gaat in de geschiedenis: niets kan lang blijven bestaan, na het eene zoekt men het andere; de ideeën, die in al sneller tempo elkaar schijnen op te volgen, verdringen zich in ongetemde haast. En als ik u niet nanen wilde vervelen, dat zou ik veel aan kunnen halen, dan zouden er documenten citaten te maken zijn, die niemand waarschijnlijk doorworstelen zou! Daarom spring ik al gauw op den laatsten grooten meester, dien Frankrijk gehad heeft: op Cézanne.

Cézanne is een zoeker geweest, hij wilde nieuwe banen, hij zocht zich oorspronkelijk uit te drukken op zijn doeken, en zijn plastisch talent kon zich bij geen richting aansluiten. Waarom het licht? — redeneerde Cézanne op rijperen leeftijd, den vorm wil ik vasthouden. En dat was zijn grootheid, dat hij al schilderend voor dit principe de formule vond. Tusschen mij en dien boom daarginder — schreef hij eens — bevindt zich het licht. Maar ik wil niet het licht schilderen — ik zoek den vorm van den boom en aan het licht moet ik in de eerste plaats niet denken.

Dat idee hebben jongere schilders na hem stevig vastgehouden, en omdat zij schroomend den vorm tot hun hoogst ideaal stelden en zich in het eerste begin niet vrij voelden, hielden zij zich wat al te angstvallig aan dat nieuwe principe vast. Zij voelden zich niet vrij, hun ontwikkeling verkeerde in het eerste, het aarzelende stadium en zoo kwamen zij ertoe den vorm der dingen in te stijve figuren vast te leggen. Van daar uit wilden zij nieuwe grootheid zoeken voor een schilderkunst, die monumentaler, meer bedacht en ook decoratiever zou zijn, dan het naturalisme: het fragmentarisch bekijken van een stukje natuur, zooals het daar toevallig is — ooit had kunnen worden. Om hun punt van uitgang niet te verliezen, gaven hun doeken vooral in het begin den indruk van iets stars. En een Parijsch journalist, die hun werk zag op een groote tentoonstelling, riep uit: „Mais je ne vois que des cubes." Met dien geestig-juisten uitroep was het woord cubisme geboren. Men zeide het spottend: „Voilà des peintres-Cubistes!" Het kind had een naam, en dien naam heeft het behouden. En die zal blijven, door de geschiedenis heen. Cubisten zijn zoekers naar een nieuwe schilderkunst, zij hebben hun meester nog niet gevonden, die het principe met onzegbaar talent heeft vastgelegd — die den grooten stoot heeft gegeven en hun naam onsterfelijk zou kunnen maken — maar de kans is er, dat één het na deze voorbereiders zoo ver zal brengen. Het zou een logische lijn zijn, die zich voortzet. Helpt hen geen genie, dan zal hun richting doodloopen op een zijweg.

Onze appreciatie, die wellicht nog onrijp is, heeft met dit alles niets te maken. Het publiek schept de kunst niet, het heeft slechts te volgen, al kan het in den aanvang niet waardeeren. De kunstenaars maken de baan, en het eerst gesmade is reeds al te dikwijls het ware gebleken. Welke nieuwe richting is niet gehoond?

O! ik weet bij ondervinding, welke tegenargumenten er gemaakt worden. De kritiek, zegt men, heeft haar gezond verstand verloren, en kan niet nuchter meer zien omdat zij vrees heeft een anderen Vincent van Gogh te miskennen! Het eenige wat ik daarop antwoorden wil, is dit: laten wij de cubisten nog een tijdje laten doorploeteren en dan pas veroordeelen. Voorloopig blijve het recept: afwachten „und stille sein." Ik heb te veel cubisten gekend om het sprookje vol te houden, dat het een troep gekken zou zijn!

Met de futuristen staan we voor iets heel anders. Hier hebben we niet te doen met een kunst-begrip, dat uit een verouderd systeem is voortgekomen. Futurisme is geen strooming in de kunst: het is de lijst voor de levensopvatting van een klein troepje Italianen.

Hier en daar hebben ze wat aanhangers, maar veel is dat niet. Futurisme sluit alles in: politiek, ethica, wetenschap, dichtkunst schilderkunst. Futuristen zijn anarchisten. En wat het belangrijkste is: zij willen breken met alle cultuur. Zij willen het absoluut nieuwe, in alles, overal. Hun hoofdleider, Marinetti, heeft het gezegd: de staat moet omver gehaald, de oude Musea van Italië, de bordeelen der Kunst: Rome, Florence, Venetie, verbrand, de liefde, die voor hem als abstract idee niet bestaat, die hij slechts in hare verbinding met onze natuurlijke zinnelijkheid aanvaardt, mag niet in huwelijkswetten gebonden zijn, erotische verfijningen zijn decadent en uit den booze. Italië is aan de beschaving ten onder gegaan. Om te herleven, zal al het oude over boord gegooid moeten worden. Dat idee werkte

Marinetti met zijn dichterstalent uit: hij maakte verzen, (ook vele in het Fransch) die in rythme, rijm of woordenkeus met geen enkel gewoon vers te vergelijken zijn. Toen sloten zich een paar schilders aan en zij trachtten ze geven: een origineele schilderkunst. En dat is hun niet gelukt. Zij beweerden zich van alle invloeden los gemaakt te hebben, als het ware dus even primitief te zijn als een negerstam ergens midden in Afrika. Dat werd een schromelijke vergissing. Geen mensch kan bewust van zich werpen, wat vorige geslachten voor hem hebben klaar gemaakt. Hun schilderkunst bleek heelemaal niet echt nieuw te zijn; integendeel: daar waren maar al te duidelijk de invloeden van pointillisten en neo-impressionisten, hutje-mutje door elkaar gerommeld! Op hun tentoonstellingen ontbreekt nooit iemand, die hun streven zoogenaamd uitlegt. Wie bij intuitie nu eenigszins voelt, wat schilderkunst in haar wezen is, hoe zij als vorm en kleur en geest te zamen genoten moet worden, begrijpt al dadelijk de radicale fout, waar de schilders-futuristen in vervallen zijn. Wat is er uit te leggen? Schilderkunst is geen verhaaltje, het is geen literatuur, er is niets bij te zeggen, het is alleen te zien en wordt dan of niet, of wel begrepen. Een futuristisch schilderij geeft bijna nooit een indruk van schoonheid, zelfs niet de ahnung van een schoonheid, die men niet begrijpt — het laat alleen ons denkvermogen werken, en ons begrijpen vindt zijn oorsprong in de voorrede van den catalogus, het is verstaandelijk, het is geen begrijpen in den zin van open genieten!

De leider van de futuristen is rijk. Hij heeft voor de zaak zoo'n reuzen-reclame gemaakt, dat bijna heel Europa er in is gevlogen; kranten, tijdschriften, kunstinrichtingen hebben de namen van die Italiaantjes vrijwel onsterfelijk gemaakt. Iedereen vond het belangrijk. Hadden ze niet zooveel geld tot hun beschikking gehad, dan had er waarschijnlijk niemand over gekikt. Is de grap eigenlijk niet kostelijk?

Bernard Shaws heeft gesproken over salonsocialisten. De futuristen, al hebben ze dan ook nog zulke wreedaardige plannen, zijn voorloopig ook salon-heertjes gebleven. Toen Italië vocht met Tripoli, zaten ze rustig bij elkaar in een Parijsch café, en dronken, of ze van den prins geen kwaad wisten, een benedictine. Ze zijn ook eigenlijk te veel wereldburgers, om door dik en dun Italiaan te zijn...

Ik voel mijn fout, terwijl ik dit laatste neerschrijf. Ik heb n onpartijdig de schotels willen voorzetten, en ik ben te kort geschoten. Ik heb de cubisten in veel gunstiger daglicht gesteld dan de futuristen, maar ik kan ook niet anders!

JO LAJOOST.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Voor kwaliteit:
THEEHANDEL „SUEZ"
Piet Heinstraat 62
Den Haag
Telefoon 1785.

Volkspetitionnement voor Grondwettelijke gelijkstelling van man en vrouw.

't Klinkt gewichtig en het is ook een zaak van gewicht! We kunnen er in dit Vrouwenblad niet over zwijgen, dat zou toch wat al te dwaas zijn. Hebt ge wel goed begrepen, wat er op handen is? Denk niet, lezeres, dat ik met u wil kijven over de kwestie Vrouwenkiesrecht, Mevrouw van Italiie—van Embden heeft een reeks artikelen beloofd, en bij wie zou het onderwerp veiliger thuis zij dan bij haar? Ik wil veronderstellen dat, zij, tot wie ik spreek, het vraagstuk al als een uitgemaakte zaak beschouwt, en hoe weinig actief, hoe lankmoedig, hoe onverschillig bijna zij onder alles blijft, in haar hart toch wel weet, dat vrouwenkiesrecht een noodzakelijk en logisch gevolg zal zijn van onze maatschappelijke verhondingen, iets, waar je nu verder geen woorden over vuil maakt, maar waar je 't in stilte mee eens bent.

Ik preek niet voor degenen, die nog niet in zichzelve zeker en overtuigd zijn. Die kunnen nu toch niet helpen, en voor henzelf is dat het meeste jammer. Maar ik geloof, dat het juist voor die eerste groep vrouwen noodig is, dat ze eens aangespoord worden, nu niet al te laffe houding aan te nemen bij de actie die op touw is en die de meest werkzamen onder ons voorbereiden. Ons allen gaat het aan, en niemand kan het bekoorlijk vinden dat anderen met moeite en tegenslag kastanjes voor ons uit het vuur willen halen, die we later zusterlijk zullen oppeuzelen. De beeldspraak is niet al te origineel, maar ze is duidelijk, en duidelijkheid is in de politiek zoo'n groote factor.

Wat gaat er gebeuren, vrouwen van Holland? Het komt er hier op aan, wat uw eigen politieke overtuiging is, noch of gij u zelve uit praktisch oogpunt wel geheel op de hoogte weet. Daar gaat het niet om — alleen met het begrip hebben we te maken, en zoo heel heel weinig hebt gij te doen: uw handteekening zetten onder het petitionnement, dat is alles.

Wij leven in een tijd, dat niet één politieke partij zich openlijk verzet tegen de invoering van algemeen Kiesrecht voor mannen. Kuyper is er indertijd al in theorie vóór geweest — het ministerie Heemskerk had een voorstel klaar, dat niet meer aan de beurt kwam, en nu heeft het extra-parlementaire kabinet-Cort van der Linden er zich ook vóór verklaard. De minister — het is al zoo dikwijls aangehaald! heeft gezegd, dat hij boven de partijen zou staan en den algemeenen wil van het volk ten uitvoer zou brengen. Nu blijkt het, dat die wil in het teeken van algemeen kiesrecht staat. Natuurlijk is er van mannen alleen sprake. Wel is héél voorzichtig in de Troonrede gezegd, dat er pogingen gedaan zouden worden uit de Grondwet de bepalingen van de mogelijkheid Vrouwenkiesrecht weg te nemen en dat zeker een eerste stap, maar als het kabinet-Cort v. d. Linden ons daarmee afscheept, hebben we nog bitter weinig winst. Daarom is er besloten, 'n poging, die verder strekt, te wagen. Als de minister met zijn voorstel vóór den dag komt, moet het volkspetitionnement hem dat moment kant en klaar, als een machtig bewijs van den wil van het volk, aangeboden worden. En dan zal daaruit moeten blijken, dat het woordje mannen door twee andere gevolgd wil zijn: en vrouwen!

Zouden heusch de tijden nog niet gekomen zijn, dat wij ons rijp voor de zaak mogen noemen? Wordt er werkelijk nog over ons mensch-zijn gedisputeerd?

Ik ben er zoo vast van overtuigd, dat we de oplossing van 't ra-ra zelf in onze handen hebben, als we maar tot eenheid geraken en toonen, dat de beweging meer is dan wat lawaai van enkelingen. Véél meer. En daar gaat het om bij het petitionnement. Stuit u dus aan, zoo uw gevoel van 'n afzonderlijk individuatje vol geheimnissen te zijn (lijdt onze eenw daar niet wat te veel aan?) die groo ere en ht, de solidariteit, niet geheel verstooten heeft.

J. ZWARTENDIJK.

Die Haghespelers.

CANDIDA.

Van Pine Belder hebben wij de Candida-vertolking gezien, en we hebben den vollen dracht van Shaws tooneelwerk niet vermogen te schatten; van Helen Desmond zagen wij den titelrol en het stuk Candida is ons met hare opvatting verklaard!

Dit is de eene groote ervaring met welke wij, dankbaar, de voorstelling der Haghespelers hebben verlaten! Er was méér wat die voorstelling ten goede kwam. Verkade die vroeger den rol van Eugene Marchbanks vervulde, had nu dezen van den dominee: Ds. James Morell, op zich genomen. Deze verandering heeft twee voordeelen! Voor de uitbeelding van een jongen dichter, half kind nog — hij is immers achttien — is de tooneelspeler Verkade physiek minder geschikt. Het kinderlijke, Eugene kenmerkt, werd bij een mannelijke figuur welke Verkade bezit, licht belachelijk. Als dominee daarentegen — een dominee waarmee blijkens den tekst gedweept wordt — komt het imponeerende, dat nu eenmaal met liehaamslengte, ook wel iets te maken heeft; deze uitbeelding ten goede. Een winst is voorts in deze rollenverdeeling, dat de jonge dichter (Herman Kloppers) werkelijk j e u g d gaf: kinderlijkheid, en ook wel illusie van genie. (Zeer veel meer zelfs dan in den rol van Lövborg in Hedda Gabler).

Zoo worden dan de verschillende personen in Shaws Candida door zeer goede krachten voorgesteld, door veel meer geschikte dan we vroeger in die rollen zagen. Slechts voor de figuur der typiste hebben we een verlies te boeken. Het is een mooi rolletje, dit van de stil-verliefde, de wrange kantoorjuffrouw en mejuffrouw Desmond heeft daar vroeger een prachtig creatietje van gemaakt. Er kwam toen een lach telkens op, om de zure opmerkingen van dit arme, niet-mooie meisje, doch een lach die wegtrok telkens om het leed der verongelijking, dat school achter haar afgunstige woorden.

De hoofdindruk van Helen Desmonds typiste was een tragische, deze van Ida Swarts is een lachwekkende. Het is waarlijk jammer, nu de geheele rolbezetting zoo mooi is, dat de rol der typiste niet is verdiept. Heeft mejuffrouw Ida Swarts (die overigens wel over eenigen humor beschikt) het scènetje van Helen Desmond wel eens gezien, wanneer deze na het verhaal van het vroolijke souperetje de kamer uitdwaalt? Dat was leed, lééd; bij Ida Swarts werd gelachen.

De Candida-vertolking van Helen Desmond heeft ons diep ontroerd en het groote verschil tusschen Pine Belder, die coquet-lief speelde, en Helen Desmond bestaat hierin dat deze laatste den indruk mocht scheuken van waarlijke goed- en grootheid van hart, waardoor de onmiskenbare en. vanzelfsprekende liefheid ontstond, welke een menschelijk wezen, een vrouw, als het ware kan ontstralen.

Tegenover de gekunsteldheid welke de rol vroeger had, staat het natuurlijk begrip dat Helen Desmond't te scheuken wist; tegenover coquetterie, de eerlijkheid welke deze candida-rol blijkens den klank van zijn naam te geven heeft.

Met Candida heeft Shaw willen geven het type der vrouw, een idealiseering der vrouw, die de moederlijkheid heeft als element in hare liefde jegens den echtgenoot. Een moederlijkheid die niets van doen heeft met ouwelijkheid, doch die is: het teere sentiment van vertroosting, welke de volwassen man, gelijk hij zijn moeder missen moet, te ontberen heeft gehad.

Candida is de vrouw die de meerdere is in haar omgeving, omdat haar hart grooter is, in die ruimte zijn velen thuis: allen die haar nastaan, allen die haar omgeven. Candida is de verpersoonlijkte menschelijke goedheid; zij is de vrouw die nimmer frazen uit, die een onbevangen oprechtheid bezit en zich voor deze niet schaamt. Candida is de vrouw die geen socialistische vergaderingen afloopt, doch de praktijk van gemeenschappelijken arbeid in haar huis toepast. Candida is — men mag het veilig aannemen — Shaws ideaal der vrouw.

Helen Desmond heeft deze vrouw voorgesteld zonder tot preekerij te vervallen. Zij bleef aldoor de vrouw, die, hoogstaande, toch nimmer storend afdaalt; zij was lieftallig in hooge mate en zelfs liefelijk, wanneer zij harde waarheden te zeggen had. De dictie die klaar en helder is, hielp mee; de duidelijkheid der uitspraak van Helen Desmond is zoo goed, dat men een zeer zacht gezegd woord tot achter in de zaal verstaat.

Wanneer nu Herman Kloppers nog beter zich inleeft in zijn rol, Broedelet wat fijner zijn dialoog leert voeren en het typistetje luisteren wilde naar haar voorgangster in deze rol, zou een ensemble verkregen zijn, dat men waarlijk bekwaam mag rekenen tot een zéér schoone Candida-opvoering. Zooals die nu is, hebben we reeds uitnemend genoten.

A.

Kon. Ver. Het Ned. Tooneel.

DE DEMI-MONDE.

„Wilt ge weten wie de vrouwen zijn die tot de Demi-Monde zijn te rekenen?"

Olivier de Jalin, een geroutineerd Parijzenaar, stelt aan Raymond de Nanjac, die na lange afwezigheid buitenslands, Parijs weer betreedt, deze vraag.

Raymond weet er niet op te antwoorden en Olivier geeft nu een vergelijking.

„Kent ge in de fruitwinkels de mandjes met perziken?" vraagt hij en hij vervolgt: „men heeft deze mandjes in soorten. Heel dure, waarin de perziken ruim tusschen zachte blaadjes liggen geschikt; minder dure, die eigenlijk sprekend gelijken op de heel dure en voorts allerlei soorten van veel minder kwaliteit.

Over deze minder dure nu, die sprekend op de héél dure gelijken, verwondert ge u een oogenblik. Ze zijn werkelijk e v e n fraaikleurig en e v e n aanlokkend, alleen zijn ze wat nauwer tegen elkander geschikt, doch hierom kunnen ze toch niet de helft van den prijs der eersten k sten.

Wanneer ge nu echter een vrucht uit het eerste mandje neemt, kunt ge er zeker van zijn dat deze gaaf is, volkomen ongeschonden, alsof ze zoo van den boom werd geplukt; neemt ge er echter een uit het tweede mandje, dan zult ge steeds iets vinden aan deze vrucht dat niet volkomen in de haak is: eene kleine kneuzing, een donker vlekje, een zwart puntje soms maar. Met deze vruchten zijn de vrouwen uit de uitgaande wereld in 't algemeen te vergelijken, die van de Demi-Monde in 't bijzonder met de vruchten uit het tweede mandje. Uiterlijk zijn deze volkomen als de vrouwen uit de echte groote wereld, haar discours is hetzelfde, haar manieren, gewoonten — doch vraag niet naar haar verleden. Het kenmerkende van de vrouwen der Demi-Monde is, dat zij nooit mannen hebben, allen zijn wedhuwen, of voeren althans den naam van getrouwde vrouw. In de levensgeschiedenissen dezer vrouwen uit de Demi-Monde ligt een wonde plek of bestaat een duistere hoek, waar men maar liever niet in door moet dringen. Van dit slag vrouwen hebben Mevr. Mann-Bouwmeester, Holtrop van Gelder, de Vos—Poolman, hare creaties gegeven. Mevr. Mann—Bouwmeester, ja, zij, naar wier leeftijd men niet meer vraagt, stond in krachtig spel nog bovenaan. Schitterend heeft zij gespeeld, kalm in 't eerste bedrijf, doch opklimmend in warmte van zeggingskracht, in gloed van leven-geven, zoodat ten slotte haar spel een spanning werd voor de oogen, waarvan men niet een beweging missen kon, tot het scherm viel. Naast haar mag wel in eerste plaats genoemd worden Mevr. Gusta de Vos-Poolman. Deze kunstenares had zich geheel aan de ordinairheid van haar rol toegewijd, tot een volkomen begrip outstond van de-lage vrouw; welke zij voor te stellen had.

Mevr. Holtrop, Mej. Morel in de verdere rollen, het was een keurbezetting! Hoe kranig hebben de spelers Gimberg en Meunier hun ellenlange dialogen gevoerd. Het is waar, dit stuk is al zeer lang op 't repertoire, het moet al den spelers volkomen zijn vertrouwd, doch de frischheid van spel blijft dan toch wel zeer te loven.

De radheid van taal, de actie, het tempo bovenal van beide bovengenoemde tooneelspelers was zóó, dat men zich waarlijk die in de stad der Demi-Monde niet beter zon kunnen wenschen. De tooneelen tusschen Olivier de Jalin en Suzanne d'Ange, respectievelijk Louis Gimberg en mevrouw Mann-Bouwmeester, waren appetijtelijk om nog eens weer te willen hooren.

Een mooie avond!

A.

KUNST.

G. VAN DER HOEF.

In „kunstzaal Pictura" is op het oogenblik een zaal ingenomen door olieverfschilderijen van G. van der Hoef.

Wanneer we den rondgang langs de wanden van 't zaaltje hebben volbracht, weten we dat deze schilder allerminst zich vasthoudt aan een bepaald onderwerp. Zoo zien wij achtereen volgens een kleine jongen uit een woonwagen, door den schilder voorgesteld, eenige stillevens waarin Japansche poppen de onderwerpen vormen, andere waarin pompoenen en tomaten tot een sierlijk kleurgeheel zijn geschikt. Er is voorts een figuurstukje van een toilettmakende dame, een landschap waarin de wonderlijke gestalte beweegt van een turftrappenden arbeider. En dan zijn het dames aan 't strand, in 't batik-atelier, in den salon, die door den schilder als onderwerp van kleurstudie in een of andere omgeving zijn geplaatst. Het werk van dezen schilder is vlak gehouden. Of hier de opzet toe bestond, wij betwijfelen het. Eerder lijkt het ons voor den schilder nog niet volkomen bereikbaar, èn de kleur blond te houden èn deze diepte en reliëf te geven. Juist waar hij daarmee slaagt, hebben wij zijn meest waardevolle werk.

Als voorbeelden daarvan noemen wij de stillevens met pompoenen en tomaten, de turftrapper (wat een kostelijke voorstelling is deze uit de realiteit gegrepen karakteristieke verschijning!) en niet te vergeten de dame die voor haar spiegel gezeten, ons den rug toekeert. Vooral dit laatste werkje heeft iets zeer goeds en moois.

ALB. DE HAAS.

In Pulchri.

De Pulchrizaal ziet er op 't oogenblik zeer goed uit. De leden hebben over 't algemeen goed werk ingestuurd. Het nieuwe Pulchri-lid, mejuffrouw Vlielander Hein is tegenwoordig met twee stillevens, krachtig geschilderd, kloek van kleur; misschien is originaliteit het minst aanwezig van alle goede eigenschappen in dit doek.

Op de eereplaats der groote zaal hangt een werk van Mastenbroek: „Bedrijvigheid"; daar naast zijn eenige waardevolle kleine schilderijtjes gehangen, een allerfijnst klein werkje van Mehu en een van Van der Maarel. Willy Martens is buitengewoon goed vertegenwoordigd met zijn twee struische boeren-meisjesportretten. De schilder Ter Meulen heeft een schets afgestaan: „In den theetuin". Luchtig, vluchtig, vol licht en atmosfeer is dit een uitnemend staal van Pulchri's oud-voorzitter.

Willen we al het mooie noemen, dat langs de wanden hangt, dan mogen we de levensgroote uitbeelding niet vergeten, welke Frans Oerder heeft gegeven van een moeder met herstellend kind. Martinus Schildt heeft een werkje ingestuurd: „Grootmoeders lieveling". Wat is de uitdrukking van de oude vrouw kostelijk, met hoeveel smakelijk behagen kijkt zij op het kleinkind neer! Doch er is een houterigheid in het werk, die het geheel niet tot een aangenaam schilderij maakt. Marie Wandscheer is met een paar harer ernstige bloemstukjes aanwezig. Mevrouw van Waning-Stevels beseft nog steeds niet dat een groot portretstuk geen geringe opgaaf is. Er zijn goede eigenschappen in het werk, doch de hoofdzaak: de uitdrukking van het wezen der geportretteerde, is het minst geslaagd.

ALB. DE HAAS.

BERICHTEN.

Alle couranten en tijdschriften staan zoo vol, of hebben zoo vol gestaan over Rabindranath Tagore, den winner van den Nobelprijs 1913 voor Letterkunde, dat wij daar niets meer aan toe zullen voegen. Wel willen we even vermelden, dat de groote Indiër zulke allerliefste dingen over moeders en kinderen heeft geschreven.

Menigeen zal zeggen: Ja, nu staan alle bladen en tijdschriften vol over dien Rabindranath en vroeger hoorde je niet van hem.

Toch wel! Nog vóór Tagore den Nobelprijs kreeg, had Frederik van Eden een geschrift aan hem gewijd en hem doen kennen in eenige zijner schoonste verzen.

HOE DE AMERIKAANSCHE VROUWEN MET GELD WETEN OM TE GAAN.

Alweer een kreet uit Amerika omtrent de toenemende spilzucht der vrouwen, die aan het ongeloofelijke gaat grenzen. De N. Rott. Courant vertolkt dien kreet. Dr Caroline Geisel heeft een lezing gehouden te Battle Creek in Michigan en de Amerikaansche vrouwen om haar spilzucht eens duchtig à faire genomen. Ze acht die spilzucht zelfs een gevaar voor het ras, want zóó algemeen is dat geldverspillen verbreid, dat de mannen niet meer met die dure vrouwtjes trouwen willen.

„Wij herinneren ons een verslag van een echtscheidingsproces eenige Mrs. Heye. Als eenvoudig boerenmeisje had haar man haar gehuwd. Hij was de zoon van den petroleumkoning Heye. Ter gerechtzitting bleek, dat ze een fortuin van 12 millioen had weggesmeten en, thans haar man een proces aandeed, omdat ze er niet kon komen van de twee millioen spelderigeld, die Heye haar jaarlijks gaf, ofschoon daarbij nog haar eigenlijke toelage kwam van f 48000 in de maand. Laatstgenoemde toelage wilde ze verhoogd zien tot f 78000! De rechter ontzegde haar haren eisch met een duchtig standje op den koop toe.

Eerste jaargang. Zaterdag 31 Januari 1914. No. 12

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iedereen Zaterdag. De abonnementprijs bedraagt f 0.25 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

TWEEDE BLAD.

Van de werkende vrouw en het huwelijk.

(II, Slot.)

Het is misschien geen bewering, die heel poëtisch klinkt, wanneer wij meenen dat de meeste werkende vrouwen ten slotte huwen omdat zij nu eenmaal hun vak moe zijn en naar den ongestoorden vrede van een eigen thuis verlangen.

Hoe is de loopbaan van haar, de werkende vrouw geweest?

Gewoonlijk is zij een kind uit groot gezin, met ouders en broers rond zich, die zij hard voor hun werk of hun examens aan 't ploeteren zag. Het leeren en studeeren in het huishouden, waarin zij opgroeide, was er harde leefregel. Zij is in dien leefregel als in een vanzelfheid opgegroeid en heeft zich voortdurend kunnen meten, wat de studie betreft, met de jongens die er al hun heil van verwachtten. Voor een afzonderlijke, echte meisjesopvoeding met veel voorzorgen en nauwlettendheden heeft haar moeder geen tijd gehad. Makkelijker was het, haar met de jongens mee op te voeden. Aan den eenen kant is zij wat de meisjesopvoeding betreft, dikwijls verwaarloosd: ze heeft wel danslessen gehad, doch niet lang, ze is met muzieklessen begonnen doch opgehouden — omdat de repetities op school haar te veel in beslag namen, zij keut niets van vrouwelijke handwerken, want zij teekende liever .... Zoo is ten slotte het onafhankelijke, wezentje ontstaan, dat wedijverend met jongens in kunde, haar ideaal zocht in een geheel zelfstandig levensdoel. Wanneer zij verloofd mocht raken, wil ze met trouwen voorloodig wachten. Zij, de werkende vrouw, is zeer eerzuchtig. Ten slotte is de verloofde man, dien, hem onbegrijpelijken wachttijd beu; hij breekt de verloving en zij troost zichzelf, dat de zelfstandigheid een even kostbaar ding is als het huwelijk.

Nu begint pas recht het maatschappelijk werkende leven, waarin de eerzucht is binnen getreden als een steeds waak- en werkzame stimulans.

Zij, de werkende vrouw, doet haar best, doch haar ontbreekt dikwijls het initiatief, dat de mannelijke collega's als vanzelf schijnen te bezitten.

De school- en examenknapheid blinkt niet meer uit, en haar waarde als werkkracht gemeten wordt door het leven zelf. Ze ziet in, dat ze dikwijls tekort schiet, dat ze tobt over kleine teleurstellingen en niet zoo spoedig vergeten kan en frisschen moed hebben als de mannelijke collega's. Allenga voelt ze zich zakken en zakken, erger nog, doordat ze zich alles op het allerzwartst voorstelt.

Het grootste aantal van de werkende vrouwen vindt, als het zoover gekomen is, wel uit, dat de onzekerheden van het huwelijk minder problematisch zijn, dan de onzekerheden in een vak. De vrouwen, die in een of ander „mannen"-vak volkomen slagen, zijn de héél knappe, de zeer bekwame.

Zij bestudeeren en schrijven, wat zij bestudeeren en schrijven, op een manier, die den uitgever steeds naar meer copy van haar doet verlangen. De werkende vrouw leeft — wanneer zij doktorés, advocate is, onder zeer hoogen druk, want zij, de vrouw, heeft zich dubbel in te spannen om slechts de mannelijke jalouzie met den meest hoogstaanden arbeid af te weren.

Deze soort werkende vrouw werkt en werkt en werkt ....

Natuurlijk komt er een keer ... Ze moet rust hebben, de wei in. Maar zelfs onder de schaduw der boomen denkt ze aan haar in den steek gelaten arbeid en ze begint er zoetjes aan weer mee — dáár — in de rust die ze zoozeer behoeft. Dit wil haar onafhankelijkheid zoo.

Door geen man wordt ze in haar levensstrijd gesteund, zij is geen last, voor geen enkele familie en geen enkel familielid: zij is haar eigen meesteres.

Nu heeft ze een naam ... helaas, heeft ze even hard als altijd te werken, om niet terug te glijden in de onopgemerktheid. Zelfs vindt zij uit, dat het veel moeilijker is een naam te houden op een of ander gebied, dan het was dien te verwerven. Ten slotte sluipt de verraderlijke gedachte binnen: was het alles wel de moeite waard?

Als het zóóver met haar gekomen is, gaat de eenzaamheid scherper drukken. En deze vraag, eens in het innerlijk vernomen, omtrent de waarde van haar werk ten opzichte van het eigen geluk, keert dringender telkens en telkens terug. Ze vindt zichzelf huilend in een schemernurtje, niet wetend waarom. Ze voelt zichzelf als onverkrachtig wordend, wanneer ze denkt aan de volkomen energie, die zij den volgenden morgen weer aan haar zijde roepen moet. Er komen oogenblikken, dat zij dien intensen strijd om den voorrang haat, temeer daar zij zich zwaarder aan te gorden heeft, wijl zij de sterkende compensatie, welke de mannelijke collega in zijn huiselijk geluk bezit, missen moet.

Dan — plotseling gaat het gerucht, dat de knappe docente, doktores, advocate, trouwen gaat. Er volgt verbazing. Want haast nooit heeft zij een partner uitgezocht, die volgens de menschen haar gelijke is. „Men" weet echter niet, dat de maatstaf der knappe vrouw niet uitging naar wat „men" oordeelde als — wendige factor, waaraan de echtgenoot te voldoen had, deze: van loutere geleerdheid.

De werkende vrouw heeft wat menschenkennis betreft, een bestaan vol ervaringen op haar thuisblijvende zuster voor. Zij heeft in den scherpen brood-strijd, welke het dagelijksch leven is, zooveel gezien aan minderwaardigs en verachtelijks, soms van de schijnbaar meest hoogstaande geleerden en kunstenaars, dat ze de hersenbegaafdheid en artistieke vermogens, als een afzonderlijkheid is gaan beschouwen.

Méér is haar innigste sympathie uitgegaan naar wie zij achten kan. Naar hem, op wiens hart zij zou kunnen bouwen in de tijden van ontmoediging en tegenspoed. Zij begeert een wezen tot man, die misschien geen literaire frazen ter hulp kan roepen, die weinig redeneeren kan over de nuancen van zijn gevoel of over de gevoeligheid van zijn aanleg, doch die de eerlijkheid van zijn menschelijke zwakheid aan haar opdraagt en haar den steun vraagt van haar sterke vrouw-zijn. Hier zijn wij aan den prachtigen grond genaderd, waarop een huwelijk van de werkende vrouw veelal is gebouwd. — Volkomen gelijkheid tegenover elkaar, volkomen vrijheid, volkomen oprechtheid. De heer gemaal heeft geen extra-bezigheden in zijn beroep of ambt ter hulp te roepen, wanneer het te doen is om een paar uur langer uitblijven te verontschuldigen. Door een handige vraag op 't goeie pad gebracht en verder geholpen door haar vrouwelijk combinatievermogen, weet ze al heel spoedig die extra-drukte in rook te doen opgaan en in de ijle ruimte, die overblijft, ziet ze een vrijwel uit de lucht gegrepen feestelijkheid gevierd. En dergelijke kleine pekelzonden vinden bij haar geen genade; zij speelt zelve altijd open kaart, heeft zichzelf geen kleine buitensporigheden voorbehouden en wil ook op deze zelfde manier behandeld worden. Het zoo liefelijke tijdperk van een, zich in onschuld en onwetendheid of liever onwetende onschuld, overgevende vrouwelijkheid is een uitwas van twintig jaren terug en zij, als moderne vrouw, vraagt door kracht van levenskennis, door emancipatie verkregen, dat er in het leven van haar man geen Blauwbaardkamertje meer zal kunnen bestaan. Doch over 't algemeen heeft de heer des huizes geen behoefte aan veel sociteit-bezoek, immers zijn vrouw is tevens zijn geestelijke kameraad. Zij weet immers wat het is, vermoeid van het werk thuis te komen .... zij weet wat het is, dan een vriendelijk woord te krijgen: een bemoediging en een troost. Ze kent ook de weelde van zwijgen en zal den zwaar gewerkt hebbenden man niet dadelijk lastig vallen met huishoudelijke praatjes of met grieven, welke alleen de kleingeestige, in wier geest weinig ruimte is, koesteren kan. Zij, die zich eigen vermoeidheid, afgewerktheid en ontmoediging van vroeger herinnert, laat hem tot rust komen. Zelfs zou zij, de geestelijk hoogstaande, zich niet verneerd achten, zijn pantoffels aan te dragen ....

Dan — als hij wat bekomen is, kan hij met haar spreken over alles wat er belangrijks in zijn leven en in het leven op de heele wereld is gebeurd.

De vrouw die zelfstandig gewerkt heeft, heeft zich leeren schikken in alle levensomstandigheden; haar menschenkennis is groot; ze is gedwongen geweest somwijlen om te gaan in maatschappelijk beleefde vormen met menschen die zij verachten moest; deze ervaringen hebben haar 't middel aan de hand gedaan om met eventueel onaangename schoonouders 't klaar te spelen. Zij zorgt slechts met deze in geenerlei desachte binnen: was het alles wel de moeite waard!

Zoo beantwoordt zij onrechtvaardige tegenspelingen en hatelijkheden, welke de moeder van haar echtgenoot uit, ten opzichte van haar vroeger werkend leven, met koude beleefdheid. Ten slotte blijft zij met behoud van haar waardigheid de winnende partij. Inderdaad tracht zij door goede huishoudkunst en liefde voor haar man, veroordeelen te dooden.

Of de geestelijke meerderwaardigheid welke zij (volgens haar familie weer) heeft boven haar man, een beletsel is voor het evenwicht in het huwelijk .....

Och ..... zij moge Sanskriet kennen en Hebreeuwsch .... zij is altijd nog bang voor een los-loopende muis .... Zij, de geletterde, kruipt precies eender als haar ongeleerde zuster in doodsangst tegen haar man aan, als zij samen een wei met koeien oversteken. Een wesp, een groote spin, een nachtuil, verdrijven alle geestelijke meerderheid.

Het eeuwig vrouwelijke is ten slotte in aanhankelijkheid en steunbehoefte evengoed in de zeer ontwikkelde vrouw aanwezig als in de meer eenvoudige van gest. Wat de steun van een gevormde kracht tegenover het leven aangaat, hierin is de zelfstandig gewerkt hebbende vrouw haar man tot grooten bijstand.

T. v. T.

In memoriam „Noordervliet".

Sic transit gloria mundi ...

Zoo ook gaat de glorie der oude, statige buitenverblijven voorbij. Lustverblijven, erfstukken onzer voorvaderen, die ons herinneren aan het bloeitijdperk onzer natie, de „gouden eeuw".

Overal verrezen zé, die rijk-versierde patricische huizen, doch vooral daar, waar een flinke waterweg de verbinding met een groote stad gemakkelijk maakte.

Is het dus wonder, dat in de nabijheid van het vorstelijk 's-Gravenhage, verzamelplaats van wat edel, rijk en beschaafd was, zich talrijke lusthoven uitstrekten langs het eenige water, dat voor grootere jachten en pleiervaartuigen voldoende ruimte bood, den Vliet? Ieder, die wat dieper is doorgedrongen in de geschiedenis der hofstad, zal weten, dat vele voorname Haagsche families en historische personen hun geliefkoosd verblijf te Voorburg of Rijswijk vestigden.

Doch langzamerhand valt de een na de ander dezer herinneringen aan voormaligen luister als slachtoffer van den geest des tijds.

Noordervliet. Photo F. Rackwitz.

En dat is in vele gevallen maar goed ook: naast veel schoons werd, in de jaren na de „gouden eeuw" vooral, toen onze voorvaderen met hun tijd en hun door vorige geslachten met moeiten arbeid verdiende geld geen raad meer wisten, ook veel leelijks gesticht.

Ons hooger ontwikkeld aesthetisch gevoel vindt voor die overdadig met lofwerk en beelden versierde huizen maar de „ordre dorien" of „jonica" geen waardering meer.

Al was Noordervliet, uiterlijk, slechts een eenvoudig patricisch huis, toch wekt het verdwijnen iets droevigs bij degenen, die houden van het schoone, dat Voorburg biedt en het tot een der vriendelijkste dorpen van het lage polderland stempelt.

Het fraaie park, met zijn statige boomgroepen, is thans in handen eener bouwmaatschappij en .... de rest weet men. Die lieve, moderne, goedkoope villa'tjes ook, nietwaar?

Vele voorname personen heeft „Noordervliet", dat in de laatste jaren met zijn onbekende namen als met oogen vol droefenis in het verleden stond te staren, onder zijn dak geherbergd.

Voor het eerst komt de naam „Noordervliet" voor in 1658, in welk jaar het huis waarschijnlijk werd gebouwd op last van Stadjeur Maurits Boschvliet. In 1664 werd het verkocht aan Mr. Johan van der Haer, commissaris van de finantie van de Staten van Holland. In 1676 ging de plaats uit de handen van diens erfgenamen over aan Mr. Adriaen van Bleyswijck, secretaris van de Rekenkamer van Holland. Een nieuwe eigenaar werd in 1683 Pieter van de Velde, griffier van den Hoogen Raad. Deze liet de hofstede in 1706 na aan zijn neef Cornelis Gerrit Fagel, raadsheer in het Hof van Holland, in wiens familie zij bleef tot 1762, in welk jaar de plaats door de erfgenamen van Vrouwe Margaretha Fagel, weduwe van Mr. Gualarus de Raad, ridder-baronnet heer van Kijfhoek en Dubbeldam, raad en bergemeester van Rotterdam, opperdijkgraaf van de landen van Putten, meesterknaap van Holland, verkocht werd aan Mr. Berent Willem Buys, raad ordinaris in den Hoogen Raad. In 1786 is Francois Cornelis, baron van Aersen en Sommelsdijk, heer van de Plaat, Sommelsdijk en Ooltgensplaat, eigenaar van het buitengoed. Zijn erfgenamen verkochten het aan Magdalena Jacoba Hoga, weduwe van den Hangschen burgemeester Joh. Patijn. Omstreeks 1850 was het bewoond door Jonkvr. J. M. van der Hoop. Later was het de verblijfplaats van Prinses Marianne der Nederlanden, die het, in 1883, naliet aan haar zoon Prins Albrecht van Pruisen.

Met dezen zoon van koninklijken bloede kunnen wij gevoegelijk de reeks van namen sluiten, wier adellijke en geleerde dragers zich bij voorkeur ophielden op „Noordervliet" met zijn rustige, poëtische omgeving, zoo rijk aan natuurschoon.

Weldra zal het serbiedwaardige gebouw verdwenen zijn, met zich nemend de herinnering aan wat vele geslachten gedurende twee-en-een-halve eeuw binnen zijn muren doorleefden.

Sic transit gloria ....

L. D. H.

VERPLEEGSTER ZIJN.

Van de nuttige en degelijke serie Morks Beroeps-Bibliotheek is thans no. 10 verschenen. „De verpleegster" heet het. Schrijfsters zijn de gediplomeerde verpleegsters: P. Lamoraal Wichers en D. E. van Rijn.

Ten zeerste beveelen we de lezing van bovenstaand boekje aan. Hoe noodig is het, dat vrouwen en meisjes rens goed lezen en leeren, wat het verpleegsterschap eigenlijk inhoudt! Te veelen meenen nog steeds, dat men met kussen-opschudden en voorhoofden-koelen klaar kómt. Als de vrouwen eenmaal precies weten, wat er vereischt aan het verpleegsterschap, zullen we wellicht van minder vrouwen hooren: en toen is er ook nog een poosje verpleegster geweest — maar dat kon ze niet volhouden.

DROOMEN.

Laat mij al de stille droomen
Waarin, Lief, Uw zacht gezicht
Als een wonder-iets zal komen,
Wevend in een krans van licht

Blocke draden, als geheime
Banden, bindend droom aan droom
Door de ongewreten rijmen
Van éénzelfder levensstroom.

Laat mijn ziel in U verliezen
Wat zij schooners ziet bezat
En verliezend meer herkiezen
Daar z'in U haar volheid had.

Wen de broze manestralen
Spelen om ons beider hoofd,
Zullen wij in droomen dwalen
Waar de dag niet aan gelooft.

En Uw handen veilig-teder
Om mijn hand met lichten druk,
Brengen 't lang verloren weder:
— Stil gelooven aan geluk.

MIST.

Ik moet van angst gaan schreien om
Het huiver stille van mijn smart,
Want buiten is de wereld stom
In mist gedoken, en mijn hart

Is moe van 't eenzaam waken aan
De stervensponde van den nacht,
Als één voor één de uren gaan
Gedruischloos vliedend, en geen klacht

Verbreekt de strakke effenheid
Van het bleek-lichtenloos gordijn,
Waarachter alle dingen wijd
En onbeweeglijk zijn.

DROOMBEELD.

Zooals het oude vrouwtje voor heur raam
Te peinzen zit, en met een zachten lach
Naar buiten ziet, de witte handen saam
Gevouwen in het scheidend licht der dag,

Zoo zit ik soms, en weet niet wat mijn oog
Voor schoonheid vindt, maar toch een vreemd genucht
Alsof zich iets ontroerends naar mij boog
Waarin ik weg zal zinken met een zucht . . .

— Dan zijt gij daar, uw beeld rijst onverwacht
Op uit het licht en ziet mij stralend aan,
Één oogenblik, — maar later in den nacht
Zie ik U wakend voor mijn leger staan.

LEVEN.

Groot kind, dat vreugd-verloren staat in 't leven
Als 't wijze mensch dat zijn geluk ontvliedt
Door vol van schaamte en kommernis te beven,
Wanneer een woord het schoon der ziel verried.

Groot kind, — het leven is zoo wonder-heerlijk
Vér boven menschbesef van goed en slecht,
Méer dan de droomen, dikwijls reeds begeerlijk,
Méer dan de dood die ons ten grave legt.

O zie dan, zie, uwe oogen zijn gesloten,
Gij weet het niet en dwaalt verlaten rond;
— Uit, d' onde tak ontspringen jonge loten,
Laat nieuwe spruak verklinken uit uw mond!

Nog een paar IJskiekjes.

H. M. de Koningin met H. K. H. Prinses Juliana op den Vijver achter het Huis ten Bosch.
Photo C. J. L. Vermeulen

wat deze winter ons voor vroolijks en joligs gebracht heeft, alvast in een paar kiekjes vast te leggen.

Daarom geven we hier een viertal reproducties van photo's, verleden week door den photograaf C. J. L. Vermeulen speciaal voor ons blad genomen.

Op het eerste zien we H. M. de Koningin op schaatsen op den vijver van het Huis ten Bosch, achter het sleetje, waarin H. K. H. Prinses Juliana, lekker warm ingepakt, zichtbaar met een frisschen winterblos op de wangen, van het ijsvermaak geniet.

Kan men zich onze Koningin en onze Prinses met een meer nationale, specifiek Nederlandsche sport bezig denken?

No. 2 en 3 onzer kiekjes zijn reproducties van speciaal voor ons blad genomen photo's van groepen gecostumeerden. Leuk hé? En wat schèrp zijn ze genomen bij kunstlicht in den laten avond. Onze photograaf, de firma C. J. L. Vermeulen, heeft er alle eer van!

Groep gecostumeerden op de baan van de Haagsche IJsclub.
(Speciale opname voor de Haagsche Vrouwenkroniek.)
Photo C. J. L. Vermeulen.

Weg is de winter, weg de heerlijke gezelligheid aan 't eind van 't Bezuidenhout, weg het frissche winterrood op tal van gezichtjes, die een oosten-wind-prikkeling zoo lekker gekleurd had, weg ook die jolige, opgewekte stemming bij onze jongeren, die alleen het ijs geven kan.

Wie weet, wanneer een en andet weer terug zal keeren? Men zegt, dat het klimaat hier milder wordt, dat de ouderwetsche winters van 14 dagen vóór tot 30 dagen na Kerstmis voor goed tot het verleden behooren.

— Of dat waar is, niemand, die 't zeggen kan. Maar in elk geval kan 't geen kwaad,

Het vierde kiekje eindelijk is er een waaraan vooral de Friezen, die het onder de oogen krijgen, hun hart op zullen halen.

Groep gecostumeerden op de baan van de Haagsche IJsclub.
(Speciale opname voor de Haagsche Vrouwenkroniek.)
Photo C. J. L. Vermeulen.

De ringsteker-jen toch zijn een specifiek Friesch spel. Niets trekt in Friesland, nà de hardrijderijen op schaatsen, meer publiek dan de ringrijderijen, waarbij de jongeman met zijn verloofde in een sjees of tilbury gezeten, naar den ring moet steken, terwijl zijn meisje het paard bestuurt en in dan verplichten draf moet houden.

Vol spanning is dan telkens het publiek, of de ferme vrijer, door het kranig rijden van zijn liefje geholpen, de ring aan den stok zal weten te pikken.

Welnu, diezelfde spanning zien we ook hier, op de gezichten en in de geheele houding der talrijke jeugdige toeschouwers en ook van de onderen in het derde en vierde gelid, die het aardige paartje op schaatsen bestudeeren, terwijl het de ring tracht te bemachtigen.

Ringsteken voor jongens en meisjes op de Haagsche IJsclubbaan.
(Speciale opname voor de Haagsche Vrouwenkroniek.)
Photo C. J. L. Vermeulen.

MUZIEK.

DE WOGNUMMERS.

De bekendheid van de kleine, uitgelezen schare onder Willem Saal is algemeen en het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat weer velen op gingen om te genieten van hun optreden. Was de reusachtige Dierentuinzaal niet geheel gevuld, dan ligt dit voor een deel aan de afmetingen dier localiteit, die meer feest- dan concertzaal is en aan het feit dat, behalve het Diligentiaconcert, er nog drie tooneelgezelschappen speelden, om niet te spreken van de andere gelegenheden van publieke jolyt.

We hebben weer naar hartelust kunnen bewonderen het absoluut volgen der intenties van den dirigent, de volmaakte homogeniteit en het volkomen consoneeren van dit ensemble. De hoogte, waarop dit a capelle-koor staat, is buitengewoon en het kan met zijn prestatiën heel wat koren tarten.

Als men daarenboven bedenkt, uit welke krachten dit ensemble is samengesteld, en wie en wat zijn dirigent is, dan moet men des te meer bewonderen, hotgeen hier werd bereikt. Hoewel van algemeene bekendheid, zij nog even vermeld, dat de medewerkenden inderdaad zijn menschen, die geen van allen de muziek als vak beoefenen, doch, voor het meerendeel door den landbouw in hun onderhond voorzien en vaak aanvankelijk zelfs geen muziek kunnen lezen.

Wanneer zij een goede stem hebben en muzikaal zijn aangelegd, kunnen ze, na een cursus bij den dirigent te hebben doorloopen, in het koor worden opgenomen, echter onder één voorwaarde, waaraan volstrekt moet worden voldaan, namelijk het getrouw samenstudeeren en repeteeren. Hierin is gelegen het antwoord op de vraag, hoe het komt dat dit koor, bestaande uit zoo eenvoudige menschen, zoo ver staat boven andere, samengesteld uit meer klinkende namen.

Wat deze voorwaarde betreft, weet de dirigent van geen toegeven. Op niet nakomen staat verwijdering uit de vereeniging, een bedreiging, voor allen zoo gewichtig, dat er niet aan gedacht wordt, inbreuk op deze wet te maken. De uitvoeringen dragen dan ook de kenmerken van de groote toewijding, die allen hebben. De dirigent, zelf landbouwer, heeft mede al zijn beschikbaren tijd er voor over en bewijst ook door de keuze van zijn repertoire een man te zijn van diep muzikaal gevoel en zuiveren smaak. Dat het koor zich in den loop der tijden een welverdiende reputatie heeft verworven, die zich verder uitstrekt dan de grenzen van ons vaderland, bewijzen de veelvuldige reizen, welke het gezelschap achtereenvolgens heeft gemaakt ter concerteering in Londen, Berlijn, Antwerpen, Keulen, enz. en de bekroningen welke het verwierf.

Het programma van Woensdag was vol afwisseling en bevatte oud-Hollandsche, Duitsche, en vertaalde Fransche en Duitsche koorwerken o.a. het Ave Maria van César Franck en een zang van Dvorak, dit laatste, evenals vele der overige werkjes, zeer vlot vertaald.

Het aanvangsnummer, „Osterlied" van Hauptman maakte al dadelijk grooten indruk en gaf ruimschoots gelegenheid, de kwaliteiten der verschillende bezettingen te bewonderen. Vooral treffen ons de bassen in dit koor door hun fraaie klankgehalte, en vormen zij een sonoren onderground voor de andere stemmen. De sopranen, hoewel in alle opzichten ruim voldoende, vormen niet de sterkste zijde van het geheel. Evenwel was het vrouwenkoor in de drie oud-nederlandsche Kerstliedjes superieur van klank en stemming.

De sopraan-solo in die liederen werd voor een dilettante heel verdienstelijk gezongen. Echter vertoonde de vertolkster hier en daar neiging tot te hoog zingen.

Kregen we voor de pauze voor 't meerendeel religieuse liederen, het tweede deel bood, behalve de reeds genoemde mooie kerstliedjes, onder meer ook het schalksche „Twee Kerelen" van Benoit, goed gearrangeerd voor a cappella koor en als laatste nummer het alleraardigste „Het steile pad" van een ongenoemden componist, die echter hier even genoemd moge worden om de frissche wijze, waarop hij dit lied heeft getooverd.

Koor en leider hadden een welverdiend succes.

Scholander-Matinee.

Het programma van den afscheidsmatinee van Lisa en Sven bevatte weer veel aantrekkelijks en alles werd met het gewone élan voorgedragen. Toch leek ons in het eerst Sven niet zoo goed gedisponeerd als Dinsdagavond, toen elk woord, ieder gebaar van hem kostelijk was. Daar hij echter, zooals hij bij den aanvang meedeelde, kou had gevat, vinden we hierin de gereede oorzaak van een niet zóó meesleepende entrain. En dan — er viel een matinee-stemming te overwinnen. Die middagstemming schoeit altijd eenige graden bij 's avonds en het duurt altijd langer, eer het publiek op temperatuur is. Sven zelf was, toen hij met zijn liederen alleen aan de beurt kwam, er weer zoodanig in, dat we een fascineerende uitbeelding kregen van het mooie „Zwei Meilen im Trabe" van Lilliencron. Wat weet Scholander met bijna niets, toch een heele entourage voor oogen te tooveren. Dat zitten van hem op de punt van de tafel met het bijna onmerkbare, rythmische opwippen, en daarbij het eigenaardige accompagnement, wat aan een galoppeerend paard doet denken, schilderde voortreffelijk die behagelijke rit in den zomernacht door het schoone Mecklenburgsche land. — En dan het aardige rococoliedje „La fille du président", weergaloos naïf en fijn voorgedragen.

Uitvoerig het programma te bespreken is overbodig, daar men weet, hoe we over de kunst der Scholanders denken. Vermelden we dus slechts, dat het kluchtige „Mme Fontaine et Mr. Robinet" van de vorige maal, dit keer een bisnummer vormde, evenals het lustige „Walzerlied". Ook kregen we nogeens van „Sven te genieten het potsierlijke „Soldatenlied" en zong hij het heel gevoelige „Dans les roses" van Goublier.

Lisa gaf een geestige vertolking van „La femme et le secret."

Zooals immer bij hen, een voldaan gevoel na een genotvollen middag.

„La Rédemption".

Dit, hier althans, weinig bekende werk van Gounod werd door de zangvereeniging Richard Hol (directeur Fred. Roeske) Maandagavond ten gehoore gebracht.

Het was een eerste uitvoering hier en ongetwijfeld kan worden getuigd, dat de vereeniging op een succesvollen avond kan terugzien. De vertolking stond op een veelszins hoog peil. De koren zongen mooi en beschaafd, met toewijding en muzikalen zin, onder de zekere, kleeke leiding van hun dirigent, die, als uitstekend koorleider, een goede koordiscipline handhaaft, althans, het staren in de partij met volslagen negatie van dengene, die de dirigeerstaf voert, zooals men dat dikwijls aantreft, kwam hier zoo goed als niet voor.

Ook het orkest toonde zich vaardig in de begeleiding en in de meer zelfstandige tusschenspelen, al was de zuiverheid van het geheel niet altijd boven verdenking verheven. Misschien vond dit zijn oorzaak in een niet volkomen stemmen met het orgel. Trouwens, ook elders liet de stemming weleens te wenschen over, met name in het kleine koor der vrouwen en meermalen ook bij den bas-récitateur. De recitatieven, die toch al niet uitmunten door rijke klank-koloriet en die vaak niet boven het zeer monotone uitkomen, wonnen door het detoneeren van den bas niet aan fraaiheid. Het was jammer, want het uitstekende baspeluid, hetwelk Mr. Jung zoo goed weet te gebruiken, had meer te genieten kunnen geven, zooals het geval was met den zang van den tenor-recitateur Jac. van Kempen.

Echter bleef men bij al de récits volstrekt onaangedaan. Onbillijk zou het zijn, deze onstandigheid teveel op rekening te stellen van de solisten, daar de recitatieven zelf hoofdoorzaak zijn van dit gemis aan expressie.

Wij zijn zoo gewend aan de Duitsche oratoria, en stellen daarom onwillekeurig aan de Erzähler-partijen zulke hooge eischen. Doch als we eenmaal gaan denken aan, en vergelijken met de Duitsche, we zijn geneigd te zeggen de meer echte, zuivere oratoria, dan treedt onze onvoldaanheid eerst recht naar voren. Luisterend naar Gounod's schepping, twijfelen we voortdurend, of we geestelijke, dan wel wereldlijke muziek hooren, of we zijn in het oratorium, dan wel in de opera. De gedeelten, waarbij we ons in het oratorium gevoelen, zijn vaak laagdradig en verraden bijwijlen een gebrek aan originneele vindingskracht; ons zweven dan steeds voor oogen andere voorbeelden van krachtiger, overtuigder geloofsinnigheid. Voelen we ons daarentegen opgewekt, meegesleept door sprekender, melodieuser muziek, speuren we den waarlijk zich voluit gevenden kunstenaar, dan meenen we te hooren zijn lieflijke wijzen, het rijk aan klankschoon materiaal van zijn werken par excellence, van Gounod's opera's.

Voor het scheppen van een muzikaal drama in zulk een verheven stijl als het oratorium bedoelt te zijn, is niet voldoende de uiting van het rijke gemoed van een geniaal begaafd componist. De pure wijding, die van het oratorium uitgaat, moet zijn de zuivere, oprechte expressie van des kunstenaars eigen innerlijk leven en van zijn eigene levensovertuiging, dan eerst zal ontstaan een monumentaal werk van een zoodanige religieuse gevoelsdiepte, als we bezitten in de zielsuitingen van den „Autor aller Cantoren", van den onsterfelijken Bach.

Het geheel had iets verbrokkelds, hetgeen de belangstelling op den duur vermindert.

De opvatting en behandeling van het werk in verhouding tot den tekst, waartegen dus ongetwijfeld bedenkingen rijzen, belet echter niet, dat er in zijn en blijven deelen van groote schoonheid en bekoring. Gounods levendig gevoel voor klear en expressie verlast hem ook hier niet en zoo maken vooral koren en orkestrale tusschenspelen vaak een brillianten indruk.

Nog even op de uitvoering en de uitvoerenden terugkomende, getuigen we met lof van den zang van Hanna Verbeno. Met kristalhelder geluid en ikale opvatting en voordracht zong zij haar partij. Hier, waar zij meer zelfstandig optrad, dan bij haar interpretatie der composities van haar uitnemende icerares het geval is, konden we ervaren, dat, behalve dat genre, waarin zij zoo uitstekend op haar plaats is, een artistiek wijder veld voor haar open ligt. Zoowel in het kwartet als in de solo-partijen was zij voortreffelijk.

Gerard Zalsman als Jezus gaf met zijn warm geluid als altijd veel moois. Echter scheen ons ditmaal zijn stem wat gevoileerd en had zijn vertolking meer gloedvol kunnen zijn.

De altpartij, hoewel klein, gaf gelegenheid, de fraaie stem van Mevrouw Luberti op te merken.

De kleinere solopartijen waren goed bezet en gaven een goeden indruk van de krachten, waarover het koor beschikt. Alleen klonk het choeur céleste, waarin de sopraan niet gelukkig was en zich forceerde, onvoldoende. Waar stonden ze, dat het zoo dof en benauwd klonk? We konden het niet ontdekken.

Behalve deze onvolkomenheden, was de uitvoering, zooals wij reeds hebben gezegd, zeer geslaagd te noemen, wat ook het publiek door een krachtig applaus te kennen gaf. Roeske, die juist zijn 25-jarig jubileum als als dirigent viert, ontving onder een toespraak van den Voorzitter een krans van zijn schare.

A. K. R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Een niet algemeen bekend beroep voor Vrouwen.

Wat houdt het in, Bezoekster te zijn van de Vereeniging tot bestrijding der Tuberculose?

II.

Hoewel het hem eerst wat vreemd is, gewent de zieke al spoedig aan de rust en stilte en begrijpt men weldra, dat een patiënt niet te midden van een druk en gezond huishouden beter kan worden.

Bij elk volgend bezoek heeft men iets te bespreken met patiënt en de huisvrouw.

Met patiënt behandelt men het gebruik der geleende voorwerpen, en het advies van den huisdokter; men maakt hem duidelijk, dat kinderen, noch familie en huren patiënt mogen bezoeken en vermoeien, tot hiervoor toestemming wordt gegeven; geeft patiënt op en hoest hij, dan wijst men er op, hoe met het sputum om te gaan, opdat het onschadelijk zij voor patiënt, zoowel als voor diens omgeving.

Vervolgens wordt nagegaan, of het ziekenvertrek in volmaakte orde en reinheid, frisch en eenvoudig gemeubeld is en blijft, en bespreekt men met de huisvrouw de reiniging van patiënt, vertrek en voorwerpen, van sputumprophylaxe, men contróleert dikwijls ongemerkt, of lijf- en bedlinnen in de daarvoor bestemde emmer wordt gedéponeerd en ontsmet of uitgekookt, of eet- en drinkgerei afzonderlijk wordt gereinigd, of ten opzichte van bezoekers, huisgenooten en bovenal van kinderen, de grootste voorzichtigheid in acht wordt genomen; over het toebereiden en gebruik van het voedsel en nog honderd andere dingen worden door de huisbezoekster wenken gegeven.

Vooral niet te veel opeens, dan wordt het vergeten ook verveelt men de menschen vooral niet op bazige, meesterachtige manier, wat tot verzet zou prikkelen; nooit mag men vergeten, dat het niet licht valt, van eene vreemde in eigen woning op- en aanmerkingen te moeten aannemen.

Denk er u zelf eens in, dat daar eene wildvreemde juffrouw uw huis binnen komt stappen en u vertelt dat ge niet goed slaapt, niet goed kookt, niet goed eet, niet goed werkt, dat ge niet zindelijk genoeg zijt en niet goed met uwe kinderen omgaat, kortom dat er van uwe geheele leefwijze geen haartje deugt!

Eene huisbezoekster mag nooit vergeten, dat zij komt bij vrije menschen in een vrij land; dat, als het vandaag geen geschikt moment is, het beter is, een verzoek, een raad, een wenk, uit te stellen tot morgen.

„Geduld", zooals ik reeds eerder opmerkte.

Meeleven, meevoelen gaat men vanzelf. Verkrijgt men, onverwachts meer steun voor een gezin, gaat een jong patiëntje, dat geduldig gekuurd heeft, wat vooruit en bekomt het verlof tot eene kleine wandeling, tot wat spelen, om ten slotte, na eenige maanden verblijf in eene vacantie-kolonie, weer als een gewoon kind te mogen schoolgaan, leeren en spelen, ziet men, dat gezondere ideën beginnen door te dringen, dan moet men zich immers gelukkig gevoelen, dikwijls meer nog, dan de personen in kwestie.

Mijn werkkring ligt op 't platte land. Gij denkt waarschijnlijk, dat daar de strijd tegen de tuberculose niet zoo zwaar kan zijn, dat op het platte land geen mensch zoo arm, geen woning zoo klein zou wezen, of men zou zon en licht volop genieten! Maar ziet, ook hier valt te vechten tegen de oude gewoonten en bekende vooroordeelen. Gesloten ramen, bedomfte bedsteden, liefst boven den kelder, te groote gezinnen in te kleine woningen, weinig minder dan in de groote steden.

De ligstoelen worden gebruikt als eene welkome verzamelplaats van al, wat op de tafel geene plaats meer kan vinden, en is eene speciale inrichting voor de kinderen, om op te ravotten, of wordt voor de jongste spruit gebruikt, om een middagdutje op te doen.

De tuintenten worden, zoodra de patiënten beginnen met wandelen, in hunne afwezigheid benut om de wasch in te drogen of tot bergplaats van fietsen of kinderwagens gebezigd.

Dit alles, en nog veel meer, dient de huisbezoekster na- en tegen te gaan. Is zij, langzaam aan, meer vertrouwd geraakt met het gezin, dan gaat zij telkens een stapje verder, geeft wenken omtrent de slaapplaatsen der overige huisgenooten, spreekt over het weldadige en gezonde van eene grondige, wekelijksche reiniging, leert, hoe eene woning stofvrij te maken, zonder stof op te jagen, gewent zieken en gezonden aan voortdurenden toevoer van versche lucht, tracht verbetering aan te brengen in de bereiding van het voedsel, in de kleeding en in de inrichting der gansche woning.

Bij zeer langdurige ziekte, bij verhuizen, bij overlijden en bij genezen zorgt zij voor en houdt toezicht op grondige ontsmetting van woning, beddegoed en kleeren.

Gaat het met den patiënt langzaam voornuit, mag hij eenige oogenblikken opzitten, dan worden ook deze uren van beweging of rust gecontróleerd en aangedrongen op een nauwkeurig naleven van dokter's advies.

Eindelijk dan mag patiënt den dag doorbrengen op den raststoel en in de buitenlucht; is er in den tuin een priëel of beschut plekje, dan wordt dit er voor in gebruik genomen, na voorzien te zijn van een klein hekje om de kinderen uit patiënt's nabijheid te houden. Is or niets wat tot tent kan dienen, dan zijn dikwijls familie of kameraden bereid, met verschaffing der noodige planken, rietmat en wat asphalt, een aardige hut te maken, en anders verschaft onze Vereeniging een flinke tent in bruikleen. Nu vooral moet streng gewaakt worden tegen al te groote belangstelling van buren en familieleden; mag de patiënt lezen, dan staat de bibliotheek onzer Vereeniging tot zijne beschikking, totdat, na maandenlange rust, eindelijk de huisdokter toestemming verleent, eenig werk te verrichten.

Nu echter komen we voor eene groote moeielijkheid. Hoe toch is het mogelijk, voor een timmerman, metselaar, loodgieter, werk te vinden, bij een patroon, welke rekening kan en wil houden met zijn toestand? Wat toch is nu meestal het geval? Na veel moeite en zoeken vindt de patiënt een nieuwen patroon, of is de oude baas bereid, hem terug te nemen. Vol moed gaat de man aan het werk, soms van 's morgens vroeg tot 's avonds met een of anderhalf uur voor schaften ertusschen. En nu gebeurt het onvermijdelijke, wat ieder begrijpen kan: „de man vliegt net zoo hard achteruit, als hij vooruit gekropen is, en enkele weken zijn dikwijls voldoende om een kuur van maanden te vernietigen. Het eenige middel hiertegen is, dat de patroon wil toestemmen in halve werkdagen. Ook hiervoor moeten we zien te zorgen.

Wordt de huisvrouw ziek, dan vereischt dit weer heel andere maatregelen, in een jong gezin zullen de kinderen niet zonder toezicht kunnen rondloopen, en moet de huisbezoekster trachten, hen bij familie onder te brengen of eene nette hulp in de huishouding aanstellen. Eenige flinke hulp in de morgenuren kan wonderen goed doen, wanneer de kinderen gewasschen, gevoed en naar bewaarschool gebracht zijn, de slaapplaatsen gelucht en aan kant gemaakt, de grónd gedweild en het eten gereed gemaakt wordt, dan kan een zieke vrouw met een gerusten hart te bed blijven, terwijl zij anders onmogelijk rust zal kunnen vinden.

Ook eene waschvrouw of de wasch buitenshuis is in zulke gevallen een groote zorg minder. Er moet orde en netheid heerschen, er moet voor de kinderen, voor den hardwerkenden man gezorgd worden, wil men dat de zieke moeder de noodige rust houdt en de gezt in huis liefdevol voor haar zal blijven. Want o! in den eersten tijd is ieder tot hulp en inschikken bereid, maar als de ziekte weken, maanden, soms jaren duurt, als er geene verandering te bespeuren valt, dan gebeurt het maar al te vaak, dat, met gezondheid en welvaart, ook de liefde en vrede het huis uitvluchten.

Waar onze Vereeniging tracht, door orde en netheid in 't huishouden, den goeden geest te bewaren, daar wordt dikwijls meer bereikt voor het herstel der zieken, dan dranken en medicijnen kunnen bewerken.

Ooideelt de huis-dokter ten slotte, als nakuur, eenige maanden verblijf in een Sanatorium noodig, of wordt het eene onmogelijkheid, een steeds achteruitgaande patiënt langer Thuis te verplegen, en is opname in een Ziekenhuis noodzakelijk, dan is in de meeste gevallen de huisbezoekster alweer de aangewezen persoon, om te trachten, die verpleging en de daarvoor benoodigde gelden, te verkrijgen.

Is de patiënt uit de huiselijke omgeving verwijderd, dan mag niets, van hetgeen hij gebruikt heeft, aangeraakt worden, eer alles ontsmet is. Hiervoor maakt men meestal gebruik van den Gemeentelijken Ontsmettingsdienst of van dien van het Groene of Witte Kruis. De huisbezoekster houdt ook hier toezicht op en geeft in het gezin vooruit de noodige inlichtingen, noteert het aantal goederen, dat naar de ontsmettingsoven gaat en controleert, of alles in goede orde geschiedt.

Maar voor dit alles is geld noodig, geld en nog eens geld. Geld voor goede woningen, geld voor tuintenten, liefst draaibare, waarin de patiënten bij elke weérs- en windgesteldheid kunnen kuren, geld voor lighallen, geld voor waschvrouwen en hulp in de huishouding. Aan dat alles gaat het geld heen, dat de Vereeniging steeds vraagt.

Een volgend maal vertel ik u van onze opleiding.

C. VAN LITH,
Huisbezoekster der Baarnsche Vereeniging tot bestrijding der Tuberculose.

C. W. WARNAR
BONTWERKER

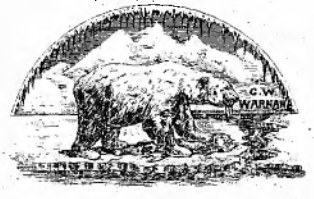

SPECIALITEIT IN PRIMA BONTSOORTEN
Telefoon Interoomm. No. 5405.

Met ingang van 1 Feb. a.s. treedt het zomertarief in werking.

Bovendien wordt van 1 tot 15 Feb. een belangrijke korting toegestaan.

Adv.

DAMESZWEMFEEST TE 's-GRAVENHAGE.

Een talrijk publiek woonde Woensdagavond den eersten nationalen zwemwedstrijd voor dames bij, in de overdekte zweminrichting aan de Mauritskade.

In den wedstrijd borstzwemmen won Meta Folles den 1en prijs, Eva Bloys van Treslong den 2en.

Daarna polowedstrijd tusschen een Haagsch en een Amsterdamsch zevental. De Amsterdamsche dames wonnen, met 4—0.

Nog vele nummers telde het programma, dat met ijver afgewerkt werd en vol belangstelling gevolgd, niet het minst de polowedstrijd tusschen een Londensch en een Haagsch zevental. De Engelschen wonnen met 4—1.

Het nummer popduiken had als altijd veel succes.

Als we dit zwemfeest vergelijken bij wat wij in onze meisjesjaren zwemfeesten moesten noemen op de Mauritskade, dan is wel de zwemkunst er sterk op vooruitgegaan, bij de Haagsche dames. Dat strekt haar niet anders dan tot eer en nut.

INGEZONDEN.

Mevrouw S. Lagten-Reijs,
Hoofdredactrice van de Haagsche Vrouwenkroniek.

Mevrouw!

Naar aanleiding van het stuk „Antiekmeubelen" (met 4 nitroepteekens) in Uw blad van 24 dezer, met Uw bijschrift, verzoek ik U beleefd plaatsing van het navolgende.

Dat U mijn naam te samen noemt met Oosterbeek bewijst alleen dat U niet weet wat Oosterbeek maakt, of onkundig is van wat ik tracht te doen.

Dit kleine persoonlijke zaakje daargelaten moet ik opmerken dat dit zeer belangrijke onderwerp zoowel door Mej. A. G. als door U nog al pertinent wordt behandeld, terwijl U geen van beiden vakkundig is onderlegd en daardoor niet ter zake bevorgd is hierover een meening in het openbaar uit te spreken, waarmee mooglijk rekening zou kunnen gehouden worden en waardoor verwarring zal gesticht worden.

Zelfs het stuk van mej. A. G. dat door het loffelijk streven mijn volle sympathie heeft, is toch te weinig zaakkundig om een goede uitwerking te hebben. Indien U meent dat de aanwijkelde vrouw nog wat opvoeding in dien geest noodig heeft, zou ik U ernstig

willen verzoeken onderwerpen als deze door vaklieden te doen behandelen. Het onderwerp is te serieus en niet geschikt voor „spielerei" zij het dan met de beste bedoelingen.

U dankend voor de plaatsing

Hoogachtend
CORN. VAN DER SLUYS.

Geachte heer van der Sluys — Wat drijft U nu toch de zaak ver door! Zouden vrouwen niet mogen spreken over de meubelen, die ze hebben of zich wenschen, zonder dat ze de studie gemaakt hebben van den modernen kunstnijveraar?

SL.—R.

PERSONALIA EN BERICHTEN.

Annie Salomon.

Voor oefening kweekt kennis heeft mejuffrouw Annie Salomons gesproken over „Onze jonge dichters." Van dezen heeft zij een algemeen overzicht trachten te geven. Scherpe karakteristiek is niet wel mogelijk van den luttel-bekenden arbeid dezer jongeren. De spr. heeft toch invloeden trachten vast te stellen, groei en ontwikkeling van onze Hollandsche dichtkunst der laatste tientallen jaren bestudeerd. Zij citeerde oordeelen van critici en dichters onderling en trachtte aldus een beeld te vormen van de jongere dichters.

Inleiding tot de geschiedenis der nieuwere Fransche letterkunde.

Dr. Cornelia Serrurier heeft Woensdagmiddag haar lessen als privaat-docente aan de Leidsche universiteit geopend met een voordracht over de geschiedenis der nieuwere Fransche letterkunde.

La Revue Moderne, uitgegeven te Parijs, komt met een portret van onze stadgenoote, de schilderes Hameetman-Schlette.

ADVERTENTIEN.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 NOORDEINDE - - - LA HAYE.
Mise en vente à prix très réduits des modèles etc: de la Saison.

F. W. VAN WIJK. TAILOR MADE COSTUMES
DAMESKLEEDERMAKER. PLUCHE MANTELS
TOLLENSSTRAAT 118. TEL 3235. AVONDMANTELS
BONTMANTELS

MANICURE
Melle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

Confiseur. - Chocolatier.

Glacier. - Cuisinier.

MODES.
S. J. TRIJBITS BENEDICTUS
PLAATS 17
tegenover Restaurant van der Pijl
bericht de ontvangst der nieuwste modellen voorjaarshoeden.

Keurige bewerking.
Iederen dag verzending en ontvangst der goederen.
Vlugge aflevering. Afhalen en thuisbezorgen gratis.

Afhalen en thuisbezorgen gratis. Billijke prijzen.
Hoofdfiliaal te 's-Gravenhage: Heulstraat 25, Tel. 4042.
Filiaal voor Duinoord: Valerijnsstraat 77.
Neemt proef.

HUWELIJK.

HEER van goeden huize, 27 jaar, krachtig en gezond gestel, aangenaam en zacht karakter, onberispelijke levenswandel, begaafd musicus, energiek, zeer ervaren op gebied van handel en scheepvaart, technisch goed onderlegd, vaste positie — door zijne uitgebreide kennis en groote ervaring, daarbij gesteund door gunstige omstandigheden, in de mogelijkheid zich eene onafhankelijke en schitterende carrière te vormen — daarin evenwel belemmerd wordende wegens gebrek aan kapitaal, wenscht kennismaking met gefortuneerde JONGE DAME of WEDUWE, om na wederzijdsch goedvinden huwelijk aan te gaan.

Steller dezes is zelf de belanghebbende, en worden brieven zonder omweg aan hem doorgezonden, waarom hij beleefd uitnoodigt zonder schroom uitvoerige mededeelingen te doen, welke strikt geheim blijven, en desverlangd zonder eenig voorbehoud aan het opgegeven adres worden geretourneerd zoo daaraan eventueel geen gevolg kan worden gegeven. — Aan goeden naam wordt niet de minste afbrauk gedaan. Tot moudoling onderhoud is steller gaarne bereid. Zij, die een huiselijk echtgenoot, een gelukkig echtelijk leven, en een aangenaam eigen „home" wenscht, talme dus niet, en geve onmiddellijk aan deze uitnoodiging gehoor.

Brieven te richten onder motto „NEPTUN" a. h. bureau d. courant.

Maatschappij tot Meubileering en Woninginrichting
voorheen **J. P. KOSTER,**
Behanger-decorateur.
v. d. Spiegelstraat 2,
Telephoon 2260.
Fabriek Hugo de Grootstraat 17b.

Wenscht U zeker te zijn HET FIJNSTE op 't gebied van verpakte thee te ontvangen, gebruik dan THUERE's THEE in verschillende prijzen tot f 2.50 en f 4.— per half Kilo in mijne magazijnen verkrijgbaar.

A. J. GROBBE.

BANKASTRAAT hoek Surinamestraat	Tel.	226.
FREDERIK HENDRIKLAAN 70	.	366.
THERESIASTRAAT 87	.	444.
BANKASTRAAT 2b	.	1334.

Olympia-Theater
Prins Hendrikplein — Tel. 6295.
Vanaf Vrijdag 30 Januari
No. 4 van de Gouden Olympia-Serie.
Spartacus
Spartacus
Spartacus
Spartacus
Spartacus
De Zwaardvechter.
Groot historisch Dramat. Schouwspel uit den Romeinschen tijd, der firma PASQUALI te Turijn:
De Groote Opstand der Slaven
in 73—71 v. Christus.

SPARTACUS, de verwekker van en de bevelhebber in den Slavenoorlog; de verdediger van het Recht, de Voorloper van de Vrijheid.

Dit kunstwerk, met zijn grootsche gevoelens van liefde en vrijheid uit die veelbewogen tijden, zal iederen toeschouwer in verrukking brengen door zijne historische en kunstvolle hoedanigheden, alsmede zijn belangwekkenden dramatischen inhoud. Glorierijke intocht van Consul Crassus, Thraciërs met zich medevoerende als gevangenen, waaronder SPARTACUS en zijne zuster IDAMIS.

Opstand der Slaven. — Overwinning der Zwaardvechters en Slaven. — Spartacus sluit vrede met Rome. — Spartacus valschelijk beschuldigd. — De laatste oogenblikken van Spartacus. — De dood van Spartacus in de Arena in den strijd met de Leeuwen.

Reusachtige mise-en-scène van MONOLOTTI. Duizenden medewerkers. Lengte 2300 Meter. Duur ca 2 uur. 5 afdeelingen.

Alléén-opvoeringsrecht voor Den Haag.
Plaatsbespreken noodig!

Soc. Anm.
ART ET MODE
v. Michel Ham
Teleph. H. 294
Heerengr. 46a,
DEN HAAG.
Ontvangen
eene nieuwe Collectie
onzer bekende
Reclame Voilettes
Eerste Zending
Voorjaarshoeden.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM Leidschestraat 24.
UTRECHT Oud Kerkhof 22.

BAHLMANN & Co.,
Hoogstraat 35.
COSTUMES-TAILLEUR
NAAR MAAT
van af f 48.-
Prima coupe en afwerking.

Voor eenige nette JONGEDAMES bestaat gelegenheid een CURSUS TE VOLGEN in het
DAMESHOEDENVAK.
Lessen van 10—12, van 2—4 en van 7—9 uur naar verkiezing. Prijs van den cursus f 5.— per maand, in 3 maanden kan men geheel op de hoogte zijn van het vak.
Brieven onder nº. 390, bureau van dit blad.

Conc. en Theater Bur. N. J. DE HAAN.
GEBOUW VOOR K. & W.
Maandag 2 Februari, 8 uur
N. V. „HET TOONEEL"
Dir. WILLEM ROYAARDS.
86c MIJL-PALEN 86e
Prijzen gewoon.
Diploma's niet geldig.
Plaatsbespreking vanaf Zaterdag half een. Volgnummers 12.15.

Theater
Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Fransch Skippet Repertoire
Aanvang 8½ uur. Einde 11 uurs.
Iederen avond 8½ uur
De Vrouw van den President.
Zondag 1 Februari 2 uur
MATINÉE
De Kleine Lord.
Matinéeprijzen.
Dinsdag en Vrijdag ***niet rooken.***

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon interc. 4129.
COSTUME TAILLEUR
naar maat, in blauwe serge of Engelsche fantasie-stof. Mantel met zijde gevoerd.
1e klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.--.

Mad^me Barbilion.
Manicure Electrique
Face Massage
Epilation (ontharing)
DENNENWEG 8 - 10c

DIERENTUINZAAL.
Donderdag 5 Febr. 8 uur
Vocaal Concert
Gemengd Koor EUPHONIA
Directeur
FRANS VINK.
Soliston:
ANNA STRONCK-KAPPEL
en het
Vocaal Terzet
TOOS KRUUK, BETSY VINK, JETSKEA DELBEEK.
Klavierbegeleiding J. M. BOLLE.
Werken van Nederlandsche Componisten.
Zaal I: f 1.50. Zaal II: f 1.—.
Balcon I: f 0.75. Balcon II: f 0.50.
Voor leden van Kunst aan Allen
Zaal I: f 1.—. Zaal II: f 0.75.
Balcon I: f 0.50. Balcon II: f 0.30.
Voor leden van den Dierentuin overeenkomstig reglement.
Balconplaatsen uitverkocht.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 7 Februari 1914. No. 13

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Weekblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iederen Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen

EERSTE BLAD.

Bericht aan onze Lezers.

Het is ons aangenaam, te kunnen mededeelen, dat de ontvangst, aan ons blad ten deel gevallen, eene zóó goede is geweest, als wij niet hadden durven verwachten, al waren wij er ook van overtuigd, dat onze onderneming slagen zou.

Thans kunnen wij niet alleen zeggen: zij **is** geslaagd, maar we kunnen er aan toevoegen: zij ontwikkelt zich enorm snel en gezond. Het getal abonné's, dat reeds nu bijzonder groot is, neemt dag op dag **met getallen toe,** zóó sterk, dat wij reeds thans besloten hebben, in plaats van éénmaal voortaan

TWEEMAAL PER WEEK

te verschijnen, nl.

's WOENSDAGS en 's ZATERDAGS.

Daardoor zal het ons mogelijk zijn, de actualiteit van den inhoud aanmerkelijk te verhoogen.

De abonnementprijs blijft echter onveranderd.

DE DIRECTIE.

DE VROUW IN NEDERLAND VOOR HONDERD JAAR EN THANS, door Dr. J. van den Bergh van Eysinga-Elias en Mr. Clara Wichmann.

Het herdenkingsjaar 1913 is voorbij; gesloten zijn de tentoonstellingen, afgeloopen het feestvertoon, de leelijke jubileumpostzegels bijna uitverkocht, de reeks herdenkingsgeschriften afgesloten — en nu kunnen we het nieuwe jaar niet beter beginnen dan met het .... herdenken van het herdenken, om in 1915 met nieuwen moed aan . . . het herdenken te slaan. Hoe verschillend er over de feestvreugde van het vorige jaar geoordeeld moge worden, of ze écht geweest is, dan wel op bedenkelijke wijze door de verhoogde opbrengst van den accijns op het gedistilleerd wordt geïllustreerd, zij is in ieder geval een aanleiding geweest voor velen om zich te verdiepen in de toestanden hier te lande vóór honderd jaar, en deze historische studiën lokten vanzelf uit tot het vergelijken van toen en nu. Het vergelijken van 1813 en 1913 wat betreft het vrouwenleven beheerschte zelfs den heelen opzet van de Tentoonstelling De Vrouw 1813—1913.

Deze tentoonstelling omvatte het heele vrouwenleven van thans en van een eeuw geleden: het doel was aanvankelijk te demonstreeren, dat van het in 1813 zoo veelomvattende huishoudelijke bedrijf na een eeuw bitter weinig is overgebleven, zoodat er veel vrouwelijke arbeidskracht is vrijgekomen, waar door het arbeidsveld der vrouw in 1913 veel ruimer kon en moest zijn en hierdoor de prestaties der vrouw op allerlei gebied zijn gestegen. Het nadere historische onderzoek heeft bewezen, dat deze vooropgestelde meening slechts van zeer betrekkelijke geldigheid is; zij gaat op voor slechts een klein deel der toenmalige vrouwenwereld. Zoo eenvoudig is de evolutie van vrouwenarbeid niet geweest in de honderd jaren, die achter ons liggen; de resultaten van het onderzoek van die leden der historische commissie die zich belast hebben met de nasporingen op het gebied der vrouwenarbeid in handel, verkeer en bedrijf, zijn daar om het te bewijzen [1]). Vrouwenarbeid in beroep en bedrijf is niet voor een belangrijk deel het gevolg geweest van vereenvoudiging der huishouding.

De Tentoonstelling van dezen zomer heeft ons doen zien, hoe het karakter van vrouwenarbeid in- en buitenshuis zich gewijzigd heeft sinds honderd jaren, hoe vooral in de vrouwencultuur een geweldige ommekeer valt te constateeren. Zoo heeft de Tentoonstelling ons gegeven een beeld van tweeërlei vrouwencultuur: eene belangwekkende tegenstelling, al was ze op menig punt onvolledig. En dit kon moeilijk anders, daar de cultuur in haar geheel omvat het leven en streven van de vrouwen van alle klassen der samenleving, een hoogst ingewikkeld proces, dat slechts zeer ten deele geschikt is om te worden tentoongesteld.

Van daar, dat het tentoongestelde cultuurbeeld is aangevuld door tal van brochures en lezingen.

De bedoeling van ons boekje over „De vrouw in Nederland voor honderd jaar en thans" is de hoofdtrekken van dit dubbele cultuurbeeld weer te geven, zooals de tentoonstelling van den vorigen zomer ons dat heeft vertoond en de resultaten van eigen en anderer onderzoekingen ons dat heeft leeren begrijpen.

In het korte bestek van een handboekje van de Wereldbibliotheek was het geven van uitvoerige beschouwingen of van een volledig beeld uitgesloten. Belangrijke gebieden van vrouwenbeschaving zijn héél kort afgehandeld, andere ternauwernood genoemd; we hebben voor vele punten niet meer dan een orienteering voor deze interessante ontwikkeling kunnen geven. Om een voorbeeld te noemen: het godsdienstig leven der vrouw is slechts terloops ter sprake gekomen. Wel was het godsdienstig leven een eeuw geleden muf, en was de illustratie der tentoonstelling typeerend voor de vrouw 1813 in haar godsdienstig leven, een mooi empire-étagère met tal van kostbare weelde-artikelen, die een kerkbezoekster met het oog op eindelooze kerkdiensten, slecht verwarmde en dikwijls kwalijk riekende kerken (er werd nog in kerken begraven) onmisbaar waren: als mooihewerkte doosjes voor reukwerken of pepermuntjes, waaiers speciaal voor den kerkgang met bijbelsche tafereelen beschilderd, kostbare kerkboeken enz. De generatie 1813 vertoont een inzinking op godsdienstig gebied: Betje Wolff, de wakkere propagandiste voor verdraagzaamheid in het godsdienstige was in 1804 gestorven, geen vrouw der jongere generatie was in staat haar taak voort te zetten. Het schrijven, maar vooral het lezen van stichtelijke boeken, het maken van een godsdienstig gedicht — veel meer valt er van het godsdienstig leven der vrouw voor honderd jaar niet te vermelden.

Na een eeuw is het godsdienstig leven der vrouw veel intenser; naast een meer openlijk uitgesproken onverschilligheid eenerzijds, nemen vele vrouwen deel aan den kerkelijken strijd, vooral het kamp der vrijzinnigen telt verschillende ijverige vrouwelijke propagandisten. En buiten de oude kerkgenootschappen zien we tal van vrouwen troost zoeken bij nieuwe secten als theosofie en Christian Science, secten door buitenlandsche v r o u w e n gesticht.

Groot is ook het verschil tusschen den toestand der Roomsche vrouwen voor honderd jaar en thans: toen slechts wonden hier te lande weinige Begijnen en er was één meisjespensionaat te Dongen, gesticht door uit Frankrijk gevluchte vrouwen; en thans wordt het streven der R.-K. kerk om de meisjesopvoeding aan de vrouwencongregaties toe te vertrouwen en de Nederlandsche roomsche meisjes in haren geest op te voeden, met toenemend succes bekroond. Duizenden Nederlandsche vrouwen leiden een kloosterleven en nemen door ziekenverpleging en onderwijs een werkzaam aandeel aan de propaganda harer kerk. Ook in dit kerkgenootschap valt dus een zeldzaam verhoogde bedrijvigheid der vrouw op te merken.

Het godsdienstig leven der vrouw is wel het belangrijkste wat ontbreekt in ons boekje; nu nog iets over hetgeen wèl gegeven is.

Zoowel in het hoofdstuk over de vrouw 1813 als over de vrouw van onzen tijd hebben we getracht in het oog te houden het groote verschil tusschen de vrouwen van de verschillende klassen der samenleving: niet alleen in onze dagen neemt het „vrouwenvraagstuk" een heel andere gestalte aan voor de arbeidersvrouw, voor de vrouw uit de kleine min of meer welgestelde burgerij en voor de vrouw uit den gegoeden stand; het wordt van arbeidsprobleem, langzamerhand tot een zuiver cultuurprobleem. Uitvoerig is de loonarbeid der vrouw in beide tijdperken behandeld; verrassend is het groot aantal bedrijven, waarin de vrouw uit het volk en de kleine burgerij een eeuw geleden werkzaam was; dit historisch onderzoek heeft weer eens overtuigend aangetoond, dat er geen sprake kan zijn in onzen tijd van een dreigend verdringen van den man door de vrouw uit tal van bedrijven; cer het tegendeel is het geval geweest. In verscheidene bedrijven werd de vrouw verdrongen door den bekwamer vakman, vandaar de strijd der meisjes om toegang te verkrijgen tot alle vakscholen, om de verloren plaatsen te herwinnen.

Haast alle beroepen werden door vrouwen een eeuw geleden uitgeoefend zonder dat zij een noemenswaardige opleiding genoten hadden; van de bewaarschoolhouderes af tot de gouvernante toe, waren de onderwijsplaatsen ook aan meisjesscholen meerendeels door onbevoegden bezet. Ook voor bakers, vroedvrouwen e. a. gold toen de spreuk: „al doende leert men".

Dat vele dezer werkkringen op laag peil bleven staan, was vooral het gevolg van het neerzien van meisjes uit beschaafde kringen op „betaalde arbeid"; eene betaling die velen bovendien dringend noodig hadden.

Uit het korte overzicht van het vrouwenleven onzer overgrootmoeders en betovergrootmoeders blijkt vooral hoe zij angstvallig vasthielden aan de sleur, bevreesd als zij waren voor het nieuwe, in armenzorg en huishouden, in heel hare geestelijke beschaving in één woord: de frissche geest van Betje Wolff werkte niet door. En toch dringen langzaam enkele nieuwe begrippen door omtrent kinderopvoeding en hygiëne; maar de oude gebruiken zijn taai, getuige de beschrijving van kinderkleeding en de wenken over het wasschen der lieve kleinen (blz. 11—12).

Het beeld dezer vrouwengeneratie is niet aantrekkelijk; een beeld van armoede, overwerken en gebrek lijden in de laagste klassen, van angstvallig vasthouden aan oude gewoonten en gebruiken, gedrukt door moeilijke tijdsomstandigheden in de middelklassen, en van onbevuilige, doode cultuur, in de gegoede klassen.

Zelfs de korte aanduidingen van vrouwen, die boven deze armzaligheid hebben uitgestoken, kunnen het cultuurbeeld niet aantrekkelijker maken. Zeer terecht begint Mr. Clara Wichmann dan ook met er op te wijzen, dat onze tijd dichter staat bij menig vroeger tijdperk, als Hellenisme, renaissance, of Fransche revolutie, wat 't geestelijk leven betreft, dan bij de generatie 1813. Zij laat ons zien, hoe de groote oeconomische omwenteling der 19de eeuw, in ons land gepaard gaat met een geestelijke herleving en een enorme bevolkingstoename; deze groote verschijnselen beschouwt zij in onderling verband wat betreft hun invloed op het vrouwenleven van de verschillende klassen; een zeer breede inleiding dus voor de behandeling der hedendaagsche vrouwenvraagstukken. Maar zij verzuimt niet, telkens te waarschuwen voor overschatting dezer veranderingen, zij wijst herhaaldelijk op het bestendige in zooveel verandering.

Naar aanleiding van het „dienstbodenvraagstuk" wijst zij er op, dat „men zich de veranderingen die van 1813 tot 1913 in de soorten van vrouwenarbeid hebben plaats gehad, niet als een algeheele omzetting moet denken, (al) is er toch wel waar te nemen een betrekkelijke toeneming van industriele- en een betrekkelijke afneming van dienstbodenarbeid" (bl. 64).

Een gelijksoortig verschijnsel merkten we op bij beroepsarbeid: de groote toename van den hoogeren beroepsarbeid heeft zich n.l.

[1]) Deze resultaten zijn verwerkt in eene brochure opgesteld door Mej. R. J. van Oven.

Feuilleton.

IN GELDNOOD.

Ik had ruzie gehad met m'n patroon —

Hij was een deftig, geaffecteerd zakenmannetje, dat geen enkel woord tegensprak duldde; ik een kleine, zéér jonge kemphaan, die geen enkele ziel op aarde 't recht toekende haar te berispen — hoorde geen berisping aan zonder er ook 't mijne aan toe te voegen.

Nou — meneer boos, de juffrouw nog boozer; meneer schelden, juffie ook niet op haar mondje gevallen —

. . . Toen stond ze een uur later op straat —

Nu kan ik er niet op bogen een goed financier te zijn, ook kan ik niet zeggen dat 't mij al te zeer naar den vleeze gegaan was. Tja en er zijn zooveel mooie dingen in de wereld en de duitjes rollen zoo graag en . . e zoo gauw, voor je 't weet pfff, weg zijn ze. Enfin ik had maar 30 cent in m'n zak en . . e, nou ja, dat was m'n heele vermogen — Ik had voor 1 Mei een goede betrekking in zicht in Parijs, maar 't was nu 2 April en van 2 April tot 1 Mei kon je toch niet van den wind leven. Wat zou ik doen?

— Ik piekerde, ik piekerde, ja wat kon je nou in 's hemelsnaam voor een baantje aannemen voor één maand?

Zou ik niet wat kunnen schrijven?

Ja, maar voor je voor een f 50 geschreven had! en de vraag was of 'k 't kon. Waarover moest ik schrijven? Over de liefde? Dat zou mooi worden — de lui lazen er toch wel graag over — zou ik toch maar zoowat verzinnen; iets over maneschijn en een dichter en een meisje, een gewoon meisje, maar zoo lief, zóó lief — f 50 moest ik hebben —

Vijftig gulden liefde bij elkaar schrijven, brr neen, zoover zou ik 't niet brengen.

Zou ik me dan als dienstmeisje verhuren, dan had ik tenminste vrij wonen en eten. M'n hemel, maar als ik dan eens de kachel moest poetsen of koken, warempel dan stond je toch. Nou, dan moesten ze me den dienst maar dadelijk opzeggen, korter dan een maand konden ze je toch niet houden.

Ik kocht een krant. — Daar had je al een dienst. — Persoonlijk aanmelden — na achten, Weteringschans. —

Ik ging m'n geluk beproeven, kleedde me zoo sjofel mogelijk. Ik werd bij Mevrouw gelaten. Die deed deftig, ik zoo nederig mogelijk.

Ja Mevrouw, nee Mevrouw, zeker Mevr., als 't u blieft Mevr. Mevrouw keek me wat wantrouwig aan, ik zag wel, ik beviel haar niet, ik had 't al lang in de gaten. Toen ik wegging, zei ze neerbuigend: „je hoort nog wel van me hoor, dag .... e . . .." Ik zag 't noodelooze in van in m'n rol blijven, zei met een air: „O ik heet Juffr. Smit". Pats de deur dicht.

Lang piekeren kon me niet helpen, er moest gehandeld worden. — Ik kreeg knap 't land. Ach, van je familie en je vrinden moest je 't ook niet hebben als je in geldnood zat.

Ik was toch ook een echte ongeluksvogel. Waarom hield ik 't ook niet eens behoorlijk uit als ieder ander — die ellendige radde tong ook. — Nou maar je hoefde je toch ook niet door zoo'n patroon op den kop te laten zitten. — Dan had je geen leven meer.

Ja maar .... had ik nou maar een 50 pop; f 40 voor de kostjuffrouw, f 10 voor kleine uitgaven. M'n reis naar Parijs moest ik dan maar ergens zien te poffen.

M'n 30 centen brandden me in m'n zak; m'n heele fortuin . . . ha, ha, ha. —

Ik ga er wat voor koopen. Wat? Iets heel luxieus. — Lekker, toch — liever niks dan die simpele drie dubbeltjes. Wat zou ik koopen? Ik passeerde een bloemenwinkel.

Hè, prachtige rozen! O, die witte daar! Weet je wat; zouden ze meer kosten dan een dubbeltje 't stuk? Zou ik er eens ingaan? — Ik rammelde eens met m'n drie dubbeltjes. — Waarom ook niet. Ik stapte binnen.

Hoeveel kosten die witte rozen, meneer?

Tien cent 't stuk, dame.

Mag ik ze zelf uitzoeken?

Zeker dame.

De dame betaalde met haar laatste drie dubbeltjes — groette met veel air. —

O, die kostelijk mooie rozen in m'n arm. Jullie zijn m'n troost, liefjes, je komt in 't mooie kristallen vaasje, hoor! Hè, wat een geur, zalig!

Wat drommel, ik had geen duit in de wereld, maar wie nam er mij m'n rozen áf? Niemand — die waren mijn.

Ik ging vroeg naar bed, sliep niet, lag te piekeren. Er moest toch iets gebeuren. Juffrouw van gezelschap? O, nee, En dan voor een maand. Dat hield ik niet uit. Daar ging me een licht op. Mijn gezicht zag er niet kwaad uit. Ik had meermalen voor vrienden, schilders en een beeldhouwer geposeerd. Waarom nu niet eens voor geld? Waarom niet. — Maar hoe kwam ik aan zoó iets? Adverteeren? Jawel, waarvan? De Telegraaf poft niet. — En of er dan nog wat op kwam! Die lui hadden zoó hun bekende vakmodellen. Zou ik eens naar de academie op de Stadhouderskade gaan? Ik kon me licht aanmelden, konden ze me niet gebruiken, ook goed.

Maar toch wel naar; je moest misschien voor een heele klas passeeren. Hèr, dan hadden ze misschien wat te zeggen. — Ik zag er al

voorgedaan in de hoogere klassen, en wel van ongehuwde vrouwen.

De belangrijkste problemen in verband met vrouwenarbeid bespreekt de schrijfster, en vervuilt niet het vóór en tegen te laten zien van de verschillende opvattingen. Hare conclusie is, dat de vrouwenarbeid sinds 1813 vooral in „verwikkeldheid" veel meer dan in „hoeveelheid" is veranderd.

Niet alleen de arbeid is van karakter veranderd, ook de vrouwenziel is gecompliceerder geworden, stelt andere eischen aan het leven dan een eeuw geleden. Op eenige fijn gevoelde bladzijden, die van rijke gemoedservaring getuigen, is de vraag beantwoord: „wat heeft de 19de eeuw gemaakt van het persoonlijk vrouwenleven zelve?" Zij merkt op een verdiepen en verfijnen van de oude toewijding, „het gevolg van dieper, waarachtiger en ernstiger gevoelsleven". De meerdere intellectualiteit der vrouw gaat gepaard met fijner gevoel: dit is ook de diepste grond èn van de nieuwe vrouwencultuur, zooals die zich in de kunst uit, èn van het maatschappelijk werk, dat van diep medegevoel getuigt.

En waar het nieuwe persoonlijke en maatschappelijke gevoel in daden wordt omgezet, is ook de vrouw die geen beroep uitoefent, in het openbare leven verwikkeld geraakt; deze factoren verklaren den steeds groeienden aandrang der vrouwen in haar eisch om grondwettelijke gelijkstelling, als beste middel om haren rechtstoestand in overeenstemming te brengen met haren nieuwen toestand op maatschappelijk en cultureel gebied.

Mr. Clara Wichmann is er uitnemend in geslaagd, in korte trekken aan te geven den onderlingen samenhang van de problemen van 't moderne vrouwenleven; sterk spreekt uit dit boekje de overtuiging, dat het vrouwenleven rijker en dieper, maar ook moeilijker is geworden vergeleken bij een eeuw geleden, maar ook het besef, dat er nog onmiddig veel meer verworven kan en moet worden.

Dr. J. VAN DEN BERGH VAN EYSINGA—Elias.

DE MODE.

Het was na afloop van het diner....

Langzaam stroomde de eetzaal leeg en kwamen de gasten naar buiten om op het terras van het hotel nog een oogenblik te genieten van den heerlijken avond. Wie geen plaats meer vonden in de gemakkelijke rieten stoelen, bleven op en neer drentelen en passeerden de revue bij de verschillende groepjes, die zich gevormd hadden.

„'n Mooi toilet.... daar.... dat donkerblauwe...." zeide een der heeren.

„Dát?.... Mode van twee jaar geleden"... riposteerde zijne buurdame, na met kennersblik even in de aangeduide richting te hebben gekeken.

„'k Heb ook niet beweerd, dat het 't allerlaatste, allernieuwste, nog-nooit-gezíene was, — alleen dat ik het mooi vind"; verdedigde zich de ander, „maar", liet hij er plagend op volgen, „wet of u nog precies weet, wat twee jaar geleden mode was!"...

„En waarom zou ik niet?.... Zeker weet ik dat en nog van veel langer...."

„Onmogelijk, de mode is in dat tijdsverloop zóó dikwijls veranderd dat er geen sop op te houden is.... Ik zet het u om een volkomen nauwkeurige beschrijving te geven van een haltoilet uit den winter van 1912, om iets te noemen...."

„Sla toch niet zoo door!"....

De man sloeg door, — een klein beetje, zooals een man soms doen kan, — maar had hij au fond niet een klein beetje gelijk ook?

Wie herinnert zich precies, wat er vier, vijf jaren geleden gedragen werd?

Wat mij betreft, ik zou niet gaarne onvoorbereid en alleen op mijn geheugen steunende zulk een retrospectief modeverslag schrijven!

„La mémoire est une belle chose" maar een notitieboekje is ook een uitstekende uitvinding en op het gebied van modes zou men heel goed een reusachtig notitie-boek kunnen aanleggen in den vorm van een museum, een bibliotheek, waarin het zeer leerzaam en amusant tegelijkertijd kan zijn om rond te snuffelen, — een bron van studie voor naaisters, kleermaaksters, teekenaars, tooneelspeelsters, historieschrijvers en wie al niet?

Ieder jaar zou men in zoo'n museum een mannequin moeten plaatsen, gekleed met al wat de eerste parijsche firma's op het gebied van linnengoed, schoeisel, bovenkleeren, hoeden, kapsels en „petits riens" hebben doen verschijnen, zoodat men op deze wijze een beknopt overzicht behoudt van de beste en oorspronkelijkste scheppingen uit den loop van dat jaar. En ik ben er van overtuigd, dat reeds na zeer korten tijd zulk eene verzameling groote waarde moet hebben.

Want wat is het geval? Bij gebrek aan voldoende documenten hebben wij ons aangewend om de toch zoo zéér interessante modegeschiedenis op een allerleukste manier te bestuderen en te vereenvoudigen. Wij deelen haar kalm weg per honderd jaar in; wij nemen één costuumtype als voorbeeld en zeggen dan met veel wijsheid: „Kijk menschen, zoo kleedde men zich in de dertiende, veertiende, vijftiende, zestiende, zeventiende eeuw!"....

Of 't wel opit bij iemand opkomt dat gek te vinden?

Maar wat zou men er wel van zeggen, wanneer een tijdgenoot-mode-kroniekschrijver ons een afbeeldsel van een vrouw in modern toilet voorzette met de woorden: „Zoo kleedde men zich in de negentiende eeuw"? Men zou hem hartelijk uitlachen en vragen of hij het woord van den dichter niet kent, die zeide: „dat de mode nog vluchtiger was dan de rook, die in de lucht verdwijnt en van seconde tot seconde van vorm verandert".

De mode, de complete mode, gedurende de honderd jaren, die de negentiende eeuw geduurd heeft!

Geen honderd mannequins, al waren zij zij van het hoofd tot de voeten naar behooren uitgerust, zouden voldoende zijn, om alle kleine wijzigingen en veranderingen, die weer zulke groote gevolgen na zich sleepten, aan de vergetelheid te ontrukken; om te vertellen van al de wisselvalligheden in het snit van rokken, lijven, mouwen, corsetten, schoenen enz. enz. Zelfs datgene, wat iemand van middelbaren leeftijd te aanschouwen kreeg — ik denk daarbij aan de crinoline, de paniers, de slepen, de droit-devant, de ballonmouwen, — ook aan de verbeterde vrouwenkleeding en aan de jupe-culotte! — is al genoeg om eene lijvige verzameling bijéén te brengen.

Wat het voorjaar van 1914 daarvoor zal leveren?

't Is nog te vroeg om daaromtrent nu al iets met zekerheid te kunnen vaststellen.... In de huizen, die den toon aangeven, is men natuurlijk al lang en breed klaar; daar wordt steeds in het vooruit gewerkt; wanneer gij 's zomers op het Kurhaus uw nieuwste wit mousseline toiletje ten toon spreidt, zijn zij al bezig aan uw baljapon voor het eerste gala; en wanneer gij over het spiegelend ijs glijdt met zwierigen slag, de bont-toque sterig op het voorhoofd gedrukt, dan plukken zij reeds bloemen voor een luchtig zomerhoedje....

Maar dat alles blijft nog verborgen voor het oog der wereld. De groote parijsche huizen gaan tegenwoordig hoe langer hoe later hunne nouveauté's ten toon stellen, dat wil zeggen, de nouveauté's, die bestemd zijn om „mode" te worden. Wat zij zoo heel vroeg in het seizoen laten zien, zijn meestal extravagante nieuwe modellen, waarvan men op het eerste gezicht zou zeggen, dat zij eene algeheele omkeering in het toilet moeten teweeg brengen. Maar de echte Parisienne weet wel beter en wacht af. Zij weet voor wie deze scheppingen zijn; er moet rekening gehouden worden met het aanstaande bezoek der vreemde commissionnairs, die uit alle streken van den aardbol naar de „Ville lumière" komen zwermen om zich van parijsche nouveauté's te voorzien. Amerika speelt daarbij de eerste rol. De commissionnairs weten zeker, dat de clientèle thuis, aan de overzijde van den oceaan, vol vertrouwen alles aanneemt, wat den naam van bekende parijsche firma's draagt. Daarom hechtten zij dan ook aan „het allernieuwste" en zijn ook voor een beetje excentriciteit niet bang.

Uit dien stroom van nieuwigheden duikt dan later als van zelve het definitieve type op, dat aan den eisch van praktische elegantie voldoet en om die reden wordt aangenomen door haar die zich weten te kleeden.

Dat is de ware methode: zich niet laten overbluffen of meesleepen door al het eerste moois; — weten welke grasd van toilet voor iedere gelegenheid voégt; — en dan combineeren, modificeeren, totdat men ten slotte heeft wat men wil.

Vooral dit jaar zal dit zeer noodzakelijk, maar ook zeer makkelijk zijn, want er is, nog meer dan in dezen winter, een afwisseling en verscheidenheid beloofd, die het iedereen mogelijk maakt te dragen wat haar goed staat.

Die groote verscheidenheid wordt verklaard door de onstandigheid, dat de grootmeesters der mode zich sedert eenigen tijd niet meer willen buigen onder het juk eener zekere „entente cordiale" op dit gebied, maar in den ruimsten zin elk hunne eigen onafhankelijkheid wenschen te bewaren. Elk der toonaangevende huizen houdt er nu een eigen genre op na, dat het tracht te doen zegevieren — ten koste der anderen.

A. handhaaft den empire-vorm;
B. daarentegen geeft zich alle moeite om de ietwat gezochte gratie der achttiende eeuw er weder in te brengen.

Bij C. leert men u, dat alleen de „style persan" gelukkig maakt en gij uitsluitend als eene Scheherazade succes zult hebben.... en dan zijn er nog enkele verstandigen, die eclectisch te werk gaan en alles onderzoeken om van alles het goede te behouden!

Maar bij alle verschil van richting, opvatting en smaak, blijft men het toch eens omtrent de beteekenis van het klassieke tailleur-costuum als morgendracht, als „straatpak" bij uitnemendheid. Om in goeden stijl en toon te zijn, moet de stof van prima kwaliteit, de kleur donker, de snit onberispelijk wezen, — iedere halfheid is hier al eene veroordeeling!

Voor meer gekleed, — voor visitecostuum — wordt door de autoriteiten een pak van zwart of ander donker fluweel aangeraden, zooals ge hier afgebeeld ziet. Dit getuigt, dunkt mij, van een zeer goed inzicht. Ten eerste, flatteert zwart-fluweel bizonder, — wie durft beweren, dat dit niet eene groote verdienste is, die noem ik onoprecht. — en ten tweede is het als geknipt voor haar, die geen rijtuig of auto tot hare beschikking hebben en zich dus gedwongen zien, zich per tram en te voet van hare maatschappelijke verplichtingen te kwijten. Voor dezulken — en het zijn er vele, die door het lot niet van alle moderne gemakken werden voorzien! — voor dezulken is een eenvoudig hoofddeksel ook zeer aan te bevelen. Een zwierige panache is heel mooi, maar zoodra onze vaderlandsche noordenwind die onder handen heeft gehad en ettelijke regenbuien en onzachte aanrakingen met parapluies ook nog een handje hebben geholpen, dan is het een lamentabel gezicht van vergane grootheid! Het schijnt,

dat de „overgangs"hoeden (van voorjaarsmodellen mag men nog niet spreken) ook zeer praktisch voor voetgangsters zullen zijn; kleine vormen, die diep over het hoofd gaan, veel donker zijden moiré, weinig of geen pluimen-

en veerengarnituur. Ze staan goed — mits men niet récalcitrant zij en het haar hoog opmaakt. De lage kapsels hebben hun tijd gehad en

---

in mijn gedachten, allemaal van die joggies. Met fluweelen jassen, zijd, en slappe hoeden zóg, hm, enfin van die charmante lui. Nou ja, die negeerde je maar, 't kon nog best leuk worden. Niemand hoefde er van te weten. Hm, model, geen net baantje, zeggen de menschen, maar wat zou 't nou aan me veranderen, of ik 't nou deed voor geld of voor vrienden — Ja, en dan, van de pure netheid leéf je niet. Ik had geld noodig.

Ik lag nog lang met wijd open oogen m'n kamer in te staren, zag niets; beelde reeds den dag van morgen. — Ik beide bij de academie aan. Wat zou ik zeggen? Als er nou maar niet zoo'n griezelige oude concierge open deed. Ach wat, wat kon me zoo'n man schelen! — Zou er iemand achter komen, al ik 't deed? En wat dan nog, ik moest toch uit den brand. Hè, wat ruiken die rozen lekker, ha, — ha, ha, voor m'n lantste geld. — Nou, en dan over een maand Parijs — dan was weer alles in orde.

Den volgenden morgen werd ik wakker met 't gevoel dat er iets nieuws gebeuren moest dien dag. — O ja, de academie. — Hm, toch niet zoo erg leuk. Nou ja, vooruit maar, mijn gehate ex-patroon zou ik dan tenminste niet zien vandaag. Doch werkelijk een andere, een nog veel ergere.

Ik kleedde me met meer zorg dan gewoonlijk, gaf m'n coiffure een extra streekje. — Zou ik die bruine jurk aan doen? Ja, die was mooi eenvoudig, daar kwam m'n hals goed in uit. Zoo, nu was ik mooi genoeg. O ja, m'n wenkbrauwen nog een beetje belachelijk strijken. Hoe moest ik nu kijken als ik me aanmeldde? Brutaal? een beetje melancholiek? of misschien een ietsje devotie in m'n blik? Wat paste 't beste bij me?...

Maar eens kijken hoe 't geval zich voordeed, m'n wenschen er eens op aankijken. Een goed uur later liep ik op de Stadhouderskade. Daar had je 't, wat een gebouw! — Vooruit, bellen maar — Hu, wat een deur, 't leek wel een kloosterpoort, zou die heelemaal open gaan of een gedeelte er van? De bel klonk hol weg, een huivering overviel me. Hoor, een stap, een slofstap, 't zou zoo'n oude, nijdige concierge zijn, dat heb je altijd bij zulk soort gebouwen. Een paar panealen van de reuzenpoort gaan langzaam open. Waarachtig, precies zooals ik 't me voorgesteld had. Een oude concierge, met gekleurde stoffen pantoffels, een luster jasje aan; een kalotje op, die zekere waardigheid in blik en houding, die een onnoozele ziel zouden doen denken, dat 't de directeur zelf was. Ik wist beter.

„Kan ik Prof. P. een oogenblik spreken?" vraag ik beslist. „Ja," zegt hij bedenkelijk, „kan ik ook zeggen, wie er is en waarvoor u komt?"

Ik kijk 't mannetje vol verontwaardiging aan. „Neen, dat zal ik den Prof. zelf wel zeggen". Toen de man, zich bewust van z'n macht: „Ja, dan kan ik u net zoo goed niet aandienen, de professor moet eerst weten, wat u wilt." Nou, in godsnaam dan maar, wat kan me die man ook schelen. En ik, met een zekere luchtige brutaliteit — „O, ik ben juffrouw Smit en ik kom me aanmelden om te poseeren". De concierge neemt me van onder zijn kalotje van top tot teen op, draait zich om met een onverschillig „O," en sloft weg in de holte van 't gebouw. Spoedig hoor ik hem weer aansloffen. Ik word in een kleine, donkere kamer, met hoog bovenlicht gelaten. Het is er doodstil. De groene tafel in 't midden, de stoelen stijf langs den wand. Wat zou ik nou weer te zien krijgen? Er ligt een tijdschrift op tafel. Om mij een houding te geven, neem ik 't in m'n hand. Al sloeg je me dood, ik zou niet geweten hebben, wat ik las. M'n hart klopte hoorbaar. Toch wel ellendig, zulke aardigheidjes. Zou die Prof. net zoo griezelig zijn als de concierge?

Ik kon er toch wel breitjik mee inloopen. Als de Jansens 't te weten kwamen. — Nou, dan wisten ze 't in Parijs ook. — Ach, 't hielp nu toch niets meer, ik zat nu eenmaal in 't schuitje.

Daar ging de deur open. Een man in lange, witte jas kwam binnen; met een kruidenier.

Zou 't de Prof. zijn? Ja, hij was 't. Nou in 't gelid maar. Ik stond op.

„Zoo, wil u poseeren?" vroeg hij niet onvriendelijk. — 't viel mee. —

„Ja, meneer".

Een kritische blik van den prof. En toen: „Zoo, zoo, hm, gaat u maar eens mee".

Ik volgde. Wat stoof die man, ik kon hem haast niet bijhouden. In z'n reusachtig atelier overviel me een onpleizierig gevoel van kleïn, armoedig menschje. Ik wenschte me duizend mijlen ver. Ellendig om daar nu zoo arm en zoo klein te moeten staan. Alleen, omdat je nou geld noodig had. Gek geld, kleine ronde dingen van metaal, plagen van zoo menig leven. Wat deed hij daar nou allemaal, mpest ik hier nog lang zoo staan? O, daar kwam ie.

„Zoo, en wil u gekleed of naakt poseeren?"

„Gekleed" — zeg ik ijskond. — „Zet u uw hoed eens af" zegt de prof. — „Hm, ja, heel aardig, wel geschikt" —

Ik leef op, krijg opeens moed.

„Draait u eens naar rechts, juffrouw. Mooi zoo, nu eens links om. Ja heel aardig. Wacht u een oogenblikje"

Hij verdwijnt door een kleine deur naar een naastaanliggend atelier. 't Is hensch een aardige man. Ik wou, dat ik voor hèm moest poseeren. Hij komt al gauw terug met een tweede prof. Opnieuw sta ik voor een kritiek moment. (Wordt vervolgd).

het zou mij niets verwonderen zoo wij in verband daarmede ook de boorden weder zagen terugkeeren, misschien niet als nauwsluitende, stijve folterdingen, maar als opstaande plooikraag of iets dergelijks. Voor het oogenblik is het décolleté nog aan het woord!

V. S.

CORRESPONDENTIE.

Hélène. Dank voor uw waardeerend schrijven; zeker zullen wij rekening houden met de wenschen der abonnées, — vooral wanneer die in zulk een beminnelijken vorm worden uitgesproken.

Golden Hair. Neen, geen persoonlijke ondervinding van éénig haar-kleurmiddel, ik kan niet anders zeggen dan: ik hoor, dat l'Oréal Henné goed en onschadelijk is. Wilt u mij uw volledig adres opgeven, dan zal ik u schrijven, waar dat middel te krijgen is. In deze rubriek worden geen namen genoemd, geen reclame gemaakt.

Alida d. B. — O ja, van teleurstellingen met op maat gemaakte tailleur-costumes weet ik alles af; maar wij hebben hier toch ook huizen waar men daarvoor niet bevreesd hoeft te zijn. In dezen tijd van het saisoen maken die dikwijls voor mindere prijzen dan gewoonlijk — dat is vólstrekt geen uitverkoop.

Mevr. K. Zoek onder de advertenties van het Laatst verschenen nummer. De prijzen van die tailleur-costumes zijn toch waarlijk niet buitensporig.

V. S.

MUZIEK.

RESIDENTIE-ORKEST.

Mevrouw NOORDEWIER—REDDINGIUS.

Het tweede buitengewoon middagconcert had een bijzondere bekoring door de medewerking van mevrouw Noordewier.

Er behoeven hier geen uitweidingen te volgen over haar populariteit; ieder weet, hoe zeer zij algemeen door het publiek geëerd en bewonderd wordt om haar heerlijke kunst, die zij op zoo'n ernstige wijze, wars van eenig effectbejag, beoefent.

En ook nu bleek het, welk een verlangen, welk een behoefte men had, weer haar verrukkelijke stem, haar glanzend machtig organ te hooren, weer haar sublieme voordracht te genieten. Geestdriftig is zij toegejuicht, aan het eind van den middag weerklonken zelfs zulke daverende toejuichingen, dat ze haar laatste lied moest herhalen.

Het eerste deel van haar programma werd gevormd door een aria uit: „Sieg der Zeit und Wahrheit" van Händel en een uit „Idomeneo" van Mozart. Het is overbodig in details te treden over den zang van onze groote kunstenares. Vlekkeloos rein, en met een voordracht vol adel zong ze Händel, terwijl ook het „Zeffiretti lusinghieri" een weergave genoot van een zoo innig gevoelde schoonheid, dat die volmaakt mag genoemd worden.

Van de drie Strauss-liederen, welke ze zong, troffen ons vooral de twee eerste door de ideale vertolking. Gegeven de intieme tekst en de stijlvolle wijze, waarop Strauss deze liederen bewerkte, behoeft het geen betoog, dat de indruk groot was. De eigenaardige bewerking en het subtiele naspel van het „Die heiligen drei Königne aus Morgenland" maken van dit lied een buitengewoon stemmingsvol geheel.

Hoe sereen klonk de zangstem tusschen die geheimzinnig wegvloeiende klanken van de verschillende instrumenten en bij het naïf geklinkklank van bellen en triangel.

Zooals gezegd, werd Cäcilie, dit gloeiende gedicht, herhaald. Wij voor ons werden door de beide andere liederen het meest getroffen.

Evenals reeds zoo menigmaal, kunnen we dus weer de herinnering aan dit optreden in ons bewaren als een heerlijk iets.

Het orkest toonde zich vaardig. Aanvangend met een fraaie, vaste vertolking van Bach's F-dur toccata, kregen we na de zangeres Mozart, weardoor een fraaie overgang werd gevormd naar de moderne werken, die volgden. De symphonie in G-mol werd pittig uitgevoerd en boeit immer door haar tintelende motieven, haar kleuren-rijkdom en haar subtiele, vloeiende doorwerkingen.

Met een gloeiende vertolking der Tannhauser-ouverture werd dit mooie concert besloten.

EUPHONIA.

Ter herdenking van haar tienjarig bestaan, gaf de genoemde Vereeniging een vocaal concert in de Dierentuin-zaal.

Soliste was Mevrouw Stronck—Koppel, terwijl tevens een vocaal-terzet onder leiding van den koor-dirigent Frans Vink medewerkte.

We kregen mooie en minder mooie specimen van nationale kunst te genieten, waarvan de uitvoering veelszins te loven, echter niet onverdeeld gunstig was.

Werden de balladen van Verhulst met veel entrain door het koor gezongen, de Oud-Nederlandsche liederen van Röntgen (a cappella) konden ons minder bekoren door de middelmatige vertolking.

Het a cappella zingen is niet de sterkste kwaliteit van dit koor en is blijkbaar een nog wel wat hooge opgave.

De zuiverheid liet er in te wenschen over, en voornamelijk de lage stemmen vormen nog niet die vaste basis, waarop de andere veilig kunnen bouwen.

Gaandeweg werd de stemming echter beter, en de twee laatste van de zes stijlvol bewerkte liederen van Röntgen klonken het beste.

Beter vertolking genoot „de Kosmos" van Zweers, waar de begeleiding ook meer steun gaf, en waarmee het koor den avond een goed einde bezorgde. Wat de compositie aangaat, is die nog teveel van het van ouds gerenomeerde liedertafel-genre, dan dat ze onze belangstelling en bewondering nog volledig kan opwekken.

Mevrouw Stronck zong liederen van Mann, Nicolaï, S. de Lange en de Haan met een zuivere, expressieve en voorname dictie.

Haar optreden was wel het glanspunt van den avond.

Haar prachtig ontwikkelde, zoo welluidende sopraan, welke we sinds lang niet hadden gehoord, klonk bijzonder fraai. Vlekkeloos gaaf en teer in de hooge tonen, klinken haar mediums en dieptevol en warm getint.

De keur harer liederen, welke geen groote verscheidenheid van kleur hadden, gaf weinig aanleiding tot een suggestieve vertolking. Echter wist Mevrouw Stronck ons zeer te boeien in het overbekende Jonge Liefde van Mann en in gevoelige liederen van Willem de Haan. Het superieur voorgedragen „Mijn lieve" moest ze herhalen. Het terzet kweet zich zeer verdienstelijk van zijn taak en gaf vooral van Averkamps Wiegenlied en het innemende Die Gratiën van de Haan een loffelijke vertolking. Dit laatste werd levendig en frisch voorgedragen en gaf gelegenheid, de goede kwaliteiten der verschillende stemmen op te merken.

Aan de onderlinge verhouding zou wellicht nog iets te verbeteren zijn.

De sopraan werd veelal overstemd door de beide andere stemmen. Misschien echter was de voor concerten toch altijd minder geschikte zaal oorzaak van een met voldoende uitkomen der sopraan, een op zich zelf aangenaam en beschaafd klinkend geluid.

Alle nummers van het programma hadden veel succes bij het publiek.

Een avond van zuiver nederlandsche muziek is ook zeker sympathiek en al hadden we wel een bontere rij van namen verwacht, een grootere verscheidenheid van Hollandsche moderne componisten, toch blijft het een te waardeeren intentie en komt den dirigent lof toe voor deze zijn bedoeling.

De leiding van het geheel was bij den heer Vink in goede handen.

A. K.—R.

LOUISE MICHEL.

Met de herinneringen aan Henri Rochefort, den beroemden of beruchten lawaaierigen Parijschen journalist, zijn ook de herinneringen aan Louise Michel, die groote vrouwelijke apostel van het Socialisme, weldoenster der armen, weer losgekomen. Zij, en de aristocraat Victor Henri markies de Rochefort-Luçay waren trouwe vrienden. Hij trachtte haar het leven te vergemakkelijken, doch ze wilde het niet makkelijker hebben. In haar sjofele zware kleeren reisde ze de wereldsteden af, logeerde slechts op zolderkamertjes, en hield haar redevoeringen, haar vreeselijke aanklachten tegen de maatschappij, die zóóveel ellende veroorzaakte, zóóveel ellende toeliet, zóóveel ellende ongetroost liet.

La mère Michel werd ze genoemd door haar geestverwanten, doch de Parijzenaars herdoopten haar: l'amère Michel, de bittere Michel.

Rochefort kocht een villatje op het land voor de bittere Louise. Daar zou ze kunnen rusten van haar zwerftochten. Rust — ze had het noodig — haar hartstocht verteerde haar, de groote, als van koorts gloeiende oogen straalden de menigte tegen uit een bleek gelaat, mager als een doodshoofd. Maar zij zou rusten, als zoovelen het bloed uit de nagels werkten? Ze verkocht het weer. Hij, geduldig, gaf haar een lijfrente. In minder dan geen tijd had ze die verpand, en de armen profiteerden van de koopsom der villa en van het pandgeld van de lijfrente. Toen verzocht Rochefort zijn leveranciers, om la mère Michel van alles te voorzien, wat ze noodig zou hebben, en wel voor zijn rekening. Ze maakte gebruik van zijn gulheid, doch slechts voor de armen. Rochefort werd en wanhopig onder. „Ik kan niets met haar beginnen," zei hij eens. „Ik geloof, dat zij alleen ook, als ik zelf haar het eten voorzet en er bij blijf. Ze is regelrik verheven, aanbiddelijk en belachelijk."

Anna Kappel.

Op het vocaal concert, gegeven door het gemengd koor „Euphonia", waarvan in dit blad een verslag is gegeven, trad als soliste op Anna Stronck-Kappel, een land- en vroegere stadgenoote, thans in Duitschland woonachtig.

Waar deze zangeres zich een uitstekenden naam heeft verworven, zal het waarschijnlijk de lezeressen interesseeren, eenige bijzonderheden, haar betreffende te vernemen.

In 1875 te Purmerend geboren, ontving zij het eerste muziekonderricht al daar en trok spoedig de aandacht door haar fraai stemmateriaal. Nicolaï, de vroegere directeur der Kon. Muziekschool, werd namelijk bijzonder getroffen door haar talent, toen hij haar bij een uitvoering een kleine solo hoorde zingen. Door zijn toedoen kwam zij aan deze inrichting en werd leerlinge van Spoel. Nadat zij haar rinddiploma had behaald, trad zij met succes in verschillende plaatsen op; zij voltooide haar studiën bij Lilly Lehmann te Berlijn en vestigde zich nadien te 's-Gravenhage.

Echter verbond zij zich na eenigen tijd aan een solo-kwartet in Frankfort en maakte ook in Duitschland naam.

Sedert 1907 woont zij te Barmen, waar zij met den muziekdirecteur Prof. Richard Stronck is gehuwd.

Zoowel in Duitschland als ten onzent geniet zij als oratorium-, zoowel als concertzangeres, een uitstekende reputatie.

De lasten van een Hertoginnekroon.

Men zou geneigd zijn te denken, dat een Hertoginnentitel iemand zoo een klein weinigje het maatschappelijk pad vereffenen kan.

En dan is 't zoo aardig te lezen van iemand, die gedwarsboomd werd door haar Hertogin-zijn. Menigeen zou er veel voor geven, om voor een werkelijke Hertogin te worden versleten.

Hoe aardig is 't dan te lezen, dat een werkelijke Hertogin allerlei kunstgrepen te baat moest nemen om als dergelijk werkster alléén te worden beoordeeld.

Het is de Hertogin d'Uzès, die in Femina zoo merkwaardig verhaalt van haar Hertoginnekroon, die haar zoo dwarsboomde als ze meende te mogen genieten van welverdiende waardeering.

De Hertogin d'Uzès is een zeer verdienstelijk beeldhouwster, een degelijk en ernstig werkster. Op 't oogenblik is ze te Parijs Présidente van een tentoonstelling der werken van schilderessen en beeldhouwsters.

Ze rekent het zich tot eer, dat de grootste kunstenaars haar tot de professionels rekenen, zóó zelfs, dat ze gekozen is tot lid van de Permanente Commissie, die de Internationale Kunstenaarscongressen regelt. En ze moest het beleven, dat ze op een Tentoonstelling, staande voor haar eigen werk, eenige brokstukken van een gesprek opving, als volgt:

„Van de Hertogin d'Uzès? Ja, dat kan je net begrijpen! Iedereen weet, hoe die vrouwen uit de groote wereld werken! Dat doet natuurlijk een ander voor haar! Het zou haar vingers te veel havenen!"

Toen ze pas begon te beeldhouwen, zond ze haar werk in op tentoonstellingen onder het pseudoniem Manuela. Maar daar ze de doorzichtigheid van elk pseudoniem wel kende, vorschte ze als 't ware angstvallig telkens uit, of de waardeering haar en haar werk, of slechts haar Hertoginnenkroon gold.

Zoo gebeurde het eens, dat ze een werk, wat ze reeds aan één harer vrienden had verkocht, tentoonstelde en er andermaal zich een kooper voor aanmeldde. Ze sprak met den man en vertelde hem, dat ze 't hem onmogelijk laten kon, daar 't reeds verkocht was. De man was zóó teleurgesteld, dat ze hem een dergelijk beeld moest beloven. Toen hij op 't punt was, afscheid van haar te nemen, vroeg ze: „Weet U, wie ik ben, meneer?"

Hij, die slechts aan het kunstwerk gedacht had, begreep de strekking van haar vraag niet en liet dat duidelijk merken. Toen schreef ze haar naam op een kaartje en gaf 't hem. Hij was zóó verwonderd dat ze opeens de overtuiging kreeg, waar ze op gehoopt had.

„Neen, hij wist 't waarlijk niet en kocht mijn werk slechts om mijn werk"

De Hertogin d'Uzès beoefende de beeldhouwkunst reeds vóór haar huwelijk. In haar huwelijk kwam er voorloopig niet veel van; vier kinderen eischten haar zorg. Toch bleef ze de kunst in gedachten getrouw en werkte ook zoo nu en dan wel wat.

Maar toen de kinderen groot waren, en ze haar man moest verliezen, toen wijdde ze zich met alle krachten aan haar geliefde kunst, en telt thans mee onder de Fransche kunstenaars.

Zij, die der vrouw en moeder alle bezigheden van een vroeger, geliefd beroep ontzeggen, zij, die eischen, dat ze er heelemaal uit zal komen, ze bekennen niet, dat er met moederschap slechts twintig jaren van je leven heengaan.

En wie dan méér geluk mag hebben gehad dan de Hertogin d'Uzès, en haar man heeft mogen behouden — een man onder de gewone omstandigheden heeft toch zijn bezigheden altijd door — wat is er dan heerlijker voor de vrouw om haar gerijpte krachten weer ten volle aan haar kunst of beroep te mogen geven! Welk een geluk en verjonging, of — in het geval der Hertogin d'Uzès, welk een troost! Maar dan moet ze er die twintig jaar toch in gebleven zijn, zij 't slechts in bescheiden mate. Dan moet ze toch voeling hebben gehouden met haar kunst, met haar beroep.

Gun dat de getrouwde vrouw töch. 't Is noodig, om deze bede te bidden!

S. L.—R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

PERZISCHE TAPIJTEN
N. BENEZRA & Co
NOORDEINDE 140.
TELEFOON 8195

Personalia en Berichten.

VERKADE.

Verkade is geïnterviewd geworden door Frans Netscher. Hij heeft aan dezen van zijn arbeid en streven verteld, van zijn voornemen zoo weinig mogelijk te reizen .... „dat akelig vermoeiende reizen" zegt hij, „dat zoo deprimerend werkt en op het gehalte van het spel zoo'n slechten invloed uitoefent.

— „En dan ligt het in ons voornemen, ieder jaar, zoo mogelijk twee maanden naar Indië te gaan. Als hier het seizoen is afgeloopen, in Mei zpowat, denken we in Juni weg te gaan. We zijn dan tegen Juli in Indië, waar we die maand en Augustus zullen blijven, om half of einde September hier terug te zijn.

—„Wat we dan in Indië verdienen willen we gebruiken voor ons gezelschap hier."

Verkade spreekt voorts in den loop van dit interview, over het verkeerde van den toestand dat op Emmy Vrede en op hem nog te veel rollen rusten.

„Dat is verkeerd en gevaarlijk ook, als een van ons tweeën eens ziek wordt of zoo."

En nu doet Verkade het goede idee aan de hand betreffend ruilen van krachten.

„Misschien zou het er van kunnen komen, om de beste acteurs en actrices, door een onderlinge overeenkomst der directies, gelegenheid te geven in andere gezelschappen, in andere milieu's op te treden en ze zoo tijdelijk tegen elkander uit te wisselen .... Dat zou zeker voordeelen hebben, voor hen en voor de leden der gezelschappen die zoo van onze groote artisten wat leeren konden, en voor het publiek dat dan misschien meer naar den schouwburg zou gaan."

En voor de vertolking van het toonwerk zouden wij er bij willen voegen — dat

dikwijls in zijn succes geheel afhankelijk is gesteld van bepaalde, aanwezige krachten, die niet de geschikte zijn voor bepaalde rollen.

LIZZY ANSINGH.

Het poppen-schilderij van Lizzy Ansingh: „Verstooten" 't welk in December in de Larensche kunsthandel te Amsterdam is te zien geweest, is thans aangekocht met het doel het aan het Stedelijk Museum in bruikleen te geven, alwaar het voorloopig onder de hoede der Vereeniging van Moderne Kunst een plaats heeft gevonden.

Die gevaarlijke blondines!

Wie zijn de schuld van de 110.000 echtscheidingen, die in het afgeloopen jaar in Amerika zijn uitgesproken? De blondines en alleen de blondines, beweert het „American Magazine". En het staaft deze zware beschuldiging door uitspraken van eenige bekende Amerikaansche juristen, die „specialiteiten in echtscheidingszaken" zijn, aan te halen. Volgens dezen zijn bij negen tienden van alle echtscheidingen blondines in het spel. Rechter Giegerich van de rechtbank te New-York heeft in den laatsten tijd uitspraak gedaan in 220 echtscheidingsprocessen en in 210 daarvan was een blondine de schuldige. Deze blondines vormen naar de meening der rechters voor Amerika een veel grooter gevaar dan het zwarte gevaar. „Ik weet niet, hoe het komt", zegt de rechter, „dat de blondines zoo gevaarlijk zijn, maar het is nu eenmaal zoo". In even ongunstigen zin laat de New-Yorksche advocaat Hermann L. Roth zich uit, die de echtscheidingsprocessen van verschillende personen van hooge maatschappelijke positie heeft geleid. Ook hij komt op grond van zijn ervaringen tot de conclusie, dat in 99 pCt. van alle gevallen blondines de schuldigen zijn. Vooral valt bij een zeer ongunstig oordeel over het karakter van blonde vrouwen, die volgens hem ijdel en wankelmoedig zijn en den hirt en de coketterie beminnen. Een zeer bekend theateragent beweert de ervaring te hebben opgedaan, dat gewoonlijk blonde tooneelspeelsters in familiedrama's de intrigante spelen, de rollen der vrouwen, die met niets ontziende energie de anderen onder den voet treden, terwijl de rollen der beklagenswaardige wezens, die door haar goede hart het onderspit delven, gewoonlijk door brunettes worden gespeeld. Roth voert ook vele voorbeelden aan, dat mannen in hun echt met blondines zeer onaangename ondervindingen hebben gehad. Een even hard oordeel velt een andere, in echtscheidingszaken zeer gezocht jurist, George Robinson. Zijn ervaring is, dat in vele gevallen, waarin de brunette de schuldige is, zij door haar goedheid het hart van haar man weer weet te veroveren. Overigens zijn de brunettes er met het huwelijk slechter aan toe, daar een veel grooter percentage brunettes ongetrouwd blijft. Die gevaarlijke blondines schijnen dus op de mannen een onweerstaanbaren invloed uit te oefenen!

GEORGE SAND's KLEINDOCHTER IS BOOS.

Kent gij Aurore Dudevant? Misschien niet, maar dan toch zeker wel den beroemden franschen romanschrijver George Sand? Welnu, — ze zijn één en dezelfde persoon. Aurore Dudevant kwam op tegen het midden der negentiende eeuw en moest toen nog een mannelijk pseudoniem kiezen, opdat men eerder naar haar zou luisteren.

Aurore Dudevant is de geliefde van Musset geweest. — Deze periode in haar leven is der wereld echter niet zóó bekend als die andere toen ze Chopins geliefde was, zijn ster op 's levens, voor hem wèl donkere en harde paden.

Wellicht het meestbekende boek van George Sand is: Elle et lui. Nu heeft een onbekend tooneelschrijver George Sand en de Musset ten tooneele gevoerd, in een stuk, genaamd l'Enfant du Siècle — en nu is een kleindochter van George Sand daar zóó boos over geworden, dat ze den tooneelschrijver in rechten heeft aangesproken om schadevergoeding. Ze vroeg liefst 200.000 francs.

De rechter vond, dat de man niet zoo indiscreet had mogen zijn en veroordeelde hem tot 5.000 francs schadevergoeding aan de booze kleindochter. Als ze dat geld nu maar aan de armen geeft! Want om een slaatje te slaan uit de onbescheidenheid, waarmee een vreemdeling de nagedachtenis van afgestorvenen ontwijdt, is toch wel wat heel kras.

WEDSTRIJD.

Voor onze lezeressen schrijven wij een wedstrijd uit in 't aanbrengen van nieuwe abonné's. Deze wedstrijd eindigt 30 Juni a.s., des namiddags om 5 uur.

De prijzen zijn de volgende:

1e prijs: Een week naar Parijs, Berlijn, Wiesbaden of een andere plaats in 't buitenland, ongeveer op denzelfden afstand, bv. **Londen, of** . . . . . **f 125 in contanten.**

2e prijs: Vier dagen naar Brussel, Bentheim, Königswinter (Zevengebergte), de Ardennen, of . . . . . **f 75 in contanten.**

3e prijs: Een luxe-voorwerp ter waarde van f 50 *(naar eigen keuze)* bv. een gouden armband, een bronzen beeld, een horloge, of iets dergelijks, of . . . . . **f 50 in contanten.**

4e prijs: Een luxe-voorwerp, ter waarde van f 35 *(naar eigen keuze)* b.v. een gouden ring, een werktafeltje, een reisnecessaire, of iets dergelijks, of . . . . . **f 35 in contanten.**

5e prijs: . . . . . **f 25 in contanten.**

6e prijs: . . . . . **f 20 in contanten.**

7e prijs: . . . . . **f 15 in contanten.**

8e, 9e en 10e prijs: *elk* . . . . . **f 10 in contanten.**

Wie minstens 5 nieuwe abonné's aanbrengt, ontvangt *in elk geval* van ons *een cadeau*, ook al behoort men niet onder de 10 prijswinsters.

Voor iedere nieuwe abonné, die men aanbrengt, ontvangt men telkens te onzen kantore (Kneuterdijk n° 16, 1e étage) een door ons onderteekend bewijs. Tusschen 1 en 15 Juli moeten de bewijzen bij ons worden ingeleverd. Wie de meeste dier bewijzen bij ons inlevert, krijgt den eersten prijs, de daaropvolgende den tweeden, enz. enz.

Als nieuwe abonné's worden zij beschouwd, die voor minstens een half jaar op ons blad inteekenen en het abonnementsgeld over dat half jaar bij aanbieding van onze kwitantie of te onzen kantore behoorlijk voldoen.

Nadere inlichtingen en inteekenbiljetten zijn elken werkdag van 9 uur 's morgens tot 5 uur 's avonds aan ons bureau, Kneuterdijk 16, te bekomen.

De Directie van
DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK.

Maud Everdine.
Kon niet komen, ben uitstedig. Zend mij uw volledig adres s.v.p. „NEPTUN".

Mme G. DE CLER-SMIT.
Modes.
Maison de premier ordre.
RIJNSTRAAT 1a.
Téléphone 7334.

Prachtexemplaar.
TE KOOP
jonge Amazone-papegaai, kerngezond, geeft pootje en begint te praten. Met koperen kooi f 30, zonder kooi f 25. Joan Maetsuyckerstraat 42.

COUPEUSE.
Een bekwame coupeuse voor rokken, zag zich gaarne geplaatst in een nette zaak. Brieven onder Z.W. bureau van dit blad.

Soc. Anm. Ontvangen
ART et MODE eene nieuwe Collectie
v. Michel Ham onzer bekende
Teleph. H. 294
Heerengr. 46a, **Reclame Voilettes**
DEN HAAG.
Eerste Zending Voorjaarshoeden.

Maatschappij tot Meubileering en Woninginrichting
voorheen J. P. KOSTER,
Behanger-decorateur.
v. d. Spiegelstraat 2,
Telephoon 2260.
Fabriek Hugo de Grootstraat 17 b.

Confiseur. - Chocolatier.

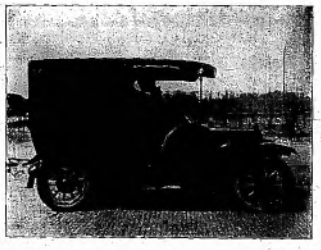

Glacier. - Cuisinier.

Vereeniging Vakschool voor Verbetering van Vrouwen- en Kinderkleeding.
Kunstzaal d'Audretsch
HOOGE WAL 16a.
Lezing van
Mevr. THIERBACH
op Woensdag 11 Februari des namiddags half drie.
Leden op vertoon van Lidmaatschap 20 ct. Niet-leden 30 ct.
HET BESTUUR.

Familie-Bioscoop
(onder contrôle),
Prinsestraat 40,
TELEPHOON 7477.
De Familie-Bioscoop vertoont geen „sensatie-films", doch legt zich speciaal toe op het brengen van
Litteraire Meesterwerken,
Men herinnere zich 't succes van o. m.:
Oranje en Nederland,
ALLEEN OP DE WERELD,
Krates, enz. enz.
welker vertooning **„het groot succes"** bracht en de Familie-Bioscoop op haar gebied **de eerste plaats** deed innemen.
Vanaf **Vrijdag 6 Februari** het buitengewone succesnummer

Hamlet,
één der meest bekende tooneelwerken van
WILLIAM SHAKESPEARE.
De Littéraire Historie op het doek. Meesterlijk spel van de beroemde Engelsche artisten. Schitterende mise-en scène. Lengte 2000 Meter. De film, waarvan niet alleen het publiek, maar ook de **deskundigen** eenstemmig getuigen, dat daarmede is bereikt het **hoogtepunt der moderne cinematografie.**
Versterkt orkest: **Hollandia Ensemble,** Dirig.: FRANS VAN YOUKOM.
Gewone Matinée en Avondprijzen. Tekstboekjes met verklarenden tekst en foto's, verkrijgbaar à 10 cts.
Bespreekt vooral uw plantsen, want het succes zal **buitengewoon groot zijn.**

N.V. ENTHOVEN. Vlamingstraat 18, den Haag.
- COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN. -
SPECIALITEIT IN KEUKENFORNUIZEN.

- Modelkeuken in het benedenmagazijn. -

5% **OBLIGATIES**
in coupures van f1000, f500 en f100,
tegen den koers van **100½ %**
worden verkrijgbaar gesteld door:
DE VADERLANDSCHE BANK -VOOR BELASTE WAARDEN
(geplaatst kapitaal 1 millioen gulden)
's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 23.
De gesloten leeningen hebben voornamelijk tot onderpand onverdeelde belastenschappen en hypothecaire grossen. Bij belastenschappen wordt het eventueele risico, aan die soort van leeningen verbonden, door eene verzekering gedekt, terwijl bij grossen tot zekerheid strekt èn het onderpand èn de aansprakelijkheid souwel van den hypothecairen schuldenaar als van den hypothecairen schuldeischer.

Koopt Uwe echt Perzische Tapijten in
KULCSAR'S PERZISCH IMPORTHUIS
dat ook na jaren aansprakelijk blijft voor de geleverde goederen.
NOORDEINDE 11 - DEN HAAG.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 6719.
Vanavond 8½ uur. Einde 11 uur.
Iedereen avond 8½ uur
De Vrouw van den President.
Zondag 8 Februari 2 uur
MATINÉE
De Kleine Lord.
Matinéeprijzen.
Dinsdag en Vrijdag eiet spelen.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

van Zaterdag 7 Februari 1914.

TWEEDE BLAD.

CARNEVAL.

Februari zal ons weer het Carneval brengen, met het feest in den Dierentuin, en de fuif van Lianhagia, en wellicht een logeerpartij naar den Bosch of Breda — wie weet — misschien wel naar Düsseldorf of Keulen.

Maar de tijden zijn duur. Voor wie niet veel geld wil besteden aan haar pakje voor éénen avond, en die 't toch niet huren wil, geven we twee alleraardigste carnavalpakjes van het bekende gefronste vloei, dat in rollen

in elken winkel van papier of feestartikelen te krijgen is, in duizenderlei kleuren.

Het eerste costuumpje, voorstellende de Pistache oftewel knalbonbon, is van vuurrood gefronst vloei. De knipselstrooken zijn van datzelfde vloei, afgewisseld met reepjes goudpapier. Alleraardigst zou het zijn, als de draagster een mandje pistaches bij zich had, die ze links en rechts tot afrekken aanbood.

Het tweede costuum stelt een Lampekap voor. Een mooie schakeering is de rok van nijlgroen papier, het scherm zelf en de hoed van gebloemd; over de schouders moet men een weinig witte tulle te baat nemen, de rozen tot versiering zijn wit en geel.

Bij allen, die straks Carneval gaat vieren,

weet, go eigenlijk wel, wat het feest en het woord beteekent?

Carneval is een afscheidsfeest, een afscheid aan het gewone leven, omdat de Vasten ingaan: Carneval, het woord is afgeleid van Carne vale! = vaarwel, vleesch! En wie, die nu feestig dagen van onthouding ingaat, zou 't er nu eerst nog niet ereis van nemen? Aldus, ontstand de gewoonte, om vóór het ingaan van de Groote Vasten eens flink te fuiven. En toen de gewoonte van werkelijk streng en volhardend te vasten afliet, bleef het feest. Natuurlijk slechts in de Katholieke streken, afschaum menigeen, die niet tot de Katholieke kerk behoort, vol opgewektheid de beroemde carnevals meemaakt. Als ge u amuseeren wilt, lees dan eens in en vlak na de Carnevalsfeesten de Duitsche Witzblätter, dan zult ge eens zien, met hoeveel opgewektheid en jool de Carnevalsfeesten op verscheidene plaatsen gevierd worden. Het Carneval van Keulen en dat van Nizza zijn al héél bekend. Voor onze landgenooten is het in den Bosch ook wel aardig. De ontvangst van Prins Carneval, de toesprak van Peer van den Muggenheuvel, — menigeen zit er nu al naar te kunkeren.

In Parijs is nog bizonder bekend en bemind het feest van den Halfvasten, de Mi-Carême. Nietwaar, zoo midden in dien langen tijd van onthouding mag men wel eens een verkwikking hebben. Als ge den eersten prijs van den wedstrijd haalt, door de directie van ons blad uitgeschreven (zie onder de advertenties), kunt ge er van profiteeren.

Hier in Den Haag wordt het Carneval slechts in besloten kring gevierd. Veel pleizier dan op uw Carnevalsfeest!

— S. L.—R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

KUNST.

WERKEN VAN ANNA LEHMANN.

Drie en veertig werken van Anna Lehmann zijn op het oogenblik in den kunsthandel te zien van den heer W. Walrecht. Het is de eerste keer, als onze herinnering ons niet bedriegt, dat deze schilderes, die op tentoonstellingen in Pulchri en in den Haagschen Kunstkring van haar stilleven-kunst, enkele stalen inzond, met een volledige tentoonstelling voor den dag komt. Of zij nu die veelal verdienstelijke werkproeven, welke wij van haar kennen, heeft samengebracht voor deze eerste afzonderlijke tentoonstelling van haar werk, betwijfelen wij. Veel van deze, in onze herinnering zoo gunstig gesignaleerde, schilderwerkjes, missen wij. En zelfs lijkt het een weinig alsof de schilderes, nu zij rondging met het idee van haar expositie, alles wat maar eenigszins in aanmerking kwam, heeft willen ophangen.

Het is dus onvermijdelijk dat de vergelijking van wat we reeds van mejuffrouw Lehmanns werk kenden, met deze thans getoonde stalen niet op het gunstigst uitvalt. Tot dusver zagen wij keurwerkjes en hier in den kunsthandel Walrecht is het onrijp tusschen het rijp gelaten. Zoo zijn er enkele stukjes zeer dun geschilderd, niet in een vaste verhouding doch duidelijk met bruinige olie op het doek gebracht. Het zijn dan ook niet meer dan studies af en toe. Gelukkig verloochent zich de begaafdheid van deze jonge kunstenares niet en het is met name in de proeve van stillevenkunst dat we opnieuw en zéér van dit werk kunnen genieten. Er is een stilleven met geel aarden kannetje, waarnaast een groen gemberpotje staat, waarbij een paar appels liggen geschikt. Er is een even dieptonig stilleven van een paar der allergewoonste, doch hoe volop schoone, oude gemberpotten, grijs en groen ditmaal, waar opnieuw een paar winterappels ergeloos bij liggen neergerold. De schilderes Anna Lehman houdt ervan, haar stillevens te zien in diepe kleuren. Zij kiest daartoe veel bruin, in een contrast, met een lila gedrenkt, grijs. Als voorbeeld van de voorliefde voor zware tonen kunnen we de aandacht vestigen op het stilleven met tinnen bord en groep uien. Het stilleven is geschikt tegen een houten schot en dit houten schot werd door de schilderes zoo gekozen en zoo gezien, dat de diepe, oude bruine kleur ervan heerlijk stemt tegen dé dunne vliezen der ontpelde uien.

Misschien is het mogelijk dat veel bezoekers de schoonheid van zoo'n stilleven niet dadelijk zullen onderkennen en eerder zullen aangetrokken zijn door het voor velen aantrekkelijker onderwerp van de landschappen. Spreekt de schoonheid van een kleurenharmonie, slechts ontleend aan een paar simpele uien, een tinnen bord en een aardewerkruik, niet ieder aan, bij een landschap, waarbij men zijn eigen indrukken-ervaringen assimuleert, gaat het anders. Men erkent gretiger doorgaans de schoonheid van een stuk natuur, al heeft het impressionnisme althans geleerd dat niet altijd de zon er in hoeft te schijnen. Bij Anna Lehmann schijnt echter de zon wél. Het zijn blijkleurige, open natuurindrukken, welke zij geeft, geen verband houdend, wat het door haar gebezigde palet betreft, met den diepen aard der stillevens. Ons is deze landschapkunst niet onverdienstelijk, doch weinig buitengewoon van visie. Er is een werk bij, waarin de

Anna Lehmann: „Oud Buiten te Rijswijk". Photo C. J. L. Vermeulen.

schilderes een fijnheid van wazige kleur geeft zooals die waar Jacob Ritsema bijvoorbeeld veel van houdt. Anna Lehmann is iets krachtiger dan de mannelijke collega. Men voelt dat haar aard behoefte heeft iets te omlijnen, een accent te leggen hier en daar, om niet een landschap geheel en al tot wazigheid en mist te laten vervloeien. Het omgeploegde land (n° 2), dat licht-paars neerligt in den vroegen morgen, is omzoomd door anderen grond waarop licht groen gewas spruit; tegen den horizon kwijnt het landschapbeeld weg in den ochtendnevel, die den horizon nog bedekt houdt.

De schilderes heeft meermalen een zonnige plek uitgekozen. Gezichten op verre groene weiden, waar aan den horizon een stadje duikt; een IJselgezicht bij Gorssel, gezichten op Deventer, een stuk bouwland met hooischelf te Gorssel, een wegje tusschen 't koren, een hoekje „bij de pomp" in de zon alweer, het zijn allen van de zonnigste landschapskunst de proeven.

Een oud buiten te Rijswijk doet de schilderes kennen in een nieuw onderwerp. Hier heeft zij de poëzie willen toonen van een oud buitenhuis, dat ongemoderniseerd in zijn eenvoud toch zulk een stemmingsbeeld kan verwekken, alleen reeds door het verleden dat uit de oudheid van het huis spreekt. Het oud buiten ligt aan een gracht en ook de gracht deelt in het stemmingsbeeld van doorleefde eeuwen. Er is eenheidsgevoel in dit werk.

Volledigheidshalve hebben we thans nog de stillevens met „Doode kraai in den tuin" en „Dood puttertje" te vermelden en stellig mogen we niet vergeten het krachtig bloemstuk van gele narcissen, alweer in de blijkbaar geliefde groene gemberpot. Nu de sombere stillevens achten wij dit frissche sterke bloemstukje als het meest verdienstelijke schilderij.

Mejuffrouw Anna Lehmann werd geboren in achttienhonderd zes en zeventig te Delft, begon op aanraden van Bernard Schregel, met wien zij een paar maanden buiten werkte de studie aan de Haagsche teekenacademie in November 1903, werkte daar drie en een half jaar hoofdzakelijk onder leiding van den heer, zelf verdienstelijk schilder: Frits Jansen.

Anna Lehmann woont thans te 's-Gravenhage en werkt veel in Gelderland. Gorssel.

Broedelet: „Het fluitspelertje".

VERBORGEN TALENT.

De schilder Broedelet schildert dikwijls heel vervelende kinderen; half fantasie, half zigeuner typen met groote oogen, extaseblikken en zoo iets onnatuurlijks, dat men eerder aan een engeltje of een kleine Italiaansche schoonheid dan aan een Hollandsch knaapje denkt. Het is jammer, want Broedelet heeft enkele werken geschilderd, waardoor men van hem nog wel eens iets heel moois kan verwachten. We herinneren ons een paar zeer knappe, zeer schoone interieurs, welke de schilder samen met zijn vrouw heeft gemaakt en die, tot voor kort nog, in 't bezit waren van den Larenschen Kunsthandel te Amsterdam.

Dit fluitspelertje is opnieuw van Broedelets werken — waar de romantiek niet de overhand heeft over een natuurlijke visie van een allergewoonst reëel beeld — een uitnemend voorbeeld!

Het kleine fluitistje is een werkmanskind, dat in een hoekje van de kamerkeuken zijn hart ophaalt aan wat er aan muziek zijn hoofd doorwoelt. Het moet een echt muzikaal kind zijn dat zonder drang van lessen zoo verdiept te studeeren zit, zonder andere afleiding in de donkere keukenhoek dan zijn tonen, zijn eigen tonen die hij voor den dag roept met het opwippen en het weer neerdrukken van zijn vingertjes. Hij heeft geen auditorium, krijgt licht nog een standje voor zijn spel als er een boodschap was te doen of er op klein broertje moest gepast. Alleen 's zomers, 's avonds op de stoep als ook moeder uitrust en vader zijn pijp te rooken staat, behaagt hij met zijn tonen. „Waar haalt zoo'n jongen het vandaan" zegt dan de buurvrouw en vader zegt „tja" en trekt aan zijn pijp en weet het ook niet.

En het kereltje speelt, onbewust, zijn klagelijke liedjes en de oude volkswijzen die hij slepen laat ....

Het is alles sentiment uit de onbewustheid van de kinderziel ... wakker geschud tot een werkend leven misschien al gauw, waarin geen plaats is voor de poëzie van zijn muziek.

ALBERTINE DE HAAS.

KARTINI.

Het Haagsche comité voor de propaganda ten behoeve van het Kartini-fonds heeft Donderdag in Diligentia een vergadering belegd, met de bedoeling, het werk van dat fonds meer bekend te maken en er sympathie voor te wekken.

De Voorzitter, de heer Mr. van Deventer, leidde de voordracht van Mevr. De Booy—Boissevain in, er op wijzende van welk een groote beteekenis de ontwikkeling van het Javaansche meisje is in betrekking tot de nieuwe maatschappij, die zich, het mag langzamerhand niet meer in twijfel getrokken worden, aan het ontwikkelen is in Indië en meer speciaal op Java. Hielp en helpt de regeering hieraan mee, o.a. door uitbreiding en oprichting van meerdere scholen, zoo is dit toch slechts ten halve, omdat het vrouwelijk deel der bevolking daarmee zwaing gebaat is. Zeker, de meisjes kunnen ook ter school gaan,

doch het zijn jongensscholen en de onderwijskrachten zijn alle mannelijke; het percentage meisjes is dan ook zeer gering, namelijk 1 op 20. Het is dus niet alleen wenschelijk, maar tevens hoog noodig, dat de gelegenheid tot verdere ontwikkeling wordt verruimd. Hoewel de regeering zulks inziet, kan zij voorloopig weinig meer doen dan steunen wat door particulieren wordt tot stand gebracht.

De vereeniging het Kartinifonds nu, hoopt door oprichting en steunen van meerdere scholen voor inlandsche meisjes de ontwikkeling van het opkomend geslacht te bevorderen, die meisjes te maken tot vrouwen die hun echtgenooten, gegroeid in de nieuwe maatschappij, begrijpen; moeders, die hun kinderen in harmonie met de nieuwe begrippen kunnen opvoeden.

De inlandsche meisjes zelve, zij willen over het algemeen allen graag zich meer ontwikkelen en zij, die onvermoeid daartoe heeft opgewekt en ervoor heeft geïnspireerd is Kartini, de regentendochter van Japara.

Wie nu zou beter een en ander kunnen vertellen van die begaafde geestdriftige Javaansche dan ons, die haar zoo goed kende als Mevr. de Booy?

Zij, die de Inlandsche maatschappij met al haar vooroordeelen, haar vormen en gewoonten zoo kent, kan ons zeker duidelijk schetsen de groote moeilijkheden, den strijd en de zorgen, die de vooruitstrevende en toch zoo gevoelige Kartini had te overwinnen.

Ja, veel verdriet moest de jonge baanbreekster doormaken. Het begon al met het gedwongen afscheid van de school, waar zij zoo gaarne nog gebleven was. Op haar twaalfde jaar reeds werd zij thuisgehaald en ging, zooals ze dat zelve noemt, „de doos in" hetgeen beteekent thuis in algeheele afzondering te leven, totdat op een of anderen keer een wildvreemde echtgenoot tomt, om het meisje mee te nemen. Wat deze opvatting van het leven der vrouw moet zijn in haar oogen, laat zich makkelijk denken en met hand en tand heeft ze zich steeds daartegen verzet. Bij haar streven heeft zij steeds veel steun ondervonden van verschillende vrienden, die zij zich door haar bemin elijk karakter en innemende manieren had verworven. Haar lieveling broeder Kartono heeft haar veel vooruitgeholpen, terwijl haar letterkundige schreden werden geleid door Mevrouw Ovink-Soer.

Zooals men weet, schreef ze in verschillende tijdschriften. Haar pseudonim was „Trja Soedara" (drie zusters) omdat zooals ze van zichzelf en haar zusjes, die 1 aar zoo dapper steunden, getuigde „wij drieën één zijn".

Men begrijpt wel, dat 1 haar pogingen om uit den dwang van het l ven der Javaansche vrouw te komen, stuiten n est p den eeuwigen „adat" en dat zelfs een jdel ke verwijdering van haar ouders er het gevolg van was. Gelukkig zagen deze echter langzamerhand in, dat het streven van hunne dochter waardeering verdiende en stonden zij haar alle mogelijke vrijheid tot.

Kartini begon haar taak nu met het geven van onderricht aan kinderen en meisjes, die haar werden toevertrouwd en het was een gelukkige tijd voor haar, totdat zij een huwelijksaanzoek kreeg van den regent van Rembang, Radhen Tjojo Hadiningrat.

Hoe vreemd dit in onze Westersche ooren moge klinken, wierp deze gebeurtenis een schaduw op haar geluk. Begrijpelijker echter wordt het, wanneer men bedenke dat Kartini slechts het treurig huwelijksbeeld van de inlandsche vrouw voor oogen had.

Zij, die zich op 21jarigen leeftijd „een oude tante" waande, voor wie (gelukkig) trouwen niet was weggelegd, verlangde slechts „vrij te zijn; om zich zelfstandig te mogen, te kunnen maken, om van niemand afhankelijk behoeven te zijn, om .... om nooit te moeten trouwen".

G h t c t
l te j in haar will
en h r i ijze t jd
ges j aar schreven.

Diep tragisch mag het heeten, dat zij zoo weinig volfooid heeft mogen zien en dat zij zoo spoedig aan haar levenstaak werd ontrokken. Op 25jarigen leeftijd, vier dagen nadat zij moeder was geworden, stierf zij, op 17 September 1904. Troostrijk is zeker een woord van haar, wat ik mij herinner uit een harer brieven aan Mevrouw Abendanon, waarin ze schrijft: „en al zal ik dan halverwege de baan is dan toch gebroken en ik heb meegeholpen opbreken den weg, die leidt naar de vrijheid en zelfstandigheid van de inlandsche vrouw".

Zeker heeft zij meegeholpen en den weg gebaand: 15 September j.l. is de eerste Kartinischool geopend te Semarang.

Het bestuur van het Kartinifonds beoogt de oprichting en instandhouding van meerdere scholen. De voordracht eindigde met een opwekking om, door toetreding als lid, het fonds te steunen.

HANNE VERBRUGGEN.

Bouwmeester-theater.

Wie in een prettige stemming wil komen of blijven, ga een avond naar 't Bouwmeestertheather, waar altijd te lachen valt om de Fransche kluchten.

De vrouw van den President, het stuk, dat er thans gegeven wordt, verdient niet alleen daarom, maar vooral ook om het vlotte spel, alle aanbeveling.

De artiesten geven zich zonder uitzondering volkomen om er een geheel van te maken, vooral de moeilijke hoofdrol van het aardige dienstmeisje wordt zeer natuurlijk gespeeld. Wie kan hier ernstig blijven?

Dat het succes groot is, blijkt wel hieruit, dat de volgende week het stuk op het répertoire blijft.

Wij voorspellen Bouwmeester ook dan nog volle zalen en een zeer tevreden publiek.

R. J.

UIT DEN TIJD, DAT MEN NOG EEN MOOI VERS OP ONS MAAKTE.

De weduwe van den Engelschen dichter William Morris, Jane Burden, is in de afgeloopen week overleden. Dante Gabriel Rossetti heeft haar schoonheid in zijn verzen vereenwigd, en thans is Jane Burden met Rossetti's verzen onsterfelijk. Ook haar eigen man heeft haar en haar schoonheid bezongen in zijn Praise of My Lady.

ADVERTENTIEN.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM *Leidschestraat 24.* — *UTRECHT* *Oud Kerkhof 22.*

De ontwikkelde Vrouw
betaalt geen honderd gulden, voor iets wat zij even goed, zoo niet beter, voor tiftig gulden kan koopen.
Dat is de reden waarom wij zoo vele ontwikkelde dames onder onze cliëntèle tellen.
Men raadplege steeds onze advertenties, verschijnende in „de Avondpost", „het Vaderland", „de Nieuwe Courant" en „de Haagsche Courant".
Vooral nu, zijn met het oog op de a.s. verbouwing de artikelen BUITENGEWOON LAAG geïnoteerd.
De Directie
v. h. **VERKOOPHUIS,**
103-105-107
Groot Hertoginnelaan
(dagelijks geopend van 10-4 uur).

Mad^me Barbilion.
Manicure Electrique.
Face Massage.
Epilation (ontharing)
DENNENWEG 8^a-10^a.

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon interc. 4129.

COSTUME TAILLEUR
naar maat, in blauwe serge of Engelsche fantasie-stof. Mantel met zijde gevoerd.
1e klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.--.

SPECIALE AANBIEDING
GEDURENDE FEBRUARI
ZOMER BLOUSES
VOLGENS DE NIEUWSTE MODELLEN, IN WIT EN MODERNE KLEUREN.
ZICHTZENDING FRANCO.
MAISON DE BONNETERIE.
AMSTERDAM. -:- DEN HAAG.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 NOORDEINDE - - - LA HAYE.
Mise en vente à prix très réduits des modèles etc: de la Saison.

F. W. VAN WIJK DAMESKLEEDERMAKER
TOLLENSSTRAAT 118 TEL 3235
TAILOR MADE COSTUMES
PLUCHE MANTELS
AVONDMANTELS
BUNTMANTELS

Drogisterij „de Toko"
A. J. RÉTHAN v/h J. Sorillon.
1ste v. d. Boschstr. h. Frans. Valentijnstr. Tel. H. 2193.
Specialiteit in artikelen voor de RIJSTTAFEL.
Chemicaliën voor Photographie.
Personen Weegtarief 5 cent.

Gediplomeerd Leerares
geeft **lessen in het maken van Dames- en Kindercostumes** à f 6 per maand.
Schriftelijke aanmelding bureau van dit blad onder AB 27.

MANICURE
Mlle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

Gevraagd:
een beschaafde, zéér bespraakte
DAME
voor het bezoeken van handelsfirma's door geheel Nederland voor een nieuw op te richten tijdschrift op Feministisch gebied.
Brieven onder K. 207 aan het bureau van dit blad.

Eerste jaargang. Woensdag 11 Februari 1914. No 14

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Nieuwsblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN-REUS.

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1-6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

BRIEVEN UIT PARIJS.

IV.

Madame Valentine de Saint-Point is een handige vrouw. En de aanleiding, dat ik u heden over haar iets wil schrijven is hierin gelegen, dat ze zoowat bij de futuristen thuis hoort, waar ik de vorige keer van vertelde. Zij heeft zich voor een paar jaar bij hun denkbeelden aangesloten, en als vrouw was ze het eerste specimen van een futuriste, met een e erachter. Op zichzelf kan men zoo iets verdienstelijk noemen. Een beweging, die door hare luidruchtigheid zoo'n wijde uitbreiding heeft weten te nemen, zou zeker niet modern zijn, zoo ze niet de vrouw en alles wat tot haar hoort bij zich trok. De eeuwen zijn voorbij, toen men de vrouw in het algemeen als een quantité négligeable in een denkbeeldig vergeetboekje had genoteerd. De futuristen, nog jong en wellicht een tikje onbezonnen, voelden zonder twijfel hun te kort en moesten wel verheugd van ziel zijn geweest, toen 'n charmante vrouw, jong en toch niet té, schoon al was het dan niet overweldigend, zich uitgaf als eerste futuriste en zich klaarblijkelijk in hun groeiende idealen als nieuw-vrouwelijk element wel wilde mengen. Daarbij kwam de gelukkige nevenomstandigheid dat dit lid van het zwakke geslacht zoo heel zwakjes niet scheen te zijn en met 'n forsch program den futuristen nieuwen roem wenschte bij te brengen.

Het program — in hoeverre 't uit haar brein kwam of 't product was van solidair gezamenlijk overleg, is me natuurlijk niet bekend — droeg in elk geval algemeene goedkeuring, werd door Marinetti zelf bekrachtigd, gedrukt en in Parijs — ik hoop, dat u begrepen hebt, dat het verhaal, (omdat ik 't geëikte woord drama maar niet zal gebruiken) zich hier heeft afgespeeld — menigvuldig rondgestrooid.

Dat was om zoo te zeggen de eerste letter van het vrouwelijk futuristisch alphabet. Tot nog toe heb ik in Parijs nooit kunnen merken, dat 't streven is aangegroeid tot een machtige groep van vrouwen; die zich bij de ideeën van madame Valentine de Saint-Point hebben aangesloten, en bereid zijn er zoo noodig beldinnenhaftig voor te strijden, noch dat de kwestie door propaganda inderdaad ingang bij zekere categorieën heeft gevonden, en een question brûlante is geworden, maar dat doet nu minder ter zake. Wie beweert, dat dit niet pleit voor den ernst van het ideaal en wie het feit, dat er geen leven is gekomen in deze nieuwe beweging, bedenkelijk vindt, kan niet meepraten — over zoo'n ouderwetsch daadzakelijk begrip zijn we al lang heen! — Idealen, die idealen blijven, zijn de meest verhevene, die zijn te etherisch om zich te belichamen, wist u dat dan niet? — En is juist de ziel van de vrouw voor een ideaal niet het best ontvankelijk — voor zoo'n soort van een gevoel, dat ze veilig in zich opsluit, in een verborgen laadje, dat ze hoogst zelden opentrekt? Mannen vinden dat geheimzinnig, zoeken heel wat achter zoo'n vaag idealtje dat zich niet manifesteert en de vrouw is in het algemeen snugger genoeg, van deze omstandigheid, vaak onbewust, partij te trekken; ze weet dat deze fluïde van geheimzinnigheid voor het andere geslacht buitengewoon aantrekkelijk is — en dat een man in z'n vrije oogenblikken, het als een niet onaardige bezigheid beschouwt over dat onbegrijpelijke van het vrouwelijke wezen wat te filosofeeren . . . ach, lezeressen! — lezers, misschien! — wat wordt er toch vaak een dwaas spelletje gespeeld in de wereld.

En dan al het gewichtige gezedeneer over de psychologie van de vrouw. Iedereen heeft daar andere bevindingen over — dikke boekdeelen worden erover volgeschreven — veel grooter van omvang dan over de psychologie van den man. En ik meen door een heel eenvoudig feit: omdat er tot nog toe minder vrouwen wetenschappelijke schrifturen ter wereld brengen dan mannen. Want dit is duidelijk, dat een man meestal zal praten over datgene waar hij 't minste van weet: over de ziel van de vrouw dus, en omgekeerd een vrouw over alle ziele-ploeien van een man! — Het ligt in de rede.

Ik voor mij zie er iets bespottelijks in, en ik zou willen, dat meerdere vrouwen tot de zelfde slotsom zouden komen. Dat idee al: dat de psychologie van de Vrouw — hoofdletter! — een eenheid zou bevatten, stelliger een grootste-gemeene deeler heeft dan in de psychologie van den man te ontdekken zou zijn, lijkt me zoo bekrompen en onlogisch als uitgangspunt. Bij ieder mensch zijn de variaties van de geestelijke gesteldheid vrijwel oneindig, bij vrouwen zoowel als bij mannen is de uitkomst van deze optelsom een andere; net zoo goed als bij mannen zijn bij vrouwen de verschillen te groot, dan dat men ze tot éénen regel zou kunnen samenzetten. Zoodra de vrouw zich meer aan de wetenschap zal wijden, komt er vermoedelijk van haar kant een onafzienbare reeks verhandelingen over het wezen van den manneziel — en dan zal ze evenzeer dwalen als de mannen 't nu doen — want uitersard zullen man en vrouw elkander tot eenwigheden in het diepste vreemd blijven, en dat niet-begrijpen wil men juist zoo ongemeen gretig verklaren met algemeene stelregels! Eigenlijk dus om in een tekort te voorzien. En dat mannen ons tot heden ten dage geheimzinnig vinden, ach, komt het niet al te dikwijls, doordat we zoo graag geheimzinnig lijken? — Ze hebben een ander uitgangspunt en absoluut vaken zullen ze ons nooit — maar aan die vooropgezette ondoorgrondelijkheid hebben we zelve schuld.

Hebt ge er zoo wel eens over nagedacht? Maar om nu op mijn onderwerp terug te komen, geen mensch kan zóó modern zijn, of men zal me toegeven, dat de ideeën van Madame Valentine de Saint-Point uiterst excentriek zijn en misschien daarom een moment van beroering hebben gegeven in het groote Parijs. Men sprak er een tijdlang veel en belangstellend over, haar naam is zelfs in degelijke Hollandsche bladen bekend gemaakt.

Ik herinner me den avond, 't zal in 1912 geweest zijn, dat ze haar manifest voorlas, uitlegde en verdedigde, als was het gisteren gebeurd, om het onvergetelijk komische verloop.

We gingen er met een clubje heen, het feest had plaats in de Salle Gaveau, de groote bekende muziek-zaal, wat aan 't geheel al eenigen luister bijzette. 't Is dan net — al is dat natuurlijk 'n valsche schijn — of je even in zoo'n toestand meer fedusie krijgt, dan wanneer je in een of ander donker straatje naar een onbekende gelegenheid moet loopen zoeken. In dit opzicht zijn de futuristen menschenvorschers. De zaal vulde zich vlug met een uiterlijk uitgelezen publiek in de loges, met vele chique en ook onverzorgde studenten, — veel buitenlanders erbij op de gaanderijen. — Toen Madame Valentine de Saint-Point met exotisch gewaad en hoed, versierd met een wonder-groote witte aigrette, die vooral duûr aandeed, statig binnentrad — al leek ze ook wat nerveus en onzeker — kon ze tevreden zijn, een groot publiek hoorde haar manifest met ingespannen aandacht aan. Fotografen van verschillende bladen stonden in een hoek en vereeuwigden dien avond met flitsend magnesium-licht verscheidene keeren haar beeld en de steigerende aigrette.

Het zal niemand verwonderen, dat haar Causerie het woord: liefde, het begrip: liefde verre van versmaad had. Het draaide er zoo wat om. En wat een stroom van nieuwigheden had ze erover te zeggen — wat toonde ze zich onafhankelijk en vrij-gevochten, hoe had zij alle knellende banden van een vrouwenbestaan als met één slag verbroken. — Hoe nieuw, hoe futuristisch, hoe goddelijk-oorspronkelijk was het geflonker van haar idealen! De vrouw, zeide zij, heeft even veel recht op alles wat het leven te genieten geeft, als de man. Waarom moet zij trouwen en zich binden aan wetten? Waarom moet zij kinderen grootbrengen en moeder zijn, waarom is zij genoodzaakt haar man te volgen, vaelal te gehoorzamen? Waarom kan ze de schoonste menschelijke eigenschap: de strijdlust niet gebruiken? Waarom zou ze niet ten oorlog kunnen trekken? De futuristische vrouw zal vrij zijn in de volle beteekenis, zij zal niets meer boven zich erkennen, alleen de liefde, de liefde die lichaam en ziel te samen houdt, volgen. Waarom mag zij haar lusten niet botvieren, waarom zou ze moeder wezen in de eerste plaats? Om den man te regeeren, om vrij te blijven, om de eerste zijn, moet zij amante wezen en ten strijde kunnen trekken en wie conventie van zich heeft gegooid, zal mij gelijk geven! riep zij uit.

De arme madame Valentine de Saint-Point! de avond was zoo vol glorie voor haar begonnen, en zou zoo treurig verloopen. Een Parijsch publiek ziet veel door de vingers, maar men vond toch, dat dit te kras werd. Dit was al te ergerlijk spotten met onomstootbare natuurwetten, met de hoogere gevoelens, die niemand van ons geheel kan onderdrukken, met heilige en niets slechts, zooals de spreekster het genoemd had: conventioneele begrippen!

Het begon met een uitroep hier en daar in de zaal, met een grap, wat gelach, gegichel, toen barstte er een groote storm los. Men schreeuwde, men stampte, men floot en 'n troepje futuristisch-aangelegden — op dat moment bestonden er zooals reeds gezegd, alleen futuristische mannen, — applaudiseerden onbedaarlijk. Het lawaai was zóó algemeen, dat alleen met de grootste moeite Marinetti, zenuwachtig-vlug brabbel-Fransch uitschreeuwende, voor zijn beschermelinge, want daar ging het op lijken, een korte stilte kreeg, waarin hij zeide, dat ieder, die het woord wilde hebben, zijn beurt af moest wachten, opdat de spreekster rustig en verstaanbaar zou kunnen debatteeren.

„Wacht maar," denk ik, „ik zal jou nog wel krijgen".

Den volgenden morgen, precies 5 minuten voor negenen loop ik op de brug van de Vijzelgracht. Van uit de verte zie ik 't groote, grijze, academiegebouw al liggen, daar moet ik straks in. Wat wacht me daar? Zouden die lui wat tegen me zeggen? Dan zal het gesprek niet vlotten, dat beloof ik ze. He, nog maar een paar minuten, dan had je 't al, de deur stond nu open: De concierge zat in z'n kamer, deed net, of hij mij niet zag. Ik kuchte eens, hakte dan de knoop door en stapte op hem af. „Kunt u me even terecht helpen?" Hm, die toon schijnt hem te bevallen. Meer dan voorkomend is hij.

Links om, een lange gang door draait hij een deur open, hier moet ik wezen. Er was niemand binnen. Ik zette me te wachten. Het was een atelier voor de etsers. Een betrekkelijk kleine localiteit, waarin een verhooging was aangebracht onder 't hooge noorderlicht. Daarop stonden de stoelen en schragen voor de etsers. Middenin, er recht tegenover, stond de troon voor 't model. Wat een hoogte; 't ding zelf was nog te beklimmen, maar al die extra verhoogingen, die kistenconstructies, die stoelen, die schragen, die ladders, die tafels, die kasten, die schermen, die kachels, die kachelpijpen, die kachelpijpen, die kachelpijpen

noemd, ze heeft theorieën verkondigd, die haar voor veleu begeerlijk maken, in één woord: voor haar eigen persoon is het beruchte manifest een reusachtige reclame geweest. En ik heb een vermoeden dat het haar daar alleen om te doen was. Ze had haar persoonlijkheid niet opgelost in een idee, ze bleef voortdurend madame Valentine de St.-Point. De vrouw met den mooien naam en de groote aigrette!

JO. LAJOOST.

De toevlucht voor onverzorgde zuigelingen.

Lezeressen, kent ge de bovengenoemde inrichting, in de wandeling gewoonlijk „De Marconistichting" genoemd, naar de straat waarin zij gevestigd is? Zeer waarschijnlijk hebt ge allen er wel eens van gehoord, want het werk, dat deze stichting doet, is zoo uitgebreid, en het lichaam, waarvan zij een onderdeel uitmaakt, n.l. „De Onderlinge Vrouwenbescherming" komt zoo vaak met de maatschappij in aanraking, dat iedereen wel eens heeft hooren spreken over deze instelling.

Velen echter zullen niet volledig op de hoogte zijn van het doel en het werken der Toevlucht, en, waar deze hulp en steun kan bieden in zoo menig droevig geval, dat een ieder op zijn weg kan ontmoeten, lijkt het ons niet ondienstig, de lezeres eens een en ander er van te vertellen en er haar een kijkje te laten nemen. Misschien hebben velen dit al weleens gedaan, al was het maar, wanneer zij langs het huis kwamen. Immers, onwillekeurig richt zich de blik naar binnen, vooral als de glazen deuren, die toegang tot het kleine voortuintje geven, open staan. Ze hebben dan kunnen zien een frissche kamer, in het rond bezet met kleine, witgeschilderde ijzeren bedjes, met hoogopstaande kanten. Boven de bedjes, tegen den muur zijn planken aangebracht, waarop voor iedere zuigeling afzonderlijk een gen dicht gedekt kommetje met speen staat. Met een paar stoelen en een tafel maakt dit het geheele meubilair uit. Zonnig en vriendelijk ziet de kamer er uit, zooals alle kamers van dit zuigelingen-huis. Prettig, licht behang, met aardige platen ertegen, en hier en daar een spreuk, een vriendelijk raadgevend of opbeurend woord.

Wellicht, als ge er langs loopt, treft ge het nog beter en is het deurenpaar ernaast open. Dan ziet ge weer een kamer met bedjes, maar die zijn al wat grooter en over den rand komen de kleine kopjes kijken, vriendelijk kraaiend en kirrend, of soms o zoo wanhopig schreiend. En als ge dan een beetje beter kijkt

Als we klein zijn, is het bedje onze verblijfplaats.

en tusschen en over de bedjes heenglnurt, dan kunt ge in de achterkamer een nog heerlijker tafereel zien. Daar wandelen, kruipen of waggelen een serie op het eerste gezicht gelijke

een onderdeel is, heet zooals gezegd „Onderlinge Vrouwenbescherming" en heeft haar vertakkingen door heel het land. Zooals haar naam reeds aanduidt, stelt zij zich ten doel,

en gelijkvormige wezentjes rond in een zoo doelmatig ingerichte kamer, dat elke practische moeder ervan watertanden zal. In elken hoek een groote box, één bekleed met zeildoek, voor de kleinere editie, één in zijn natuurlijken staat voor de reeds meer welopgevoeden. In hooge of lage kinderstoelen tronen een paar kleine onruststokers, die het op den grond of met hun kameraden in den box momenteel niet al te best kunnen vinden en liever vannit hun isolement het gedoe hunner tijdelijke moeder gadeslaan.

Allen hebben een snoeperig wit-wollen broekje en truitje aan, de practische dracht der baby, en wanneer het middag is, er overheen een hangertje van korenblauw katoen. Dit is dan wel hun gekleed of ontvang-toilet, want eenige latertjes, die ik bij mijn bezoek nog in hun bedjes aantrof, waren nog in ochtendcostuum.

Dit alles kunt ge bij het langs komen zien. Ja, en nog iets; als ge om elf uur aanwezig zijt, dan ziet ge wel iets heel verrassends. Drie groote, moderne kinderwagens, volgeladen met kleine, roode kaboutertjes, worden het huis uitgereden, om den dagelijkschen wandeltrip te gaan maken. Elke wagen is berekend op vier stuks; soms mag er nog een van extra kleine afmeting bij. Het kiekje geeft een heel goed denkbeeld ervan. Allen dragen kleine capes, zooals ook afgebeeld is; 's zomers van wit piqué, 's winters van rood flanel.

Nu is er, behalve dat alles, nog een heele boel, wat ge niet van buiten zien kunt, wat ge zelfs bij een eerste kennismaking met het huis van binnen ook niet bemerken zult en daarvan wil ik u nog een en ander vertellen.

Ik wil hier nog niet eens lang spreken over de verdere inrichting van het huis en de huishouding. Hoe op de bovenverdieping de heele kleine zuigelingen in hun wiegjes staan, geheel afgescheiden van de overige kinderen, omdat men uit den aard der zaak zeer voorzichtig met hen moet omgaan, daar bijna allen onder zeer ongunstige omstandigheden geboren zijn. Hoe alle voedsel als melk, pap enz. in de keuken zelf bereid wordt, en zoo nog veel meer dingen.

Neen, hetgeen men niet ziet, ja, wat zelfs niet zoo makkelijk te begrijpen is voor een buitenstaander, dat zijn de groote zorgen en moeilijkheden, die te overwinnen zijn; dat zijn de geldzorgen van het Bestuur, de moreele zorgen der directrice, de vaak zware taak der helpsters. Begrijp eens, onder welke moeilijke omstandigheden de „Toevlucht" werkt. Daartoe is noodig, dat ik u een en ander van de oprichting en de reden daarvan vertel.

De vereeniging, waarvan de „Toevlucht"

Als we groot zijn, spelen we naar hartelust.

bijstand van alle vrouwen onderling en meer in het bijzonder hulp en steun aan ongehuwde moeders, verlaten vrouwen en kinderen. Deze taak nu houdt zooveel in, vergt zooveel verschillende krachten, dat een splitsing in onderdeelen, een verdeeling van arbeid vereischt wordt.

Aldus is dan ook geschied en een van die onderdeelen werd: het zich aantrekken van het lot van de kinderen van die ongehuwde moeders of verlaten vrouwen. Waar nu reeds wel verschillende inrichtingen bestaan voor grootere kinderen, doch de zuigelingen nergens

onder dak konden komen, was het in de eerste plaats zaak, zich deze aan te trekken.

Te dien einde werd voor ongeveer negen jaren een „Toevlucht voor onverzorgde zuigelingen" opgericht. Niet alleen echter kinderen van ongehuwde of verlaten moeders worden opgenomen, doch ook wanneer de moeder overleden is, of door ziekte of bijzondere omstandigheden niet in staat is, haar zuigeling thuis te verzorgen.

Gegeven dus de omstandidheden, waarin alle opgenomenen verkeeren, is de taak wel een zeer moeilijke.

Om te beginnen de kinderen der ongehuwde moeders. Ik behoef u niet te schetsen den angstigen tijd, die in de meeste gevallen de aanstaande moeder doorbrengt vóór de komst van haar kind, meestentijds verlaten door den vader van haar kind, menigmaal verstooten door haar familie, niet wetend waar zij, zoowel vóór als na dien tijd heen moet.

Ja, als zij maar wisten van de Toevlucht? Doch menigmaal hooren zij er pas van in het Ziekenhuis te Leiden of hier, of nog erger, wanneer zij reeds eenigen tijd met haar zuigeling her- en derwaarts hebben gezworven. Dat deze tijd van angst en zorg het kind niet ongerept laat, is wel aan te nemen en de ervaring heeft dan ook geleerd, dat in de meeste gevallen die kinderen als kleine, lichamelijk achterlijke wezentjes in de Toevlucht komen.

En ook de zuigelingen van de gehuwden, die voor de inrichting in aanmerking komen, maken het niet beter. Of wat dunkt u van de kleintjes, wier moeder met tuberculose in het ziekenhuis ligt, terwijl vader altijd buitenshuis werkzaam is? Of de zwakke tweeling, wier moeder bij de bevalling stierf en waarvan de jonge vader niet in staat is, hen gedurende het eerste jaar te verzorgen?

Voor die en nog vele andere gevallen is de toevlucht aangewezen. Het is dus geen ziekenhuis of kliniek, maar een inrichting voor zoogenaamd gezonde kinderen, aan wie echter heel wat zorg en moeite besteed moet worden, om ze er bovenop te helpen. En behalve zorg en moeite; geld! Een buitenstaander, die het finantieel jaarverslag leest, staat dikwijls verbaasd over de groote sommen

dies er heengaan aan voedsel, wasch en verbandstoffen. Maar denk eens een oogenblik dieper na over het zooveen gehoorde, dan zulk ge, na de mededeeling, dat gewoonlijk na een jaar de kindertjes, gezond en opgewekt, met blozende wangetjes de inrichting verlaten, dit wel beter begrijpen, vooral als ge bedenkt, dat er dertig zuigelingen op dusdanige, zorgvuldige wijze te verzorgen zijn.

Gewoonlijk verlaten de kinderen na een jaar de Toevlucht, doch soms wordt hierop een uitzondering gemaakt.

Echter het geld! Het ideaal van het Bestuur zou zijn een nieuw, hygiënisch gebouwd huis om dan tevens meerdere moeders te kunnen opnemen om haar eigen zuigelingen, (en in hooge uitzonderingsgevallen ook een enkele maal een ander kindje) te kunnen voeden. Op het oogenblik is dit maar mogelijk voor een drietal moeders.

De overigen kunnen haar kindje komen bezoeken op vastgestelde tijden en kunnen dan altijd bij de directrice, Zuster Pierson, om raad en daad aankloppen voor de vele moeilijkheden, welke in haar toestand vaak zijn op te lossen. Hierdoor kunnen zij in de Toevlucht een grooten moreelen steun vinden voor haar volgend, dikwijls moeilijk leven.

De moeders, die met den vader van haar kind nog omgaan, kunnen hem altijd meebrengen; omdat juist deze bezoeken een vaak onschatbare waarde kunnen hebben. De aangename ervaring hiervan is dan ook, dat reeds verscheiden moeders met den vader van haar kind gelukkig getrouwd zijn, voor een groot deel door den band die in de Toevlucht gevormd is.

Kan het kind na het verblijf in de inrichting niet bij zijn moeder terecht, dan wordt het door het Bestuur uitbesteed in geschikte gezinnen, onder voortdurend toezicht, waarbij er naar gestreefd wordt, dat van die gezinnen, evenals van de Toevlucht, een heilzame invloed op de moeders uitgaat.

Uitvoerig schetsen alle werkzaamheden, die zich ook hierbij voordoen, ligt niet in de bedoeling van dit stukje over de Toevlucht zelve, hoe innig ook de samenhang is tusschen opname van een zuigeling in de Toevlucht en het daaraanvolgende, als: de zorg voor het uitbestede kind, de practische hulp en zedelijke steun aan de ongehuwde moeder, de bijstand aan de moeder om den vader van haar kind tot onderhoud van zijn kind te verplichten en wat dies meer zij.

Slechts willen wij nog wijzen op de wenschelijkheid om een Consultatie-bureau op te richten, welke, zeer sterk door het Bestuur van O. V. B. gevoeld wordt, alwaar gehuwde of ongehuwde vrouwen voorlichting of raad in duizenderlei moeilijke gevallen zouden kunnen inwinnen. Aan de uitvoering van dit plan wordt gewerkt.

---

te werpen. Maar waarom eigenlijk? Die menschen hadden 't volste recht me zoo aan te staren, hun diverse meeningen omtrent m'n uiterlijk uit te spreken. Ik had me toch juist tot dat doel beschikbaar gesteld. werd daarvoor betaald.

„Ja," drong op eens de prof. z'n stem tot me door, „mooie studies naar te maken. Nou, willen we maar beginnen. Wilt u maar eens opklimmen, zegt hij tegen mij. „Ja, 't is hoog hè? Kunt u? Met mannenmoed beklim ik 't laddertje tot bij de kisten, dan blijf ik even besluiteloos staan. Oogenblikkelijk schieten me twee edelmoedige ridders te hulp. „Ja, dat zijn heele stappen hè? Mag ik u even helpen?"

„O, dank u 't zal wel gaan". Ik zet de reis voort, beland in den leunstoel boven. Ik zit hoog, overzie de heele boel. Grappig gezicht al die lui achter hun trekenborden, echt schooltjesachtig, en die prof. er bij. Hoor, hij geeft aanwijzingen. Zouden ze er van langs krijgen, als ze 't niet goed doen? Wie weet wat een hoop kneiers 't zijn! Wie weet wat voor mooie ze van me terecht brengen. „U 't hoofd een beetje hooger, juffrouw en een beetje meer naar links.

Hè, ik schrik er van. Gedwee draai ik naar links. „Nu nog een beetje hierheen" Hup, bòn maar weer. De prof. verdwijnt, de heeren blijven een poos rustig doorwerken, dan beginnen ze los te komen.

„Geen gemakkelijk ding, zeg. Daar moest je je inwerken, hè? Eigenaardig, die lange lijn van achterhoofd naar kin. „Iets Egyptisch" vond er een. „Ja, mooi in egyptische kleeding en sieraden te maken, maar dan in pastel.

Ik vertrok geen spier van m'n gezicht. Wat mompelt die blonde daar nou? Weer iets over mij, ik zie 't. Laat hem tenminste hardop zeggen, wat hij te zeggen heeft. Dan vraagt hij opeens: „Is u een zuster van juffrouw de Rijk?" „Neen" zeg ik kort.

„O, ik dacht soms." Dan is 't weer stil. 't Gaat hun niet aan, wie ik ben. Ze hadden zich toch ook niet voorgesteld. Dat doe je geloof ik niet aan een model. Best, dan hoefde 't model 't ook niet te doen. Kijk ze eens werken. Ik zou wel eens willen zien, wat ze er van maakten, 't zouden wel beauties zijn. Kijk die er eens over stuiven. Wacht eens, ik zie wat; wat een tronie! Dat zou ik zijn? Nou; die daar achter maakt er ook wat van! O, 't verveelt hem, hij gaat eens uitblazen. Hij mikt met kleine stukjes vlakgom op z'n kornuiten.

„Zanik niet, zeg" krijgt hij thuis.

Wat duurt zoo'n uur lang. Afschuwelijk, hoe kom ik hier nou zoo opeens. Had ik dat eergisteren kunnen denken. Hè, ik zou m'n neus wel eens willen snuiten, zou ik durven?

O, gelukkig! „U kunt een kwartier rusten", zegt er een. Zou ik er af komen? Dadelijk schiet er een ridder toe.

„Neen, dank u, ik kan wel alleen."

Waarom deed ik hier toch zoo gek, waarom die houding of ze me allemaal te lijf wilden? Die lui waren toch heusch geschikt genoeg. Ik zou me toch wel liever willen laten helpen. Straks brak ik m'n hals nog. Ik weet 't niet, ik voelde, die houding paste nu eenmaal bij mijn model-zijn. Het stond me waardig, in elk geval.

Eindelijk 12 uur. Als een wilde stormde ik naar buiten, den klaren zonneschijn in. Ik herleefde! Dood was ik geweest, drie volle uren lang dood. Ik was 't niet geweest die daar gezeten had in dien leeuwenkuil, 't was een ander wezen, een ding geweest. Wat een genot, nu mocht ik me weer bewegen, ik mocht kijken, zooals ik wilde, lachen, huilen, leelijke gezichten trekken, fijn! Hè, ik zou de beenen er eens inzetten, 't deed je goed. Maar nu moest ik van middag terug, een heele maand lang. Ach, 't zou wel een beetje wennen. En in ieder geval de lieve duitjes, hè!

Het viel me zoo mee — het ging mij zoo goed. Ze waren verrukt over 't nieuwe model. De academie liep uit, ieder kwam kijken. Of ik ook voor de vroegklas poseeren wilde, van 7 tot 9 's morgens. 't Zou wel wat vermoeiend zijn, dacht ik. Ja, maar 't betaalde net zooveel als den heelen verderen dag. f 2.50 voor 2 uur?

Wel, de nood was hoog, schrale tijd achter den rug. Ik zou 't dan maar doen.

Ach, m'n lieve bedje 's morgens om 6 uur. Hoe ben ik die maand doorgekomen? Ik weet het niet — ik zal het nooit weten — Als ik er aan terugdenk, is 't geen maand, 't zijn jaren. Wat zeg ik? 't Zijn zich aaneenrijgende eeuwigheden, maar er kwam toch een oogenblik, dat mijn taak afgeloopen was, en ik gaan kon met een vollen buidel. Waarlijk, er is hier op aarde reeds vergelding. Kunt ge u 't gevoel voorstellen, waarmee ik op mijn kamers kwam, dien laatsten April? Geld genoeg! Geld genoeg om de kostjuffrouw af te betalen, geld genoeg om zonder poffen mijn kaartje naar Parijs te nemen, zelfs geld voor witte rozen; ik spandeerde er meer dan drie dubbeltjes aan, dien glorieuzen Aprildag. En met de witte rozen op mijn borst spoorde ik naar Parijs.

FLORA JOCHEMS.

Om elf uur, komen de equipages voor.

Voor dit alles is werkkracht en geld noodig.

Wanneer dus dit stukje, dat ter bevrediging van de belangstelling der lezeressen werd geschreven, tot nog grooter belangstelling prikkelde, dan kan ons dit, gegeven het sympathieke doel, dat de vereeniging nastreeft, niet anders dan genoegen doen.

HANNE VERBRUGGEN.

DE MODE.

In mijn jonge jaren hield ik er een familieliefhebberij op na, die een zeldzamen slag had om door de een of andere norksche bemerking iemand's enthousiasme aan een koude douche te onderwerpen.

Zoo herinner ik mij, dat wij ons eens uitbundig verheugden op een gecostumeerd bal, — ik geloof zelfs nog wel het eerste; — we waren (men was nog zeer eenvoudig in dien tijd!), we waren van den morgen tot den avond bezig om van niets — iets te fabriceeren, alles moest precies in de puntjes getrouw zijn aan het originneel, — het was soms een heele kunst om allerlei kleine benoodigdheden bij elkaar te krijgen! — Wij stelden ons bergen van succes voor, we leefden ons geheel in, in ons kostuum en — we vonden ons zelve verrukkelijk .....

Toen kwam hij, midden in de opgewondenheid der voorpret en hij déceteerde: „dat dergelijke verkleedpartijen uit den booze waren, doordat zij voedsel gaven aan de zeer afkeurenswaardige zucht om iets anders te willen schijnen dan men in werkelijkheid is..."

Zoo'n akelige zedepreeker!

Nu ja, heelemaal, — heelemaal op den koper beschouwd had hij misschien gelijk! Maar om 't zoo diep in zulk een onschuldig costumfeest te zoeken!

En dan, getuigt niet het denkbeeld om eens voor een korte poos eigen persoonlijkheid af te leggen, van uiterlijk, en door het uiterlijk ook eenigszins van innerlijk! te verwisselen, van een diepe, geheimzinnige philosofie? De oorsprong van die gedachte ligt heel ver achter ons in de geschiedenis, — immers in het oude Rome was het reeds de gewoonte, dat bij gelegenheid der Saturnalien (de groote Decemberfeesten) meesters en slaven gedurende drie dagen onderling van rollen verwisselden; met al de gevolgen daaraan verbonden. Inderdaad eene zeer schoone gelegenheid voor de heerschzuchtige, wreede heeren der zevenheuvelenstad om het lot, dat zij hunnen ondergeschikten bereidden, op prijs te leeren stellen!

In onzen veelgeprezen tijd hebben wij zulke lessen niet meer noodig en zij, die aan de Carnavalsviering deelnemen, kunnen dat doen zonder dat er een bittere bijsmaak aan de pret is. Behalve in Brabant en Limburg bestaat die pret voor ons Hollanders dan eigenlijk uit eenige meer of minder goed georganiseerde costumbals, Bal paré et masqué.... .

Grande fête de nuit .... en hoe ze al meer worden aangekondigd met zwarte reuzenletters op groote gele, roode, blauwe aanplakbiljetten ....

Houdt ge van een gecostumeerd feest, lezeres? .... Eigenlijk is het eene allerzonderlingste verzameling van onmogelijke combinaties: Harlekijn met Grietchen aan den arm, — of Julius Cesar tangeerende met Maria de Médicis .... Allemaal anachronismen, die onbewust het oog onharmonisch aandoen. ...

Dat is dan ook wel de aanleiding, dat men op particuliere bals er meer en meer toe komt de geheele zaak in stijl te houden en men zoodoende een mooi geheel krijgt, — waar wéer tegenover staat dat de surprise er af is.

„En dat de kosten veel hooger worden" — heb ik onlangs door iemand hooren beweren. „Wanneer men geïnviteerd wordt voor een „Bal empire", dan weet men van te voren, welke somptueuse, historische toiletten er zullen verschijnen en dan heeft niemand lust om zich in een eenvoudig satinette pakje te vertoonen, dat op zich zelf heel aardig kan zijn, maar ...."

Toegegeven, mevrouw, wat zegt u echter van een uitmooding voor een „Hildemenbal", waar iedere dame een bloem moet voorstellen, die geheel uit papier is vervaardigd? Dat is toch wezenlijk niet wat men overdreven luxe noemt en met papier doet men wonderen .... Het is juist geschikt voor het luchtig, ephemerisch bestaan van een travesti .... En wilt ge nog meer simpelheid? Wel, het land der dollars is daar om u te inspireeren.

Gaf niet een van de multi-millionnairs van Chicago verleden winter een feest, dat hij „Bedelaarsbal" noemde. Er waren daar 1500 gasten, waaronder de rijkste erfdochters der stad en allen waren zóó met lorren uitgedost, dat een echte bedelaar er zich nog voor zou hebben geschaamd. Het feest eindigde met een souper, waarbij men truffels at uit kapotte kommetjes! .... Het was een succes .... en het idee getuigde van veel fijngevoeligheid tegenover de ware armoede!

Ik denk wel niet, dat de herinnering aan dit feest in de annalen der Carnavals zal bewaard blijven, zooals dat o. a. het geval is met een groot gecostumeerd bal, dat in den winter van 1864 in de Tuilerieën werd gegeven. Nu nog wordt dat feest door Parijsche kronickschrijvers aangehaald als een voorbeeld van elegantie en fantaisie. Bij die gelegenheid danste men de beroemde Quadrille des Abeilles, — dat was eene surprise voor keizerin Eugénie. Twaalf van de mooiste, bevalligste dames namen daar aan deel. Tegen middernacht werden door als tuinlieden verkleede figuranten, vier gouden bijenkorven binnengedragen tot midden in de Salle des Maréchaux. Op een gegeven teeken gingen de korven open en stapten uit ieder drie allerbekoorlijkste bijen, die een werkelijk ballet begonnen te dansen, dat door den regisseur der groote Opera was ontworpen .... De keizerin zelve was dien avond als Dogaresse gecostumeerd — één schittering van brillanten, moet het geweest zijn; en het keizerlijke prinsje droeg over een zwart fluweelen pakje een Venetiaanschen mantel van roode zijde ....

De groote moeilijkheid bij het kiezen van een costuum is iets te vinden, dat met iemand's eigen gezicht in harmonie is. Men verandert zoo maar niet ongestraft van physionomie: heel dikwijls geeft het teleurstelling, wanneer men zich uitsluitend door de aardigheid van een pak heeft laten verleiden, zonder zich voldoende rekenschap te hebben gegeven of het u werkelijk staat. En het feit, dat men gemeenlijk een geheel verkeerde — (ik zeg niet gefatteerde) voorstelling van zijn eigen gezicht heeft, maakt dat nog lastiger. Het was een speciaal talent van den grooten Wörth (den oudste) om bij den eersten blik te kunnen vaststellen, wat iemand moest dragen .... Hij aarzelde nooit en hij faalde nooit .... Wie kent niet het verhaal van de dame, die bij als Maria-Stuart had gecostumeerd en die, toen zij zich zelve in een spiegel zag met het lange zwart fluweelen sleepkleed, en het parelen kapje op het hoofd, zóó onder den indruk harer verschijning raakte, dat zij in eene diepe révérence neêrzeeg.

Zoo'n Maria-Stuart is echter wel wat stemmig van toon in een zaal, waar bonte kleuren, goud, zilver en flonkerende steenen door één warreleu; dan doen de vroolijke tinten der Balkan-kleederdrachten het beter .... en zij zijn actueeler ook.

Een Montenegrijnsch costuum is zeer effectvol: een rok van grof wit linnen, die even als de schort met een breede band van een bruine stof is gegarneerd, wordt genaaid aan een breede zwart-fluweelen ceintuur, waarvan lange groene en gele zijden linten afhangen. De blouse is van voren versierd met borduursel in verschillende kleuren; evenzoo de wijde pagode-mouwen; daarover gaat een zwart-fluweelen bolero met gouddraad en galon opgewerkt. Op het hoofd een grieksch kulotje van geborduurd rood laken; om den hals een ketting van parelen en munten.

De Bulgaarsche zuster draagt een lange, fijn-geplooide rok van donkere wollen stof, een linnen schort met gebordureerden strook en een blouse van gebloemde zijde, die op 11 cM. boven de taille is ingehaald en door een ceintuur met gesp wordt vastgehouden. Daarover gaat een mantel van geborduurd wit laken, waarvan de halflange mouwen in breede revers eindigen. Het kapsel bestaat uit een witten foulard, die met rood-zijden lint is versierd, — helaas, in het bulgarenland hebben thans duizenden en nog eens duizenden vrouwen deze fleurige nationale dracht vervangen door den zwarten hoofddoek, het teeken van rouw, dat zij, naar oud gebruik, nimmer weder zullen afleggen.

Maar over zoo treurig een onderwerp mag ik hier niet verder uitweiden, het verdraagt zich niet met de carnavalsvreugde, — en ik moet u nog een aardig fantaisiecostuum beschrijven, dat ge desnoods in een paar uren gereed kunt hebben. Ik veronderstel, dat ge in uwe garde-robe een eenvoudig wit avondjaponnetje hebt. Welnu, langs den onderkant van rok en tuniek naait ge een rand wit bont en daarboven arrangeert gij een guirlande van kleine dennetakjes, waartusschen roode besjes, zilveren rijp en dergelijke glinsteren. Het lage lijfje is langs den hals en de mouwtjes eveneens afgemaakt met hetzelfde bont en verder gegarneerd met een breed lint van goud of zilvergaas en een smalle ceintuur, waaraan allerlei kerstboomartikeltjes hangen. Het haar wordt heel hoog opgemaakt en dan gekroond met een miniatuur-Kerstboompje in optima-forma, waaraan dit costuum zijn naam ontleent.

Ah, is dit u niet originneel genoeg? Wacht, dan doe ik u beter aan de hand, maar hiervoor moet ge u een beetje moeite getroosten. Op een of andere zijden onderjapon maakt ge een overkleed van witte tulle en op die witte tulle bordurt ge met uw sierlijkste letter de namen van al uwe flirts ...., in uw kapsel plaatst ge een ontplooiden waaier, waarop als randversiering hunne portretten zijn aangebracht.

O zoo, — hebt u nooit gefirt, dat verandert de zaak, dan moeten we iets degelijkers verzinnen. — Ik beloof u, ik zal er mijne gedachten over laten gaan.

V. S.

CORRESPONDENTIE.

Marie v. V. Wend u tot een goed bekend staanden kapper; er zijn zoovele middeltjes tegen het uitvallen der haren — het zou vellen vol vragen om die alle op te sommen.

Mevr. d. B. v. S. In het voorlaatste nummer kwamen verscheiden aanbiedingen van Tailor-Made costuums voor.

Willy. Ik zal het recept voor u opzoeken.

Mevr. S. te Gr. In de Bonneterie vindt u dat te kust en te keur; ik zou wel denken dat men naar buiten op zicht zendt.

Mannenbond voor Vrouwenkiesrecht.

Ge wist het toch, dat reeds een groot aantal mannen partij voor ons gekozen hebben, in ons streven naar het Vrouwenkiesrecht? Zij hebben gesticht een mannenbond voor Vrouwenkiesrecht, en die Bond heeft Maandag avond vergaderd in het feestgebouw in de Willemstraat.

De mannenbond wou eens van kamerleden hooren, wat die dachten van hun streven en dan moesten die kamerleden dat eens in een redevoering voor de vergadering komen vertellen. Meneer Teenstra, vrijzinnig-democraat, had Maandag 't woord, nadat de voorzitter, meneer Mansfeldt, de vergadering geopend had. Meneer Teenstra was hoopvol gestemd ten opzichte van het vrouwenkiesrecht hier te lande. Het zou er komen, al moest het wellicht nog een poos duren. En het zou de gemeenschap, mannen en vrouwen beiden dus, ten goede komen. Meneer Teenstra wist dat er welezens gezegd werd: „De grootste tegenstanders van het vrouwenkiesrecht schuilen onder de vrouwen zelf."

Hij vond dat niet waar; zou hij de brochure van Käthe Sturmfels hebben gelezen — dan zal hij toch wel weten, hoe heftig sommige vrouwen tegen het vrouwenkiesrecht kunnen opkomen.

Hij meende, dat de groote tegenstand tegen het vrouwenkiesrecht schuilt in de rechtsche partijen. Maar overwonnen zal die worden. De strijd voor vrouwenkiesrecht zal eens tot de overwinning leiden!

Nadat het applaus verklonken was, nam Dr. van Leenwen, lid van de Sociaal Democratische Arbeiderspartij het woord. Hij zag groote vordering der vrouwen op haar weg naar het Vrouwenkiesrecht.

Bij den val van het Ministerie Heemskerk hadden zij veel gewonnen. Thans is de eisch om vrouwenkiesrecht betrokken in de praktische politiek.

Minister Cort van der Linden heeft gezegd: „Wat het volk duidelijk verlangt, dat moet er komen." Het Vrouwenkiesrecht wordt duidelijk verlangd. Hij spoort de vrouwen tot volharding aan, tot het inspannen van alle krachten om al vast de grondwettelijke bezwaren tegen vrouwenkiesrecht uit den weg geruimd te krijgen.

De derde spreker is de Unie-Liberaal de heer de Jong.

Hij vindt de Vrouw het kiesrecht waardig. Wie vroeger beweerde, dat haar zedelijke minderwaardigheid er toe leidde haar het kiesrecht te onthouden, vergat, dat er ongeveer 34.000 meer mannen dan vrouwen in de gevangenis zitten.

Spreker durft hen gerust stellen die revolutionaire werking van den invloed van 't Vrouwenkiesrecht vreezen.

Nieuw-Zeeland (en nog enkele andere staten van Australië) heeft geleerd, hoeveel de sociale wetgeving geprofiteerd heeft van het kiesrecht der Vrouw. Het moet nog eens gezegd worden, dat niemand streeft naar een eenzijdige vrouwenheerschappij, en dat die niet te vreezen is van het Vrouwenkiesrecht.

Maar mannen en vrouwen moeten samen regeeren om te komen tot een betere samenleving.

Na toejuiching en dank voor de sprekers werd de vergadering gesloten.

Men schrijft ons uit Amsterdam:

Mevrouw Thiel-Wehrbein heeft in de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht gesproken over de Kinderwetten. De laatste jaren hebben grooten vooruitgang gebracht op dit gebied. De gevangenisstraf voor kinderen van 10—18 jaar is opgeheven. Ouders die niet waardig zijn dien naam te dragen, kunnen ontzet worden uit hun ouderlijke macht. Spreekster vond de Kinderwetten een stukje wetgeving waar ons land trotsch op kan zijn. De Kinderwetten hadden ook de rechten en bevoegdheden der vrouw uitgebreid. De vrouw kan thans voogdes worden over andere kinderen, ook haar toestemming is thans noodig bij het huwelijk harer kinderen — zij kan curatrice zijn, of lid van een voogdijraad.

Actualiteit.

Voor een levende verluchting van het artikel, waarin ik beschreef, hoe in sommige landen Grond- en kieswetten — door het niet als eisch stellen van de „mannelijke" sexe — der vrouw een kansje op kiesrecht geven ... zorgt op dit oogenblik Frankrijk. De kieswet van 1852 sluit de Fransche vrouw niet met woorden uit; maar de rechtbanken tot in hoogste instantie hebben de pioniersters, die zich als kiezeressen opgaven, steeds haar eisch ontzegd, op grond van heerschende zeden; en jurisprudentie.

Echter, de aanhoudster wint! Tegen de niet met een sleutel afgesloten, maar toch ook niet open deur, kan telkens op nieuw geklopt worden, als om te vragen: „zijn de zeden nu ver genoeg? Knikt de godin jurisprudentie ja? Bij de gesloten poort van „mannelijk kiezer" kan de vrouw de moeite van het aankloppen wel sparen! die gast niet open voor een wetsherziening het teeken geeft.

Welnu, aan de luchtiger-gesloten deur van Frankrijk's kieswet klopten deze week bij de twintig Parijsche arrondissementen, vrouwen, (leden van den bond voor vrouwenrechten) en wenschten op de kiezerslijsten te worden geplaatst.

En waarlijk, in drie arrondissementen is het gelukt! Victorie? volstrekt niet, want de Commissies van contrôle kunnen, met een eenvoudig pennehaaltje, de namen weer schrappen. Maar .... dan wordt de Voorzitter door de vrouwen voor den Kantonrechter gebracht, en zóó verder.

Wat zal het antwoord zijn van de geheimzinnige Godin: „jurisprudentie"?

Ik voorspel dat de verandering in háár toon en gebaar ... nog wel een tiental jaren op zich zal laten wachten. Misschien moet ook voor dien nog wel een positief artikel spreken. Maar, dat de wetgeving eens gauw het woord „mannelijk" in de kieswet zou duwen, die tijd is, meen ik, voor Frankrijk voorbij!

W. v. I.—v. E.

Euphonia.

Tot onzen spijt is de laatste regel der copie van het verslag over deze uitvoering door den zetter onvolledig gelezen en viel daarnit weg de laatste helft van den laatsten zin.

Deze moet luiden: De leiding was bij den heer Vink in goede handen, terwijl de heer Bolle, zooals we dat van hem gewoon zijn, voortreffelijk begeleidde.

Temeer gevoelen we ons verplicht, hierop terug te komen, daar Mevrouw Stronck zeer terecht haar begeleider in haar succes deed deelen.

De dames van het terzet waren Toos Kruuk, Betsy Vink en Jetske Delbeek.

Volledigheidshalve zij dit nog vermeld, daar wegens plaatsgebrek haar portret moest worden weggelaten, waarbij tevens de daarbij geschreven namen vervielen.

Tevens verbeteren we een verminkte zinsnede over de soliste. Hier werd geschreven: Vlekkeloos gaaf en teer in de hooge tonen, klinken haar medium en diepte vol en warm getint.

A. K.—R.

ANTIEK EN MODERN BORDUURWERK.

In dit najaar krijgen we een tentoonstelling van borduurwerk en aanverwante technieken en wel in den Rotterdamschen kunstkring.

De dames Derkinderen—Besier en Elis—Rogge zijn bezig een verzameling te maken, die stukken zal bevatten van omstreeks 1200 tot op onzen tijd.

Een verdienstelijke arbeid inderdaad, en een loffelijk streven.

Nu reeds mochten de dames zich verheugen in groote en ook werkdadige belangstelling voor haar plan. Uit verschillende plaatsen werden haar al belangrijke stukken beloofd.

WEDSTRIJD.

Voor onze lezeressen schrijven wij een wedstrijd uit in 't aanbrengen van nieuwe abonné's. Deze wedstrijd eindigt 30 Juni a.s., des namiddags om 5 uur.

De prijzen zijn de volgende:

1e prijs: **Een week naar Parijs, Berlijn, Wiesbaden** of een andere plaats in 't buitenland, ongeveer op denzelfden afstand, bv. **Londen**, of . . . . . f 125 in contanten.

2e prijs: Vier dagen naar **Brussel, Bentheim, Königswinter** (Zevengebergte), **de Ardennen**, of . . . . . f 75 in contanten.

3e prijs: Een luxe-voorwerp ter waarde van f 50 (*naar eigen keuze*) bv. **een gouden armband, een bronzen beeld, een horloge**, of iets dergelijks, of . . . . . f 50 in contanten.

4e prijs: Een luxe-voorwerp, ter waarde van f 35 (*naar eigen keuze*) b.v. **een gouden ring, een werktafeltje, een reisnecessaire**, of iets dergelijks, of . . . . . f 35 in contanten.

5e prijs: . . . . . f 25 in contanten.

6e prijs: . . . . . f 20 in contanten.

7e prijs: . . . . . f 15 in contanten.

8e, 9e en 10e prijs: *elk* . . . . . f 10 in contanten.

Wie minstens 5 nieuwe abonné's aanbrengt, ontvangt *in elk geval* van ons *een cadeau*, ook al behoort men niet onder de 10 prijswinners.

Voor iedere nieuwe abonné, die men aanbrengt, ontvangt men telkens te onzen kantore (Kneuterdijk nº 16, 1e étage) een door ons onderteekend bewijs. Tusschen 1 en 15 Juli moeten de bewijzen bij ons worden ingeleverd. Wie de meeste dier bewijzen bij ons inlevert, krijgt den 1ersten prijs, de daaropvolgende den tweeden, enz. enz.

Als nieuwe abonné's worden zij beschouwd, die voor minstens een half jaar op ons blad inteekenen en het abonnementsgeld over dat half jaar bij aanbieding van onze kwitantie of te onzen kantore behoorlijk voldoen.

Nadere inlichtingen en inteekenbiljetten zijn elken werkdag van 9 uur 's morgens tot 5 uur 's avonds aan ons bureau, Kneuterdijk 16, te bekomen.

— *De Directie van*
DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK.

N.V. ENTHOVEN. Vlamingstraat 18, den Haag.
- COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN. -
SPECIALITEIT IN KEUKENFORNUIZEN.

- Modelkeuken in het benedenmagazijn. -

Beleefd verzoek aan onze geachte Clientele, veranderingen aan bij ons gekochte Zomermantels en Costumes thans te laten doen, aangezien na **15 Maart deze niet meer gedaan kunnen worden.**

BAHLMANN & Co.,
HOOGSTRAAT 35.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF
Anna Paulownastraat 18a, 's-Gravenhage
Gunstig bekende Kostuum-Vakschool welke de Dames een degelijke opleiding waarborgt tot **Costumière, 1ste Coupeuse, Directrice** en **Leerares** in het Kostuum-, Mantel- en Linnenvak.
De Leerlingen, die aan deze vakschool worden opgeleid, hebben zich allen een goed bestaan verzekerd, daar zij aan de hoogste eischen, het Kostuumvak betreffende, volkomen kunnen voldoen, en zich als Costumière of Leerares kunnen vestigen. Begin nieuwen Cursus **16 Februari.**
Prospectus en inlichtingen verstrekt de Directrice **G. DE GRAAFF.**

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon interc. 4129.

Costume tailleur
naar maat, in blauwe serge of engelsche fantasie stof Mantel met zijde gevoerd. 1ste klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.-.

ADVERTENTIËN.

Hamburger Osseribben
Gerookte Varkensribben
Gerookte Ossetongen
Kleine Prager Hammetjes
FA. P. G. Dungelmann,
HOOGSTRAAT 34
Telephoon 2346 en 2347

Maison J. BRAND
Tailleur pour Dames
Teleph. 5599
Papestraat 26.
GROOTE VOORRAAD
Engelsche blouses in Japansche waschzijde vanaf 5 gulden.

ERNEST CASSUTO
Tandarts
zal Zaterdag 14 Februari **NIET** te consulteeren zijn.
DEN HAAG
Frederik Hendriklaan 45.

Confiseur. - Chocolatier.

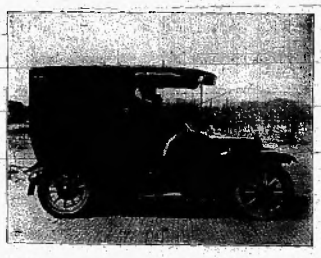

Glacier. - Cuisinier.

Mme G. DE CLER-SMIT.
Modes.
Maison de premier ordre.
BLINSTRAAT 1a.
Téléphone 7334.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Fransch Blijspel Repertoire
Aanvang 8¼ uur. Einde 11 uur.
Iederen avond 8¼ uur tot en met Donderdag 12 Februari
Laatste Voorstellingen
De Vrouw van den President.
Vrijdag 13 Februari a.s. wegens Feestvoorstelling ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het 3e Regiment Huzaren, **geen voorstelling** voor het publiek.
Verwacht Zaterdag 14 Februari
De Reis van Alida.
Dinsdag en Vrijdag **niet rooken.**

Soc. Anm. Art et Mode
V. Michel Ham
Teleph. H. 294
Heerengr. 46a
DEN HAAG.
ONTVANGEN
eene nieuwe collectie onzer bekende
Reclame Voillettes.
Eerste zending Voorjaarshoeden.

WILHELMINE HERCKENRATH,
(Vioolleerares),
(Gediplomeerd Nederl. Toonk. Vereeniging).
Geesbrugweg 22, Rijswijk Z. H.

Marie van der Vijver
Concert-zangeres
Leerares Solozang.
Sweelinckstr. 137
DEN HAAG.

Leverancier van H. M. de Koningin.
MAISON DE BONNETERIE.
INTERC. TELEPHOON 100.
DEN HAAG, BUITENHOF.
PYJAMA'S
NACHTKLEEDING VOOR DAMES, MEISJES EN JONGENS.

Eerste jaargang. Zaterdag 14 Februari 1914. No. 15

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Nieuwsblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reijs.

Dit blad verschijnt iedereen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Het beeld van de politieke partijen ten opzichte van het Vrouwenkiesrecht op dit oogenblik in ons land.

Wat op het doek der verbeelding te voorschijn komt, zijn . . . . twee ruikers! Want de politieke partijen hebben het ons gemakkelijk gemaakt: ze zijn verbonden in twee hoofdgroepen: de Coalitie (de rechter-) en de Concentratie (de linkerpartijen).

De Coalitie-ruiker, ten opzichte van het vrouwenkiesrecht: wit, crême, ivoor-moiré,

De Concentratie-ruiker theeroos, rose, rozerood, en als een feller noot daar vlak bij: de klaproos van de sociaal-democraten!

Maar vóór ik de ruikers, als zoodanig, demonstreer, zou ik u eerst iets willen vertellen over iedere bloem op zich zelf.

De Anti-revolutionaire Partij.

In haar Beginselprogram van 1878 zischt zij: „de invoering van een ander kiesstelsel, en ter voorbereiding daartoe verlaging van den census".

Wat bedoelde zij met dat „andere" kiesstelsel? In een strijd- en geniale verdediging van een kleine dertig jaar heeft Dr. Kuyper in, en buiten, de „Standaard", het 't Nederlandsche Volk duidelijk gemaakt: „een organisch kiesrecht", praktisch voorloopig neerkomende op „een kiesrecht aan gezinshoofden". Wie „gezinshoofd" was zou als zoodanig het kiesrecht deelachtig worden.

Ook de vrouwelijke gezinshoofden, de weduwen, ten getale van een 140.000 aanwezig in ons land?

Uitingen in hoofdbladen der anti-revolutionaire partijdeden dikwijls, niet altijd, — de lijn liep niet recht — een bevestigend antwoord vermoeden, verscheidene hoofdpersonen der partij spraken zich voor dat beginsel uit.

Wel noemde het Program van Actie van 1888 „gezinshoofden, natuurlijk geen vrouwen", maar de Deputaten-vergadering van 1907 verklaarde zich vóór het gezinshoofden-kiesrecht, zonder meer, terwijl zij „in het capaciteiten-kiesrecht desnoods zou kunnen berusten, maar dat dan beperkt tot de mannelijke gediplomeerden." De Standaard van Sept. j.l. concludeert dan ook: „Het Vrouwenkiesrecht voor weduwen-gezinshoofden ontmoette ook in onzen kring sympathie."

Ik noemde daar het „Capaciteiten-kiesrecht." Naarmate namelijk de theorie dichter de praktijk van het leven naderde, bleek een uitsluitend Gezinshoofden-kiesrecht, ook ter wille van de samenwerking met andere partijen, niet goed houdbaar; er zouden te veel mannen, — ongehuwden — worden uitgesloten, er zouden zelfs veel mannen moeten „ontkiezerd" worden. Daarom werd eerst een capaciteiten-stelsel aanzelend aangenomen, terwijl het Ontwerp Grondwetsherziening door de verbonden rechter partijen als Regeering in 1913 aangeboden, nog verder gaat, en zegt: „Wie echter, ofschoon (gewoon) lid van een gezin, of geheel staande buiten elk gezinsverband, in de maatschappij een zelfstandige plaats inneemt, behoort, in denzelfden gedachtenkring, ook tot het kiesrecht te worden geroepen."

Ook de vrouwen?

We zijn niet nieuwsgierig, niet waar? al zijn we vrouwen! we gaan eerst de tweede bloem bekijken:

De Christelijk-Historische Unie.

Hier vinden we weer hetzelfde verschijnsel als bij de vorige partij, maar in iets sterker mate: telkens uitingen in de hoofdbladen, voornamelijk in de „Nederlander", die niet zijn tegen het Vrouwenkiesrecht, als zoodanig, ja, die zelfs verder gaan, en zich verklaren vóór het beginsel, — zelfs afgescheiden van het weduwe-kiesrecht —, al willen zij de praktijk daarvan eerst op een beperkt aantal vrouwen toepassen.

Het Beginsel-Program van de Christelijk-Historischen spreekt ook van „het verleenen van het kiesrecht aan bij de wet aan te wijzen personen; gestreefd moet worden, dat alle kringen waaruit het volk bestaat, zooveel mogelijk tot hun recht komen."

Trouwens bekende uitingen vóór het beginsel van Vrouwenkiesrecht van den leider dezer politieke partij: Jhr. Mr. A. T. de Savornin Lohman, zijn door de vrouwen telkens dankbaar opgeteekend; ook in de Staatscommissie van 1905 kon hij zich vereenigen met het voorstel om de verkiesbaarheid der Vrouw voor Tweede en Eerste Kamer beide mogelijk te maken. (*)

De eenige, die zich, in deze Staatscommissie van 7 leden, verklaarde tegen die verkiesbaarheid was het R. K. lid Jhr. Mr. Ruys de Beerenbrouck, die in een aparte nota zijn afwijkend standpunt uiteenzette.

Nu komen we dan tot de derde, groote, rechtsche partij, die ik in den ruiker met de kleur „ivoor-moiré" heb aangeduid: de Roömsch-Katholieken.

Er schijnt een strooming te leven onder de democratische Katholieken, die iets warmer getint is ten opzichte van het vrouwenkiesrecht, dan de beide eerstgenoemde partijen. Vele van die leden uiten dat in geschrifte, of gesproken woord, sommige zijn lid van een neutrale Vrouwenkiesrecht-vereeniging, enkele zelfs bestuurslid, tot hoofdbestuurslid toe.

Verder herinner ik aan artikelen van Prof. Mr. Struycken, aan een bekend, welsprekend, pleidooi van Mr. van Schaik, aan de brochure van pater Raaijmakers, die wel ten slotte concludeert dat het beter schijnt „om praktische en tactische redenen de vrouwelijke gezinshoofden vooralsnog uit te sluiten"; maar die in diezelfde brochure alle argumenten tegen Vrouwenkiesrecht ingebracht op afdoende wijze ontzenuwt. Ook Mr. Aalberse verklaarde zich niet tegen 't kiesrecht der vrouwelijke gezinshoofden, en Dr. Nolens zegt, hoe de partij, als zoodanig, niet in principe staat tegenover Vrouwenkiesrecht.

Alle persorganen, zelfs zij, die een fellen strijd tegen deze nieuwe idee voeren, die spreken van „heidensch inslupsel" van „naar beneden halen der vrouw", geven toch onvoorwaardelijk toe, dat geen enkel dogma in het R. K. geloof het Vrouwenkiesrecht verbiedt.

Tot zoover de opwaartsch-loopende tint die het licht vangt in het moiré; de neergaande is er óók behalve zeer sterke uitingen van personen en van enkele persorganen, vinden we het „Rapport van de Commissie ter bestudeering van het kiesrechtvraagstuk", dat zich met algemeene stemmen op één na tegen het vrouwenkiesrecht verklaart; en de uitspraak van den Algemeenen Bond van R. K. Kiesvereenigingen die met 73 tegen 4 stemmen het vrouwenkiesrecht afwijst.

Ziedaar de drie rechter partijen, die in „Coalitie" verbonden, als Regeering, een ontwerp Grondwetsherziening, wenschten in te dienen. Als voorbereiding werd een Staats Grondwet-commissie (Maart 1910) ingesteld, wier rapport van Mei 1912 „sterk betreurde, dat geen enkel wijzigingsvoorstel ten opzichte van het kiesrecht een meerderheid op zich heeft kunnen vereenigen". Natuurlijk dus ook geen meerderheid vóór het vrouwenkiesrecht, maar . . . . al evenmin een meerderheid tegen!

En nu het Ontwerp Grondwetsherziening van 1913 zelf?:

vóór een gezinshoofdenkiesrecht met zoovele uitbreidingen, dat het heel weinig van algemeen kiesrecht verschilt; met deze nuchtere toevoeging: Bij één en ander heeft de regeering alleen mannen, geen vrouwen op het oog!" en een al even simpel-nuchtere motiveering: „ook in de Staatscommissie was geen meerderheid voor vrouwenkiesrecht te vinden!"

Pover resultaat van veel sprekens en schrijvens, van veel denken en voelen in eigen kringen gedurende vele jaren! Waar was b.v. het kiesrecht aan 't vrouwelijk gezinshoofd gebleven, dat, in theorie, toch zooveel kans van slagen beloofde?

„Meng drie bekende politieke ingrediënten door elkaar, en zeg me welk gerecht er uit te voorschijn komt".

Wie kan 't raadsel oplossen?

Ik niet!, we zullen n.l. een zelfde soort verrassing aan de linkerzijde beleven.

Heb ik het u niet gezegd dat „Ideeën" vernuftig zijn en vindingrijk? Hoe denkt u wel dat de bewuste vrouwen, in en buiten de vereenigingen, in en buiten de politieke partijen, reageerden op een regeering „die geen vrouwen zag?"

Zeker!, er waren door de Kamermeerderheid en door de Regeering besluiten genomen, wetten voorgesteld, ook van algemeene politiek, die veel vrouwen hadden wakker gemaakt, en naar rechtstreeksche inyloed doen verlangen . . . maar een „Schlagwort" om al die vrouwen te zamen te doen marcheeren in één richting,

(*) Het z.g. passieve kiesrecht; het actieve, (t.w. recht om te kiezen) viel buiten de binnenkomen dezer Staatscommissie.

op één doel af, bewust en willend en zegekrachtig . . . dat gaf haar deze regeering, die openlijk en officieel verklaarde, dat ze, ondanks alles, geen vrouwen zag!!

De Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht organiseerde onmiddellijk een Protest-Vergadering, in de groote zaal van den Haagschen Dierentuin, waar meer dan 3000 mannen en vrouwen geestdriftig bijéénwaren, en het Schlagwort van de Regeering omzetten in:

„Wij willen na de nieuwe verkiezingen deze regeering niet meer zien."

Begrijpt u mij goed? noch de Vereeniging voor V. K., noch ik zelve in deze artikelen, wil anders zijn dan neutraal, dan on- en, als 't kan, alpartijdig. De oppositie ging niet tegen een Rechter-regeering, of tegen Rechterpolitieke partijen, maar tegen één, tegen deze regeering, die aldus stond tegenover de Vrouwen.

Ze hebben hard gewerkt de vrouwen, bij de verkiezingen, tégen deze regeering. In de pers, bij huisbezoek of vergaderingen, in de politieke partijen, op verkiezingsbureaux.

De Regeering viel.

Dr. Bos constateert in de Tweede Kamer, bij de Algemeene Beschouwingen over de Staatsbegrooting voor 1914:

„Ten slotte is zeer zeker ook een belangrijke oorzaak van de nederlaag der Regeering en der rechterzijde te vinden in de krachtige actie, welke zich gedurende de laatste jaren vooral laat bespeuren in de kringen van degenen, aan wie met hardnekkigheid door de rechterzijde zoowel politieke rechten als het recht op vrije ontwikkeling en aanwending van haar krachten wordt geweigerd. Ik doel hiermede op de vrouwen. De drang naar politieke rechten wordt onder de vrouwelijke bevolking steeds grooter. Hij beperkt zich niet tot vrijzinnigen en socialisten, integendeel, ver daarbuiten is hij reeds krachtig te bespeuren, ook in kringen, die in het algemeen behooren tot de partijen der rechterzijde. Steeds meer heeft men gevoeld, dat voor de rechten der vrouw, van de rechterzijde zelf onder de leiding van de mannen, die tot dusver haar lot in handen hebben gehad, weinig of niets is te verwachten. Men behoeft slechts de historie van af 1901 na te gaan, om telkens weer de ervaring op te doen, dat zoowel voor de uitbreiding van den werkkring der vrouw als van haar politieke rechten, de tegenstand telkens uit de rechterzijde is opgekomen. Men zou de verkiezingen van 1913 slecht begrijpen, wanneer men voorbijging, welken grooten invloed daarbij de onvermoeide propaganda van de vrouw heeft gehad."

Verdwijnt van het doek de ruiker der Coalitiepartijen!

W. VAN ITALLIE—van Embden.

Dr. Aletta Jacobs.

Aan den vooravond van de groote meeting ter inleiding van het Volkspetionnement voor Grondwettelijke Gelijkstelling van Man en Vrouw, is het ons een eer, om onze lezeressen hier aan te bieden een portret van de leidster der meeting, Mevrouw Dr. Aletta Jacobs, een portret, ons door haarzelve voor de Haagsche Vrouwenkroniek afgestaan.

Photo Wegner & Mottu, Amsterdam.

Dr. Aletta H. Jacobs.

De Meeting zal gehouden worden in het Paleis voor Volksvlijt en wordt voorafgegaan door een optocht. Eenige weken geleden reeds heeft een onzer medewerksters gewezen op de zeer groote belangrijkheid van den dag van morgen.

Dr. Aletta Jacobs, Presidente van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht, is een te bekende figuur, dan dat we thans lang en veel over haar zullen schrijven. Zij, de eerste vrouw, die toegang tot onze universiteiten kreeg en er haar titel van Doctor in de medicijnen haalde — zij, de vurige strijdster, de onvermoeide werkster op zoo velerlei gebied, zij behoeft heden niet onze lofredenen.

Wellicht echter aanvaardt zij, voor zichzelve, voor de zaak, die ze vóórstaat, en voor haar dappere medewerksters onze oprechte wenschen voor het welslagen harer pogingen, het triomfeeren harer gedachten.

S. L.—R.

VOOR MOEDERS.

„DAS LIED VOM KINDE." Herausgegeben von Theodor Herold.

Ditmaal leg ik eens beslag op onze Leestafel voor de moeders. Want hier is een boekje, dat alleen maar voor een moeder zijn volle waarde heeft. Het is er mee als met het vers op het avondje bij de familie Stastok: „Je moet moeder wezen, om 't te voelen." Echter gaat de vergelijking met dat onvergetelijke vers nog verder op: Koosje, die geen moeder was, verstond en begreep wel de poezie — haar bleeke wangen getuigden dat aan den voordrager. Ook Theodor Herold's schoone verzameling poezie kan verstaan en begrepen worden door vele Koosjes, al zijn ze geen moeder.

Het kind heeft zoo vaak tot poezie geïnspireerd! In alle talen zijn verrukkelijke verzen over kinderen.

Rabindranath Tagore, de Bengaalsche dichter, die pas door den Nobelprijs wereldberoemdheid heeft verkregen, schreef zijn Crescent Moon. Van Stuwe noemt het in de Gids een „aanbiddelijk boekje over kinderen."

Wij hebben ons heerlijk vers van Klaas:

En speelt hoog op een vroolijk-fluitend lied
Nu naast het wilde en gouden-lachend Hansje
Een nieuw klein kopje naar uw luchtig dansje
En gracelijk bewegen ziet.

En dan met dat prachtige slot:

Kinderen zijn in der Aard-smart Koninkrijk
Prinsen van vreugde en van jeugd-schoon koninklijk,
Makend der aarde droefgeestige woning rijk
Aan lach en dans en melodisch gerucht.

Dan hebben we 't vers, waar ik 't daarnet over had, 't vers van het Avondje bij Stastok, een vertaling uit het Fransch, schooner dan 't oorspronkelijke. Ge weet 't wel, dat vers dat begint met: „Als 't kindje binnenkomt" en dat eindigt, zoo innig en plechtig:

Bewaar mij, Heer, mij, en mijn broeders, en
mijn vrinden,
En hen zelfs, die een lust in uiljue tranen vinden,
Indien er zulken zijn misschien,
Dat zij nooit zomertijd, aan bloemen arm,
bejammeren,
Of hijenlooze korve of schaapskooi zonder
lammeren,
Of kinderlooze woning zien!

Gezelle schreef ook zoo nu en dan over kindertjes. Vooral zijn: „bidplaatjes voor kinderen“ zijn zoo aandoenlijk.

Een boek als Das Lied vom Kinde bijeen lezen uit onze literatuur gaat natuurlijk niet. Daartoe is van zelfsprekend onze keus te klein, en die bij onze naburen groot genoeg. En zoo zocht Theodor Herold dus vele versjes tezamen die over kinderen handelen, van allerlei Duitsche dichters en dichteressen en verdeelde ze naar hun inhoud in vijf afdeelingen. De eerste afdeeling heet: „Junge Frau was sinnst du nur?“ en vertolkt al het Blijde van de Verwachting, de vijfde afdeeling heet: Der Erde Staub — er war für dich zu schwer — en schreit om al het wee van het verlies. Ik heb eens een jonge moeder aangetroffen terwijl ze las in het boek dat haar bijna tot brevies was in de dagen van haar Wacht — ze had van dat laatste gedeelte de bladen aaneengeplakt, zoodat de toegang tot dat schoone maar een sterk hart eischend gedeelte, voor goed versperd was. Ik kon haar begrijpen, al heb ik die bladen niet dichtgeplakt, ook niet, toen het boek mij bijna tot Brevies was.

Men heeft 't noodig, als men wacht. Vooral in de eerste wacht. Dan weet je nog niet, welk een heil er voor je is weggelegd. Dan denk je meer aan de keerzijde der medaille. En dit boek doortuitelt je dan van geluk — al roepen honderd menschen om je heen: „O, 't is toch zoo heerlijk om een kindje te hebben,“ 't helpt je niet half zooveel als de verzen van dit boek, als je die leest en herleest, dan begrijp je! Ja, 't is een geluk, een zalig, heerlijk geluk — en je voelt je moed versterken.

De kleine dappere vrouw van Klaus Hinrich Baas las in de dagen van haar wacht Shakespeares Koningsdrama's om moed te verzamelen. Dat is wel een middel, dat boven sommige krachten gaat, ik zou 't maar liever bij Theodor Herold's boek houden.

Hoe allerliefst, maar ook hoe zuiver is de verwachting weergegeven in deze liederen. Niet enkel vreugde — ook een weinig weemoed, een weinig vreeze.

Hoor Anna Ritter haar vreugde en vreeze uitzingen:

So tief bin' ich befangen
In meiner Heimlichkeit
Und so voll Lust und Bangen
Darüber fliegt die Zeit.
Zwei Kinderfüszchen schreiten
Allnachtlich durch mein Haus
Und kleine Arme breiten
Sich hilflos nach mir aus.

In deze afdeeling vinden we natuurlijk ook dat heerlijke lied van Chanusso:

Süszer Freund, du blickest
Mich verwondert an
Kannst es nicht begreifen
Wie ich weinen kann.

Wie so bang mein Busen
Wie so wonnevoll!

Het is Anna Ritter weer, die zoo treffend het geluk van het Bezit schildert.

Het is haar gegaan als zoovelen; als eerste kind wou en zou ze een jongen hebben en de vader ook. En daar kwam het, en 't was een meisje:

Ein' Mädchen! wir waren ein bischen erschrocken
Wir hatten ja nie an ein Mädchen gedacht!

Maar evenals bij andere niet dichterlijke moeders was het bij Anna Ritter nu toch ook goed.

Und wir küssten beide das goldene Haar
Des Mädchens, das gestern ein Junge war!

Het is een mán, die het klinkendste gedicht op de vreugdevolle gebeurtenis maakt:

Sonne, komm rasch an mein Fenster gesprungen,
Lache mit mir, — ich hab einen Jungen!

Frieda Schanz opent met een verrukkelijk, origineel vers de derde afdeeling, die van het Bezit.

Wenn irgendwo in der weiten Welt
Ein kleiner Mensch seinen Einzug hält,
Wenn Kinderaugen zum Licht erwachen,
Da spielen sich alle Sachlein und Sachen
Die nur im Hause stehen und liegen
Die wollen auch kleine Kinderchen kriegen
Das steife Bett kriegt zuerst ein Kindchen
Dann lacht das Spind auf ein Kinderspindchen
Die alte Kanne bekommt ein Kännchen
Die Badewanne ein Badewännchen.

Zoo gaat 't maar door — allerleukst en fijn.

Dein Tagewerk ein Spiel und Traum, heet de vierde afdeeling. Daar is een Vader, die op weg naar huis loopt te verzinnen, wat hij nu eens voor zijn kind mee zal brengen, want altijd brengt hij wat mee: een bloem, een plantje, een bal.

Die dankbare oogen, dan van het kleine ventje, dat in Vader een soort toovenaar ziet! Dat kind is mij dankbaar, zegt de Vader om zoo'n niets-je.

Und ahnt nicht, das er mich zum Schuldner gemacht
Was hast du nur schon alles mitgebracht
Mein Junge du, mein Junge!

Ach, wat kon ik nog veel vertellen uit deze, de omvangrijkste afdeeling van den bundel. Het is alles zoo hartverkwikkend. Ja, zóó hebben we 't allen gevoeld, in onze beste uren! Zoo hebben we 't willen zeggen. 't Lag ons op de lippen. 't Kon slechts bij dichters over de lippen komen.

En nu, in eerbied en ontroering nader ik het slot van de kindergezangen. Hoevele roerende herinneringen, hoeveel leed, hoeveel smart bergen deze bladzijden.

De moeder, die al maar de handjes van haar gestorven kind blijft wrijven, omdat ze zoo koud worden. De vader, die langs het rotsige strand gaat, en droomt en weer het warme handje voelt in zijn hand. En dan, betrapt bij er zich op, dat hij hardop in zijn eenzaamheid zegt: „Pas op, dat je niet valt!“

Het heftigst vind ik de verscheurende smart uitgezegd in deze acht regels:

Der Platz für unsers Edgars Grab ist mein
Ein Bote bringt ins Haus mir diesen Schein.
Hier stehts gedrückt: drei Ellen lang und breit
Da darf er schlafen nur in Ewigkeit,
Längst war ich ja auf Grundbesitz erpicht
Du aber, liebes Weib, du wolltest nicht,
Nun hab ich doch vom deutschen Land ein Stück:
Ein kleines Grab für unser groszes Glück!

Het was Otto Haendler, die zoo met bloed en tranen schreef.

Een epiloog heeft het boek ook onder het motto: O, wüsst ich doch den Weg zurück — een aantal verzen, wier inhoud men uit het motto op kan maken, vooral als ik er nog een regel bijvoeg: den lieben Weg zum Kinderland. Die verzen zeggen ons 't minst — mij ten minste. Ik kan me dat terugwillen zoo slecht begrijpen. Zelfs het gelukkigste, bestgeslaagde leven is een tocht met te veel hinderpalen, na te harden strijd overwonnen, dan dat men ooit in ernst terug zou willen. Pas op, dat ik nu niet op dit mijn stokpaardje afdwaal van den weg, dien ik mij voorgenomen had te nemen.

Wilt ge eens ander doen dan anders, geef dan in een luiermand in plaats de traditioneele jurkjes en sokjes eens dit boek.

MATER CONATA.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

De Toorop-tentoonstelling.

Heel veel mooi's, heel veel goeds, heel veel dat een stemming wekt, waarom men blij is dit gezien te mogen hebben....

Tusschen die lange reeks tentoonstellingen die een lang Haagsch jaar voortbrengt, blinkt een tentoonstelling als deze, welke thans in de smaakvolle vertrekken van den kunsthandel Kleykamp wordt gehouden, boven mate uit. Het is bij deze Toorop-tentoonstelling ons eigenlijk wel zeer bewust geworden dat heel veel tentoonstellingen niet kunnen reiken naar de belangrijkheid van wat een enkele mooie teekening van dezen Hollandschen meester schenken kan aan kunstgenot.

De opening dezer tentoonstelling ging met eenigen luister gepaard!

Willem Royaards is verzen komen zeggen van een dichteres: Miek Janssen. Deze gedichten zijn geïnspireerd door werken van Toorop. Althans dit moet men gelooven. Ons schoen het toe, alsof van inspiratie geen sprake kon zijn. Royaards besteedde er al zijn voordrachtskunst aan, hij deed zijn stem zwellen en slinken, doch was er waarlijk ontroering bij hem?

Zooals een schaatsenrijder een langen weg over korrelig ijs voortscharrelt en dan ineens — bij beter eind — zijn voeten voelt voortsnellen, makkelijk en heerlijk licht, zoo gleed zijn stem voort, ten laatste, toen na een verdrietig lange verpoozing bij Miek Janssens verzen daar plotseling Boutens: de Regenboog klonk.

Het laatste deel van den namiddag kon dan eindelijk gewijd worden aan het genieten van de kunstwerken zelf.

Deze Toorop-tentoonstelling geeft een volledig overzicht van den arbeid des meesters der laatste vier of vijf jaren.

Er is hier het portret van Hugo Verriest, het buitengemeen fraaie van Prof. Dr. Schürs, dat van Pablo Casals en dat van den zeer Eerw. Heer Dr. Mr. Ruaymakers. Van de dichteres Miek Janssen geeft Toorop hier een strenge profiltekening dat een voorbeeld is van zijn behagen in zuivere, edele lijnen. Verder zien we: „De jonge generatie“ en „Tijd en Eeuwigheid“, beide bespiegelend symbolische proeven; de meditatie van de kruisdraging zien wij voorts en het nobele, verhevene, „In het dal der rozen“.

Het is met Toorop zoo: alles wat hij aanraakt om er kunst van te maken, slaagt, zoodat men steeds van belangrijken kunstarbeid spreken kan. Zie bijvoorbeeld het nietige teekeningetje van de drankbestrijding; de kruisdragende moeder genoemd. Het is een werkje van enkele centimeters, doch hoeveel teekenkracht schuilt erin. Het teekeningetje stelt voor een moeder-drugend haar kruis. Ginds staat de dronken man, die haar en haar kinderen het gezin, tot val bracht. Wanhopig klemmen zich de kleinen aan het kruis dat in zijn meeste zwaarte rust op de tengere moederfiguur, op de Moeder, die tot berusting na haar leed nu het geloof bezit en ook de kracht daarmee, dit zware kruis voort te dragen. De arme, gemartelde kinderen bezitten dit geloof uit leed nog niet. Zij zijn de eigenlijke medewekkenden van deze teekening en zoo de vrouw al hoofdfiguur is, zij, de kinderen houden de aandacht vast in de gemartelde radeloosheid, die hier, in deze godsdienstige teekening, tot geen oplossing komt.

JAN TOOROP.

— Lijn-expressie — er is een teekening bij de tentoonstelling welke door Toorop aldus wordt genoemd. Lijn-expressie, het zou de algemeene naam kunnen zijn van veel van Toorops werk. Een meester vóór alles is Toorop in de taal der lijnen. Zie, deze teekening: Christus en de discipelen in den storm.

Hoe staat het noodwerr daar geteekend met deze zware koepelende lijnen. In al die wildheid hoekt met zijn driekant het zeil; de golven onder de lijn van het schip hebben de machtige bochten van de gruwelijk geteisterde zee. De storm kromt alle lijnen; vastgeteekend alleen en onverbogen is het driekante zeil van 't schip dat door de golven jaagt. Het is de onwrikbaarheid van Christus macht, van Jezus zelf, die het schip voortstuurt, veilig trots alles. Handen strekken zich naar Hem uit en een gestalte leunt tegen Hem, steun zoekend in volle overgave. Welk een expressie geeft deze teekening door het wezen der lijnen, welke, los van reeële vormen, grootmachtig door het genie van Toorop zijn gevormd en gebogen.

— Brugge, Adoratie of „de Goddelijke gang“, is een werk waar, evenals in: „Christus en de discipelen in den storm“, de lijn los is geworden van de werkelijkheid. Men zou van cubistische invloeden kunnen spreken, hier, in dit soort teekenwerk, doch dan cubisme, 't welk geadeld is door een stemmingsbeeld.

Brugge — en men ziet hier de gevels uit het oude stadje, het stille, stille water waar zwanen geruchtloos in drijven. Er is oudheid en eenwigheid in het wezen dezer huizen, wier muren in het water staan gerijd. Uit de gevels der huizen komen biddende gestalten naar voren, de geest van het oude geloof dringt de gevels uit. Dit geloof is er, overal, achter deze muren; de levens der menschen zijn er vol van, het leven der stad is ervan vervuld. Maria met Jezus en de Heilige Jozef vormen een groep ter andere zijde van het Brugsche water. Uit hen komt het zacht gezeefde licht dat de huizen met de biddende figuren tegemoet stroomt. En dan is er de boogbrug in de verte der teekening, waarop Jezus kruisdragend voortschrijdt. Daarboven breekt de lucht en stuwen lichte wolken aan. Wolken wier witte glans opgevangen wordt door 't diepe, serene water, waarin het schuchtere wit der zwanen in kleiner glans opleeft.

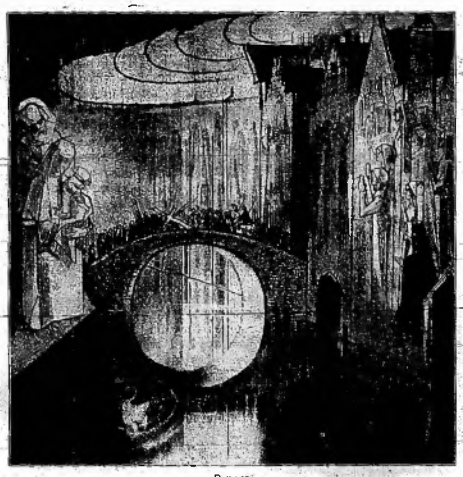

Brugge
„Adoratie“ of „de Goddelijke gang“

ALBERTINE DE HAAS.

MUZIEK.

Georg Henschel.

Voor het laatst zullen we hem Maandag hier voor ons zien op het podium; voor het laatst zullen we ontroerd worden door zijn zeldzame wijze van vertolken, zullen we in geestdrift raken door zijn meesterlijke zelfbegeleiding. Het doet wel weemoedig aan, deze bijvoeging „afscheids tournee“.

Henschel toch, de alzijdige kunstenaar, de sympathieke zanger, heeft in alle jaren, dat hij zijn kunstreizen maakte, zich een groote schare hartelijke vrienden gemaakt, die hem als artist vereeren, als vriend liefhebben en zijn weggaan van het podium met bedroefde blikken zullen gadeslaan.

Een veeljarige kunstenaarsloopbaan heeft hij achter den rug en zijn ware vrienden zullen hem de rust ervan niet misgunnen.

Begon hij zijn muzikale opleiding reeds niet op zijn 5e jaar met pianospelen?

Gedurende zijn geheele prille jeugd beoefende hij vlijtig de muziek, en reeds met zijn tiende jaar zong hij solo-partijen in de koor-vereeniging te Breslau, zijn geboorteplaats.

Op 23-jarigen leeftijd debuteerend, had hij weldra groote vermaardheid en vooral in Engeland bezat hij een prachtige reputatie.

Daar ook ontmoette hij op een concert te Manchester Miss Lillian Jane Bailey een jonge Amerikaansche, leerlinge van Mad. Viardot.

Op datzelfde concert „Caro Bella“ van Händel zingend voor de eerste maal samen, hebben zij daarna vele jaren lang tezamen het publiek verrukt met hun heerlijke kunst.

Welk een innige band dit huwelijk hun was, bewijst zijn prachtig Requiem, ter nagedachtenis aan zijn vrouw gecomponeerd.

Zijn verdere composities behoeven hier niet besproken te worden, zijn liederen althans zijn bekend genoeg evenals zijn „Progressive studies for te voice“, alles in Engeland, waar hij zoolang vertoefde, gecomponeerd.

Mogen we in Helen, zijn talentvolle dochter een herinnering houden aan den vader, dien we zooveel genot verschuldigd zijn.

Moge een breede schare hem Maandag een afscheidsgroet brengen.

Johanna Schot.

Een land- zelfs stadgenoote, die Donderdagavond in Diligentia debuteerde, na haar studies gemaakt te hebben te Berlijn.

Er behoort moed toe voor een jonge zangeres, een heelen avond voor zich alleen de aandacht te vragen en een groot bewijs van artistiek kunnen mag het heeten, wanneer ze daarin slaagt.

Dit nu deed Joh. Schot veelszins. Haar programma, met goeden smaak samengesteld uit veel en vele goede namen, beloofde wat, en de wijze, waarop zij zich van haar moeilijke opgave kweet, hield de aandacht zeker geboeid.

Joh. Schott heeft wat te zeggen en waar zij soms nog is de muzikale leerlinge van een uitstekende leerares, zal zeker allengs meer en meer haar eigen persoonlijkheid naar voren treden, wanneer zij langer op eigen wieken drijft.

Het eerste nummer van haar programma toonde reeds, hoe groote eischen ze aan zichzelf stelt. Bij deze zware aria konde we reeds bemerken, dat zij technisch zeer is vooruitgegaan. Wel beheerschte ze haar nog niet volkomen en was reeds merkbaar, wat in haar volgende liederen ook bleek, namelijk dat haar zangkunst nog eenige principieele fouten aankleven, o. a. in de toonvorming, die niet overal gelukkig is te noemen en welks onvoldoende beheersching er haar toe brengt, zich soms te forceeren, wat in de hooge tonen vooral een wensch naar meer mildheid van klank doet ontstaan, daar het geluid dan niet volkomen gaaf klinkt. Daartegenover staat, dat zij een aanmerkelijke adembeheersching heeft, wat ook reeds in de aria merkbaar was en dat haar uitspraak uitstekend te noemen is.

Daarbij heeft zij een zuiver stijlgevoel en dit zal op den duur met een rijpere gevoelsopenbaring haar kunst zeer ten goede komen, vooral waar Joh. Schot toont, dat zij ernstig voorwaarts streeft.

Haar programma bestond uit Duitsche en twee Hollandsche liederen, de laatste van Willem Andriessen, een programma waar naast de klassieke, de moderne componisten niet ontbraken. Was de uitbeelding van sommige niet plastisch genoeg, in vele was de zangeres zeer gelukkig en twee liederen, namelijk „Kurze Antwort" van Van Eijken en „Sieg" van Kats moest zij herhalen. Alles werd voortreffelijk geaccompagneerd door Kapelmeister Alexander Neumann die hierin toonde, behalve kapelmeister, ook een buitengewoon pianist te zijn, die de zangeres uiterst muzikaal bijstond.

Er waren veel bloemstukken.

Het is zoo van zelfsprekend, dat, wanneer een jonge artiste, na eenige jaren buitenlandsch verblijf, weer terugkeert in de stad harer inwoning, haar vrienden haar dan een prettig welkom willen bereiden, dat we dit als een meer intiem gedeelte van den avond willen beschouwen.

A. K. R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

Prijs per regel 40 cent.

PERZISCHE TAPIJTEN
N. BENEZRA & Co
NOORDEINDE 140.
TELEFOON 8195

THIERBACH-KLEEDING.

Voor de tweede maal is Mevrouw Thierbach hier gekomen met een collectie van haar zelf-gevonden japonnen, vervaardigd naar haar „Abformungs"-systeem, hetgeen we niet beter kunnen vertalen dan in: naar en aan het lichaam afgevormde kleederen.

Mevrouw Thierbach is geen vreemdelinge meer voor ons. Tezeer valt haar vinding in den geest van den tijd die, na alle luxe en ondoelmatigheid in de vrouwenkleeding, eindelijk gaat neigen tot eenvoud en logika in dezelve.

Gedreven door het verlangen, eenvoudige doelmatige kleederen te bezitten, zonder de excessen der mode, bereikbaar voor een middelmatige beurs, kwam zij dan ook op het denkbeeld, den eenvoudigsten kleedvorm, n.l. den zoogenaamden „Herrgotts-kittel" of pij te benutten en zoodanig te plooien, dat er een aansluitend kleed uit ontstaat, wat dan verder door een of andere zinrijke versiering en ook door de keuze der stof tot huiskleed, gezelschapstoilet of avondjapon kan gemaakt worden. En ook de manier van het plooien of vormen der stof geeft een bepaald karakter aan het kleed.

Dit is iets, waar Mevr. Thierbach steeds op wijst: de vrouw zij één met haar kleeding.

Door de tegenwoordige, vaak overdadige bewerking en garneering der toiletten ziet men bijna niet de vrouw, die er inzit.

Dit kan toch geenszins de bedoeling zijn; daarom, iedere vrouw kleede zich naar haar persoonlijkheid.

Het bekende huis Poiret heeft ook volgens dit systeem gewerkt, n.l. eenvoudige persoonlijke kleeding. Zijn toiletten zijn echter geworden kostbare kleederen; slechts bereikbaar voor de minderheid der vrouwen.

Mevr. Thierbach wees verder ook op de goede lichaamshouding, die voor het dragen van hare kleederen een eerste vereischte is, want helaas, of eigenlijk gelukkig, zooals ze zeide, verbergen de Thierbach-kleederen weinig, dus het is zaak, goed op het lichaam te letten. En och arme, hoe ziet er dit dikwijls uit.

De kleederen verbergen zoo veel, doch wanneer men eens voor den spiegel gaat staan en het lichaam eens nauwlettend beschouwt, men zal in vele gevallen schrikken, van wat men daar aanschouwt, teweeggebracht door slechte kleeding, corset enz.

De verbeterde vrouwenkleeding vermijdt dan ook niet alleen het corset; doch wil het verwaarloosd lichaam door oefening (Körpercultur) trachten te verbeteren; en waarlijk, dan is er nog heel wat van te maken.

Na nog eens gewezen te hebben op den lagen prijs van de kleederen volgens haar systeem, gaat zij over tot het demonstreeren van eenige japonnen.

We hebben er heel wat gezien, de een al doelmatiger en handiger dan de andere, alle zeer smaakvol en vele bijzonder elegant. Een van de op de foto's voorkomende japonnen was bij de vertoonde collectie, namelijk het door haarzelf gedragen lichtgrijs-fluweelen.

Van alle werd de manier van plooien en garneeren, benevens de sluiting uitgelegd. De meeste worden gewoon over het hoofd aan- en uitgetrokken. Is echter de opening niet groot genoeg, dan is er een klein splitje gemaakt, dus ook hierin zoo weinig mogelijk arbeid tot verkrijging van een goed geheel.

Het maatnemen en afvormen werd nu vertoond. De stof, benoodigd voor een japon, moet zijn tweemaal de lengte + 25 cM. voor den zoom. Zij wordt in de lengte dubbelgevouwen, waarbij het achterste deel 4 c.M. langer dan van voren is.

Nu wordt de borstwijdte van het eene tot het andere oksel gemeten, daarna de heupwijdte.

De stof wordt nu ook in de breedte dubbel gevouwen en men meet boven aan de halve borstwijdte af. Vanaf het teeken dat men daar zet, meet men 20 c.M. naar beneden voor de wijdte der mouw. Dit punt is het oksel. Aan den zelfkant der stof wordt van de bovenvouw af ook 20 c.M. naar beneden gemeten. Volgens de verkregen punten wordt nu de japon geknipt (dus kimonowijze). Vanuit het oksel naar beneden tot op een derde der lengte wordt de stof schuin bijgeknipt. Van onderen houdt de stof dus haar breedte.

Voor den hals wordt 7 c.M. lengte bij 7 c.M. breedte uitgeknipt (van die dubbelgevouwen lap) en — de grondvorm is klaar.

Dit alles vertoonde Mevrouw Thierbach aan den lijve en ook, nadat de zijnaden waren genaaid, wees zij ons de manieren van plooien in den rug, meestal bestaande uit een enkelen greep, die alle ruimte naar het midden brengt en daar vastgemaakt wordt met een vetersluiting, of als Watteau of platte plooien door middel van een paar drukknoopen. De niet gewenschte stof wordt eenvoudig weggestopt.

Phot. Unverdrusz, Köln.

Twee gekleede japonnen.
Links: onderkleed van turkschblauw éolienne, overkleed van pompadour foulard, hoofdtoon oranje;
Rechts: lichtgrijs fluweel, gegarneerd met gelijkkleurige lintjes in knoopwerk.

Voortdurend vestigt zij de aandacht op de vereischte soepelheid der stoffen, daar de harde stoffen niet mooi vallen of zich slecht tot plooien leenen. Stoffen waar een doorloopend patroon in is, moeten doorgeknipt en aan elkaar genaaid worden. De naad valt dan op den schouder.

Ge ziet, alles eenvoudig genoeg en verleidelijk om na te maken. Verleidelijk vooral door de smakelijke manier, waarop het systeem ons voorgediend werd, door een intelligente vrouw, met een bijzonder goed figuur, veel fantasie en goeden smaak, alle kwaliteiten, die voor deze manier van kleeden wel noodig zijn. Haar eenvoudigste japon is in 6 uren te vervaardigen.

Voor de meeste vrouwen zal het zelf maken van deze kleeren geen bezwaren hebben. Voor de anderen die minder handig met de naald zijn, zal het maakloon belangrijk lager zijn dan van hun gewone japonnen.

Phot. Unverdrusz, Köln.

Wit kleed voor jonge meisjes, met passement versiering van (gehaakt) grijs glanzglaren met koralen er tusschen. Hierbij als hoofdtooi snoeren koralen.

Van die laatste hoorde ik in de zaal hier en daar het verlangen, toch een naaister te kunnen krijgen, bekend met het systeem. Verschillende dames hadden het na de vorige seance van Mevr. Thierbach beproefd, maar het mocht haar niet gelukken, er een te treffen.

En ik dacht bij mezelf aan de dame, die, bekoord door deze kleedwijze en er zichzelf in bekwaamd hebbende, een gratis-cursus wilde geven aan meisjes, die naaister wilden worden, en ook haar, die het reeds waren, en hoe zij op haar desbetreffende bekendmaking geen enkele reflectie kreeg. Dit is jammer, waar er klaarblijkelijk wel vraag naar is. Voor haar, die ik hoorde spreken over de vraag, of er hier nergens een cursus gegeven wordt, kan ik meedeelen, dat door Mejuffrouw A. Muller alhier, een zoodanige cursus wordt gegeven, van naar ik meen 4 of 5 weken.

Behalve de door Mevrouw Thierbach zelf gedragen japonnen, kregen we er nog een paar te zien van dames, die tot deze kleedwijze zijn overgegaan en op het podium kwamen, om ze te toonen.

Met zeer veel belangstelling luisterde het talrijk opgekomen publiek, grootendeels dames natuurlijk, (ik telde, meen ik, twee heeren, die stoutmoedig binnen waren gedrongen) naar alle uiteenzettingen van de spreekster, die inderdaad zeer duidelijk en leerzaam waren.

HANNE VERBRUGGEN.

CORRESPONDENTIE.

Den heer F. v. K. In ons artikel beschreven we de Kantschool als kunst-inrichting en tevens als inrichting van onderwijs.

Terloops werd ook gewezen op het tevens aanwezige atelier. Geenszins was het hoofdzaak en bedoeling van ons artikel, in uitvoerige beschouwingen te treden over de Kantschool als werkinrichting. Ons onderzoek strekte zich niet in die richting uit. Het kan dus zeer wel mogelijk zijn, dat U gelijk hebt en dat de loonstandaard te wenschen overlaat.

Op het oogenblik ligt het niet op onzen weg, een onderzoek in te stellen. Wellicht vinden we hiertoe later gelegenheid.

Mevr. W. v. D. te 's H. Nadere inlichtingen omtrent de keuze der kantsoorten, welke U zoudt willen leeren vervaardigen, kan ik U niet geven. Ze zijn òf in het prospectus òf aan de school zelve te bekomen.

H. V.

Hoe wordt men tot Bezoekster van de Vereeniging ter bestrijding van de Tuberculose opgeleid?

Waar mij herhaaldelijk is gebleken, dat niet alleen het werk der huisbezoeksters, maar het geheele bestaan van dezen werkkring, totaal onbekend is aan de meeste vrouwen en meisjes, is een woord van opwekking tot dezen, zoo speciaal vrouwelijken arbeid, hier zeker op zijn plaats.

Ieder, die eene goed onderlegde opvoeding heeft genoten, kan zich, in de zes maanden, welke de cursus duurt, voor haar werk bekwamen; wanneer men een helder begrip heeft van de eerste beginselen der gezondheidsleer, van den bouw en functionneering van het menschelijk lichaam, en van eenvoudig, administratief werk, zich aangetrokken gevoelt tot maatschappelijken arbeid en men bezield is met ijver, toewijding en geduld, dan zal men ervaren, dat het verkrijgen van het vereischte diploma in betrekkelijk korten leertijd, zeer wel mogelijk is.

In groote steden werken twee of meerdere huisbezoeksters aan ééne Vereeniging, elk heeft dan hare, nauwkeurig aangegevene wijken, terwijl het werk en de verplichte bijwoning der zittingen op het Consultatie-Bureau in onderling overleg vastgesteld en verdeeld worden.

In kleinere plaatsen, en vooral op het platteland wordt het huisbezoek dikwijls verbonden met de wijkverpleging. Omtrent het al- of niet wenschelijke van deze combinatie, zijn de opinies zeer verdeeld.

Mij dunkt, langzamerhand zal deze kwestie zich vanzelf oplossen. Eene wijkverpleegster, welke èn hare verpleging èn haar huisbezoek tot Tuberculosebestrijding waarlijk ernstig opvat, zal haar Bestuur stellig intijds waarschuwen, wanneer zij bemerkt, dat gebrek aan tijd haar zal noodzaken, ééne der twee functies neer te leggen, terwijl voor velen de tegenstrijdigheid in de wijze van optreden, eene combinatie van verpleging en huisbezoek, waarbij laatstgenoemd werk verpleging juist ten strengste **uitgesloten** moet blijven, eene steeds terug-keerende moeielijkheid zal brengen.

Waar op de Haagsche cursus, onder de voortreffelijke leiding van Mej. Sparnaay en Mej. Dr. Schagen van Soelen, slechts de opleiding van een zeer beperkt aantal dames mogelijk is, en de aanvaag tot opleiding (met het oog op de verplichte diplomeering, ook van reeds lang werkende huisbezoeksters, tot verkrijging del rijks-subsidie) zeer aanzienlijk was, werd, als tijdelijke maatregel in dezen nood-toestand besloten tot het instellen van eene provinciale opleiding, waardoor een beter evenwicht zou worden verkregen.

Het salaris varieërt tusschen de f 600 en f 1200 per jaar, terwijl de leden van den Bond van Huisbezoeksters zich niet disponibel stellen beneden een salaris van f 800. Men kan aangesteld worden in eene stad of kleinere plaats, bij eene Vereeniging, al of niet werkend met een Consultatie-Bureau, als rondreizende provinciale huisbezoekster, terwijl ook de Vereeniging van Personeel der Nederlandsche Spoorwegen eene rondreizende huisbezoekster heeft aangesteld.

Nadere inlichtingen omtrent de opleiding kan men steeds inwinnen bij den Secretaris-Penningmeester der Nederlandsche Centrale Vereeniging: den heer C. Dekker, Antonie Duijckstraat 115, Den Haag.

Januari 1914.

C. VAN LITH,
Huisbezoekster van de Baarnsche Vereeniging tot Bestrijding van de Tuberculose.

Bericht.

In de afgeloopen week is te Amsterdam overleden mevrouw Versluys-Poelman. Ze was een zeer bekende figuur, een van de oude garde in den strijd der vrouwen. De eerste Presidente der Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht was zij. Aan haar was te danken de oprichting van het Tehuis Annette, te Amsterdam, een inrichting waar ongehuwde moeders een toevlucht kunnen vinden en er hun kind laten tot het een jaar is. Het Tehuis was naar haar genoemd, Annette.

ADVERTENTIËN.

Maison J. BRAND
Tailleur pour Dames
Teleph. 5599
Papestraat 26.

GROOTE VOORRAAD
Engelsche blouses in Japansche waschzijde
vanaf 5 gulden.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 NOORDEINDE - - - LA HAYE.
Mise en vente à prix très réduits des modèles etc: de la Saison.

Confiseur. - Chocolatier.

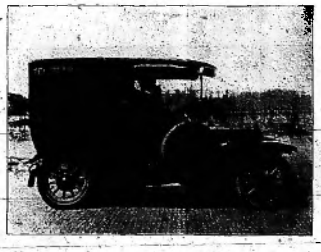

Glacier. - Cuisinier.

BUITENGEWONE AANBIEDING

Het Perzisch Importhuis

Noordeinde 11 - Den Haag

zal van 16 tot 21 Februari een TWEEJAARLIJKSCHE OPRUIMING houden, waar de hieronder genoemde goederen, onder garantie voor de kwaliteit, tegen enorm verlaagde prijzen zullen verkocht worden.

1 zeer sterk echt Smyrna karpet, bruin-rood fond geel-groen, 4.44 × 3.43	f. 175.—
1 Gorawan, Persisch, blauw fond met rood en groen, 4.44 × 3.05	„ 275.—
1 1e kwaliteit Turksch kleed, rose fond met zacht blauw, 3.80 × 2.70	„ 195.—
1 1e kwaliteit Turksch kleed fraise fond met groen, 3.84 × 2.47	„ 195.—
1 Oostersch karpet, blauw fond met fraise en groen, 3.50 × 2.51	„ 115.—
1 Afghanistan karpet, wijnrood fond, 3.12 × 2.41	„ 150.—
1 Afghanisten kleed, donker-rood, 3.15 × 2.15	„ 95.—
1 Sumak karpet, rood-blauw met geel, 3.14 × 2.20	„ 95.—
1 1e kwaliteit Turksch karpet, terracotta met groen, 4.10 × 2.91	„ 285.—
1 1e kwaliteit Oostersch karpet, bordeaux fond met blauw en crême, 3.81 × 2.95	„ 240.—
1 1e kwaliteit Perzisch karpet, terracotta fond met groen en bruin, 4.11 × 3.05	„ 275.—
1 1e kwaliteit Anatolisch karpet, rood fond met groene palmetten 3.96 × 2.97	„ 260.—
1 Perzisch kleed, crême fond met roode figuren 4.60 × 3.95	„ 370.—
1 1e kwaliteit Oostersch karpet, bruin fond met groen, 3.00 × 2.08	„ 95.—
1 1e kwaliteit Oostersch karpet, bruin fond met groen, 3.80 × 2.80	„ 105.—
1 partij deur- en haardkleeden	„ 12.50
1 partij hal- en serre Kassak kleeden	„ 27.50

Een partij antieke kleeden tegen enorm verlaagde prijzen.

Maatschappij tot Meubileering en Woninginrichting
voorheen **J. P. KOSTER,**
Behanger-decorateur.
v. d. Spiegelstraat 2,
Telephoon 2260.
Fabriek Hugo de Grootstraat 17 b.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
E. N. V. A. K.
Eerste Nationaal VROUWEN Assurantie Kantoor
gevestigd te 's-GRAVENHAGE
STATIONSWEG 2. *TELEPHOON 8191*
Bezorgt Assurantiën op elk gebied bij uitsluitend Eerste klasse Maatschappijen.
Werkt met Vrouwelijke Correspondenten over geheel Nederland.

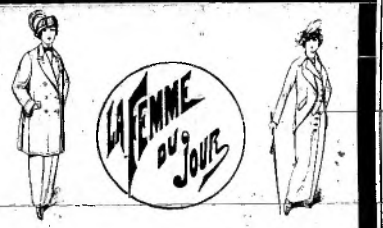

fl. 28. **fl. 58.**
Maison Nederland
J. L. J. BELDERBOS
6 Hoogstraat 6
Speciaal huis in Mantels en Mantelcostumes.

Zooeven ontvangen
ANTILOPE
Dames- en Heerenhandschoenen
ARNOUTS
GRAVENSTRAAT 1.

Wenscht U zeker te zijn HET FIJNSTE op 't gebied van verpakte thee te ontvangen, gebruik dan THUERE's THEE in verschillende prijzen tot f 2.50 en f 4.— per half Kilo in mijne magazijnen verkrijgbaar.

A. J. GROBBE.

BANKASTRAAT hoek Surinamestraat Tel. 225.
FREDERIK HENDRIKLAAN 70 „ 306.
THERESIASTRAAT 87 „ 444.
BANKASTRAAT 2-b „ 1334.

Mad^me Barbilion.
Manucure Electrique
Face Massage
Epilation (cheveux)
DE VANENWEG 8a-10a.

BAARN.
Aangeboden in de maand AUGUSTUS, vrij gebruik van eene kleine villa (bevattende 5 kamers en keuken, schuur voor fietsen) gedurende 14 dagen, à f 30.— per week.
Brieven franco, onder letter C. bij Van der Veen's Boekhandel, Nieuwstraat te Baarn.

Sanogres

DE KEUKEN DER TOEKOMST.
Koken zonder water
Braten zonder vet
Hoofdagenten voor den Haag en omstreken
H. W. van Brakel & Zoon
HOFLEVERANCIERS
PIET HEINSTRAAT 15 - - - - Telef. 1767.
GEEN FILIALEN.

MANICURE
Mlle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon interc. 4129.

Willem Roelofsen

Fijne Vleeschwaren. Comestibles. Chocoladeletter. Kruidenierswaren.

WIJNHANDEL
Stephensonstraat 48,
— **Teleph. 2774.** —

Costume tailleur
naar maat, in blauwe serge of engelsche fantasie stof Mantel met zijde gevoerd. Iste klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.-.

N.V. ENTHOVEN. Vlamingstraat 18, den Haag.

- COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN. -
SPECIALITEIT IN KEUKENFORNUIZEN.

- Modelkeuken in het benedenmagazijn. -

FAMILIE-BIOSCOOP
onder Contrôle
Prinsestraat 40
TELEFOON 7477.

HAMLET

is geprolongeerd tot
Vrijdag 20 Februari.
AANVANG 8½ UUR.
Bespreekt uw plaatsen.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM ***Leidschestraat 24.***
UTRECHT ***Oud Kerkhof 22.***

F. W. VAN WIJK, Dameskleermaker.
Den Haag, Tollenaestraat 118.
TELEPHOON 3295.
Speciale inrichting voor het vervaardigen naar maat van Tailor Made costumes.
Rij- en sportkleeding.

Keurige bewerking.
Iedereen dag verzending en ontvangst der goederen.
Vlugge aflevering. Afhalen en thuisbezorgen gratis.

Afhalen en thuisbezorgen gratis. Billijke prijzen.
Hoofdfiliaal te 's-Gravenhage: Heulstraat 25. Tel. 4042.
Filiaal voor Duinoord: Valeriusstraat 77.
Neemt proef.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Woensdag 18 Februari 1914. No 16

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Nieuwsblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REUS.

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal.
Afzonderlijke nummers 10 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Het Vrouwenjaarboekje 1914.

Daar ligt het voor me, het Vrouwenjaarboekje, onaanzienlijk, grauw ding, telken jare lijviger — trouwe gids van zoovele jaren.

Ge vraagt me wat het Vrouwenjaarboekje is? En ik zou wel heel verwonderd willen roepen: „Wel, het jaarboekje der Vrouwen! Kent ge dat dan niet?"

En dan vraagt ge schouderophalend, omdat ge nu werkelijk nog niets wijzer zijt:

„Maar wat staat er dan in, in dat famenze boekje?" en ik heb slechts één woord: „Alles!"

Ja, alles, wat er reeds op vrouwengebied gepresteerd is, gepresteerd wordt — zooveel mogelijk alles, wat er binnen afzienbaren tijd gepresteerd zal worden door vrouwen. Alles, wat vrouwen voorlichten kan op haar arbeidsgebied, alles wat vrouwen, die elkaar noodig hebben, tezamen kan brengen — alles, wat een vrouw in tijd van nood helpen kan. Ze staat in, waar ze geld kan krijgen, en waar werk, en waar personeel, en waar rust, en waar ondersteuning, en waar een kraamvrouwverpleegster, en waar verplegingsartikelen, en waar een hofje voor haar ouden dag. Zoo krom en zoo scheef kunt ge 't niet verzinnen, op vrouwengebied, of ge zult 't in het Vrouwenjaarboekje vinden. En zoo de inlichtingen, aldaar verstrekt, u dankbaar, maar niet voldaan achterlaten — dan weet ge toch tenminste een adres, meerdere adressen, waar ge volledige inlichtingen kunt bekomen.

Ge zegt: „hoe vind ik echter den weg in dat dikke grijze bijboltje, ik, die niet als gij het heb zien opgroeien tot wat het nu is?" Ik zeg u: Marie Heinen, de Adjunct-directrice van het Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid, heeft een Inhoudsopgave weten samen te stellen, zoo volledig en duidelijk, dat het een lust is, en dat gij, oningewijde, onmiddellijk adept wordt, mits ge de moeite wilt nemen, uw wensch in woorden te formuleeren en die woorden te spellen. Zie nu de alphabetische inhoudsopgave achter in het boekje aandachtig na, en weldra ziet ge, onder welke letter de vervulling van uw wensch zich heeft geraagschikt. Bv. — ge zoudt weleens willen weten, welke vrouwenbladen er nog meer zijn — in ons eerste nummer hebben we, en gerechtigd boud, verklaard, dat we ons durfden vertoonen naast hen allen, bewust van ons recht op bestaan, naast hen allen. — We vertelden daar, dat we stapels vrouwenbladen kenden, en we hopen u niet gekrenkt te hebben met de uitdagende mededeeling: „En allicht meer dan gij." Hoe we dat zoo stoutmoedig durfden beweren? Omdat we wisten, dat het Vrouwenjaarboekje nog niet tot de dagelijksche lectuur van de Vrouw in het algemeen behoort, doch al jaren lang wel tot de onze. Het is tram- en treinlectuur, het is lectuur in ledige oogenblikken zoo voor het raam gezeten. En steeds steekt men er wat van op.

Nu dan, toen de Vrouwenbladen in 't algemeen onze aandacht gingen trekken, als een kwestie, die noopte tot bestudeering, hebben we 't Vrouwenjaarboekje erop nageslagen. We spelden onzen wensch: „Bladen voor vrouwen" of „Vrouwenbladen". Bij de B stond 't niet, toen bij de V gezocht. Aha, daar was 't. Vrouwenbladen. blz. 410—415. Nu aan 't werk, en blz. 410 opgeslagen. En ge zult, als ik, bij den eersten aanblik achterstuit deinzen.

Goede hemel — veertig — welgeteld! En de Haagsche Vrouwenkroniek is er nog niet eens bij. Natuurlijk niet, want ons eerste nummer verscheen half November, en toen was 't te laat om nog in het Vrouwenboekje te komen. Maar volgend jaar ziet ge ons met vlag en wimpel verschijnen. Zoek dan maar bij de H of de V.

Als ge heel nauwkeurig de lijst der Vrouwenbladen naziet, zult ge er nog wel missen welhicht. Nu, zoo dat 't geval is, is Marie Heinen altijd blij met aanvulling, en dat niet alleen voor de lijst der Vrouwenbladen, maar voor alles, wat ge in 't boekje vinden zult. Daar zijn bekende vrouwen verhuisd, of van naam veranderd, daar zijn vereenigingen opgericht, teniet gegaan of samengesmolten, daar zijn stichtingen uitgebreid, ondergegaan, opgekomen, met al dergelijke nieuwtjes verlicht ge de zware taak van Marie Heinen.

Een hoogst merkwaardige rubriek vind ik telkenmale weer de rubriek: „Goedkoope inrichtingen voor bejaarde vrouwen". Dat zijn dus hofjes of dergelijke. En als ge dat dan alles zoo leest, 34 bladzijden lang, dan kunt ge haast niet begrijpen, dat er nog ooit een arme oude vrouw over straat loopt, of dat er nog ooit een weduwe uit den kleinen middenstand tot diepe armoede vervalt.

Waarlijk — men kent 't Vrouwenboekje te weinig. — Bestel het, lees het, en als ge eens een arme oude ziel om u heen hebt, die ge een onderdak zoudt willen bezorgen — plaats die 34 bladzijden uit, schrijf de adressen op van al, wat in de termen zou vallen, en open een correspondentie voor uw arme, oude protegée.

Deze 34 bladzijden zijn op menige plaats een verkwikking.

Wat hebben rijke vrouwen vaak om haar minder bedeelde zusters gedacht. Tal van hofjes, gestichten of fondsen dragen den naam van haar stichtster. Een noem ik er u voor de merkwaardigheid. Fonds van Vrouwe Cornelia Schellinger, weduwe Mr. Pieter Steijn. Het fonds is onder beheer van den Minister van Financiën. Het is bestemd voor de weduwen van officieren en predikanten, zoo die in werkelijken dienst zijn overleden. Een weduwe kan zich aanmelden bij het Fonds, zoo haar inkomen uit haar eigen middelen minder dan f 500 bedraagt. Bij dit inkomen zijn niet begrepen pensioenen, kindergelden, toelagen uit fondsen, beursen, weduwen- of weezenkassen. De toelagen bedragen f 200 's jaars.

Een droevig oogenblik geeft altijd dat rubriekje: „Nederlandsche Vrouwen van betoekenis, in het afgeloopen jaar (eind Nov. 1912 — eind Nov. 1913) overleden." De lijst is kort van 't jaar, gelukkig. We moeten even een weemoedige gedachte wijden aan Louise de Neve, die novelliste, die ons onder den naam van Louise B. B. — hoeveel jaren lang wel — aardige novellen heeft laten lezen. En dan arme mevrouw Wakkie-Horn, zoo jong nog, zoo begaafd, zoo vol energie. Wat is een doodenlijst altijd nog een heel stuk te lang, hoe kort zij ook bij geluk heeft mogen zijn!

Wat wilt ge nog meer over het Vrouwenjaarboekje hooren? Ik geloof beschreinelijk, dat ge er nu eenig idee van hebt gekregen.

Nog even een opmerking beantwoorden, die ik al eens hoorde: „Zoo ziet men toch nog het ontzaglijke, tot uiterste bescheidenheid nopende verschil tusschen den arbeid van U, vrouwen, en van ons, mannen. Was er ooit een Mannenjaarboekje? Zou dat ooit kunnen bestaan? Gelijk hebt ge, gij Heer der Schepping! Maar ons Vrouwenjaarboekje wordt elk jaar lijviger, de arbeid der vrouw elk jaar veel omvattender. We hebben geen beteren wensch voor Marie Heinen en haar degelijken arbeid, dan dat het tij immer mag wassen, wassen totdat de stroom niet meer in de bedding van een boek, hoe groot ook, te vangen is.

S. L.—R.

DE MODE.

„Over hoeveel kleedgeld moet een jong meisje kunnen beschikken om een voudig, maar netjes voor den dag te komen?" — en „wat is uwe opinie omtrent „zelf maken?" ....

Ziedaar in korte woorden de inhoud van een zeer vriendelijk briefje, mij onlangs toegezonden, met verzoek dat in de „Correspondentie" te willen beantwoorden.

Tot nog toe deed ik dat niet, — zoo aanstonds zult gij zien waarom niet, — maar daarmede is niet gezegd, dat ik geen aandacht aan de vraag schonk. Integendeel, sinds het oogenblik waarop het briefje in mijn bezit kwam, zat ik met een groot vel blank papier voor mij, dat weldra zwart zag van de cijfers. Ik rekende. Ik rekende per maand, per seizoen, per jaar; — ik rekende per aantal hoeden, japonnen, costumes; — per paren schoenen en handschoenen, — ik maakte lange lijsten van alle mogelijke en onmogelijke toiletartikelen, per stuk en per dozijn, — ik telde en vermenigvuldigde en ik rekende opnieuw — maar het vlotte niet: er waren mij te veel onbekenden in de som. — De twee voornaamste zijn, uwe financieele en uwe maatschappelijke positie, mevrouw, — daarvan hangt immers de zaak grootendeels, zoo niet geheel en al af. Welke eischen worden er aan het toilet van dat jonge meisje gesteld? Leeft zij in een kleine provinciestad, waar misschien gens één enkele maal gedanst wordt, waar de menschen elkaar op avondjes zien en waar zij niet dagelijks jours en teo's behoeft af te draven? Of is zij in een groote stad midden in het mondain-verkeer geplaatst, zoodat zij om zoo te zeggen het geheele jaar door onder de wapenen wordt gehouden? — Studeert zij, ernstig, ijverig, omdat zij in den kortst mogelijken tijd klaar moet zijn, of is zij een luxe-kindje met fantasieën, die onmiddellijk tot werkelijkheid kunnen worden? — Niet waar? U geeft mij toe, dat generaliseeren hier een totale onmogelijkheid is.

Ik herinner mij, hoe nog niet lang geleden de Miroir een opgave gaf van wat verschillende vrouwen die tot de parijsche modeprinsessen gerekend worden, jaarlijks aan haar toiletbudget besteden. Een medewerker, die dat wel eens weten wilde, had den kortsten weg ingeslagen en zonder complimenten aangeloopt bij hen, die licht konden verschaffen, n.l. de godinnen der mode zelven en hare leveranciers. Uit een dezer interviews leeren wij nu, dat eene elegante Parisienne, elegant genoeg om opgemerkt, doch niet nagewezen te worden, noodig heeft:

Aan costumes:		
6 tailleurs per seizoen, gemiddelde prijs 700 frs.	frs.	4.200
10 avondjaponnen per seizoen, door elkander berekend 1200 frs. .	„	12.000
3 (minstens) zijden sportcostumes	„	2.100
	frs.	18.300
Aan schoeisel:		
6 paar bottines voor 's morgens ongeveer 80 frs. per paar . . .	frs.	480
6 paar voor 's middags met slobkousen, à 80 frs.	„	480
6 paar lage schoentjes bij verschillende japonnen passend à 80	„	480
3 paar gespen, p. stuk 80 frs.	„	240
3 paar sportschoenen . . .	„	240
3 paar huisschoentjes gevoerd met hermelijn, ongeveer . . .	„	300
	frs.	2.220
Daarbij gevoegd voor kousen: effen, opengewerkt, m. medaillons entre-deux of hocken van kant.	„	2.000
	frs.	4.220

Het zou te ver voeren om hier ook het linnengoed en bontwerk te détailleeren; laat ik u enkel nog zeggen, dat het eindcijfer 230.000 frs. bedraagt en dat daarbij voor hoeden 56.600 frs. wordt uitgetrokken; te weten: 3 hoeden per maand. Het schijnt, dat een „femme à la mode", die zich respecteert, het niet minder doen kan! Deze hoeden variëeren tusschen 150 en 3000 frs per stuk, gemiddeld berekend à 1500 fr. is dat dus:

	frs.	4.500
2 parasdijsgarnituren à 800 frs.	„	1.600
2 fantaisies à 500 frs. . .	„	1.000
	frs.	7.100

Is het niet om stil van te worden?

Als tegenhanger van deze bijna ongeloofelijke overdaad schildert de journalist ons de parijsche midinette, die met een rok van enkele luttele franken, een blousetje van niemendal, een kwikje hier en een strikje daar, op hare goedkoope schoentjes door de rue de la Paix trippelt, even nuffig en coquet als hare medezuster, de modeprinsea, wier kostbare kleedij zij hielp vervaardigen. — Voor haar is een toiletbudget van 125 frs. weelde!

Meen nu niet, dat ik u deze beide uitersten als voorbeelden wil stellen! — niets ligt minder in mijne bedoeling, — ik haalde ze slechts aan om het contrast, om ze te toonen, hoe op het punt van kleedings-fondsen geen absolute cijfers zijn vast te stellen, maar alle levensomstandigheden in ieder speciaal geval daarop den grootsten invloed uitoefenen.

Wil ik u een goeden raad geven?

Leer uwe dochter dat orde, netheid en nauwkeurigheid drie kleine deugdjes zijn, die in het dagelijksche leven evenveel waarde hebben als de groote; leer haar ook, dat er nooit meer dan tien dubbeltjes in een gulden gaan, en als zij van dat alles goed doordrongen is, geef haar dan zooveel als ge denkt te kunnen en te mogen geven. Waarom zoudt ge kariger zijn dan noodzakelijk is? Een jong ding wil immers nog wel eens een extra-hoedje hebben — al zijn het geen drie per maand — zooals bij onze parisienne!

En nu komt als van zelve de kwestie van „thuis maken" op het tapijt.

Of ik daar vóór ben? O neen, heelemaal niet! Vroeger wel, — en ik heb er zelve heel wat afgepikt, dat verzeker ik u! Maar tegenwoordig, nu men niet uitsluitend meer is aangewezen op dure en dijkwijls slechte naaisters, nu het confectie-bedrijf zich zoo kolossaal heeft ontwikkeld, nu men zich in de groote magazijnen, die overal zijn verschenen, niet meer, zoo maar „een allemansjas" kunt en klaar koopt, maar ruime keuze heeft van goed-gemaakte, goed-zittende kleeren wel, nu vind ik het jammer van den kostbaren tijd om zelve het werk te willen doen, dat men beter door anderen gedaan krijgt.

Want men mag zeggen wat men wil — 't is toch nooit heelemaal dát — En wat nog mogelijk is met ruh japonnetje, vooral met de eenvoudige modellen der huistoiletjes, die nu gedragen worden, — dat is gewoonlijk eene mislukking waar het een tailor-made betreft. Al is men nog zoo handig, al heeft men knippen pas- en naai-cursussen gevolgd, le coup de fer van den specialist moet het doen, en — die ontbreekt ons.

Wil men zich toch aan zoo'n werk wagen dan doet men wijs om een fantaisie-tailleur „forme sac", zooals dit seizoen die geeft, onderhanden te nemen, omdat daarbij kraag en opslagen, de groote struikelblokken in de snijderskunst, gesuppriméerd zijn.

Zulk een jasje heeft enkel een naad onder de armen; een „kneep" op den schouder geeft de noodige wijdte over de borst; de ruimte van den mg. wordt vastgehouden door een ceintuur, die om het midden gaat. De mouw moet, ongeveer 10 cM. afstand van de schouder geheel glad worden ingezet, en dat is, al lijkt het niet zoo, de grootste moeielijkheid. Men ga dus den zekeren, veiligen weg en makes eerst een proefnummer van linnen, al vorens de schaar in het laken of cheviot te zetten!

En één ding dames, laat u bij het kiezen der stof niet door mooie ruiten verleiden, want ik zeg u: gij komt bedrogen uit. Ruiten en ruitjes toch, moeten volgens een bijzondere coupe behandeld worden, zullen de lijnen van het patroon goed loopen, — en dat is, als ik het zoo maar eens noemen mag, voor ons leeken een heksentoer. Ik vestig hier uitdrukkelijk uwe aandacht op, omdat de koers van het Schotsche weder zeer omhoog is gegaan. Als wollen stoffen wordt het gebruikt voor straat-costuum, meestal in verbinding met een effen stof; — als fluweel, zijde, satijn dient het voor garneering. Zwart-gele ruiten schijnen wel de voorkeur te zullen hebben, zoowel in 't groot als in 't klein.

Over het algemeen kan men van de nieuwe voorjaarsstoffen zeggen, dat de fabrikanten bij het ontwerpen in eene poëtische stemming hebben verkeerd en zich door de natuur lieten inspireeren.

Hier hebt ge b.v. het Boomschors, een zachte kripstof, die werkelijk, dank zij het ongelijke weefsel, eenigszins de illusie van haar naam geeft; — dan de Honigraat, een klein blokje, meest op witten ondergrond, verder, o hatelijke realiteit!: de Regen tegen het — raam", een wollen ripstof met zeer fijne, korte vertikale zijden streepjes ....., al deze nouveauté's zijn nog slechts de voorloopers van allerlei fraais, dat nog komen moet, — en er is daarbij veel, dat enkel voor een oogenblik, met groote drukte van: „Zie je me wel?" op het mode-tooneel verschijnt om terstond weêr te verdwijnen — voor immer.

Dit lot zal waarschijnlijk ook wel beschoren zijn aan het Hoeteekleed, een trotteur, die een getrouwe kopie is van het pelgrimsgewaad uit Tannhäuser. Wagner, die de mode beinvloedt! dat was nog niet vertoond; ik vermoed, dat de Parsifal-opvoeringen daar niet vreemd aan zijn! De Parijsche dames lieten immers haar thee en haar tango in den steek om klokslag zes uur in de opera te kunnen zijn. Maar de hennep-gordel was haar toch wat al te kras! die hebben zij een, twee, drie verwisseld tegen een fleurige zijden ceintuur met een sluiting van paarlmoer met strass ingelegd. En weet ge, wat men van haar (niet van de ceintuur, maar van de dames) vertelt?

Zij vonden Parsifal zóó onbeschrijfelijk saai, langdradig, ongenietbaar, dat zij op eene kleine afleiding zonnen en ten slotte bedachten van een partijtje bridge in de loges te organiseeren. Eerst toen waren zij in staat Wagner's muziek te waardeeren . . .

V. S.

CORRESPONDENTIE.

H. v. S. Indien uw bont werkelijk mooi is, dan is het ook zeker waard dat ge het laat moderniseeren; maar dan raad ik u aan te wachten tot het zómerseizoen, omdat ge dan voor billijker prijs geholpen wordt.

Lizzy te A. Ik weet niet wat ik liever deed, dan u een naaister te recommandeeren! Die verantwoordelijkheid is te groot. Er zijn natuurlijk goede, betere, beste, maar zij worden zoo verschillend geappreciëerd.

Chiquita. Aan uw verzoek wordt voldaan; maar wat de tweede vraag betreft moet ik u

teleurstellen: wij kunnen hier geen reclame maken.

Beau-Masque. — Mona-Lisa voor een „dîner en têtes" lijkt mij wat erg simpel, vooral tusschen allerlei fantastische hoofden. Er is keuze genoeg: Marie—Antoinette, Prinses de Lamballe, Joséphine, een Russin, een Persische, — ziedaar eenige uit de massa, die altijd een goed effekt maken. Laat u kappen bij ..... zei mij!, daar had ik mij bijna versproken. ....

Optocht en Landelijke Meeting voor „Grondwettelijke gelijkstelling van man en vrouw."

Mijn leven is een dag rijker geworden!

Een dag, die staan blijft tusschen de vele liggende; die kleur heeft, en in de herinnering licht zal vangen.

Om elf uur 's morgens vertrokken we uit Leiden; aan 't station zagen we al een heel troepje staan, getooid, als ik, met een kiesrechtvlaggetje, en zoo iets als een opgerold vaandel en stokken tusschen hen in.

Vlak vóór het station Amsterdam: „kijk eens," daar lag een groot veld, dat boordevol leek met menschen: de optocht, die zich opstelde, temidden van nieuwsgierigen.

Ik zou niet meeloopen om frisch te blijven voor het „spreken" en we gingen dus ons noenmaaltje halen in een restaurant op het Rokin, zóó gekozen, dat we de optocht voorbij konden zien gaan.

Op tijd, zoowat ruim half één, muziek, politie, veel menschen, die zich schaarden langs den weg, en de optocht. Achter de muziek het Hoofdbestuur van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht, dragende het prachtige vaandel der Vereeniging: de Gerechtigheid, niet geblinddoekt, opbondende in hare hand de schaal, in evenwicht, en daarboven de woorden: „Jus suffragii" ... het internationaal embleem vrouwens. En achter het Hoofdbestuur almaar vrouwen (en waarlijk ook veel mannen) zwaaiende met vlaggetjes geel-en-wit, getooid met bloemen, hanteerende de vaandels der afdeelingen, wat lang niet altijd gemakkelijk was bij een straffen wind.

Commissaressen van orde liepen langs de stoet, die geregeld doormarcheerde, niet telkens rood-opgezette bierfacie bromde: „geen een gedistingeerd gezicht tusschen"; een klein, smal, zenuwachtig mannetje sputterde „die wijven" en vlak daarop op mijn borst het kiesrechtvlaggetje ontwarende, met een benauwd nerveus stemmetje: „o zoo!" Alsof hij wou zeggen: „hier ook al! Is 't dan nergens meer veilig?"

En de optocht trok door; vrouwen, vrouwen, ouden, en jongen, opgewekten en zorg-gezichten, rustig-kijkenden, en enthousiasten; aan het eind kwam een stoet van rijtuigen voor haar, die moeilijk, den heelen weg te voet konden afleggen.

We gingen in den tram naar 't Paleis voor Volksvlijt, -en we haalden onderweg de optocht weer in. Op alle stoepen stonden de nieuwsgierigen in rijen, de leuke, echt-Amsterdamsche bordessen puilden weer uit van echt-Amsterdamsche straatjeugd. En haast alle toeschouwers lachten. De één met een fijne glimlach van begrijpen, die weer wijder-uit, omdat 't zoo moppig was, een ander met een spotgegrim.

„Allemaal ouden" schreeuwde een straatjongen.

„Wat een boel groen goed" hoofdschudde een tram-passagier.

Opstelling van den stoet. Photo Haagsch Illustratie- en Persbureau.

„Kijk, daar loopt Dr. Mia Boissevain, ze heeft een Oranje-Nassau-ordetje aan."

„Och, zie je mevrouw Rutgers-Hoitsema! hoe kranig, ze is nog niet heelemaal hersteld van een auto-ongeluk."

De optocht trok af; we zagen haar over de wijde bruggen marcheeren, en de geel-witte vaandels straf staan in den wind. Vóór haar kwamen we 't Paleis voor Volksvlijt binnen.

De groóte, on-prettig holle zaal was voor één derde boordevol gevuld, en, vreemd gezicht, juist het achterste derde; de voorste gedeelten waren n.l. opengehouden voor de deelnemers aan den optocht, en onverbiddelijk zorgden Commissarissen van orde, dat die stoelen leeg bleven.

Wie nu geen plaats meer krijgen kón, moest zich en queue opstellen, en wachten tot de galerij geopend werd, wat zou geschieden als de zaal vol was; er waren niet meer zaalkaarten uitgegeven, dan zij plaatsen bevatte, — 2750 — en de galerij was buiten de zaal om bereikbaar.

Hoofdbestuur der Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht. Photo Haagsch Illustr.- en Persbureau

Van links: Mevr. v. MUREN—HUYS, 1e secr., Mevr. P. S. v. BALEN—KLAAR, vice-pres.; Dr. ALETTA H. JACOBS, presidente; Mevr. C. MULDER V. D. GRAAF—DE BRUIJN; Mej. J. C. v. LANDSCHOT HUBRECHTS, 2e secr.; Jhvr. S. W. A. WICHERS penningm.

in tweeën geknipt en dan weer stilstaand om de achterblijvers op te halen.

Achter de groote spiegelruit keken we toe, en groetten en wuifden; nu en dan salueerden optochtgangers, één hoog een vaandel.

„Die malloten! ze moesten allemaal achter het fornuis" riep niet ver van me een kellner. Nog zoo dom niet van dat heer! alle vrouwen achter het fornuis, alle mannen in de zaal om de kookproducten te proeven .... dat werd nog zoo'n kwaad baantje niet voor hem!

Ook van de biljarttafel kwamen de spelers kijken. Een Duitscher met een zwaar-uitgezette, rood-opgezette bierfacie bromde: „geen een gedistingeerd gezicht tusschen"; een klein, smal, zenuwachtig mannetje sputterde „die wijven" en vlak daarop op mijn borst het kiesrechtvlaggetje ontwarende, met een benauwd nerveus stemmetje: „o zoo!" Alsof hij wou zeggen: „hier ook al! Is 't dan nergens meer veilig?"

En de optocht trok door; vrouwen, vrouwen, ouden, en jongen, opgewekten en zorg-gezichten, rustig-kijkenden, en enthousiasten; aan het eind kwam een stoet van rijtuigen voor haar, die moeilijk, den heelen weg te voet konden afleggen.

We gingen in den tram naar 't Paleis voor Volksvlijt, -en we haalden onderweg de optocht weer in. Op alle stoepen stonden de nieuwsgierigen in rijen, de leuke, echt-Amsterdamsche bordessen puilden weer uit van echt-Amsterdamsche straatjeugd. En haast alle toeschouwers lachten. De één met een fijne glimlach van begrijpen, die weer wijder-uit, omdat 't zoo moppig was, een ander met een spotgegrim.

„Allemaal ouden" schreeuwde een straatjongen.

„Wat een boel groen goed" hoofdschudde een tram-passagier.

Opstelling van den stoet. Photo Haagsch Illustratie- en Persbureau.

„Kijk, daar loopt Dr. Mia Boissevain, ze heeft een Oranje-Nassau-ordetje aan."

„Och, zie je mevrouw Rutgers-Hoitsema! hoe kranig, ze is nog niet heelemaal hersteld van een auto-ongeluk."

De optocht trok af; we zagen haar over de wijde bruggen marcheeren, en de geel-witte vaandels straf staan in den wind. Vóór haar kwamen we 't Paleis voor Volksvlijt binnen.

De groóte, on-prettig holle zaal was voor één derde boordevol gevuld, en, vreemd gezicht, juist het achterste derde; de voorste gedeelten waren n.l. opengehouden voor de deelnemers aan den optocht, en onverbiddelijk zorgden Commissarissen van orde, dat die stoelen leeg bleven.

Wie nu geen plaats meer krijgen kón, moest zich en queue opstellen, en wachten tot de galerij geopend werd, wat zou geschieden als de zaal vol was; er waren niet meer zaalkaarten uitgegeven, dan zij plaatsen bevatte, — 2750 — en de galerij was buiten de zaal om bereikbaar.

Hoofdbestuur der Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht. Photo Haagsch Illustr.- en Persbureau

Van links: Mevr. v. MUREN—HUYS, 1e secr., Mevr. P. S. v. BALEN—KLAAR, vice-pres.; Dr. ALETTA H. JACOBS, presidente; Mevr. C. MULDER V. D. GRAAF—DE BRUIJN; Mej. J. C. v. LANDSCHOT HUBRECHTS, 2e secr.; Jhvr. S. W. A. WICHERS penningm.

Op het énorme podium zaten, naast bevoorrechte personen, — onder wie o.m. generaal en mevrouw van Heutz, oud-gouverneur-generaal van Indië — de afgevaardigden van ruim twintig Verecnigingen en Bonden.

Ik noem: De Nationale Vrouwenraad.

De Amsterdamsche V.v. Studentenvereeniging. Bravo!

De Mannenbond voor Vrouwenkiesrecht.

De Ver. Oost en West.

Aan de lange bestuurstafel hadden reeds plaatsgenomen de sprekeressen en de sprekers voor de twee vertegenwoordigde politieke partijen: De Vrijzinnig-Democratische Bond, en de Soc.-Democr. Arbeiders-partij.

Alle politieke partijen waren uitgenoodigd afgevaardigden en een spreker te zenden; slechts deze twee partijen hadden aan de uitnoodiging voldaan.

De Liberale Unie antwoordde: „dat deze demonstratie niet in overeenstemming is met het werkplan der regeering."

„Indien ze hét wel was", — repliceerde Dr. Aletta Jacobs in haar openingsrede — „zou de demonstratie immers overbodig zijn."

De Bond van Vrije-Liberalen vond „dat dit niet op hun weg ligt."

De drie rechtsche politieke partijen hadden zelfs geen antwoord op het beleefde schrijven gezonden; „en dit" — zei Dr. Jacobs later scherp maar verdiend — „zijn nu de leiders der partijen, die altijd zoo bang zijn, dat met de invoering van vrouwenkiesrecht de hoffelijkheid tegenover ons, vrouwen, zal verloren gaan."

Afgevaardigden uit Friesland. Photo Haagsch Illustratie- en Persbureau.

Muziek! „daar zijn ze." Binnen kwam het eerst 't Hoofdbestuur van den Mannenbond voor Vrouwenkiesrecht, en achter hen de deelnemers aan den optocht, op een 2000 personen ruw geschat. In een oogenblik was het geheele, vrije gedeelte van de zaal bezet; de galerij-deuren gingen open, en over de houten trappen stampten de vele, vele voeten; hoofden kwamen over den galerij-rand kijken, tot vijf, zes rijen dik.

Al de aangevoerde vaandels, — haast iedere afdeeling liep achter haar banier — de zijden doeken, de eenvoudige katoenen, de bordpapieren, de uit-bloemen-saamgestrengelde, werden op het podium neergezet, tusschen planten en enkele bouquetten in. Vóór het podium strekte zich de een vijf meter lange spreekbrug recht vooruit, omhangen met slingers van dennegroen. De holle reuzenzaal van 't Paleis met haar onmogelijk hooggewelfd glazen dak, waarvan nog vele ruiten ontbraken, is van uit het podium zeker niet te bespreken; de vooruitgeschoven brug moet de longenkracht van sprekers en spreeksters wat te hulp komen.

„Sluit de buitendeuren, de zaal is eivol," gebood de politie. De deuren gingen dicht, ijzeren bouten hoorde men voorschuiven. En toen begon daar achter de deuren, op straat, een ongeduldig getik, een aanzwellend en wegstervend en weer aanzwellend geloei, zooals je het wel eens op een tooneel hoort, achter de schermen, als een menschenmenigte wordt verondersteld, aanwezig te zijn: publiek, dat nog binnen wou, en er niet meer in mocht. Wel een kwartier lang duurde het, als een ondertoon, die de openingsrede begeleidde, toen stierf het weg voorgoed.

Dr. Aletta Jacobs betrad de spreekbrug. En daar stonden opeens opgesteld in de loopgaden van de zaal, vrouwen, het breede witgeele lint met „Vrouwenkiesrecht" over de borst, en hielden óp schilden, waarop aan beide kanten het woord „stilte" in groote letters geschreven stond. Ook van de bestuurstafel op het podium zwaaide zoo'n schild door de lucht. Was dat niet aardig verzonnen? veel beter dan het zelf zoo rumoerige „chuut" geroep deed dit stomme verzoek om rust en aandacht zijn dienst. Den heelen middag van half twee tot vier uur bleef het in die overvolle zaal merkwaardig en gespannen rustig; had een spreker(ster) uitgesproken en was het gulle applaus bedaard, de schilden zwaaiden door de lucht en de stilte was er.

Ik zal u van de uitgesproken redevoeringen den inhoud niet trouw weergeven, daarvoor heeft de groote dagbladpers reeds gezorgd.

Op de openingsspeech van mevrouw Jacobs volgde een rede van mevrouw Baerveldt-Haver, die met volle nadrukkelijke altstem door de zaal galmde.

Na haar kwam de heer Herman Snijders, als vertegenwoordiger van den Vrijzinnig-Democratischen Bond; toen mej. van der Meer van Kuffeler, wier bijzonder sympathiek en fijn betoog met een extra warm applaus werd beloond. Op haar volgde weer mevrouw Bergsma-Bergsma, wier volle orgeltoon de heele zaal vulde, toen onderteekende, en als slot, de heer Wibaut, de afgevaardigde van de Sociaal-Democraten.

Op de redevoeringen der beide heeren kom ik misschien nog eens even terug.

Freule Wichers las daarop de motie voor, die in de overvol gebleven zaal (een uitzondering!) met opstaan en wuiven en onder handgeklap met algemeene stemmen werd aangenomen; zij zal nu ter kennis van de Regeering worden gebracht.

Dr. Aletta Jacobs sloot met dank aan allen de vergadering; we konden gaan! Bij den uitgang wachtte ons nog een verrassing: een enveloppe, waarin de redevoeringen der spreeksters, als uittreksels, vereenigd waren. We togen huiswaarts.

Ik heb een mooien dag beleefd, die zal blijven staan in mijn herinnering.

W. VAN ITALLIE-VAN EMBDEN.

VITA MINIMA

door

LIZE DEUTMANN, Arts.

IV.

De volgende beschrijving ontleen ik weder aan de Rochas, die het verhaal doet van een fakir, die slechts 20 dagen begraven was geweest.

Ik werd te Tangore tot een zeer zonderlinge plechtigheid uitgenoodigd. Er was sprake van niets minder dan van de uitgraving van een fakir, die gedurende 20 dagen onder de aarde had gelegen.

Een lid van de sekte van Vichnou had beweerd, dat hij een onbegrensden tijd zonder eten of drinken kon leven en dat men hem gedurende dat experiment zelfs in een graf kon sluiten. Het Engelsche Gouvernement, dat verlangend was het bijgeloof eindelijk eens den kop te kunnen indrukken, bood aan, den Hindoe zelf te begraven. Tot verwondering van elkeen nam de fakir dit voorstel aan. In tegenwoordigheid van Engelsche officieren en van een ontelbare menigte Europeanen en inboorlingen, werd hij in een graf gelegd, dat men met aarde bedekte en waaromheen men wachten plantte. Twintig dagen lang zou men zoo de wacht houden, en dan zou bij aanwezigheid van overheidspersonen het graf geopend worden, waarin men zonder eenigen twijfel een lijk dacht te zullen vinden.

In tegenwoordigheid van den afgevaardigde van het Gouvernement maakten zich de Brahmanen, gehuld in hun statige lange, gele gewaden, gereed het graf te ontdoen van de aarde en van de kruiden, die het bedekten. Toen zij daarmede klaar waren werden lange bamboestokken gestoken door de verzegelde ringen, die zich aan de hoekpunten van den grooten steen bevonden, die het graf afsloot. Acht sterke Indiërs lichtten den steen op; het gruwende graf, waaruit een vunzige en zware lucht opsterg, werd zichtbaar. Men haalde koorden onder de uiteinden der doodkist door en het gewichtige werk der uitgraving begon.

Er heerschte een stilte des doods onder de duizenden aanwezigen, die tot alle rangen en kasten der maatschappij behoorden. Men drong dicht op tegen de wachten, die het terrein afsloten; alle blikken waren op de doodkist gericht.

Eindelijk sprong het deksel open onder een laatste poging der werklieden en ik kon, op matten uitgestrekt, een lang mager en halfnaakt lichaam waarnemen, waarvan het lijkkleurige gelaat niet het minste teeken van leven vertoonde. Een brahmaan kwam naderbij en lichtte het hoofd van den begravene op. Het was ontveleesd, gemummificeerd, maar onbegrijpelijk goed geconserveerd na een zoo lang verblijf in de aarde. De oogen waren geopend en staarden recht vooruit. Men zou het voor een gelaat uit was hebben gehouden.

Twee mannen hieven het lichaam op, en legden het op een mat neer. Ik heb nooit in mijn leven een dergelijke magerheid gezien. De droge en gerimpelde huid van den fakir was strak over de beenderen getrokken; hij zou uitstekend goed gediend kunnen hebben voor een les in de anatomie. Bij elke beweging, die de dragers met de ledematen, welke met loodkleurige vlekken bedekt waren, maakten, hoorde ik ze kraken, alsof zij met vertroeste scharnieren aan elkander bevestigd waren.

Toen de omgravene gezeten was, opende de brahmaan hem zijn mond en goot er ongeveer een half glas water in. Toen strekte hij hem weer uit en begon hem van het hoofd tot de voeten te wrijven, eerst zachtjes, toen harder. Een uur nagenoeg verliep en het lichaam gaf geen teeken van leven meer. Maar op het oogenblik, dat de ongeloovige Engelschen zich over den Hindoe begonnen vroolijk te maken, sloot de fakir de oogen om ze onmiddelijk daarna met een zucht te openen.

Een zegekreet verhief zich onder de inlanders. De brahmaan begon opnieuw te wrijven. Eindelijk bewoog de begravene een arm, een been, ging, bijna zonder hulp, rechtop zitten en keek met zijn sombere en glazige oogen rond. Hij opende zijn mond, bewoog zijn lippen, maar kon geen woord uitbrengen. Men gaf hem

nogmaals iets te drinken en nog geen tien minuten daarna, verwijderde zich de Inder, door den brahmaan ondersteund, langzaam van zijn graf. De menigte knielde, als hij voorbijkwam, terwijl de overheidspersonen nauwelijks hunne teleurstelling verbergen konden. De engelsche officieren sloegen het gekste figuur en beschouwden den fakir als een goochelaar, daar zij voor deze vreemde herleving geen enkele redelijke verklaring konden vinden.

Na het vertrek van den fakir, haastten zich de nieuwsgierigen naar het graf. Zij onderzochten alle wanden, braken het metselwerk af, groeven den bodem uit, niets kon den ongeloovigen het raadsel verklaren! Het was den Hindoe menschelijker wijze onmogelijk geweest zijn graf te verlaten, geen opening bestond en de wachten hadden hem gedurende de twintig dagen van zijne begrafenis, dag en nacht bewaakt. Ik vroeg welke die wachten geweest waren; men antwoordde mij, dat zij alleen uit engelsche soldaten genomen waren.

Hoe kwam het, dat de fakir na zulk een lange onthouding van voedsel en lucht niet gestorven was? De officieren van gezondheid, ten minste diegenen, welke geleerd genoeg waren, om te erkennen, dat zij iets niet wisten, bespraken het geval zeer ernstig. De andere — en hun getal was grooter — dachten aan niets minder dan om den armen kerel kort en goed op te hangen, om te zien of zijn kunst hem in staat zou stellen aan de galg te ontkomen, evenzoo als hij het zijn graf had gedaan.

Lezeres, ik zal deze akelige en sombere geschiedenis besluiten met u een nog akeliger en somberder te verhalen. Deze toch eindigt met den tragischen en vreeselijken dood van den fakir, die zich aan een vrijwillige begrafenis onderwierp. Evenwel, hoe onlogisch deze bewering op het eerste oogenblik moge klinken, toch pleit misschien de misluking van de proef meer voor de waarheid van deze en dergelijke verhalen, dan een goed geslaagde had kunnen doen. Het relaas heb ik weder aan de Rochas ontleend en een zekere majoor Osborne is aan het woord.

Het was in het jaar 1873 en ik lag in garnizoen te Sehore, een klein, onbeduidend plaatsje, dat, nadat het eenige jaren een belangrijke engelsche bezetting was geweest, om zijn slecht klimaat had moeten verlaten worden.

Wat mij het meest aantrok, was de studie van de toovenaars, slangenbezweerders, goochelaars en magnetiseurs, waarvan het land kroielt. Ik heb met eigen oogen de verrassendste dingen aanschouwd. Ik heb een graankorrel zien groeien en in minder dan twee uur tot één meter hoog worden, zonder dat er van eenig bedrog sprake was. De man, die dit wonder volbracht, bevond zich op twee meter afstands van de groeiende plant die terdege door de toeschouwers werd bewaakt. Ik heb gezien, hoe een kind door sabelhouwen gedood werd en in minder dan geen tijd weer tot het leven werd teruggeroepen. Maar het verwonderlijkste verschijnsel dat ik heb mogen bijwonen, was wel de begrafenis en de herleving van een fakir.

Er was toen te Sehore een jonge en zeer bekende fakir, Oumra-Doula genaamd. Oumra-Doula's geest had zeker vele geheimen doorvorscht, want hij kenmerkte zich door iets mystieks in zijne houding en in zijne manieren. Zijne oogen hadden vaak een verwonderlijken glans, wanneer hij iemand aankeek. Wat mij het vreemdste toescheen in iemand, die zoo los was van alle aardsche zaken, was, dat de fakir eenige betrekkingen tot de menschheid had overgehouden: hij had namelijk een zuster en een doodsvijand. Deze vijand, Chagaliga genaamd, was een krijgsman, iemand van een minwaardig karakter. Hij was eens op getuigenis van Oumra-Doula voor een schurkenstreek met stokslagen getuchtigd geworden. Hij had daardoor een diepen haat tegen Oumra-Doula opgevat, waarover deze zich bitter weinig scheen te bekommeren. Chagaliga behoorde tot de garde van den Begaum van Bhopal. Ik weet niet om welke reden hij zich toen te Sehore ophield.

Toen ik hoorde, dat Oumra-Doula zich levend zou laten begraven, besloot ik het experiment bij te wonen. Ik ben er twee maal bij tegenwoordig geweest. De eerste keer echter slechts ten deele, maar mijn luitenant Willhoughby had de in-de-kist-legging bijgewoond en mij verzekerd, dat daarbij geen bedrog mogelijk was geweest. In elk geval kon ik mij overtuigen, dat het graf met aarde bedekt was, en dat men er gerst op gezaaid had.... Daarbij werd de tombe voortdurend door een schildwacht bewaakt.

Na verloop van tien maanden besloot men het graf te openen. Ik was erbij tegenwoordig en verwachtte niets anders dan een lijk te zien opgraven. Toen de kist ontsloten was, zag ik het lichaam van den fakir. Hij was zeer vermagerd,—hart en ademhaling stonden stil, alleen boven op het hoofd bevond zich een klein plekje, dat warm aanvoelde, en dat op eenig leven scheen te kunnen wijzen. Een der aanwezige brahmanen stak de hand in den mond van den fakir, bracht de tong in den normalen stand terug en begon hem toen te wrijven. Men goot daarop warm water over het lichaam uit. Eindelijk kwam de ademhaling terug, de polsslag werd weer merkbaar, de fakir richtte zich op en begon, al glimlachende, te loopen.

Wij vroegen hem, welke gewaarwordingen hij ondergaan had. Hij had een wonderlijke en heerlijke droom gehad; alleen het oogenblik van ontwaken was pijnlijk geweest. Hij had het gevoel gehad, alsof hij van een duizelingwekkende hoogte naar beneden gestort was....

Oumra-Doula liet zich een tweeden keer begraven, maar zon zijn graf niet meer levend verlaten.

Het was bij gelegenheid van het bezoek, dat de Begaum ons te Sehore maakte. Men had een nauwe grafkuil gemaakt, waarvan de wanden zorgvuldig gemetseld en bepleisterd waren. De fakir ontdeed zich toen van al zijn kleedingstukken. Daarop nam hij eenig was, dat hij eenigen tijd tusschen zijne vingers wreef en vulde toen daarmede ooren en neusgaten op. Vervolgens sloot hij zijne oogen en hurkte neder. Een der brahmanen bracht zijn hand in den mond van den fakir en keerde zijn tong om, zoodat de keel was afgesloten.

Na deze handgreep viel Oumra-Doula onmiddellijk in een lethargischen slaap. Men deed hem toen in den linnen zak en legde hem behoedzaam in de kuil neder. Daarop liet men den zwaren steen er op zakken!

Ik kan u de gewaarwordingen niet beschrijven die mij toen bekropen. Ik ben soldaat en ik kan mij begrijpen, dat men met opgeheven hoofde den dood tegemoet gaat. Het is gemakkelijk genoeg moed te hebben, als men zich meester van zijn wil gevoelt. Maar deze heldhaftigheid van den Hindoe was verbijsterend. Zich levend in een graf te laten leggen, vrijwillig van zon en bloemen afstand te doen, dit leek mij het vreeselijkste en het onnatuurlijkste, dat men doen kon.

De brahmanen, die er bij tegenwoordig waren, schenen volstrekt niet onder den indruk van het feit te zijn. Het gevaar, dat hun broeder liep, scheen hen volkomen koud te laten. Misschien hadden zij een zeer groot vertrouwen in hem.

Chagaliga leidde de verrichtingen. Ik volgde nieuwsgierig zijne bewegingen, toen ik op eens zag, dat hij met een snel gebaar van onder zijn mantel iets, dat een uitgeholde kalebas scheen te zijn, te voorschijn haalde en dit in den kuil wierp, juist op het oogenblik, dat de steen het graf afsloot. De beweging was zóó vlug geweest, dat ik die op dat oogenblik niet kon verklaren.

Men wierp aarde op het graf, men zaaide er gerst op en zes maanden verliepen. Het natte jaargetijde was gekomen en weer verdwenen, toen men besloot den fakir weer te ontgraven.

Ik was erbij tegenwoordig. De aarde werd weggenomen; de steen opgelicht. Met aanzienlijke krachtsinspanning rolde hij ter zijde, het donkere graf aan de blikken onthullende. Op dit oogenblik slaakte het hoofd der brahmanen een kreet! De oorzaak van die ontzetting was een zeer klein diertje: een mier. Met groote haast werd verder gewerkt. Ongeduldige handen zochten den zak in de schaduw van het graf. Men opende deze, en zij bevatte slechts een volkomen afgevreten geraamte!

Ter zelfder tijd zag men scharen roode mieren uit het graf kruipen.

Toen begreep ik: Chagaliga had, om zijn vijand uit den weg te ruimen een schaal vol mieren, van die vreeselijke roode, kleine mieren, aan wie alles tot voedsel dient, in het graf geworpen.

De Hindoe's hebben grooten angst voor deze kleine beestjes, waarvan zij de gulzigheid kennen. Hun vraatzucht wordt nog gevaarlijker door hun kleinheid, waardoor men ze moeilijk kan pakken. Elke prooi, waarop zij zich werpen, is verloren, wanneer deze zich althans niet door een onmiddellijke vlucht kan redden.

Chagaliga verdween dienzelfden dag nog.

De zuster van Oumra-Doula vond men den volgenden dag dood op het graf van haren broeder.

Italiaansche Reisbrieven.

Van Napels, waar ik slecht weer heb gehad, alle dagen van mijn verblijf, ben ik naar Amalfi vestrokken en logeer in het Hotel-Pension San Catherine, dat ge op bijgaande kiek afgebeeld ziet. Ik heb een prachtig uitzicht, dat begrijpt ge wel uit de kiek. Met Amalfi ben ik zeer in mijn schik.

Stel u dit stadje voor in zuidelijken kleurengloed, de huizen wit gekalkt met kleurige, meest roode daken, het blauwgroene water spoelend om de puntige rots, rondom uit zee oprijzende bergen, zoo schoon van vorm en zoo fijn getint als de bergen van Italië zijn, heel in de verte over de zee als witte wolken tegen de blauwe lucht de besneeuwde toppen van het bergland van Calabrië en boven dit alles een strakblauwen zuidelijken hemel. Hoog tegen de rotsen groeien weelderig de aloe's en de cactusplanten, beneden langs de zee staan de zilvergroene olijfboomen, de sinaasappelen, in trossen de zware vruchten dragend, de zachtgele citroenen en de beeldige mandarijnen. Sommige dragen laat nog hun witte bloesems, die heerlijk geuren en hier niet die bedwelmende werking hebben van de oranjebloesem, zooals wij ze kennen in kamer of serre.

Het is al voorjaar hier, de crocussen en Maartviolen zijn bij menigten te vinden. Ik zag ze al vóór acht dagen op mijn weg naar Ravello, een stadje hoog boven Amalfi gelegen en in zijn kerk en oude paleizen een overschot vertoonend van vroegere grootheid uit de tijden van zijn stichting door de Noormannen en uit de middeleeuwen.

Ook Amalfi was in het begin van de middeleeuwen een belangrijke zeehaven en een flinke handelstad, vóórdat in de veertiende eeuw een groote overstrooming bijna de geheele stad verwoestte. Het volk vertelt, dat bij heel helder weer in zee een fontein uit de oude stad te zien is, maar het is hier al veertien dagen zulk prachtig weer en op de plek, waar de fontein zijn moet, zie ik niets dan de blauwe zee. Het verhaal zal dan ook wel toe te schrijven zijn aan levendige volksphantasie, evenals het vertelsel van Antonio, den ouden roeier, die me gisteren op een tocht in zijn roeiboot vertelde van een zeemonster in een der grotten in de buurt, dat al heel wat menschen verslonden heeft.

Amalfi.

Het tegenwoordige Amalfi is maar een klein, armoedig plaatsje, niets beduidender dan de andere dorpen aan de Golf van Salerno. De bewoners leven er van de vischvangst en de papierindustrie. De vrouwen en kleine meisjes verdienen er den kost met het vlechten van haarnetjes. Ze zitten er op de stoepen van hun huisjes in de nauwe, witgekalkte straten, soms als kleine passages met witte zolderingen overdekt. Zoo vlug gaan de vingers, dat het onmogelijk te zien is, hoe ze de knoopen van de fijne netjes leggen en dat alles zonder eenige moeite, tusschendoor babbelend en niet kijkend naar hun werk. Een aardig donken meisje zei me op mijn vraag, waar al die netjes wel heen gingen, „heelemaal naar Londen". Ik was verbaasd over een zoo groote aardrijkskundige kennis. Sinds den dag, dat ik belangstelling in haar werk toonde, zijn we dikke vrienden. Als ik langs haar huisje kom, plukt ze een bosje bloemen uit haar tuintje of ik krijg een prachtige sinaasappel met een stuk van den tak en de bladeren er aan. Waarschijnlijk weet ze, dat de vreemdelingen dat mooi vinden. Een goedig slag menschen is het hier over 't algemeen. Het is waar, dat veel Italianen een raar begrip van eerlijkheid hebben, dat kellners en koetsiers er geen vaste prijzen voor de vreemdelingen op na houden. Ook moet je hier de Hollandsche zindelijkheid niet zoeken. Maar daartegenover heeft het volk deugden, die het onze mist. De Italianen zijn bijzonder beleefd en hulpvaardig tegenover vreemdelingen, nooit ruw en steeds nuchter bij feestelijke gelegenheden. En dat is een goed ding, want feest is het hier zoo dikwijls. In de veertien dagen, dat ik in Amalfi ben, heb ik al drie feestdagen bijgewoond, die alle in verband staan met het vieren van heiligen, maar eigenlijk het midden houden tusschen een godsdienstig feest en een volksfeest. Huiselijk en kerkelijk leven zijn in Italië ook meer één dan bij ons in het Noorden. In de kerken zitten bij slecht weer de oude vrouwtjes en strekken er hun hand uit voor een aalmoes, kinderen spelen er tusschen de pilaren, als er geen geestelijke in 't zicht is. Priesters zijn niet iets zoo aparts. Reizende priesters lezen in de kerken in hun Baedeker en bewonderen er de kunst om de kunst. In de steden gebruiken ze hun afternoontea in een elegante theegelegenheid. Ze zijn amicaal met het volk en ik zag in Napels in het stille morgenuur een geestelijke in de kerk een snuifje presenteeren uit zijn zilveren snuifdoos aan een oud vrouwtje, dat haar gebed geëindigd had en opstond van achter haar bidstoel.

Gisteren was het in Amalfi feest voor San Biagio, een door de kerk heilig verklaarden bisschop uit Armenië, in andere landen S. Blasius genoemd. Vroeg in den morgen werden we gewekt door een geknal van schoten, die weerkaatsten tegen de hooge rotsen. Dat bleef zoo den heelen morgen aanhouden en het leek wel een bombardement tegen het middaguur waarop de processie een aanvang nam. In optocht daalde een aantal priesters in purperen feestkleedij, brandende kaarsen in de hand, langs de smalle bergpaden. Achter hen de grappige, kleine koorknapen als miniatuurpriesters in hun zwarte priesterkleeren, waarboven de witte met gehaakte kanten afgezette priestermantelt jes. Toch hadden ze in hun hart niet veel van priesters, ze babbelden lustig en sommigen bliezen hun kaarsjes uit en lachten. Nu volgden mannen, opzichtig gekleed in helgroene mantels met vergulde tressen, dragend tusschen hen een vergulden stoel, waarop statig overeind stond het beeld van den heilige in bisschopstooi. De dragers waren mannen uit het volk, ik zag het aan de ruigbehaarde gezichten, aan de gladde ringetjes in de ooren. Achter hen kwamen de blazers met hun groote trompetten en daarachter joelend de dorpskinderen, grappige bruine jongens met donkere oogen, glinsterend nu van de pret, de meisjes met hun Zondagsche omslagdoekjes, roode met zijden rose roosjes en groene blaadjes bewerkt; gele, die pittig afsteken tegen de zwarte haren. Het is alles wel hel en fel van kleur, maar wat geeft dat in dit land, waar de lucht altijd nog heller is en de kleuren verzacht?

Zoo gaat het in optocht steeds dalend, tot ze gekomen zijn aan het strand. Hier zetten de mannen den vergulden stoel neer, zoodat de heilige het gezicht naar de zee heeft gekeerd. Hier zeggen de priesters op zangerigen toon hun gebed en daarna speelt de muziek een vroolijk deuntje. Dan gaat de stoet verder door de nauwe, witte dorpsstraten, trappen op, trappen af om nog eens halt te houden op het schilderachtig marktplein tegenover de oude kerk, waar andermaal de stoel wordt neergezet en den heilige eer bewezen wordt.

Nu is het einde van de plechtigheid gekomen, de mannen nemen den stoel weer in hun midden en langzaam schuiven ze, dragers, geestelijken en koorknapen de trappen op, de bergpaden langs tot bovenop de rots, waar de kapel staat, waar ze het beeld van den heilige terugbrengen. Weer knallen de schoten door de lucht tot de processie in de kerk verdwenen is.

CHR. C.

Henschels afscheid.

Juist op dezen dag (18 Febr.) viert hij zijn 64ste verjaardag, de groote kunstenaar met het onverwoestbaar jonge hart, en mocht ook een ander de rust bepaald noodig hebben, hij nog geenszins. Nog veerkrachtig is zijn houding, nog stralend zijn blik. En zijn kunst, aantrekkelijk en verkwikkend nog als immer, onverzwakt en intens zich uitend, geeft, wanneer we er ook van mogen genieten, dezelfde heerlijke ervaringen.

Nochtans is Henschels kunst nu voor ons nog slechts herinnering geworden. Hij is heengegaan uit ons midden, om nog slechts als zangpeadagoog en componist werkzaam te zijn.

Voor het laatst heeft hij ons geleid in de zuivere, hoog-artistieke sfeer, welke de zijne is, voor het laatst heeft hij ons geschonken de ontroeringen, welke hij met zijn grootsche kunst vermag te verwekken.

En bij dit laatste samenzijn heeft hij ons nog eens en voor goed een gulden-beeld in ons hart gegrift van zijn innemende en zoo diepvoelende figuur. Van het eerste tot het laatste lied was alles weer meesterlijk en zijn sprudelende kracht, zoo goed als de fijnheid van uitdrukking, waarvan hij zoo het geheim bezit, verwekten weer een geestdrift, die zich uitte in ovaties, lang aanhoudend en hartelijk.

Ovaties, ja, die zijn er hem vele gebracht en aan al die ovaties en al die bloemen en kransen heeft, hij kunnen merken, hoe groot zijn vriendental ook hier is, en hoe innig zij hem vereeren.

De gewone intieme stemming van vriendelijkheid, die er bij Henschel altijd was, ontbrak ook op dit laatste concert niet. En daarbij kwam het verlangen, de behoefte van allen, die opgekomen waren om afscheid te nemen, om nog eens te toonen hun dankbaarheid voor alles wat ze den nobelen kunstenaar verschuldigd waren.

Hij heeft het begrepen en gevoeld en na de eenvoudige, ware woorden, die Jkvr. Repelaer van Driel uit aller naam tot hem sprak, heeft hij het ook gezegd, in slechts enkele woorden... meer dan hij sprak, was niet noodig.

En toen zijn laatste lied verklonken was en alles dus voorgoed voorbij, toen bleven de menschen juichen en applaudisseeren en konden niet weggaan.

En voor ditmaal was het dwingen om een tegift, het niet tevreden zijn met het geschonkene, begrijpelijk en sympathiek. Verschuift men niet het onherroepelijk laatste oogenblik van samenzijn met den vriend, zoo

lang men kan en valt het afscheid niet bijna te zwaar?

Moge dezen avond voor Henschel een verkwikkende herinnering zijn bij het uitvoeren van zijn moeilijk en heldhaftig besluit, ons is hij onvergetelijk. A. K.-R.

Een paar Kantteekeningen bij de Thierbach-Kleeding.

Met belangstelling las ik het verslag over de lezing, die mevrouw Thierbach in den Haag gehouden heeft, maar een paar opmerkingen kunnen niet achterwege blijven, ik heb ze in stilte al dikwijls gemaakt, nadat ik gehoord had over dit nieuwe systeem voor kleeding van de vrouw, en nu lijkt het me noodzakelijk, mijn bezwaren eens uit te spreken. Men stelt zich dit streven wel eens te veel als 'n ideaal voor, en ik merkte verschillende keeren dat men de fouten en de zwakke kanten ervan niet ziet.

Nu zou het onеerlijk zijn, als ik niet biechtte, dat ik mevrouw Thierbach zelf nooit gehoord of gesproken heb; het is dus mogelijk, dat ik iets zeg, wat iemand me zou kunnen weerleggen, die in het systeem doorkneed is. Zeker is het, dat het hoofd-idee van mevrouw Thierbach uitstekend lijkt, als het wordt toegepast op een goed-geproportioneerd lichaam. Daar waarschuwt ze trouwens zelf voor. Om te beginnen kan ze dus slechts een zéér klein gebied bereiken, want het feit bestaat nu eenmaal, dat op het oogenblik de meeste lichamen niet goed ontwikkeld en normaal zijn. En o! wee dan, als een vrouw zich toch wil wagen aan zoo'n herrgotts-kittel. Ik heb er gezien zóó, en 't was om van te rillen. Erger dan de hobbezakken die een jaar of tien geleden bespot werden. Neen, voor zulke vrouwen duizend-maal liever een goed aangemeten corset, al is dat in theorie ook te laken, en een japon van een naaster, die knippen kan, dan zien ze er niet als een vormlooze ton uit, maar als vrouwen die niet mooi, maar ten minste gesoigneerd zijn. Het euvel van vele vrouwen, na één paar bevallingen, of die hun jeugd voorbij zijn, is dat ze te dikke en uitgezakte lichamen hebben. Doktoren mogen beweren, dat 't niet noodig is, anderen kunnen er wat ook tegen brengen en voor uitvinden, tot nog toe zien we alleen bij uitzondering praktische resultaten. Ik hoop van harte, dat 'n volgend geslacht beter opgekweekt zal worden. voorloopig hebben we daar weinig aan — Dus: het systeem Thierbach geeft alleen een bevredigende uitkomst bij een goed lichaam, en daarvoor is het juist het makkelijkst immers, iets goeds te vinden?. De gelukkige vrouwen, die dat bezitten hebben minder hoofdbrekens over hun toilet, omdat ze weten, dat de eenvoudigste flut-japon hun toch aardig staat! — En dan ja: Poiret heeft het model ook gebruikt. Maar Poiret heeft goede manequins, en dan staat natuurlijk alles met 'n smaakvol kleurtje dadelijk mooi, — en wie zich bij Poiret kleedt, heeft zelf niets in te brengen. — Die man is 'n artist in zijn vak, kiest onverbiddelijk voor zijn klanten en zal alleen bij lange, magere vrouwen zijn model toepassen — anderen mogen er zich niet aan wagen al zouden ze ook nóg zoo graag willen.

Ik ben wel bang, dat ik de aanhangsters van mevrouw Thierbach erg boos maak, want ik heb meer op mijn hart. Mevrouw Thierbach overdrijft, vals ze beweert, dat haar japonnen zoo buitengewoon goedkoop zouden zijn. U kunt het zelf narekenen: mevrouw Thierbach heeft er voortdurend de aandacht op gevestigd, dat men een mooie, soepele stof moet gebruiken — en wie van prijzen op de hoogte is, weet, dat dergelijke stoffen minstens 2 à 3 maal zoo duur zijn. Commentaar is verder overbodig.

Dan siert ze haar avond-japonnen op met mooie kant en bijouterieën. Op die manier wordt inderdaad met elk kleedingstuk veel bereikt — maar om dat aan te schaffen, moet men ook aardig wat geld kunnen uitgeven, is het niet zoo?

Kom, het is heelemaal niet de bedoeling, om mevrouw Thierbach onaangenaam te zijn; ik heb waardeering voor haar idee, mits ze 't voor zichzelve toepast: met haar mooi lichaam, Haar smaak (ja, dat talent, om op eigen initiatief iets klaar te krijgen, hebben de meeste vrouwen nu eenmaal niet, óf ze hebben er geen tijd voor) en haar fijnen zin. Maar ik vind het verkeerd, dat zij is gaan generaliseeren en dat zij het zóó belangrijk heeft gevonden, dat er een systeem van gemaakt is — en dat zij er reclame mee maakt. Daar deugt het niet voor.

We zijn ook niet zóó ver, zoo vrij, zoo individueel, dat we met de mode te veel een loopje mogen nemen — 't kan niets geen kwaad, als men er zich aan houdt.

Mode is de uiting van een cultuur, dat is het altijd geweest. Al is ze wat ontaard door handige couturiers die alleen aan hun eigen beurs dachten, in den grond bestaat ze nog en is ze meer dan een gril. Toen François I koning van Frankrijk, aan Isabella d'Este eens vroeg; welke kleederen zij aanbeval, gaf ze hem dit karakteristieke antwoord: dat hij daarvoor slechts de eerste de beste vrouw in Milaan behoefde aan te zien.

Toen al beteekende mode een zekere eenheid, en dat is ze, in het groot genomen, ook gebleven, dat moeten we niet over boord gooien.

Ik kan verder niet beweren, dat ik de foto's overtuigend vind, ze geven heelemaal geen indruk van schoonheid van lijn. En al die half-lange mouwen als logisch gevolg van de onvermijdelijke kimono. We moeten er heusch aan denken, dat heel veel vrouwen leelijke armen en polsen hebben, óf te dik óf te mager, en dan is 't bedekken, dat een lange mouw doet, verkiesselijker. Gaat er iemand met me in 't strijdperk?

J. ZWARTENDIJK.

Rectificatie.

In mijne bespreking van „Das Lied vom Kinde" in het vorig nummer, schreef ik: Van Stuwe noemt het in de Gids een „aanbiddelijk boekje over kinderen".

Ik had moeten schrijven: In de Nieuwe Gids. MATER CONATA.

Berichten.

Tot onze spijt moesten we vernemen, dat Mej. Ida Kooistra, directrice der Rijkskweekschool van onderwijzeressen te Apeldoorn, tegen 1 Mei ontslag heeft gevraagd uit haar zoo gewichtige betrekking, en dat wel om gezondheidsredenen. Ieder zal de schrijfster van den zoo geliefden paedagogischen bundel Zedelijke Opvoeding" zeker toewenschen, dat ze eenmaal ontheven van haar zware taak, geheel herstellen mag. Wie weet, wat we dan nog van haar hand mogen verwachten!

TRAVESTI.

Indertijd trad in Scala een jonge man op, die elkeen verraste en verblufte met zijn sopraanstem. Een tegenhanger van dit geval wórdt uit Weenen gemeld. Daar woont een jonge dame, geboortig uit Koningsbergen, die een tenorstem heeft. Voor verschillende keelspecialiteiten en andere genoodigden heeft ze de Manrico-partij uit de Trovatore gezongen.

ADVERTENTIEN.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
E. M. V. A. K.
Eerste Nationaal VROUWEN Assurantie Kantoor
gevestigd te 'S-GRAVENHAGE
STATIONSWEG 2. TELEPHOON 8191.
Bezorgt Assurantiën op elk gebied bij uitsluitend Eerste klasse Mastschappijen.
Werkt met Vrouwelijke Correspondenten over geheel Nederland.

LOCARNO aan het Lago Maggiore
Eindstation van den Gotthardspoorlijn.
6 uur van Bazel.
Beste en dichtstbijzijnde Winter- en Voorjaarsverblijfplaats.
Door alle geneeskundige autoriteiten aanbevolen.
GRAND HOTEL LOCARNO.
Schoonste en comfortabelste verblijf aan de Italiaansche meren. Uitgangspunt voor ontelbare uitstapjes. Imposante tuin. Centrale verwarming.
Prospectus en beschrijving van den geneesheer, Dr. MARTIN, zendt BALLI, Ingenaar.

Maison J. BRAND
Tailleur pour Dames
Teleph. 5599
Papestraat 26.

Keurige bewerking.
Iederen dag verzending en ontvangst der goederen.
Vlugge aflevering. Afhalen en thuisbezorgen gratis.
STOOMVERVERIJ & CHEMISCHE WASSCHERIJ DE REGENBOOG TEL. INT. 68 TILBURG
Firma JANSSEN & BIERENS HOFLEVERANCIERS van H.M. DE KONINGIN
Afhalen en thuisbezorgen gratis. Billijke prijzen.
Hoofdfiliaal te 's-Gravenhage: Heulstraat 25. Tel. 4042.
Filiaal voor Duinoord: Valeriusstraat 77.
Neemt proef.

Sanogres
DE KEUKEN DER TOEKOMST.
Koken zonder water
Braden zonder vet
Hoofdagenten voor den Haag en omstreken
H. W. van Brakel & Zoon
HOFLEVERANCIERS
PIET HEINSTRAAT 15 - - - - Telef. 1767.
GEEN FILIALEN.

GROOTE VOORRAAD
Engelsche blouses in
Japansche waschzijde
vanaf 5 gulden.
LESSEN
in het teekenen van patronen en maken van dames- en kinder-costumes naar maat.
Adres:
2de SCHUYTSTR. 300.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Vanaf 8½ uur. Einde 11 uur.
Iederen avond
De Reis van Alida.
Blijspel. Operette.
Kelly's Lachsuccesrol.
Wegens uitgebreidheid van het Programma aanvang 8 uur precies.
Dinsdag 24 Februari
buitengewone Voorstelling
ter gelegenheid van het 40-jarig tooneelfeest van Marie van Westerhoven
De Verzegelde Minnaar.
Nieuwste Parijsche Klucht.
Dinsdag en Vrijdag niet rooken.

Rijwielfabriek en Magazijn
DE NEDERLANDSCHE LEEUW
W. C. VAN BEYEREN, Zoutmanstraat 71
TELEFOON H. 7470.

De eischen,
aan een eerste klasse damesrijwiel te stellen, zijn:
1e soliditeit wat alle deelen betreft;
2e bijzonder lichte gang;
3 elegance;
4e zware vernikkeling en houdbare emailleering.

De prijzen,
van een in alle opzichten fijn dames-rijwiel mogen thans varieeren van f 70 tot f 135.
Daar beneden is niets DEUGDELIJKS te leveren; daar boven betaalt men fancy prijzen.

Wij houden het juiste midden.

De ontwikkelde Vrouw
betreurt geen honderd gulden, voor iets wat zij èèn goed, zoo niet beter, voor vijftig gulden kan koopen.
Dat is de reden waarom wij zoo vele ontwikkelde dames onder onze cliëntèle tellen.
Men raadpleege steeds onze advertenties, verschijnende in „de Avondpost", „het Vaderland", „de Nieuwe Courant" en „de Haagsche Courant".
Vooral nu, zijn met het oog op de a.s. verbouwingde artikelen BUITENGEWOON LAAG genoteerd.
De Directie
v. h. VERKOOPHUIS,
103-105-107
Groot Hertoginnelaan
(dagelijks geopend van 10-4 uur).

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM Leidschestraat 24.
UTRECHT Oud Kerkhof 22.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 21 Februari 1914. No. 17

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Nieuwsblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reus.

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal, bij vooruitbetaling.
Afzonderlijke nummers 5 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

Uitslag van onze prijsvraag

voor een

Geïllustreerd Hoofd

voor ons blad.

De Jury, bestaande uit de dames Mevrouw G. Mesdag-van Calcar, Mej. Betsie van Manen en Mevr. Albertine de Haas, heeft de volgende uitspraak gedaan:

1e prijs: Mej. D. STRUICK DU MOULIN, te 's-Gravenhage;
2e prijs: Mej. ADÉ HOUTZAGER, te Voorburg.
3e prijs: Mej. A. M. GERRITS, te Amersfoort.

De Directie van
De Haagsche Vrouwenkroniek.

ENGELSCHE BRIEVEN.

London, Febr. 1914.

Na Kerstmis ben ik voor een paar weken naar Londen gegaan, Londen, dat mij steeds opnieuw aantrekt.

Londen bezit een eigenaardige bekoorlijkheid, waarschijnlijk niet gevoeld door een passeerenden vreemdeling — een bekoorlijkheid, die zich pas opdringt aan ieder, die er eenigen tijd vertoeft of in de nabijheid woont.

Op zijn best is Londen in den vroegen zomer, als de parken, die groote „longen" van de machtige wereldstad, getooid zijn met hun jong teer-wazig groen, de bloemperken vol geurende, kleurige bloemen, wier levensbegin was in Holland's bollenvelden. De „lawns" lijken tapijten van goud-groen fluweel, waarop hier en daar wit- of grauw-wollige schapen grazen en vagabonden lui uitgestrekt hun middagdutje doen. De banken en stoelen zijn bezet met meest goed gekleed publiek, de paden kriocelen van „flaveners" en kinderwagens met de snoezige babie's en -de in het wit gekleede kindermeiden. In den morgen op het mulle pad van Rotten Row, onder de schaduw van de oude platanen galopeeren dames, heeren en kinderen te paard. In den namiddag zijn de groote rijwegen vol van mooie equipages, bespannen met als satijn-glanzende paarden, getooid in zilveren, vroolijk-rinkelende tuigen, de koetsiers en palfreniers in hun hooge laarzen en kleurige jassen, sommige wit-gepruikt en wit-gekousd, bijna allen met gelceende, of echte waardigheid neerziende op ons, arme voetgangers. In de straten verdringen alsdan elegant-gekleede vrouwen zich voor de ramen van de reuzenmagazijnen, voor de vensters van de clubs zitten oude heeren met vergenoegde of zich vervelende gezichten uit te kijken naar het gewoel van de trottoirs, en naar den altijd zich haastenden stroom van rijtuigen en van toetende auto's.

Op zijn slechtst is Londen op een najaarsdag, alles grauw en nat, een dikke, grijze lucht, de huizen, zelfs de paleizen, vuil en armoedig lijkend, de vrouwen in haar korte rokken op haar elegant schoeisel zich vlug voortbewegend over de modderige, chocoladekleurige straten, toch zonder vuile laarzen of modderige rok-randen op te doen; de mannen, „the men about town" kalm en ongehaast zich daar tusschen bewegend. In een oogenblik verandert de atmosfeer, een zwarte rook schijnt op te stijgen uit den grond, het is alsof een gordijn van beneden af wordt opgetrokken en vóór men er zich rekenschap van geeft, is men gehuld in een Londensche „fog". Er is een verschil tusschen mist en „London-fog". De eerste, als in Holland, is grijs en een beetje doorzichtig, de laatste is als een dikke brijachtige zelfstandigheid, die je als een muur omsluit. Men voelt zich afgesloten, als alleen. Menschen passeeren je als spoken, de rijtuigen bewegen zich langzaam, vele door een man met een brandende lantaarn voorafgegaan. De lantaarns branden, hoewel men ze slechts in de allernaaste omgeving kan zien, en dan nog als een soort van door betraande oogen gezíene straalbreking. Zwarte vlokken, soms zoo groot als een gulden, dalen langzaam neer en zetten zich op je kleeren, op de punt van je neus; je neusgaten, je oogen zijn omringd door zwart. Het ruikt naar zwartsel en roet, maar vreemd genoeg — maakt het je niet zoo benauwd als een Hollandsche mist, bijvoorbeeld in Amsterdam. — De turf-rook schijnt lastiger voor je ademhalingsorganen te zijn dan de kolen-damp. Soms trekt het een beetje op en dan ziet men voor een oogenblik de zon als een groote sinaasappel in een zee van nevel — je doet opgelucht eenige schreden.

Poef, de zon verdwijnt als weggevaagd en alles is weer geel-groen en dik als groene erwtensoep. Het is benauwend, als je niet weet, waar je bent, als je je eigen huis niet kunt vinden, of bijvoorbeeld, als je bemerkt, dat je huis-sleutel niet past en je dus weet, dat je de verkeerde deur te pakken hebt. Je gaat dan langzaam, als een blinde langs den muur voelend terug, tot je aan het eind der straat komt. Dan tast je in het niet een gaat tellend weer terug tot je je eigen tuinhek voelt — als je tenminste weet, hoeveel huizen er in de straat zijn.

Het is niet pleziery, maar het is interessant, een avontuur! En dan — binnenkomend een helder-brandend vuur, het gas hoog op, want de mist hangt ook als een nevel in huis, de theetafel gedekt en de „muffins" warmgehouden bij den haard. Wat „muffins" zijn? Dikke, ronde, half-gebakken dingen, iets grooter dan een Haagsch beschuitje, geroosterd en dik geboterd. Ik heb eens een Hollander ze hooren beschrijven als ongare pannekoeken, maar Engelsche vrouwen, die aanleg hebben tot vetzucht, zijn er dol op — waarschijnlijk de perversiteit van de natuur, die haar dol doet zijn op alles, wat haar verstand haar zegt, dat verkeerd voor haar is.

Londen vóór Christmas en Londen ná dien tijd van eten, feestvieren en geldsmijten zijn twee verschillende steden. Voor dat feest, dat zoo weinig heeft te maken met de geboorte van Christus, een gejacht, een zenuwachtig haasten, dikwijls slechte humeuren, een zich angstig afvragen, wat in 's hemelsnaam te geven, aan Dick, Tom of Harry — zou die blouse Mary passen — en heeft Cissie al een pachtzak of een zakdoek sachet? Een afvragen dat zich dikwijls oplost in een: „weetje wat, ik koop zakdoeken, die komen altijd te pas!" En — die komen te pas voor verkoudheden, wegraken in de wasch of verliezen. De winkels zijn tot „over crowding" vol van koopers en kijkers. Het is grappig een man een teagown of een meer bescheiden dito een avond-blouse te zien koopen. Arme stakkers, zij geven veel geld uit, de winkeljuffrouwen praten hem allerlei niet gemakkelijk-verkoopbare dingen aan, en lachen hen uit achter hun rug.

Na het Jule-feest, waarover ik nu niet verder wil uitwijden, het is te lang geleden om u te boeien — komt een tijdje van kalmte. De winkelstraten lijken leeg en verlaten in vergelijking met eenige weken geleden. Maar dan komen de Sales!!! Koopjes-jagen schijnt een plezierige sport te zijn voor negen-en-negentig van de honderd vrouwen — ik ben de unieke honderdste. Ik voel, dat u het gelooft, maar het is hensch waar. Namen als Peter Rabinson, Jay, Selfridge en Liberty zijn u allen welbekend, maar behalve deze magazijnen, die alleen zijn voor de ultra-chic, en voor de ultra-welvoorziene beurs zijn er andere, bijvoorbeeld het reuzenmagazijn van William Whiteley, het dito van Jones Brothers, die, hoewel „Suburban" [1]) toch voor de bescheidener beurs van de suburban huismoeder even goede waar verschaffen. Volgens Whiteley de oude kon men in zijn magazijn alles krijgen van een notemuskaatrasp tot een vrouw toe. De notemuskaatrasp weet ik, ik heb er zelf een gekocht voor 22½ ct., die niet alleen notemuskaat, maar ook brood; groente, aardappelen en zelfs komkommers raspt, maar een vrouw — dat heb ik natuurlijk niet geprobeerd, ofschoon het best mogelijk is, want de oude heer was, zoo als bleek na zijn onverwachten dood, min of meer een kenner van de Vrouw.

Ofschoon ik vreeselijk het land heb aan gedrang en herrie, heb ik toch eens een sale bezocht, meer voor studie en amusement, dan om wat te koopen. Geen wonder, dat Engeland dat wonderlijke, zoo onvrouwelijk — kinderachtig — vrouwelijke product heeft opgeleverd, dat zich een militant-suffragiste noemt. Ze vochten letterlijk. Een mooie zijden blouse gaf opeens den geest tusschen de begeerige handen van twee dames (sic), hoogstwaarschijnlijk in haar eigen huis en kring, of in ieder geval op een „at home" in haar eigen voorstad, zeer beschaafde, zacht en geaffecteerd-sprekende dames, maar nu twee harpijen lijkend. Wat zij met de blouse gedaan hebben, weet ik niet, waarschijnlijk maar weer onder den hoop gestopt, want al de Sale-woede in haar bloed is, dan laten zij de „honour" thuis.

Natuurlijk wordt er op zulke dagen verbazend gestolen, zelfs door goed-gekleede vrouwen. Wij zullen hen maar geen dames noemen, ofschoon velen wèl-klinkende namen dragen. Hebben zij een vader of echtgenoot met een goed „banking-account", dan heet het kleptomanie als zij worden betrapt. Hebben zij dien steun niet, dan is het gevangenisstraf, een waarschuwing met een borgstorting voor goed gedrag of een boete in geld.

Hebben wij een woord als „Shoplifters?" Voor de Hollandsche vrouwen hoop ik van niet.

Ik ben op het oogenblik in Londen en we hebben het prachtigste weer van de wereld. De zon schijnt warm op mijn handen, terwijl ik dit schrijf — de lucht is helder, wolkeloos blauw, de straten zijn droog en — stoffig, de vrouwen dragen haar bespottelijke, wildebeesten gelijkende „furs" in haar hand of doen er zonder en vertoonen de geheele wereld haar tot het borstbeen ontblooten hals. Een Engelsche dominee gaat er tegen te keer in de courant, dat de vrouwen tegenwoordig meer dan vroeger nog Delila's zijn voor onze Samsons. Hun haren kunnen zij niet best afknippen en nog minder iets doen aan de glad-geschoren gezichten, maar de portemonnaies lijden er onder. En daarin toch schuilt de kracht en de macht van den Engelschman.

Vergun mij voor ditmaal het hierbij te laten. Morgen ga ik terug naar Wales. In de slaperige rust van de kleine Kathedraal-stad schuilend tusschen de heuvels heb ik meer tijd, en schrijf U vandaar meer op mijn gemak.

JOHANNA NIEWERF—Feenstra.

[1]) In de voorstad.

Feuilleton.

NONNIE.

Ik had veertien dagen vacantie, veertien dagen om 't mooie, groote Parijs te zien. Wie zou er niet jnichen bij zulk een vooruitzicht? Ik zou om vier uur afreizen, 't was nu half twee en ik had reeds de reiskoorts te pakken. Gelukkig had ik nog een massa te doen, dat hielp mij mijn ongeduld bedwingen, m'n valies moest nog gepakt worden en een paar boodschappen gedaan.

Om half vier liep ik op 't Damrak; 't was heerlijk, zonnig Octoberweer. Heerlijk toch 't leven; morgen om dezen tijd liep ik ergens in Parijs. Ik zou daar dat leven langs me zien glijden, 't leven „vol gevaren" van Parijs. Zelf zou ik wel op mijn tellen passen — mij vingen ze niet. In den trein zocht ik een gezellig hoekplaatsje uit, nestelde er me diep in voor de lange rit. Wat voor mede-reizigers zouden er komen? O, ik zag 't al, m'n lust naar avontuur zou niet bevredigd worden; geen kwijnend dichter, geen joviaal acteur kwam in m'n coupé. Een paar handelslui en 'n meisje vormden m'n reisgezelschap, geen van allen schenen ze voor Parijs te zijn. Ik keek naar buiten, droomde van 't geluk dat ik doorleven ging. Hè, wat was 't vroeg donker vandaag. Je kon niet veel meer uitkijken. Kijk, alles eens weggrauwen. Vreemd, die stille landen! Wat maakte 't duister toch eenzaam. Verbeeld je, dat je daar nu eens aan dien boschrand zat, dat je niet meer hoopen kon of zoo, en je zag den nacht komen.

Ik voelde me er te behaglijker om in m'n hoekje. Hè, wat vlogen we. O, Rosendaal al. In Rosendaal bleef ik alleen over in de coupé. Zou ik nieuw gezelschap krijgen? Ik kocht een krant, keek wat uit. — Hallo, dat komt hierheen. Een forsch-gebouwde, echt Hollandsche vrouw komt op m'n coupé af. Wat komt daar achter haar aan? Ach, wat een klein-wurmpje, een Indisch kindje. Lief klein ding, waar moest dat naar toe? „Zoo, vlug maar, stap in", zei de dame, ondersteunde 't kleintje eenigzins hardhandig. Zoo, nu 't valies, nog een doos, hè, eindelijk zat ze zelf ook. Wat een eigenaardig stelletje die twee. Zij zwaar gebouwd, blozende wangen, Hollands welvaren. 't Wurmpje léék zoo smal, zoo klein, zoo hulpbehoevend, bij haar vergeleken. 't Was een halfbloedje, een „Nonna" zou men haar later in Indie noemen; ze leek me 6 of 7 jaar.

Arm klein ding, waarom zwierf 't zoo jong al de wereld door? Waarom had 't nu reeds haar zonnige warme land moeten verlaten voor 't gure, grijze Europa? Ik bekeek m'n reisgenooten met belangstelling. In wat voor verhouding stonden die twee tot elkaar? De vrouw sprak de kleine op een zakelijke, bevelende manier toe, 't was of ze tot een volwassene sprak. Ik verbaasde me telkens dat dat kleine ding alles zoo begreep wat ze zei. Ze hidden tegenover elkaar plaats genomen, maakten 't zich ieder op eigen manier makkelijk, alsof ze ieder op eigen gelegenheid reisden.

De kleine sprak niet, ze keek ernstig voor zich uit, 't was of ze nu reeds den ernst van 't leven kende. Haar begeleidster opende 't gesprek met mij. Waar ik heen reisde. Naar Parijs, o zij ook. Ze ging de kleine wegbrengen naar een kostschool.

't Viel me op, dat ze over 't kind sprak of 't een ding, een wezen zonder bewust bestaan was. Of de kleine al lang in Europa was, vroeg ik. O neen, ze was er pas drie maanden en ze kon maar niet begrijpen dat alle kinderen hier blank waren. „Ach", zei de vrouw lachend, ze wou toch zoo graag „wit" zijn.

't Kind keek ons met vreemd-ernstige oogen aan, terwijl we over haar spraken. Dat scheen de vrouw te hinderen en ze beval haar te gaan slapen. Gedwee trok 't meisje de kleine beentjes op de bank, strekte zich uit, sloot de oogen.

Ik had geen lust meer mét die vrouw te praten en ik keek naar 't tengere figuurtje daar tegenover mij. Ik was iets in dat kind, dat m'n aandacht boeide. 't Lag daar zoo gelceel, als een groot mensch, zoo zelfstandig, zoo absoluut haar-zelf, ze liet 't donker hoofdje op de handjes rusten; er sprak onuitsprekelijke ernst uit 't kleine gezichtje. Ik keek naar die zacht trillende, lange oogwimpers op de smalle, bruine wangetjes, naar 't kleine, vast gesloten mondje met reeds een bitter trekje, een trekje van lijden er om. Dan op-eens zag ik twee groote, zilveren tranen, 't fijne neusje langs biggelen, een zacht trillen van 't mondje ..... dan wendde ze stil 't hoofdje af, deed of ze sliep.

Nooit, nooit zal ik vergeten, die stille smart op dat kinderge-zichtje.

Menschen, die veel en zwaar geleden hebben, zij kennen dat stille schreien, zij kennen die stille tranen. Arm, eenzaam, klein dingetje; was zulk een leed reeds in haar jong leventje doorgedrongen?

Ik keek eens naar de vrouw; ze had zich in een tijdschrift verdiept, maakte nu aanstalten om in de restauratiewagen te gaan souperen. Ze zou voor de kleine wat meebrengen. Ik bleef, ik had m'n souper bij mij. Toen ik met 't kind alleen was, ging ik naar haar toe. Ik legde m'n hand zachtjes op 't hoofdje. Eerst kroop ze weg, doch toen ik aanhield, keek ze me met groote, vragende oogen aan. Wat ik van haar wilde, scheen ze te vragen. Of ik haar een verhaaltje vertellen zou? stelde ik voor. Plotseling ging ze rechtop zitten, schoof naast me; ik nam haar handje, vertelde haar van kindertjes en kabouertjes. Ze keek me voortdurend ernstig aan, ik was er niet zeker van of ze me begreep. Op eens pakten de twee kleine handjes me vast; 't donkere hoofdje vlijde zich tegen mij aan en ik zag de traantjes komen. Ik nam haar op schoot, legde m'n arm om 't slanke lijfje, liet 't hoofdje tegen m'n schouder rusten. Daar brak ze in snikken los, 't was, of haar 't hartje breken zou, de kleine schoudertjes schokten hevig, en dan kwam 't tusschen 't snikken door: „Ik ben zoo bang".

Wat had ik dit kleine eenzame zieltje te zeggen?

M'n tranen stroomden mee, maar helpen kon ik niet. Ik liet haar stil zitten, streelde zacht haar kopje, gaf haar kleine dwaze naampjes.

Langzaam zag ik de trekjes zich ontspannen, een lachje en dan sloten de oogjes zich weer. Nu kwam er rust op haar gezichtje, ze was moe. Ik legde haar zachtjes op de bank, schoof m'n reiskussen onder haar kopje. Ze bleef stilletjes liggen en keek me dankbaar aan.

Ik hield 't kleine handje nog een poos vast tot ik 't voelde verslappen, dan legde ik 't zachtjes neer.

Van 't Gare du Nord zag ik haar wegstappen achter de zware gestalte der vrouw aan.

Arm kleintje!

En te weten, dat er zoo niet één is, maar een heele schare legioenen van die kleine eenzame wezentjes, legioenen, als eenmaal ter Kinderkruistocht.

FLORA JOCHEMS.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Toorop-tentoonstelling.

II.

Deze Toorop-tentoonstelling in Kleykamps zalen is een zeer volledige. Verbijsterend is het eigenlijk, dat een kunstenaar tot zoovele en geheel tegenovergestelde pitingen is gekomen in zijn kunst. Wanneer we, met den fraaien catalogus voor ons, in onze herinnering de wanden langs gaan, zetten wij in met het zeer fraaie portret van Hugo Verriest, 't welk den vrouwelijk-fijnen en mannelijk-intellectueelen kop tot openbaring brengt.

Een teekening van den lezenden priester draagt opnieuw den sereenen eenvoud van den ongecompliceerden zuiveren mensch, die Hugo Verriest heet, aan ons over.

Dicht bij de eerste geteekende kop vinden wij in deze middenzaal op de eerste verdieping het groote werk: de Jonge Generatie. Dit is van Toorop een zeer bekend schilderij. Jan Veth schreef er eens van: „de mise-en-scene is er niet de kracht van." Ditzelfde heeft zich aan ons opgedrongen. De tafelstoel waarin het jonge kind, de jonge generatie voorstellend, zit, is al te huishoudelijk om te dienen voor een attribuut dat noodzakelijk door een grootere algemeenheid dient gekenmerkt te worden. De telegraafpaal op den voorgrond lijkt eveneens een te gemakkelijk opgevat symbool. De kleur van het geheel is magnifiek. Bekorend door de rijpe kleuren, welke tot een prachtigen totaalindruk zijn verbonden, vormt dit schilderij het waardige middenpunt van deze zaal. Doch al moge men nog zoo geboeid staan bij deze voorstelling, met krachtroepen de forsche Apostelteekeningen uit het derde zaaltje den bezoeker naar dit vertrek.

Hier zijn ze bijeen, op in nisvorm aangebrachte schutten: de Apostelen, teekeningen voor het laatste Heilig Avondmaal. Meer dan levensgroot zijn deze zittende figuren, waarvoor de Zeeuwsche boeren met hun schoone typen tot model hebben gezeten. De levenskracht van echte menschen is behouden gebleven in den geheiligden ernst van deze koppen. En dit, dit maakt de schoonheid, den adel van deze prachtige teekeningen uit. Waar de werkelijkheid, die de voedster blijft, zelfs in de zeer symbolische teekeningen, geëerbiedigd is, is Toorop een onnavolgbaar kunstenaar. Slechts waar hij geïdealiseerde trekken geven wil en alle werkelijkheid los laat, kunnen wij hem niet steeds volgen. Zoo achten wij den Boutens-gedicht. Stemmingsschoonheid in kleurklanken, in lijnengewemel is hier: de poëzie van een ontroerend sprookje, niet geheel begrijpbaar dadelijk, doch niettemin beslagleggend op alle verbeeldingskracht.

Een andere kleine teekening lijkt ons zeer voortreffelijk, de voor een glasraam ontworpen voorstelling: De Heilige Aloysius legt als kind de geloofte van zijn zuiverheid af.

Bewonderende engelen omringen het groepje van de Maria-beeltenis, waarvoor een teer jongske knielt. De teekening, door gothischen boog omsloten, is een der ontroerendste stalen van compositie in dit zaaltje aanwezig.

Machtig opnieuw van uitdrukking zijn de teekeningen met de roeiers, en deze van den Kerstnacht. Rechts in deze laatste voorstelling is de groep Zeeuwsche boeren, links in de voorstelling een groep engelen; het middenvlak is ingenomen door een kinderlijke madonna, waarvoor het Kerstkind neerligt. De teekenisvolle voorstelling is boeiend samengesteld. Links in fijne, in zwevend-lichte lijnen zijn de engelengestalten, rechts in 't tafreel is de volle realiteit, staan de Zeeuwsche boeren opeen-gedrongen, nitziende naar het Kerstkind zooals in het Bijbelverhaal. Er is de naiviteit van land-bewoners, in deze groep van Toorops voorstelling. Er is graduatie in de uitdrukking der gezichten en onderscheidenheid in de uitdrukking der handen, welke in deze teekening als in alle werk van Toorop tot het beste van het geheel behooren. Zie hoe moeilijk het handenvouwen den nog niet gelooviger afgaat, hoe onbeholpen vastgeklampt deze zijn en merk voorts op de stelligheid in de houding der vingers van hem die, volop gelooviy, getuigen wil van zijn geloof. Hier is de uitdrukking der handen onderdeel der beteekenis van het werk. In: het Dal der Rozen, is de gelaatsuitdrukking der beide gelieven het overwegende en daarom liet Toorop de contourlijn der vingers na, gaf alleen, om niet af te leiden van den hoofdindruk welken hij verwekken wilde, een vage aanduiding slechts van den handvorm.

We spraken in den aanvang van Toorops veelzijdigen kunstenaars-aanleg. Als een voorbeeld daarvan noemen wij: Christus in den storm, een teekening waarvan de expressieve kracht aan impulsieve lijnen te danken is én een portret als bijvoorbeeld van Dr. Ariens dat geheel overwogen en zelfs minutieus uitgewerkt is. Toorop heeft den ernst in dezen laatsten priesterkop lief. We vinden de trekken van dit gelaat weer in godsdienstige groepen als bijvoorbeeld in de teekening voor de drankbestrijding gemaakt, waarvan wij de vorige maal spraken. En nog eens maken wij de bezoekers van de Kleykampzalen attent: verzuim niet dit kleine teekeningetje te zoeken.

Een nieuwe tegenstelling van arbeidswijzen vinden we op de bovenzalen. Daar hangt het gevoelige portret van Pablo Casals, waarschijnlijk door Toorop in een binnenkamer, direct naar 't leven gemaakt. Het lijkt ons althans een schets van den violist zóó naar 't leven gemaakt, waaraan niets is toegevoegd op 't atelier. Tegenover het impressionisme van dit portret staat weer het nauwlettende beeld van wijlen Mr. F. M. C. Asser, staan de scherp omlijnde koppen van onzen dichter Boutens en van Willem Royaards.

Christus en de discipelen in den storm.

Christuskop met welken de catalogus opent, niet geslaagd. In zijn pogen naar algemeenheid lijkt ons Toorop te conventioneel geworden. Slechts de straffe teekening van het neerhangende hoofdhaar van den Christus doet vermoeden dat hier een meesterhand aan 't werk was. Met hoe eerlijken ernst kijken dan van den anderen kant der zaal die bewogen gezichten der apostelen.

Tot het zeer mooie in deze zalen behoort behalve de Bruggeteekening, van welke wij een vorig maal spraken, de schoonkleurige kleine teekening: In het dal der rozen. De teerheid dezer teekening heeft gelijkenis met het ongrijpbare bezinningsheid van een

Een fijne potloodteekening van monseigneur Callier mogen wij hierbij noemen; de ruigheid van Stijn Streuvels portret is karakteristiek.

Ruim zestig werken telt deze tentoonstelling en het zou niet doenlijk zijn in uiteraard korte artikelen al dit werk te omschrijven. Doch in volledigheid zouden wij te kort schieten, indien we verzuimden te wijzen op de luministische kunst welke bij Toorop in zulke goede handen is. Het levensgroote portret van Prof. Schrörs uit Bonn roepen wij dan allereerst in uw aandacht, voorts de zomertafreelen: de Maaier, de Appelenplukkers en de Ochtend. Bij het superieure Veldarbeid

Pastoor Dr. Ariens.

(n° 28) verzoeken wij u een oogenblik u op te houden.

Er dan zijn er de vrouwenportretten, welke — de oude damesportretten in eerste plaats — tot het teer-mooie der tentoonstelling behooren. Het uitnemend gelijkende portret van Mevr. Toorop—Hall is als portret wel een voortreffelijk staal.

Het is op deze tentoonstelling zoo gesteld: er is te veel belangrijks om in korte trekken een beeld ervan te geven.

Het zeer drukke bezoek aan de kunstzaal Kleykamp bewijst gelukkig dat de belangstelling voor kunst in den Haag nog niet afnimert. Maar als men hier ook niet kwam . . .

A. D. H.

Thierbach-kleeding.

Na de kanttekeningen van Mej. Zwartendijk mogen hier nog eenige andere beschouwingen volgen.

„In het strijdperk treden" is mijn bedoeling niet, daar ik persoonlijk mij te weinig voorvechtster voor Mevrouw Thierbach's kleeding gevoel.

Men beschouwe mij in mijn verslag van verleden week slechts als getrouw weergeefster voor de lezeressen, van wat de séance van Mevr. Thierbach gaf. Eenige gevolgtrekkingen echter van Mej. Zwartendijk, welke misschien haar oorzaak vinden in het feit, dat zij er niet voldoende mee bekend is, mogen hier ter sprake worden gebracht.

Zeker heeft het besproken systeem het meest succes bij goed geproportionneerde vrouwen.

Welke kleeding niet?

Dat echter Mevr. T. daar zelf tegen waarschuwt, is niet geheel juist. Een goede houding van het desnoods dan maar leelijke lichaam is wensch en vereischte en daar wijst ze op.

De wenschelijkheid van al of geen corset dragen raakt het overbekende terrein der verbeterde vrouwenkleeding en beschouwingen daarover kunnen hier gevoegelijk achterwege worden gelaten, temeer waar naast dit principe, een niet minder belangrijke bedoeling bij Mevr. T. voorzit, namelijk het vereenvoudigen der kleeding en het goedkooper maken van dezelve. Men kan dus zeer goed deze kleeding met corset dragen, zonder geheel ontrouw te worden aan haar bedoelingen.

Nu, in de vereenvoudiging wat snit, het naaien en opsieren betreft, is zij zeker geslaagd, evenals in een practische manier van sluiten. Wie verfeoit niet haar akelige gekleede japonnen van slechts enkele jaren terug (en zelfs thans nog) met de ingewikkelde sluitingen op den rug, waar voor een oningewijde geen touw aan vast te maken is? Vraag maar eens aan de geduldige echtgenooten, wat ze uitstaan, als ze bijvoorbeeld op reis Mevrouw de behulpzame hand moeten bieden.

En de goedkoopte?

Juffrouw Z. wil het uzelf laten berekenen. Nu, mevrouw T. heeft het zelf voorgerekend en we hebben de verschillende japonnen gezien, gekleede en minder gekleede, die in verhouding tot de gebruikelijke zeer zeker billijk te noemen zijn. Het hooge naailoon vervalt, om te beginnen, voor een groot deel, waar het vervaardigen nog niet de helft van den tijd zal vergen, dien een andere japon vereischt.

En dan uw hooge verschotrekeningen! Of zijn u de haren nooit te berge gerezen bij het nazien van uw naaistersrekening, als daar nog eens bij alle andere posten kwam een fiksche som voor haakjes, oogjes, baleintjes, voering, enz. enz. enz.?

Dat alle mooie, soepele stoffen van tegenwoordig minstens 2 à 3 maal duurder zijn dan andere, moet worden tegengesproken. Is tegenwoordig niet bijna elke stof soepel, waar de algemeene, de groote mode parallel gaat in haar eischen met de Thierbach-kleeding? Was dit bezwaar dus voor eenige jaren, toen de vraag er niet naar was, van kracht, thans kan men zoogoed in dure als in goedkoopere kwaliteiten soepel materiaal vinden.

Neemt men nu voor een gekleede japon een mooie stof, laat ons zeggen van f 5 à f 6 per meter, hoeveel zal dan een kleed kosten, waarvoor benoodigd is ongeveer 4 meter (de mindere gecompliceerdheid van snit kost minder stof) desnoods versierd met een fijne tulen fichu of een mooie kantsoort? Heusch, nu uit onderwinding sprekend, kan ik zeggen, dat zoo'n kleed zeker niet meer dan een f 25 à f 30 behoeft te kosten. Heeft iemand ooit in een magazijn of bij haar naaister kans gezien, het voor dien prijs klaar te spelen voor een gekleed toilet?

Maar daar ik bemerk, dat ik mijn persoonlijke ervaringen ga mengen onder de indrukken, welke ik bij mevr. T. opdeed, keer ik liever tot het neutraal terrein van de verslaggeefster terug, om nog even te wijzen op de meer eenvoudige, minder kostende versieringen, als eenvoudig borduursel, knoopwerk of een ingeweven rand en inplaats van de genoemde bijouteriëen (die ook heusch niet zóó kostbaar waren) een paar overtrokken of bewerkte knoopen, of iets dergelijks.

Zelfs zagen we een allereenvoudigst gebreid kraagje, dat zeer goed deed op een donkere japon.

Hier volgt een berekening van Mevrouw T. zelve over eenige harer japonnen.

Een groen-fluweelen kleed:

3¼ M. waschbaar fluweel van 3.90 Mark is	12.65 Mark.
1 ceintuur	2.50 „
Garen, steentjes (ter versiering).	0.50 „
2 knoopen van 1 Mark, . .	2.— „
De japon kost dus. . .	17.65 Mark.

En het blauw-Eolienekleed met kantbordduursel, dat zij beschrijft als meer gekleed voor den middag of avond, wordt als volgt berekend:

3¼ M. stof (110 cM. breed) van 6 Mark	19.50 Mark.
Naaizijde	0.80 „
Gouddraad	0.30 „
4 loodjes, als knoopen verwerkt	0.08 „
Totaal . . .	20.68 Mark.

Ten slotte moge hier nog even opgemerkt worden, dat de korte mouwen absolunt geen vereischte zijn. Dit bezwaar, dat de kimonomouw ook aankleeft uit hoofde van de beperkte breedte der stof, is immers al lang ondervangen door een dwarsnaad, hooger af lager aangebracht en aldus de mouw verlengend naar wensch! Het is dus alleen iets meer bewerkelijk.

CORRESPONDENTIE.

Mevr. J. H. Platen of liever eenige afbeeldingen(15) van Thierbachjaponnen benevens verklaringen omtrent de vervaardiging vindt u in het boekje Mevr. T. „Abformungskleider. Ein neue Art, ohne besondere Vorkenntnisse billige Kleider herzustellen".

Of het hier verkrijgbaar is, weet ik niet; waarschijnlijk kan uw boekhandelaar het u bezorgen. Het is uitgegeven bij de Braunsche Hofbuchdruckerei und Verlag, Karlsruhe i. B.

Zeer zeker is de grondvorm te modelleeren, zoodat er weinig ruimte in den rug overblijft. De modellen, welke Mevr. T. liet zien, waren bijna alle aansluitend.

Het door U gevraagde adres is Frederik Hendriklaan 279.

Gelegenheid tot korpercultur zult U heusch te vinden. De vereeniging voor Verbetering van Vrouwenkleeding weet natuurlijk adressen genoeg en ook Uw arts, of zelfs Uw vrienden en kennissen zullen U toch wel meer dan een gelegenheid kunnen noemen, waar ge Uw lichaam kunt verzorgen, versterken of verbeteren door gymnastiek, schermen, zwemmen ens.

HANNE VERBRUGGEN.

Mejuffr. G. A. v. E. Wegens plaatsgebrek kan Uw ingezonden stuk eerst a.s. Woensdag opgenomen worden.

RED.

Gevlochten Rotan-meubelen.

Een serretje, vroeger — daar gingen een paar „rieten stoeltjes" in. En klaar was de zaak: Een hall daar dachten de menschen zoo nog niet over. Halls, die had je alleen maar in Adellijke kasteelen, en daar stonden de zware eiken meubelen in, die er reeds sooveel honderd jaren thuis hoorden.

Tegenwoordig — alles is luxieuser geworden. De bouw van onze huizen — bijna elk huis, dat zichzelf respecteert, heeft één of meer serres. Respecteert het huis zich nog méér —

I

dan komt er een hall in. Serres, halls, worden steeds luxieuser gemeubeld. Naar rieten meubels

II

bleef men vragen — de mandenmaker had de klandizie. Deze echter zag in, dat men de

III

bakens verzetten moet, als het getij vordert — hij wilde niet meer, hij dorst niet meer op eigen idee en handigheid steunen — hij riep de hulp in van interieur-architecten. Deze laatsten gaven die hulp zeer gaarne — in het mandenmakers-werk zagen zij een grooten steun bij hun pogingen ter verfraaiing van het interieur.

De foto's, die we onze lezeressen in dit artikel kunnen aanbieden, zijn de schoone resultaten van het samenwerken van mandenmaker en interieur-architect.

Toen de mandenmakers zulke hooge eischen gingen stellen aan wat uit hun handen kwam, zochten ze naar ander materiaal. De teenen werden als afgedaan beschouwd. Ze namen de geschilde rotting of rotan, de pit of kern dus van de rotan.

Het publiek sprak al gauw van pitriet. Dit materiaal stelde hen in staat tot het afleveren van werkelijk artistiek werk. Bovendien is het duurzamer dan de ouderwetsche teen.

Het pitriet is vanzelf blank — de rotan is immers geschild. Waar ge dus deze witte meubelen ziet, is het in zijn natuurlijken toestand. Echter verlangde men voor de hall, of zelfs voor de kamer, donkere meubelen. Ook deze kan het pitriet opleveren het wordt alsdan gebeitst.

Van zulk gebeitst pitriet geeft onze eerste photo een fraai staal. Ziet ge wel, hoe innig gezellig het geheel is?

Deze gevlochten stoelen, ze noodigen waarlijk tot rustig neerzitten uit.

Nummer II is een staatsiefauteuil als 't ware. Deze behoort tot een prachtameublement, dat geëxposeerd is geweest op de Loudensche tentoonstelling „the Ideal Home". Schrijfster dezes was zoo gelukkig het ameublement in zijn geheel te hebben mogen aanschouwen. Het bestond uit drie van deze fauteuils, een canapé, een tafel met marmeren blad, een theetafel — een juweel — een wandétagère, twee bloemenstandaards en een allerfraaiste radiatorenbekleeding, voor het geval het ameublement in den wintertuin van een gebouw met centrale verwarming komt.

Nummer III zal menige huisvrouw een: „Och, hoe snoezig!" ontlokken. Is het ook niet dolknus, dit snoeperige bijzettertje? Dit naast je makkelijken rieten fauteuil, en dit dan bezet met goede gaven — waarlijk, dan is het leven nog uit te houden.

Nummer IV geeft een fauteuil alweer, en een gevlochten lagen bloemstandaard.

Ik hoop U met deze enkele regelen een idee te hebben gegeven, van wat er voor moois is ter meubileering van serre, hall en hoekjes in uw zitkamers.

S. L.—R.

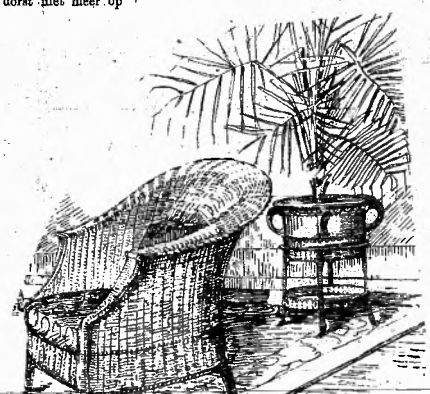

IV

Lessen in het dekken en dienen aan schepelingen van de Kon. Marine, gegeven op de Huishoudschool aan 't Zandpad, Amsterdam.

De Hoofdredactrice vroeg mij een artikel te schrijven over bovengenoemd onderwerp, daar ik deze lessen geef. Echter worden ook de kooklessen aan de schepelingen op onze Huidhoudschool gegeven door een der andere lecraressen. Ik onderwijs alleen „het dekken en dienen" der tafel aan de Marine-mannen.

De kooklessen worden gevolgd zoowel door a.s. koks als door a.s. hofmeesters; voor het bijwonen der dek- en dienlessen komen natuurlijk alleen de leerlingen-hofmeester in aanmerking.

Het aantal lessen van den cursus in dekken en dienen bedraagt 10, elk van 2 uur of langer. De eerste twee lessen worden uitsluitend besteed aan het leeren „afwasschen" en het „onderhouden van tafelzilver en messen". Dat deze beide lessen aan het volgend werk vooraf moeten gaan, zal u niet bevreemden, daar èn afwasschen èn het onderhond van zilver en messen bij iedere volgende les weer te pas komt. De eigenlijke praktijk van 't dekken en dienen volgt hierop.

Begonnen wordt met hen alleen te leeren, hoe voor een eenvoudigen maaltijd, zooals die aan boord, in geval van weinig personeel, zou kunnen voorkomen, de tafel moet worden gedekt, en de verschillende gerechten moeten worden geplaatst. Opdat de leerlingen niet alleen theoretisch onderwezen worden, doch ook later vlug en handig te werk kunnen gaan, zijn ze in de gelegenheid gesteld, na iedere les het geleerde dadelijk in praktijk te brengen.

Het internaat der Amsterdamsche Huishoudschool bewijst in deze goede diensten; op haar n.l. kunnen de a.s. hofmeesters zich oefenen, door voor de interne-leerlingen de tafel te dekken. Iedere Woensdagmiddag om kwart over 12 luidt de eerste gong; voor allen het sein voor het middagmaal. Nog een laatste blik over de drie gedekte tafels, nagaand dat niets vergeten is, en dan nog een kort onderhoud met de leerlingen. Vragen kunnen en mogen worden gedaan; de chef, op wien voor dien dag een gedeelte der verantwoordelijkheid rust, ontvangt de laatste instructies, en de tijd voor de 2e gong is daar.

Van alle kanten komen nu de meisjes-leerlingen, in het bekende blauwe costuum met witte schorten en mutsen, aanloopen, verlangend zoo spoedig mogelijk aan tafel te mogen gaan, opdat haar heerlijke vrije Woensdagmiddag zóó min mogelijk bekort wordt. Nog even een wachten op de directrice en leeraressen en de maaltijd kan een aanvang nemen.

Op het geluid van de tafelbel, verschijnt de chef, van terzijde vragend, wat er noodig is. Het antwoord luidt: soep dienen. Even later verschijnt het zestal tafeldieners, frisch uitziend in hun helder witte blouses met blauwen kraag, ieder met twee soepborden in de hand. Vlug, maar toch zacht en rustig (een hoofdvereischte bij 't dienen) worden al de borden rondgegeven.

Wederom klinkt de bel, als automatisch verschijnt de chef, krijgt orders: „af te nemen" en het troepje komt weer binnen. Het hoofdgerecht: vleesch, groenten en aardappelen, wordt na het afnemen gepresenteerd. Ieder heeft twee gerechten te dienen; hij die vleesch en groenten presenteert, gaat vooróp, n° 2 met aardappelen en jus er achter.

Juist bij het dienen komen, vooral in 't begin, nog al eens moeilijkheden voor. De spijzen moeten links gepresenteerd, daarbij steeds vooruitloopend; de matrozen zouden zeggen: „tegen zon in". 't Schijnt echter lastig dit te onthouden, want in den regel loopen ze meer „met zon mee", waardoor botsingen niet uitblijven. Dat het bij zulke wel eens moeilijk is de ernst te bewaren, laat zich licht denken. Een ander laat uit overgroote zorg en beleefdheid, een lepel of vork van den schotel vallen. Wel wat verlegen, verdwijnt hij vlug „achter de schermen" om er schoon zilver voor in de plaats te halen.

Menig zijdelingsche blik wordt dan naar de leerares geworpen; in stilte hopende dat zij het òf niet gezien heeft òf dat zij door een kleine wenk te hulp zal komen.

Wederom klinkt het sein: „afnemen" en het volgend gerecht, de toespijs, is nu aan de beurt.

Voor de dienenden is het niet moeilijk te weten, wanneer of de maaltijd afgeloopen is. Nauwelijks gaat de eetkamerdeur open, of al de dames haasten zich er uit, en verspreiden zich in verschillende richtingen, dankbaar dat de vrije middag is aangebroken.

Vóór dat er aan het afnemen en afwasschen begonnen wordt, moet de chef eerst verslag doen van de verschillende fouten die tijdens 't dienen voorkwamen. Deze worden dan nog eens met de overige leerlingen besproken.

Niet eerder vertrekt het zestal, voor dat alles in goede orde is achtergelaten.

Ik trachtte U tot dusver een kleinen indruk te geven van een der praktijklessen. Doch, deze maaltijden moeten steeds uitgebreider worden, willen de hofmeesters ook weten, hoe er bij een „diner" moet worden gedient. Daartoe worden er bij de volgende maaltijden steeds meerdere gangen aantoegevoegd als: hors d'oeuvres, voor- en tusschenschotels, vruchten; beschuitjes met kaas en koffie! Ook bij deze verschillende gerechten doen zich kleine moeilijkheden voor. Zoo vereischt het presenteeren der hors'd'oeuvres heel wat zorg opdat de aanzittenden, zonder onnoodig te worden lastig gevallen, zich gemakkelijk van alles kunnen voorsien.

Zoo komt het bij het presenteeren der koffie wel eens voor, dat de hofmeester vergeet toe te zien, of er wel voldoende warme melk voorhanden is, en er dus keurig gedient wordt met „leege" melkkannetjes!

Op de allerlaatste les voor het examen, wordt getracht het menu zoo uitgebreid mogelijk te maken. De tafels worden dan tevens versierd met bloemen, waardoor de hofmeesters zelf in de gelegenheid zijn, de versieringen op verschillende wijzen aan te brengen. 't Is aardig te zien, met hoeveel zorg ze dadelijk beginnen de bloemen te schikken, zoodat de tafels er werkelijk smaakvol komen uit te zien.

't Verwondert mij dan ook iederen cursus weer opnieuw, hoe de leerlingen, niet alleen al heel spoedig de handigheid van 't dienen hebben, maar ook met hoeveel smaak de fruitschalen, de tafels, en in de keuken, de verschillende schotels door hen worden gegarneerd.

Om de kroon op het werk te zetten en de zwakstarnden nog eens een kans te geven, wordt de cursus besloten met een examen dat in den vorm van een „lunch" plaats heeft.

Reeds den vorigen dag worden door koks en hofmeesters verschillende toebereidselen gemaakt.

Op den ochtend van het examen is het zestal ijverig in de weer om de tafel met de meest mogelijke zorg te dekken, de plaatsen te schikken en tenslotte de tafel te versieren. Hij, die als chef is aangesteld, in den regel de beste van het troepje, zorgt voor de indeeling der werkzaamheden.

Om half een precies, is dan ook alles in de puntjes; de matrozen in hun beste „baadje" met witte handschoenen aan, staan de gasten af te wachten.

Aan de lunch nemen deel, de dames en heeren bestuursleden van de huishoudschool, de directrice, de overste, de officier van administratie en de leeraressen in koken en dienen.

Is de maaltijd afgeloopen, dan begeeft het gezelschap zich naar de bestuurskamer, om met de leeraressen te overwegen, aan welke leerlingen de diploma's zullen worden uitgereikt.

De heele klas komt daarna binnen, en het voor hen zóó gewichtig moment, het uitreiken der diploma's, heeft plaats.

Dit diploma stelt hen in de gelegenheid in dienst te treden als zelfstandig kok en dito hofmeester bij de Kon. Marine.

A. J. A.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

PERZISCHE TAPIJTEN
N. BENEZRA & Co
NOORDEINDE 140.
TELEFOON 8196

KIEKJES UIT HET KINDERLEVEN.

Ie en IIe band. — Versjes van Anna Sutorius e. a. Muziek van J. P. J. Wierts.

Tot het kinderhart te spreken in dichtwoord of muziek is heel moeilijk. Niet dat ingewikkelde technische bezwaren daarbij in den weg staan, of diepzinnige problemen moeten worden opgelost; integendeel wordt de moeilijkheid juist gevormd door den eisch, dat men door vlot en ongedwongen vertellen van de alleeenvoudigste dingen de kinderlijke belangstelling treft en de aandacht op prettige en artistieke wijze bezig houdt.

Deze kunst te verstaan heeft onze vruchtbare liedercomponist J. P. J. Wierts wederom bewezen met zijn nieuwe kinderliederen „Kiekjes uit het Kinderleven", die in twee bundels zijn verschenen.

Op dezelfde melodieuse en vlot-zingende trant, als zijn andere bekende bundels geschreven zijn, heeft hij hierin kleine, eenvoudig lieve versjes van Anna Sutorius, Beata en van der Mey, muzikaal bewerkt en zoodoende zijn talrijke composities vermeerderd met twee frissche bundels, waard om goed gekend en goed gezongen te worden.

Een kleine aanwijzing omtrent het systeem de Sonnaville is voor in de boekskens te vinden.

A. K.—R.

Twist en scheuring onder de Engelsche kiesrechtvrouwen.

Mrs. Pankhurst, die met haar twee dochters, Christabel en Sylvia, de beweging der Engelsche militantes leidt, staat alweer voor een moeilijk geval, thans een van intiemen aard. Christabel die zoolang uitgeweken is geweest naar Parijs en van daar de redactie van het strijdorgaan der kiesrechtvrouwen heeft geleid — Christabel meent, dat de zaak van het Vrouwenkiesrecht thans niet langer door geweld gediend is. Sylvia, de jongere zuster, kan zich met deze opvatting niet vereenigen en heeft zich van de Sociale en Politieke Vrouwenunie afgescheiden. Zij is thans Presidente van een vereeniging, geheel onafhankelijk van laatstgenoemde. Mevrouw Pankhurst zelve weet nog niet, welke partij ze kiezen zal.

Bertha Krupp's Wehrsteuer.

Wellicht hebt ge al gelezen van de buitengewone belasting, die het Duitsche rijk gaat heffen van de vermogenden, teneinde zijn legeruitbreiding te kunnen betalen. Deze buitengewone belasting heet Wehrsteuer. Er was indertijd een alleraardigste plaat van de Simplicissimus: Bethman Hollweg staat als speksnijder in een winkel. Aan een koperen rol hangen een tot het uiterste afgesneden worst, en een flinke lange dikke. Aan die laatste begint hij nu met een triomfankelijken glimlach. De miljonairs hebben tot het uiterste betaald — nu zal men het eens gaan halen, waar het is.

Bertha Krupp moet voor haar aandeel betalen 4 millioen Mark. En de Duitsche vrouw heeft geen kiesrecht.

ADVERTENTIEN.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 NOORDEINDE - - - LA HAYE.
Mise en vente à prix très réduits des modèles etc: de la Saison.

N.V. ENTHOVEN. Vlamingstraat 18, den Haag.
- COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN. -
SPECIALITEIT IN KEUKENFORNUIZEN.

- Modelkeuken in het benedenmagazijn. -

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM *Leidschestraat 24.* — *UTRECHT* *Oud Kerkhof 22.*

A. KOGELS EN ZOON
Prinsestraat 52-56. Tel. 2825.
Nieuwe Collectie
Tennis Schoeisel.

5% **OBLIGATIES**
in coupures van f1000, f500 en f100,
tegen den koers van 100¼
worden verkrijgbaar gesteld door:
DE VADERLANDSCHE BANK VOOR BELASTE WAARDEN
(geplaatst kapitaal 1 millioen gulden)
's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 23.

De gesloten leeningen hebben voornamelijk tot onderpand onverdeelde aandeelen schappen en hypothecaire grossen. Bij aandeelenschappen wordt het eventueele risico, aan die soort van leeningen verbonden, door eene verzekering gedekt, terwijl bij grossen tot zekerheid strekt en het onderpand èn de aansprakelijkheid zoowel van den hypothecairen schuldenaar als van den hypothecairen schuldeischer.

Mad^me Barbilion.
Manucure Electrique
Pédicure Massage
Epilation
BEAUFAHRT N° 119

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon interc. 4129.

Costume tailleur
naar maat, in blauweserge of engelsche fantasie stof Mantel met zijde gevoerd. Iste klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.-

Kunstzaal „PICTURA".
Noordeinde 144.
Tentoonstelling
VAN
SCHILDERIJEN
VAN
H. A. VAN OOSTERZEE.

MANICURE
Mlle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

Maison J. BRAND
Tailleur pour Dames
Teleph. 5599
Papestraat 26.

GROOTE VOORRAAD
Engelsche blouses in Japansche waschzijde vanaf 5 gulden.

F. W. VAN WIJK, Dameskleermaker.
Den Haag, Tollensstraat 118.
TELEPHOON 3235.
Speciale inrichting voor het vervaardigen naar maat van Tailor Made costumes, Rij- en sportkleeding.

RESTAURANT C. T. REMY
NIEUWE UITLEG N° 8.
Dejeuners f1.- et diners depuis f1.50.
Spécialité pour dames et plats en ville.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
E. N. V. A. K.
Eerste Nationaal VROUWEN Assurantie Kantoor
gevestigd te 's-GRAVENHAGE
STATIONSWEG 2. — *TELEPHOON 8191.*
Bezorgt Assurantiën op elk gebied bij uitsluitend Eerste klasse Maatschappijen.
Werkt met Vrouwelijke Correspondenten over geheel Nederland.

PULCHRI STUDIO.
VEILING VAN DUYSBERG
KIJKDAGEN 21, 23 en 24 MAART.

Confiseur. - Chocolatier.

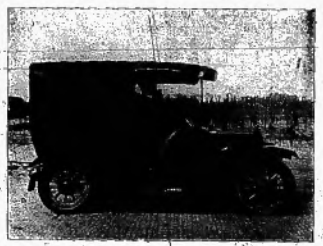

Glacier. - Cuisinier.

Maatschappij tot Meubileering en Woninginrichting
voorheen J. P. KOSTER,
Behanger-decorateur.
v. d. Spiegelstraat 2,
Telephoon 2260.
Fabriek Hugo de Grootstraat 17 b.

ANNA VAN DER HORST,
31 Anna Paulownastraat.
Telephoon 3371.
Kapsalon voor Dames en Kinderen.
Inrichting tot het leveren van 1ste **qualiteit Dameshaarwerken.**

Sanogres
DE KEUKEN DER TOEKOMST.
Koken zonder water
Braden zonder vet
Hoofdagenten voor den Haag en omstreken
H. W. van Brakel & Zoon
HOFLEVERANCIERS
PIET HEINSTRAAT 15 - - - - Telef. 1767.
GEEN FILIALEN.

Gevraagd:
een beschaafde, zéér bespraakte
DAME
voor het bezoeken van handelsfirma's door geheel Nederland voor een nieuw op te richten tijdschrift op Feministisch gebied.
Brieven onder K. 207 aan het bureau van dit blad.

BAARN.
Aangeboden in de maand AUGUSTUS, vrij gebruik van eene kleine villa (bestaande 5 kamers en keuken, schuur voor fietsen) gedurende 14 dagen, à f 30.- per week.
Brieven franco, onder letter C. bij Van der Ven's Boekhandel, Nieuwstraat te Baarn.

Theatre Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 8719.
Vanavond *Bijbel Repertoire* Einde
8½ uur. 11 uur.
Enorm Lachsuccès.
Vrijdag 20, Zaterdag 21, Zondag 22 en Maandag 23 Februari op verzoek van velen: 23e, 24e, 25e en 26e opvoering van
Hotel Marignan.
***Dinsdag 24 Februari* buitengewone Voorstelling** ter gelegenheid van het 40-jarig toneelfeest van **Marie van Westerhoven**
De Verzegelde Minnaar.
Nieuwste Parijsche Klucht.
Dinsdag en Vrijdag ***niet roeken.***

FAMILIE-BIOSCOOP
(onder controle),
Prinsestraat 40,
TELEPHOON 7477.
Van Vrijdag 20 tot en met Donderdag 26 Februari,
slechts één week vertooning van de film:
Jeanne d'Arc,
de Maagd van Orléans.
O.m. Beleg van Orleans. 10.000 medewerkers. Dood op den Brandstapel te Rouen, 14 Mei 1431.
Enorm succes.
Ondanks den hoogen huurprijs van deze prachtfilm
gewone Matinée- en Avondprijzen.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Woensdag 25 Februari 1914. No. 18

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Nieuwsblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal, bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers 5 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE: Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage. TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

VROUWENKIESRECHT.

De gemoederen blijken terdege in beroering te komen, op zichzelf iets, waar de vrouwen niet dankbaar genoeg voor kunnen zijn! Niets is voor een beweging zoo fnuikend als dood-zwijgen, dat is in Engeland het duidelijkst waar te nemen: daar heeft men de zwijgende pers tot spreken willen **dwingen**, en vele wanhoopsdaden, onberedeneerd en onvrouwelijk, zijn er het gevolg van geworden.

Hier hebben we er niet over te klagen, dat er **niet** over gesproken wordt. Naar aanleiding van het petitionnement, van de meeting in Amsterdam, zijn de krantenberichten legio. Ieder heeft er het zijne van te zeggen, en men spreekt zich openhartig uit. Loffelijk inderdaad! — Toevallig kreeg ik dezer dagen een Handelsblad van 12 Februari in handen en de manier waarop een Mr. E. de Grave daar in een ingezonden stuk over de kwestie zijn hart uitstort, is te kostelijk om hier niet eens even te vertellen.

Als Mr. de Grave in Engeland leefde, nou, dan zou ik er zoo zeker niet van zijn, of hij het net zóó boud had durven zeggen. Maar omdat hij drommels-goed weet, dat Holland 'n vredig kliekje vrouwen rijk is, heeft hij zoo moedig als 'n man maar wezen kan, gelucht wat zijn gemoed blijkbaar hevig bezwaart.

Hij zegt o.m., dat hem „vooralsnog het gelijkstellen van man en vrouw met het oog op de practijk bedenkelijk voorkomt. Er zijn meer vrouwen dan mannen. Er zullen dus meer vrouwelijke dan mannelijke kiezers zijn. De Staten-Generaal kunnen dan bestaan uit meer vrouwen dan mannen." Zoo gaat hij een tijdje door. Elke nieuwe zin begint op een nieuwe regel: dat maakt ook meer indruk, dan heeft het iets van stellingen!

Verder spreekt hij dit: „Is het van de mannen te vergen, dat zij hunne verdrijving mogelijk maken door invoering van gelijkheid in kiesrecht? Het argument, dat de meerderheid ook de meeste macht behoort te hebben, in het algemeen al niet sterk, is in dezen van geringe beteekenis, omdat het verschil in getal zoo gering is."

Bijster duidelijk drukt hij zich hier niet uit, maar hij bedoelt zeker, dat er nu niet zoo enorm veel meer vrouwen dan mannen in ons land zijn. Ik ben om dien zin als een spin zoo nijdig geworden. Ik dacht, dat in de politiek **altijd** de grootste helft de macht heeft. Als in de Kamer iets erdoor gaat met één stem meerderheid, wordt er dan ook liefjes gezegd: nu ja, dit mag eigenlijk niet gelden, want de minderheid is niet klein genoeg? Laat Mr. de Grave dat dan eerst eens aan de Staten-Generaal, zooals ze nu zijn ingericht, gaan verkondigen! Ons houdt hij met dit ethisch beginsel niet zoet.

Maar eigenlijk was dàt toch niet het ergste. Zijn heele artikel zou zin voor zin zijn aan te vallen — dàt vind ik per slot niet de moeite waard. Die eer gun ik hem niet eens. Wat ik nog eens duidelijk uit wou leggen, is dit: bij vrouwen, die in eenige mate een geestelijk niveau bereikt hebben, moet het er nooit om gaan: wie de macht zal hebben. Dat is een begrip van minderwaardigen, die dadelijk opstuiven met een „jij de baas of ik." Het mag dan zijn dat enkel-nuchteren ons van een mal idealisme beschuldigen, ik geloof toch dat vrouwenkiesrecht zal kunnen staan in een teeken dat het woord macht niet kent, maar alleen het woord samenwerking. Wat man en vrouw met hun verscheiden aard kunnen doen, om met elkaar den Staat tot een zoo goed mogelijk ingerichte organisatie te maken, dààrom gaat onze eisch. In het huisgezin zijn de kinderen het gelukkigst als vader en moeder samen één wil zijn, en samen voor hun kinderen zorgen. In een goed huisgezin is er geen kwestie van dìt wil vader, maar dàt wil moeder. We weten allen, dat de Staat een huisgezin in het groot is. De burgers moeten zoo goed als het kan beschermd worden. En daarvoor is noodig één wil, één macht: die man en vrouw tezamen brachten.

Zooals Mr. de Grave de zaak voorstelt, schijnt ze heel anders in elkaar te zitten. Hij gaat van het idee uit, dat alle vrouwen zich tot één stem zullen vereenigen tegenover de mannen, dus: in de Kamer komt een sektestrijd, die gewonnen kan worden door de vrouwen, omdat hun getal grooter is. Maar zóó wordt het probleem door de vrouwen zelf niet bekeken! — aan dien strijd is nooit gedacht. Het is onlogisch te veronderstellen, dat ze plotseling met z'n allen zoo ongelooflijk solidair zouden worden!

Natuurlijk zal elke vrouw, die kiesrecht krijgt, zich aansluiten bij het beginsel van een politieke partij en zoo met mannen te zamen de verschillende groepen vormen, die elkander in hun verschillende overtuigingen trachten te broeven.

Ik haat dat „op stang brengen" van minder edele instincten.

Mr. de Grave zegt nog dit, het laatste wat ik aan zal halen, „dat in landen waar algemeen vrouwenkiesrecht is ingevoerd, vrij wat goeds door de vrouwen is gedaan wat de mannen hadden verzuimd, bewijst ook nog niet de superioriteit der vrouw." Goed — en indien hij daarmee niet wil zeggen, dat ergo de man volgens zijn illustre opinie superieur is, dàn bewijst het toch wel, dat de vrouwen verzuimen van mannen-kiezers hebben goed kunnen maken!

J. ZWARTENDIJK.

BRIEVEN UIT PARIJS.

V.

De vrouw, waar ik u de vorige keer van sprak, had de belangstelling van mij en mijn vriendin, de violiste, weer verlevendigd voor de Vrouw, de Liefde, het Huwelijk, en andere groote woorden, zonder uitzondering weer allemaal met een hoofdletter. We redeneerden er hevig over, toen we op het idee kwamen, dat een eenvoudige van geest soms op een ingewikkeld vraagstuk wel eens een frisschen kijk kan hebben. Zoo'n eenvoudige was — daar waren we het dadelijk over eens — zonder eenigen twijfel onze garçon d'hôtel: Auguste. Aan hem zouden we het eens vragen. Nu was Auguste een man, waar je voorzichtig mee om moest springen, anders lokte je hem niet uit zijn tent. Waren we met de deur in huis gevallen, dan zou dit niet het minste resultaat hebben opgeleverd.

Auguste moest heel anders en met slinksche grepen bestookt worden vóór hij ergens over los kwam, dat wisten we maar al te goed. Het geval was moeilijk. 's Ochtends, als hij al de kamers moest doen, had hij het op zijn manier veel te druk, om zich met ons over allerlei praatjes in te laten. Dan kon je beginnen waar je over wou, je kreeg toch niets los. Met zijn lange bezem ging hij klos-klos heen en weer, brak in den loop der tijden alle bordjes en vaasjes op de schoorsteen, die maar te breken waren, en knikte vergenoegd met zijn grauw gezicht en de lange sluike snorren, als de bezem zoogenaamd rond was geweest. Hij week nooit van zijn methode af, dat **onder** iets geen stof kan liggen, zoodat hij doozen en koffers nooit verplaatste, alleen met wijde cirkels omschreef — waarschijnlijk 'n vage herinnering van elementaire natuurkunde, die hij misschien vroeger op school nog wel geleerd had: „dat het ééne niet zijn kan waar het andere is." Auguste noodzaakte ons, voortdurend scherp toezicht te houden. Onze bedden mocht hij niet aanraken. Waarom heeft hij zeker nooit begrepen, maar hij vond het best en verklaarde, dat alle klanten zoo moesten doen. Wij hadden verre de voorkeur boven een buurman, die er — we hebben het hem wel benijd! — een gutta-percha bad op na hield. Auguste klaagde onveranderd elken morgen, als er één van ons thuis was, weer zijn nood over de last, die dat bad hem gaf. 't Propere maakte niet den minsten indruk.

Dat Auguste met de liefde bekend was, vermoedden we uit het feit, dat hij zich ongemeen-goed op de hoogte toonde van allerlei toilet-geheimen, dus hij moest aan de praat gemaakt worden.

't Beste moment was de middag. Als een filosoof zat hij dan na zijn werk soms eindeloos lang op de trap pijpjes te rooken en was slechts door één argument uit dezen onbeweeglijken staat te rukken: als we belden en dan hard om het hoekje riepen: „Auguste, mon feu ne marche pas!" Net als een klein kind vond hij altijd een vuur iets interessants. Dat was de moeite waard om voor op te staan, en tevens een zich steeds-herhalende gelegenheid om zijn kunsten te vertoonen. Dan slofte hij aan, mommelde wat in zijn typisch dialect, knielde bij de kachel als een godheid en stak zijn handen in het vuur. Zooals bij vele imbicielen, was hij onaandoenlijk voor warmte: klaarblijkelijk voelden zijn verwerkte handen de hitte heelemaal niet. 't Was zijn trots! Traag, maar toch triomphantelijk draaide hij zijn gezicht naar ons toe met een uitdrukking van dat-doe-je-me-niet-na!

Dien bewusten keer kregen we hem op die manier te pakken. We wachtten met taai geduld 't moment van hoofd-omdraaien af en vingen zijn aandacht toen met een groote sinaasappel. „Auguste, wil je een stuk?" 't Bekoorde hem niet, hij zei minachtend „ça ne me dit rien."

„Auguste", verzekerde ik overtuigend, „zoo'n sinaasappel heb je vast nooit geproefd, ik kan je aanraden, eens een partje te probeeren." Dat wou hij dan wel, om ons een plezier te doen, al hield hij niet van „choses sucrées." Iedere vrucht beteekende voor hem zoetigheid. 't Partje in zijn ruige vingers, bekeek hij het lang als een wonderbloem en gooide het toen met de snelheid en de handigheid van een jongleur in zijn mond, at het op zonder een spier te vertrekken (ik beken, dat de sinaasappel akelig zuur was) en bromde daarna „Non, j'aime pas, ça me donnera mal au ventre". We stelden hem gerust, dat zoo'n enkel hapje geen invloed had en dit verteederde eindelijk zijn hart: de woordenstroom brak los! We deden ons voor als een paar hollandsche engelen, begrepen al de bezwaren van zijn métier, en eindelijk eindelijk kregen we hem waar we wilden. Mijn vriendin vroeg het „Auguste, vous avez une femme sans doute?" en we spitsten ons op het antwoord, dat komen ging. Maar ik moet het u eerlijk bekennen, Auguste heeft ons in zijn onnoozele eenvoud verslagen. Doodlauw antwoordde hij dit: „mais oui, de temps en temps." Ik rolde bijna om van de lach, mijn vriendin wist haar kalmte beter te bewaren en toonde 't verlies niet. Auguste kreeg terloops verlof, zich weer op de trap terug te trekken.

Blijkbaar heeft hij zich wel meer verwonderd over onze naïviteit, en op de meest plechtige wijze kregen we les in gevoelskwesties. Toen hij een keer naar een begrafenis van een broer was gegaan „dans son pays", vroegen we bij zijn terugkomst meewarig en belangstellend naar zijn bevindingen, en mijn vriendin had de onhandigheid te vragen, of hij erg bedroefd was geweest, en of hij zich goed had kunnen houden. En met een zielig gezicht gaf hij haar deze repliek: „eh bien! eh bien, quoi? vous l' savez bien, mademoiselle, quand on va pour un mariage: on rit.— quand on va pour un enterrement: on pleure."

Auguste had gelijk. Hij was een best mensch. Toch ben ik er niet rouwig om, dat ik tegenwoordig ergens anders woon, waar andere begrippen over reinheid heerschen. Af en toe zie ik hem wel op den boulevard Montparnasse, op het hoekje van den Raspail, waar hij 's avonds zijn luchtje schept. Verder dan daar komt hij zeker nooit, behalve bij zeer buitengewone omstandigheden. Als een krab schuinlangs loopt hij dan over straat, doet net of hij me niet in de gaten heeft, om op het laatste oogenblik zijn hoofd om te draaien en grinnekend te roepen: Bonjour mademoiselle ça va?"

„Ça va, merci Auguste" is dan altijd mijn antwoord.

JO LAJOOST.

DE MODE.

Zooals daar buiten de natuur bezig is in alle stilte te werken aan het Lentekleed, waarmede zij zich nu spoedig zal gaan tooien, zoo wordt ook in de gewijde, voor profane blikken gesloten binnenkamer der groote modehuizen de laatste hand gelegd aan de toebereidselen voor de Voorjaars-expositie.

Een enkel geruchtje is al wel eens naar buiten gedrongen, precies als een jong knopje, dat er vroeger bij wilde zijn dan de anderen, maar die voorbarigheid bekomt gewoonlijk toch slecht. Eén zwaluw maakt nog geen zomer zegt 't spreekwoord, en één nieuw model bepaalt de mode nog niet. Ik herinner mij altijd een jong mevrouwtje — indien ze dit leest, dan vergeve zij mij mijne indiscretie! — een jong mevrouwtje, dat in 't heel vroege voorjaar getrouwd was, en zich hier een nieuwen seizoenhoed had aangeschaft, „dernier cri de Paris" zooals men haar verzekerde . . , een beetje excentriek nu ja, . . . maar als dat nu mode is, waarom dan niet! Zij ging op reis, vond zich, onder ons gezegd en gebleven, épatant, als mevrouw met een nieuwmodel hoed, . . . belandde in Parijs en . . . daar hadt je de teleurstelling . . . nergens zag ze zoo'n tweede exemplaar . . . ze werden eenvoudig niet gedragen . . . het was een proefkonijntje . . . . een fantaisietje . . . een voorbarig knopje geweest . .

Het beste is dan ook maar, om rustig af te wachten tot de deuren wijd worden opengezet en al de geheimzinnige nouveauté's aan de bewondering en de kritiek worden overgegeven.

Laat mij u intusschen, als vergoeding voor het nieuws, dat ik u nog moet onthouden, inzage geven van een brief, mij geschreven uit de Ville lumière, door iemand, die daar in de gelegenheid verkeert veel te hooren en veel te zien van het elegante, mondaine leven.

Het betreft hier een avondfeest, waar een schitterend gezelschap bijeen was, zoowel uit de kringen der groote —, als uit die der tooneel- en der vreemdelingenwereld; — dit verklaart de waarschuwing, waarmede mijne correspondente haar schrijven begint:

„Denk nu niet", zegt zij, „dat ik alles wil aanprijzen wat ik u beschrijf; ik zag veel, heel veel dat **te** excentriek, **te** veel gedurfd was, maar ge zult met mij eens zijn, dat men, om het karakteristieke eener mode te leeren kennen, ook de buitensporigheden moet bezien. Behoud dus het goede dat er in is en beschouw de rest als — curiositeit."

„De indruk van het geheel," zoo gaat zij voort, „was, dat zachte kleuren, vooral wit, rose en blauw-Nattier, den boventoon voerden; toch zag ik ook enkele levendige tinten, als robijnrood, smaragdgroen, violet, die een warmen gloed mengden tusschen al die harmoniën van smeltende teêrheid.

In bijna alle toiletten vond men òf het kleine, ronde tuniekje met de eigenaardige golfbeweging terug, òf de „bouffes" en „paniers" die — de wanhoop der minder slanke figuurtjes zijn en die zich toch door geen protest, van wie ook, meer laten verdrijven. J'y suis, j'y reste — en zij hebben groot gelijk, want zij zijn allerliefst, dat zult ge dezen zomer aan de linon en batisten toiletjes kunnen constateeren.

De corsages, heel simpel van lijn en alle uiterst „flous" (wat was ons hollandsche woord daarvoor ook?) bestonden uit voilages van tulle op rose mousseline de soie; dat geeft, zooals ge wel kunt denken, de **illusie** van een zeer gewaagd décolleté, maar in werkelijkheid gaat dit — de uitzonderingen daargelaten! — de grenzen van wat veroorloofd is niet te buiten.

Veel groote „pointes" met parelen en pailletten geborduurd, die aan de taille beginnen en tot aan den bovenrand van het corsage reiken; ook veel breede entredeux van metaalkant, die onder de voilage door loopende, de buste omvatten.

Korte, doorschijnende mouwtjes van tulle, van mousseline de soie, van luchtige kant, nu eens rond en plat zonder eenig garneersel; dan weer een ouderwetsch pofje, soms niets dan een stukje in elkaar gedraaide rose tulle.

Heel dikwijls was ook het mouwtje aan den bovenkant over de geheele lengte opengeknipt en hielden slingers van parelen of kettinkjes van similis de beide randen aaneên, waarbij dan de schouder onbedekt bleef.

Wat mij bijzonder opviel — en niet dien avond voor het eerst, — dat is, zoo weinig armbanden als er worden gedragen; om den hals, onveranderlijk parelen of een pendentif aan een onzichtbaar kettinkje. **Enkele** lange oorbellen, — volstrekt niet om te jammeren, als men die niet bezit!

Overigens: parelen en pailletten, pailletten en parelen! Dat men daar nu nooit eens genoeg van krijgt! En een „vischmensch" heb ik ook gesignaleerd — begrijp mij niet verkeerd, ik bedoel niet een **vischvrouw**, maar een **vrouw** in het kleed van een visch, — allemaal kleine parelmoeren schubbetjes op een fond van lichtblauwe tulle — hu! — zoo koud.

Veel aangenamer om te zien, een zwart toilet met tuniek, geheel geborduurd met kleine gitten kraaltjes stijf tegen elkaar aan, en een ceintuur van warm oranje duweel.

Als voorbeeld van zonderlinge kleurencombinaties: japon van malachiet groen satijn, gevoileerd door een peplum van kersrood gaas, — ook, een nauwsluitend onderkleed van rose satijn waarover een geplooide tuniek van paarsche mousseline de soie met een rand van kleine blauwe roosjes.

Een toilet van groote stijl en dat als haute nouveauté zeer de aandacht trok: japon van kaki mousseline de soie, en een breede ceintuur van metaal galon met gekleurde steenen en similis bewerkt, die om de heupen was geslagen en heel laag als „lavallière" eindigde.

Daar tegenover van oneindig meer distincte

getuigende! een japon van zwavelgele mousseline de soie, waarin een rand van heel lichte zwarte Chantillykant; het corsage gegarneerd met een alleraardigste teekening van smal zwart fluweel lint.

Ik stip, zoo in het voorbijgaan en zonder commentaar, even aan, dat de gekleurde kapsels, groen, paarsch, kaki, kersrood, oranje, talrijker waren, dan men wel zou hebben verwacht! Als versiering: aigrettes in similis, kanten bloemen, en veel kleine roosjes.

Bij het heengaan: een rijkdom van avondmantels, die men vorstelijk zou kunnen noemen. Lange capes van gebloemd fluweel op de schouders gefronst en van onderen in een drapeering vastgehouden; wijde paletots in kimonovorm kleur op kleur gebrocheerd, ambergeel, koraalrood, zeegroen, Nattierblauw, en ook enkele donkere tinten, bleu corbeau en tête de nègre met zeer sprekende voering en ornementen.

En al die pracht, al die verfijnde weelde, die toch bekoort en — ook te denken geeft, beweegt zich op miniatuur-schoentjes, die — 't is het allerlaatste voorschrift van Koningin Mode — van dezelfde stof en dezelfde kleur als de ceintuur moeten zijn.

Wat de hakken betreft, zou men eerder zeggen, dat die van den juwelier dan van den schoemaker kwamen, dat flikkert en schittert en schiet vonken onder het dansen, — letterlijk als in een sprookje, en aan een sprookje herinneren ook de kanten kousen, die toch wel eens eene werkelijkheid van vijfhonderd francs het paar vertegenwoordigen! . . . . . .

. . . .

Wat zegt men in Holland wel van zulke overdreven dwaasheden? Volgt men die na? Of is het waar, wat hier beweerd wordt, n.l. dat Uwe Vorstin zulk een invloed ten goede uitoefent en daardoor de overdadige weelde in toiletzaken niet zulke afmetingen aanneemt als elders?"

. . . .

„Wel, mijn lieve vriendin", zoo heb ik teruggeschreven, „wij vinden hier in ons kleine landje uwe parijsche „dwaasheden" prachtig, — wel redeneeren we er lang en zwaarwichtig over, maar dat is nu eenmaal onze aard en dat neemt niet weg, dat wij ze met gejuich inhalen . . ., we hebben het altijd gedaan en we zullen het altijd blijven doen! En wat nu uw vraag aangaat omtrent den invloed van H. M. op modegebied, kan ik niet anders zeggen dan dat ge u vergist — en dat vind ik jammer genoeg. Wij zijn op dat punt wel zoo vrij en onafhankelijk als een, zijne vrijheid minnende Hollander maar zijn kan!

O ja, wij hooren wel eens van smaken en opvattingen en wenschen van onze souvereine, wij praten er een beetje over en we critiseeren ook wel, als ons dat goeddunkt, maar om er ons eenigszins door gebonden te voelen en er in ons eigen leven rekening mede te houden — komaan! waarom zouden we?

. . . .

Toch valt er voor zulk een vóórgaan der vorstin als leidsvrouw op het terrein der mode wel wat aan te voeren.

Ik bedoel natuurlijk niet, dat men haar slaafs moet navolgen, hare toiletten, hoeden, kapsels kopieeren, iedere koninklijke fantaisie met handgeklap ontvangen, zooals indertijd de crinoline van keizerin Eugénie.

Verre van dien! Maar wanneer eene verstandige „landsmoeder" het voorbeeld wil geven van eenvoud en gematigdheid in kleeding en levenswijze, en de „landsdochters" hebben genoeg aanhankelijkheid en vertrouwen om haar op dien weg te volgen, dan kan het niet anders of dit samengaan moet ten goede komen aan geheel een volk.

Wanneer in vroegere tijden de weelde al te hoog was opgedreven geworden, dan placht de overheid zich met de zaken te bemoeien en door strenge wetten en keuren het kwaad te beperken. Aan dergelijke maatregelen zijn wij tegenwoordig ontgroeid en de moderne industrie zou door zulk een ingrijpen van staatswege allerminst gebaat zijn. Maar in eigen kring is het voor vorstelijke personen toch nog altijd mogelijk de richting aan te geven, die zij zich als de beste denken. Het Engelsche koningspaar stelt zich geheel op dit standpunt. Sedert zijne troonsbestijging heeft het alles in het werk gesteld om het begrip van eenvoud ingang te doen vinden. Wel heeft het moeite gekost om den tegenstand der dames te breken, gewend als deze waren aan de pracht en overdaad van het vorige hof, maar George V en zijne gemalin hebben met vaste hand ingegrepen en geen oogenblik geaarzeld om door te zetten, zoodat er na enkele jaren reeds eene groote verandering was waar te nemen.

Onmiddellijk heeft de koningin de reuzen hoeden, die toen op hun allerbest waren, in den ban gedaan en nauwelijks was men van den schrik bekomen of een verbod tegen de al te overdreven décolleté's volgde. Terwijl de oude koningin Victoria er steeds zeer op gesteld was, haar nog altijd mooie armen en schouders te vertoonen en koningin Alexandra aan die mode trouw bleef, wil de kleindochter daarvan niets meer weten. Het gevolg is, dat het voorgeschreven décolleté der hoftoiletten tot een zeer bescheiden maat werd teruggebracht.

Het gebruik van poeder en verfkwast is onverbiddelijk veroordeeld en van niet minder opvoedkundige waarde is de gestrengheid waarmede H. M. optreedt tegen het overdreven bridge-spelen en cigaretten-rooken van vele harer hofdames.

Dat men niet blindelings met al deze hervormingen is ingenomen geweest en dat er — altijd in stilte — veel is gemopperd geworden, begrijpt iedereen. Maar geholpen heeft dat geen ziertje!

De Schotsche ruiten komen weer in de mode.

Alleen de heel jongen onder ons, het allerlaatste geslacht zal ik maar zeggen, heeft die apparitie nog niet bijgewoond; wij anderen zijn allen reeds een of meermalen in ons leven getuige geweest van de weder-opstandig eener mode, die de eigenaardigheid heeft van geene halfheid, geene onverschilligheid te dulden . . of men houdt „dolveel van Schotsch!" . . . . of — men vindt het „horrible!" . . . en misschien is het juist door die zeer scherpe afscheiding, dat het nooit zoo heel gauw algemeen wordt. En dat is maar goed ook, want Schotsch is iets, dat men niet in massa moet zien; dan doet het bepaald leelijk, terwijl een afzonderlijk exemplaar van mooie, heldere, warme tinten het oog zeer aangenaam aandoet.

Een andere reden voor het meer exclusief blijven van het Schotsch is dat lang niet iedereen het dragen kàn. Zoo ooit, dan geldt hiet het „ken u zelven" . . . altijd, wanneer men er op gesteld is, — en wie is dat niet! — er op zijn voordeeligst uit te zien.

Groote ruiten verbreeden en verkorten een figuur op waarlijk onbarmhartige wijze, — daartegen is nu eenmaal niet te vechten. En al verzekert een winkelier of eene naaister u: „dat het heusch zoo erg niet is, en dat u volstrekt niet bang behoeft te zijn, en dat, als u het patroon maar schuin neemt . . . enz. enz. enz.," 't is en blijft de waarheid, dat het een gevaarlijke keuze is, dat men zeer voorzichtig moet zijn en dat men maar wijs doet om niet van Schotsch te houden, wanneer men — onder de maat is.

Maar is men lang en slank en elegant daarbij, dan heeft men vrij spel. . . .

Vrij spel hebben wij menschen van het vasteland ook, wat de kleuren van het Schotsch betreft, maar in de hooglanden van Schotland, dáár waar het zijn oorsprong heeft, is of eigenlijk was dat geheel anders.

De Hooglanders waren van oudsher verdeeld in clans, een Celtisch woord, dat kinderen, nakomelingen, gezin beteekent en waarmede zij een stam aanduidden.

De leden van een clan beschouwen zich als afstammelingen van éénzelfden stamvader, zoodat het stamhoofd eenigszins een aartsvaderlijk gezag over hen uitoefent. Zij dienen

hem dan ook niet alleen niet de trouw van lermannen, maar gevoelen zich bovendien één met hem als bloedverwanten. De geschiedenis heeft geleerd, hoe gevaarlijk de macht kon zijn van zulke stamhoofden, omringd als zij zich steeds wisten door mannen, die met

hart en ziel de zaak van hun opperhoofd als de hunne beschouwden.

Na den opstand van 1745 zijn de clans wel is waar door de engelsche regeering opgeheven; maar dat kon natuurlijk niet beletten, dat de onderlinge band bleef bestaan en dat men ook nog vasthield aan de oude traditie, die wilde, dat de leden van één clan diezelfde kleuren droegen. In hun eigenaardig costuum waren dat de Schotsche ruiten.

De voornaamste clans waren oudtijds die van Campbell, Cameron, M'Donald, M'Kenzie, M'Intosh en M'Gregor — en in de klassieke Schotsen komen die verschillende namen nog voor. Natuurlijk zijn er in den loop der tijden allerlei fantaisies ontstaan, die met de oude clanschotsen niets te maken hebben, — dat is het werk van de mode en de industrie. Maar de zeer zuivere kleuren en patronen ziet men nog behouden in al die kleine naaidoos-artikeltjes, naaldenboekjes, speldendoosjes, vingerhoed-étuis enz. enz., die de vreugde onzer moeders en grootmoeders uitmaakten en die nu, met de schotsche stoffen weder uit de vergetelheid opduiken . . .

Of de beide hier afgebeelde figurinen echte clans zijn, zou ik u niet kunnen zeggen.

De eene draagt een rok van effen groene wollen stof met een bruin- en groen geruite tuniek, die aan den onderkant met twee rijen zwart bandfluweel is gegarneerd even als de wijde aangeknipte mouwen. De ondermouwen zijn van fijne witte tulle, de ceintuur van zwart fluweel.

Het andere toilet is van fijngeribd zwart fluweel. De rok, die van voren een beetje ruimte vertoont, heeft een puntig bijgeknipt glad opgezet heupstuk. Het lijfje wordt over den rok gedragen en is afgemaakt met een hoofdje van schotsche zijde, dezelfde van het vestje en van de ceintuur. Let op het geplisseerde strookje dat onder uit den rok komt — war auch schon einmal da! . . . Niets nieuws onder de zon! V. S.

CORRESPONDENTIE.

Colombine. 't Is nu te laat om nog Carnaval-pakjes aan de hand te doen, de pret is uit, zooals uw kalender u zal vertellen.

Mevr. v. d. W. Ja, dat is dezelfde firma, die vroeger te Arnhem gevestigd was; de zaak is daar sedert Augustus opgeheven en naar hier overgebracht.

Annie. De handen na het wasschen inwrijven met gelijke deelen glycerine en citroensap zorgvuldig vermengd, is een bekend en goed middel om ze zacht te houden.

C. J. Ik raad u af, nu reeds naar hier te komen om voorjaarsgoed te koopen. U kunt gerust nog een veertien dagen wachten.

THIERBACH KLEEDING. (*)

Ingezonden.

Motto:
Eenvoud is in tooi en kleeden
't Sieraad der bevalligheden.

Het is een gezegde van Sully Prud'homme, dat er geen rechtvaardigheid is buiten sympathie. Ik zou er bij willen voegen: En ware sympathie kan niet bestaan zonder grondige kennis van de dingen, die men beoordeelt. Deze grondige kennis ontbreekt mej. Zwartendijk bij hare kritiek op mevr. Thierbach's kleedingmethode. De twee afbeeldingen in de Vrouwenkroniek waren onduidelijk en niets zeggend.

Mevr. Thierbach's kleeding is een specimen van wat de Duitschers noemen „das Eigen-Kleid", kleeding passend bij 't geestelijk en lichamelijk wezen van de draagster, die zeer goed toch de onderdeelen der mode, die zij goedkeurt, in acht kan neemen. Zoekend naar een Eigenkleid vond mevr. Thierbach dit systeem en ieder, die haar en hare scheppingen gezien heeft, zal moeten toegeven, dat ze voor zich zelve uitnemend geslaagd is.

Hare kleedwijze opdringen aan anderen, voor wie die niet geschikt is, ze denkt er niet aan en ze is tevreden, als die anderen door haar aangespoord worden, om te gaan zoeken voor zich zelven, zoo gewenscht met hare methode geheel of gedeeltelijk tot ondergrond.

Is deze kleeding duur? Het is beslist te ontkennen. Mooie, soepele stof is duur, dat is een feit, maar ze is ook duurzaam. Bovendien wordt geen stof verknipt en is dus weinig ellemaat noodig. Mooie stof, verwerkt in artistiek model, verveelt nooit, zoodat behoefte aan afwisseling niet zoo gevoeld wordt als bij goedkoope modesnufjes. Het maakloon is veel lager dan bij ingewikkelde modejaponnen. De dure versieringen van mevr. Thierbach zijn legendarisch! Als mej. Zwartendijk ze zelve gezien had, zou zoo iets onmogelijk neergeschreven zijn. Wat kost een zelf gehaakt kraagje? Wat kost een zelf gemaakte versiering van aardig gekleurde kralen of knoopen? Wat kost een kluwen grof sajet, waarmee mevr. Thierbach in losse als onder 't werk bedachte steek hare halsuitsnijdingen omzet? Veleden jaar zagen we een wandelkostuum, van grof blauw met licht brons afgewerkt, nu een huisjapon in marine tint, geschakeerd door oud-rose wol. Wel had de ontwerpster eenige antieke sieraden op de juiste plaats weten aan te brengen als gespsluiting of gordel, doch zulke dingen gebruikt men zoo men ze toch heeft en zijn door iets anders te vervangen. Wat de kwestie van de noodzakelijkheid der korte mouwen betreft, mevr. Thierbach heeft wel degelijk een japon met lange mouwen vertoond, die aan 't voeringlijfje van elke japon zijn aan te brengen.

Iedere poging, om met weinig moeite toch iets geschikts en aardigs in de kleeding te bereiken, verdient mijns inziens de hoogste waardeering en daarom kan ik niet nalaten een lans te breken voor deze methode, ons door een zoo energieke en ruim voelende vrouw als mevr. Thierbach gedemonstreerd!

Dankend voor de plaatsruimte,

Uw dw.

G. A. VAN EERDE.

Bestuurslid van de Afd. Den Haag van de Ver. Vakschool voor Verbetering van Vrouwen- en Kinderkleeding.

(*) Wegens gebrek aan ruimte eerst heden geplaatst. RED.

Marie van Westerhoven
1874—1914.

Natuurlijk weet ge allen, dat ze jubelt, Mevrouw van Westerhoven en ge hebt waarschijnlijk ook wel gehoord of gelezen, een hoedanig jubileum ze viert.

Wist ge het niet, dan hebben de bladen U al verteld, uit welk een tooneelspelersgeslacht zij stamt en hoe die artistieke familietraditie door haarzelve en haar zoon Louis Chrispijn waardig is doorgevoerd.

Hebt ge haar daarnevens op het tooneel gezien, dan weet ge ook, wie en hoe Marie van Westerhoven is in het gewone leven: even gul en joviaal, even fijn humuristisch en vriendelijk; dit alles dan zonder de souligneering, welke de scene vereischt.

Wij voor ons hebben gemeend, dit jubileum niet voorbij te mogen laten gaan, zonder de jubilaresse in ons blad te huldigen en de herdenking van den dag, dat zij vóór 40 jaren het tooneel betrad, mede te vieren, door eenige woorden aan haar te wijden, eenige bijzonderheden van haar te vertellen en eenige beelden van haar te reproduceeren.

Door haar vriendelijkheid, zichzelf een oogenblik aan ons af te staan, zijn we in de gelegenheid, een portret van haar te geven, zooals ze op het oogenblik is, vervaardigd speciaal voor ons blad. Veel portretten van haar bestaan er niet, dat verzekerde ze ons ook nog eens bij ons intervieuw en waarlijk, hoe ons onbescheiden journalisten-oog ook hier en daar nog eens spiedde, er waren er geen te vinden in de prettige, gezellig aandoende kamer der kunstenares. Ja toch, daar in 't hoekje zagen we wat. Meer gissend dan werkelijk herkennende, bedachten we, dat dit portret wel kon wezen van haar eerste optreden op 8-jarigen leeftijd als „Fanfan" in de „Familie Benoiton". En werkelijk, het bleek waar te zijn. We waren zoo gelukkig, de toestemming tot reproductie te bekomen

en zoo kunt ge dan daarop zien de kleine Marie met haar groote leermeesteres Mevrouw Kleine-Gartman.

Dit is het aardige van het jubileum van Mevr. van Westerhoven, dat ze al die jaren, waarin ze toch zoo menigmaal is opgetreden, niet heeft meegerekend en pas is begonnen te tellen vanaf den tijd, dat ze als ongeveer zestienjarig meisje in verschillende engagementen het tooneel gezegd ging betreden.

Feitelijk was Fanfan niet de eerste rol, die ze speelde. Toen zij zes jaar was, speelde het gezelschap van den stadsschouwburg te Amsterdam, waar haar moeder Christine Stoetz

Mevrouw MARIE VAN WESTERHOVEN. Photo C. L. Verveuken.
(Speciale opname voor de Haagsche Tramwaykrant.)

(dochter van F. N Stoetz en mej. Majofski) aan verbonden was, het ouderwetsche stuk Dertig jaren of Het leven van een dobbelaar. Er was een kind in noodig, om slechts enkele zinnen te zeggen en het oog viel op de kleine Marie van Westerhoven. Hoewel haar moeder het eerst niet erg toejuichte, vond ze het eindelijk toch goed en ging de kleine actrice haar rolletje bij Mevr. Kleine instudeeren, want, zei haar moeder, ik leer het je niet, daar heb ik geen geduld voor.

Na dien tijd gebeurde het nog dikwijls, dat zij meespeelde en hoewel ze uit zichzelf al wel wat inzicht had en dus geen moeilijke leerling was, gebeurde het toch weleens, dat de traantjes stroomden en ze schreiende van de repetitie naar huis toog.

Van haar 8e tot haar 12e jaar speelde ze bepaald veel, zelfs zoo, dat haar opvoeding er wel onder leed. Dit heeft ze echter daarna ingehaald, want van haar 12e tot haar 16e jaar is zij toen ijverig aan het studeeren gegaan.

Een Tooneelschool echter, zooals de tegenwoordige, bestond er niet. Wel was er een avond-tooneelschooltje, waar een klein aantal leerlingen onderricht in acteeren en declameeren, gymnastiek, schermen en dansen ontving.

Aardige herinneringen wist zij nog uit dezen tijd op te halen en onder de namen van jeugdkameraden waren er vele die ons bekend in de ooren klonken als behoorend tot de oude garde.

Menigmaal werd er voór den aanvang der Fransche les gestoeid, of als het winter was, gesneeuwbald, en dan was de ontvangst der oude strenge Madame ..... alles behalve vriendelijk en werden ze ijlings terug naar de mat gestuurd, om hun voeten te vegen en zich af te schudden.

Ach ja, menig vroolijk oogenblik heeft ze toen beleefd, doch ook in later tijd, zelfs al was het lot haar niet zoo erg fortuinlijk, heeft Marie van Westerhoven haar zin voor humor en voor vroolijkheid weten te bewaren en wanneer ze zelfs vertelt van haar zwerfjaren, den tijd dat zij, na twee jaar in Gent geweest te zijn, reizend en trekkend rondging met losse gezelschappen, klinkt door alles heen die toon. Hoe grappig wist ze ons te vertellen van de keer, toen ze samen met Rentmeester, Anton van Zuylen, haar broer Louis van Westerhoven met diens vrouw en anderen, in Dordrecht gespeeld hebbende, den volgenden morgen bemerkten, dat de recette niet eens toereikend was, om de onkosten te dekken en zij hun logies niet konden betalen. Onverwijld moest een van hen hulp gaan halen en werd Anton van Zuylen naar zijn broer Willem in Rotterdam gezonden, om de gelden te halen, noodig om hen uit het logement te kunnen „lossen."

Speelde zij eerst ingenue, travesti en daarna jeune amoureuse-rollen, zij ging met den tijd mede en koos in goede overeenkomst daarmee steeds haar rollen; in haar tegenwoordig genre, hetwelk ze zoo uitstekend beheerscht, hebben we haar allen kunnen bewonderen.

Wel vertelde ze ons, dat ze het heerlijk zou vinden, eens zoo nu en dan van genre te veranderen en meer afwisselende blijspel- en karakterrollen te vervullen.

Dit neemt niet weg, dat ze met haar tegenwoordigen werkkring zeer tevreden is, evenals over het gezelschap, waarvan zij de artistieke leidster is.

Ieder weet wat het zeggen wil, het regisseurs-ambt aan een schouwburg. Het beteekent de mise en scene en de rolverdeeling maken, de repetities leiden en verder voor alles en nog wat zorgen.

Er heerscht echter een prettige geest van samenwerking onder het gezelschap, die haar moeilijk werk niet verzwaart door lastige bijkomstigheden, en zij had voor allen zeer waarderende woorden. En voor de toekomst van het Ensemble verwacht zij ook veel goeds, wanneer de eerste moeilijke tijd maar eerst eens achter den rug is en het gezelschap nog meer een hómogeen geheel wordt.

Haar aangeboren optimisme en frissche levenslust hebben haar steeds geholpen, de gebeurlijkheden des levens blijmoedig in te zien en zijn oorzaak, dat nog thans, op dezen leeftijd en na een moeilijken levensloop, mevrouw van Westerhoven voor ons staat als een vriendelijke zonnige vrouw, jong in haar voelen en denken en in haar liefde voor haar vak.

***

En zoo is nu de eere-avond ook weer voorbij en heeft het publiek gelegenheid gehad, Marie van Westerhoven te huldigen en te bejubelen.

Het heeft geen gelegenheid daartoe laten voorbijgaan; bij haar eerste opkomen klonk al dadelijk een hartelijk, lang aangehouden applaus, dat duidelijk de sympathieke gevoelens van het publiek vertolkte en na het eerste en tweede bedrijf volgden bloemaanbiedingen en speeches.

Jongejuffrouw MARIE VAN WESTERHOVEN (als Fanfan)
en Mevrouw KLEINE-GARTMAN, in „de Familie Benoiton".

De eigenlijke huldiging vond eerst plaats na het tweede bedrijf; doch in de eerste pauze werden reeds twee kransen aangeboden, namelijk van haar zoön, Chrispijn, en een van Louis Bouwmeester, de vader van den directeur.

Nadat voor de tweede maal het scherm gezakt was, werden een overstelpende hoeveelheid bloemstukken van elke grootte en verscheidenheid aangedragen, het scheen wel, of er geen eind aan kwam.

Er waren er van de directie van het Bouwmeestertheater, van „Het Tooneel" van den Heer en Mevrouw Verkade, Lapidoth, Cuypers, Nap de la Mar, de orkestleden enz. enz. te veel om alle namen op te noemen. En toen de jubilaresse midden in dien bloemenschat stond, trad Kelly naar voren en hield, na haar namens de directie een fraaie salonlamp aangeboden te hebben, een eenvoudige, hartelijke toespraak tot zijn tooneelzuster Marie, zooals hij haar vriendschappelijk noemde. Hij herinnerde haar aan den langen tijd, dien zij gezamenlijk hadden gewerkt, het langst aan den Frascati-Schouwburg en releveerde, hoe Marie Van Westerhoven altijd, al was haar rol ook nog zoo klein, er iets van wist te maken en vol ijver was. Hij wees op het groote aantal vrienden en vereerders, dat zij zich reeds in den korten tijd van het theather hier, gemaakt had en eindigde met den wensch, dat zij nog lange jaren als een sieraad in hun midden moge blijven.

Na hem sprak de directeur Louis Bouwmeester. Ook hij sprak met grooten lof over haar prestatiën en herdacht de Indische tournée, waar Marie van Westerhoven steeds onvermoeid en opgeruimd was. Hij sprak de hoop uit, dat zij op dezelfde manier nog eens haar vijftig-jarig jubileum mocht vieren.

Marie van Westerhoven nam daarna zelf het woord om met een kleine toespraak te danken voor de sympathie welke zij van alle kanten ondervonden had.

Een dik pakket telegrammen en brieven waren de bewijzen, dat ook verre vrienden den heugelijken datum niet vergeten waren.

Over het stuk: „De verzegelde minnaar", een Fransche klucht en de vertolking, kunnen we uit den aard der zaak kort zijn. Het allerdolste ding werd door alle spelers met veel entrain gespeeld en moesten we gaan detailleeren, dan zouden we al dadelijk de zware hoofdrol van Verzijl, de radicale typeering van Bouwmeester en het fijne spel en de elegante verschijning van Mevrouw Bouwmeester willen loven.

Doch we zullen het hierbij laten en slechts nog vermelden, dat het kostelijk spel der jubilaresse voor een niet gering deel oorzaak was van de menigvuldige vroolijke oogenblikken in de zaal.

Een zeer geslaagde avond dus voor de jubilaresse, waar zij met genoegen aan terug moge denken.

HANNA VERBRUGGE.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

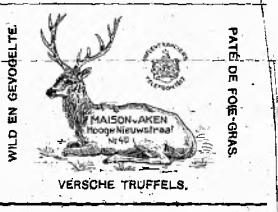

VERSCHE TRUFFELS.

Koken zonder water, braden zonder vet.

Huisvrouwen, lijkt het geen sprookje, deze stoutmoedige, haast overmoedige woorden?

En toch, zijn ons niet vele dingen, die ons evenzoo apocrief in de ooren klonken, waar gebleken? Hebben we vroeger niet onze handen in elkaar geslagen als we hoorden van een rijtuig zonder paarden en hebben we niet ongeloovig geglimlacht bij de verhalen van toestellen die als vogels in de lucht zweefden?

En toch, het schier ongeloofelijke hebben we zien gebeuren, en auto's noch vliegmachines kunnen ons zelfs meer emotionneeren. En de rij der vernuftige uitvindingen komt tot geen eind. Schier dagelijks hooren we van de een of andere scheppende gedachte, omgezet in, en uitgewerkt tot comfort verschaffende apparaten.

Het behoeft ons dus eigenlijk niet meer zoo te verbazen, als we lezen dat het mogelijk is, het voedsel klaar te maken zonder de tot heden onmisbare ingrediënten: boter, vet of water. Doch een spoor van twijfel bekruipt ons toch nog ons ondanks en we nemen gretig de uitnoodiging van een onzer groote magazijnen aan, een kookdemonstratie met dit wonder-apparaat bij te wonen.

En zoo hebben we dan met eigen oogen gezien, wat we al met zoo'n stelligheid hadden hooren beweren en, het dient erkend, er was niets teveel gezegd. Inderdaad kwam de visch, in een papieren zak gevouwen en op een gewone steenen (niet vuurvaste) schotel gelegd, prachtig blank glanzend, in een bouillonachtig vocht drijvend, uit de Sanogres-oven. Inderdaad was het groote stuk roastbief zonder eenige toevoeging (behalve peper en zout) in een braadslee gelegd, mooi bruin en was er een kleine hoeveelheid zeer krachtig vleeschextract in de slee gedropen. Bij het doorsnijden bleek het vleesch al zijn sappigheid inwendig behouden te hebben en bood een fraaien aanblik. We zouden nog kunnen vertellen van de eendvogel, die we op dezelfde manier in de oven zagen doen en er goudbruin glanzend uit zagen komen, of van de rijst die, met een beetje water opgezet omdat het een gedroogde vrucht is, dus zijn eigen vocht heeft verloren, na verloop van tijd volkomen naar den eisch opgediend werd enz. enz.

Die heft echter al genoeg gehoord, om te begrijpen, dat hier sprake is van een inderdaad bijzondere uitvinding, die, indien ze in de praktijk evenveel geeft, als ze bij een enkele demonstratie belooft, een heele omkeer in het kouken-vraagstuk kan brengen. Naar wat we er van zagen en hoorden, brengt het een enorme vereenvoudiging in het bereiden der spijzen met zich mee en tevens een groote besparing van tijd. Men heeft nl. alles maar klaar voor den oven te maken, d. i. in daartoe vervaardigde papieren zakken of zeer goed sluitende pannen te doen en het daarna in den verwarmden oven te plaatsen.

Die verwarming geschiedt door lucht, verhit door gas, hetwelk in een groot aantal kleine vlammetjes onder het apparaat brandt en de dubbele wanden van het toestel en dus ook de gansche binnenruimte op de gewenschte temperatuur brengt. Een gasregulateur en een thermometer zorgen voor de goede regeling van de temperatuur. Na ongeveer een kwartier of twintig minuten is de oven voor het inzetten der spijzen gereed.

Men kan tegelijkertijd braden, koken en stoven in denzelfden oven. Men plaats daartoe de spijzen zoo, dat een meerdere of mindere hitte op hen inwerkt. Een gebrasd dus zal men onderaan, het dichtst bij de warmtebron plaatsen in een braadslee. De groenten enz. plaatst men op het eerste rooster in een goed sluitende pan, zoodat de hitte niet al te zeer erbij kan komen en op het bovenste rooster kan men visch of iets anders, in een of meer zakken geschoven, zonder gevaar voor bruin worden, laten koken. De oven zal de hitte moeten hebben, benoodigd voor het braden en men regelt slechts voor de andere gerechten den warmte-invloed.

Profeteeren is altijd moeielijk en deze uitvinding een beslist gunstige toekomst toeschrijven is niet mogelijk, daar zich, naar ons voorkwam nog wel eens moeilijkheden kunnen voordoen. Mogelijk is echter ook, dat bij grondiger kennis deze verminderen of verdwijnen.

Pertinente voordeelen zijn echter: het zoo goed als geen gewichtsverlies (huismoeders denkt eens aan het inbraden van uw kostelijk vleesch!) en een kleiner gebruik van boter of vet. Verder een grootere voedingswaarde en lekkerder smaak, daar het aroma in zijn geheel behouden blijft.

En last not least, geen aanbakken of vastkoken aan de pannen. En, mede-huisvrouwen, ik weet niet hoe het U gaat met Uw pannen en uw dienstmeisjes, maar mij hebben beiden vaak ergernis en hartzeer bezorgd bij het aanschouwen van mijn mooie, gemaillleerde pannen, stukgesprongen en afgesleten bij het schoonmaken der aangebakken rijst of aardappelen.

Alles bij elkaar genomen, voor mij reden genoeg, dit zaakje eens goed in de guten te houden en een eventueele aanschaffing niet tot de onmogelijkheden rekenend, en tevens om mijn lezeressen mijn bevindingen mede te deelen.

Ik heb hiermee mijn plicht jegens haargedaan. Ga zelf en overtuig U verder.

Voor niet-optimistisch aangelegden nog dit, dat het gasverbruik niet hoog te noemen is, en de leiding ook niet buitengewoon groot behoeft te zijn: ¼ of ¾ duims leiding is voldoende en het apparaat verbruikt gemiddeld per uur 330 Ltr. gas dat is tot de Haagsche prijs berekend ongeveer 2 Cts. per uur.

Er bestaat plan, een kookcursus hier te geven om in eenige lessen de behandeling van de oven volkomen te leeren.

Amerikaansche Liefde.

Ik wed, dat gij dit een contradictio in terminis vindt. „Hoe?" vraagt ge, „De Amerikanen — weten die nog van liefde? Weten die nog van iets anders dan business?"

Zoo dacht ik ook, toen ik onder de oogen kreeg, wat mij tot het schrijven van dit stukje dreef. Nieuwaar — Amerika met zijn ten hemel schreiende wijze van geld verdienen, met zijn in moerg en been verrotte politieke toestanden, met zijn spijkerharde vrouwen, zijn mannen, bij millioenen te egoist om te trouwen, met zijn leger en vloot op de allerschandelijkste manier gereorganiseerd door de zoude-zieken — heeft niet in Amerika nog liefde?

En ja toch, zou men het moeten gelooven, als men ziet, dat een der toonaan-

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Alleen heden Donderdag
van 10—5 uur
en morgen Vrijdag
van 9—1 uur

20% Korting.

Inventaris Uitverkoop

van Authentieke Perzische en Smyrna Karpetten, Aut. Perz. Kleedjes en Loopers, Kussens, Kelims, Silk Rugs.
***Bidkleedjes,** Bijzonder fraaie exemplaren in lichte kleuren voor Salon en Boudoir.*

Firma ISTRUEWN Imp.
PLEIN 28 over het Mauritshuis.

gevende Amerikaansche Vrouwenbladen, een eereplaats inruimt aan werk als hier van Estelle Loomis staat.

Het heet „The different „Hims" that I love".

O, stel u gerust, ze heeft het niet over haar flirtations. Ze zal hun initialen niet borduren op haar baljapon, noch hun portretten dragen in haar kapsel — zooals onze modemedewerkster u zoo geestig en ondeugend voorstelde voor uw maskeradepak. De „Hij"'s die ze liefheeft — 't zijn zoo velen in Een; 't is Hij, van alle kanten bezien, 't is Hij bij zijn komen en gaan, in zijn lacheu en toornig zijn, in zijn eindelooze zorgen om haar en in zijn teleurstelling, al ze niet aan zóó hooge eischen beantwoordde.

Altijd, overal, om alles heeft ze hem lief.

Hoe liefkallig en eenvoudig vertelt deze Amerikaansche van Hem. Een paar voorbeeldjes.

„Als we uit rijden zijn, vind ik 't zóó heerlijk, hem te hooren zeggen: Ben je niet koud? Heb je 't niet koud? En dan zijn manier om de reisdeken om me heen te slaan! Dan moet ik hem pakken!"

„Ik hou er zoo van om hem te hooren afgeven op vrouwen, die corringen dragen. Ik hou er van om hem te hooren zeggen: Ik ben zóó blij, dat jij die dingen niet draagt."

Hij moest eens weten, dat ik al een poos verga van de lust om er ook een paar te hebben, van die mooie, van die heele lange!"

„Ik houd van Hem om de manier, waarop hij mijn moeders portret van toen ze achttien was, bekeek. Ik wist, dat hij er slechts mij in zag. Ik zei niets. Toen de wijze, waarop hij het portret uit zijn handen lei! Zoo langzaam, zoo in gedachten, zoo teeder! Ik lachte — maar ik ging even naar de eetkamer toe om mijn oogen af te vegen."

En dan die laatste juichkreet, zoo echt vrár, zoo begrijpelijk! En zoo lief van haar om 't zoo uit te zeggen.

Ik houd van Hem, als zijn broer ons komt bezoeken. Zijn broer is als aangelengde melk bij Hem. Hij is het, en toch is Hij 't weer niet.

't Is bijna kwellend — zijn broer is als een te zwakke echo van Hem. Hij is als volle room — louter weelde!"

S. L.—R.

Huisvrouwenvereenigingen.

Wij hebben er ook al een. Op bladzijde 80 van het Vrouwenjaarboekje kunt gij vinden: Ned. Vereeniging van Huisvrouwen, goedgekeurd bij Kon. Besluit van 16 April 1913. Presidente: Mevrouw D. de Groot—Beins, Sweelinckstr. 136, den Haag, Secretaresse Mevrouw Blok—Duyvis, Lisse. Te eeniger tijd vertellen we U meer van deze vereeniging, want wat wij er reeds van hoorden, lokt tot verdere kennismaking uit.

Nu kwam onlangs de Nieuwe Rott. Courant met zoo'n aller interessantste Correspondentie uit Weenen, en daar bleek, dat de Vereeniging van Huisvrouwen een macht is, die ontzien moet worden, waarmee gerekend moet worden door de leveranciers.

Is het leven hier duurder dan vroeger, in Duitschland en Oostenrijk schijnt dat nog veel erger te zijn. Althans veel omvattender en ingrijpender zijn de maatregelen, er tegen genomen en veel ernstiger en talrijker zijn de klachten.

De Weensche vrouwen, met haar „Reichsorganisation der Hausfrauen" hebben allermeest den strijd aangebonden tegen de drie allerschandelijkst dure artikelen: melk, vleesch, suiker. Zij geven een voorbeeld dat eendracht macht maakt. Reeds telt de organisatie 10.000 leden in Weenen alleen: vrouwen van hoogleeraren, advocaten, rechters etc. — dus huisvrouwen uit koopkrachtige kringen.

Nu, als die alle eensgezind zijn, en den melkboer, den slager of den kruidenier boycotten, die melk, vleesch of suiker niet wil leveren tegen den door de dames vastgestelden billijken prijs — dan begrijpt ge, dat die melkboer, die slager en die kruidenier bakzeil halen.

Eerst zijn de dames uitgelachen — hoe goed, dat ze zich daar niet aan gestoord hebben! Wie wordt er niet eerst uitgelachen!

De dames hebben niet gering te achten tegenstanders in de vele aartshertogen en prinsen, die als grootgrondbezitter onder hun eigen naam hun zuivel, hun slachtvee en hun wild naar de markt sturen. Er zijn nog zoovele domooren, die er een eer in stellen, „faisanten van Aartshertog So und So" op tafel te hebben — en zulke domooren sluiten zich niet bij de organisatie aan, blijven de tegenpartij door hun klandizie steunen.

Moedig echter zetten de huisvrouwen den strijd voort. Onlangs hadden ze 't aardige idee, om overal, door het gansche rijk heen, op 't zelfde uur hare vergaderingen te beleggen. Stel U voor, dat iemand in staat was geweest, al die vergaderingen rond te gaan — hoe zouden zijn ooren gezuit hebben van 't hartstochtelijk Duitsch, Poolsch, Tsjechisch, Slavisch en Italiaansch, waarin de Oostenrijksche vrouwen haar grieven luchten!

Flink van haar, dat zij 't niet bij woorden laten!

Onderlinge Vrouwenbescherming.

Men schrijft ons uit Rotterdam:

Uwe geachte medewerkster, mevrouw van Italie—van Emden, heeft onlangs op een feestavond ten bate dezer vereeniging en haar Rotterdamsche Afdeeling, zoo welsprekend betoogd, dat de afdeeling groote behoefte had aan een tehuis voor haar protégées, zooals de Haagsche afdeeling al lang bezit in haar Toevlucht Marconistraat 114, door Uwe medewerkster Hanna Verbrugge onlangs beschreven. Woensdag 18 Februari is de Rotterdamsche Toevlucht geopend en wel in de Stieltjesstraat 86, naast het Consultatie-bureau van de Vereeniging tot bescherming van Zuigelingen.

Deze laatste vereeniging zorgt voor de levering van de melk en voor de medische controle. Tien bedjes staan er klaar voor de gastjes, en ze mogen hier tot hun tiende maand blijven. Ook is er gelegenheid tot opname van vier moeders.

De bekende doctores mevrouw Wenniger Hulsebos hield de openingsrede. Ze herinnerde eraan dat de Vereeniging Onderlinge Vrouwenbescherming in 1896 hier ter stede is opgericht met de zeer krachtige medewerking van mevrouw Versluys—Poelman, onlangs overleden. Lang heeft de afdeeling Rotterdam getracht, de jonge kinderen harer beschermelingen in kosthuizen groot te brengen, maar steeds gaf de verzorging daar aanleiding tot ernstige klachten. Dokter Anna van Westrienen was het toen, die aanraadde om hulp te vragen aan de Vereeniging tot Bescherming van Zuigelingen.

Thans werken beide vereenigingen in eendracht samen, tot heil van moeders en kinderen. Onder de feestredenaars, die volgden, waren mevrouw Jacobs, presidente van de Toevlucht Marconistraat den Haag, mevrouw Scheltema—Beduin, secretaresse van het Tehuis Annette te Amsterdam en mevrouw van Biema—Hijmans uit den Haag, de presidente van het Hoofdbestuur van Onderlinge Vrouwenbescherming. Met dit Tehuis in de Stieltjesstraat mee, telt Onderlinge Vrouwenbescherming nu drie toevluchten.

CORRESPONDENTIE.

Mej. J. D. Wat Futuristen zijn kunt U lezen in een der reeds verschenen Parijsche brieven. Onze medewerkster Mej. Lajoost wijdde aan hen en aan de cubisten een zeer interessant artikel.

Het Vrouwenjaarboekje kost 50 cent + portokosten en is verkrijgbaar bij het Nationaal Bureau van Vrouwenarbeid, Jacob van der Doesstraat 68, alhier.

WEDSTRIJD.

Voor onze lezeressen schrijven wij een wedstrijd uit in 't aanbrengen van nieuwe abonné's. Deze wedstrijd eindigt 30 Juni a.s., des namiddags om 5 uur.

De prijzen zijn de volgende:

1e prijs: **Een week naar Parijs, Berlijn, Wiesbaden of een andere plaats in 't buitenland, ongeveer op denzelfden afstand, bv. Londen, of . . . . . f 125 in contanten.**

2e prijs: **Vier dagen naar Brussel, Bentheim, Königswinter (Zevengebergte), de Ardennen, of . . . . . f 75 in contanten.**

3e prijs: Een luxe voorwerp ter waarde van f 50 (*naar eigen keuze*) bv. **een gouden armband, een bronzen beeld, een horloge,** of iets dergelijks, **of . . . . . f 50 in contanten.**

4e prijs: Een luxe voorwerp, ter waarde van f 35 (*naar eigen keuze*) b.v. **een gouden ring, een werktafeltje, een reisnecessaire,** of iets dergelijks, **of . . . . . f 35 in contanten.**

5e prijs: . . . . . **f 25 in contanten.**

6e prijs: . . . . . **f 20 in contanten.**

7e prijs: . . . . . **f 15 in contanten.**

8e, 9e en 10e prijs: *elk* . . . . . **f 10 in contanten.**

Wie minstens 5 nieuwe abonné's aanbrengt, ontvangt *in elk geval* van ons *een cadeau*, ook al behoort men niet onder de 10 prijswinsters.

Voor iedere nieuwe abonné, die men aanbrengt, ontvangt men telkens te onzen kantore (Kneuterdijk n° 16, 1e étage) een door ons onderteekend bewijs. Tusschen 1 en 15 Juli moeten de bewijzen bij ons worden ingeleverd. Wie de meeste dier bewijzen bij ons inlevert, krijgt den eersten prijs, de daaropvolgende den tweeden, enz. enz.

Als nieuwe abonné's worden zij beschouwd, die voor minstens een half jaar op ons blad inteekenen en het abonnementsgeld over dat half jaar bij aanbieding van onze kwitantie of te onzen kantore behoorlijk voldoen.

Nadere inlichtingen en inteekenbiljetten zijn elken werkdag van 9 uur 's morgens tot 5 uur 's avonds aan ons bureau, Kneuterdijk 16, te bekomen.

De Directie van
DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK.

LOCARNO aan het Lago Maggiore
Eindstation van den Gotthardspoorlijn.
6 uur van Bazel.
Beste en dichtstbijzijnde Winter- en Voorjaarsverblijfplaats.
Door alle geneeskundige autoriteiten aanbevolen.
GRAND HOTEL LOCARNO.
Schoonste en comfortabelste verblijf aan de Italiaansche meren. Uitgangspunt voor ontelbare uitstapjes. Imposante tuin. Centrale verwarming.
Prospectus en beschrijving van den geneesheer, Dr. MARTIN, zendt **BALLI**, Eigenaar.

Maison I. BRAND
Tailleur pour Dames
Teleph. 5599
- Papestraat 26. -
Ontvangst bericht
der nieuwste Tailleurstoffen

OESTERSALON,
F. HOEK, Plein 15.
Dagelijks **versche Oesters** met certificaat.
Versche Caviar (Schip Malossol),
Kreeften en **Paté.**

Restaurant C. T. REMY.
Nieuwe Uitleg No. 8.
Déjeuners f 1 et dîners depuis f 1.50.
Spécialité pour dîners et plats en ville.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM — Leidschestraat 24.
UTRECHT — Oud Kerkhof 22.

Gevraagd:
een **beschaafde, zéér bespraakte**
DAME
voor het bezoeken van handelsfirma's door geheel Nederland voor een nieuw op te richten tijdschrift op Feministisch gebied.
Brieven onder K. 207 aan het bureau van dit blad.

ADVERTENTIEN.
Beleefd verzoek aan onze geachte Clientèle, veranderingen aan bij ons gekochte ZOMERMANTELS en COSTUMES thans te laten doen, aangezien deze na 15 Maart niet meer gedaan kunnen worden.
BAHLMANN & Co.
35. Hoogstraat.

Confiseur. - - - Chocolatier.

Glacier. **J. A. MONCHEN.** Cuisinier.

Rijwielfabriek en Magazijn
DE NEDERLANDSCHE LEEUW
W. C. VAN BEYEREN, Zoutmanstraat 71
TELEFOON H. 7470.

De eischen,
aan een eerste klasse damesrijwiel te stellen, zijn:
1° ***soliditeit wat alle deelen betreft;***
2° ***bijzonder lichte gang;***
3° ***elegance;***
4° ***zware vernikkeling en houdbare emailleering.***

De prijzen,
van een in alle opzichten fijn dames-rijwiel mogen thans varieeren van f 70 tot f 135.
Daar beneden is niets DEUGDELIJKS te leveren; daar boven betaalt men fancy prijzen.

Wij houden het juiste midden.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 28 Februari 1914. No 19

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Nieuwsblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal, bij vooruitbetaling.
Afzonderlijke nummers 5 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage.
TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . f 1.25
Elke regel meer . . . . - 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

LOS VAN PARIJS!

Een bravo voor de Amerikaansche dames! Een harer gootste bladen, met een uitvoerige rijk-geïllustreerde moderubriek ligt voor me. En niets daarin van Parijs!

Wat Parijs op dit oogenblik decreteert, is bijna zonder uitzondering bespottelijk.

De arme mannequins zullen er voor langen tijd de schoonheid van haar figuur bij inboeten.

Ik sprak een dame, die reeds de mannequins met de voorjaarsmoden had gezien. Zij, lenig en slank, deed me voor, hoe de mannequins liepen van 't jaar. En we schaterden. Diep zakken ze in de knieen, ver zetten ze de buik voornit — de borst werken ze zooveel mogelijk weg — kortom, houding en statuet van de zwangere vrouw-uit-het-volk, die zich niet soigneeren kan en hopeloos haar moede lichaam moet laten gaàn. Op een Berlijnsche vertooning van nieuwe modellen had de explicatrice tot het damespubliek gezegd:

„Heutzutage macht es ja gar nichts aus, in position zu sein." Heden, heden, wat een geluk! Het mag dus!

Reeds moeten verscheiden Fransche vrouwen geprotesteerd hebben, dat ze zich maar niet zoo door Parijs de wet zullen laten voorschrijven, want dat 't nu toch wat àl te bar wordt.

En Amerika gaat zijn eigen weg. Het nummer van Maart 1914 ligt vóór me. Grappig van die groote bladen, om zoo lang vóór hun tijd te verschijnen. Zoo kom je nooit te laat. Het Kerstnummer van Femina had ik b.v. begin December.

Nu, in dat Maartnummer is, behoudens de toiletkleinigheden, niets te bespeuren van de huidige Parijsche mode. Geen opgehoopte draperie op den buik, geen weggetrokken corsage, geen tot de maag reikend encoeur, geen rokken, waarin je je voeten niet verzetten kan.

Spanje heeft vele kostuums geïnspireerd. Beeldig is een wit-zijden-voile baljapon, met lagen ronden hals en als voornaamste versiering een Spaansche kanten mantilla over één schouder geslagen, aan die zijde reikend tot ver over de heup en aan de andere zijde in het middel bevestigd door een groote gesp. Heel mooi is ook het bolero-costuum in licht bruin-grijs laken. De bolero valt met twee rechthoekige panden neer tot op het breede sjerp-ceintuur van vuurroode zij. Mouwen en lijfje zijn met kleurig borduursel gegarneerd. Onder de bolero wordt een witzijden hemd gedragen met als eenige versiering een volant van 't zelfde langs de sluiting.

Een ander bolero-kostuum is donkergroen. De bolero heeft revers. Over het hemd wordt een kleurig vest gedragen, dat met zijn lange slippen nog ver onder de breede ceintuur uitkomt.

Snoepig staat een hoed, opgemaakt naar den Spaanschen hoofddoek. Het is niet meer dan een eenvoudige Canotier van stroo. Om den bol is een sterk gekleurd breed lint gelegd, glad erom. Maar onder den rand, vast om het kapsel sluitend, zit een bandeau van hetzelfde lint, en die bandeau is zóó geplooid en gestrikt, dat 't lijkt, of de draagster een Spaanschen hoofddoek om heeft, waarop ze zich den hoed gedrukt heeft.

De mantelpakken zijn alle zeer streng eenvoudig en missen, wat de taille betreft, alle coupe. Als een rechte koker zijn ze, van de schouders tót de heupen. Soms staan ze open op een zeer kleurig, grootgebloemd vest. Dát hebben ze dan toch van Europa overgenomen.

Maar ik zei 't U daarnet al — de toilettoevoegels zijn Parijsch of Berlijnsch.

Daar zijn de breede zijden ceintuurs, gebloemd of helkleurig, met afhangende, gegarneerde einden. Daar zijn de bossen gemaakte bloemen, voor in ceintuur of corsage. Alleen de gekleurde zakdoeken zag ik nog niet in de Europeesche modebladen. Wel leuk anders — het effen wit is al zóó lang bon ton — nu wordt het tijd dat er wat anders komt.

Hier zijn ze wit, met kleurig geblokten rand, of rose, groen, paars, blauw, met open zoom en witten rand.

De tasschen kennen we alweer. Steeds luxieuser worden ze — het leer is als grondstof geheel verworpen. Zijden en fluweelen tasschen, geborduurd of met kralen gewerkte zilveren tasschen —.

Een Amerikaansch toilet-aardigheidje, waar ik hier, in onze Hollandsche winkels, toch reeds de rudimenten van zag, zijn halsversieringen van fluweelen lintjes, zijden boordjes of iets dergelijks, dragend ornamentjes van alles, gewoon weg, 'tzij gewone kinderkraaltjes, fantastisch geregen tot bossen en trossen, of zijden bloempjes, vastgemaakt op een vorm van letonne, of blokjes halfedelsteen, waar het lintje doorgeregen wordt, dat eindigt in een kwastje. Kortom, de meest uiteenloopende versiering. Als het nu maar steeds sierlijk blijft, in den komenden zomer!

Psychologie der Vrouw.

Mannen hebben zich sedert eeuwen verbeeld, dat de vrouw raadselachtig is, geheimzinnig, niet te doorgronden. Mannen hebben sedert eeuwen gesmacht naar oplossing dezer raadselen, onthulling dezer mysteriën. In ons blad werd reeds geschreven over het aandeel, dat Mona Lisa, la Gioconda, heeft in dezen mysterieschijn om het hoofd der vrouw.

Eveneens mochten we reeds een oordeel afdrukken van een schrijver, die vrouwenwerk dààrom zoo prees en met blijdschap begroette, omdat het zoo volkomen waar en eerlijk, zoo „kervend oprecht" neer was geschreven. We bedoelen Ada Gerlo's werk.

De waardeering van bovengenoemden schrijver bewees ons, dat nog steeds de man met blijdschap begroet datgene, wat hem een dieperen blik doet slaan in het zieleleven der vrouw.

Thans is het Dr. Aletrino, die in de Nieuwe Gids blijde is met Jeanne Reyneke van Stuwe's Liefde's Schijn, omdat deze roman alweer een vrouwenkarakter ontleedt, raadselen oplost, mysteriën onthult.

Dr. Aletrino beoordeelt Liefde's Schijn niet alleen als man, maar ook als geneesheer. Hij vindt, dat een dokter, en vooral een zenuwarts, op de hoogte moet zijn van de moderne buiten- en binnenlandsche literatuur. Daarin zijn neergelegd de roerselen der moderne ziel, de reactie van deze op moderne denkbeelden, op moderne levensbeschouwing.

„In mijn praktijk heb ik ten minste zoo niet grooter, dan toch zeker evenveel nut gehad van wat ik, op psychologisch gebied, uit moderne romans als door mijn ondervinding heb geleerd.

Waar dit alles den modernen roman in het algemeen betreft, is het zeker van toepassing op de romans, die vraagstukken van de vrouwelijke psyche behandelen."

Wat voor ons vrouwen bijzonder interessant is om te lezen, is, dat dr. Aletrino boeken, de psyche der vrouw ontsluierende, niet alleen van belang en groote nieuwheid vindt voor mannen, ook wij vrouwen zelf hebben er nog alles uit te leeren. Want, zegt dr. Aletrino, wij kennen ons zelven niet en hebben dus te luisteren naar een vrouw, die zichzelf en ons wèl kent.

Enkele mannen acht hij ook competent om over vrouwen te schrijven en te oordeelen.

„Sommige meesters-literatoren, in de eerste plaats de Fransche romanciers." Voor de rest zijn ze alleen in de leer gegaan bij .... hun eigen vrouw, beweert hij. Wat ze daar ontdekten, was gewoonlijk niet veel fraais en dan dreef hun verontwaardiging hun tot schrijven en .... tot generaliseeren. „Il faut laver son linge sale en famille", houdt hij dezulken voor.

Dr. Aletrino vindt, dat je in de praktijk weinig hebt aan het werk der professoren-psychologen. „Meer dan door de professoren wordt de praktische psychologie vooruitgebracht door de artiesten." En de psychologie der Vrouw dan door de vrouwelijke artiest in het bijzonder.

„Het is daarom een gebeurtenis, die men met vreugde moet begroeten, dat vrouwen zich meer en meer aan de studie van vraagstukken op het gebied der vrouwelijke psychologie gaan wijden en de uitkomst daarvan, haar bevindingen en ondervindingen op dat gebied te boek stellen, omdat alleen een vrouw in staat is zulk werk goed te volbrengen. Immers — in zichzelf voelt zij dezelfde gevoelens of rudimenten ervan, zij heeft dezelfde sensaties en kan ze daardoor beter begrijpen, doorgronden en tot zoover mogelijk naar hun oorsprong naspeuren en vervolgen."

We kunnen niet anders dan elk woord met instemming in ons opnemen. Echter rijst een vreeze in ons — hoe, zoo schrijvers of schrijfsters het niet zóó ernstig meenen met karakterontleding, zielswaarneming — als Jeanne Reyneke van Stuwe heeft gedaan?

De moderne literatuur — welk een labyrinth, ook voor den zenuwarts. —

Waarlijk, deze zal wel hebben te bidden: „Wie scheidt mij het kaf van het koren? en vóóral, vóóral op het gebied der literaire vrouwen-psychologie of dat der psychologische vrouwenliteratuur?"

S. L. R.

MUZIEK.

Uit het leven van een beroemd kunstenares.

I.

Het is Clara Wieck, de latere echtgenoote van Robert Schumann, waarover ik U een en ander wil vertellen, om U zoodoende een zij het ook schetsmatig levensbeeld te geven van deze geniale vrouw.

Haar trouwe liefde tot den aangebeden man, haar ijzeren wilskracht in moeilijkheden en leed en zeker niet het minst haar fijne humor en spartelende geestigheid, al deze eigenschappen maakten haar tot een vrouw, wier bijzijn voor allen, die met haar in aanraking kwamen, een wonderbare aantrekkingskracht had.

Als blijk daarvan mogen de woorden gelden, die een van de intieme vrienden der familie Schumann, Julius Allgeyer schreef in de voorrede van zijn nimmer door hem voltooide biografie: „In welke eigenschap en in welke verhouding tot de buitenwereld Clara Schumann in haar correspondentiën tot ons komt, zij het als dochter, zuster of vriendin, bruid, gade of moeder, kunstenares, collega of leerares, overal en altijd is het de zuivere en edele menschenziel en de ondoorgrondelijke diepte van een vriendelijk vrouwengemoed, die ons boeit en roert."

Buitengewone pianiste als ze was, ze mag wel als een van de allergrootsten gerekend worden, heeft ze overal groote triomfen gevierd en kwam ze reeds op jeugdigen leeftijd met allerlei menschen van beteekenis in aanraking.

Weinigen zijn als zij zoozeer in aanraking gekomen met de groote geesten van haar tijd.

Toen ze twaalf jaar was, ontmoette ze Goethe, die zeer veel belangstelling voor het geniale kind had en dit onder meer toonde, door haar zijn borstbeeld in brons te schenken. Ook Paganini, Chopin, Mendelssohn en vele andere beroemde kustenaars leerde ze in dienzelfden tijd kennen, wat zeker tot haar alzijdige ontwikkeling bijdroeg.

Wanneer we nagaan, op welken leeftijd de kleine Clara reeds de wereld inging en, inplaats van met andere kinderen om te gaan en te spelen, uren lang klavier studeerde, dan kan het niet meer verwonderen, dat zij, gegeven ook haar groote aangeboren gaven, opgroeide tot een vroegrijp meisje, andere kinderen van dien leeftijd verre vooruit in wereldwijsheid en gevoelsdiepte. Dan ook wordt het begrijpelijker, dat ze op haar zestiende jaar reeds zich heimelijk met Schumann verloofde, die negen jaren ouder was, en die in het zoo begaafde en verstandige meisje reeds zag de vrouw, die hem steunen en leiden zou en hem tot in het diepst van zijn poëtisch en rijk gemoed zou kunnen begrijpen en volgen.

Toch doet het pijnlijk-weemoedig aan, wanneer we haar, in den gelukkigen tijd van haar verloving en met de heerlijke verwachting hunner spoedige vereeniging voor oogen, in een brief aan Schumann hooren verklaren: „Meine Jugend hab ich doch eigentlich gar nicht genossen; du wirst mir erst die Jugendjahre ersetzen, ich stand immer fremd in der Welt" ... en dan iets verder: „ ... und was ja das Mädchen so sehr bedarf, Mutterliebe, die genosz ich nie" ...

Neen, wat moederliefde was, wist het kleine meisje niet, want reeds met haar vijfde jaar werd het ongelukkige huwelijk harer ouders ontbonden en ging haar moeder uit Leipzig weg naar haar geboorteplaats Plauen.

Clara bleef achter bij haar vader, Friedrich Wieck, een buitengewoon knappen muziekleeraar en paedagoog, die verscheidene beroemde leerlingen heeft gehad.

Zijn verlangen naar een kind, dat een beroemdheid worden zou, was zoo sterk, dat hij reeds vóór Clara's geboorte besloot, van het te verwachten kind een groot kunstenaar te maken. Toen het nu een meisje bleek te zijn, noemde hij haar Clara: de stralende.

Was deze wensch van hem misschien eensdeels uit liefde voor zijn vak en voor de kunst geboren, aan den anderen kant kwam er de practische, ja egoistische bedoeling bij, door deze zijn alsdan beroemde leerling een groote vermaardheid als leeraar te krijgen en zoodoende zijn financieele toekomst te verzekeren. Dit beteekent niet, dat hij zijn dochter zoo vroeg mogelijk en steeds geëxploiteerd heeft; neen, hij hield werkelijk veel van haar en heeft met de grootst mogelijke zorg en opoffering haar talent gekweekt en ontwikkeld.

Bij alles trachtte hij er steeds voor te zorgen, dat Clara trots haar in de groote wereld komen en gefêteerd worden, haar eenvoud en kinderlijkheid zooveel mogelijk behield. Wel heeft natuurlijk zijn ijzeren volharding en nimmer ophoudend onderricht het kind in haar jeugd vele prettige uren ontroofd, doch onwaar is ook, hetgeen Wieck meermalen ten laste is gelegd, als zoude hij haar onmenschelijk hebben laten studeeren en oefenen, om haar prestatiën tot die van een wonderkind op te voeren. Hiervoor was hij als paedagoog veel te veel de leer toegedaan dat zijn leerlingen niet moesten „sich musikalisch zu Tode üben" zooals hij het uitdrukte, en had hij als mensch teveel gezond verstand.

Het geluk wilde echter, dat de kleine Clara een buitengewoon muzikaal talent was aangeboren, zoodat al zijn leeringen in vruchtbare aarde vielen.

Dat Clara muzikaal was, is heel begrijpelijk, want evenals haar vader, was ook haar moeder [1]) een uitstekende pianiste, die zelfs nog na haar huwelijk lessen bleef geven en geregeld studeerde.

Hoogstmerkwaardig was, dat het kleine meisje op haar vierde jaar nog zeer onvoldoende kon spreken en ook van hetgeen er om haar voorviel, weinig begreep en in zich opnam. Deze achterlijkheid was zoo sterk, dat zij tot op haar achtste jaar nog moeilijk verstond en bij haar ouders de gedachte deed ontstaan, als zou zij doof zijn.

De oorzaak van dit vreemde verschijnsel moet gezocht worden in het feit, dat Clara veel was overgelaten aan de zorgen van de dienstmaagd, een zeer in zichzelve gekeerde vrouw. Naarmate ze echter meer onder haars vaders leiding kwam, ontwikkelde haar spraak en gehoor zich beter en het duurde niet lang meer, of zij was, wat dit betreft, weer normaal. In het hooren en begrijpen van muziek was zij echter geenszins achterlijk en haar dagboek [2]) vertelt dan ook, dat zij op haar vierde jaar reeds op het gehoor af kleine stukjes speelde. Veel meer viel er echter niet te doen, daar zij natuurlijk lezen, noch rekenen kon.

Een dagboek van een kind van vier jaar! zult ge uitroepen. Voegen we er echter onmiddelijk-verklarend aan toe, dat het eerste deel er van met de hand haars vaders is geschreven en hoe kon het ook anders waar het reeds aanvangt bij haar prilste jeugd? Nauwkeurig en berekenend als in alles, legde Wieck dit boek waarschijnlijk aan, om een geheel juiste en volledige levensbeschrijving van de te worden beroemdheid te verkrijgen. Al bespeurt men nu echter, dat uit dit deel van het boek de vader spreekt en geenszins het kind, toch is het half-komisch, half-roerend de deskundige beschouwingen te lezen over haar vooruitgang op muzikaal gebied, over haar aanslag en gehoor en dan de oude vrouwtjesachtige opmerking ...... und mein Geschick für einen natürlichen und guten Vortrag lobte mein Vater manchmal, was mir immer gefallen hat". En dan daarachter: Ich wurde aber leicht eigensinnig darauf und in meinen Wünschen unbändig (so sagt mein Vater)."

Wel veeleischend was haar vader, dat hij het kleine meisje onderhanden nam over fouten en hebbelijkheden, eigen aan haar leeftijd en bovendien deze nogal zwaar betitelt, zooals het dagboek vertelt. „Mein Vater tadelt jetzt besonders an mir ein gewissen Neid und Vergnügungssucht —" doch eigenlijk scheen hij toch ook wel in te zien, dat hij zijn eischen te hoog stelde en dat hij haar tekortkomingen moest schuiven op haar „eingetretenen Flegeljahre".

[1]) Marianne Fromlitz, uit een zeer muzikale familie gesproten, was vóór haar huwelijk leerlinge van Wieck.

[2]) Met vele brieven en bescheiden verwerkt in „Clara Schumann, Ein Künstlerleben" van B. Litzmann.

KUNST.

In Pulchri.

In het Haagsche kunstleven is deze week een jubileum gevallen. De schilder Roermeester is zeventig jaar geworden en heeft deze gebeurtenis door zeer veel confrères, met de grootste warmte, gevierd gezien. In Pulchri is van zijn werk, dat de twee kleine zalen vult, ongewoon veel verkocht; Roermeesters portret, door Arntzenius geschilderd, stond in een der hoeken van de zaal. Daarbij had Dr. Bredius een schitterend mooie mand rose en roode lelies doen plaatsen. Een der werken van Roermeester is voor ons Haagsche Stedelijk

museum aangekocht: Dit stelt voor winter op een klein dorp. In de verte is het torentje, het pad langs de bevroren vaart loopt er op af, Kleine huizen met besneeuwde daken zijn rechts in 't schilderij.

Roermeester heeft veel geschilderd, dat niet alles van gelijke waarde is. Er zijn hier veel luchtige krabbels, doch er zijn ook enkele werken wier verwantschap met de groote meesters der Haagsche school duidelijk is.

Zoo zien wij in de verbeelding terug deze zeer verdienstelijke landschappen, terzijde gesteld van het, voor het museum aangekochte, doek. Terwijl deze tentoonstelling ten einde loopt, wordt er in de groote Pulchrizaal een tentoonstelling aangericht, welke belangrijk belooft te worden. Opnieuw komt een groep Belgische schilders naar ons toe om hun werk, thans in het gebouw van de Hollandsche broeders, te toonen. De kunsthandel Neuhuys leidt opnieuw deze Belgische salon. Zoo is op 't oogenblik den Haag met dezen salon en zijn volledige Toorop-tentoonstelling waarheen het publiek blijft stroomen, inderdaad het middelpunt van Nederlands kunstleven.

ALBERTINE DE HAAS.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Het 30-jarig Jubileum van Anna Sablairolles.

Wat moet ik eigenlijk vertellen? vroeg me een kleine gezellige vrouw, met een frisch

Mevrouw ANNA SABLAIROLLES.
Photo H. Berssenbrugge, Rotterdam.

gezicht, pittige oogen en grijs krulhaar, er is van mijn loopbaan niet zooveel buitengewoons te zeggen, 't eenige belangrijke is, dat er weinig belangrijks gebeurd is in de 30 jaar, dat ik aan het tooneel ben geblèven. Geen schokkende gebeurtenissen, geen mijlpalen! Door omstandigheden ben ik er alleen 5 jaar af geweest, dus het tijdperk loopt eigenlijk af over 35 jaren, van 1873 af, toen ik aan de Tooneelschool eindexamen deed in een stuk, dat Schimmel speciaal geschreven had. Dat was het begin voor een contract met het Nederlandsch, waar ik lang ben gebleven. Ik was 'n tijdgenoot van Schultze. In dien tijd liep in Amsterdam de cursus van de Tooneelschool over vijf jaar, 'k was er op mijn twaalfde gekomen en ik heb er veel geleerd, veel degelijks, allerlei vakken, de vreemde talen, 't was toen echt een school, je opvoeding werd er voltooid.

Vooral speelde ik de ingénue-rollen in Fransche blijspelen, zooals die toen in de mode waren. Ook „le monde où l'on s'ennuie". Daarover heeft nog een waardeerend artikel in de Temps gestaan. — Voor 't gemak zal ik mijn leven maar in een paar perioden voor u hakken: de tweede is, dat ik naar de Variétés ging in Amsterdam. Daar speelden we Ibsen: Nora, Hedda Gabler, — dus dat was een heele sprong voor me — een totaal andere sfeer! Ook werden er pantomines gegeven, zooals „de Verloren Zoon".

Daarna kwam de tijd, dat ik niet speelde. Maar toen Royaards een eigen gezelschap ging vormen, ben ik van het eerste moment af aan Het Tooneel verbonden geweest. En Royaards bereft me — 't was een tijd van verslapping, ik had weinig energie meer, mijn oude geestkracht teruggegeven. Als leider heeft hij een onuitputtelijk geduld en dat standde me te vergeten haar tante Suze Sablairolles, die al lang gestorven is. Er is in haar een conflict, die het begrip van jaloezie de mortier, van dat hartelijk-afgunstige, een feit waar velen in

Nu heb ik weer zóóveel werklust, zóó 'n plezier in mijn vak, dat ik niet van het tooneel zou af willen, al werd ik ook nóg zoo rijk. Niet — bekende ze eerlijk — dat we soms niet doodmoe zijn, en dat ik niet graag wat minder zou reizen, want zoo'n tournée door de provincie .... als je het nooit hebt meegemaakt kàn je niet weten hoe dat is: zoo vreeselijk vermoeiend, geestdoodend en tijdroovend .... Maar heerlijk is het toch! — Moeilijkheden heeft ieder mensch en overal, met mijn kameraden kan ik het anders goed vinden en financieel is het ook zoo slecht niet ... als je ten minste nagaat, hóe weinig excellente vrouwen soms verdienen. Bij Het Tooneel is het ook prettig, dat we voor de historische kostuums niet zelf hoeven te zorgen. En ik speel in vooral karakter-rollen, minder in het moderne. Wel in de Violiers en zoo.... Weet u al, dat ik dit seizoen moeder Violier niet meer speel? — ik ben overgesprongen — ik ben nu Rosalie, omdat mevrouw Spoor weg is. Dat stuk is al dikwijls gegaan en Mercadet! In Hooft's Warenar heb ik de rol van Reym, dat geven we elk jaar een paar keertjes, 't is toch zoo'n mooi stuk om te spelen. En dan de Misanthroop en de Vroolijke Vrouwtjes van Windsor, daar was ik juffrouw Haastig. 't Is eigenlijk makkelijk, dat ik ineens in dat genre van rollen kwam en het „entre les deux âges" had overgeslagen, toen ik bij Royaards ging spelen. Er zijn actrices, die dan voor zichzelf zoo'n verdrietigen tijd doormaken vóór ze eraan gewend raken, dat ze geen jong meisje meer kunnen voorstellen.

Zoo babbelde Anna Sablairolles door; vertelde hoe ze eens in het Duitsch „Vriend Fritz" heeft gespeeld met von Possart en v. Zuylen; en ze gaf den indruk van een merkwaardige vrouw, helder, opgewekt, vol liefde voor haar vak, dat zooveel schoons kàn bevatten en toch voor zoovelen een struikelblok wordt.

Haar naam is een echte tooneelnaam, en toch waren noch haar vader, dien ze heel jong verloor, noch haar moeder aan het tooneel. Maar wel haar verdere familie en niet

Moeder Violier (A. Sablairolles) in „De Violiers".
Photo H. Berssenbrugge, Rotterdam.

Mevrouw Gudula (A. Sablairolles) in „De Vijf Frankforters".
Photo H. Berssenbrugge, Rotterdam.

vervallen, zonder dat ze het zelf willen of weten, uitsluit. Als mevrouw Sablairolles er niet boos om wordt, zou ik bijna zeggen een tooneel-rot van de goede soort!

Toen ze prate van haar oude, blinde moeder, waar ze in Amsterdam mee samenwoont, was ze lief-sentimenteel en gevoelig, oud en jong tegelijk, jong in haar gezicht, oud met haar levenservaring. Moeder kan ook niet meer loopen, zei ze, en ik denk niet, dat ze op mijn feest zal komen; ik wou het wel graag, ergens in een verscholen hoekje, maar ze durft het niet aan, en als ze dan zou gaan huilen....

Anna Sablairolles is een actrice vol toewijding. Ons allen geeft ze te genieten van haar karakteristieke kunst, van haar talent, om een rol stijlvol te typeeren. Als mevrouw Gudula in „De vijf Frankforters", dat een tijdlang van het programma af is geweest, heeft ze 3 Maart in Amsterdam haar feest en daarna komt ze het land door in die rol. Wij wenschen haar een heeleboel prettige herinneringen van dien tocht!

J. ZWARTENDIJK.

Twee oude tantes.

Er is een beeldig vers, waarin sprake is van één oude tante, die wat erg oude-tantes-achtig doet en daarom weleens uitgelachen wordt — als meer oude tantes. In dat Fransche vers wordt roerend het medelijden voor de oude tantes ingeroepen — ze ontbeerden zooveel, en offerden vaak zooveel.

Van twee zeer merkwaardige oude tantes weten Keir Hardie, de Engelsche Socialistenleider, en John Redmond, het hoofd der Nationalistische partij te vertellen. Beide erfden van de twee oude tantes, Elisabeth en Jane Kippen, een zeer aanmerkelijke som voor hun partijkas.

De twee oude tantes waren van meening, dat eenmaal in Engeland Socialisten en Nationalisten zouden samengaan en dat dan in hun handen Engelands heil lag.

Jaren geleden al hadden de dames Kippen Hardie zelf willen steunen. Ze wisten, dat hij een werkman was, en wellicht over niet genoeg geld beschikte om zijn politieke positie te handhaven. Ze wilden hem dat geld geven. Maar eerst verlangden ze volledige informaties omtrent hem, en gingen die toen inwinnen bij zijn ... schoonmoeder.

Menschkundig gezien van de dames. Als die nog wat goeds weet te zeggen ...

De informaties vielen uitstekend uit. Doch er waren voor Keir Hardie omstandigheden, die hem het aangeboden geld deden weigeren.

Even voor haar dood begonnen de dames groote sommen te geven aan de beide politieke partijen, die haar sympathie hadden. En na haar dood bleken de Socialistische Partij en de Nationalistische de eenige erfgenamen.

MAANDAG.

Ieder die eerlijk is, moet erkennen dat hij 't land heeft aan den Maandagmorgen: niet Maandagavond, dat een heel gezellige avond zijn kan, doch speciaal: Maandagmorgen.

Het gewicht van het leven — werkelijk of denkbeeldig — weegt zwaarder op ons, zóó als we in den ongevoeligen Maandagochtendsfeer het hoofd boven de dekens steken.

De rustpoos is voorbij — een lange weekomloop wacht.

Gister omstreeks dezen tijd keerden we ons in bed nog eens om. Stilte rees als een liefkoozing op uit de straat .... ergens luidde een kerkklok .... op 't balcon krieuwden een paar mussehen die redenceerden met de zon.

Maandagmorgen-vroeg.

Haastige, ongedempte geluiden in de gang ... Ach — denkt de huisvrouw in haar bed ..., het is alweer voorbij .... Jansje heeft zich verslapen, daar begint het lieve leven.

Het lieve leven is er al. Een harde bel klinkt door het huis. De bakker is ongeduldig geworden. Wéér een bel. Duidelijk daarop luwaai van stemmen, een korte scherpe discussie van twee die zich meten.

Nieuwe bel — de melkboer! Nu klinken harde stooten van klappende, ijverig toeschietende sloffen door de gang. Mevrouw hoort het: Jansje heeft zichzelf herwonnen; die is al opgenomen in den loop der dingen, in den drang van het wiel, de groote ommezwaai die een week duurt.

Mevrouw zucht .... zij weet dat ze er nog niet in is. Die wasch, o, die vervelende wasch, daar begint het mee. Ze ziet zichzelf al grabbelen, overal, als een jager naar wild, in de schuilhoeken der jongenspakken naar vuile zakdoeken; ze moet zoeken naar boorden en kraagjes naar dasjes en strikjes. Door dit beeld heen mengt zich de wrevel om den waschbaas, die nog een ontbijtservet uit twee vorige wasschen achter hield. Natuurlijk is het weg, heeft mevrouw die of die het liggen op haar tafel, kalm, zonder vroeging, en zij is het kwijt; haar mooie nieuwe servet. Mevrouw is opgestaan — met zuchten — en kleine Elsje roept uit haar bedje op een zangerig wijsje zonder meegevoel: — heb-n-weerhoofdpijn ma?

Aan het kanten onderjurkje van Elsje, bedenkt mevrouw, moet nog wat hersteld vóór het de wasch ingaat. En ook aan de dansjurk van Marietje en dan de nieuwe blouse van Pieter .... die moet de eerste maal eigenlijk in huis gewasschen worden. Ach, de wilde volkeren hebben het makkelijker dan een Haagsche mevrouw op een bovenhuis met vier kinderen, waarvan twee meisjes zijn ...

Mevrouw gaat naar beneden om voor 't ontbijt te zorgen. Heeft ze hoofdpijn of heeft ze 't niet? Ze ziet Jansjes onafhankelijk gezicht na den vrijen dag van gister.

Ze merkt dat de bezigheden laat zijn, dat de kinderen zich erg zullen moeten haasten voor de school en aan de rimpels op haar mans voorhoofd en het wat bleek betrokkene van zijn gezicht ziet zij dat een zware dag hem wacht.

Ja, nu voelt zij toch duidelijk wat hoofdpijn, Maandag ... .

Maandag beteekent ongevoeligheid, geluiden die te hard zijn, humeuren die te scherp zijn, gezelligheid die er te weinig is.

Maandag ... is koud vleesch en opgewarmde overblijfselen van het Zondagmaal.

Op een Maandag manifesteeren kleine ontstemmingen zich in een paar woorden.

Op een Maandag ontdekt de jonge gehuwde man dat zijn jonge vrouw, die hij slechts weinig lager stelde dan de engelen, evenals hij, een mensch is.

En op een Maandag beschermt de reeds lange jaren gehuwde echtgenoot zijn vrouw tegen haarzelve, deelt hij haar, die over kleinigheden tobt, zijn meer breede optimistische filosophie van het leven mede, overtuigt hij haar dat weinig dingen de moeite waard zijn om er het leven voor te bederven — zeker geen prikkelbaarheden van een ontstemde gedienstige en zelfs geen weggeraakt ontbijtservet.

De Maandag is een strijd, die in elk geen een ander beeld draagt en ook weer anders wordt uitgestreden.

Doch als een verzoening valt de Maandagavond. Dan is het genot van ook den weekdag begonnen.

T. VAN T.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

PERZISCHE TAPIJTEN
N. BENEZRA & Co.
NOORDEINDE 140.
TELEFOON 8195

VOOR MOEDERS.

Wat zegt ge van mijn echte oude boerenkar? Ik ben er dol mee in mijn schik. Ergens in Gelderland vond ik hem — twee jolige gastjes renden er een mullen tuin mee door,

Mijn Boerenkar

een grintpad tegen een heuvel mee op. Ik, die zeulde door den tuin met mijn hoogen kinderwagen, waarvan de wielen scherpe voren sneden in het zand der paden, in het grint, vroeg deemoedig aan de voortstormende Wilde Jacht, of Baby eens in dien wagen mocht zitten. De heeren waren even gewillig als behulpzaam. Spoedig was de riem overgebracht van den kinderwagen naar de boerenkar, een kussen werd voor Baby's rug gehaald, daar ging Baby over van den wagen naar de kar en glunderde al direct over die verbetering van haar uitzicht, want nu zag ze de mooie paarlhoenders van heel dichtbij, en ook kon ze zoo maar zelf een bloem afplukken, die langs den weg stond.

We hebben heel veel pleizier gehad van de geleende kar, die vacantie. Zoo zorgeloos liepen we naast elkaar, met den kruk van de kar tusschen ons in. Baby had ons waarlijk niet noodig, die genoot volop daar achter ons. We behoefden lang zoo angstvallig niet meer ons terrein te kiezen, de kar hobbelde op zijn breede velgen over den boschgrond, over de pas begrinte wegen.

Na het eten, als we louter voor de gezelligheid even naar het dorp gingen, waar de menschen aan hun deuren een praatje stonden te maken, en achter de ramen en de ondergordijntjes de theelichtjes schenen, sterretjes der gezelligheid, dan vierde Baby haar grootste triomfen. Zoo'n pret had ze om het gerammel van den wagen op de veldkeien, dat iedereen het vroolijk-juichende kindje in haar grappigen en toch zoo praktischen wagen toeknikken moest. Ik had er mijn Baby natuurlijk op aangekleed, op de boerenkar meen ik. Geen geborduurde jurken of mutsjes, maar een linnen zonnehoed en van die goedkoope doodgewone, toch zoo allerliefste kimono-jurkjes. Van kimono-jurkjes gesproken, ik heb weer heerlijk mijn slag geslagen op den uitverkoop. Baby is voor den heelen zomer klaar en kan elken dag een schoon jurkje aankrijgen. Geen jurkje heeft me meer dan 85 cent gekost. Ze staan verrukkelijk. En wat ook zoo makkelijk is, bij die jurkjes is geen schort noodig, staat er zelfs niet op. Je hebt dus maar met eene bedekking te maken, die aanhoudend verschoond moet worden. Ik heb lang niet allemaal lichte jurkjes gekocht, al ben ik van plan, elken morgen een schoon aan te doen. Want met witte of lichte kan je in de zomerdagen wel elk uur een schoon geven, als je tenminste je kind vrij en onbekommerd laat spelen, zooals een moderne moeder dat pleegt te laten doen. Donkerblauwe en vuurroode zijn erbij en dan dan ook donkerrose en matblauwe. Om bezoeken te brengen of te ontvangen is er nog wel wat in Baby's luiermand; bovendien denken grootmoeders of tantes nog wel eens om linten, of kantenjurken. Zoodoende is de kwestie van Baby's kleedij alweer, en ik denk ook tot haar genoegen, uitgemaakt. Toen onze vacantie ten einde was, en we afscheid moesten nemen van Gelderland, moesten we ook afscheid nemen van de geliefde boerenkar. Doch daartoe schoten onze krachten tekort. We moesten ook zoo'n kar hebben! De kar in quaestie was niet te koop. Toen heeft iemand anders, daar we zelf geen tijd hadden, voor ons ergens in Arnhem in een boerenwagenmakerij de hier afgebeelde kar gekocht. Die was bij aflevering geheel ongeverfd en kotste f 3.25. Dat is nog eens te betalen voor een arm mensch, nietwaar?

't Was vroeg in den zomer geweest, toen we met verlof gingen. En in dien zomer groeide Baby als kool. Spoedig staken Baby's voetjes vóór uit de kar, als ze een beetje naar voren kwam. En ze was nog te klein om daar zelf op te letten en zelf weer goed te gaan zitten. Om allen euvel weg te nemen, hebben we toen een verlengstuk aan de kar laten maken.

Toen was, voor een artiestenoog, het model van de kar bedorven. Maar voor een moederoog was zij nu volmaakt. Want nu kon Baby languit gaan liggen in de kar en dan zoo, in de verdere zomerdagen, 's middags op Scheveningen haar middagdutje doen in de schaduw van moeders strandstoel. Dan moesten haar voetjes onder dat balkje aan het eind van den wagen doorglijden. Ik zie u al een bedenkelijk gezicht trekken. Stel u gerust, als ze zoo klein zijn, dat ze buiten nog een middagdutje noodig hebben, zoo tot $1\frac{1}{2}$ à 2 jaar, dan gaan de voetjes er nog zonder eenig bezwaar onderdoor. Worden ze grooter — dan kan het verlengstuk er weer af. Want een grooter kind blijft fiks rechtop zitten, en alsdan is de eigenlijke kar lang genoeg. Het verlengstuk is dan buiten dienst gesteld — tot het weer in dienst gesteld wordt.

Mijn ongeverfde wagen werd leelijk — grauw. Toen heb ik mijn verver laten komen, en hem een ontwerp-boerenkarbeschildering aangeboden. Kar donkergroen, ballen vuurrood, wielen vuurrood, alles afgezet met witte biezen. De man had schik in 't geval. Alleen wou hij per se hardgele wielen maken. „Want", zei hij, „dat hoort nu eenmaal aan zoo'n boerenkar." Hij had dus blijkbaar meer ondervinding dan ik van dergelijke voertuigen. Ik durfde echter niet op zijn voorstel in te gaan, bang als ik was, dat 't dan wel een beetje heel origineel worden zou. En toen heeft hij de wielen rood geschilderd.

Ik stond juist voor het raam, toen de schilder met de zaak aan kwam zetten. Ik moest lachen om 't welgeslaagde van 't geheel. Wel overheerschte 't rood te veel naar mijn zin, en won ik een ander wel aanraden, 't dan eens met geel te probeeren. Doch alleraardigst was de kar, dat dient gezegd te worden.

Van den winter heeft hij op de kinderkamer dienst gedaan, en Baby heeft er aan leeren loopen. Baby steunend op het achterschot, ik de kruk tegenhoudend, dat de wagen niet vooruit zou schieten. Thans rijdt Baby 'm alleen. Dan laadt ze hem eerst vol met poppen, beer en hondje, en daar gaat 't. Toen de foto klaar was, zag ik, dat die onbescheiden Jonny, lievelingspop der Baby, er ook op had willen komen. Enfin dan maar.

Zoodra 't nog wat zachter is, gaan we er met de boerenkar op uit. Dan mag Baby trekken, tot ze moe is, en daarna zich neervlijen en zal moeder haar best doen. Ja, ja — ik weet 't al. De wagen is te laag. Het stof — etc. Maar als Baby loopt, komt haar kopje heusch niet zooveel hooger. Zou Baby nu om 't stof niet mogen loopen, alle jaren, dat ze nog te veel in lagere regionen zal doorbrengen? De zaak is het stof te mijden — en met een Baby kan men dat allicht. Ik ben nog nooit met Baby in het centrum der stad geweest en zal er me voorloopig niet aan bezondigen.

Verder dient de wagen als speelwagen wel laag te zijn, anders is 't gevaar van omkantelen te groot. Baby klimt er in en uit — de grootere buurkinderen eveneens — die zouden het met een hoogeren wagen ook probeeren, en ik heb dien al weleens zien omslaan. Dat was er zoo een, als verleden jaar voorjaar opeens in de mode kwam. Net een jachtwagen maar dan in 't klein. Of een miniatuur-dogcart. Ik vind mijn boerenwagen veel verkieslijker en praktischer.

Van den zomer gaat ie weer mee op reis. Waarheen — daar ga ik vast eens over zitten denken.

MATER CONATA.

Vraag.

Een onzer lezeressen vraagt het adres van den oprichter of secretaris van de onlangs opgerichte Dilettanten Opera- en Operette-Vereeniging.

Kan iemand ons daaraan helpen?

ADVERTENTIEN.

Sinds jaren geleverd aan H. H. M. M. de Koningin en de Koningin-Moeder.

Effecten.

Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het

FINANCIEELE DAGBLAD
NEERLANDS KOOPKRACHT,
prijs per halfjaar f 6.-.

ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; **elken dag** de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.

Vraagt gratis proefnummers aan het bureau:
Anna Paulownastraat 76,
's-GRAVENHAGE.

Een **Veiligheidsgasmeter** wordt **ieder** op aanvrage verstrekt.
Aanvraagformulieren gratis bij de Gasfabriek verkrijgbaar.

H. ZUMPOLLE
Veenestraat 29.
TELEFOON 4105.

EENIGE JAARLIJKSCHE OPRUIMING
Buitengewone aanbieding van eene groote partij
REISKOFFERS EN DAMESTASSCHEN.

D. VAN UNEN, NOORDEINDE 130
Dameskleedermakerij.
Ontvangstbericht der nieuwe stoffen voor Tailleur-Costumes.
Fantasie-Japonnen - Blouses, enz.
— **Teleph. 2484.** —

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM Leidschestraat 24.
UTRECHT Oud Kerkhof 22.

Keurige bewerking.
Iederen dag verzending en ontvangst der goederen.
Vlugge aflevering.
Afhalen en thuisbezorgen gratis.

Afhalen en thuisbezorgen gratis.
Billijke prijzen.
Hoofdfiliaal te 's-Gravenhage: Henlstraat 25. Tel. 4042.
Filiaal voor Duinoord: Valeriusstraat 77.
Neemt proef.

H. B. S.
(Houdt Braef Stant)
is de naam van het nieuwe, hoogst elegante, **bijzonder lichtloopende**
Dames-Rijwiel
dat ik dit seizoen in den handel breng.
Zoutmanstraat 71. **W. C. v. BEYEREN.**

MANICURE
Melle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

Madme Barbilion.
Manicure Electrique.
Face Massage.
Epilation (ontharing).
DENNENWEG 8a-10a.

Theater
Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Fransch Blijspel Repertoire
Aanvang 8¼ uur. *Einde 11 uur.*
De Verzegelde Minnaar.
ZONDAG 1 MAART 2 uur
Matinée.
De Balletdanseres.
Dinsdag en Vrijdag **niet rooken.**

FAMILIE-BIOSCOOP.
(Onder Contrôle).
Prinsestraat 40. Tel. 7477.
DEN HAAG.
VANAF HEDEN
ons nieuw succes-hoofdnummer
De Valsche Hertogin.
Drama in 4 acten en 1 proloog.
Schitterend gemonteerde tafereelen, meesterlijk spel, heerlijk natuurschoon maken deze film tot een
Buitengewoon Succesnummer.
Gewone Matinée- en Avondprijzen.
Verwacht vanaf 6 Maart:
Reprise van het nog niet overtroffen meesterwerk
„Quo Vadis"
van HENRI SIENKIEWICZ.

Concert-Bureau A. VERNOUT, Haarlem.
Vert. Conc.- en Theat.-Bureau M. J. DE HAAN.
ZAAL DILIGENTIA
Lange Voorhout
Maandag 2 Maart, 8 uur,
LIEDEREN-AVOND
TILLY KOENEN
Begeleiding: **Wilhelm Scholz,** *PIANIST, Berlijn.*
Programma: SCHUBERT, WOLF, STRAUSS, ARN. MENDELSSOHN, BUNGERT.
De IBACH-Vleugel uit het magazijn van den Heer J. F. Cevraas, Westeinde 37.
Entrée: Zaal f 2.—; Balcon f 1.50; verhoogd met 5% Armenrechten.
Kaartverkoop en plaatsbespreking dagel. van 10—12½ en van 2—5 uur aan Diligentia.

GRAMOPHONE

Munt uit boven ALLE merken door:

Soliditeit. Geen bijgeluid.
Zuiverheid van toon. Uitgebreid repertoire.
Duurzaamheid. Eerste Klas Kunstenaars.
Artistieke weergave op Vocaal en Instrumentaal gebied.

De beste en meest beroemde artisten verschijnen **alleen** en **uitsluitend** in **onzen** catalogus.

De nieuwe catalogus verschijnt binnen enkele weken. Wij zenden U deze op aanvraag.

The Gramophone Cy (Agency)

25 Papestraat. - Den Haag. Tel. 7211.
12 Regulierstreestraat. Amsterdam. Tel. 5614.

GEHOORZALEN PARTERRE.

De ontwikkelde Vrouw

betaalt geen honderd gulden, voor iets wat zij even goed, zoo niet beter, voor vijftig gulden kan koopen.

Dát is de reden waarom wij zoo vele ontwikkelde dames onder onze cliëntèle tellen.

Men raadpleegt steeds onze advertenties, verschijnende in „de Avondpost", „het Vaderland", „de Nieuwe Courant" en „de Haagsche Courant".

Vooral nu, zijn met het oog op de a.s. verbouwing de artikelen BUITENGEWOON LAAG genoteerd.

De Directie,
v. h. **VERKOOPHUIS,**
103-105-107
Groot Hertoginnelaan
(dagelijks geopend van 10-4 uur).

FERD. VAN VLIET.

Reparatie-Inrichting.

Matten van Stoelen.

NOORDEINDE 158. TELEPH. 3160.

Willem Roelofsen

Fijne Vleeschwaren. Comestibles. Chocoladeletter. Kruidenierswaren.

WIJNHANDEL

Stephensonstraat 48,

Teleph. 2774.

Maison J. BRAND

Tailleur pour Dames

Teleph. 5599

- Papestraat 26. -

Ontvangst bericht der nieuwste Tailleurstoffen

N.V. Maison PFAFF

PLAATS 24.

Telefoon interc. 4139.

Costume tailleur

naar maat, in blauweserge of engelsche fantasie stof Mantel met zijde gevoerd. Iste klasse coupe en uitmuntende afwerking.

Fl. 68.-.

Sanogres

DE KEUKEN DER TOEKOMST.

Koken zonder water

Braden zonder vet

Hoofdagenten voor den Haag en omstreken

H. W. van Brakel & Zoon

HOFLEVERANCIERS

PIET HEINSTRAAT 15 - - - - Telef. 1767.

GEEN FILIALEN.

Maatschappij tot Meubileering en Woninginrichting

voorheen **J. P. KOSTER,**

Behanger-decorateur.

v. d. Spiegelstraat 2,

Telephoon 2260.

Fabriek Hugo de Grootstraat 17 b.

Confiseur. - - - Chocolatier.

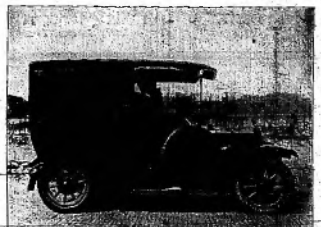

Glacier. J. A. MONCHEN. Cuisinier.

N.V. ENTHOVEN. Vlamingstraat 18, den Haag.

- COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN. -

SPECIALITEIT IN KEUKENFORNUIZEN.

- Modelkeuken in het benedenmagazijn. -

Maison de Couture „Aux Elégantes"

77 NOORDEINDE - - LA HAYE.

Mise en vente à prix très réduits des modèles etc. de la Saison.

F. W. VAN WIJK, Dameskleermaker.

Den Haag, Tollensstraat 118.

TELEPHOON 3235.

Speciale inrichting voor het vervaardigen naar maat van Tailor Made costumes.

Rij- en sportkleeding.

Marie van der Vijver

Concert-zangeres
Leerares Solozang.

Sweelinckstr. 137

DEN HAAG.

ERNEST CASSUTO

TANDARTS

zal Woensdag 4 en Donderdag 5 Maart **AFWEZIG** zijn.

Fred. Hendriklaan 45, Den Haag.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang, Woensdag 4 Maart 1914. No. 20

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Nieuwsblad voor de ontwikkelde Vrouw

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal, bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers 5 cent.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE: Kneuterdijk 16, 's-Gravenhage. TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels . . . . f 1.25
Elke regel meer 0.20
Groote letters worden naar plaatsruimte berekend.
Bij abonnement belangrijke korting.

BIJVERDIENSTE VOOR DE VROUW.

Als ge dezen titel leest, gaat een wereld van piekeren voor U open.

„Hoe zal ik er wat bij verdienen?"

Dat vraagt menige vrouw in tallooze zelfgesprekken, eindelooze overleggingen zich af.

We zullen het niet hebben over de vraag: Hoe zal wat verdienen? Gelieve daarop te letten.

Deze vraag kan nauwelijks beantwoord worden, heeft nauwelijks recht om gedaan te worden. Want het eenige, wat daarop volgen kan, is een wedervraag.

„Wat kàn je? Wat heb je geleerd?

Welnu, zoek dan dat of dat werk, geef u op voor die of die betrekking.

U zult me toegeven, dat men zulk een conversatie in zichzelf kan houden. Dáár heeft men geen partner voor noodig.

Maar nu de vraag naar bijverdienste.

Dan is er dus al verdienste, 't zij van denenen die vraagt of van een ander. Dan kan men al makkelijker geholpen worden, omdat men niet zoo véél vraagt, geen volledig levensonderhoud, slechts bijverdienste. Echter moet weer met andere factoren gerekend worden, die het antwoord op deze vraag alweer bemoeilijken.

Gelegenheid, levensomstandigheden, krachten, tijd — dit alles moet thans in aanmerking genomen worden. Met deze factoren kan het harde Leven, dat slechts naar verdienen vraagt, geen rekening houden.

Ongetrouwde vrouwen zoeken bijverdienste — getrouwde zoeken ze. Ongetrouwde zoeken die bij haar eigen onvoldoend inkomen, of om niet zoo geheél afhankelijk van hun ouders te zijn — getrouwde vrouwen zoeken ze meest bij de verdiensten van hun echtgenoot. Uitgezonderd de armen, die, echtgenoote en moeder zijnde, naast haar eigen verdienste nog bijverdienste noodig hebben.

Veel hebben de vrouwen reeds als bijverdienste verzonnen. Maar, sedert ik de groote Amerikaansche vrouwenbladen volg, moet ik toch zeggen: „Hoe weinig hebben ze verzonnen!

Wat zijn ze weinig origineel geweest in hun verzinnen! Hoe weinig doeltreffend vaak.

En dan — hoe velen hebben zich tevreden gesteld met een bijverdienste, die om het ronduit te zeggen, het karakter van bedelarij kreeg, in den vorm van een vaste belasting op vrienden en kennissen.

Ik heb ondervinding van eenige andere steden nog dan den Haag.

Maar ik geloof, dat in ons lieve Haagje dat oneervolle bijverdienen — door — vrouwen wel heel erg woedt.

Hoeveel weduwen, en van goede familie vaak, hebben niet een theedépot? En dan ben je heel tevreden met je lekkere thee van den kruidenier, en dan komt er iemand namens iemand anders smeeken om de leverantie, en dan ben je zoo goed niet, of je moet je thee van de dame nemen, die er wat bij moet verdienen en je mist het makkelijke geregeld opschrijven in het kruideniersboekje en het makkelijke eventjes — opbellen als je 't vergeten hebt — en je hebt weer een leverancier meer, een bel aan de deur meer.

Hoeveel dames hebben een linnendepot. Dan ga je trouwen, en je wil heerlijk alles op je gemak uitzoeken in zoo'n groot, oud, echt Haagsch magazijn, waar je moeder al haar uitzet kocht — waar de winkeljuffrouwen je heele levensloop kennen en 't zoo leuk vinden; gut zóó klein was mevrouw, toen ze hier tusschen de toonbanken naar flanelzelfkant kwam zoeken en nu koopt mevrouw al haar uitzet — en je verhangt je op de groote keus en den goeden raad, waarvan je ervaring hebt — en je denkt bevend: „O Hemel — als die nu maar niet komt, of die, of die." Maar die komt — die komt vast en zeker. — En vraagt, of je je uitzet bij haar wil bestellen, ze heeft een linnendepot uit Twente — ze kan alles op staal laten zien. —

En dan zit je daar, en hebt medelijden, dat is waar. Dat maakt de zaak nog erger — want er af wil je, en er af zal je, maar je medelijden doet je jezelf zien als een monster van hardheid. En vlieg je erin, dan kan je wel huilen om al den omslag, die nu volgt en je had 't in 't oude bekende magazijn voor 't bestellen gehad.

Gaan we nu over tot de edeler soorten van verdiensten, doch die alle orginaliteit missen en zoo weinig opbrengen.

Daar is 't werken voor Tesselschade en Arbeid Adelt. Pas op — ik zeg niet 't minste kwaad van deze wijze van bijverdienen. Tesselschade en Arbeid Adelt zijn instellingen, waar ik den grootsten eerbied voor heb en die menige vrouw in haar moeilijke financieele omstandigheden tot zegen zijn geweest. Doch ik bedoel: „Beantwoord niet de vraag: Hoe moet ik er wat bijverdienen? zonder verder nadenken met: Ik ga werken voor Tesselschade of Arbeid Adelt."

Bedenk eerst eens, of er geen andere arbeid voor u bestaat, dan dit eindelooze borduren of schilderen op zij of kaken of knoopen of weer borduren. Ga eerst eens de inventaris na van uw bekwaamheden en uw gelegenheid.

O, neen! neen! ga niet schrijven in de Vrouwenkroniek! — Dat bedoel ik niet — dat in's Hemelsnaam niet!

Menige Haagsche dame, die bijverdienste noodig heeft, is de Vrouwenkroniek aan gaan zien als een filantropische inrichting. Stuurde eenige beschreven bladzijden — (soms aan beide zijden beschraven, o gij, die het a b c der schrijfkunst nog niet machtig was) en begeleidde die met een brief, waarin de noodzakelijkheid harer bijverdienste, meestal treffend, geschilderd was.

We vonden het wel diep-ellendig, maar we moesten al dat werk terugzenden en konden niet nalaten er een zinnetje tusschen te voegen: „Maar waarom zoudt U nu maar ineens kunnen schrijven, omdat U geld noodig heeft?"

Voor de dames, die dat willen en hopen, met schrijven er bij te verdienen, onverschillig of ze 't in de Vrouwenkroniek van plan zijn of ergens anders, moet ik 't volgende neerzetten, waartoe ik het recht heb door mijn eigen lange ervaring en door die van mijn collega-vriendinnen:

Zoo ge geld noodig hebt, op bijverdienste zit te wachten — hoop dan niets van schrijven. Aleen als ge den tijd hebt, en talent hebt, en geduld — probeer 't dan. En dan zult ge jaren en jaren noodig hebben om erin te komen. Uw werk blijft eerstens weken liggen in de overpropte voorraadladen der verschillende redacties, want waar is de Hollander, die zich nog niet verbeeld heeft, te kunnen schrijven?

Was 't werkelijk iets goeds, zoodat 't trof na de lezing van zóóveel onbewilligs, dan zal 't nog weken liggen, eer er plaats komt in 't door u bevoorrechte tijdschrift, want allen hebben ze meest vaste medewerkers en — werksters. Nu kunt ge zelf wel nagaan, op hoeveel plaatsingen per jaar ge kans hebt. En als ge zoo dan eens acht à tien jaar hebt voortgeploeterd, dan kunt ge een genoeg aantal kranten en tijdschriften aanwijzen, die geregeld van u nemen, en door hun aantal het nadeel der groote tusschenruimte vergoeden. En als ge dan bovendien nog een vasten uitgever gevonden hebt voor uw grooter werk, boeken, brochures of studies — of zoo bekend zijt geworden, dat ge eens of tweemaal per jaar een aanvrage krijgt — dan kunt ge eindelijk rekenen op een alleraardigste bijverdienste ofschoon het er dan nog wel zielig met u uit zou zien als ge er heelemaal van bestaan moest en ervan voor uw toekomst moest zorgen. Dit voor haar, die droomen uit het schrijven een bijverdienste te hebben!

Dan kan men kinderen in huis nemen (een zeer gewilde manier van bijverdienen in den Haag) men kan lesgeven, een oude dame op bepaalde tijden komen voorlezen, met kinderen uit wandelen gaan, open tafel houden.

Wat dat met kinderen uit wandelen gaan betreft, dat lijkt nu al heel aardig. Ik zal toch niet de eenige moeder zijn, die van mijn leven geen kinderjuffrouw in huis wil hebben, maar toch graag op twee vaste vrije middagen in de week rekenen kan. Ik krijg nu eerstdaags een meisje voor twee middagen van een tot zes. Een juffrouwtje die bijverdienste noodig heeft. Mijn buurvrouw heeft net zoo iets, maar dan voor alle middagen.

Doch nu schei ik uit over de manier, waarop Hollandsche vrouwen gewend zijn, bijverdiensten te vinden en vertel u iets van de manier der Amerikaansche dames, en dan zult ge zien, dat gij precies eender zoudt kunnen doen, indien gij durfde.

En daar hebben we 't nu.

We durven niet.

Nog altijd lijkt 't een schande, te moeten bekennen, dat je geen geld genoeg hebt. Dat is nu juist het eigenaardige, dat we heelemaal geen geld hebben en dus verdienen moeten, dat gaat al best onder ons vrouwen, uitgenomen in enkele onderwetsche bekrompen kringen. Maar dat we moeten bijverdienen, omdat vaders inkomen niet groot genoeg is, moeders pensioen of fortuin het niet toelaat, dat de man niet genoeg verdient om blijmoedig en onbezorgd met eenige kinderen de toekomst in te zien dat vindt men nog te kras. En daarom zal men de vele en o zoo makkelijk na te volgen manieren der Amerikaansche vrouw, die geld moet bijverdienen, niet durven na doen. Hier zijn er eenige — ik wou, dat u ze na durfde doen.

Een dame komt bij een kennis, die juist bezig is, tobbend en zuchtend te probeeren een nieuw overtrek over haar strijkplank te maken. Het wil maar niet goed zitten en spelden verhelpen niets aan het euvel. De gast zegt: „Ik heb een mooi model overtrek verzonnen," haalt het en bekleedt er haar buurvrouws strijkplank mee. „Toe, geef mij 't zegt de buurvrouw. „Wat moet 't kosten?" „Vijftig dollarcenten," (f 1.25), zegt de gast. „En vertel 't alsjeblieft overal rond — mijn model is voor elke strijkplank pas te maken." Genoeg: „een geregelde klandizie van strijkplankovertrekken. Ze berekende 25 dollarcenten extra, als ze 't zelf op de strijkplank kwam aanbrengen.

En weduwe die voor haar kinderen den kost moest verdienen, bood zich aan tot het stenografisch opnemen van brieven, die ze dan met de schrijfmachine overschreef. Omdat ze door haar kinderen niet van huis kon, belde ze haar klanten ieder op een vastgesteld uur op; ze dicteerden haar telefonisch de brieven en ze verzond die regelrecht aan de desbetreffende adressen.

Dat telefonisch opnemen gaat niet voor iedereen — maar zou er niet wat in zitten om op geregelde tijden bij die en die aan te gaan en stenografisch de brieven op te nemen, die men thuis op de schrijfmachine voor de geadresseerden in orde brengt? Ik moet u zeggen als 't zoo met de Vrouwenkroniek door blijft gaan, zoek ik een jong meisje voor enkele malen in de week, dat dan de tallooze brieven welke het redactie-voeren meebrengt, stenografisch van me overneemt en ze op de schrijfmachine thuis in orde maakt. Als men zoo klantjes krijgt, dat men zijn week ten halve bezet heeft, kan men, dunkt me, al spreken van aardige bijverdienste.

Een dame wist nog uit haar eigen werktijd, vóór haar huwelijk, hoe naar 't was, om 's morgens vroeg al de boterham klaar te moeten maken en mee te nemen, die voor de lunch moest dienen. Kortom, klerken kunnen zich de weelde niet veroorloven van telkens in een lunchroom te gaan koffiedrinken. Nu maakte de dame een afspraak met een kruidenier. In den loop van den morgen maakte ze tallooze boterhammen klaar, pakte ze keurig in — de kruidenier liet ze kort voor 't middaguur halen — tegen 't uur van de lunch stroomde zijn winkel vol kantoorklerken die een lekkere, goedkoope boterham wenschten — het brood werd verkocht voor 10 dollarcenten en de winkelier deelde zijn winst met de ondernemende dame.

In aardige verzinsels zit vaak verdienste. Kaarten, lampekappen, waaiers. — Ze zijn al zoo vaak beschilderd.

Een dame kwam op 't idee, de bekende groote houten knoopenvormen te bekleeden met witte satijn en die dan te beschilderen. De beschilderde knoopen vonden gereedelijk aftrek.

Een ander verzon boter te maken van aardnoten en vond een kruidenier als geregelde afnemer.

Het groote Amerikaansche Vrouwenblad, waar ik deze geleerdheid uit putte, heeft een vaste rubriek: What can I do? Daar staan al die aardige aardige verzinsels — om-aan-geld-te-komen in, ingestuurd door de dames, die er desverlangd meer van kunnen meedeelen. Zoodra ik er nog eens wat in vind, dat ge zoudt kunnen nadoen, zoo ge maar durfde, vertel ik er u weer van. Het al te Amerikaansche laat ik er uit. Daar is hier toch geen succes mee te behalen. Wat zou ik U vervelen met de vrouw, die geregeld geld verdient, doordat ze jonggetrouwde vrouwtjes leert huishouden en kashouden — dat kan hier toch geen ingang vinden. Of van de vrouw, die voor allerlei menschen naar de markt gaat en daar boodschappen doet en zooveel procent van het bestede geld berekent. — Daar hebt ge toch niets aan.

Laten we hopen, dat ge aan het voorafgaande wèl iets hebt.

S. L.—R.

Feuilleton.

In de wachtkamer van een Tandarts.

Door een toeval was ik eens op het vroege morgen-spreekuur van een tandarts, en van de dingen, die ik dáár beleefde, wil ik U nu verhalen.

Een wachtkamer dient — wil mij dàt tenminste toegeven — om onder de verveling van het wachten, eens op je gemak, alle kwalen en kwellingen aan je medemenschen, die gerust onbekend mogen zijn, uit te meten. Zóó, bijeengegooid in een kil vertrek, heeft er bizonder dikwijls een verbroedering (of maagdelijk gezegd: een verzustering) plaats. Meer dan een spoorweg-coupé schijnt het er voor aangewezen.

De ochtend was mistig, druilig en klam, het licht wou niet doorbreken. Heb er nu wèl besef van, wat wachten wil zeggen, als met politiek doorzicht een klok aan de kamer onthouden is, omdat — zooals 'n medicus mij eens zeide — niets de menschen zoo wrevelig maakt als een tergend-tikkende pendule, die maar niet later wil draaien. We misten dus het amusement om op de wijzers te kunnen turen — en: we keken naar elkaar. Het meest naar degene, die kwam of die ging na een bevelend schelletje en een knik van 't allervriendelijkste dienstbode, die de gelukkige tegenglunderde, wier beurt het was van medische wetenschappen te mogen genieten. De kamer was al vol, toen ik kwam en werd voller! 't Is een waar woord van Maeterlinck dat menschen niet zwijgen kunnen wanneer ze niet in harmonie met elkander zijn! Ergo: men raakte van zelf aan de praat. De tijd duurt soms lang en wat hadden we beter te doen? Daarenboven kan je, al pratende, je angst op zij douwen, wat een aanmerkelijk voordeel oplevert.

—Ik wil u bekennen, dat ik wijs trachtte te zijn en mij eerst van het gesprek onthield. Vol goede voornemens nam ik de „leestafel" te baat. Er lagen wat verwaaide wereldkronieken, een paar geestige Kikeriki's; alleraardigste stuiversbladen en twee dik-gebonden boeken, die m'n welwillende belangstelling trokken. Bij de titels moest ik echter even zuchten: Eigen Haard 1896 — Eigen Haard 1897 en ik kreeg een twijfel, of mijn tandarts wel erg bij was op literatuur en tijdschriftengebied. Stel je voor, dat hij met zijn vak even lang ten achter was . . .

Mijn zwijgende wijsheid is gefnuikt; een buurvrouw heeft mijn zucht gretig te baat genomen!

„Ook pijn, mevrouw, ach jee, ik kan er van meepraten. Drie nachten niet geslapen, gerust waar. Van alles geprobeerd, eau-de-Cologne in mijn mond of het limonade was. Vanmorgen zegt mijn man, die is nog al kortaf, mensch, zeit-ie, 't is uit, je gaat naar den tandensmid. Maar ik sta angsten uit als in de hel. Die pijn — het is een hel gewoon."

Bepaald, mijn arme buurvrouw is erg vertrouwd met de hel; geen goed mensch misschien. Ik weet niet beters te doen dan gefaten te lachen. Daar neemt een stem aan den overkant het voor mij op en vult met zwaar geluid de wachtende ruimte. 't Is eigenaardig, dat het publiek voornamelijk uit juffrouwen bestaat, die allen een buitengewone pluim op hun hoed hebben: zoo'n wuivende veer, die met de woorden mee, op en neer gaat, akelig om naar te kijken.

De stem zegt: „mensch, mevrouw zal hier komen om een gebit, net als ik. U hoeft u niet te geneeren. 't Is een pracht van een uitvinding, maar een last dat je er mee hebt..., nou! Hoe kàn ik het vertellen? ik kon niet meer eten, he? en toen dacht ik, beter valsch als niks, al kost het je centen. Eerst moest ik ergens in bijten. Flink doorbijten, zei de dokter. Jawel, dacht ik, ik wou, dat ik zoo in de weelde kon happen. Maar toen het zaakje klaar was, begon de narigheid. Ik hield het er niet in. Wil u eens zien?" en gedienstig wipte ze met haar tong een rijtje hagelwitte tanden naar voren. Dan glipte het weer in haar mond, zooals een ooievaar een kikvorsch naar binnen slokt. Toen ging ze verder; „'s nachts dan heb ik een angst als ik weet niet wat, ik denk altijd dat ik zal stikken,

DE MODE.

In onzen veelgeprezen tijd, dien wij, en niet zonder reden, de eeuw van het Kind (met een hoofdletter, wat ik u bidden mag!) —, zijn gaan noemen, is ook de vraag naar doelmatige meisjeskleeding meer en meer op den voorgrond getreden. Menige moeder zit zich tegenwoordig het hoofd te breken, hoe zij het wel moet aanleggen om te voldoen aan de strenge eischen, haar door de moderne hygiëne gesteld, en toch niet in conflict te komen met die der mode, waarvoor ook Eva's jongste kinderen groot ontzag hebben . . .

Eertijds ging dat alles veel gemakkelijker; er bestonden geene kindermodes om de eenvoudige reden, dat er geen kinderen waren, — dat wil zeggen: Zij onderscheidden zich uiterlijk in niets van de groote menschen. In de achttiende eeuw, die het glanspunt van het salonleven was, zegt een fransch schrijver, zag een klein meisje er uit als een markiezin in miniatuur en haar broertje was het type van een verkleinden „petit—maître". Om in den toin der Tuilerieën te gaan spelen; waren zij als voor eene groote plechtigheid opgesierd. Zoo'n kloster van zes jaar zou zich diep geschaamd hebben, indien hij daar in het zand moest graven of diabolo werpen zonder rok met panden, korte broek, zijden kousen, lage schoenen met hooge hakken en gespen, zonder opgerold, gefriseerd en gepoederd haar. Het zuje droeg paniers, was hoog gekapt met veel valsch haar en haar frissche kinderkleur verdween onder poeder en rouge . . .

Stijfheid en kunstmatigheid waren aan de orde van den dag.

Toen mevrouw de Genlis vijf jaar oud was, moest zij eens een rolletje in een opera vervullen en droeg zij een Amor-costuum van rose zijde met blauwe vleugeltjes en zilveren schoentjes; men vond, dat dit pakje haar allerbekoorlijkst stond en — daarom liet men het haar voortaan ook in het dagelijksch leven dragen . . . Zulk een voorbeeld is teekenend voor den geest van den tijd!

En zeg nu niet „o ja, maar dat was in Frankrijk" . . . Wij weten immers heel goed, hoe toen reeds de fransche modes in de geheele beschaafde europeesche wereld werden bewonderd en nagevolgd. Vooral in den Haag, waar het corps diplomatique toen zeer uitgebreid was (bijna alle staten van Europa zonden hunne gezanten naar de Vijverstad) deed men daar sterk aan mede. Trouwens men behoeft maar onderwetsche kinderportretten te bekijken om overtuigd te zijn, dat de jeugdige Hollandertjes de mode alle eer aandeden.

Dat duurde zoo, totdat onder den invloed van Jean Jacques Rousseau, de smaak voor natuur en natuurlijkheid weder boven kwam. Rousseau had als grondstelling voor zijne philosofie aangenomen, „dat men tot den natuurstaat moest terugkeeren en dat wij aan de beschaving al onze ondeugden en gebreken te danken hadden."

Met al de onstuimigheid der reactie ging men dan ook op deze leer in en zoo moest er ook aan het kind goedgemaakt worden, wat men het jarenlang had onthouden. Dat er vreeselijk werd overdreven, laat zich begrijpen.

Alles was voortaan „à l'enfant" tot zelfs de kleeding der moeders toe . . . .

Toen kwam de negentiende eeuw met een atmosfeer van Grieksche heldenmoed en Romeinsche gezwollenheid — en met de schoone voorschriften van den Geneefschen wijsgeer begon het er bedenkelijk uit te zien. De Parijsche meisjes kregen aan de oudheid ontleende namen en het kon niet anders of hare kleeding moest daarmede in overeenstemming zijn. Het haar wordt kort geknipt en gefriseerd „à la Caracalla"; zij draagt een „peplum" van mousseline de l'Inde, zonder andere garneering dan een rood geborduurden griekschen rand. Mama heeft er precies zoo een, zóó soepel en fijn, dat men het geheele kleedingstuk door een ring kan halen en wat voor mama eigenlijk een beetje erg ongekleed is, dat staat het dochtertje met het poesele ronde halsje en de mollige armpjes allerliefst.

Volgt de pracht en weelde van het keizerrijk: een sleepjupon à la Psyché, een spencer van zwart fluweel, een authentiek Indische sjaal, een toque met tot op het oog afhangende veer, sandalen met kruisbanden, ridicule aan den arm .... ziedaar het dagelijksch toilet van groot en klein.

Het einde van het Keizerrijk is ook het einde van een tijdvak van glorie, van feesten, van genoegens, — Napoléon had alles gedaan om luister aan het hof bij te zetten en die luister weerspiegelde zich in alle kringen, — het was een koortsachtig bestaan geweest en het leek wel of men uitgeput was, zoo plotseling kwam men tot rust en kalmte. Het geheele leven veranderde — de maatschappij stond in het teeken van braafheid en zuinigheid ...., de kleeding ondervond dat in de eerste plaats. 't Was uit met onbedekte schouders en armen, zelfs de hals mocht niet meer gezien worden. Die verdween daarom geheel in een „guimpe" van dikke nansouk. En de beenen — foei! de beenen werden weggemoffeld in lange broekspijpen, die onder den rok uitkwamen en tot op de laars nederhingen .... meer dan vijftig jaar lang zou dit malgracieuse, onmogelijke kleedingstuk het kindertoilet bederven .... Het was als een symbool van de saaiheid waarin het meisje werd opgevoed. Veel geleerd werd er niet, dat was nu eenmaal geen mode, maar aan spelen, lag men even weinig. Zoodra als het schoolwerk was gedaan, zocht men het vaste plaatsje op een laag stoeltje bij het raam op en dan kwam een handwerkje voor den dag of men doorbladerde een album .... want vóór alles moest een meisje zedig en bescheiden zijn en niets doen wat in het oog zou kunnen vallen ....

Kunt ge u zoo'n kind van 1830 voorstellen in haar donkere jurk van zwaar merinos met strakgetrokken lijfje en reusachtige „gigotmouwen"? Geen kwestie meer van golvende krullen — het haar is stijf, en plat, à la Chinoise, langs het hoofd gestreken en niemand minder dan George Sand heeft al de akeligheid van dat kapsel beschreven. „Het haar werd net zoo lang omhoog getrokken, men kamde en borstelde het zoo lang den verkeerden kant uit, tot het een loodrechten stand had aangenomen; dan werd het boven op de kruin in een knoedel gedraaid, zoodat het hoofd een langwerpige bal geleek met een kleinere bal er op.

Acht dagen van vreeselijke pijn en slapeloosheid waren noodig voordat het haar die gedwongen plooi had aangenomen, en men bond het zóó stijf, dat het vel van het voorhoofd gespannen was en de hoeken der oogen omhoog werden getrokken zoo als bij de poppetjes op Chineesche waaiers."

Arme kleinen! Gelukkig voor haar duurde deze coiffure niet lang, want al spoedig kwam het oogenblik waarop het niet meer welvoegelijk werd gevonden de ooren te laten zien. Toen droegen de kleine meisjes korte krulletjes, die langs de slapen werden gelegd en op haar vijfvingers verjaardag kapte men haar met stijve, gladde bandeaux, die de ooren bedekten en die wonderwel pasten bij het stemmige „corsage à la vierge".

Maar zulk een strenge ingetogenheid, niet waar? is op den duur te saai voor het vrouwelijk gemoed! De omstandigheden leidden er toe, dat met het tweede Keizerrijk ook een nieuw fleurig modeleven opbloeide, waarin het kind op waardijk overdreven wijze deelde. Het droeg ruischende zijde, glinsterende franjes, rinkelende kralen, hooge hakjes, — het maakte eenige malen per dag toilet, het ging mede uit, mengde zich in de conversatie — en was een echt onverdragelijk persoontje .... Toen verscheen de crinoline.

De moeders aarzelden, — het is te begrijpen; — moest men, mocht men, de meisjes nu werkelijk iedere modegril toestaan? — Het was eene kwestie van opvoeding! Er waren moeders, die vonden, dat de hardgesteven rok voldoende was om een jurk behoorlijk te doen uitstaan, — zij bleven standvastig — zoolang het ging; maar als uw dochtertje u onder heete tranen klaagt, dat de andere kinderen haar uitlachen en niet met haar willen spelen omdat zij geen crinoline draagt — wat kunt ge dan anders doen dan toegeven!

En zoo droegen dan alle kindertjes crinolines, totdat ook de crinoline van het tooneel verdween en — de pouf zich aanmeldde; toen kregen zij allemaal eene kleine paardenharen tournure.

De jaren gingen voort, de mode volbracht haar cirkelgang, — nu eens langs een lijn van geleidelijkheid, dan eens met een ruk en een stoot . . . Dan komt opeens van de overzijde van het zilte nat de Sport en neemt bezit van het vasteland; — eerst maakt hij zich meester van de jongens, daarna ook van de meisjes; — de Hygiëne volgt hem op den voet, de twee zijn onafscheidelijk. „Vrijheid van beweging" is hunne leuze, — „Beweging in de open lucht" . . .

Nu zien wij de wollen jersey verschijnen, die tot op de heupen reikt en van geen taille bij kleine meisjes wil weten — de breede ceintuur, het korte plooirokje; — het haar golft vrij om de schouders, het kind heeft een eigen, natuurlijk leven . . . Men heeft ten slotte, na veel zoeken en mistasten geleerd, dat een kindermode niet gekopieerd moet zijn naar de mode, maar geheel oorspronkelijk blijven, en het is merkwaardig, dat, wat het beste voor een kind is, ook inderdaad het beste staat.

En met onze bakvischjes is het even zoo gesteld. Voor haar, die . . .

. . . . . .

Zoover ben ik met mijn schrijven gekomen, als een aardige bakvisch van juist even vijftien, die in mijne papiertjes genesnd heeft, verontwaardigd uitroept: „Wat! wilt u nu gaan beweren, dat wij als kleine kinderen moeten gekleed zijn en dat wij buiten de mode moeten blijven!" . . .

Ai mij! Ik ben op gevaarlijk terrein aangeland en ik zal voorzichtig zijn!

. . . „Neen, lieve kind, dat beweer ik volstrekt niet, — de rijpere jeugd" volgt wel degelijk de mode der volwassenen, maar — uit de verte, op een afstand. Daarmede bedoel ik, dat alle excentriciteiten zoo ongeveer tot op de helft teruggebracht moeten worden. Opengeknipte rokken, draperies, paniers, décolleté's, dunne kousen, hooge hakken — 't is alles veroorloofd, mits in bescheiden mate. Maar geen zware stoffen, geen passementen, geen franjes, geen kanten: dat heeft de jeugd niet noodig om er bekoorlijk uit te zien. De tegenwoordige mode met de dunne, soepele stoffen, de luchtige tuniekjes, de vage kimonovormen, de fladderende strookjes, is op zich zelf al zoo bijzonder jeugdig en ik zou niets beters voor u kunnen wenschen, dan verscheidene van deze toiletjes . . ."

. . . Zijt ge nu tevreden?

V. S.

CORRESPONDENTIE.

A. v. d. W. Het is al meer dan eens gezegd, wij kunnen hier geen namen noemen en adressen geven.

H. te Amersfoort. Is mij niet bekend, — ik zal voor u zoeken.

Marie. Ja, ik weet, dat het huis in kwestie zeer goed werk levert. Zoek voor het Costumetailleur onder de advertenties van het laatste nummer, dan weet u den prijs ook.

Mevr. V. S. Dat is een keukenrecept! — maar ik beloof het u voor de volgende week.

Dr. Maria Montessori.

Binnenkort zal deze groote Italiaansche paedagoge ons land bezoeken en er lezingen houden over haar opvoedingssysteem.

Oorspronkelijk was ze doktores, ze is dan ook in de geneeskunde gepromoveerd. Haar taak bracht haar in aanraking met idioten en achterlijke kinderen. Ze begon in te zien, dat men met opvoedkunde bij deze kinderen vaak meer kon bereiken dan met ziekte- en gezondheidsleer. Zóó sterk werd ze doordrongen van deze stelling, dat ze opnieuw ging studeeren, thans opvoedkunde en paedologie of kinderkennis.

Wat ze geleerd had en bevonden, ging ze in praktijk brengen jegens idioten en achterlijke kinderen. Haar methode van onderwijzen bleek zóó doeltreffend, dat zij achterlijke kinderen in drie jaar verder bracht in de kundigheden van het lager onderwijs, dan een klas normale kinderen van de gewone school in dienzelfden tijd.

Dr. Maria Montessori zegt, dat haar opvoedingsmethode lichaam, ziel en geest van het kind op het volledigst ontwikkelt, terwijl de gewone schoolmethoden juist de ontwikkeling van die drie-eenheid tegengaan.

Toen zij het succes harer methode bij achterlijke kinderen had gezien, begreep ze, dat thans de tijd was gekomen om die te beproeven op het normale kind. En de uitslag was verrassend. Italië en Italiaansch Zwitserland telt reeds verscheiden bewaarscholen, waar de methode van Montessori is ingevoerd.

Heel eigenaardig zijn de Romeinsche bewaarscholen in haar geest. Een vereeniging heeft in de reusachtige kazernewoningen van Rome zulke bewaarscholen gesticht, voor elke huurkazerne één, in het huis zelf — welk een geluk voor de arme moeders. Wat Maria Montessori met haar methode bereikt, het grenst aan het wonderbaarlijke. „Wetenschappelijke bladen" wijdde bijna twee jaar geleden een uitvoerig en uiterst waardeerend artikel aan haar. De Scientific American had verleden jaar een artikel over haar met foto's van haar scholen.

Thans zal den Haag binnenkort in staat zijn, om van deze merkwaardige vrouw zelf te vernemen, hoe ze arbeidt, tot zoo groot heil van de jeugd.

Tweede Belgische Salon.

Minder bekend dan de moeder is de dochter. De knappe teekenaarster van katten: Henriette Ronner, waarmee vroeger gedweept is, is na een langen tijd van impopulariteit, haar roem weer aan 't terughalen, met kleine beetjes, met kleine scheutjes.

Men dweept niet meer met de snoezigheden van katjes die met de groote vraagoogen als van kinderen de wereld inkijken, onschuldig en onbewust coquet, doch men is in de kattenschilderijen en kattenteekeningen — in al de poezen-snoezigheden toch de knappe artieste gaan ondekken die zoo weergaloos teekenen kan, zoo vernuftig haar lievelingsdieren op te stellen wist tusschen allerlei schoone antieke zaken in een bekoorlijk interieur. De, een weinig onrechtmatig, beroemde moeder, heeft een dochter die eveneens haar knapheid bezit.

Alice Ronner is een schilderes die nog meer bezit dan knapheid. Zij heeft smaak, zij is een coloriste van beteekenis.

In Pulchri zijn op het oogenblik een viertal schilderijen van deze kunstenares te zien. De rose pluim, Canua's; Fazanten en Cineraria's zijn de namen van de schilderijen met welke zij naar Holland is gekomen. Het is werk, 't welk zich aansluit bij dit, dat de heer Tersteeg in den bekenden kunsthandel op de Plaats, een paar jaar geleden heeft laten zien. Kleurig werk is het van Alice Ronner, op en top modern in zijn kleuropvattingen en lichtuitstraling. Het lijkt geheel en al om de kleurenlust begonnen. Zie bijvoorbeeld het stilleven Fazanten. Daarin zijn, tegen een groot blauw Delftsch bord waarin roode appels en blauwe druiven liggen, een paar fazanten als kleurcontrast gesteld, met heerlijk diep gloeiende veerenpraal. Het diepe smaragd van den fazantenhals is verrukkelijk tegen het bord met de gloeiende vruchtenpracht. 't Gebloemd behang, dat achtergrond is van dit werk en de veeren van de lijven der dieren zijn in een stiller, meer sober kleurengamma gebracht, om de aandacht niet af te brengen van het brok kleur waarom dit werk werd geschilderd. Dat een op zichzelf onschilderachtig ding door de visie van een kunstenares tot iets zeer schilderachtigs kan stijgen, bewijst Alice Renner met haar stilleven: de rose pluim. Hier heeft de kunstenares een gewonen kamerhuek uitgeboeld, waar op een tafel een zwarte fluweelen hoed ligt neergegooid. Van de hoed af wuift de rose pluim. Alice Ronner vond het een mooi ding die wit-rose pluim op den zwarten fluweelen hoed. De pluim heeft een kleur als van een dier groote witte schelpen, die rose zijn diep binnen-in, doch zij is week en zacht als een schuimvlok die aan 't strand na den vloed is blijven liggen.

Al de eigenschappen van kleur en stof heeft de schilderes gevoeld, getast met haar smaak en dit blanke van de vogelpluim heeft zij rustig als een precieuse schat tusschen allerlei andere kleuren ingelegd. Een ronde kristallen kom staat terzij met gele en gelig bruine bloemen erin. En achter den hoed is het behang: gedrukte Perzische sjaal. En op de tafel is eveneens een sjaal uitgespreid.

Teere zachte kleuren deze naast het vorstelijke witrose van de pluim. Ook de Canua's, de Cineraria's zijn stillevens om welke men deze schilderes met haar forsch kleurgevoel achten moet.

ALBERTINE DE HAAS.

---

dat mijn laatste nacht geslagen is, als ik dat ding in mijn mond houd"; en na deze ietwat vage beeldspraak besloot ze haar relaas, om weer een ander het woord te laten.

De mondkundige lotgevallen gingen het rijtje langs, het één verhaal was al griezeliger en interessanter dan het andere, en er kwam in de atmosfeer iets broeiends, er zette onder al de juffrouwen met wuivende pieken een algemeene angst op, als naderde er een onheil. De stilte ging gaten slaan en meewarig volgden de blikken ieder opgeroepene door bel en vriendelijken dienstboden-knik.

Benauwd trokken de oogen naar de deur, alsof de dokter een boeman was en de stoel een slachtbank.

Welkome afleiding bracht toen de komst van een gestichtsjuffrouw met pupil. Men monsterde, men giste. Daar ik me werkelijk begon te vervelen, nam ik die twee eens op mijn gemak op. De juffrouw, in een soort uniform, was streng, bedaard, onaandoenlijk; het meisje, mager, kleinrijs met een spitsbleek gezichtje onder een haar-kleine muts en om de tengere schoudertjes een mantel, die te duidelijk toonde, dat 't een oud, presentgegeven exemplaar was. Mijn buurvrouw fluisterde: 't schnap. Er was inderdaad iets zieligs in het angstige smalle toetje naast haar rechtvaardige geleidster, die — maar ik het wonder, zijzelf hoefde immers niet onder handen — onbewogen blijft bij alle tragische verhalen, die nu zuchtjes aan weer los komen. Ik tuur wat van hier naar daar, weet al precies, hoe iedereen gekleed is en heb zelfs met schrik ontdekt, dat ik een gaatje in mijn handschoen heb, wat iedereen vast ontdekt heeft. De muren zijn koud en onaandoenlijk; het behang: één harde streep maakt je ziek, zóó gaan je oogen ervan dansen, en eenzaam hangt er één enkele plant, die nu niet bepaald artistiek te noemen is. Goddank gaat de deur weer eens open, omdat op de trap met harden stap een nieuweling in aantocht blijkt. Een geestige juffrouw uit haar gevoeleus: „vast een man" en onder gegiechel moet dit lid van het mannelijk geslacht zijn intrée doen, waarop de juffrouw: „wat zei ik u" klakkeloos en onbewogen antwoord door de kamer toetert. Hij blijkt niet den moed te bezitten van de meesten zijner soortgenooten, want héél verlegen draait hij rond, voor hij de laatste leege stoel ontdekt en bereikt heeft. 't Is een ongure kantoorbediende: inkt aan zijn vingers, die vaste ergekiespijn heeft, maar dit — 't valt niet te ontkennen — wel moedig verbergt. De juffrouwen schijnen nu wat verlegen, durven niet meer zoo vrij-uit te babbelen en de stilte zou bijna harmonisch zijn geworden, indien haar karakter daarvoor niet te pijnlijke gewaarwordingen wekte. Eindelijk vertolkt een juffrouw, die, niet langer zwijgen kan, hnitengewoon juist de stemming: of we dadelijk niet een gil zouden hooren, ze is zoo bang. Ja, dat wordt er verwacht: zoo'n rauwe schreeuw, die je heelemaal eng maakt. 't Hoort erbij, 't is heusch onnatuurlijk dat er geen geluiden tot ons doordringen, die tot nieuwe griezeligheid aanleiding zouden geven. De patient, die bij de dokter is, blijft zoó lang, dat men per slot opgeeft: zeker flauwgevallen. Flauw vallen is niets: integendeel, we luchten er door op en de monden, de kaken: ze gaan zich weer bewegen tot nieuwe relazen. De boeman wordt nu in een ander daglicht gesteld: als mensch blijkt hij zóó kwaad niet te zijn, maar wie dat beulen-vak kan kiezen? „Mijn man is slager" — zegt er een — „dat dan nog veel liever." Smaken verschillen. Twee jonge meisjes, misschien om den kantoorbediende te behagen, gaan op hun heldinnen-moed pochen. De eene slist vreemdsoortig, 'k weet niet, of ze daarvoor tandheelkundigen raad gaat inwinnen, maar ze zegt in elk geval verstaanbare dingen, van „dat je er ganw bij moet zijn, zelfs, je zelfs al heb je geen pijn" — en van „kind, wees nou niet bang."

Eindelijk en ten langen laatste komt het suerpende scheiletje mij verlossen, ik ben aan de beurt. En op mijn woord: ik zucht van verlichting. In de wachtkamer zou niemand dat geloofd hebben: met verstandhouding knikken ze me toe: „dag mevrouw (ik ben erg dik, vandaar deze onderscheiding!), moed hoor!" En er klinkt onrewarigheid in de stemmen.

J. ZWARTENDIJK.

LIMBURGIA.

De bekende vereeniging „Limburgia" heeft haar 15-jarig bestaan met buitengewonen luister gevierd. Prins Carnaval kwam op bezoek met een stoet van ruim 75 volgelingen, in voor deze gelegenheid speciaal ontworpen en vervaardigde costumes. De Heer Max Tummers, de organisator van het geheel en ontwerper der costumes, heeft alle eer van zijn werk. Onze eerste foto geeft eenige personen van den Prinsenstoet, n.l. in het midden: Z. K. H. Prins Amorado Fervento Di Carnavalo; links vooraan: „Vrouwe Limburgia", voorgesteld door Mevrouw J. M. Tummers; rechts een der Dyonisos-maagden, vooraan zittend „Amor"; in 't midden 'n tweetal Amor-engeltjes; daarachter staand, eenige bloemenfeeën.

Prins Carnaval voor het eerst te den Haag, voorgesteld door den Heer Max Tummers.

Beide photo's zijn van het 's-Gravenhaagsch Illustratie- en Persbureau.

MUZIEK.

Uit het leven van een beroemd kunstenares.

II.

In dezen tijd, toen ze dus ongeveer acht à negen jaar was, speelde Clara al hier en daar in gezelschappen en bij een dezer soirees ontmoette zij voor het eerst Schumann, die naar Leipzig gekomen was, om zijn rechtsstudie te voltooien, echter met niet veel animo hiervoor. Zooals men weet, had Schumann een hartstochtelijke neiging tot de kunst in het algemeen en tot de muziek in het bijzonder, doch naar den wensch zijner ouders zou hij in de rechten studeeren. Daarnevens echter beoefende hij vlijtig de muziek zij het ook als dilettant en had tevens litteraire neigingen. Eer hij naar Leipzig kwam, had hij met een vriend een reisje door Zuid-Duitschland gemaakt en bij die gelegenheid verschillende zeer begaafde menschen ontmoet zooals o. a. Heine. Zijn vereering voor Jean Paul dreef hem op den terugweg tot een bezoek aan diens weduwe te Baireuth. Hoofd en hart vol van duizend indrukken belandde hij dus in Leipzig en het is te begrijpen, dat hij in deze heuglijken tijd niet met veel ijver aan de studie trok, doch het grootste deel van den tijd doorbracht met musiceeren. Na de kennismaking met Wieck, en nadat hij bij Clara's spel de paedagogische talenten haars vaders had leeren waardeeren, nam hij les bij dezen en het duurde niet lang, of de jonge Robert werd een gaarne geziene gast in het huis van de familie Wieck.

De verhouding tusschen den 18-jarigen Schumann en de negenjarige Clara werd een zeer vriendschappelijke; niemand toch wist haar zoo mooi sprookjes te vertellen en raadseltjes op te geven als hij en zijn poëtische en romantische natuur vond een sterken weerklank in het hart van het rijkbegaafde kind.

Want een kind was het nog in vele opzichten de negenjarige klavier-virtuose, dat blijkt wel uit het volgende grappige incident. Door de bemoeiingen van Wieck zou zij optreden op een concert in het Gewandhaus, waar zij zich zeer op verheugde. Echter was het niet zoozeer het solo spelen, wat haar hartje reeds van te voren deed popelen, als wel de wetenschap, dat zij feestelijk zou worden afgehaald door de fraaie „Gewandhauskutsche", zooals dat voor de solisten gewoonte was. Toen er dan ook op den bewusten avond geroepen werd: „het rijtuig voor juffrouw Clara is voor", ging zij vreugdevol naar beneden. Doch haar vreugde veranderde in diepe teleurstelling, toen ze in plaats van de mooie glazen koets een doodgewonen janpleizier zag waarin zelfs al eenige andere meisjes zaten. En het zou nog erger worden. Inplaats van rechtuit naar haar bestemming gereden te worden, waggelt het gevaarte straat in, straat uit, houdt hier en daar en overal stil om nieuwe feestelijk uitgedoschte meisjes op te halen, om dan eindelijk in gestrekten draf door te rijden, echter geenszins den weg naar het Gewandhaus.

Nu wordt het haar toch al te bar en angstig vraagt ze: „Maar, we rijden heelemaal niet naar het Gewandhaus?" „Naar 't Gewandhaus? wel nee, we rijden naar Eutritsch."

Radeloos zit ze nu stilletjes te huilen, tot dat ze opeens hoort roepen en de wagen stilhoudt. Iemand tilt Clara uit het onaanzienlijke voertuig en in de echte Gewandhaskoets, die al aan komt rijden — en voort gaat het, nu gelukkig naar het juiste doel. Wat was er gebeurd?

De dochter van den portier, die ook Clara heette, ging naar een boerenbruiloft en werd nu met al de andere feestgenootjes te zamen afgehaald. Verkeerdelijk had onze Clara gemeend, dat zij met „Fräulein Clara" bedoeld werd en was nu zoo onfortuinlijk terecht gekomen. De teleurstelling en de angst hadden haar echter zoo van de wijs gebracht, dat zij schreiende op het podium kwam. Doch haar vader, die haar tot elken prijs wilde kalmeeren, behield zijn tegenwoordigheid van geest en kwam heel gewoon naar haar toe met een stukje suikergoed terwijl hij achteloos zei: „O ja, dat heb ik nog heelemaal vergeten, je te zeggen, Clärchen, dat iedereen, die voor het eerst optreedt, verwisseld wordt.

Doch juist dit kinderlijke in Clara op dezen leeftijd nam de menschen buitengewoon voor haar in en zooals reeds werd gezegd, droeg Wieck bijzonder zorg, haar verschijning dit aanvallig waas niet te laten verliezen. Het kwam wel voor dat hij, liever dan haar het hoofd op hol te laten brengen door een of ander ijdel of wuft gezelschap, vroegtijdig een soirée verliet, zonder haar voor een tweede maal te laten spelen, al had ze ook den eersten keer een uitbundig succes behaald. „In die gevallen moet men zijn ijdelheid weten te bedwingen", schreef hij bij een dergelijk geval in een brief naar huis.

Hij kon voldoening voelen over zijn paedagogisch inzicht in deze: Een half uur na hun thuiskomst van een lange concertreis stond Clara in de keuken de messen te slijpen. En toch was het in deze zelfde reis, dat ze Goethe had leeren kennen, die zooveel belangstelling toonde voor de „kunstreiche Clara Wieck", en omstreeks denzelfden tijd viel haar ontmoeting met Paganini, den koning der violisten. Op alle vier de concerten, die hij in Leipzig gaf, kon men Wieck en zijn dochtertje vinden, ademloos luisterend naar de wondervioel, die daar zong; en de man, van wien het publiek dacht, dat hij een verbond met den duivel had gesloten, waarvan hij een schier infernaal meesterschap had te danken, toonde zich tegenover het kleine meisje met de groote gaven zeer eenvoudig menschelijk en alleszins vriendelijk. Ware Clara niet uitteraard zoo eenvoudig geweest, zij zou van de wijs zijn geraakt bij de eer, die hij haar bewees, door bij zijn afscheid eenige maten compositie in haar album te schrijven „al merito singulare di madamigella Clara Wieck", zij van haar kant, meer aan haar gelijken dan aan de grooten menschen denkend, omhelsde Paganini's zoontje hartelijk en schonk hem als haar afscheidsgift een blauwe en een witte druif.

Wonderlijk bekorende kinderfiguur, als 't ware twee persoonlijkheden bevattend! De „Doppelgänger"-histories, waarover Schumann, en zij het in dien tijd nogal druk hadden, [1]) de sprookjesachtige verhalen, waarin een dubbel-ik de groote rol speelt, ze konden op haarzelf van toepassing zijn. Daar was de beroemde virtuose Clara, die overal stormachtig succes oogstte door haar meesterlijk spel, die talentvol componeerde en zich in den omgang met groote kunstenaars waardig gedroeg.

En daarnevens bestond de kleine Clara, die kindervisite op haar verjaardag kreeg en die, toen ze wat zou spelen op de piano, als een heel gewoon klein meisje van 13 jaar gruwelijk zat te knoeien en eindelijk heelemaal bleef steken. En in niets onderscheidde haar hartje zich van dat van elk ander kind, toen ze schreiende als veronschuldiging zei: „Natuurlijk, zooveel kleine meisjes die luisteren — en dan, op mijn verjaardag piano te moeten spelen!" —

Doch de tijd spoedde zich voort en elke maand verschafte Clara de leerstof, die een ander kind misschien in een jaar verwerkt. Het voortdurend omgaan met groote menschen, het concertreizen maken met al de daaraan onvermijdelijk verbonden moeilijkheden, dat alles doet iemand spoedig rijpen. Dit moet bij Clara ook wel 't geval geweest zijn, want anders ware onbegrijpelijk, hoe Schumann haar op dien leeftijd kon schrijven: „Ich denke oft an Sie, nicht wie der Bruder an seine Schwester, oder der Freund an die Freundin, sondern etwa wie ein Pilgrim an das ferne Altarbild —" Dit klinkt haast te wonderlijk van een jongeman van twintig jaar aan een dertienjarige. Echter, in dienzelfden brief, dien hij met nieuwjaar 1832 aan haar schreef, terwijl ze in Frankfort vertoefde, twinkelt en schittert het van schalkscheid, waar hij haar vertelt, dat hij weer nieuwen voorraad sprookjes, charades en grappige raadsels heeft opgescharreld „und dann die entsetzlich schönen Räubergeschichten und die vom weissen Geist — hu, huh! wie's mich schüttelt! —" Alleen, aan het eind weer, is het ernst of schertst, die verklaring? „Das Papier geht zu Ende — Alles geht zu Ende, nur nicht die Freundschaft mit welcher ich bin Fräulein C. W's wärmster Verehrer

R. Schumann."

Dit was de eerste brief, dien S. aan haar schreef, een vroolijke, lente-achtige brief, zooals hij er haar vele schreef in dien tijd en die even geestvol en vroolijk beantwoord werden, hier en daar kinderlijk plagend, dan weer ernstig haar werk besprekend of hem moederlijk berispend over nalatigheden. „Na, Sie sind ein schöner Mensch, lasse gar Ihre Wäsche im Wagen liegen!" En door alles heen een verlangen, den lieven, grooten vriend weer te zien

„Ge wilt weten, hoe ik leef? Dat kunt ge u toch wel denken! Hoe kan ik nu prettig leven, als gij ons heelemaal niet meer bezoekt?" Onderaan krabbelt ze wraaklustig plagend erbij: „Toen ik je (zoo slecht geschreven) brief ontving, dacht ik, nu zal ik ook eens lekker leelijk schrijven en dat heb ik gedaan ook, zooals ge merken kunt."

Doch ook door Roberts brieven heen klinkt reeds die toon van verlangen en vriendschap, of meer dan dat, zij het ook nog bijna onbewust. Veel moest er nog geboren, om hen beiden duidelijk te maken, hoezeer hun zielen overeenstemden en hoe innig ze bij elkaar behoorden. Wanneer we dan ook de vriendschapsbetuigingen van Sch. aan Clara uit dien eersten tijd lezen, dan moeten we dit min of meer schuiven op de gevoeligheid en dweepzucht van zijn romantisch hart voor al wat schoon, goed en lief is. Toch klinkt het wel als een vaag gedroomd verlangen, als een liefelijke toekomstwensch, wat hij haar schrijft van zijn dankbrief voor een compositie, die ze aan hem opdroeg: „Ich werde etwa die Hoffnung aussprechen, dasz die Vereinigung unser namen auf dem Titel, ein unserer Ansichten und Ideen für spätere Zeiten sein möchte."

Eerst later, als zij beiden weten, wat ze in elkaar gevonden hebben en als ze moeten strijden met alle hardnekkigheid en moed om elkaar te behouden, dan worden er nog andere snaren in beider gemoed aangeslagen en klinkt een doelbewuster, trots alles triomfeerende toon van liefde en trouw in hun brieven. Hét is hier nog het ontwaken van beider geniaal wezen, zich ontplooiend gelijk een bloem, blad voor blad, steeds rijker aanblik toonend, tot zij in het warme licht hunner liefde als een heerlijk verkwikkend wonder voor ons staat.

Dan echter is het kind—meisje Clara verdwenen; het kind met haar „spöttisch-schmerzlichen Lächeln," zooals Lyser schreef in zijn Cäcilia van 1838 [1]) „Es ist, als wisse das Kind eine lange, aus Lust und Schmerz gewobene Geschichte zu erzälen, und dennoch — was weisz sie? — Musik. . . . .

Een volgend maal vertel ik u iets van de meisjesjaren van Clara Wieck.

[1]) Clara componeerde in dien tijd o.a. een „Doppelgängerchor".

[1]) Cäcilia. Ein Taschenbuch für Freunde der Tonkunst.

Tilly Koenen.

Onze beroemde landgenoote is een te goede bekende, om veel over haar zangkunst uit te weiden. En ook haar keus van liederen is in zooverre bekend, dat we er altijd op aan kunnen, veel moois, veel belangrijks en ook veel nieuws te hooren te krijgen.

Geen van de Schubertliederen die zij zong, behalve dan „An die Musik," vinden we als standaard-succes-liederen op liederavond-programma's. Daarvóór liggen ze ook te ver uit veler bereik, met hunne hooge eischen, wat zangtechniek en voordracht betreft. Zoowel voor het een als het ander heeft Tilly Koenen alle capaciteiten.

Volmaakte heerscheres over de techniek, beschikt ze bij haar sublieme zangkunst over een expressieve dictie, die de moeilijkste liederen tot hun recht doet komen. Daarbij is haar prachtig orgaan, een „helden-alt" zouden we het kunnen noemen, van zoo plastische kracht, dat reeds hierdoor leven en gloed in het lied komt. Een enkele maal kwam het ons voor, dat de grens van zingen tot declameeren werd overschreden, doch niet in die mate, dat de muzikale inhond er bepaald door geschaad werd. De dergelijke, serieuse muzikaliteit, welke Tilly Koenen eigen is en die uit de keuze van haar programma zoo duidelijk naar voren treedt, behoede haar ervoor, dien grens verder te overschrijden.

Van Hugo Wolf kregen we ook twee weinig gezongen meesterstukjes te genieten, namelijk het smaksche „Storchenbotschaft", zijn humoristisch vertolkt, en het zeer origineele „Die Zigeunerin", met het eigenaardige refrein, dat meesterlijk gezongen werd.

Een aangename kennismaking was ook die met de liederen van Arnold Mendelssohn „Mannes Ehre" en „Tanz unter der Linde" waarvan vooral het laatste buitengewoon bekoorlijk was.

Na eenige liederen van Bungert en Weingartner, zong Tilly Koenen een viertal Strauss-liederen, waarvan vooral het glorieuse Heimliche Aufforderung een glanzende vertolking genoot.

Tilly Koenen had haar begeleider meegebracht uit Berlijn, Wilhelm Schola, dien we zeker wel afzonderlijk mogen noemen om zijn prachtig muzikaal pianospel. Terecht liet de zangeres hem in haar succes deelen, een succes dat we grooter hadden gehoopt door een meerdere opkomst van het publiek voor een zangeres, daarbij landgenoote, die de aandacht zoo ten volle waard mag heeten. Eenige bloemstukken had ze in ontvangst te nemen.

A. K.—R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

De tien opvoedingsgeboden.

Het opvoedingsblad voor moeders, „Ons Kind, ontleent aan het werk van C. H. Stratz, „Der Körper des Kindes", de volgende tien geboden der paedagogie:

Eerste gebod. (Rechten van het kind.) Stel uw kind noch hooger, noch lager dan uzelf, maar laat het naast u een plaats innemen en verlies zijne eigenaardigheden niet uit het oog.

Tweede gebod. (Voorbeeld der ouders.) Voed uzelf voor uw kind op, wees hem een voorbeeld, en leg zelf de fouten af, die ge in hem berispt.

Derde gebod. (Waarheid). Leer uw kind de leugen verachten, wees waar tegen hem en beken ook eigen ongelijk.

Vierde gebod. (Gerechtigheid.) Ge moet uw kind zijn recht geven en niet het eene kind boven het andere voortrekken, het vertrouwen van het kind nooit beschamen, en hem slechts beloften doen, die ge ook kunt nakomen.

Vijfde gebod. (Prijzen en berispen.) Prijs met mate, berisp zelden, sla nooit. Straf niet in uwe opwinding, maar eerst wanneer ge boven uwen toorn staat, en leer van uwe kinderen, dat er vergiffenis is.

Zesde gebod. (Dankbaarheid.) Verlang geen liefde en dankbaarheid als iets dat vanzelf spreekt; want kinderliefde is niet aangeboren zooals moederliefde, en moet verdiend worden.

Zevende gebod. (Gezondheid.) Houd uw kind gezond naar lijf en geest; geef hem licht, lucht en zon, vroolijkheid, goedheid en liefde.

Achtste gebod. (Zin voor de natuur.) Leer uw kind schoonheid zien in alles wat de natuur schiep, wek zijn medelijden op en onderdruk zijne vernielzucht.

Negende gebod. (Kinderlijkheid.) Wees kind met uw kind en bewaar zijne kinderlijkheid zoo lang ge kunt.

Tiende gebod. (Levensdoel.) Ge moet voor uw kind een wegwijzer zijn, en geen padvinder.

NIEUWE RIJKSWEEKSCHOOL VOOR VROEDVROUWEN.

De bouw van deze nieuwe school is thans voltooid. De school staat aan de Heregouwelaan, Rotterdam. De datum der openingsplechtigheid is echter nog niet vastgesteld.

ADVERTENTIËN.

Maison J. BRAND
Tailleur pour Dames
Teleph. 5599
Papestraat 26.

GROOTE VOORRAAD
Engelsche blouses in Japansche waschzijde vanaf 5 gulden.

A. KOGELS & Zn.
PRINSESTR. 52 56. Tel. 2825

NIEUWSTE MODELLEN
Avond- en - - Wandelschoeisel.

Rijwielfabriek
en Magazijn
De Nederlandsche Leeuw

W. C. VAN BEYEREN
Zoutmanstraat 71
TELEFOON H. 7470.

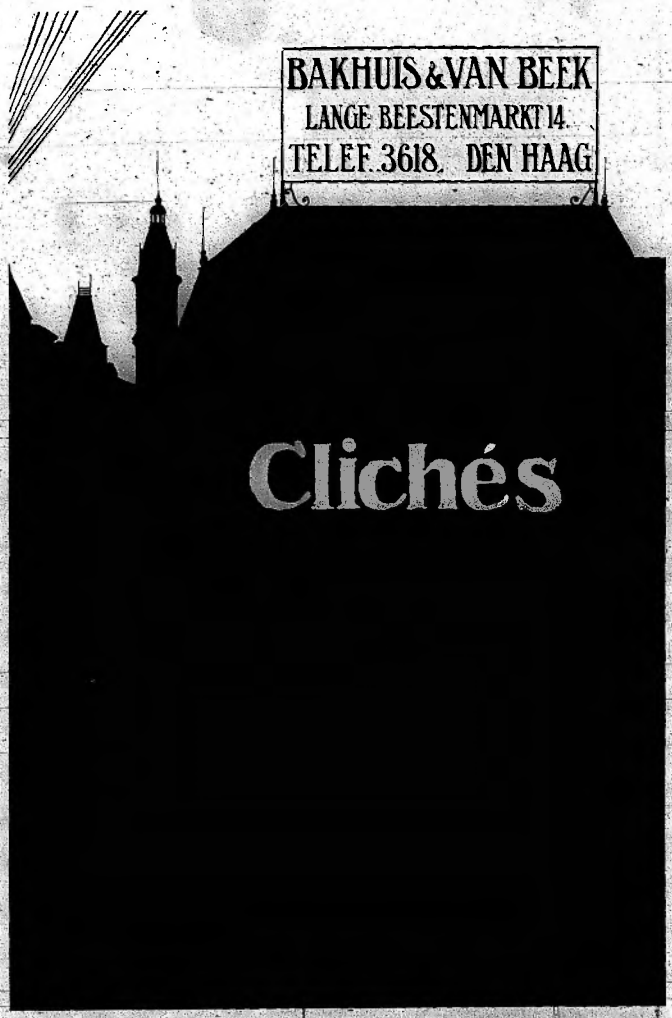

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon interc. 4129.

Costume tailleur
naar maat, in blauwe serge of engelsche fantasie stof Mantel met zijde gevoerd. Iste klasse coupe, en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.-.

Art Gallery
LENA VAN DER WAALS,
Noordeinde 4 tegenover de Plaats,
TELEFOON 4901.
Belangrijke Prijsvermindering
VAN
DAMESTASSCHEN
in alle genres.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF
Anna Paulownastraat 18a, 's-Gravenhage
Gunstig bekende **Kostuum-Vakschool** welke den Dames een degelijke opleiding waarborgt tot **Costumière, 1ste Coupeuse, Directrice** en **Lesares** in het Kostuum-, Mantel- en Linnenvak.
De Leerlingen, die aan deze vakschool worden opgeleid, hebben zich allen een goed bestaan verzekerd, daar zij aan de hoogste eischen, het Kostuumvak betreffende, volkomen kunnen voldoen, en zich als Costumière of Leeares kunnen vestigen.
Prospectus en inlichtingen verstrekt de Directrice **G. DE GRAAFF.**

Bahlmann & Co.
Hoogstraat 35.
Wij ontvingen reeds
NOUVEAUTÉS
in Mantels en Mantelcostumes
voor het a.s. seizoen.

Sanogres
DE KEUKEN DER TOEKOMST.
Koken zonder water
Braden zonder vet
Hoofdagenten voor den Haag en omstreken
H. W. van Brakel & Zoon
HOFLEVERANCIERS
PIET HEINSTRAAT 15 - - - - Telef. 1767.
GEEN FILIALEN.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM Leidschestraat 24.
UTRECHT Oud Kerkhof 22.

Effecten.
Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het
FINANCIEELE DAGBLAD
Neerlands Koopkracht,
prijs per halfjaar f 6.-.
ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; **elken dag** de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.
Vraagt gratis proefnummers aan het bureau:
Anna Paulownastraat 76,
's-Gravenhage.

LOCARNO aan het Lago Maggiore
Eindstation van den Gotthardspoorlijn.
6 uur van Bazel.
Beste en dichtstbijzijnde Winter- en Voorjaarsverblijfplaats.
Door alle geneeskundige autoriteiten aanbevolen.
GRAND HOTEL LOCARNO.
Schoonste en comfortabelste verblijf aan de Italiaansche meren. Uitgangspunt voor ontelbare uitstapjes. Imposante tuin. Centrale verwarming.
Prospectus en beschrijving van den geneesheer, Dr. MARTIN, zendt **BALLI,** Eigenaar.

Confiseur. - - - Chocolatier.

Glacier. **J. A. MONCHEN.** Cuisinier.

Marie van der Vijver
Concert-zangeres
Lesares Solozang.
Sweelinckstr. 137
DEN HAAG.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 7 Maart 1914. No. 21

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Geïllustreerd blad voor de ontwikkelde Vrouw

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag.
De abonnementsprijs bedraagt f 0.25 per kwartaal, bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers 5 cent.

Hoofdredactrice:
Mevrouw S. LUGTEN—Relis.

Bureau van Administratie en Redactie:
KNEUTERDIJK 16, 's-GRAVENHAGE.
TELEFOON 2113.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels f 1.25. Elke regel meer f 0.20. Groote letters worden naar plaatsruimte berekend. Bij abonnement belangrijke korting.

DE VROUW IN 'T VERLEDEN.

De geschiedenis is een verhaal van oorlog, en dus van mannen. Als we de historische werken over de vervlogen eeuwen lezen, is het of er toen in het geheel geen vrouwen bestonden. We moeten echter wel aannemen, dat ook in die tijden de mannen zulke onmisbare wezens als moeders hebben bezeten; gehoemd worden ze echter niet. Uitgezonderd was de enkele hoog aanzienlijke vrouwe, die als vorstin op den troon gezeten het mannenwerk van strijdvoeren meedeed.

De reden van dit negeeren der vrouwen is gemakkelijk te vinden. Deze was niet alleen, dat de vrouw zelf niet meestreed en als weerloos slachtoffer al de gruwelen van den barbaarschen oorlog lijdelijk moest ondergaan, de grond lag ook in het feit, dat de vrouw vanaf den oorsprong der menschelijke samenleving, meer of minder door den sterkeren man is onderdrukt, geexploiteerd, naar gelang van de opvatting omtrent de vrouw bij verschillende volksstammen.

Wij moeten dus niet in de geschiedboeken, doch in de oude wetten-geschiedenis van het vrouwenleven in vervlogen tijden naslaan; een droef, deerniswaardig beeld vertoont zich dan voor onze oogen.

Zelfs bij de volken van hooge beschaving, als de Grieken en Romeinen, werd de vrouw als een minderwaardig wezen, dat niet de beschaving en vrijheid van den man mocht deelen, in het duffe vrouwenvertrek levenslang opgesloten; als ze teamniste deugdzaam was. De ondeugd daarentegen werd in Griekenland beloond met vrijheid. Of ze stond gelijk in het oude Rome altijd onder mannelijk gezag. Van de strenge macht van den vader ging ze over onder het niet minder absolute gezag van den man.

En toch, haar leven was nog een lichte last, vergeleken bij den loodzwaren druk, waaronder de vrouwen van de primitieve volken gebukt gingen.

Want hoe barbaarscher een volk, hoe grooter de slavernij der zwakken. Daar werd de vrouw door den man als een op den vijand buitgemaakte prijs, nee erger nog, als een levenloos eigendom, een stuk reedeloos vee, verdrukt, en mishandeld, en ze kon zich niet verdedigen tegen den sterkeren man, in dien tijd, toen nog geen Staatsmacht de zwakken beschermde tegen de overmacht der sterken.

En 't was juist de verheevenste taak, die de natuur de vrouw opgelegd heeft, het moederschap, dat haar lichamelijk verzwakte, hoewel het haar te gelijk moreel ontwikkelde. Door den zorg voor de kinderen werd ze aan huis gebonden, terwijl de man zijn krachten sterkte door strijd tegen de elementen, dieren en menschen.

Zoo kon zij zich dus niet weren, toen hij gebruik maakte van zijn ruwe kracht, om op haar schouders de zwaarste, pijnlijkste lasten te laden, en dus van haar, gelijk prof. Letourneau zegt — zijn eerste slavin, het eerste lastdier maakte.

Niet overal, en ten allen tijde was echter de dienstbaarheid der vrouw even groot — deze hangt nauw samen met den vorm van huwelijks- en gezinsleven. Zoo schijnt het tijdperk van het moederrecht, dat als kiem van het gezinsleven bij vele volken het patriachaat is voorgegaan, een gulden tijd van vrijheid voor de vrouw geweest te zijn. Hoe fier en frank moet ze zich gevoeld hebben, zij, de moeder van wie de kinderen den naam en alle bezit ontvingen.

Het matriachaat ligt zoo diep terug in het grijze verleden der beschaafde volken, dat de berichten daaromtrent zouden klinken als een legende, zoo niet bij vele primitieve volken dezelfde staat als levend voorbeeld nog werd aangetroffen.

Maar deze betrekkelijk groote vrijheid der moeder en echtgenoote maakte plaats voor het gezinsleven, waarin alleen de vader recht en macht over vrouw en kinderen kreeg.

Langen tijd duurde het echter, voor de monogamie ontstond uit de vele lagere vormen van huwelijksleven: de polygamie, nog voorkomend bij vele Oostersche volken, de polyandrie waarbij meerdere broers met één vrouw waren getrouwd, en de vrije verbintenis, langen tijd in Ierland in gebruik, en die vooral in Frankrijk volgens vele schrijvers in verontrustende wijze opnieuw in zwang komt. Toch heeft de monogamie langen tijd alleen voor de vrouw bestaan. Ontrouw der vrouw werd op de wreedste wijze gestraft — daarentegen als een recht van den man beschouwd. Een opvatting die nog in onzen tijd sporen heeft achter gelaten. Langzamerhand breekt licht door ook in de duisternis waarin de vrouw zwoegde en leed. Daartoe werkten twee factoren mee — ten eerste de Kerk die in principe man en vrouw als gelijken naast elkaar stelde en wreede mishandeling der vrouw straftе, en de Staat, die sterker geworden, recht stelde in de plaats van kracht van den vuist. Daardoor werd de positie der vrouw in de maatschappij en zeden zeer verbeterd. Ja, zelfs zien we haar in de twaalfde en tertiende eeuw in verschillende landen een onafhankelijker positie innemen, dan ze nu, in de twintigste eeuw heeft kunnen bereiken. In Frankrijk en Engeland bezat ze politieke rechten en werd alom geëerd. Daarna is overal, in geheel Europa verslechtering van haar rechtstoestand te bespeuren, vooral ook door herleving van het Romeinsche recht. Tot eindelijk weer lichtere en betere tijden voor haar aangebroken zijn en de zelfstandigheid der vrouw, ook in het huwelijk in vele buitenlandsche wetgevingen verzekerd is.

't Is merkwaardig, hoe de woorden van Georg Brandes: „de lijn der beschaving loopt langs den draad van een schroefgang toepassing zijn op de plaats, die de vrouw in den loop der tijden in de wetten heeft ingenomen. Want ook hierbij toont de ontwikkeling geen steeds stijgende lijn, integendeel integendeel vooruit, achteruit, toch telkens een stijgend, hooger standpunt innemend.

We zullen een volgende maal nagaan hoe de positie der vrouw was in het oudste wetboek dat bekend is, n.l. van koning Hammaurapis. 't Is daarbij intressant te zien, hoe de geschiedenis zich steeds herhaalt, en ondanks groote verscheidenheid veel eenheid vertoont.

B. B. N.

ENGELSCHE BRIEVEN.

II.

In dezen brief zal ik beginnen met U wat te vertellen van „Uitgaand Londen". Natuurlijk zijn de comedie-gebouwen, „Music Halls" en „Kinematographs" legio, zoowel in West-End Londen als in de voorsteden. Toch is het bezoeken van goede schouwburgen, waar de beste stukken worden opgevoerd, niet zoo gemakkelijk als bij ons. Men moet een goede portemounaie hebben of niet bepaald op zijn gemak gesteld zijn om dat te doen. Men kan namelijk geen plaats bespreken beneden de zes gulden of vier gulden vijftig. Voor de andere rangen moet men en queue buiten gaan staan en de kans afwachten. Wil mén dat niet, dan is laat komen het beste wat men kan doen, maar men loopt dan gevaar, dat men niets meer krijgen kan en dus terug moet gaan, of in een ander comedie-gebouw moet gaan probeeren, óf dood-kalm de zes gulden moet neerleggen om toch het stuk te zien dat men wenschte. Merkwaardig is het zeker, dat er altijd zes-guldensche hoekjes zijn waar nog een paar personen kunnen worden ingeschoven. Als men echter zoo iets treft wanneer men met zijn drieën is, en per spoor een half uurtje afstand is gekomen, en een rijtuig na de voorstelling moet hebben om niet den laatsten trein te missen, dan blijft er van twee „sovereigns" niet veel over.

Vrienden van me namen, toen ik onlangs in Londen was, een „box" in het Coleseum. Zoo'n loge kost f 18 en moet in zijn geheel genomen worden. Maar we waren met ons zessen, dus twee stoelen werden er bij geplaatst en met 3 gulden per stuk betaald. Alleen een familie of een vriendenpartijtje kan zoo iets doen, of anders een rijk man, die graag alleen zit of het „spleen" heeft.

Afzonderlijke plaatsen, soms niet eens naast elkaar, kan men in de stalles krijgen voor f 6, de „dress-circle", voorste twee of drie rijen voor f 4.50. Deze laatste zijn eigenlijk de mooiste plaatsen vlak tegenover het tooneel, maar de keerzij van de medaille is dat men in avondtoilet daar verschijnen moet. In de stalles en loges zijn de meeste dames en bijna al de heeren in pontificaal, maar in de loges is men „onder ons" en kan men zijn avondmantel aanhouden of een beetje achteruit gaan zitten. Het Coleseum is slechts een „hall", waar men van alles te zien en te hooren krijgt; kunstenmakers, komieke liedjes, Tangodansen, een prachtig decor, en een „20 minuten één bedrijf" dat voor mij het snufje van den avond was. In de grootere comedie-gebouwen, zooals His Majesty's, Criterian, Hay market enz. zijn de plaatsen nóg duurder; de loges kosten daar f 24 en men moet in avondtoilet zijn of buiten staan voor f 3, f 2.50 en f 1.50. Voor 60 cts. zit men in de pit (parterre) en op wat bij ons het schellinkje heet. „Men" noemt deze buitenstaande schouwburg-bezoekers „pitites" en men ziet hen al heel vroeg, vooral bij eerste voorstellingen, in den namiddag voor de schouwburg aanwezig; sommigen gewapend met een boek en een klapstoeltje, anderen sans-gêne hun „sandwiches" of „cakes" verorberend. Naburige theehuizen voorzien velen van thee. Bij de eerste opvoering van Parsifal waren er queues van af heel vroeg in den morgen — wat een heldenstuk en dan de langdurende opvoering daar boven op! De matinée's zijn wat goedkooper en men behoeft natuurlijk niet bang te zijn zijn laatsten trein te missen.

Dit overkwam twee van mijn kinderen na de opvoering van Tristan. Ze wilden zuinig zijn en het met een bus doen, en — hadden hotelkosten te betalen — terwijl vader en moeder in doodelijke ongerustheid den nacht doorbrachten.

Natuurlijk is het uitgaan veel gemakkelijker voor hen, die in Londen's „Eadins" wonen, en, zij, die het kunnen betalen, gaan graag uit op de volgende manier:

Eerst ergens dineeren in een restauratie, dan naar een plaats van „amusement" soms naar twee, als er hier of daar iets bijzonders is te zien — hetzij een danseres van naam, of een één-acter, en dan na afloop ergens een soupeetje gebruiken — en dan naar huis met een bus of een auto. Maar voor hen, die in de voorsteden wonen, en duizenden die hun zaken in Londen hebben doen dat, is zulk uitgaan buitengesloten.

De decors van de opgevoerde stukken zijn éénig. Het geld, dat daaraan ten koste wordt gelegd en de rijke costumes van de eerste mode-magazijnen, voor wie het een advertentie is, moet verbazend zijn. Toch zag ik heden dat het Coleseum tot 160 pCt. uitkeert!

Tooneelspelen der Engelschen ik kan niet zeggen, dat ik er erg mee wegloop. Jaren geleden zag ik Beer bohm Tree als Ulysses, en ik dacht telkens wat zou onze Bouwmeester dáár heel iets anders van gemaakt hebben. Waarschijnlijk komt het doordat de „gestes" ontbreken — vooral in de vrouwenrollen valt dat erg op. Haar gelaatstrekken zijn koud en onbewegelijk. Zij moeten alles doen met hun oogen, hun mond en de intonatie van haar stem. Voor iemand die een melodieuse stem heeft is dat alles heel wel mogelijk — maar ongelukkig zijn de Engelsche vrouwen-stemmen lang niet allen liefelijk of zangerig. De mannen-stemmen zijn veel mooier — sommigen hebben iets zoo zachts, zoo innigs zelfs, dat zij dikwijls de menigte diep ontroeren. Ik zag Arthur Bourchier en Violet Vanbrugh in „The Eleventh Hour". Hij was zoo natuurlijk, zijn stem gaf de verschillende cadenzen van zijn gevoelen zoo wel weer, dat het een genot was naar hem te luisteren — maar ik kan niet zeggen dat zijn vrouw dienzelfden indruk maakte. Haar manier van emoties uitdrukken lag in de beweging van haar beenen — voetstampen, haastig heen en weer loopen, een eigenaardige trillende beweging van de knieën, die duidelijk zichtbaar waren in het overdreven nauwe, lang sleepende wit zijden kleed dat zij droeg. Zij gebruikte tevens haar donkere groote oogen met goed gevolg, maar dat voet-stampen was in mijn oog erg ongracieus. Wat kunnen zij echter anders doen? Handenbeweging is Fransch en schuinsche blikken werpen alterenbeschrijfelijkst vulgair. Aan den voet van het programma lazen wij, dat Violets japon was ontworpen en gemaakt bij Lucille Ltd. 23, Hanover Square en dat de avond-mantel van luipaard-huid was.

Er is op het oogenblik een heel geschrijf en gedoe over „Damaged Goods", een bewerking van Brieux, Les Avariés. Natuurlijk is het nog maar vertoond bij de „Autors Producing Society en het zal wel nooit worden opgevoerd voor het „groote publiek", „dat zijn dingen," zei een lid van een der grootste Londensche clubs, „waarover men niet praat in fatsoenlijk gezelschap". De Censors, we hebben er tegenwoordig twee, heel mooi gesalarieerde postjes, zullen wel geen „license" geven. Toch lieten zij passeeren „The Joy-Ride Lady," een stuk zoo vol van twijfelachtige grappen en dubbelzinnige gezegden, dat in verscheidene couranten-artikelen de acteurs en actrices beklaagd worden, hun talent te moeten leenen tot zoo iets. Er komt een „Widow's club" in voor, plus cabinets-particuliers. De weeuwtjes zijn allen mooi en jong, ten minste zoo van verre gezien, de japonnetjes zijn allen up-to-date en erg doorschijnend, met opgeknipte rokken en veel vertoon van beenen en andere bekoorlijkheden.

Naar aanleiding van dit stuk en het lot, dat Damaged Goods trof, schreef iemand: De „dramatic critic" die naast mij zat bij de uitvoering van „Damaged Goods" zuchtte en snoof van belang, en vond het onbehoorlijk en pijnlijk en de hemel mag weten wat nog meer, maar hij lachte en applaudisseerde ergens anders van harte toen een musical-artiste heel doorschijnende liedjes zong in een nog doorschijnender japon".

Ernstige stukken, waarin de wonden der maatschappij worden blootgelegd, dat gaat niet — om de wonden een vuile grap gemaakt is, dat is heel wat anders. Enfin — zoo denkt men niet alleen in Engeland.

Er is op het oogenblik ergens in Engeland een school gesloten, omdat de ouders er op tegen zijn, dat jonge meisjes van veertien en vijftien jaar door eene bejaarde onderwijzeres worden onderricht omtrent de oorzaak van haar eigen leven. „Schandelijk" roepen zij, „die onderwijzeres moet worden afgezet," en zoolang dat niet is gebeurd, houden zij hun onschuldige kinderen thuis. Of dat ontslag komen zal? Ik zal er u van op de hoogte houden.

Met het ontwaken van de lente, als de vogeltjes weer beginnen te zingen, en de tuintjes in de voorsteden kleurig worden door crocus en narcissen, begint opnieuw het bloed der militants onrustig te worden en zet haar tot nieuwe geweldaden aan. Verleden week heeft een militant een ouden heer met een hondenzweep een beetje afgeranseld. Zijn vrouw kreeg er ook een proefje van — en het eind is geweest dat er namens de jonge „strijdster" een excuus is gemaakt, omdat „zij zich vergist had in den persoon". Zij had Lord Weardale van achteren aangezien voor Mrs. Asquith. Nu lijken de meeste heeren van achteren vrij wel gelijk, dank zij hun kleeding — en deze twee hebben beiden grijs haar — en dragen beiden bij sommige gelegenheden een hoogen hoed. Het zou in dezen raadzaam zijn, als de heeren der schepping eens meer variatie in de kleur van hun jassen en in den snit van hun kleeren gingen brengen, zoodat men de schapen van de wolven kon onderscheiden.

Een fatsoenlijk man valt gewoonlijk zijn vijanden niet aan van achteren — daar hadden zij, die gelijkstelling met de mannen vragen, wel eens aan mogen denken. — Het is zoo jammer dat er nog zoo veel vrouwen zijn, die door zulke on-vrouwelijke en nog meer onmannelijke daden de goede zaak zooveel schade doen.

Ze kraaien van pret, dat het Gouvernement hun niet aandurft, hen van gevangenisstraf ontslaat, zoodra zij met hun honger-strike lastig worden. Ik zie er niets in om trotsch op te zijn — de houding der regeering is geheel: . . . . „och stakkert je bent niet heelemaal toerekenbaar — en het vaderlijk lands-bestuur moet toezien dat zijn ondeugende kindertjes zich zelf niet kunnen beschadigen —".

En als zij nog alleen schade trachtten te berokkenen aan dingen die het Gouvernement aangaan, maar om bij voorbeeld van een paar hard-werkende vrouwen een zaak te vernielen

en hen van hun inkomsten te berooven — is dunkt mij niet erg heldhaftig.

Uw mode-bericht-geefster houdt u op de hoogte van allerlei nieuwe snufjes voor uw toilet, dus zal ik u maar niet vermoeien met wat Mayfair in Londen als „Ultra-fashionable" beschouwt en dat door Whitechapel als „indecent" wordt gebrandmerkt. Over het inrichten van uw kamers kan ik u van tijd tot tijd wel eens iets nieuws vertellen —, de Engelschen verstaan de kunst hunne huizen erg gezellig en bewoonbaar te maken. Ze hebben dan zoo van tijd tot tijd „a Craze" voor een nieuwtje. Nu is die „Craze" op 't oogenblik hunne salons te meubileeren in zwart en wit omdat de kleurrijke, vreemdsoortige japonnen heelemaal niet passen bij bonte tapijten, en sheraton of chippendale meubeltjes. We zien nu b.v. een zwart tapijt met witte haardkleeden, gordijnen in wit, met bleek-rose bloemen omrand en banden van zwart glimmend satijn. De sofa- en stoel-kussens, die men altijd in hoopen ziet, overtrokken met wit satijn en daarop zwart geborduurd of geheel van zwarte zijde met zilver en relief bewerkt.

De gastvrouw en haar theedrinkende bezoeksters kunnen dan niet vloeken met hun omgeving. Alleen maar met elkaar.

In slaapkamers begint de „eiderdonn" te verschijnen in zwart glimmend satijn of doffe zwarte zijde. Wel iets voor te zeggen, want men legt hier de zijden dons-deken boven op de sprei in plaats er onder en lichte kleuren worden in de altijd min of meer met steenkool-stof beladen atmosfeer spoedig groezelig.

Ik zag een morgen-zitkamer in blauw en wit; de witgelakte stoeltjes overtrokken met blauw en wit cretonne, witte linnen gordijnen geborduurd in drie nuancen met langstelige irissen, de spiegel in een gladde witte lijst, een diep blauw vilten tapijt, het behangsel in wit satijn-moiré, met aquarellen in wit met zilveren lijsten, zeegezichtjes of berg-landschapjes. Ik zag dat alles in het gouden licht van een vroege voorjaarszon, dat warm-gouden licht uit de heldere, diep-blauwe lucht, waarom Noord-Wales beroemd en bemind is.

JOHANNA NIEUWERF—FEENSTRA.

Over Orchideeën en over Orchideeën-kweeken, als een vak voor vrouwen.

I.

Het tuinbouwvak voor meisjes is in de laatste jaren vrijwel bekend en uitgeoefend, doch het is opmerkelijk hoe weinig de aandacht valt op eene speciale richting in dat vak, de orchideeëncultuur. Toch lijkt me deze cultuur, die zooveel teedere zorg vereischt als bij uitstek geschikt voor vrouwen.

Ik ga u een werkdag in een orchideeënkweekerij beschrijven.

Orchideeën groeien niet zooals ik menigmaal heb hooren veronderstellen, gemoedelijk naast de aardappeltjes en koolrapen op 't veld, doch worden zorgvuldig in kassen gekweekt. (Er zijn enkele onbeduidende orchideeën welke in onze weiden voorkomen.). Het zijn planten welke uit de tropen, uit Noord en Zuid-Amerika, uit Australië enz., geïmporteerd worden en hun al of niet weelderig gedijen bij ons hangt grootendeels af van de juistheid waarmee hun heimatsklimaat geïmiteerd wordt.

Het eerste wat je dan ook doet, als je om 6 uur 's morgens den tuin komt indraven, ('t is ook wel eens kwart over 6) is naar de temperaturen in de aan je zorg toevertrouwde kassen gaan kijken. 's Nachts hebben de nachtstokers voor de verwarmingsmachines gezorgd, doch aangezien laatstgenoemde heeren vaak aan de zeer menschelijke kwaal „slaap" lijden, kan men er niet altijd zeker van zijn de juiste temperatuur in de kassen te vinden.

Zoo, eerst eens gaan kijken in de Phalleanopsis-kas. Oh, lekker is 't hier; zoo ongeveer 88°—90° F. voel je meteen bij het binnenkomen; een ietsje te droog is de atmosfeer. Deze Phalleanopsis is van de Westkust van Java afkomstig, daar hecht zij zich op een schaduwrijk plekje tegen de rotsen aan en laat er hare lange, sierlijke, witte bloemtrossen zachtjes door het zee-vochtige koeltje wiegen. Deze planten staan hier niet in potten en op houten rabatten opgesteld, doch hangen in kleine vierkante mandjes aan ijzerdraad aan de kap der kas, ten einde hun zooveel mogelijk vocht te geven, dat opgedampt wordt door varens en vreemde tropische planten, waarmee de volle grond der kas beplant is. Het middenpad tusschen de rotspartijen en aanplantingen door is van groote sintels. Deze bedekking is gekozen om de vele punten van uitstraling die zij biedt en haar vermogen om vocht te absorbeeren.

Wat warmte betreft is het hier dus wel in orde, maar meer vocht is hoogst noodzakelijk. Met moed grijp je naar een groote broesgieter, put water uit de in de kas aanwezige basins, en door 't middenpad gaande slinger je lustig, een halve cirkel beschrijvende, den gieter om je heen, vooral flink over de verwarmingsbuizen.

Het gaat nu natuurlijk dampen, alles om je heen druipt en dampt, behalve je planten, daar kom je op zoo'n ruwe manier niet aan. Je verdampt zooveel water tot je door een dikke, zoele mist gaat, tot je ziet dat kleine, fijne vochtpareltjes zich op de mooie, gave bladen afzetten, tot het is of het zwaar gedauwd heeft. Je snuift nog eens de atmosfeer in, knikt tevreden en gaat verder naar eene daarnaast liggende kas. Hier zou een leek zeer verwonderd staan kijken. Eene kas zonder dak? Wat is dat nu? Wel zie je een dakgeraamte, doch glas is er niet op. 't Is hier leelijk koud, moet hier een tropentemperatuur geïmiteerd worden?

Ik zal U uit den droom helpen.

Hie wordt een zekere Laelia gekweekt. Deze goddelijk mooie, doch zeer teere Laelia is afkomstig uit Mexico. Daar zoekt zij haar verheven verblijf, hoog in 't gebergte en wel op een hoogte van 5000 voet. Daar worden hare taaie, leerachtige bladen op den dag gebrand door eene zonnehitte van 100 of 120° F. en ontvangt ze 's nachts eene koelte van menigmaal onder vriespunt. Welnu, dat alles geven wij haar hier ook; we plaatsten haar in eene kas met een dak van afschuifbare ramen. Ja, je voelt het, ze hebben de vereischte koude gehad vannacht, 't wordt nu tijd om wat warmte te gaan opvangen. Rillend door den overgang van Java naar een Mexicaanschen nacht, loop je naar buiten en werkt de ramen halverwege dicht. Tegen elf uur moeten ze bijna geheel gesloten zijn, om 12 uur zorg je de boel potdicht te hebben; dan behoort het daar middelmatig vochtig en 120 of 110° warm te zijn.

Is de felste zonnehitte voorbij, dan begin je langzaam aan weer open te zetten, teneinde de planten weer aan de nachtkoude van hun Mexicaansch hoogklimaat bloot te stellen.

Van Mexico ga je naar Brazilië. Indien het in deze kas niet Brazilieachtig aanvoelt, zorg je oogenblikkelijk voor zooveel mogelijk Braziliaanschheid.

In deze kas groeien verschillende, groote, mooie Cattleya-soorten, met mooie, zacht-lila bloembladen en warm-donker-paarse vooruitspringende lip.

Iets zóó etherisch hebben deze bloemen, dat men stil wordt bij het zien ervan. In hun natuurstaat groeien deze planten in de oerwouden van Brazilië, zich met hun wortels stevig hechtende op boomstammen.

Vele onrechtvaardigen of misschien beter gezegd onwetenden, beschuldigen de orchidee van eene woeker-plant te zijn. Dit is geheel onjuist. Wel hechten ze hun mooie, vleezige, witte wortels om den boomstam heen, doch ze putten hun voedsel niet uit den boom zelf: heel bescheiden zijn ze tevreden met het water, dat langs de boomstammen stroomt, en hun wortels zoodoende bevochtigt.

Speciale opname voor de Haagsche Vrouwenkroniek. — Orchideeën. — Photo C. J. L. Vermeulen.

Zoo ga je van de eene kas naar de andere tot alles zijn eerste verzorging gehad heeft, je machines in orde zijn enz. Dan ga je voor de planten zelf zorgen. Er moet gegoten worden. Dit is een werkje dat meer hoofdbreken vereischt dan menigeen wel denken zou. Hier kan men niet te werk gaan als in eene kas met gewone planten gevuld, waar men de planten gewoonlijk en masse behandelt, en men dus een broesgieter neemt en er flink overheen gaat.

Hier pakt men de zaak anders aan; bijna iedere plant is in een verschillend stadium van ontwikkeling en daarmee moet rekening gehouden worden. Je neemt dus een kleinen, handigen gieter met lange tuit, je plaatst een klein trapje voor het rabat, zoodat je een goed overzicht hebt tot achter aan toe. Dan bekijk je plant voor plant, hoe 't met haar gesteld is, en haar geheel persoonlijk verlangen in aanmerking nemende, giet je voorzichtig toe, daarbij nog vele regelen der kunst in 't oog houdende. Is het een uur of 10 geworden, dan ga je weer eens de ronde doen in je kassen, eens zien, wat de zon er uitgericht heeft. Hier en daar verlangen de planten naar eene ragfijne, lichte overspuiting van hun bladeren; ik weet niet hoe je dat ziet, dat voel je, hun verlangen. Voor enkele planten wordt de zon onder glas reeds te fel, en aangezien je hun niet de wuivende palmen en schaduwrijke boomen uit hun moederland kunt geven, ga je naar buiten en rolt de roljalousiën gedeeltelijk of geheel neer. Ben je zoo ongeveer klaar met gieten, dan heb je b.v. een partij pas geïmporteerde planten op te potten.

In eene kist, op elkaar gestapeld als oude lorren, hebben ze de reis van uit hun moederland naar hier gedaan, en als je ze uitpakt lijken ze meer op oude stukken hard, droog zeemleer dan op levende planten. Al spoedig kom je ze te hulp. Je maakt op een rabat een lekker bedje van zacht, vochtig mos (spagnum) voor hen klaar. Daar leg je ze met hun uitgedroogde wortelstokken op, je houdt ze een week of drie goed vochtig en beschaduwd, en na dien tijd kun je je verheugen in het gezicht van kleine, teer-groene wortelpuntjes, die verlangend zijn in het vochtige mos te dringen. Dan is de tijd voor oppotten daar. Die oude uitgedroogde planten zet je stevig aan een stok gebonden in een pot, gevuld met de voor hen gewenschte voedingsbodem, zoodoende de jonge wortels gelegenheid gevende zich te hechten en hun werk te doen. Niet lang na het oppotten ziet men dan ook dat de plant één of meer jonge scheuten begint te ontwikkelen en dan komt de rest ook wel.

Loopt het tegen den avond, dan bedenk je b.v. dat je een paar kassen een xlall-bespuiting moet geven, een oplossing van een insectendoodend cider, om te voorkomen dat een vernielzuchtig luizenleger er met je lieve bloemen en plantjes van door gaat. Je maakt emmers vol van genoemde oplossing, bindt de pul als een ransel op je rug en links pompende en rechts de lenige slang met ragfijn verspreidende spuit hanteerende, dien je overal tot in de kleinstje hoekjes en gaatjes het insectendoodend vocht toe.

Zoo zijn er honderd en meer groote en kleine werkjes, te veel om allen hier te beschrijven; ik hoop echter dat ik u hierboven, hoe beknopt ook, eenig begrip gegeven heb van het werk in eene orchideeënkweekerij. In het volgende artikel vertel ik u iets van de zaadkas en van de opleiding tot orchideeënkweekster. (Slot volgt).

Een Dokters-Dilemma.

Het tooneelspel van Shaw, waarvan wij hierboven den titel uitschreven en dat thans bij de Hagespelers gaat, zou nog aan actualiteit hebben gewonnen, indien het gedoopt was: Het Artsenmonopolie.

Want niettegenstaande verschillende motieven hier worden verwerkt, blijft steeds de meest domineerende de parodie op de medische wereld. Shaw neemt geen halve maatregelen. Een half dozijn dokters jaagt hij voor zich uit en rijgt ze een voor een aan zijn speer.

Men herinnert zich dat juist dezer dagen de vraag van het artsen-monopolie bijzonder belangwekkend is, nu een adres hierover, onderteekend door verschillende hoogstaande personen, aan de Tweede Kamer is verzonden en onlangs in de debatten aan de orde is geweest.

Wij zullen er niet verder op ingaan, maar ons heeft toen getroffen een woord van den minister Cort van der Linden, die zeide: „de wetenschap is een zeer kleine lichtende kring in een oneindig groot duister veld". —

Deze woorden kwamen ons als vanzelf in de herinnering bij het défilé van Shaw's dokters. Inderdaad waren deze exemplaren uit de medische wereld van zeer geringe lichtsterkte. Geestig worden de aan den medischen stand aangewreven gebreken gedemonstreerd. Hoe staat het met hunne nieuwe uitvindingen? Zichier Dr. Ridgeon pas „Sir" geworden vooral om zijn verdienste door de uitvinding van een serum tegen de tuberculose.

Het middel werkt prachtig. Er is echter eene „mits". Men moet den patient treffen in een positieve faze. Treft men hem in de negatieve, dan sterft hij. Over de vraag echter hoe men de fazen uit elkaar kan kennen, laat de uitvinding zich niet uit.

Een soortgelijke geest is Dr. Bloomfield Borington, die slechts heil verwacht van het stimuleeren van phagosyten. Deze moeten dan de bacteriën dooden. Elk middel schijnt daartoe geschikt als het een stimulans is voor de phagosyten.

De lezer vraagt zich af of zooveel medici tegelijk niet wat eentonig wordt. Toch niet, Shaw's stuk heeft vooral deze waarde dat het steeds blijft boeien. Het is uitnemend verwerkt en zal even aangenaam zijn om te lezen als om te hooren en zien.

Het dilemma waarvoor Dr. Ridgeon geplaatst wordt, is een ander motief. Voor hem ontstaat de tweestrijd, wie van twee personen hij redden moet als er maar één te redden valt. Een oud vraagstuk, reeds herhaaldelijk in de literatuur behandeld: conflict van plichten als men wil, meer eenvoudig gesteld: als in een dorpje waar slechts één brandspuit is, op twee plaatsen tegelijk brand uitbreekt.

Hier is echter de vraag deze: de dokter kan nog één patient opnemen. Daarmede is zijn arbeidsvermogen aan het eind. Hij aarzelt tusschen twee. De eene is een oude vriend, een goed en arm plattelandsgeneesheer, de andere is een schilder, zeer begaafd, met als bijkomende aantrekkelijkheid, het bezit van een bekoorlijke ega.

Wij komen hiermede op een derde motief: de rol door de vrouw in dit stuk gespeeld. Wij kunnen ons daarbij bepalen tot mevrouw Dubedat, de eenige vrouwenrol van beteekenis in dit stuk aan vrouwen arm. In haar geeft Shaw het beeld van de vrouw, wier intuïtie het volkomen begrip van een leven kan omvatten.

Het hooge besef is in deze figuur geschonken van de vrouw die, liefhebbend, geloofd. En toch, hoe geheel verschillend is deze figuur van de vrouwenrol in Shaw's „Vlinder".

Daar ook komt een vrouw voor, wier liefde vóór den „vlinder" aan geen twijfel mag onderhevig zijn. Doch deze liefde werd voor den betrokkene niet ten onrechte een last; voor den schilder in Shaw's tooneelspel: „een dokters-dilemma", is het een liefde die steunt en opheft en als een levensverheerlijking en vervulling wordt voor het stervende genie.

De rollen waren bij de Verkade-spelers in goede handen: En Verkade zelf en Philippe la Chapelle, Paul de Groot en niet het minst Cor Ruijs gaven uitnemende creaties van de doktorenrij. Anton Verheijen mag daarbij niet worden vergeten. Hij gaf een uitnemende typeering van den armen dokter.

Mevrouw Enny Vrede was uitmuntend in hare rol, waarin zij meermalen een treffend spel schonk. Hoe moeilijk, immers allicht belachelijk wordend, was haar optreden, onmiddellijk na Dubedats sterven, toen zij daar in galatoilet binnentrad.

De ensceneering bleek, als altijd bij dit gezelschap, uitstekend. De aankleeding, de lichtwerking evenzeer. Het tooneeltje van 't heerendiner op een hotel-terras was iets wat men niet elken dag op ons Hollandsch tooneel te genieten krijgt.

En, nu wacht ons Lebeau's medewerking nog in den vervolge.

ALBERTINE DE HAAS.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Mevrouw Cahier en de Mode!

Mevrouw Charles Cahier, de bekende zangeres, die hier gisteravond concert zou geven, doch door ongesteldheid verhinderd werd, heeft in de Münchener Zeitung haar meening uiteengezet over de tegenwoordige mode, in verband waarmee zij zelve zich kleedt in de door haar verdedigde Marie-Antoinette-dracht.

Vooral trekt ze tevelde tegen den onvermijdelijken nauwen rok, die de dames dwingt, met kleine, ongracieuse trippelpasjes zich voort te bewegen, alsof ze op stelten loopen, en die het haar onmogelijk maakt, een trap te beklimmen of in een rijtuig te stappen.

Zij noemt deze mode een ernstige bedreiging tegen „die Weiblichkeit", daar ze elke sierlijke beweging onmogelijk maakt en door het cultiveeren van een onnatuurlijken en onaesthetischen smaak zelfs een geheel onjuist schoonheidsbegrip doet ontstaan.

„Wanneer ik tegenwoordig een modeblad opneem" aldus Mevr. Cahier, „denk ik altijd een verzameling caricaturen voor me te zien en beschouwt men de levende reproducties van die platen, dan wordt deze indruk nog meer versterkt.

Hoe geheel anders echter in de oude modeplaten, bijvoorbeeld bij die uit den tijd van de bekoorlijke Fransche koningin, die op zoo vreeselijke wijze haar leven, één lofzang aan de schoonheid, eindigde.

Marie Antoinette, niet alleen koningin van Frankrijk, doch meer nog koningin van het eeuwig frissche, schoone ancien régime — welk

Madame CAHIER.

Speciaal cliché voor de Haagsche Vrouwenkroniek.

een tooverkracht gaat er uit van dezen naam! Doemen mèt dien naam niet voor onzen geest op de schitterende feesten in het prachtige Versailles of in het verrukkelijke, behoorlijke Trianon?"

Mevrouw Cahier vraagt zich af, of zulke feesten denkbaar waren met onze tegenwoordige mode en is dan overtuigd van niet.

Onze mode zou den vroolijken eleganten toon, die daar heerschte, onmogelijk tot zijn recht kunnen laten komen, alleen al, doordat ze in haar wezen ongracieus is.

Zij onderdrukt als 't ware de vrouwelijke aanvalligheid, en mist de vloeiende lijnen, die de draagster zulk een verrukkelijke gratie verleenen.

Mevrouw Cahier nu wil geen plotselinge omkeer in de gansche mode, doch wel aller oog op de tekortkomingen der huidige mode vestigen en vooral in de concert- of balzaal en in het theater de ware sierlijkheid en natuurlijkheid in de kleeding terugbrengen opdat ook de onnatuur en gewrongenheid uit het gezelschapsleven mèt de onaestetische mode verdwijnen.

In de mode van Marie Antoinette's tijd vindt zij ook de individualiteit, welke de tegenwoordige mist in haar „uniformierenden Schablone". En een anderen factor die er toe bijdroeg, de vrouw uit dien tijd een bijzondere bekoorlijkheid te verleenen, vindt zij in de witte pruik, die een onvergelijkelijk charme aan de gezichten gaf, waardoor de verschijningen van vrouwen uit dien tijd iets zoo specifiek vrouwelijks en jongs hadden. [1])

Mevr. Cahier eindigt haar stuk met een opwekking aan de vrouwen, om mee te werken tot het doen herleven van een meer natuurlijke en bekoorlijke dracht en geeft zelf het voorbeeld, door zich op haar concerten en in salons met de Marie-Antoinette-dracht te kleeden.

[1]) Zou in het terugkeeren van die haardracht ook niet een gevaar schuilen voor een „uniformierende Schablone", waartegen de geachte schrijfster zoo waarschuwt?
En is de huidige mode wel zoo „uniformierend", als Mevr. Cahier meent?

PARIA'S

Uren lang, dag aan dag, lagen zij naast elkaar in de tuintent. 's Zomers brandde de zon op het licht-groen geverfde huisje, in 't najaar gierde de herfstwind, als trachtte hij het nietig hutje omver te blazen, en in 't voorjaar kwamen de vogels en tuurden naar binnen, als verwonderden zij zich over het feit, dat de beide bewoners van dit zonderling nestje nog aanwezig waren.

Ieder in het dorp wist, dat de beide jonge menschen, die hier dag aan dag doorbrachten op hunne ruststoelen, longpatiënten waren, broer en zuster, die, lang geleden uit de naburige stad naar buiten waren gekomen, om te trachten in de zuivere bosch- en heilucht hunne verloren gezondheid terug te winnen.

In de tent was juist plaats voor twee ziekenstoelen, waartusschen een tafeltje stond met een en ander — een glas melk, een leesboek, een koortsmeter. Niets verbrak de eentonigheid van de lange, eindelooze uren en dagen, die zich aaneenregen tot weken, maanden, tot jaren ..... Soms sprak de een een paar woorden, waar de ander, traag, moeizaam, antwoord gaf. Soms, wanneer uit een der boerenhuisjes eene oude vrouw trad, die in de handen klapte, richtte één der gestalten zich op en mompelde: „De vrouw roept voor de chocola, of voor de thee," al naar 't uur van den dag. Dan ging de jongen, zich uitrekkende, met loomen tred het smalle paadje tusschen de bloeinde aardappelvelden door, om het bladje met de twee bekers te halen en keerde even daarna terug, voorzichtig balanceerend, met angstvallige zorgvuldigheid het schommelen der melk betrachtend.

Alles deden zij rustig, als kalm en met weinig bewegen, het niets-doen was hun een tweede natuur geworden, en had een stempel van afgemetenheid op hun gansche wezen gedrukt.

En toch waren zij nog zoo jong, nog geen dertig jaar. Soms, eens enkele maal, bruiste de levenslust en de hoop nog even in hen op, maar 't duurde meestal bitter kort.

De tijden van oproer, van tegenworstelen, van wanhopend, machteloos strijden tegen den onverbiddelijken vijand, waren voorbij, althans zij spraken er niet meer over, maar het bleef woelen en deinen in die jonge harten, als eb en vloed op 't strand: de zekerheid, nooit, nooit te zullen herstellen, en de hoop, toch nog éénmaal iets in de maatschappij te kunnen zijn, de doffe berusting, altijd zóó te moeten voortvegeteeren, en de onwil, de grenzelooze wanhoop, de bittere wrevel tegen 't doodend niets-doen, 't eentonig luieren in de tent.

Soms haatten zij de tent. 's Morgens vanuit hun bed zagen zij het licht-groene dek, dat hen, spottend, scheen te wenken!

Dan bezielde den jongen soms een woeste afkeer van het kuren, het temperaturen, het stil-liggen staren, en wond hij zich op, onder 't aankleeden, besluitend: „ik doe het vandaag niet, ik ga eerst wat wandelen, of fotografeeren, of wacht, ik kuier het dorp eens in". Langzaam, met tusschenpoozen, van rusten, met momenten van kort, droog-kuchend hoesten, vordert ondertusschen zijn toilet.

En gaandeweg zakt zijn overmoed, doet de stekende pijn, dáárboven, links in de borst, dicht bij den schouder, hem als in een ijzeren greep, gevat, hijgend neerzitten.

En de plannen zijn al weer uit. — Met langzame, onzekere, afgemeten passen gaat hij de steile zoldertrap af, naar de kleine huiskamer, waar zijne zuster hem reeds aan 't ontbijt wacht.

Dan eten zij. En 't is verbazing-wekkend, wat er in die twee zieke lichamen verdwijnt en verwerkt wordt, zonder eenig resultaat op te leveren. Niets zegt hij meer van zijne plannen, kauwt mokkend voort.

Beiden nemen hunne dekens en gaan naar de tent. Het smalle voetpad wordt slechts door hen beiden betreden; hoogst zelden komt een kennis, een oude vriend, hen opzoeken. Och! ieder heeft zijne bezigheden, en dan — ze zijn al zoo lang ziek, men weet niet meer, wat men zeggen moet, waarover men spreken kan.

In de tent gekomen, plooien zij, netjes en zorgvuldig, de dekens op hunne stoelen en strekken zich, gemakkelijk, op de kussens uit.

En ze kuren, kuren streng en accuraat, met tusschenpoozen, van wat overeind-zitten of temperaturen. Zij wisselen soms eenige woorden, en brengen verder den ganschen dag door met staren, half-dommelend in de verte turend en wachten — wachten ....

God alleen weet, wat daar na woelt en strijdt achter die gesloten oogleden, dat strakke, blanke voorhoofd, ... Ze wachten .... op den Dood, die hen verlossen zal van een Leven, dat geen leven is.

C. L.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

Prijs per regel 40 cent.

PERZISCHE TAPIJTEN
N. BENEZRA & Co
NOORDEINDE 140.
TELEFOON 8195

Tweede Belgische Salon.

Alice Ronner is de eenige vrouw van de exposeerende Belgen. Den aard van haar werk vinden we terug bij den arbeid van Willem Paerels. Doch over 't a l g e m e e n zijn de Belgische schilders de aanhangers van een meer luministischen schildertrant.

Lichte kleur, daglicht en zonneschijn vindt ge bij Emile Claus, den voorganger der jongere Belgische schilderschool. Het open, blije van een helderen Junidag heeft hij trachten weer te geven in zijn mooie riviergezicht. Ook Charlet gebruikt dit palet. Het drukke gewemel van een wedrenbaan met al de kleuren welke een mondain publiek daar vertoont, heeft Frans Charlet in een vollen zomerdag op 't doek gebracht en tot een zeer knap en aantrekkelijk schilderij verwerkt.

Tegenover dit werk in de kleine zaal van Pulchri, hangt de arbeid van Hippolyte Daeye. Eerste Communie, is de naam van het eene stemmingsschilderij van dezen kunstenaar.

Intimiteit, heet het beeld, waar een moeder met kindje op schoot zit. Het haardvuurtje is achter de vrouw en een zacht licht zeeft door de schemer. In een wittigen nevel is het geheele interieur gehuld. Merk evenwel op, hoe volkomen toch het gelaat van de moeder met den zachten lieven glimlach leeft in deze schemerkamer. De schilder Léon Frédéric is hier vertegenwoordigd met twee schilderijen. Zijn Slapende Vrouw, koud van kleur, is niettemin zeer zuivere arbeid. In volle plompheid geeft hij de werkende vrouw weer zooals zij afgemat van den arbeid op de stoel een oogenblik rust na 't middagmaal. In de rechte, ongemakkelijke stoel is de vrouw in slaap gevallen. Naïef als een kind zit zij daar, een forsche werkkracht alleen gelijkend, nauwelijks naar den geest een vol mensch. Mooie landschappen heeft de schilder Frans Hens hier. Zijn Vlaamsche Hoeve, zijn Poel, Het Zeegezicht, het zijn atmosferische indrukken van het landschap, zooals wij ze van onze Hollandsche schilders zelden zien. Zoo is het met veel van het Belgische werk. Het schijnt alsof de Belgische kunstenaarsaard getrokken wordt naar het Noorden met zijn stemmingskunst, naar het Zuiden, waar (andere idealen), en ander streven heerschen.

Uit het nauwer verband met de kunst van Frankrijk is waarschijnlijk de drang der Belgische schilders naar het luminisme te verklaren. Doch temidden der moderne invloeden zien wij toch in deze Belgische kunst behalve een meeleven met de internationale kunstbeweging, een verwantschap met werken der groote Vlaamsche voorgangers. En de uitspraak waarmede de eerste Belgische salon in Den Haag werd ingeleid, wordt opnieuw in deze verzameling werken gestaafd. „Gedurende drie kwart eeuw zijn de Belgische kunstenaars, welke ook hun uiteenloopende, en soms lijnrecht tegenover elkaar staande temperamenten en tendenzen waren, de heroën geweest, de zeggers, de niet zelden geniale uitbeelders van het tastbare ideaal van hun ras, waarvan zij de verzuiverde essentie hebben uitgedrukt."

En evenzeer zijn de thans gesproken woorden geldig dat men regelmatig twee fundamenteele eigenschappen terugvinden kan in al dit Belgische werk, welke de ware kenteekenen zijn van de verwantschap der werken. Zij zijn de eerlijkheid in de realistische weergave der natuur en de verwantschap in de kleur.

Wanneer het oog van den Hollandschen bezoeker over deze wanden glijdt, zal aanvankelijk deze zelfde kleur, welke ons, Hollanders, koel voorkomt, van gulle bewondering terughouden.

Een langere vertrouwdheid, een grooter gemeenzaamheid met deze kunstuitingen brengt hier inderdaad tot grootere waardeering.

ALBERTINE DE HAAS.

Berichten.

Mej. Mien Duymaer van Twist zal met het nieuwe seizoen het Rotterdamsch Tooneelgezelschap verlaten en overgaan in Verkade's gezelschap de Haghespelers. Zij komt dus naar den Haag. De Nieuwe Rotterdammer wijdt eenige sympathieke en waardeerende woorden aan haar en vertelt meteen, hoe 't komt, dat Verkade haar voorstellen deed om voortaan deel uit te maken van zijn gezelschap. Hij had haar spel in „Het sprookje van den wolf" zoozeer bewonderd. Tegelijk met haar gaat de heer Cor van der Lugt Melsert over naar de Haghespelers. Een groot verlies voor Rotterdam — een groote aanwinst voor den Haag!

MARYA DELVARD & MARC HENRY.

Het kunstenaarspaar Marya Delvard en Marc Henry heeft voor zijne matinée, Zondag 8 dezer in Diligentia, hun eenige optreden hier in dit seizoen, een even belangwekkend als artistiek programma samengesteld, duetten met begeleiding van fluit en gitaar: „Chansons du temps de la Revolution", „La Chanson rosse à Montmartre", „Chansons enfantines", „Vieilles Chansons de France" (L'ane de Margoton, La fille du maréchal de France etc.), „Alte deutsche Lieder zur Laute"; verder moderne Duitsche liederen, Scenes van den genialen Weenschen dichter Peter Altenberg enz. De kunstenaars treden weder op in hoogst karakteristieke costuums, door beroemde schilders ontworpen.

ILONA DURIGO.

De gevierde Hongaarsche zangeres Ilona Durigo komt binnenkort weder eenige concerten in ons land geven. Maandag 16 dezer treedt zij met het Utrechtsch Stedelijk Orkest op in de Maatschappij voor Toonkunst te Leiden; verder zal zij nog lieder-avonden geven, met Evert Cornelis als begeleider, 17 Maart te 's Gravenhage, 18 te Amsterdam, 21 te Hilversum en 23 Maart te Utrecht.

MADAME CHARLES CAHIER.

Madame Cahier kan wegens een abces in den mond haar voorgenomen liederenavond heden niet geven, welke avond daarom wordt uitgesteld tot Zaterdag 14 Maart a. s.

Genomen plaatsbewijzen blijven vóór dien avond geldig.

Madame Cahier woont in Hotel des Indes en is onder behandeling van Dr. Mertens.

De eerste liederenavond van de tournee van Madame Cahier zal dus zijn 10 Maart a. s. in Amsterdam.

ADVERTENTIËN.

„PERKEO"
de volmaakste
Reisschrijfmachine.
Ook voor Kantoor en Privégebruik.
PRIJS f 125.—.
J. Timmermans' Kantoorboekhandel.
Zwarte Hondstraat
ROTTERDAM.
Wordt gratis op proef geplaatst.

Restaurant C. T. REMY.
Nieuwe Uitleg No. 8.
Déjeuners f1 et diners depuis f 1.50.
Spécialité pour diners et plats en ville.

Alleenwonende dame biedt aan dito een gedeelte van een heerenhuis aan op goeden stand, tegen kleine huur.
Brieven onder nummer A 101 bureau van dit blad.

Madme Barbilion.
Manicure Electrique
Face Massage

MANICURE
Melle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

F. W. VAN WIJK
Dameskleermaker
BERICHT
Ontvangst der
Nouveauté's.
TOLLENSSTRAAT 118.
Teleph. 3235.

FAMILIE BIOSCOOP.
PRINSESTRAAT 40.
Telephoon 7477.
Vanaf heden iederen middag en avond
QUO VADIS
naar de beroemde roman van
HENRI SIENKIEWICZ.
Versterkt Orkest:
„HOLLANDIA ENSEMBLE."
Explicatie:
ANDRÉ DE JONG.
Gewone prijzen.
Bespreekt uwe plaatsen.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 5719.
Fransch Blijspel Repertoire
Aanvang 8½ uur. Einde 11 uur.
Laatste voorstellingen:
De Verzegelde Minnaar.
Zondagmidd. 8 Maart, 2 uur
Matinée.
Groot succes
De Kleine Lord.
Dinsdag 10 Maart en volg. avonden
Drie Mooie Vrouwtjes.
Dinsdag tot Vrijdag niet rooken.

GRAMOPHONE

Munt uit boven ALLE merken door:

Soliditeit. Geen bijgeluid.
Zuiverheid van toon. Uitgebreid repertoire.
Duurzaamheid. Egrate Klas Kunstenaars.
Artistieke weergave op Vocaal en Instrumentaal gebied.

De beste en meest beroemde artisten verschijnen **alleen** en **uitsluitend** in **onzen** catalogus.

De nieuwe catalogus verschijnt binnen enkele weken. Wij zenden U deze op aanvraag.

The Gramophone Cy (Agency)

25 Papestraat. - Den Haag. Tel. 7211.
12 Reguliersbreestraat. Amsterdam. Tel. 5614.

GEHOORZALEN PARTERRE.

Koninklijke Nederlandsche Mandenfabriek

W. F. VAN VLIET

Magazijn alleen gevestigd:

PRINSEGRACHT 12

TELEFOON 1995

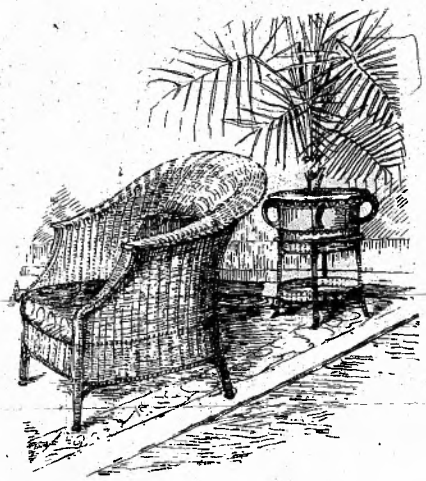

Serre Meubelen - Hall Meubelen

volgens eigen ontwerp en naar teekening van Heeren Architecten.

HOTEL POMONA.
A. SMITS EN FELS
Architecten B. N. A.

HOTEL CENTRAL.
J. MUTTERS EN DAMMERMAN
Architecten B. N. A.

:-: **MAISON** :-:

HEHENKAMP-VAN DOOREN

Tailleur de Vienne pour Dames

LA HAYE Anna Paulownastraat 69
TEL. INTERC. H. 1357.

Ouverture de la Saison

NOUVEAUTÉS EN TISSUS ET SOIERIES POUR COSTUMES-TAILLEUR ET ROBES.

Blouses. -:- **Jupons.**

Telephoon 3371. ANNA PAULOWNASTRAAT 31.

ANNA v. d. HORST

MODES. — KAPSELS.

Ontvangen de nieuwste Voorjaarshoeden,

KAPSALON VOOR DAMES EN KINDEREN.

Agentessen

GEZOCHT voor den verkoop van Huwelijks-uitzetten en Ondergoed voor Dames en Kinderen, tegen hooge provisie.

Brieven onder No. A 108 bureau van dit blad.

VADERLANDSCHE BANK VOOR BELASTE WAARDEN

's-GRAVENHAGE
Laan van Meerdervoort 23
Geplaatst Kapitaal
1 MILLIOEN GULDEN.

HET JAARVERSLAG WORDT OP AANVRAGE TOEGEZONDEN

Geeft uit:
5 pCt. OBLIGATIEN
à 100½ pCt.

COUPE.

Door bekwaam **Dames-Coupeur** (eigen zaak drijvend) wordt aan Dames grondig onderricht gegeven. Condities billijk. Brieven onder No. A 102 bureau van dit blad.

N.V. Maison PFAFF

PLAATS 24.

Telefoon interc. 4129.

Costume tailleur

naar maat, in blauwe serge of engelsche fantasie stof Mantel met zijde gevoerd. Iste klasse coupe en uitmuntende afwerking.

Fl. 68.-.

Confiseur. - - - Chocolatier.

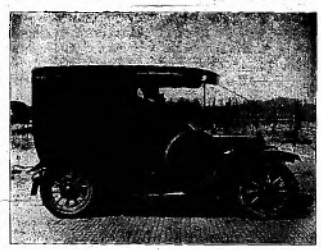

Glacier. J. A. MONCHEN. Cuisinier.

Maison Hri LAUSBERG

TAILLEUR POUR DAMES. - FOURRURES.

Ex-1er Coupeur à la Maison de Paris. -:- La Haye.

Hautes Nouveauté's françaises et anglaises.

Van Swietenstraat 45.

Marie van der Vijver

Concert-zangeres
Leerares Solozang.
Sweelinckstr. 137
DEN HAAG.

Een roep!!!

gaat er uit van **PROBATUM's** werkzaamheden.

Wij repareeren, stoppen onzichtbaar, reinigen krimpvrij correct.
Wij moderniseeren onmoderne kleeding verrassend.
Wij vermaken slecht passende kleeding onberispelijk.
Wij keeren dames- en heerenkleeding als nieuw.
Wij halen en bezorgen de goederen franco.
Wij geven prijsopgave vooraf.
Ons adres is:

„Maison PROBATUM"
ZEESTRAAT 44. — TELEFOON 6073.

J. BRAND

Papestr. 26
TELEFN. 5599

AMAZONES

TAILLEUR POUR DAMES

Effecten.

Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het

FINANCIEELE DAGBLAD

Neerlands Koopkracht,

prijs per halfjaar f 6.-.

ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; **elken dag** de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.

Vraagt gratis proefnummers aan het bureau:

Anna Paulownastraat 76, 's-Gravenhage.

Maison de Couture „Aux Elégantes"

77 NOORDEINDE - - LA HAYE.

Mise en vente à prix très réduits des modèles etc. de la Saison.

H. van Dooren & Cie

MODES

5 Hoogstraat.

AMSTERDAM — Leidschestraat 24.
UTRECHT — Oud Kerkhof 22.

M. BLOM JANSEN

MODES.

SOHENKWEG 34. — Tel. 7333.
LA HAYE.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Woensdag 11 Maart 1914. No. 22

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Geïllustreerd blad voor de ontwikkelde Vrouw

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal, bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers 5 cent.

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—Reijs.

Bureau van Administratie en Redactie: KNEUTERDIJK 16, 's-GRAVENHAGE. TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van 1—6 regels f 1.25. Elke regel meer f 0.20. Groote letters worden naar plaatsruimte berekend. Bij abonnement belangrijke korting.

BERICHT.

Wie zich vanaf heden op

De Haagsche Vrouwenkroniek

abonneert, ontvangt de tot 1 April a.s. verschijnende nummers gratis.

De Directie.

De nationale Vereeniging voor Vrouwenarbeid en haar stichting Het Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid.

Onlangs had ik gelegenheid te wijzen op het Vrouwenjaarboekje, dat me zoolang al tot trouwen gids, is geweest, zoowel in mijn „beroep en bedrijf" als in mijn huishouding.

In een correspondentie moest ik toen vermelden, waar dat boekje te krijgen is, namelijk vlak naast de deur Jacob van der Doesstraat 68. Het kost 50 cent plus portokosten, en het is onbetaalbaar. Doe echter de ijverige vrouwen uit de Jacob van der Doesstraat niet den last aan, het voor onbetaalbaar te houden — dan moeten ze u maar achterna zitten met manende postquitanties, en waarlijk, ze hebben meer en beter te doen. — Wat — dat hoop ik in dit artikel duidelijk te maken.

Zoo ge te ver van de Jacob van der Doesstraat woont, zend dan de kosten per postwissel — tegelijk met uw aanvrage, en zoo ge er vlak bij woont, ga 't zelf à contant halen. Neem me niet kwalijk, dat ik U zoo bedil, maar vrouwen mogen zoo nu en dan wel eens een lesje hebben om een beetje preciezer te zijn in geldzaken.

Ik ben bezig gegevens te verzamelen omtrent dit haar zeer groote gebrek — en kom daar naderhand op terug.

De Nationale Vereeniging voor Vrouwenarbeid is opgericht den tweeden September 1900. Thans is de Presidente Mej. Marie van Dijk, van Speykstraat 30, en de Secretaresse Mevrouw Coops—Broese van Groenou, van Lennepweg 34, den Haag.

De Vereeniging stelt zich ten doel, in Nederland en zijne Koloniën de uitbreiding van den werkkring der vrouw te bevorderen en haar arbeidsvoorwaarden te verbeteren.

De vereeniging tracht haar doel te bereiken: Door het oprichten van een arbeidsbureau voor vrouwen, welk bureau met daaraan te verbinden bibliotheek zal zijn een verzamelplaats en uitgangspunt van alles, wat tot navraag, onderzoek, voorlichting en hulp kan strekken bij de uitbreiding en de verbetering van den werkkring der vrouw.

Den eersten November 1901 werd het Bureau geopend. En thans kom ik een beroep doen op uw geheugen.

Herinnert ge u nog die eerste Tentoonstelling van Vrouwenarbeid, in het jaar der Inhuldiging van onze Koningin, 1898, gehouden? Weet ge 't nog? De Stadhouderslaan was pas doorgeslagen tot Promenade, de excavateurs hadden gulzig het heerlijk mooie ontzaglijk hooge duin verslonden, dat daar zoo trotsch verrees achter het het geboomte van den Lagen Scheveningschen Weg.

En toen kwam daar de Tentoonstelling van Vrouwenarbeid. Of, zooals ieder toenmaals kortweg zei: de Vrouwententoonstelling.

Zou de Tentoonstelling de Vrouw 1813—1913 Amsterdam waard zijn geweest, wat onze Tentoonstelling ons toen was?

Ik was nog maar heel jong, doch mijn toekomstplannen stonden reeds alle op een rijtje klaar — ik rekende me geheel tot degenen, door wie de Tentoonstelling was tot stand gekomen. — Mijn Haagsche tijdgenooten en vriendinnen — weet ge 't nog, dien heerlijken Tentoonstellingstijd? We leefden slechts op de Tentoonstelling — als 't kon, hadden we er willen slapen, op onze tentoonstelling.

Wel bracht onze leeftijd nog niet mee, dat we iets anders konden doen dan meezingen in de cantate van Cathrina van Rennes, meespelen in tal van balspelen, meedansen in een linttdans — maar wat gaf dat? Kons zouden we ook al het werk doen, dat hier werd tentoongesteld. —

Herinnert ge 't nog die afdeeling „hongerloonen?" Een onversierde zaal, en dan overal die stapels wit goed, en alles wat de vrouwen toentertijd voor een aalmoes, een hongerloon verrichtten — en dat samengebonden door rouwlinten.

Wilt ge gelooven, dat die zaal, in zijn soberheid, in zijn doodeenvoudige wijze van aantoonen hoe erg, hoe bar — me meer in de ziel heeft gegrepen dan het Armoedshoekje op de Amsterdamsche Tentoonstelling.

Juist door die soberheid.

Werkelijk waar, als ik thans niet bezwijk voor een spotkoopje, niet tot koopen overga door een hongerloon, dan is 't omdat ik plotseling op 't goed zie de rouwstrikken van toen.

Nu — die Tentoonstelling is permanent geworden in het Nationale Bureau voor Vrouwenarbeid. Wat ge op de tentoonstelling te weten kwam, kunt ge thans altijd door te weten komen.

Evenals de Tentoonstelling in onderafdeelingen, rubrieken was verdeeld, evenzoo telt het Nationale Bureau deze zelfde rubrieken. Voor elke rubriek worden alle gegevens omtrent vakopleiding, arbeidsvoorwaarden, voorzichten, het aantal der vrouwen werkzaam in verschillende beroepen enz. verzameld en gerangschikt. Ten einde die gegevens uit alle oorden des lands te bekomen, werden een groot aantal plaatselijke comité's en correspondentschappen opgericht, wier taak het is, bij voorkomende gelegenheden in opdracht van het Bureau plaatselijke onderzoekingen in te stellen.

Het Bureau bezit een schat van gegevens omtrent vrouwenarbeid in binnen- en buitenland, en al deze gegevens worden bijgehouden door het lezen, en het uitknippen van wat dienen kan uit plus minus 85 bladen!

Hier hebt ge een onderdeel van den omvangrijken arbeid, daar in de van der Doesstraat verricht.

De uitkomsten der verschillende onderzoekingen, ingesteld door het Bureau, verschenen in den vorm van kleine brochures. Ik noem er u enkele van, resultaten van uitgebreide en grondige onderzoekingen:

Vrouwenarbeid in de steenfabricage; Uitbesteding van weezen door burgerlijke Armbesturen; De ontwikkeling der Meisjesvakopleiding in Nederland. Wat doet Nederland voor zijn arbeidsters-kraamvrouwen?

Enz. enz.

Niet alleen in brochures, maar ook in couranten- en tijdschrift-artikelen legden de ijverige werksters van het Bureau de resultaten harer onderzoekingen neer.

Zoo verscheen in „het Vaderland" indertijd een artikel: „Vrouwen als wetenschappelijke onderzoeksters." In „Vragen des Tijds" een opstel over Vrouwenarbeid en rechtsche politiek.

Enz. enz.

Een zeer voornaam werkstuk van het Bureau is het Vrouwenjaarboekje. Daar weet ge nu alles van. Het Vrouwenjaarboekje is het Nationaal Bureau zelf, in het klein — 't weet alles, 't zegt u alles — of zoo 't u niet direct terecht kan helpen, wijst 't u toch den weg, om geholpen te worden.

Een ander, geregeld teruggekeerend werkstuk van het Bureau zijn de Mededeelingen, gratis aan de leden der Vereeniging verzonden. Door deze kleine bladjes worden de leden geregeld op de hoogte gehouden van het werk, dat het Bureau heeft verricht of denkt te verrichten.

Een zoo'n bladje Mededeelingen herinner ik me nog zeer goed.

't Was, toen de voorbereiding voor de Tentoonstelling de Vrouw 1813—1913 aanving.

Anna Polak verklaarde, dat het Nationaal Bureau niet zou medewerken aan de Tentoonstelling. Het Bureau, permanent geworden Tentoonstelling uit het Inhuldigingsjaar, weigerde zijn medewerking aan die uit het Jubeljaar.

Ge kunt 't u voorstellen — zoo in eerste instantie werkte dit als een koudwater-straal op zóóveel gloeiende geestdrift. — Daarom zeker herinner ik me die Mededeelingen zoo goed. In haar kalm-zakelijken, glashelderen stijl zette Anna Polak in die Mededeelingen uiteen, waarom het Bureau had besloten, zich van medewerking te onthouden.

Elf maanden voorbereiding was een te korte tijd, om te leeren overzien een gansche eeuw vrouwenwerk. „Men wil in beeld gaan brengen, wat men niet kent", zoo luidde het in de Mededeelingen. Daaraan zou het Bureau zelf niet meedoen. Mocht men echter gebruik willen komen maken van de gegevens, opgezameld in de Jacob van der Doesstraat — daartoe zou steeds de gelegenheid open staan.

Heeft de uitkomst Anna Polak in 't gelijk gesteld?

Van mij zult ge 't antwoord op die vraag niet hooren. Laat ieder die voor zichzelf beantwoorden.

Wanneer ge om inlichtingen komt tot het Bureau van Vrouwenarbeid, dan brengt men u daar een zeker bedrag voor in rekening. Ik hoop, dat ge dit van zelf sprekend zult vinden. Wees echter niet bang, dat het vel u over de ooren wordt gehaald. Er zijn vier tarieven en zelf kunt ge naar uw eigen draagkracht bepalen, in welke klasse ge ondergebracht wenscht te worden.

De eerste klasse betaalt 5 maal zooveel als de vierde, en zelfs van die eerste klasse hoeft nog niemand te schrikken. Geheel onvermogenden worden gratis geholpen. Van eersteklassers echter wordt gaarne een surplus in ontvangst genomen. Leden der Vereeniging hebben 25 pCt. korting.

Laat ik u vooral apart noemen de Leiddraden voor Beroepskeuze van meisjes.

Reeds verscheen de Amsterdamsche Leiddraad. De Rotterdamsche is gedeeltelijk persklaar en de Haagsche omgewerkte verschijnt binnenkort. Over dien Leiddraad schrijf ik alsdan nog — dat is een heel makkelijk en nuttig ding.

Het Nationaal Bureau heeft ook nog een Bibliotheek.

Die bevat tal van belangrijke werken, speciaal op het gebied der statistiek, zoowel uit binnen- als buitenland. Daarnevens tal van binnen- en buitenlandsche werken, betrekking hebbend op het vrouwenvraagstuk. Het leengeld is 10 cent per deel plus portokosten.

Het Bureau is open van 9—12 en van 2—4. Het adres weet ge nu.

Hoe zou ik kunnen eindigen met dit mijn artikel over het Nationaal Bureau zonder u van Marie Jungius te hebben gesproken?

Bij mijn ophalen van herinneringen aan de Tentoonstelling de Vrouw 1898 hebben twee namen u voor den geest gezweefd: Marie Jungius en Mevrouw C. de Jong van Beek en Donk, de schrijfster van Hilda van Suijlenburg. Deze twee vrouwen maakten het plan voor de Tentoonstelling 1898 — mocht dan al het denkbeeld niet van haar uitgegaan zijn.

En Marie Jungius alleen was het, die na het welslagen der Tentoonstelling dezelve permanent deed worden in het Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid.

Te vroeg werd Marie Jungius ontnomen aan de zaak der vrouwen. Toen de Tentoonstelling de Vrouw 1813—1913 geopend werd, zal haar naam met weemoed in veler geest geklonken hebben; reeds vijf jaar lang rust zè in het graf.

Doch haar werk is gebleven. S. L.—R.

Over Orchideeën en over Orchideeën-kweeken, als een vak voor vrouwen.

II.

(Slot).

De zaadkas is een van die plaatsen in de orchideënkweekerij, waar ieder rechtgeaard kweekershart eerst recht open gaat.

De kinderkamer van de kweekerij is het, waar alles even troetel-klein en lief en frisch is. De kinderkamer, evenveel zorg en liefde vereischende als de kinderkamer uit de menschenwereld. Het is hier smoorheet, een 90°, alles is kraakzindelijk en door de groote orde die hier heerscht, voelt men dadelijk dat hier geen enkel klein plantenleven over het hoofd kan worden gezien. Op de rabatten, hoog onder 't glas aangebracht, ziet men als 't meest in 't oog loopend, de moederplanten met hun tot berstens toe rijpe zaadbuizen staan. Onder de zaadbuis is een k.g. kiembol in pot geplaatst, met het doel het zaad op natuurlijke wijze van de moederplant te ontvangen. Moederplant en kiembol zijn te zamen weer in een apart glashuisje geplaatst, uit vrees dat door 't opengaan van een deur of door eene kleine opening ergens in 't glasdak een onwaarneembaar windzuchtje het kostbaar, poederfijne zaad doelloos verspreiden zal. Men moet goed zorgen voor dat moedertje, haar huisje rein houden en op temperatuur, en de kiembol moet steeds in gereedheid zijn de zaadjes te ontvangen.

Verder ziet men de kiembollen met reeds ontkiemde zaden. Nauwlijks te bespeuren zijn de jonge plantjes, slechts als men er tegen het licht vlak overheen kijkt, ziet men de oppervlakte der bol zacht-groen getint. Dit zijn de jonge planten, die zes of zeven jaar later misschien de roem van den kweeker zullen uitmaken en de wereld een nog niet gekend schoon zullen schenken, want alleen zeer bijzondere planten, planten welke uitblinken door kleur en vorm, worden gekruist en door zaad voortgeplant. Nauwlijks hebben deze plantjes de groote eener speldeknop bereikt, of men gaat aan 't verspenen.

Lieve deugd, dat is een geduldwerkje. Met een dun, platgeslepen houtje, waarvan men de punt telkens bevochtigt, vischt men de plantjes op om ze met hun onmeetbaar kleine worteltjes in een voor hen voedzamer bodem in keurige rood-steenen bakjes over te planten, netjes met één c.M. tusschenruimte zet je ze neer, als soldaatjes in 't gelid. Die bakjes staan heel dicht onder 't glas, en ook weer met nog een apart glas er overheen. Allerlei kleine zorgen eischt zoo'n bakje babies. Met een heel fijn spuitje moeten ze bespoten, behoorlijk gelucht en geschermd worden, enz. In precies dezelfde vierkante bakjes ziet men iets heel koddigs. Potje aan potje, ingegraven in vochtig mos, ziet men daar plantjes, die de waardigheid hebben verkregen, alleen zelfstandig in een potje te leven, in een potje niet grooter dan een vingerhoed.

De planten zelf hebben de angstwekkende grootte van een bakersspeldenknop, met een bladje als een muggenvleugel er aan, bereikt.

Zoo ziet men heele reeksen van kleine planten in verschillende stadia van ontwikkeling.

Al die jonge, teere plantenleventjes heeft men te beschermen tegen de vele gevaren die hen dreigen en te vertroetelen en te koesteren.

Ik vraag u, is dit geen vrouwenwerk?

De opleiding is wel eenvoudig, doch van tamelijk langen duur. Vooral voor meisjes lijkt het mij bijzonder geschikt, één of twee jaar eene tuinbouwschool te bezoeken. Men krijgt vandaar-uit een goede basis mee, om verder op te bouwen, eene goede theoretische ontwikkeling en een overzicht van 't plantenleven in 't algemeen. Dan echter moet men de praktijk in.

Hetzij dat de directeur der tuinbouwschool of eenige andere relatie u eene goede plaats bezorgt, hetzij ge u zelf eenvoudig bij eenen kweeker aanmeldt, in ieder geval, ge zoekt een flinke handels-orchideeënkweekerij op en werkt daar een jaar b.v. als volontaire. Dan kijkt men maar flink uit de oogen, ziet goede vrienden te worden met den chef van 't zaakje en met een ieder die wat weet. Men vraagt veel, zorgt er bij te zijn telkens als er iets nieuws gebeurt of te werken valt en teekent zooveel mogelijk op in een of ander boekje dat men altijd zorgt bij zich te hebben. Indien ge u werkelijk voor het vak intresseert, zult ge binnen een niet te lang tijdverloop in staat zijn zelfstandig te werken. Te leeren zal er altijd blijven, al werkt ge vijftig jaar in de orchideeën.

Hoe het mij ook spijt er moeten mij nu een paar ernstige bezwaren van 't hart.

1e. Tenzij ge zelf later een kweekerij kunt beginnen, zult ge nooit rijk worden in 't tuinbouwvak; wel zijn goede posities, als orchideeënkweekster in Amerika te verwerven

doch over het algemeen genomen wordt het bovengenoemde vak slecht betaald. Dikwijls komt het voor dat men gelijk met de arbeiders opwerkt en een salaris ontvangt van een f 700 en minder.

2e. Wensch ik er op te wijzen dat er door vele ouders en ook door doktoren, die een zoo geschikt mogelijk vak voor hun kind of patiënt trachten te vinden, vaak een groote fout wordt gemaakt door het kiezen van het tuinbouwvak.

In mijn werk heb ik meermalen jonge lieden ontmoet, welke om gezondheidsredenen, of door een zekere achteloosheid ongeschikt voor eenig ander vak zijnde, van hun dokter den raad hadden ontvangen in het tuinbouwvak te gaan. Welnu, dat was het meest verkeerde wat zij ooit hadden kunnen doen. In het tuinbouwvak en zeer zeker in de orchideeëncultuur, zijn lichaamskracht, helderheid van geest en verstand, en onvermoeide energie de eerste voorwaarden, voor de kans van slagen. Gaarne voeg ik even mijn persoonlijke ondervinding hier tusschen.

Een zeer zwak kind zijnde, overlegden mijn voogden met den dokter, waarvoor ik opgeleid zou worden. Ikzelf zeer enthousiast zijnde voor 't tuinbouwvak, stelde den dokter met mijn verlangen, in dat vak te gaan, in kennis. De man was er al even opgewonden over als ikzelf en vond het waarlijk het beste, wat er voor mij te kiezen was. Ik werkte 3 jaar met succes, om na dien korten tijd mijn werk neer te leggen; ik had mij overwerkt en wel zóó, dat ik mijn vak voor goed vaarwel zeggen moest.

Met nadruk zeg ik u dus nogmaals: het tuinbouwvak is alleen voor flinke, gezonde, energieke menschen, en voor hen is het een heerlijk bedrijf.

Ik denk dat de heeren doktoren welke hun patiënten een zoo slechten raad geven, er geen idée van hebben wat het vak is, wellicht veronderstellen zij dat er niets te doen valt dan aan de bloemetjes te ruiken en in de lucht te turen.

Nog even zij vermeld dat er hier te lande geen of althans geen groote orchideeënkwekerijen zijn. Wil men werkelijk het bedrijf grondig leeren, wil men wat zien op dat gebied, dan moet men het buitenland in. België en Engeland presteeren wel het meeste in de orchideeëncultuur.

FLORA JOCHEMS.

DE MODE.

I.

Hebt gij uw garde-robe van het vorige jaar al eens nagekeken, lezeressen? en hebt gij de treurige ervaring weder opgedaan, dat wat men aan het einde van een seizoen in de kast bergt er altijd nog veel beter uitziet dan wanneer men het er na verloop van zooveel maanden uit haalt?

„Rust roest" — zegt 't spreekwoord en dat is ook hier maar al te waar.

Ach, uw japonnetje zag er nog zoo frisch uit toen ge het de laatste maal droegt en het stond U zoo goed .... terwijl nu! — o bittere teleurstelling, ... nu is het niets meer.... Ge begint er sterk over te denken om het maar zonder verderen vorm van proces op te ruimen, want ge zoudt het toch maar met tegenzin dragen; — 't is een schadepost, ja, ... enfin ....

Ik raad U bepaald af, om zulke krasse maatregelen te nemen, — weg is weg! en wie weet hoe ge daar later nog eens spijt van hebt. — Laten we veel liever het arme ding samen eens gaan bekijken .... natuurlijk, het is een beetje verouderd; — al schijnt het, dat de mode in den loop van een jaar niet verandert, al blijven ook de groote lijnen hetzelfde, daar zijn toch altijd van die kleinigheden, die — op onbarmhartige wijze den leeftijd van een toilet verraden.

Maar dat is best te verhelpen. Laten we eens handig zijn en zelve het opfrisschingswerk onderhemen. ....

Pluks een schaar en aan het tornen, want de rok van uw cachemire japon was van onderen licht gedrapeerd en dat moet veranderd, — en die sluiting van voren onder een rij knoopjes moet ook vervallen; — wij maken er dus een gladden ronden rok van, die ook niet op zij is opengeknipt, — daarover komt nu een schotsch tunickje, waarvan de grondtoon in overeenstemming moet zijn met het groen der japon.

De groote magazijnen zijn zóó goed voorzien, dat er geen kwestie van is of ge zult zoo iets vinden.

Nu is de beurt aan het lijf: dat is veel te glad; — wij knippen van voren zóó veel stof weg, dat het zich naar beide kanten kan verwijden en overblousen, en bedekken de ledige plaats met een breed bedegsel van hetzelfde schotsch, dat door drie zwart-fluweelen knoopen gesloten wordt, en met een omgeslagen kraag is gegarneerd. De mouwen leveren, nu ze steeds in kimonovorm zijn, nog wel eens moeielijkheden op; vroeger lieten zij zich gewilliger om, en nog eens onderste boven keeren! Maar het is een geluk, dat de uwe nog al lang zijn; ik zou ze inrimpelen en er dan een lange, nauwsluitende manchet aan zetten.

Nu nog een ceintuur.... nu dankt van zijden lint s dat we van een gaas-voeringje zullen voorzien, om in dit geval een breede steun aan de ruimte van het corsage te geven; — en dan een guimpe met een hooge boord van gesteven batist, een klein zwart fluweel strikje, ... herkent ge Uw japon? —

Was uw lijf iets ruimer geweest, dan hadt ge de open geknipte stof ook als loshangende revers kunnen benutten en de vrij gekregen ruimte aanvullen door eene lingerie — onderblouse. Onderstaande figurine geeft een idee

van wat ik bedoel. De breede omgeslagen kraag is van gebordduurd wit batist, even als de ondermouwen, die men ook kan wijzigen om er b.v. een driekwarts-mouw mede te verlengen.

Men kan niet anders zeggen, dan dat de mode, door allerlei combinaties toe te laten, gaarne meewerkt om van een gebruikt toilet een — nieuw gewaad te maken. — Het zou dan ook dwaasheid zijn om daarvan niet te profiteeren.

Niets eenvoudiger b.v. dan om dat aardige foulard japonnetje, waarvan ge den vorigen zomer zooveel genoegen hebt gehad, te moderniseeren. Het was immers een blauwe grond met witte moezen? De rok was rond en nog al ruim en ging voor een groot gedeelte schuil onder lange paniers van effen liberty. Welnu, die paniers moeten inkrimpen tot een tuniekje, dat van achteren rond neerhangt, maar waarvan de uiteinden van voren over elkaar gaan; — daarvoor worden zij naar het middel opgetrokken — dat geeft genoeg ruimte om eenige plooien te vormen, die een geheel nieuw aanzien aan het geheel verleenen. De kanten kraag, die het lijf garneerde, moet verdwijnen; — de hals wordt in een V uitgeknipt en met een omgeslagen sjaalkraag van effen liberty afgemaakt, wanneer gij ten minste de voorzorg hebt gehad, daarvan een snippertje over te houden! Is dat niet het geval, dan moet er batist gebruikt. Wat de ceintuur betreft, daarvoor moet ge maar eens royaal zijn en eenige meters prima kwaliteit blauw lint koopen, dat ge heel los om de taille legt en in een grooten japanschen strik laat eindigen.

Ook om later de meer gekleede zomertoiletjes op te frischen heeft de mode allerlei mooie en praktische nouveauté's in petto; effen en geplisseerde tulle in soorten, om kleine tabliers te maken, die van het middel af in een punt halverwege het corsage eindigen; — of om als fichu gedrapeerd te worden en voor ondermouwen dienst te doen. Verder casaques van witte taffetas, geheel en al open gebordduurd met een lange gekleurde ceintuur, die tot aan den ondertand van den rok reikt... maar daarvoor hebben wij nog tijd genoeg als de wereld een groen-tintje begint te krijgen, — voorloopig kunnen we volstaan met de vroege voorjaarskleeding, en wij hebben met onze opknapping al een heelen stap gedaan.

Laat ik u nu meteen maar even vragen of gij soms nog in de diepten van kasten en laden een écharpe hebt liggen, zooals men een paar jaar geleden droeg en die nu weer voor een poosje zijn verdwenen?

Een écharpe is een heerlijk bezit, — Joséphine de Beauharnais verdient den dank ook van latere geslachten, dat zij die heeft ingevoerd, — gij weet toch, dat de dames van het Keizerrijk „le jeu de l' écharpe" verkozen boven „le jeu de l' éventail", omdat de waaier te royalistisch was, te veel aan de salons van het koningschap herinnerde? ....

Daarom is het ook een onvergeeflijk anachronisme om, zooals ik het door eene hollandsche dame heb zien doen, zich tegelijkertijd met écharpe en waaier te tooien, — die twee behooren nooit bij elkander.... ach ja, dat zijn zoo van die kleinigheidjes....

Maar ik zou dan de lof der écharpe zingen; .... 't is eigenlijk onnoodig, want ieder onzer weet, welk practisch nut zij heeft en profiteerde daarvan; maar buitendien bewijst zij nog zulke goede diensten als haar rijk feitelijk uit is en dat wilde ik u laten zien.

Zij hebben niets noodig, dan een écharpe van 2.50 M. lengte, benevens drie spelden, — twee groote en een kleinere.

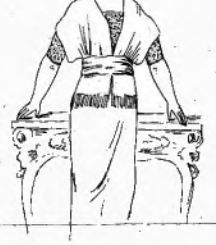

Laten wij aannemen, dat de uwe van smaragdgroene voile is met een zwart gitten franje aan de beide uiteinden. Die franje is een voorwaarde, — zonder haar valt de écharpe niet zwaar genoeg naar beneden.

Zoo, — nu nemen we het midden van de stof en spelden de zelfkant van voren 10 c.M. boven de taille vast; vervolgens leiden wij de écharpe onder de armen door naar achteren kruisen haar daar en brengen haar over de schouders naar voren terug, waar de uiteinden onder de ceintuur (door haar zelve gevormd) worden doorgehaald. Nu moet zij zoo ver mogelijk over den schouder worden getrokken om de kimono te maken, en als de plooien dan op bevallige wijze zijn geschikt, steken we de twee groote spelden aan weerskanten in de ceintuur. Deze kan natuurlijk meer of minder gesperreerd om het middel worden gelegd, maar het is mooier om haar wat vaag te laten, — het geheel geeft dan den indruk van de casaquins Empires die op het moment zoo en vogue zijn.

Heeft men eenmaal den slag beet, om de écharpe goed te drapeeren, dan maakt dit arrangement een allerliefst effect. Het is bijzonder geschikt om op een kanten of tulle blouse gedragen te worden, die dan als door een tooverslag veranderd is! ....

Willen we nu meteen de hoeden maar eens inspecteeren?

„Daaraan is gewoonlijk niet veel eer te behalen", zult gij misschien denken.

„Het stroo is verbleekt, (wonderlijk, hoe onze schaarsche zon dat nog klaarspeelt!), het lint is gekreukeld, de bloemen verfonfaaid, de tulle vergaan, — doe nu eens iets met al die haveloose fraaiigheid!"

Toch wel, — neem nu dat kleine marineblauwe kiepke, juist zoo een demi-saison modelletje, dat nog wel eens een late Maartsche bui te doorstaan zal hebben, — haal er al het lint af, strijk dat op een vochtigen doek flink uit en leg de goede stukken, die niet verkleurd zijn, apart. Borstel nu het stroo net zoo lang, tot dat er geen stofje meer in zit en begin dan de bol te bedekken met het lint; dat ge langs de zelfkanten aan elkaar hebt genaaid en dat zóó geplooid moet worden, dat die naden niet te zien zijn. Op deze wijze krijgt gij een hoed, waarvan de bol zijde en de rand stroo is, en die dus geheel beantwoordt aan het idee, dat de voorloopers van het seizoen kenmarkt. Hebt ge nu nog genoeg lint om eenig hoog-opstaand garneersel te maken, dan doen we dat, — een enkele lus, op stevig laiton gezet, is al voldoende; — is de voorraad uitgeput, ja, dan moet ge u iets nieuws aanschaffen, een van de tallooze fantaisies, die ge overal en overal kunt krijgen in goed, beter, best en die zóó op uw hoofddeksel moeten geplant worden, dat zij regelrecht naar den hemel wijzen .....

En een nieuwe voilette, — want die doet wonderen! Maar vooral een, die geen aanspraken op singulariteit maakt, — dat bewaarge voor een mirabolanten meuwen hoed! En vooveral niet de masker-voilette, de Oostersche, die alleen over het onderste gedeelte van het gelaat wordt gedragen en de oogen vrij laat — het was de caprice van een oogenblik, die al lang weder voorbij is — — maar die wij hier in ons goede landje misschien nog krijgen!

V. S.

CORRESPONDENTIE.

Mej. B. Mij totaal onbekend.

Mevr. G. De corsetten zijn van zijden tricot, zeer soepel en uiterst licht, doordat er om zoo te zeggen geen baleinen in zijn. Wanneer U de moeite neemt om de eerste nummers van de Haagsche Vrouwenkronick door te bladeren, dan zult U den naam ontmoeten van een corsetière alhier, die in de perfectie maakt.

S. L. Eerlijk gezegd, geloof ik dat alle haar-kleur-middeltjes uit den booze zijn; maar als U vast besloten zijt om geen grijze haren te dulden (waarom toch?) probeer dan l'Oréal Henné, dat droog wordt aangewend.

Mevr. v. S. Ziehier het gevraagde en beloofde recept van de

Gateau Mousseline.

Bewerk 300 gr. poedersuiker, een weinig vanille-poeder, 8 eierdooiers en 1 geheel ei tot een gelijke massa. Roer er vervolgens 125 gr. bloem en 125 gr. aardappelmeel door heen, daarna 125 gr. boter en ten laatste het tot stijf schuim geklopte wit van 6 eieren.

Doe dit mengsel in een met boter en bloem bestreken vorm en bak het in een matigen oven. Bij het opdoen met een weinig vanillesuiker bestrooien. Deze gâteau moet met een zeer luchtige hand behandeld worden. V. S.

BRIEVEN UIT PARIJS.

VI.

Als ik alleen vertelde van wat mezelve het naast aan mijn hart ligt, dan nam ik weer de schilderkunst te pakken. De Salon des Indépendants, die haar Glorie-jaren vrijwel begint te overleven, werd reeds geopend, dat is het begin van de reeks voorjaarstentoonstellingen! Dan is er de groote Salon des Orientalistes, waar machtig veel te zien is, onder meer werk van twee leden der nu alom bekend geworden vorstelijke familie Tagore. Maar ik bedwing mezelve uit angst, het verwijt van te groote eenzijdigheid naar mijn onschuldig hoofd gegoold te krijgen. Misschien wordt het me een andere keer toch wel te machtig ...

't Zou ook betamelijk zijn, ik beken het, over mode en allerlei nieuwe snufjes te praten. Maar als u wist, hoe eenig ik daar eigenlijk van op de hoogte ben, dan zoudt u toch geen groot vertrouwen in mijn berichten hebben. Een andere medewerkster van het blad, zorgt trouwens al uitstekend voor dit deel van uw edutratie en zij is zeker meer vertrouwd met de Mode dan ik. Al wóón ik hier een paar jaar: het gaat buiten me om. Alleen hoeden, daar kan ik me wel eens warm over maken. Wat zwierig een leuk hoedje op je hoofd, en je haren niet te bagijntjes-achtig, dat maakt een heelebeel goed, wanneer voor de rest het geld tekort schiet. In Holland was een ander voormaam punt het schoeisel. Maar, hier: bruel! — het spreekt zoo vanzelf, dat je ondedanen er behoorlijk uitzien, dat ik me 't niet anders meer kan voorstellen. De krantenjuffrouw, de ouvrières op straat, mijn kittig waschmeisje, alles tript allerlenkst en vlug op

hooge hakjes. Dus dat punt kan en mag bij bezuinigingen nooit meetellen, dat zou te bar zijn! — Goddank, dat ik veel in mijn werkschort loop, dat hoort bij me en dat bezorgt des te minder lasten met de mode. Daar voel ik me lekker in; de lange mouwen, de groote zakken, de vuile smeren en het olie-luchtje, ik zou er niet buiten kunnen, het is één met mijn heerlijk Montparnasse-dorp. Als de dagen nu al meer gaan lengen, maken we ons wandelingetje 's avonds zoo ongegeneerd mogelijk, soms wel met het schort en blootshoofds — en dan hoeft ook 's morgens de lange mantel niet meer te beschutten, als we in de pauze van ons atelier even den boulevard overwippen, om op z'n ouderwetsch, knus—gezellig—hollandsch een kopje koffie te halen in het groote café aan den overkant. Klokslag elf nur zijn we weer binnen, hebben dan met allerlei bekenden een babbeltje gehouden, een echten morgen-kout — en ons allen te zamen gevoeld als goddelijk vrije wezens, die zich bekommeren noch om stand, noch om hoe 't hoort, noch om niets eigenlijk (prachtige stijl! maar ik zet het toch, het drukt zoo goed mijn bedoeling uit.)

Er zijn te veel onderwerpen, om over te beginnen! Hebben de kranten al verteld, dat de colleges van professor Bergson, den modernen filosoof der filosofen in het huidige Frankrijk, onrustbarend worden? Hij spreekt in het Collège de France, dat voor iedereen toegankelijk is, helaas! Fauret geeft er in de Fémina van Maart een prachtige fantazie van, wat al te zwierig geteekend; vroeger hebben de tijdschriften al eens meer dat belachelijke modetje van Bergson-looperij aangestookt, en nu is de teekening weer hoofdzakelijk op zich poeierende dames geconcentreerd, die er heelemaal niet ernstig of diepzinnig uitzien; zelfs het air er niet van aannemen.

Ik heb vroeger Bergson een tijdje geloopen, omdat zijn persoonlijkheid me interesseerde, maar ik heb het al lang opgegeven, en ben ook niet van plan, er mij nog eens aan te wagen.

Het College de France bezit geen groote lokaliteiten, het zaaltje is klein. Je bent genoodzaakt minstens een uur van te voren te komen om op de kale banken nog een klein plaatsje te veroveren, en dan zit je zóó geknepen tusschen menschen-klompen, dat je per slot niet meer filosofisch vermoogt te denken als de groote man eindelijk begint te spreken.

Het zaaltje, dat aan twee kanten ingangen heeft, blijkt uit te puilen sinds Bergson académicien is geworden. Dames hebben al op ladders voor de ramen allerlei goocheltoeren geprobeerd. Maar dat kan niet veel uitgehaald hebben, daar elk goed-geaarde Franschman in den winter een dood-schrik van ieder windje of tochtje heeft. Het is „ton" Bergson's lessen te volgen, en de rijen auto's met buigende livrei worden in de rue des Ecoles steeds dikker. Ik ontzeg me dit mondaine genot, omdat ik het gaarne anderen gun.

Dan is er van de eigenaardige plechtigheid te vertellen, die de ouvrières uit het volk Gustave Charpentier hebben bereid in het reusachtige amphitheater van de Sorbonne, waar het groote fresco van Puvis de Chavannes zoo roerloos en schoon aan al die feesten schijnt deel te nemen. Met elkaar hebben zij hem, den man van Louise, hij, die hun leven zoo eigenaardig heeft uitgebeeld, willen eeren. Uit hun werkleven werden zij plots een kort moment als muzen om den dichter heengeschaard, en op hun eigen, eenvoudige wijze hebben ze het „Dichter neem uw luit" opnieuw doen begrijpen!

Die werkmeisjes uit Parijs met al hun luchtigheid en hun ellende — het zijn merkwaardige typetjes, waar heel wat psychologie inzit. En bewijst het niet van hun groote eenheid en tevens van een zekere fijnheid van geest, dat ze op zoo'n idee kwamen?

De Fransche vrouw lijkt in niets op ons, maar interessant is ze. Nu weer die handige manier, waarop ze haar verlangen naar wettelijke gelijkstelling met den man heeft doen kennen! De beweging als zoodanig beteekent hier veel minder dan in andere landen, Fransche vrouwen hebben niet dat eigenaardige talent, dat er voor organiseeren tot het vereenigingswezen noodig is. Ze zijn te veel zichzelve — te veel individueel — te veel er op gespitst, hun eigen ik op den voorgrond te stellen, hun eigen leven volgens hun eigen speciale idealen in te richten. Zóó beschouwd zijn de meesten zéér vrij, storen ze zich aan weinig, wat al te bindend of belemmerend zou kunnen werken. Zooals in de renaissance in Italië de vrije vrouw, de ontwikkelde, kunstzinnige courtisane, vaak als dichteres, een groote rol heeft gespeeld, zoo is ook in het Frankrijk dat uit deze cultuur was ontsproten, de vrouw in den vorm van maitresse zeer onafhankelijk geweest. En dat is zij vrijwel gebleven. Maar deze houding is een heel andere dan die der vrouw uit het Noorden. Zij, wellicht meer in conventie gevangen, heeft zich in het laatste tiental jaren uit verstandelijke overwegingen met haar zusters aaneengesloten om, zoodoende een macht te vormen, die haar goed recht op wettelijke gelijkstelling met den man zal kunnen verwerven, zoo haar de kans op een moment gunstig wordt. Het spreekt vanzelf, dat een dergelijke beweging, hoewel minder belangrijk dan elders, ook hier is ontstaan onder eenige groepen van werkende vrouwen, die verder denken dan hun neus lang is. En wat hebben zij nu gedaan? Iets heel eenvoudigs, dat toch zeer kenmerkend is. De Fransche wet kent geen kiesrecht voor vrouwen in dien zin, dat er geen woord over gekikt wordt.

Op het moment nu, dat in Parijs in de 20 arrondissementen de kiezerslijsten opgemaakt worden, hebben zij zich als aspirantkiezers zonder lawaai aangemeld.

In de meeste arrondissementen is hun dit niet gelukt, maar een paar „maires" hebben geen termen gevonden, deze poging te beletten. Daadwerkelijk beteekende het ook niets, want de lijsten gaan naar de verschillende „commissions de revision", en daar zijn voorloopig hun namen weer net zoo gauw geschrapt als ze er op gezet waren. Natuurlijk is deze groep van vrouwen veel te verstandig, om van deze eerste poging dadelijk praktisch resultaat verwacht te hebben, maar de bal is nu in elk geval aan het rollen gebracht, en verschillende processen zijn er op dit moment het eerste gevolg van, daar een paar van de te licht bevonden ingeschrevenen er nu de commissie van beschuldigen, niet precies volgens de wet gehandeld te hebben. Een paar advocaten pleiten met vuur voor de rechten van hunne cliënten — de uitkomsten zullen voorloopig wel in het duister blijven! Maar niemand ontkent, dat hun politieke zet velen wakker heeft gemaakt.

Een volgende keer iets meer over vrouwen en hare opvattingen, die hemelsbreed verschillen van de onze, waar het betreft een houding aannemen tegenover dit ingewikkelde, moeilijke leven, waar de moderne vrouw nog zoo onzeker en halfslachtig in staat, al willen we ook niet meer de hoop op beter toekomst opgeven!

JO LAJOOST.

DE KATTENTENTOONSTELLING.

Op Zaterdag 7 en Zondag 8 Maart l.l. werd hier een tentoonstelling van katten gehouden,

Speciale cliché voor de Haagsche Vrouwenkroniek. Photo Haagsch Illustratie en Persbureau.
1. Black and White. — 2. Willie Formarnlut (Chinchillas van Mrs. F. W. Western, 1e prijs. — 3. Mrs Inez Dexter, met Bookie, witte Angora, 1e prijs. — 4. Wymotay Fireball, van Mrs. F. W. Western, uit de gewone klasse. — 5. Lietje, witte Angora, van Mej. B. Hemah. 1e prijs.

die een enorme menschenmassa tot zich trok, zóó zelfs, dat er op den Hoogen Wal queue gemaakt moest worden om binnen te komen. En geen wonder: Kattententoonstellingen zijn in ons land nog niet, zooals in Engeland, aan de orde van den dag en dan... er is geen stad die er zich beter toe leent om met kans op succes — ook op financieel succes, waar het toch ook mede om begonnen is — een tentoonstelling van poesjes te organiseeren. Voor honderden bij honderden is de residentie nu eenmaal slechts een stad om uit te gaan en elke gelegenheid om „z'n zinnen te verzetten" wordt gretig aangegrepen. Waar nog bij komt, dat de kat een vooral door vrouwen geliefd viervoetertje is, dat dikwijls meer gekoesterd en vertroeteld wordt dan menig kind.

De catalogus vermeldde een lange rij van bekende exemplaren en deed iets inderdaad interessants verwachten. En wie de tentoonstelling bezocht heeft, is er opgetogen over, zooveel moois er bijeengebracht was.

Ons blad is geen blad aan sport gewijd en allerminst een voor katten- of hondensport, wij kunnen daarom aan deze tentoonstelling niet veel woorden wijden. Maar wij vonden

Speciaal cliché voor ons blad. Photo Haagsch Illustr. en Persbureau
6. Lapipe, van Mr. H. J. de Jong, 1e en speciale prijs in de klasse driekleurige lapjeskatten. — 7. Teddy Bear, van Mrs. M. Lopez Bryce, 1e prijs in de klasse bonte en andere kleuren. — 8. Rapeton, Siameesche kat, eigendom van Mej. J. van Wulfften Palthe, 1e prijs uitheemsche klasse.

het niet onaardig, van enkele der mooiste ingezonden exemplaren hier een kiekje te geven, wat trouwens voor de kenners meer zegt dan een lang verhaal en wat voor de leeken vermoedelijk meer attractie heeft dan eene opsomming van de „raspunten" op kattengebied door de fokkers en de keurmeesters vastgesteld. Punten toch worden bij de keuring gegeven voor den vorm van den kop, voor den stand, de kleur en de grootte der oogen, voor den rug, voor de pooten, voor de dichtheid, de lengte en de kleur van het haar, voor den staart, voor de „conditie", d. i. het algemeen voorkomen, enz. enz.

En voor verschillende soorten gelden ook verschillende tentoonstellings-eischen. En dan zijn de soorten nog weer in klassen verdeeld en worden in de onderscheiden klassen wederom onderscheiden eischen gesteld. Vandaar ook, dat er vele „eerste" prijzen kunnen worden behaald en dat één exemplaar meerdere malen kan worden bekroond. Vandaar eveneens het streven van vele inzenders om bij de keurmeesters in een goed blaadje te komen en hen gunstig voor de ingezonden dieren te stemmen. Het was daarom maar goed, dat de eigenaren der tentoongestelde katten bij de keuring niet tegenwoordig mochten zijn.

Dat de kattensport door sommige vrouwen met eene hartstochtelijkheid wordt beoefend, een betere zaak waardig, bleek uit eene advertentie, door Mrs. J. W. Western, eene der exposanten, in de Haagsche bladen geplaatst, waarin zij mededeelt, dat haar reeds 3013 prijzen zijn toegekend. In diezelfde advertentie bood zij aan onze Hollandsche liefhebbers „Cats and Kittens of every colour, Longhair and Shorthair, at moderate prices" te koop aan. Men ziet het: de kattenfokkerij en het tentoonstellen van katten is niet alleen sport, maar ook wel degelijk een middel to make money.

MUZIEK.

Marya Delvard-Marc Henry.

Het programma beloofde veel, vooral met deze namen erbij en de costuums die Marya Delvard en Marc Henry droegen, waren artistiek en schilderachtig, vooral die, welke ze bij hun „Alte Deutsche Lieder zur Laute" aan hadden.

Deze en andere nummers van het programma werden verdienstelijk door beiden ten gehoore gebracht. Echter misten we, vooral bij Marya Delvard, de gewenschte afwisseling van uitdrukkingsmiddelen en bepaalde haar voordracht zich veelszins tot een enkel weinig zeggend gebaar — we denken bijvoorbeeld aan het hinderlijk schouderschokken in La Fanchette, dat vrijwel haar eenige beweging daarin was —

MARYA DELVARD en MARC HENRY.

of een geforceerd krachtige uitbeelding, die in omgekeerde evenredigheid stond tot het suggestieve resultaat, dat bereikt werd, zooals in „Es ging ein Bauer im Morgengrau'n", waar zij de „sausende Axt" volledig illustreerde, wat echter aan het geheel geen distinctie gaf. Het beste vonden we haar in de snedige aphorismen van den geestigen Weener Peter Altenberg, die ze met mooie intonatie en een juiste verhouding van humor en ironie wist te zeggen.

Er waren heel aardige onder, vooral die, waarbij „de Vrouw" ter sprake kwam en ik zou u vooral deze gaarne oververtellen, maar daar de kracht van aphorismen gelegen is in kortheid en scherpe omlijning, zou ik het woordelijk moeten doen, en ik moet bekennen, daartoe niet in staat te zijn. Het zijn van die kleine vernuftvonkjes, die na even voor u gesprankeld te hebben in dartelen overmoed, verdwijnen. De getrouwe lezers van Simplicissimus zullen zich kunnen voorstellen, dat de droge, zakelijk toegelichte scènetjes van Peter Altenberg, wanneer ze goed gezegd worden, een gaarne te savoureeren delicatesse vormen.

Wat we in de gezongen nummers van Marya D. tezeer misten, bood ons Henry in ruimere mate. Zijn gelaat-expressie is buitengewoon levendig en de pittige dictie, onderlijnd door een raak, haast vinnig gebaar, illustreerde de aardige chansons rosses à Montmartre uitstekend.

Trots het vele goede echter toch geen voldaan gevoel. Het programma werd brokstukkerig, met veel wijzigingen en onnatuurlijk lange pauzes uitgevoerd. Beiden waren slecht gedisponeerd, wat niet te verwonderen was, daar zij regelrecht uit Weenen kwamen, waardoor de matinee ook veel te laat begon. Er heerschte een bepaald nerveuse stemming op het podium, die zich uitte in het vergeten van een aangekondigd lied, een enkele lapsus memorial enz. en het scheen, of de niet geheel juiste overeenstemming van luit en guitaar zich had meegedeeld aan hare bezitters. Misschien deed ook de meer dan slecht bezette zaal er het hare toe. Het aanwezige publiek was echter hartelijk en waardeerend gestemd.

Moge een volgend maal de afwezigheid van al deze ongunstige bijkomstigheden ertoe bijdragen hun talenten gunstiger te doen uitkomen en beiden een meer succesvol optreden te verzekeren.

A. K.—R.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Ingezonden.

Den Haag, 9 Maart 1914.

Aan de Redactie van
„de Haagsche Vrouwenkroniek"
Alhier.

Mevrouw!

Blijkens het opschrift van uw blad is het bestemd voor de ontwikkelde vrouw, gelijk het evenzeer door deze wordt samengesteld.

Ik hoop echter dat u er geen bezwaar tegen hebt, zoo het ook door den man wordt gelezen, en ik neem de vrijheid eens te probeeren, ook mijn duit in 't zakje te gooien.

Ik vind daartoe aanleiding in uw artikel „Bijverdienste voor de vrouw" in 't nommer van uw blad d.d. 1 dezer. U treft daarin den spijker op den kop: vele vrouwen zouden een vrij wat meer nuttig — en voordeelig — bestaan kunnen leiden, wanneer ze meer durfden heenstappen over allerlei vooroordeel. Dit geldt echter niet alleen voor dames: de geheele samenleving ten onzent is vol van deels veroouderde, maar meestal verkeerde opvattingen. En het moet mij van 't hart, dat de maatschappelijk goed geplaatste vrouw daaraan nog veel meer offert dan de man. Wij kunnen als regel heel makkelijk omgaan met den werkman, den koetsier en in 't algemeen met

den lager geplaatste, in wien ons die hoedanigheid veel minder opvalt dan 't feit dat hij een nuttig lid der samenleving is, die ons tijdelijk of bestendig goede diensten bewijst. Daarentegen geloof ik dat de vrouw — maar ik kan mij vergissen — in dat opzicht vrij wat meer critisch en minder barmhartig is, juist voor hare eigene seksegenoten.

Heel enkele beroepen zijn toegelaten, en die zijn weer in klassen verdeeld. Zoo is het gecorlooft om pleegzuster te zijn: de freule draagt hetzelfde kleed en verricht dezelfde werkzaamheden als de vrouw uit den kleinen burgerstand. Zoo mag ook eene predikants-weduwe of officiersdochter een theedepot hebben, doch ik kan mij niet indenken dat dezelfde dame gezien zou blijven, wanneer ze naaister werd. Het zal wel aan mij liggen, maar ik kan het gradueel verschil niet inzien tusschen het eene of 't andere werk — als men 't maar goed doet. Ik gevoel voor eene dienstbode evenveel achting als voor de juffrouw van gezelschap of de vrouw des huizes. Daar echter de maatschappij er anders over denkt, en het op den duur de sterkste moet verdrieten, telkens het nederige der positie te gevoelen, ligt het voor de hand dat ieder tracht de z.g. hoogere sport te berriken. Vandaar zooveel misluk-king en voorspilling van goede krachten die elders zoo nuttig zouden kunnen worden gebruikt.

Ik hoop dat uw artikel de oogen van velen zal hebben geopend en 't begin zal zijn van een tijdperk waarin gezonde opvattingen worden gehuldigd. U hebt den weg gewezen: laat thans menige dame 't voorbeeld geven, met vooroordeel breken en een trapje afgaan. Ze krijgt dadelijk navolgsters, waardoor de door haar gekozen bezigheid erkend wordt, en niemand het meer in 't hoofd zal krijgen er een ander op aan te zien.

Drie dingen zijn in hoofdzaak noodig: Vooreerst absolute geschiktheid voor de functie, vervolgens behoorlijke organisatie zoodat er een zekere prijsstandaard komt en tenslotte publiciteit. De vrouw die geldverdienen wil moet zich niet schamen voor een naamplaat aan de deur, eene advertentie in de courant of inschrijving bij een bureau.

Laat ik een voorbeeld mogen geven: al jaren lang wensch ik uit de hand gebreid wollen ondergoed te bezitten. Ik kan het echter niet bekomen: nergens is mij een adres bekend waar ik dat gedaan kan krijgen. Ik heb zelfs vernomen dat in weeshuizen en zg. gestichten zoo iets niet meer gedaan wordt; de verpleegden gaan allen hooger op. Toch wil ik er graag voor betalen, en ik verzeker bij voorbaat de dame of de vrouw die het doen zal dat ik haar met alle onderscheiding zal behandelen.

Is er iets tegen dat eene dame hoeden of costumes gaat maken? Dat zij op familiefeestjes musiceert of voordraagt? Dat zij vreemdelingen begeleidt? Dat zij een magazijn of winkel houdt van typische damesbenoodigdheden of een atelier voor reparatiewerk opent? Dat zij eene waarlijk zindelijke waschinrichting of een echt goed eethuis exploiteert?

Van boven af moet het goede voorbeeld komen. Als de dames aanpakken, volgen allen — echte of vermeende — rangen en standen. Dat is de gezonde democratie die nimmer het hoogere peerhaalt maar alleen het mindere opheft. Dan komt het ware ontzag — niet voor de dame, maar voor de vrouw. Thans ontziet ieder, hoog of laag geplaatst, de pleegzuster: het mocht eens een dame zijn, terwijl de dienstbode door mevrouw uit de hoogte behandeld wordt en 't-zich moet laten welgevallen dat de bakkersknecht familiair tegen haar doet.

Wanneer we dan nog eens konden besluiten tot afschaffing van ons leelijk taaleigen om ieder die wij minder achten met jij en jou aan te spreken, zouden we een heel eind verder gevorderd zijn in onderlinge waardering.

Met hoogachting
Uw dw.
H. J. FRANCK.

De Familie Bioscoop.

„QUO VADIS"

Wie kent het boeiende werk „Quo Vadis" van H. Sienkiewicz niet!

De Familie-Bioscoop, heeft thans de kunstfilm, door de Societa Italiana „Cines" te Rome aan dit werk ontleend.

De film is met zorg samengesteld en verplaatst ons geheel in den wreeden tijd van Keizer Nero.

Met behulp van wetenschappelijke en artistieke middelen van allerlei aard heeft men het oude Rome en zijn omgeving met zijn bogen en pilaren, de getuigen van antieke schoonheid, voor ons doen herleven.

De verschillende opnamen hebben ruim een jaar in beslag genomen.

De film is in zachte kleuren en niet vermoeiend voor de oogen. De projectie is scherper, dan wij dat vroeger wel eens in de Familie-Bioscoop gezien hebben. Ook de explicatie van den heer André de Jong, was duidelijker dan gewoonlijk (wij hebben hem wel eens bijna onverstaanbaar meegemaakt).

Wij willen nog even iets opmerken over de inrichting van de zaal: 1° De temperatuur is er altijd op goede hoogte en 2° Het aan- en uitgaan van het licht tusschen de bedrijven gaat geleidelijk, zoodat wij niet met de oogen behoeven te knippen.

De Familie-Bioscoop heeft met de opvoering van „Quo Vadis" werkelijk een groot succes en zij verdient dat ten volle.

Louis Bouwmeester Theather.

DRIE MOOIE VROUWTJES.

Het is geen wonder, dat de Parijsche pers dit blijspel uitbundig toegejuicht heeft.

Er zit veel meer in, dan wij van vele Fransche klachten gewoon zijn. Hier en daar helt het zelfs naar den tragischen kant over, o.a. in de slot-scène.

Het stuk wordt, zooals we dat gewoon zijn in Het Bouwmeester Theather, uitmuntend gespeeld. Vooral de heer Rienk Brouwer speelde zijn rol schitterend. Ook Mevr. Bouwmeester en de heer A. D. Verzijl hebben het hunne er toe bijgedragen, dat het succes reeds den eersten avond groot was.

Wij gingen in een nog prettiger stemming heen, dan anders na de meer luchtige stukken.

De rollen zaten er voor een première zeer vast in.

BELGISCH VROUWENWERK.

Te Haarlem zal in de tweede helft van Maart geopend worden een Tentoonstelling van werken der decoratieve en toegepaste kunst der Belgische Vrouw. Het Museum van Kunstnijverheid geniet de eer dezer tentoonstelling. Mej. H. Bosche, Brussel, zelf een zeer goeden naam bezittend als artiste op decoratief gebied, zal de keuze maken uit de toegezonden voorwerpen.

Dr. MARIA MONTESSORI.

In aansluiting bij ons bericht over Dr. Maria Montessori vermelden wij, dat deze beroemde Italiaansche paedagoge Vrijdag 13 Maart in de aula van het Gymnasium aan de Laan van Meerdervoort een lezing zal houden over haar opvoedingssysteem van idiote kinderen.

VROUWE KAOENG.

Zóó noemt de Soendanees den Palmboom.

C. M. Pleyte schrijft daarover in zijn „De Inlandsche Nijverheid in West-Java" als Sociaal-ethnologisch verschijnsel": Een onteerbare menigte gebruiken zijn in zwang bij het kweeken van den palmboom en het winnen van zijn voortbrengselen. Elke verrichting, bij het kweeken en exploiteeren van den palmboom vereischt, gaat met ceremonieel gepaard. Zoo moet de tapper op plechtige wijze in het huwelijk treden met den boom en mag daarna niets doen wat den boom zou kunnen ontstemmen. Zoo mag hij zich b.v. niet parfumeeren.

ADVERTENTIEN.

GESCHER & KEMPER,
Vlamingstraat 22,
étaleeren
TAPIJTEN,
onovertroffen collectie.

Dames!
F. BARTELS, Dames-tailleur.
TOLLENSSTRAAT 128. -- Tel. 5892.
v.h. Coupeur MAISON PFAFF.
Bericht ontvangst nieuwe stalencollectie's en modellen.
Tailor made vanaf 60 gld.

Eene Jonge Dame,
groot, met goed slank figuur, kan in onze zaak direct geplaatst worden.
Zich persoonlijk voor te stellen 's avonds tusschen 7 en 8 uur bij
Keyzer Willaey
13 LANCE VIJVERBERG.

J. BRAND
Papestr. 26
TELEPH. 5599
AMAZONES
TAILLEUR POUR DAMES

Nieuwe Zending.
Ontvangen een prachtcollectie
PERZISCHE TAPIJTEN,
waarbij enkele Oude Karpetten, zeer geschikt voor Antieke Kamers.
Kulcsar's Perzisch Importhuis.
11 NOORDEINDE 11, Den Haag.
Geen filialen.

H. B. S.
(Houdt Braef Stant)
is de naam van het nieuwe, hoogst elegante,
bijzonder lichtloopende
DAMES-RIJWIEL
dat ik dit seizoen in den handel breng.
ZOUTMANSTRAAT 71. :: W. C. v. BEYEREN.

Confiseur. - - - Chocolatier.

Glacier. J. A. MONCHEN. Cuisinier.

COUPE.
Door bekwaam Dames-Coupeur (eigen zaak drijvend) wordt aan Dames grondig onderricht gegeven. Condities billijk. Brieven onder No. A 102 bureau van dit blad.

ROBES ET MANTEAUX.
Maison
Willems-Janssens
de Bruxelles.
43 DE RUIJTERSTRAAT.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM Leidscheestraat 24.
UTRECHT Oud Kerkhof 22.

Effecten.
Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het
FINANCIEELE DAGBLAD
Neerlands Koopkracht,
prijs per halfjaar f 6.-.
ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; elken dag de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.
Vraagt gratis proefnummers aan het bureau:
Anna Paulownastraat 76,
's-Gravenhage.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 9719.
Fransch Blijspel Repertoire
Aanvang 8½ uur. Einde 11 uur.
Aanvang ACHT uur.
DRIE MOOIE VROUWTJES.
Aanvang ACHT uur.
Dinsdag en Vrijdag niet geopend.

N.V. Maison PFAFF
PLAATS 24.
Telefoon interc. 4129.

Costume tailleur
naar maat, in blauwe serge of engelsche fantasie stof Manteau met zijde gevoerd. Iste klasse coupe en uitmuntende afwerking.
Fl. 68.-.

Hillmer & Co.
NOORDEINDE 58, TEL. 1667.
Engelsche Jassen
vanaf f 21.—.

Def. Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Geïllustreerd blad voor de ontwikkelde Vrouw

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal, bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers 5 cent.

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE: KNEUTERDIJK 16, 's-GRAVENHAGE. TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN: Van 1—6 regels f 1.25. Elke regel meer f 0.20. Groote letters worden naar plaatsruimte berekend. Bij abonnement belangrijke korting.

BERICHT.

Wie zich vanaf heden op **De Haagsche Vrouwenkroniek** *abonneert, ontvangt de tot 1 April a.s. verschijnende nummers gratis.*

De Directie.

DE VROUW IN 'T VERLEDEN.

II.

Bijzonder sympatiek is de wijze, waarop Jean Almaric zijn proefschrift over „De positie der vrouw en het wetboek van Hammourapis en het wetboek van Mozes" bij de lezers inleidt. De schrijver verklaart, dat hij de ontwikkeling van het feminisme, „deze nobele en edelmoedige evolutie naar meer licht, liefde en rechtvaardigheid" heeft willen nagaan in de eerste eeuwen der menschheid. Hij heeft daarom de positie der vrouw in het oudst bekende wetboek, uit de 23ste eeuw vóór Christus, n.l. in het wetboek van koning Hammourapis opgespoord om daarna in den bijbel de evolutie van het feminisme langzaam maar zeker te zien voortschrijden naar meer rechtvaardigheid.

De man had bij de Chaldeërs onbeperkte macht over vrouw en kinderen; hij kon ze zelfs voor een schuld aan vreemden afstaan. Daardoor was ook 't huwelijk geen vrije overeenkomst tusschen een man en een vrouw om samen het leven door te gaan; doch een koop. Zonder dat de bruidegom de koopsom „tirhatu" betaald had, bestond er geen wettig huwelijk, doch slechts een losse verbintenis. Van haar kant bracht het meisje een bruidsgift mee, de „seriktu", die, naar gelang van de maatschappelijke positie van den vader, bestond uit een palmbosch, akker, huis, slaven of geld.

Van het contract werden drie exemplaren op was geschreven, een bleef bij den magistraat, terwijl ook de contracteerende partijen elk een exemplaar kregen. Zoodra de overeenkomst verzegeld was, vereenigde een der aanwezige vrije mannen de handen aan het jonge paar, en de bruidegom sprak dan de sacramenteele woorden:

„Ik ben de zoon van een prins; zilver en goud zullen uw schoot vullen. Gij zult mijn vrouw zijn; en ik uw man. Zoo talrijk als de vruchetn in den boomgaard, zoo groot zal de overvloed zijn, dien ik over deze vrouw zal verspreiden." Doch deze overvloed bestond veelal in arbeid en zorgen, want in het huwelijk waren alle zorgen voor 't gezin voor haar; en haar leven was zonder verpoozing één arbeid voor man en kinderen.

Ze werkte hard, maar bewoog zich vrij in de straten. De rijke Chaldeesche echter, die slaven had om zich te bedienen, was niet zoo vrij. Zij moest in den harem blijven, omringd door groote weelde. En, wanneer ze uitging, was ze gesluierd en omgeven door eunuchen. Hoe voornamer, hoe meer gebonden was ze; zoo leefden de vrouwen van den vorst in den harem als in een gevangenis.

De onbeperkte macht, die de man over zijn vrouw bezat, eindigde slechts door den dood of de scheiding. Deze laatste was voor haar een straf, geen recht. De man zond haar weg op den dag, dat zij hem niet meer behaagde en gaf haar een som mee, gelijkstaande met de waarde van haar bruidsgift. Hij sprak daarbij de woorden: „Gij zijt mijn vrouw niet."

Maar wee, als zij in toorn zei „gij zijt mijn man niet", want dan werd ze in den stroom geworpen, of half naakt op straat gezet. En als zij den huwelijkstrouw verbrak, dan wachtte de dood haar als straf.

Doch het meest vernederende voor haar was, dat elke vrouw in Babylon geboren, gedwongen was één keer in haar leven in den tempel van Myletta omgang met een vreemdeling te hebben.

Vruchtbaarheid was een eerste plicht voor haar; indien ze geen kinderen had, beschouwde men haar als vervloekt en joeg haar weg.

Hard, zeer hard was dus het lot der vrouw, ze moest alle vernederingen verdragen zonder ooit te klagen; ze had slechts plichten, maar geen rechten.

Koning Hammaurapis, de stichter van het eerste Chaldeesche rijk, die ruim 2200 jaren voor onze jaartelling leefde, gaf aan zijn volk een wetboek, en begon daarin de emancipatie der vrouw.

Dit merkwaardig stuk oude wetgeving werd in 1902 in Perzië ontdekt, het was op een zuil geschreven en bevatte 282 artikelen, burgerlijk en penaalrecht door elkaar heen geschreven.

In dit wetboek werd in principe de monogamie erkend, niemand mocht meer dan één wettige vrouw bezitten. Zonder huwelijkscontract was geen huwelijk geldig. Doch dit kon ontbonden worden door den man als de vrouw onvruchtbaar bleef. Hij moest haar dan de tirhatu en de seriktu meegeven; doch hij kon ook een concubine nemen of deze uit de handen zijner vrouw ontvangen; gelijk Abraham uit Sara's handen Agar ontving.

Ook als de vrouw ziek werd, kon de man een andere vrouw nemen, maar dan moest hij zijn eerste vrouw onderhouden.

Ze kon dan blijven als dienstmaagd, of mocht met haar bruidschat heengaan. Strenge straf dreigde haar als ze geen goede huisvrouw was, of haar man verwaarloosde: ze werd in het water geworpen. Doch indien ze onschuldig door den man verstooten werd, behield ze haar kinderen. Ze kreeg den een kindsportie van de goederen van den man, en kon huwen met wien ze wilde. Volgens dit wetboek had ook de vrouw recht haar man te verstooten, doch in veel beperkter mate dan hij. Want had ze zelf schuld, dan werd weer de oude straf op haar toegepast — ze werd in 't water geworpen. Maar daarin is deze verbetering voor haar, dat niet meer als vóór dien tijd, de man absolute rechter zonder eenige controle over haar was — het gerecht deed in dezen uitspraak.

Merkwaardig is het, dat we in dit eeuwenoude wetboek, de ordaliën der middeneeuwen terugvinden. Wanneer er slechte geruchten omtrent een vrouw liepen, werd ze in 't water geworpen en aan het godsoordeel onderworpen. Bleef ze door een toeval drijven, dan was ze onschuldig; doch als ze zonk, was ze schuldig.

De huwelijksgift, die de vrouw meekreeg, had het doel de weduwe een bestaan te bezorgen. Wanneer haar man stierf, had ze er dus recht op en op een kindsdeel van zijn roerende goederen; ook mocht ze blijven in het huis van den overledene. En is het niet treffend, dat reeds in de 23ste eeuw vóór Christus de weduwe de voogdij over de minderjarige kinderen kreeg. Wanneer ze hertrouwde, moest ze toestemming van den rechter vragen en werd er een beschrijving opgemaakt van het kindermogen, dat niet vervreemd mocht worden.

Wanneer een vrij meisje trouwde met een slaaf, waren haar kinderen vrij en bleef haar huwelijksgift haar eigendom. Bij den dood van haar man kreeg ze de helft van de winst gedurende het huwelijk verworven, de andere helft behoorde aan den meester van den slaaf.

Merkwaardig is in het Babylonische recht dier dagen de gelijkstelling van de priesteres met de prostitué: ze werden op één voet behandeld, beide waren voor dien tijd zeer onafhankelijk, en de publieke vrouw, die „zuster van een God" heette, werd beter beschermd dan de gehuwde vrouw.

Daaruit leeren we, hoe betrekkelijk alles op deze wereld is — zelfs de waardeering van deugd en ondeugd; hetgeen we heden een zonde noemen, was dus in die oude tijden een deugd, een openbare functie.

Een enkele trek uit het veel meer bekende Hebreeuwsche recht, die de plaats der vrouw kenmerkt, willen we hier uit het werk van Almaric meedeelen.

In het oude testament vinden we de vrouw ongeveer gelijk behandeld als bij de Chaldeërs. 't Is nu eenmaal zoo, zooals ik reeds schreef, de geschiedenis herhaalt zich telkens. Ook bij de Hebreeuwers kreeg de schoonvader een koopsom „de mohar" van den bruidegom, en bracht de bruid een huwelijksgift mee „de mattam". En ook hier had de man absolute macht over de vrouw, en kon hij haar ten allen tijde verstooten. Doch in de wetten van Mozes kende men reeds de bescherming van het verleide meisje; want de verleider moest haar huwen en mocht haar niet verstooten; onderzoek naar het vaderschap was toegestaan, hetgeen nog heden ten dage in Frankrijk is verboden, en bij ons nog slechts sedert enkele jaren is toegestaan.

Almaric schrijft, dat de wetgever met een moed, dien wij niet kunnen begrijpen, doch slechts bewonderen, de moeder naast den vader heeft erkend. Ten opzichte van de kinderen bezat zij dezelfde rechten. En de weduwe werd zelfs betrr dan in het hedendaagsche recht beschermd — haar kleed was niet vatbaar voor beslag en de achter gelaten vruchten op het veld waren voor haar. En is het ook niet opvallend, dat in het oude testament verklaard wordt, dat de verbintenis eener vrouw rechtsgeldig was, indien de man deze kende, en er zich niet tegen verzet had. Zij was dus niet gelijk de Nederlandsche vrouw bijna veertig eeuw later volgens de wet onbekwaam tot rechtshandelingen.

Te recht schrijft dan ook Almaric „Die oude wetten, ze zijn niet zoo inferieur aan de onze, dat we trotsch kunnen zijn op den vooruitgang van veertig eeuwen beschaving. Integendeel het schijnt of de menschheid, telkens na verdwijning van een der machtige beschavingen, die de wereld beheerscht hebben, alles opnieuw moet leeren, en pijnlijk alle pogingen moet overdoen, die ze vijftig of zestig eeuwen reeds vroeger heeft gedaan. We kunnen deze oude wetten beschouwen als voorloopers van de actueele beweging, Zij hebben den weg gebaand, waar langs wij gaan. En wanneer we zuchten over de moeielijkheden van het pad, laten we dan denken aan de oneindig grooter moeilijkheden die zij hadden te overwinnen, en laten we moedig trachten hen na te volgen."

'k Geloof met den schrijver, dat niets ons vrouwen van het heden zoo sterk en volhardend kan maken, als deze vluchtige blik op het verleden, waardoor we leeren dat, al is ook de naam „feminisme," en de organisatie onzer beweging nieuw, de zaak zelve zeer oud is, zoo oud als de menschheid. Want haar oorzaak lag in het eerste onrecht de vrouw aangedaan.

B. B. N.

PLAATSELIJKE KEUZE.

In het jaar 1868 werd door den Engelschen staatsman Gladstone de uitdrukking „Local Option" waarschijnlijk voor het eerst gebruikt. De „grand old man" zal zelf wel niet vermoed hebben, dat die uitdrukking nog jaren na zijn dood in verschillende landen een strijdleuze zou worden, waaronder drankbestrijders van alle staatkundige en politieke richtingen zouden trachten te komen tot een drankvrije samenleving.

De beteekenis van „Local Option" wordt door de woordelijke vertaling „plaatselijke keuze" uitstekend weergegeven; ook de Duitsche uitdrukking „Gemeinde-Bestimmungsrecht" zegt duidelijk, wat er mee bedoeld wordt. Het wil eenvoudig dit zeggen, dat de bevolking zelve beslist, of in haar midden al dan niet alkoholische dranken verkrijgbaar zullen zijn.

Voor velen heeft die eisch iets schrikwekkends, iets vreesaanjagends, iets revolutionairs zelfs. Dat komt, omdat heel veel menschen zich nog niet kunnen ontworstelen aan het juk van vroegere meeningen en opvattingen, die voor den tijd van hun ontstaan heel geschikt waren, maar die nu echte struikelblokken zijn op den weg van den vooruitgang.

In het grijs verleden waren er in elken staat slechts enkele personen die, onder het onbeperkte oppergezag van één, wat te zeggen hadden, en voor alle andere menschen was blindelings gehoorzamen de boodschap. Binnen de grens van engere gemeenschappen, in den schoot van het gezin b.v., genoten ze wel een zekere vrijheid, maar naar het voorbeeld van boven misbruikten de machtigsten van die kleinere gemeenschappen en de hoofden der gezinnen op hun beurt hun macht en vorderden van ieder uit hun kring gehoorzaamheid en onderwerping.

Heel langzaam en geleidelijk kwam er verandering in dezen staat van zaken; de geheele ontwikkeling der maatschappij leidde er toe, dat hoe langer hoe meer gemeenschappelijk overleg de plaats innam van het onbeperkte gezag, en daarmee ging natuurlijk samen het ontwaken van belangstelling voor het welzijn en den bloei van het geheel bij een steeds grooter aantal leden.

Deze ontwikkeling gaat nog steeds voort; ieder, die slechts een dozijn jaren den gang van zaken met opmerkzamen blik heeft gadegeslagen, zal moeten erkennen, dat er alom groote belangstelling aan den dag wordt gelegd voor de uiteenloopendste zaken; dat zeer velen een drang voelen om kennis te vergaren en inzicht te krijgen; dat tal van menschen zich een oordeel trachten te vormen over allerlei dingen. Schier allen voelen, sommigen bewust, de meesten nog onbewust, dat de menschheid, hoewel bestaande uit verschillende gemeenschappen, organisaties, maatschappijen en staten, hoezeer ook behoorende tot verschillende rassen, hoezeer ook staande op verschillende ontwikkelings- en beschavingstrappen, een eenheid is, waarin een druk, op het eene deel uitgeoefend, zich voortplant tot in de verst verwijderde deelen.

De meeste menschen begrijpen dan ook zeer goed, dat wij wel degelijk belang hebben bij hetgeen er in China gebeurt; dat de pest, die aan 't andere eind van de wereld woedt, ook voor ons gevaar oplevert; dat de smerigheid van de achterbuurten ons met ziekten bedreigt; de de onzedelijkheid ons geheele ras in gevaar brengt; dat het drankgebruik in allerlei richtingen uiterst noodlottig werkt.

Al sedert een vrij lange reeks van jaren heeft de wetenschap zich bezig gehouden met onderzoekingen aangaande de werking van den alkohol op mensch, menschheid en ras, en al mogen de resultaten in sommige onderdeelen eenig verschil opleveren, ze zijn in 't algemeen toch van dien aard, dat twijfel aan den noodlottigen invloed van den alkohol op het organisme van elk levend wezen onmogelijk is. Dat blijkt trouwens duidelijk genoeg uit het feit, dat het alkoholgebruik tot het maatschappelijk verschijnsel: alkoholisme heeft geleid.

Het alkoholisme is een groot gevaar, dat iedereen bedreigt, ook zelfs hen, die persoonlijk zich er buiten houden; ook hen, die in geen persoonlijke of familiebetrekking tot eenigen gebruiker staan. Iedereen is immers voortdurend betrokken bij den arbeid van tal van andere personen, en elke arbeid wordt in sterke mate beïnvloed door de levenswijze van den arbeidenden persoon. Dat alkoholgebruik een ongunstigen invloed heeft op de moreele en verstandelijke kracht van den mensch, ontkent niemand meer, en al mogen sommigen in theorie een bepaalde hoeveelheid onder bepaalde omstandigheden als onschadelijk beschouwen, in de praktijk houdt niemand zich aan die theoretische maat en bekommert niemand zich om al de daarbij behoorende beperkende factoren en komt gebruik dus neer op het moedwillig scheppen van een gevaarlijken toestand. De herinnering aan rampen als de schipbreuk der Titanic, het spoorwegongeval bij Mühlhausen, tal van auto-ongelukken, enz. doen tevens duidelijk uitkomen, hoeveel menschenlevens verloren kunnen gaan door het gemis van verantwoordelijkheidsbesef in zake alkoholgebruik bij enkelen.

Zoodra anderen betrokken zijn bij onze handelingen — en dat is altijd het geval, want geen daad blijft bepaald tot den dader alleen — zijn wij verplicht rekening te houden met die anderen: indien de heele maatschappij er bij betrokken is, heeft men rekening te houden met de heele maatschappij, en tevens heeft in zulk een geval de maatschappij recht haar leden rekenschap te vragen en hun verplichtingen op te leggen.

Het alkoholisme als maatschappelijk verschijnsel en het drankgebruik als persoonlijke gewoonte gaan dus wel degelijk staat, maatschappij en individu aan; iedereen heeft er belang bij. Het is ieders recht en plicht te zorgen, dat onze samenleving zoo rein en eerlijk en rechtschapen mogelijk zij. Al hangt niet alles van de omgeving, van het „milieu"

af, de invloed, die er van uitgaat, is toch verbazend groot. Dat is nog onlangs zeer overtuigend in 't licht gesteld door den heer **Mr. G. T. J. de Jongh, rechter te Amsterdam.** Hij zei onder meer: „Breng het kind in een andere omgeving; haal het uit het krot en plaats het in een reine, frissche atmosfeer." En verder de redeneering van ontslagen gevangenen besprekend, besluit hij: „Wijzig het milieu, wij vinden een ander mensch terug; dus toen de man het feit pleegde, deed hij dat onder den drang der omstandigheden."

Al redeneert ook Mr. de Jongh den invloed van den aard, de natuur, den aanleg, het heele wezen van het individu natuurlijk niet weg, het belang van de omgeving is toch zeer groot, omdat die voortdurend op den mensch inwerkt. Daar nu onze geheele samenleving onder den invloed staat van de drankgewoonten en van alles wat daarmee samenhangt en die invloed hoogst noodlottig is, ligt het voor de hand, dat iedereen, wien het belang van allen ter harte gaat, en die niet blind is voor de feiten, het een zegen zou achten, wanneer de alkohol uit de samenleving kon worden verbannen.

Naar de overtuiging van de meest ervaren drankbestrijders uit alle landen, is geen middel daartoe zoo geschikt als het stelsel van de Plaatselijke Keuze. Het werkt heel geleidelijk en legt zoo weinig mogelijk dwang op. Het schept juist de gelegenheid, dat de verschillende gemeenten op het punt van den drankhandel den werkelijken staat van zaken in overeenstemming kunnen brengen met de overtuiging van de zeer groote meerderheid van haar bewoners en bewoonsters. Men stelt zich namelijk voor, dat een verandering in den bestaanden toestand slechts bewerkstelligd mag worden, indien blijkt, dat minstens drie vierden van alle mannen en vrouwen, die aan de stemming deel nemen, zich daarvóór verklaren.

Daar nu de meeningen over den drankhandel, de alkoholindustrie, het gebruik en het misbruik zeer uiteenloopen, kan ieder wel begrijpen, dat het invoeren van het stelsel van Plaatselijke Keuze volstrekt niet ten gevolge heeft, dat als bij tooverslag alle alkoholindustrie en alle alkoholhandel met alles wat daarmede in verband staat van den aardbodem wordt weggevaagd. In den regel gaan dergelijke veranderingen heel geleidelijk, zoodat er tijd genoeg is, dat de maatschappij zich zal kunnen aanpassen aan de veranderde omstandigheden.

Een bloeiende industrie is ontegenzeggelijk een zegen voor een streek; maar we mogen niet uit het oog verliezen, dat de industrie er is voor de menschen en niet de menschen er zijn ter wille van de industrie. Bij veranderd inzicht kan dus de eene industrie gaan kwijnen, terwijl tegelijker tijd een andere een hooge vlucht neemt. Uitvindingen, verbeteringen in de techniek, nieuwe behoeften scheppen voortdurend nieuwe industrieën en veroorzaken het ophouden van andere. Dezer dagen is de laatste meestoof verkocht; de meekrap als kleurstof heeft afgedaan en plaats moeten maken voor de aniline verven; trekschuiten en diligences als verkeersmiddelen zijn zoo goed als verdwenen. Geleidelijk hebben de menschen, die daarbij werk vonden, een andere kostwinning gezocht, terwijl natuurlijk de toevloed van nieuwe werkkrachten eerst verminderde en toen geheel gestaakt werd. Waarom zou het dan op den duur met de alkoholindustrie anders gaan? En afgescheiden nog van het verderfelijke van het gebruik, levert de alkoholindustrie haar eenigheid van het voor haar benoodigde kapitaal het minste voordeel op voor den werkman.

Ook het voordeel voor den Staat wordt verre overtroffen door het nadeel, terwijl het bovendien onzedelijk is, dat de Staat belang heeft bij een slechte gewoonte van zijn deelgenooten.

Iedereen moet winnen bij het verbannen van den alkohol als genotmiddel, de heele wereld is letterlijk vergiftigd door den alkohol. Het stelsel van Plaatselijke Keuze is de eerste stap die heel geleidelijk kan voeren tot de ontgiftiging en daardoor tot een betere, reinere samenleving.

Hoe meer mannen en vrouwen het Volkspetitionnement tot de invoering van Plaatselijke Keuze teekenen, hoe grooter is natuurlijk de kans, dat de regeering het in ernstige overweging zal nemen. Ieder, die zijn belang en het belang van allen goed begrijpt, kan het doen; verscheidene kasteleins en tappers zelfs hebben reeds geteekend.

TITIA VAN DER TUUK.

BLOEMEN

IN EN OM 's-GRAVENHAGE.

Door de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging, Afdeeling 's-Gravenhage, is een werkje uitgegeven, dat de bijzondere aandacht verdient van allen, die voor de flora van de omgeving onzer stad iets gevoelen. Het draagt den titel, dien wij hierboven plaatsten en is geschreven door den heer F. K. van Iterson, den secretaris der afdeeling.

Doel van het geschriftje is een opwekking om de wildgroeiende planten te sparen en het beschadigen of vernielen van kruiden, heesters of boomen tegen te gaan.

Om dat doel te bereiken, heeft de schrijver onzes inziens den juisten weg ingeslagen. Hij

Sneeuwklokjes. Photo P. J. G. Kell.

is uitgegaan — al zegt hij dat ook niet — van deze waarheid: kennis wekt belangstelling, belangstelling wekt liefde.

Hij zegt dat niet; integendeel, hij begint zijn brochure met de woorden: „Liefde voor de planten is den mensch als het ware aangeboren".

Maar als dat het geval was, zou de brochure overbodig zijn geweest. En het bewijs van die stelling wordt dan ook, maar 't ons voorkomt, heelemaal niet gegeven door de woorden van den schrijver: „Zie maar eens hoe een aanvallig drie- of vierjarig meisje over een grasveld huppelt en er de groote gele paardenbloemen plukt, om ze tot een ongekunsteld bouquetje te vereenigen."

Wij zien in dat huppelend plukken niets anders dan een bevrediging van het kind om te hebben, wat het mooi vindt, wat door kleur haar aantrekt. Was daar bij het kleine ding al liefde voor de planten, dan zouden de bloemen bekeken, beroken, misschien gesaald worden, maar niet afgerukt om weldra te verwelken en te sterven. Neen, de jeugd is integendeel wreed en zelfzuchtig meestal. En die eigenschappen verdwijnen helaas niet altijd naarmate de jaren klimmen. Dat weet de geachte schrijver ook wonder wel. Immers op bladzijde vier, bij de behandeling der sneeuwklokjes, lezen wij:

„In het wild treffen wij de sneeuwklokjes, jammer genoeg, niet veel aan. Wel groeiden zij bij duizenden op Houtrust, toen dit nog als „de boschjes van Poot" niet voor iedereen toegankelijk was. Maar helaas zijn de sneeuwklokjes daar zienderoogen zeldzamer geworden door de dikwijls verregaande ruwheid, waarmede zij werden geplukt of uitgegraven. Waar de menschen vrij kunnen wandelen, is er thans op Houtrust geen sneeuwklokje meer te zien. Waren de sneeuwklokjes niet uitgeroeid, dan konden wij er ieder jaar van genieten en wie de lieve voorjaarsbloempjes in zijn kamer of tuin wil hebben, kan immers in een bloemenwinkel of bij een bollenhandelaar terecht. Gelukkig is er een plekje op Houtrust, waar de sneeuwklokjes nog groeien, maar dat is omgeven door een ijzeren hek. De boschwachters zullen natuurlijk opletten, dat brutale, hebzuchtige menschen er niet over klimmen, maar het heele terrein kan niet overzien worden. Laten wij hopen, dat ook wandelaars dat mooie plekje, ons gemeenschappelijk eigendom, onder hunne hoede willen nemen.

Op een drietal plaatsen in de Scheveningsche boschjes en langs de Carnegielaan zijn duizenden sneeuwklokjes en andere bol- of knolgewassen, als winteraconieten en narcissen, geplant. Maar men heeft die plekjes met stevige palen en prikkeldraad moeten omrasteren, uit vrees voor vernieling.

Och, er zijn in de boschjes van Poot behalve sneeuwklokjes nog verschillende andere planten voor altijd vernietigd. Het welriekende lelietje der dalen kwam er vroeger in Mei heel veel voor, helaas het is ook zoo goed als uitgeroeid. Van de druifjeshyacint is niets meer te zien. Maartsche viooltjes zijn er nog, maar beperkt tot het omheinde gedeelte."

Van een „aangeboren liefde" voor de planten getuigt deze passage stellig allerminst, of het moest zijn van een apenliefde, niet waar?

Hebben de sneeuwklokjes alzoo niet bepaald redenen om met de aangeboren liefde der menschen bijzonder in hun schik te zijn, ook de anemonen zouden, volgens den geachten schrijver zoowel als volgens ons, een minder mooi boekje over den mensch open doen, als ze spreken konden. Ze zouden dan zeggen, wat de heer van Iterson zoo terecht zelf ook zegt:

„Eigenlijk worden de anemonen zoo goed als nooit afgeplukt; vooral wanneer zij door kinderhanden worden verzameld, worden de onderaardsche deelen der planten medegetrokken. Het gevolg is, dat op meerdere plekken in het Haagsche Bosch de anemonen veel minder voorkomen dan vroeger. Daarbij komt nog, dat de laatste jaren bij het verwijderen van door stormen omgeworpen boomen en het planten van nieuwe, de grond meest worden omgewerkt. Dit had ten gevolge, dat wortelstokken van anemonen te diep in de aarde kwamen te liggen, waardoor het aantal der prachtige sterbloemen ook al is verminderd. Daarom is er voor een verzoek, om de anemonen niet te plukken, alleszins reden. Een enkele zou natuurlijk niet schaden, maar dat brengt andere wandelaars ook tot plukken, wat dan vaak op minder bescheiden wijze geschiedt en daar kunnen de planten hausch niet tegen. Laten wij liever al het mogelijke doen, om een van de liefste en schoonste planten in onze omgeving te behouden; laten wij zorgen, dat nog in lengte van dagen de anemonen in het voorjaar die wonderlijke bekoring aan het Haagsche Bosch geven, waarvan wij thans nog het voorrecht hebben te kunnen genieten."

Anemonen. Photo L. H. van Berk.

In 't algemeen kunnen we ook al weer zeggen, dat de anemonen de menschen en vooral de kleine menschen liever zien gaan dan komen. Natuurlijk zijn er uitzonderingen die den regel bevestigen, maar deze zijn helaas nog altijd schaarsch. Daarvan getuigt het volgende, dat de heer v. Iterson is opgevallen, dat hem daardoor in 't geheugen is gebleven en dat hij dan ook in zijne brochure vertelt:

„Door ieder kan in dit opzicht wel eens iets ten goede worden gedaan. Dit ondervond ik eens op een wandeling in het Bosch. Een misschien tienjarige jongen zag, dat eenige kinderen op ruwe wijze anemonen plukten, natuurlijk werden de wortelstokken mede uitgetrokken. Het jonge mensch stapte op de kinderen toe en wees er hen vriendelijk op, hoe zij de planten aan het uitroeien waren. Spoedig kwam de vader van de kinderen er bij, die aanvankelijk wat verwonderd was, maar toen de anemonenbeschermer hem dapper te woord stond, gaarne toegaf, dat de jongen gelijk had."

De korte inhoud van deze laatste aanhaling is slechts deze: eenige kinderen ruw tegenover de anemonen; één jongen vol liefde voor die plantjes; een volwassene aanvankelijk op de hand van de ruwe plukkers, doch door den jongen later bekeerd.

En zoo zouden we maar door kunnen gaan met uit schrijvers woorden aan te toonen, dat de ware liefde voor onze flora er nog maar heel dunnetjes op zit bij de meeste menschen. Wij willen dat echter niet doen. Het werkje heeft veel te veel onze volle sympathie om den geachten schrijver, die tintelt van gevoel voor het schoone in de natuur (niet alleen voor de flora), er een verwijt van te willen maken, dat hij eene verkeerde veronderstelling aangaande 's menschen aangeboren neiging voorondersteld heeft. Wij nemen veel liever aan, dat hij zich volkomen bewust is van 't gebrek aan die neiging nog haperd en dat hij met opzet is uitgegaan van een „aangeboren liefde" bij den mensch voor de plant, om dien mensch bij het hart te pakken en straks te scherper te kunnen doen uitkomen, hoe jammer het is, dat die liefde bij zoo talloos velen als in een ijskast van vleesch en been is opgesloten en daar onder nul wordt gehouden.

Gaan wij liever met den heer v. Iterson eens de duinen in! Hij is er thuis, dat verzekeren wij u; hij is er voor ons een gids uit duizenden; en het zal ons nu meteen blijken, dat zijne liefde voor de natuur zich niet enkel tot de plant bepaalt.

Wij geven den heer v. Iterson het woord:

„Er is in ons land misschien geen landschap, dat, wat den plantengroei betreft, zooveel afwisseling biedt, zoo rijk aan kleuren en tinten is, als het duin. Vooral in Juli en begin Augustus gaat van het duinlandschap een ongeëvenaarde bekoring uit. Wie heeft het niet ondervonden, als hij te midden van bloeiende en geurende kruiden een duinpaadje volgde, over het ruwe krakende mostapijt liep of op een van de meer witte duintoppen aan den zeekant was geklommen, om van een wijd uitzicht te genieten. Ja, wij hebben het lief dat Hollandsch duin, zooals het daar ligt onder de diepblauwe lucht, waarin scherp omlijnde, witte wolken langzaam voorbij drijven. Telkens klinkt ons het blij gefuit en gepiep der vogels in de ooren, terwijl wij de witte, gele, blauwe of veelkleurige vlinders in hun vroolijk leventje van fladderen en honig zuigen kunnen bespieden. Bij de nadering van den wandelaar schieten hagedissen snel en behendig weg en konijntjes zetten het al even gauw op een loopen. Maar vooral is het de bloemenwereld die ons trekt. In het voorjaar al bloeien er in het duin enkele laagblijvende plantjes, daarna volgen kruipwilgen en in Mei genieten wij van de talloozе driekleurige viooltjes, van frisch witte hoornbloemen, blauwe ereprijs en sierlijke salomonszegels.

Behalve de rozen, die wij als struiken of hoogstammen kweeken, zijn er nog andere, die veel minder bekend en toch zoo wonderschoon zijn. Ons zonnig duin is al weer hunne groeiplaats. Helaas zijn de wilde rozen daar door verschillende oorzaken in aantal verminderd, maar wie in Juni de uitgestrekte duinenreeks van Texel doorwandelt, ziet daar heele hellin-

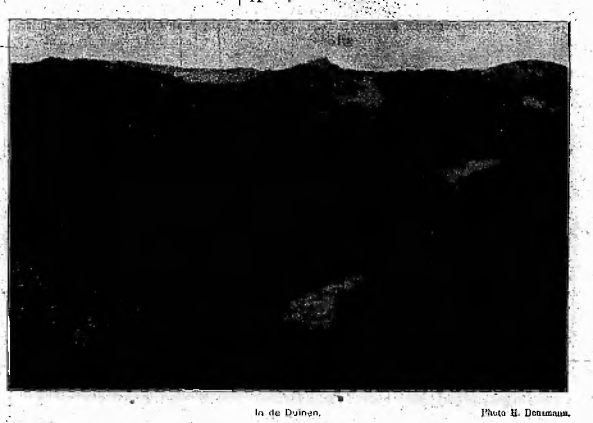

In de Duinen. Photo H. Deutmann.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Perry & Co.
20 Hoogstraat.
Regenmantels.

gen, waar tusschen het bruingeel mos talrijke duinroosjes met witte of geelachtig witte bloemen prijken. In onze omgeving, met name in de duinen „bij den Pompstationweg en in de later een bron van rein genot voor die jonge menschen vaak bossen planten mede en voordat de stad bereikt is, wordt hun wellicht door vader of

Hoornbloemen. Photo H. Dotmaan.

moeder, die de „rommel" niet in huis wil hebben, gezegd, de planten, die inmiddels ook reeds leelijk verflenst zijn, weg te werpen. Men moet zich tot regel stellen geen planten te plukken vóór het einde van de wandeling en dan op bescheiden wijze. Een enkele bouquet, een paar takjes of bloemen voor het knoopsgat van mantel of jas zal het bosch of het duin niet merkbaar verarmen.

Worden de wildgroeiende planten gespaard, wordt er tegen beschadigen of vermelen van kruiden, heesters of boomen gewaakt, dan eerst toont de natuur zich in al haar wonderlijke pracht.

Moge de lezing van dit geschrift een opwekking zijn om alles te doen, wat kan bijdragen tot het behoud van het natuurschoon om 's-Gravenhage." N. V.

Westduinen, komt dat mooie duinroosje nog wel voor, maar heel weinig. Laten wij trachten het er te behouden door niet te plukken, want in een vaasje binnenskamers blijven duinroosjes toch niet goed."

Wat zouden wij gaarne nog veel meer hier overnemen! Maar onze ruimte gedoogt het niet. Wij bepalen er ons daarom toe, onzen lezers den raad te geven, toch vooral dit meesterlijk geschreven werkje van a-z door te lezen; wij brengen onzen warmen dank aan den schrijver, dat hij ons de cliché's uit zijn boekje voor dit artikel wel heeft willen afstaan en eindigen met de woorden van den heer v. Iterson:

„Het ware vooral te wenschen, dat bij de jeugd meer liefde voor de natuur, liefde voor planten en dieren werd opgewekt. Dit zou

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

PERZISCHE TAPIJTEN
N. BENEZRA & Co
NOORDEINDE 140.
TELEFOON 8195

EEN NIEUW TIJDSCHRIFT.

Er is 1 Maart een Nederlandsche Vrouwengids verschenen, die tweemaal per maand zal uitkomen, en een nitvloeisel is van de tentoonstelling „De Vrouw", verleden jaar ter gelegenheid van de onafhankelijkheidsfeesten in Amsterdam gehouden, zooals het openingswoord vertelt. De redaktie wil de eenheid, die er met het samenwerken toen is ontstaan, in dit tijdschrift trachten vast te leggen, en is vol goeden moed. Zij wil allerlei wel-verzorgde artikelen plaatsen, die aan zullen toonen wat de vrouw vermag op verschillend gebied. Maar ook van het mannelijk geslacht zal zij interessante dingen niet versmaden! Zij wil: „bij het vele, dat zich thans in soms overweldigende verscheidenheid aan onze aandacht opdringt, naar de mate harer krachten ook bespiegelen, ten gids zijn, richting geven, verklaren, waar zooveel inderdaad eene toelichtende verklaring behoeft, waarschuwen zoo noodig ook tegen wat schijn voor wezen biedt."

Synthese dus — en waarlijk geen lichte taak!

Wij wenschen van harte succes aan deze ondernemende vrouwen. Het eerste nummer ziet er best uit. Johanna Naber begint een studie over „De gedenkschriften van Elisabeth Kemper."

Een ding is ons slechts matig bevallen — ja, eigenlijk is het ons erg tegengevallen: de reproductie van het portret, dat Thérèse van Duyl-Schwarze van Dr. Mia Boissevain in pastel heeft gemaakt. Helaas blijkt onze begaafde landgenoote, die Thérèse v. D.-S. toch zonder twijfel is, al meer de eischen van een goede portretkunst te vergeten, om zich tevreden te stellen met een oppervlakkige, aangename weergave, die zich nooit boven het handige verheft. Dit is niet Mia Boissevain, zooals we haar kennen als ze spreekt, dit is slechts een mooie pop.

Maar het tijdschrift in zijn geheel maakt niettemin een goeden eersten indruk.

J. ZWARTENDIJK.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

BRIEVEN UIT PARIJS.

(Naschrift).

Nu is juist mijn brief naar Holland weg! Dat is sneu, de Journal van Maandag is net zoo aardig en ik vind het jammer, de stof tot over 14 dag te bewaren. Daarom verzend ik even een naschrift naar den Haag. Ten eerste dicht Raoul Ponchon er een schoon vers over de cours van Bergson, waaruit ik u een paar coupletten geef, die inderdaad karakteristiek zijn:

Quand, pour sa première leçon,
Notre philosophe Bergson
Se fut installé dans sa chaire,
Près de la carafe et du verre,
Il se montra plutôt surpris
D'avoir pour seule clientèle
Des dames et des demoiselles,
Laquelle, d'ailleurs, vaut son prix.
En effet, un très petit nombre
D'hommes, en ce temple égarés
Parmi ces êtres éthérés
Y faisaient quelques taches sombres.

Or, dans ce trop petit local,
Il régnait un air tropical,
Tellement la foule était drue,
Qui débordait jusqu'en la rue.
Ce qui fait qu'au milieu du cours,
On ouït crier au secours!
Plusieurs tombèrent en syncope
Qui n'y pouvaient plus résister.
Il fallut même en emporter
D'aucunes chez le pharmacope.

„Oh! oh! se dit notre Bergson,
Cela n'est pas dans le programme.
Ici, je ne veux pas de drame.
Aussi, ma prochaine leçon,
Je la ferai de meilleure heure,
Heure du thé comme du beurre,
Midi, par exemple..." Comptant
Que de la sorte, empiétant
Sur le moment du réfectoire,
Il réduirait son auditoire.

Il se trompait. Il vit, encore
Plus nombreuse, la fois suivante,
Cette même flore vivante.
„Par tous les diables! C'est trop fort!
Se dit-il. Mais ces demoiselles
A quelle heure donc dinent-elles?
On dansent-elles leur tango?
Leur furlane, leur fandango?"

En, vraagt de dichter verder:

Qu'apprend-il à ces créatures
Toutes charmantes, peu ou prou? —
Est-ce l'art d'aimer, de plaire — ou
L'art de faire des confitures?...

Het antwoord, dat hij erop vindt is dit: „c'est l'éthique de Spinoza." Dat had men misschien niet kunnen vermoeden, dat vrouwen over dit onderwerp zóó gesteld blijken te zijn.

Verder heeft de Journal — die er voortdurend op uit is, iets nieuws te vinden, dat het publiek kan trekken — een idee, dat ditmaal buitengemeen oorspronkelijk is en leerwekkend kan worden. Gustave Téry leidt het plan in, de Journal zelf zal verder voor de uitvoering zorgen, wat heel wat besognes kan meebrengen.

De groote vraag is: als de vrouwen stemden, wat zou er dan gebeuren, welke partij zou sterker worden, en huevelen zouden toonen dat zij van hun kiesrecht werkelijk gebruik wenschen te maken?

Welnu, zegt Téry, met de aanstaande verkiezingen zullen we eens een groote repetitie houden. Op den dag, dat de mannen naar de stembus gaan, zullen ook de vrouwen overal hun stem kunnen uitbrengen. De Journal zal de uitkomsten verzamelen en tellen, en dan zullen we eens zien wat voor resultaten we krijgen.

Is het niet goed bedacht? Alleen waar ik voor vrees is dit, dat vele vrouwen van de gelegenheid geen gebruik zullen maken, omdat het niet echt is, omdat ze wel weten, dat ze zoo ver nog niet zijn, en dus wat laksch, zooals dat zoo dikwijls gaat, de beteekenis van deze proef misschien niet ten volle begrijpen. Maar dit bewijs, dat er menschen zijn, die hen willen helpen als ze maar hun wil duidelijk tonnen, is schoon op zichzelf.

JO LAGOOST.

Parijs, Maandagavond. 9-3-'14.

Correspondentie.

Mevr. W.-W. Uw artikel moet wegens plaatsgebrek tot a.s. Woensdag blijven liggen.
RED.

ADVERTENTIËN.

De ontwikkelde Vrouw
betaalt geen honderd gulden, voor iets wat zij even goed, zoo niet beter, voor vijftig gulden kan koopen.
Dat is de reden waarom wij zoo vele ontwikkelde dames onder onze cliëntèle tellen.
Men raadplege steeds onze advertenties, verschijnende in „de Avondpost", „het Vaderland", „de Nieuwe Courant" en „de Haagsche Courant".
Vooral nu, zijn met het oog op de a.s. verbouwing de artikelen BUITENGEWOON LAAG genoteerd.
De Directie
v. h. VERKOOPHUIS,
103-105-107
Groot Hertoginnelaan
(dagelijks geopend van 10-4 uur).

Hillmer & Co.
NOORDEINDE 58, TEL. 1667.
Engelsche Jassen
vanaf f 21.—.

ROBES ET MANTEAUX.
Maison
Willems-Janssens
de Bruxelles.
43 DE RUIJTERSTRAAT.

PARIJS.
Een beschaafde Holl. Dame, 33 jaar te Parijs verblijf houdende, een mooie Villa met Tuin, 8 min. sporens van 't centrum bewonende, zou gaarne senige betalende Logé's ontvangen, voor kort of lang verblijf. Aangename conversatie en gezellig tehuis. Beste aanbevelingen. Brieven onder N°. A 104 bureau van dit blad.

Door dat Eigenaar stil wil gaan leven, is zeer oude, hoogst gunstig bekend staande
Fabriek- en Detailzaak,
in een der hoofdplaatsen, met vaste Cliënteelen TE KOOP, of zich met Employe's, in 't bezit van kapitaal, daar werkzaam te associeeren. Account Verslag over laatste jaren. Kapitaal absoluut zeker en 10 pCt. Dividend. Brieven onder N°. A 105 bureau v. dit blad.

MANICURE
Mlle Carnier
reçoit chez elle de
2h à 5h. Vient à
domicile
189 Nieuwe Schoolstraat.

F. W. VAN WIJK
Dameskleermaker
BERICHT
Ontvangst der
Nouveauté's.
TOLLENSSTRAAT 118.
Teleph. 3285.

Mad^lle Barbilion.
Manicure Electrique
Face Massage
Epilation
DEN HAAG

Marie van der Vijver
Concert-zangeres
Leerares Solozang.
Sweelinckstr. 137
DEN HAAG.

Iedere koper van een
Pfaff-naaimachine
ontvangt gedurende deze maand naast de nieuwste apparaten ook nog extra een
Pfaff stof-apparaat
cadeau, waarmede men de mooiste stopwerken kan verrichten.
Levering met 5 jaar garantie, 10 pCt. voor contant en ONDERRICHT VRIJ in het magazijn van
PFAFF-NAAIMACHINES
bij A. SALM Azn.
PIET HEINSTRAAT 76 - Tel. 3418.

M. BLOM JANSEN
MODES.
SCHENKWEG 34. LA HAYE.
Tel. 7333.

DEN HAAG.
GROENMARKT-BUITENHOF.

Leverancier van H.M. de Koningin.

AMSTERDAM.
KALVERSTRAAT-ROKIN.

Maison de Bonneterie.

INTERC. TELEPHOON 100. DEN HAAG, 14 Maart 1914.

L. S.

Met de opening van het Seizoen op Maandag 16 Maart, wordt een tentoonstelling gehouden der Nouveauté's voor voorjaar en zomer.

Beleefd noodigen wij uit deze tentoonstelling, die Maandag 16 en Dinsdag 17 Maart zal gehouden worden, te komen bezichtigen.

Maison de Bonneterie.

Maison de Couture **„Aux Elégantes"**
77 Noordeinde :: La Haye.
SPÉCIALITÉ DE CORSETS
FOURRURES — ROBES DU SOIR.
Costumes Tailleur
faits sur mesure à partir de **fl. 95.—**

„PARIS TOUJOURS"
CHAPEAUX
DE
LUXE

MAISON PARISIENNE
Ouverture des Salons fin du mois
Modèles Exclusives
HOOGSTRAAT 30^A - LA HAYE.

Maison H^RI LAUSBERG
TAILLEUR POUR DAMES. - FOURRURES.
Ex-1er Coupeur à la Maison de Paris. — La Haye.
Hautes Nouveauté's françaises et anglaises.
Van Swietenstraat 45.

Keurige bewerking.
Iederen dag verzending en ontvangst der goederen.
Vlugge aflevering. Afhalen en thuisbezorgen gratis.

Afhalen en thuisbezorgen gratis. Billijke prijzen.
Hoofdfiliaal te 's-Gravenhage: Hentstraat 25, Tel. 4042.
Filiaal voor Duinoord: Valeriusstraat 77.
Neemt proef.

MOEDERTJE, DENK ER OM, HET IS ZONDAG DAN KRIJGEN WIJ TOCH EEN KOPJE THUERE'S THEE

N. V. MAISON PFAFF.
Plaats 24. Teleph. Interc. 4129.
Costume tailleur
naar maat, in blauwe Serge of Engelsche fantasie stof. Mantel met zijde gevoerd. In klasse coupe en uitmuntende afwerking
fl. 68.—.

MAISON
HEHENKAMP-VAN DOOREN
Tailleur de Vienne pour Dames.
LA HAYE ANNA PAULOWNASTRAAT 69 Tel. Int. H. 1357
Costumes-Tailleur à partir de fl. 70.—
ROBES — BLOUSES — JUPONS

Confiseur. - - - Chocolatier.

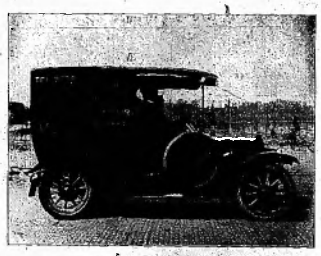

Glacier. **J. A. MONCHEN.** Cuisinier.

„After Theater Tango Supper" Zaterdag 14 Maart.
GRAND HOTEL CENTRAL. — DEN HAAG. — Van 11—2 uur.
SUPPER BY CANDLE LIGHT.
ORCHESTRE PALY... — Chansonnier Mr. BARGER.
Afscheid van het danserspaar pref. FREDDY BECKER en miss TOETINA.
Vanaf 15 Maart zijn geengageerd:
Madlle CHIETTA & PARTNER (Societydancers).
Men wordt beleefd verzocht, de tafels tijdig te reserveeren.
Aanbevelend: *J. SASSEN.*

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM Leidschestraat 24. *UTRECHT* Oud Kerkhof 22.

La Reine des Modes
PLAATS 25 Teleph. 7548
OUVERTURE DE LA SAISON
Exposition de nos modèles exclusifs dans nos salons dès le 16 Mars

---

„PERKEO"
de volmaaktste
Reisschrijfmachine.
Ook voor Kantoor en Privégebruik.
PRIJS f 125.—.
J. Timmermans' Kantoorboekhandel.
Zwarte Hondstraat
ROTTERDAM.
Wordt gratis op proef geplaatst.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 78. Telef. Haag 8719.
Franco & Bijzonder Repertoire.
Aanvang 8½ uur. Einde 11 uur.
Aanvang ACHT uur.
DRIE MOOIE VROUWTJES.
Aanvang ACHT uur.
Zondagmidd. 15 Maart 2 uur
Matinée.
Groot succes
De Kleine Lord.
Dinsdag en Vrijdag **niet roeken.**

FAMILIE-BIOSCOOP
(onder controle).
Prinsestraat 40.
Teleph. 7477.
Wegens enorm Succes vanaf heden geprolongeerd
„Quo Vadis"
van Henri Sienkiwicz.
VERSTERKT ORKEST:
Hollandia Ensemble.
Explicatie:
ANDRÉ DE JONG.
Gewone Matinée- en Avondprijzen.
Bespreekt uw plaatsen.

Conc.- & Theat. Bur. H. J. DE HAAN.
Gebouw voor K. en W.
Maandag 16 Maart, 8 uur,
N. V. „HET TOONEEL"
Dir. WILLEM ROYAARDS.
25e jarig Toneeljubileum van Revrouw
ANNA SARLAIROLLES.
De Vijf Frankforters.
Gudula . . . ANNA SARLAIROLLES.
Prijzen gewoon.
Plaatsbespreking vanaf Zaterdag 14 Maart, 12½ uur.
— ZAAL DILIGENTIA.
Woensdag 18 Maart 8 uur
116e . . .
MIJLPALEN.

Olympia-Theater,
Prins Hendrikplein.
Telef. 6295.
Schitterend Succes-Programma
van 13—19 Maart.
Les Grands Films Artistiques Populair:
De Gebochelde
(Le Bossu).
Groot Ridderdrama in 3 acten.
naar het bekende boek van Paul Féval, voor de Cinematograph bewerkt door een der grootste Fransche Filmfabrieken.
Vertolkt door bekende Fransche Acteurs, o.a. **Mr. RAVET** van de Comedie Française, **Mme. BERTHA BOVY** van de Comedie Française, enz. enz.
Schitterende Mise en Scènes.
Décors en Costumes v/h Theatre Sarah Bernardt.
Deze week van **13—19 Maart**
De Gebochelde (Le Bossu).
Volgende week van **20—26 Maart** Vervolg van „de Gebochelde":
De Zoon van Henri de Lagardère

NEVADA Film
HET TROMPET-SIGNAAL.
Dramatische Schets uit den Amerikaanschen Vrijheidsoorlog.
Bezoek aan een Plantentuin.
Cinema Color Opname
GAUMONT.
De nieuwste kwajongensstreek van Beut-de-Zan.
HET KLAVERBLAD VAN VIER.
Amusante Comedie Vitagraph.
ENZ. ENZ. ENZ.
Plaatsbespreken aanbevolen.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Woensdag 18 Maart 1914. No 24

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Geïllustreerd blad voor de ontwikkelde Vrouw

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal, bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers 5 cent.

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REIJS.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE: KNEUTERDIJK 16, 's-GRAVENHAGE. TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN: Van 1—6 regels f 1.25. Elke regel meer f 0.20. Groote letters worden naar plaatsruimte berekend. Bij abonnement belangrijke korting.

BERICHT.

Wie zich vanaf heden op **De Haagsche Vrouwenkroniek** *abonneert, ontvangt de tot 1 April a.s. verschijnende nummers gratis.*

De Directie.

Het tegenwoordig standpunt der politieke partijen ten opzichte van het vrouwenkiesrecht.

II.

De Linkerzijde.

Verschijnt op het doek der verbeelding.... de ruiker der Concentratie naar de zijde van het vrouwenkiesrecht in kleuren; theeroos, rose, rozerood, waartegen zich zacht aanvlijt de klaproos der Sociaal-Democraten.

Alweer: voor ik den ruiker, als geheel, demonstreer, eerst iets over elke bloem op zich zelf.

De Bond van Vrije Liberalen.

In zijn Beginsel-Program spreekt de Bond zich uit voor een kiesrecht aan de mannelijke Nederlanders, wien de geschiktheid tot uitoefening niet op grond van persoonlijke hoedanigheden of omstandigheden moet worden ontzegd, en aan de vrouwelijke Nederlanders, welke aan bepaalde vereischten beantwoorden.

Dus wel een soort blanco artikel, ten opzichte van de vrouw; omdat, volgens de toelichting, „het vraagstuk in onzen Bond zich nog in een stadium van overgang en studie bevindt" .... maar, wel degelijk: een positief blanco artikel! Het vrouwenkiesrecht geëischt, en als beginsel in de Grondwet neergelegd, terwijl dan een kieswet de bepaalde categoriën, die zullen worden toegelaten, nader zal aanwijzen.

Och, had de Concentratie dien wensch van de minste der broederen in liefde voor het vrouwenkiesrecht, ten minste nog maar gehandhaafd!

Onmiddelijk echter aansluitend aan dezen eisch sprak het Beginsel-Program van de Vrij-Liberalen uit „gebrek aan stoffelijke onafhankelijkheid en het niet voldoen van verschuldigde belastingen ...." zijn redenen om het kiesrecht te ontzeggen zoowel aan mannen als aan vrouwen.

De veelgenoemde Welstandgrens.

Welke categoriën van vrouwen zouden dan in de toekomst door de kieswet tot het kiesrecht mogen worden toegelaten?

In de jaren 1905—1910 zijn telkens pogingen gedaan door vóóraanstaande leden van den V. L. Bond, om die categoriën uit te vinden, en aan te geven:

Jhr. Mr. de Beaufort voelde veel voor een examen- en diploma-kiesrecht.

Jhr. Smissaert voor een capaciteitenkiesrecht, aangevuld met dat voor vrouwelijke hoofden van gezinnen.

Professor Visser van IJzendoorn wilde met een beperkt vrouwenkiesrecht beginnen, en daarin zeker opnemen de gehuwde vrouwen, omdat hij — althans volgens het courantenverslag! — „bij gehuwde vrouwen meer gezond verstand had gevonden dan bij ongehuwde."

Nu, als reactie tegen een andere politieke partij, die nu juist de ongehuwde vrouwen begunstigen wilde, heeft deze persoonlijke meening zeker haar eigenaardige waarde.

En Mr. Sam van Houten, onze groote, oude pionier en wegbereider, (al is in eigen politieke partij zijn liefde voor het vrouwenkiesrecht meer geduld dan gedeeld!) gaat voort engere en verdere geestverwanten toe te roepen, in vergaderingen, in Open Brieven, in IIde en Iste Kamer, „dat onze Grondwet één groot gebrek heeft, waar ze de Vrouw uitsluit; en dat het Parlement zoo spoedig mogelijk aan die uitsluiting een eind moet maken."

Ondertusschen nam de Algemeene Vergadering van den V. L. Bond in Mei 1909 „met het oog op de aanstaande verkiezingen" een nadere Verklaring aan:

„Een grondwetsherziening, uitsluitend of in hoofdzaak ten doel hebbende de invoering van algemeen kiesrecht mogelijk te maken, begeeren wij niet".

Laat u niet van de wijs brengen!: algemeen kiesrecht, zonder nadere bepaling, beteekent in het Vrij-liberale spraakgebruik: „algemeen mannenkiesrecht", aan de vrouw werd in dit verband zelfs niet gedacht!

Maar ook dat algemeen kiesrecht dan werd „niet begeerd" met uitsluitende liefde; „gewenscht achten wij een herziening van wijdere strekking die o.m. beoogt aan de Eerste Kamer, een grooteren invloed op de wetgeving te verzekeren; en die evenredige vertegenwoordiging, alsmede het kiesrecht voor vrouwen mogelijk maakt.

In twee opzichten is hier verandering bij het Beginsel-Program:

De eisch ten opzichte van de Eerste Kamer, die het Beg.-Program niet noemt;

En: „het kiesrecht voor vrouwen mogelijk maken", als verzwakking van wat dat Program wel noemt: „het kiesrecht geven aan Vrouwelijke Nederlanders, die aan bepaalde vereischten voldoen."

Het positieve blanco-grondwetsartikel is hier tot een negatief omgezet, dat al tevreden zou zijn met een simpel wegnemen van het woord „mannelijk" uit de Grondwet.

De stroom van het leven ging intusschen rustig verder, en .... sleepte mee!

De Algemeene Vergadering van 1911 spreekt als haar gevoelen uit:

„dat voorstellen tot vervanging van de bestaande kiesrechtregeling enz. ... niet behoeven te worden afgewezen."

Ze blijft eischen „versterking der Eerste Kamer", maar als een golf, die aanspoelt en weer wegtrekt, volgt op de eerste aanloop het aarzelend terugtrekken:

„Een gezamenlijke stembus-actie van de vrijzinnige groepen, enz. .. zal NIET tot verbetering van den politieken toestand leiden, en verdient derhalve geen aanbeveling."

In November 1912 echter — sleept het Leven niet snel mee? — besluit een nieuwe Algemeene Vergadering met algemeene stemmen en onder donderend applaus tot samenwerking met de beide andere vrijzinnige groepen ter verkrijging van een beperkte grondwetsherziening; ten opzichte van het Vrouwenkiesrecht zal men — ondanks de hartelijke aanbeveling van Mr. Plemp van Duiveland — op zijn „platonisch standpunt blijven staan".

Moet er worden toegegeven aan anderer verder gaande eischen, ze zullen niet in deze lijn liggen .... integendeel!

De tweede bloem: de Liberale Unie.

In 1904 bracht het Hoofdbestuur der Unie aan haar Vereeniging een Rapport uit, waarbij het voorstelt artikel 80 van de Grondwet te lezen als volgt:

„De leden der Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door de .... kiezers, welke de wet aanwijst."

Het woord „mannelijk" is verdwenen!

Bravo, „mannelijk" gehandeld.

Tot aan? enkele bladzijden verder, het Rapport, — na een theoretische aanprijzing van medezeggingschap voor de vrouw — vertelt:

„Toekenning van de kiesbevoegdheid aan alle vrouwen zouden wij vooralsnog geenszins wenschelijk achten. Vooreerst willen wij die onthouden aan de gehuwde vrouwen.

Maar ook aan alle ongehuwde vrouwen kan zij evenmin gegeven worden.

En daarom: zijn wij vast overtuigd dat de tijd voor het verleenen der kiesbevoegdheid aan de vrouw in Nederland .... nog niet is aangebroken."

Dus .... plaatsen we het woord „mannelijk" .... weer in de kieswet!!

Ja, dat is gebeurd.

Och, ik lag daar zoo mooi,
Tusschen twee schelven hooi!

Wel mogen we niet vergeten, dat zelfs dit rapport een stap vooruit zou zijn geweest voor het vrouwenkiesrecht, omdat de kieswet gemakkelijker en soepeler te veranderen is dan de Grondwet; maar een voorstel Grondwetsherziening op deze leus, en met deze toelichting zou toch allicht niet in staat geweest zijn de kiezers-massa in enthousiasme te doen ontvlammen, en hen, in heilig willen, ten strijde te voeren!

De Beginselverklaring van 1910 ziet er al heel wat meer gewoon-menschelijk uit. Zij wil de verkiesbaarheid en de kiesbevoegdheid toekennen aan vrouwen, „naar regelen door de wet te stellen, terwijl de mogelijkheid van geleidelijke uitbreiding tot aan de grenzen die voor mannen gelden, verzekerd behoord te zijn."

Prachtig, hè? met een sprong over het hoofd van de Vrij-Liberalen heengekomen!

Met welke categoriën van vrouwen zal de wet dan beginnen?

„Met alle vrouwelijke ongehuwde Nederlanders, die ingezetenen zijn en den leeftijd van 25 jaar hebben bereikt, voor zoover zij niet door de wet van het stemrecht zijn uitgesloten."

Ziedaar het antwoord van een Algemeene Vergadering.

Er is om dat „juffrouwenkiesrecht" veel gelachen; nu ja, lachen is gezond! maar ondertusschen: de moeilijkheden zijn heel vele — we zullen ze nog zien groeien, — als een eerlijke en niet onmogelijke poging behoudt deze oplossing haar waarde.

De aanvankelijke bewering van sociaal-democratischen kant, dat bij zulk een regeling de vrouw uit het volk — die jonger dan de „burgerlijke" vrouw huwt — al te veel zou worden achtergesteld, bleek later niet goed meer houdbaar, toen werd uitgemaakt, dat ook weduwen en gescheiden vrouwen tot de „ongehuwde" zouden gerekend worden, welke twee categoriën, helaas, onder de volksvrouwen het sterkst voorkomen.

Aanhoudend ook deed de Unie, door middel van haar afdeelingen, pogingen om de aangenomen leeftijdsgrens te verlagen, tot 23 jaar.

De heer Roodhuyzen trok de lijn zelfs verder door, en wilde het kiesrecht wel geven „aan de ongehuwde vrouw, die ..." maar het haar bij huwelijk niet doen verliezen. Door deze bijvoeging zou het aantal kiesrechtlooze gehuwde vrouwen jaarlijks verminderen en vrijspoedig uitsterven.

Jammer maar, dat deze propagandist weer een ander beperkend stokpaardje bereed: het vrouwenkiesrecht goed, maar eerst ingevoerd na algemeen mannenkiesrecht, vanwege de „historische lijn"; weet u!

Volhardender nog dan voor verlaging van de leeftijdsgrens werd in Unie-kringen gestreden voor het ook toelaten tot het kiesrecht van gehuwde vrouwen; telkens namen afdeelingen motie's ten gunste van deze uitbreiding aan; op een vraag van de afdeeling Kampen antwoordde de Algemeene Voorzitter dan ook: „dat het de bedoeling niet meer is streng vast te houden aan het maar met één stem meerderheid genomen besluit, om de gehuwde vrouw uit te sluiten."

Dus al heel dicht tot het algemeen vrouwenkiesrecht genaderd, nietwaar? totdat . . .

Eerst de derde bloem: de Vrijzinnig-Democraten (Wordt vervolgd).

W. VAN ITALLIE-VAN EMBDEN.

DE MODE.

Ik heb een beetje een mal figuur gemaakt!... 'k Had het u eerst niet willen vertellen, maar wel beschouwd, was het ter wille van u, lezeressen, en ge hebt dus recht het te vernemen.

't Gebeurde op de Katten-tentoonstelling, waarvan u in dit blad reeds kiekjes zijn aangeboden.... O, zijt ge er niet geweest omdat ge niet van katten houdt? — Nu, ik kan ook niet zeggen, dat ze mij bizonder aantrekken, maar — men moet persoonlijke gevoelens op zijde weten te zetten! —; ik ging er heen omdat ik wist, dat er een superbe exemplaar van een groote zwarte poes was, een van dat soort, waarvan men zegt, dat het al hoe langer hoe schaarscher begint te worden, sedert de vellen zoo in waarde zijn gestegen. Le Cri de Paris schreef onlangs nog, dat in de naaste omstreken van de fransche hoofdstad een zwarte kat tegenwoordig eene zeldzaamheid is geworden.

Die poes nu wilde ik interviewen. Ik moest eens weten, hoe zij, afstammeling van een uitstervende familie, over de bontmode dacht en of die inderdaad van zulk eene ingrijpende beteekenis voor de katten-maatschappij was...

Toen ik dan bij haar kwam, zat ze heel bedaard de menschen op te nemen, die door de zaal drentelden om de inzendingen te bekijken; ik groette haar heel beleefd en ofschoon zij daar weinig notitie van scheen te nemen, vroeg ik of ze mij een oogenblik te woord wilde staan.

„Ik ben de mode-redactrice van de Haagsche Vrouwenkroniek", zeide ik, „en ik zou u gaarne willen vragen ..." maar vóór dat ik mijne introductie ten einde kon brengen kwam er kort en kattig: „met mode heb ik niets te maken! — dat interesseert me volstrekt niet", en toen ze dat gezegd had begon ze met veel vertoon haar prachtige robe glad te strijken ...

't Was niet aanmoedigend, maar in ons vak kan men zich niet laten intimideeren; — ik ging dus voort:

„Ja maar, u weet toch, dat in de laatste jaren de vraag naar bont zoo ontzaggelijk is toegenomen en dat ook uwe pelzen ..."

Ten tweede male sneed zij mij zonder complimenten het woord af: „Wat ik weet? ... dat ik de menschen flauwe, karakterlooze wezens vind ... Ja zeker, — jullie draagt onze pelzen, ... als wij die hebben afgelegd ... (dit laatste ging van een smalenden glimlach vergezeld) ... enfin, dat is tot daar aan toe en dat moet ieder voor zich weten, — maar dat jullie daar niet voor uit durft komen, dat je ons allerlei mooie namen geeft van andere beesten, zie, je dat is min! Dat is net zoo min als dat je ons in de soep stopt en dan zegt: „'t is een konijntje ..." — Ik heb een afschuw van valschheid, — een kat is een kat en daarom ..."

„Juist, juist" beaamde ik, blij weder een aanknoopingspunt te hebben, „juist, volkomen waar, dat heeft Boileau precies zoo gezegd: „J'appelle un chat un chat," en u hebt ..."

„En daarom," herhaalde zij, zonder in het minst naar mij te luisteren, „en daarom ben ik niet van zins verdere praatjes aan te hooren ... maar één ding wil ik nog zeggen, (en een onbeschrijfelijke uitdrukking van nijdige spot kwam daarbij over haar snoetje) wij hebben de grootste pret, dat men jullie onze pelzen met goud laat betalen ..., heusch, dat zijn ze niet waard! ..."

En toen rolde zij zich behagelijk in elkaar, kneep haar fonkelende oogen stijf dicht en — ik kon gaan.

Nog nooit in mijn leven ben ik op deze wijze afgescheept geworden!

„Jou verwaand kattebeest!" kwam er onwillekeurig over mijne lippen, maar toen mijne eerste ergernis wat gezakt was, beproefde ik mij in hare gevoelens in te denken. (Zich bij verschil van opvatting op het standpunt der tegenpartij trachten te plaatsen, is mij altijd een probaat middel gebleken om elkanders inzichten te leeren waardeeren!) Nu, en toen kon ik toch wel begrijpen dat zij dacht: „wij worden hier te kijk gezet, en bewonderd door allerlei mooie dames, die groote kragen en boa's en moffen dragen, waarvoor wij de vellen hebben geleverd, — wij herkennen die natuurlijk, al zijn ze geverfd, — en wij mogen geen woord van protest laten hooren, als zij het over haar kostbaren japansche-vos, over haar gloednieuwen Opossum hebben ....."

Arme poes! 't is wel om nederigheid te leeren! En te denken, dat het eenmaal anders is geweest, — dat eer en aanzien ook haar ten deel is gevallen... Vertelt niet de geschiedenis, dat de profeet Mahomed, toen zijn geliefkoosde kat Muezza eens was ingedommeld op de mouw van zijn kleed, dit afsneed, om het beest niet wakker te maken bij het opstaan van de plaats zijner overdenkingen .... En dan de kat van Keizerin Zoë, de vrouw van Constantijn X, die niet anders dan uit gouden schalen mocht eten; — om niet te spreken van de katten van Richelieu, aan wie na den dood van den gevreesden kardinaal eene lijfrente was verzekerd ... Daar waren er liefst ... Félimare, die geel was; Gazette, een kalm,

bescheiden wezentje; Lucifer, zwart als git, — verder Ladoiska, Pyrame, Thisbé, Soumise, en eindelijk Racan en Perruque, zoo gedoopt omdat zij geboren waren in de pruik van dien dichter...

Wanneer men zulke glorieuse voorvaderen heeft gehad, is het hard om tot handelsartikel verlaagd, te worden, — dat zal iedereen toegeven. En men moet alweer Amerikaan zijn om op den inval te komen, dat men zich uit de kattenteelt zonder veel moeite een millioentje kan verschaffen. Iedere kat, zoo berekent hij, heeft ongeveer twaalf jongen in het jaar. Voor witte kattenvellen betaalt de groothandelaar 60 cts., en voor zwarte fr. 3.75, — voor ieder vel gemiddeld fr. 1.70. Heeft zulk eene kattenkweekerij een millioen dieren bijeen, dan produceert zij jaarlijks een millioen vellen met een dagelijksch inkomen van 30.000 frs. Daar een man zeer goed voor 10 frs. vijftig vellen kan aftrekken en het gehcele bedrijf aan ongeveer 1000 man werk zou verschaffen, zoo men na aftrek van verdere onkosten op een dagelijksche netto-winst van ± 30.000 frs. mogen rekenen. Om plaats voor zulk eene onderneming behoeft men in Amerika niet verlegen te zijn. En op de vraag hoe men al die katten behoorlijk zal voeden, heeft de handige Yankee ook het antwoord klaar: met de katten neemt de kweeker ook de ratten ter hand, en met de ratten voedt hij de katten. De ratten vermenigvuldigen zich vier maal zoo snel als de katten, dus er behoeft nooit gebrek te zijn in deze maatschappij. Maar de ratten? zoo vraagt gij misschien, wat krijgen die? Doodeenvoudig de afgetrokken kattenkadavers! — 't Gaat als in een molentje rond!...

Maar met dit kattenpraatje ben ik een heel eind van ons gewone chapitre „mode" afgedwaald! Ik neem de onveranderlijke zwarte robe van mijne tentoonstellingspoes te baat om weder in het goede spoor te komen, en vertel u, wat ik zoo juist in een gewoonlijk zeer goed- op de hoogte zijnde modekroniek lees, n. l. dat ook voor ons de zwarte japon weder in aantocht is. En wel de zwart zijden japon, zwart taffetas....

Wat is dat lang geleden, dat iedereen er zoo'n zwart zijde op na hield!

„Het dienstpaard", werd het wel eens spottend genoemd, 't Kon heel wat verduren en het duurde lang, — na zóóveel jaren begon het een beetje te glimmen, maar slijten deed het niet.

.... Dat was in den tijd toen de zijdewormen nog aansprakelijk voor hun werk waren, — tegenwoordig, nu we ook zijde van houtvezels en anderszins gefabriceerd krijgen is dat anders geworden....

Maar hoe dan ook, de „taffet", zooals men op zijn hollandsch, geloof ik, moet zeggen, de taffet neemt weer plaats onder de voorjaarsstoffen; niet uitsluitend in zwart, maar ook in vele andere donkere tinten voor „overdag" en in een oneindige gamma van frissche, levendige kleuren voor avondtoilet. Want laat ik u dit maar zoo in 't voorbijgaan even zeggen, al die fletse, teere, zachte, halve nuances hebben afgedaan, sprekend kersrood, malakietgroen, ambergeel, is daarvoor in de plaats gekomen.... Roep nu niet terstond: „hoe schreeuwerig, hoe brutaal!", — want dat is volstrekt niet zoo.

Ten eerste heeft dit nouveauté taffetas, niets met het vroegere gemeen, het is soepel en week en leent zich bizonder voor de tegenwoordige mode, waarin draperies, paniers, geplooide basques, volants en ruches zulk een groote rol spelen. En dan zijn die voor avondtoilet bestemde kleuren zelden effen, maar meestal gestreept, wit en blauw, wit en rood, — ook à mille raies, zooals men dat noemt, en verder fleurige bouquetjes op witten grond.... Al deze kleurige dingskes zijn als opzettelijk gemaakt voor onze jonge meisjes...., ik denk mij daarbij een gedrapeerde, van voren gekruiste fichu met een smal plissetje van dezelfde stof gegarneerd, waardoor zoo'n japonnetje ook als gekleed middagtoilet, b.v. voor een tuinfeest, dienst zou kunnen doen....

Een hoed zoeken wij er later bij, — vóór we dien noodig hebben, moet er nog menig regenbuitje vallen!

V. S.

BOEATAN.

De Vereeniging „Oost en West" heeft wel goed gezien, te trachten in ons land een débouché te vinden voor de voortbrengselen van de Indische kunstnijverheid. Haar kleine markt is gelegen in 't Heulstraatje in den Haag en heet: Boeatan.

Menigeen zal den winkel hebben opgemerkt, waar in de vitrine de gedempt-gekleurde Indische doeken en voorwerpen liggen.

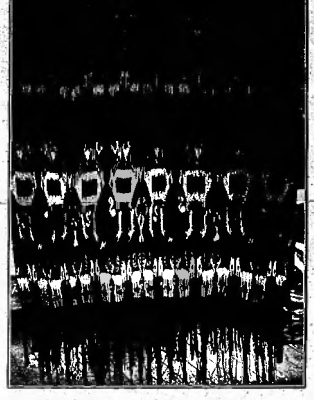

Ikat-weefsel.

Met de Westersche beschaving heeft de Westerling den Indischen broeder het voordeel willen bijbrengen dat er voor hem gelegen is in het geregeld arbeiden voor één of andere kunstnijverheid-tak. Met te meer overtuiging konden onze landgenooten den Indischen inboorling overhalen tot dezen arbeid, daar zij wisten een algemeen kunstbelang te dienen, tegelijk met het welzijn van den Inlander. Immers de Indische kunstnijverheid-voortbrengselen zijn van een veelal zeer oorspronkelijke opvatting en van eene zóó technische volmaking, dat zij op de Westersche markt gebracht, hun liefhebbers vanzelf vinden. Misschien is het Indisch koperwerk het meest bekend geraakt bij onze landgenooten; toch — het zeer mooie oude werk uitgezonderd — behoort dit niet tot die uitvoer-artikelen, welke als kunstproduct het hoogst kunnen worden gesteld. De weefsels en het vlechtwerk uit Indië zijn wel de belangrijkste voortbrengselen van kunstnijverheidsaard. Bij ons laatste bezoek aan „Boeatan" hebben wij bijvoorbeeld eenige dorken aangetroffen, welke ongetwijfeld onder het zeer bijzondere behooren van wat Indië aan kunst praesteert. Het zijn de ikat-weefsels welke Boeatan thans vermag te toonen. Op de foto 2 geven wij een afbeelding van dit merkwaardige werk. De hoofdkleur van de doek is een diep, bruinachtig rood, de ornamenten zijn er niet scherp ingesteld, doch hebben een weifeling; het aantrekkelijke van deze ornamentatie ligt voor een niet gering deel in dit onnauwkeurige, dit vrije van een toch nauwlettend patroon. De verf heeft in ongelijke mate gepakt, hier wat te veel, daar te weinig; bij het opnieuw scheren, het weer opspannen van de ketting na het verven, zijn de draden iets verschoven, niet precies komen te zitten als bij den aanvang, toen het omwinden der draden begon. Dit geeft ten slotte de artisticiteit aan deze sierdoeken, welke de ikatweefsels zijn.

Voor iedere kleur heeft de ikatster een andere manier van binden, zoodat zij onmiddelijk zien kan, wat na iedere verving omwonden moet worden. Dit is een noodzakelijkheid daar de draden geverfd worden kleur op kleur: het eerst gaan al de draden in de kuip met de donkerste kleur, dan neemt men de bindsels af voor een lichtere partij en dompelt het kettingdraden-geheel in een kuip met lichtere kleur; deze kleur legt zich nu zoowel op de reeds aanwezige donkere kleur als op de pas ontbloote witte draden. Zoo gaat men voort totdat het laatst, nadat 't verven afgeloopen is, ook de bindsels der figuren verwijderd worden, die uit behooren te blijven. De draden worden dus eenmaal voor den aanvang van het verven, omwonden, maar telkens, voor zij in een andere kleurkuip komen, neemt men een andere groep bindsels weg. Aldus gaat het verven bij het ikatten op afdalende wijze: van donker naar licht. De gloed in deze doeken is buitengewoon en afschoon het materiaal van 't allereenvoudigste is, een stevig soepel katoen, verkrijgt men ten slotte het effect van een of andere ware matte zijden stof. Zoo er ooit van versieringskunst sprake is, is het dus wel hier.

Slendang.

Wanneer wij hier de vele schoone weefsels ter sprake wilden brengen, welke Boeatan kan laten zien, waren wij voorloopig niet uitgepraat.

Vestigen we daarom uw aandacht slechts op de slendang, die de hoofdkleuren geel met zwart toont, kleuren welke op ons kiekje natuurlijk niet zijn te zien. Wat wel te onderscheiden valt is de levendige ornamentatie van grillige florale onderwerpen en even grillige diervormen.

Ten slotte is het nog het interieur van het Boeatan-bedrijf in het Heulstraatje zelf, waar wij een oogenblik uw aandacht gevestigd willen houden.

Het Magazijn Boeatan in de Heulstraat te 's-Gravenhage.

De kast op den achtergrond in dit interieur is gevuld met het bekende Indische koperwerk. Een Balisch weefsel hangt boven de kast, een sierlijk gevlochten Dajakhoed uit Borneo hangt er terzijde van.

Opengewerkte matten zijn eveneens terzijde opgehangen; zij hooren mede tot het allerschoonste wat hier is te zien en zijn een bekijken van dichtbij overwaard.

Op den voorgrond van de foto treft ons een salonstoeltje, louter voor export gemaakt en bekleed met een rood en wit weefsel, uit de koffovezel gemaakt. Op het tafeltje in 't midden ligt een gebatikt tafelkleedje in steenroodkleurig katoen. Korfjes voor den koffiepluk, in eenvoudig vlechtwerk uitgevoerd, zijn op een ander tafeltje te bespeuren.

Dooh het is de lezeres reeds duidelijk geworden dat Boeatan veel, vooral voor vrouwen, aantrekkelijks bezit. Voor de keerzijde van de bevordering der Indische kunstnijverheid mogen wij echter de oogen niet sluiten. En deze keerzijde bestáát, is gelegen in het feit dat de Inlander minder nauwlettend begint te luisteren naar eigen smaakgevoel en traditie dan naar het voor hem meer belangrijke vraagstuk van zijn verdienste. Wèl is het streven van Boeatan, den export in in slechte beteekenis tegen te gaan, dooh het feit dringt zich op, dat de loop des tijds niet is te keeren en dat deze loop meebrengt een bezoeging van persoonlijk voordeel, van geld voor grooter wordende behoeften.

Zelfs in Boeatan wijst menig stuk den reeds vertroebelden smaak van den inlander uit. En dat is jammer.

A. DE H.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Perry & Co.
20 Hoogstraat.
Regenmantels.

MUZIEK.

Uit het leven van een beroemd kunstenaars.

III.

In all' und jeder Zeit
Verknüpft sich Lust und Leid.
Bleibt fromm in Lust und seid
Dem Leid mit mut bereit.
(Rob. Schumann).

De meisjesjaren van Clara Wieck vormen den tijd, waarin uit de edele grondstof het beeld gevormd werd van de vrouwenfiguur, die later aller bewondering en sympathie moest winnen door haar buitengewone karakterkwaliteiten, welke in zoo ruime mate op den voorgrond zijn getreden in de zware en smartelijke uren, die het leven haar zou brengen.

Het waren vaak schier te forsche slagen, waarmee het beeld werd uitgehouwen en het lot gaf de teedere meisjesziel dikwerf een bijna te zwaren last te dragen, dooh Clara's „Stahlfedernatur", zooals Litzmann het zoo terecht noemt, behoedde haar ervoor, neer te zinken en moedig doorstond ze ook de zwaarste tijden, om gelouterd en gerijpt uit die moeilijke periode te voorschijn te treden.

De grootste strijd, dien Clara te voeren had, was ontstaan door hare verhouding tot Schumann.

De vriendschappelijke omgang tusschen het twaalf- of veertienjarig kind en de jonge Robert was ongemerkt in een diepere genegenheid overgegaan. Het vele tezamenzijn, hun gemeenschappelijke idealen, beider liefde voor de kunst, dit alles had een band tusschen hen gelegd, die nauwer was, dan zij het zichzelve bewust maakten. We bedoelen hier bewust in de volste beteekenis van het woord, want dat zij een Ahnung hadden van hun innerlijke gevoelens ten opzichte van elkaar, daaraan valt niet te twijfelen. We hebben dit trouwens ook al in brieven uit dien tijd van Schumann aan haar kunnen bemerken.

En wat zijzelf misschien nog niet durfden uitspreken, dat deden anderen.

Was het Roberts moeder niet, die de dertienjarige Clara, toen deze eens bij haar logeerde, naar zich toetrok en zei: „Jij moest later maar met mijn Robert trouwen."?

Hoe het echter zij, Clara's vader, die misschien een scherper blik had dan zij beiden, vond het blijkbaar voorzichtiger, zijn dochter eenigen tijd uit de nabijheid van Robert te zenden, en zoo ging Clara naar Dresden, om daar haar theoretische studie voort te zetten.

Het bezwaar, dat Wieck tegen een eventueele verbintenis van zijn dochter met Schumann had, was geen ander, dan een zeer egoïstisch en bekrompen. Hij was namelijk bevreesd, dat zijn jarenlange opoffering en volharding met betrekking tot Clara's ontwikkeling zou blijken, voor hem voor niets te zijn geweest, wanneer zij inplaats van met haar concertreizen Wieck aanzien en geld te bezorgen, ging trouwen, en hem dus verlaten.

Met recht kon hij dit verwachten, dooh dit was geen reden om tegenover hen op te treden op de kleinzielige, minderwaardige manier, als hij gedaan heeft, een optreden, een man van een onwaardig.

Het denkbeeld, Clara aan Schumann te willen ontrukken, werd hem langzamerhand een idee fixe, hetwelk hem tot de leelijkste handelingen inspireerde, zooals het uitstrooien van lasterpraat en zelfs het schrijven van smaadschriften over dengene, die hij toch had leeren kennen als een talentvollen leerling, een trouwen vriend en een nobel mensch, bezield met de meest grootsche plannen en idealen.

Welk een indruk dit alles op Clara moest maken en welke folteringen haar ziel heeft doorstaan, is licht te begrijpen en met recht mag gezegd worden, dat zij haar geluk met haar hartebloed heeft gekocht.

Kon het anders, dan dat de band, die steeds dreigde verscheurd te worden, nauwer en nauwer toegehaald werd en dat, juist de handelingen, bedoeld om hen van elkaar te vervreemden, een tegengestelde uitwerking hadden?

En nog kwam er iets bij, dat hen de oogen eerst recht deed opengaan voor de diepte hunner wederzijdsche gevoelens.

In April 1834 lezen we in haar dagboek, dat haar vriendin Ernestine von Fricken bij haar in Leipzig kwam, om klavieronderricht bij haar vader te nemen. Dit jonge meisje, geboortig uit Asch uit Bohemen, had met Clara kennis gemaakt op een concert, dat deze in Plauen had gegeven en waar Ernestine met haar vader, den riddergoedsbezitter Freiherr von Fricken heen was gekomen.

Al spoedig werd besloten, dat Ernestine naar Leipzig zou komen en alclus geschiedde.

Haar aanvallig voorkomen en allerliefste aard waren oorzaak, dat zij al gauw veel vrienden maakte en ook Schumann, de dagelijksche gast in den huize Wieck, kwam onder haar bekoring en raakte in vuur en vlam over haar schoonheid en lieftalligheid.

Geen twijfel, of het jonge meisje gevoelde een wederkeerige genegenheid voor den talentvollen huisvriend en het duurde niet lang, of hun verhouding werd een zeer vertrouwelijke. Dat de veel jongere Clara, die daarenboven al jaren lang een zusterlijk vriendinnetje van Schumann geweest was en van wier omgang de bekoring der nieuwheid af was, op den

achtergrond geraakte, spreekt haast vanzelf.

Naast het volwassen, achttienjarige meisje, dat bovendien haar vereering en hartstochtelijke toegenegenheid voor Schumann niet verborg, verbleekte in zijn herinnering de eenvoudige, kinderlijke en vertrouwdbekende persoonlijkheid van Clara en in het stralende licht zijner nieuwe vriendschap leek hem zijn verhouding tot Clara niets meer dan een zeer gewoon kameraadschappelijke.

Wel moest hij vele ervaringen opdoen, aleer hij begreep, dat zijn oordeel hierin niet juist was.

Wat Clara betreft, deze hechtte in het eerst geen diepere beteekenis aan zijn gevoelens voor Ernestine en schoof het grootendeels daarop, dat haar vriendin ouder was dan zij en dus een meer gelijkwaardige kameraad. Toch smartte het 't vijftienjarige meisje, als Robert zich overal en steeds met Ernestine bezighield, om slechts zoo nu en dan eens een grap met haar te maken. Toen daarenboven haar vader haar naar Dresden zond, gevoelde zij zich heelemaal diep terneergeslagen en hopeloos eenzaam. Vlijtig ging ze aan het werk en trachtte te vergeten, doch uit haar brieven van dien tijd klinkt ons het verlangen en de onrust tegen, deels in overmoedig schertsende, deels in stil hartelijke woorden aan hem, die haar liefde zoo'n slag had toegebracht. Zij, meer dan Schumann, gevoelde dus reeds in dien tijd, dat een andere dan een gewone vriendschapsband hen verbond en deed de smartelijke ontdekking, dat haar warme gevoelens klaarblijkelijk niet beantwoord werden. Heel veel later beschreef Clara nog eens aan haar verloofde dien ongelukkigen tijd, waarin haar jong, doch reeds zoo diep liefhebbend hart zoo'n schok kreeg en bewees hiermee welk een diepen indruk dit op haar jeugdige ziel gemaakt had.

Want Clara's angstige voorgevoelens bleken juist te zijn, wat Roberts verhouding ten opzichte van Ernestine betrof. Bij een vluchtig bezoek aan huis hoorde zij, dat ze verloofd waren en bovendien was Ernestine, zooals Clara later schreef, heel kleingeestig en onaardig tegen haar. Dit laatste nu is natuurlijk zeer wel mogelijk daar een zekere rivaliteit hier haar invloed wel zal hebben doen gelden; evenwel oordeelde Clara misschien eenigszins bitter, onverdiend hard in haar zeer verklaarbare prikkelbaarheid dier dagen. Het dient gezegd, dat de houding van Ernestine tegenover Clara en Schumann altijd zeer nobel en goedgezind is gebleven, ook nadat haar verhouding met Schumann verbroken was en deze zich met Clara verloofd had. Ja zelfs heeft ze in den strijd tegen Wieck altijd aan de zijde der verloofden gestaan en nimmer erin toegestemd, een werktuig van Wieck's haat tegenover hen te worden. Een minder ruimdenkend meisje zou allicht anders gehandeld hebben ten opzichte van hem, die toch niet geheel van schuld was vrij te pleiten tegenover haar.

Dit laatste heeft Schumann zelf ook wel gevoeld; Clara en hij hebben Ernestine van Fricken steeds met onderscheiding behandeld en getracht haar aangenaam te zijn; een vriendelijke hulde bracht Schumann haar na zijn huwelijk, door haar „Drei Gesänge opus 31" op te dragen.

Dat Clara's oordeel over Ernestine niet heelemaal ongegrond was, mogen we wel aannemen, daar ook Wieck zelf een minder gunstig getuigenis aflegt omtrent Ernestine gedurende den laatsten tijd van haar verblijf te zijnent.

Na haar vertrek schreef hij in zijn dagboek, dat zij in het geheel geen leegte naliet in zijn huis, omdat ze den laatsten tijd toch niets aardig meer was; bovendien was ze in de laatste zes weken weer alles verleerd, wat hij haar met zooveel moeite had bijgebracht. Hij vergelijkt haar daar met een plant, die zoolang zij goed verzorgd wordt, tiert en bloeit, doch die, wanneer ze verplaatst wordt en niet de gewone zorg geniet, verwelkt en afsterft: „die Sonne brannte zu scharf auf sie", d. h. Herr Schumann."

Scheen het eerst alsof na haar terugkeer naar Asch de band tusschen hen nog nauwer werd en de afstand hun liefde verdubbelde, langzamerhand ontwaakte Robert uit zijn droom om te bemerken, dat hetgeen hij voor een alles omvattende liefde had gehouden, slechts een plotseling oplaaiende passie was geweest en dat het allerliefste, doch middelmatig begaafde meisje hem nimmer op den duur zou kunnen blijven boeien. Zijn fantasie had hem de dingen anders doen zien, dan ze inderdaad waren; zooals in meer gevallen uit dien tijd verwisselde Schumann idealen met werkelijkheid.

Toen hem echter de vergissing ten volle duidelijk was geworden, werd de band al slapper en slapper. Daarbij kwam, dat Ernestine een ongelukkige familie-verwikkeling — zij bleek slechts een aangenomen kind van Freiherr von F. te zijn — voor hem geheim had gehouden, wat hij haar kwalijk nam en waardoor hij zich nog meer in haar teleurgesteld voelde.

Hooren we daarenboven nog, dat Ernestine in haar correspondentie — haar eenigen omgang met Schumann in de dagen na haar terugkeer naar Asch — zich een zeer middelmatig, niet te zeggen onvoldoend ontwikkeld meisje toonde (haar brieven die niet bepaald uitmunten door vernuft of talent, wemelden daarenboven van taal- en schrijffouten) dan begrijpen we, dat Schumann wel duidelijk moest inzien het groote verschil tusschen haar en de andere meisjesfiguur in zijn leven. Clara's brieven, geestig en klaar, getuigend van een kloek verstand en een vaardige pen, staken huizenhoog boven die van Ernestine uit en Clara zelf — wel, we kunnen den indruk, dien zij bij een hernieuwd wederzien, na haar eenzamen tijd van verdriet en verlangen in Dresden, op hem maakte, niet beter schilderen dan met zijn eigen woorden, welke hij haar later daarover schreef: „Du schienst mir höher, fremdartiger — Du warst kein Kind mehr, mit dem ich hätte spielen und lachen mögen — Du sprachst so verständig und in deinen Augen sah ich einen heimlich tiefen Strahl von Liebe."

Hoe hij daarbij aan Clara als kunstenares dacht, liet hij op verscheidene manieren blijken en we hebben maar eenige zinnen aan te halen uit tijdschrift-artikelen of brieven van hem, om te zien, dat zijn bewondering geen geringe is.

Eenige dagen vóór een concert van Clara schrijft hij in het Leipziger Tageblatt [1]) onder meer: „Die junge Meisterin gehört zu dem Wenigen, welche jene höhere Sprache der Kunst angeboren ist" — en aan zijn moeder vertelt hij, nog tijdens zijn verbintenis met Ernestine: „Clara ist in Dresden und entwichelt sich immer genialer." — Zijn vriend Nauenburg in Halle [2]) schrijft hij onder aan een zaken-brief nog gauw even: „Clara wird täglich, ja stündlich, innerlich wie äuszerlich reizender" en in een anderen brief aan Dr. Töpen (evenals de vorige een latere medewerker aan zijn tijdschrift) „Ueber Clara werden Sie gelezen haben; denken Sie Sich das Vollendete, und ich underschreibe es."

Het kon niet anders, of een weder voortdurend bij elkaar zijn moest voeren tot een verscheuren zijner banden met Ernestine, om een verbintenis aan te gaan, die meer overeenstemde met hetgeen zijn ziel behoefde. Gemakkelijk is hem dit niet gevallen en menigen keer zinspeelt hij erop, hoe hij in dien tijd geleden heeft door den twijfel, of hij goed handelde, of zijn liefde voor Clara wel de echte zou zijn en of ze wel zou kunnen bloeien, zoo kort na een ondervinding zijns harten, die hijzelf noemt: „ein Sommerroman, der wohl der merkwürdigste seines lebens sei." Door al dien twijfel heen drong echter steeds weer de overtuiging, dat de liefde voor Ernestine was geweest een tijdelijke dwaling en dat in werkelijkheid geen andere dan Clara ook zijn hart had vervuld: Du Clara bist meine älteste Liebe. Ernestine muiszte kommen, damit wir vereint würden."

Ten laatste kwam het dan ook tot een ontknooping; we lezen in zijn dagboek de korte aanteekening: „Nov. 1835. Der erste Kusz im November!" De verklaring tusschen hen schijnt al plaats gevonden te hebben, nog aleer de band met Ernestine geheel verbroken was; dit geschiedde eerst in het begin van het volgend jaar. Zooals gezegd werd, bleven de betrekkingen zeer vriendschappelijk, en mocht Ernestine ook eenigszins het offer zijn geweest zijner jeugdige onbezonnenheid, dan heeft Schumann toch gedaan wat hij kon, om haar te sparen. Eenigen tijd daarna huwde zij met graaf Zedtwitz.

[1]) Schumann. Gesammelte Schriften, von Jansen.
[2]) R. Schumann's Briefe von Jansen.

Residentie orkest.

Met het concert van Zondag is de serie der middagconcerten afgeloopen. Met de keuze van soliste en van werken is men gelukkig geweest. De jonge Beatrice Harrison is, evenals haar begaafde zuster May, hier geen onbekende meer. Men herinnert zich nog wel beider optreden op een matinee van het vorig seizoen.

De ontvangst was dan ook terecht hartelijk. Ze speelde „schwungvoll" en desniettemin met gratie en fijne muzikaliteit het violoncelconcert van d'Albert en oogstte daarmee, evenals met de Variations van Tschaikowski een zeer verdiend succes.

Het orkest, beginnende met Brahms 8e Symphonie, ontwikkelde ook in de verdere orkestwerken een mooien klank en was in Le Roi d'Ys van Lalo wel op zijn best. Van Isterdael was, als steeds, superieur in de solotrekjes.

Een mooie serie concerten met een succesvol slot.

Madame Charles Cahier.

Zoo is dan mevrouw Cahier hersteld van haar zoo te onpas komende ziekte en gaf ze Zaterdag haar uitgestelde liederavond.

De lezeressen hebben haar verleden week reeds kunnen bewonderen in haar Marie Antoinnette-costuum en hebben toen tevens kennis kunnen nemen van de motieven, welke haar hebben geleid bij het kiezen van haar eigenaardig toilet. We kunnen dus thans volstaan met de mededeeling, dat zij Zaterdag in Oud-Fransch costuum optrad. De charme en de illusie, die daar van uitgingen, hadden grooter kunnen zijn in een meer passende omgeving. Hetgeen harmonieert met de gratie en de weelde van Versaille of St. Cloud, staat vrij nuchter aandoend in de Diligentia-zaal anno 1914. Het geheel deed bepaald onharmonisch, hetgeen in strijd moet worden geacht met de opvattingen van mevrouw Cahier omtrent schoonheid.

Over haar kunst behoeven we niet in uitweidingen te treden; haar vorig optreden in dit seizoen behoort nog te kort tot het verleden.

Toch moge nog eens herhaald worden, hoe prachtig haar orgaan en hoe superieur haar dictie is; te gaarne ook verwijlen we in herinnering nog eens bij alle schoone momenten, welke de kunstenares ons deed doorleven. In Händel en Scarlatte deed ze ons het bel conto en haar technisch kunnen bewonderen, in Brahms trof ze ons door haar dramatiek, en van hoe pittige kracht was „der Schmied".

Dat er een geestdriftige stemming bij het publiek heerschte, bewees het voortdurend enthousiaster applaus en het aanhouden om extra's, wat de zangeres twee liederen deed herhalen en „das Veilchen" toegeven, het laatste ontroerend mooi gezongen.

Schmitzler deelde herhaaldelijk in het succes.

De zaal was zeer goed bezet, veel en veel beter dan de vorige maal het geval was en daaraan terugdenkend, komt onwillekeurig de gedachte bij ons op, dat, moge de aestetische uitwerking van mevr. Cahier's costuum ook gering zijn geweest, deze in andere opzichten wellicht haar uitwerking niet heeft gemist.

TOONEEL.

Jubileum-avond van Mevrouw Sablairolles.

Mevrouw Sablairolles als moeder Gudula in de Vijf Frankforters [1]), ziedaar een rol, geknipt voor een eere-avond. Al haar vriendelijke, eenvoudige en zoo waardige kwaliteiten hadden gelegenheid uit te komen en met bijzondere, aandachtige sympathie volgde het publiek haar in de drie bedrijven van het alleraardigste blijspel.

De zaal was niet vol te noemen hetgeen wel jammer was, doch waar het hier slechts een plaatselijke huldiging gold en het groote feest in Amsterdam reeds plaats vond, had de jubilaresse toch niet te klagen over het aantal speciaal Haagsche vrienden, dat haar kwam toejuichen.

Reeds bij haar eerste binnentreden vond zij een hartelijk welkomst-applaus, dat telkens gedurende den avond zich herhaalde en dat aan 't slot, bij de huldiging, culmineerde.

De Heer Rooyaards herhaalde wat hij ook in Rotterdam had gezegd n.l. dat, waar de groote huldiging, namens het geheele land, reeds te Amsterdam had plaats gehad, deze slechts een aanvullend karakter zou hebben. Namens Haagsche vrienden wenschte hij haar in de komende jaren een even groot succes en satisfactie, als zulks in de laatste jaren het geval was en bood haar daarbij de verschillende bloemstukken aan, die verschillende vrienden hadden gezonden.

Er waren er van het Tooneelverbond, afdeeling den Haag, van de directie van het Gebouw, van den impresario den Heer de Haan en van eenige particuliere vrienden. Daarbij had de Heer Rooyaards nog eenige takken seringen in de hand, die een goede vriendin haar met een envelloppe had gezonden.

Het geheel droeg een vriendelijk, onopgesmukt karakter, waar Mevrouw Sablairolles, naar we hopen, met genoegen aan terug zal denken.

[1]) In ons blad van 28 Febr. gaven we een foto van haar in dien rol.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Ingezonden.

Aan de Redactie der
„Haagsche Vrouwenkroniek"

Zeer geachte Redactie!

In de H. V. No. 6 komt onder de Rubriek „Mode" het volgende voor:

„Hoe het Persianer verkregen wordt heeft „Willem Schurmann in zijn schoon feuilleton „van het ochtendblad der N. R. C. van laatstleden Zondag verteld. Daar ginds in het land „van pogroms en nihilisten, plegen de fokkers „pasgeboren schapen stijf in linnen verband „te wikkelen en door deze be- of is het niet „juister mishandeling het haar op de vachten „vast gekruld te krijgen. De beesten groeien, „maar het linnen rekt niet en het haar drukt „plat tegen den onverzettelijken windselwand."

Nu zal de H. V. wel niet het eerste en ook niet het laatste blad zijn, dat door publiciteit te geven aan niet de werkelijkheid in strijd zijnde feiten, er toe bijdraagt vooroordeelen tegen zekere bontsoorten op te wekken, respectievelijk te doen voortduren.

Waar in uw blad echter geen dementi verscheen, meen ik de gelegenheid niet voorbij te mogen laten gaan het volgende, door den Heer Theodor Thorer, Königl. Sachs. Kommerzienrat te Leipzig gegeven antwoord op een dergelijk in het Karlsruher Tageblatt verschenen artikel te publiceeren.

Dit antwoord luidt als volgt:

Leipzig 14 Februari 1914.

Aan de Redactie van het
„Karlsruher Tageblatt" Karlsruhe

Zeer geachte Redactie!

In het dagelijksche Conversatie-bijblad van uw zondagsnummer van 8 Febr. komt onder het opschrift „Ruwe wijze van Breitschwanzverkrijging" een artikel voor dat dringende correctie behoeft, daar het er zich toe leent, niet alleen de bontindustrie en den vellenhandel schade te veroorzaken, doch tevens om de dames, die zich in 't bezit van een Breitschwanzmantel bevinden, de vreugde over zoo'n bezit weg te nemen. Het zijn derhalve gerechtvaardigde belangen, waarop ik mij beroep indien ik U, zoowel als de couranten, welke uw artikel overgenomen hebben, om opname van het hiervolgende antwoord verzoek:

Het is juist, dat Breitschwanzvellen van ongeboren lammeren afkomstig zijn, doch het is een sprookje, dat ter verkrijging dezer vellen het moederdier geofferd of door kwelling tot vroegtijdige geboorte gedwongen wordt. Dit sprookje is even oud als dat, volgens hetwelk het Persianervel zijn mooie gedrongene krul zou verkrijgen door het in zakken naaien van de jonge lammeren.

Buchara, het vaderland dezer velsoorten, was tot het midden der vorige eeuw een ontoegankelijk land. Onbekendheid der daar bestaande toestanden kon het voortleven van dergelijke sprookjes verontschuldigen, doch sedert Rusland Centraal-Azië onderworpen heeft, zijn er in die gebieden geen geheimen meer.

Jaarlijks zenden de Leipziger vellenhandelaars hun vertegenwoordigers ten inkoop naar de steppen van Buchara en Turkestan en uit persoonlijke ervaring en als ooggetuige kan ik verzekeren, dat ter verkrijging van Breitschwanzvellen nauwelijks een enkel leven vereischt wordt. Het natte weer, ijzel, ingewandziekten of andere oorzaken verhinderen menig moederschaap een voldragen lammetje ter wereld te brengen. Jaarlijks worden van 100 tot 200.000 lammeren te vroeg geboren, hetgeen overeenkomt met 5 tot 10 pCt. van de totale productie. Derhalve slechts doodgeboren lammeren worden van het vel ontdaan, zoodat wel geen andere bontsoort langs zoo vreedzamen weg verkregen wordt, als juist het Breitschwanzvel. De Modegodin moest men derhalve dankbaar zijn voor de milde stemming waarmede zij deze bontsoort de voorkeur geeft.

Breitschwanz en Persianer stammen van hetzelfde moederdier — namelijk van het Karakulschaap. Met de eerste benaming wordt het te vroeg geboren lam, met de laatste het volslagen lam aangeduid.

Wanneer nu een mantel van Breitschzwanz werkelijk duurder is dan een mantel van Persianer, dan is het prijsverschil minder te zoeken in eenheidsprijzen der vellen, dan in de omstandigheid dat van de Breitschwanzvellen zooveel meer materiaal noodig is. In werkelijkheid zijn de prijzen van Breitschwanzvellen en Persianervellen tamelijk gelijk. Goede Breitschwanzvellen zijn echter schaarsch, daar in de meeste gevallen het te vroeg geboren lammetje te weinig ontwikkeld is om een waardevol vel te leveren. In overeenstemming hiermede spreekt het dan ook vanzelf dat een eigenaar van groote kudde schapen niet het prachtige fokdier zal offeren om een Breitschwanzvel te verkrijgen, dat slechts in het gunstigste geval een gelijke waaarde heeft als een Persianervel, dat hij korten tijd later toch, en zonder eenig offer, zal verkrijgen.

Hoogachtend

w. g. Kommerzienrat Thorer.
Bestuurslid der Vereeniging van
Leipziger Vellenhandelaren.

Met bovenstaande is tevens de herkomst der Breitschwanzvellen verklaard, zoodat ook het desbetreffende sprookje thans mag gerekend worden tot het verleden te behooren.

Onder dankzegging voor de plaatsing

Hoogachtend

Mevr. C. W. WARNAR—WEISS.

Met genoegen plaatsen we het bovenstaande. De feuilleton van Willem Schürmann had ons zóó diep getroffen, dat waarlijk het genoegen in mooi bont zien dragen en zelf dragen, bedorven was. Na mevrouw Warnars zakelijke inlichtingen voelen we ons verlucht als het kind, dat onder de ban van een sprookje zuchtte, en bevrijd wordt door een: Het is immers maar een sprookje!

We meenden onze lezeressen deze verluchting niet te mogen onthouden.

S. L.—R.

Dr. Maria Montessori.

Ge hebt haar verleden Vrijdag kunnen hooren in de aula van ons gymnasium, haar, de beroemde Italiaansche paedagoge. Zij, die zóóveel voor het Italiaansche volkskind is, ze werd toegezongen door een koor van volkskinderen, van de school van Jan Ligthart. Hijzelf kon er niet bij zijn.

Want zooals men ver buiten de grenzen van Italie begeerig is naar het woord van Dr. Maria Montessori, zooals men van haar

weten wil, hoe men kinderen zal opvoeden — zoo is men ver buiten onze grenzen begeerig naar de woorden van den Nederlandschen paedagoog, die van zijn daden tot heil van het kind verhalen.

Op vereerende uitnoodiging vertoeft Jan Ligthart thans in Noorwegen en houdt daar lezingen.

Met alle aandacht werd Dr. Montessori's voordracht gevolgd. Ze zette uiteen, hoe ze door zorgvuldige waarneming van elk kind afzonderlijk, het gaat behandelen elk naar zijn aard, zoodat al, wat er in het kind steekt aan aanleg, misschien wel aan talent, of aan genie, tot bloei en volle ontwikkeling komt. Ze toonde aan, hoe de tegenwoordige schooloppvoeding de persoonlijkheid van het kind te zeer breidelt, te zeer aan banden legt — hoe daardoor het gevaar ontstaat van vernietiging van vele eigenschappen, die het kind als mensch zouden kunnen sieren en de maatschappij dienen.

Ze verhaalde van de scholen, in haar geest opgericht in Rome, daarbuiten in Italie, in Zwitserland en in Amerika.

Ze toonde geheel te zijn de wijze, moederlijke Vrouw, die, zooals haar Hongaarsche wegbereider in de Nieuwe Courant het zoo treffend uitdrukte, zinspelend op wat ze reeds voor het achterlijke en het idiote kind had gedaan — „kwam om te zoeken en zalig te maken, wat verloren was."

De Engelsche kiesrechtvrouwen.

Onze medewerkster in Engeland merkte het reeds, en zoo terecht op — de lente schijnt het bloed der Engelsche kiesrechtvrouw weer opnieuw onrustig te hebben gemaakt.

Misschien hebt ge reeds meermalen in onze kolommen gezocht, of ge niets meer vondt over de Engelsche kiesrechtvrouwen, die toch weer zooveel uithalen —. Ging ons dan de vermelde Venus niet aan 't hart, of het lot der vrouwen, die zooveel etmalen voor Carsons deur posten, of de vechtpartij tusschen suffragettes en politie te Glasgow?

We hebben opgehouden u van het steeds heftiger optreden der suffragettes te vertellen, ook al, omdat 't zoo eentonig wordt. Dit vernield — dát vernield. Hier brand gesticht, daar een bom geworpen. Deze gevangen genomen — gene weer losgelaten na een hongerstaking.

Doch, 't was niet de eentonigheid alleen, die ons af houdt van u te berichten, wat vrouwen daar in Engeland doen.

Het wordt ons te droevig om het alles op te schrijven teneinde uw belangstelling te bevredigen. Te droevig, altijd opnieuw weer te verhalen van deze vrouw een impasse hebben gewerkt. Ze zijn te trotsch om terug te gaan — daarvoor zijn ze dan toch ook waarlijk met te veel hoop en vertrouwen begonnen! Stilstaan kunnen ze niet — dus moeten ze voort — haar verderf te gemoet. Is het niet vreeselijk! Och, dat er iemand kwam, die een middelaar was tusschen haar en de onwrikbare regeering. Te veel energie wordt nu toch verspild, te veel kostbare krachten gebroken.

Damesbal.

We zouden ons niet kunnen voorstellen, dat een bal, als in den vastentijd geregeld te Berlijn gegeven wordt, hier opgang zou kunnen maken. We bedoelen het bal der kunstenaressen en Vriendinnen der Kunst. Het is een der bekendste gemaskerde bals van Berlijn. Heeren worden eenvoudig niet toegelaten. De bepalingen hieromtrent zijn zeer streng. Toch zou het ons een goede grap lijken, als een man het eens werkelijk waagde, door de controle heen te slippen.

Echter zou het bal hem geen anderen aanblik opleveren dan een ander bal. Niet eens zou het hem de ongewende eentonigheid van louter damestoiletten bieden. Zeer vele deelnemsters toch kiezen jaar in jaar uit een costuum.

Een bal zonder heeren — een bal zonder muurbloempjes of strenge balmoeders! En misschien zijn daarom de dames wel op het idée van een damesbal gekomen — ze zullen eens naar hartelust willen dansen en dan zoo'n avond niet afhankelijk zijn van de grillen en nukken van de heeren der Schepping, waaronder er zoo vele zijn, die of heelemaal in de rookfoyer blijven, of slechts willen dansen met enkele lionnes.

Toevlucht voor Zuigelingen.

Ge herinnert u Hanna Verbrugge's artikel wel over de stichting van hovenstaande inrichting in de Marconistraat?

Onze geachte medewerkster maakte toen ook kenbaar het verlangen naar uitbreiding.

Thans heeft men de hand aan de ploeg geslagen om tot de zoozeer gewenschte en zoo noodzakelijke uitbreiding over te gaan. Een goed vriend der vereeniging heeft f 10.000 beloofd, zoo de overige f 30.000 bij elkaar zullen komen.

In October wil men een fancy-fair geven en een loterij houden, alles voor het goede doel.

We hopen u van een en ander op de hoogte te houden.

Mocht men slagen! Dan zal ook voor schijnlijk wel gezorgd worden, dat er gelegenheid komt voor eenige moeders, om een poosje bij haar kindje te blijven?

De Rotterdamsche Toevlucht kan vier zulke gelukkigen maken!

ADVERTENTIEN.

Confiseur. - - - Chocolatier.

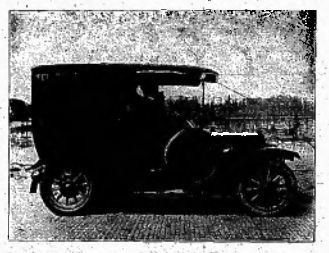

Glacier. J. A. MONCHEN. Cuisinier.

M. BLOM JANSEN
MODES.
EXPOSITIE.
SCHENKWEG 34. LA HAYE.
Tel. 7333.

N. V. MAISON PFAFF.
Plaats 24. Teleph. interc. 4129.
Costume tailleur
naar maat, in blauwe Serge of Engelsche fantasie stof. Mantel met zijde gevoerd, de klasse coupe en uitmuntende afwerking
fl. 68.-.

Dames!
F. BARTELS, Dames-tailleur.
TOLLENSSTRAAT 128. -- Tel. 5892.
v.h. Coupeur MAISON PFAFF.
Bericht ontvangst nieuwe stalencollectie's en modellen.
Tailor made vanaf 60 gld.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM Leidschestraat 24. UTRECHT Oud Kerkhof 22.

Effecten.
Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het
FINANCIEELE DAGBLAD
Neerlands Koopkracht,
prijs per halfjaar f 7.50.
ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; elken dag de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.
Vraagt gratis proefnummers aan het bureau:
Anna Paulownastraat 76,
's-Gravenhage.

Den Haag, Groenmarkt-Buitenhof. Amsterdam, Kalverstraat-Rokin.
Leverancier van H.M. de Koningin.
MAISON DE BONNETERIE.
Interc. Telephoon 100. den Haag, 18 Maart 1914.
Kennisgeving.
De Tentoonstelling der Nouveautés voor Voorjaar en Zomer blijft geopend tot en met Donderdag 19 Maart.
Beleefd noodigen wij de Dames uit, deze Tentoonstelling, ook van Mantels, Mantelcostumes, Japonnen enz. geheel vrij, zonder eenige verplichting tot koopen, te komen bezichtigen.
Maison de Bonneterie.

ROBES ET MANTEAUX.
Maison
Willems-Janssens
de Bruxelles.
43 DE RUIJTERSTRAAT.

Door dat Eigenaar stil wil gaan leven, is zeer oude, hoogst gunstig bekend staande
Fabriek- en Detailzaak,
in een der hoofdplaatsen, met vaste Cliënteelen TE KOOP, of zich met Employé's, in 't bezit van kapitaal, daar werkzaam te associeeren. Account Verslag over laatste jaren. Kapitaal absoluut zeker en 10 pCt. Dividend.
Brieven onder N°. A 105 bureau van dit blad.

MODE-MAGAZIJNEN
H. MACK,
Lange Poten 31-33. :: Hoogstraat 3.
EXPOSITIE DER MODELHOEDEN EN NOUVEAUTÉS.

LOCARNO
aan het Lago Maggiore
Eindstation van den Gotthardspoorlijn.
6 uur van Bazel.
Beste en dichtstbijzijnde Winter- en Voorjaarsverblijfplaats.
Door alle geneeskundige autoriteiten aanbevolen.
GRAND HOTEL LOCARNO.
Schoonste en comfortabelste verblijf aan de Italiaansche meren. Uitgangspunt voor ontelbare uitstapjes. Imposante tuin. Centrale verwarming.
Prospectus en beschrijving van den geneesheer, Dr. MARTIN, zendt BALLI, Eigenaar.

H. B. S.
(Houdt Braef Stant)
is de naam van het nieuwe, hoogst elegante,
bijzonder lichtloopende
DAMES-RIJWIEL
dat ik dit seizoen in den handel breng.
ZOUTMANSTRAAT 71. :: W. C. v. BEYEREN.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Zaterdag 21 Maart 1914. No. 25

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Geïllustreerd blad voor de ontwikkelde Vrouw

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal; bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers 5 cent.

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REUS.

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE: KNEUTERDIJK 16, 's-GRAVENHAGE. TELEFOON 2112.

PRIJS DER ADVERTENTIËN: Van 1—6 regels f 1.25. Elke regel meer f 0.20. Groote letters worden naar plaatsruimte berekend. Bij abonnement belangrijke korting.

BERICHT.

Wie zich vanaf heden op

De Haagsche Vrouwenkroniek

abonneert, ontvangt de tot 1 April a.s. verschijnende nummers gratis.

De Directie.

Het tegenwoordig-standpunt der politieke partijen ten opzichte van het vrouwenkiesrecht.

III.

Na de Jaarvergadering van 1901, waarin de Liberale Unie de urgentie van het Algemeen (mannen) kiesrecht niet wilde erkennen, scheidde zich een groep van vuriger democraten af en richtte den Vrijzinnig-Democratischen Bond op.

In Januari 1903 verscheen hun Beginselprogram dat o. m. bevat: streven naar gelijkstelling zoowel in kiesbevoegdheid als verkiesbaarheid voor de vertegenwoordigende lichamen van mannen en vrouwen." Op het woord streven moet in dezen zin den nadruk vallen, want het Ontwerp Grondwetsherziening in datzelfde jaar ingediend door de Vrijz. Dem. kamerleden, vraagt maar algemeen mannenkiesrecht, in de grondwet neergelegd: „het kiesrecht voor vrouwelijke ingezetenen, tevens Nederlanders, die volgens de bepalingen dar kieswet kiesbevoegd zijn."

Een groote vooruitgang zeker bij al het vage, onbestemde, waarin, in de praktische politiek toen nog dit vraagstuk rondnevelde. Ook het voorstel tot grondwetsherziening der Sociaal-democratische kamerleden b.v. verscheen eerst ruim een half jaar na dat der Vrijz.-Dem. We hebben hier dus alweer een blanco-artikel: de Grondwet laat n.l. de kieswet vrij in het aanwijzen der categoriën van kiesbevoegde vrouwen maar... zij eischt het vrouwenkiesrecht. De toelichting tot het Rapport deed duidelijk uitkomen, waarom deze gebiedende eisch door de Grondwet moest worden gesteld.

Op één punt gingen deze voorstellen verscheidene. Vrijz.-Dem. echter niet ver genoeg: bij de vrijlating der kieswet ten opzichte van de kiesbevoegd-te-verklaren vrouwen was niet genoemd, dat nooit een welstandsgrens die bevoegdheid bepalen mocht. De angst voor het „dameskiesrecht" kreeg de democraten te pakken en talrijk zullen de pogingen zijn om die welstandsgrens met name uit te sluiten, wat gemakkelijk gelukte, omdat ook de oorspronkelijke ontwerpers haar allerminst beminden noch begeerden.

In dezen tijd had het in 1905 aan de regeering gekomen vrijzinnige ministerie de Meester, van een door hem ingestelde Staatscommissie een Rapport ontvangen over de vraag: „welke andere wijzigingen dan die van de artikelen 80, 127 en 146 in de Grondwet dienden te worden aangebracht." De regeling van het warmst kiesbevoegdheid was dus aan deze commissie onttrokken, maar wel sprak zij zich zich uit over de verkiesbaarheid, en wilde daarvoor met 6 van haar 7 stemmen, alleen als algemeene eisch stellen te zijn: Nederlander, en niet man. De vrouw lid van een der Vertegenwoordigende Lichamen wenschte zij dus mogelijk te maken.

Toen meende ook de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht door uitbreuging van een rapport den opklarenden toestand nog te kunnen verduidelijken, en zij vroeg:

1e de toevoeging bij artikel 5: „Met Nederlander wordt hier en in de volgende artikelen bedoeld zoowel vrouw als man."

Een niet overbodige nadruk! en

2de: De leden der Tweede Kamer (enz.) worden rechtstreeks gekozen door de ingezetenen, mannen en vrouwen, tevens Nederlanders, die...."

Een niet overbodige precisering! Wat deed het ministerie de Meester?... het viel in 1908 (over de oorlogsbegrooting) als het drie en twintigste in de reeks sedert 1848.

Zou het een goed teeken zijn, dat het tegenwoordige ministerie, Cort van der Linden, het vijfentwintigste is, en dus eigenlijk een jubileum viert?

Arm land, waarin, in nog geen 65 jaar, vijf-en-twintig maal de regeerende machten werden omgegooid en weggeëgeld en door andere, met tegenovergestelde ideeën vervangen. Is het wonder, dat onze wetgevende machine zoo moeizaam loopt en zoo weinig maalt?

Alleen evenredige vertegenwoordiging, die de hartstochten dempt, en de vele krachten regelmatiger naar een richting duwt, ook door ongezonde partij-formaties te breken kan ons, hierin, dunkt me helpen.

Maar onze Vrijz.-Democraten?

In 1909 vaardigden zij een Manifest uit. In het Ontwerp was deze wensch te vinden:

„Algemeen (mannen)kiesrecht en grondwetsherziening, die dit waarborgen zal, en de mogelijkheid voor vrouwenkiesrecht openen".

In het goedgekeurde Manifest luidde dezelfde wensch:

„Algemeen (mannen)kiesrecht en grondwetsherziening, die hiervoor, en voor vrouwenkiesrecht een waarborg zal opleveren."

Een kleine woord-omzetting maar, hè? voelt u het énorme verschil in uitwerking ten gunste van het vrouwenkiesrecht in de goedgekeurde lezing?

In het 1ste: de mogelijkheid openen, in het 2de: het recht gewaarborgd door de Grondwet.

Ter Algemeene Vergadering, waar dit punt behandeld werd, bleek duidelijk, dat het Hoofdbestuur onmiddelijk te vinden was voor de tweede lezing, en die geheel overnam, ... het had eenvoudig bij het samenstellen het verschil niet gevoeld.—

Zeer begrijpelijk, als men heel veel te regelen heeft!

Wie deden het 't verschil voelen? Vrouwen, ter Algemeene Vergadering aanwezig, die op de mogelijkheid van omzetting wezen, en de gunstiger houding voor het vrouwenkiesrecht aanprezen.

Daarom vertel ik u dit détail, om u te laten voelen de kracht der vertegenwoordiging nu in een vergadering, een later ....

Ik moet eens even een pluimpje afsteken aan het adres van de Vrijz.-Democraten: Zij zijn de éénige politieke partij, bij wien, ongeveer van de oprichting af, en tot dezen dag toe een Vrouw in het Hoofdbestuur zitting heeft.

Op het Manifest volgde, nadat pogingen tot samenwerking met andere partijen in deze mislukt waren .... een eigen Adres van de Vrijz.-Dem., waarbij zij handteekeningen vroegen, om: „het beginsel van rechtstreeksch en enkelvoudig, door geen zoogenaamde correctieven verzwakt algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen in de Grondwet te krijgen."

„Door geen z.g. correctieven verzwakt" met andere woorden: weg met de welstandsgrens, weg met de machtsuitbreiding der Eerste Kamer. Tegen deze beide eischen van de Vrij-Liberalen gaat het Adres vierkant in.

Het verwierf 36.619 handteekeningen, waaronder 9.322 van vrouwen.

Ook toen al, om nog te zwijgen van op dit oogenblik, was de sympatie voor de verkrijging van de wenschen in het Adres uitgedrukt onder de z.g. „burgerlijke" kiesrechtbeweging, veel grooter, dan door de, toch eerwaardige, cijfers wordt uitgedrukt; maar het adres had met groote moeilijkheden te kampen: 1ste werden de vakvereenigingen, als zoodanig, niet uitgenoodigd hunne krachten voor het adres in te spannen, omdat de Vrijz.-Dem. meenen dat de vakvereeniging wijzer doet zich terwille van haar groei buiten den eigenlijken politieken strijd te houden; ten 2de was juist het groote, Soc.-Dem. Petitionement verschenen, waarop vele democraten geteekend hadden, omdat de bewoordingen van dit Petitionement hen dat mogelijk maakten, en ten 3de bleek de hulp uit andere democratische kringen gegeven, meer dan gering om redenen, die zij zelf duidelijker begrepen en voelden dan dat dit de adresseerende zusterpartij mogelijk was!

Het adres, met de vijf zwarte deelen handteekening werd door het H. B. aan de Koningin aangeboden, die een afvaardiging welwillend ontving en het adres eigenhandig aannam; (een andere behandeling dan minister Heemskerk het zoo machtige adres van de S. D. A. P. meende te moeten aandoen!)

De begeleidende rede van den voorzitter sprak het uit: „dat de invoering van algemeen kiesrecht veeleer een daad van staatsbehoud dan van staatsverzwakking is, en dit, omdat slechts door aan het geheele volk te schenken vertrouwen, zelfbeschikking, maar dus ook verantwoordelijkheid, een vreedzame ontwikkeling van het staatsleven bereikt kan worden."

* * *

Och, tot nu toe spuit de fontein zoo mooi in de hoogte, al voller en al kleuriger stralen schieten de lucht in, en buigen er gracieus in een regenbogenden glans.

Welke hand draaide de kraan terug en liet de fontein maar ter halve hoogte, en in de schaduw, een mager straaltje opstuwen?

De nieuwe verkiezingen kwamen in zicht; de kans een reactionaire regeering te doen verdwijnen, deed zoeken naar samenwerking: de Concentratie kwam tot stand.

Ten opzichte van het kiesrecht luidde de eisch: „algemeen kiesrecht voor mannen moet worden ingevoerd, zonder dat aan die hervorming als voorwaarde wordt verbonden het nemen van maatregelen tot verzwakking van den volksinvloed.

De gelegenheid moet worden geopend aan de vrouw kiesrecht te verloenen, zonder dat daarbij eischen van maatschappelijken welstand mogen worden gesteld. De beletselen tegen verkiesbaarheid der vrouw moeten worden weggenomen."

Ik herhaal mijn raadsel, opgegeven bij het overzicht van de Rechter-politieke partijen:

„Meng drie bekende politieke ingrediënten door één, en zeg me welk nieuw product er uit komt."

Weet u de oplossing?

Ik niet!

Want zie: wat het Concentratie-program vraagt ten opzichte van het kiesrecht voor de vrouw: „de gelegenheid openstellen", is zelfs minder dan het Beginselprogram als eisch stelt van de minste der broederen, de Vrij-Liberalen: „het kiesrecht verleenen aan die vrouwelijke Nederlanders, welke aan te bepalen eischen beantwoorden!!"

Ik sta zoo heel graag op de Scheveningsche pier, als het erg rustig is, en tuur en tuur naar de golven: kijk, hoe machtig-gespierd buigt daar één om, en schudt haar overvloedig schuim in it, hoe koninklijk-sterk zal ze hennen tegen het strand, en het ver overstroomen! En dáár nog een, even machtig, even wils-sterk.

Maar daar tusschen in, wat een' vreemd gedoe; zoo'n weifelende lijn van brokkelig water; van gescheurd en verstoven schuim! 't wil niet mee, 't trekt achteruit, een tegenstroom duwt op, plagend zand verspert.

Wat doen mijn machtige golven? Rollen ze aan in volle bonzing?

Neen... ze steken allebei een arm uit, en verbinden die achter de zwakke om; ze nemen haar mee op sleeptouw. Ze bereiken alle drie, gelijk en in goeïge regelmaat het strand. Ze kunnen heel weinig meer: éénheid, maar... met gebroken kracht!

Misschien is het beter zoo? misschien is het noodzakelijk? misschien doet ons oproerig gemoed het wijste, zich neer te leggen in berusting...?

Ook bij dat andere compromis! Er moest worden opgeofferd van beide zijden: de Vrijliberalen offerden Versterking der Eerste Kamer, en welstandsgrens, de twee andere partijen Het verdere stadium van het Vrouwenkiesrecht, wat nog zelfs maar een deel van de Vrij-liberalen wenschten tegen te houden.

In het Concentratie-Comité, samengesteld uit Hoofdbestuursleden der drie genoemde partijen, zaten uitstekende democraten tot de tanden gewapend in afweer van welstandsgrens en redding van volks-(lees mannen) invloed... er ontbraken in vrouwen, of zelfs maar „een" vrouw!

En daarom te meer, ben ik dat zelfde Comité zoo dankbaar dat het rond-uit en zonder tegenstribbelen, de beletselen tegen de verkiesbaarheid der vrouw uit de Grondwet wil wegnemen!

Had het ten opzichte van haar kiesbevoegdheid niet meer willen doen?

Is het vage „gelegenheid openstellen", dat vertaald kan worden met „het woord mannelijk wegnemen" en dat verder niets hoeft te doen... niet eerder een ongelukkige, onklare gedachte-uitdrukking dan wel opzet?

Het lijkt wel zoo! want èn de heer Drucker en de heeren Roodhuyzen, de Meester, de Beaufort, de Kanter — en meerdere — verklaarden, bij verschillende gelegenheden in tamelijk gelijkluidende woorden: „dat het wel niet anders zal kunnen, dan dat in de Grondwet een positieve eisch tot regeling van het vrouwenkiesrecht zal worden neergelegd, dat men wel onmiddelijk tot invoering van dat recht in één of anderen vorm zal dienen te besluiten."

Des te meer jammer, dat de formule negatief uitviel!

Want — wie weet het niet? — de geheele linkerzijde, daartoe opgeroepen door de Koningin na de verkiezingen, was niet in staat een Ministerie te vormen, omdat dat deel der Linkerzijde, dat met hen de meerderheid vormde — de Sociaal-democraten — meende de aangeboden ministerportefeuilles te moeten weigeren.

Het „Ministerie Cort van der Linden" is gevormd boven en buiten de partijen; het gevoelt zich slechts geroepen den volkswil uit te voeren, zóo als die zich bij de algemeene verkiezingen uitte: in de woorden van het Concentratie-manifest; in herkiezingsuren ook zelfs door de Sociaal-Democraten als eisch uitgeroepen.

Toen op 17 September 1913 dan ook de dames Verzluys-Poelman en Drucker tijdens het onderhoud met Minister Cort v. d. Linden Z. E. verklaarden, wáárom de vrouwen met het in de Troonrede toegezegde niet tevreden könden, möchten zijn; toen zij er Z. E. aan herinnerden, dat bij 'n wijziging zooals de Troonrede die aangeeft in zake het kiesrecht voor de vrouw, de wetgever haar dat recht kan geven, doch dit niet behoeft te doen, terwijl méde zijn opvolger het éénmaal toegekende weer ontnemen kan, luidde het antwoord van Z. E. zonder eenige terughouding:

„Daar hebben de dames gelijk in".

* * *

Hè, ik moet eens even uitrusten! u ook? een volgend keer zult u heusch de beloofde kluroos op het doek zien prijken en nog heel wat meer.

W. VAN ITALLIE—VAN EMBDEN.

Iets over de Kamers van Koophandel en Fabrieken ten opzichte van de Vrouw.

Vroeger heb ik in dit blad eens geschreven, dat de ongehuwde vrouw langzamerhand in het burgerlijke recht gelijke gesteld is aan den man en de pijnlijke achterstelling in het civielrecht vooral de vrouw treft, die in het huwelijk treedt. Ze moet dan met berooving van/verlei rechten haar misdaad boeten haar leven te verbinden aan dat van een man.

Toch zijn er nog enkele punten, waarin ook de ongetrouwde vrouw bemerkt, dat ons burgerlijk wetboek alleen door mannen is gemaakt. Latere wetten, Koninklijke besluiten, en ook gemeentelijke verordeningen dragen verder het hunne er toe bij om ook haar geen oogenblik te doen vergeten, dat zij van allen direkten invloed op de wetgeving is verstaken. Ze leeren haar dus door een les van aanschouwelijk onderwijs de waarde van het stembiljet.

Op een paar van deze achterstellingen, die evenzeer de ongehuwde als de gehuwde vrouw betreffen, wil ik hier wijzen. Vooral de vrouwen, die in een beroep van handel of nijverheid werkzaam zijn, en haar aantal bedraagt reeds duizenden, en wast nog jaarlijks, zullen deze uitsluiting als onrechtvaardig en grievend moeten voelen.

Dat geen vrouw getuige mag zijn bij het

opmaken van een acte van burgerlijken stand, dus b. v. een zuster geen getuige kan zijn bij het huwelijk van haar broer) en dat evenmin een vrouw getuige mag zijn bij het opmaken bij een notariesle acte, b. v. de verpleegster geen getuige mag zijn bij het maken van het testament van haar patient, raakt niet alleen de vrouwen in den handel of nijverheid. Doch alle vrouwen, gehuwd of ongehuwd worden door deze uitsluiting met het stempel van onbetrouwbaarheid gemerkt. Ik noem het hier slechts volledigheidshalve. Maar het feit, dat geen enkele vrouw, die aan het hoofd staat van een handelszaak, een bloeienden winkel bestuurt, zelfstandig of met een medebestuurster een fabriek beheert, kiesrecht bezit voor de Kamers van Koophandel en Fabrieken, doch verkiesbaar daarvoor is, raakt haar meer direkt dan alle andere vrouwen. Ook dat zij, door de wet zijn uitgesloten zitting te nemen in een arbitragecommissie, die vooral in den handel, dikwijls het werk der rechtelijke colleges bij geschillen overneemt omdat haar werk veel minder omslachtig en kostbaar is dan van onze zeer langzaam werkende rechtsorganen.

Daar voortdurend in bevoegde kringen op reorganisatie van de vertegenwoordiging van handel en nijverheid wordt aangedrongen, en zelfs bij de voorstellen tot herziening, die uitgegaan zijn van de Kamers van Koophandel en Fabrieken zelve, in 1898 in een schema neergelegd, opnieuw alle vrouwen van het kiesrecht en de kiesbevoegdheid worden uitgesloten, wil ik in het bizonder de vrouwen in handel en nijverheid werkzaam op het belang dezer instellingen wijzen. Ze hebben het dan zelve in haar macht, bij de betreffende autoriteiten aan te dringen op haar recht, door b. v. een adres, geteekend door vrouwen aan het hoofd van een handelszaak of fabriek, of daarin werkzaam aan den minister van landbouw, handel en nijverheid, en ook aan de bestaande Kamers te richten. Laten zij het toch niet aan eigen laksheid of onverschilligheid te wijten hebben, dat bij een eventueele reorganisatie opnieuw over haar belangen beslist wordt, doch zonder dat zij zelve een recht van meespreken daarin verkrijgen.

De Kamers van Koophandel en fabrieken zijn instellingen van zeer ouden datum, niet alleen in ons land, doch vooral in het buitenland. In Frankrijk is de oorsprong tot 1599 na te gaan. Wel bestonden er ook vóór dien tijd vereenigingen van kooplui om eigen belangen te bevorderen, doch in dat jaar kwamen voor 't eerst eenige handelslui in 't gemeentehuig te Marseille bijeen, en kozen vier hunner om zich met de algemeene belangen van den handel bezig te houden.

Dit kleine begin ontwikkelde zich, zoodat ook in andere steden door de overheid Kamers van Koophandel werden opgericht, die later grootere macht kregen op aangelegenheden van financieel en zelfs van politiek gebied. Deze corporatiën beraadslaagden, hetzij afzonderlijk, hetzij ook met elkaar, over de middelen den handel in binnen- en buitenland te bevorderen, en gaven de regeering advies in alle zaken den handel betreffende.

Doch de revolutie, die er naar streefde al het bestaande als met een spons uit te wisschen, maakte ook een einde aan deze bloeiende handelsvertegenwoordiging.

Een besluit van 1791 hief de Kamers van Koophandel op. Doch niet heel lang miste men in Frankrijk de officieele vertegenwoordiging van handel en nijverheid, want reeds in 1802 en 1803 (22 Germinal XI) werden opnieuw Kamers van Koophandel, en daarnaast Chambres Consultatives de manufactures, fabriques, arts et métiers ingesteld.

Uit den Franschen tijd stamt ook bij ons het instituut der Kamers van Koophandel; nadat ons land in 1810 bij Frankrijk was ingelijfd, werden deze in de voornaamste steden van ons land opgericht. Ook toen ons land eigen onafhankelijkheid herkregen had, bleven deze Kamers bestaan, die echter hier niet gescheiden werden in een afzonderlijke vertegenwoordiging voor handel en nijverheid.

Deze instellingen waren voornamelijk bedoeld om aan de regeering advies te geven in zaken deze takken van welvaart betreffende, dus slechts als raadgevende lichamen. Op de samenstelling hadden de belanghebbenden zelve weinig invloed, want de leden werden verkozen door den Koning uit een drietal door de Kamer opgemaakt. Tot in 1848 het democratische beginsel in ons staatsrecht doordrong, dat degenen, die belang bij de vertegenwoordiging hebben, zelve hun vertegenwoordigers behooren te verkiezen.

Natuurlijk moeten we de vrouwen van dit beginsel uitzonderen; in vele opzichten werden zij, en worden zij nog heden door de machthebbers niet als menschen met eigen behoeften en belangen beschouwd).

In 1851 werd onder den toenmaligen minister van Binnenlandsche Zaken, Mr. Thorbecke, bij Koninklijk Besluit een reglement voor de Kamers van Koophandel en Fabrieken uitgevaardigd, dat hoewel het later op tal van ondergeschikte punten is gewijzigd, nog heden den grondslag vormt van de bevoegdheden der Kamers.

In dit reglement werd voornamelijk het kiesrecht veranderd: de leden der Kamers werden verkozen door Nederlanders, meerderjarige ingezetenen der Gemeenten, die voor een bedrijf van handel of nijverheid in het patentrecht waren aangeslagen voor een bepaalde som. Zoals men ziet, waren hierbij de vrouwen niet uitdrukkelijk uitgesloten; doch schijnen ook zij, die aan de vereischten voldeden, geen gebruik gemaakt te hebben van haar kiesrecht. Ook zouden zij, wanneer ze dat getracht hadden, zeker afgewezen zijn.

Elke gemeente, die dit wenschelijk achtte, kon overgaan tot oprichten van een Kamer, en moest daarvoor een bedrag voor de benoodigde kosten, b. v. voor een bezoldigden secretaris op de begrooting brengen.

In de bevoegdheden werd geen verandering gebracht; de Kamers bleven slechts adviseerende lichamen.

Dat bleven zij zelfs nog in 1896, toen door het wegvallen van de patentbelasting, de grondslag vóór de kiesbevoegdheid voor leden der Kamers weggevallen was, en een nieuw reglement deze organisaties regelde. En dat, niettegenstaande deze Kamers zelve en ook buitenstaanders herhaaldelijk gewezen hadden op de bezwaren dezer regelingen.

Vergeleken met de bloeiende handelsvertegenwoordiging in 't buitenland, b. v. in Frankrijk en Prussen, en ook in Engeland, waar de vrije vereenigingen van den handel groote macht en invloed verkregen hadden in alles wat den handel betreft, meende men m. i. te recht, dat de in ons land bestaande organisaties geenszins geschikt waren om te voldoen aan hun tweeërlei bestemming — n.l. de regeering van advies te dienen voor maatregelen den algemenen handel en de nijverheid betreffende — en evenmin om in waarheid de belangen dezer beide belangrijke bronnen van welvaart te behartigen en te bevorderen.

Voor het eerste doel konden de Kamers niet dienen, omdat elk dezer organisaties slechts een beperkt overzicht van handelsbelangen heeft, en meest slechts locale interessen voorstaat. Daarbij plegen de Kamers geen gemeenschappelijk overleg, en er is gebrek aan eenheid, in de werkwijze, en ook bij vele dezer corporaties gebrek aan middelen om een grondig onderzoek in te stellen voor het onderwerp, waarover de Regeering advies vraagt. Daarenboven is het ontmoedigend, dat het resultaat dezer bemoeiingen meest zoo weinig den aandacht trekt, terwijl het aan den anderen kant ook voor de Regeering moeilijk is een conclusie te trekken uit de ruim 70 adviezen, die dikwijls volkomen met elkaar in strijd zijn.

Om daarin verbetering te treffen is reeds voorgesteld een Centralen Raad uit de Kamers te vormen; of ook, zooals in het schema voor reorganisatie, dat in 1898 door de commissie uit een groot deel der Kamers gezamenlijk benoemd, werd samengesteld, om districtskamers op te richten, die de regeering over zaken van algemeen belang advies konden geven; daarnaast zouden dan de Locale Kamers blijven bestaan om de plaatselijke belangen voor te staan.

Om aan het tweede bezwaar te ontkomen van de tegenwoordige regeling — dat de Kamers niet in staat zijn om in waarheid de belangen van handel en nijverheid te vertegenwoordigen en te bevorderen, wenschte men deze meerdere bevoegdheden toe te kennen en het kiesrecht anders te regelen.

De commissie en het overgroote deel der Kamers wilden deze organisaties als rechtspersonen erkend zien, waardoor deze in de gelegenheid gesteld zouden worden, vermogen te bezitten en verbintenissen aan te gaan.

Doch in een circulaire van minister Veegens in 1902 werd gezegd dat daartoe (thans) nog niet kan worden overgegaan. Men wilde verder de Kamers de bevoegdheid geven, zooals reeds lang met vrucht in het buitenland geschiedt, inrichtingen in 't belang van den handel en nijverheid, b. v. vakscholen, weegtoestellen, handelsmusea etc. op te richten en te beheeren. En men meende dat het nuttig zou zijn, als deze colleges, bestaande uit deskundigen en belanghebbenden, gehoord moesten worden over alle maatregelen, die handel en nijverheid betreft. M. i. is ook de wensch der Kamers billijk en juist, dat zij de bevoegdheid begeeren te bezitten te beslissen over aard en bestaan van handelsgebruiken, zooals telkens bij handelsgeschillen moet worden uitgemaakt.

Verder zijn er ook tal van inrichtingen, b. v. beurzen van koophandel, waarvan de overheid het beheer zou kunnen overdragen aan deze Kamers. Zeker geloof ook ik, dat deze meerdere bevoegdheden de handelsvertegenwoordiging in staat zouden stellen velerlei maatregelen te treffen in het belang van handel en nijverheid — die nu nagelaten worden of door minder bevoegden worden verricht.

We moeten niet vergeten dat eens Nederland groot was juist door zijn handel en het daardoor een eerste plaats in de rij der naties innam. 't Gaat werkelijk niet aan, de officieele organen dezer belangrijke takken van bestaan, waarvan zooveel afhangt voor den bloei van 't geheele volk, langer als bijzaken te behandelen. Ze missen daardoor de zoo noodige belangstelling van de handelaren en nijveren zelve, zooals blijkt uit de geringe opkomst der kiezers; en zij missen ook het hun toekomende prestige. Maar om beide te kunnen verkrijgen, is noodzakelijk, dat het geheele kiesstelsel gewijzigd wordt.

Zooals dit tegenwoordig is, sedert 1896, kan men niet spreken van een goede vertegenwoordiging van handel- en nijverheidsbelangen. Niet alleen, omdat slechts in de gemeenten waar de Raad het wenschelijk acht, Kamers bestaan, zoodat de grootindustrieën, die meest op het platte land voorkomen, omdat daar terrein en werkkrachten goedkooper zijn — niet vertegenwoordigd worden — doch ook door de eischen die aan den kiezer gesteld worden. Men moet n.l. behalve gedurende een jaar bestuurder of medebestuurder van een bedrijf gewoest te zijn, kiezer zijn van den Raad der gemeente, waar de Kamer is gevestigd.

Deze samenkoppeling van de Kiesbevoegdheid voor den Raad, en de Kamer van K. en F. heeft tweeërlei bezwaren. Ten eerste zijn daardoor alle vrouwen uitgesloten. Zij zijn evenmin verkiesbaar, omdat daarvoor uitdrukkelijk geëischt wordt dat men mannelijk Nederlander moet zijn. Zou er één goede grond bestaan, waarop bij deze vertegenwoordiging van belangen haar uitsluiting gebaseerd is? Men kan niet zeggen, dat het de vrouwen daarvoor aan het noodige inzicht of verstand ontbreekt of dat haar werkkring thuis is. Juist doordat ze aan 't hoofd staan van een onderneming, bewijzen ze het tegendeel. Dat heeft de wetgever ook ingezien bij de Kamers van arbeid, waarin wèl vrouwen kunnen zitten. Een wonderlijk argument voert de commissie van het Schema van 1898 aan voor de uitsluiting der vrouwen, die ook zij bestendigd heeft, n.l. dat een andere regeling zoo moeilijk is. Alsof ooit een onrecht gemakshalve bestendigd mocht worden. Met dankbaarheid moet hier vermeld worden, dat Mr. E. Fokker, de trouwe verdediger der vrouwebelangen, die lid dezer commissie was, in een afzonderlijke nota wijst op het ook in zijn oog onrecht aan de vrouwen. En deze uitsluiting der vrouwen, bestuurders of medebestuurders van bedrijven wordt in het Schema nog grievender, omdat daarin voorgesteld wordt het kiesrecht wel te geven aan haar procuratiehouders. Vrouwen kunnen volgens de bestaande regeling wel secretaris zijn van een Kamer, omdat deze beambte geen lid daarvan mag zijn. Dat tot nu nooit een vrouw daartoe benoemd werd, bewijst niets voor de toekomst, nu ze langzamerheid in alle beroepen, naar gelang van haar capaciteiten doordringt.

Een ander bezwaar van de samenkoppeling met het gemeentelijk kiesrecht is, dat daardoor allen, die buiten de gemeente wonen, waarin zij hun zaak hebben gevestigd, dus alle forensen, uitgesloten zijn. Zeer ten onrechte, omdat het hier een belangenvertegenwoordiging der bedrijven van handel en nijverheid geldt.

Uit dit korte overzicht van den werkkring der Kamers van Koophandel en Fabrieken zal blijken, dat zoolang de bevoegdheden en macht van deze organisaties zoo beperkt blijven als heden, de uitsluiting van kiesrecht en verkiesbaarheid voor vrouwen in den handel en nijverheid, werkzaam, niet zoo gewichtig is. Toch behooren zij met klem en overtuiging op verandering aan te dringen, want haar uitsluiting zal veel nadeeliger en merkbaarder voor haar worden, als eindelijk aan deze officieële vertegenwoordiging van handel en nijverheid de plaats wordt gegeven, die zij reeds lang met veel succes in het buitenland inneemt, en die zij noodig heeft om deze nationale belangen op goede en waardige wijze te bevorderen en te behartigen.

B. B. V.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Perry & Co.
20 Hoogstraat.
Regenmantels.

Museum van Kunstnijverheid.

TENTOONSTELLING VAN WERKEN DER BELGISCHE VROUW.

Mode — ook in de handwerken, en in de kunstnijverheid!

Paars, overal paars, met sterk geel soms afgezet, of gecombineerd met het klare lichte lente-groen.

Vanuit Brussel, het klein-Parijs, zijn al die heel mooie handwerken gekomen, welke op dit oogenblik en nog tot het midden van de volgende maand zijn te zien in het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem.

Gevlochten Mandje in groen met groen kraalwerk.
Speciale cliché voor de Haagsche Vrouwenkroniek.
Photo B. Zweers, Haarlem.

Mademoiselle Bosché, leerares aan een Brusselsche kunstnijverheidsschool heeft met gerechtigde fierheid en met veel toewijding werk van haar leerlingen, en voorts werk van allerlei Belgische vrouwen samengebracht. Er is zeer mooi vlechtwerk van mad. Ronner, (een dochter der bekende schilderes), er zijn allerlei stalen van boekversiering, van bindwerk en oorspronkelijke ontwerpen van banden, er zijn prachtige kant-ontwerpen en uitgevoerde kanten.

Een kamerscherm hoort bij de meer omvangrijke stukken. Het is uit een koetbare houtsoort samengesteld en de met zijde ingevulde vlakken zijn met schilderwerk opgeluisterd. En niet alleen is dit scherm, waarvan wij een prentje kunnen toonen, sierlijk van opvatting en kleurenschoon, doch het is uitnemend als geheel uitgevoerd en een gaaf handwerkstuk alsof het een meubeltje van Nieuwenhuis was.

De eerste indruk, welken men van deze tentoonstelling krijgt is in dezen zin gevat, waarmee we daar juist begonnen: De mode is in de heerschende handwerkkunst.

Een menigte kussens zijn hier tentoongesteld; zeer mooi zijn ze en voor allerlei doeleinden: lange kanapé- of rustbankkussens, voetkussens enz. De Belgische vrouw bezit in waarheid de gave om smaak te toonen ook in de niet beschreiden kleurverbindingen. Hier is een onderscheid met de handwerkkunst der Nederlandsche vrouw. De blokjes- en ruitjes-versiering waarmee de theekleedjes, de kanapékussens, de schoorsteenlappen door heel Nederland worden versierd, is de versiering die wij de ondragelijk vervelende zouden willen noemen. De Belgische vrouw is een andere dan de Nederlandsche, de Brusselsche vooral. Parijs ligt in haar verbeelding nog dichter bij dan op de kaart. Zij wil élégance vóór al. Haar smaak mist rust doch is zeer vol van bewegelijkheid en verlangen naar kleur, diepe kleuren die scherp tegen elkaar staan. Zoo merken wij hier schitterend blauw paarse en rood paarse kussens op, met gefrouseld zwarte zijde afgewerkt en met een ingevuld ovaal aan den bovenkant van 't kussen dat met siersteken in zware zijde of dikke wol is ingevuld. De houten kralen hebben hun intrede gedaan in de handwerkkunst; zij zijn in groepjes, als vulling in het vlechtwerk aangebracht en zijn in de afmakende randen der kussens. Deze kralen zijn nauwlettend in dezelfde kleuren van de satijnen stoffen gekozen. Paars en rood, blauw en groen, geel en purper en blauw —: uit harmonieën van dissonnanten is het werk der Belgische vrouw samengesteld.

Niets is peuterig of kneuterig; het is vrij werk; persoonlijk; frisch en vol kracht.

We hebben ter reproductie in dit blad van een der kussens een fotografie laten maken, 't welk zich tot reproduceeren nog het beste leende. Van dit kanapé-kussen is de fond naturel-kleurig linnen, het middenwerk is in zwaar groen en lichtgroen, geel en zwart. Het meerendeel der schoone handwerken is in donkere kleuren uitgevoerd. Een donkerrood kussen in den langen, smallen thans geliefden vorm, komt ons in gedachten, dat in een cirkelmotief met verschillende roode kleuren is bewerkt. Doch er is zooveel dat de Hollandsche vrouw, verknocht aan de handwerken waar het steken en draden tellen hoofdzaak bij is, treffen zal, dat wij niet warm genoeg kunnen aanmoedigen tot een bezoek aan deze, veel nieuws brengende tentoonstelling. En wel opmerkelijk is het dat de eenige werkproeven die stijf zijn, wel degelijk uitgevoerd, doch arm aan fantasie, door een paar Hollandsche

Beschilderd zijden Muurscherm.
Speciale cliché voor de Haagsche Vrouwenkroniek. Photo B. Zweers, Haarlem.

Kanapé-kussen.
Speciale cliché voor ons blad. Photo B. Zweers, Haarlem.

perkament en marskijn uitgevoerd is de boekband van mej. Levoz.

Zou er een tentoonstelling van handwerken uit Brussel mogelijk zijn zonder Brusselsche kant? Er is betrekkelijk weinig van deze kunst-soort. Intusschen zorgde mej. L. d'Olszonska voor schitterende Brugsche kant-waaiers. Binchekant, naaldkant, Venetiaansche kant is bij deze prachtige inzending.

Inderdaad, wanneer wij ons het gansche beeld van deze tentoonstelling voor oogen stellen, wordt het ons begrijpelijk, dat de directeur van het Kunstnijverheidsmuseum te Haarlem, toen deze op de wereldtentoonstelling te Gent het werk der Belgische vrouw zag, lust gevoelde in het museum dat hij beheert, te toonen wat aan kunstnijverheid bij onze zuidelijke naburen wordt gepraesteerd.

Deze tentoonstelling is de moeite waard.

A. DE H.

vrouwen, in Brussel woonachtig, zijn ingesteurd.

Van het decoratieve schilderwerk is interessant wat mej. G. Berckmans instuurde. Haar driezijdige theewarmer werd door onzen fotograaf genomen. De foto doet eenigszins zien den eigenaardigen vorm van dezen theemuts. De sprookjes-achtige teere kleuren gaan voor u te loor doch de sierlijke danseres is vrij goed te zien, zooals ze haar crinolinerok aan weerszijden spreidt . . . een crinolinedame doch geheel en al een moderne sier-verschijning! De kunstenares beschikt over een lenige teekentrant en de grillige vormenrijkdom waarmee ze een kussen met figuren volt, zooals ze ook de Tea-cosy decoreerde, brengt iets wat ook in de teekeningen van onzen de Nerée tot Babberich schuilt, naar voren.

Opmerkelijk is de Belgische vrouw minder in de metaalbewerking dan wel in de leer- en perkamentbewerking. In

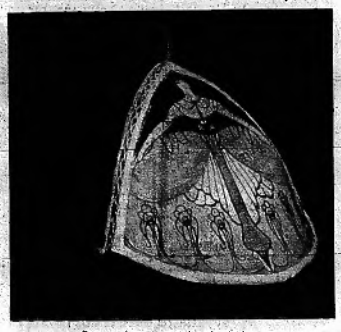

Tea-cosy met beschilderde vinkken.
Speciale cliché voor ons blad. Photo B. Zweers, Haarlem.

Een huishoudelijk praatje.

Wat bezielt de Hollandsche vrouwen wel dit jaar?

Toen ik van de week boodschappen deed in de stad, werd ik van alle kanten, op elk gebied, met vragen bestormd: „Niets voor de schoonmaak noodig?" Ik zei heel verwonderd: „Schoonmaak, daar doe ik voorloopig nog niet aan". En dan kreeg ik stelvast ten antwoord: „Voorloopig nog niet, mevrouw? O, er wordt dit jaar heel vroeg schoongemaakt". Daar dit overeenkwam met wat ik zelf in mijn vriendenkring en in de buurt had opgemerkt, wijd ik thans deze regelen aan de schoonmaak.

Ge zijt in de war, huisvrouwen!

't Is nog geen schoonmaaktijd!

Zouden de kinderen zich ook wel eens vergissen met hun hoepeltijd, met den tijd voor hun springtouw en hun tollen? Thans vergist gij u in den tijd van uw zeemelappen en raaghoenders. Paschen is zoo laat van 't jaar — 12 en 13 April — en gij zijt eind Februari al den schoonmaak begonnen?

Toen ik van de week een jong vrouwtje vroeg, wat haar bezielde om nu al, in deze gure dagen, aan den schoonmaak te beginnen — brrr — open ramen, kachels uit, soms geen warm eten — toen zei ze: „Hè, dan ben ik gauw van al die narigheid af — dan ben ik vroeg schoon".

Ja, maar mijn lieve mevrouwtje, wie vroeg schoon is, is vroeg weer vuil. Wie na den schoonmaak nog zijn kachels wel moet aanmaken, krijgt weer een lading kachelaanslag aan muren en gordijnen mee, zoodat de najaarsuithaal zich al weer vroeg in den zomer laat wenschen.

Doch, mogen de dames dit jaar al in den war zijn, ik vind, dat ze altijd te vroeg schoonmaken.

Onlangs in een groot gezelschap, aan tafel, is er op mij getoost als op — de eenige verstandige vrouw in het gezelschap. Door een dokter, omdat ik nog van mijn leven niet vroeg heb schoongemaakt. Ik had juist met gloed de voordeelen van den laten schoonmaak verdedigd, won het echter niet van dát onverzettelijke: „Ja, maar dan zijn we vroeg van al die narigheid af".

Zal ik u eens wat zeggen? Door laat schoon te maken, valt er driekwart van de narigheid weg. De narigheid zit 'm in de ramen, die open moeten, en de sneeuw en hagel komt naar binnen. De narigheid zit 'm in de tochtdoorwaaide gangen en trappen, in de oor- en keelpijn, daarbij opgedaan. De narigheid zit 'm in al de teleurstellingen en den omslag, die het Maartsche en Aprilweer de schoonmaaksters veroorzaakt. De bedden zijn net naar buiten — daar gaat 't regenen — naar binnen weer — En bij 't eerste droogje buitje weer naar buiten. — De matten moeten geklopt worden — gean weer — En dan is de kamer klaar en moet wachten op de nog altijd niet uitgeklopte matten. —

Met den schoonmaak wacht ik altijd tot begin of half Mei, al naar 't met ons zomerreisje uitkomt, dat dan dadelijk op den schoonmaak moet volgen. Zoo is 't heelemaal verrukkelijk. Dan hebben we alle drie hard gewerkt en dan gaan we alle drie met vacantie: de meisjes naar huis en ik met mijn heer en gemaal mee. En dan komen we thuis in een brandschoon huis, lichten de stoflakens af en vegen het beetje neergezonken stof weg.

Ik vind de schoonmaak niets naar. Ik herinner me vele dagen doorgebracht in de ontakelde kamers, waar de Meizon en de Meiwind kolsterend doorspeelt. 't Is een genot om te zien, hoe de bedden daar liggen te zonnen. 't Is een genot om te zien, hoe veilig daar 't allerpaaschbeste goed geborsteld en uitgehangen kan worden. Al zijn er scharen werkvolk in huis, die allemaal de deur open laten — geen harde slag, geen geluid van scherven volgt en verbittert de humeuren. — En 't werkvolk brengt geen vuile voeten mee. Verbeeld u de schoorsteenvegers in huis op een Maartschen sneeuwdag! De mannen van de goten in huis!

„Ja" werpt ge me toe. „Doch als 't dan Meizon en Meiwind weer is, dan kan ik lekker gaan wandelen en gij moet nog schoonmaken.

Als een mensch dat zoo hoort, dan zou je denken, dat de huisvrouwen wandelaarsters zijn van de andere wereld. Kom, hoevelen van haar, die me deze tegenwerping maken, wandelen er zoo hard op los! Een huisvrouw heeft nog al tijd om te wandelen! En ze heeft nogal lust om te wandelen! En 't hoeft niet ook — behalve zoo Woensdags en Zaterdags met de kinderen en Zondags met de heele familie. En je hebt er vaak geen moed toe ook, want je legt je benoodigde hoeveelheid mijlen toch al wel af, en met nog een aardig surplus, in je huis en langs de wegen naar je boodschappen en kennissen toe. Kom me dus niet met dat wandelen aan boord! Dat is maar heelemaal fictief. Doch wat niet fictief is, dat is het plezier van een laten schoonmaak, in de Meimaand, en als 't moet, in de eerste Juni-weken. Heusch, drie kwart van de narigheid valt weg en de plezieren ervan worden uitermate verhoogd.

Waarlijk, de oude heer Smits had nooit zijn bekende boutade Lentewee geschreven — deze jeremiade over den schoonmaak, dien hij liefst noemt een voorjaarsbezetenheid der Hollandsche vrouwen — als zijn eega in Mei en als 't moest, begin Juni had schoon gemaakt.

HUISVROUW.

Bericht.

Dr. OLGA KITTNER

De Akademie van Wetenschappen te Berlijn heeft een vrouw, dr. Olga Kuttner, een krediet van 3000 M. toegestaan, teneinde biologische onderzoekingen te doen op Java.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

PERZISCHE TAPIJTEN
N. BENEZRA & Co
NOORDEINDE 140.
TELEFOON 8195

ADVERTENTIEN.

„PARIS TOUJOURS"
CHAPEAUX
DE
LUXE
MAISON PARISIENNE
Ouverture des Salons fin du mois
Modèles Exclusives
HOOGSTRAAT 30A - LA HAYE.
Téléphone 4019.

Vera American
SHOE.
Per Stoomschip *Noordam*
uit Amerika ontvangen:
2000 paar Nieuwe Modellen
Vera Schoenen
heden Expositie
ALLEEN
VERKRIJGBAAR
BIJ DE
Firma PAANAKKER
Veenestraat 48
DEN HAAG.
Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

Effecten.
Wanneer gij effecten bezit; abonneert u dan op het
FINANCIEELE DAGBLAD
Neerlands Koopkracht,
prijs per halfjaar f 7.50;
ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; elken dag de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.
Vraagt gratis proefnummers aan het bureau:
Anna Paulownastraat 76,
's-Gravenhage.

EEN ROEP!!!
gaat er uit van PROBATUM's werkzaamheden.
Wij repareeren, stoppen onzichtbaar, reinigen krimpvrij correct.
Wij moderniseeren onmoderne kleeding verrassend.
Wij vermaken slecht passende kleeding onberispelijk.
Wij keeren dames- en heerenkleeding als nieuw.
Wij halen en bezorgen de goederen franco.
Wij geven prijsopgave vooraf.
Ons adres is:
„Maison Probatum"
ZEESTRAAT 44. TELEPHOON 6073.

VADERLANDSCHE BANK
VOOR
BELASTE WAARDEN
's-GRAVENHAGE
Laan van Meerdervoort 23
Geplaatst Kapitaal
1 MILLIOEN GULDEN.
HET JAARVERSLAG
WORDT OP AANVRAGE TOEGEZONDEN
Geeft uit:
5 pCt. OBLIGATIEN
à 100 pCt.

Louis Zeldenrust
Gediplomeerd Dameskapper,
Plein 16, Telef. 5460.
Groote collectie
in Fransche Coiffures
en Modelhoeden.

Modes.
Ancienne Maison.
C. Frénay-Jerphanion.
Madame M. L. MAISONPIERRE-GALLET de retour de Paris avec une superbe collection de Chapeaux modèles, sera très honorée de recevoir la visite de sa clientèle pour lui soumettre les dernières créations.
M. L. Maisonpierre-Gallet succ.,
3 Bezuidenhout.
Modes.

Mad^me M. Alexandre.
Anna Paulownastraat 30^a ci-devant Wagenstraat 38.
Exposition à l'intérieur d'une grande et riche collection de chapeaux modelles françaises et hautes nouveautés pour dames et demoiselles.
Maison fondée 1852. Telef. 1849.

VOOR DE SCHOONMAAK.
Kastpapier wit, rood, blauw en bruin, à 20, 30, 40 en 50 cts. per 24 vel.
Kastpapier per rol.
Kastranden wit, gekleurd en in linnen
Kastpapier met rand 12 vel 12 cents.
Glaspapier (imitatie gl. in hout).
Vraagt Monsterboeken ter inzage.
Punaises, wit, staal en koper. — Touw.
Rollen Crêpe papier in diverse kleuren en gebloemd.
Bordpapier. — Bloempotranden.
BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL
Weimarstraat 16a bij de Suezkade.

Confiseur. - - - Chocolatier.

Glacier. J. A. MONCHEN. Cuisinier.

Maison H^ri LAUSBERG
TAILLEUR POUR DAMES. - FOURRURES.
Ex-1er Coupeur à la Maison de Paris. — La Haye.
Hautes Nouveauté's françaises et anglaises.
Van Swietenstraat 45.

Mme M. G. van der Leeuw-Menoud-dit-Gendre
Toussaintkade 18A
Maison de Couture française.
Téléphone 2022.
Retour de Paris.

MAISON
HEHENKAMP—VAN DOOREN
Tailleur de Vienne pour Dames.
LA HAYE ANNA PAULOWNASTRAAT 69
Tel. Int. H. 1357
Costumes-Tailleur à partir de fl. 70.—
ROBES — BLOUSES — JUPONS

Modes Plein 14
J. Schiclaar-Snijders.
Expositie Modelhoeden.

H. van Dooren & Cie
MODES
5 Hoogstraat.
AMSTERDAM Leidschestraat 24.
UTRECHT Oud Kerkhof 22.

F. W. VAN WIJK
Dameskleermaker
BERICHT - - -
Ontvangst der
- Nouveauté's. -
TOLLENSSTRAAT 118.
— Teleph. 3235. —

M. BLOM JANSEN
MODES.
EXPOSITIE.
SCHENKWEG 34. LA HAYE.
Tel. 7333.

La Haye Lange Vijverberg 13.
La Maison
Keyzer Willaey
invite les dames à venir voir
La Mode
qu'elle lance pour la saison
d'Eté.

N. V. MAISON PFAFF.
Plaats 24. Teleph. interc. 4129.
Costume tailleur
naar maat, in blauwe Serge of Engelsche fantasie stof. Mantel met zijde gevoerd. te klasse coupe en uitmuntende afwerking
fl. 68.-.

ANNA v. d. HORST
Anna Paulownastraat 31. Telephoon 3371.
- Bericht hare terugkomst uit - Parijs met eene fraaie collectie - Modelhoeden. -
KAPSALON VOOR DAMES EN KINDEREN.

GESCHER & KEMPER
VLAMINGSTRAAT 22
ETALEEREN
LINOLEUMS
Vraagt onze Staalboeken.
TELEFOON HAAG 7300

ZONDER ALCOHOL.
PHAFF's APPELWIJN.
Phaff's Witte bessenwijn.
Phaff's Kersenwijn.
Onder controle van de Nederlandsche Vegetariërsbond.
Vrij van essence, kleurstof, salicyl.
Smakelijke dranken voor oud en jong, voor zieken en gezonden.
Door meerdere artsen aanbevolen.
Verkrijgbaar bij:
J. A. van 't Hooft
N.W. Binnensingel 7
DEN HAAG.

MANICURE
Melle Carnier
reçoit chez elle de 2h à 5h. Vient à domicile
109 Nieuwe Schoolstraat.

Echte Perzische
KARPETTEN in alle afmetingen.
Serre- Vestibule- en Divankleeden
tegen zeer voordeelige prijzen,
in het
PERSIAN PALACE
PLEIN 28 o/h. Mauritshuis.
Firma ISTRUEWN, Imperteur.

Theater Bouwmeester
Directeur Louis Bouwmeester Jr.
Wagenstraat 79. Telef. Haag 6719.
Fransch Blijspel Repertoire
Aanvang 8 uur. Einde 11 uur.
Zaterdag 21 Maart en volgende avonden:
HET KAMER-KATJE.
Nieuwste succesklucht van het Théâtre des Nouveautés te Parijs
Zondagmidd. 22 Maart 2 uur
Matinée.
De Kleine Lord.
Dinsdag en Vrijdag niet roken.

Mad^me Barbilion.
Manicure Electrique.
Face Massage
Epilation (ontharing)
DENNENWEG No. 10a.

GEVRAAGD
Stille of werkende Vennoot(en)
met groot kapitaal in een zeer oude gunstig bekende zaak met talrijke clientèle, accountantsverslag over laatste jaren, alle zekerheid voor kapitaal en hoog dividend.
Brieven onder n° A 105 bureau van dit blad.

„PERKEO"
Reisschrijfmachine.
Speciaal geschikt voor Dames-gebruik.
Licht en Elegant.
PRIJS f 125.—.
J. Timmermans' Kantoorboekhandel.
ROTTERDAM.
Wordt gratis op proef geplaatst.

MANTELMAGAZIJN
La maison nouvelle
FLUWEELEN BURGWAL 8a,
bericht de ontvangst der nouveautés van voorjaar en zomer.
Bella Broekhuijsen & Co.,
vroegere deelgenoote der firma Kreft & Co.

Geopend:
HET DAMES HOEDEN-MAGAZIJN
A. Th. VAN DER BUNT.
Zoutmanstraat 38 :: Tel. 3581.
Bij het Prins Hendrikplein.
Voorheen 1e verkoopster bij M. C. M. DE HAAS.

Maison de Couture „Aux Elégantes"
77 Noordeinde :: La Haye.
SPÉCIALITÉ DE CORSETS
FOURRURES — ROBES DU SOIR.
Costumes Tailleur
faits sur mesure à partir de fl. 95.—

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.

Eerste jaargang. Woensdag 25 Maart 1914. No. 26

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Geïllustreerd blad voor de ontwikkelde Vrouw

Dit blad verschijnt iederen Woensdag en Zaterdag. De abonnementsprijs bedraagt f 0.75 per kwartaal, bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers 5 cent.

Hoofdredactrice: Mevrouw S. LUGTEN—REUS

BUREAU VAN ADMINISTRATIE EN REDACTIE: KNEUTERDIJK 16, 's-GRAVENHAGE. TELEFOON 8119.

PRIJS DER ADVERTENTIËN: Van 1—6 regels f 1.25. Elke regel meer f 0.20. Groote letters worden naar plaatsruimte berekend. Bij abonnement belangrijke korting.

DE MODE.

Het uitzet . . . . gewichtig woord in een vrouwenleven! Zóó hebt ge het niet uitgesproken of het geeft u visioenen van een blanke heerlijkheid, — van glanzige linnens en sneeuwwit damast, — van fijne, doorschijnende batist en kostelijke kanten; — ge ziet dat alles keurig gerangschikt in mooie ouderwetsche kasten, waaruit een zachte geur van lavendel u tegenkomt en ge denkt onwillekeurig terug aan vroeger tijden, toen de jonge meisjes jarenlang in de spinkamers aan het in orde brengen van haar uitzet mêewerkten.

Vroeger! vroeger!

. . . . Toen Galeswintha, de dochter van den koning van Neustrië, op een tweewielige, met zes witte ossen bespannen kar de Pyreneën overtrok om te Rouaan met koning Hilperick in den echt te treden, volgde haar een stoet van zes ledige wagens, benevens zeshonderd gothische reuzen. Op het marktplein van iedere groote stad werd halt gehouden en defileerden de autoriteiten voor de aanstaande koningin om haar hunne bijdrage in haar uitzet aan te bieden. Langzamerhand vulden zich dan de hobbelende gevaarten met lijnwaad, met kanten, met laken en garen stoffen, met kostbare versierselen, en ook zout, maïs, gierst en rogge werden tot hooge witte en gele bergen opgeladen.

Op den dag van het huwelijk legde Hilperick een stroohalm op den schouder zijner bruid, terwijl hij met luider stem de namen der vijf steden afriep, die hij haar als bruiloftsgeschenk vereerde. Den volgenden morgen voegde hij daar als „morgengift" nog vijf andere steden bij, en — twee jaar later liet hij zijne dierbare Galeswintha vermoorden om alleen van al hare rijkdommen te kunnen genieten! . . . .

Door alle eeuwen heen is het „uitzet" een ding van beteekenis geweest; niet maar zoo eene bijkomende zaak, maar iets waarmede wel degelijk rekening werd gehouden, — wat door de belanghebbende partijen besproken en geregeld werd.

Vooral in den riddertijd was dat uitzet al een uiterst gewichtig punt. Dat blijkt o.a. uit het avontuur van zekeren ridder Léonnois, die, toen hij op een met wijn, honig, rogge en goud gevuld schip naar den graaf de Coucy voer om diens dochter Blanchefleur ten huwelijk te vragen, over zijn rijk geborduurd purperen gewaad een kemelhuid had gehangen. Hij wilde daardoor voorkomen, dat de vader zich zou genoodzaakt voelen een al te duur uitzet mede te geven; . . . eene zeker zeldzame bescheidenheid, die onze tegenwoordige jongelui al heel belachelijk moeten vinden!

De list, hoe goed ook bedoeld, mislukte evenwel en vader Coucy sprak den pretendent zijner dochter aldus toe: „Schoone ridder, dierbare vriend, uw edele list heeft mij groote vreugde vers haft, maar indien Blanchefleur eens ongehuwd bleef dan moest ik immers tot aan haar dood voor haar zorgen! Er mag dus niets veranderd worden. Blanchefleur heeft kostbare juweelen, purperen kleeden, thessalische tapijten, waarin al de dieren van het woud en van de zee zijn geweven, en dus zal zij óók een waardig uitzet mede ten huwelijk brengen".

En Blanchefleur bracht inderdaad tweehonderd-zestig groote koffers mede, waarin twee-duizend ellen van allerlei kostbare stoffen, en leder voor schoenen lagen; verder zeven tot aan den deksel met edelsteenen gevulde bijouterie-kastjes, terwijl hare „trousses" (vandaar het woord trousseau) bestonden uit negen-en-dertig dienstplichtigen, een kapelaan en een sterrenkundige.

Tot ongeveer in de achttiende eeuw was de groote trousseau, het buitensporig kostbare huwelijksuitzet eigenlijk uitsluitend het voorrecht (als men het zoo noemen mag!) van den adel geweest, maar nu begon vooral in Frankrijk ook de burgerstand daaraan mede te doen en die behoefte aan gelijkheid in overdreven weelde is zeker niet een van de minste voorteekenen der revolutie.

Wilt ge een staaltje van een uitzet dat vijftigduizend pond kostte? Het werd in bijzonderheden door verschillende schrijvers uit dien tijd aan de vergetelheid ontrukt; een met brillanten ingelegd horloge; een geciseleerd met parelen versierd étui; een kristallen tabaksdoos met diamanten; een gouden doos voor de „mouches"; twee messen, waarvan de heften met saffieren waren bewerkt; — het eene voor het vleesch, het andere voor vruchten; — een corsagegarnituur uit diamanten in den vorm van een kruis; zeven armbanden, vele ringen, negen paar kostbare schoen- en twaalf ceintuurgespen. Verder drie galajaponnen waarvan de eerste veertig pond de el kostte, en de beide andere dertig; een beurs met tweehonderd Louis; honderd-twintig hemden met kant gegarneerd, zestig onderrokken en honderd-zesen-dertig paar zijden kousen!

Maar om luxe en overdaad te zien behoeven wij waarlijk niet buiten de grenzen van ons landje te gaan! Een rijk, ouderwetsch Amsterdamsch uitzet had ook nog al iets te beteekenen.

Bij voorbeeld, anno 1685:

Honderd servetten met ammelakens; honderd lakens; vijftig fluwijnen; vijftig halsneusdoeken, sackneusdoeken, honderd vijftig hemden en onderhemden. . . .

Zoover wat het fijne linnengoed betreft. Tot het „wollen goet" behoorden: stroocken, lobbekens van fijne kant, point d'Alençon; borsticken van goud- en silverlaecken, van costelicke zijde: groen, geel amaranthe; dan nog zwarte ferandine tabberts met een neerstic met kant geboord, waartoe ferandine rokken met zware kanten, vier hoog; wit satijnen tabberts met amaranthe dubbele taf gemonsterd; japansche nachttabberts van feuille-moste grond en daarop aurora blommen, van binnen met watten gevuld en 't eenemale met bleumerante taffetas gevoerd; rocken met gouden blommen, huycken, vlyegers, borstlappen, sluyers, gecammelotte manteltjes enz. enz. enz. „Een sulvere kasken met cap-benoodichheden", ontbrak gewoonlijk ook niet, evenmin als „eenige bedden (soms wel zes) van swanendons met heur behoorte".

't Kon minder, zou ik zoo zeggen!

Of al dit fraais werd tentoongesteld om door de vriendinnen te worden bewonderd en gecritiseerd, weet ik niet. Wel werd er toen ook receptie gehouden; men noemde dat de **bruid in staatsie**. Na den ondertrouw gingen de op geparfumeerd papier met gouden randen geschreven brieven rond, om de familieleden daarvan te verwittigen. Het jonge paar zat dan op twee van groen en bloemen vervaardigde tronen (in later tijd onder een met groen versierden spiegel) waar achter een kostbaar bruidslaken was opgehangen; daar nam het de geschenken in ontvangst, die men hen kwam aanbieden. Niemand verscheen met leege handen. Wilde men geen meubelstuk, geen huisraad, geen keukengerei geven, dan schonk men eenvoudig „een potstuk, een pistolet of een rozenober". In het midden van de kwistig groen gemaakte pronkkamer prijkte de tafel met zilveren schalen vol gebak en feestelijk getooide hypocraskannen. De bruid, die omringd was van hare staatsiejuffers, droeg dan niet haar trouw- maar haar bruidstabbert, beter gezegd ééne van hare bruidstabberden, want de dochters uit vermogende gezinnen hadden voor dien feesttijd keus van toiletten. Het was een weelde van amaranthe, van incarnate, van purper, van violet-zijden en goudlaekensche rocken en even kostbare zieltjes (borststukken). Aan den hals schitterde de diamanten boot, aan de ooren hingen lange orliettes, met paarlen of diamanten bezet, en tusschen gouden ketens of zilveren parelsnoeren fonkelde op haar borst een juweel van groote waarde; en het haar was kunstig gevlochten en met geurige olie gebalsemd.

Zoo'n bruidje uit vorige eeuwen zou zeker hare oogen niet gelooven als zij

Feuilleton.

AMSTERDAM — DIE GROOTE STAD.

Men mag nu van Amsterdam zeggen wat men wil, het Groot-Mokum noemen, het alle aanspraak op den naam wereldstad onthouden, ik ben er toch maar dolgraag en krijg er altijd een zeer goed gelijkend wereldstad-gevoel. Dat komt misschien wel, omdat ik een provinciale ben; maar ik ken Parijs toch óók wel — denk niet te min over me. — En dat feestelijke gevoel, dat Parijs je geeft, wel, ik heb er in Amsterdam de rudimenten van.

Als ik zoo aankom, en het prachtige station uitstap — wat een provinciale ben ik toch, om dat aangevochten station, op zijn aangevochten plaats mooi te vinden — dan kijk ik het Damrak af — dat heele eind, waar ik thuis minstens een rijtuig voor zou nemen. En dan is 't of er laiton in mijn beenen komt. Ik word een stuk grooter — heusch waar. En ongewoon kwiek stap ik het Damrak af, zou niet in een rijtuig willen. Ik wou, dat mijn man me eens in Amsterdam tegen kwam.

Zooals dat lokt en noodt, dat Damrak! Zooals je er wel fluks langs moet stappen, het hart der lieve, oude stad in.

Ditmaal is er zoo veel nieuws voor me te kijken. — De Bijenkorf — Ik ben wel een heel erge provinciale om dat gebouw volstrekt niet leelijker dan iets anders te vinden. — Integendeel, ik vind 't zelfs zeer ooglijk.

De menschen, die 't hardst op de Bijenkorf schelden, vinden de Beurs prachtig.

Die Beurs! Ik doe er altijd mijn oogen bij toe — op gevaar af om op het trottoir tegen iemand aan te bonzen. Die Beurs! Hebt ge wel eens een broodmagere, grauwbleeke naakte vrouw gezien onder een grijzen Novemberhemel met motregen? Ik ook niet — maar toch moet ik altijd aan zoo'n schepsel onder zulke omstandigheden denken, als ik langs de Beurs kom. Zoo kil, zoo huiverachtig, zoo unheimisch als dat eerste geval je aan zou doen, zoo kil, koud, ongedekt, onbewoonbaar en weer eens kil, koud, guur — doet de Beurs me steeds aan. Werkelijk — bij de Bijenkorf heb ik herademd! Wel, wel, wat een rommel op dien Dam! Maar alles zal reg kom, en dan kom ik weer eens kijken, als het reg is. — Ik ben er benieuwd naar.

De Kalverstraat in — natuurlijk! En nu maar genieten van het **zijn**. — **Ik ben in** de Kalverstraat! Ik **loop** in de Kalverstraat! Winkels kijken natuurlijk — Ja, ik dacht wel, dat de mode curieus zou zijn. Wat een lappenboel soms, zoo'n japon. — Wat staan er veel zwarte japonnen — en **die** zijn bijna zonder uitzondering snoezig. — Wat een goddelijk kindergoed ligt er. Veel geruit — In brutale, ongewone combinaties — Een zwarte blouse b.v. met geel-en-zwart geruite rok. Gerzon en de Bonnetterie hebben een étalage om niet van weg te komen.

Doch weg moet ik wel, want ik heb maar net den namiddag tot mijn beschikking en ik moet naar Hirsch toe! Zóó provinciaal wil ik niet blijven, dat ik Hirsch niet zou gezien hebben.

Eerstens om al de herrie, die daar gemaakt is over de bouwplannen — je weet nog wel — dat 't niet oorspronkeluk was — Lieve tijd, wat doet er dat nu toe! Laat het op wat anders lijken, als 't maar op iets moois is! Goethe zelf heeft al gezegd: „Dat Gescheite ist schon einmal gedacht — man soll es nur noch einmal denken —" Nu, als dan het mooie al eens gemaakt is, laten we het dan nóg eens maken en er weer van genieten.

Tegen half vier kom ik 't Leidsche Plein opstappen!

En daar staat dan Hirsch.

't Is prachtig.

't Is magnifiek.

Wat een gebouw!

Hoe rijk is het geheel.

Een lachende wrevel rijst in me op.

O, dát was dus niet mooi genoeg. — Neen, we hadden zeker een Hirsch moeten hebben als de Beurs — Aha, gij moderne dwarsdrijvers en dwepers. Het staat er nu toch, dat Hirsch, zoo leelijk en afgezaagd en opgesmukt als gij het vindt! Wat zult ge woedend zijn, als ge er langs komt. Het staat er nu toch en verrukt aller — o pardon, **zeer veler** oog! Het staat er nu toch, en trekt aan met een magnetische bekoring, en lokt om binnen te treden en de lieve toiletjes, die langs de groote etalages wandelen, krijgen er een waardigen achtergrond door. En zoo hun draagsters strakjes de verzoeking niet weerstaan kunnen, en de majestueuse hoofdingang aan de zijde van den Weteringschans binnen gaan, vormt het gebouw een haar passende omgeving.

Vele aardige gestalten, elegant gekleed, drentelen langs de ramen van Hirsch en verdwijnen in het gebouw. Want het wordt tijd voor de namiddagthee — de vrouwtjes hebben zich moe geloopen in de stad en komen nu uitrusten in Hirsch' theesalon.

Dat is mijn einddoel ook, want nù begin ik mijn beenen toch te voelen. Alleen eerst de etalages nog zien.

O daar zijn ze, de gekleurde kapsels!

Nee maar — dat is afschuwelijk! Dat is onmenschelijk, gruwbaar leelijk. Ik dacht natuurlijk wel, dat 't leelijk was, maar zóó . . . 't Is een nachtmerrie, waarlijk: Begrijpt u me — de etalagepoppen zijn gekleurd gekapt, elk in de kleur van haar toilet. Dat grasgroene toilet, met die grasgroene lokken en vlechten! Dat paarse — met de paarse . . . krulletjes. O gij menschelijke dwaasheid! Hier

zag welke veranderde begrippen de aanstaande jonge huisvrouwen der twintigste eeuw er omtrent een uitzet op na houden.

Geen kwestie meer van vier en twintig stel van het fijnste damast met ingeweven spreuken of familiewapens, zooals indertijd geen zeldzaamheid was.

„Wat hebben wij aan zulke stapels, die we toch niet gebruiken?" vragen zij lachende, wanneer men haar van die vroegere opulentie spreekt.

't Is waar, al dat moois werd enkel bij zeer bijzondere omstandigheden voor den dag gehaald, in het dagelijksch leven behielp men zich ook met minder. Het allerbeste kwam éénmaal per jaar uit de kast om te Haarlem gewasschen te worden. 't Was meer de glorie van het bezit! Tegenwoordig is men practischer, en koopt men niet meer dan men noodig heeft; is het opgebruikt, dan neemt men nieuw. De snel wisselende mode, die zich even goed met het huishoud- als met het lijflinnen bemoeit, maakt af en toe eene kleine opruiming gebiedend. „Welnu", zeggen de jongeren, „hoe minder er dan voorradig is, hoe beter!" En is het bovendien niet een genot om in de groote magazijnen weer eens van allerlei van dat ragfijne, sierlijke goedje te gaan uitzoeken, dat als door feeënhanden schijnt te zijn vervaardigd en dat zeker de ergernis onzer voormoeders zou hebben gaande gemaakt.

„Zoo'n schijntje! meliere, is dat nu degelijk ondergoed?" V. S.

CORRESPONDENTIE.

Mevr. B. — Wanneer u, zooals u schrijft, het ééne jaar een winter- en het andere een zomerpak aanschaft, dan raad ik u ten stelligste om u aan het strikte tailleur-genre te houden. Fantaisies zijn veel te veel aan de mode onderhevig, om die lang te kunnen dragen.

Ada v. N. — Donkerblauw is en blijft altijd keurig netjes voor straattoilet.

Joh. te A. — Binnenkort beloof ik u daarover een artikel.

M. v. R. — Wend u vóór die reparatie tot een soliede bont-firma, dan wordt u het beste geholpen.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.
Prijs per regel 40 cent.

Perry & Co.
20 Hoogstraat.
Regenmantels.

BRIEVEN UIT PARIJS.

VII.

Het slot van mijn vorigen brief heeft onbewust een voorspelling bevat. Ik had het er over, dat vrouwen hier anders voelen en anders doen. Is de daad van mevrouw Caillaux niet de bevestiging van deze meening? In ons kikkerland lijkt het me moeilijk den toestand in te denken, dat de vrouw van een Minister op een vreedzamen courantier zou schieten, het zou er bijna als een belachelijk melodrama aandoen. Maar hier is dat anders! Hier is de heele stad door de gebeurtenissen van de laatste week in zenuwachtige beroering. Calmette, die zich niet ontzien heeft van de al te grove daad, een ouden, zeer intiemen brief — hoe is hij dien toch machtig geworden? — van een tegenwoordigen Minister om politieke redenen te publiceeren om daarmede op oneerzame wijze zijn profijt te doen; de vrouw van dezen Minister, die ontzenuwd en wanhopig, haar koele berekening ten uitvoer brengt, wat zij als een verlossing beschouwt; om dezen roman heen is zooveel geweven, wat of vuil of onbegrijpelijk aandoet en heel het politieke leven met zijn rotten ondergrond, het oprakelen van de duistere zaak Rochette, de lange en onbetrouwbare krantenberichten, ieder die eigen voordeel wil halen, elke partij, welke zich boven de andere verheven voelt, de drijvers, die een aanleiding te meer in de hand hebben, de republiek als niet-wenschelijke staatsmacht te bestrijden, omdat zij praktisch zoo weinig edels bevat — dat alles brengt de stad in zeldzame opwinding.

Het is hier niet de plaats om politieke beschouwingen te houden. Maar ieder, die vrij regelmatig groote kranten leest, zal wel sterk tot de overtuiging zijn gekomen, dat waarlijk „something is rotten." Dat zoowel de eene als de andere zijde niet onverdeeld te bewonderen is — dat de heele staat een groot complex blijkt van meer of minder bedekte vuile praktijken.

Had Calmette gelijk? Stond Caillaux in zijn recht? Is de zaak Rochette een groote knoeierij of slechts een onbeduidend voorval, aangeblazen tot een politieken zet — er is niemand, die het met absolute zekerheid zeggen kan. Om mijn eigen duit in den politieken zak te stoppen, zou ik willen zeggen, dat de boel wel niet slechter dan nu kan gaan. Een verfrissching is hoog noodig. Dus — en nu stel ik me egoïstisch als vrouw — en aan mezelve het meest denkend — aan den kant van de kiesrechtvrouwen: Zou er dan geen verbetering komen, als wij nu eindelijk ook eens mee konden praten?

Mevrouw Caillaux heeft zich recht verschaft, maar volgens de regels van de wet heeft ze dat niet kunnen doen. Haar man werd aangevallen, ze wilde hem verdedigen, ze heeft eerst geprobeerd Calmette wettelijk te verhinderen verder brieven openbaar te maken, dit lukte niet, en toen heeft ze, tot het uiterste gedreven, dat gedaan, wat zij noodig achtte. Zij heeft een durf getoond en een doorzettingskracht om tot haar doel te geraken, die ontzag wekken. Zooals in Engeland miss Davidson haar moed gaf voor een idee — zoo heeft mevrouw Caillaux datzelfde in anderen vorm gedaan: voor haar liefde. Het komt op hetzelfde neer. — De Engelsche vrouw was beredeneerd, zag de groote lijnen, de Fransche was hartstochtelijk en dacht alleen aan eigen geluk. Dat is het verschil van karakter. En ik geloof, dat de Fransche vrouwen altijd zoo zullen zijn, het is hun aard, het meest aan zichzelf te denken. Maar zij handelen tenminste! — En, aarzelend glimlachend denk ik aan al de brave huismoeders, daarginds in Holland, die met al hun bekrompen—degelijke theorietjes tot zóó iets, dat plotseling leeuwin zijn, nooit zullen komen. En is het te zegenen of te betreuren? Wij hebben onze gevangenissen niet vol met vrouwen, die om hun liefde gevochten hebben en gestraft moeten worden door de eerzame burgerij. Noch hebben wij jury's, die dergelijke misdadigsters weer kunnen vrijspreken, een goede kans, die hier tot het laatste oogenblik blijft. Wij straffen zeker en bedachtzaam, maar niet voor niets geeft men ons dan ook na, dat we al te vaak slechts de ziel van een kruidenier hebben. Het individu dat zich uit wil vieren — we kennen het nauwelijks. Het is geenszins onverdeeld mooi en edel, wat mevrouw Caillaux gedaan heeft, maar toch zit er iets in, dat wrange vreugde geeft aan ons bestaan.

De eindelooze redenaties, die iedereen ten beste geeft en waaraan ik me nu ook schuldig zit te maken, zijn doorgedrongen tot in de stilte van het atelier. Het model kan haar mond niet houden, terwijl ze poseert. Ze babbelt zoo graag (al ergert het ons dikwijls) de lange drie kwartier, dat ze telkens weer onafgebroken staan moet.

Ik ken haar al lang, la petite Berthe, verloren schaapje in Parijs — telkens daagt ze zoo eens op en dan nemen we haar maar weer een weekje. Dezen keer heeft ze het bizonder getroffen, ieder is zóó vervuld van de politiek, dat niemand eraan denkt, haar 't gesnater kwalijk te nemen.

JO. LAJOOST.

De beroemde schilderij „Venus" van Velasquez, door de Engelsche suffragette miss Richardson met een bijl vernield, zie ons blad van Woensdag 18 Maart l.l.
(Special cliché voor de Haagsche Vrouwenkroniek).

Hoeveel Haagsche Handschoentjes zal het vervoeren?

Zaterdag 21 Maart is de Insulinde, het nieuwe stoomschip van de Rotterdamsche Lloyd, uitgevaren.

Door de welwillendheid van de Directie der Rotterdamsche Lloyd zijn we in staat, u eenige kiekjes van dit bijzonder mooie en groote schip aan te bieden.

In weinig geïllustreerde bladen zal een beschrijving met kieken van een schip, en dan nog wel van een schip voor Indië, zóó op zijn plaats zijn als in de Haagsche Vrouwenkroniek. In welke stad zou méér meegeleefd worden met alles wat „Indië" betreft? En neem dan dat „Indië" in den ruimsten zin van 't woord! Dan omvat 't ook de Stoomvaart maatschappijen, die de vele Hagenaars naar en terug uit Indië brengen.

De moeders zien er haar zonen heen gaan, moeten er haar dochters aan afstaan — de grootmoeders wachten haar kleinkinderen uit het verre land en smachten naar het oogenblik, waarop ze de zorg van de vooruitgestuurde kinderen mogen aanvaarden — de jonge bruid heeft haar bruigom laten vertrekken — hij ging vooruit, om er voor háár een thuis te scheppen, dat ze hèm tot een waarlijk thuis zal maken. — Zonen, dochters, kleinkinderen, verloofden — allicht komen er velen van hen op de Insulinde terecht.

Het is een der grootste schepen, in Nederland zelf gemaakt. De maatschappij de Schelde leverde de boot af, den 14en Februari 1914.

Een prachtig mooi vertrek is de gezelschapszaal van de 1e klasse. Zie maar naar de afbeelding. Deze zaal ligt op het opperdek midscheeps. Uit de groote vensters moet men dus een eenig mooi gezicht op zee hebben.

De tweede afbeelding stelt de damessalon 2e klasse voor. Deze foto zal u doen begrijpen dat het reizen tweede klasse steeds meer gewaardeerd wordt. Ja, zelfs alleenreizende dames aarzelen niet meer, en behoeven ook waarlijk niet meer te aarzelen, om tweede klasse te reizen. Wij herinneren ons nog wel den tijd, dat men stijf en strak volhield: een handschoentje of een jong meisje kan niet tweede klas reizen op de Indische booten". En wie weet of vroeger niet menig huwelijk werd uitgesteld, daar die vereischte eerste-klasse passagiersprijs nu maar niet zoo dadelijk bij elkaar was.

Verder laten we u zien een hut 1e en een hut 2e klasse. En wellicht denkt ge: Waarom die twee afbeeldingen allebei? ze zijn haast eender!

Wel, 't is juist om u te laten zien dát ze

s.s. „Insulinde" van de Rotterdamsche Lloyd.
Gezelschapszaal eerste klasse.

past het woord van den grijzen staatsman „Mijn God, mijn God — wat komt er van den mensch!" Waarlijk hier wordt men even stil en ernstig bij. Zóó leelijk is 't. Zóó onzinnig is 't. Zóó, alsof de wereld een gekkenhuis is geworden. Waar moet dat heen? Sombere gedachten komen, aan Babylon, dat verwoest zal worden — aan de vreemde teekenen uit de openbaring die het Einde verkondigen.

Ik sta geheel in gedachten verzonken. En nu wordt me in deze stemming een zielige poets gebakken. Een oude, grijze heer treedt op mij toe, geeft mij een papier in de hand — even verwonder ik mij met mijn geslagen gedachten, dat zoo'n net type met reclamepapiertjes loopt, en ik grijp 't ding aan, ook al tegen mijn gewoonte in, omdat ik vies ben van uit-de-hand gegeven reclamepapieren — en ik ga, verslagen nog, de enkele treden op, die me in het gebouw zullen brengen. Als ik dan eenmaal goed en wel binnen ben en weer opleef om al dat schoone, om al die pracht en het licht — dan ontdek ik het papier in mijn hand en ik lees er op: „Door aankoop van dit tractaat wordt warm voedsel verstrekken aan arme kinderen mogelijk gemaakt".

O foei, en ik heb 't zoo maar aangepakt, niet eens er een blik op geworpen. Nu, als ik straks weer buiten ben, zal ik mijn zonde goedmaken bij dien ouden heer. Maar als ik dan eenmaal buiten ben, is hij weg, en ik heb 't gevoel, of ik de arme kinderen bestolen heb. En wat zal die meneer wel van me denken! Het is goed, dat ik een provinciale ben — ik zou me schamen als ik hem weer onder 't oog moest komen. Ik zal 't dan maar aan de provinciale kindertjes goed maken. Morgen krijgen de schillekinderen een dikke boteram van me.

Pracht, weelde, pracht, weelde!

Een zachtglooiende trap voert gemakkelijk omhoog en al stijgend kan men te beter het glanzende hier overzien. Die kroonluchters! Die reuzenkandelaren! Die twee daar aan weerszijden van de hoofdtrap doen waarlijk denken aan de girandolen, die Oostenrijk aan het Vredespaleis schonk. Ik laat mij regelrecht den weg wijzen naar de theesalon, zoo moe ben ik langzamerhand geworden.

Wat een prachtige manier om zoo'n groot gebouw in elkaar te zetten! Met die geweldige ruimte in het midden gehouden, ruimte, rijzend tot in een koepel op het dak, ruimte waar dan de geweldige gaanderijen op uitkomen. En op die gaanderijen komen dan weer tallooze vertrekken uit. Daarover straks meer. Nu eerst thee, thee! Ik versmacht! Daar ben ik in den theesalon. Een vierdeelige, niet hooge ruimte. Vier beeldige ronde plafonds in zachte kleuren beschilderd, overwelven elk gedeelte. De gedeelten komen samen, waar een zware pijler de vier plafonds tegelijk ondersteunt.

Dolgezellige stoeltjes en tafeltjes. Wanden met prachtige eiken lambrizeering. Ramen met ruitjes en gezellige, witte gordijnen, een beetje curieus opgenomen.

Damast op het tafeltje, met bijbehoorende vingerdoekjes. Een ontbijtstel dus.

Een opschrift hier en daar wijst aan: Thé complet, 60 cents.

Ik bestel thé complet.

Ja, nù kan ik niet langer zwijgen over den — ik moet hem wel noemen — den lakei van den theesalon Hirsch. Al wat ik u daar boven vertelde, heb ik verteld om mijn fatsoen te houden. Ik kon toch niet met dien lakei in huis vallen? En toch, that was the most striking news van den heelen theesalon: de lakei. Kellner — ik zou 't hem niet durven noemen! Een lakei was 't. Een groote, dikke. Een echte waardige. Keurig in 't zwart, met een onberispelijk reuzengroot wit front. En een diep uitgesneden piqué-vest, wit, van zoo'n echten dikken lakeienribbel. En — dit is nu weer the most striking van den heelen lakei — met een korten zwarten broek, die met gespen onberispelijk sloot om de knie. En dan witte kousen. En dan kuiten. Onberispelijk zeg ik u. Waarlijk, om dien lakei alleen, en om deszelfs kuiten in witte kousen zoudt ge thee gaan drinken bij Hirsch.

De witgekousde voeten staken in voorname lage schoenen. En op die lage schoenen tipte de groote, dikke lakei door den salon heen, — onberispelijk! Dat was juist zoo het heel bijzonder gedistingeerde aan hem — dat die groote, dikke lakei zoo vederlicht en vogelvlug zich bewoog tusschen de tafeltjes en stoeltjes, tusschen de vele bezoeksters. Als gij of ik zoo dik waart, ge liept alle tafeltjes om, sleepte alle stoelen mee, bleef aan alle strikken en aigrettes op de hoeden hangen. Hij echter — 't was een genot om hem bezig te zien.

Een juffertje, in een lief terra-cotta toiletje, met een schortje voor van het bekende coquette model, bracht me de thee. Een ander juffertje net eender gekleed en geboezelaard, nam weg wat er nog stond op menig tafeltje. — maar wat praat ik u van de juffertjes. Daar was slechts de lakei, en ik had 't geluk, dat hij me van toen af bediende.

Want een thé complet bij Hirsch — dat is waarlijk een compleete thee:

Stel u voor, dan zit je daar, en dan begint de lakei je te bedienen. Eerst kwam er een sandwichje met iets van kaas. De lakei diende overal bij de nieuwaangekomenen de sandwiches rond. Toen kwam er een wafel. Een echte Hollandsche wafel, echter in miniatuur. De talrijke taartjes die volgden, waren ook in miniatuur. Zal ik eens net doen, als een kind, dat van een partij komt? Welnu — zeven

haast eender zijn, dàarom plaatsen we ze beiden. Alweer om menig handschoentje te doen beseffen: „Ik kan best tweede reizen". En dan moest ge die eetzaal 2e klasse eens zien! En die rookkamer. Wat ons bijzonder gefrappeerd heeft, zijn de afbeeldingen van de eetzaal en de rookkamer der 3e klasse. We wisten niet, dat een derde klasse zulk een comfortabel verblijf kon opleveren.

In de eerste klasse kunnen 111 passagiers geherbergd worden, in de 2e 112 en in de 3e klasse 40.

s.s. „Insulinde" van de Rotterdamsche Lloyd. —Dames-salon tweede klasse.

Uit de beschrijvingen van de drie klassen nemen we dat over, wat bijzonder van belang is voor de reizende vrouwen.

Op het opperdek bevindt zich een ruime, met eikenhout betimmerde kinderkamer.

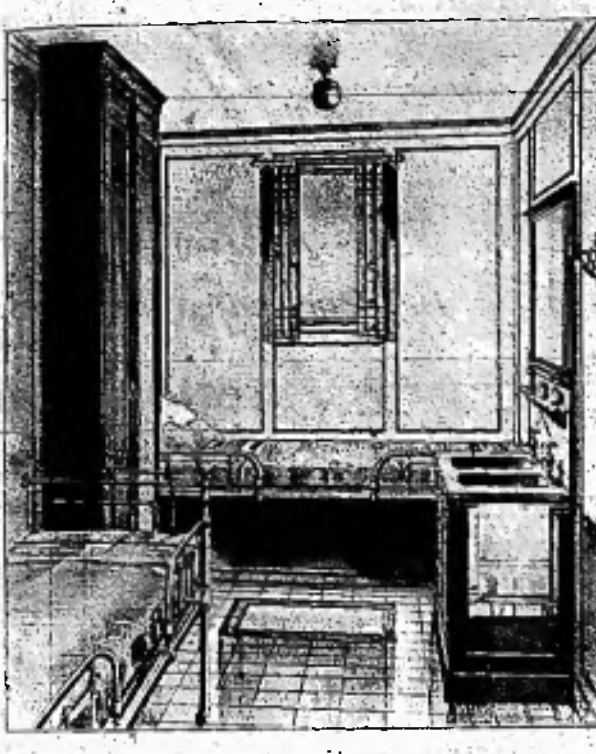

s.s. „Insulinde" van de Rotterdamsche Lloyd. Hut eerste klasse.

De electrische wasch- en strijkinrichting, voorzien van de nieuwste toestellen, is speciaal ten dienste van de passagiers. Ge kunt dus zooveel wit goed en lichte blousjes meenemen als ge verkiest, die komen wel weer schoon.

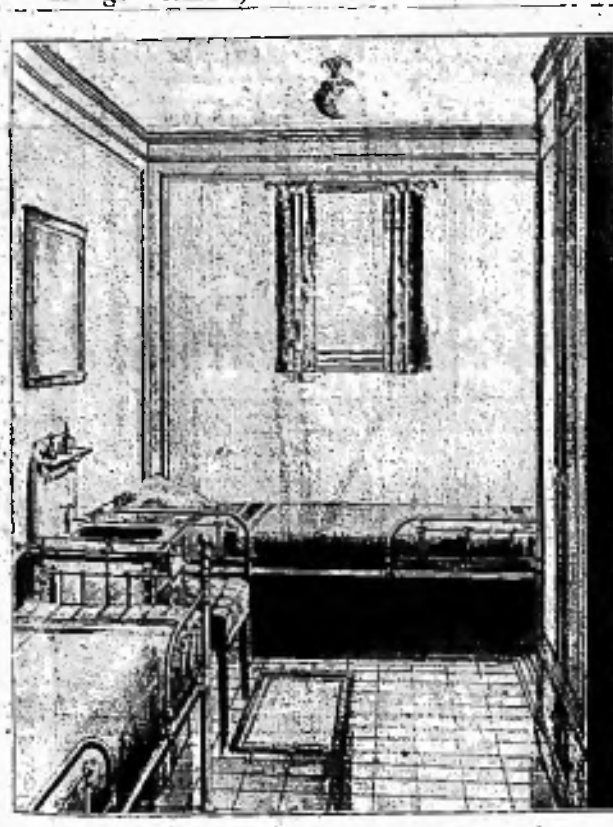

s.s. „Insulinde" van de Rotterdamsche Lloyd. Hut tweede klasse.

In de damessalon vindt men, behalve de piano, schrijftafels, divans en fauteuils.

Flinke ruimte is afgezonderd voor de bagage.

Verleden Zaterdag is de Insulinde op haar eerste reis gegaan. Hebben we onze wenschen nog niet meegegeven, we kunnen ze achterna sturen, per draadloos telegram bijvoorbeeld, want de volledig uitgeruste Insulinde heeft toestellen voor draadlooze telegrafie aan boord. En wie bang is voor de mist, zoo in het Kanaal of waar dan ook, ze verneme, dat de Insulinde onderwater-kloksignalen meedraagt.

En nu, Insulinde, aan wie veel kostbaars zal worden toevertrouwd — goede reis, op uw uitvaart en uw thuisreis, goede reis, zoo vaak ge de zeëen klieven moogt! Dat dat vele jaren zij!

S. L.—R.

Voor Moeders.

Ik vond zoo'n teeder-mooi vers van Konrad Sellner, verhalend van een volksgewoonte in zijn Heimat, in Brünn, Bohemen. Het heet: Meiner Heimat junge Mütter sterben lächelnd".

Ach, als ooit het sterven zwaar valt, zal het wel dàt der jonge moeder zijn — niet, omdat ze nu haar smarten niet in vreugd zal zien verkeeren — maar omdat ze haar kind moet achterlaten, dat heel kleine, dat zoo hulpelooze wezentje. — Wie zal 't voeden, wie zal 't koesteren, wie zal 't liefhebben. — Zal 't genoeg worden gevoed en gekoesterd en liefgehad? — Ja zoo is de Dood hèèl zwaar, het zwaarst wellicht.

En toch sterven de Boheemsche jonge moeders met een glimlach. — Als een jonge moeder sterft, omdat ze een kindje het leven gaf — dan komen de jonge vrouwen uit het dorp, die een kindje verwachten.

En ze strooien roggekorrels van den laatsten oogst in de lijkkist en op den grond. Dan neemt ééne van haar het kindje en kust het driemaal op het mondje en het voorhoofd! Nu kan de doode jonge moeder zonder kommer en zorgen slapen, want voor haar kindje zal brood groeien, en zelf zal het gedijen als een zaadkorrel, door den zaaier in de voorjaarsaarde gezaaid.

Dan neemt een andere vrouw het kindje en drukt het aan haar eigen hart, dat klopt in blijde verwachting van haar eigen kindje — aan haar borst, waar eenmaal haar eigen kindje liggen zal en zich laven. — Lang houdt ze het kindje zoo, dat het in zijn eerste levensuren het kloppen van een moederhart niet missen zal. — En dan zien alle jonge vrouwen in spanning naar de doode, of ze glimlacht.

Glimlacht ze, dan zijn de kleine kindertjes, die nog geboren moeten worden, gezegend. — Dàarom sterven de jonge moeders glimlachend. In den dood zegenen ze de kindertjes, die spelen zullen met het hare.

MATER CONATA.

Rotterdamsch Tooneelgezelschap.

ZIJN HEILIGE VAN MEVROUW J. VAN AMMERS—KÜLLER.

Verleden Vrijdag is in Rotterdam de première van dit stuk gegaan — eersteling van een nog jonge schrijfster. Uit den titel begrijpt men dadelijk, welke de sfeer is, waarin de gebeurtenissen zich afspelen. Een jonge man heeft als kind een groote bewondering gehad voor de vriendin van zijn oudere zuster. Hij ziet deze vrouw, op het punt haar mislukt huwelijk te verbreken, op rijperen leeftijd terug; zij is in de jaren „Zijn heilige" gebleven, maar de nuchterheid van het werkelijke leven zal deze fantazie dooden — hij heeft zich in zijn heilige vergist — die maar een gewoon, zwak mensch blijkt te zijn. Wij waardeeren het, dat dit stuk op de planken is gebracht, er wordt immers zooveel gespeeld, dat absoluut waardeloos is, en van hoeveel beteekenis kan het niet zijn, wanneer een jong acteur zijn eigen, eerste gewrocht scherp voor oogen krijgt, maar tot gretige bewondering hebben we niet kunnen komen. Het gegeven is niet slecht, al is het niet buitengemeen origineel, maar de uitwerking is veel te schetsmatig, heeft weinig accenten en het heele stuk zit van het begin tot het eind in elkaar met zulk een onbeholpen doorzichtigheid, dat een publiek er onmogelijk door geboeid kan worden. Vooral de eerste twee bedrijven lijken een kaartenhuis, waar men doorheen ziet en dat telkens dreigt in elkaar te vallen. Zonder moeite kan men punt voor punt uitrekenen, wat gebeuren gaat. De schrijfster speelt met haar figuren, of het poppen waren, laat hen naar willekeur komen en gaan, verzint geen enkele handige truc, om daarmee een aannemelijke oplossing voor al dit vastvient te geven. Zij behelpt zich telkens met sedert lang op het tooneel onvermijdelijk gebleken toevalligheden, natuurlijk moeten er af en toe menschen van een station gehaald worden — noch versmaadt zij afgezaagde aardigheden van zakdoekjes, die naar een sterk parfum ruiken en achteloos neergelegd, door den geliefde als een heiligdom bewaard worden. Geklets met meiden en voortdurende theeschenkerijen waren niet herschapen tot intermezzo's, die 'n beetje frisscher aandoen; een vaasje viel op een zenuwachtig moment op den grond, „al brengen scherven dan ook geluk" — en de man die „ongelukkig in de liefde, maar gelukkig in het spel is", ontbrak evenmin. Het einde van het tweede bedrijf wordt opgevroolijkt met een patertje-langs-den-kant, wat toch eigenlijk niets te beteekenen heeft. Allemaal factoren die getuigen van een zeker gebrek aan zelf-kritiek.

Maar plotseling komt in het derde bedrijf door al het kinderachtige en onhandige heen een vrouw, die werkelijk iets te zeggen heeft, een levend mensch! Hier heeft zij zich ook meer moeite gegeven, — zorgvuldiger uitgewerkt, waar het om gaat. Het spel is hier vol menschelijkheid en hèèl gevoelig. Het doet echt aan, en belooft wat, als de schrijfster zich meer het métier van schrijven voor het tooneel zal hebben eigen gemaakt. In „Zijn Heilige" heeft ze niet bereikt, iets nieuws, iets wat zweemt naar geniale zwierigheid te geven, maar men voelde toch, dat dit geen dood werk is — dat iemand worstelt, eruit te brengen, wat zij in zich weet en dat is het belangrijke. Als mevrouw v. d. K. haar ietwat burgerlijke levensbeschouwing zal weten te verdiepen, zich niet langer met goedkoope oplossingen tevreden stelt, en de geëikte begrippen van een bourgeois milieu zóó zeer beheerscht, dat zij haar eigen vizie naar voren zal kunnen brengen, dan bestaat er geen twijfel, of haar natuurlijk talent zal zich, gerijpt, in schooner werk uiten.

De opvoering liep, met Alida Tartaud—Klein die fijn spel gaf in de hoofdrol, heel vlot.

J. ZWARTENDIJK.

Vereeniging: Vakschool voor verbetering van Vrouwen- en Kinderkleeding.

21 Maart had hier ter stede in Pomona de 17e Jaarvergadering plaats van bovengenoemde Vereeniging, gepresideerd door mej. Dr. Leonie van Nierop. Na opening der vergadering werden de verschillende verslagen goedgekeurd. Aan het Jaarverslag ontleenen wij het volgende: De Vereeniging werkte mee aan de Tentoonstelling: „de Vrouw" en zond aan het museum van ouders en opvoeders kinderkleeding in, op de Vakschool vervaardigd. Voorts werden op vele plaatsen tentoonstellingen en cursussen gehouden.

Veel succes had de Vereeniging met haar dubbeltjes-brochures, die reeds een herdruk behoeven.

Verschenen zijn: 1e. Zuigelingenkleeding.

2e. Kleeding voor den Kruipleeftijd,

3e. Kleeding voor meisjes van 2—6 jaar, terwijl Jongenskleeding en Kleeding voor oudere meisjes in bewerking zijn. De eerstgenoemde brochure wordt bij baker- en moedercursussen met veel succes gebruikt. Aan de Vakschool werden jongens- en volkskleeding ontworpen. De Indische modellen werden herzien en aangevuld.

De Vereeniging telde op 2 December 1198 leden. De vrij aanzienlijke Bibliotheek is in de Vakschool, Ruyschstraat 36 Amsterdam, ondergebracht. Van de manden met modellen werd veel gebruik gemaakt.

Het belangrijkst is het verslag van de Vakschool, de kern der Vereeniging. Het onderwijs wordt door 67 leerlingen gevolgd. Er zijn drie klassen voor onder- en vier voor bovenkleeding; bovendien is er een atelierklasse voor onder- en een voor bovenkleeding en wordt een avondknipcursus voor naaisters gehouden. De school staat onder de bekwame leiding van mej. Faddegon.

Na herkiezing van bestuursleden werd nog besloten, de contributie van f 2.50 of f 3 te brengen, teneinde de Vakschool een toelage te kunnen geven, evenredig aan de subsidies van Rijk, Provincie en Gemeente.

De volgende algemeene vergadering zal te Amsterdam worden gehouden, om dan tevens de Vakschool, die uitstekende inrichting, waarvan zooveel heil verwacht mag worden voor een normalere kleedmethode, te bezichtigen.

In aansluiting met de middagvergadering werd er gedineerd in het Vegetarisch Restaurant, waarna te half negen het gezellig samenzijn begon.

De groote zaal van het welbekende restaurant was, dank zij de smaakvolle versiering en de verleidelijke opstelling van een keurig koud buffet, in een ware feestzaal herschapen. Een woord van lof komt toe aan het afdeelingsbestuur voor het alleraardigst initiatief van den avond.

Er ging werkelijk stemming uit van dit samenzijn in deze vriendelijke omgeving, welke nog werd verhoogd door de wijze, waarop de gastvrouwen haar taak opvatten.

Deze avond mag het bewijs leveren, dat een gezellig samenzijn van enkel-dames geen utopie is. Dit voor twijfelmoedigen op dat punt.

Voor de sceptisch gestemden ten opzichte van het streven der Vereeniging moge nog opgemerkt worden, dat doelmatigheid zich zeer goed laat combineeren met sierlijkheid en luxe, getuige het vaak fraai effect der gedragen toiletten. Onwillekeurig denk ik hier aan een fraai langslepend blauw kleed met zwarte tulle overwaasd of aan een pittige tango-zijden Thierbach en zoovele andere.

Terugkeerend tot ons zakelijk verslag vermelden we, dat, na het openingswoord van de presidente, Mev. Koster, Dr. van Nierop een enkel woord sprak ter opwekking van belangstelling voor de Vakschool, waarbij zij nog eens in het kort doel en wezen dier instelling uiteenzette.

In den verderen loop van den avond voerde mej. Tresling het woord over ademhalingsgym-

---

spulletjes heb ik opgesmikkeld bij mijn thee, alles gediend door den vederlichten lakei met de wit-omspannen kuiten. Soesjes, taartepuntjes, taartjes. En toen is hij nog tweemaal bij me geweest, maar dat was huichelarij, want toen zag hij dat ik mijn voile alweer vóór en mijn handschoenen aan had.

En stel u voor, zoo'n voortreffelijk mensch mag men geen fooi geven. Eigenlijk was ik daar blij om, want bij zooveel deftigs, in spanbroek en witte kousen, had ik met niet minder dan een riks aan durven komen. Met een laatsten, bepaald weemoedigen blik op den lakei verliet ik den salon en rekende prozaisch bij de cassa af. Maar zegt u nu zelf eens, is deze thee compleet geweest of niet?

Toen toog ik maar weer aan 't bewonderen. Ach, ach, ach, wat een weelde, wat een pracht. Een zeer bijzondere keuze in van die lange schootblouses was er. Mij dunkt, dat die toch niet anders dan 's morgens aardig zullen staan, zoo nonchalant.

En dan parasols en dan alle mogelijke toilettoevoegsels, vesten en breede ceintuurs en .. en..

Maar ik houd op. 't Was een weelde van Duizend-en-één-Nacht. Mal genoeg was 't, dat in al die buitensporige weelde een klein boerendeuntje in me zong: „Wie zal dat betalen, lieve zoete Gerritje". Wie kan dat betalen? Kan 't nog betaald worden? De tijden zijn zoo slecht.

De Weener correspondent van de Nieuwe Rotterdammer denkt er ook zoo over. Die is op kondschap uitgegaan. Maar hij is niet veel wijzer geworden. Begrijpen doet hij 't nog niet, maar zeker wéét hij nu, na al zijn vragen: De tijden zijn slecht, en de weelde stijgt. Ik zeg maar: als 't niet uit de lengte komen kan, moet 't uit de breedte komen. Waar bij de slechte tijden dan toch steeds meer uitgegeven wordt aan weelde: mooie kleeren, chic uitgaan — daar moèt 't op andere dingen bezuinigd worden, op eten, — op personeel, op huisvesting wellicht — op zorgen voor den ouden dag — doch behoede de Hemel hen, die op dezen weg zijn!

Ik wist, dat een reeks der op de gaanderijen uitkomende vertrekken ingenomen was door de Wiener Werkstätte, en een andere reeks door 't Art Décoratif.

Naar de Wiener Werkstätte ging ik nu 't eerst.

Zie je — die Wiener Werkstätte zullen ons nu eens leeren, wat wèl mooi is. Wij — we zitten te veel vast aan het oude — en dat 's leelijk en afgezaagd en opgesmukt. Maar hier wordt 't Evangelie der schoonheid verkondigd.

't Mocht wat! zeker in hun muurversiering — zwarte teekeningen op 't gewone wit gekalkte fond. Zeker in hun apart geëxposeerd theeservies, dat ik nog niet zou willen hebben, al kreeg ik 't cadeau. Ik vond de theepot lijken op een laag koksblik — een kennis, die ik daar ontmoette, was minder netjes en zei, dat 't precies een ondersteek was. En ze had gelijk.

Er stond een roomstel, dat ik wèl had willen hebben. Maar dat was dan ook net eender als de mooie modellen van van Kempen of zoo iemand.

Onze Hoofdredactrice heeft laatst in een huishoudelijk praatje gezegd, dat zoo'n oude palmensjaal zoo aardig was als tafelkleed. Iemand anders heeft toen een lans voor 't moderne gebroken en gewezen op de tafelkleeden van de Wiener Werkstätte, uit de hand gedrukt. Hier lagen ze bij hoopen. — 't Was weer: ik had ze niet willen hebben, al kreeg ik ze voor niets. Harde, koude kleuren, zoo maar stijf naast elkaar gezet, als op een kinderprent. Dat stijve, harde, koude, 't kenmerkte de stoffen die ik zag, en de linten. — Monstrueuze patronen op die linten vooral — kaal, naakt, hard, koud.

't Is waar, volgens de moderne theorieën mag een roos op een lint geen echte roos lijken — maar zóó lijkt 't heelemaal naar niets. Geef mij dan maar de afgekeurde linten met de echte rozen.

Toen kwam ik weer in het rijk van het verleden, en van een Heden, dat zich niet opzettelijk en gewelddadig losgerukt heeft van al 't oude — in de expositiezalen van l' Art Décoratif. Prachtig waren daar de antiquiteiten en ik vergeleek nog even de mooie palmensjaals met de uit de hand bedrukte tafelkleeden der Wiener Werkstätte. Wat het moderne betrof, ook daarvan waren verrukkelijke staaltjes. Daar was bijvoorbeeld die groote ampel van albast, opgehangen aan groenzijden koorden, die door den ampel heengingen en eindigden in een groenzijden kwast. Dan de heerlijke fauteuils, van leer of van gebloemd cretonne. En de groote voetkussens, van zijde en dons. Dan die stapels echte Perzische kleeden — voor een vermogen lag hier opgestapeld. En de Turksche consul geeft een certificaat van echtheid af.

Ik verkeek zoo mijn tijd, dat slechts een auto mij tijdig aan het station kon brengen. Maar die stonden er genoeg klaar vóór het gebouw. Ze zullen gewend zijn dat de dames zich moekijken en moewinkelen.

De traktaatjesmeneer was er helaas niet meer. Als hij ons blad niet te wuft vindt en het soms leest, bied ik hem van harte mijn excuses aan.

PROVINCIALE.

We zouden de Provinciale willen aanraden, om haar bezoeken aan Amsterdam af te wisselen met die aan Den Haag. Ook hier zal ze veel zien, wat haar bekoren zal, al durven we haar niet zoo'n Kuiten-lakei beloven.

Red. H. V.

nastiek. In een onderhoudende rede laakte ze het verkeerde begrip als zoude ontwikkeling (gymnastiek) van den geest alles zijn en lichaamsontwikkeling niets.

De avond werd verder opgeluisterd door den zang van Jonkvr. Ortt en de declamatie van Mej. van Peski, terwijl Mej. Ter Laag eenige vioolnummers ten beste gaf.

De prettige manier, waarop dit alles werd voorgediend, met flinke tusschenpoozen, om met elkaar te kunnen babbelen, maakte dat deze avond als zeer geslaagd mag worden beschouwd. Een prettige avond na een welbesteden dag.

H. V.

Haarkleuren.

In de j.l. Zondagavond alhier gehouden bijeenkomst van de Nederlandsche Kappersvereeniging gaf de heer Schüller, uit Parijs, een verklaring en toelichting van een nieuw haarverf „Oréal-Henné", hij wees daarbij op het groote gevaar waaraan de kapper bij het gebruik van haarverven kan bloot staan, omdat van de onderdeelen der samenstelling zoo weinig bekend is, welke meestal bijtende stoffen (anyline, benzol, etc.) tot basis hebben, en waarvan zelfs bij zeer spaarzaam gebruik toch de schadelijke gevolgen zeer groot zijn; zelfs blindheid kan er door ontstaan. De „Oréal-Henné" nu is absoluut onschadelijk, wat een henglijk feit is voor de nieuw ingevoerde branche van haarverven in het kappersbedrijf.

De Heer Charles Goehl, voorz. der afd. A'dam der „Ned. Kappersvereeniging", deelde nog mede, dat alle vragen omtrent het gebruik der „Oreal-Henné" aan hem kunnen worden gericht, zij zullen dan in de vakbladen worden beantwoord. Hij gaf daarbij nog eenige historische bizonderheden betreffende het haarverven, dat reeds bij de Babyloniërs, Grieken, Romeinen, ofschoon op zeer primitieve wijze toegepast, inheemsch, en later ook onder de Lodewijken in Frankrijk veelvuldig in gebruik was. 't Is dus niets nieuws, zegt spr., alleen dit, en wel het voornaamste is nieuw, dat we door den vooruitgang op het gebied der chemie de middelen om „het zichtbaar voortschrijden van den onderdom te beletten", thans geheel schadeloos kunnen toepassen.

Onder leiding van den Chef-Aplicateur van L'Oreal-Henné, den heer Georg Guillemon van Parijs, hebben de heeren H. Vorst, Noordeinde, G. v. Essen, Piet Heinstraat, beiden van den Haag en de heer Jules—Niels van Maastricht, een applicatie gegeven met de Oreal-Henné teneinde practisch hun bekwaamheden te toonen en de uitstekende hoedanigheden zoodoende als voorbeeld te stellen.

De haardos van drie oude dames werd van grijs in resp. zwart, kastanjebruin en chatain-clair veranderd, een arbeid van ± 15 à 20 minuten. Het resultaat bleek verrassend; na de champooning was het haar even zacht gebleven, zoodat niemand aan de natuurlijke haarkleur zal twijfelen. Een luid applaus vertolkte de groote voldoening over dit schitterend resultaat.

Nu volgde een kap-demonstratie door den heer D. Kleef, alhier, met een „coiffure-haute", welke door de aanwezige vakmannen met luide bravo's werd geprezen; de heer H. Vorst, alhier, maakte een „Fantasie Moderne," een sierlijk kapsel (cocotte) in korenblauw, dus iets zeer moderns en „haute chic". Ook hij werd door de collega's gecomplimenteerd.

De avond werd opgeluisterd door pianomuziek, en er volgden nog een ommegang met surprises, verder zangnummers, voordrachten en ten slotte een dansje.

Bericht.

Onder leiding van het Infern. Concert en Theaterbureau de Haan & Co. alhier zal de bekende Cellist, Hans Kindler uit Berlijn, voor zijn vertrek naar Amerika met Mevrouw Mossel—Belinfante een tournée door ons land maken.

Voor den Haag zal het concert plaats hebben op 30 Maart a.s. in Diligentia.

EEN WAARHEID.

Georg Hermann, een literator, die een goed vrouwenkenner is, schrijft:

Een werkelijke, echte dame maakt een Noordpoolexpeditie mee . . . op lakschoentjes, in opengewerkte kousen en in een laag uitgesneden japon — ze verklaart alsdan, bont en paars van de kou, bibberend en tandenklapperend: ze heeft het n o o i t koud.

's Middags om 12 uur echter als de zon het hoogst staat, wandelt ze in de straten van Singapore gekleed in een bontmantel, een boa van zilvervos, drie kilometer lang, om den hals gewonden. En in de laatste delirium van den zonnesteek roept ze nog maar steeds uit: ze heeft het heelemaal niet warm.

ADVERTENTIËN.

Amazone-Papagaai.

Hoogstens een 1½ jaar oude, 14 dagen geleden door particulier geïmporteerde papagaai te koop voor **f 35.—** Beslist het goede soort. Begint nu reeds te spreken, lachen en fluiten. Adres Kneuterdijk 16, 2 maal bellen.

Effecten.

Wanneer gij effecten bezit, abonneert u dan op het

FINANCIEELE DAGBLAD

Neerlands Koopkracht,

prijs per halfjaar f 7.50.

ELKEN DAG een belangrijk hoofdartikel; **elken dag** de vragen van abonné's gratis beantwoord; elken dag alle berichten, die voor den effectenbezitter van belang kunnen worden geacht.

Vraagt gratis proefnummers aan het bureau!

Anna Paulownastraat 76, 's-Gravenhage.

Damesrijwielen

merk **H.B.S.**

zijn de

elegantste

en de

solidste

Zoutmanstraat 71,

W. C. van Beyeren.

A. Op 't Landt.

Piet Heinstraat 123 b/d Zoutmanstr. en **Weimarstr. 42a**

ONTVANGEN de Nouveautés voor 't Seizoen.

Ziet de Etalages.

VOORJAAR 1914.

Expositie der nieuwe Parijzer Modellen.

Beleefd tot een bezoek uitnoodigend,

N.V. MAISON PFAFF

voorh. EMMERECHTS

Plaats 24.

Hofleveranciers.

's-Gravenhage, Maart 1914.

Hoogstraat 35.

Hiermede berichten wij de ontvangst der Nouveautés voor het aanstaande

VOORJAAR- EN ZOMERSEIZOEN

in Mantels, Mantelcostumes, Blouses, Ochtendjaponnen, Tailleclostumes, Zwarte en Gekleurde Japonstoffen.

Speciale afdeeling

COSTUMES en MANTELS VOOR JONGE DAMES.

UEd. beleefd tot een bezoek uitnoodigend

Hoogachtend,

COSTUMES-TAILLEUR naar maat, vanaf fl. 48.—

Bahlmann & Co.

Prima Coupe en Afwerking.

M. S. DE JONG.

's-Gravenhage - Utrecht - Amsterdam - Arnhem

AFDEELING DAMES-KLEERMAKERIJ

's-GRAVENHAGE. LANGE HOUTSTRAAT 26.

Circuleerende Pastime Puzzles.

Doel is: het laten circuleeren van pastime puzzles bij Dames en Heeren, die zich hierop abonneeren. Iedere maand worden de puzzles verwisseld.

Op deze wijze kan men veel billijker dan door aankoop, de groote puzzles van 250, 300, 350, 400, 500, 600, enz. stukjes in elkaar leggen, daar de abonnementsprijs bedraagt:

f 1.— p. m. voor 1 puzzle p. m.
f 1.50 p. m. voor 2 puzzles p. m.

Uitvoerige circulaire wordt op aanvraag gaarne franco toegezonden.

Voor deelname schrijve men aan de **Haagsche Vrouwenkroniek** of aan

Mevrouw **C. PEKEMA—LEDEBOER**

17 Prins Hendriklaan

RIJSWIJK.

DEMONSTRATIE IN HAARKLEUREN.

In een der zalen van Restaurant HOLLANDAIS werd door mij gedemonstreerd, onder leiding van den Directeur der SOCIÉTÉ DE L'ORÉAL HENNÉ DE PARIS, op levend model, het door mij meermalen aanbevolen **Haarkleurmiddel**, een poeder-procédé, welke in **één keer de Natuurkleur weergeeft, onschadelijk** is en **niet vlekt** of **afgeeft.** Het procédé werd algemeen goedgekeurd en bleek aan de eischen te kunnen voldoen, indien het **vakkundig** bewerkt wordt. Het procédé is ook voor eigen gebruik bij mij verkrijgbaar, doch is hiervoor speciaal bereid. Verdere inlichtingen gaarne ten dienste. Brochure gratis.

Gust. v. Essen. — Piet Heinstr. 85. — Tel. 5576.

Koninkl gediplomeerd Haarverver der l'Oréal Henné.

Confiseur. - - Chocolatier.

Glacier. J. A. MONCHEN. Cuisinier.

A. HIEL

PAPESTRAAT 30 — DEN HAAG

bericht de ontvangst der

MODELHOEDEN voor het aanstaande seizoen.

MAISON

HEHENKAMP VAN DOOREN

Tailleur de Vienne pour Dames.

LA HAYE ANNA PAULOWNASTRAAT 69 Tel. Int. H. 1357

Robes sur mesure en tout genre

BLOUSES - COSTUMES-TAILLEUR - JUPONS

21 HOOGSTRAAT TELEFOON 7293

HET BLOUSEN-HUIS

Ph. BIERMAN

BLOUSES - Costuumrokken - Peignoirs - Japonnen

Alle genres ook in extra groote maten

Dames!

F. BARTELS, Dames-tailleur.

TOLLENSSTRAAT 128. — Tel. 5892.

v.h. Coupeur MAISON PFAFF.

Bericht ontvangst nieuwe staiencollectie's en modellen.

Tailor made vanaf 60 gld.

De Nederlandsche Boek- en Steendrukkerij, voorheen H. L. SMITS.